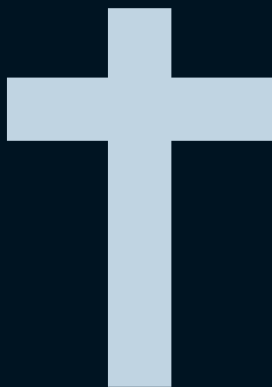

Ãcõrẽ Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

Ācōrē Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e

Contents

MATEO	1
MARCO	78
LUCA	127
JUAΛ	207
HECHO	269
ROMANO	343
1 CORINTO	375
2 CORINTO	406
GALATA	426
EPESO	438
PILIPO	449
COLOSA	456
1 TESALONICA	464
2 TESALONICA	471
1 TIMOTEO	475
2 TIMOTEO	484
TITO	491
PILEMOΛ	496
HEBREO	498
SANTIAGO	523
1 PEDRO	531
2 PEDRO	540
1 JUAΛ	546
2 JUAΛ	555
3 JUAΛ	557
JUDA	559
APOCALIPSI	562

MATEO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MATEOBA ƁAƁA

Jesu ume n̄babari Mateoba nā cartara Ɓasia. Mateora idjaba Levi abadaa. Mateoba Romanebema boro itea parata ƁAƁA pe Ɓaside Jesuba idjira tr̄asia (9:9-13). ƁAƁAmaarã Mateoba Marco cartada edapeɗa judiorã itea ebudaara Ɓasia cawadamãrẽã Jesura ãdjirã boroda idjaba Ɓcõrẽba ãdjirã eɗra edabari diai jaradada.

Naãrã Ɓasia Jesucritora Abrahāneba, Davideba zedadebemada (1:1-18), Jesu todadebemada (1:19ɗeba aba 2:23ɗaa), Juāba Jesu borocuedadebemada (3:1-17), idjaba diauruba Jesu m̄ã s̄nanebemada (4:1-11).

Māare ƁA ƁAA Jesuba Galilea amene droma caita odadebemada (4:12ɗeba aba 14:12ɗaa). Eɗa ƁA ƁAA idjia eyaɗe jaradiadada (5:1neba aba 7:29ɗaa), idjia ne ununaca ocuadada (8:1neba aba 9:38ɗaa), idjia edadarã doce diabuedada (10:1-42), idjaba ne jara ƁAɗeba jaradiadada (11:1neba aba 14:12ɗaa).

Māare ƁA ƁAA Jesuba Galilea drua ãi ƁAƁA jaradia Ɓadaɗebemada (14:13ɗeba aba 17:21naa) idjaba Galileadeba Jerusalēnaa w̄baƁAɗe jaradia Ɓadaɗebemada (17:22ɗeba aba 20:34ɗaa).

J̄rũare ƁA ƁAA Jesura Jerusalēne m̄w̄ananebemada (21:1neba aba 28:20ɗaa). Eɗa ƁA ƁAA Jesuba saduceorã, pariseorã, dewararã sida biẽ jaradada (capítulo 21-23), Ɓcõrẽba cawa oiɗebemada (capítulo 24-25), Jesu crude beupeɗa Ɓrẽbaɗada (26:1neba aba 28:15ɗaa) idjaba idji ījã bearã puru beaza diabuedada (28:16-20).

Jesucrito ēberãrã drõãenabemarã

Luca 3:23-38

¹ Nā cartara Jesucritodebema. Jesucritora dadji drõãenabemarã Abrahāneba idjaba Davideba n̄wã zesia.*

² Abrahāba warra Isada unusia. Mābe Isadeba Jacoboda yõsia. Jacobodeba Judada, idji djabarã sida yõsidaa.

³ Judadeba Paréda, Zará sida yõsidaa. Ɓdji papara Tamará basía. Parédeba Esrōɗda yõsia. Esrōneba Arāɗda yõsia.

⁴ Arāneba Aminadáda yõsia. Aminadádeba Naasōɗda yõsia. Naasōneba Salmōɗda yõsia. ⁵ Salmōneba Booda yõsia. Boo papara Rahá basía. Boodeba Obéda yõsia. Obé papara Rut

* 1:1 Genesi 12:1-3; 2 Samuel 7:16.

basía. Obédeba Jeséda yōsia. ⁶ Mañbe Jesédeba dadji israelerã boro Davira yōsia.

Davideba Salomoãda yōsia. Salomoã papara naëna Uriaba erobasia.† ⁷ Mañbe Salomoãneba Roboaãda yōsia. Roboaãneba Abíada yōsia. Abíadeba Asada yōsia. ⁸ Asadeba Josapada yōsia. Josapadeba Joraãda yōsia. Joraãneba Uzíada yōsia. ⁹ Uzíadeba Jotaãda yōsia. Jotaãneba Acáda yōsia. Acádeba Ezequiada yōsia. ¹⁰ Ezequiadeba Manaseda yōsia. Manasedeaba Amoãda yōsia. Amoãneba Josíada yōsia. ¹¹ Josíadeba Jeconiada, idji djabarã sida yōsidaa.‡ Mañ ewaride Babilonianebeba israelerãra poyadapeda ãdji druadaa jida edesidaa.§

¹² Babilonia druade panenacarea Jeconianeba Salatielda yōsia. Salatieldeba Zorobabelda yōsia. ¹³ Zorobabeldeba Abiuda yōsia. Abiudeba Eliaquiãda yōsia. Eliaquiãneba Azoda yōsia. ¹⁴ Azodeba Sadoda yōsia. Sadodeba AQUIãda yōsia. AQUIãneba Eliuda yōsia. ¹⁵ Eliudeba Eleazada yōsia. Eleazadeba Mataãda yōsia. Mataãneba Jacoboda yōsia. ¹⁶ Jacobodeba Joseada yōsia. Jose quimara Maria basía. Idjaba Mariaba Jesuda tosia. Ara mañ Jesura Æcõrẽba diai jarada êdra edabari abadaa.

¹⁷ Mãwã Abrahaãneba aba Davidaa catorce drõãenabemarãda panasidaa. Davi ewarideba aba Babilonia druadaa jida edepedadadaa catorce drõãenabemarãda panasidaa. Idjaba Babilonia druadaa jida edepedadadeba aba Æcõrẽba êdra edabari diai jarada zedaa catorce drõãenabemarãda panasidaa.

Jesucrito toda

Luca 2:1-7

¹⁸ Jesucrito todara nãwã basia: dji papa Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Baribãra dji edadi naëna Mariara Æcõrẽ Jauredeba biogoa besia. ¹⁹ Dji quima Josera ëberã jipa basia. Mañ bẽrã Mariara jũmarã quĩrãpita biẽ jara amaaba chupea igara quĩrã basia. ²⁰ Mãwã crĩcha bãde bajãnebema nezocada cãimocaradeba Josemaa zepeda nãwã jarasia:

–Jose, Davideba zeda, Maria edaira wayarãdua, idjira Æcõrẽ Jauredebabãra biogoa bã bẽrã. ²¹ Mariaba warrada toya. Mañ warraba idji purura ãdji cadjiruadebemada êdra edaya. Mañ bẽrã idjira trã bãdua Jesu.–

²² Jũma maãgara mãwãsia Æcõrẽba naëna jarada quĩrãca. Idjideba bedeabariba nãwã jarasia:

²³ Wẽrã umaquĩrã adua bãda biogoa bẽpeda warrada toya.

† 1:6 2 Samuel 11; 12. ‡ 1:11 Mañ Jeconiara idjaba Joaquiã abadaa. § 1:11 2 Reye 24:8-16.

Ēberārāba dji warrara Emanuel adia.*

(Maļ trāba jara b_ΛA “Ācōrēra dadjirā ume b_Λada.”)

²⁴ Maļne Josera cāimocara nūmanada ģrāmapeda Ācōrē nezoca bajānebemaba jarada quīrāca osia. Mariara edasia. ²⁵ Barib_ΛΓ_Λ ābaa cāinaca basía a_βa maļ warra iwina tob_ΛΓ_Λdaa.† Todacarea Joseba idjira trā b_Λasia Jesu.

2

Chīdaudeba cawa jarabadaba Jesu ac_Λde zepedada

¹ Jesu Beleļ purude Judea druade toside Herode dji Droma abadada dji boro basía.* Maļ ewaride ģc_ΛΓ_Λ ēberārāda ģmādaudjabariare b_Λ druadeba Jerusaleļ purude jūēsidaa. Maļg_Λrāba chīdaud ac_Λ pan_Λneba ne cawabadjidaa. ² Maļne ādjia iwīdisidaa:

–Naļ druade judiorā boro bai warrada tosia. Idjira ģsāma b_Λ? Daiba ģmādaudjabariare b_Λ druadeba chīdaud idjidebemada unusidaa.† Nama ze pan_Λa idjía bia bedeadí carea.–

³ Maļ ūrīside Herodera biē bēsia a_βa_Λda idji cacuabari bei bērā. Idjaba Herodeba sāwā oida cawadaē pan_Λ bērā jūma Jerusaleļnebemarā sida biē panesidaa. ⁴ Maļne Herodeba jūma sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabada sida trācuapeda iwīdisia:

–Ācōrēba ēd_rΛ edabari diai jaradara ģsāmab_ΛΓ_Λ toida b_Λ?–‡

⁵ Ādjirāba panusidaa:

–Beleļ purude naļ Judea druade toida b_ΛA. Maļnebemada Ācōrēneba bedebariba nāwā jarasia:

⁶ Beleļ purura Judadebema puru droma bea tāēna dji edaara b_Λēa.

Maļ purudeba dji boroda aba zeya.

Maļ boroba m_Λ puru Israelera bia pe erobaya.–§

⁷ Maļbe Herodeba chīdaudeba cawa jarabadarāra mērā trācuasia. Dji warra toda ewari cawai carea ādjía iwīdisia dji chīdaura sālbedā odjasida. Maļne dji ewarira jarasidaa.

⁸ Ādjira Beleļnaa wābib_Λr_Λde Herodeba jarasia:

–Jāma wānapeda dji warra zaquera bio quīrācuíta iwīdi wānadua. Unusidara m_Λā jarade zedadua m_Λ sida idjima bia bedeadē wāi carea.–

* **1:23** Isaía 7:14. † **1:25** Iwina. Griego bedeadē ģc_ΛΓ_Λ cartade maļra neēa. * **2:1** Maļg_Λ Herodera “dji Droma” abadjidaa. Idjira ababe nama Mateo 2:1-22de, Luca 1:5de biāda odja b_ΛA. Waabema bororā Herode abadada idjideba yōsidaa. † **2:2** Numero 24:17. ‡ **2:4** Ācōrēba ēd_rΛ edabari diai jarada. Maļra griego bedeadē “Crito” b_Λ b_ΛA. Critora trāēa. Jara b_ΛA “Ācōrēba ēd_rΛ edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda b_Λadada.” Arameo bedeadē jarabadaa

“Mesías.” § **2:6** Miquea 5:2.

9-10 Herodeba mǎwǎ jaradacarea ādjira wāsidaa. Maḷbe chīdau ḷmādau odjabariare unupedadara wayacusa unusidaa. Unusidade bio ḷasridasidaa. Dji chīdaura ādji na wāsia aba dji warra zaque ḷama piqúi nūmeḷaradaa. 11 Dede eda wǎḷadade warra zaquera dji papa Maria ume ḷada unusidaa. Ara maḷda chīrāborode copanenapeda warra zaquea bia bedeasidaa. Maḷbe ādjiza baurudeda ewadapeda warra zaquea oroda, incienso querada, mirra quera sida diasidaa. 12 Mǎwānacarea Ācōrēba ādjirāa cāimocaradeba cawabisia Herodema jēda wārānamārēā. Maḷ bērā dewara óareba ādji druadaa wāsidaa.

Egipto druadaa mīrū wāpedada

13 Ādji wāpedadacarea Ācōrē nezoca bajānebemada cāimocaradeba zepeda Josea jarasia:

–Herodeba ḷ warra zaquera jarḷ ḷaa beai carea. Maḷba piradrḷpeda ḷ warra zaquera, dji papa sida edapeda Egipto druadaa wānada. Mama ḷedua aba mǎa jarabḷaradaa.–

14 Ara maḷda Josea diamasi piradrḷpeda warra zaquera, dji papa sida edapeda Egiptodaa edesia. 15 Ādjira mama panesidaa aba Herode beubḷaradaa. Maḷgḷara mǎwāsia Ācōrēba jarada quīrāca. Idjideba bedebariba nǎwǎ jarasia: “Mǎa mǎ warrara trḷsia Egiptodeba zemārēā.”*

Herodeba Beleḷnebema warrarā quenabida

16 Herodeba cawasia chīdaudeba cawa jarabadarāba idjira cūrūgasidada. Maḷ carea bio quīrūpeda Beleḷnebema warra zaquerā poa uméneba edaa quedeada jūma quenabisia. Ara caitabema sida quenabisia. Mǎwǎ osia chīdaudeba cawa jarabadarāba chīdau unupedada ewarira idjía jarapedada bērā. 17 Mǎwǎ jūmarāda sopuasidaa Ācōrēneba bedebari Jeremiaba jarada quīrāca. Nǎwǎ jarasia:

18 Ramá purude ūrīsidaa aega jīā ḷada, sopua jīā ḷada, idjaba aujīā ḷada.

Raquelera idji warrarā carea jīā ḷada mǎwǎ ḷasia.

Idji sobiabidira quīrīāé ḷasia idji warrarā neé ḷeda bērā.†

Jose Egiptodeba jēda zeda

19 Herode beuside Josea wadi Egiptode ḷasia. Maḷne bajānebema nezocada idjima cāimocaradeba zesia. 20 Maḷ nezocaba idjía jarasia:

–ḷ warra zaque bea quīrīā beadara beusidaa. Maḷ bērā piradrḷpeda warra zaquera, dji papa sida wayacusa Israelēaa ededua.–

* 2:15 Osea 11:1. † 2:18 Jeremia 31:15.

²¹ Ara mañda Josera piradr_Λpeda idji warra zaquera dji papa sida Israeldaa edesia. ²² Barib_{ΛΛ} Joseba ũrĩsia Arqueloda idji zeza Herode cacuabari Judea druadebema boroda besida. Mañ carea mamaa wãida wayasia. Barib_{ΛΛ} Ācōrēba idjia cãimocaradeba jarada bērã Galilea druadaa wãsia. ²³ Mama puru Nazare abadae besia. Mañg_Λra mãwãsia Ācōrēneba bedeabadarãba nãwã jarapedada quĩrãca: "Idjira Nazaredebemaana adia."‡

3

Borocuebari Juañnebema

Marco 1:1-8; Luca 3:1-9, 15-17; Juañ 1:19-28

¹ Mãwãnacarea Borocuebari Juañba Judeade ějũã põãsa ewaraga b_Λde jaradia besia. ² Nãwã jarabadjia:

–Ācōrēra zeb_{ΛΛΛ} jũmarã Boro bai carea.* Mañ carea bãrãba cadjirua obadara igaradapeda idjima zedadua.–

³ Mañ Juañnebemada Ācōrēneba bedeabari Isaíaba jarasia: Ĕberãda ějũã põãsa ewaraga b_Λde jĩgua bede b_Λ: Ora jaridadua dadjirã Boro bia edadamãrẽã. Ora idji itea jipa jaridadua.†

⁴ Juañba jãbarira cameyo cara oda basía. Idjia jã b_Λ trãjãbarira animarã e oda basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajõda jõbadjia. ⁵ Mañne ěberãrã Jerusaleñbemarãda, jũma Judea druadebemarãda, idjaba jũma Jordañ do caita bearã sida Juañmaa wãbadjidaa. ⁶ Ādjia cadjirua opedadada idji quĩrãpita ebuda jarabadjidaa. Mañbe Juañba Ādjirãra Jordañ dode borocuebadjia. ⁷ Mãwã b_Λde ãc_{ΛΛΛ} judiorã ley jaradiabadada zesidaa Juañba borocuemãrẽã. Āc_{ΛΛΛ}ra pariseorã basía; ãc_{ΛΛΛ}ra saduceorã basía. Barib_{ΛΛ} Juañba Ādjirã unub_{ΛΛ}de jarasia:

–Dama ěberãrã, ¿caiba jarasi bãrãra Ācōrē quĩrũbidebemada poya mĩrũnida? ⁸ Bãrãba o pan_Λneba unubidadua wãrãda Ācōrēmaa zesidada. ⁹ Crĩcharãnadua Abrahañ warrarã bērã Ācōrēba cawa oẽda. Mãa bãrãa ebuda jaraya: Ācōrēba quĩrãib_{ΛΛ}, za tabea mõgarara Abrahañ warrarã babicuaya. ¹⁰ Mañ awara mãa jaraya: Ācōrēba zagarada ero_Λba bacuru tutacuai carea. Jũma bacuru bia zaudacara tutacuapeda t_Λb_Λde b_Λtacuya. Ara mañ quĩrãca Ācōrēba cadjirua obadarãda cawa oya.

¹¹ Mãa bãrãra baidoba borocueya Ācōrēmaa zesidada cawabi carea. Barib_{ΛΛ} mã caidu zeb_{ΛΛ}da mã cãyãbara

‡ **2:23** Idjira Nazaredebemaana adia. Nazare trãra hebreo bedeade "nezer" jarabadaa. Mañ bedeaba jara b_Λa "bacuru tucudã." Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. * **3:2** Daniel 2:44. † **3:3** Isaía 40:3.

dji dromaara b_{AA}. Ma_l b_{ēr}ā idjia j_{īr}ūne j_l b_l ērāi carea m_lra bia b_lēa. Idjiab_lg_l Ācōrē Jaureda diaya.‡ Barib_lg_l i_jānāēb_lg_l cawa oya. § 12 Ezoai careabemara idji j_lwade erob_{AA} porara dji ta umebemada āyā b_li carea. Ma_lbe dji tara wagaya barib_lg_l dji porara t_lb_l uruade babueya.-

Jua_lba Jesu borocueda

Marco 1:9-11; Luca 3:21-22

13 Ma_l ewaride Jesura Galilea druadeba Jorda_l do_daa zesia Jua_lba idjira borocuemārēā. 14 Barib_lg_l Jua_lba borocue amaaba jarasia:

-B_lab_lg_l m_lra borocueida b_{AA}. ¿Cārē cārēā b_lra m_lmaa ze b_l?-

15 Ma_lne Jesuba panusia:

-Nawena b_{AA} obari quīrāca odua. Biara b_{AA} dadjia jūma jipa odida Ācōrēba obi b_l quīrāca.-

Ara ma_lda Jua_lba i_jāsia. 16 Jesura borocuepeda doeda_lba drua wāb_lg_lde cawaēne bajāda ewasia. Ma_lne Jesuba Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji l_rl zeb_lg_lada unusia. 17 Ma_l awara Ācōrē bajāneba eda bedeb_lg_lada ūrīsidaa. Nāwā jarasia:

-Na_ldr_l m_l Warra quīrā b_lā. M_lra idji carea bio b_lsrida b_{AA}.-*

4

Diauruba Jesu mīā sēna

Marco 1:12-13; Luca 4:1-13

1 Māwānacarea Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōāsa ewaraga b_ldaa edesia. Ma_lbe diauruba idjira mīā sēsia Ācōrēra igarabi carea. 2 Jesura cuarenta ewari āsa, diamasi bida ne coē ba_da b_{ēr}ā jarra besia. 3 Māwā b_lde mīā sēbarira zesia. Idjia jarasia:

-B_lda wārāda Ācōrē Warrab_lg_l, jaradua za tabea mōgaraa pa_l bamārēā.-

4 Barib_lg_l Jesuba panusia:

-Ācōrē Bedeade nāwā b_l b_{AA}: ababe ne co b_ldeba ēberāra zocai baēa, āteb_lg_l jūma Ācōrēba jara b_l i_jā b_ldeba zocai baya.-*

5 Māwānacarea diauruba Jesura Jerusale_l, Ācōrē itea b_l puru_daa edesia. Mama Ācōrē de droma boro l_tlara b_lmaa edesia. 6 Ma_lbe diauruba jarasia:

-B_lda wārāda Ācōrē Warrab_lg_l, nama_lba u_du j_ldr_ldua. Ācōrē Bedeade nāwā b_l b_{AA}:

‡ 3:11 Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeade nāwā b_l b_{AA}: “Ācōrē Jaureba borocueya.” § 3:11 Cawa oya. Griego bedeade nāwā b_l b_{AA}: “Uruaba borocueya.” * 3:17 Isaía 42:1-4. * 4:4 Deuteronomio 8:3.

Ãcõrẽba idji bajãnebema nezocarãda diabueya bΛ carebamãrẽã.

BΛra ãdji jΛwade edadia bΛ jĩrũra mõgaraba puarãmãrẽã.†

⁷ Mañne Jesuba diaurua jarasia:

–Ãcõrẽ Bedeade idjaba jara bΛa: “Bariduada orãdua bãrã Boro Ãcõrẽba carebai cawaya.”–‡

⁸ Mãwãnacarea diauruba Jesura eya λτΛ bΛde edesia. MamaΛba Jesua jũma nañ ëjũãne ðea puruda, puruza ne bia queðea sida acΛbisia. ⁹ Mañbe diauruba jarasia:

–BΛda chĩrãborode cobepeda mλa bia bedeaibΛrΛ, nañgara jũma mλa bΛa diaya bΛ jΛwaeða erobamãrẽã.–

¹⁰ Mañne Jesuba diaurua jarasia:

–Satana, ãyã wãdua. Ãcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa: “BΛ Boro ÃcõrẽabΛrΛ bia bedeadua. Aba idjidrΛ ïjã badua.”–§

¹¹ Ara mañda diaurura Jesu caitabemada ãyã wãsia. Mañne Ãcõrẽ nezoca bajãnebemarãda Jesumaa zedapeda idjira ne cobisidaa.

Jesuba jaradia beda

Marco 1:14-15; Luca 4:14-15

¹² Borocuebari Juañ preso bΛ ùrĩside Jesura jẽda Galilea druadaa wãsia. ¹³ BaribΛrΛ Nazare purude beë basía, ãtebΛrΛ Capernaũ purude ðade wãsia. Mañ purura amene droma icawa bΛa. Neptalideba yõpedada israelerã ëjũãne bΛa idjaba Zabuloñneba yõpedadarã ëjũã caita bΛa. ¹⁴ Mañgara mãwãsia Ãcõrẽneba bedebari Isaíaaba bΛda quĩrãca. Nãwã bΛasia:

¹⁵ Bãrã Zabuloñ idjaba Neptali ëjũãne ðearã, judiorãé Galileade ðearã,
amene dromanaa wãbada o caita ðearã, Jordañ do icawa ðearã:

¹⁶ Bãrãra pãĩmane duanasidaa Ãcõrẽ adua panana bẽrã. BaribΛrΛ idira ãnaane duanaa Ãcõrẽnebemada cawa panΛ bẽrã. Bãrãra zocai panΛmĩna beuða quĩrãca duanabadjidaa. BaribΛrΛ idira ãmãdau odjabΛrΛ quĩrãca Ãcõrẽba ara idjidebemada bãrãa cawabi bΛa.*

¹⁷ Mañ ewarideba λtaa Jesuba nãwã jara nĩbasia:

–Ãcõrẽra bãrã Boro bai carea zebΛrΛa.† Mañ carea bãrãba cadjirua obadara igaradapeda idjimaa zedadua.–

Jesuba beda ðaribadarã trãna

Marco 1:16-20; Luca 5:1-11

¹⁸ Jesura Galilea amene droma icawa nĩne ëberãda umé unusia. Abara Simoñ basía, Pedro abadada. Dewarabemara

† 4:6 Salmo 91:11,12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6:16. § 4:10 Deuteronomio 6:13. Satana. Mañ trãra hebreo bedeadeba ze bΛa. * 4:16 Isaía 9:1-2. † 4:17 Daniel 2:44.

dji djaba Andre basía. Mañ ēberārāra bēda beabadarā basía. Ādjira doeda beda bari panasidaa. ¹⁹ Jesuba ādjía jarasia:

–Mā ume zedadua. Bārāba beda bari bada quīrāca māla bārāa jaradiaya ēberārāda māmaa enenamārēā.–

²⁰ Ara māda ādji beda bari badara amenapeda Jesu ume wāsidaa. ²¹ Nocodaa wāb_Λr_Λde Jesuba dewara ēberāda umé unusia. Abara Zebedeo warra Santiago basía. Dewarabemara dji djaba Juañ basía. Ādji zeza ume jābade beda bari bada cōā beada ca panasidaa. Mañbe Jesuba ādjira trāsia idji ume wānamārēā. ²² Ara māda ādji jābara, ādji zeza sida amepeda Jesu ume wāsidaa.

Jesu Galilea druade p_Λr_Λada

Luca 6:17-19

²³ Jesura jūma Galilea druade p_Λr_Λaa wāsia. Judiorā dji jārebada deza jaradiabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zeb_Λr_Λada. Mañ beada bia jaradiade wāb_Λr_Λza jūma ēberārā cacua biē beada biabicuasía. ²⁴ Mañ bēra idjira jūma Siria druade trā b_Λgasia. Mañ carea ēberārāba jūma quīrātanoaneba cacua biē beada, cacua pua bara beada, jai bara beada, wawa beada, b_Λr_Λadr_Λ bea sida idjimaa enebadjidaa. Jesuba ādjirāra jūma biabibadjia. ²⁵ Mañ carea zocārā Galileadebemarāda, Decapoli druadebemarāda, Jerusaleñebemarāda, Judeadebemarāda, Jordañ do quīrārēbemarā sida Jesu caidu wāsidaa.

5

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Luca 6:20-23

¹ Ēberārā zocārā unuside Jesura eyade ŗtaa wāpeda chūmesía. Mañne idji ume nībabadarāda idjimaa zesidaa.

² Mañbe Jesuba nāwā jaradiasia:

³ Bārāba ara bāduba dji biaēda cawa pan_Λb_Λr_Λ, bio bia pan_Λa Bajāne B_Λba pe ero_Θ bēra.

⁴ Bārāda sopua beab_Λr_Λ, bio bia pan_Λa Ācōrēba mañ sopuara jōbi bēra.

⁵ Bārāba dji dromada beadi carea j_Λr_Λadaēb_Λr_Λ, bio bia pan_Λa Ācōrēba bārāa jūma nañ ējūāra diai bēra.

⁶ Wārāda sođeba jipa o quīrā beadi b_Λr_Λ, bio bia pan_Λa bārāba quīrā beara Ācōrēba diai bēra.

⁷ Bārāda quīrā djuburiaya beadi b_Λr_Λ, bio bia pan_Λa Ācōrēba quīrā djuburiai bēra.

⁸ Bārāra sođeba ababe Ācōrē itea beab_Λr_Λ bio bia pan_Λa Ācōrēra ununi bēra.

- 9 Bārāba jūmarāda ābaa necai beadamārēā o beab_{ΛΓΛ}, bio bia pan_{ΛΛ} Ācōrē warrarāana adi bērā.
- 10 Bārā jipa bea carea dewararāba biē odib_{ΛΓΛ}, bārāra bio bia pan_{ΛΛ} Bajāne B_Λba pe erob_Λ bērā.
- 11 Bārāda m_Λ carea biē jaradib_{ΛΓΛ}, biē odib_{ΛΓΛ}, idjaba quīrātanoa sewadeba biē jaradib_{ΛΓΛ}, bio bia pan_{ΛΛ}.
- 12 Bio capipia beadadua, bārāba nebia wai_Bada bajāne eropan_Λ bērā.
- Drōāenabema ewaride bida Ācōrēneba bedeabadarāda ara ma_Λ quīrāca biē odi carea ēpēsidaa.

Tā idjaba ānaa

Marco 9:49-50; Luca 14:34-35

13 Bārāra na_Λ ējūāne tā quīrāca pan_{ΛΛ}. * Barib_{ΛΓΛ} tā c_Λyada jōib_{ΛΓΛ} ħsāwā wayacusa c_Λya bei? Abeda biē beya. Biara B_Λa dajadaa batabuedida ār_Λ t_Λgađamārēā. 14 Bārāra ānaa quīrāca beaa, na_Λ ējūāne beaba bārāneba Ācōrēnebemada unu pan_Λ bērā. Puru eyade B_Λada ħsāwā mērāni? 15 Ni aba_Λba ībīrāda coadapeda epedeco droma edre B_Λđaca. Āteb_{ΛΓΛ} ā_Λ dji B_Λbadade nūm_Λbadaa jūma dji dejāne beara ānaane beadamārēā. 16 Ara ma_Λ quīrāca ēberārā quīrāpita biada o pananadua āđjirāba dadji Zeza bajāne B_Λa bia bedeadamārēā.

Ācōrēba Moisea diada ley jūma odidebema

17 Crīcharānadua m_Λrā zesida Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba B_Λpedada sida āyā B_Λi carea. M_Λrā ma_Λ carea zeē basía, āteb_{ΛΓΛ} zesia āđjia jara pan_Λda jūma aride oi carea. 18 Wārā arada m_Λa jaraya: na_Λ ējūā, bajā sida wadi B_Λmisa ma_Λ leydebemara ni maāri bida jōéa aba leyba jara B_Λra jūma māwāb_{ΛΓΛ}đaa.† 19 Ma_Λ bērā bariduaba ma_Λ leydebema dji edaara B_Λ sida ījā oēb_{ΛΓΛ}, idjaba dewararāa abarica ījā orānamārēā jaradiaib_{ΛΓΛ}, idjira Ācōrē purude dji edaara quiruda B_Λya. Barib_{ΛΓΛ} leyra ījā o baib_{ΛΓΛ}, idjaba māwā odamārēā dewararāa jaradiaib_{ΛΓΛ}, ma_Λg_Λra Ācōrē purude dji dromada B_Λya. 20 Wārā arada m_Λa jaraya: judiorā ley jaradiabadaba o pan_Λ cāyābara idjaba pariseorāba o pan_Λ cāyābara bārāba jipaara ođae_Bg_Λ, Bajāne B_Λba pe erobaēa.

Jesuba quīrūbidebema jaradiada

Luca 12:57-59

21 Bārāba cawa pan_{ΛΛ} dadji drōāena_Λba nāwā jarabadada: “Mīā bearādua.”‡ Idjaba “mīā beaib_{ΛΓΛ} bārā bororāba cawa

* 5:13 Tā quīrāca pan_{ΛΛ}. Ma_Λba jara B_Λca B_Λa “bārāra na_Λ ējūāne pan_{ΛΛ} ēberārā bia duananamārēā” wa “bārāba na_Λ ējūānebemarāa Ācōrē crīchada jaradiaia.” 2 Corinto 4:20. † 5:18 Ni maāri bida. Griego bedeade nāwā B_Λ B_Λa: “Caraga aba bida idjaba letra aba bida.” ‡ 5:21 Exodo 20:13.

odia.”[§] ²² BaribΛΓΛ mλa jaraya: bariduada djārā ume quīrūibΛΓΛ Ācōrēba cawa oya. Bariduaba djārāda crīcha neē tabΛada aibΛΓΛ bārā bororāba cawa odia.* Idjaba bariduaba djārāda biē jaraibΛΓΛ, Ācōrēba tΛbΛ uruadaa wābiya.

²³ Maλ bērā bΛ djabada bΛ ume quīrū bΛda quīrānebaibΛΓΛ, bΛa animarā Ācōrēa babue diade wānamīna babue diarādua. ²⁴ ĀtebΛΓΛ dji babue diabada caita amepeda bΛ djaba ume ibiade wādua. MaλbebΛΓΛ jēda zepeda bΛ animarāra Ācōrēa babue diadua.

²⁵ BΛa oda carea bΛ dji quīrūba bΛra dji cawa obarimaa edeibΛΓΛ, waēi ode wābΛdaēde jūma odua ibiade carea. Māwā oēbΛΓΛ, idjia bΛra dji cawa obari jΛwade bΛya. Maλbe dji cawa obariba bΛra dji zarraa jidabiya preso bΛmārēā. ²⁶ Wārā arada mλa jaraya: bΛra jāmabemada ēdrΛēa aba bΛa diaida bΛ parata jūma diabΛrΛdaa.

Daunemabadadebema

²⁷ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “Daunemarādua.”†
²⁸ BaribΛΓΛ mλa bārāa jaraya: bariduaba wērāda acΛpeda awuaibΛΓΛ abeda maλ wērā ume idji soēba daunemasia.

²⁹ Maλ bērā bΛ jΛwa araarebema dauba bΛa cadjiru-ada obibΛΓΛ, maλ cadjirua o amaaba bΛ daura ēūtapeda batabuedua. BΛ cacuadebema aba aduaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maλda biara bΛa Ācōrēba jūma bΛ cacuada tΛbΛ uruade batabuei cāyābara. ³⁰ Idjaba bΛ jΛwa araarebemaba bΛa cadjiruada obibΛΓΛ, maλ cadjirua o amaaba bΛ jΛwara bΛá tutapeda batabuedua. BΛ cacuadebema aba aduaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maλda biara bΛa Ācōrēba jūma bΛ cacuada tΛbΛ uruade batabuei cāyābara.

Mīa amabadadebema

Mateo 19:9; Marco 10:11-12; Luca 16:18

³¹ Idjaba nāwā jarabadaa: “Bariduaba idji wērāda amaibΛΓΛ, dji wērāa carta mīa amainebemada diaida bΛa.”‡
³² BaribΛΓΛ mλa jaraya bariduaba idji wērāda dewara ume bΛēda amaibΛΓΛ, maλgΛra dji wērā daunemabibΛΓΛ carea bededeade baya. Idjaba idji wērā amanada dewaraba edaibΛΓΛ, dji edabΛΓΛ umaquīrā sīda daunema bΛa.

Ācōrē quīrāpita wārāda ne oi jaraidebema

³³ Bārāba cawa panΛa dadji drōēnaΛba nāwā jarabadada: “BΛa Ācōrē quīrāpita wārāda ne oya aibΛΓΛ jūma oida bΛa.”[§]
³⁴ BaribΛΓΛ mλa jaraya: ni abΛa trāneba wārāda ne oyada

[§] 5:21 Deuteronomio 17:8. * 5:22 Bārā bororā. Griego bededeade “Sanedrín” bΛ bΛa. MaλgΛde eda duanasīdaa judiorā bororā dji dromarāda. † 5:27 Exodo 20:14. ‡ 5:31 Deuteronomio 24:1. § 5:33 Deuteronomio 23:21-23.

arānadua. Bajā trāneba wārāda ne oyada arānadua, bajāra Ācōrē bugue quīrāca bΛ bērā. ³⁵ Naļ ējūā trāneba wārāda ne oyada arānadua, naļ ējūāra Ācōrē jīrū bΛbari quīrāca bΛ bērā. Idjaba Jerusaleā trāneba wārāda ne oyada arānadua, Jerusaleāra dadjirā Boro Ācōrē puru bērā. ³⁶ Idjaba ara bΛdji trāneba wārāda ne oyada arādua, bΛ buđara aba biđa poya torroa oē bērā idjaba poya pāima oē bērā. ³⁷ Bārāba ne odiada adibΛΓΛ, odadua. Idjaba odačana adibΛΓΛ, orānadua. Maļ auđu baridua trāneba wārāda ne oida jarabΛΓΛara cadjiruadeba ze bΛa.

BΛ biē oda droaidebema

Luca 6:29-30

³⁸ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “AbaΛba djārā dauda ārīsira dji māwā odara abarica dau ārīnida panΛa.* Quidada bΛasira dji māwā odara abarica quida bΛadida panΛa.” ³⁹ BaribΛΓΛ māa jaraya: bΛda biē osidara chupea droadua. Bariduaba bΛara uridarra dji jΛwa araarebema uibΛΓΛ, dewarabemaare biđa idu ubidua. ⁴⁰ BΛa jΛbari jāī carea bariduaba bΛda dji cawa obarimaa edeibΛΓΛ, idjia jāī quīrīā bΛara, dewarabema siđa idu jāībidua. ⁴¹ Zarraba bΛa ne zΛgΛada tΛmΛa aride edebibΛΓΛ, idjia jarada auđu ededua. ⁴² Bariduaba bΛa ne iwidibΛΓΛ diadua. Bariduaba bΛa ne iwidibΛΓΛde jēda diayada aibΛΓΛ, idjia iwidi bΛara wāgarādua.

Dadji dji quīrū quīrīāida bΛdebema

Luca 6:27-28, 32-36

⁴³ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “BΛ dji biara quīrīādua, baribΛΓΛ bΛ ume dji quīrūra quīrāmadua.”† ⁴⁴ BaribΛΓΛ māa jaraya: bārā dji quīrūra quīrīānadua. Bārā biē jarabΛdara bia jaradadua; bārā quīrāma panΛara bia odadua.‡ Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. ⁴⁵ Māwā ebuđa baya bārā Zeza bajāne bΛ warrarāda. Dadji Zezaba λmādaura ēberā cadjiruarā carea, dji biarā carea biđa odjabibaria. Ēberā jipa beaē carea, dji jipa bea carea biđa cuera zebibaria. ⁴⁶ BaribΛΓΛ bārāba ababe bārā dji biarādrΛ quīrīā pananibΛΓΛ, ħcārē nebiada Ācōrēba diai? Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebadarā biđa maļ quīrāca obadaa. ⁴⁷ Bārāba ababe djabarāa “mērā” adibΛΓΛ, ħcārē biada o panΛ? Dji Ācōrē adua bea biđa māwā obadaa. ⁴⁸ Maļ bērā jūmarāda quīrīā beadadua bārā Zeza bajāne bΛba jūmarā quīrīā bΛ quīrāca.

* **5:38** Levitico 24:20. † **5:43** BΛ dji biara quīrīādua. MaļdrΛ Levitico 19:18de bΛa, baribΛΓΛ ācΛrΛba maļ auđu dadji dji quīrū quīrāmanida panΛada jaradiasidāa.

‡ **5:44** Bārā biē jarabΛdara bia jaradadua; bārā quīrāma panΛara bia odadua. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade maļra neā.

6

Ne neë quedeaa diadidebema

¹ Bārāba ne biada o panane quĩrācuitadadua. Dewararāba bia ununamārēā orānadua. Māwā odibΛΓΛ, bārā Zeza bajāne bΛba idji nebiadebemada diaēa. ² BΛa ne neë quedeaa ne diabΛΓΛde dji biaca beaba obada quĩrāca orādua. Ādjia ne diabΛdade cachiruda zabibadaa judiorā dji jΛrebada dede, purude bida jūmarāba ādjidebemada bia bedeadamārēā. Wārā arada mĀa jaraya: ēberārāba ādjidebemada bia bedeadida quĩrīā panΛ bērā ababe maĀdrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ³⁻⁴ BΛa ne neë quedeaa ne diabΛΓΛde jġgua jararādua. Ni abaΛa nēbΛΓΛrādua. BΛa chupea bia o bΛra bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛΓΛ bĀa nebiada diaya.*

*Ācōrēa iwidibadadebema**Luca 11:2-4*

⁵ BΛa Ācōrēa iwidibΛΓΛde dji biaca beaba obada quĩrāca orādua. Ādjirāba judiorā dji jΛrebada dede, purude bida ēberārāba bia ununamārēā Āta nūpanenapeda Ācōrēa iwidibadaa. Wārā arada mĀa jaraya: ēberārāba ādji bia ununida quĩrīā panΛ bērā ababe maĀdrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ⁶ BΛa Ācōrēa iwidibΛΓΛde bΛ dede eda wādua. Dji eda wābadara jūātrΛpeda bΛduba bΛ Zeza Ācōrēa iwididua. BΛa chupea bia o bΛra bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛΓΛ bĀa nebiada diaya.

⁷⁻⁸ BΛa Ācōrēa iwidibΛΓΛde Ācōrē adua beaba obada quĩrāca orādua. Ādjirāba abarida barima zocārā jarabadaa crīcha panΛ bērā dārā iwidibΛdade Ācōrēba biara ūrīda. BaribΛΓΛ bārā Zeza Ācōrēa iwididi naēna idjia cawa bΛa bārāba cārēda quĩrīā panΛda. ⁹ MaĀ carea Ācōrēa nāwā iwididadua:

Dairā Zeza bajāne bΛ, jūmarāba bΛra wayadida panΛa.

¹⁰ Daiba quĩrīā panΛa bΛra jūmarā Boro bai carea isabe zeida. Quĩrīā panΛa bΛa quĩrīā bΛra naĀ ējūānebemarāba odida, bajānebemarāba obada quĩrāca.

¹¹ Codira ewariza daia diadua.

¹² Dairāba cadjirua opeadara quĩrādoadua, dairā biē obΛdara daiba quĩrādoabada quĩrāca.

¹³ Dairāra cadjiruaēde idu bæebirādua, ātebΛΓΛ cadjiruaēdebemada ēdrΛ bΛdua.† [BΛa jūmarāda poya bΛa, bΛra dji lΛbΛara bΛa idjaba ewariza dji dromaara bΛa.]‡

* **6:3-4** Diaya. ΛcΛΓa cartade versículo 3-4,6,18de maĀ awara jara bΛa “ebuda diaya.” † **6:13** Cadjiruaēdebemada. MaĀ bedeaba idjaba jara bΛa diauruda.

‡ **6:13** Griego bedeaēde zocārā cartade bedea corcheteēde bΛra neēa.

14 Djārāba bārā biē opedađada quĩrādoadibΛΓΛ, bārāba biē opedađara bārā Zeza bajāne Ɂaba quĩrādoaya. 15 BaribΛΓΛ djārāba bārā biē opedađada quĩrādoadaēbΛΓΛ, bārāba biē opedađara bārā Zeza bajāne Ɂaba quĩrādoaeā.

Ne codaca ewari odidebema

16 Bārāba ne codaca ewari obadađe sopua bea quĩrāca bearānadua dji biaca beaba obada quĩrāca. Ādjirāra māvā panabadaa jūmarāba cawadamārēā ne codaca ewarida o panΛda. Wārā arada mĀa jaraya: ēberārāba ādji bia jaradida quĩrīā panΛ bērā ababe maĀdrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēā. 17 BaribΛΓΛ bla ne codaca ewari o Ɂade bΛ borora queraba pādua, quĩrā sida saĀadua. 18 Māvāra ēberārāba cawadaēā bla ne codaca ewarida o Ɂada. Ababe bΛ Zeza ĀcōrēbΛΓΛ cawaya. Bla chupea bia o Ɂara bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛΓΛ bĀa nebiada diaya.

Nebia bajāne erobaidebema

Luca 12:33-34

19 NaĀ ējūāne nebia erobeadi carea jΛrΛrānadua. NaĀ ējūānebemara mōgosiabaria, chimiaba ārībaria, idjaba ne drΛabadara eđa wānapeda drΛabadaa. 20-21 Bārāmaarā dji biara Ɂara sodeba awuabadaa. MaĀ bērā Ācōrēba quĩrīā ɁadrΛ ēpēnadua nebiada bajānebΛΓΛ erobeadi carea. Jāma chimiaba ārīcaa, nebiara mōgosiacaa, idjaba ne drΛabadara poya eđa wānacaa.

Dadji dau ĩbīrā quĩrāca Ɂadebema

Luca 11:34-36

22 Dadji daura ĩbīrā quĩrāca Ɂaa. MaĀ bērā bΛ dauda bia ɁabΛrΛ Ānaane nībaya. 23 BaribΛΓΛ bΛ dauda cadjirua ɁabΛrΛ, ne cadjiruade nīda unuē Ɂaya. Ara maĀ quĩrāca bla jipa o Ɂada crīcha Ɂara cadjiruabΛΓΛ, Ɂara wārāda pāimane nīa.

Poya umé ēpēnaēā

Luca 16:13

24 AbaɁaba poya idji boroda umé erobaēā. Umé erobΛbΛrΛ aba biara quĩrīāya. Aba ēpēya, maĀne dewarabemara igaraya. Ara maĀ quĩrāca ne bara Ɂai awua Ɂaba poya Ācōrēda ēpēēā.

Ācōrēba idjiderā wagabaria

Luca 12:22-31

25 MaĀ carea mĀa jaraya: bārā sāvā beadida jūmawāyā crīcharānadua. Codī careabemada, dodī careabemada, idjaba jĀni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ¿Dadji zocai Ɂaida djico cāyābara biara Ɂāēca? ¿Dadjida dadjia cacuade jĀbada cāyābara biara Ɂāēca? 26 AcΛedua, ĩbanara ne udacaa, ne ewadacaa idjaba ne wagadacaa. BaribΛΓΛ bārā Zeza bajāne Ɂaba ne cobibaria. ¿Ācōrēmaarā bārāra ĩbana cāyābara biara

beaēca? ²⁷ ¿Caida jūmawāyā crīcha b̄lba dārāara zocai bai? ²⁸ ¿Cārē cārēã bārāba j̄n̄inebemada jūmawāyā crīchabada? Ac̄dadua nepōnōda sāvā waribarida. Nepōnōra trajacaa idjaba wuara cacaa. ²⁹ Barib̄l̄l̄ m̄l̄a jaraya: dadji drōāenabema boro Salomōl̄ra bio ne bara b̄damīna nepōnō quīrāca quīrāwārēã djioca basía.* ³⁰ Idi chirua mēã unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wadibida pōnōbibaria. Mañ bērã ¿idjia biara bārāba j̄namārēã diaēca? Mañ̄l̄l̄ra ¿sāvāērã poya ijānaē?

³¹ Mañ bērã codi careabemada, dodi careabemada, wa j̄ni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ³² Ācōrē adua beaba mañ̄l̄l̄debemada crīchabadaa, barib̄l̄l̄ bārã Zeza bajāne b̄lba cawa b̄lba bārāba cārēda erobeadida pan̄l̄da. ³³ Mañ bērã naārã Ācōrēra bārã Boroda b̄l̄dadua. Quīrācuita pananadua idjia obi b̄l̄ra odi carea. Māvā bārāba neñ pan̄l̄ra idjia jūma diaya. ³⁴ Nubemada jūmawāyā crīcharānadua, nu bīda Ācōrēba bārāra waga erobai bērã. Ewariza ne crīchaira baraya.

7

Djārã biē jarabadādebema

Luca 6:37-38, 41-42

¹ Djārāra biē jararānadua Ācōrēba bārã biē jararāmārēã. ² Bārāba djārã biē jarab̄l̄da quīrāca Ācōrēba bārāra biē jaraya. ³ ¿Cārē cārēã nejarra djārã daude b̄l̄da ac̄bada? ¿Sāvāērã bacuru waib̄l̄a b̄d̄ji daude b̄l̄da ac̄daca? ⁴ Bacuru waib̄l̄a b̄d̄ji daude b̄l̄da ununaē pan̄l̄b̄l̄l̄ ¿sāvā djārāra nāvā jaradi? “Nejarra b̄l̄ daude b̄l̄ra m̄l̄a aubariya.” ⁵ ¡Bārāba jarabada quīrāca odacaa! Naārã bacuru waib̄l̄a b̄d̄ji daude b̄l̄da aubaridadua. Māvā poya ununia nejarra djārã daude b̄l̄ra aubaridi carea. Ara mañ quīrāca b̄l̄a cadjirua o b̄l̄ra naārã idu b̄l̄dua. Mañ̄beb̄l̄l̄l̄ djārāra poya carebaya.

⁶ Ācōrē iteabemada usaa diarānadua bārã carāmārēã. Bārã neta nēb̄l̄a quedeada chinaa diarānadua l̄r̄l̄ t̄lgarāmārēã.*

Ācōrēa iwidi badādebema

Luca 11:9-13; 6:31

⁷ Bārāba neñ pan̄l̄ra Ācōrēa iwidi pananadua; mañne idjia bārāra diaya. Idjia diamārēã j̄l̄l̄ pananadua; mañne ununia. Dede eda wābadamāl̄ba tr̄l̄nadua; mañne dji eda wābadara ewaya diai carea. ⁸ Dji iwidi b̄l̄ba edaya. Dji j̄l̄l̄ b̄l̄ba unuya. Dji tr̄l̄ b̄l̄ itea dede eda wābadara ewaya ne

§ 6:27 Mañ versiculoba idjaba jara b̄l̄a “¿Cai bārānebemaba jūmawāyā crīcha b̄l̄ba drasoara wari?” * 6:29 Salomōl̄. 1 Reye 10:4-7, 23-25. * 7:6 Mañ versiculoba nāvā jara b̄l̄ca b̄l̄a: “Ac̄l̄l̄l̄ba Ācōrē bedeada ūr̄l̄ quīr̄l̄nacab̄l̄l̄, ādjirāa waa jaradiarānadua. Jaradiadib̄l̄l̄l̄ bārāra biē odia.”

diai carea. ⁹ Warraba pañ iwidibΛΓΛde ¿dji zezaba mōgarada diaica? ¹⁰ Warraba beda iwidibΛΓΛde ¿dji zezaba damada diaica? ¹¹ Bārã dji cadjirua beaba bārã warrarãa ne biada dia cawa panΛbΛΓΛ, ¿bārã Zeza bajãne bΛba dji iwiði panΛa ne biada diaēca? ¹² Bārãba quĩrĩa panΛa djārãba ne jũmane bārãra bia odida. Ara mañ quĩrãca djārãra bia odadua. Ācōrēba Moisea diada leyda idjaba Ācōrēneba bedeabadarãba bΛpedada sida ara mañ crĩchadeba ze bΛa.

Eda wãbada pēsua bΛ

Luca 13:24

¹³⁻¹⁴ Bārãra dji eda wãbada pēsua bΛde wãnadua. TΛbΛ uruade eda wãbadara jedea bΛa. Dji o sida jedea bΛ bērã wãicha bΛa. Mama zocãrã eda wãbadaa. BaribΛΓΛ Ācōrē ume ewariza zocai bai carea dji eda wãbadara pēsua bΛa. Dji ode wãcara bΛ bērã zarea bΛa wãi carea. Mañ ora zocãrãba ununacaa.

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Luca 6:43-44

¹⁵ Quĩrãcuita beadadua. ΛcΛΓΛba sewadeba Ācōrēneba bedea panΛana abadaa. Ādjirãba dji biarã quĩrãca jaradiabadaa baribΛΓΛ mãwã panΛa ēberãrãba Ācōrē bedea igaradamãrēã. ¹⁶⁻¹⁷ Ādjia o panΛneba bārãba cawadia dji wãrã arada wa dji wãrãēda. Bacuru biaba nejō biada zaubaria baribΛΓΛ bacuru cadjiruaba nejō cadjiruada zaubaria. ¿ΛΓΛba uvada zaubarica? ¿Wa jũichichiba higojōda zaubarica? ¹⁸ Bacuru biaba nejō cadjiruada zaucaa idjaba bacuru cadjiruaba nejō biada zaucaa. ¹⁹ Bacuru bia zaucara tutadapeda babuebadaa. ²⁰ Ara mañ quĩrãca bārãba Ācōrēneba bedeabadarãda dji wãrã arada wa dji wãrãēda cawadãa Ādjirãba o panΛneba.

Jesu trãneba ne o beara ãcΛΓΛ idjiderãēa

Luca 13:25-27

²¹ Ēberãrãba mãra ādji boroada abadamĩna jũmarãda Ācōrē purude beadaēa. Ababe mΛ Zeza bajãne bΛba quĩrĩa bΛ o beadrΛ idji purude panania. ²² Idjia cawa oi ewaride zocãrãba mΛã jaradia: “Dai Boro, dai Boro, daira bΛdeba bedeasidaa, bΛ trãneba jairãda āyã jΛretasidaa, idjaba bΛ trãneba ne ununaca waibΛada osidaa.” ²³ Mañne mΛã ebuda jaraya: “Cadjirua obadarã, āyã wãnadua. MΛã bārãra unucaa.”

De uménebema

Marco 1:22; Luca 6:47-49

²⁴ Mañ carea bariduaba mΛ bedeada ũrĩpeda ĩjã oibΛΓΛ, nañ quĩrãca baya: ēberã crĩcha cawa bΛba idji dera mōgara ãrã osia. ²⁵ Mañne cue ze nũmesia, nãũrãra dji cãbãyã puá nũmesia, do

sida ze nūmesia, baribΛΓΛ idji dera cora wāé basía mōgara λΓλ oda bēřā. ²⁶ BaribΛΓΛ mλ bedea ūřpeda ĩjā oēbΛΓΛ, naλ quĩrāca baya: ēberā crīcha neē bΛba idji dera ĩbΛde osia. ²⁷ Małne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puá nūmesia, do sida ze nūmesia. Małba idji dera cora wāpeda abeda jūma ārīsia.-

²⁸ Jesuba jūma jaradiadacarea ēberārāba cawa crīchadaē basía. ²⁹ Judiorā ley jaradiabadarā quĩrāca jaradiaē basía. ĀtebΛΓΛ bio cawa bΛdeba ebuda jaradia basia.

8

Jesuba aida bara bΛ biabida

Marco 1:40-45; Luca 5:12-16

¹ Jesu eyadeba edaa zeside ēberārāra zocārā idji caidu wāsidaa. ² Māwā bΛde ēberā aida bara bΛda Jesumaa zesia.* Chĩrāborode cobepeda nāwā bedea djuburiasia:

-Mλ Boro, bΛa quĩrīā bΛbΛΓΛ, mλra poya biabida bΛa.-

³ Małne Jesuba jΛwa λΓλ bΛbΛΓΛde jarasia:

-Māwā o quĩrīā bΛa. ¡Biadua!-

Ara małda aida bara bađara biasia. ⁴ Jesuba idjía jarasia:

-BΛ biadara ni abāba jararādua. ĀtebΛΓΛ sacerdotemaa wādua bΛra biasida unumārēā. Jāłbe Moiseba jarada quĩrāca ne diacuadua.† Māwā ēberārāba cawadía bΛra wārāda bisida.-

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Luca 7:1-10

⁵ Małbe Jesura Capernauλ purudaa wāsia. Jūēside Romanebema sordaorā boroda idjimaa zesia. Małgaba nāwā bedea djuburiasia:

⁶ -Mλ Boro, mλ nezocada diguida bio cacua pua bΛ bēřā cΛdade bΛradrΛ bΛa.-

⁷ Małne Jesuba jarasia:

-Idji biabi carea wāya.-

⁸ BaribΛΓΛ sordaorā boroba jarasia:

-Mλ Boro, mλra ēberā biaēa bΛra mλ dede eda wāmārēā. BaribΛΓΛ mλ nezoca biamārēā bΛa namaΛba jaraibΛΓΛ, idjira biaya. ⁹ Ara mał quĩrāca mλ boroba jara bΛra mλa ĩjāida bΛa. Idjaba mλa jara bΛra sordaorā mλ jΛwaeda beaba ĩjānida panΛa; mλa abāba zeduada aibΛΓΛ zebaria; wāduada aibΛΓΛ, wābaria; idjaba mλ nezocaa nāwā oduada aibΛΓΛ ara małda idjia obaria.-

¹⁰ Mał ūřside Jesuba bia crīchasia. Małne idji ēpē panΛrāa jarasia:

* **8:2** Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē panΛa. BaribΛΓΛ judiorāmaarā aba ĀcōrēbΛΓΛ poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Mał awara aba aιδaba jidasira āyā bađe wāida basia (Levitico 13:45-46).

† **8:4** Levitico 14:1-32.

-Wārã arada bārãa jaraya: naļ ēberãba bio ijã ɁΛ quĩrãca is-raelerã tãena ni aba bida unucaa. ¹¹ Mãa bārãa jaraya: ãmãdau odjabariareba idjaba ãmãdau bæbariareba drua ãibemarãda zocãrã zedia. MaļgΛrãra dadji drõænenabemarã Abrahaļ ume, Isa ume, Jacobo ume bida Ācõrẽ purude ne co chũpanenia. ¹² BaribΛrΛ Ācõrẽba ēberãrã naãrã pe eroba quĩrã ðadada pãimanaa ãyã jΛrecuaya. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida iχhia panania.-

¹³ Maļbe Jesuba sordaorã boroa jarasia:

-Diguídaa wãdua. BΛa ijã ɁΛ quĩrãca mΛa oya.-
Sordaorã boro nezocara ara maļda biasia.

Jesuba Simoļ Pedro pãcõrẽ biabida

Marco 1:29-34; Luca 4:38-41

¹⁴ Maļbe Jesura Pedro dedaa wãsia. Eða wãside unusia Pedro pãcõrẽda cΛwamiaba cΛðade ɁΛda. ¹⁵ Maļ wẽrã jΛwara Jesuba tãsia. Ara maļda cΛwamiara dugusia. PiradrΛpeda ãdjira ne cobisia.

¹⁶ Queudacarea ēberãrãba zocãrã jai bara beada Jesumaa enesidaa. Maļne Jesuba ara jarabΛrΛba dji jaira jũma ãyã jΛrecuasias. Idjaba cacua biẽ beara jũma biabicuasias.

¹⁷ Mãwãsia Ācõrẽneba bedeabari Isaíaaba jaraða quĩrãca. Nãwã jarasia: "Dadjirãra cacua biẽ beaside idjia biabisia, idjaba pu beaside idjia jõbisia."‡

Jesu ēpẽ quĩrã panana

Luca 9:57-62

¹⁸ Jesuba ēberãrãda zocãrã idji caita powua nũmΛda unusia. Maļ carea idji ume nĩbabadarãa amene wa quĩrãrẽ chãniana asia. ¹⁹ BaribΛrΛ wãni naẽna judiorã ley jaradiabarida Jesumaa zesias. Maļ ēberãba jarasia:

-Jaradiabari, bΛ wãbΛrΛza mΛra bΛ ume wãya.-

²⁰ Jesuba idjia jarasia:

-Usa pãra de bara ɁΛa, iβana sida de bara ɁΛa, baribΛrΛ mΛ, Naļ Djara Edaðara sãma cãi sida neẽ ɁΛa.-

²¹ Maļne aba idji ume nĩba jarasia:

-Mļ Boro, bΛ ume wãi naẽna idu mļ zezada tΛbaribidua.-§

²² Jesuba idjia jarasia:

-Mļ ume zedua. Beu bearãba beudarãra tΛbaridida panΛa.-

*

Jesuba amene bogozoa tumabida

Marco 4:35-41; Luca 8:22-25

‡ 8:17 Isaía 53:4. § 8:21 ΛcΛrΛmaarã maļ ēberãba nãwã jara ɁΛa: "BΛ ume wãi naẽna, mΛa jããida ɁΛa aba mļ zeza jaidabΛrΛðaa." * 8:22 Beu bearãba beudarãra tΛbaridida panΛa. Jesuba beuda tΛbarididebemada jara ɁΛæa. ĀtebΛrΛ ara ãdjia o quĩrã panΛ quĩrãca o beada quẽã ɁΛa.

²³ Maḷbe Jesura jābade badopeda idji ume nībabadarā sida wāsidaa. ²⁴ Māwā panḷne nāūrāda dji cābāyā puá nūmepeda baido bogozoara jābade eda wā nūmesia. Maḷne Jesura cāī basia. ²⁵ Maḷ carea idji ume nībabadarāba ḷrḷmanapeda nāwā jarasidaa:

–¡Dai Boro, carebadua! ¡Dadjirāra barrubododaa!–

²⁶ Maḷne Jesuba jarasia:

–Bārāra ¿sāwāērā ne waya panḷ? Bārāba Ācōrēra ĩjānaēca ḷḷa.–

Piradrḷpeda Jesuba nāūrāra, baido bogozoa sida quēāsia.† Ara maḷda jūma tuma nūmesia. ²⁷ Maḷne ādjirāba cawa crīchadaē basia. Nāwā jarasidaa:

–Naḷgḷra ¿caida jāwā ḷḷ? Nāūrāba, baido bogozoa bida idji bedeara ĩjābadaa.–

Jesuba jai zocārā āyā jḷretada

Marco 5:1-20; Luca 8:26-39

²⁸ Maḷbe amene droma quīrārē chānapeda Gadara druade jūēsidaa. Maḷne ēberā umé jai bara panḷda beudarā ḷabaribada uriadeba Jesumaa zesidaa. Maḷ ēberāra bio minijīchia panḷ bērā ni abaḷda mamaare wānaca basia. ²⁹ Maḷne Jesua jīgua ḷia jarasidaa:

–¡Ācōrē Warra!‡ ¿Cārē cārēā दौरa mīā sē ḷḷ? ¿Dai ewari jūēi naēna ḷḷa cawa ode ze ḷḷca?–

³⁰ Tḷḷḷ aride chinada ne co duanasidaa. ³¹ Maḷ bērā dji jairāba Jesua nāwā bedea djuburiasidaa:

–ḷḷa dairāda āyā jḷretaibḷḷḷ, jari duanḷ china cacuade idu eda wābidua.–

³² Maḷne Jesuba jarasia:

–Wābḷḷḷadua.–

Ara maḷda jairāra maḷ ēberārā cacuadebemada ēdrḷdapeda china cacuade eda wābḷḷḷasidaa. Maḷba chinara pira-podapeda perawadeba daidu tēūcuasidaa. Māwā jūma nābḷḷḷ quinisidaa. ³³ Maḷ china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādji purude jūēnapeda ēberārā jai bara beada sāwāpedadada jūma nēbḷḷḷasidaa. ³⁴ Maḷ carea jūma dji purudebemarāra Jesu ḷḷmaa zesidaa. Ununapeda Jesua bedea djuburiasidaa ādji druadebemada āyā wāmārēā.

9

Jesuba ēberā cacua beu ḷḷ biabida

Marco 2:1-12; Luca 5:17-26

† 8:26 Baido bogozoa. Griego bedeadē “pusa” ḷḷ ḷḷa. Griegoḷe pusa, amene sida abari bedea. Galilea amenera baido cūāa. ‡ 8:29 Ācōrē Warra. Griego bedeadē ḷḷḷḷ cartade ḷḷ ḷḷa: “Ācōrē Warra Jesu.”

¹ Jesura jãbade badopeda wayacusa amene droma quĩrãrã chãpeda idji babari purude jũesia. ² Mama ëberã cacua beu bΛda idji cΛdade Jesumaa enesidaa. Jesuba unusia mañ ëberã enepedadaba wãrãda ïjã panΛda idjia dji cacua beu bΛra poya biabida. Mañ carea Jesuba dji cacua beu bΛa jarasia:

–Sobiadua, cũdra. BΛa cadjirua odara mΛa quĩrãdoasia.–

³ Mama judiorã ley jaradiabadarãda ΛCΛΓΛ panasidaa. MañgΛrãba crĩchasiidaa: “Idjira Æcõrẽ quĩrãpita biẽ bedea bΛa.” ⁴ BaribΛrΛ ãdjia crĩcha panΛra Jesuba cawasia. Mañ carea jarasia:

–Bãrãba ¿cãrẽ cãrẽã jãwã biẽ crĩcha panΛ?* ⁵ Bãrãmaarã ¿sãlgΛda zareaara bΛ? ¿Cadjirua odara quĩrãdoayada aida wa nañ ëberã cacua beu bΛra piradrΛbipeda nĩbabida? ⁶ Æcõrẽba mΛ, Nañ Djara Edadara bΛasia nañ ëjũãne duanΛba cadjirua obadara quĩrãdoamãrẽã. Mañra bãrãa unubiya.–

Ara mañda dji cacua beu bΛa nãwã jarasia:

–PiradrΛdua. BΛ cΛdara edapeda diguidaa wãdua.–

⁷ Ara mañda dji cacua beu badara pirabaripeda diguidaa wãsia. ⁸ Mañ unusidade dji arima beara ne wayasidaa.† BaribΛrΛ Æcõrẽa bia bedeasidaa idji ΛbΛada diada bẽrã ëberãba cacua biẽ beara biabimãrẽã.

Jesuba Mateo trãna

Marco 2:13-17; Luca 5:27-32

⁹ Jesu mamaΛba wãbΛrΛde ëberã Mateo abadada unusia. Mañ ëberãra Romanebema boro itea parata diabada dede chũmasia. Jesuba Mateoa jarasia:

–MΛ ume zedua.–

Ara mañda Mateora piradrΛpeda Jesu ume wãsia.

¹⁰ Mãwãnacarea Jesura Mateo dede ne co basia. Jesu ume nĩbabadarãda, Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarãda, judiorã ley igara bea sida Jesu ume ne co duanasidaa.‡

¹¹ ΛCΛΓΛ pariseorãba mañgΛra unusidaa. Mañ carea Jesu ume nĩbabadarãa iwidisidaa:

–Bãrãa jaradiabarira ¿cãrẽ cãrẽã Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarã ume, dewara cadjirua obadarã ume bida ne co chũmΛ?–

¹² Ædjia mãwã iwidibΛdada Jesuba ùrĩpeda jarasia:

–Cacua bia beaba nẽãrã diabarira jΛrΛdaca. Dji cacua biẽ beabΛrΛ jΛrΛbadaa. ¹³ Nañ bedeaba cãrẽda jara bΛda cawade wãnadua: “Animarã babue diadi cãyãbara mΛa quĩrã bΛa bãrãba djãrã quĩrã djuburiaidida.”§ MΛra jipa bea trãi

* **9:4** Griego bedeadẽ ΛCΛΓΛ cartade idjaba bΛ bΛa “bãrã sode.” † **9:8** Ne wayasidaa. Griego bedeadẽ ΛCΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Cawa crĩchadaẽ basia.” ‡ **9:10** Judiorã ley igara bea. Griego bedeadẽ “cadjirua obadarã” bΛ bΛa. § **9:13** Osea 6:6.

carea zeē bΛa, ātebΛrΛ cadjirua obadarāda trĀ bΛa Ācōrēmaa zedamārēā.-*

Ne codaca ewaridebema
Marco 2:18-22; Luca 5:33-39

¹⁴ Māwānacarea Borocuebari JuaĀ ume nībabadarāda Jesumaa zedapeda iwīdisidaa:

-Daiba, pariseorā bida ara cadrΛa ne codaca ewarira obadaa, baribΛrΛ bΛ ume nībabadarāba ζsāwāērā odaca?-

¹⁵ Jesuba ādjia jarasia:

-Umaquīrāba wērā edabΛrΛde ζcaida sopua hai? MaĀ umaquīrāra waḍibida idjia edodarā ume bΛmisa bΛsrida panania. BaribΛrΛ ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. MaĀbebΛrΛ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.

¹⁶ Dadjirāba jĀbada dji sore cōā bΛmaa wua djiwidida cajudaca. Māwā odibΛrΛ djiwidi cajuda errebaribΛrΛba dji wua sorera waibΛara cōāya. ¹⁷ Idjaba ni abaΛba uva ba djiwidira animarā e oda dji sorede tΛdaca. Māwā odibΛrΛ aseabΛrΛde animarā e oda dji sorera cōāya. MaĀbe uva bara, animarā e oda sida aduaya. MaĀ carea uva ba djiwidira animarā e oda djiwidide tΛdida panΛa. Māwā umena dārā droadia.-†

Jesuba wērācau biabida
Marco 5:21-43; Luca 8:40-56

¹⁸ Jesuba māwā jaradia bΛde judio dji dromada zesia. MaĀ ēberāra Jesu quīrāpita bΛrru cobepeda jarasia:

-MĀ caura aretewa jaidabarisia. BaribΛrΛ bΛda wāsira bΛ jΛwada idji ĀrĀ bΛibΛrΛ Ārēbaya.-

¹⁹ Jesura piradrΛpeda maĀ ēberā ume wāsia. Idji ume nībabadarā sida wāsidaa. ²⁰⁻²¹ Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida bΛda nībasia. MaĀ wērāba nāwā crīchasia: “MĀ idjia jĀ bΛda tāibΛrΛ mĀra biaya.” MaĀ bērā Jesu jēdaareba wāpeda idjia jĀ bΛ ide tāsia. ²² Jesuba jēda acΛbΛrΛde wērā unupeda nāwā jarasia:

-Cau, bΛsridua. Wārāda biaida ĩjāna bērā bΛra biasia.-

Ara maĀda wērāra bia besia.

²³ Jesu judio dji droma dede jūēsīde chiru zabadarāda idjaba aujīābadarā sida unusia.‡ ²⁴ Jesuba ādjia jarasia:

-Āyā wānadua. Wērācaura jaidāē bΛa, ātebΛrΛ cāi bΛa.-

MaĀ carea ēberārāba idjimaacΛdapeda ipidasidaa. ²⁵ BaribΛrΛ ēberārāra āyā jΛretacuapeda Jesura dede eda wāsia.

* **9:13** Ācōrēmaa zedamārēā. Griego bedede ΛcΛrΛ cartade maĀra neēa. † **9:17** MaĀgΛdeba Jesuba cawabisia idji bedeara ādjirā drōāenabema crīcha ume ābaa jaradiacada. ‡ **9:23** Israelerāba chiru zabadarāda, aujīābadarā sida paratada diabadjidaa careba aujīāne zedamārēā.

Maḷbe wērācau jḷwade jidapeda pirabaribisia. ²⁶ Jesuba odadebemada jūma maḷ druade ūrīsidaa.

Jesuba dauberrea bea biabida

²⁷ Jesu mamaḷba wāside dauberrea beada umé idji caidū bia zesidaa. Maḷ ēberārāba jīgua jarasidaa:

–Jesu, Davideba zeda, दौरा quīrā djuburiadua!–

²⁸ Jesu diguidaa jūside maḷ dauberrea panḷara idjimaā zesidaa. Maḷbe Jesuba ādjia iwīdisia:

–¿Bārāba wārāda ījā panḷaca mḷa bārāra poya biabida?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, dai Boro.–

²⁹ Maḷbe Jesuba ādji daude tāpeda jarasia:

–Bārāba ījā panḷ quīrāca mḷa oya.–

³⁰ Ara maḷda ādji daura biasidaa. Maḷbe Jesuba bio jara bḷasia maḷnebemada ni abaḷa nēbḷarḷānāmārēā. ³¹ Baribḷarḷa dedeba ēdrḷḷapeda Jesuba ādji ume odada jūma maḷ druade jara wāsidaa.

³² Ara dauberrea panana ēdrḷḷadade dewararāba ēberā quīrāme cara bḷ jai bara bḷada enesidaa. ³³ Jesuba maḷ jai jḷretadacarea ēberā quīrāme cara badara bedesia. Ēberārā mama duanḷba cawa crīchadaē basia. Nāwā jarasidaa:

–Israel druade wadibida naḷ quīrāca ununaca basia.–

³⁴ Baribḷarḷa pariseorāba jara duanasidaa:

–Jāḷ Jesuba jaira āyā jḷretabaria, jairā boro Beelzebúba maḷ ḷbḷada diada bērā.–

Néu waibḷa waraga bḷara ¿cairāba ewadi?

³⁵ Māwānacarea Jesura puru waibḷa beaza, puru zaque beaza pḷrḷa wāsia. Judiorā dji jḷrebada deza jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebḷarḷada. Maḷ beada bia jaradia nīne jūma cacua biē beara, cacua pua bea sida biabicusia.

³⁶ Idjia ēberārā cābana unuside mīā djuburi unusia. Ne jūmane bia mīga beasia idjaba āduḷba beasia. Oveja dji wagabari neē quēdea quīrāca panasidaa. § ³⁷ Maḷne idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Wārāda naḷ ēberārāra néu waibḷa waraga tabḷ quīrāca beaa. Baribḷarḷa dji ewabadarāda zocārāēbe panḷa. ³⁸ Maḷ bērā Néu Djibaría iwīdidadua ewabadarāda idji néumaa diabuemārēā.–

10

Jesuba doce diabuedarā

Marco 3:13-19; 6:7-13; Luca 6:12-16; 9:1-6

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarã doce panΛra ābaa trΛsia. Maλbe ādjirãa ΛbΛada diasia jaida āyã jΛretadamarẽã, idjaba cacua biẽ beada, cacua pua bea sida biabidamarẽã. ² Jesuba diabuedarã doce panΛra naλgarã basia: Simoλ, Pedro abadada; dji djaba Andre; Zebedeo warrarã Santiago idjaba Juaλ; ³ Pelipe; Bartolomé; Tomá; Romanebema boro itea parata jΛΛ pebari bada Mateo; Alpeo warra Santiago; Tadeo;* ⁴ idjaba Simoλ Cananeo.† Idjaba basia Juda Iscariote, Jesu jidabidada. ⁵ Maλ doce ēberãrãra Jesuba wābigasia. BaribΛΛ wãni naēna idjia jarasia:

–Judiorãémaa, Samaria puru beade bida wārãnadua. ⁶ ĀtebΛΛ judiorãmaa, israelerã oveja aduá bea quĩrãca panΛmaa wãnadua. ⁷ Bãrã wābΛdaza jaradadua Ācõrẽra jũesida jũmarã Boro bai carea. ⁸ Maλ bẽrã cacua biẽ beara biabidadua, beupedadara λrēbabitadua, aida bara beara biabidadua, jaira āyã jΛretadadua. Māwā odamãrẽã mλa bārãa ΛbΛada bari diabΛΛa. Maλ bẽrã ēberãrãra bari carebadadua. ⁹⁻¹⁰ Bãrãba o panΛbari Ācõrẽba ne diaya. Maλ carea orora, parata torrorã ni maãrĩ bida ederãnadua. Bãrã wābΛdade buchacara ederãnadua. Bãrãba jλ panΛ awa ededadua. Jĩrũne jλbadara, bardona sida ederãnadua.

¹¹ Bãrã puru waibΛade wa puru zaquede jũebΛdade bãrã bia edai ēberãda jΛΛadadua. Maλ ēberã dede pananadua aba purudeba ēdrΛbΛadaa. ¹² Maλ dede eda wābΛdade Ācõrẽ trΛneba dji ēberãrãa jaradadua necai pananamãrẽã. ¹³ Maλ dedebemarãba bãrãda bia edadibΛΛa, necai panania. BaribΛΛ bia edadaēbΛΛa, necai pananaēa. ¹⁴ AbaΛba bãrãda bia edaēbΛΛa, wa bãrã bedeada ũrĩ quĩrĩēbΛΛa, mamaΛba ēdrΛdadua. Ādji dedeaba wa purudeba ēdrΛbΛdade egoro pora bãrã jĩrũne bΛra jãrãpetadadua. ¹⁵ Wãrã arada mλa jaraya: Ācõrẽba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru cãyãbara maλ purura wetara cawa oya.‡

Jesu ãjã bea mĩgadidebema

Marco 13:9-13; Luca 21:12-19

¹⁶ Mλa bãrãra ēberã cadjirua tãēna diabuebΛΛa. Ādjirãba bãrãra biẽ odia usa cadrΛaba oveja orrabari quĩrãca. Maλ carea ādjirã tãēna panΛne dama quĩrãca crĩcha cawaadeba nĩbadadua, baribΛΛ puchirã quĩrãca λmλmλrãã beadadua. ¹⁷ Ēberãrã tãēna quĩrãcuita beadadua. Ādjirãba bãrãra dji bororãmaa jida ededapeda dji jΛrebada dede u jidadia.

* **10:3** Tadeo. Griego bedeade λcΛΛa cartade maλ trΛ cãyãbara bΛ bΛa “Lebeo, Tadeo abada.” Maλ Tadeora Santiago warra Judaca bΛa. † **10:4** Simoλ Cananeo. Luca 6:15de “Simoλ Zelote” bΛ bΛa. ‡ **10:15** Sodoma, Gomorra puru. Genesi 19:1-29.

18 Mā ĩjā panΛ carea bārāra dji dromarā quĩrāpita, dji bororā quĩrāpita bida ededia. Mañne bārāba ādjirā quĩrāpita, judiorāē quĩrāpita bida mānebemada bedeadia. 19 Bārā jida edebadade sopuarānadua sāvā bedeadida. Dji bororā quĩrāpita panΛne Ācōrēba cawabiya cārēda jaradida panΛda. 20 Mañ bedeadade bārā crĩchadeba bedeadaēa, ātebΛrΛ bārā Zeza Jaureda bārāneba bedeaya.

21 AbaΛba ara idji djabada beabiya mā ĩjā bΛ carea. Dewaraba idji warrada beabiya idjaba warrarāda ādji djibarirā ume biē panenapeda beabidía. 22 Jūmarāba bārāra quĩrāmania mā ĩjā panΛ carea. BaribΛrΛ bārāba mañ ewari zareade mā ĩjā panΛda idu bΛdaēbΛrΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaya. 23 Puru abaΛde ēberārāba bārāda biē odi carea ēpēnibΛrΛ, dewara puruāa mĩrũ wānadua. Wārāda māa jaraya: bārā Israeldebema puru beaza jūma pΛrrΛadi naēna mā, Nañ Djara Edadara zeya.

24-25 Ne cawa quĩrīā bΛra dji jaradiabari cāyābara ne cawaara bΛēa. BaribΛrΛ dji jaradiabari quĩrāca baibΛrΛ, bia bΛa. Nezoca sida idji boro cāyābara auđuara bΛēa. BaribΛrΛ idji boro quĩrāca baibΛrΛ, bia bΛa. Māra jairā boro Beelzebú a panΛbΛrΛ, bārāra ara mañ quĩrāca jaradía.Š

¿Caida wayadida panΛ?

Luca 12:1-9

26 Ēberārāda wayarānadua. Ne jūma ebuda bΛēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panΛra Ācōrēba ebuda cawabiya. 27 Māa bārā pāĩmane jara bΛra ānaane jaradadua. Māa bārā cΛwΛrΛ caita jaradara de ārāba jĩgua jaradadua. 28 Ēberārāda wayarānadua. Ādjia nañ cacuada poya beadia baribΛrΛ dadji jaureda poya beadaēa. ĀtebΛrΛ nañ cacua, dadji jaure tΛbΛ uruade babueida bΛdrΛ wayadadua. 29 Ībana zaqueda umé nēdodi carea parata pichida aba diabadaa. BaribΛrΛ bārā Zeza bajāne bΛba iduaribiēbΛrΛ, ni abaΛ ĩbanada beuēa. 30 Mañ awara Ācōrēba cawa bΛa bārāba budara jūmasāvā eropanΛda. 31 Ācōrēba bārāra ĩbana zocārā panΛ cāyābara biara waga bΛ bēra ne wayadiē panΛa.

Jesu carea quĩrā peraiē bΛ

Luca 12:8-9

32 AbaΛba ēberārā quĩrāpita māda ĩjā bΛada aibΛrΛ, mā Zeza bajāne bΛ quĩrāpita māa idjira māreana aya. 33 Ara mañ quĩrāca abaΛba ēberārā quĩrāpita māda adua bΛada aibΛrΛ, māa bida mā Zeza bajāne bΛ quĩrāpita idjira adua bΛada aya.

Š 10:24-25 Griego bedeadē nāvā bΛ bΛa: “De djibarida jairā boro Beelzebú a panΛbΛrΛ, idji ēberārā ara mañ quĩrāca jaradía.”

¿Caida biara quĩrĩãnida panã?

Luca 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Crĩcharãnadua mãra naã ãjũãnaa zesida ãberãrã ãbaa necai ßãi carea. Mãra maã carea zeã ßãa, ãtebãrã ze ßãa ãberãrãda ãbaa bia panarãnamãrã. ³⁵ Mãra zesia warrada dji zeza ume biã ßãi carea, cauda dji papa ume biã ßãi carea, idjaba ãiguda dji pãcõrẽ ume biã ßãi carea. ³⁶ Bãrãba mã ãjã panã carea ara bãdji diguida dji quĩrũda ßeãdia.* ³⁷ Abãba dji zezada wa dji papada mã cãyãbara biara quĩrĩã ßãbãrã, maãgãra mã ume poya nĩbaã. Abãba dji warrada wa dji cauda mã cãyãbara biara quĩrĩã ßãbãrã, maãgãra mã ume poya nĩbaã. ³⁸ Bia mĩgai carea ßãẽbãrã, poya mã ume nĩbaã. ³⁹ Abãda naã ãjũãne bia ßeibãrã, jĩrũare bia ßaã. Baribãrã abãda mã carea beuibãrã ãcõrẽ ume ewariza zocai ßaya.

Ãcõrẽneba nebia edadidebema

Marco 9:41

⁴⁰ Bãrã bia edabãrãba mãda bia edabãrãa. Mã bia edabãrãba mã Diabuedada bia edabãrãa. ⁴¹ Abãba ãcõrẽneba bedeabarida cawapeda bia edaibãrã, ãcõrẽba idjideba bedeabarĩa nebia diabari quĩrãca maã ãberãa diaya. ãberã jipa ßãda abãba cawapeda bia edaibãrã, ãcõrẽba ãberã jipa ßãa nebia diabari quĩrãca maã ãberãa diaya. ⁴² Mãa jaraya: abãba mã ume nĩbabadarã dji edaara ßearã sida cawapeda baido cũrãsada diaibãrã, ãcõrẽba wãrãda maã ãberãa nebiada diaya.-

11

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarã doce panãa mãwã jaradacarea mamaãba puruza jaradiãde wãsia.

Jesuba Borocuebari Juaãnebema jarada

Luca 7:18-35

² Borocuebari Juaã preso ßaside ãrĩsia ãcõrẽba ãdrã edabari diai jaradaba o ßãdebemada. Maã carea idji ume nĩbabadarãda ume diabuesia Jesua mãwã iwididamãrã:

³ -¿Bãra dji zeida ßadaca, wa dewarada jããnida panã?-

⁴ Jesuba ãdjĩa mãwã panusia:

-Bãrãba unu panãda idjaba ãrĩ panãda Juaãa jarade wãnadua. ⁵ Dauberrea ßeãdaba unu panãa, jĩrũ biã ßeãdara bia nĩnaa, aida bara ßeãdara biasidaa, cãwãrã qui ßeãdaba ãrĩ panãa, idjaba beupedaãara ãrẽbacuasidaa. Maã awara ne neã queãeaba beãe bia ãcõrẽba carebaidebemada ãrĩ panãa.*

⁶ Mã igaraã ãjã ßãra bio bia ßaya.-

* 10:36 Miquea 7:6. * 11:5 Isaia 26:19; 35:5-6; 61:1-3.

⁷ Juaḷba diabuedarã wãpedadacarea Jesuba arima duanḷa Juaḷnebemada bedeasia:

–Ĕjũã põasa ewaraga ḷḷdaa bãrãba Juaḷ acḷde wãsidade ḷcãrẽda ununida crĩchasiḷda? ḷNãũrãba cha ureurea eronũmḷda ununida crĩchasiḷdaca? ⁸ Mãwã crĩchadaḷẽ basía. Maḷda ḷcãrẽda ununida crĩchasiḷda? ḷĔberã bio djio ḷḷda ununida crĩchasiḷdaca? Mãwãéa; dji bio djio beara ēberãrã bororã dede panabadaa. ⁹ Maḷda ḷcãrẽda ununida crĩchasiḷda? ḷĀcõrẽneba bedeabarida ununida crĩchasiḷdaca? Mãe, Ācõrẽneba bedeabarida acḷde wãsidaa. Juaḷra Ācõrẽneba bedeabari dji dromaa. ¹⁰ Idjiḷdebemada Ācõrẽ Bedeade nãwã ḷḷḷḷ:

Bedeã jarabarida mḷa ḷḷ na diabueya ḷḷ o jarimãrẽã.†

¹¹ Mḷa wãrã arada jaraya: naḷ Ĕjũãne ni abaḷda Juaḷ cãyãbara dji dromaara ḷḷẽã.‡ Baribḷḷḷ Ācõrẽ puruḷdebema dji edaara quiruda idji cãyãbara dji dromaara ḷḷa.

¹² Borocuebari Juaḷba jaradia bedadeba ḷtaa Ācõrẽ puruḷdebemarãra bia mĩga panḷa. Ĕberã cadjiruarãba ādjira biẽ o quĩrã panḷa.§ ¹³ Ācõrẽneba bedeabadarãba, Moise bida Ācõrẽba ēberãrã pe erobaidebemada bedeabadjidaa aba Borocuebari Juaḷ ewaridãa. ¹⁴ Ādjia jarasidãa Elía quĩrãca ḷḷda aba naãrã zeida. Bãrãba cawa quĩrã panḷḷḷḷ, Juaḷra maḷ ēberã zeida baḷaa.* ¹⁵ Dji cḷwḷḷḷḷ bara ḷḷba quĩrãcuita ũrĩḷdua.

¹⁶ Idibema ēberãrãnebemada mḷa ḷsãwã jarai? Puruḷde wararã jemene panḷne nãwã ijarabada quĩrãca panḷa:

¹⁷ Daiba chiru zasidade bãrãra caridaḷẽ basía. Sopuadebema trḷãbi trḷãsidade bãrãra jĩãnaḷẽ basía.

¹⁸ Idibemarãra ara maḷ quĩrãca panḷa. Borocuebari Juaḷba ne coca ewarida obadjia idjaba ne aseada doca basía. Mãwãmĩna ēberãrãba jarabadjidaa idjira jai bara ḷḷda. ¹⁹ Maḷbe mḷ, Naḷ Djara Edadaba ne jũmada cobaria idjaba ne jũmada dobaria. Baribḷḷḷ ādjirãba jarabadaa mḷra ne coya ḷḷda, itua awua ḷḷda. Maḷ awara jarabadaa mḷra cadjirua obadarã ume, Romanebema boro itea parata jḷḷḷḷ pebadarã ume bida nĩbabarida. Baribḷḷḷ cawa panḷa Ācõrẽ necawaara jipa ḷḷda idji iḷã panḷba jipa obada bẽrã.–

Jesuba idji iḷãẽ bea puru quẽãna
Luca 10:13-15

† **11:10** Malaquia 3:1. ‡ **11:11** Naḷ Ĕjũãne ni abaḷda. Griego bedeade nãwã ḷḷḷḷ: “Wẽrãrãba topedadadebemada.” § **11:12** Griego bedeade maḷ versicolora ebuḷda ḷḷẽã. ḷcḷḷḷḷmaarã nãwã jara ḷḷa: “Borocuebari Juaḷba jaradia bedadeba ḷtaa Ācõrẽ puruḷdebemarãda nocodãa wãḷḷdaa. Wãrãda ēberãrãba ne jũmada o panḷa Ācõrẽ puruḷdebemarãda beadi carea.” * **11:14** Malaquia 4:5.

²⁰ Maľbe Jesuba ħCΛΓΛ puruda quēāsia. MaľΓΛrā purude idjia ne ununacada biara ođamīna ādjia cadjiruada igaradaē basía. ²¹ Nāwā jarasia:

–¡Coraziľnebemarāra, Betsaidadebemarā sida mīā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Mļa ne ununaca bārā tāēna ođara Tirode, Sidoľne biđa ođabara, maľ purudebemarāba isabe cadjiruada igaradapeda Ācōrēda ĩjācasidaa.† Maľ carea sopuadebema jľbadara jľcasidaa idjaba tľbľ porade chũpanecasidaa. ²² Baribľrľ mļa bārāa jaraya: Ācōrēba jũmarā cawa oi ewaride Tirodebemarā idjaba Sidoľnebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.

²³ ¿Capernauľnebemarāra bajānaa wānica? ¡Wānaēa! ¡Ācōrēba bārāra beudarā panabadamaa batabueya!‡ Mļa ne ununaca bārā tāēna ođara Sodoma purude ođabara, jāľ purura wadibida bacasia.§ ²⁴ Baribľrľ mļa jaraya: Ācōrēba jũmarā cawa oi ewaride Sodomanebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.–

Jesu ĩjā bea ľnāũnibema

Luca 10:21-22

²⁵ Maľ ewaride Jesuba jarasia:

–Zeza, bľra bajānebema Boroa idjaba naľ ějũānebema Boroa. Bľa ne adua beaa mļa jaradiadara cawabiđa bērā mļa bľra bia jaraya. Ne cawa beaa bľa cawabiē basía. ²⁶ Māē, Zeza, bľa māwā o quĩrīāsia.

²⁷ Mľ Zezaba mļa ara idjidebemada jũma cawabisia. Ni abaľba adua panľa mľ, dji Warrara sāwā ľľda; aba mľ Zezabľrľ cawa ľľa. Ara maľ quĩrāca ni abaľba adua panľa mľ Zezara sāwā ľľda; ababe mľ, dji Warrabľrľ cawa ľľa. Mļa abaľa mľ Zezada cawabisira, maľ ěberā biđa cawaya.

²⁸ Ne jũmaneba sē panľbľrľ, mľmaa zedadua. Mļa bārāra ľnāũbiya.* ²⁹ Idu mļa jipa pe edebidua. Mľneba cawa wānadua. Mļa jũma droabaria idjaba sodeba djārā cāyābara dji dromaara ľľda crĩchacaa. Mľmaa zedibľrľ bārāra wārāda ľnāũnia. ³⁰ Mļa jaradia ľľra zareaē ľľa. Mļa obi ľľ sida oicha ľľa.–

12

Jesura ľnāũbada ewari djibaria

Marco 2:23-28; Luca 6:1-5

† **11:21** Ācōrēba Tirora, Sidoľ sida cawa osia. Amos 1:9-10. ‡ **11:23** Beudarā panabadamaa. Griego bedede bľ ľľa “Hades.” § **11:23** Sodoma. Maľ purura, Gomorra sida Ācōrēba cawa osia. Genesi 18:16đeba aba 19:29đaa. * **11:28** Ne jũmaneba sē panľa. Judiorā ley jaradiabadaba ne zľľaa ataubi panľ quĩrāca ěberārā ne zareada obibadjidaa. Mateo 23:4.

¹ Anãũbada ewaride Jesura ějũã trigo udade nĩbasia. Maľne idji ume nĩbabadarã jarra panΛ bẽrã trigora tΛ edadapeda co nĩbasidaa. ² Ādjia mǎwǎ o panΛra ĽCΛrΛ pariseorãba unapeda Jesua jarasidaa:

–BΛ ume nĩbabadarãba Ľnãũbada ewaride ocara panΛda jǎwǎ o panΛa.–*

³⁻⁴ Maľne Jesuba Ādjia jarasia:

–ĴBǎrãba Ācõrẽ Bedeara acΛdacaca? Davi, idji ume nĩbabadarã sida jarra panasidaede Ĵsǎwǎ osida?† Davira Ācõrẽ dede eda wǎpeda Ācõrẽ quĩrǎpita bađa paľda edasia.‡ Maľ paľra Ĵababe sacerdoterãba codida panasidaẽca? BaribΛrΛ Daviba copeđa idji ume nĩbabadarãa diasia. ⁵ Maľ awara Ācõrẽba Moisea diada leyde jara bΛa sacerdoterãra Ľnãũbada ewaride Ācõrẽ de dromane ne odida panΛda.§ Mǎwǎmĩna Ľnãũbada ewaridebema ley igara panΛ carea bedeade panΛẽa. ĴBǎrãba maľgΛ sida acΛdacaca? ⁶ Mǎa jaraya: Ācõrẽ de droma cǎyǎbara dji dromaara bΛda nama bΛa. ⁷ Ācõrẽ Bedeade nǎwǎ jara bΛa: “Animarã babue diadi cǎyǎbara mǎa biara quĩrĩã bΛa bǎrãba djǎrǎ quĩrǎ djuburia pananida.”* Maľ bedeaba jara bΛda bǎrãba cawa pananabara, za bedea neẽ beada biẽ jaradaẽ bacasia. ⁸ Mǎ, Naľ Djara Edadara Ľnãũbada ewari djibaria.–

Jesuba Ľnãũbada ewaride ěberǎ biabida

Marco 3:1-6; Luca 6:6-11

⁹ Jesura mamaΛba judiorã dji jΛrebada dedaa wǎsia. ¹⁰ Mama ěberǎ jΛwa beu bΛda bǎsia. Maľne ĽCΛrΛba Jesura biẽ jara quĩrĩã panasidaa Ľnãũbada ewari ley igara bΛ carea. Maľ bẽrã idjia iwidiisidaa:

–ĴBia bΛca cacua biẽ bΛda Ľnãũbada ewaride biabida?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Bǎrǎ ovejada Ľnãũbada ewaride uriade bǎesira ĴjΛwaba ědra edaẽca? ĴCaiba mǎwǎ oẽ? ¹² Ĵěberãda oveja cǎyǎbara biara bΛẽca? Maľ bẽrǎ bia bΛa Ľnãũbada ewaride bia oida.–

¹³ Maľbe dji jΛwa beu bΛa jarasia:

–JΛwara jiradua.–

Mǎwǎ jirabΛrΛde idji jΛwara abeđa biasia dewarabema jΛwa quĩrǎca. ¹⁴ Ara maľda pariseorãra ědrΛdapeda wǎsidaa. Maľbe Jesu beadi carea crĩcha jΛrΛsidaa.

Ācõrẽba nezoca edada

¹⁵ Jesuba maľnebema cawaside Āyǎ wǎsia. Zocǎrǎ ěberǎrãda idji caidũ wǎsidaa. Maľne Jesuba dji cacua biẽ beara jũma

* **12:2** Exodo 34:21; Deuteronomio 23:25. † **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6. ‡ **12:3-4**

Exodo 35:12-13; Levitico 24:5-9. § **12:5** Numero 28:9-10; Ezequiel 46:4-5.

* **12:7** Osea 6:6.

biabicuasía. ¹⁶ Idjia ádjirãa bio jara ðasia idjidebemada ebuða jararãnamãrẽã. ¹⁷ Maãgãra mãwãsia Ácõrẽneba bedeabari Isaíaba jarada quĩrãca. ¹⁸ Nãwã jarasia:

Naãgãra mãa edada nezocaa. Mãa idjira quĩrã ðaa. Idji carea mãra wãrãda bio ðasrida ðaa.

Mã Jaurera idjia diaya. Idjia puru beaza mãa jipa oidebemada jaraya.

¹⁹ Idjira ijaraça idjaba quĩrũbideba biaça. Maã bẽrã ni abaaba idji bedeabãrãda purude ùrĩnaça.

²⁰ Cha cõrãicha quirura idjia cõrãtaça. Ìbĩrã mãrĩ urua quirura idjia quiaça.

Ara mã quĩrãca dji ðãaẽ beara jipa o ðaya aba ne jũmane poyabãrãdaa.

²¹ Maãne puru beaza idjira jããnia êdrã edamãrẽã.†

Jesu biẽ jarapedada

Marco 3:20-30; Luca 11:14-23; 12:10; 6:43-45

²² Maãbe ãcãrãba jai bara ðã ãberãda Jesumaa edesidaa. Maã ãberãra dauberrea ðasia idjaba quĩrãme cara ðasia. Jesuba idjira biabisia bedeamãrẽã idjaba unu ðemãrẽã. ²³ Jũmarãba cawa crĩchadaẽ bẽrã iwidisidaa:

–Davideba zeida ðãra ¿naãgã Jesuca?–

²⁴ Baribãrã ádjirãba mãwã jara panãra pariseorãba ùrĩsidaa. Maãgãrãba jarasidaa:

–Jãã ãberãba jaira ãyã jãretabaria, jairã boro Beelzebúba mãã ðãada diada bẽrã.–

²⁵ Baribãrã ádjia crĩcha panãra Jesuba cawada bẽrã jarasia:

–Abari druadebemarãda ara ádjiduba djõ pananibãrã, áduba dji quininia. Abari purude wa abari dede dji ãberãrãda ara ádjiduba djõ pananibãrã, dãrã pananaça. ²⁶ Ara mã quĩrãca Satanaba ara idji jaida ãyã jãretaibãrã, ara idji ume djõ ðaa. ¿Sãwã idjia poya ðãra dãrã erobai? ²⁷ Bãrãmaarã mãa Beelzebúdeba jairãda ãyã jãreta ðaa. Mãwãra bãrã êpẽ beaba ¿caideba jaira ãyã jãretabada? Ádjirãba cawabidia bãrãba ãĩ crĩcha panãda. ²⁸ Baribãrã mãa Ácõrẽ Jauredeba jairãda ãyã jãreta ðãbãrã, Ácõrẽba unubi ðaa idjira jũesida bãrã Boro bai carea. ²⁹ Êberã mãsrã ðãra naãrã jã chũmãnaẽbãrã, ¿sãwã idji dede eda ne drãade wãni? Abari mãwã jã chũmãsidara poya idji nebiada drãadida panã.‡ ³⁰ Abari mããre ðãẽbãrã mã ume dji quĩrã. Abari mã ume ãberãrãda Ácõrẽmaa eneẽbãrã ãyã jãrecuabaria.

³¹ Maã carea mãa bãrãa jaraya: ãberãrãba cadjirua obadara, biẽ bedeabada sida Ácõrẽba jũma quĩrãdoaya. Baribãrã

† 12:21 Isaía 42:1-4. ‡ 12:29 Maã versículede Jesuba jara ðaa ãberã mãsrã ðã jã chũmã quĩrãca idjia diaurura poyabaria jaira jãretacuai carea.

abaΛba Ācōrē Jaureba odada diauruba jāwā osiada aibΛΓΛ, Ācōrēba maġra quīrādoaeā. ³² AbaΛba mġ, Naġ Djara Edadada biē jaraibΛΓΛ Ācōrēba maġra quīrādoaya. BaribΛΓΛ abaΛba Ācōrē Jaureda biē jaraibΛΓΛ, Ācōrēba maġra quīrādoaeā. Naġ ewaride, ewari ze nūmΛza quīrādoaeē baya.

³³ Nejō biada zauibΛΓΛ cawa panΛa bacuru biada. BaribΛΓΛ dji biaēda zauibΛΓΛ cawa panΛa bacuru cadjiruada. Nejōza idji zau bΛdeba cawa panΛa. ³⁴ ¡Dama ēberārā! ¿Bārā dji cadjiruarāba sāwā ne biada bedeadī? Ēberāba idji sođe crīcha bΛ quīrāca bedebaria. ³⁵ Ēberā biaba idji sođe ne bia erobΛdeba ne biada jarabaria. BaribΛΓΛ ēberā cadjiruaba idji sođe ne cadjirua erobΛdeba ne cadjiruada jarabaria. ³⁶⁻³⁷ BΛa ne biada jaraibΛΓΛ Ācōrēba bΛra bia bΛya. BaribΛΓΛ ne biaēda jaraibΛΓΛ cawa oya. Mġa bārāa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride jūmarāba idjīa jaraēdida panΛa cārē cārēā ādji bedeadēba djārā crīcha ārīsidada.

Jesuba Jonánebema jarada

Marco 8:12; Luca 11:29-32

³⁸ Māwānacarea ġCΛΓΛ judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, dairāba quīrīā panΛa bΛa ne ununacada oida. Māwāra cawadīa bΛra bajāneba ze bΛda.–

³⁹ BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–Bārā dji cadjiruarāba Ācōrēra ġjā ama panΛa. Bārāba mġra bajāneba ze bΛda cawadī carea quīrīā panΛa mġa ne ununacada oida. BaribΛΓΛ mġa ne ununacada oēa. Bārāba ababe Ācōrēneba bedebari Joná māwāna quīrāca ununia. ⁴⁰ Jonára beda droma biteda ewari ūbea āsa, diamasi bida bēda quīrāca mġ, Naġ Djara Edadara ewari ūbea āsa, diamasi bida egorode baya. ⁴¹ Maġ awara Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Ninive purudebemarāda piradrΛdapeđa bārāra biē jaradīa. Jonāba Ācōrēba cawa oyaēda aside ādjia cadjirua obadara igarasidaa.* BaribΛΓΛ Joná cāyābara dji dromaara bΛda nama bΛmīna bārāba ġjānaē panΛa. ⁴² Maġ awara Salomoġ ewaride Sabá druadebema borora wērā basía. Idjira drua tΛmΛba zesia Salomoġ necawaa ūrī carea.† BaribΛΓΛ naġ ewaride Salomoġ cāyābara dji dromaara bΛda nama bΛmīna bārāba ġjānaē panΛa. Maġ carea Ācōrēba cawa oi ewaride maġ wērāba pirabaripeđa bārāra biē jaraya.–

Jai jēda zeda

Luca 11:24-26

§ 12:40 Joná 1:17. * 12:41 Joná 3:5-10. † 12:42 1 Reye 10:1-13.

⁴³ Ēberā cacuadebemada ēdrΛdacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga bΛde ānāūi carea jΛrΛ babaria baribΛrΛ sāma ānāūida unucaa.‡ ⁴⁴ Maļ bērā idjiduba nāwā jarabaria: “Mādjī badamaa jēda wāya.” JūēbΛrΛde maļ ēberā sora de bari bΛ quīrāca unubaria. Bia ima nūmΛda idjaba ne jūma bia nūmeada unubaria. ⁴⁵ Maļbe siete jai idji cāyābara cadjiruaara beada maļ ēberāmaa enepeda dji ēberā sode eda panebadaa. Maļ bērā dji ēberāra idji naārā bađa cāyābara wetara biē bebaria. Ara maļ quīrāca mļ ījāé panΛ carea bārā, dji cadjiru-arāda naēna panana cāyābara biēara panania.–

Jesu ēberārā idjīmaa zepedada

Marco 3:31-35; Luca 8:19-21

⁴⁶ Jesuba wadibida ēberārāa bedea bΛde dji papa, dji djabarā sida dajada panΛda idji ume bedea quīrīā panasīdaa. ⁴⁷ AbaΛba Jesua jarasia:

–BΛ papada, bΛ djabarā sida dajadaare panΛa. Ādjira bΛ ume bedea quīrīā panΛa.–

⁴⁸ BaribΛrΛ Jesuba maļ ēberāa jarasia:

–BΛmaarā ζcairāda mļ papa idjaba mļ djabarā?

⁴⁹ Maļbe idji ume nībabadarāmaa jΛwa supeda jarasia:

–NaļgΛrāda mļ papaa idjaba mļ djabarāa. ⁵⁰ Mļ Zeza bajāne bΛba quīrīā bΛ o beadrΛ mļ djabaa, mļ djabawērāa, idjaba mļ papaa.–

13

Pea podadebema ne jara bΛ

Marco 4:1-9; Luca 8:4-8

¹ Ara maļ ewarīde Jesura dedeba ēdrΛpeda amene droma icawa chūmane wāsia. ² Maļne ēberārāda zocārā idjīma powua nūmesia. Maļ bērā jābade badopeda chūmesia. Ēberārāra ībΛde do icawa duanesīdaa. ³ Maļbe Jesuba ādjirāa ne quīrātanoa ne jara bΛdeba nāwā jaradīasia.

–Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne ācΛrΛ tara ode baecuasīa. Maļne ībanada zesedapeda mīcuasīdaa. ⁵ ΛcΛrΛ tara ējūā mōgarāida bΛde baecuasīa. Dji egorora nāūcha bΛ bērā maļ tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jΛwΛrΛāba purrubasīa bio carra jīdaē bađa bērā. ⁷ Idjaba ācΛrΛ tara ējūā ΛrΛīda bΛde baecuasīa. Mama baecuadara jācara ΛrΛ bara bΛba bΛrā quenasia. ⁸ BaribΛrΛ ācΛrΛ tara ējūā biade baecuasīa. MaļgΛra bio zausia. ΛcΛrΛ cΛmΛba ara arīde

‡ 12:43 Israelerāba jarabadjīdaa jairāra ējūā pōāsa ewaraga bΛde beabadada. Isaía 34:14.

diasia, dewaraba waitabeara diasia, waabemaba waibΛara diasia.* ⁹ Dji ΛAWΛΓΛ bara βΛba quĩrãcuita ũrĩdua.-

Jesuba ¿cãrẽ cãrẽã ne jara βΛdeba jaradiasi?

Marco 4:10-12; Luca 8:9-10

¹⁰ Maλbe Jesu ume nĩbabadarãba idji caita zedapeda iwidisidaa:

-¿Cãrẽ cãrẽã ēberãrãa ne jara βΛdeba jaradiabari?-

¹¹ Jesuba panusia:

-Ãcõrẽba ēberãrã pe erobΛdebemada jũmarãa cawabiẽ βΛmĩna bãrãa cawabi βΛa. ¹² Abaλba wãrãda cawaibΛΓΛ, Ãcõrẽba auðuara cawabiya. BaribΛΓΛ adua βΛba cawa βΛda crĩchaibΛΓΛ idjia crĩcha βΛ sida Ãcõrẽba jãrĩya. ¹³ Maλ carea mĩa ãdjirãa ne jara βΛdeba jaradiabaria. Mĩa o βΛra ãdjirãba unu panΛmĩna cawadaẽ panΛa, idjaba mĩa jara βΛra ũrĩ panΛmĩna cawadaẽ panΛa. ¹⁴ Ãcõrẽneba bedeabari Isaíaba jaradara wãrãa:

Naλ ēberãrãba ũrĩ panΛmĩna cawadaẽa. Bio unu panΛmĩna cawadaẽa.

¹⁵ ãdjirãba sodeba poya cawadaẽa, ũrĩ quĩrĩãnaẽa idjaba unu quĩrĩãnaẽa.

Mãwã beadaẽbara ãdjirãba unucasidaa, ũrĩcasidaa idjaba sodeba cawacasidaa.

Maλbe mĩmaa zedapeda mĩa ãdjirãra biabicasia.†

¹⁶ BaribΛΓΛ bãrãra bio bia panΛa. Bãrãba unu panΛra, ũrĩ panΛ sida cawa panΛa. ¹⁷ Wãrã arada mĩa jaraya: bãrãba unu panΛra zocãrã Ãcõrẽneba bedeabadarãba, ēberãrã jipa bea bida unu quĩrĩã panasidaa baribΛΓΛ ununaẽ basía. Idjaba bãrãba ũrĩ panΛra ũrĩ quĩrĩã pananamĩna ũrĩnaẽ basía.-

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Marco 4:13-20; Luca 8:11-15

¹⁸ Pea podadebema ne jara βΛdeba jaradara naλgΛa. ũrĩnadua. ¹⁹ Ta ode podaba naλda jara βΛa: Ãcõrẽba ēberãrã pe erobΛdebemada abaλba ũrĩpeda cawaẽbΛΓΛ, diauruba maλ bedeada idji sode jũẽnara quĩrãdoabibaria. ²⁰ Ta mõgaraida βΛ ējũãne podaba naλda jara βΛa: λCΛΓΛ ēberãrãba Ãcõrẽ bedeara ũrĩnapeda bio βΛsrida edabadaa. ²¹ BaribΛΓΛ bio carra jidaẽ bea bẽrã dãrã droadacaa. Ewari zarea zebΛΓΛde wa Ãcõrẽ bedeada iã panΛ carea ēberãrãba biẽ obΛdade ãdjia iã panΛra igarabadaa. ²² Ta ējũã ΛΓΛida βΛde podaba naλda jara βΛa: λCΛΓΛ ēberãrãba Ãcõrẽ bedeara ũrĩbadaa, baribΛΓΛ ãdjirã sãwã bia beadidebemada jũmawãyã crĩchabadaa. Ne jũmada erobeadibΛΓΛ, βΛsrida beadida crĩchabadaa. Jũma maλ

* **13:8** Griego bedeade nãwã βΛa: “ΛCΛΓΛ CAMΛba treinta diasia, dewaraba sesenta diasia, waabemaba cien diasia.” † **13:15** Isaía 6:9-10.

crĩchaba bedea ādji sođe bedara bΛrā beabaria. Mañ bēřā ādjira waridacaa. ²³ BaribΛrΛ ta ējũā biade podaba naāda jara bΛa: ĀcΛrΛba Ācōrē bedeara bia ūrĩnapeda ĩjābadaa. Mañbe ĀcΛrΛba ne biada ara aride obadaa, ĀcΛrΛba waitabeara obadaa, idjaba ĀcΛrΛba waibΛara obadaa.‡

Trigo ējũāne chirua cadjirua uda

²⁴ Mañbe Jesuba dewara ne jara bΛdeba jarasia:

–Bajāne BΛba ēberārā pe erobΛara nañ quĩrāca bΛa. Ēberāda basia. Mañ ēberāba idji ējũāne trigo ta dji biada úsia. ²⁵ BaribΛrΛ idji nezocarā cāĩ panasidade idji ume dji quĩrũda zepeda chirua cadjiruada trigo udade úsia. Mañbe wāsia. ²⁶ Māwānacarea dji trigora odjapeda ēāpetasia. Chirua cadjirua sida odjasia. ²⁷ Dji nezocarāba djibarīa iwidiide wāsidaa: “Dai boro, bΛ ējũāne trigo biada usibΛrΛ ĵjāñ chirua cadjiruara sāwā odjasi?” ²⁸ Djibariba panusia: “Mā ume dji quĩrũba māwā osia.” Mañne dji nezocarāba idjīa iwidiisidaa: “Māēteara ĵquĩrĩā bΛca dairāba ēũcuade wānida?” ²⁹ Djibariba panusia: “Māwā orānadua. Māwā odibΛrΛ trigoda chirua cadjirua ume ābaa ēũcuadia. ³⁰ Biara bΛa idu ābaa waribidida aba ewabΛdadaa. Mañ ewaride mĀa dji ewabΛdarāa jaraya: naārā chirua cadjiruada jΛrΛ pedapeda cajĀnadua babuedi carea. BaribΛrΛ trigora mĀ ne wagabada dede waga bΛdadua.”–

Mostaza tadebema ne jara bΛ

Marco 4:30-32; Luca 13:18-19

³¹ Wayacusa Jesuba ne jara bΛdeba jarasia:

–Bajāne BΛba ēberārā pe erobΛara nañ quĩrāca bΛa. Ēberāba mostaza tada idji ējũāne úsia. ³² Mañ mostaza tara jũma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. BaribΛrΛ dewara néu bea cāyābara waibΛara waribaria aba bacuru babΛrΛdaa. Mañ bēřā ĩbanara dji jΛwateđe de ocuade zebadaa.–

Pañ ēsābaridebema ne jara bΛ

Luca 13:20-21

³³ Idjaba Jesuba dewara ne jara bΛdeba jarasia:

–Bajāne BΛba ēberārā pe erobΛara pañ ēsābari quĩrāca bΛa. Mañ pañ ēsābarira wērāba maārī edapeda harina waibΛade abuesia. Mañbe bio puerapeda chũmΛsia aba jũma ēsābΛrΛdaa.–

Jesu ne jara bΛdeba bedeada

Marco 4:33-34

³⁴ Jũma maĀgΛra Jesuba ēberārāa ne jara bΛdeba jaradia-sia. Ababe ne jara bΛdeba ādjirāa bedeadadja. ³⁵ Ācōrēneba bedebariba jarađa quĩrāca wārāda māwāsia:

‡ **13:23** Griego bedeade nāwā bĀ bΛa: “ĀcΛrΛba treinta zaubadaa, ĀcΛrΛba sesenta zaubadaa, idjaba ĀcΛrΛba cien zaubadaa.”

MĀ ne jara ʙΛdeba bedeaya. Ācōrēba naļ ējūā odadeba ģtaa
cawabiē ʙadada mĀa jaraya. §

Chirua cadjirua néude waridada Jesuba cawa jarada

³⁶ Maļbe Jesura ēberārā ume ʙadada diguidaa wāsia. Idji ume nībabadara zedapeda iwīdisidaa:

–Chirua cadjirua uđadebemada dairāa cawa jaradua.–

³⁷ Jesuba jarasia:

–Dji ta bia ubarira mĀ, Naļ Djara Edadaa. ³⁸ Peara naļ ējūā.

Dji ta biara Ācōrēba pe eroʙΛ ēberārā. Chirua cadjiruara diauru ēpē panΛrāa. ³⁹ Dji quīrū, maļ chirua cadjirua uđara diaurua. Dji néu ewađi ewariba jara ʙΛa naļ ējūā jōi ewarida. Dji néu ewađira Ācōrē bajānebema nezocarāa. ⁴⁰ Chirua cadjirua ēūtacuadapeda babuebada quīrāca naļ ējūā jōʙΛrΛde māwāya. ⁴¹ MĀ, Naļ Djara Edadaba bajānebema nezocarāda diabueya cadjirua obadarāda, cadjirua obibadarā sida mĀ puru tāēnabemada jΛrΛ pedamārēā. ⁴² MaļΛrārā tΛʙΛ uruade ʙatacuadāia. Mama aujīā panania idjaba puaba quida ģchia panania. ⁴³ BaribΛrΛ dji jipa ʙeada ādjirā Zeza purude ģmāđau quīrāca dorrodorroa ʙeadaia. Dji cΛwΛrΛ bara ʙΛba quīrācuita ūrīdua.

Ējūā nēdoda idjaba perla nēdoda

⁴⁴ Bajāne ʙΛba ēberārā pe eroʙΛra parata egorode mērā ʙΛda quīrāca ʙΛa. Maļ paratara ēberāba unupeda arima mērā ʙΛsia. Maļbe ʙΛsrida wāpeda jūma idjia eroʙΛra nēdobuepeda dji ējūāda nēdosia.

⁴⁵ Maļ awara Bajāne ʙΛba ēberārā pe eroʙΛra naļ quīrāca ʙΛa. Ēberāda basia. Maļ ēberāba perla neta dji biada nēdoi carea jΛrΛ ʙabadjia. ⁴⁶ Māwā ʙΛde aba bio biya quiru nēʙΛa ʙΛda unusia. Ara maļda idjia eroʙΛra jūma nēdobuepeda maļ netara nēdosia.

Ātarrayadebema

⁴⁷ Bajāne ʙΛba ēberārā pe eroʙΛra ātarraya quīrāca ʙΛa. Ātarraya ʙaribΛdade ʙeda quīrātanoa jidabadaa. ⁴⁸ Biradacarea ģʙΛdaa errebari edebadaa. Maļbe chūpanenapeda ʙeda biada jamarade jΛrΛ pebadaa. Dji cadjiruada ʙatacuabadaa. ⁴⁹ Ara maļ quīrāca naļ ējūā jōʙΛrΛde māwāya. Ācōrē bajānebema nezocarāda zedapeda ēberā cadjiruarāda dji jipa ʙea tāēnabemada āyā ʙΛđia. ⁵⁰ Maļbe tΛʙΛ uruade ʙatacuadāia. Mama aujīā panania idjaba puaba quida ģchia panania.–

Nebia djiwidi idjaba dji drōā

⁵¹ Maļbe Jesuba iwīdisia:

–Mā jaradara ¿bārāba jūma cawasidaca?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, dai Boro.–

⁵² Maāne Jesuba jarasia:

–Bajāne Bāba ēberārā pe erobādebemada judiorā ley jara-diabariba cawasira de djibari quīrāca baya. Idjia waga erobādebemada nebīa djiwidīda, dji drōā sīda acābibaria.–

Jesu Nazarede bada

Marco 6:1-6; Luca 4:16-30

⁵³ Māwā ne jara bādeba jaradiadacarea Jesura āyā wāsia.

⁵⁴ Maābe idji purude jūēsīa. Ewari aba judiorā dji jarebada dede jaradia basia. Dji ūrī duanāba cawa crīchadaē bēā nāwā jarasīdaa:

–Naāgāba ¿sāmaareba jāā crīcha cawaara edasi? ¿Sāwā ne ununacada poya oi? ⁵⁵ ¿Idjira dadji purudebema de obari waraēca? Idji papara ¿Mariaēca? Idji djabarāra ¿Santiago, Jose, Simoā idjaba Judaēca? ⁵⁶ Jūma idji djabawērārā sīda ¿dadjirā tāēna panāēca? Māwā baibāgā, ¿idjia sāma jācua cawasi?–

⁵⁷ Ādjirāba Jesura ījā quīrīānaē basīa. Maā bēā Jesuba jarasia:

–Ācōrēneba bedebarīda djārā druade wayabadaa, barībāgā ara idji druadebemarāba wayadacaa. Idji dede panabada bīda wayadacaa.–

⁵⁸ Ādjirāba ījānaē bēā Jesuba mama ne ununacada zocārāēbe osīa.

14

Herodeba Jesudebema ūrīna

Marco 6:14-29; Luca 9:7-9

¹ Maā ewarīde Herodera Galilea druadebema boro basīa.* Maā Herodeba ūrīsia Jesura trā Bāga Bāda. ² Maā carea idjiare bea jarasia:

–iMāmaarā Borocuebari Juaā ārēbadada jāwā Bāa! Maā bēā jūma ne ununacara poya o Bāa.–

³⁻⁴ Herodeba māwā jarasia Juaāra beabīda bēā. Maāgāra nāwā basīa: Herodeba ara idji djaba Pelipe quīma Herodīa abadada edasia. Barībāgā Juaāba idjīa jarabadjia: “Bā djaba quīmada erobacara Bāa.”† Maā carea Herodeba Juaāra jīdapeā preso Bābada dede carenaba jā Bāsīa. ⁵ Juaāra beabī quīrīā basīa barībāgā puruda waya bada bēā poya oē basīa. Puruba crīcha basīa Juaāra Ācōrēneba bedebarīda.

* **14:1** Herode. Maā Herodera Antipa trā jarabadjīdaa. Ācōrē Bedeade odja Bāa Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bīda. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjīdaa (Mateo 2:1-23). † **14:3-4** Levitico 18:16.

⁶ Herode toda ewari b̄asrida o panΛne Herodía cauda jūmarā quīrāpita bairasia. Maλba Herodera bio b̄asridasia. ⁷ Maλ carea maλ awērāa wārāneba jarasia ne baridua idjia iwidib̄arada diaida. ⁸ Maλne dji papaba idji caua nāwā iwidibisia:

–Māa epedecode Borocuebari Juaλ boroda diadua.–

⁹ Māwā iwidiside Herodera sopuasia. Barib̄arā jūma idji ume ne co duanΛ quīrāpita wārāneba jarada bērā Herodía cauba iwididara obisia. ¹⁰ Ara maλda Juaλra preso b̄abada dede b̄ada ob̄alā t̄abisia. ¹¹ Juaλ borora epedecode enapeda Herodía caua diasidaa. Maλbe dji cauba dji papaa diasia. ¹² Māwānacarea Juaλ ume n̄bapedadaba idji cacuara edadapeda t̄abarisisidaa. Maλbe Jesua jarade wāsidaa.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Marco 6:30-44; Luca 9:10-17; Juaλ 6:1-14

¹³ Jesuba Juaλ jaidada ūrīside iduba jābade ēberā neēmaa wāb̄arā basia. Barib̄arā ēberārāba idji sāmaa wāb̄arada cawasidade puruzabemada jīrūba araa wāsidaa. ¹⁴ Jesura jābadeba drua badob̄arade maλ ēberārā zocārā duanΛda unusia. Ādjirāra mīā djuburi ununa bērā dji cacua biē quedeada biabicuasiasia. ¹⁵ Queubodo bērā idji ume n̄babadarāra idjimaa wānapeda jarasidaa:

–Nama ēberāra caita neēa. Maλ awara queub̄arā. Ēberārāa jaradua puru beade codira nēdode wānamārēā.–

¹⁶ Maλne Jesuba idji ume n̄babadarāa jarasia:

–Ādjirāra wāniē panΛa. Bārāb̄arā ne cobidadua.–

¹⁷ Barib̄arā ādjia jarasidaa:

–Daiba paλda juesumabe idjaba bedada umébe eropanΛ.–

¹⁸ Jesuba jarasia:

–Māmaa enenadua, māēteara.–

¹⁹ Maλbe ēberārāa jarasia pōājārāne chūpanenamārēā. Maλ paλ juesuma panΛra, beda umé panΛ sida idji j̄awade edapeda bajānaa ac̄apeda Ācōrēa bia jarasia. Maλbe paλra cōrācuapeda idji ume n̄babadarāa diasia jedecadamārēā. ²⁰ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. Dji adubadada j̄arā pesidade doce jamara birasidaa. ²¹ Mama ne copedadara dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca b̄aa, wērārāda warrarā sida juachadaē.

Jesu do λrλ n̄bada

Marco 6:45-52; Juaλ 6:16-21

²² Māwānacarea Jesuba idji ume n̄babadarāra jābade badobisia idji na quīrārā chānamārēā. Maλne idjira besia ēberārā diguidaa wābigai carea. ²³ Jūmarāda wābigapeda iduba eyadaa Ācōrēa iwidide wāsia. Queuside iduba basia.

24 Mañmisa Jesu ume nĩbabadarãra do quẽsidra panasidaa. Mañne nãũrãda ãdji nocoareba puá nũmΛ bẽrã baido bogozoaba jãbara jirawe eronũmesia.

25 Āsabodode Jesura do ãrã nĩda ãdjimaa wãsia. 26 BaribΛrΛ idji ume nĩbabadarãba mañ unusidaade bio dauperasidaa. Ne wayaaba ãdjirãra biasidaa:

-jBẽwãrãda jãwã nĩa!-

27 Ara mañda Jesuba jarasia:

-jSozarra ðeadaua! Mãda jãwã ðΛ. jNe wayarãnadua!-

28 Mañne Pedroba idjia jarasia:

-Mã Boro, wãrãda ðada jãwã ðΛbΛrΛ, mãra do ãrã ðamaa wãbidua.-

29 Ara mañda Jesuba jarasia:

-jZedua!-

Ara mañda Pedrora jãbaðeba doeda ðadopeða Jesumaa do ãrã wãbΛrΛ basia. 30 BaribΛrΛ Pedroba nãũrã dji cãbãya puá ðΛ unuside dauperasia. Mañne ta dogo bẽrã biasia:

-jMã Boro, carebadua!-

31 Ara mañda Jesuba jΛwade jidapeða jarasia:

-Ache, ¿cãrẽ cãrẽã ijãé basi mã ðara do ãrã poya nĩbabida?-

32 Jãbaðe ðadosidaade nãũrãra cãbasia. 33 Mañbe jũma jãbaðe panΛra Jesu quĩrãpita chĩrãborode copanenapeða idjia bia bedeasidaa:

-jðara wãrãda Ācõrẽ Warraa!-

Jesuba Genesare druade cacua biẽ ðea biabida

Marco 6:53-56

34 Chã wãnada Genesare druade jũesidaa. 35 Mamabema ãberãrãba Jesura cawasidaa. Mañ carea jũma ãdji druade jarabisidaa Jesura jũesida. Mañbe ãberãrãba jũma dji cacua biẽ ðeara idjimaa enesidaa. 36 Ādjirãba idjia beða djuburiasidaa ababe idjia cacuaðe jΛ ðΛ ida tãbimãrẽã. Jesuba idu tãbida bẽrã jũmaena biacuasidaa.

15

JΛwa sΛgΛbadadebema

Marco 7:1-23

1 Mãwãnacarea ãcΛrΛ pariseorãda, judiorã ley jaradiabada sida Jerusaleã purudeba Jesumaa zedapeða iwidisidaa:

2 -ðΛ ume nĩbabadarãra jΛwa sΛgΛðãẽ ne cobadaa. ¿Cãrẽ cãrẽã dadji drõãenabemaba jaradiapeðadara igara panΛ?*

3 Mañne Jesuba panusia:

* 15:2 Levitico 22:4-8de jara ðΛa sacerdoterãra cuiðida panΛnebemada, baribΛrΛ Jesu ewaride pariseorãba jaradiabadjidaa jũmarãba jΛwa sΛgΛðida panΛda drõãenabemarãba jarapeðada quĩrãca.

–Bārā bida ¿cārē cārēã ara bād̄jia obadadeba Ācōrēba obi bΛ bedeara igarabada? ⁴ Id̄jia nāwã jarasia: “BΛ zezada, bΛ papa sida waya pananadua.”† Nañ sida jarasia: “Bariduaba id̄ji zezada, id̄ji papa sida biē jaraibΛrΛ, id̄jira beadida panΛa.”‡
⁵⁻⁶ BaribΛrΛ bārāba d̄ji zeza wa d̄ji papa careba amaaba nāwã jarabadaa: “Jūma m̄la erobΛra Ācōrēa diada bērā m̄la bΛra poya carebaēa.” Māwã bārā drōã naēnabemaba jaradiapedada ēpē panΛneba Ācōrē bedeara igarabadaa. ⁷ Bārā d̄ji biaca bearā, Ācōrēneba bedeabari Isaíaaba bārānebemada aride bΛsia. Nāwã jarasia:

⁸ Nañ puruba m̄la bia bedeabaria, baribΛrΛ wārāda ād̄ji sodeba m̄ma crīchadaca.

⁹ Ād̄ji quĩrĩãbe m̄la bia bedeabadaa. M̄l bedeã cāyābara ēberā crīchadrΛ jaradiabadaa. §

¹⁰ Małbe Jesuba ēberārā arima duanΛra tr̄lpeda nāwã jarasia:

–M̄l bedeara ūrĩnadua cawadamārēã. ¹¹ Dad̄jia cobadaba Ācōrē quĩrāpita mititia bΛcaa. ĀtebΛrΛ itedeba ze bΛbΛrΛ dad̄jira Ācōrē quĩrāpita mititia bΛbaria.–

¹² Māwānacarea Jesu ume nĩbabadarāra caita zedapeda jarasidaa:

–¿BΛa cawa bΛca pariseorāra sode biē duanΛda bΛa jãł bedeã jarada carea?–

¹³ Jesuba panusia:

–M̄l Zeza bajāne bΛba udaēra jūma ēũta b̄atacuaya. ¹⁴ Mał bērā pariseorā carea crīcharānadua. Ādjirāra dauberrea bea quĩrāca panΛa. Ād̄ji ēpēbΛda sida dauberrea bea quĩrāca panΛa. Dauberrea bΛba dewara dauberrea bΛda eronĩbaibΛrΛ umena uriade baedia.–

¹⁵ Małne Pedroba Jesua jarasia:

–Dad̄jia cobadadebema bΛa jaradiadada dairāa cawa jaradua.–

¹⁶ Jesuba iwidisia:

–¿Bārā bida waēi adua panΛca? ¹⁷ ¿Dad̄jia cobadara b̄iteda wāpeda dajadaa ēdrΛbarida cawadaē panΛca? ¹⁸ BaribΛrΛ ēberā itedeba dajadaa ze bΛda sodeba ze bΛa. MałgΛba ēberāra Ācōrē quĩrāpita mititia bΛbaria. ¹⁹ Crīcha cad̄jiruada, m̄ã beaida, daunemaida, audua b̄aida, ne drΛaida, sewa o b̄aida, djārā biē jarai sida sodeba ze bΛa. ²⁰ Jūma małgΛba ēberāra Ācōrē quĩrāpita mititia bΛbaria, baribΛrΛ jΛwa sagΛē ne cobΛrΛba dad̄jira mititia bΛcaa.–

Jesuba cananeo wērācau biabida
Marco 7:24-30

²¹ Jesura mamaλba Tiro druade idjaba Sidoλ druade parrλa wāsia. ²² Maλne cananeo wērā maλ druadebemada Jesu nīmaa zesia. Maλ wērāba nāwā jīgua bedea nūmesia:

–jMλ Boro, Davideba zeda, mλra quīrā djuburiadua! Mλ cauda jaiba bio bia mīga eroβλa.–

²³ Baribλrλ Jesuba panuē basia. Maλne idji ume nībabadarāra caita wānapeda idjía nāwā bedea djuburiasidaa:

–Jāλ wērāra dadjirā caidu bia nīa. Idjía jaradua āyā wāmārēā.–

²⁴ Wērāra cananeo bērā Jesuba idjía jarasia:

–Ācōrēba mλra Israeldebema dji adua beamaa diabuesia.–

²⁵ Maλne wērāra Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

–Mλ Boro, jcarebadua!–

²⁶ Jesuba panusia:

–Biē βλa warrarāba co panλda jārīda usaa diai carea.–

²⁷ Maλne wērāba jarasia:

–βλa jara βλra wārāa, mλ Boro, baribλrλ usaba djibari mesa edre djico jurruzoadada cobaria.–

²⁸ Jesuba jarasia:

–Wērā, βλa wārāda jīā βλa mλa βλ cauda poya biabida. Maλ bērā βλa quīrīā βλ quīrāca mλa oya.–

Ara maλda dji caura biasia.

Jesuba cuatro mil ēberārā ne cobida

Marco 8:1-10

²⁹ Mamaλba Jesura amene droma Galileadaa wāsia. Eyade λrλ wāpeda mama chūmesia. ³⁰ Maλbe ēberārā zocārā idji βλmaa zesesia. Ādjirāba jīrū biē beada, dauberrea beada, quīrāme cara beada, jλwa biē beada, quīrātanoa cacua biē bea sida zocārā enesia. Maλgrārāra Jesu caita βλsidaa. Maλbe Jesuba jūma biabicuasiasia. ³¹ Ēberā arima duanλba unusidaa dji quīrāme cara beadara bedea panλda, dji jλwa biē beadara bia panλda, jīrū biē beadara bia nīnada, idjaba dauberrea beadaba unu panλda. Jūmarāba cawa crīchaadē bērā israelerā Ācōrēa bia bedesia.

³² Māwā panλne Jesuba idji ume nībabadarāra trλpeda jarasia:

–Mλa naλ ēberārāra mīā djuburi unu βλa. Mλ ume duanλda ewari ūbea babλrλa. Ādjia codi carea eropananara jōsia. Mλa ādjirāra ne codaē diguidaa wābigaēa ota cacua norrabarirānamārēā.–

³³ Baribλrλ idji ume nībabadarāba iwidisia:

–Nama ēberārā neēma λsāma codira edadi zocārā nūmλ itea?–

³⁴ Maλne Jesuba iwidisia:

–λBārāba paλda jūmasāwā eropanλ?–

Ādjia panusidaa:

–Sietebe eropanΛa, idjaba beda zaqueda zocārēbe eropanΛa.–

³⁵ Małbe Jesuba ēberārā jūma egode chūmebisia. ³⁶ Mał siete pałra, beda sida idji jΛwade edapeda Ācōrēa bia bΛada asia. Māwāpeda bedara pał sida cōrācuapeda idji ume nībabadarā diasia jedecadamārēā. Ara małda jedecasiċaa. ³⁷ Jūmarāba codapeda jāwūācuasiċaa. Dji adubada jΛΛ pesidade siete jamara birasiċaa. ³⁸ Mama ne copedadara dji umaquīrā awa mil quīmārē panasiċaca bΛa, wērārāda warrarā sida juachadaē. ³⁹ Małbe ēberārā wābigapeda Jesura jābade badopedā Magadał druadaa wāsia.*

16

Pariseorāba Jesua ne ununaca obi panana

Marco 8:11-13; Luca 12:54-56

¹ Māwānacarea ḶCΛΓΛ pariseorāda, saduceorā sida Jesumaa zesiċaa. Idjira Ācōrēneba zeē bΛda unubiċida crīchasiċaa. Mał carea idjīa iwidiċida ne ununacada omārēā. ² Małne Jesuba panusia:

–QueubΛΓΛde Ḷmāċau bæebariare bajāda purea nūmΛbΛΓΛ, bārāba jarabadaa nurēma ewari biaida. ³ Idjaba diapeda Ḷmāċau odjabariare bajāra purea nūmΛbΛΓΛ idjaba towa nūmΛbΛΓΛ, bārāba jarabadaa ewari cadjiruaida. Bārā dji biaca bearāba ewari quīrāra cawa panΛmīna Ācōrēba nał ewaride o bΛra cawadaċaa. ⁴ Bārā dji cadjiruarāba Ācōrēra ĩjā ama panΛa. Māra bajāneba ze bΛda cawadi carea quīrā panΛa mĶa ne ununacada oida. BaribΛΓΛ mĶa ne ununacada oēa. Bārāba ababe Ācōrēneba bedeabari Jonā māwāna quīrāca ununia.*

Małbe Jesura ādjirā amepeda wāsia.

Pariseorā harina ēsābibari

Marco 8:14-21

⁵ Amene droma chānapeda Jesu ume nībabadarāba cawasiċaa pałda quīrādoasiċada. ⁶ Małne Jesuba jarasia:

–Pariseorā harina ēsābibarida, saduceorāne sida quīrācuitedadua.–

⁷ Jesu ume nībabadarāra āduċa nāwā bedeasiċaa:

–Idjia māwā jarasia dadjirāba pałda enepedadaē bērā.–

⁸ Jesuba cawa basia cārēnebemada bedeā panΛda. Mał carea jarasia:

–ĶCārē cārēā pałra neēana a panΛ? Bārāba Ācōrēra ĩjānaēca bΛa. ⁹ ĶMāa oċara bārāba unusiċamīna cawadaē

* **15:39** Magadał. Griego bedeade ḶCΛΓΛ cartade “Magdala” bΛ bΛa. * **16:4** Jonā māwāna. Jonā 3:3-9; Mateo 12:38-41.

basica? ¿Quĩrãdoasidaca pañ juesumaneba m̄la ēberārāra mil juesuma ne cobidada?† ¿Quĩrãdoasidaca bārāba dji adubada jara pesidade jamara jūmasāwā birasidada? ¹⁰ ¿Idjaba quĩrãdoasidaca pañ siete panneba m̄la ēberārāra mil quĩmārē ne cobidada?‡ ¿Quĩrãdoasidaca bārāba dji adubada jara pesidade jamara jūmasāwā birasidada? ¹¹ ¿Sāwāērā cawadaē m̄la pañnebemada bedeaē b̄ada? M̄la jarasia pariseorā harina ēsābibarida, saduceorāne sida quĩrācuitadamārēā.–

¹² Mañbeb̄ara cawasidaa Jesuba harina ēsābibaridebemada jaraē basida, āteb̄ara pariseorāba, saduceorāba jaradiabadēbemada quĩrācuitadamārēā jara basia.

Pedroba Jesudebema jarada

Marco 8:27-30; Luca 9:18-21

¹³ Māwānacarea Jesura idji ume n̄babadarā sida Cesarea-Pilipo druade jūēne wāsidaa. Mañne Jesuba ādjia iwidisia:

–M̄l, Nañ Djara Edadara ¿ēberārāba caida crīcha pan?–

¹⁴ Ādjirāba jarasidaa:

–Aclara jara panla b̄ara Borocuebari Juañda. Dewararāba jara panla b̄ara Elíada. Dewararāba jara panla b̄ara Jeremiada wa Ācōrēneba bedeabarida.–

¹⁵ Mañne Jesuba iwidisia:

–Barib̄ara bārāba m̄lra ¿caida crīcha pan?–

¹⁶ Simoñ Pedroba panusia:

–B̄ara Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa, Ācōrē zocai b̄a Warraa.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–B̄ara bio bia b̄aa, Simoñ, Joná warra. Ni ab̄a ēberāba b̄la mañgara cawabidaē basía, āteb̄ara m̄ Zeza bajāne b̄ba cawabisia. ¹⁸ M̄la jaraya: b̄ara Pedroa. M̄la nañ mōgara ar̄l m̄ puruda oya.§ Ni beu bida m̄ purura poyaēa.

¹⁹ Purudebema yave diab̄ara quĩrāca m̄la b̄ara Ācōrēba pe erob̄adebemarā tāēna dji dromada b̄aya.* B̄aa nañ ējūāne iduaribiēra Ācōrē bajāne b̄a bida iduaribiēa. Idjaba b̄aa nañ ējūāne iduaribi b̄ara Ācōrē bajāne b̄a bida iduaribiya.–

²⁰ Mañbe Jesuba idji ume n̄babadarā bio jara b̄asia ni ab̄aa jararānamārēā idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa.

Jesuba idji beadidebema jarada

Marco 8:31-9:1; Luca 9:22-27

† **16:9** Mateo 14:17-21. ‡ **16:10** Mateo 15:34-38. § **16:18** Pedro. Pedro tr̄ba griego bedeade mōgarada jara b̄aa. Nañ mōgara. Pedro tr̄ba mōgara jara b̄a bēra āclamaarā Jesuba nañ mōgaraada ab̄adeba Pedroda jara b̄aa. Dewararāmaarā jara b̄aa Pedroba versículo 16de jaradaa. Idjaba āclamaarā Jesuda jara b̄aa (1 Corinto 3:11; 10:4; 1 Pedro 2:6-8). * **16:19** Jesu ewaride purudebema yave erob̄ara dji droma basía.

²¹ Mañ ewarideba ãtaa Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarabad-
jia idjira Jerusaleãne bia mĩgaida ðada. Nãwã jarasia:

–Mãra purudebema bororã jawaeda, sacerdote bororã
jawaeda, judiorã ley jaradiabadarã jawaeda bida bia mĩgaya.
Mãra beabidia baribara ewari ùbeade ãrẽbaya.–

²² Mãwã jarada carea Pedroba Jesura jĩgabe edepeda quẽã
ð quĩrãca jarasia:

–Mã Boro, mãwã bedearãdua. ãcõrẽba bara idu mãwãbiẽa.–

²³ Baribara Jesuba jẽda acapeda Pedroa jarasia:

–Satana, mã caitabemada ãyã wãdua. Mãa oida bara bla obi
ama bla. Bla ãcõrẽ quĩrãca crĩchaẽ bla. ãtebara eberã quĩrãca
crĩcha bla.–

²⁴ Mañbe Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Abaaba mãda epẽ quĩrã ðabara, idjia o quĩrã bara igara-
peda bia mĩgai carea baيدا bla.† Mañbe mãra epẽida bla.

²⁵ Abaaba nañ ejũãne bia baيدا jara baibara, jĩrũare bia baẽa.
Baribara abaada mã carea beubarã, ãcõrẽ ume ewariza zo-
cai baya. ²⁶ Eberãda nañ ejũãne ne jũma erobãde beubarã,
¿idjia erobãba carebaica? Beu amaaba idjia erobãdebemada
¿jũmasãwã poya diai? ²⁷ Wãrãda mã, Nañ Djara Edadara
bajãnebema nezocarã ume zeya mã Zeza abãdeba cawa oi
carea. Mañne bia opedadara mãa bia baya idjaba cadjirua
opedadara biẽ baya. ²⁸ Mãa wãrãda jaraya: ãcara nama panã
beudi naẽna ebuda ununia mã, Nañ Djara Edadara jũmarã
Boro bai carea zebara.–‡

17

Jesu quĩrã awara nũmena

Marco 9:2-13; Luca 9:28-36

¹ Sei ewari badacarea Jesuba Pedroa, Santiagoda, dji
djaba Juañ sida ãduba eya ãta ðamaa edesia. ² Mama ãdji
quĩrãpita Jesura quĩrã awara nũmesia. Idji quĩrãra ãmãdau
quĩrãca dorrodorã nũmesia. Idjia jã ða sida ãnaa quĩrãca
totroa nũmesia. ³ Cawaẽne ãdjia unusidaa Moiseda Elía sida
Jesu ume bedeã panãda. ⁴ Mañ carea Pedroba Jesua jarasia:

–Dai Boro, bia bla दौरã nama panãda. Bla quĩrã ðabara
daiba de zaqueda ùbea odia, aba ða itea, aba Moise itea, idjaba
aba Elía itea.–

⁵ Pedro mãwã bedeã ðãde jãrãrã eradra ðãda ãdji ãrã zesia.
Mañ jãrãrãba ãdji ãnã edaside nañ bedeada jĩgua ùrĩsidaa:

† **16:24** Bia mĩgai carea baيدا bla. Griego bedeade nãwã ðã bla: “Idji crura atau
edeida bla.” ‡ **16:28** Daniel 7:13-14. Ununia mã, Nañ Djara Edadara jũmarã Boro
bai carea zebara. Ebuda baẽa cãrẽda ununia. ãcara mãraã jara bla Jesu quĩrã
awara nũmeinebemada ununia. Dewarãra mãraã jara bla Jesu ãrẽbaidebemada,
idji bajãnaa wãinebemada, wa ãcõrẽ Jaure zeidebemada ununia.

–NaãgΛra mΛ Warra bio quĩrĩã Þáa. MΛra idji carea ÞΛsrĩda ÞΛa. Idjia jara ÞΛra ũrĩnadua.–*

6 Maã ũrĩsidade ne wayaaba egode Þarrubari tapanesidaa.

7 Māwā ÞΛde Jesura zepeda ādjira tāsia. Maãbe jarasia:

–PiradrΛdadua. Ne wayarānadua.–

8 Ādjia wayacusa acΛbΛdade Jesura iduba nũmΛda unusidaa.

9 Eyadeba edaa zesidade Jesuba ādjia nāwā jara ÞΛsia:

–Bārāba unupedadara ní abaa jararānadua aba mΛ, Naã Djara Edada ĩrēbabΛrΛdaa.–

10 Maãne ādjia Jesua iwĩdisidaa:

–Māwāra judiorā ley jaradiabadaba ¿cārē cārēã jarabada Elíada naārã zeida ÞΛda?–

11 Jesuba panusia:

–Wārāda Elíara naārã zeida ÞΛa ne jũmada bia ÞΛi carea.†

12 BaribΛrΛ mΛa jaraya Elíara zesida. Māwāmĩna ní abaaÞa idjira cawadaē basía. ĀtebΛrΛ ēberārāba o quĩrĩã panana quĩrāca idjira osidaa.‡ Ara maã quĩrāca mΛ, Naã Djara Edadara ādji jΛwada bia mĩgaya.–

13 Maãne Jesu ume nĩbabadarāba cawasidaa idjia Borocuebari Juaãnebemada bedea Þasida.§

Jesuba warra jai bara ÞΛ biabida

Marco 9:14-29; Luca 9:37-43

14 Ādji eyadeba edaa zesidade ēberārāda zocārã ābaa duanasidaa. Maãne ēberāda Jesumaa zesia. Maã ēberāra Jesu quĩrāpita chĩrāborode cobepeda jarasia:

15 –MΛ Boro, mΛ warrada quĩrã djuburiadua. Idjira ara pichia wawabaria, maãba bia Þacaa. Edaude tΛbΛde Þaebaria idjaba edaude doeda Þaebaria. 16 MΛa idjira ÞΛ ume nĩbabadarāmaa enesia, māwāmĩna poya biabidaē basía.–

17 Jesuba jarasia:

–¡Bārāba Ācōrēra ĩjānacaa! ¡Bārāra dji cadjiruarā! Bārāba ĩjānamārēã ¿aba sããbe mΛa droai? Warrara namaa enenadua.–

18 Jesuba jai quēã jΛretaside warra cacuadebemada ēdrΛsia. Ara maãda warrara biasia.

19 Māwānacarea Jesu ume nĩbabadarāra idjimaa wānapeda āduba iwĩdisidaa:

–¿Sāwāērã dairāba jāã jaira poya āyã jΛretadaē basi?–

20 Jesuba panusia:

–Bārāba mācua Ācōrēra ĩjānaē panΛ bērã poyadaē basía. Wārāda mΛa jaraya: mostaza ta maãrĩ quiru quĩrāca bārāba maãrĩ ĩjã panΛbara, naã eyaa namabemada āyã Þade wāduada acasidaa, maãne eyara āyã Þade wācasia. Māwā ĩjã panΛbara

* 17:5 Deuteronomio 18:15; Isaía 42:1. † 17:11 Malaquía 3:1; 4:5-6. ‡ 17:12 Marco 6:14-29. § 17:13 Mateo 11:14.

bārāba poya odaēra neē bacasia. ²¹ BaribΛΓΛ jai naļca bea āyā jΛretadi carea Ācōrēa iwidiidida panΛΛ idjaba ne cođaca ewarida ođida panΛΛ.*

Jesuba waya idji beađidebema jarada

Marco 9:30-32; Luca 9:43-45

²² Galilea druade ābaa panasidade Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dārāéne mΛ, Naļ Djara Edadara abaΛba ēberārāa jidabiya.

²³ Ādjirāba mΛra beađia, baribΛΓΛ ewari ūbeade mΛra lřēbaya.–
Maļ carea ādjirāra bio sopuasidaa.

Jesuba parata Ācōrē de droma carea diada

²⁴ Jesu, idji ume nībabadarā sida Capernauļ puruđaa zesidade Ācōrē de droma carea parata jΛΓΛ pebadarāda Pedro-maa wāsidaa. Ādjirāba iwidiidida:

–¿Bārāa Jaradiabariba Ācōrē de droma carea paratara dia-barica?–†

²⁵ Pedroba panusia:

–Māē, diabarīa.–

Pedro idji dede eđa wāsīde Jesuda naārā bedeasia. Nāwā iwidiidisa:

–BΛa ¿sāwā crīcha bΛ, Simoļ? ¿Cairāba paratara naļ ējūāne bea bororāa diadida panΛ? ¿Ara ādji ēberārāba wa āībemarāba diadida panΛ?–

²⁶ Pedroba panusia:

–Āībemarāba diadida panΛ.–

Jesuba idjīa jarasia:

–Māē. Dji boro ēberārāba diadacaa. ²⁷ Dadjira dadji Boro Ācōrē ēberārāa, baribΛΓΛ maļ paratara diadīa ēberārāba biē crīcharānamārēā. Maļ bērā doeđa beda wade wādua. Dji naārā mībΛΓΛ iteđe acΛsira paratada unuya. Maļ paratara edapeđa mΛ carea, bΛ carea biđa diadua.–

18

Caida dji dromaara bΛ

Marco 9:33-48; Luca 9:46-48; 17:1-2

¹ Maļ ewarīde Jesu ume nībabadarāra idji caita zedapeđa nāwā iwidiidida:

–Bajāne BΛba pe erobΛdebemarāda ¿caida dji dromaara bΛ?–

² Maļne Jesuba warra zaqueda trļpeđa ādjirā ēsi nūmΛsia.

³ Nāwā jarasia:

* **17:21** Griego beedeade ΛCΛΓA cartade maļ versícūlora neēa. † **17:24** Judiorā dji umaquīrā veinte poa ātaa beaba poaza maļ paratara diadīda panasidāa Ācōrē de droma bia eropanani carea. Ewari umé trajadabari edadada diadīda panasidāa. Exodo 30:13-16; 38:25-26; 2 Cronica 24:9-14; Nehemia 10:32.

-Wārã arada m̃a jaraya: bārãba cr̃icha pañra ãyã b̃adapeda warrarã quĩrãca beadaẽb̃ara, Bajãne B̃aba pe erobaẽa. ⁴ Barib̃ara ab̃ada nañ warra zaque quĩrãca dewararã cãyãbara edaara beib̃ara, Bajãne B̃aba pe erob̃adebemarãda dji dromaara baya. ⁵ Bariduaba m̃ ãjã b̃adeba warrarãda bia edaib̃ara, m̃da bia edab̃ara.

⁶ Bariduaba m̃ ãjã bea dji dromaẽ quedeada cadjiruade baebib̃ara, Æcõrẽba mañ eberãra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea bai bẽrã biara b̃a mañ eberã ochirude yu waib̃ada j̃napeda pusade batabuedida nãb̃ara beumãrẽ.*

⁷ ¡Mĩã djuburi beaa nañ ejuãnebemarãra! Cadjirua obibarira nañ ejuãne baraa. Mañra baraya barib̃ara djãrãa ne cadjirua obibari eberãda bio mĩã djuburi b̃a.

⁸ Mañ carea b̃a j̃awaba wa b̃a j̃rũba b̃a cadjiruada obib̃ara, mañ cadjirua o amaaba b̃a tutapeda ãyã batabuedua. B̃a j̃awa ababe wa j̃rũ ababe erobaimĩna ewariza Æcõrẽ ume baya. Mañda biara b̃a Æcõrẽba b̃ra j̃awa umé wa j̃rũ umé erob̃ada t̃ba urua quicamaa batabuei cãyãbara. ⁹ Idjaba b̃a dauba b̃a cadjiruada obib̃ara, mañ cadjirua o amaaba eũtapeda ãyã batabuedua. Dau ababe erobaimĩna ewariza Æcõrẽ ume baya. Mañda biara b̃a Æcõrẽba b̃ra dau umé erob̃ada t̃ba uruade batabuei cãyãbara.

Oveja aduadadebema ne jara b̃a

Luca 15:3-7

¹⁰ Warra zaquerãra igararãnadua. M̃a jaraya: bajãnebema nezocarã m̃ Zeza quĩrãpita duañba ãdjirãra wagabadaa. ¹¹ Wãrãda m̃, Nañ Djara Edadaba dji aduã beada eãra edai carea zesia.†

¹² Bãrãba ¿sãwã cr̃ichadi? Eberãba cien oveja erob̃adebemada aba aduab̃ara ¿dji 99 pañra eyade amepeda dji aduadada j̃ra de wãẽca? ¹³ M̃a wãrã arada jaraya: eberãba idji ovejada unusira dji 99 aduã bea cãyãbara mañ oveja carea b̃sridaara baya. ¹⁴ Ara mañ quĩrãca bãrã Zeza bajãne b̃aba quĩrãẽa ni ab̃a warra zaquera aduaida.

B̃a djababa cadjiruada osira sãwã oida b̃a

Luca 17:3

¹⁵ B̃a djababa b̃ada biẽ oib̃ara, idjimaã wãpeda bãduba pañane ibiadeba quẽãdua. Idjia b̃a bedeada ãjãsira bãrãra ibiadia. ¹⁶ Barib̃ara b̃a bedeara ãjãẽb̃ara, eberãda aba wa umé idjimaã ededua. Mañrãba jaradia jũma b̃a jara b̃ra wãrãda.‡ ¹⁷ Ædjia jarab̃adara idjia ãrĩ quĩrãẽb̃ara, Æcõrẽ ãjã beara jũma

* **18:6** Yu waib̃a. Griego bedeade “burro yu” b̃a b̃a. † **18:11** Griego bedeade zocãrã cartade mañ versículora neã. ‡ **18:16** Deuteronomio 19:15; 1 Timoteo 5:19. Mañrãba. Griego bedeade b̃a b̃a: “Eberã umé wa ãbea pañba.”

ãbaa trãpeda ãdjirãa maãnebemada jaradua. Baribãrã Æcõrẽ
 ãjã beaba jarabãdara ùrĩ quĩrããébãrã, idjira Æcõrẽ adua ßã
 quĩrãca wa Romanebema boro itea parata jãrã pebari quĩrãca
 igaradua. ¹⁸ Wãrã arada mã jaraya: bãrãba naã ëjũãne
 iduaribidaera Æcõrẽ bajãne ßã bida iduaribiẽa. Idjaba bãrãba
 naã ëjũãne iduaribi panãra Æcõrẽ bajãne ßã bida iduaribiya.

¹⁹⁻²⁰ Naãda mã jaraya: mã ãjã panãda umé wa ùbea ãbaa dji
 jãre panãne mã sida mama bayã. Mã bãrã bãrãnebemada umé
 naã ëjũãne mã Zezã iwidiã carea bedeã audibãrã, bãrãba
 iwidiãdara mã Zezã bajãne ßãba oya.-

Cadjirua quĩrãdoãẽ badãdebema ne jara ßã

²¹ Mãbe Jesu caita zepeda Pedroba iwidiãsia:

–Mã Boro, mã djababa mã biẽ obãrãde çbarima jũmasãwã
 quĩrãdoaida ßã? çbarima siete bia ßãca?–

²² Jesuba panusia:

–Mãã jaraya: barima sietebe mãwã oiẽ ßãã ãtebãrã 77 oida
 ßãã. §

²³ Bajãne ßãba ëberãrã pe erobãra naã quĩrãca ßãã: ëberãrã
 boroda basia. Ewari aba mã boroba quĩrã basia idjiare
 beaba idjia parata diaãara jẽda diaãida. ²⁴ Mãwã ßãde aba
 enesidaã. Mã ëberãba dji boroã paratada waibãã jẽda diaãida
 basia. ²⁵ Mãne idjia cãrẽba jẽda diaãida neẽ basia. Mã bãrã
 dji boroba idji parata edai carea mã ëberãda, dji quimada,
 dji warrãrã sida nẽdobuei basia djãrã nezocada beãdamãrẽã.
 Jũma mã ëberãba erobã sida nẽdobuei basia. ²⁶ Mãne ëberãra
 chĩrãborode cobepeda dji boroã mãwã bedeã djuburiasia: “Mã
 boro, mã quĩrã djuburia jããdua. Mãã bãã jũma jẽda diaya.”
²⁷ Mãne quĩrã djuburiãdeba dji boroba jũma dji ëberãba
 diaãida beãara quĩrãdoãpeda idjira ëdrã basia.

²⁸ Mãbe ëberãra wãsia. Wãbãrãde idji boroãre ßãda aba
 unusia. Mãããba idjia paratada mããrã jẽda diaãida basia.
 Mããra osãga jidapeda jarasia: “Mãã diaãida ßããã diaãua.”

²⁹ Dewarabemaba idji quĩrãpita chĩrãborode cobepeda jara-
 sia: “Mã quĩrã djuburia jããdua. Mãã bãã jũma jẽda diaya.”

³⁰ Baribãrã quĩrã djuburiaẽ basia, ãtebãrã preso ßãbisia aba
 idjia diaãida beãara jũma diabãrãdaã.

³¹ Dji boroãre beaba mããra unusidaã. Mãã carea bio sop-
 uasidaã. Wãnapeda dji boroã jũma nẽbããsidaã. ³² Dji boroba
 mãã ëberãra idji quĩrãpita trãpeda mãwã jarasia: “;ããã nezoca
 cadjiruaa! ßãã bedeã djuburiaside ßãã jẽda diaãida beãara
 çmãã jũma quĩrãdoãsiẽca? ³³ Mããda çcãrẽ cãrẽã dewarabe-
 marã quĩrã djuburiaẽ basi?” ³⁴ Dji borora bio quĩrũ ßã bãrã

§ 18:22 77. Griego bedeaãde “setenta veces siete” ßããã. Jesuba jara ßããã dadji biẽ
 obãdara jũma quĩrãdoããida panãda.

mañ ēberāra preso biē obadarā j_Λwaeda b_Λsia aba idjia jēda diaida badara jūma diab_{ΛΓ}adaa.-

³⁵ Mañbe Jesuba jarasia:

-Ara mañ quĩrāca bārā djabarāba biē opedadada bārāba sodeba quĩrādoadaēb_{ΛΓ}, mñ Zeza bajāne b_Λba jūma bārāra biē b_Λya.-

19

Jesuba mñ amaira biē b_Λada ada

Marco 10:1-12; Luca 16:18

¹ Māwā jaradacarea Jesura Galilea druadeba Judea druadaa wāsia Jordañ do quĩrāare. ² Zocārā ēberārāba idjira ēpēsidaa. Mama dji cacua biē quedeara jūma biabisia. ³ Māwā b_Λde _ΛC_ΛΓ_Λ pariseorāda zesidaa idjira biē bedeabidi cawaya. Mañg_Λrāba iwīdisidaa:

-¿Umaquĩrāba dji quimada baridua carea amaida b_Λca?-

⁴ Jesuba panusia:

-¿Bārāba Ācōrē Bedeade ac_Λdacaca? Nañ ějūā oside Ācōrēba umaquĩrāda, wērā sida osia.* ⁵ Idjaba jarasia: “Mañ carea umaquĩrāba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa beya. Māwā cacua aba b_Λ quĩrāca panania.”† ⁶ Ādjira umé pan_Λēa, āteb_Λr_Λ cacua aba b_Λ quĩrāca pan_Λa. Mañ bērā Ācōrēba ābaa b_Λdara dji amanacara pan_Λa.-

⁷ Mañ carea ādjirāba iwīdisidaa:

-Māwāra Moiseba ¿cārē cārēā b_Λsi aba_Λba idji wērā carta mñ amainebemada diaib_Λr_Λ amaida b_Λada?‡

⁸ Jesuba panusia:

-Bārāra c_Λw_Λr_Λ zarea bea bērā Moiseba māwā iduaribisia. Barib_Λr_Λ Ācōrēba nañ ějūā oside māwā quĩrāē b_Λsia. ⁹ Mñ jaraya: bariduaba idji wērā daunemaē b_Λda amapeda dewara wērāda edaib_Λr_Λ, mañ umaquĩrāra daunema b_Λa. [Idjia amana wērāda dewara umaquĩrāba edaib_Λr_Λ mañ umaquĩrā sida daunema b_Λa.]-§

¹⁰ Mañne Jesu ume nībabadarāba idjía jarasidaa:

-Māwā baib_Λr_Λ, biara b_Λa quima edaēda.-

¹¹ Mañ carea Jesuba jarasia:

-Jūmarāba quima edaē crīchara poya droadaēa. Ababe Ācōrēba mañ crīchada diaib_Λr_Λ poya deu baya. ¹² _ΛC_Λr_Λba poya warra odacaa māwā topedada bērā. _ΛC_Λr_Λ māwā beaa warra orānamārēā ōgo opedada bērā. Idjaba _ΛC_Λr_Λba quima edaira crīchadacaa biara ādji Boro Bajāne b_Λ itea ne odi carea.* Bārāda poya deu beadib_Λr_Λ, māwā beadadua.-

* 19:4 Genesis 1:27. † 19:5 Genesis 2:24. ‡ 19:7 Deuteronomio 24:1-4. § 19:9

Griego bedeade _ΛC_Λr_Λ cartade bedea corchetede b_Λra neēa. * 19:12 1 Corinto 7:1-9.

Jesuba warra zaquerã bia jara bΛda

Marco 10:13-16; Luca 18:15-17

¹³ Maλbe ēberārãba warra zaquerãda Jesumaa enesidaa idji jΛwara ādjirã λrλ bΛpeda Ācōrēa iwidi mārēã. BaribΛrΛ Jesu ume nībabadarãba djibarirãda quēãsidaa. ¹⁴ Maλ carea Jesuba jarasia:

–Idu warra zaquerãra mλmaa zebidada, Bajãne BΛba pe erobΛdebemara ādjirã quĩrãca panΛ bērã.–

¹⁵ Maλbe idji jΛwara warra zaquerã λrλ bΛpeda wãsia.

Parata bara bΛ Jesu ume bedeada

Marco 10:17-31; Luca 18:18-30

¹⁶ Ewari aba cūdrada Jesumaa zesia. Maλ cūdraba iwidi sia:

–Jaradiabari, Ācōrē ume ewariza zocai bai carea λmãã cārē biada oida bΛ?–†

¹⁷ Jesuba panusia:

–¿Cārē cārēã mλã biadebemada iwidi bΛ?‡ Ni abaΛda dji biaēa, ababe ĀcōrēdrΛ dji bīaa. BΛda Ācōrē ume ewariza zocai ba quĩrã bΛbΛrΛ, idjia obi bΛ bedeada ĩjã odua.–

¹⁸⁻¹⁹ Idjia iwidi sia:

–¿SãλgΛda?–

Jesuba jarasia:

–Mīã bearãdua, daunemarãdua, ne drΛarãdua, sewadeba djārãra biē jararãdua, bΛ zezara, bΛ papa sida wayadua, S idjaba djārãra quĩrãdua ara bΛdji quĩrã bΛ quĩrãca.–*

²⁰ Cūdraba jarasia:

–Jūma maλgΛra ĩjã o bΛa.† Mλã λwadi cārēda oē bΛ?–

²¹ Maλne Jesuba idjia jarasia:

–BΛda wārãda jipa ba quĩrã bΛbΛrΛ, bΛa erobΛra jūma nēdobuede wãpeda dji paratara ne neē quedeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erobaya. Maλbe mλ ume nībade zedua.–

²² Cūdraba maλ ũrīpeda sopua besia bio bara bΛ bērã. Ara maλda wãsia. ²³ Maλne Jesuba idji ume nībabadarãa jarasia:

–Wārãda bio zarea bΛa ēberã ne bara bΛba Ācōrēra idji Boroda bΛi carea. ²⁴ Wayacusa mλã jaraya: parata bara bΛba Ācōrēra idji Boroda bΛi cãyãbara cameyoda āguja uriaē eða wãichaara bΛa.–

²⁵ Maλne idji ume nībabadarãba cawa crīchadaē basía. Ācōrēba ne bara beara bia pe erobΛda crīcha panasidaa. Ādjirãba iwidi sia:

† **19:16** Griego bedeade λCΛrΛ cartade “Jaradiabari Bia” bΛ bΛa. ‡ **19:17** BΛa ¿cārē cārēã mλã biadebemada iwidi bΛ? Griego bedeade λCΛrΛ cartade nãwã bΛ bΛa: “¿Cārē cārēã mλra dji bīaaða a bΛ?” § **19:18-19** Exodo 20:12-16.

* **19:18-19** Levitico 19:18. † **19:20** Jūma maλgΛra ĩjã o bΛa. Griego bedeade λCΛrΛ cartade idjaba “cūdra eðaΛba” bΛ bΛa.

–Māwāra Ācōrēba ¿caidrΛ ēdrΛ edai?–

²⁶ Jesuba ādjirā acΛpeda jarasia:

–Ēberāba māwā poya ocaa baribΛrΛ Ācōrēmaarā oicha bΛa.–

²⁷ Małne Pedroba Jesua jarasia:

–BΛ ēpēni carea daiba ne jūmada amesidaa. ¿Māēteara cārēda edadi?–

²⁸ Jesuba panusia:

–Wārā arada mĀa jaraya: Ācōrēba ne jūma djiwidi oi ewaride mĀ, Nał Djara Edađara mĀ bugue biya quirude chūmeya. Małne bārā mĀ ume nīnara doce buguede chūpanenia Israeldeba yōpedada doce purudebema bororāda beadi bērā. ²⁹ MĀ carea bariduaba idji deda, djabarāda, djabawērārāda, zezada, papada, quimada, warrarāda, ējūāda ameibΛrΛ, idjia amena cāyābara cien edaya idjaba Ācōrē ume ewariza zocai baya.‡ ³⁰ Māwā dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.

20

Uva néudebema ne jara bΛ

¹ Ācōrēba ēberārā pe erobΛara nał quīrāca bΛa. Néu djibarida basia. Ewari aba diapedada ēberārāda idji uva néude trajadamārēā jΛrΛde wāsia. ² ΛcΛrΛ ēberārā ume bedea basia ewari abaΛ carea paratada diaida. Małbe ādjirāra idji uva néudaa trajade wābisia.

³ Λmāđau łΛ babΛrΛde djibarira wayacusa purudaa wāsia. Mama ēberārā bari beada dewara unusia. ⁴ Ādjirāa jarasia: “Bārā sida mĀ néude trajade wānadua. Małbari mĀa paratada aride diaya.” Ara małda wāsidaa. ⁵ Umatipa idjaba łmāđau buyadacarea djibariba abarica osia. ⁶ Małbe łmāđau baebodode wayacusa purudaa wāsia. Ēberārā bari beada dewara unupeda iwidisia: “¿Cārē cārēā idi trajadaē panΛ?” ⁷ Ādjirāba panusidaa: “Ni abaΛba daia trajuda diadaē panΛ bērā.” Małne idjia jarasia: “Bārā sida mĀ néudaa trajade wānadua. Małbari mĀa paratada aride diaya.”*

⁸ Queubodode djibariba trajudebema boroa jarasia: “Dji traja panΛra trĀcuapeda ādji trajapedadabari paratada diadua. Dji jīrūare zepedadarāa naārā diadua. Naārā zepedadarāa jīrūare diadua.” ⁹ Λmāđau baebodode trajade wā pananara dji boromaa zesidaa. Małne ādjiza ewari aba daucha trajada quīrāca edasidaa. ¹⁰ Mał bērā dji naārā trajade wā panana zesidade crīchasidaa parata waibΛara edadida baribΛrΛ abarica edasidaa. ¹¹ Mał carea néu

‡ 19:29 Quima. Griego bedeadē łcΛrΛ cartade małra neāa.

* 20:7 Małbari mĀa paratada aride diaya. Griego bedeadē łcΛrΛ cartade małra neāa.

djibari ume biē duanesidaa. ¹² Nāwā jarasidaa: “Jāļ jīrūare zepedadara hora ababe trajasidaa, baribΛΓΛ bΛa dairāa diada quīrāca ādjirāa biēa diasia. DairādrΛ beseade ewari daucha trajasidaa.” ¹³ BaribΛΓΛ néu djibariba abaΛa jarasia: “Ache, māa bΛra jipa o bΛa. ¿BΛra mā ume bedea bΛsiēca ewari ababema parata carea trajaida? ¹⁴ BΛ paratara edapeda wādua. Māa bΛa diada quīrāca dji jīrūare traja pananaa dia quīrā bΛa. ¹⁵ ¿BΛmaarā mā paratara mādja o quīrā bΛ quīrāca oiē bΛca? Māra ēberā bia bērā ¿bΛra biē nūmΛca?”

¹⁶ Ara maļ quīrāca dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.-†

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Marco 10:32-34; Luca 18:31-34

¹⁷ Jesu Jerusaleānaa wābΛΓΛde zocārā ēberārāda idji ume wāsidaa. Maļne idji ume nībabadarā doce panΛda jīgabe edepeda ādjirāa jarasia:

¹⁸ -Ūrīnada, dadjirāra Jerusaleānaa wābΛdaa. Jāma abaΛba mā, Naļ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā biēa cawa odamārēā. Ādjirāba jaradīa māra beuida bΛda. ¹⁹ Maļbe māra judiorāēa diadīa. MaļgΛrāba māra ipīda biē jaradapeda, udapeda crude cachidīa. BaribΛΓΛ ewari ūbeade māra ģrēbaya.-

Zebedeo warrarāba iwidipedada

Marco 10:35-45

²⁰ Māwānacarea Zebedeo quimada, idji warrarā sīda Jesumaa zesidaa. Maļ wērāba Jesua bedea djuburiai carea idji quīrāpita chīrāborode cobesia. ²¹ Maļne Jesuba iwidisia:

-BΛa ¿cārēda quīrā bΛ?-

Idjia panusia:

-BΛ jūmarā boroda bebΛrΛde za mā warrarā umé panΛda aba bΛ jΛwa araare, aba bΛ jΛwa acΛare bΛdua.-

²² Maļne Jesuba jarasia:

-Bārāba adua panΛa cārēda iwidī panΛda. Māra bio bia mīgaya. ¿Bārā sīda ara maļ quīrāca bia mīgadi carea panΛca?-‡

Ādjia panusidaa:

-Māē, bia mīgadi carea panΛa.-

²³ Maļne Jesuba jarasia:

-Bārā sīda wārāda mā quīrāca bia mīgadiā.§ BaribΛΓΛ mā jΛwa araare, mā jΛwa acΛare chūpananida māa poya diaēa. Mā ZezabΛrΛ mama chūpananida ero bΛa.-

† **20:16** Griego bedeadē ḄCAGΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Ācōrēba zocārā trĀ bΛa, māwāmīna zocārāēbe edaya.” ‡ **20:22** Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “¿Bārāra mā borocuedī quīrāca borocuedīca? ¿Māa doida bΛra bārā biēa poya dodīca?”

§ **20:23** Jesuba jarada quīrāca wārāda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

²⁴ Santiagoba, Juañ ume iwidi pedadada waabema die panaba ūrísidade ádji ume quĩrúsidaa. ²⁵ Mañne Jesuba ádjirã trãcuapeda jarasia:

–Bãrãba cawa panla nañ ějũãnebema bororãba ádji ěberãrãra jũmawãya zocabadada. Ádjirãba unubibadaa ádjia jarabãdara jũmarãba ĩjã odida panlada. ²⁶ Baribãrã bãrãra mãwã beadiẽ panla. Bãrãnebemada dji dromada ba quĩrãã bãrãrã waabemarã nezocada baida bla. ²⁷ Dji dromaara ba quĩrãã bãrãra jũmarã cãyaãbara edaara baida bla. ²⁸ Mañ quĩrãca mñ, Nañ Djara Edadara zeẽ bla ěberãrã mñ nezocarãda beadamãrẽã. Ātebãrã ze bla ěberãrã nezocada bai carea. Mãwã mñra beuya zocãrã ěberãrãda ědra bla carea.–

Jesuba dauberrea bea umé biabida

Marco 10:46-52; Luca 18:35-43

²⁹ Jerico purudeba ědrãsidade Jesu caidu ěberãrãda zocãrã wãsidaa. ³⁰ Mãwã wãnane dauberrea panlada umé o icawa chũpanasidaa. Jesu ádji caita wãbãrãda ūrísidade nãwã biasidaa:

–¡Dai Boro, Davideba zeda, दौरa quĩrã djuburiadua!–

³¹ Mañne ěberãrãba ádjira chupeadamãrẽã quẽãsidaa, baribãrã ádjia wetara biasidaa:

–¡Dai Boro, Davideba zeda, दौरa quĩrã djuburiadua!–

³² Mañbe Jesura nũmesia. Ádjira trãpeda iwidiisia:

–¿Cãrẽda quĩrãã panla mãã oida?–

³³ Ádjia jarasidaa:

–Dai Boro, quĩrãã panla dai dauba unu beida.–

³⁴ Jesuba ádjira mãã djuburi ununa bẽrã ádji daura tãsia. Ara mããda unu panenapeda Jesu ume wãsidaa.

21

Jesu Jerusaleñne jũẽna

Marco 11:1-11; Luca 19:28-40; Juañ 12:12-19

¹ Jerusaleñ caita jũẽbãdade Betpague purude Olivo eya carra jũẽsidaa. Mañne Jesuba idji ume nĩbabadarãda umé purudaa diabuesia. ² Ádjia nãwã jarasia:

–Dadjirã quĩrãpe bla purudaa wãnadua. Ara jũẽbãdade burro wẽrã warra bara bãda jã nũmãda ununia. Ērã edadapeda umena mãmma enenadua. ³ Abãlba bãrãã cãrẽ cãrẽã mãwã o panlada iwidiãrã, nãwã jaradadua: “Dadjia Boroba quĩrãã bla. Baribãrã nane jẽda diabueya.”–

⁴ Mañãra mãwãsia Ācõrẽneba bedeabariba jarada quĩrãca. Nãwã jarasia:

⁵ Sioã purudebemarãã nãwã jaradadua:

Acãdadua, bãrã boroda burro ãrã bãrãmaa zebãrãã.

Dji droma quĩrãca zeẽ ðΛΛ. Burro zaque λrλ zebΛrΛΛ.*

⁶ Ara maλda Jesu ume nĩbabadarã umé panΛra wãnapeda Jesuba jarada quĩrãca osidaa. ⁷ Burro wẽrãra, dji warra sida Jesumaa ededapeda ãdjia cacuade jλ panΛra burro λrλ ðΛsidaa. Maλbe Jesura λrλ chũmesia Jerusaleλ purudaa wãi carea. ⁸ Êberãrã cãbana cuabusiba Jesu bia edadi carea ãdjia cacuade jλ panΛra ode tũcua wãsidaa. Dewararãba bacuru jΛwate queda bara beada ðΛá tucudapeda ode ðΛcua wãsidaa. ⁹ Maλne zocãrã êberãrã idji na nĩnaba, caĩdu zebΛda bida nãwã ðΛga duanasidaa:

¡Bio bia quirua Davideba zedara!

¡Bio bia ðΛΛ Æcõrẽ trλneba zebΛrΛrΛ!† ¡Bio bia quirua Bajãne ðΛra!

¹⁰ Jesu Jerusaleλne jũẽside purura ðΛga duanesia. Nãwã iwidĩbadjidaa:

–Idjira ¿caida jãwã ðΛ?–

¹¹ IwidĩbΛdaza Jesu ume zepedadarãba panubadjidaa:

–JãλgΛra Jesua, Æcõrẽneba bedeabaria. Idjira Nazare puredemaa, Galilea druadebemaa.–

Jesuba ne nẽdobuebadarã ãyã jΛrecuada

Marco 11:15-19; Luca 19:45-48; Juaλ 2:13-22

¹² Mãwãnacarea Jesura Æcõrẽ de dromanaa wãsia. Mama dajada Æcõrẽa diadi careabema nẽdobuebadarãda unusia. Ne nẽdo ðea sida zocãrã duanasidaa. Idjaba λcΛrΛba Æcõrẽ de dromane diada ðΛ paratara dji drua ãĩba zebΛdarãa nẽðΛa nẽdobuebadjidaa ãĩbema paratara diacara panana bẽrã. Mãwã duane Jesuba ãdjirãra jũma ãyã jΛretacuasia.‡ Dji parata nẽdobuebadarã mesa beada, puchirã nẽdobuebadarã bugue sida jũma coracuasia. ¹³ Ædjirãa nãwã jarasia:

–Æcõrẽ Bedeade nãwã ðΛ ðΛΛ: “Mλ dera dji iwidĩbada de adia.” BaribΛrΛ bãrãba “ne drΛabadarã mĩrũbada uria” quĩrãca eropanΛΛ.–§

¹⁴ Jesu Æcõrẽ de droma dajada ðaside dauberrea beada, jĩrũ biẽ ðea sida idjima zesesidaa. Maλne ãdjirãra biabicuasìa. ¹⁵ BaribΛrΛ Jesuba mama ne ununaca o ðΛda sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã bida biẽ unusidaa.* Mãwã duane warrarãba Jesua nãwã jĩgua jara panasidaa:

* **21:5** Zacaria 9:9. † **21:9** Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedeade jarabadaa “Hosana.” ‡ **21:12** Zacaria 14:21. § **21:13** Mλ dera dji iwidĩbada de adia. Isaía 56:7. Ne drΛabadarã mĩrũbada uria. Jeremia 7:11. * **21:15** 2 Samuel 5:8 carea judiorãba jarabadjidaa dauberrea beada, jĩrũ biẽ ðea sida Æcõrẽ de dromanaa wãcara panada.

“¡Bio bia quirua Davideba zedara!” Mañ ùrĩbada de sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarã sida quĩrũsidaa.

¹⁶ Ædjirãba Jesua nãwã jarasidaa:

–¿Mãwãra nañ warrarãba jara duanada baa bia ùrĩ baa?–

Jesuba panusia:

–Mãẽ. ¿Bãrãba nañ bedeara acadacaca?

Baa warrarãda, ju do queda sida baa baa bia bedeadamãrẽã.–[†]

¹⁷ Mañbe Jesuba Ædjirã amepeda Jerusaleãneba Betanianaa cãine wãsia.

Higojõ purruba nũmena

Marco 11:12-14, 20-26

¹⁸ Nurẽma diapeda Jesura wayacusa Jerusaleãnaa wãsia. Wãbãgãde jarra nũmesia. ¹⁹ Mañne higojõda o caita unusia. Baribãgã araa jũẽside quedua awa nũmada unusia.[‡] Mañ carea higojõa jarasia:

–¡Bãra waa zauẽ baya!–

Ara mañda higojõra purrubasia. ²⁰ Jesu ume nĩbabadarãba mañ unusida de cawa crĩchadaẽ bẽrã iwidi sidaa:

–¿Sãwãerã jãñ higojõra abeda purrubasi?–

²¹ Jesuba panusia:

–Wãrã arada mãa jaraya: bãrãba iwidi panãra Æcõrẽba wãrãda oida ijãnibãgã, idjãba poya oẽda crĩchadaẽbãgã, mãa jãñ higojõ oda cãyãbara waibãara odia. Bãrãba za baa eyaa namaãba pusade tẽũne wãduada adibãgã, bãrãba jarabada quĩrãca mãwãya. ²² Bãrãba Æcõrẽa iwidi bãdara wãrãda edadida ijãnibãgã, edadia.–

¿Cai trãneba Jesuba jaradia baa?

Marco 11:27-33; Luca 20:1-8

²³ Jesura waya Æcõrẽ de droma caita jũẽpeda jaradia besia. Mãwã bade sacerdote bororãda, judiorã dji dromarã sida idjima zesia. Ædjirãba idjia iwidi sidaa:

–Baa nama o bãra ¿caiba obi baa?–[§]

²⁴ Jesuba panusia:

–Mãa bida bãrãa iwidiya. Bãrãba panusidara mãa jaraya caiba mãa mãwã obi baa. ²⁵ ¿Caiba Juañra diabuesi borocuemãrẽã? * ¿Ëberãba wa Bajãne Bãba?–

[†] **21:16** Salmo 8:2. [‡] **21:19** Israel druada higojõ dji ca za queda marzo jedecode, abril de bida codida panãa. Dji ca za quera ununibãgã cawabadaa junione mãrĩ zauida idjãba agosto de bida aba octubre daa waibãa zauida. Baribãgã Jesuba quedua awa ununa bẽrã cawasia jũma mañ poade higojõra zauẽda. **§ 21:23** Baa nama o bãra. Mañgãba jara baa baa Jesuba ne nẽdobuebadarã ãyã jarecuadada. Baribãgã ãibẽrã jara baa sãwã Jesura Jerusaleãne jũenada, idjia dauberrea bea, jĩrũ biẽ bea sida Æcõrẽ de droma caita biabidada, wa purua jaradia baa. * **21:25** Mateo 3:1-12; Juañ 1:6-28.

Mañne ara ãdjiduba jara duanesidaa:

–Bajãne Ðaba diabuesidaa adibara, idjia jaraya: “Mañda çcãrẽ cãrẽã ijãnaẽ basi?” ²⁶ Baribara çsãwã jaradi eberãba diabuesida?–

Ãdjia mãwã jara panasidaa purura waya panã bẽrã. Purumaarã Juaãra Ãcõrẽneba bedeabari basia. ²⁷ Mañ bẽrã Jesua jarasidaa:

–Daiba adua panã.–

Mañne Jesuba jarasia:

–Mãẽteara mãã bida bãrãa jaraẽa caiba mãã jãwã obi baã.–

Warra umé panãnebema

²⁸ Mãwã duane Jesuba sacerdote bororãa, judiorã dji dromarãa bida jarasia:

–Bãrãba nañ ne jara baãdebemada çsãwã crĩcha panã? Ëberãda basia. Mañ eberãba warrada umé erobasia. Ewari aba dji nabemaa mãwã jarasia: “Warra, nane mã nẽude trajade wãdua.” ²⁹ Mañne dji warraba panusia: “¡Mããra wãẽa!” Baribara jẽda crĩchapeãa trajade wãsia. ³⁰ Idjaba dewarabemaa dji zezaba abarida jarasia. Mañne dji warraba panusia: “Bia baã, zeza, mããra wãya,” baribara wãẽ basia. ³¹ Mããba bãrãmaarã çsããgãba dji zezaba quĩrãã baãara ijã osi?–

Ãdjirãba panusidaa:

–Dji nabemaba.–

Mañne Jesuba ãdjirãa jarasia:

–Mãẽ. Baribara wãrã arada mãã jaraya: Romanebema boro itea parata jara pebadarãda, wẽrãrã auãua bea sida bãrã cãyãbara Ãcõrẽ purudebemarãda beãdia. ³² Bãrã jipa nĩbaãdamãrẽã Juaãba jaradiade zesia, mãwãmĩna ijãnaẽ basia. Baribara Romanebema boro itea parata jara pebadarãba, wẽrãrã auãua bea bida ijãsidaa. Idjaba bãrãba mããra unusidãmĩna ijãni carea jẽda crĩchadaẽ basia.–

Djãrã nõu aãbadadebema ne jara ba

Marco 12:1-12; Luca 20:9-19

³³ Ûrĩnãdua. Dewarãdeba ne jaraya. Ëberãda basia. Ewari aba mã eberãba uvada upeda idji nõura mõgaraba auãu jũrã casia. Uva ba piabari sida osia. Idjaba deda ããã osia mamaãba jũma aãã carea. Mããbe idji nõura ãããã eberãrã jãwããda basia. ãdjirã ume bedeã baãsia nõu zaubaããde jũmasãwã idjia diaããda panãda. Mãwã bedeã baãpeãa djibarira dewara druããã wãsia. ³⁴ Mããbe uva jara babõõde djibariba idji nezocarãda diabuesia nõudebema idjia diaããda panãra edãde wãnamãrẽã. ³⁵ Mããne dji nõu aãã panãba idji nezocarãra jidacuãsidaa. Aba puõsidaa, aba beãsidaa, idjaba aba mõgaraba tabari jãretasidaa. ³⁶ Mãwãnacarea djibariba dewara nezocarãda

diabuesia. Maḷgarāra dji naārā wāpedada cāyābara cābanaara panasidaa, baribara néu aca panaba ādjirā sida abari quīrāca biē osidaa.

³⁷ Jirūare djibariba idji warrada ādjirāmaa diabuesia. Nāwā crīchasia: “Mā warradra wayadia.” ³⁸ Baribara ādjirāba mā warra unusidade ara ādjiduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobara jūma edaya. Idjira beatadia! Māwābara dji ējūāra dadjirā itea beya.” ³⁹ Ara māda warrara jidadapeda néu āi ededapeda beasidaa. ⁴⁰ Jābe djibari zebara de idji néu aca panara ḷsāwā obā?–

⁴¹ Māne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida nāwā panusidaa:

–Idjia quīrā djuburia neē mā ēberā cadjiruarāra beapeda dewara ēberāra ume bedeē bāya idji néu acādamārēā. Māḷga ēberārāba idji néu debema diadida panara uva jara diadia.–

⁴²⁻⁴³ Māne Jesuba ādjia jarasia:

–Ācōrēba bārā cāyābara dewarārāda pe erobeya. Māḷgarābara idjia quīrā bāra odia. Bārāba ḷĀcōrē Bedeēde acādacaca? Nāwā jara bā:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia.

Dadjirā Boroba māwā oda bēā dadjirāmaarā bio biya quirua.†

⁴⁴ Bariduada mā mōgara ḷrā baeibara abeda jūma bāḷazoaya, idjaba mā mōgarada abā ḷrā baeibara dji ēberāra pepedeā tabeya.‡

⁴⁵ Sacerdote bororāba, pariseorā bida mā ne jaradara ūrīsidade cawasidaa Jesuba ādjidebemada bedeē bāda. ⁴⁶ Mā carea ādjirāba Jesura jida quīrā panasidaa. Baribara puruda waya panā bēā idu bāsidaa. Puruba crīcha basia Jesura Ācōrēneba bedeabarida.

22

Ne cobada waibadeba ne jara bā

Luca 14:15-24

¹ Jesuba wayacusa sacerdote bororāa, judiorā dji dromarā bida dewara ne jara bādeba jarasia:

² –Ācōrēba ēberārā pe erobara naḷ quīrāca bā: ēberārā boroda basia. Idji warrada quima edabara bēā bāsrida ne cobada waibada obisia. ³ Idji nezocarāda wābisia idjia jaredarā trānamārēā. Baribara ze quīrānaē basia.

⁴ Mābe dewara nezocarā wābibara de nāwā jarasia: “Mā jaredarā jaradua pacada, dewara animarā boreguea bea sida beapeda codira jūma o erobada. Ādjirā jaradua jūma wi nūma bēā mā warra quima edabara carea bāsrida

† **21:42-43** Salmo 118:22-23. ‡ **21:44** Griego bedeēde ḷcāra cartade mā versíclora neā. Mōgara. Acādua Isaía 8:14-15; Daniel 2:34-35, 44-45.

ne codimaa zedamãrẽã.”⁵ BaribΛΓΛ idjia jΛredarãba ãjãnaẽ basía. AbaΛda idji ëjũã acΛde wãsia. Dewarada idji ne nẽdobuebarimaa wãsia.⁶ ΛcΛΓΛba dji boro nezocarãra jidadapeda puodapeda beasidaa.⁷ Maã carea dji borora bio quĩrũsia. Idji sordaorãda wãbigapeda maã mãã beapedadara quenapeda ãdji purura babuesidaa.

⁸ Mãwãnacarea dji boroba idji nezocarãa jarasia: “Mã warra quima edabΛΓΛ carea bΛsrida codira jũma wisia baribΛΓΛ mãã jΛredarãra nama panani carea bia pananaẽ basía.⁹ Maã carea dewara ëberãrãda o beaza jΛrΛde wãnadua. Bãrãba unubΛdarãa jaradadua mã warra quima edabΛΓΛ carea bΛsrida ne codimaa zedamãrẽã.”¹⁰ Ara mããda idji nezocarãra o beaza wãsidaa. Ëberãrã dji biarãda, dji cadjiruarã sida zocãrã jΛresidaa. Mãwã de dromara ëberãrãba bira nũmesia.

¹¹ Dji boroba jΛrebidarã acΛde wãside ëberãda aba unusia djio quima edabΛda ewaride jΛbadara jãẽ bΛda.¹² Dji boroba mãã ëberãa iwidisia: “Ache, bΛra çsãwã nama eda ze bΛ djio jãẽ bΛda?” Dji ëberãra chupea besia.¹³ Mããne dji boroba idji nezocarãa jarasia: “Naã ëberã jΛwara, jĩrũ sida cabΛradapeda dajadaa pãĩmane batabuedadua. Mama beara aujĩã panania idjaba puaba quida ãchia panania.”¹⁴ ãcõrẽba zocãrã trã bΛa, mãwãmĩna zocãrãẽbe edaya.-

çRomanebema boro itea parata jΛrΛ pebΛdade diadida panΛca?
Marco 12:13-17; Luca 20:20-26

¹⁵ Mãwãnacarea pariseorãra bedea ausidaa Jesu biẽ bedeabidi carea.¹⁶ Maã carea pariseorãba ãdji ume nĩbabadarãda, Herodeare bea sida Jesumaa diabuesidaa. MaãgΛrãba Jesua jarasidaa:

-Jaradiabari, daiba cawa panΛa bΛra ëberã jipa bΛda. BΛa wãrã bedea ãcõrẽ odebemada jũmarãa jaradiabaria. Ni abaΛda biara unuca bẽrã ni abaΛba bΛa awara crĩchabidacaa.¹⁷ Mãẽteara naãgΛdebemada sãwã crĩcha bΛda dairãa jaradua. Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebΛdaza çdadji judiorãba diadida bia bΛca wa biẽ bΛ?-

¹⁸ Idji biẽ odi carea mãwã panΛra Jesuba cawa basia. Maã bẽrã jarasia:

-Bãrã dji biaca bearã, çcãrẽ cãrẽã mãra biẽ bedeabi quĩrĩã panΛ? ¹⁹ Parata pichi dadjia diabadada aba acΛbidadua.-

Ara mããda parata pichida aba acΛbisidaa.* ²⁰ Jesuba acΛpeda iwidisia:

-çCai quĩrãdarrada naã paratade bΛ? çCai trãda bΛ?-

²¹ ãdjia panusidaa:

-Romanebema borodeda.-

* 22:19 Parata pichi. Griego bedeade “denario” bΛ bΛa.

Mañbe Jesuba jarasia:

–Māwã baibara Romanebema borodera Romanebema boroa diadada, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadada.–

²² Mañ ūrībada cawa crīchadaē basía. Ara mañda āyã wāsidaa.

Beudarã ĩrēbadidebema Jesuba jarada

Marco 12:18-27; Luca 20:27-40

²³ Ara mañ ewaride ĩcara saduceorãda Jesumaa zesidaa. Saduceorãba jarabadaa beupedadara ĩrēbadacada.† Mañ bērã Jesua nãwã jarasidaa:

²⁴ –Jaradiabari, Moiseba jarasia ēberãda warra neē bade jaidabara, idji djababa dji pēdra wērãra edaida bada dji djaba jaidada itea warra unui carea.‡ ²⁵ Ewari aba dairã tãena siete djabarãda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribara warra neē jaidada bērã idjiarebemaba dji pēdra wērãra edasia. ²⁶ Baribara mañ sida warra neē jaidasia. Idjaba dji ūbeabema sida abari quĩrãca mãwãsia. Jũma mañ siete panara abarica mãwāsidaa. ²⁷ Mãwãnacarea dji wērã sida jaidasia. ²⁸ Mañ siete djabarãba abari wērãda edasidaa. Mãwãra ĩrēbadi ewaride çsãlãgaba idjira erobei?–

²⁹ Mañ carea Jesuba panusia:

–Bãrãba Ācōrē Bedeada, idji laba sida adua panã bērã ãi crīcha panã. ³⁰ Ūrīnada. ĩrēbadi ewaride ēberãra quima edadaēa ni quima diadaēa, ātebãra Ācōrē bajãnebema nezocarã quĩrãca beadia. ³¹ Ācōrēba beupedadarã ĩrēbadidebema jaradara çbãrãba acarãcaca? ³² Nãwã jarasia: “Mãra Abrahã Ācōrēa, Isa Ācōrēa, idjaba Jacobo Ācōrēa.”§ Idjira beu bea Ācōrēã, ātebãra zocai bea Ācōrēa.–

³³ Jesuba mãwã jaradia ba ūrībada ēberãrãba cawa crīchadaē basía.

Ācōrēba obi ba bedeada dji dromaara ba

Marco 12:28-34

³⁴ Pariseorãba cawasidaa Jesuba saduceorãra chupeabisida. Mañ carea ãdjirãra ābaa dji jaradapeda Jesumaa wāsidaa. ³⁵ Aba judiorã ley jaradiabari basía.* Maãgaba Jesu biē bedeabi carea nãwã iwidisia:

³⁶ –Jaradiabari, Ācōrēba obi ba bedeadebemara çsãlãgaba dji dromaara ba?–

³⁷⁻³⁸ Jesuba nãwã panusia:

–Dji naãrãbema bedeaba nãwã jara ba: “Jũma ba sodeba, jũma ba jauredeba, idjaba jũma ba crīchadeba ba Boro Ācōrēa

† 22:23 Hecho 23:8. ‡ 22:24 Deuteronomio 25:5-10. § 22:32 Exodo 3:6.

* 22:35 Judiorã ley jaradiabari basía. Maãra griego bedeade ĩcara cartade neã.

quĩrĩãdua.”† Ācõrẽba obi b_Λ bedeadebemara maãdr_Λ dji dro-
maara b_Λa. ³⁹ Idjaba maãare b_Λada abari quĩrãca b_Λa. Maãg_Λba
nãwã jara b_Λa: “Djãrãra quĩrĩãdua ara b_Λdji quĩrĩã b_Λ quĩrãca.”‡
⁴⁰ Maã crĩcha droma umé pan_Λda dadjirãba ãjã odib_Λr_Λ, jũma
Ācõrẽba Moisea diada leyra idjaba Ācõrẽneba bedeabadarãba
b_Λpedada sida odia.

Ācõrẽba ědr_Λ edabari diai jarađara çcai warra?

Marco 12:35-37; Luca 20:41-44

⁴¹ Pariseorã wadi arima duan_Λne Jesuba ãdjirãa iwidiisia:

⁴² –Bãrãmaarã Ācõrẽba ědr_Λ edabari diai jarađara çcaideba
zei?–

Ādjirãba panusidaa:

–Davideba zeya.–

⁴³ Maãne Jesuba iwidiisia:

–Mãwã baib_Λr_Λ, Daviba çsãwãẽrã Ācõrẽ Jauredeba idjira mã
Boroada asi? Daviba nãwã jarasia:

⁴⁴ Dadjirã Boroaba mã boroa jarasia: mã j_Λwa araare chũmedua
aba b_Λ ume dji quĩrũrã mãa b_Λ j_Λwaeda b_Λb_Λr_Λdaa. §

⁴⁵ Ācõrẽba ědr_Λ edabari diai jarađada Daviba mã Boroada
asib_Λr_Λ, çsãwã Davi warra bai?–

⁴⁶ Maãne ni aba_Λba Jesua poya panunaẽ basía. Idjaba maã
ewarideba ãtaa idjia iwidiidira wayasidaa.

23

Jesuba pariseorã biẽ jarada

Marco 12:38-40; Luca 11:37-54; 20:45-47

¹ Mãwãnacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãa, dewara ěberãrãa
bida nãwã jarasia:

² –Judiorã ley jaradiabadaba, pariseorã bida Moiseba jara-
dia bãđara jaradiabadaa. ³ Maã bẽrã ãdjirãba jarabadara
jũma ãjã odadua. Barib_Λr_Λ ãdjirãba ara ãdjia jaradia pan_Λ
quĩrãca odacaa. Maã bẽrã ãdjirãba o pan_Λ quĩrãca orãnadua.

⁴ Ādjirãba ěberãrãa bedea zareada ãjã obibadaa ne z_Λg_Λa ataubi
pan_Λ quĩrãca. Barib_Λr_Λ aride ãjã odamãrẽã ni maãrĩ bida
carebadacaa.

⁵ Ādjirãba ne jũmada obadaa dewararãba bia ununamãrẽã.
Ācõrẽ bedea cartade b_Λđara buchaca zaquede eda b_Λđapeda
ãdji dratude, j_Λwapotode bida jãbadaa. Barib_Λr_Λ dji
buchacara joub_Λa obadaa dewararãba bia ununamãrẽã.
Idjaba maã carea ãdjia jãbada ide jizojizoa drasoa beada
cajudapeda jãbadaa.* ⁶ Ābaa ne cob_Λdade ãdjira dji dromarã
chũmebadae chũme quĩrĩãbadaa. Judiorã dji j_Λrebada dede

† 22:37-38 Deuteronomio 6:4-5. ‡ 22:39 Levitico 19:18. § 22:44 Salmo 110:1.

* 23:5 Deuteronomio 6:6-9; Numero 15:37-41.

bida ara mañ quĩrãca obadaa. ⁷ Idjaba purude nĩnane quĩrĩãbadaa ěberãrãba ãdjĩa wayaadeba “Mẽrã, Jaradiabari” adida.

⁸ Baribãrã bãrãra jũmaena djabarã bẽrã idjaba Jaradiabarida aba eropanã bẽrã quĩrĩãniẽ panãa ěberãrãba bãrãa “Jaradiabari” adida.† ⁹ Mañ awara nañ dudabema ni abaa “dai zeza” arãnadua, Zezada aba bajãne eropanã bẽrã. ¹⁰ Idjaba quĩrĩãrãnadua ěberãrãba bãrãa “dai boro” adida, bãrã Borora ababãrã bã bẽrã. Idjira ãcõrẽba ědrã edabari diai jaradaa. ¹¹ Bãrãnebemada dji dromaara bãra waabemarã nezocada baida bãa. ¹² Bariduada dji dromaara ba quĩrĩã bãbãrã ãcõrẽba edaara bãya. Abaaba ara idjida edaara bãibãrã ãcõrẽba dji dromaara bãya.

¹³ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mĩã djuburi panãa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Bãrãba ěberãrãa ãcõrẽba pe erobãdebemada idu cawabidacaa. Quĩrĩãnaẽ panãa idjĩa bãrãra pe erobaida idjaba dewararãba mãwã quĩrĩã panã sida bãrãba iduaribidacaa.

¹⁴ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mĩã djuburi panãa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Pẽdra wẽrãrãba erobeara jũma jãrĩbadamĩna dji biarãda crĩchabidi carea jũmarã quĩrãpita dãrã ãcõrẽa iwidibadaa. Mañ carea ãcõrẽba bãrãra biara cawa oya.‡

¹⁵ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mĩã djuburi panãa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Nañ ějũãne, pusade bida pãrãabadaa bãrãba jaradia nĩnada abaa ãjãbidi carea. Baribãrã mañ ãjãbãrã bãrã cãyãbara biẽara bẽpeda wetara tãbã uruade baida bãa.

¹⁶ ¡Bãrãra mĩã djuburi panãa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Dauberrea bea quĩrãca panãa. ¿Sãwã purura jipa pe ededi? Nãwã ãi jaradiabadaa: bariduaba ãcõrẽ de droma trãneba wãrãda ne oida jaraibãrã, mãwã oẽ sida cadjiruaẽana abadaa. Baribãrã ãcõrẽ dede bã oro trãneba ne oida jaraibãrã, wãrãda oida bãada abadaa. ¹⁷ ¡Bãrãra crĩcha neẽ beaa! ¡Dauberrea bea quĩrãca panãa! ¿Sããda biara bã? ¿ãcõrẽ de dromada dji oro cãyãbara biara bãẽca? Mañ orora ãcõrẽ itea bia bãa ababe ãcõrẽ dede bã bẽrã.

¹⁸ Bãrãba nañ sida jarabadaa: “Bariduaba animarã babue diabada trãneba wãrãda ne oida jaraibãrã, mãwã oẽ sida cadjiruaẽa. Baribãrã dji animarã trãneba ne oida jaraibãrã, wãrãda oida bãa.” ¹⁹ ¡Bãrãra crĩcha neẽ beaa! ¡Dauberrea bea

† 23:8 Jaradiabarida aba eropanãa. Griego bedeađe ãcãrã cartade mañare bã bãa: “Idjira Critoa.” ‡ 23:14 Griego bedeađe ãcãrã cartade mañ versĩculora neẽa.

quĩrãca panãa! § ¿Sããda biara ðã? ¿Ne babue diabada dji animarã cãyãbara biara ðãẽca? Maã animarãra ãcõrẽ itea bia ðãa ababe ne babue diabada ãrã ðã bẽrã.

²⁰ Ûrĩnãdua: abaãba ne babue diabada trãneba wãrãda ne oida jaraibãrã, ababe maã trãneba mãwã oida jaraẽ ðãa. ãtebãrã maã ãrã ðã animarã trãneba mãwã oida jara ðãa.

²¹ Maã awara abaãba ãcõrẽ de droma trãneba wãrãda ne oida jaraibãrã, ababe maã trãneba mãwã oida jaraẽ ðãa. ãtebãrã ãcõrẽ maã dede ðã trãneba mãwã oida jara ðãa. ²² Maã awara abaãba bajã trãneba wãrãda ne oida jaraibãrã, ãcõrẽ bugue trãneba mãwã oida jara ðãa idjaba ãcõrẽ mama chũma trãneba wãrãda ne oida jara ðãa.

²³⁻²⁴ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mãã djuburi panãa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Burrumia sãbada quĩrãca ãcõrẽ leyde maãrãra ðãda quĩrãcuita obadaa. Menta queduada, aní tada, comino sida die ewabãdaza aba ãcõrẽa diabadaa. Baribãrã cameyo mãbuebãda quĩrãca ãcõrẽ leyde dji dromaara ðãda odacaa. Djãrã ume jipa odacaa, quĩrã djuburiadacaa, idjaba ãcõrẽra ãjãnacaa. Bãrãba idjãa ne ðiabãda awara ¿cãrẽ cãrẽã maã sida odaẽ panã? ¡Dauberrea bea quĩrãca panãa! ¿Sãwã purura jipa pe ededi?

²⁵ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mãã djuburi panãa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Bãrãba tazara, epedeco sida ãrãbemada quĩrãcuita sãgãbadaa, baribãrã eda mititia ðãa. Ara maã quĩrãca bãrã sode ne jũmada ara bãdji itea eda quĩrãbadaa idjaba ne drãbadaa. ²⁶ ¡Pariseo dauberre! Naãrã tazara, epedeco sida eda sãgãdua; mãwãbãrã ãrãbemã sida bia sãgã baya.*

²⁷ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mãã djuburi panãa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Bãrãra beudarã tãbaripedada ãrã totroa nũma quĩrãca beaa. Maãgãra dajadaare bia quirua, baribãrã edaare beudarã ðãwãrãba, ne jũma mititiaba bira ðãa. ²⁸ Ara maã quĩrãca bãrãra ëberã daumaarã jipa beaca panãa, baribãrã wãrãda bãrãba jaradiabadaara odacaa. Bãrã sora ne jũma cadjiruaba bira beaa.

²⁹ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mãã djuburi panãa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! ãcõrẽneba bedeabadarã tãbaripedadama bãrãba ãrãbemada bia quiruda obadaa. Dewara jipa bearã tãbaripedadama bida ara maã quĩrãca obadaa. ³⁰ Maãne bãrãba jarabadaa: “Dãdji drõãenabema ewaride pananabara, ãcõrẽneba bedeabadarãda

§ 23:19 Bãrãra crĩcha neẽ beaa. Griego bedeade ãcãrã cartade mããra neã.

* 23:26 Epedeco sida. Griego bedeade ãcãrã cartade mããra neã.

careba beadaē bacasia.”³¹ Māwā bārāba jara panΛΛ Ācōrēneba bedeadarā quenapedadarāneba yōsidada. Bārāra ara ādjirā quīrāca beaa.³² ¡Mañ bērā bārā drōāenabemaba opedadaēra jūma odadua!

³³ ¡Bārāra dama quīrāca beaa! Ācōrēba bārāra wārāda tΛbΛ uruade biē bΛya.³⁴ Mā Ācōrēneba bedeadarāda, crīcha cawa beada, Ācōrē ley jaradiabada sida bārāmaa diabueya. BaribΛΛΛ bārāba ΛCΛΛΛ beadia idjaba ΛCΛΛΛ crude cachi jira bΛdia. Dewararāda bārā dji jΛrebada dede soaba udia idjaba biē odi carea puruza ēpēnia.³⁵ Mañ bērā jūma ēberā jipa bea naārāedaΛba beapedada carea Ācōrēba bārāra cawa oya: Abel jipa bΛ beapedada carea, Berequía warra Zacaria beapedada carea idjaba jūma dewararā beapedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.†³⁶ Wārā arada mā jaraya: jūma mañ ēberārā beapedada carea Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya.–

Jesu Jerusaleñ carea sopuada

Luca 13:34-35

³⁷ ¡Jerusaleñ, Jerusaleñ, bārāba Ācōrēneba bedeadarāda beabadaa! ¡Ācōrēba diabuedarā sida mōgaraba tabari beabadaa!‡ Mā barima zocārā bārāra ābaa pe eda quīrā basia eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quīrāca. Māwāmīna bārāba quīrānaē basía.³⁸ Mañ carea Ācōrēra waa bārā ume baēa.§³⁹ Mā bārā jaraya: ara idiba māra waa ununaēa aba mā bia edabΛdadaa. Mañ ewaride nāwā jaradia: “¡Bio bia bΛΛ Ācōrē trāneba zebΛΛΛra!”*–

24

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Marco 13:1-23; Luca 21:5-24

¹ Jesura Ācōrē de droma dajadaare badada wābΛΛΛ basía. Mañne idji ume nībabadarāda idji caita zedapeda jarasidaa:

–AcΛdua Ācōrē de dromara, caita bea de sida sāvā bia quedada.–

² Mañne Jesuba ādjirā jarasia:

–Māē, bārāba unu panΛra bia quedaa. BaribΛΛΛ wārā arada mā jaraya: nañ mōgara capedara jūma todogozoaya.–

³ Jesu Olivo eyade chūmaside idji ume nībabadarāra idjimaawānapeda āduba nāwā iwidisidaa:

† 23:35 Abel. Genesi 4:3-8. Zacaria. MañgΛ Zacaria zezara wārāda Joyadá basía. 2 Cronica 24:20-22. Berequía warra Zacaria. Zacaria 1:1. ‡ 23:37 1 Rey 9:10; Jeremia 2:30. § 23:38 Jeremia 22:5. *

23:39 Salmo 118:26.

-Dairãa jaradua, Ācōrē de dromara ¿sãlbe todogozoai? ¿Cārēneba cawadi b̄ara zeboḏoda? Idjaba ¿cārēneba cawadi nañ ewarira jōb̄ara?-

⁴ Jesuba panusia:

-Quĩrãcuíta beada dua ni abaaba cūrũgarãnamãrēã.

⁵ Zocārãba jaradia ādjidra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Māwã ēberãrãda zocārã cūrũgadia.

⁶ Bãrãba ũrñia aba puruda dewara ume djõ duanada idjaba drua ãyã bida māwã duanada. Baribara ne wabarãnadua. Mağara jũma māwãida ba. Baribara nañ ewarira wadi jõã. ⁷ Aba puruda dewara puru ume djõnia. Aba druadebema boroda dewara druadebema boro ume djõnia.* Zocārã druade jarrabada baraya idjaba de uremiada baraya. ⁸ Baribara mañ naãrã mĩgabara maãrĩ baya wẽrã warra pua za ba quĩrãca.

⁹ Mañ ewaride ēberãrãba bãrãra zarrarãa jida dia dia biẽ odapeda beadamãrēã. Mã ãjã pan carea jũmarãba bãrãra quĩrãmania. ¹⁰ Mañ carea zocārãba mã ãjã panara igaradia. Mañne dji jidabidia idjaba dji quĩrãmania. ¹¹ Ācōrēneba bedeabada dji wãrãẽ beada zedia. Mağarãba ēberãrãra zocārã cūrũgadia. ¹² Cadjiruara auḏuara yōb̄ara bẽrã zocārãba djãrã quĩrã pananara igaradia. ¹³ Baribara bãrãba mañ ewari zareade mã ãjã panada igaradaēb̄ara, Ācōrēba ēdra edaya idji ume ewariza zocai panani carea. ¹⁴ Mañne beada bia Ācōrēba pe eroḏadebemada jũma nañ ĩjũãne jaradia puru beza ũrñnamãrēã. Māwãnacareabara nañ ewarira jõya.

¹⁵⁻¹⁶ Ācōrēneba bedeabari Danielba cartade basia Ācōrē de dromane eda dji biara ba dejãne Ācōrēba quĩrãcada abaaba ba ida.† (Dji carta a ba aba cãrẽ jara bada cawaida ba.) Bãrãba mañ unubada Judea druade beara eyada mĩrũ wãnida panã. ¹⁷ ĩberã idji de ara b̄ara idji dede eda wãĩẽ ba ne edai carea. ¹⁸ Dji peade ba idjia ara j̄barira jẽda edade wãĩẽ ba. ¹⁹ Mañ ewaride wẽrãrã biogoa beara warra ju dawa eroḏea sida bio mĩã djuburi beadia. ²⁰ Ācōrã iwidiada dua cue jara wa ãnãũbada ewaride mĩrũ wãna amaaba. ²¹ Mañ ewaride ēberãrãra bio bia mĩgadia. Ācōrēba nañ ĩjũã odadeba ãtaa ēberãrãra mañ quĩrãca bia mĩgadaca idjaba māwãnacarea

* **24:7** Griego bedeade $\lambda\kappa\alpha\tau\alpha$ cartade idjaba nãwã ba ba: "Cacua biẽ baida quĩrãtañoa odjacuadia." † **24:15-16** Daniel 9:27; 11:31; 12:11. Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mititia basia 168 poa Jesu todĩ naẽna. Baribara Jesuba jarasia mañ Antiocoba oda quĩrãca wayacusa māwãida. $\lambda\kappa\alpha\tau\alpha$ maarã Jesuba jaradara wãrãda māwãsia romanorãba Jerusalel puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jũma arĩsidade. $\lambda\kappa\alpha\tau\alpha$ maarã jara ba cadjiruadebema ēberãba māwã oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba $\lambda\kappa\alpha\tau\alpha$ maarã Jesuba jaradara jĩrũarebema ewaride māwãya.

waa ara mañ quĩrãca mĩgadaẽa. ²² Mañ ewarira dãrãya. Ācõrẽba jũma daucha bia mĩgabibara, ni abaλda ēdrλdaē bacasia. Baribλrλ Ācõrẽba edada ēberãrã carea jũma daucha bia mĩgabiẽa.

²³⁻²⁴ Mañ ewaride λcλrλba sewadeba jaradia ādjira Ācõrẽba ēdrλ edabari diai jaradada. Idjaba λcλrλba sewadeba jaradia ādjira Ācõrẽneba bedeabarida. Maλgrãba ne ununaca waibλa beada odia ēberãrã cūrũgadi carea. Ācõrẽba edadarã sida poya cūrũgadibara, ādjirã sida cūrũgacasia. Mañ bẽrã abaλba bãrãa jaraibλrλ, “Acλadua, Ācõrẽba ēdrλ edabari diai jaradara nama bλa,” mañra ĩjãrãnadua. Dewaraλba idjira jarima bλada aibλrλ, mañ sida ĩjãrãnadua. ²⁵ Jũma maλgrã mλa bãrãa jarasia mãwãi naẽna.

²⁶ Mañ bẽrã abaλba bãrãa jaraibλrλ: “Ūrĩnadua, Ācõrẽba ēdrλ edabari diai jaradara ējũã põãsa ewaraga bλde bλa,” jãmaa wãrãnadua. Dewaraλba jaraibλrλ: “Acλadua, idjira nama dede eda bλa,” mañra ĩjãrãnadua. ²⁷ Nañ Djara Edada zebλrλra jũmarãba ebuða ununia λmãdau odjabariareba λmãdau bæbaridaa baa purewa edabλrλde ebuða unubada quĩrãca. ²⁸ Jũmarãba cawa panλa āgoso powua nũmλma ne beudara tabλda. Ara mañ quĩrãca mλ zebλrλra jũmarãba ununia.–

Nañ Djara Edada zeidebema

Marco 13:24-37; Luca 21:25-33; 17:26-30, 34-36

²⁹ Ēberãrã bio bia mĩga pananacarea ara mañda λmãdaura pãimaya. Jedeco sida λnaẽa. Chĩdaura bajãneba bæcuadia. Jũma bajãne beara quĩrã awara beya.† ³⁰ Mañne bajãne ne ununia. Maλgrã mλ, Nañ Djara Edada zebλrλdebemaa. Mañ unubλdade jũma nañ ējũãne bea purura ne wayaadeba jĩãnia.§ Mλra jãrãrãne λbλa bara zebλrλda idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorrea bλda ununia.* ³¹ Mañne cachiru ĩjguabλrλde mλa bajãnebema nezocarãda drua beaza wãbiya Ācõrẽba edadarãda ābaa jλredamãrẽã.

³² Higojõneba ne jarabλrλda cawadadua. Dji jλwatera tucu nũmepeda quedua barabaria. Mañneba jũmarãba cawa panλa dãrãẽne poara zeida. ³³ Ara mañ quĩrãca mλa jarada unubλdade cawadadua mλ zeĩ ewarira jũẽboðoda. ³⁴ Mλa bãrãa wãrãda jaraya: nañ ewaridebema ēberãrã beudi naẽna mañra jũma mãwãya. ³⁵ Bajãra jõya, nañ ējũã sida jõya, baribλrλ mλa jaradara wãrãda mãwãya.

³⁶ Baribλrλ ni abaλba mañ ewarira sãλbe mãwãida cawadaẽa. Ācõrẽ bajãnebema nezocarã bida adua panλa. Mλ,

† **24:29** Isaia 13:9-10; 34:4; Ezequiel 32:7; Joel 2:10-11; 3:15. § **24:30** Zacaria 12:10. * **24:30** Daniel 7:13-14.

Nañ Djara Edada bida adua ɓAA.† Ababe mñ ZezabARΛ cawa ɓAA. 37 Nañ Djara Edada ze ewarira Noé ewaride bada quĩrāca ɓaya.‡ 38 Dopapa ze naēna ēberārāra ne co duanabadjia, mñ cāi duanabadjia, dji caurāra quima diacua duanabadjia. Māwā duanabadjia aba Noé jāba dromane ɓadobARΛdaa. 39 Ādjirāba dopapa zeidebemada cawaɗaca basía. BaribARΛ wārāda zeside ādjirāra jūma nābARΛ quinisidaa.§ Ara dopapa cawaēne zeda quĩrāca mñ, Nañ Djara Edadara cawaēne zeya. 40 Mañ ewaride ēberāda umé ādji ējūāne traja panane mñ, Nañ Djara Edadaba aba edeya baribARΛ dewarabemara ɓeya. 41 Wērārāda umé abari yude ne ɓa panane mñ, Nañ Djara Edadaba aba edeya baribARΛ dewarabemara ɓeya.

42 Mañ carea dau ɓAA ɓeadadua. Bārā Borora sālbe zeida adua panAA. 43 Nañda cawaɗadua: de djibariba ne drABARIRA sālbe zeida cawa ɓABARA, cāié bacasia ni cārē sida drABABI amaaba. 44 Ara mañ quĩrāca bārā bida jā ɓeadadua. Bārāba mñ, Nañ Djara Edada zeēda crīcha panane zeya.

Nezoca umé pananeba ne jara ɓA

Luca 12:41-48

45 Nezoca crīcha cawa ɓABA jipa obari quĩrāca ɓeadadua. Idji boroba waabema nezocarāda idji jAWAEDA ɓASIA aride ne cobi ɓamārēā. 46 Nezocaba māwā o ɓADA idji boroba unune zeibARΛ, idjira bio bia ɓaya. 47 Wārā arada mñA jaraya: dji boroba jūma idjia erobARA mañ nezoca jAWAEDA ɓAYA. 48 BaribARΛ mañ nezocara dji cadjirua baibARΛ, idji sode mñ boro zeira dārāyana aya. 49 Mañne waabema nezocarāra biē o ɓaya idjaba beu nībabadarā ume ne co ɓepeda itua do ɓaya. 50 Abeda idji boro zeida jāāé ɓaya. Māwā ɓADE idji borora cawaēne zeya. 51 Mañbe dji boroba bio cawa opeɗa dji biaca ɓearā ume biē ɓAYA. Mama jūmarāda aujīā panania idjaba puaba quida ĩchia panania.

25

Die awērārānebema ne jara ɓA

1 Bajāne ɓABA ēberārā pe erobARA nañ quĩrāca ɓaya: awērārāda die panasidaa. Ādjiza ĩbīrāda edadapeɗa quima edaya ɓA umaquĩrāda audiabaride wāsidaa. 2 Mañ awērāra juesuma crīcha cawa panasidaa. BaribARΛ juesuma crīcha neē panasidaa. 3 Dji crīcha neē panaba ādji ĩbīrāra edesidaa baribARΛ olivo dragada edeɗaē basía dārā coa erobeadi carea. 4 Mañne dji crīcha cawa panaba ādji ĩbīrāra edesidaa,

† 24:36 Mñ, Nañ Djara Edada bida adua ɓAA. Mañra griego bedeaɗe ɓCARΛ cartade neēa. ‡ 24:37 Genesis 6:5-8. § 24:39 Genesis 7:6-24.

idjaba olivo draga sida audu edesidaa. ⁵ Dji quima edaya ɓa umaquĩrãra dārãna bẽrã jũmarãda daupeadapeda cãisidaa.

⁶ Maãne ariquẽtra bedeeda jĩgua ũrĩsidaa: “¡Dji quima edaya ɓa umaquĩrãra zebɔɔɔ! ¡Idjira audiabariɔe wãnadua!” ⁷ Ara maãda jũma maã awẽrãra piradrɔsidaa ãdji ãbĩrã biara uru-abidi carea. ⁸ Maãne dji crĩcha neẽ panaba dji crĩcha cawa panãa jarasidaa: “Dai ãbĩrãra quicuabododaa. Bãrã olivo dragadebemada diadadua.” ⁹ Baribɔɔɔ dji crĩcha cawa panaba panusidaa: “Daiba bãrãa diadibɔɔɔ ni aba itea araẽa. Biara ɓa bãrã itea nẽdode wãnida.” ¹⁰ Ara maãda olivo dragara nẽdode wãsidaa. Maãmisa dji quima edaya ɓa umaquĩrãra jũesia. Maãbe dji crĩcha cawa panara idji ume dji ɓasrida o panamaa eda wãsidaa. Ara maãda nezocaba eda wãbadara jũãtrɔ ɓasia.

¹¹ Mãwãnacarea dji olivo draga nẽdode wã pananara jẽda zedapeda jarasidaa: “Dai boro, dai boro, दौरا idu eda wãbidua.” ¹² Baribɔɔɔ dji quima edabɔɔɔ umaquĩrãba jarasia: “Wãrã arada mãa jaraya: mãa bãrãra unucãa.”-

¹³ Maãbe Jesuba jarasia:

-Maã carea bãrãra dau ɓa beadadua. Mã, Naã Djara Edada zeĩ ewarira, dji hora sida adua panãa.*

Paratadeba ne jara ɓa

Luca 19:11-27

¹⁴ Bajãne ɓaba eberãrã pe erobɔɔɔra naã quĩrãca ɓa: eberãda dewara druadaa wãĩ carea ɓasia. Maã carea idji nezocarãda trãcuapeda idji paratara ãdjiza diasia ne o pananeba waribidamãrẽã. ¹⁵ ãdjiza poya waribidida crĩchada quĩrãca diasia. Abaãa paratada mil juesuma diasia. Dewarabemaa mil umẽ diasia. Dewaraa mil aba diasia. Maãbebɔɔɔ wãsia.

¹⁶ Dji mil juesuma edadara maã parata waribi carea traje wãsia. Mãwã idjia dewara mil juesuma edasia. ¹⁷ Ara maã quĩrãca dji mil umẽ edadaba dewara mil umẽ edasia. ¹⁸ Baribɔɔɔ dji mil aba edadaba maã paratara egorodẽ jou ɓasia.

¹⁹ Dãrãbɔɔɔde ãdji borora jẽda zesia. Maãbe idjia parata amenanebemada idji nezocarãa iwidisia. ²⁰ Dji mil juesuma edadara zepeda dewara mil juesuma enepeda jarasia: “Mã boro, ɓa mil juesuma diadadeba mãa dewara mil juesuma enesia.” ²¹ Dji boroba jarasia: “Bia ɓa, nezoca bia, ɓa jipa obaria. Mãa maãrĩ diadara ɓa aride oda bẽrã mãa waibɔɔɔra ɓa jãwãda ɓaya. Eda zedua mã ume ɓasrida panani carea.”

²² Maãbe dji mil umẽ edadara zepeda jarasia: “Mã boro, ɓa mil umẽ diadadeba mãa dewara mil umẽ enesia.” ²³ Dji boroba jarasia: “Bia ɓa, nezoca bia, ɓa jipa obaria. Mãa

* 25:13 Naã Djara Edada zeĩ. Maãra griego bedeede ɔɔɔ cartade neẽa.

maãrĩ diadara b_{AA} aride oda bẽrã m_{AA} b_{AA} waib_{AA}ara b_A j_Awaeda b_Aya. Eda zedua m_A ume b_Asrida panani carea.”

²⁴ Barib_{AA} dji mil aba edadara zepeda jarasia: “M_A boro, m_{AA} cawa b_{AA} b_{AA} djãrãra quĩrã djuburiacada parata edai carea. Ma_A awara djãrãba upedadara ewabaria. ²⁵ Ma_A carea m_{AA}ra ne wayasia. B_A parata aduabue amaaba egorode jou b_Asia. Barib_{AA} nama erob_{AA}.” ²⁶ Ma_Ane dji boroba jarasia: “iNezoca cadjirua, b_Ara djuburia tab_{AA}! B_{AA} wãrãda cawa b_Asia m_{AA} djãrãneda edabarida idjaba djãrãba upedadara ewabarida. ²⁷ Ma_A bẽrã b_{AA} m_A paratara dji parata wagabada dede b_Aida b_Asia. Mãwã odabara m_A zeb_{AA}de m_A parata edab_{AA} awara dji eabada sida edacasia.”

²⁸ Ma_Abe dji boroba jarasia: “Idjia parata mil aba erob_{AA}ra jãrĩnapeda dji die mil erob_{AA} diadadua. ²⁹ M_{AA} diada auđu aba_{AA}ba eneib_{AA} m_{AA} ma_A ãberãa auđuara diaya. Barib_{AA} m_{AA} diada auđu eneib_{AA}, m_{AA} maãrĩ diada sida jũma jãrĩya. ³⁰ Jã nezoca djuburia tab_{AA}ra dajada pãĩmane batabuedadua. Mama beara aujĩã panania idjaba puaba quida ãchia panania.”

Jũmarã cawa oiðebema

³¹ M_A, Na_A Djara Edadara jũma bajãnebema nezocarã ume b_{AA}ara bara zeb_{AA}de, m_A bugue quĩrãwãrẽã b_Ade chũmeya cawa oi carea. ³² Ma_Ane druazabema ãberãrãda m_A quĩrãpita zedia. Ma_Agãrãra m_{AA} awara awara b_Aya oveja wagabariba idji ovejara chiwatu ume ãbaa pananada awara b_Abari quĩrãca. ³³ Dji oveja quĩrãca beada m_A j_Awa araare b_Aya. Dji chiwatu quĩrãca beada m_A j_Awa ac_{AA}are b_Aya. ³⁴ Ma_Abe m_A, dji Boroba j_Awa araare duanãrãa nãwã jaraya:

“Bãrã, m_A Zezaba bia b_Acuadarã, zedadua. Idji purude bia pananadua. Na_A ãjũã oda ewarideba ãtaa ma_A purura bãrã itea o b_Acãrã. ³⁵⁻³⁶ M_A jarra b_Asida bãrãba ne cobisidaa; m_A opichia b_Asida baido dawasidaa; m_{AA}ra drua ãibema quĩrãca pãrãa nĩbasida bãrã dede bia edasidaa; m_{AA} cacuade jãĩ carea ne ãb_Asida m_{AA} diasidaa; m_A cacua biẽ b_Asida ac_{AA}de zesidaa; idjaba m_{AA}ra preso b_Asida ac_{AA}de zesidaa.”

³⁷ Ma_Ane dji jipa beaba iwidiã: “Dai Boro, ¿sããbe b_Ara jarra b_Asida? ¿sããbe daiba b_Ara ne cobisida? ¿sããbe b_Ara opichia b_Asida? ¿sããbe daiba b_Ara baido dawasida? ³⁸ ¿sããbe b_Ara drua ãibema quĩrãca pãrãa nĩbasida? ¿sããbe dai dede b_Ara bia edasida? ¿sããbe daiba b_A cacuade jãmãrẽã diasida? ³⁹ ¿sããbe b_Ara cacua biẽ b_Ade wa preso b_Ade daiba ac_{AA}de wãsida?”

⁴⁰ Ma_Ane m_{AA} panuya: “Wãrã arada m_{AA} jaraya: bãrãba m_A djabarã dji edaara quedada carebasidade m_{AA}da carebasidaa.”

41 Maľbe mľ jłwa acłare duanłrãa jaraya: “Bãrã, Ācõrẽba biẽ błdarã, mľ caitabemada ãyã wãnadua tłbł urua quicadaa. Maľğara Ācõrẽba coa błasia diauruda, idji nezocarã sida cawa oi carea. 42-43 Mľ jarra baside bãrãba ne cobidaẽ basía; mľ opichia baside baido dawadaẽ basía; drua ãibema quĩrãca płrrła nĩbaside bia edadaẽ basía; mľa cacuade jłi carea neẽ baside bãrãba diadaẽ basía; mľ cacua biẽ baside, preso baside bida bãrãba młra acłde zedaẽ basía.”

44 Maľne ãdjirãba iwididia: “Dai Boro, daiba błara jarra błada, opichia błada, drua ãibema quĩrãca płrrła nĩda, cacuade jłi carea neẽ błada, cacua biẽ błada, wa preso błada ununaca basía. ¿Sãľbe błara carebadaẽ basi?”

45 Maľne mľa panuya: “Wãrã arada mľa jaraya: bãrãba dji edaara quedeada carebadaẽ baside młda carebadaẽ basía.”

46 Maľbe Ācõrẽba ãdjirãra tłbł urua quicadaa bñacuaya, baribłrł dji jipa bñara idji ume ewariza zocai beadamãrẽã edeya.-

26

Jesu beadi carea crĩcha jłrł panana

Marco 14:1-2; Luca 22:1-2; Juaľ 11:45-53

1 Jũma mľ jaradiadacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

2 -Bãrãba cawa panła ewari umé babłrłde Egiptodeba ědrłpedada quĩrãnebabada ewarida odida.* Maľne abłbł mľ, Naľ Djara Edadara jidabiya crude cachi beadamãrẽã.-

3 Maľmisa sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarãda, judiorã dji dromarã sida Caipá de dromane ãbaa dji jłresidaa. Maľ Caipára sacerdote dji dromaara bñasia. 4 Maľne beđea ausidaa Jesura chupea jidađpeda beabidi carea. 5 Baribłrł jarasidaa:

-Ewari dromane jidadađa ěberãrã quĩrũbucarãnamãrẽã.-

Wẽrãba nardo quera Jesu boro łrł weada

Marco 14:3-9; Juaľ 12:1-8

6 Maľ ewaride Jesura Betania purude Simoľ aida bara bñada dede bñasia. 7 Maľne wẽrãda idjima zesia. Maľ wẽrãba boteya alabastro mōgara odada enesia.† Boteyara quera bio nẽbła błba bira bñasia. Jesu ne co chũmłne wẽrãba mľ querara idji boro łrł weabuesia. 8 Jesu ume nĩbabadarãba mľ unubłdade quĩrũsidaa. Nãwã jarasidaa:

-¿Cãrẽ cãrẽã jãwã weatasi? 9 Nẽdobuedabara paratada waibła edacasia. Maľba ne neẽ quedeara carebacasia.-

* 26:2 Exodo 12:1-27. † 26:7 Alabastro. Maľğara mōgara cuaracuara bñaa. Mãcua zareaẽ bł bẽrã ne obadaa. Judiorãba alabastrora Egipto druađeba enebadjidaa. Jũma alabastro odara nẽbła bñaa.

¹⁰ Barib_{ARΛ} Jesuba ma_Λda ũr_Λna b_{ER}ã jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã idjira quẽã pan_Λ? Idjia m_Λ jãwã odara bia basia. ¹¹ Ne neẽ quedeara ewariza bãrã tãẽna panania, barib_{ARΛ} mãra bãrã ume ewariza baẽa. ¹² Dãrãẽne mãra beupeda t_Λbaridia. Na_Λ wẽrãba mãra ma_Λ carea queraba pãsia. ¹³ Wãrã arada mãa jaraya: jũma na_Λ ãjũãne bedea bia mãnebema jaradiab_Λdama na_Λ wẽrãba odara nẽb_{ARΛ}dia idji sida quĩrãnebadamãrẽã.–

Judaba Jesu jidabi carea crĩchada

Marco 14:10-11; Luca 22:3-6

¹⁴ Juda Iscariote abadada Jesuba doce edadadebema basia. Ma_Λ Judara sacerdote bororãmaa wãsia. ¹⁵ Idjia nãwã iwidisia: –Mãa bãrãa Jesuda jida diaib_{ARΛ}, ¿bãrãba mãa cãrẽda diadi?– Ma_Λne ãdjirãba parata torroda treinta diasidaa.† ¹⁶ Mama_Λba ãtaa Judaba j_{ARΛ}badjia sãwã Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarã ume ne coda

Marco 14:12-25; Luca 22:7-23; Jua_Λ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹⁷ Pa_Λ ãsãbari neẽ b_Λ cobada ewarida jũesia. Domia aba mãwã cobadjidaa. Dji nabema ewaride Jesu ume nĩbabadarãba idjimaa wãnapeda iwidisidaa:

–¿B_{ΛA} sãma quĩrãã b_Λ daiba Egiptodeba ãdr_Λpedada quĩrãnebađi carea cobadara b_Λ itea ođida?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–Jerusale_Λne dadjia unubada ãberãmaa wãnadua. Idjia nãwã jaraddua: “Dadjirãa Jaradiabariba jara b_{ΛA} idji ewarira caita b_Λada. Idjia, idji ume nĩbabadarã bida Egiptodeba ãdr_Λpedada quĩrãnebađi carea cobadara b_Λ dede codia.”–

¹⁹ Ara ma_Λda Jesuba jarada quĩrãca idji ume nĩbabadarãba Egiptodeba ãdr_Λpedada quĩrãnebađi carea cobadara osidaa.

²⁰ Queudacarea Jesura, idji ume nĩbabadarã doce pan_Λ ume mesa icawa chũmesia. ²¹ Ne co pan_Λne idjia jarasia:

–Wãrã arada mãa jaraya: aba bãrãnebemaba mãra jidabiya.–

²² Ma_Λ carea ãdjira bio sopua panesidaa. Ara ma_Λda aba aba idjia iwidisidaa:

–Mã Boro, ¿mãa mãwã oica?–

²³ Idjia panusia:

–Mã ume abari epedecode ne co b_Λba mãra jidabiya.§

²⁴ Wãrãda mã, Na_Λ Djara Edadara beuida b_{ΛA} ãcõrẽ Bedeade b_Λ b_Λ quĩrãca.* ¡Barib_{ARΛ} mã jidabi ãberãra bio mãã djuburi b_{ΛA}! Idjira topedadaẽbara biara bacasia.–

²⁵ Ma_Λne Juda, Jesu jidabiya b_Λba iwidisia:

† 26:15 Zacaria 11:12; Exodo 21:32. § 26:23 Salmo 41:9. * 26:24 Salmo 22; Salmo 118:22; Isaia 52:13deba aba 53:12daa.

–Jaradiabari, ¿mãa mãwã oica?–

Jesuba panusia:

–Mãẽ, bla mãwã jara bla.–

²⁶ Wadi ne co duanane Jesuba paãda jawade edapeda Ācõrẽa bia jarasia. Maãbe cõrãcuapeda idji ume nĩbabadarãa diabaraãde jarasia:

–Edadadua. Codadua. Naãgara mã cacuaa.–

²⁷ Mãwãnacarea uva ba tazade bada edapeda Ācõrẽa bia badaãda asia. Maãbe ãdjirãa diabaraãde jarasia:

–Jũmarãba dodadua. ²⁸ Naãgara mã oaa. Mã oa ero-zoabaraãba Ācõrẽba bedea djiwidida babaraã zocãrã ãberãrãba cadjirua opedadada quĩrãdoai carea.† ²⁹ Mãa jaraya: mãa uva bara waa doẽa aba mã Zezaba jũma idji ãberãrã pe erobebaraãdaa. Maãbebãra mã bãrã ume uva bada wayacusa doya.–‡

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Marco 14:26-31; Luca 22:31-34; Juaã 13:36-38

³⁰ Maãbe Ācõrẽ Bedeadebemada trããnapeda Olivo eyadaa wãsidãa. § ³¹ Maãne Jesuba ãdjia jarasia:

–Naã diamasi jũma bãrãba mãra igaradia. Ācõrẽ Bedeade nãwã bã bla: “Mãa oveja wagabarira beabaraãde dji ovejara jãrãzoadia.”* ³² Baribaraã mãra ãrẽbapeda bãrã na wãya Galilea druadaa.–

³³ Maãne Pedroba Jesua jarasia:

–Jũmarãba bara igaradimãna mlabaraã igaraẽ baya.–

³⁴ Jesuba Pedroa jarasia:

–Wãrã arada mãa jaraya: ara naã diamasi eterre berui naẽna bla barima ãbea mãra unucaada aya.–

³⁵ Baribaraã Pedroba jarasia:

–Mã beabada sida bara igaraẽa.–

Waabemarã bida abarica jarasidaa.

Jesu Getsemanine Ācõrẽa iwidida

Marco 14:32-42; Luca 22:39-46

³⁶ Jesura idji ume nĩbabadarã sida Getsemani abadama jũẽne wãsidãa. Mama Jesuba ãdjirãa jarasia:

–Mã awuá Ācõrẽa iwidide wãbarãmisa nama chũpanenadua.–

† **26:28** Bedea djiwidí. Jeremia 31:31-34. Ācõrẽra naãrã israelerã ume bedea bãsia (Exodo 24:6-8). Djiwidí. Griego bedeade ãcãra cartade mãra neãa. ‡ **26:29** Uva bada wayacusa doya. Griego bedeade mãba idjaba jara bla: “Uva ba djiwidida doya.” § **26:30** Maã ewari dromane judiorãba ne codí naẽna Salmo 113deba aba 114deba trããbadjidãa. Ne copeadadacarea Salmo 115deba aba 118deba trããbadjidãa.

* **26:31** Zacaria 13:7.

37 Mañbe Zebedeo warrarã umé panΛda, Pedro sida jġga edesia. Idji sãwãinebemada jũmawãyã crġcha ÆA bẽrã bio sopua besia. 38 Mañne ãdjía jarasia:

–Mãra sopuaba beubΛrΛ quĩrãca ÆAA. Nama panenadua. Mã daucha zocai pananadua.–

39 Jesura wagabe wãpeda idji dratura êjũãnaa tẽũ cobepeda Æcõrẽa iwĩdisia:

–Mã Zeza, ÆAA quĩrã awara oida ÆABΛrΛ mãra idu bia mĩgabirãdua. BaribΛrΛ mãra quĩrã ÆA cãyãbara ÆAA quĩrã ÆA quĩrãca odua.–

40 Mañbe Jesu idji ume nĩbabadarã ũbea panΛmaa jẽda zebΛrΛde unusia ãdjira cãĩ panΛda. Pedroa jarasia:

–¿BΛra mã daucha ni hora aba bida poya zocai baẽca?

41 Bãrãra dau ΛBAA beadadua. Æcõrẽa iwĩdidadua mã igarada amaaba. Mãra cawa ÆAA bãrãba biada o quĩrã panΛda. Mãwãmĩna nañ djarade ΛBAAẽ panΛa.–

42 Mañbe Jesura wayacusa wãpeda Æcõrẽa iwĩdisia:

–Mã Zeza, mãda bia mĩgaida ÆABΛrΛ, ÆAA quĩrã ÆA quĩrãca mĩgaya.–

43 Idji ume nĩbabadarãmaa jẽda zebΛrΛde cãĩ panΛda unusia. Ædji daura daupeaba oga cara nũpanasidaa. 44 Ædjira waya amepeda wãsia. Æcõrẽa ara abarida iwĩdisia. 45 Mañbe idji ume nĩbabadarãmaa jẽda zepeda jarasia:

–Bãrãra ¿wadibida cãĩ panΛca? Mã ewarira jũẽsia. Mã, Nañ Djara Edadara êberã cadjiruarã jΛwade bebΛrΛa.

46 PiradrΛdadua. Wãnia. AcΛdadua, jari urua mã jidabira.–

Jesu jidapedada

Marco 14:43-50; Luca 22:47-53; Juañ 18:2-11

47 Jesu wadi bedeã ÆAde Judada zesia. Mã Judara Jesuba doce edadadebema basía. Zocãrã êberãrãda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ædjirãra sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida diabuepedadarã basía. 48 Dji jidabiya ÆAba ãdjía jaradoasia sãwã oida Jesuda cawadamãrẽã. Nãwã jarasia:

–Mãra uridarrade isõbΛrΛda Jesua. Idjida jidadadua.–

49 Mañne Judara Jesu caita wãpeda jarasia:

–¡Mẽrã, Jaradiabari!–

Mãwã jarapeda Jesura uridarrade isõsia. 50 Jesuba idjía jarasia:

–Ache, ÆAA ode ze ÆAra odua.–†

Ara mãda dewararãda caita zedapeda Jesura jidasidaa.

51 Mañne Jesu ume nĩbabari abãΛba idji djõbada necoda êũta edapeda sacerdote dji droma nezoca cΛwΛrΛda tΛtasia.

52 Mañbe dji cΛwΛrΛ tΛtadaa Jesuba jarasia:

† 26:50 ÆAA ode ze ÆAra odua. Mã bedeaba idjaba jara ÆAA: “¿Cãrẽda ode ze ÆA?”

–BΛdji necora wagadua. Necoba djōbadara necoba beudia.
⁵³ Mā Zezaa iwidiBΛrΛ ara maāda idjia bajānebema nezocarāda
 cābana diabueya. ¿BΛa maāra adua BΛca? ⁵⁴ BaribΛrΛ māwā
 obΛrΛbara idji Bedeade mānebema BΛ BΛra ¿sāwācasi?–

⁵⁵ Maλbe Jesuba dewararāa iwidiisia:

–Bārāba ¿cārē cārēā neco bara, bacuru bara māra jāwā ji-
 dade ze panΛ? ¿Māwāra māra ēberā minijīchiaca? Māa ewariza
 Ācōrē de droma dajada bārāa jaradia chūmabadjia. ¿Cārē
 cārēā māra mama jūmarā daide jidadaē basi? ⁵⁶ BaribΛrΛ
 jūma naλgΛra o panΛa Ācōrēneba bedeabadarāba BΛpedada
 māwāmārēā.–

Māwā BΛde Jesu ume nībabadarāba idjira beesidaa. Jūmarāda
 mīrū wāBΛrΛsidaa.

Jesu dji dromarā quīrāpita bada

Marco 14:53-65; Luca 22:54-55, 63-71; Juaλ 18:12-24

⁵⁷ Maλbe Jesu jidapedadarāba idjira sacerdote dji droma
 Caipámaa edesidaa. Maλ Caipá dede judiorā ley jaradia-
 badarāda, judiorā dji dromarā ume ābaa dji jΛre duanasia.
⁵⁸ Maλne Pedroba Jesu tΛmΛba ēpē nīda sacerdote dji droma
 dema jūēsia. Dji de auđu jūrā ca BΛde eda wāpeda Ācōrē
 de dromanebema zarrarā ume ābaa chūmesia Jesu sāwā odi
 cawai carea.

⁵⁹ Maλne sacerdote bororāba, jūma judiorā dji dromarā bida
 ēberārāda jΛrΛsidaa sewadeba Jesura biē jaradamārēā. Idjira
 nēBΛrade BΛdapeda beabidida crīchāsidaa. ⁶⁰ Zocārāba Jesura
 sewadeba biē jarade zesidamīna idjidebema biē jaradida neē
 basía. Māwā duanΛne ēberāda umé zesidaa. ⁶¹ MaλgΛrāba
 jarasidaa:

–Naλ ēberāba jarasia: “Māa Ācōrē de dromara ārīda BΛa,
 baribΛrΛ ewari ūbeade wayacusa o cobΛida BΛa.”–‡

⁶² Maλne sacerdote dji dromaara BΛba λta nūmepeda Jesua
 iwidiisia:

–NaλgΛrāba BΛra biē jara panΛa. Ādjia jara panΛra ¿wārāca?
 ¿BΛa ni cārē sida panuēca?–

⁶³ BaribΛrΛ Jesura chupea besia. § Māwā BΛde sacerdote dji
 dromaara BΛba idjía jarasia:

–Ācōrē zocai BΛ quīrāpita daia wārāda jaradua. ¿BΛra
 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaca? ¿BΛra Ācōrē Warraca?–

⁶⁴ Jesuba panusia:

–Māē, BΛa māwā jara BΛa. Maλ awara māa jaraya: idiba λtaa
 bārāba mλ, Naλ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya BΛ
 jΛwa araare chūmΛda idjaba jΛrārāne zebΛrΛda.–*

‡ 26:61 Juaλ 2:19. § 26:63 Isaía 53:7. * 26:64 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14.

⁶⁵ Mañne sacerdote dji dromaara bΛ quĩrũbΛrΛba idjia jΛ bΛra cõatapeda dewararãa jarasia:

-jIãwã idjia Ācõrẽda biẽ jara bΛa! ¿Cãrẽ cãrẽã dewarada jΛrΛdi idji biẽ jaramãrẽã? Bãrãba ũrĩsidaa idjia Ācõrẽda biẽ jarabΛrΛda. ⁶⁶ Jãlbe bãrãmaara ¿idjira sãwã odi?-

Ādjirãba panusidaa:

-Idjira bedeade bΛa. Mañ carea beadida panΛa.-†

⁶⁷ Mañbe ĀcΛrΛba Jesu quĩrãne idosidaa idjaba chĩsidaa. Dewararãba idjira quĩrãne usidaa.‡ ⁶⁸ Udapeda jarasidaa:

-jBΛda Ācõrẽba ědrΛ edabari diai jarada baibΛrΛ, Ācõrẽneba bedeadua! ¡Daia jaradua caibΛrΛ bΛra usida!-

Pedroba Jesu unucaada ada

Marco 14:66-72; Luca 22:56-62; Juañ 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Pedro mañ de droma duđa chũmΛne nezocawẽrãda idjima zesia. Mañ wẽrãba jarasia:

-BΛra Jesu Galileadebema ume nĩbasia.-

⁷⁰ BaribΛrΛ Pedroba jũmarã quĩrãpita mẽrãsia. Nãwã jarasia:

-MΛa adua bΛa bΛa cãrẽda jara bΛda.-

⁷¹ Mañbe Pedrora de jũrã ca bΛde dji ědrΛbadamaa wãsia. Mañne dewara nezocawẽrãba idjira unupeđa arima duanΛrãa jarasia:

-Za bΛda Jesu Nazaredebema ume nĩbasia.-

⁷² BaribΛrΛ Pedroba wayacusa mẽrãsia:

-MΛa wãrãneba jaraya: jãl ěberãra unucaa.-

⁷³ Dãrãẽne arima duanΛba Pedromaa wãnapeda jarasidaa:

-Wãrãda bΛra jãl Jesu ume nĩbasia. BΛa poya mẽrãẽa, Galileadebema quĩrãca bedeabari bẽrã.-

⁷⁴ Pedroba jarasia:

-jMΛa sewada jaraibΛrΛ Ācõrẽba cawa oya! Wãrãneba jaraya: mΛa jãl ěberãra unucaa.-

Ara mãwã jarabΛrΛde eterrera berusia. ⁷⁵ Mañne Pedroba quĩrãnebasia Jesuba nãwã jaradara: “Eterre berui naẽna bΛa bΛrima ũbea mΛra unucaada aya.”§ Mañbe Pedrora dajadaa wãpeda bio sopuaba jĩãsia.

27

Juda beuda

Hecho 1:18-19

¹ Āsabodode jũma sacerdote bororãda judiorã dji dromarã ume ābaa bedea ausidaa Jesu beabidi carea. ² Mañbe idjira

† 26:66 Levitico 24:15-16. ‡ 26:67 Isaía 50:6. § 26:75 Mateo 26:34.

ēberā Poncio Pilato abadamaa jΛwa jΛ edesidaa. MaΛ Pilatora Romanebema boroba Judea druadebema boroda bΛsia.*

³ MaΛne Judaba cawasia Jesura beadida. IdjiabΛΓΛ jidabida bēra bio sopuasia. Ara maΛda idjia treinta parata edadara sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa bida jēda diade wāsia. ⁴ Ādjirāa jarasia:

–Mā ēberā bedea neē bΛda jidabida bēra cadjiruada osia.–

MaΛne ādjirāba jarasidaa:

–¿Dairāmaarā maΛda sāwāi? MaΛgΛra bΛde bΛa.–

⁵ MaΛbe Judaba dji paratara Ācōrē de dromane eda cuabuesia. Puru dajadaa wāpeda iduba ojΛ beusia. ⁶ Juda wānacarea sacerdote bororāba maΛ paratara jΛΓΛ pedapeda jarasidaa:

–NaΛ paratara Ācōrēa diapedada parata ume bΛcara panΛa, maΛba ēberā beabida bēra.–

⁷ MaΛ carea bedea audapeda maΛ parataba ējūāda nēdosidaa drua āibemarā joubadada eropanani carea. MaΛ ējūāra Zoco Cabari Ējūā abadjidaa. ⁸ BaribΛΓΛ mamaΛba Λtaa Oa Ējūā abadaa. ⁹ MaΛra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quīrāca. Nāwā jarasia: “Ādjirāba treinta paratara edasidaa. MaΛ nēbΛara israelerāba idji carea bΛsidaa. ¹⁰ MaΛ parataba ādjirāba zoco cabari ējūāda nēdosidaa Ācōrēba māa jarada quīrāca.”†

Jesu Pilato quīrāpita bada

Marco 15:1-5; Luca 23:1-5; JuaΛ 18:28-38

¹¹ MaΛne Jesura Pilato quīrāpita nūmasia. Pilatoba idjia iwidiisia:

–¿BΛda wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bΛa māwā jara bΛa.–

¹² MaΛne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida Jesura biē jarasidaa baribΛΓΛ idjia panuē basia. ¹³ MaΛ bēra Pilatoba Jesua iwidiisia:

–Ādjirāba bΛra ne jūmaneba biē jara duanΛa. ¿MaΛra ūrē bΛca?–

¹⁴ BaribΛΓΛ Jesuba ni bedea aba bida panuē basia.‡ MaΛ carea Pilatoba cawa crīchaē besia.

Jesu beadi carea jarapedada

Marco 15:6-20; Luca 23:13-25; JuaΛ 18:38-19:16

* **27:2** Pilato. Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda bΛsia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36daa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso beara beacara panΛ bēra. Aba romanorāba māwā odida panasidaa. † **27:10** Jeremia 18:1-3; 19:1-4; 32:6-7; Zacaria 11:12-13.

‡ **27:14** Ni bedea aba bida panuē basia. Isaia 53:7.

15 Poaza judiorāba mañ ewari droma o panane Pilatoba preso beada aba ēdra babadjia. Puruba jarabada idjia ēdra babadjia. 16 Mañ ewaride romanorāba aba preso eropanasidaa Barrabá abadada. Mañ Barrabára trā bāga basia. 17-18 Pilatoba cawa basia judiorā dji dromarāda Jesu ume biē duane bēra idjira jida diasidada. Mañ carea dji ēberārā powua nūmā iwidiſia:

-¿Caida bārāba quīrīa panā mā ēdra bāida: Barrabáda wa Jesu, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradamanada?—§

19 Pilatora ēberārā cawa obari buguede chūmane dji quimaba nañ bedeada idjima diabuesia: “Jāñ ēberā jipa bāra ēdra bādua. Idi idjidebema cāimocarada bēra māra bio ne waya bāa.”

20 Mañe sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida dji powua nūmā ēberārā nāwā jarasidaa: “Pilatoa jaradua Barrabáda ēdra bāpeda Jesuda beamārēā.” 21 Māwā panane Pilatoba dji powua nūmā iwidiſia:

-Nañ umēbemada ¿sālgada mā ēdra bāida quīrīa panā?—

Ādjirāba Barrabáda ēdra bāduada asidaa.

22 Pilatoba iwidiſia:

-Māwā baibara mā ¿sāwā oi Jesu, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradamanada?—

Jūmarāba jarasidaa:

-¡Crude cachi beabidua!—

23 Pilatoba iwidiſia:

-¿Cārē cārē māwā oi? Idjia ¿cārē cadjiruada osi?—

Māwā bedea bāde ādjirāba wetara bāga jara duanasidaa:

-¡Crude cachi beabidua!—

24 Māwā panane Pilatoba cawasia ēberārāba idji bedeara ijānaēda. Mañ awara unusia ēberārāra wetara quīrūbucabada. Mañbe baidoba idji jawara jūmarā quīrāpita saglabarāde jarasia:

-Nañ ēberā jipa bā beabada carea māra bedeade bāēa.* Mañgāra ara bādjide bāa.—

25 Mañe jūmarāba panusidaa:

-¡Māēteara daida, dai warrarā sida idji beabada carea bedeade panania!—

26 Mañbe Pilatoba Barrabáda ēdra bāasia. Baribara idji sordaorā jarasia Jesuda soaba udapeda crude cachi beadamārēā.

27 Ara māda Pilato sordaorāba Jesura de droma Pretorio abadaēda edesidaa. Mama waabema sordaorā trānapeda idjira jūrā edasidaa. 28 Mañbe Jesuba cacuaēde jā bāra ērānapeda

§ 27:17-18 Griego bedeade ἄρα cartade Barrabá cāyābara “Jesu Barrabá” bā bāa.

* 27:24 Jipa bā. Mañra griego bedeade ἄρα cartade neēa.

cacua ʎrʎ jʎbada purea ʎʎda jʎbisidaa. ²⁹ Borobari ʎʎ cadada idji borode wēʎju ʎʎsidaa idjaba idji jʎwa araare bacuruda diasidaa. Maʎbe idji quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda ipida jarasidaa:

–¡Bio bia ʎʎa, judiorã boro!–

³⁰ Maʎbe dau idobadjidaa idjaba bacuru idji jʎwade ʎʎda jãrĩnapeda borode ubadjidaa.† ³¹ Idjira ipida biẽ jaradapeda ãdjia jʎbipedadara wēãsidaa. Maʎbe idjia jʎ ʎadada wayacusa jʎbidapeda crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi ʎʎpedada

Marco 15:21-32; Luca 23:26-43; Juaʎ 19:17-27

³² Mamaʎba wãside sordaorãba eberã Simoʎ abadada un-usidaa. Idjira Cirene purudebema basia. ãdjirãba maʎ Simoʎa Jesu cruda ataubisidaa. ³³ Wãʎadada ejuã Golgota abadama jũesidaa. Golgota trʎba jara ʎʎa Boro ʎʎʎʎʎʎ. ³⁴ Mama ãdjirãba uva ʎa asea hiel abadada pueradada Jesua diasidaa pua dromãrẽã, baribʎʎ do zapeda quĩrĩãẽ basia.‡

³⁵ Maʎbe sordaorãba Jesura crude cachi ʎʎsidaa. Mãwãnacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jʎ ʎadara sãwã jedecadi cawaya. [Mãwã osidaa ãcõrẽneba bedeabariba jaradara mãwãmãrẽã. Nãwã jarasia: “Mãa cacuade jʎ ʎadara ãdjiza jedecasidaa. Mãa cacuade jʎ ʎada carea ãdjirãra ne jemenesidaa sãwã jedecadi cawaya.”]§ ³⁶ Maʎbe chũpanenapeda jãã panesidaa ni abaʎba Jesu carebade zerãnamãrẽã.

³⁷ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira ʎʎsidaa cawabidi carea idjira cãrẽ carea beabʎdada. Nãwã ʎʎ basia: “Naʎgʎra Jesua, judiorã boroa.” ³⁸ Idjaba ne drʎabadada umẽ Jesu caita crude cachi jira ʎʎsidaa, aba idji jʎwa araare, aba idji jʎwa acʎare. ³⁹ Maʎne ʎcʎʎ eberãrãda caita wãnapeda boro ʎrãʎ ʎrãʎadapeda Jesua nãwã biẽ bedeabadjidaa:*

⁴⁰ –ʎʎa ãcõrẽ de dromara ãrĩpeda ewari ũbeade wayacusa poya oibʎʎ, jara ʎaduba e drʎdua! ʎʎda ãcõrẽ Warrabʎʎ, jãã crudeba udaa zedua.–

⁴¹ Ara maʎ quĩrãca sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarãba, judiorã dji dromarã bida Jesura ipida biẽ jarabadjidaa:

⁴² –Idjia dewararãda carebasia, baribʎʎ ara iduba poya e drʎã.† Idjida Israeldebema Borobʎʎ, nawena jãã crudeba udaa zeida ʎʎa. Mãwãʎʎ ʎjãnia. ⁴³ Idjia crĩcha ʎʎa ãcõrẽra idji

† 27:30 Isaia 50:6. ‡ 27:34 Salmo 69:21. § 27:35 Salmo 22:18. Griego

bedeade ʎcʎʎ cartade bedeade corchetede ʎʎra neã. * 27:39 Salmo 22:7; 109:25.

† 27:42 Carebasia. Griego bedeade ʎʎ ʎʎa “edrʎ edasia.”

ume bΛda. ¿Idjira Ācōrē Warraada aē básica? Mãēteara Ācōrēba idjira wārāda quĩrĩā bΛbΛrΛ, ara nawena ēdrΛ bΛida bΛa.-‡

⁴⁴ Idjaba ne drΛabada idji caita crude cachipeđada bida ara maļ quĩrāca biē jarasidaa.

Jesu crude beuda

Marco 15:33-41; Luca 23:44-49; Juaļ 19:28-30

⁴⁵ Umatipa łmādaura quisia. § Maļba naļ ējũāra hora ũbea jũma pāĩma nũmasia. ⁴⁶ Hora ũbea badacarea Jesuba jĩgua jarasia:

-¿Eli, Eli, lama sabactani?-

Maļ arameo bedeaba jara bΛa: “Mļ Ācōrē, mļ Ācōrē ¿cārē cārē mļduba beesi?”*

⁴⁷ Maļ bedeaba ũrĩbΛdade łcΛrΛ mama caita duanΛba jarasidaa:

-Idjia Elíada trļ bΛa.-

⁴⁸ Ara maļda aba isabe pira wāpeđa uva ba oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jļpeđa Jesua diasia domārēā. † ⁴⁹ BaribΛrΛ dewararāba jarasidaa:

-Jļādua, acΛdia Elíaba ēdrΛ edade zei cawaya.-

⁵⁰ Māwā bΛde Jesura wayacusa jĩgua biasia. MaļbebΛrΛ jaidasia. ⁵¹ Ara māwābΛrΛde Ācōrē de dromane eđa wua eatΛ jira bΛda ēsidra łtΛba edaa cōā dogosia. Idjaba de uremiada wāsia. ‡ Maļba mōgarara dracuasia. ⁵² Bēwārā uriara ewacuasiasia. Maļne Ācōrē ijā bea beupeđadada zocārā łrēbacuasidaa. ⁵³ Ādji beada uriadeba ēdrΛcuasidaa. Jesu łrēbadacarea Ācōrē itea bΛ puru Jerusalełnaa wāsidaa. Mama zocārāba ādjirāra unusidaa.

⁵⁴ Romanebema sordaorā boroba, idji sordaorā bida Jesura jļā panasidaa ni abaΛba carebarānamārēā. BaribΛrΛ de uremiaba māwācuabΛrΛ unusidade bio dauperadapeđa jarasidaa:

-Wārāda naļ ēberāra Ācōrē Warra basía.-

⁵⁵ Maļne zocārā wērārāba tΛmΛba acΛ duanasidaa. Jesu Galileadeba zeside idji careba nĩbasidaa. ⁵⁶ Ādjirā tāēna Maria Magdalenada, Zebedeo quima sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. MaļgΛ Mariara Santiagoba, Jose bida ādji papa basía.

Jesu tΛbaripeđada

Marco 15:42-47; Luca 23:50-56; Juaļ 19:38-42

‡ 27:43 Salmo 22:8. § 27:45 Amos 8:9-10. * 27:46 Salmo 22:1. † 27:48 Salmo 69:21. ‡ 27:51 Wua eatΛ jira bΛ. Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15. De uremiada wāsia. Amos 8:8-10.

⁵⁷ Queubodode ēberā parata bara ʘ Jose abadada zesia. Maļ Josera Arimatea purudebema basía. § Idji sida Jesu ume nībabadjia. ⁵⁸ Idjira Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidiisia tʘari carea. Maļbe Pilatoba diabisia. ⁵⁹ Ara maļda Joseba Jesura edapeda boroba mititiaē ʘʘa bʘrá ʘʘsia. ⁶⁰ Maļbe mōjē uria djiwidi corodade eda ʘʘsia. Dji uriara maļ Josede basía. Maļbe mōgara waibʘʘa uriara jūātrʘ ʘʘpeda wāsia. ⁶¹ Jesu tʘarisidade Maria Magdalenara, dewarabema Maria sida arima chūpanasidaa.

Pilatoba sordaorā Jesu tʘarida jābida

⁶² Nurēma ʘnāūbada ewari basía. Maļne sacerdote bororāda, pariseorā sida ābaa Pilatoma wānapeda jarasidaa:

⁶³ –Dai boro, daiba quīrāneba panʘa jā ēberā sewaida ʘʘ wadi zocai ʘside nāwā jarasida: “Mʘra ewari ūbeade ʘrēbaya.” ⁶⁴ Maļ carea idji tʘaridara ewari ūbea bio jābida idji ume nībabadarāba diamasi zedapeda idjira ederānamārēā. Māwābʘʘā ādjirāba purua poya jaraēā idjira beu ʘadada ʘrēbasida. Ādjia ʘrēbasida adibʘʘā, idjia naārā sewa oda cāyābara maļgʘ sewadeba purura biara cūrūga eropania.–

⁶⁵ Pilatoba ādjirā jarasia:

–Za duanʘ sordaorāda idji tʘaridamaa ededapeda bio jābidada.–

⁶⁶ Ara maļda sordaorāba dji uria jūātrʘ ʘʘ mōgara ʘrʘ sēyāda ʘʘsidaa abaʘa ewasira cawadi carea. Maļbe jā panesidaa.

28

Jesu ʘrēbada

Marco 16:1-8; Luca 24:1-12; Juaļ 20:1-10

¹ ʘnāūbada ewari jōnacarea nabema ewari domiane bema ara ʘnadrʘʘāde Maria Magdalenada, dewarabema Maria sida Jesu tʘaripedadamaa acʘde wāsidaa. ² Maļne cawaēne de uremiada dji cābāyā uresia. Ācōrē nezocada bajāneba zepeda uria jūātrʘ cobʘ mōgarara āyā ʘpeda maļ ʘrʘ chūmesia. ³ Idji quīrāra baa purewa edabari quīrāca urua ʘasia. Idji cacuada jā ʘʘa bio totroa ʘasia. ⁴ Idjida bio wayadaērā sordaorāra ure nūpanapeda abeda beuda quīrāca tapanesidaa. ⁵ Baribʘʘā bajānebema nezocaba wērārā jarasia:

–Ne wayarānada. Mʘa cawa ʘʘa bārāba Jesu crude cachipedadada jʘʘ panʘda. ⁶ Idjira nama ʘʘā. Wārāda ʘrēbasia idjia jaraēa quīrāca.* Idji tʘaripedadamaa acʘde zedada. ⁷ Jābe isabe wānapeda idji ume nībapedadarā nāwā

§ 27:57 Arimatea. Hebreo bedede maļ purura Ramá wa Ramataiʘ trʘ jarabadjidaa. 1 Samuel 1:1. * 28:6 Mateo 16:21; 17:23; 20:19.

jaradadua: “Idjira beu badada ĩrēbasia. Idjira bārã na wāya Galilea druadaa. Jãma idjira ununia.” Maãda mãa bārãa jarade zesia.-

8-9 Ara maãda wērãrãra Jesu tɓaripedada uriadeba ne waya panamĩna bio ɓasriɗa pira wãsiɗaa. Jesu ume nĩbapedadarãa jarade wãɓɗade Jesuda odjapeda -ĩMērã!-asia. Maãbe wērãrãra idjimaa zedapeda jĩrũne ɓarɗapeda idjia bia bedesiɗaa. ¹⁰ Mãwã panane Jesuba jarasia:

-Ne wayarãnadua. Djabarãa jarade wãnadua Galilea druadaa wãnamãrẽã. Jãma ãdjirãba mãra ununia.-

Sordaorãba jarapedada

¹¹ Wērãrã wãɓɗamisa ĩɓarɗa sordaorã Jesu tɓaripedadama jãã pananada purudaa wãsiɗaa. ãdjia unupedadada sacerdote bororãa jũma nẽɓarɗasiɗaa. ¹² Maã carea sacerdote bororãda, judiorã dji dromarã ume ãbaa dji jarasiɗaa. Bedea audapeda sordaorãa paratada waibãa diasidãa. ¹³ Diabɗade nãwã jarasiɗaa:

-Bariduaba iwidibarɗa, jaradadua bārã cãĩ duanamisa Jesu ume nĩbabadarãda diamasi zedapeda idji cacuara drãa edesidada. ¹⁴ Pilatoba bārã cãĩsidada ũrĩɓarɗa, dairãda idji ume bārãare bedeadia nẽɓarade bearãnamãrẽã.-

¹⁵ Maãbe sordaorãba paratara edadapeda jarasiɗaa Jesu ume nĩbapedadaba idji cacuara drãa edesidada. Judiorãba idi biɗa mãwã jarabadaa.

Jesuba edadarãa idjida unubiɗa

Marco 16:14-18; Luca 24:36-49; Juaã 20:19-23

¹⁶ Mãwãnacarea Jesu ume nĩbabadarã once panada Galilea druadaa wãsiɗaa Jesuba jarada eyadaa. ¹⁷ Idji unusidade idjia bia bedesiɗaa baribarɗa ĩɓarɗa mãcua ĩjãnaẽ basia. ¹⁸ Maãne Jesura ãdjirã caita zepeda jarasia:

-Ãcõrẽba mãa ɓɓada diasia bajãne, naã ĩjũãne biɗa ne jũmada poya erobamãrẽã.† ¹⁹ Maã carea jũma puru beaza wãnapeda jaradiadadua mãda ĩpẽnamãrẽã. ãdjirãra dji Zeza trãneba, dji Warra trãneba, ãcõrẽ Jaure trãneba borocuedadua. ²⁰ ãdjirãa jaradiadadua mãa bārãa jaradada jũma ĩjã odamãrẽã. Maãne mãra bārã ume ewariza ɓaya aba naã ewari jõɓarɗaa.-

† 28:18 Daniel 7:13-14.

MARCO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MARCOBA BΛPA

Nañ cartara Marcoba BΛsia. Idjira judio Jerusaleñnebema basica BΛa. Dji papaba deda Jerusaleñne erobasia (Hecho 12:12). Marcora Bernabe ume dji djabawarra basía (Colosa 4:10). Pauloda carebadjia (2 Timoteo 4:11). Pauloba Bernabe bida Jesudebemada nañrã jaradiade wãsidade Marcora edesidaa (Hecho 12:25deba aba 13:13daa). Hecho cartade Marco trãra Juañ Marco BΛ BΛa.

1 Pedro 5:13de Pedroba Marcora mñ warraada asia. Mañ bẽrã zocãrãmaarã Pedroba Jesudebemada nẽBΛΓΛ badada Marcoba cartade BΛsia. Mateoba, Luca bida ãdjiza cartada BΛdi naẽna Marcoba BΛsica BΛa. Roma purude Pedro ume baside djabarã judiorãé itea griego bedede BΛsia.

Marcoba nañrã BΛsia Juañba Jesu borocuedadebemada (1:1-11) idjaba diauruba Jesu mñã sãnanebemada (1:12-13). Mañare BΛ BΛa Jesuba Galilea druade o badadebemada (1:14deba aba 9:50daa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wãBΛΓΛde jaradia badadebemada (10:1-52). Eda BΛ BΛa Jesuba ne ununaca o badadebemada idjaba ãCõrẽba ãberãrã pe erobΛdebema jaradia badada. Jĩũare BΛ BΛa Jesura Jerusaleñne mãwãnanebemada (11:1neba aba 16:20daa).

Nañ cartade ebuda BΛa Jesura judiomina ãCΛΓΛ judiorãéba biara ãjãbadjidada idjira ãCõrẽba ãdrΛ edabari diai jaradada (7:24-30; 15:33-39). Jesura nañ ãjũãnaa zeẽ basía dji dromada bai carea ãteBΛΓΛ bia mĩga bai carea (8:31; 10:42-45). Dadjirã itea nañ crĩchada waiBΛa BΛa: “Abalba mãda ãpẽ quĩrĩã BΛBΛΓΛ, idjia o quĩrĩã BΛra igarapeda bia mĩgai carea baida BΛa. Mãbe mãra ãpẽida BΛa.” (Marco 8:34)

Borocuebari Juañnebema

Mateo 3:1-12; Luca 3:1-9, 15-17; Juañ 1:19-28

1-2 Mñã bedea bia ãCõrẽ Warra Jesucritodebemada BΛya. Nañrã ãCõrẽneba bedebari Isaiãba nãwã BΛsia: Bedea jarabarida mãa bΛ na diabueya bΛ o jarimãrẽã.*
 3 ãberãda ãjũã põãsa ewaraga BΛde jĩgua bedea BΛa:
 Ora jaridadua dadjirã Boro bia edaãdamãrẽã.
 Ora idji itea jipa jaridadua.†

4 Ara mã quĩrãca Borocuebari Juañda ãjũã põãsa ewaraga BΛde ãberãrã jaradia BΛsia ãdji cadjiruara igarapeda

* 1:1-2 Malaquía 3:1. † 1:3 Isaiã 40:3.

Ācōrēmaa zedamārēā. Idjia jarasia māwā osidara Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaida. Mañbe borocueēda panana abadja. ⁵ Mañne ēberārā Jerusaleñebemarāda, jūma Judea druadebemarā sida Juañmaa wābadjidāa. Ādjia cadjirua opedaēda idji quīrāpita ebuēda jarabadjidāa. Mañbe Juañba ādjirāra Jordañ doēde borocuebadjia.

⁶ Juañba jñbarira cameyo cara oēda basía. Idjia jñ ðal trājñbarira animarā e oēda basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajōda jōbadjia. ⁷ Mañne nāwā jaradiabadjia:

–Mā caidū aba zeya. Idjira mā cāyābara dji dromaara ðala. Mañ bērā idjia jīrūne jñ ðal ērāi carea māra bia ðalēa. ⁸ Wārāda māa bārāra baidoba borocuesia baribaral idjiabaral Ācōrē Jaurēda diaya.–‡

Juañba Jesu borocueēda

Mateo 3:13-17; Luca 3:21-22

⁹ Mañ ewaride Jesura Nazare puruēba Juañ ðalmaa wāsia. Nazare purura Galilea druade ðala. Jesu wāsīde Juañba idjira Jordañ doēde borocuesia. ¹⁰ Jesura doēdalba drua wābaralēde unusia bajāda ewabaralada. Mañne Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji laral zebaralada unusia. ¹¹ Ācōrēba bajāneba eēda nāwā bedeasia:

–Bāra mā Warra quīrā ðala. Bal carea māra bio ðalrīda ðala.–
§

Diauruba Jesu mīā sēna

Mateo 4:1-11; Luca 4:1-13

¹² Mamañba Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōāsa ewaraga ðalēda edesia. ¹³ Mama Jesura animarā cadjirua ðea tāēna cuarenta ewari basia. Satanaba idjira mīā sēsia Ācōrēda igarabi carea. Idjaba Ācōrē bajānebema nezocarāba idjira ne cobisīdaa.

Jesuba jaradia bēda

Mateo 4:12-17; Luca 4:14-15

¹⁴ Borocuebari Juañ preso ðedacarea Jesura Galilea druadaa wāpēda bēda bia Ācōrēnebemada jaradiabadjia.*
¹⁵ Nāwā jarabadjia:

–Ewarira jūēsia. Ācōrēra bārā Boro bai carea zebaralal.†
Bārāba cadjirua obadara igaradapēda mañ bēda biada ĩñnadua.–

Jesuba bēda baribadarā trāna

Mateo 4:18-22; Luca 5:1-11

‡ **1:8** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedēde nāwā ðal ðala: “Ācōrē Jaureba borocueya.” § **1:11** Isaia 42:1. * **1:14** Bēda bia Ācōrēnebema. Griego bedēde alcala cartade ðal ðala: “Bēda bia Ācōrēba pe erōðaldebema.” † **1:15** Daniel 2:44.

16 Jesura Galilea amene droma icawa nĩne Simoãda, dji djaba Andre sida unusia. Maã ãberãrãra beda beabadarã basía. Ædjira doeda beda bari panasidaa. 17 Mãwã panane Jesuba ãdjía jarasia:

–Mã ume zedadua. Bãrãba beda bari bada quĩrãca mãã bãrãa jaradiaya ãberãrãda mããma enenamãrẽã.–

18 Ara mãda ãdji beda bari badara amenapeda Jesu ume wãsidea.

19 Nocodaa wãbãrãde Jesuba Santiagoda, dji djaba Juaã sida unusia. Ædjira Zebedeo warrarã basía. Ædjia jãbade beda bari bada cõã beada ca panasidaa. 20 Mãne Jesuba ãdji sida trãsia idji ume wãnamãrẽã. Ara mãda Santiagoba, Juaã bida ãdji zeza Zebedeora idji nezocarã ume jãbade amenapeda Jesu ume wãsidea.

Jesuba jai ãyã jaratada

Luca 4:31-37

21 Ædjirãra Capernauã purudaa wãsidea. Mãbe ãnãũbada ewaride Jesura judiorã dji jarabada dedaa wãpeda Æcõrẽ bedeeda jaradia besia. 22 Jaradia bãde jũmarãba cawa crĩchadaẽ basía. Judiorã ley jaradiabadarã quĩrãca jaradiaẽ basía. Ætebãrã bio cawa bãdeba ebuda jaradia besia. 23 Mãwã panane jai bara bã ãberãda cawaẽne nãwã jĩgua bedeasia:

24 –¡Jesu Nazaredebema! ¿Cãrẽ cãrẽã daira mãã sã bã? ¿Dai biẽ bã carea zesica? Mãã cawa bãã bãra caida: ¡Bãra Æcõrẽba diabuedaa!–

25 Jesuba dji jaiã nãwã jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ãdrãdua.–

26 Ara mãda jaiba dji ãberãra wawabipeda, dji cãbãyã biapeda ãyã wãsia. 27 Mãã bẽrã jũma dji arima duanãrãba cawa crĩchadaẽ basía. Æduba bedeadrua duanesidaa:

–¡Ache! Jesuba jaradia bãra awara bãã. Bio cawa bãdeba ebuda jaradiabaria. Idjia jarabãrãã jairã bida jã obadaa.–

28 Mãã carea jũma Galilea druade dãrãẽne Jesura trã bãga besia.

Jesuba Simoã Pedro pãcõrẽ biabida

Mateo 8:14-17; Luca 4:38-41

29 Judiorã dji jarabada dedeba ãdrãdapeda Jesura, Santiago, Juaã sida Simoã dedaa wãsidea. Simoã djaba Andre sida mama bãbadjia. 30 Mãne ãdjia Jesua jarasidaa Simoã pãcõrẽda cãwamiaba cãdãde bãda. 31 Jesura idji bããmaã wãsia. Idji jarwade jidapeda piradrã bãsia. Ara mãda cãwamiara dugusia. Mãbe Simoã pãcõrẽba ãdjira ne cobisia.

32 Queudacarea ãberãrãba cacua biẽ beada, jai bara bea sida Jesumã enesidaa. 33 Purura dji dede eda wãbadama powua nũmesia. 34 Mãne Jesuba cacua biẽ beara zocãrã biabisia

idjaba jairã sida zocãrã äyã jaracuasia. Jairãba idjida cawa panana bẽrã Jesuba chupeabibadjia.

Galileade jaradia nĩbada

Luca 4:42-44

³⁵ Jesura äsabodode piradrasia. Wadi pãimaena ëberã neẽmaa Äcõrẽa iwidiide wãsia. ³⁶ Maã carea Simoãba, idji ume panã bida Jesura jarã panasidaa. ³⁷ Idji unusidade jarasidaa:

–Jũmarãba bãra jarã duanã.–

³⁸ Maãne Jesuba jarasia:

–Dewara puru beadã wãnia mãã jãma bida jaradiaida bã bẽrã. Mãra maã carea zesia.–

³⁹ Mãwã jũma Galilea druade parãã wãsia. Judiorã dji jarabada deza jaradiabadjia. Idji wãbãrãma jaira äyã jaracuabadjia.

Jesuba aida bara bã biabida

Mateo 8:1-4; Luca 5:12-16

⁴⁰ Mãwã bãde ëberã aida bara bãda Jesumaa zesia.† Maã ëberãra chĩrãborode cobepeda nãwã bedea djuburiasia:

–Bãã quĩrã bãbãrã, mãra poya biabida bãã.–

⁴¹ Jesuba mãã djuburi ununa bẽrã idji jarwada ãrã bãbãrãde jarasia:

–Mãwã o quĩrã bãã. ¡Biadua!–

⁴² Jesu arã mãwã bedebãrãde ëberãra biasia. Dji aidara abeda nẽbasia. ⁴³⁻⁴⁴ Maãne Jesuba idjia bio jarasia:

–Bã biadara ni abãã jararãdua. Ätebãrã sacerdotemaa wãdua bãra biasida unumãrẽã. Jããbe Äcõrẽ quĩrãpita bia bei carea Moiseba jarada quĩrãca ne diacuadua.‡ Mãwã ëberãrãba cawadia bãra wãrãda biasida.–

Mãwã jarapedã Jesuba idjira wãbisia. ⁴⁵ Baribãrã dji ëberãba Jesuba idji biabidãdebemada jũmarãã nẽbãrã wãsia. Maã carea Jesura ni abãã purude ebuda nĩbaca basia. Ätebãrã jĩa nĩbabadjia ëberãrã beadacamaa. Baribãrã ëberãrã puruzabemada idjimaã wãbadjidaa.

2

Jesuba ëberã cacua beu bã biabida

Mateo 9:1-8; Luca 5:17-26

¹⁻² Dãrãẽ bãde Jesura wayacusa Capernauã purudaa wãsia. Idjira diguida bãda cawasidade ëberãrãda zocãrã idjimaã powua nũmesia. Dera, dji eda wãbada sida pẽsua nũmesia. Maãne Jesuba Äcõrẽ Bedeara jaradia basia. ³ Mãwã bãde

† **1:40** Aidara Jesu ewaride wãrãda säwã basida dadjirãba cawadaẽ panãã. Baribãrã judiorãmaãrã abã Äcõrẽbãrãã poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Maã awara abã aidaba jidasira äyã bade wãida basia (Levitico 13:45-46).

‡ **1:43-44** Levitico 14:1-32.

ēberāda quĩmārē zesidaa. Maļrāba ēberā cacua beu ʙΛda Jesumaa ede quĩrĩā panasidaa. ⁴ BaribΛΓΛ pēsua nũmΛ bērā poya ededaē basía. Maļ carea de ʙrʙ uria odapeda dji cacua beu ʙΛra dji cΛdadede edaa ʙΛsidaa. ⁵ Jesuba unusia ādjia wārāda iĵā panΛda dji cacua beu ʙΛra poya biabida. Maļ carea Jesuba dji cacua beu ʙΛa jarasia:

–Cūdra, ʙΛa cadjirua odara mΛa quĩrādoasia.–

⁶ Maļne judiorā ley jaradiabadarāda ʙcΛΓΛ arima chũpanasidaa. Maļgarāba crĩchasedaa: ⁷ “¿Cārē cārēā jāwā bedea ʙΛ? ¡Ācōrē quĩrāpita biē bedea ʙΛa! Aba ĀcōrēbΛΓΛ ēberāba cadjirua odara poya quĩrādoaya.”

⁸ Ādjia māwā crĩcha duanΛra Jesuba idji sođe abeda cawasia.* Maļ bērā ādjía jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā crĩcha panΛ? ⁹ Bārāmaarā ¿sālgΛda zareaara ʙΛ? ¿Cadjirua odara quĩrādoayada aida wa naļ ēberā cacua beu ʙΛra piradrΛbipeda idji cΛda edabipeda nĩbabida? ¹⁰ Ācōrēba mļ, Naļ Djara Edadara ʙΛsia naļ ējũāne duanΛba cadjirua obadara quĩrādoamārēā. Maļra bārāa unubiya.–

Ara maļda dji cacua beu ʙΛa nāwā jarasia:

¹¹ –PiradrΛdua. ʙΛ cΛdara edapeda diguidaa wādua.–

¹² Ara maļda dji cacua beu ʙadara pirabaripeda idji cΛda edapeda jūmarā quĩrāpita ēdrΛ wāsia. Maļ carea jūmarāba cawa crĩchadaē basía idjaba Ācōrēa bia bedea duanesidaa. Nāwā jarasidaa:

–¡Naļ quĩrāca dadjirāba ununaca basía!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Luca 5:27-32

¹³ Māwānacarea Jesura wayacusa Galilea amene dromanaa wāsia. Maļne ēberārāda zocārā idjima wāsidaa. Idjia ādjirāa jaradiasia. ¹⁴ WābΛΓΛde Jesuba Alpeo warra Levida unusia. Maļ Levira Romanebema boro itea parata diabada dede chũmasia. Jesuba idjía jarasia:

–Mļ ume zedua.–

Ara maļda Levira piradrΛpeda Jesu ume wāsia.

¹⁵ Māwānacarea Jesura Levi dede ne co ʙasia. Zocārāba Jesura ēpēbΛda bērā ādjirā sida ne co chũmeasia: Jesu ume nĩbabadarāda, Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebadarāda, judiorā ley igara ʙea sida panasidaa.† ¹⁶ Māwā panΛne judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida unusidaa Jesura Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebadarā ume, judiorā ley igara ʙea ume bida ne co ʙΛda. Maļ carea pariseorāba Jesu ume nĩbabadarāa iwīdisidaa:

* **2:8** Sođe. Griego bedede ʙΛ ʙΛa: “Jaurede.” † **2:15** Judiorā ley igara ʙea. Griego bedede “cadjirua obadarā” ʙΛ ʙΛa.

–Bārãa jaradiabarira ¿cãrẽ cãrẽã cadjirua obadarã ume, parata jΛΛ pebadarã ume bida ne co bΛ?–

¹⁷ Maã ùrĩpeda Jesuba jarasia:

–Cacua bia beaba nẽãrã diabarira jΛΛdacia. Dji cacua biẽ beabΛΛ jΛΛbadaa. Mãra jipa bea trãi carea zeẽ bΛa, ãtebΛΛ cadjirua obadarãda trã bΛa Æcõrẽmaa zedamãrẽã.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Luca 5:33-34

¹⁸ Maã ewaride Borocuebari Juaã ume nĩbabadarãba, pariseorã bida ne codaca ewarida o panasidaa. Mãwã panΛne dewararãda Jesumaa zedapeda iwidisidaa:

–Borocuebari Juaã ume nĩbabadarãba, pariseorã bida ne codaca ewarira obadaa. BaribΛΛ bΛ ume nĩbabadarãba ¿sãwãẽrã odaca?–

¹⁹ Jesuba panusia:

–Umaquĩrãba wẽrã edabΛΛde ¿caiba ne codaca ewarida oi? Maã umaquĩrãra wadibida idjia edodarã ume bΛmisa ne codaca ewarira odaẽa. ²⁰ BaribΛΛ ewari aba dewara ãberãrãba idjira ãyã ededia. Maã ewaridebΛΛ idjia edodarãba ne codaca ewarira odia.

²¹ Dadjirãba cacuade jãbada dji sore cõã bΛmaa wua djiwidida cajudacia. Mãwã odibΛΛ djiwidi cajuda er-rebaribΛΛba dji wua sorera waibΛara cõãya. ²² Idjaba ni abaΛba uva ba djiwidira animarã e oda dji sorede tΛdacia. Mãwã odibΛΛ aseabΛΛde animarã e oda dji sorera cõãya. Maãbe uva bara, animarã e oda sida aduaya. Maã carea uva ba djiwidira animarã e oda djiwidide tΛdida panΛ.–‡

Jesura ãnãũbada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Luca 6:1-5

²³ Ænãũbada ewaride Jesura ãjũã trigo uΛde nĩbasia. Maãne idji ume nĩbabadarãba trigora tΛ eda nĩbasidaa. ²⁴ Maã carea pariseorã ãdji caidu zebΛdaba Jesua jarasidaa:

–¡AcΛdua! BΛ ume nĩbabadarãba ¿cãrẽ cãrẽã ãnãũbada ewaride o cara panΛda o panΛ?–

²⁵ Jesuba ãdjía jarasia:

–Ewari aba Daviba, idji ume nĩbabadarã bida codira neẽ panasidaa. Jarra panasidade ¿sãwã osida?§ ²⁶ Abiata sacerdote dji droma baside Davira Æcõrẽ dede eda wãpeda Æcõrẽ quĩrãpita ba da paΛda edasia.* Maã paΛra ¿ababe sacerdoterãba codida panasidaẽca? BaribΛΛ Daviba cope da idji ume nĩbabadarãa diasia.–

²⁷ Maãbe Jesuba ãdjía jarasia:

‡ 2:22 MaãgΛdeba Jesuba cawabisia idji bedeara ãdji drõãenabema crĩcha ume ãbaa jaradiacada. § 2:25 1 Samuel 21:1-6. * 2:26 Levitico 24:5-9.

–Ăcōrēba ēberāra oē basía ĩnāũbada ewari wagadamārēã
 ātebΛΓΛ ĩnāũbada ewarira bΛsia ēberārã ĩnāũnamārēã. ²⁸ Mĭ,
 Naĭ Djara Edadara ĩnāũbada ewari djibaria.–

3

Jesuba ĩnāũbada ewaride ēberã biabida

Mateo 12:9-14; Luca 6:6-11

¹ Wayacusa Jesura judiorã dji jΛrebada dedaa wāsia. Mama ēberã jΛwa beu bΛda basia. ² ΛcΛΓΛba Jesura acΛ panasidaa ĩnāũbada ewaride maĭ ēberã biabi cawaya. Biabisira biē jaradida crĭcha panasidaa. ³ Maĭne Jesuba ēberã jΛwa beu bΛa jarasia:

–PiradrΛpeda ēsi nũmane zedua.–

⁴ Maĭbe Jesuba ādjia iwidisia:

–ĭĩnāũbada ewaride cārēda odida panΛ? ĭBiada wa cadjiruda? ĭDjārã carebaida wa idu beubida?–

BaribΛΓΛ ādjirāra chupea panesidaa. ⁵ Maĭne Jesura sopuasia cΛwΛΓΛ zarea bea bērã. Quĩrũbideba ādjirã acΛbΛΓΛde dji jΛwa beu bΛa jarasia:

–JΛwara jiradua.–

Mãwã jirabΛΓΛde idji jΛwara abeda biasia. ⁶ Ara maĭda pariseorāra ēdrΛdapeda Herodeare bearāmaa wāsidaa. Ādjirã ume Jesu beadi carea crĭcha jΛΓΛsidaa.

Galilea amene droma icawa duanana

⁷ Maĭbe Jesura idji ume nĩbabadarã sida Galilea amene dromanaa wāsidaa. Mama Galilea druadebemarãda zocãrã idji caidu nĩbasidaa.* ⁸ Jesuba ne ununacada o bΛda dewararã bida ũrĩsidaa. Maĭ carea Judea druadebemarãda, Jerusaleĭ purudebemarãda, Idumea druadebemarãda, Jordaĭ do wa quĩrãrēbemarãda, Tiro druadebemarãda, Sidoĭ druadebemarã sida Jesu bΛmaa wāsidaa. ⁹⁻¹⁰ Idjia cacua biē beada biabi bada bērã ēberārãba idji tãni carea powuabadjidaa. Idjira pēsua eropananãmārēã Jesuba idji ume nĩbabadarã jarasia jãbada enenamārēã.

¹¹ Ēberã jai bara beaba Jesu unubΛdade idji quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda jaiba ne wayaađeba jĭgua jarabadjidaa:

–ĭBΛra Ācōrē Warraa!–

¹² BaribΛΓΛ Jesuba jairãa bio jarabadjia idjidebemada ebuda jararãnamārēã.

Jesuba ēberã doce edada

Mateo 10:1-4; Luca 6:12-16

* 3:7 Griego bedeade ΛcΛΓΛ cartade idjaba bΛ bΛa “Judeadebemarã sida.”

13-14 Māwānacarea Jesura eyadaa wāpeda idjia quĩrĩãbΛrΛda idjima trãsia. Ādjirã zesidade idjia doce edasia idji ume nĩbadamãrẽã idjaba idji bedea jara nĩbadamãrẽã. MaλgΛrãra Jesuba trã bΛsia “mãa diabuedarã.”† 15 Jesuba ādjirãa ΛbΛada diasia cacua biẽ beara biabidamãrẽã idjaba jai sida āyã jΛretadamãrẽã. 16 Aba Simoλ basia.‡ Jesuba idjira trã bΛsia Pedro. 17 Maλ awara Zebedeo warra Santiagoda, dji djaba Juaλ sida edasia. Maλ umébebara Jesuba trã bΛsia Boanengerã. Maλ trãba jara bΛa “baa warrarã.” 18 NaλgΛrã sida edasia: Andre, Pelipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Alpeo warra Santiago, Tadeo, idjaba Simoλ Cananeo.§ 19 Jesuba Juda Iscariote sida edasia. MaλgΛba idjira jidabisia.

Jesu biẽ jarapedada

Mateo 12:22-32; Luca 11:14-23; 12:10

20 Jesu diguidaa zeside ēberãrãda zocãrã powuasidaa. Maλba Jesura, idji ume nĩbabada sida poya ne codaẽ basia. 21 Jesu djabarãba cawadapeda idjira edade wãsidaa. Ādjia crĩcha panasidaa idjira quĩrãẽ besida. 22 BaribΛrΛ judiorã ley jaradiabadarã Jerusaleλ purudeba zepedadaba jarasidaa:

–Jãλ Jesura jairã boro Beelzebúdeba bΛ bẽrã jãwã bΛa. Idjia jaira āyã jΛretabaria Beelzebúba maλ ΛbΛada diada bẽrã.–

23 Maλ ũrĩpeda Jesuba ādjirã trãpeda ne jara bΛdeba bedeasia. Nãwã jarasia:

–¿Sãwã Satanaba ara idjida āyã jΛretai? 24 Abari druadebemarãda ara ādjiduba djõ pananibΛrΛ dãrã pananaẽa. 25 Idjaba abari dede beada djõ pananibΛrΛ dãrã pananaẽa. 26 Ara maλ quĩrãca Satanada ara idji jairã ume djõpeda awara wãibΛrΛ ¿sãwã idjia poya bΛra dãrã erobai? Abeda jõya.

27 Ēberã mẽsrã bΛda naãrã jΛ chũmanaẽbΛrΛ, ¿sãwã idji dede eda ne drΛade wãni? Jã chũmanadrΛ poya idji nebiara drΛadia.

28 Wãrã arada mãa bãrãa jaraya: ēberãrãba cadjirua obadara, biẽ bedeabada sida Ācõrẽba jũma poya quĩrãdoaya. 29 BaribΛrΛ abΛba Ācõrẽ Jaureba oedada diauruba jãwã osiada aibΛrΛ, Ācõrẽba mãra quĩrãdoaeã. Maλ ēberãra ewariza bedeade baya.–

30 Jesuba mãwã jarasia idjira jai bara bΛada apedada bẽrã.

Jesu ēberãrã idjima zepedada

Mateo 12:46-50; Marco 3:21; Luca 8:19-21

† **3:13-14** MaλgΛrãra Jesuba trã bΛsia “mãa diabuedarã.” Griego bedeade λcΛrΛ cartade mãra neãa. ‡ **3:16** Griego bedeade λcΛrΛ cartade idjaba nãwã bΛ bΛa: “NaλgΛrã doce panada edasia.” § **3:18** Simoλ Cananeo. Luca 6:15de “Simoλ Zelote” bΛ bΛa.

³¹ Mañne Jesu djabarāda, dji papa sida jūēnapeda Jesura dajadaareba trābisidaa. ³² Mañbe ēberārā Jesuare chūmeaba idjía jarasidaa:

–Ba papara, ba djabarā sida dajadaare panaa.* Ādjia bāra jara panaa.–

³³ Baribara Jesuba jarasia:

–Bārāmaarā ħcairāda mā papa idjaba mā djabarā?–

³⁴ Idji caita chūmeada acāpeda jarasia:

–Naāgarāda mā papaa idjaba mā djabarāa. ³⁵ Ācōrēba quīrīā ba o beadra mā djabaa, mā djabawērāa, idjaba mā papaa.–

4

Pea podadebema ne jara ba

Mateo 13:1-9; Luca 8:4-8

¹ Wayacusa Jesuba Ācōrē bedeara amene droma icawa jaradia besia. Mañne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Mā bērā jāba doeda ūmāne badopeda chūmesia. Ēberārāra do icawa duanesidaa. ² Mañbe Jesuba ne quīrātanoa ne jara baḍeba jaradisia. Nāwā jarasia:

³ –jūrīnadua! Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne ācāra tara ode baecuasía. Mañne ībanada zesedapeda mīcuasidaa.

⁵ Acāra tara ējūā mōgarāda baḍe baecuasía. Dji egorora nāūcha ba bērā mā tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jāwārāba purrubasia bio carra jidaē bada bērā. ⁷ Idjaba ācāra tara ējūā arāda baḍe baecuasía. Mama baecuadara jācara ara bara baḍa bāra quenasia. Mañba poya zaudāē basía. ⁸ Baribara ācāra tara ējūā biade baecuasía. Mañgara bio zausia. Acāra camāba ara aride diasia, dewaraba waitabea diasia, waabemaba waibāra diasia.–*

⁹ Mañbe Jesuba jarasia:

–Dji cawāra bara baḍa quīrācuīta ūrīdua.–

Jesuba ħcārē cārēā ne jara baḍeba jaradiasi?

Mateo 13:10-17; Luca 8:9-10

¹⁰ Ēberārā wāpedadacarea Jesu ume nībabadarā doce panāba, dewara idjiare chūmea bida iwīdisidaa idjia ne jara baḍeba jaradiadadebemada. ¹¹⁻¹² Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe eroḍadebemada jūmarāa cawabiē bāmīna bārāa cawabi ba. Baribara dewarārā mā ne jara baḍeba bedea ba ādjirāba acā panāmīna unurānamārēā, idjaba ūrī panāmīna cawarānamārēā. Māwā beadaēbara Ācōrēmaa zedapeda ādjia cadjirua obadara quīrādoacasia.–†

* **3:32** Griego bedeadē ācāra cartade idjaba “ba djabawērārā” bā ba. * **4:8** Griego bedeadē nāwā ba: “Acāra camāba treinta diasia, dewaraba sesenta diasia, waabemaba cien diasia.” † **4:11-12** Isaía 6:9-10.

*Pea podadebema Jesuba cawa jarada**Mateo 13:18-23; Luca 8:11-15*¹³ Mañne Jesuba ádjía jarasia:

-¿Bārāba pea podadebema ne jara badeba jaradara cawadaēca? Māwāra dewarada jaraibara ¿sāwā cawadi?
¹⁴ Ūrīnadua. Pea pobarira Ācōrē bedea jarabari quīrāca bāa. ¹⁵ Ta ode baedaba naāda jara bāa: ācāra ēberārāba Ācōrē bedeadā ūrībadaa. Baribara Satanada zepeda mañ bedea ādji sode jūēnara quīrādoabibaria. ¹⁶ Ta mōgaraida bā ējūāne podaba naāda jara bāa: ācāra ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapeda bio bāsrida edabadaa. ¹⁷ Baribara bio carra jidaē bea bērā dārā droadacaa. Ewari zarea zebāde wa Ācōrē bedea ījā panā carea ēberārāba biē obadaē ādjia ījā panāra igarabadaa. ¹⁸ Ta ējūā arāda bāde podaba naāda jara bāa: ācāra ēberārāba Ācōrē bedeara ūrībadaa. ¹⁹ Baribara ādjirā sāwā bia beadidebemada jūmawāyā crīchabadaa idjaba ne jūmada awuabadaa. Crīchabadaa ne jūmada erobeadibara, bāsrida beadida. Jūma mañ crīchaba bedea ādji sode bedara bārā beabaria. Mañ bērā ādjira waridacaa. ²⁰ Baribara ta ējūā biade podaba naāda jara bāa: ācāra Ācōrē bedeara bia ūrīnapeda ījābadaa. Mañbe ācāra ne biada ara aride obadaa, ācāra waitabeara obadaa, idjaba ācāra waibāra obadaa. †

*Ībīrānebema ne jara bā**Mateo 5:15; Luca 8:16-18*²¹ Jesuba dewara ne jara badeba jarasia:

-Dadjirāba ībīrāra coadapeda zepedeco droma edre bābadaca? Mērā nūmanacaa, ātebāra āta dji bābadaē nūmābadaa. § ²² Ara mañ quīrāca ne jūma ebuda bāēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panāra Ācōrēba ebuda cawabiya. ²³ Dji cawāra bara bāba quīrācuīta ūrīdua.-

²⁴ Mañ awara Jesuba jarasia:

-Mā jaradia bāra quīrācuitadua. Bārāba cawadi carea bio quīrācuitadibara Ācōrēba bārāa auđuara cawabiya. ²⁵ Abāba wārāda cawābāra, Ācōrēba auđuara cawabiya. Baribara adua bāba cawa bāda crīchaibara, idjia crīcha bā sīda Ācōrēba jāriya.-

*Néu sāwā waribaridebema ne jara bā*²⁶ Jesuba idjaba jarasia:

-Ācōrēba ēberārā pe erobāra abāba ne ta podā quīrāca bāa. ²⁷ Diamasi dji ēberā cāi bāmisa idjaba āsa zocai bāmisa

† 4:20 Griego bedeadē nāwā bā bāa: “Acāra treinta zaubadaa, ācāra sesenta zaubadaa, idjaba ācāra cien zaubadaa.” § 4:21 Mērā nūmanacaa. Griego bedeadē nāwā bā bāa: “Cāda edre bādacaa.”

dji tara quida buyapeda waribaria. Dji podaba cārēba waribi ḅada cawacamīna māwābaria. ²⁸ Egorode ara iduba tunubaria. Naārã dji ḅAWAḤada odjabaria. Maḅbe dji CAMḤada zebaria. Idjaba dji CAMḤaba dji tada diabaria. ²⁹ MaḅbebḤAḤ dji tara waragabaria. Dji ewarira jūēna bērã ēberāba necoba ewabaria.–

Mostaza tadebema ne jara ḅA

Mateo 13:31-32, 34-35; Luca 13:18-19

³⁰ Idjaba Jesuba jarasia:

–Ācōrēba ēberārã pe erobARA ḷcārē quīrāca ḅA? ḷSāḷgA ne jara ḅAḋeba māa cawa jarai? ³¹ Mostaza ta quīrāca ḅAA. Maḅ mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djobibiara quirua. ³² BaribḤAḤ uḋacarea dewara néu ḅea cāyābara waibḅARA waribaria. Dji jḅAWATERA waibḅAA jedeguezoabaria. Maḅ bērã ḷbanara dji jḅAWATEDE cūrāḋḤA ḅAMA de ocuade zebadaa.–

³³ Māwã ne jara ḅAḋeba Jesuba jaradiabadjia ēberārāba poya cawadida panA quīrāca. ³⁴ Ababe ne jara ḅAḋeba ādjirāa bedeadadjia. BaribḤAḤ idji ume nībabadarã āḋuba panAne jūma cawa jarabadjia.

Jesuba nãūrã, amene droma sida tumabida

Mateo 8:23-27; Luca 8:22-25

³⁵ Maḅ ewaride queubodeḋe Jesuba idji ume nībabadarãa jarasia:

–ḷWa quīrārē wānadrA!–

³⁶ Ara maḅda ādjia ēberārã arima duanARA amenapeda Jesura ara idji ḅA jābade quīrārã edesidaa. Dewara jāba sida ādji daucha wāsidaa. ³⁷ Māwã panAne nãūrāda dji cābāyã puá nūmesia. Maḅ bērã baido bogozoara jābade eḋa wã nūmesia. Jābara biru ḅaeboḋo basía. ³⁸ Maḅne Jesura jāba āḋauare boro-cau cāi ḅasia. Maḅ carea idji ume nībabadarãba ḷrḷmanapeda nãwã jarasidaa:

–Jaradiabari, ḷḅAmaarã dadjirã barrudida bia ḅACA?–

³⁹ Maḅbe Jesura ḷta nūmepeda nãūrãra, baido bogozoa sida nãwã quēāsia:

–ḷChupeadua! ḷIpi bedua!–

Ara maḅda nãūrãra ipi ḅesia. Jūma tuma nūmesia. ⁴⁰ Māwã ḅAḋe Jesuba ādjirãa jarasia:

–Bārãra ḷsãwãērã ne waya panA? ḷCārē cārēã Ācōrēra ḷjãnaē panA?–

⁴¹ BaribḤAḤ Jesuba oḋa carea ādjirãra bio ne wayasidaa. Maḅ bērã āḋuba iwidiḋrua duanesidaa:

–NaḷgARA ḷcaida jāwã ḅA? Nãūrãba, baido bogozoa bida idji bedeara ḷjābadaa.–

5

Jesuba jai zocārã ãyã jaretada
Mateo 8:28-34; Luca 8:26-39

¹ Mañbe amene droma chãnapeda Gerasa druade jũesidaa.*
² Jesura jãbadeba drua badoside cawaẽne ãberã jai bara ðada idjima zesia. ³ Mañ ãberãra beudarã tãbaribada uriade babadjia. Ni abaaba idjira poyadaca basía, carenaba jãbada sida. ⁴ Barima zocārã idjira carenaba jirũ jãbadjidamĩna, jawa sida jãbadjidamĩna abeda jũma tãcuabadjia. Idjira ni abaaba poyadaca basía. ⁵ Diamasi, ãsa bida idjira bẽwãrã tãbaribada uriade, eyade bida bia nĩbabadjia. Idjaba ara idji cacuara mõgaraba puobadjia. ⁶⁻⁷ Idjia tãmaba Jesu unuside pira zesia. Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda jĩgua jarasia:

–Ãcõrẽ dji Dromaara ða Warra, Jesu, çcãrẽ cãrẽã mãra mĩã sã ða? jãcõrẽ quĩrãpita wãrãneba jaradua ða mãra biẽ ðããda!–

⁸ Mãwã bedeasia Jesuba idjia nãwã jara bada bẽrã:

–jai, nañ ãberã cacuadebemada ãyã wãdua!–

⁹ Mañbe Jesuba dji jaia iwidisia:

–çbara casa trã jarabada?–

Dji jaiba panusia:

–Mã trãra Cãbana abadaa, dairãra cãbana panã bẽrã.–

¹⁰ Mañne jaiba Jesua bedeã djuburiasia mañ druadebemada ãyã jaretarãmãrẽã. ¹¹ Mãwã panãne ara caita ða eyade chinada zocārã ne co duanasidaa. ¹² Mañ carea dji jairãba Jesua nãwã bedeã djuburiasidaa:

–Dairãra jãlgãrã china cacuade idu eã wãbidua.–

¹³ Mañne Jesuba iduaribisia. Ara mañda jairãra ãberã cacuadebemada ãdrãcuadapeda china cacuade eã wãbãrãsidã. Baribãrã eã wãnapeda chinara pirapodapeda perawadeba daidu tẽũcuasidaa. Mama abeda jũma nãbãrã quinisidaa. Mañlgãrã chinara mil umé panasidaca ða.

¹⁴ Mañ carea dji china acã pananara purudã pira wãsidã. ãdji purudebemarãa, dji puru caita bearãa bida jai bara badadebemada jũma nẽbãrãsidã. Mañ carea purudebemarãba acãde zesesisidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Jesu ðama jũẽbãdãde unusidaa jai zocārã erobadara Jesu caita chũmãda. Quĩrã bapeda cacuade jãbadara jã basia. Mañ unupedãdaba dewararãa nẽbãrãsidã jai bara badara sãwãsida. China sãwãpedãda sida nẽbãrãsidã. Jũmarãda bio ne waya duanasidaa. ¹⁷ Mañ carea ãdjirãba Jesua bedeã djuburiasidaa ãdji druadebemada ãyã wãmãrẽã.

* 5:1 Gerasa. Griego bedeade ãcãrã cartade “Gadara” wa “Gergasa” ðã ðã.

18 Jesu jābade badoside dji jai bara badaba bedea djuburiasia idji ume wāi carea. 19 BaribΛΓΛ Jesuba idu wābiē basía. ĀtebΛΓΛ jarasia:

–Diguida wāpeda bΛ ēberārāa jaradua Ācōrēba bΛ ume ne waibΛa odada. Ādjía nēbΛΓΛdua sāwā idjia bΛra bio quīrā djuburiasida.–

20 Ara maλda jai erobadara wāpeda jūma Decapoli druade nēbΛΓΛbadjia Jesuba idji ume ne waibΛa odada. Maλ bērā jūmarāba cawa crīchadaē basía.

Jesuba wērācau biabida

Mateo 9:18-26; Luca 8:40-56

21 Jesu jēda jābade amene droma quīrārā chānacarea ēberārā zocārā idji bΛmaa zesidaa. Maλ carea Jesura do icawa besia. 22-23 Māwā bΛde ēberā Jairo abadada zesia. Maλ Jaijora judiorā dji jΛrebada dede dji boro basía. Maλne Jaijora Jesu caita jūēpeda idji jīrū caita bΛrru cobepeda nāwā bedea djuburiasia:

–Mλ cauda jūācāyā nūmΛa. BΛ jΛwara idji λrλ bΛde zedua biamārēā.–

24 Ara maλda Jesura Jairo ume wāsia. Ēberārā zocārā Jesu ume wābada bērā pēsua nībasia. 25 Maλne ēberārā tāēna wērā doce poa oamiaba jida bΛda nībasia. 26 Maλ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoadamīna biaē basía. Zocārā nēārā diabadarāba idjira bia mīgabisidaa baribΛΓΛ wētara wāsia. 27-28 Maλne Jesudebemada bedea panΛda ūīpeda ēberārā tāēna Jesu jēdaare caita wāsia. Nāwā crīchasia: “Idji cacuade jλ bΛda tāibΛΓΛ, mλra biaya.” Ara maλda Jesu cacuade jλ bΛra chupea tāsia. 29 TābΛΓΛde idji oara tΛdrasia. Māwā cawasia idji cacua biē badara biasida. 30 BaribΛΓΛ Jesuba cawasia idji ΛbΛadeba abaΛda biasida. Maλ bērā jēda acΛpeda iwidiisia:

–Mλa cacuade jλ bΛra ¿caiba tāsī?–

31 Maλne idji ume nībabadarāba jarasidaa:

–¿Sāwā iwidi bΛ caiba bΛra tāsida? BΛa unu bΛa ēberārāba bΛra pēsua eropanΛda.–

32 Māwā jarabΛdamīna Jesuba jūmarāda pΛrrΛga acΛsia idji tånada cawai carea. 33 Māwā bΛde wērāra ne wayaaba ure nūmasia Jesudeba biadada cawa bΛ bērā. Maλbe Jesumaa zepeda idji quīrāpita bΛrru cobepeda jarasia:

–MλabΛΓΛ wārāda bΛra tāsia.–

34 Maλ carea Jesuba idjía jarasia:

–Cau, wārāda biaida ijāna bērā bΛra biasia. Necai wādua. BΛra waa bia mīgaēa.–

35 Jesu wadi bedea bΛde Jairo dedeba λcΛra zedapeda idjía jarasidaa:

-BΛ caura jaidasia. ¿Cārēã jaradiabarira mĩã sēi?-

³⁶ Māwã jarabΛdara Jesuba quĩrãcuitaẽ basía. ĀtebΛrΛ Jairoa jarasia:

-Ne wayarãdua. Soðeba ĩjãdua.-

³⁷ Maλbe Jesuba Pedroda, Santiagoda, Santiago djaba Juaλ sida Jairo dedaa edesia. Waabemara idu wãbiẽ basía. ³⁸ Jairo dema jũebΛdade Jesuba ũrĩsia ěberãrãra bΛga aujĩã duanΛda. ³⁹ Eða wãpeða Jesuba dji aujĩã duanΛa jarasia:

-¿Cārẽ cãrẽã jãcua aujĩã duanΛ? Jãλ wẽrãcaura beuẽ bΛa, ãtebΛrΛ cãĩ bΛa.-

⁴⁰ Maλ carea ěberãrãba idjimaã acΛdapeða ipidasidaã. BaribΛrΛ Jesuba jũmarãda dajadaã wãbisía. Maλbe idji ume nĩbabadarãda ũbea, dji wẽrãcau zezada, dji papa sida eða edesia wẽrãcau bΛpedadamaã. ⁴¹ Wẽrãcau jΛwade jidapeða Jesuba jarasia:

-Talita cumi.- (Maλ arameo bedeaba nãwã jara bΛa: "Cau zaque, mλa bΛa jaraya: pirabaridua.")

⁴² Ara maλda wẽrãcaura pirabaripeða nĩbade wãsia. Idjira doce poa bΛsia. MaλgΛdebemada jũmarãba cawa crĩchadaẽ basía. ⁴³ BaribΛrΛ Jesuba ãdjía bio jarasia ni abΛaΛ jararãnamãrẽã. Idjaba jarasia wẽrãcaura ne cobidamãrẽã.

6

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Luca 4:16-30

¹ MamaΛba Jesura idji puruðaa wãsia. Idji ume nĩbabadarã sida wãsidã. ² Anãũbada ewaride Jesuba judiorã dji jΛrebada dede Ācõrẽ bedeara jaradia bΛsia. Maλne zocãrã ũrĩ duanΛba cawa crĩchadaẽ basía. Nãwã jara duanasidaã:

-Idjia ¿sãmaareba jãλ crĩcha cawaara edasi? ¿Caiba idjía necawaada diasi? ¿Sãwã ne ununacada poya oi? ³ ¿Idjira de obariẽca? ¿Maria warrada jãwã bΛẽca? ¿Idji djabarãra Santiago, Jose, Juda idjaba Simoãca? ¿Idji djabawẽrãrã sida dadjirã tãẽna panΛca?-

Ādjirãba Jesura ĩjã quĩrĩnaẽ basía. ⁴ Maλ bẽrã Jesuba jarasia:

-Ācõrẽneba bedeabarida djãrã druade wayabadaã, baribΛrΛ ara idji druadebemarãba wayadacaã. Idji puruba, idji dede panabada bida wayadacaã.-

⁵ Mama Jesuba ne ununacara poya oẽ basía. Ababe idji jΛwara λcΛrΛ cacua biẽ bea λrλ bΛbΛrΛde biabisía. ⁶ Idji purudebemarãba ĩjãnaẽ bada bẽrã Jesuba cawa crĩchaẽ bΛsia.

Jesuba doce edadarã diabueda

Mateo 10:5-15; Luca 9:1-6

17-18 Herodeba Juañ beabidara nãwã basia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quimada edasia. Mañ wêrãra Herodía abad-jidaa. Herodeba idji ãyõrëra edada bêrã Juañba jarabadjia: “Ba djaba quimada erobacara ßaa.”* Mañ carea Herodeba Juañra jidabipeda preso ßabada dede carenaba jã ßasia.

19 Mañ awara Herodíaba Juañra quĩrãma basia. Idjira beabi quĩrã basia mãwãmĩna poya oẽ basia. 20 Dji boro Herodeba Juañra waya basia idjaba cawa basia Juañra ëberã jipa ßada, ãcõrë itea ßada. Mañ carea Juañra idu biẽ obica basia. Herodeba Juañ bedeara bia ùrĩbadjia baribara cawa crĩchaẽ besia.

21 Ewari aba Herodíaba cawasia sãwã Juañra beabida. Nãwã basia: dji boro Herode toda ewari jũẽside ne cobada waibada obisia. Idjiare bea dji dromarãda, dji djõbada bororãda, Galilea druadebema dji droma bea sida trãbicusasia idji ume ne codamãrẽã. 22 Mãwã ne co duanãne Herodía cauda eda zepeda jũmarã quĩrãpita bairasia. Mañba Herodera, idji ume ne co duanã sida bio ßasridasidaa. Herodeba mañ awêrãa jarasia:

–Bãdjia quĩrãbãrada mãã iwidiãduã. Ara mããda mãã bãã diaya.–

23 Idjia wãrãneba jarasia:

–Bãã mãã iwidiãbãrada mãã jũma diaya. Mãã poya erobã sida ãsidra diaya.–

24 Mãñe Herodía caura dajadaa wãpeda idji papaa nãwã iwidiãsia:

–Mãã çcãrẽda iwidi?–

Mañne dji papaba panusia:

–Borocuebari Juañ boroda iwidiãduã.–

25 Dji caura Herodemaã isabe jẽda wãpeda nãwã jarasia:

–Mãã quĩrã ßaa ara nawena ßaa Borocuebari Juañ boroda mãã epedecode diãda.–

26 Mãwã iwidiãside Herodera bio sopuasia. Baribara idji ume ne co duanã quĩrãpita wãrãneba jarada bêrã awêrãba iwidiã quĩrãca o quĩrãsia. 27 Ara mããda Herodeba zarrada wãbisia Juañ borora enemãrẽã. 28 Mañ zarrara preso ßabada mãã wãpeda Juañra obãã tãsia. Idji borora epedecode enepeda Herodía caua diasia. Mãñbe dji cauba dji papaa diasia.

29 Juañ ume nĩbapedadaba mãñ ùrĩsidadẽ Juañ cacuara jãrãde wãnapeda tãbaride edesidaa.

Jesuba mil juesuma auãdu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Luca 9:10-17; Juañ 6:1-4

30 Mãwãnacarea Jesuba diabuedarãra idji ume ãbaa dji jãresidaa. ãdjia opedadara, jaradiapedada sida Jesua jũma

* 6:17-18 Levitico 18:16.

nēbΛΓΛ panasidaa. ³¹ Māwā panΛne ēberārāra zocārā zesidaa. Ādjirā careba panΛba poya ne codaē basía. Mañ bērā Jesuba jarasia:

–WānadrΛ ēberā neēmaa λñāūni carea.–

³² Ara mañda āduba jābađe wāsidaa ēberā neēmaa. ³³ BaribΛΓΛ zocārāba ādji wābΛdara unusidaa. Mañne cawasidaa cairāda māwā wānada. Mañ bērā puruzabemarāda ādji wābΛdamaa jīrūba wānapeda ādji na jūēsidaa. ³⁴ Jesura jābađeba drua badobΛΓΛđe mañ ēberārā zocārā duanΛda unusia. Oveja dji wagabari neē queda quīrāca panΛ bērā Jesuba ādjirāra mīā djuburi unusia. Mañ carea ādjirāa jaradia besia.

³⁵ Queubode Jesu ume nībabadarāra idjima zedapeda jarasidaa:

–Nama ēberāra caita neēa. Mañ awara queubΛΓΛa.

³⁶ Ēberārāa jaradua de beamaa wa puru beadaa codira nēdode wānamārēā. Ni cārē sida neē panΛa.–†

³⁷ BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–BārābΛΓΛ ne cobidada.–

Mañne ādjia jarasidaa:

–¿Cārēda daiba cobidí? ¿BΛa quīrīā bΛca daiba jūma nañ ēberārā itea pañ nēdode wānida? AbΛda berara poa aba trajaida bΛa mañ parata edai carea.–

³⁸ Mañne Jesuba iwidiisia:

–¿Dadjirāba pañda jūmasāwā eropanΛ? AcΛđe wānadua.–

Ara mañda wāsidaa. AcΛdapeda ādjia jarade zesidaa:

–Pañda juesumabe idjaba bedaada umébe eropanΛ.–

³⁹ Mañbe Jesuba jūmarāa jarasia pōājārā pāwārāne awara awara chūpanenamārēā. ⁴⁰ Ara mañda λcΛΓΛ cien, λcΛΓΛ cincuenta awara awara chūpanesidaa. ⁴¹ Jesuba pañ juesuma panΛra, beda umé panΛ sida idji jΛwade edapeda bajānaa acΛpeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe pañra cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēā. Beda umébema sida jedecadamārēā diasia. ⁴² Mañbe jūmarāda ne codapeda jāwūēsidaa. ⁴³ Pañ adubadara, beda adubada sida jΛΓΛ pesidade doce jamara birasidaa. ⁴⁴ Mama ne copedadara dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaa.

Jesu do λrλ nībada

Mateo 14:22-27; Juañ 6:16-21

⁴⁵ Māwānacarea Jesuba idji ume nībabadarāra jābađe badobisia idji na quīrārā chānapeda Betsaidá purudaa wānamārēā. Mañne idjira besia ēberārā diguidaa wābigai carea. ⁴⁶ Jūmarāda wābigapeda eyadaa Ācōrēa iwidiide

† 6:36 Ni cārē sida neē panΛa. Griego bedeade λcΛΓΛ cartade mañra neēa.

wāsia. ⁴⁷ Queuside Jesu ume nībabadarāra jābade do quēsidra panasidaa. Mañne Jesura drua iduba basia. ⁴⁸ Idjia unusia ādjira dowiba poya wānaē panada nāūrāda ādji nocoareba puá nūma bērā. Āsabodode Jesura do ḗrḗ nīda ādjirā caita wāyā wābala basia. ⁴⁹⁻⁵⁰ Mañne jūmarāba idjira do ḗrḗ nīda unusidaa. Baribala bēwārāda māwā bada crīchasiidaa. Mañ carea bio dauperadapeda ne wayaaba biasidaa. Ara mañda Jesuba jarasia:

–¡Sozarra beadadua! Māda jāwā ba. ¡Ne wayarānadaul–

⁵¹ Jesu jābade badoside nāūrāra cābasia. Mañ bērā bio ne wayasidaa idjaba cawa crīchadaē panesidaa. ⁵² Jesuba pañ mañi badeba ēberārāra zocārā ne cobigadamīna ādjia wadibida idjidebemada cawadaē panasidaa. Abeda poya cawadaē basia.

Jesuba Genesare druade cacua biē bea biabida

Mateo 14:34-36

⁵³ Chā wānada Genesare druade jūēnapeda doya wibarisidaa. ⁵⁴ Jābadeba drua badosidade mamabemarāba abeda Jesura cawasidaa. ⁵⁵ Mañ carea puruza pira wāsidaa ādji cacua biē beara Jesumaa ededamārēā. Ēberārāba Jesura sāma bada ūrīsīdara dji cacua biē beara cadede araa edebadjidaa. ⁵⁶ Idji wābala za ēberārāba cacua biē quedearea ode badadjidaa. Puru zaquede, puru beade, puru āi bida māwā obadjidaa. Mañne Jesua bedea djuburiabadjidaa idjia cacuade jḗ ba ida tābimārēā. Idji tābdara jūmaena biacuabadjidaa.

7

Jawa saglabadadebema

Mateo 15:1-20

¹ Ewari aba pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sīda Jerusaleñ purudeba Jesumaa zesidaa. ² Mañ ēberārāba unusidaa ḗcala Jesu ume nībabadarāda jawa sagladaē ne co panada. Drōāenabemaba jawa saglabadadebema jaradiapedada quīrāca odaē panā bērā ādjira biē jarasidaa.* (³ Pariseorāba, waabema judiorā bida jawara barima zocārā sagladaa drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca.† Māwā sagladaēbala ne codaca. ⁴ Idjaba ne nēdobuebadamaaba diguida zedapeda drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca sagladaēbala, ne codaca. Mañ awara ādji sāūda, zocoda, cuguruda, cāda sīda quīrācuīta sagladaa.‡ Ne zocārā quīrācuīta

* **7:2** Ādjira biē jarasidaa. Griego bedeaē ḗcala cartade mañra neēa. † **7:3** Levítico 22:4-8de sacerdoterā cuidida panānebemada ba ba, baribala Jesu ewaride pariseorāba jarabadjidaa jūmarāba māwā odida panada. ‡ **7:4** Cāda. Mañba jaraē ba borobada ātebala ādji ne codi carea chūmebadada. Griego bedeaē ḗcala cartade mañra neēa.

obadaa drõãenabemaba jaradiapedada êpëni carea.) ⁵ Maãne pariseorãba, judiorã ley jaradiabadarã bida Jesua iwidisidaa:

–BΛ ume nĩbabadarãba jΛwa mititia ne cobadaa. ¿Cãrẽ cãrẽã dadji drõãenabemaba jaradiapedadara odaca?–

⁶ Jesuba panusia:

–Bãrã dji biaca bearã, ãcõrẽneba bedeabari Isaíaba bãrãnebemada nãwã aride bΛsia:

Naã puruba m̃ãa bia bedeabaria, baribΛrΛ wãrãda ãdji sodeba m̃ãma crĩchadacaa.

⁷ ãdji quĩrĩãbe m̃ãa bia bedeabadaa.

Mã bedeã cãyãbara eberã crĩchadrΛ jaradiabadaa. §

⁸ Ara maã quĩrãca ãcõrẽba obi bΛ bedeãrã bãrãba amabadaa drõãenabemarãba jaradiapedada êpëni carea.–*

⁹ Maã awara Jesuba jarasia:

–Ara bãrãba obadadeba ãcõrẽba obi bΛ bedeãrã igarabadaa.

¹⁰ Moiseba nãwã jarasia: “BΛ zezada, bΛ papa sida wayadua.”†

Naã sida jarasia: “Bariduaba idji zezada wa idji papada biẽ jaraibΛrΛ, maãgΛra beuida bΛa.”‡ ¹¹⁻¹² BaribΛrΛ bãrãba dji zeza wa dji papa careba amaaba ababe naãda jarabadaa: “Jũma m̃ãa erobΛra ãcõrẽã diada bẽrã m̃ãa bΛra poya carebaẽa.”§

¹³ Mãwã bãrã drõã naẽnabemaba jaradiapedada êpẽ panΛneba ãcõrẽ bedeãrã igarabadaa. Bãrãba ne zocãrã maã quĩrãca obadaa.–

¹⁴ Maãbe Jesuba eberãrã arima duanΛra jũma trãpeda nãwã jarasia:

–Jũmarãba m̃ã bedeãrã ùrĩnadia cawadamãrẽã. ¹⁵ Dadjia cobadaba ãcõrẽ quĩrãpita mititia bΛcaa. ãtebΛrΛ sodeba ze bΛbΛrΛ dadjira mititia bΛbaria. ¹⁶ Dji cΛwΛrΛ bara bΛba quĩrãcuíta ùrĩdua.–*

¹⁷ Maãbe Jesuba eberãrã arima duanΛra amepeda diguidaã wãsia. Mama idji ume nĩbabadarãba dadji mititia bΛbaridebemada iwidisidaa. ¹⁸⁻¹⁹ Maãne Jesuba jarasia:

–¿Bãrã bida wadi adua panΛca? ùrĩnadia: dadjia cobadaba ãcõrẽ quĩrãpita mititia bΛcaa, dadji sode eda wãé bΛ bẽrã. ãtebΛrΛ biteda wãpeda dajadaã eδrΛbaria.–

Mãwã jara bΛdeba Jesuba cawabisia ne jũma codira bia bΛda. ²⁰ MaãbebΛrΛ jarasia:

–EdaΛba ze bΛba eberãra ãcõrẽ quĩrãpita mititia bΛbaria. ²¹⁻²² Crĩcha cadjiruada, daunemaida, auδua baida, m̃ã

§ 7:7 Isaía 29:13. * 7:8 Griego bedeade ãcΛrΛ cartade idjaba nãwã bΛ bΛa: “Bãrãba zocoda, sãũ sida quĩrãcuíta sΛgΛbadaa. Bãrãba ne zocãrã maã quĩrãca obadaa.” † 7:10 Exodo 20:12. ‡ 7:10 Exodo 21:17. § 7:11-12 M̃ãa erobΛra ãcõrẽã diada. Griego bedeade bΛ bΛa: “NaãgΛra Corbaãa.” * 7:16 Griego bedeade ãcΛrΛ cartade maã versícultura neãa.

beaida, ne drΛaida, jūma eroβa quĩrĩã ðaida, ne cadjirua o ðaida, djãrã cūrũgaida, peraẽ oida, djãrãba eroβΛ carea biẽ ðaida, êcarraare biẽ bedeaida, djãrã cãyãbara biara ðΛda crĩchaida, idjaba crĩcha neẽ ðΛca o bai sida êberã sodeba zebaria. ²³ Jūma mañ cadjirua edaΛba ze ðΛba êberãra Ācōrẽ quĩrãpita mititia ðΛbaria.–

Jesuba wẽrãcau biabida

Mateo 15:21-28

²⁴ Jesura mamaΛba Tiro druadaa wãpeda abaΛ êberã dede ðesia.† Idji sãma ðΛda ni abaΛa cawabi quĩrĩãé ðasia. Mãwãmĩna cawasidaa. ²⁵ Mañ druade wẽrãda ðasia. Idji caura jai bara ðasia. Mañ wẽrãba Jesudebema ũrĩside idji ðΛmaa wãpeda idji jĩrũ caita chĩrãborode cobesia. ²⁶ Mañne bedea djuburiasia Jesuba jaira idji cau cacuadebemada ãyã jΛretamãrẽã. BaribΛrΛ wẽrãra judioẽ basia.‡ Siropenicia druadebema basia. ²⁷ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

–Warrarãda na idu ne cobida ðΛa. Biẽ ðΛa warrarãba co panΛda jãrĩda usaa diai carea.–

²⁸ Mañne wẽrãba panusia:

–BΛa jara ðΛra wãrãa, mñ Boro, baribΛrΛ warrarãba djico jurrusoabidada usaba mesa edre cobaria.–

²⁹ Mañ ũrĩpeda Jesuba jarasia:

–BΛa mãwã bia panuna bẽrã necai diguidaa wãdua. BΛ cau cacuade ðada jaira ãyã wãsia.–

³⁰ Wẽrã idji dede jũẽside idji caura cΛdade necai ðΛda unusia. Dji jaira wãrãda ãyã wãsia.

Jesuba êberã cΛwΛrΛ qui ðΛ biabida

Mateo 15:29-31

³¹ Jesura Tiro druade ðadada jẽda wãsia. Sidoñ druade jũẽne wãpeda Decapoli druaareba Galilea amene dromanaa wãsia. ³² Mama êberãrãba cΛwΛrΛ qui ðΛda Jesumaa enesidaa. Mañ êberãra idjaba quĩrãme cara ðasia. Ādjirãba Jesua bedea djuburiasidaa idji jΛwara mañ êberã ãrã ðΛpeda biabimãrẽã. ³³ Ara mãda Jesuba cΛwΛrΛ qui ðΛra jĩga edesia. Mañbe idji jΛwa jĩwĩnĩra dji êberã cΛwΛrΛ uriaza berajusia. Mãwã opeda ara idji jΛwa quẽbΛde idosia. Êberã quĩrãmene ibaba mãrĩ wara edasia. ³⁴ Mañbe bajãnaa acΛpeda ãyãba drasoã ãyãbapeda arameo bedeade jarasia: “¡Epata!” Mañ bedeaba jara ðΛa “ogadrΛdua.” ³⁵ Ara mãda êberã cΛwΛrΛra ogadrΛpeda bia ũrĩ ðesia. Idji quĩrãmera biaða bẽrã bia bedea ðesia.

† 7:24 Tiro. Griego bedeade Ἰσραὴλ cartade mañ awara “idjaba Sidoñ” ðΛ ðΛa.

‡ 7:26 Judioẽ. Griego bedeade Ἰσραὴλ “griego.”

³⁶ Jesuba ādjirāa jarasia mañnebemada ni abaa jararānamārēā. Māwāmīna wetara nēbabadjidaa. ³⁷ Dji arima panaba bio cawa crīchadaē panesidaa. Nāwā jarasidaa:
 -Jesuba ne jūmada bia o ba. Cawara qui beara ūrībībaria, quīrāme cara beara bedeabībaria.-

8

Jesuba mil quīmārē ēberārā ne cobida

Mateo 15:32-39

¹ Mañ ewaride wayacusa ēberārāra Jesuma zocārā powuasidaa. Ādjirāba codira neē panasidaa. Mañ bērā Jesuba idji ume nībabadarāra trāpeda jarasia:

² -Mā na ēberārāra mīā djuburi unu ba. Mā ume duanda ewari ūbea babara. Ādjia codi carea eropananara jōsia. ³ Mā ādjirāra ne codaē diguida wābigaibara, ota cacua norrabarīdia. Aara wārāda tamba ze panā.-

⁴ Idji ume nībabadarāba iwidisidaa:

-Nama ēberā neēma sāmā jā ēberārā itea codira edadi?-

⁵ Mañne Jesuba iwidisia:

-¿Bārāba paāda jūmasāwā eropana?-

Ādjia panusidaa:

-Sietebe.-

⁶ Mañbe Jesuba ēberārāra jūma egode chūmēbicuasīa. Mañ siete paāra idji jawade edapeda Ācōrēa bia bada asia. Mañbe paāra cōrācuapeda idji ume nībabadarā diaasia jedecadamārēā. Ara maāda jedecasidaa. ⁷ Idjaba beda zaqueda zocārāēbe eropanasidaa. Jesuba mañ carea Ācōrēa bia jarapeda ēberārā jedecabisia. ⁸ Ara maāda jūmarāba codapeda jāwūacuasidaa. Dji adubada jara pesidade siete jamara birasidaa. ⁹ Mama ne copedadara mil quīmārē duanasidaca ba. Māwānacarea Jesuba ēberārāra wābigasia. ¹⁰ Mañbe idjira, idji ume nībabadarā sida jābae badodapeda Dalmanuta druada wāsidaa.

Pariseorāba Jesua ne ununaca obi panana

Mateo 16:1-4; Luca 12:54-56

¹¹ Mañ ewaride pariseorāda zedapeda Jesu ume ijara panasidaa. Ādjia cawa quīrīā panasidaa idjira wārāda bajāneba ze ba cawaya. Mañ bērā ādjia Jesua iwidisidaa ne ununacada omārēā. ¹² Ādjia māwā mīā sē panā bērā Jesura āyāba drasoā āyābapeda jarasia:

-Idībema ēberārāba cārē cārēā ne ununacada unu quīrīā panā? Wārā arada mā jaraya: māra Ācōrēneba ze bada cawadamārēā mā ne ununacada oēa.-

13 Māwā jarapeda pariseorāra amesia. Jesura idji ume nībabadarā sīda jābade badosīdaa wayacusa amene droma quīrārā chāni carea.

Pariseorā harina ēsābibari

Mateo 16:5-12

14 Maļ chā wābΛdade Jesu ume nībabadarāba cawasīdaa paļda quīrādoasīdada. Jābade paļda ababe eropanasīdaa.

15 Maļne Jesuba jarasia:

–Pariseorā harina ēsābibarīda, Herodede sīda quīrācuiadada.–

16 Jesu ume nībabadarāra āduba nāwā bedeasīdaa:

–Idjia māwā jarasia dadjirāba paļda enepedadaē bērā.–

17 Jesuba cawa bēsia cārēnebemada bedeā panāda. Maļ carea jarasia:

–ĶCārē cārēā paļra neēana a panā? ĶMāa odara bārāba unusidamīna cawadaē basica? ĶAbeda poya cawadaēca? ĶAdua panāca māra caida? 18 ĶBārāra dau bara beamīna ununacaca? ĶCΛWΛrΛ bara beamīna ūrīnacaca? Māa odara Ķquīrādoasīdaca? 19 Māa paļ juesumaneba ēberārā mil juesuma ne cobigadacarea bārāba dji adubada jΛrΛ pesīdade Ķjamara jūmasāwā birasīda?–

Ādjirāba panusīdaa:

–Doce.–

20 Jesuba jarasia:

–Idjaba māa siete paļba ēberārā mil quīmārē ne cobigadacarea bārāba dji adubada jΛrΛ pesīdade Ķjamara jūmasāwā birasīda?–

Ādjirāba panusīdaa:

–Siete.–

21 Maļbe Jesuba ādjirāa iwīdīsia:

–ĶSāwāērā bārāba wadībīda cawadaē?–

Jesuba ēberā dauberrea bΛ biabīda

22 Betsaidā purude jūēsīdade āCΛrΛba ēberā dauberrea bΛda Jesuma enenapeđa bedeā djuburiasīdaa biabimārēā.

23 Jesuba maļ dauberrea bΛra jΛwade jidapeđa puru āyā edesia. Maļbe dji ēberā daude idosia. Idji jΛwara ārā bΛpeđa iwīdīsia unubΛrΛ cawaya. 24 Maļne ēberāba acΛpeđa jarasia:

–Māa ēberārāda unu bΛa barībΛrΛ bacuru quīrāca nīnada unu bΛa.–

25 Jesuba wayacusa idji jΛwara ēberā dau ārā bΛsia. Maļne ēberāba bio unu bēsia idji daura biada bērā. TΛmΛ ne jūmada ēsā unu bēsia. 26 Jesuba idjīa nāwā jarasia:

–Digūīdaa wābΛrΛde purude eđa wārādua. Māa odara ni abΛΛa jararādua.–*

* 8:26 Māa odara ni abΛΛa jararādua. Griego bedeade āCΛrΛ cartade māra neēa.

*Pedroba Jesudebema jarada**Mateo 16:13-20; Luca 9:18-21*

²⁷ Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sīda Cesarea-Pilipo druade puru zaque beaza parrlade wāsīdaa. Ode nīnane Jesuba idji ume nībabadarāa iwīdīsia:

–Ēberārāba mārā ¿caida crīcha panΛ?–

²⁸ Ādjirāba panusīdaa:

–ΛcΛrΛba jara panΛa bΛra Borocuebari Juaīda. Dewararāba jara panΛa bΛra Elīada. Dewararāba jara panΛa bΛra Ācōrēneba bedebarīda.–

²⁹ Maāne Jesuba iwīdīsia:

–BarībΛrΛ bārāba mārā ¿caida crīcha panΛ?–

Pedroba panusia:

–BΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaa.–†

³⁰ Jesuba ādjirāa bio jara bΛsia maāgΛra ni abΛΛa jararānamārēā.

*Jesuba idji beadidebema jarada**Mateo 16:21-28; Luca 9:22-27*

³¹ MamaΛba ātaa Jesuba idji ume nībabadarāa jarabadjia idjira bia mīgaida bΛda. Nāwā jarasia:

–Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada bīda mΛ, Naā Djara Edadada igaradapeda beabīdia. BarībΛrΛ mārā ewari ūbeade ārēbaya.–

³² Jesuba maāgΛra ebuḁa jarasia. Maā carea Pedroba idjira jīgabe edepeda quēā bΛ quīrāca māwā bedearāduada asia. ³³ BarībΛrΛ Jesuba jēda idji ume nībabadarāmaa acΛbΛrΛde Pedrora nāwā quēāsia:

–Satana, mΛ caitabemada āyā wādua. BΛa Ācōrē quīrāca crīchaē bΛa. ĀtebΛrΛ ēberā quīrāca crīcha bΛa.–

³⁴ Jesuba idji ume nībabadarāra, dewararā sīda trīrpeda jarasia:

–AbΛba mΛda ēpē quīrīā bΛbΛrΛ, idjia o quīrīā bΛra igarapeda bia mīgai carea baida bΛa.‡ Maābe mārā ēpēida bΛa.

³⁵ AbΛba naā ējūāne bia baida jΛrΛ baibΛrΛ, jīrūare bia baēa. BarībΛrΛ abΛda mΛ carea beuibΛrΛ wa beḁa bia mΛnebema jara bΛ carea beuibΛrΛ, Ācōrē ume ewariza zocai baya.

³⁶ Ēberāda naā ējūāne ne jūma erobΛde beuibΛrΛ, ¿idjia erobΛba carebaica? ³⁷ Beu amaaba idjia erobΛdebemada ¿jūmasāwā poya diai? ³⁸ AbΛba naā ējūāne cadjirua o bea tāēna mārā, mΛ beḁa sīda adua bΛaḁa aibΛrΛ, mΛ, Naā Djara Edada ΛbΛa

† **8:29** Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada. Maārā griego beḁeade “Crito” bΛ bΛa. Critora trāēa. Jara bΛa “Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bΛdadada.” Arameo beḁeade jarabadaa “Mesías.” ‡ **8:34** Bia mīgai carea baida bΛa. Griego beḁeade nāwā bΛ bΛa: “Idji crura atau edeida bΛa.”

bara zebΛΓΛde mañ ēberāra adua bΛada aya. Mañ ewaride mñ Zeza Ācōrē lBΛa bara idjaba idji bajānebema nezocarā lBΛa bara zeya.-

9

¹ Idjaba Jesuba jarasia:

-Mñā wārāda jaraya: λCARΛ nama panΛ beudi naēna ebuda ununia Ācōrēba mñ, jūmarā Boro bΛdara lBΛa bara zebΛΓΛda.-

*

Jesu quĩrā awara nūmena

Mateo 17:1-13; Luca 9:28-36

² Sei ewari badacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, Juañ sida āduba eya λTL bΛmaa edesia. Mama ādji quĩrāpita Jesura quĩrā awara nūmesia. ³ Idjia cacuade jñ bΛra bio totroa besia. Nañ ējūānebemaba tātobΛda sida mañ quĩrāca poya totroa odaēa. ⁴ Mañne ādjia unusidaa Elíada, Moise sida Jesu ume bedea panΛda. ⁵ Mañ carea Pedroba Jesua jarasia:

-Jaradiabari, bia bΛa दौरा नामा panΛda. Daiba de zaqueda ūbea odia; aba bΛ itea, aba Moise itea, idjaba aba Elía itea.-

⁶ Pedrora māwā bedeasia ni cārē sida cawaē bērā. Ādjira wārāda dauperasidaa. ⁷ Māwā bΛde jārārāda ādji λrλ zesia. Mañ jārārāneba nañ bedeada jīgua ūrīsidaa:

-NaλgΛra mλ Warraa. Idjira mñā bio quĩrā bΛa. Idjia jara bΛra ūrīnada.-

⁸ Wayacusa acbΛdade waabemarāda ununaē basía. Ababe JesudrΛ ādjirā ume basia.

⁹ Mañbe eyadeba edaa zebΛdade Jesuba ādjía bio jara bΛasia eyade unupedadara ni abaa jararānamārēā aba Nañ Djara Edada λrēbabΛrΛdaa. ¹⁰ MaλgΛra ara ādji crīchade eropanesidaa. Ājdjuduba mañ λrēbaidebemada iwīdidruabadjidaa. ¹¹ Mañbe Jesua iwīdisidaa:

-Māwāra judiorā ley jaradiabadarāba λcārē cārēā jarabada Elíada naārā zeida bΛda?-

¹² Jesuba panusia:

-Wārāda Elíara naārā zeida bΛa ne jūmada bia bΛi carea.† BaribΛrΛ λcārē cārēā Ācōrē Bedeade bΛ bΛ Nañ Djara Edadara bia mīgaida bΛda idjaba ēberārāba igaradida? ¹³ Mñā bārāa jaraya: Elíara wārāda zesia.‡ Māwāmīna Ācōrē Bedeade bΛ bΛ quĩrāca ēberārāba o quĩrā pananara idji ume osidaa.§

* **9:1** Ununia Ācōrēba mñ, jūmarā Boro bΛdara lBΛa bara zebΛΓΛda. Ebuda bΛēa cārēda ununida. λCARΛmaarā jara bΛa Jesu quĩrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmaarā jara bΛa Jesu λrēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida. † **9:12** Malaquia 3:1; 4:5-6. ‡ **9:13** Mateo 11:14; 17:11-12; Luca 1:16-17. § **9:13** Marco 6:14-29.

Jesuba warra jai bara bΛ biabida

Mateo 17:14-21; Luca 9:37-43

¹⁴ Jesura, Pedrora, Santiagora, Juañ sida waabema Jesu ume n̄babadarã duanΛmaa zesidaa. Mañne unusidaa zocãrã ëberãrãda ãdjirãma powua n̄mΛda. ΛcΛrΛ judiorã ley jaradiabadarãda ãdjirã ume caicaya duanasidaa. ¹⁵ Jesu unusidade j̄umarãba bio cawa cr̄ichadaẽ basía. Ara mañda idjima pira wãnapeda audiabarisidaa. ¹⁶ Jesuba ãdjirãa iwídisia:

-¿Cãrẽ cãrẽã caicaya duanΛ?-

¹⁷ Mañ powua n̄mΛneba abΛba panusia:

-Jaradiabari, m̄ warrada enesia bΛa biabimãrẽã. Idjira jai bara bΛa. Mañ jaiba idjira quĩrãme cara erobΛa. ¹⁸ Jaiba jidabΛrΛde bæbibaria, yedaa cõpepeabibaria, quída cΛrΛabibaria, idjaba cacua ΛbΛa tabΛbaria. M̄la bΛ ume n̄babadarãa jarasia jãñ jaira ãyã jΛretadamãrẽã. Mãwãm̄ina poyadaẽ basía.-

¹⁹ Jesuba jarasia:

-jBãrãba Æcõrẽra Ìjãnacaal! Ìjãnamãrẽã ¿aba sãlbe m̄la droai? Warrara namaa enenadua.-

²⁰ Ara mañda warrara Jesumaa edesidaa. Dji jaiba Jesu unubΛrΛde warrara wawabisia. Warrara egode bæpeda bΛrabari tabesia, idjaba itedaa cõpepea tabesia. ²¹ Jesuba dji zezaa iwídisia:

-¿DãrãbΛrΛca jãwã bΛra?-

Dji zezaba panusia:

-Caibe edaΛba jãwã bΛa. ²² Jaiba idjira bea quĩrã bΛa. B̄arima zocãrã idjira tΛbΛde bæbibaria idjaba edaude doeda bæbibaria. Daira quĩrã djuburiadua. Poya carebaibΛrΛ, carebadua.-

²³ Mañne Jesuba jarasia:

-BΛa ¿sãwã m̄la poya carebaibΛrΛ a bΛ? BΛa Ìjãida bΛa m̄la poya carebaida. Mãwã ÌjãbΛrΛ itea Æcõrẽba ne j̄umada oida bΛa.-

²⁴ Ara mañda dji zezaba j̄igua jarasia:

-M̄la Ìjã bΛa baribΛrΛ carebadua biara Ìjãi carea.-

²⁵ Jesuba ëberãrãda araa powuabΛrΛda ununa bẽrã dji jaira nãwã quẽãsia:

-Quĩrãme carabibari jai, cΛwΛrΛ quibibari jai, m̄la b̄la jaraya: nañ warra cacuadebemada ãyã wãdua. Waa idji cacuade eda zerãdua.-

²⁶ Ara mañda dji jaira biapeda wayacusa warrara biara wawabisia. Mañbe idji cacuadebemada ëdrasia baribΛrΛ warrara abeda beuda quĩrãca tabesia. Mañ bẽrã dji arima duanΛba jara duanesidaa:

-¡Ay, jãñ warrara jaidabarisial!-

²⁷ BaribΛΓΛ Jesuba warra jΛwade jidapeda piradrΛbisia. Mañne warrara ãta nũmesia. ²⁸ Jesura diguidaa wãnacarea idji ume nĩbabadarãba ãduba iwidiſidaa:

–¿Sãwãẽrã dairãba jãã jaira poya ãyã jΛretadaẽ basi?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Jai nañca ðea ãyã jΛretadi carea ãcõrẽa iwidiſida panΛa idjaba ne coðaca ewarida odida panΛa.–*

Jesuba idji beadiðebema waya jarada

Mateo 17:22-23; Luca 9:44-45

³⁰⁻³¹ MamaΛba Galilea druade pΛΓΓΛa wãſidaa. Jesuba idji ume nĩbabadarãa jaradia ðΛ bẽrã sãma panΛda ni aþaΛa cawabi quĩrĩãẽ basia. Mañne ãdjirãa jarasia:

–Mã, Nañ Djara Edaðara aþaΛba ãberãrãa jidabiya. ãdjirãba mãra beadia, baribΛΓΛ ewari ùbeade mãra ãrẽbaya.–

³² Mãwã jaradaara idji ume nĩbabadarãba poya cawadaẽ basia. Idjia iwidiſida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara ðΛ?

Mateo 10:42; 18:1-9; Luca 9:46-50; 17:1-2

³³ Mañbe Capernaũ puruðaa jẽda zesidaa. Diguida pane-nacarea Jesuba iwidiſia:

–¿Cãrẽ cãrẽã ode caicaya zesida?–

³⁴ ãdjirãra chupea panesidaa wãrãda caicaya zepedada bẽrã. ãdjirãra ijara panasidaa caida dji dromaara ðai cawaya.

³⁵ Mañbe Jesura chũmepeda idjia edada doce panΛra caitaara trãpeda jarasia:

–AþaΛda dji dromaara ða quĩrĩã ðΛbΛΓΛ, jũmarã cãyãbara edaara ðaida ðΛa. Waabemarã nezocada ðaida ðΛa.–

³⁶ Mañ carea warra zaqueda edapeda ãdjirã ãsi nũmΛsia. Mañbe idji jΛwade bara edapeda jarasia:

³⁷ –AþaΛba mã ãjã ðΛðeba warrarãda bia edaibΛΓΛ, mãda bia edabΛΓΛa. Mã bia edabΛΓΛba aþabe mãda edabΛΓΛã, ãtebΛΓΛ mã Diabueda sida bia edabΛΓΛa.–

³⁸ Mañne Juañba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, daiba unusidaa ãberãba ðΛ trãneba jaida ãyã jΛrecua ðΛda. BaribΛΓΛ idjira dadjirã ume nĩẽ bẽrã daiba jarasidaa waa mãwã orãmãrẽã.–

³⁹ Mañne Jesuba jarasia:

–Mãwã orãnadua. Mã trãneba ne ununaca o ðΛba mãnebemada poya biẽ bedeaã. ⁴⁰ Dadjirã ume dji quĩrũera dadjirãare ðΛa. ⁴¹ Wãrã arada mãa jaraya: bãrãra mãre bẽrã bariduaba bãrãa baidoda dawaibΛΓΛ, ãcõrẽba wãrãda mã ãberãa nebiada diaya.

* **9:29** Idjaba ne coðaca ewarida odida panΛa. Griego bedeaðe ãcΛΓΛ cartade mãra neã.

42 Bariduaba mǎ ĩjǎ bea dji dromaẽ quedeada cadjiruade baebib_{ΛΓΛ}, Ācōrēba maļ ēberāra bio cawa oya. Maļ cawa oira bio zarea bai bērǎ, biara b_{ΛA} maļ ēberǎ ochirude yuda j_Λnapeda pusade batabuedida. 43-44 B_Λ j_Λwaba b_{ΛA} cadjiruada obib_{ΛΓΛ}, maļ cadjirua o amaaba b_{ΛA} tutadua. B_{ΛA} j_Λwa ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maļda biara b_{ΛA} j_Λwa umé erob_Λda t_Λb_Λ urua quicamaa wǎi cǎyǎbara.† 45-46 Ara maļ quĩrǎca b_Λ jĩrǔba b_{ΛA} cadjiruada obib_{ΛΓΛ}, maļ cadjirua o amaaba b_{ΛA} tutadua. B_{ΛA} jĩrǔ ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maļda biara b_{ΛA} Ācōrēba b_{ΛRA} jĩrǔ umé erob_Λda t_Λb_Λ urua quicamaa batabuei cǎyǎbara.‡ 47 Idjaba b_Λ dauba b_{ΛA} cadjiruada obib_{ΛΓΛ}, maļ cadjirua o amaaba ēūtadua. B_{ΛA} dau ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Maļda biara b_{ΛA} Ācōrēba b_{ΛRA} dau umé erob_Λda t_Λb_Λ urua quicamaa batabuei cǎyǎbara. 48 Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradr_Λ nūm_Λ sida quicaa.§

49 Dadjirāra bia mĩga pan_Λneba Ācōrē itea bia beadia.* 50 Tāda bia b_{ΛA} barib_{ΛΓΛ} c_Λyada jōib_{ΛΓΛ} ħsǎwǎ wayacusa c_Λya bei? Maļ bērǎ Ācōrē itea bia beadadua.† Idjaba ābaa necai beadadua.-

10

Jesuba mĩã amaira biẽ b_Λada ada

Mateo 19:1-12; Luca 16:18

1 Maļbe Jesura Capernauļ purudeba Judea druadaa wǎsia Jordaļ do quĩrǎare. Ēberǎrǎ zocǎrǎ wayacusa idjima zesisidade idjia obari quĩrǎca ādjirǎa jaradia besia. 2 Mǎwǎ b_Λde ħc_ΛΓ_Λ pariseorǎda zesidaa. Idji biẽ bedeabidi carea nǎwǎ iwidišidaa:

-ĶUmaquĩrǎba dji quimada amaida bia b_Λca?-

3 Jesuba panusia:

-ĶMoiseba cǎrēda b_Λsi?-

4 Pariseorǎba panusidaa:

-Moiseba iduaribisia. Idjia jarasia abalaba idji wērǎa carta mĩã amainebemada diaib_{ΛΓΛ} amaida b_Λada.-*

5 Maļne Jesuba jarasia:

-Moiseba maļ bedeara b_Λasia bārǎra c_Λw_ΛΓ_Λ zarea bea bērǎ.

6 Barib_{ΛΓΛ} naļ ējūã oside Ācōrēba umaquĩrǎda, wērǎ sida osia.†

† 9:43-44 Griego bedeade ħc_ΛΓ_Λ cartade idjaba nǎwǎ b_Λ b_{ΛA}: "Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradr_Λ nūm_Λ sida quicaa." ‡ 9:45-46 Griego bedeade ħc_ΛΓ_Λ cartade idjaba nǎwǎ b_Λ b_{ΛA}: "Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradr_Λ nūm_Λ sida quicaa." § 9:48 Isaía 66:24. * 9:49 Maļ versícolora abeda ebuda b_Λēa. Griego bedeade b_Λ b_{ΛA}: "Jūmarǎda t_Λb_Λ uruaba c_Λya beadia."

† 9:50 Maļ bērǎ Ācōrē itea beadadua. Maļra griego bedeade ebuda b_Λēa. Nǎwǎ b_Λ b_{ΛA}: "Tāda ara bǎdjide eda erobeadaua." * 10:4 Deuteronomio 24:1-4. † 10:6 Genesi 1:27; 5:2.

⁷Mañ carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ãbaa ãebaria. ⁸Mãwã cacua aba ß quĩrãca panã.‡
 Ādjira umé panãëa, ãtebãrã aba ß quĩrãca panã. ⁹Mañ bẽrã Ācõrẽba ãbaa ßadara dji amanacara panã.-

¹⁰Waya diguidaa wãpedadacarea Jesu ume nĩbabadarãba idjia abari quĩrãca iwídisidaa. ¹¹Mañne Jesuba panusia:

-Baridua umaquĩrãba idji quimada amapeda dewara wẽrãda edaibãrã, mañ umaquĩrãra daunema ßã. ¹²Idjaba wẽrãba idji quimada amapeda dewara umaquĩrãda edaibãrã, mañ wẽrãra daunema ßã.-

*Jesuba warra zaquerã bia jara ßada
 Mateo 19:13-15; Luca 18:15-17*

¹³Mañne ãberãrãba warra zaquerãda Jesuma enesidaa idji jãwada ãrã ßãpeda bia jara ßãmãrẽã. Baribãrã Jesu ume nĩbabadarãba dji warrarã enebãdara quẽãsidaa. ¹⁴Ādjia mãwã obãdara Jesuba bio biẽ ununa bẽrã nãwã jarasia:

-Idu warra zaquerãra mãmaa zebidua, Ācõrẽba pe erobãdebemara ãdjirã quĩrãca panã bẽrã. ¹⁵Wãrã arada mã jaraya: warra zaqueba idji zeza epẽbari quĩrãca abaãba Ācõrẽda epẽëbãrã, mañ ãberãra Ācõrẽba pe erobãdebema baëa.-

¹⁶Mãwã jarapeda Jesuba warra zaquerãra jãwade bara edapeda idji jãwara ãrã ßãpeda bia jara ßãcuasia.

*Parata bara ßã Jesu ume bedeada
 Mateo 19:16-30; Luca 18:18-30*

¹⁷Jesu mamaãba wãbãrãde ãberãda idjimaã pira zesia. Mañ ãberãra Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda iwídisia:

-Jaradiabari bia, Ācõrẽ ume ewariza zocai ßai carea ¿mãã cãrẽda oida ßã?-

¹⁸Jesuba panusia:

-¿Cãrẽ cãrẽã mãra dji biaada a ßã? Ni abaãda dji biaëa, ababe Ācõrẽdrã dji biaa. ¹⁹ßã cawa ßã Ācõrẽba obi ßã bedeara: mã bearãdua, daunemarãdua, ne drãarãdua, sewadeba djãrãra biẽ jararãdua, djãrã cürũgarãdua, ßã zezara, ßã papa sida wayadua.-

²⁰Mañne ãberãba jarasia:

-Jaradiabari, cũdra edaãba mã jũma mããrãrã ãjã o ßã.-

²¹Mañne Jesuba ãberãra quĩrãneba acãpeda jarasia:

-Wadi ßã ne aba oida ßã. ßã erobãra jũma nẽdobuede wãpeda dji paratara ne neẽ quẽdeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erobaya. Mãbe mã ume nĩbade zedua.-§

‡ 10:8 Genesi 2:24. § 10:21 Griego bedeade ãcãrã cartade idjaba nãwã ßã ßã: "Bara bia mãgai carea ßãbãrã."

²² Dji ěberāba maļ ũrĩpeda sopua ħesia bio bara ħa bĕrā. Ara maļda wāsia.

²³ Maļne Jesuba parraga acapeda idji ume nĩbabadarāa jarasia:

-Wārāda bio zarea ħa ěberā ne bara ħaba Ācōrēra idji Boroda ħai carea.-

²⁴ Idji ume nĩbabadarāba cawa crĩchadaĕ basía. Ācōrēba ne bara ħeara bia pe erōħada crĩcha panasidaa. Maļ carea Jesuba wayacusa jarasia:

-Djabarā, wārāda bio zarea ħa ěberā ne bara ħaba Ācōrēra idji Boroda ħai carea. ²⁵ Parata bara ħaba Ācōrēra idji Boroda ħai cāyābara cameyoda āguja uriaĕe eĕa wāichaara ħa.-

²⁶ Idji ume nĩbabadarāba wetara cawa crĩchadaĕ basía. Maļne āduba iwidiidruasidaa:

-Māwāra Ācōrēba ħcaidrā ĕdrā edai?-

²⁷ Jesuba ādjirā acapeda jarasia:

-Ēberāba māwā poya ocaa baribarra Ācōrēba poya oida ħa. Ācōrēmaarā ne jūmada oicha ħa.-

²⁸ Maļne Pedroba Jesua jarasia:

-Ba ĕpĕni carea daiba ne jūmada amesidaa.-

²⁹⁻³⁰ Jesuba jarasia:

-Wārā arada māa jaraya: mā carea idjaba bedeā bia mānebema carea abaħba idji deda, djabarāda, djabawērārāda, zezada, papada, quimada, warrarāda, ĕjūāda ameibarra, idjia amena cāyābara naļ ewaride cien edaya: deda, djabarāda, djabawērārāda, papada, warrarāda idjaba ĕjūā sida. Ēberārāba idjira biĕ odi carea ĕpĕnia baribarra jĩrũarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai ħaya. ³¹ Māwā dji jĩrũarebemada dji nabemarāda ħeaĕia, dji nabemarāda dji jĩrũarebemada ħeaĕia.-

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Luca 18:31-34

³² Jerusaleħnaa wāsidaĕ Jesura nocoare nĩbasia. Mama wāħada carea idjia doce edadarāba cawa crĩchadaĕ panasidaa. Jūma idji caidũ wāħadarā sida ne waya panasidaa. Māwā duanane Jesuba wayacusa idjia edada doce panara jĩgabe edesia. Maļbe idji sāwāinebemada jarasia:

³³ -Ũrĩnada, dadjirāra Jerusaleħnaa wāħadaa. Jāma abaħba mā, Naļ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā biĕa cawa odamārĕā. Ādjirāba māra beuida ħada jaradapeda judiorāĕa diadia. ³⁴ Maļgarrāba māra ipida biĕ jaradapeda, idodapeda, udapeda beadia. Baribarra ewari ũbeade māra ĕrĕbaya.-

Zebedeo warrarāba iwidiipedada

Mateo 20:20-28

35 Zebedeo warrarã Santiagoda, Juañ sida Jesumaa zedapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba quĩrĩa panΛa bΛa oida ara daiba iwidibΛda quĩrĩca.–

36 Jesuba iwidisia:

–¿Cārēda quĩrĩa panΛ mġa bārã itea oida?–

37 Ādjia panusidaa:

–BΛra jūmarã boroda bebΛΓΛde daida aba bΛ jΛwa araare, aba bΛ jΛwa aCLare idu chūmebidua.–*

38 Maġne Jesuba ādjia jarasia:

–Bārãba adua panΛa cārēda iwidī panΛda. Mġra bio bia mĩgaya. ¿Bārã sida ara maġ quĩrĩca bia mĩgadi carea panΛca?–†

39 Ādjia panusidaa:

–Māē, bia mĩgadi carea panΛa.–

Maġne Jesuba jarasia:

–Bārã sida wārãda mġ quĩrĩca bia mĩgadia.‡ 40 BaribΛΓΛ mġ jΛwa araare, mġ jΛwa aCLare chūpananida mġa poya diaēa. ĀcōrēbΛΓΛ mama chūpananida erobΛa.–

41 Maġne Santiagoba, Juañ bida iwidibΛdada waabema die panΛba ūrĩsidaa. Maġ carea ādji ume quĩrĩsidaa. 42 BaribΛΓΛ Jesuba ādjirã trġpeda jarasia:

–Bārãba cawa panΛa naġ ējūānebema bororãba ādji ēberārãra jūmawāyā zocabadada. Ādjirãba unubibadaa ādjia jarabΛdara jūmarãba ĩjã odida panΛda. 43 BaribΛΓΛ bārãra māwā beadiē panΛa. Bārãnebemada dji dromada ba quĩrĩa bΛbΛΓΛ waabemarã nezocada baida bΛa. 44 Dji dromaara ba quĩrĩa bΛra jūmarã cāyābara edaara baida bΛa. 45 Maġ quĩrĩca mġ, Naġ Djara Edadara zeē bΛa ēberārã mġ nezocarãda beadamārēā. ĀtebΛΓΛ ze bΛa ēberārã nezocada bai carea. Māwā mġra beuya zocārã ēberārãda ēdrΛ bΛi carea.–

Jesuba ēberã dauberrea bΛ biabida

Mateo 20:29-34; Luca 18:35-43

46 Jesura, idji ume nġbabadara, dewararã zocārã panΛ sida Jerico purude jūēne wāsidaa. ĒdrΛbΛdade ēberã dauberrea bΛda o icawa parata iwidī bΛda chūmasia. Maġ ēberãra Timeo warra Bartimeo basía. 47 Bartimeoba ūrĩsia Jesu Nazaredebemara mama wābΛΓΛda. Maġ carea bia jarasia:

–¡Jesu, Davideba zeda, mġra quĩrã djuburiadua!–

48 Maġne zocārãba idjira chupeamārēā quēāsidaa baribΛΓΛ idjia wetara biasia:

* **10:37** Jūmarã boroda bebΛΓΛde. Griego bedeadē bΛ bΛa: “BΛ bia quirude.”

† **10:38** Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “¿Bārãra mġ borocuedī quĩrĩca borocuedica? ¿Mġa doida bΛra bārã bida poya dodica?” ‡ **10:39** Jesuba jarada quĩrĩca wārãda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

-¡Jesu, Davideba zeda, m̄ara quĩrã djuburiadua!-

⁴⁹ Mañ ũrĩside Jesura nũmesia. Nãwã jarasia:

-Idjira tr̄nadua.-

Mañne λCARλba dauberrea b̄ARA tr̄napeda jarasidaa:

-Sobiadua. Piradrλdua. Jesuba b̄ARA tr̄λ b̄AA.-

⁵⁰ Ara mañda Bartimeoba idjia λr̄λ j̄λ b̄adara ěrãpeda isabe piradrλpeda Jesumaa w̄asia. ⁵¹ Mañne Jesuba idjia iwĩdisia:

-¿Cãrẽda quĩrã b̄λ m̄aa oida?-

Dji dauberrea b̄λba jarasia:

-Jaradiabari, m̄λ dauba unuida quĩrã b̄AA.-

⁵² Mañne Jesuba jarasia:

-Wãdua. B̄AA ĩjãna b̄ẽrã biasia.-

Ara mañda dauberrea b̄adaba unu b̄esia. Mañbe Jesu ume ãbaa ode w̄asia.

11

Jesu Jerusaleñne jũẽna

Mateo 21:1-11; Luca 19:28-40; Juañ 12:12-19

¹ Jerusaleñ purude jũẽboodo baside Betpague puru caita, Betania puru caita biða duanasidaa Olivo eya carrade. Mañbe Jesuba idji ume nĩbabadarãda umé diabuesia. ² ãdjia nãwã jarasia:

-Dadjirã quĩrãpe b̄λ purudaa wãnadua. Jũẽbλdade b̄arãba burro zaqueda ununia. Mañ burro zaque λr̄λ waði ni abaλda wãnacaa. ěrã edadapeda enenadua. ³ Abaλba b̄arãa cãrẽ cãrẽã jãwã o panλda iwĩdibλrλ jaradadua: “Dadjì Boroba quĩrã b̄AA baribλrλ nane jẽda diabueya.”-

⁴ Ode wãbλdade burrorra dede eda wãbada caita j̄λ nũmλda unusidaa. Ara mañda ěrã edasidaa. ⁵ λCARλ arima duanλba iwĩdisidaa:

-¿Cãrẽda o panλ? ¿Cãrẽ cãrẽã jãλ burrorra ěrã panλ?-

⁶ Jesuba jarada quĩrãca panusidade dji arima duanλba idu edebisidaa. ⁷ Mañbe burro zaquera Jesumaa ededapeda ãdji cacuade j̄λ panλra burro λr̄λ b̄ASidaa. Mañbebλrλ Jerusaleñ purudaa wãi carea Jesura λr̄λ chũmesia. ⁸ Zocãrãba Jesu bia edadi carea ãdjia cacuade j̄λ panλda ode t̄ocua w̄asidaa. Dewararãba bacuru j̄λwate quedua bara b̄eada b̄λá tudapeda o icawa b̄ACUA w̄asidaa. ⁹ Mãwã obλdade idji na nĩnaba, caiðu zebλda biða jĩgua jara duanasidaa:

¡Bio bia quirua! ¡Bio bia b̄AA dadji ãCõrẽ tr̄ñneba zebλrλra!*

¹⁰ ¡Bio bia b̄AA dadji drõãenabema Davideba zedara! ¡Dadjirã Boro bai carea zebλrλa!

¡Bio bia quirua Bajãne B̄ARA!

* **11:9** Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedede “Hosana” jarabadaa.

11 Jesu Jerusaleãne jũeside Ācõrẽ de dromanaa wãsia. Jũma ac_Λ bæpeda queub_{ΛΓΛ} bêrã idjia doce edadarã ume Betania purudaa jẽda wãsidaa.

Jesuba higojõ bacuru biẽ jara b_Λda

Mateo 21:18-19

12 Nurẽma Betania purudeba wãb_Λdade Jesura jarra nũmesia. 13 Maãne higojõ quedua bara b_Λda t_Λm_Λba unusia. Higojõ jaraẽmĩna Jesuba ac_Λde wãsia dji ca zaqueda odja b_Λ cawaya. Araa jũeb_{ΛΓΛ}de quedua awa nũm_Λda unusia.†

14 Maãne Jesuba higojõa jarasia:

–iNi aba_Λba b_Λ nejõra waa jõnaẽa!–

Maã bedeara idji ume nĩbabadarãba ũrĩsidaa.

Jesuba ne nẽdobuebadarã ãyã j_Λrecuada

Mateo 21:12-17; Luca 19:45-48; Juaã 2:13-22

15 Jesura Jerusaleãne wayacusa jũẽpeda Ācõrẽ de dromanaa wãsia. Mama dajada Ācõrẽa diaði careabema nẽdobuebadarãda unusia. Ne nẽdo bea sida zocãrã duanasidaa. Idjaba ãc_Λr_Λba Ācõrẽ de dromane diaida b_Λ paratara dji drua ãiba zeb_Λdarãa nẽb_Λa nẽdobuebadjidãa ãibema paratara diacara panana bêrã. Mãwã duan_Λne Jesuba ãdjirãra jũma ãyã j_Λretacuasia. Dji parata nẽdobuebadarã mesa beada, puchirã nẽdobuebadarã bugue sida jũma coracuasia. 16 Maã awara ni cãrẽ sida Ācõrẽ de droma caita idu enebiẽ basía. 17 Ādjirãa nãwã jaradiasia:

–Ācõrẽ Bedeade nãwã b_Λ b_Λa: “Mã dera jũma puru bea itea dji iwidi**b**ada de adia.” Barib_{ΛΓΛ} bãrãba “ne dr_Λabadarã mĩrũbada uria” quĩrãca eropan_Λa.–‡

18 Maã bedea ũrĩsidade sacerdote bororãba, judiorã ley jara-diabada biða Jesura wayasidãa idjia jaradia b_Λra jũmarãba bia ũrĩ pan_Λ bêrã. Mama_Λba ãtaa crĩcha j_{ΛΓΛ} panesidãa beaði carea. 19 Queub_{ΛΓΛ}de Jesura idji ume nĩbabadarã ume Jerusaleãneba ãdr_Λsidãa.

Higojõ purruba nũmena

Mateo 21:20-22

20 Nurẽma diapeda Jesura idji ume nĩbabadarã sida waya-cusa Jerusaleãnaa wãsidãa. Wãb_Λdade unusidãa higo bacu-rura dji carrade eda purruba nũm_Λda. 21 Maãne Jesuba jaradara Pedroba quĩrãnebasia. Maã carea jarasia:

–Jaradiabari, ac_Λdua. B_Λa biẽ jara b_Λda higojõra purruba nũmesia.–

† **11:13** Israel druaðe higojõ dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde biða coðida pan_Λa. Dji ca zaquera ununib_{ΛΓΛ} cawabadaa junione maãrĩ zauida idjaba agostoðeba aba octubreðaa waib_Λa zauida. Barib_{ΛΓΛ} Jesuba quedua awa ununa bêrã cawasia jũma maã poaðe higojõra zauẽda. ‡ **11:17** Mã dera jũma puru bea itea dji iwidi**b**ada de adia. Isaía 56:7. Ne dr_Λabadarã mĩrũbada uria. Jeremia 7:11.

²² Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēra ĩjānida pan_Λ_Λ. ²³ Wārā arada m_Λā jaraya: bariduaba za _Λ eyaa nama_Λba pusade tēūne wāduada aib_Λ_Λ_Λ, idjia jarab_Λ_Λ_Λ quīrāca māwāya. Barib_Λ_Λ_Λ idji sode crīchaiē _ΛΛ idjia jarab_Λ_Λ_Λ māwāēda, āteb_Λ_Λ_Λ wārāda māwāida ĩjāida _ΛΛ. ²⁴ Ma_Λ carea m_Λā bārā jaraya: jūma bārāba Ācōrēra iwidib_Λda wārāda edadida ĩjānib_Λ_Λ_Λ, edadia. ²⁵ Idjaba bārāba Ācōrēra iwidī pan_Λne baridua ēberā ume biē pan_Λba_Λ_Λ, ma_Λ ēberāba biē odara naārā quīrādoadadua. Māwāb_Λ_Λ_Λ bārāba biē ope_Λda_Λ bārā Zeza bajāne _ΛΛba quīrādoaya. ²⁶ Dewara_Λba biē odada quīrādoadaēb_Λ_Λ_Λ, bārāba biē ope_Λda_Λ bārā Zeza bajāne _ΛΛba quīrādoaeā.–§

¿Cai trāneba Jesuba jaradia _Λ?

Mateo 21:23-27; Luca 20:1-8

²⁷ Ma_Λbe ādjira wayacusa Jerusale_Λne jūēsidaa. Jesura Ācōrē de droma caita nīne, sacerdote bororāda, judiorā ley jaradia-badada, judiorā dji dromarā sida idjima zesidaa. ²⁸ Ādjirāba iwidisidaa:

–_ΛΛ nama o _ΛΛra ¿caiba obi _ΛΛ?–

²⁹ Jesuba panusia:

–M_Λā bi_Λda bārā iwidīya. Bārāba panusidara m_Λā jaraya caiba m_Λā nāwā obi _ΛΛda. ³⁰ ¿Caiba Jua_Λra diabuesi borocuemārēā? ¿Ēberāba wa Bajāne _ΛΛba? Panunadua.–

³¹ Ma_Λne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne _ΛΛba diabuesiada adib_Λ_Λ_Λ, idjia jaraya: “Ma_Λda ¿cārē cārēā ĩjānaē basi?” ³² Barib_Λ_Λ_Λ ¿sāwā jaradi ēberāba diabuesida?–

Ādjia māwā jara panasidaa purura waya pan_Λ bērā. Puru-maarā Jua_Λra wārāda Ācōrēneba bedeabari basía. ³³ Ma_Λ bērā Jesua jarasidaa:

–Daiba adua pan_Λ.–

Ma_Λne Jesuba jarasia:

–Māēteara m_Λā bi_Λda bārā jaraēa caiba m_Λā jāwā obi _ΛΛda.–

12

Djārā néu ac_Λbadadebema ne jara _Λ

Mateo 21:33-46; Luca 20:9-19

¹ Ma_Λne Jesuba ne jara _Λdeba ādjirā jarasia:

–Ēberāda basia. Ewari aba ma_Λ ēberāba uvada upeda idji néura mōgaraba au_Λdu jūrā casía. Uva _Λba piabari sida osia. Idjaba deda _Λ_Λ osia mama_Λba jūma ac_Λi carea. Ma_Λbe idji néura _Λ_Λ_Λ ēberārā j_Λwae_Λda _ΛΛsia. Ādjirā ume bede_Λ _ΛΛsia

néu zaubara de jūmasāwā idjía diadida panada. Māwā bedea bapeda djibarira dewara druadaa wāsia.

² Uva jara djibariba nezocada aba diabuesia néudebema idjía diadida panara edade wāmārēā. ³ Baribara néu aca panaba dji nezocara jidadapeda puosidaa. Mañbe jēda jaretabuesidaa ni cārē sida diadaē. ⁴ Māwānacarea djibariba dewara nezocada diabuesia idjía diadida panara diadamārēā. Baribara mañ nezocara boroma usidaa.* Mañbe wayadaē quēāsidaa. ⁵ Māwānacarea djibariba dewarada diabuesia baribara mañ nezocara beasidaa. Māwānacarea dewara nezocarāda zocārā diabuesia. Baribara ācāra puosidaa, dewarārāda beasidaa.

⁶ Djibariba wadibida aba erobasia diabuei carea; mañgara idji warra bio quīrā bā basía. Idjia crīchasia: “Mañ warradra wayadia.” Ara mañda diabuesia. ⁷ Baribara néu aca panaba dji warra jūēbāda unusidade āduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobara jūma edaya. jidjira beatadia! Māwābāra dji ējūāra dadjirā itea beya.”

⁸ Ara mañda warrara jidadapeda beasidaa. Mañbe néu āi batabuesidaa. ⁹ Mañ carea néu djibariba ħsāwā obá? Araa wāpeda ādjirā jūma quenapeda idji néura dewarārā aca biya. ¹⁰ Bārāba ħĀcōrē Bedeade aca dacaca? Nāwā jara bāa: De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia.

¹¹ Dadjirā Boroba māwā oda bērā dadjirāmarā bio biya quirua.†

¹² Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadaba, judiorā dji dromarā bida cawasidaa Jesuba mañ jara bādeba ādjirāda biē jarasida. Mañ carea Jesura jida quīrā panasidaa. Baribara puruda waya panā bērā idjira idu bāapeda āyā wāsidaa.

ħRomanebema boro itea parata jara pēdadade diadida panaca? Mateo 22:15-22; Luca 20:20-26

¹³ Māwānacarea pariseorāba, Herodeare bea bida Jesumaa ācāra diabuesidaa idjía biē bedebidi carea. ¹⁴ Jūēnapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panā bāra ēberā jipa bāda. Ni abāda biara unuca bērā ni abāba bāa awara crīchabidacaa. Ātebāra bāa wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabaria. Mañda Romanebema boro itea parata jara pēdadaza ħdadji judiorāba diadida bia bāca wa biē bā? ħDiadida panāca wa diacara panā?–

¹⁵ Jesuba cawa basia dji biarā quīrāca ze panāda. Mañ bērā jarasia:

* **12:4** Mañ nezocara boroma usidaa. Griego bedeade ācāra cartade nāwā bā bāa: “Mōgara batatabadade mañ nezocara boro de diasidaa.” † **12:11** Salmo 118:22-23.

–Bārāba ¿cārē cārēã m̄ra biē bedeabi quĩrĩã panã? Parata pichida enenadua m̄ã acãl carea.–

¹⁶ Ara maĩda enesidaa. Maĩne Jesuba iwidiisia:

–¿Cai quĩrãdarrada naĩ paratade bã? ¿Cai trãda bã?–

Ādjia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

¹⁷ Maĩne Jesuba jarasia:

–Māwã baibãrã Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācõrēnera Ācõrēã diadadua.–

Ādjirãba Jesu carea cawa crĩchadaē basia.

Beudarã ģrēbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Luca 20:27-40

¹⁸ Māwã panãne ģcãrã saduceorãda Jesumaa zesidaa. Saduceorãba jarabadaa beupedadara ģrēbadacada. Maĩ bērã Jesua nãwã jarasidaa:

¹⁹ –Jaradiabari, Moiseba dadjirã itea bãsia ēberãda warra neē bãde jaidabãrã, idji djababa dji pēdra wērãra edaida bãda dji djaba jaidada itea warra unui carea.† ²⁰ Ewari aba siete djabarãda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribãrã warra neē jaidasia. ²¹ Idjiarebemaba dji pēdra wērãra edasia baribãrã idji sida warra neē jaidasia. Ūbeabema sida abari quĩrãca mãwãsia. ²² Jũma maĩ siete panãra warra neē jaidasidaa. Mãwãnacarea dji wērã sida jaidasia. ²³ Maĩ siete djabarãba abari wērãda edasidaa. Mãwãra ģrēbadi ewaride ¿sããgãba idjira erobei?–

²⁴ Maĩ carea Jesuba panusia:

–Bārāba Ācõrē Bedeada, idji abãã sida adua panã bērã ãĩ crĩcha panãã. ²⁵ Ūrĩnadua. Beupedadarã ģrēbadi ewaride ēberãra quima edadaēã ni quima diadaēã, ātebãrã Ācõrē bajãnebema nezocarã quĩrãca beadia. ²⁶ ¿Bārãba beupedadarã ģrēbadidebemada Moise cartade acãdacaca? Ācõrēba bacuru zaque uruga nũmãneba Moisea jarasia: “M̄ra Abrahãã Ācõrēã, Isa Ācõrēã, idjaba Jacobo Ācõrēã.”§ ²⁷ ¡Idjira beu bea Ācõrēãã ātebãrã zocai bea Ācõrēã! Bārãba abeda ãĩ crĩcha panãã.–

Ācõrēba obi bã bedeadebemara dji dromaara bã

Mateo 22:34-40

²⁸ Māwã bedeã panãne judiorã ley jaradiabarida Jesu caita zesia. Maĩ jaradiabariba ũrĩsia Jesuba saduceorãã bia panunada. Maĩ carea iwidiisia:

–Ācõrēba obi bã bedeadebemara ¿sããgãda dji dromaara bã?–

²⁹ Jesuba panusia:

† 12:19 Deuteronomio 25:5. § 12:26 Exodo 3:2-6.

–Ācōrēba obi b_Λ bedeadebema dji dromaara b_Λra naḡḡa: “Ūrīnada, israelerā. Dadjirā Boro Ācōrēra abab_Λḡḡa b_Λa. ³⁰ Jūma b_Λ soḡeba, jūma b_Λ jaureḡeba, jūma b_Λ crīchaḡeba, idjaba jūma b_Λ ḡb_Λaḡeba b_Λ Boro Ācōrēra quīrīḡdua.”* Ācōrēba obi b_Λ bedeadebemara maḡḡ_Λ dji dromaara b_Λa. ³¹ Idjaba maḡare b_Λda abari quīrāca b_Λa. Maḡḡb_Λa nāwā jara b_Λa: “Djārāra quīrīḡdua ara b_Λdji quīrīḡ b_Λ quīrāca.”† Maḡ umé**bema** beḡea cāyābara dji dromaara beḡada neḡa.–

³² Maḡne judiorā ley jaradiabariba jarasia:

–Bia b_Λa, Jaradiabari, b_Λa jara b_Λ quīrāca Ācōrēra abab_Λḡḡa b_Λa, dewarada neḡa. ³³ Dadjirāba wārāda Ācōrēra jūma dadji soḡeba, jūma dadji crīchaḡeba, jūma dadji jaureḡeba, jūma dadji ḡb_Λaḡeba biḡa quīrīḡnida pan_Λa. Idjaba djārāra ara dadji quīrīḡ b_Λ quīrāca quīrīḡnida pan_Λa. Maḡḡḡa zocārā animarā Ācōrēra babue diai cāyābara biara b_Λa.–

³⁴ Judiorā ley jaradiabariba maḡḡa crīcha cawaḡeba jaraḡa bērā Jesuba jarasia:

–B_Λra Ācōrēba pe eroḡb_Λebemada baida bōḡoa.–

Māwānacarea dewarārāba Jesua iwididida wayasidaa.

Ācōrēba ēḡḡa edabari diai jaraḡara ḡcai warra?

Mateo 22:41-46; Luca 20:41-44

³⁵ Jesuba Ācōrē de droma ḡjada jaradia b_Λsiḡe ēberārā nāwā iwidisia:

–Judiorā ley jaradiabadaba ḡsāwāērā jara pan_Λ Ācōrēba ēḡḡa edabari diai jaraḡara Davi warrada? ³⁶ Ara maḡ Daviba Ācōrē Jaureḡeba nāwā jarasia:

Dadjirā Boroba m_Λ boroa jarasia: m_Λ j_Λwa araare chūmedua aba b_Λ ume dji quīrūrā m_Λa b_Λ j_Λwaḡeḡa b_Λb_Λḡḡaḡa.‡

³⁷ Ācōrēba ēḡḡa edabari diai jaraḡada Daviba m_Λ Boroḡa asib_Λḡḡa, ḡsāwā Davi warra bai?–

Jesuba māwā jaradia b_Λda zocārā ēberārāba bia ūrī dua-nasidaa.

Jesuba pariseorā biḡ jaraḡa

Mateo 23:1-36; Luca 11:37-54; 20:45-47

³⁸ Jesuba waḡi jaradia b_Λḡe nāwā jarasia:

–Judiorā ley jaradiabadarā ume quīrācu**ita** beḡadadua. Ādjirāba djio nēb_Λa beḡada j_Λ awua beaa. Maḡ awara puruḡe nīnane quīrīḡbadaa ēberārāba wayaḡeḡeba “mērā” aḡida. ³⁹ Judiorā dji j_Λrebada deḡe ādjira dji dromarā chūmebadaḡe chūme quīrīḡbadaa; ābaa ne cob_Λadaḡe biḡa ara maḡ quīrāca obadaa. ⁴⁰ Barib_Λḡḡa pēḡra wērārāba eroḡeḡeḡa sewadeba

* **12:30** Deuteronomio 6:4-5. Dadjirā Boro Ācōrēra abab_Λḡḡa b_Λa. Maḡḡa idjaba jara b_Λa: “Aba Ācōrēḡḡa dadjirā Boroa.” † **12:31** Levitico 19:18. ‡ **12:36** Salmo 110:1.

jãrĩnapeda jũmarã quĩrãpita Ãcõrẽa dãrã iwidi badaa ãdjira jipa beada crĩchadamãrẽã. Mañ carea Ãcõrẽba dewararã cãyãbara ãdjirãra wetara cawa oya.-

Pẽdra wẽrã ne neẽ quiruba Ãcõrẽa parata diada

Luca 21:1-4

⁴¹ Ãcõrẽ de droma carea parata b̂abada quĩrãpe chũmaside Jesuba unusia eberãrãba paratada eda b̂al duanada. Zocãrã ne bara beaba paratada waib̂ala eda b̂al panasidaa. ⁴² Mañne pẽdra wẽrã parata neẽ quiruda zepeda parata edaara quiruda umébe eda b̂asia. ⁴³ Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

-Mãa wãrãda bãrãa jaraya: jãl pẽdra wẽrã ne neẽ quiruba auđuara diasia jũmarãba diapedada cãyãbara. ⁴⁴ ãdjirãba dji adubadadr̂a eda b̂asidaa barib̂ar̂a wẽrã ne neẽ quiruba ne coi carea erobadada jũma diasia.-

13

Ãcõrẽ de droma jũma ãrĩni Jesuba jarada

Mateo 10:16-25; 24:1-28; Luca 17:22-24; 21:5-24

¹ Jesura Ãcõrẽ de droma dajadaare badada wãb̂ar̂a baside idji ume nĩbabariba jarasia:

-Jaradiabari, ĵaĉdua nañ mõgarara sãwã waib̂ala beada idjaba nañ de sida sãwã quĩrãwãrẽã quedeada!-

² Mañne Jesuba jarasia:

-Mãe, b̂ala unu b̂ara waib̂ala beaa. Barib̂ar̂a wãrã arada mãa jaraya: nañ mõgara capedadara jũma todogozoaya.-

³ Mañbe Olivo eyadaa wãsidaa. Dji eyara Ãcõrẽ de droma quĩrãpe b̂ala. Jesu mama chũmaside Pedroba, Santiagoba, Juałba, Andre bida ãduba idjia iwidisidaa:

⁴ -Dairãa jaradua: Ãcõrẽ de dromara ¿sãlbe todogozoai? ¿Cãrẽneba cawadi mañ ewarira caita b̂ada?-

⁵ Mañne Jesuba jarasia:

-Quĩrãcuita beadadua ni ab̂alaba cũrũgarãnamãrẽã.

⁶ Zocãrãba jaradia ãdjidr̂a Ãcõrẽba êdr̂a edabari diai jaradada. Mãwã eberãrãda zocãrã cũrũgadia. ⁷ Bãrãba ũrĩnia ab̂al puruda dewara ume djõ duanada idjaba drua ãyã bida mãwã duanada. Barib̂ar̂a ne wayarãnadua. Małĝara jũma mãwãida b̂ala. Barib̂ar̂a nañ ewarira wadi jõéa. ⁸ Ab̂al puruda dewara puru ume djõnia. Ab̂al druadebema boroda dewara druadebema boro ume djõnia. De uremiada druaza wãya, idjaba zocãrã druade jarrabada baraya. Barib̂ar̂a mañ naãrã mĩgab̂adara mãrĩ baya wẽrã warra pua za b̂al quĩrãca.

⁹ Quĩrãcuita beadadua. Bãrãra jidabidapeda dji ĵarebada dedaa ededapeda bia udia. Mã ãjã pan̂a carea ãdjirãba bãrãra dji dromarã quĩrãpita, dji bororã quĩrãpita bida ededia.

MañnebΛΓΛ bārāba mλ bedeara ādjirā quīrāpita jaradīa. ¹⁰ Wārāda bedea bia mλnebemada jūma puruza jaradida panΛa. ¹¹ Ēberārāba bārāra jida edebΛdade sopuarānadua sāvā bedeadida. Mañnebemada crīcharānadua. Ababe jaradadua Ācōrēba jarabibΛΓΛda. Ara bādji crīchadeba bededaēa, ātebΛΓΛ Ācōrē JauredΓΛ bārāneba bedeya. ¹² AbaΛba ara idji djabada beabiya. Dji zezaba idji warrada beabiya idjaba warrārāra ādji djibarirā ume biē panenapeda beabidīa. ¹³ Mλ ĩjā panΛ carea jūmarāba bārāra quīrāmania. BaribΛΓΛ mañ ewari zareade mλ ĩjā panΛda igaradaēbΛΓΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaya idji ume ewariza zocai panani carea.

¹⁴ Ācōrēba quīrīācada idji baiē bΛma bārāba unubΛdade jūma Judea druade beara eyadaa mīrū wānida panΛa.* (Dji carta acΛ bΛba cārē jara bΛda cawaida bΛa.) ¹⁵ Mañne ēberā idji de ĩrλ bΛra idji dede eda wāiē bΛa ne edai carea. ¹⁶ Dji peade bΛba idjia ĩrλ jλbarira jēda edade wāiē bΛa. ¹⁷ Mañ ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobeia sīda bio mīā djuburi beadīa. ¹⁸ Ācōrēa iwīdīdadua cue jara mīrū wāna amaaba. ¹⁹ Mañ ewaride ēberārāra bio bia mīgadia. Ācōrēba naλ ējūā odadeba λtaa ēberārāra mañ quīrāca bia mīgadacaa idjaba māwānacarea waa ara mañ quīrāca mīgadaēa. ²⁰ Mañ ewarira dārāya. Dadjirā Boroba jūma daucha bia mīgabibara, ni abaΛda ēdrΛdaē bacasia. BaribΛΓΛ Ācōrēba jūma daucha bia mīgabiēa idjia edada ēberārā carea.

²¹⁻²² Mañ ewaride λcΛΓΛba sewadeba jaradīa ādjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada. Idjaba λcΛΓΛba sewadeba jaradīa ādjira Ācōrēneba bedebarida. MañgΛrāba ne ununaca waibΛa beada odia ēberārā cūrūgadi carea. Ācōrēba edadarā sīda poya cūrūgadibara, ādjirā sīda cūrūgacasīdaa. Mañ bērā abaΛba bārāa jaraibΛΓΛ, “AcΛdadua, Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara nama bΛa,” mañra ĩjārānadua. DewaraΛba idjira jarima bΛada aibΛΓΛ, mañ sīda ĩjārānadua. ²³ Quīrācuīta beadadua. Jūma mλa bārāa jarasia māwāi naēna.

*Naλ Djara Edada zeidebema
Mateo 24:29-44; Luca 21:25-36*

* **13:14** Ācōrēba quīrīāca. Griego bedeaēde λcΛΓΛ cartade naλ sīda bλ bΛa: “Ācōrēneba bedebari Danielba jarada” (Daniel 9:27; 11:31; 12:11). Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mititia bΛasia 168 poa Jesu todī naēna. BaribΛΓΛ Jesuba jarasia mañ Antiocoba oda quīrāca wayacusa māwāida. λcΛΓΛmaarā Jesuba jaradara wārāda māwāsia romanorāba Jerusaleλ puruda, Ācōrē de droma sīda poa 70de jūma ārīsidade. λcΛΓΛmaarā jara bΛa cadjiruadebema ēberāba māwā oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba λcΛΓΛmaarā Jesuba jaradara jīrūarebema ewaride māwāya.

²⁴ Ĕberārā bio bia mīga pananacarea λmādaura pāimaya. Jedeco sida λnaēa. ²⁵ Chīdaura bajāneba bæcuadia. Jūma bajāne beara quīrā awara beya. ²⁶ Maλga ewaride mλ, Naλ Djara Edadara jārārāne λbaa bara zebraada idjaba quīrāwārēā dorrodorrea bada ununia.† ²⁷ Maλne mλa bajānebema nezocarāda drua beaza wābiya Ācōrēba edadarāda ābaa jaredamārēā.

²⁸ Higojōneba ne jarabada cawadadua. Dji jawatera tucu nūmepeda quedua barabaria. Maλneba jūmarāba cawa panla dārāēne poara zeida. ²⁹ Ara maλ quīrāca mλa jarada unubade cawadadua mλ zeī ewarira jūēbododa. ³⁰ Mλa bārāa wārāda jaraya: naλ ewaridebema ēberārā beudi naēna maλra jūma māwāya. ³¹ Bajāra jōya, naλ ējūā sida jōya, baribala mλa jaradara wārāda māwāya.

³² Baribala ni ababa maλ ewarira sālbe māwāida cawadaēa. Ācōrē nezoca bajāne bea bida adua panla. Mλ, Naλ Djara Edada bida adua ba. Ababe mλ Zezabala cawa ba.

³³ Quīrācuīta beadadua. Dau abaa beadadua idjaba Ācōrēa iwidi beadadua. Bārāba dji ewari sālbe zeida adua panla. ³⁴ Maλ ewari zebalala naλ quīrāca baya: ēberāda dewara druadaa wābala dji nezocarāda idji de wagadamārēā amesia. Ādjiza ne odamārēā basia. Dji eda wābada acbaria jarasia quīrācuīta ac bamārēā. ³⁵⁻³⁶ Ara maλ quīrāca bārā bida adua panla bārā De Djibarira sālbe waya zeida: queubala, ariquētra, eterre berubala wa diapeda. Maλ bēra dau abaa beadadua, mλ cawaēne zebala bārāra cāi duanada unurāmārēā. ³⁷ Mλa bārāa jara bala jūmarāa jarabala: dau abaa beadadua.–

14

Jesu beadi carea crīcha jala panana

Mateo 26:1-5; Luca 22:1-2; Juaλ 11:45-53

¹ Ewari umé babala judiorāba Egiptodeba edrapedada quīrānebabada ewarida oēi basia. Maλ ewari dromane paλ ēsābari neē bada cobadaa. Maλne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā ume crīcha jala panasidaa Jesura chupea jidapeda beabidi carea. ² Baribala jarasidaa:

–Ewari dromane jidadaēa ēberārā quīrūbucarānamārēā.–

Wērāba nardo quera Jesu boro λrā weada

Mateo 26:6-13; Juaλ 12:1-8

³ Maλ ewaride Jesura Betania purude Simoλ aida bara bada dede basia. Ne co chūmane wērāda idjimaa zesia. Maλ wērāba boteya alabastro mōgara odada enesia. Boteyara nardo quera

† 13:26 Daniel 7:13-14.

idji awa ɓɓa bira ɓasia. Mañ nardo querara bio nēɓa ɓasia. Mañne wērāba dji boteya ochiruda ɓapeda querara Jesu boro ɓrɓ weasia. ⁴ Mañ carea ɓɓarɓ arima duanada quĩrūnapeda āduba jarasidaa:

–¿Cārē cārēã jãñ querara weatasi? ⁵ Nēdobuedabara poa aba trajabarɓde edabari quĩrāca edacasia. Mañ parataba ne neñ quedeara carebacasia.–

Mañ wērāra bia quēãsidaa. ⁶ Baribarɓ Jesuba jarasia:

–Idu ɓadada. ¿Cārē cārēã idjira quēã panɓ? Idjia mñ jãwã odara bia ɓasia. ⁷ Ne neñ quedeara ewariza bārã tãena panania; bārāba quĩrāɓɓadade poya ādjirāra carebaɓida panɓa. Baribarɓ mñra bārã ume ewariza baēa. ⁸ Nañ wērāba aride osia. Dārēne mñra beupeda tɓaridía. Idjia mñra mañ carea queraba pāsia. ⁹ Wārã arada mñra jaraya: jūma nañ ējūāne bedea bia mñnebema jaradiabɓdama nañ wērāba odara nēɓarɓdia idji sida quĩrānebaɓamārēã.–

Judaba Jesu jidabi carea crĩchada

Mateo 26:14-16; Luca 22:3-6

¹⁰ Juda Iscarioteda Jesuba doce edadadebema basía. Mañ Judara sacerdote bororāmaa wāsia Jesu jidabi carea. ¹¹ Mañ ũrĩsidade ādjirāra ɓsrɓɓadapeda Judaa paratada diadiada asidaa. Ara mañda Judaba jarɓɓadɓjia sãwã Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarã ume ne coda

Mateo 26:17-29; Luca 22:7-23; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹² Pañ ēsābari neñ ɓɓ cobada ewarida jūēsia. Domia aba mãwã ɓɓadɓidaa. Dji nabema ewaride judiorāba Egiptodeba ēdrɓpedada quĩrānebaɓi carea oveja zaqueda beaɓapeda cobadaa. Mañne Jesu ume nĩbabadarāba idjía iwidisidaa:

–¿ɓa sãma quĩrĩã ɓɓ daiba Egiptodeba ēdrɓpedada quĩrānebaɓi carea cobadara ode wānida?–

¹³ Mañne Jesuba idji ume nĩbabadarāda umé trɓpeda nãwã jarasia:

–Jerusaleñ puruɓaa wānada. Jãma bārāba ununia umaquĩrāba zocoda eronĩda. Idji caidu wānada. ¹⁴ Idji eda wāɓarɓma dji de djibaría jaradada: “Dadjirāa Jaradiabariba nañda iwidibisia: mñra, mñ ume nĩbabadarã biɓa Egiptodeba ēdrɓpedada quĩrānebaɓi carea cobadara ¿sãma codi?” ¹⁵ Mañ de djibariba ɓtaarebema dejã waɓɓada jūma biya o nūmɓda acɓbiya. Mama ne cobadara dadjirā itea oɓada.–

¹⁶ Ara mañda Jesu ume nĩbabadara Jerusaleñ puruɓaa umé wāsidaa. Wāɓadade Jesuba ādjía jarada quĩrāca unusidaa. Mañbe Egiptodeba ēdrɓpedada quĩrānebaɓi carea cobadara osidaa.

¹⁷ Queudacarea Jesura, idjia edada doce panΛ ume jũēsidaa.

¹⁸ Ne co chũpanΛne Jesuba jarasia:

–Wārã arada m̃a jaraya: aba m̃ ume ne co bΛba m̃ra jidabiya.–

¹⁹ Mañ carea ãdjira sopua panesidaa. Ara mañda aba aba Jesua iwidisidaa:

–¿M̃a m̃awã oica?–

²⁰ Jesuba jarasia:

–Aba bārã docedebemaba jidabiya. Idjia biða abari epedecode pañda su co bΛa. ²¹ Wārãda m̃, Nañ Djara Edadara beuida bΛa ãcõrẽ Bedeade b̃Λ bΛ quĩrãca.* ¡BaribΛΓΛ m̃ jidabi ēberãra bio m̃iã djuburi bΛa! Idjira topedadaēbara biara bacasia.–

²² Wadi ne co duanΛne Jesuba pañda jΛwade edapeda ãcõrẽa bia jarasia. Mañbe cõrãcuapeda ãdjia diabΛrΛde nãwã jarasia:

–Codadua. NañgΛra m̃ cacuaa.–

²³ Mañbe uva bada edapeda ãcõrẽa bia bΛada asia. Mañ uva bara ãdjirãza diasia. Jũmarãba dosidaa. ²⁴ Mañne Jesuba jarasia:

–NañgΛra m̃ oa erozoabΛrãa. M̃ oadeba ãcõrẽba zocãrã ume bedea djiwidida bΛbΛrΛa.† ²⁵ Wārã arada m̃a jaraya: uva bara waa doẽa aba ãcõrẽba jũma idji ēberãrã pe erobebΛrΛdaa. MañbebΛrΛ m̃a bārã ume uva bada wayacusa doya.–‡

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Mateo 26:30-35; Luca 22:31-34; Juañ 13:36-38

²⁶ Mañbe ãcõrẽ Bedeadebemada trãñapeda Olivo eyadaa wãsidea. § ²⁷ WãbΛdade Jesuba jarasia:

–Nañ diamasi jũma bārãba m̃ra igaradia. ãcõrẽ Bedeade nãwã b̃Λ bΛa: “M̃a oveja wagabarira beabΛrΛde dji ovejara jãrãzoadia.”* ²⁸ BaribΛrΛ m̃ra ãrẽbapeda bārã na wãya Galilea druadaa.–

²⁹ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Jũmarãba bΛra igaradim̃ina m̃a igaraẽa.–

³⁰ Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārã arada m̃a jaraya: nane diamasi eterre b̃arima umé berui naẽna bΛa b̃arima ũbea m̃ra unucaada aya.–

³¹ BaribΛrΛ Pedroba wetara jarasia:

* **14:21** Salmo 22; Salmo 118:22; Isaía 52:15deba aba 53:12daa. † **14:24** Bedea djiwidi. Jeremia 31:31-34. ãcõrẽra naãrã israelerã ume bedea b̃Λsia (Exodo 24:6-8).

‡ **14:25** Uva bada wayacusa doya. Griego bedeade mañba idjaba jara bΛa: “Uva ba djiwidida doya.” § **14:26** Mañ ewari dromane ne codi naẽna Salmo 113deba aba 114daa trãñabadjidaa. Ne copedadacarea Salmo 115deba aba 118daa trãñabadjidaa.

* **14:27** Zacaria 13:7.

–Mā beab_Λda sīda b_Λra igaraēa.–
Jūmarāba abarica jarasīdaa.

Jesuba Getsemanine Ācōrēa iwīdīda
Mateo 26:36-46; Luca 22:39-46

³² Maḷbe Getsemani abadama jūēne wāsīdaa. Jesuba idji ume nībabadarā jarasia:

–Mā Ācōrēa iwīdīb_Λr_Λmīsa nama chūpanenadua.–

³³ Maḷbe Pedroda, Santiagoda, Juaḷ sīda jīga edesia. Idji sāwāinebemada jūmawāyā crīcha b_Λ bērā Jesura bio sopua besia. ³⁴ Maḷne jarasia:

–Māra sopuaba beub_Λr_Λ quīrāca b_Λa. Nama panenadua. Mā daucha zocai pananadua.–

³⁵ Maḷbe Jesura wagabe wāpeda b_Λrru cobepeda Ācōrēa iwīdīsia quīrā awara oi cawaya. ³⁶ Nāwā jarasia:

–Zeza, b_Λa ne jūmada poya oida b_Λa. Māra idu bia mīgabirādua. Barīb_Λr_Λ mā quīrīā b_Λ quīrāca orādua. Odua b_Λab_Λr_Λ quīrīā b_Λ quīrāca.–

³⁷ Jesu jēda zeb_Λr_Λde unusia ādjira cāi pan_Λda. Pedroa jarasia:

–Simoḷ, b_Λra ¿cārē cārēā cāi b_Λ? ¿Ni hora aba bīda poya zocai baēca? ³⁸ Bārāra dau_Λb_Λa beadadua. Ācōrēa iwīdīdadua mā igarada amaaba. Mā cawa b_Λa bārāba biada o quīrīā pan_Λda. Māwāmīna naḷ djarade_Λb_Λaē pan_Λa.–

³⁹ Jesura wayacusa wāpeda idjia naārā iwīdīdara Ācōrēa iwīdīsia. ⁴⁰ Maḷbe idji ume nībabadarāmaa zeb_Λr_Λde wayacusa cāi pan_Λda unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nūpanasīdaa. Maḷne cawadaē basīa Jesua sāwā jaradīda.

⁴¹ Barīma ūbea māwā ādjimaa zeb_Λr_Λde Jesuba jarasia:

–Bārāra ¿wadībīda cāi pan_Λca? ¡Waaēa! Mā ewarira jūēsīa. Mā, Naḷ Djara Edadara ēberā cadjiruarā j_Λwade beb_Λr_Λa. ⁴² Piradr_Λdadua. Wānia. Jari urua mā jīdabira.–

Jesu jīdapedada

Mateo 26:47-56; Luca 22:47-53; Juaḷ 18:2-11

⁴³ Jesu wādī bedea b_Λde Judada zesia. Maḷ Judara Jesuba doce edadadebema basīa. Zocārā ēberārāda neco bara, bacuru bara idji ume zesīdaa. Ādjirāra sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, dji dromarā bīda diabuepedadarā basīa. ⁴⁴ Dji jīdabiya b_Λba ādjīa jarađoasia sāwā oida Jesuda cawadamārēā. Nāwā jarasia:

–Mā uridarrade isōb_Λr_Λda Jesua. Idjīda jīdadapeda bio j_Λ ededadua.–

⁴⁵ Maḷbe Judara Jesu caita wāpeda jarasia:

–¡Jaradiabari, Jaradiabari!–

Māwā jarapeda Jesura uridarrade isōsia. ⁴⁶ Ara maḷda idji ume zepedaḍaba Jesura jidasidaa. ⁴⁷ Maḷ carea Jesu ume nībābari abaḷba idji djōbada necoda ēūta edapeda sacerdote dji droma nezoca caḷaḷaḷada tatasia. ⁴⁸ Maḷne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra ḷcārē cārēā neco bara, bacuru bara mḷra jāwā jidade ze panḷ? ḷMāwāra mḷra ēberā minijīchiaca? ⁴⁹ Mḷa ewariza Ācōrē de droma dajada bārāa jaradia ḷbasia. ḷCārē cārēā mḷra mama jūmarā daide jidadaē basi? Baribaḷaḷa nāwā o panḷa Ācōrē Bedeade ḷḷ ḷara māwāida ḷḷ bērā.–†

⁵⁰ Māwā ḷḷde Jesu ume nībabadarāba idjira ḷeesidaa. Jūmarāda mīrū wābaḷaḷasidaa. ⁵¹ Baribaḷaḷa cūdra abaḷda Jesu caidu wāsia. Maḷ cūdrara borobaba ānēbari nībasia. Māwā ḷḷde idji sida jidasidaa. ⁵² Baribaḷaḷa idjia borobara wēātapeḍa ācada mīrū pira wāsia.

Jesu dji dromarā quīrāpita bada

Mateo 26:57-68; Luca 22:54-71; Juaḷ 18:12-24

⁵³ Maḷbe Jesura sacerdote dji dromaara ḷama jida edesidaa. Mama jūma sacerdote bororāda, judiorā dji dromarāda, judiorā ley jaradiabadarā sida ābaa dji jare duanasidaa. ⁵⁴ Maḷne Pedroba Jesu tḷmaba ēpē nīda sacerdote dji droma dema jūēsia. Dji de auḍu jūrā ca ḷḷde eḍa Pedrora Ācōrē de dromanebema zarrarā ume tḷba cā chūmesia.

⁵⁵ Maḷne sacerdote bororāba, jūma dji dromarā biḍa ēberārāda jḷaḷasidaa Jesudebemada biē jaradaḷmārēā. Idjira nēbḷarade ḷḷdapeda beabidida crīchāsidaa. Māwāmīna Jesu biē jaradida neē basia. ⁵⁶ Zocārāba sewadeba Jesura biē jarasidaa, baribaḷaḷa ādjia jarapedaḍara abari quīrāca ḷaē basia. ⁵⁷ Māwā panḷane ḷcaḷaḷba piradḷaḷapeda sewadeba jarasidaa:

⁵⁸ –Daiba ūrīsidaa idjia nāwā jarabaḷaḷada: “Ēberārāba opeḍaḍa Ācōrē de dromada mḷa ārīya, baribaḷaḷa ewari ūbea babḷaḷde mḷa dewarada oya ēberārāba oḍaēḍa.”–‡

⁵⁹ Māwāmīna ādjiza maḷnebema jarapedaḍara quīrā awara ḷbasia. ⁶⁰ Maḷbe sacerdote dji dromaara ḷara ēsi nūmepeda Jesua iwidisia:

–Naḷḷarāba ḷara biē jara panḷa. Ādjia jara panḷa ḷwārāca? ḷBaḷa ni cārē sida panuēca?–

⁶¹ Jesura chupea ḷesia. Panuē basia. Māwā ḷḷde sacerdote dji dromaara ḷaba wayacusa Jesua iwidisia:

–ḷBāra Ācōrēba ēḍra edabari diai jaraḍaca? ḷBāra dadjia bia jarabada Ācōrē Warraca?–

† 14:49 Isaías 53:12. ‡ 14:58 Juaḷ 2:19-22.

⁶² Jesuba panusia:

–Māē, mĀa. Bārāba mĀ, NaĀ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya bĀ jĀwa araare chūmĀda idjaba jĀrārāne zebĀrĀda.–
§

⁶³ MaĀne sacerdote dji dromaara bĀ quīrūbĀrĀba idjia jĀ bĀra cōātapeda jarasia:

–ĶCārē cārēā dewarada jĀrĀdi idji biē jaramārēā? ⁶⁴ ĶBārāba ūrīsidaa idjia Ācōrēda biē jara bĀda! JāĀbe bārāmaarā Ķdjira sāwā odi?–

MaĀne jūmarāba jarasidaa Jesura bedeade bĀ carea beadida panĀda.

⁶⁵ MaĀbe ĀcĀrĀba Jesura dau idosidaa idjaba idji quīrā bĀradapeda chĭbadjidaa. Chĭnapeda jarabadjidaa:

–ĶĀcōrēneba jaradua caiba bĀra chĭsida!–

Māwā duanĀne Ācōrē de dromanebema zarrarāba Jesura jidaadapeda puobadjidaa.

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-75; Luca 22:56-62; JuaĀ 18:15-18, 25-29

⁶⁶ Pedro maĀ de droma duda bāsīde sacerdote droma nezocawērāda aba zesia. ⁶⁷ MaĀ wērāba idjira tĀbĀ cā chūmĀda unusia. AĀ nūmepeda jarasia:

–BĀra Jesu Nazaredebema ume nĭbasia.–

⁶⁸ MaĀne Pedroba nāwā mērāsia:

–MĀa jāĀ ēberāra unuca. MĀa adua bĀa bĀa cārēda jara bĀda.–

Māwā jarapeda Pedrora de auđu jūrā ca bĀde dji ēdrĀbadamaa wāsia. MaĀne eterreda berusia.* ⁶⁹ Wayacusa nezocawērāba Pedrora unupeda dji arima duanĀrāa jarasia:

–Za bĀda ādjidebema.–

⁷⁰ Pedroba māwā ūrĭpeda wayacusa mērāsia. Dārāēne arima duanĀba wayacusa Pedroa jarasidaa:

–Wārāda bĀra ādjidebema. BĀra Galiledebemada jāwā bĀa. Ādji quīrāca bedebaria.–†

⁷¹ Pedroba jarasia:

–ĶMĀa sewada jaraibĀrĀ Ācōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: bārāba jara panĀ ēberāra mĀa unuca.–

⁷² Māwā bĀde eterreda wayacusa berusia. Ara maĀne Pedroba quīrānebasia Jesuba jarađara: “Eterreda bĀrima umé berui naēna bĀa bĀrima ūbea mĀra unucaada aya.”‡ Pedroba maĀnebema crĭchabĀrĀde dārā jĭāsia.

§ 14:62 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14.

* 14:68 MaĀne eterreda berusia. Griego

bedeade ĀcĀrĀ cartade māra neēa.

† 14:70 Ādji quīrāca bedebaria. Griego

bedeade ĀcĀrĀ cartade māra neēa.

‡ 14:72 Marco 14:27-31.

15

Jesu Pilato quĩrãpita edepedada

Mateo 27:1-2, 11-14; Luca 23:1-5; Juañ 18:28-38

¹ Āsabodode sacerdote bororãra, judiorã dji dromarãra, judiorã ley jaradiabada sida ãbaa bedea ausidaa Jesura Pilatoma ededi carea.* Ara maãda Jesura jΛwa jΛ edesidaa.

² Pilatoba Jesua iwidiisia:

–¿BΛda wãrãda judiorã boroca?–

Jesuba panusia:

–Mãẽ, bΛa mãwã jara bΛa.–

³ Maãne sacerdote bororãba ne zocãrãneba Jesura biẽ jarasidaa. ⁴ Maã bẽrã Pilatoba waya Jesua iwidiisia:

–Ūrĩdua, ãdjirãba bΛra ne jũmaneba biẽ jara duanΛa. ¿BΛa panuẽca?–

⁵ BaribΛrΛ Jesuba maã sida panuẽ basia. Maã bẽrã Pilatoba cawa crĩchaẽ besia.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Luca 23:13-25; Juañ 18:38-19:16

⁶ Poaza judiorãba maã ewari droma o panΛne Pilatoba preso beada aba ãdra bΛbadjia. Ādjirãba iwidiibΛdada ãdra bΛbadjia. ⁷ Maãne ãberã Barrabá abadada basia. Maã Barrabára idjiare bearã sida puru quĩrũbigasidade mãã beasidaa. Maã bẽrã preso panasidaa. ⁸ Maãne zocãrã judiorãda Pilatoma zedapeda iwidi duanesidaa idjia poaza obarida omãrẽã. ⁹⁻¹⁰ Pilatoba cawa basia sacerdote bororãda Jesu ume biẽ duanΛ bẽrã idjira jida diasidada. Maã carea dji ãberãrã powua nũmΛa iwidiisia:

–¿Bãrãba quĩrã panΛca mãã za bΛ judiorã borora ãdra bΛida?–

¹¹ Maãne sacerdote bororãba dji powua nũmΛa mãwã jarasidaa: “Pilatoa jaraddua BarrabádrΛ ãdra bΛmãrẽã.”

¹² Maã carea Pilatoba wayacusa ãdjirãa iwidiisia:

–Mãwãra bãrãba judiorã boro abadara ¿mãã sãwã oi?–

¹³ Maãne ãdjirãba jĩgua jara duanesidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

¹⁴ Pilatoba iwidiisia:

–¿Cãrẽ cãrẽã mãwã oi? ¿Idjia cãrẽ cadjiruada osi?–

Mãwã bedea bΛde ãdjirãba wetara bΛga jara duanasidaa:

–¿Crude cachi beabidua!–

¹⁵ Pilatorã ãberãrã ume biẽ be amaaba BarrabádrΛ ãdra bΛasia. BaribΛrΛ Jesura soaba ubipeda sordaorãa diasia crude cachi beadamãrẽã.

* 15:1 Pilato. Romanorã boro Tiberio abadaba Pilatorã Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36daa. Judiorã bororãba Jesura Pilatoma edesidaa ãdjia preso bearã beacara panΛ bẽrã. Aba romanorãba mãwã odida panasidaa.

16 Ara maĩda sordaorãba Jesura ãdji de droma Pretorio abadaede eda edesidaa. Mama waabema sordaorãda trãsidaa. 17 Maĩbe djiio pursupursua b̃ada Jesua jãbisidaa. Borobari aᳵa caadada idji borode wẽãju b̃asidaa. 18 Maĩbe jĩgua jara duanesidaa:

–jBio bia b̃aa, judiorã boro!–

19 Idji borode bacuruba ubadjidaa idjaba dau idobadjidaa. Chĩrãborode copanesidaa idjira wãrãda bio waya pana quĩrãca. 20 Idjira ipida biẽ jaradapeda maĩ pursupursua b̃a jãbipedadara wẽãsidaa. Wẽãnapeda idjia jã badada wayacusa jãbisidaa. Maĩbe crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi b̃apedada

Mateo 27:32-44; Luca 23:26-43; Juaĩ 19:17-27

21 Jesu puru dajadaa edesidade eberã Simoã abadada Jerusaleãnaa zeb̃aᳵa basia. Alejandroba Rupo bida maĩ Simoãra ãdji zeza basia.† Idjira Cirene purudebema basia. Sordaorãba idjia Jesu crura ataubisidaa.

22 Mãwã Jesura ejuã Golgota abadamaa edesidaa. Golgota trãba jara b̃aa Boro b̃aw̃aᳵa. 23 Mama uva ba asea mirrada pueradada Jesua diasidaa pua droamãrẽã. Barib̃aᳵa Jesuba doẽ basia. 24 Maĩbe crude cachi b̃asidaa. Mãwãnacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jã badara sãwã jedecadi cawaya.

25 Jesu crude cachi b̃asidade ãmãdau ãta basia. 26 Maĩne bedeada cachi jira b̃asidaa cawabidi carea idjira cãrẽ cãrẽã beabadada. Nãwã b̃aᳵ basia: “Judiorã Boro.” 27 Idjaba ne dr̃abadada umẽ Jesu caita crude cachi jira b̃asidaa, aba idji j̃awa araare, aba idji j̃awa aᳵare. 28 Mãwãsia Ācõrẽ cartade jara b̃a quĩrãca. Nãwã jara b̃aa: “Idjira eberã cadjirua quĩrãca beasidaa.”‡

29-30 Maĩne ãcaᳵa eberãrãda caita wãnapeda boro ãrãta ãrãtaᳵapeda Jesua nãwã biẽ bedeabadjidaa:

–Ãjãã, b̃aa Ācõrẽ de dromara ãrĩpeda ewari ũbeade wayacusa poya oib̃aᳵa, jara b̃aduba eᳵraᳵua! j̃jãã crudeba uᳵaa zedua!–

31 Abari quĩrãca sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã bida Jesura ipida biẽ jarab̃adade nãwã jarabadjidaa:

–Idjia dewararãda carebasia, barib̃aᳵa ara iduba poya eᳵraẽa.§ 32 Mãwãra çidjira Ācõrẽba eᳵra edabari diai jaradaca? çIdjira Israeldebema boroca? Jãã crudeba uᳵaa zeida b̃aa dairãba cawadapeda iᳵãni carea.–

Maĩne Jesu caita crude cachipedada bida abari quĩrãca biẽ jarasidaa.

† 15:21 Romano 16:13. ‡ 15:28 Isaia 53:12. Griego bedeade ãcaᳵa cartade versículo 28 neã. § 15:31 Carebasia. Griego bedeade b̃aᳵ b̃aa “eᳵra edasia.”

*Jesu crude beuda**Mateo 27:45-56; Luca 23:44-49; Juañ 19:28-30*

³³ Umatipa ãmãdaura quisia.* Mañba nañ ãjũãra hora ùbea jũma pãima nũmasia. ³⁴ Hora ùbea badacarea Jesuba jĩgua jarasia:

-Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?-

Mañ arameo bedeaba jara ßΛA: “Mñ Ācõrẽ, mñ Ācõrẽ, ¿cãrẽ cãrẽã mãduba ßeesi?”

³⁵ Mañ bedeaba ùrĩßadaade ãCΛΓΛ mama caita duanãba jarasidaa:

-Ûrĩnadua, idjia Elíada trñ ßΛA.-

³⁶ Ara mañda aba pira wãpeda uva ßa oregueada mõda quirude dodoba edasia. Bacurude jãpeda Jesua diasia domãrẽã. Mañbe dji ãberãba jarasia:

-Jãñnadua; aCΛdia Elíaba idjira udaa ßãde zeí cawaya.-

³⁷ Mañne Jesura miãdua ßiapeda ãyãdrasia. ³⁸ Ara mãwãßΛΓΛde Ācõrẽ de dromane eda wua eatΛ jira ßãda ãsidra ãtΛba edaa cõã dogosia.† ³⁹ Romanebema sordaorã boro Jesu quĩrãpita ßãba idji mãwã beubΛΓΛ unuside jarasia:

-Wãrãda nañ ãberãra Ācõrẽ Warra basía.-

⁴⁰ Mañne ãCΛΓΛ wẽrãrãba tΛmãba aCΛ duanasidaa. Ādjirã tãẽna Maria Magdalenada, Salomé sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. Santiago Tẽãbema abadaba, Jose bida mãlgΛ Mariara ãdji papa basía. ⁴¹ Jesu Galileade baside mã wẽrãrãra idji ume nĩbasidaa idjaba careba panasidaa. Arima dewara wẽrãrãda baraasia Jesu ume Jerusaleãnaa wãpedadada.

*Jesu tΛbaripedada**Mateo 27:57-61; Luca 23:50-56; Juañ 19:38-42*

⁴²⁻⁴³ Nurẽma ãnãũbada ewari basía. Mañ ewari carea judiorãra ne o panasidaa. Queubodode Jose Arimatea purudebemada Pilatoma wãsia. Mañ Josera judiorã bororãnebema basía. Jũmarãba idjira bio bia unubadjidaa. Idjia jãã ßabadjia Ācõrẽba jũmarãda pe erobamãrẽã. Ne waya neẽ Pilatoma wãpeda Jesu cacuada iwidiisia tΛbari carea. ⁴⁴ Mañne Pilatoba cawa crĩchaẽ basía sãwã Jesura isabe beusida. Mañ carea sordaorã boroda trãpeda iwidiisia Jesura wãrãda beusi cawaya. ⁴⁵ Sordaorã boroba wãrãda beusiada ada bẽrã Pilatoba Josea Jesu cacuara idu edebisia. ⁴⁶ Joseba borobada nẽdopeada Jesu cacuara crudebemada udaa ßãpeda mã borobaba ßΛrã ßãsia. Mañbe mõjẽ uria corodade eda ßãpeda mõgara waißãba uriara jũãtrΛ ßãsia.

* 15:33 Amos 8:9-10. † 15:38 Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15.

47 Maria Magdalenaba, Jose papa Maria bida ac_Λ panasidaa Jesu cacuara mama **ḅΛḅΛdada**.‡

16

*Jesu **ḅrēbada** **Ācōrē nezocaba jarada***

Mateo 28:1-10; Luca 24:1-12; Jua^l 20:1-10

1 **Λnāūbada** ewari jōnacarea Maria Magdalenaba, Santiago papa Mariaba, Salomé bida querada nēdosidaa Jesu cacuara p_Λr_Λḅi carea. 2 Nabema ewari domianebemane diapeda ara **ḅmāḅau odjab_Λr_Λḅe** ḅdjira Jesu t_Λb_Λripedadamaa wāsidaa.

3 Ma^lne nāwā jara nībasidaa:

–Dadjira eḅa wāni carea **ḅjā^l mōgara waib_ΛΛ** uria jūātr_Λ **ḅ_Λra caiba āyā **ḅ_Λi**?**–

4 Barib_Λr_Λ araa ac_Λb_Λdade unusidaa mōgara waib_ΛΛara orrocawa cob_Λda. 5 Ara ma^lda uriade eḅa wāsidaa. Eḅa wāb_Λdade cūdrada unusidaa. Idjia draso a j^l **ḅ_Λra totroa querasia**. ḅdji j_Λwa araare chūmasia. Idji carea wērārāra dauperasidaa.

6 Ma^l cūdraba ḅdjia jarasia:

–Dauperarānada. Bārāba Jesu Nazaredebemada crude cachipedadada j_Λr_Λ pan_ΛΛ. Idjira **ḅrēbasia**. Idji **ḅ_Λpedadamaa ac_Λdada**. Nama **ḅ_Λēa**. 7 Jā^lbe idji ume nībapedadarāmaa wānada. Pedroa, waabemarāa bida jaradada Jesura ḅdji na Galilea druadaa wāb_Λr_Λda. Jāma idjira ununia idjia naēna jarada quīrāca.*

8 Ma^lne daupera pan_Λba cacua ure nūpanasidaa. Ara ma^lda wērārāra Jesu cacua t_Λb_Λripedada uriadeba pira wāsidaa. Ne waya pan_Λ bērā ni aba_ΛΛa bedeadaē basia.†

Jesuba Maria Magdalenaa ara idjida unubida

Jua^l 20:11-18

9 Jesura diapededa nabema ewari domianebemane **ḅrēbapeda naārā** Maria Magdalenaa unubisia. Ma^l wērānebemada Jesuba naēna jairāda siete āyā j_Λrecuasias. 10-11 Ma^lbe Mariara Jesu ume nībapedadarāmaa wāsia. Idji jūēside ḅdjirāra wadi sopuaba jīā panasidaa. Māwā pan_Λne Mariaba ḅdjirāa jarasia Jesura zocai **ḅ_Λda unusida**. Māwā ūrīb_Λdamīna **ḅjānaē basia**.

Jesuba dewara umé pan_ΛΛa ara idjida unubida

Luca 24:13-35

12 Māwānacarea Jesu ume nībapedadarāda umé puru dajada nībasidaa. Ma^lg_Λrāa Jesuba ara idjida quīrā awara unubisia.

‡ **15:47** Jose. Ma^lg_Λ Joserā Arimateadebemaēa, āteb_Λr_Λ Santiago Tēābema abada ume dji djaba basia. Marco 15:40; 16:1. * **16:7** Marco 14:28. † **16:8** Griego bedede **ḅ_Λḅ_Λ** cartade Marcoba **ḅ_Λdara** namabe **ḅ_ΛΛ**. Versículo 9ḅeba aba 20ḅaa neēa.

13 Ādjira jēda wānapeda waabemarāa jarasidaa. Māwāmīna wadibida ijānaē basía.

Jesuba edadarāa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Luca 24:36-44; Juaļ 20:19-23

14 Māwānacarea Jesuba edadarā once panΛ ne co chūpanasidade ara idjida unubisia. Ādji cΛwΛrΛ zareadeba ijānaē panana carea quēāsia. Idji ģrēbada unupeđadaba ādjirāa jarasidamīna ijānaē panasidaa.

15 Maļbe Jesuba ādjirāa jarasia:

–Drua beaza wānapeda bedea bia mġnebemada jūmarāa jaradadua. 16 Maļ bedeada ijāsídara idjaba borocuesídara Ācōrēba ēdrΛ edaya. BaribΛrΛ maļ bedea ijāēra idjia cawa oya.

17 Mġ ijā beaba naġgΛda odia Ācōrē ΛbΛa eropanΛda unubidi carea: mġ trġneba jairāda āyā jΛretadía idjaba adua panΛ bedeade bedeadía. 18 Dama arada ādji jΛwaba jidadía. Nēārā dadji beabarida dodibΛrΛ maļba biē oēa. Idjaba cacua biē beara ādji jΛwa ġrġ bΛbΛdade biacuadía.–

Jesu bajānaa wāna

Luca 24:50-53

19 Māwā jaradacarea dadjirā Boro Jesura Ācōrēba ġtaa bajānaa edesia. Mama Ācōrē jΛwa araare chūmesia. 20 Maļbe Jesuba edadarāba idji bedeara ādji wābΛdaza jarasidaa. Dadjirā Boroba ādjirāra carebasia. Ne ununaca obi bΛdeba cawabisia ādjia jara panΛra wārā arada.

LUCA BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA LUCABA BΛDA

Nañ cartara Lucaba ḅASIA. Idjira griego basica ḅAA. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara ḅAA Lucara Paulo ume nĩbasida. Mateoba, Marco bida ādjiza carta Jesucritodebema ḅApedadacarea Lucaba nañ cartara ḅASIA.

Lucaba nañ cartara ēberā dji droma Teopilo itea ḅASIA cawamārēā Jesudebema idjía jaradiapedadara wārāda (1:1-4). Lucaba waabemarā cāyābara ebudaara ḅASIA Borocuebari Juañ topedadadebemada (1:5-80), Jesu topedadadebemada sida (2:1-52). Mañare ḅÁ ḅAA Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-22), Jesu drōā naēnabemarā trāda (3:23-38), idjaba diauruba Jesu mīā sē badadebemada (4:1-13). Mañare ḅÁ ḅAA Jesuba Galilea druade jaradia nĩbadadebemada (4:14deba aba 9:50daa) idjaba Jerusaleñnaa wābAΓAde jaradia badadebemada (9:51neba aba 19:27daa).

Jirūare ḅÁ ḅAA Jesu Jerusaleñne māwānanebemada: Jerusaleñ puru carea jñānada, crude beapedadada, ārēbadada, idjaba idji jñā bearā quĩrāpita bajānaa wānada (19:28deba aba 24:53daa).

Lucaba ebuda ḅASIA Ācōrēba cawa oidebemada (2:25-35; 19:37-44; 21:20-24) idjaba cadjirua obadarā idjimaa jēda zebadarāda ēdra edaidebemada (1:67-80; 15:1-32; 19:1-10). Barima zocārā ḅASIA cadjirua obadarā Jesuba quĩrā djuburiadada: judiorāda, judiorāēda, Samariadebemarāda, ne neē quedeada, Romanebema boro itea parata JAΓA pebadarā sida.

Luca cartade ebuda ḅAA wērārā sida Jesuare panasidada. BÁ ḅAA Elisabedebemada (1:5-66), Mariadebemada (1:26deba aba 2:52daa), Ananebemada (2:36-38), idjaba Jesu carebabadarānebemada (8:1-3). Mañ awara wērārāba idji ārēbadadebemada nañrā cawasidaa (24:1-12).

Lucaba Teopiloa ḅÁ diabueda

¹ Ācōrēba dadjirā tāēna odadebemada zocārāba ḅÁ quĩrñāsidaa. ² Jūma mañ oda unupedadaba nēbAΓASidaa idjaba jaradiasidaa. Dji carta ḅApedadaba mañda ḅASidaa. ³ BA dji droma ḅA Teopilo, mñā bida jūma mañ māwānada bio quĩrācuíta iwidida bērā, mñmaarā bia ḅAA ḅA itea aride ḅÁ diabueida. ⁴ Māwā ḅAA cawaya bÁa jaradiapedadara wārāda.

Borocuebari Juañ todi cawabida

5 Herode Judea druadebema boro baside sacerdote Zacariada basia.* Mañ Zacariara sacerdoterã idji ume trajabada sida Abiãrã abadjiãda.† Dji quima Elisabera Aaroã ëberãrãneba yõna basia. 6 Ædjira umena Æcõrẽ quĩrãpita jipa panasidaa. Æcõrẽba obi jaradara jũma ïjã o panã bẽrã biẽ jaradi neẽ panasidaa. 7 Baribãrã Elisabera warra toca bada bẽrã warra neẽ panasidaa. Mañ awara bio drõãda panasidaa.

8 Mãwã panãne Zacaria Æcõrẽ de dromane trajai ewarida jũesia. Mañ bẽrã idjira, waabema sacerdoterã idji ume trajabada sida Æcõrẽ quĩrãpita traja panasidaa. 9 Mãne sacerdoterãba obada quĩrãca ne jemenesidaa caiba Æcõrẽ de dromane eda incienso querada bá diaida ßã cawaya. Mãne Zacaria trãda odjasia.

10 Incienso quera bá diai horada jũena bẽrã Zacariara eda wãsia.‡ Mãne puruba dajadaare Æcõrẽa iwidi panasidaa. 11 Mãwã ßãde bajãnebema nezocada quera bá diabada jãwa araare odjasia. 12 Idji unuside Zacariara bio dauperapeda abeda cawa crĩchaẽ basia. 13 Baribãrã bajãnebema nezocaba jarasia:

-Ne wayarãdua. ßãa Æcõrẽa iwidi badara idjia ùrĩsia. ßã quima Elisabeba warrada toya. Idji trãra ßãdua Juañ. 14-15 Mañ warra carea zocãrã ßãsrĩdadia. Idjira Æcõrẽ quĩrãpita dji droma bai bẽrã ßã sida bio ßãsrĩda baya. Uva ßã aseada, itua sida doca baya. ßiteda bebãrã ewarideba Æcõrẽ Jaurera idji ume baya.§ 16 Idjia zocãrã israelerãra Æcõrẽmaa jẽda zebiya. 17 Eliãba erobada jaureda, ßããã sida ßã warraba erobaya. Mãneba idjira dadjirã Boro na wãya dji zezada ãdji warrarã ume ibiabi carea.* Mañ awara ïjãnaẽ bea sida carebaya jipa beaba crĩchabada quĩrãca crĩchadamãrẽã. Mãwã carebaya puruba dadjirã Borora bia edadamãrẽã.-

18 Mãne Zacariaba bajãnebema nezocaa iwidiãsia:

-¿Mãã sãwã cawai ßãa jara ßãra wãrãda? Mãra bio drõãda ßãã. Mã quima sida djorada ßãã.-

19 Bajãnebema nezocaba Zacaria jarasia:

-Mãra Gabriel, Æcõrẽ nezocaa. Idjia mãra ßãmaa diabuesia mã beãea biada jaramãrẽã. 20 Mãã jara ßãra Æcõrẽba ßããã ewaride wãrãda mãwãya. Baribãrã ïjãnaẽ bẽrã ßãra quĩrãme cara beya aba ßã quima warra tobãrããda.-

21 Mãmisa ëberãrãba dajada jãã panasidaa. Ædjia cawadaẽ panasidaa sãwãẽrã Zacariara jãcua eda dãrãããããda. 22 Mãwã

* 1:5 Herode. Mañ Herodera "dji Droma" abadaa. † 1:5 Abiã. 1 Cronica 24:10.

‡ 1:10 Incienso querada bá diaida ßã. Exodo 30:34-38. § 1:14-15 Numero 6:1-5;

Juece 13:2-5. * 1:17 Malaquia 4:5-6.

ɓɔde idjira dajadaa zesia baribaɾɔɾ poya bedeae basia. Quĩrãme cara beda bẽrã ababe sãyãneba bedea basia. Maɓba ẽberãrãba cawasidaa Ācõrẽba idjia ne unubisida.

23 Idji Ācõrẽ de dromane trajai ewari jõnacarea Zacariara diguida wãsia. 24 Mãwãnacarea idji quima Elisabera biogoa besia. Maɓ bẽrã Elisabera jedeco juesuma diguida besia. Nãwã crĩchasia: 25 “Ācõrẽba mɔra carebasia biogoa bemãrẽã. Jãwã bia odaba mɔ quĩrã perara ãyã ɓasia. Ẽberãrãba mɔra waa biẽ jaradaã.”

Bajãnebema nezocaba Mariaa jarada

26-27 Elisabe sei jedeco biogoa bedacarea Ācõrẽba bajãnebema nezoca Gabrielda Galilea druade Nazare puruɔaa diabuesia awẽrã umaquĩrã adua ɓɔ Mariamaa. Maɓ Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Josera Davideba zeda basia. 28 Bajãnebema nezocara Mariama jũpeda nãwã jarasia:

–jMẽrã! Ācõrẽba ɓara bia erobɔa.† Idjira ɓɔ ume ɓaa.–

29 Maɓ bedea ũrĩside Mariaba abeda cawa crĩchaẽ basia cãrẽ cãrẽã bajãnebema nezocara mãwã bedea ɓada. 30 Maɓne bajãnebema nezocaba idjia jarasia:

–Maria, ne wayarãdua; Ācõrẽba ɓara careba ɓaa. 31 Maɓ bẽrã ɓara biogoa ɓepeda warrada toya. Maɓ warra trɔra ɓɔdua Jesu.‡ 32 Idjira dji droma baya idjaba Ācõrẽ dji dromaara ɓaba idji Warraada aya. Ācõrẽba idjira israelerã boroda ɓaya idji drõãenabema Davi baɔa quĩrãca. 33 Idjira Jacobodeba yõpedadarã boroda ɓaya. Ewariza ãdjirãra pe erobaya.–§

34 Maɓne Mariaba bajãnebema nezocaa iwidiisia:

–Mɔra umaquĩrã adua ɓada ¿sãwã biogoa bei?–

35 Bajãnebema nezocaba panusia:

–Ācõrẽ Jaurera ɓamaa zepeda idji ɔɓara ɓɔ ume ɓaya. Maɓ bẽrã idjia dia ɓɔ warra ɓaa tobɔrɔda Ācõrẽba idji Warraada aya. 36 ɓɔ apipi Elisabe sida warra toya.* Djorada ɓamĩna idjaba warra tocaada abadamĩna sei jedeco ɓaa biogoa ɓada. 37 Ācõrẽba poya oẽra neã.–

38 Mariaba panusia:

–Mɔra Ācõrẽ nezocaa. Bia ɓaa ɓaa jarada quĩrãca idjia oida.–
Maɓbe bajãnebema nezocara idji quĩrãpitabemada wãsia.

Mariaba Elisabe acãde wãna

† 1:28 Ācõrẽba ɓara bia erobɔa. Griego bedeade λκαγα cartade nãwã ɓɔ ɓaa: “Ācõrẽba ɓada dewara wẽrãrã cãyãbara biara erobɔa.” ‡ 1:31 Mateo 1:21.

§ 1:33 2 Samuel 7:8,16. * 1:36 ɓɔ apipi. Griego bedeade maɓra ebuɔa ɓãã.

39 Māwānacarea Mariara isabe Elisabe puruḍaa wāsia. Mañ purura Judea drua eyaida ḅΛde ḅΛa. 40 Mama Zacaria dede eḍa wāpeḍa Elisabea jarasia:

–jMērã!–

41 Elisabeba Maria bedea ũrībΛrΛde idji warra ḅiteda quirura domicasia. Ara mañda Elisabera Ācōrē Jauredeba besia. 42 Mañne Mariaa nāwã jĩgua jarasia:

–BΛra wārāda dewara wērārã cāyābara Ācōrēba biara careba ḅΛa. BΛ warra sida Ācōrēba bio bia ḅΛya. 43 ĵMāra cai mñ Boro papaba jāwã acΛde ze ḅΛra? 44 Ara ḅΛ bedea ũrībΛrΛde warra mñ ḅiteda ḅΛra ḅΛsrīdaba domicasia. 45 Ācōrēba jaradara wārāda māwāida ijāna bērã ḅΛra bio bia ḅΛa.–

46 Mañne Mariaba jarasia:

Sodeba mñ jaraya: Ācōrēra dji dromaa.†

47 Ācōrē mñ ēdrΛ edabari ume mñra bio ḅΛsrīda ḅΛa.

48-49 Idjia za quiru nezocara bia eroḅΛa.

Idiba λtaa jūmarāba jaradia Ācōrē jūma poya ḅΛba mñra bio careba ḅΛda, mñ itea ne waiḅΛada o ḅΛ bērã.

jAba idjidrΛ Ācōrēa! 50 Mañ bērã idji waya beara ewariza quĩrã djuburia ḅaya.

51 Ācōrēba idji ḅΛadeba ne waiḅΛada ocuasias.

Ara ādjiduba dji dromada crīcha beara idjia memenebisias.

52 Dji droma beadara āyã ḅΛcuapeḍa dji eḍaara queḍeada dji dromada ḅΛcuasias.

53 Dji ne neḗ queḍeaa ne jūma biada diasias, barībΛrΛ dji ne bara beara jΛwa bari āyã wābicuasias.

54-55 Idji nezoca Israel purura carebasias. Idjia Abrahāra, idjideba yōḅΛdarã sida ewariza quĩrã djuburiaya dadji drōã naēnabemarãa jarada quĩrãca.

56 Mariara Elisabe dede jedeco ũbea ḅapeḍa diguidaa wāsias.

Borocuebari Juañ toda

57 Idji ewari jūēside Elisabera warra tosia. 58 Idji caita panabadaba, idji ēberārã biḍa mañ ũrīsīdade idji ume ḅΛsrīdasīdaa Ācōrēba bio quĩrã djuburiada bērã.

59 Warra todacarea ocho ewari ḅΛde ābaa dji jΛresīdaa warra cacuara wēāgoḍi carea.‡ Mañne λcΛrΛba idji zeza trΛ Zacariada ḅΛ quĩrã panasīdaa. 60 BarībΛrΛ dji papaba jarasia:

–Māwã trΛ ḅΛdaēa, āteḅΛrΛ idji trΛra ḅΛḍia Juañ.–

61 Ādjirãba jarasīdaa:

–ĵCārēã mañ trΛra ḅΛḍi? Bārã ēberārã tãēna mañ trΛra neēa.–

† 1:46 1 Samuel 2:1-10; Salmo 113:5-9. ‡ 1:59 Genesi 17:10-12.

⁶² Maλbe dji zeza Zacariaa sēyāneba iwidisidaa cārē trλda bλ quĩrĩã bλ cawaya. ⁶³ Maλ carea Zacariaba bacuru pewedeada enebisia. Maλgλde nāwã bλsia: “Idji trλra bλdia Juaλ.”

Maλ unusidade jūmarāba cawa crĩchadaē basía. ⁶⁴ Ara maλne Zacariara quĩrāme cara badada waya bedeasia. Ara maλda idjia Ācōrēa bia bedeasia.

⁶⁵ Jūma ādji caita panabadaba maλnebema ūrĩsidade Ācōrē waya panλba jūma Judea drua eyaida bλde nēbλrλbadjidaa. ⁶⁶ Jūma maλ ūrĩpedadaba jarabadjidaa: “Māwã baibλrλ, maλgλ warrara dji droma baya.” Māwã jarasidaa Ācōrē λbλara dji warra ume bλ bērã.

⁶⁷ Zacariara Ācōrē Jauredeba bepeda nāwã bedeasia:

⁶⁸ λIsraelerã Ācōrēra bio bia bλa, idji ēberārãra ēdrλ edai carea ze bλ bērã!

⁶⁹ Idji nezoca Davideba zedada diabuebλrλa dadji Ēdrλ Edabarida bamārēã. §

⁷⁰ Naēna Ācōrēba idjideba bedeabadarãa maλnebemada jarabisia.

⁷¹ Idjia jarabisia jūma dadjirã dji quĩrūnebemada, dadjirã quĩrāma panλnebema sida ēdrλ edaida.

⁷² Māwã oya dadji drōã naēnabemarãa quĩrã djuburiyada ada bērã

idjaba ādjirã ume bedea bλdada jūma oyada ada bērã.

⁷³⁻⁷⁴ Idjia dadji drōãenabema Abrahaλa jarasia dadjirã dji quĩrū jλwaeedabemada ēdrλ bλida.

Māwã ne wayaa neē dadjirãba idjira poya ēpē panania.

⁷⁵ Dadjirã zocai panλmisa idji quĩrāpita biya, jipa nĩbadia.

⁷⁶ Maλbe Zacariaba idji warradebemada nāwã jarasia:

Warra, bλra Ācōrē dji dromaara bλdeba bedeabariada adia. Bλra dadjirã Boro na wāya idji o jari carea.*

⁷⁷ Bλa israelerãa cawabiya sāwã Ācōrēba ādji cadjiruara quĩrãdoapeda ēdrλ edaida.

⁷⁸ Ācōrē quĩrĩãra bio wai bλa bλa. Dadji Ēdrλ Edabarira bajāneba zeya λmādadu odjabari quĩrāca.

⁷⁹ Maλba dji pāĩmane beaa, dji beudi waya beaa bida Ācōrēra cawabiya.

Idjaba dadjirãa cawabiya sāwã idji ume necai pananida.

⁸⁰ Dji warrara warisia idjaba Ācōrē Jauredeba zarea besia. Drōã badacarea ējūã pōãsa ewaraga bλde bade wāsia. Mama babadjia aba jūmarã quĩrāpita bedeabλrλ ewaridaa.

2

*Jesu toda ewari**Mateo 1:18-25*

¹ Mañ ewaride Romanebema boro Cesar Augustoba idji jλwaeda beara jūma juachabisia.* Mañ bērã jarasia puru ãĩ beara ãdji purudaa wānamārēã. ² Mañ ēberārã juachabidara idjia naārã obida basía. Mañ ewaride Cirenioda Siria druade dji boro basía. ³ Mañne jūmarãda juachadamārēã ãdji puruza wāsidaa.

⁴ Mañ ewaride Josera Galilea druade Nazare purude babadjia. Idjira Davideba zeda bērã Judea druade Beleñ purudaa wāsia. Beleñra Davi topedada puru basía. ⁵ ãdji juachadamārēã idji quima bai Maria ume wāsia. Mañ ewaride Mariara biogoa basía. ⁶ Beleñne panane Maria warra toi ewarira jūēsia. ⁷ Cãibada de bari bλra neẽ bērã idji warra iwina todara wuaba bλrapeda animarã ne cobadade coquirusia.

Bajãnebema nezoca oveja wagabadarãma odjada

⁸ Mañ diamasi oveja wagabadarãba ãdji ovejara Beleñ caita waga panasidaa. ⁹ Cawaēne bajãnebema nezocada ãdjima odjasia. Mañne ãcõrē quĩrãwārēã dorrodorroaba ãdjima bio λnaga nūmesia. Mañ carea oveja wagabadara bio dauperasidaa. ¹⁰ Baribλra bajãnebema nezocaba ãdjia jarasia:

–Ne wayarãnadua. Mãa bedea biada bārãa jarade ze bλa. Mañ bedea carea jūmarãda bλsridadia. ¹¹ Idi Davi topedada puru Beleñne bārã ēdra edabarida tosidaa. Idjira Critoa, dadjirã Boroa.† ¹² Naλgλdeba bārãba cawadia mãa jarabλra wãrãda: bārãba mañ warra zaquera wuaba bλrã bλda animarã ne cobadade ununia.–

¹³ Ara mãwã jarabλra de bajãnebema nezocarãda zocãrã odjasidaa. Jūma ãdjirãba ãcõrēã nãwã bia bedeasidaa:

¹⁴ ¡ãcõrē λta bajãne bλra bio bia quirua! ¡ēberārã ãcõrēba bia unu bλra nañ ējũãne necai beadia!‡

¹⁵ Mañbe bajãnebema nezocarãra bajãnaa wāsidaa. Ara mãda oveja wagabadarãba jarasidaa:

–Mãēteara dadjirã Boroa cawabidara Beleñnaa acλde wãnia.–

¹⁶ Ara mãda wãbλrasidaa. Jūēsidade Mariada, Josedã, dji warra zaque sida unusidaa. Warra zaquera animarã ne cobadade basia. ¹⁷ Mañ unupedadacarea bajãnebema nezocaba warradebema jaradara ãdjia jūmarãa nēbλrasidaa.

* **2:1** Idjia mãwã obisia puru beaza idji itea paratara aride jλra pedi carea.

† **2:11** Crito. Maλgara trãã, ãtebλra griego bedea. Arameo bedeadã jarabadaa “Mesías.” Jara bλa “ãcõrēba ēdra edabari diai jaradaa” wa “ãcõrēba dadjirã Boroa bamãrēã bλda.” ‡ **2:14** ¡ēberārã ãcõrēba bia unu bλra nañ ējũãne necai beadia! Griego bedeadã mãra ebuda bλã.

18 Oveja wagabadaba jara pan_Λ ūrĩsidade jūmarāba cawa crĩchadaē panesidaa. 19 Barib_{ΛΓΛ} dji papa Mariaba ma_Λg_Λdebemada idji sode jūma quĩrācuíta crĩcha b_Λbadjia. 20 Oveja wagabadarā jēda wāb_Λdade ādjia unupedada carea idjaba ūrĩpedada carea Ācōrēa bia bedeasidaa. Bajānebema nezocaba jara_Δ quĩrāca wārāda jūma māwāsia.

Jesu Ācōrē de dromanaa edepedada

21 Warra todacarea ocho ewari b_Λde dji warra cacuara wēāgosidaa. Ma_Λne idji tr_Λra b_Λsidaa Jesu, dji papa biogoai naēna bajānebema nezocaba jara_Δ quĩrāca.

22 Warra toda carea dji papaba wagaida b_Λ ewarira waga-sia Ācōrēba Moisea diada leyde b_Λ b_Λ quĩrāca. § Ma_Λ ewari jōnacarea idjia dji zeza ume warra zaquera Jerusale_Λnaa edesidaa Ācōrē quĩrāpita b_Λdi carea. 23 Māwā osidaa Ācōrē leyde nāwā b_Λ b_Λ bērā: “Jūma warra iwinara Ācōrēa diadida pan_{ΛΛ}.”* 24 Ma_Λ awara Ācōrē quĩrāpita bia bei carea dji papaba puchirāda babue diabisia Ācōrē leyde nāwā b_Λ b_Λ bērā: “Puchirāda wa putujuda umé diaida b_{ΛΛ}.”†

25 Ma_Λ ewaride ēberā Simeo_Λ abadada Jerusale_Λne basia. Ma_Λ Simeo_Λra jipa basia idjaba Ācōrēba jara b_Λra quĩrācuíta i_Λjā obadjia. Idjia j_Λā basia Ācōrēba Israel puru sobiabi ewarida. ‡ Ācōrē Jaurera idji ume basia. 26 Naēna Ācōrē Jaureba idjia cawabisia idji jaidai naēna Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jara_Δara unuida. 27 Ācōrē leyde b_Λ b_Λ quĩrāca odi carea djibarirāba Jesura Ācōrē de dromanaa edesidade Ācōrē Jaureba Simeo_Λra araa wābisia. 28 Simeo_Λba dji warra unuside bara edapeda Ācōrēa nāwā bia jarasia:

29 M_Λ Boro, jā_Λbeb_{ΛΓΛ} b_Λ nezocara idu necai beubidua b_{ΛΛ} jara_Δ quĩrāca oda bērā.

30 B_{ΛΛ} ēdr_Λ edabari diai jara_Δara m_Λā unubisia.

31 B_{ΛΛ} idjira b_Λsia jūma puru beaba ununamārēā. §

32 Idjira _Λnaa quĩrāca baya judiorāēba b_Λdebemada cawādamārēā.

Idji carea b_Λ puru Israelera bia jara_Δia.*

33 Simeo_Λba ādji warradebema jara b_Λ ūrĩsidade Jesu djibarirāba cawa crĩchadaē basia. 34 Ma_Λne Simeo_Λba ādjira bia jara b_Λpeda Mariaa nāwā jarasia:

–Ācōrēba na_Λ warrara diasia israelerā zocārā bia b_Λmārēā idjaba zocārā biē b_Λmārēā. Cawabiya idjira Ācōrēneba ze b_Λada, māwāmīna idjira biē jara_Δia. 35 Māwā zocārāba ādji sode

§ 2:22 Levitico 12:1-8. * 2:23 Warra iwina. Exodo 13:2. † 2:24 Levitico

12:6-8. ‡ 2:25 Isaía 40:1-5; 49:13-16; 57:18-19; 61:1-3. § 2:31 Isaía 40:5; 52:10.

* 2:32 Isaía 42:6; 46:13; 49:6.

mērã erobeara unubidia. Idjaba b̄ara bio sopua b̄aya mĩãsuba sub̄ada quĩrãca.-

³⁶ Arima Ācōrēneba bedebari Ana abadada basia. Idjira Aserdeba yōna Panuel cau basia. Idjira djorada basia. Awērã quiruda quima edapeda siete poa b̄ade pēdra basia. ³⁷ Idji pēdra bedara 84 poa basia.† Ewariza āsa, diamasi bida Ācōrē de dromanaa wābadjia Ācōrēa bia jarai carea, ne codaca ewari oi carea idjaba Ācōrēa iwidi carea. ³⁸ Maã djorara Jesu djibarirã caita wāpeda Ācōrēa bia bedeasia. Małbe Ācōrēba Jerusaleã puru ēdra edai ewari jãã beaa dji warra zaquedebemada bedeasia.‡

³⁹ Ācōrē leyde b̄ã b̄ã quĩrãca jūma opedadacarea Josera, Maria sida Galilea druade ādji puru Nazaređaa jēda wāsidaa. ⁴⁰ Dji warrara cacua b̄b̄aa warisia. Idjira bio ne cawasia idjaba Ācōrēba ne jūmane idjira carebadjia.

Jesu Ācōrē de dromane bada

⁴¹ Poaza Jesu djibarirãra Jerusaleãnaa wābadjidaa judiorã Egiptodeba ēdr̄apedada quĩrãnebabada ewari odi carea. § ⁴² Jesu doce poa baside ādjira wāsidaa maã ewari droma badi carea jūma judiorãba obada quĩrãca. Jesu sida ādji ume wāsia. ⁴³ Maã ewari droma jōnacarea ādjira jēda wāsidaa. Barib̄ara ādji warra Jesura Jerusaleãne besia. Małra ādjia adua panasidaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Crīcha panasidaa Jesura ēberãrã tãēna nīda. Māwã ewari aba nībasidaa. Qewara idji j̄ara sidade ādji ēberãrã tãēna ununaē basia. Ara małda jēda Jerusaleãnaa Jesu j̄ara de wāsidaa.

⁴⁶ Ewari ūbea bab̄ara de idjira unusidaa Ācōrē de droma dajadaare judiorã ley jaradiabadarã tãēna chūmada. Ādjia jaradia panara ūrī basia idjaba ādjia iwidi badjia. ⁴⁷ Małne ādjia iwidi b̄ade idjia aride panubadjia. Jūma idji ūrī pan̄ba cawa crīchadaē panasidaa necawaadeba panu b̄ã b̄erã. ⁴⁸ Djibarirãba idji unusidade cawa crīchadaē basia. Dji papaba idjia iwidi sia:

-Warra, ¿b̄aa cārē cārēã jãwã osi? ¿Cārē cārēã nama besi? Bio sopua pan̄ba m̄ã, b̄ã zeza bida b̄ara j̄ara panasidaa.-

⁴⁹ Jesuba panusia:

-Bārãba ¿cārē cārēã m̄ra j̄ara panasida? ¿M̄ã Zeza dede baida b̄ada adua pan̄ca?-

⁵⁰ Barib̄ara Jesuba jaradara djibarirãba cawadaē basia. ⁵¹ Małbe Jesura ādji ume Nazaređaa wāsia. Ādjia jarab̄ada idjia jūma j̄ã obadjia. Jūma Jerusaleãne māwãnara dji papaba

† **2:37** Idji pēdra bedara 84 poa basia. Griego bedeade ebuda b̄ã. Λαγαμααρã jara b̄aa Anara 84 poa basida. ‡ **2:38** Isaia 52:10. § **2:41** Exodo 12:1-27.

bio quĩrãcuita crĩcha ðabadjia. ⁵² Jesura cacua ʌʌʌ warisia idjaba ewariza ne cawaara wãsia. Ācõrẽba, ěberãrã bida idjira bia unusidaa.

3

Borocuebari Juañnebema

Mateo 3:1-12; Marco 1:1-8; Juañ 1:19-28

¹ Tiberio Cesar quince poa Romanebema boro ʌʌde Põncio Pilatoda Judea druade dji boro basía. Herodeda Galilea druade dji boro basía.* Dji djaba Pelipeda Traconite druade idjaba Iturrea druade dji boro basía.† Lisaniada Abilene druade dji boro basía. ² Anáda idjaba Caipáda sacerdote dji dromarã basía.‡

Mañ ewaride ějũã põãsa ewaraga ʌʌde Ācõrẽba Zacaria warra Juaña bedeiasia. ³ Mañ bẽrã Juañra jũma Jordañ do caita ðearãa jarade wãsia ãdji cadjiruara igaradapeda Ācõrẽmaa zedamãrẽã. Idjia jaradisia mãwã osidara Ācõrẽba ãdji cadjiruara quĩrãdoaida. Dji ĩjãʌdara idjia doeda borocuebadjia.

⁴ Jũma mañgʌra mãwãsia Ācõrẽneba bedebari Isaíaba naẽna ʌʌda quĩrãca:

Ĕberãda ějũã põãsa ewaraga ʌʌde jĩgua bedea ʌʌa:

Ora jaridadua dadjirã Boro bia edadamãrẽã. Ora idji itea jipa jaridadua.

⁵ Jogoã beara jũma daucha ocuaya. Eya ʌtʌ beara, eya jewedea bea sida daucha ocuaya.

O jũrẽã beara jipa jariya, o biẽ beara jũma biya ocuaya.

⁶ Mãwã jũmarãba ununia sãwã Ācõrẽba ědrʌ edabarida.§

⁷ Zocãrã ěberãrãda zebadjidaa Juañba borocuemãrẽã. Baribʌrʌ Juañba ʌcʌrʌa jarabadjia:

–Dama ěberãrã, ¿caiba jarasi bãrãra Ācõrẽ quĩrũbidebemada poya mĩrũnida? ⁸ Bãrãba o panʌneba unubidadua wãrãda Ācõrẽmaa zesidada. Crĩcharãnadua Abrahañ warrarã bẽrã Ācõrẽba cawa oeda. Mãa bãrãa ebuda jaraya: Ācõrẽba quĩrĩãibʌrʌ za tabea mõgarara Abrahañ warrarã babicuaya.

⁹ Mañ awara mãa jaraya Ācõrẽba zagarada eroʌʌa bacuru tutacuai carea. Jũma bacuru bia zaudacara tutacuapeda tʌʌde ʌatacuaya. Ara mañ quĩrãca Ācõrẽba cadjirua obadarãda cawa oya.–

* **3:1** Mañ Herodera Antipa trʌ jarabadjidaa. Idjidebemada bedea ʌʌa Mateo 14:1-10de, Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de. † **3:1**

Mañgʌ Pelipedebemada aba nañ versículo de ʌʌ ʌʌa. Dewarabema Pelipera Herode-Pelipe abadada unubadaa Mateo 14:3de, Marco 6:17de, idjaba Luca 3:19de. Herode dji Droma abadara ãdji zeza basía. Antipa ume dji djabarã basía.

‡ **3:2** Caipára Aná wigu basía. Anára sacerdote dromada basia poa 6deba aba 15daa. Caipára sacerdote dromada basia poa 18deba aba 36daa. § **3:6** Isaía 40:3-5.

10 Mañ carea ēberārāba idjía iwídidbadjidāa:

–Māēteara daiba ꞑcārēda odida panΛ?–

11 Juaλba panusia:

–Cacuade jλbada umé eroβΛba dji neē quirúa aba diaida βΛa. Dji coi eroβΛba dji coi neē quirúa diaida βΛa.–

12 Māwã βΛde Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pe-badarāda borocuedi carea zesidaa. Mañbe ādjia iwídisidaa:

–Jaradiabari, dairāba ꞑcārēda odida panΛ?–

13 Juaλba ādjía jarasia:

–Bārāba parata jΛΓΛ pedida panΛ auđu diabirānadia.–

14 Mañne sordaorā arima duanΛba Juaλa iwídisidaa:

–Dairāba ꞑcārēda odida panΛ?–

Juaλba panusia:

–Bārā trajubari parata dia panΛneba necai beadadia. Waraga panΛneba djārā paratara jāīrānadia idjaba sewadeba djārā biē jararānadia.–

15 Arima duanΛba mañ ūrísíade bio quīrācuíta duanesíada cārēda sāwāi cawaya. Ara āduba nāwã crīcha panasíada: “ꞑJuaλra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaca?”

16 BaribΛΓΛ Juaλba jūmarāa jarasia:

–Wārāda mλa bārāra baidoba borocue βΛa. BaribΛΓΛ mλ cāyābara dji dromaara βΛda zeya. Idjia jīrūne jλ βΛ ērāi carea mλra bia βΛēa. IdjiabΛΓΛ Ācōrē Jaureda diaya.* BaribΛΓΛ ījānaēβΛΓΛ cawa oya.† 17 Ezoai careabemara idji jΛwade eroβΛa porara dji ta umebemada āyā βΛi carea. Mañbe dji tara wagaya baribΛΓΛ dji porara tΛβΛ uruade babueya.–

18 Ara mañ quīrāca ne quīrātanoaneba Juaλba bedeā bia dadji ēdrΛdidebemada jaradia bapeda jarabadjia ījānamārēā.

19 BaribΛΓΛ Juaλba Galileadebema boro Herodera quēābadjia idjia wērā eroβΛ Herodía carea. Mañ Herodíara ara Herode djaba Pelipe químa basía. Mañ awara Juaλba idjira quēābadjia ne jūma cadjirua o βΛ carea. 20 Herodeba mañ cadjirua o βΛ awara naλgΛ cadjirua sída osia: Juaλra preso βΛbisía idji quēā βΛ carea.‡

Juaλba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Marco 1:9-11

21 Juaλba ēberārā borocuecua βasíde Jesu sída borocuesia. Mañne Jesuba Ācōrēa bedeabΛΓΛde bajāda ewasia. 22 Ewapeda Ācōrē Jaureda bajāneba puchirā quīrāca idji λrλ zesia. Mañne Ācōrēba bajāneba edāa nāwã bedeasia:

* 3:16 Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeadē βΛ βΛa: “Ācōrē Jaureba borocueya.”

† 3:16 Cawa oya. Griego bedeadē βΛ βΛa: “Uruaba borocueya.” ‡ 3:20 Mateo 14:1-10; Marco 6:14-28.

–BΛara mǎ Warra quĩrĩã Þáa. BΛ carea mǎra bio ÞΛsrĩda ÞΛa.–
§

Jesu drõã naẽnabemarã trã
Mateo 1:1-17

²³ Jesuba jaradia beside treinta poa basica ÞΛa. Ëberãrãba idjira Jose warrada crĩcha panasĩdaa. Josera Eli warra basĩa, ²⁴ Elira Matá warra basĩa, Matára Levi warra basĩa, Levira Melqui warra basĩa, Melquira Janai warra basĩa, Janaira Jose warra basĩa. ²⁵ Josera Matatĩa warra basĩa, Matatĩara Amó warra basĩa, Amóra Nahuã warra basĩa, Nahuãra Esli warra basĩa, Eslira Nagai warra basĩa. ²⁶ Nagaira Máha warra basĩa, Máhara Matatĩa warra basĩa, Matatĩara Semei warra basĩa, Semeira Jose warra basĩa, Josera Juda warra basĩa. ²⁷ Judara Johanaã warra basĩa, Johanaãra Resa warra basĩa, Resara Zorobabel warra basĩa, Zorobabelera Salatiel warra basĩa, Salatielera Neri warra basĩa. ²⁸ Nerira Melqui warra basĩa, Melquira Adi warra basĩa, Adira Cosaã warra basĩa, Cosaãra Elmodaã warra basĩa, Elmodaãra Ere warra basĩa. ²⁹ Erera Josue warra basĩa, Josuera Elieze warra basĩa, Eliezera Joriã warra basĩa, Joriãra Matá warra basĩa. ³⁰ Matára Levi warra basĩa, Levira Simeoã warra basĩa, Simeoãra Juda warra basĩa, Judara Jose warra basĩa, Josera Jonaã warra basĩa, Jonaãra Eli-aquiã warra basĩa. ³¹ Eliaquiãra Melea warra basĩa, Meleara Mainaã warra basĩa, Mainaãra Matata warra basĩa, Matatara Nataã warra basĩa, Nataãra Davi warra basĩa.

³² Davira Jesé warra basĩa, Jeséra Obé warra basĩa, Obéra Boo warra basĩa, Boora Salmoã warra basĩa, Salmoãra Naasoã warra basĩa. ³³ Naasoãra Aminadá warra basĩa, Aminadára Araã warra basĩa, Araãra Esroã warra basĩa, Esroãra Paré warra basĩa, Paréra Juda warra basĩa. ³⁴ Judara Jacobo warra basĩa, Jacobora Isa warra basĩa, Isara Abrahaã warra basĩa, Abrahaãra Tare warra basĩa, Tarera Naco warra basĩa, Nacora Seru warra basĩa. ³⁵ Serura Ragau warra basĩa, Ragaura Pele warra basĩa, Pelera Hebere warra basĩa, Heberera Sala warra basĩa. ³⁶ Salara Cainaã warra basĩa, Cainaãra Arpaxa warra basĩa, Arpaxara Seã warra basĩa, Seãra Noé warra basĩa, Noéra Lame warra basĩa. ³⁷ Lamera Matusaleã warra basĩa, Matusaleãra Enoco warra basĩa, Enocora Jaré warra basĩa, Jaréra Majalaleel warra basĩa, Majalaleelera Cainaã warra basĩa. ³⁸ Cainaãra Enó warra basĩa, Enóra Se warra basĩa, Sera Adaã warra basĩa, Adaãra Æcõrẽ warra basĩa.

§ 3:22 BΛ carea mǎra bio ÞΛsrĩda ÞΛa. Griego bedeadede maãba idjaba jara ÞΛa: “Mǎa bada jαΓα edasia.”

4

Diauruba Jesu mĩã sê bada

Mateo 4:1-11; Marco 1:12-13

1 Jesura Ācōrē Jauredeba b̄ada Jordaλ dodeba jēda wāsia. Mañne Ācōrē Jaureba idjira ējũã pōãsa ewaraga b̄adaa edesia.

2 Cuarenta ewari mama basia. Mañne diauruba idjira mĩã sê basia Ācōrēda igarabi carea. Mañ ewaride Jesuba ni cārē sida coē b̄a b̄erã jarra basia. 3 Māwã b̄ade diauruba Jesua nãwã jarasia:

–B̄ada wārãda Ācōrē warrab̄ara, nañ mōgarada pañ babidua.–

4 Jesuba panusia:

–Ācōrē Bedeade nãwã b̄a b̄a: ababe ne co b̄adeba ēberãra zocai baēa, [āteb̄ara jũma Ācōrēba jara b̄a ĩjã b̄adeba zocai baya].–*

5 Māwãnacarea diauruba Jesura eya λta b̄ade edesia. Mamaaba nañ ējũãne bea puruda jũma ac̄bitasia. 6 Mañne diauruba jarasia:

–Nañ ējũãne bea purura, mañ purude ne bia bea sida jũma b̄a j̄awaeda b̄aya. M̄re b̄erã m̄ã dia quĩrĩāb̄ara diaida b̄a.

7 M̄ quĩrãpita chĩrãborode cobepeda m̄ã bia bedeaib̄ara m̄ã jũma diaya.–

8 Barib̄ara Jesuba jarasia:

–Satana, āyã wãdua.† Ācōrē cartade nãwã b̄a b̄a: “Aba b̄arã Boro Ācōrēab̄ara bia bedeadadua. Idjia jara b̄adra ĩjã o pananadua.”–‡

9-10 Māwãnacarea diauruba Jesura Jerusaleλnaa edesia Ācōrē de droma boro λtara b̄amaa. Mañbe jarasia:

–B̄ada wārãda Ācōrē warrab̄ara, namaaba udu j̄dr̄adua. Ācōrē cartade nãwã b̄a b̄a:

Ācōrēba idji nezocarãda b̄amaa diabueya carebadamãrēã.

11 B̄ara ādji j̄wade edadia b̄a jĩrũra mōgaraba puarãmãrēã.§

12 Barib̄ara Jesuba jarasia:

–Idji bedeade nañ sida b̄a b̄a: “Bariduada orãnadua b̄arã Boro Ācōrēba carebai cawaya.”–*

13 Māwã mĩã sê bapeda diaurura Jesu caitabemada āyã wāsia aba dewara ewaridaa.

Jesuba jaradia beda

Mateo 4:12-17; Marco 1:14-15

14 Māwãnacarea Jesura Ācōrē Jaure ab̄adeba b̄ada Galilea druadaa jēda wāsia. Jũma mañ druade idjira bio tr̄a b̄agasia.

* 4:4 Deuteronomio 8:3. Griego bedeade λc̄ara cartade bedea corchetede b̄ara neã. † 4:8 Satana, āyã wãdua. Griego bedeade λc̄ara cartade mañra neã.

‡ 4:8 Deuteronomio 6:13. § 4:11 Salmo 91:11,12. * 4:12 Deuteronomio 6:16.

15 Judiorã dji jΛrebada deza idjia Ācōrē bedeara jaradia babadjia. Mañ bērã jūmarāba idjira bia jarabadjidaa.

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Marco 6:1-6

16 Māwānacarea Jesura idji warida puru Nazaredaa wāsia. Λnāūbada ewaride idjia obari quīrāca judiorã dji jΛrebada dede eda wāsia. Mañbe idjira piradrΛsia Ācōrē Bedeada no-coare lei carea. 17 Mañne Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada idjia diasidaa. Mañra ewara edapeđa nañ bedeada jΛrΛpeđa jīgua lesia:

18-19 Ācōrē Jaurera mΛ ume bΛa. Idjia mΛra edasia dji ne neē quedeaa jaramārēã Ācōrēba ādjirāra carebaida.

Idjia mΛra diabuesia sopua beada sobiabicuamārēã,† jida edepedadarã ēdrΛđida jaramārēã,

dauberrea beaa unubimārēã, djārã jΛwaeda mīga beara bia bΛcuamārēã,

idjaba jaramārēã Ācōrēba ēdrΛ edai ewarira jūēsida.‡

20 Ledacarea cartara bΛrapeđa dji wagabaría diasia. Mañbe chūmesia jaradi ai carea. Jūmarāba idjira acΛ duanasidaa.

21 Mañne Jesuba jarasia:

–Mañ bedeaba jara bΛra idi bārã quīrāpita māwābΛrΛa.–

22 Jūmarāba idjidebemada bia bedeasidaa. Idjia bia jaradia bΛ carea cawa crīchađāē basía. Ara ādjiduba jara duanasidaa: “¿Idjira Jose warrada jāwā bΛēca?”

23 Jesuba jarasia:

–Bārāba nañ bedeada mΛa jaradia: “Nēārã diabari, ara bΛdjida biabidua. BΛa Capernauñne odara daiba ūrīsidaa. Nama bΛ purude bida abarica odua.”–

24 Mañ awara jarasia:

–MΛa bārāa wārāda jaraya: ni abaΛ Ācōrēneba bedeabarida ara idji druade bia edađaca. 25 Quīrānebadadua, Elía basi ewaride Israel druade pēdra wērārāra zocārã panasidaa. Mañ ewaride poa ūbea ēsidra cue zeē bađa bērã jarrabada zesia.

26 BaribΛrΛ Ācōrēba Elíara ni abaΛ pēdra wērã Israeldebema carebade wābiē basía. ĀtebΛrΛ pēdra wērã Sidoñ druade Sarepta purude bΛmaa wābisía.§ 27 Ara mañ quīrāca Eliseo basi ewaride aida bara beada Israel druade zocārã panasidaa baribΛrΛ ādjirānebema ni abaΛda idjia biabiē basía. ĀtebΛrΛ Siria druadebema Naamañda biabisía.–*

28 Mañ ūrīsidade jūma dji jΛrebada dede duanΛra quīrūbucasidaa. 29 Ara mañda Jesura puru dajadaa errebari

† 4:18-19 Sopua beada sobiabicuamārēã. Griego bedeade ḱcΛrΛ cartade mañra neēa. ‡ 4:18-19 Isaía 61:1-2; 58:6. § 4:26 1 Rey 17:1-16. * 4:27 2 Rey 5:1-14.

ededapeda eya edaa tuca jira bΛde batabuedi carea edesidaa.
³⁰ BaribΛΓΛ Jesura ara ādji daiđu necai wāsia.

Jesuba ēberā jai bara bΛ biabida

Marco 1:21-28

³¹ Māwānacarea Jesura Galilea druade Capernauļ puruđaa wāsia. Anāūbada ewaride idjia jaradia basia. ³² Bio cawa bΛdeba ebuda jaradia bΛ bērā jūmarāba cawa crīchadaē basia. ³³ Judiorā dji jΛrebada dede ēberā jai bara bΛda basia. Cawaēne idjia jġua jarasia:

³⁴ –Jesu Nazaredebema! ĶCārē cārēā दौरā mīā sē bΛ? ĶDai biē bΛi carea zesica? Mā cawa bΛa bΛra caida: ĶBΛra Ācōrēba diabuedaa!–

³⁵ Maļ carea Jesuba idjġa jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdrΛdua.–

Ara maļda jaiba ēberāra egode baebipeđa ēdrΛsia. BaribΛΓΛ maļ ēberāra ni cārē sida biē oē basia. ³⁶ Maļ unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basia. Ādjiza iwidi duanesidaa:

–Idji bedeaba Ķsāwā jāwā o bΛ? Idjia jarabΛΓΛra jairāba ĳjābadaa. Idjira ΛbΛa bΛ bērā bedeabΛΓΛde jaira ēdrΛcuabadaa.–

³⁷ Maļ bērā idjira puru caita beaza bio trļ bΛgasia.

Jesuba Simoļ Pedro pācōrē biabida

Mateo 8:14-15; Marco 1:29-31

³⁸ Judiorā dji jΛrebada dedeba ēdrΛpeda Jesura Simoļ dedaa wāsia. Mama Simoļ pācōrēda bio cΛwa nūmasia. Maļ carea Jesua bedeada djuburiasidaa biabimārēā. ³⁹ Jesuba edaa acΛpeda dji cΛwamiara quēāsia. Ara maļda cΛwamiara dugusia. Maļbe wērāra piradrΛpeda ādjira ne cobisia.

Jesuba zocārā biabicuada

Mateo 8:16-17; Marco 1:32-34

⁴⁰ QueubΛΓΛde zocārā quīrātanoa cacua biē beada Jesumaa enesidaa. Jesuba idji jΛwara ādjirā ĳrļ bΛpeda biabicuasias. ⁴¹ Ara maļ quīrāca zocārā jairāda ēberārā cacuadebemada ēdrΛbicuasias. ĒdrΛbΛdade nāwā bia jarasidaa: “ĶBΛra wārāda Ācōrē warraa!” Ādjia cawa panasidaa idjira Ācōrēba diai jarada ēdrΛ edabarida. Maļ carea Jesuba ādjira quēābadjia chupeadamārēā.

Galileade jaradia nġbada

Marco 1:35-39

⁴² Diapedeđa Jesura puru dajadaa wāsia ēberā neēmaa. BaribΛΓΛ ēberārāba idjira jΛΓΛ panasidaa. Unusidade jarasidaa ādji purude bemārēā. ⁴³ BaribΛΓΛ Jesuba ādjġa jarasia:

–Mā dewara puru beade jaradiada b̄la Ācōrēra zebraḷda ādji Boro bai carea. Mañ beadea bia jaramārēā Ācōrēba māra diabuesia.–

⁴⁴Mañ bērā Jesuba judiorā druade dji jarebada deza jaradia wāsia.†

5

Beda quenapedada

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20

¹ Ewari aba Jesura amene droma Genesare abada icawa basia.* Mañne Ācōrē beadea jaradia b̄la ūrīni carea ēberārāra zocārā idjima powua duanasidaa. ² Arima do icawa jābada umé ū panasidaa. Mañ jāba djibarirāba ādji beda jidabadada caita saḷa panasidaa. ³ Mañne Jesura Simoñ Pedro jābade badopeda jarasia quēsaarabe edemārēā. Mañbe jābade chūmepeda jūma arima duanarāa jaradia besia.

⁴Jaradiadacarea Jesuba Simoñā jarasia:

–Jāḷbe b̄la jābara do quēsaara edepeda beda b̄aridadua.–

⁵Baribara Simoñba panusia:

–Jaradiabari, दौरa diamasi beda b̄ari panada ānadrāsidaa. Māwāmīna ni cārē sida jidadaē basia. Baribara b̄la māwā jara b̄la bērā ijāya.–

⁶Ara māda ādjira beda b̄arisidaa. Bio zocārā jidabada bērā dji beda jidabadara cōābāra basia. ⁷Mañ carea dewara jābade beada jawaba trāsidaa carebade zedamārēā. Zedapeda jābara umena bedaba birasidaa. Mañba biru baebododa basia. ⁸⁻¹⁰Simoñ Pedroba idji ume panla bida beda zocārā jidapedada unusidaē cawa crīchadaē basia. Idji ume panara Santiago idjaba Juañ basia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Mañne Simoñra Jesu caita wāpeda chīrāborode cobepeda jarasia:

–Mā Boro, biara b̄la b̄ara mā caitabemada āyā wāida, māra cadjirua obari bērā.–

Jesuba Simoñā jarasia:

–Dauperarādua, idiba ātaa b̄ara mā itea ēberā enebarida beya.–

¹¹Ādjirāba jābara doyya enenapeda jūma amesidaa. Mañbe Jesu ume wāsidaa.

Jesuba aida bara b̄la biabida

Mateo 8:1-4; Marco 1:40-44

† 4:44 Judiorā druā. Griego beadeē ḷcara cartade Judea druada wa Galilea druada b̄la b̄la. * 5:1 Genesare amenera idjaba Galilea abadaa.

12 Ewari aba Jesura purude basia. Mañne ēberā aidaba jūma bira b̄ada jūēsia.† Mañ ēberāba Jesu unuside idji quīrāpita chīrāborode b̄arru cobepeda nāwā quīrā djuburiada iwīdisia:

–Mā Boro, b̄aa quīrīā b̄abara, māra poya biabida b̄aa.–

13 Mañne Jesuba j̄awa ārā b̄abara de jarasia:

–Māwā o quīrīā b̄aa. ¡Biadua!–

Ara mañda aidara anisia. 14 Mañne Jesuba idjia jarasia:

–B̄a biadara ni ab̄aa jararādua. Āteb̄ara sacerdotemaa wādua b̄ara biasida unumārēā. Jāñbe Ācōrē quīrāpita bia bei carea Moiseba jarada quīrāca ne diacuadua.‡ Māwā ēberārāba cawadia b̄ara wārāda biasida.–

15 Baribara Jesura trā b̄agaara wāsia. Mañ b̄erā ēberārā zocārā zebadjidaa idjia jaradia b̄a ūrīni carea. Cacia biē beara zebadjidaa biabicumārēā. 16 Baribara Jesura edaude ēberā neēmaa wābadjia Ācōrēa bedei carea.

Jesuba ēberā cacua beu b̄a biabida

Mateo 9:1-8; Marco 2:1-12

17 Ewari aba Jesuba jaradia b̄ade pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima duanasidaa. Ādjirāra Galilea druadeba, Judea druadeba idjaba Jerusaleñ purudeba zepedada basia. Mañne Ācōrē ab̄adeba Jesuba cacua biē beara biabibadjia. 18 Māwā b̄ade āc̄ara ēberā cacua beu b̄ada idji cadade enenapeda eda ede quīrīā panasidaa Jesu quīrāpita b̄adi carea. 19 Baribara ēberārā cābana nūma b̄erā poya Jesuma jūēbidaē basia. Mañ carea ādjirāba dji cacua beu b̄ara de ārā edesidaa. Mañbe de ārābemada ogaɔpeda dji cacua beu b̄ara dji cadadeba edaa b̄asidaa. Ēberārā ēsi Jesu quīrāpita b̄asidaa. 20 Jesuba unusia ādjia wārāda ijā panada idjia cacua beu b̄ara poya biabida. Mañ carea dji cacua beu b̄a nāwā jarasia:

–Ache, b̄aa cadjirua odara māa quīrādoasia.–

21 Mañ ūrīsidade arima duana pariseorāba, judiorā ley jara-diabadarā bida nāwā crīchasiada:

“Idjira ¿caida crīcha b̄a? ¿Cārē cārēā māwā Ācōrē quīrāpita biē bedea b̄a? Aba Ācōrēb̄ara ēberāba cadjirua odara poya quīrādoaya.”

22 Baribara Jesuba ādjia crīcha panara cawada b̄erā nāwā iwīdisia:

–¿Cārē cārēā bārā sode jāwā crīcha panā? 23 Bārāmaarā ¿sālḡada zareaara b̄a? ¿Cadjirua odara quīrādoayaada aida wa nañ ēberā cacua beu b̄ara piradr̄abipeda nībabida? 24 Ācōrēba

† 5:12 Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē panā. Baribara judiorāmaarā aba Ācōrēb̄ara poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Rey 5:7). Mañ awara aba aidaba jidasira āyā baēde wāida basia (Levitico 13:45-46).

‡ 5:14 Levitico 14:1-32.

mā, Naļ Djara Edadara bΛasia naļ ējũāne duanΛba cadjirua obadara quĩrādoamārēã. Maļra bārãa unubiya.-

Ara maļda dji cacua beu bΛa nāwā jarasia:

-PiradrΛdua. BΛ cΛdara edapeda diguidaa wādua.-

²⁵ Ara māwā jarabΛΓΛde cacua beu badara pirabaripeda idji cΛdara edapeda jūmarā quĩrāpita nĩbade wāsia. Maļbe Ācōrēra bio bia jara bΛda diguidaa wāsia. ²⁶ Maļ unusidade jūmarāba cawa crĩchadaē basia. Maļ bērā Ācōrēra bio bia jarasidaa. Ācōrē wayaadeba jarasidaa:

-iIdi wārāda ne ununaca waibΛada unusidaa!-

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Marco 2:13-17

²⁷ Māwānacarea Jesu wābΛΓΛde parata Romanebema boro itea jΛΓΛ pebarida unusia. Idji trāra Levi abadjidaa. Maļ ēberāra parata diabada dede chūmasia. Jesuba unupeđa jara-

sia:
-Mā ume zedua.-

²⁸ Ara maļda Levira piradrΛpeda idjia o badara amepeda Jesu ume wāsia.

²⁹ Maļbe Jesu carea Leviba idji dede ne codi waibΛada osia. Zocārā Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebadarāda, dewara ēberārā sida ādji ume ne co panasidaa. ³⁰ Maļ unusidade judiorā ley jaradiabadarāba, pariseorā biđa Jesu ume nĩbabadarāa nāwā biē jarasidaa:

-iCārē cārēã parata jΛΓΛ pebadarā ume idjaba dewara cadjirua obadarā ume biđa ābaa ne co panΛ?-

³¹ Jesuba ādjia jarasia:

-Cacua bia beaba nēārā diabarira jΛΓΛdacao. Ababe cacua biē beabΛΓΛ jΛΓΛbadaa. ³² Māra jipa bea trāi carea zeē bΛa, ātebΛΓΛ cadjirua obadarāda trā bΛa Ācōrēmaa zedamārēã.-

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Marco 2:18-22

³³ ΛcΛΓΛba Jesua jarasidaa:

-Borocuebari Juaļ ume nĩbabadarāba Ācōrēã iwidibΛdade ara cadrΛa ne codaca ewarira obadaa. Ara maļ quĩrāca pariseorā ēpēbadarā biđa obadaa. BaribΛΓΛ bΛ ume nĩbabadarāba iŕsāwāērā odaca?-

³⁴ Jesuba ādjia jarasia:

-Māwāra wērā edabΛΓΛba bΛsrida ewari o bΛde iIdjia edodarāa ne codaca ewarida obica? ³⁵ BaribΛΓΛ ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. Maļ ewaridebΛΓΛ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.-

³⁶ Maļ awara Jesuba ādjia ne jara bΛdeba nāwā jarasia:

-Ni abaΛba wua djiwidida tΛdapeda wua sorede capirudacao. Māwā odibΛΓΛ wua djiwidira ārīya. Maļ awara

dji wua djiwidi tΛdara dji sore ume bia beēa. ³⁷ Idjaba ni abaΛba uva ba djiwidira animarã e oda dji sorede tΛdaca. Māwã odibΛΛ aseabΛΛde animarã e oda dji sorera cõãya. Maλbe uva bara, animarã e oda sida aduaya. ³⁸ Maλ carea uva ba djiwidira animarã e oda djiwidide tΛdida panΛa. Māwã umena dārã droadia. ³⁹ Idjaba uva ba ase dji drõã dobΛΛba djiwidira do quĩrĩãcaa. ĀtebΛΛ jarabaria: “Uva ba dji drõãra djiwidi cãyãbara biara bΛa.”-

6

Jesura ãnãübada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Marco 2:23-28

¹ ãnãübada ewaride Jesura idji ume nĩbabadarã sida ējũã trigo udade nĩbasidaa. Mama nĩnane Jesu ume nĩbabadarãba trigora tΛ edadapeda jΛwaba caratΛdapeda co nĩbasidaa.*

² ΛcΛΛ pariseorãba maλ unusidade iwidisidaa:

-¿Bãrãba cãrē cãrēã ãnãübada ewaride ocara panΛda o panΛ?-

³ Jesuba panusia:

-¿Bãrãba Ācõrē Bedeara acΛdacaca? Davi, idji ume nĩbabadarã sida jarra panasidade ¿sãwã osida?† ⁴ Davira Ācõrē dede eda wãpeda Ācõrē quĩrãpita bada paλda edasia. Maλ paλra ¿ababe sacerdoterãba codida panasidaēca? BaribΛΛ Daviba copeda idji ume nĩbabadarãa diasia.-

⁵ Idjaba Jesuba jarasia:

-Mλ, Naλ Djara Edadara ãnãübada ewari djibaria.-

Jesuba ãnãübada ewaride ēberã biabida

Mateo 12:9-14; Marco 3:1-6

⁶ Dewara ãnãübada ewaride Jesura judiorã dji jΛrebada dedaa wãpeda jaradia basia. Mama ēberã jΛwa ara beu bΛda basia. ⁷ Judiorã ley jaradiabadarãda, pariseorã sida panasidaa. Ādjia Jesura acΛ panasidaa ãnãübada ewaride ēberã jΛwa beu bΛda biabi cawaya. Biabisira biē jaradida crĩcha panasidaa. ⁸ BaribΛΛ ādjia crĩcha panΛra Jesuba cawa bada bērã dji ēberã jΛwa beu bΛa nãwã jarasia:

-PiradrΛpeda ēsi nũmane zedua.-

Ara maλda dji ēberãra piradrΛpeda ēsi nũmane wãsia.

⁹ Maλbe Jesuba ādjia jarasia:

-Mãa bãrãa iwidiya: ãnãübada ewaride ¿cãrēda odida panΛ? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djãrã carebaida wa idu beubida?-

¹⁰ Maλbe arima panΛra acΛpeda dji ēberãa nãwã jarasia:

-JΛwa jiradua.-

* 6:1 Deuteronomio 23:24-25. † 6:3 1 Samuel 21:1-6.

Māwā jirabΛrΛde idji jΛwara biasia. ¹¹ Maļ carea arima panΛra bio quĩrūnapeda ādjiduba iwidi duanesidaa Jesura sāwā odi cawaya.

Jesuba ēberā doce edada

Mateo 10:1-4; Marco 3:13-19

¹² Ewari aba Jesura eyadaa wāsia. Mama Ācōrēa iwidi bΛda ĩnadrΛsia. ¹³ Āsa badacarea idji ēpē beara ābaa trΛcuapeda doce edasia. Maļ doce edadara idjia trΛ bΛsia “mĀa diabuedarā.”‡ ¹⁴ Ādji trĀra naġgΛa: SimoĶ (Jesuba idjira trΛ bΛsia Pedro), dji djaba Andre, Santiago,§ JuaĶ, Pelipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomá, Alpeo warra, Santiago, SimoĶ Zelote abada, ¹⁶ Santiago djaba Juda, idjaba Juda Iscariote. Jĩrūare maġgΛba Jesura jidabisia.

Jesuba cābana duanĶa jaradiada

Mateo 4:23-25

¹⁷ Maļbe Jesura idjia edadarā ume eyadeba edaa zesidaa. Jewedade idji ēpē bea zocārā panΛ ume idjaba ēberārā cābana zebΛda ume besia. Maļ ēberārāra Judea druadeba, JerusaleĶneba, pusa icawabema puru Tirodeba idjaba SidoĶneba zesesidaa Jesuba jaradia bΛ ũrĩni carea idjaba cacua biē beara biabicuamārēā. ¹⁸ Maļ awara Jesuba jai beara ēberārā cacuadebemada āyā jΛrecuasias. ¹⁹ Jūma dji cacua biē beaba idjira tā quĩrĩā panasidaa Ācōrē ΛbΛadeba biabi bΛ bērā.

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Mateo 5:3-12

²⁰ Jesuba idji ēpē bea acΛpeda nāwā jarasia:
Bio bia beadia bārā dji ne neē panΛra Ācōrēba bārāra pe erobΛ bērā.
²¹ Bio bia beadia jarra beara Ācōrēba jāwūābi bērā.*
Bio bia beadia sopuaba jĶā beara Ācōrēba bΛsridabi bērā.†
²² Bio bia beadia ēberāba mĶ, NaĶ Djara Edada carea bārā quĩrāmabΛdade, igarabΛdade idjaba biē jarabΛdade.
²³ Bārā biē obΛdade bio capipiadedua, bārāba nebia waiβΛada bajāne eropanani bērā.‡
Ādji drōā naēnabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāra ara maļ quĩrāca biē obadjidaa.
²⁴ BaribΛrΛ mĶ djuburi beadia bārā dji ne bara beara.

‡ **6:13** MĶa diabuedarā. Cāpūrĩā bedeade jara bΛa “apóstoles.” § **6:14** Maļ Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrĩā bedeade Santiago trĀra zesias “San Jacobo” isabe jarabΛgΛdeba. * **6:21** Jeremia 31:25. Bio bia beadia jarra beara Ācōrēba jāwūābi bērā. MaĶba naĶ crĶcha sida dia bΛa: “Bio bia beadia sodeba Ācōrē cawa quĩrĩā beara, Ācōrēba cawabi bērā.” † **6:21** Salmo 126:5-6; Isaia 57:18; 61:2-3; Apocalipsi 7:16-17. ‡ **6:23** 2 Cronica 36:16.

Bārāba eropanΛneba necai panΛ bērā nocoarebema ewaride necai pananaēa.

²⁵ Mīā djuburi beadia bio ne co panΛneba jāwūā beara, nocoarebema ewaride jarra panani bērā.

Mīā djuburi beadia ara nawena ipida beara nocoarebema ewaride jīāni bērā idjaba sopuadi bērā.

²⁶ Mīā djuburi beadia ēberārāba bārāda bia jaradibΛΓΛ.

Bārā drōā naēnabemarāba ēberārā Ācōrē trΛneba sewa jaradia beara bia jarabadjidaa.

Dadji dji quīrūrā quīrīānida panΛ

Mateo 5:38-42, 44

²⁷ BaribΛΓΛ mΛa jara bΛ ūrī panΛa jaraya: bārā dji quīrūra quīrīānadua. Bārā quīrāma panΛra bia odadua. ²⁸ Bārā biē jarabadara bia jaradadua. Bārā biē obada carea Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. ²⁹ AbaΛba bΛda uridarrade uibΛΓΛ, dewarabema uridarrade idu ubidua. AbaΛba bΛa cacuade jΛ bΛdebemada aba jārībΛΓΛ, dewarabema bΛa jΛ bΛ sida idu edebidua. ³⁰ AbaΛba bΛa ne iwidibΛΓΛ, wāgarādua. MaΛ awara bΛa erobΛdebemada abaΛba jārīsira iwidirādua jēda diamārēā. ³¹ Bārāba quīrīā panΛa djārāba bārāra bia odida. Ara maΛ quīrāca bārāba djārāra bia odadua.

³² Ababe bārā dji biarādrΛ quīrīā panΛbΛΓΛ, ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā biēda ādji dji biarāra quīrīābadaa.

³³ MaΛ awara ababe bārā dji biarādrΛ bia odibΛΓΛ, ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā biēda ara maΛ quīrāca obadaa.

³⁴ MaΛ awara bārāba ababe dji poya jēda diadida beaa diadibΛΓΛ ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā biēda ara maΛ quīrāca obadaa ādjia diapedadara waya jēda edadida crīcha panΛ bērā.

³⁵ MaΛ carea bārā dji quīrūra quīrīānadua. Ādjirāra bia odadua. Ādjirāa ne diadadua. BaribΛΓΛ diabΛdade ādjirāneba edadida crīcharānadua. MāwābΛΓΛ bārāba Ācōrēneba edadira bio waibΛa baya idjaba unubidīa wārāda bārāra Ācōrē dji dromaara bΛ warrarāda. Idjia cadjirua obadarāda, idjīa bia bΛada adaca sida idji biadeba carebabaria. ³⁶ Ara maΛ quīrāca bārāba quīrā djuburia beadida panΛa bārā Zeza bajāne bΛba quīrā djuburiabari quīrāca.

Djārā biē jarabadadebema

Mateo 7:1-5

³⁷ Djārāra biē jararānadua Ācōrēba bārā biē jararāmārēā. Ni abaΛda bedeade bΛada arānadua, Ācōrēba bārāda bedeade beada arāmārēā. Bārā biē opedadara quīrādoadadua. Māwā bārāba biē opedadara Ācōrēba quīrādoaya. ³⁸ Djārāa ne

diadadua. MāwābΛrΛ Ācōrēba bārāa bio aduba diaya ē bio birapeda cuguzoa bΛ quīrāca. Idjia diaya bārāba djārāa diabada quīrāca.-

³⁹ Mañ awara Jesuba jarasia:

-¿Dauberrea bΛba dewara dauberrea bΛda poya eronībaica? ¿EronībaibΛrΛ, ādjira umena uriade baedaēca? ⁴⁰ Ne cawa quīrāa bΛra dji jaradiabari cāyābara ne cawaara bΛēa. BaribΛrΛ idjia bio cawadacarea dji jaradiabari quīrāca beya.

⁴¹ Bārāba ¿cārē cārēā nejarra djārā daude bΛda acΛbada? ¿Sāwāērā bacuru waibΛa bādji daude bΛda acΛdaca? ⁴² Bacuru waibΛa bādji daude bΛda ununaē panΛbΛrΛ ¿sāwā djārāa nāwā jaradi? “Nejarra bΛ daude bΛra mΛa aubariya.” ¡Bārāba jarabada quīrāca odacaa! Naārā bacuru waibΛa bādji daude bΛda aubaridadua. Māwā poya ununia nejarra djārā daude bΛra aubaridi carea. Ara mañ quīrāca bΛa cadjirua o bΛra naārā idu bΛdua. MañbebΛrΛ djārāra carebaida bΛa.-

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Mateo 7:15-20; 12:34-35

⁴³ Bacuru cadjiruaba nejō biada zaucaa. Ara mañ quīrāca bacuru biaba nejō cadjiruada zaucaa. ⁴⁴ Bacurura dji nejōneba cawabadaa. ΛrΛ bara bΛba higojōda zaucaa. Idjaba jūichichiba uvada zaucaa. ⁴⁵ Ara mañ quīrāca ēberā biaba idji sođe ne bia erobΛdeba ne biada jarabaria. BaribΛrΛ ēberā cadjiruaba idji sođe ne cadjirua erobΛdeba ne cadjiruada jarabaria. Ēberāba idji sođe crīcha bΛ quīrāca bedebaria.

De uménebema

Mateo 7:24-27

⁴⁶ MΛa jara bΛra bārāba odacaa. Mañda ¿cārē cārēā mΛra bārā boroada abada? ⁴⁷ MΛmaa zebΛrΛba mΛ bedeada ūrīpeda ījā oibΛrΛ mΛa jaraya idjira cai quīrāca bΛda. ⁴⁸ Idjira ēberāba de obΛrΛ quīrāca bΛa. Mañ ēberāba bio edu corosia aba mōgara zarea unubΛrΛdāa. Mañ ārΛ de jīrūra u nūmasia. Mañ dera bio zarea nūmΛ bēra do waibΛa zebΛrΛde cora edeē basía. ⁴⁹ BaribΛrΛ mΛ bedeada ūrīpeda ījāéra nañ quīrāca bΛa. Ēberāba deda osia baribΛrΛ de jīrūra edu uē basía. Mañ bēra do waibΛa zebΛrΛde idji dera cora wāsia. Abeda jūma ārīsia.-

7

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Mateo 8:5-13

¹ Jesuba ēberārāa māwā jaradacarea Capernauļnaa wāsia. ² Mama sordaorā boroda basia. Idjia nezoca bio quīrāa bΛda erobasia. BaribΛrΛ mañ nezocara cacua biē bΛ bēra jūācāyā nūmasia. ³ Dji sordaorā boroba Jesudebema ūrīsiede ācΛrΛ

judiorã dji dromarãda Jesumaa diabuesia idji nezoca biabide zemãrẽã. ⁴ ãdjirãra wãnapeda nãwã bedea djuburiasidaa:

-Jãl sordaorã borora ëberã biao. Maã bẽrã bia baa baa carebaida. ⁵ Idjia dadji judiorãra bio quĩrã baa bẽrã dadjirã dji jarebada deda o diasia.-

⁶ Mãwã jarapedada bẽrã Jesura ãdji ume sordaorã boro dedaa wãsia. Baribara de caita jũebada sordaorã boroba idji dji biarãda Jesua nãwã jarade diabuesia:

-Mã Boro, mãra dji biaẽ bẽrã, biara baa baa mã dede eda zeẽda. ⁷ Maã carea mãra bamaa wãẽ basia. Baribara mã nezoca biamãrẽã baa jãmaaba jaraibara biaya. ⁸ Mã boroba jara baa mãra iãida baa. Idjaba mãra jara baa sordaorã mã jawaeda beaba iãanida panaa; mãra abaa zeduada aibara zebaria; wãduada aibara, wãbaria; idjaba mã nezocaa nãwã oduada aibara ara mãda idjia obaria.-

⁹ Maã urĩside Jesuba idjidebemada bia crĩchasia. Maã carea idji ëpẽ panara acãpeda jarasia:

-Mãra jaraya: naã ëberãba bio iã baa quĩrãca israelerã tãena ni aaba bida unucã.-

¹⁰ Sordaorã boroba diabuedarã jẽda wãsidade unusidaa nezoca cacua biẽ badara biasida.

Jesuba pẽdra wẽrã warra biabida

¹¹ Mãwãnacarea Jesura, idji ume nĩbabadarã sida Naiã purudaa wãsidaa. ãdjirã ume ëberãrãra zocãrã wãsidaa. ¹² Jesu dji purude eda wãbada caita jũeside unusia ëberãrãba cũdra jaidadada tãbaride edebada. Dji papara pẽdra wẽrã basia. Ababe mã warrada erobasia. Dji pẽdra wẽrã ume ëberãrãra cãbana duanasidaa. ¹³ Jesuba dji pẽdra wẽrãra mã djuburi unupeda nãwã jarasia:

-Waa jãrãdua.-

¹⁴ Mãbe caita wãpeda dji bẽwãrã edebada bacuruda tãsia. Mã carea dji edebadarãra nũpanesidaa. Mãne Jesuba jarasia:

-Cũdra, mãra baa jaraya, piradrãdua.-

¹⁵ Ara mãda dji beu badara piradrãpeda bedeasia. Mãbe Jesuba idjira dji papaa diasia. ¹⁶ Mã carea dji arima duanara bio dauperasidaa. Jũmarãba ãcõrãra nãwã bia jarasidaa:

-Wãrãda ãcõrãneba bedebari dji dromada dadjirã tãena jũesia. ãcõrãba idji purura careba de ze baa.-

¹⁷ Mã bẽrã Jesura jũma Judea druade idjaba mama caita bea purude bida trã baa gasia.

Jesuba Borocuebari Juaãnebema jarada

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹ Juaã ume nĩbapedadaba Jesuba odara Juaãra jũma nẽbarasidaa. Mã carea Juaãba umẽ trãpeda Jesua nãwã

iwidide wābisia: “¿BΛra dji zeida badaca, wa dewarada jãñida panΛ?”

²⁰ Ara mañda Jesumaa wãnapeda iwidisidaa:

–Borocuebari Juaλba दौरा diabuesia. Idjia nãwã iwidiabisia: “¿BΛra dji zeida badaca, wa dewarada jãñida panΛ?”–

²¹ Ara mañ ewaride Jesuba cacua biẽ beada, jai bara beada, dauberrea bea sida zocãrã biabicua basia. ²² Mañ bẽrã Jesuba ãdjia nãwã panusia:

–Bãrãba unu panΛda idjaba ùrĩ panΛda Juaλa jarade wãnadua: dauberrea beadaba unu panΛa, jĩrũ biẽ beadara bia nĩnaa, aida bara beadara biasidaa, ΛΛΛΛΛ qui beadaba ùrĩ panΛa, idjaba beupedadara λrẽbacuasidaa. Mañ awara ne neẽ quedeaba bedea bia ãcõrẽba carebaidebemada ùrĩ panΛa.* ²³ Mã igaraẽ ïjã bΛra bio bia baya.–

²⁴ Juaλba diabuedarã wãpedadacarea Jesuba arima duanãa Juaλnebemada nãwã jarasia:

–Ëjũã põasa ewaraga bΛdaa bãrãba Juaλ acΛde wãsidade ¿cãrẽda ununida crĩchasiada? ¿Nãũrãba cha ureurea eronũmΛda ununida crĩchasiada?† ²⁵ Mãwã crĩchadaẽ basia. Mañda ¿cãrẽda ununida crĩchasiada? ¿Eberã bio djio bΛda ununida crĩchasiada? Mãwãẽa; dji bio djio bea, jũma nebia erobeara dji bororã de dromane panabadaa. ²⁶ Mañda ¿cãrẽda ununida crĩchasiada? ¿ãcõrẽneba bedebarida ununida crĩchasiada? Mãẽ, ãcõrẽneba bedebarida acΛde wãsidaa. Juaλra ãcõrẽneba bedebari dji dromaa. ²⁷ Idjidebemada ãcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa:

Bedeã jarabarida mãã bΛ na diabueya bΛ o jarimãrẽã.‡

²⁸ Mãã jaraya: nañ ãjũãne ni abaΛda Juaλ cãyãbara dji dromaara bΛẽa.§ BaribΛrΛ ãcõrẽ purudebema dji edaara quiruda idji cãyãbara dji dromaara bΛa.–*

²⁹ Jesuba jara bΛ ùrĩsidade eberãrãba, Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarã bida jarasidaa ãcõrẽba o bΛra jipa bΛda, Juaλba ãdjirãra borocueda bẽrã. ³⁰ BaribΛrΛ parise-orãba, judiorã ley jaradiabadarã bida ãcõrẽba ãdji itea o quĩrãã badara igarasidaa. Mañ carea Juaλba ãdjirãra borocueẽ basia.

³¹ Dadjirã Boro Jesuba idjaba jarasia:

–Idibema eberãrãra ¿cãrẽ quĩrãca panΛ? ³² Purude warrarã jemene panΛne nãwã ijarabada quĩrãca panΛa:

Daiba chiru zasideade bãrãra caridaẽ basia.

* **7:22** Isaía 29:18-19; 35:5-6; 26:19. † **7:24** Nãũrãba cha ureurea eronũmΛda.

Maλba jara bΛa “eberã peramiaiida bΛda.” ‡ **7:27** Malaquia 3:1. § **7:28** Nañ ãjũãne ni abaΛda. Griego bedeade nãwã bΛ bΛa: “Wẽrãrãba topedadadebemada.”

* **7:28** ΛΛΛΛmaarã Jesuba versículo 29, 30 sida jarasia.

Sopuadebema trãibi trãisidade bãrãra jãnae basía.

³³ Bãrãra ara mañ quĩrãca panãa. Juañ zeside bariduada coca basía idjaba uva ba aseada doca basía. Mañne bãrãba jarasidaa idjira jai bara ðãda. ³⁴ Mañbe mñ, Nañ Djara Edadara ze ðãa. Mñ ne jũmada cobaria idjaba ne jũmada do-baria. Mañne bãrãba jarabadaa mñra ne coya ðãda idjaba itua awua ðãda. Mañ awara jarabadaa mñra cadjirua obadarã ume, Romanebema boro itea parata jãrã pebadarã ume biða nĩbabarida. ³⁵ Baribãrã cawa panãa Æcõrẽ necawaara jipa ðãda idji ãjã panãba jipa obada bẽrã.-

Pariseo Simoñ dede Jesu ne coda

³⁶ Pariseoda basia. Mañ pariseoba Jesura edosia idjima ne code wãmãrẽã. Ara mañda Jesura wãpeda ne co chũmesia. ³⁷ Mañ purude wẽrã bio cadjirua obarida basia. Mañ wẽrãba Jesu pariseo dede ne co ðãda cawaside alabastro mõgara odade querada enesia.† ³⁸ Jesu caita cobepeda jã ðãba idji daubaba Jesu jĩrũra sãgãsia. Mañbe idji budaba jarepeda Jesu jĩrũra isõpeda idjia quera enenaba pãrãsia.

³⁹ Mañ unuside Jesu edoda pariseoba nãwã crĩchasia: “Nañ ëberãda wãrãda Æcõrẽneba bedeabari badabara cawacasia cadjirua obari wẽrãba jãwã o ðãda.”

⁴⁰ Mañ carea Jesuba nãwã jarasia:

-Simoñ, mñ bãa ne jara quĩrã ðãa.-

Simoñba jarasia:

-Mãẽteara jaradua, Jaradiabari.-

Jesuba jarasia:

⁴¹ -Ëberãda umé panasidaa. Ædjia ëberã bara ðãa diai bara panasidaa. Aðãba quiniento ewari trajabãrãde edabari quĩrãca diaida basia.‡ Dewarabemaba cincuenta ewari trajabãrãde edabari quĩrãca diaida basia. ⁴² Baribãrã Ædjia poya diadaeda cawaeda bẽrã, dji bara ðã ëberãba Ædjia diadida panãra quĩrãdoasia. Mñ bãa iwidiya: ¿sããgãba dji bara ðã ëberãra biara quĩrãi?-

⁴³ Simoñba panusia:

-Mñmaarã dji auðuara diaida badaba biara quĩrãya.-

Jesuba jarasia:

-Bãa aride panusia.-

⁴⁴ Mañbe wẽrãmaa acãpeda Simoñã jarasia:

-¿Bãa nañ wẽrãra unu ðãca? Bã dede jũeside mñ jĩrũ sãgãmãrẽã bãa baidoda diae basía, baribãrã nañ wẽrãba ara idji daubaba mñ jĩrũra sãgãpeda idji budaba põãsa jaresia.

† 7:37 Alabastro mõgarara cuaracuara ðãa. Mãcua zareae ðã bẽrã ne obadaa. Judiorãba alabastora Egipto druadeba enebadjidaa. Jũma alabastro odara nẽbaa ðãa. ‡ 7:41 Quiniento ewari trajabãrãde edabari quĩrãca. Griego bedeade ðã ðãa “quinientos denarios.”

45 Mā jūēside bia edai carea b_{AA} isōé basía, barib_{AR} naļ wērāba mā jīrūra isō jōé b_{AA}. 46 Mā bia edai carea b_{AA} mā boro ārā olivo dragara weaē basía, barib_{AR} naļ wērāba mā jīrūra queraba p_{ARASIA}. 47 Maļ bērā mā nāwā jaraya: idjia cadjirua zocārā ođara mā jūma quīrādoasia. Maļ carea idjia māra bio quīrīā b_{AA}. Barib_{AR} ab_{AA}ba māc_{UA} cadjirua ođaēda mā quīrādoab_{AR} maļba māra māc_{UA} quīrīā b_{AE}a.-

48 Maļbe idjia wērāa jarasia:

-B_{AA} cadjirua ođara mā jūma quīrādoasia.-

49 Barib_{AR} dewarā arima ne co chūmeaba nāwā jara duanesidaa:

-Naļra ¿caida crīcha b_{AA}? ¿Māwāra dewaraba cadjirua ođara idjia poya quīrādoaida b_{ACA}?-

50 Maļne Jesuba wērāa jarasia:

-B_{AA} māra ījāna bērā cadjiruadebemada ēdr_{ASIA}. Necai wādua.-

8

Wērārāba Jesu careba panana

1 Māwānacarea Jesura puru waib_{AA} beaza idjaba puru zaque beaza wāsia. Maļne jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zeb_{AR}ada. Maļ beđea bia jaradia nīne idjia doce edadarāda idji ume nībabadjidaa. 2 Maļ awara wērārāda idji ume nībabadjidaa. Maļ wērārā āc_{AR} cacua biē beadada Jesuba biabisia idjaba āc_{AR} jai bara beadada Jesuba dji jaira āyā j_{ARETASIA}. Aba Maria Magdalena basía.* Jesuba idji cacuadebemada jairāda siete āyā j_{ARETASIA}. 3 Cuza quima Juana sida basia. Cuzaba Herode dedebemada jūma cawa obadjia.† Susana sida basia. Maļ awara dewara wērārāda zocārā panasidaa. Ādjirāba Jesu carebađi carea ne diabadjidaa.

Pea podadebema ne jara b_A

Mateo 13:1-9; Marco 4:1-9

4 Zocārā ēberārā puruzabemada Jesumaa zesidaa. Maļne ne jara b_Ađeba Jesuba ādjirāa nāwā jaradiasia:

5 -Ēberāda idji ējūāne ne pode wāsia. Māwā po nīne āc_{AR} tara ode baecuasias. Maļ bērā ēberārāba ārā t_{AGASIDA} idjaba ībanaba mīcuasidaa. 6 āc_{AR} tara mōgara ārā egoro nāūcha b_Ađe baecuasias. Tununacarea māc_{UA} baido neē b_A bērā jūma purrubasias. 7 āc_{AR} tara ējūā r_{ALIDA} b_Ađe baecuasias. Tununacarea jācara r_{AR} bara b_{ABA} b_{AR}á quenasias. 8 Barib_{AR}

* 8:2 Maria Magdalenara Magdala puruđebema bērā māwā trā jarabadjidaa.

† 8:3 Maļ Herodera Antipa trā jarabadjidaa.

ἄλλα tara ējũã biade bæcuasia. Maḷ tara bia waridapeda bio zausidaa. †

Mãwã jarapeda Jesuba jĩgua jarasia:

-Dji ἄλλα bara ḅaba quĩrãcuíta ũrĩdua.-

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:10-23; Marco 4:10-20

⁹ Maḷ carea Jesu ume nĩbabadarãba idjĩa iwidiisidaa:

-ḅaa mãwã ne jara ḅadeba jaradiadaba ḷcãrẽda jara ḅa?-

¹⁰ Jesuba panusia:

-Ãcõrẽba ēberãrã pe erobãdebemada jũmarãa cawabiẽ ḅamĩna bãrãa cawabi ḅaa. Baribḅḅa dewarãa mĩa ne jara ḅadeba bedeã ḅaa Ãcõrẽ cartade jara ḅara mãwãmãrẽã. Nãwã jara ḅaa:

Naḷ ēberãrãba ũrĩ panamĩna cawadaẽa. Unu panamĩna cawadaẽa. §

¹¹ Mĩa ne jara ḅadeba jaradara naḷgḅaa: dji tara Ãcõrẽ bedeã. ¹² Ta ode bæedaba naḷda jara ḅaa: ἄλλα ēberãrãba Ãcõrẽ bedeãda ũrĩnapeda diauruba maḷ bedeã ãdji sode jũẽnara quĩrãdoabibaria ijãrãnamãrẽã. Mãwã ãdjirãra cad-jiruadebemada ēdrãdaca. ¹³ Ta mõgara ḅḅḅ egoro nãũcha ḅade bæedaba naḷda jara ḅaa: ἄλλα ēberãrãba Ãcõrẽ bedeãda bio ḅasrida edabadaa baribḅḅa bio carra jidadaca bãrã sodeba ijãnaca. Maḷ bãrã dãrãẽne bia mĩgabadaẽ idu ḅabadaa. ¹⁴ Ta ējũã ḅḅḅ ḅade bæedaba naḷda jara ḅaa: ἄλλα ēberãrãba Ãcõrẽ bedeãda ũrĩnapeda naḷ ējũãne sãwã bia beadida, ne jũma erobeãdida, sãwã ḅasridadi sida biara crĩchabadaa. Maḷ bãrã ãdjia ũrĩpedadara igaradapeda waridaca. ¹⁵ Baribḅḅa ta ējũã biade bæedaba naḷda jara ḅaa: so jipa beaba idjaba crĩcha bia beaba Ãcõrẽ bedeara ũrĩnapeda wãrãda ijãbadaa. ãdjia ijã panḅra idu ḅadaca bãrã ne biada obadaa.

Ĩbĩrãnebema ne jara ḅa

Mateo 5:14-15; Marco 4:21-25

¹⁶ Ni abaḅba ĩbĩrãda coadapeda mẽrã nũmanaca wa epedeco droma edre ḅadaca. * Āteḅḅḅ ḅḅḅ dji ĩbĩrã ḅabadade nũmḅbadaa dji dede eã zebadarãba ḅnaa ununamãrẽã. ¹⁷ Ara maḷ quĩrãca ne jũma ebuda ḅãẽra mẽrã beẽa. Dadjia cawadaẽ panḅra Ãcõrẽba ebuda cawabiya. ¹⁸ Maḷ bãrã bio quĩrãcuíta ũrĩ pananadua. Abaḅba wãrãda cawaibḅḅ, Ãcõrẽba auũuara cawabiya. Baribḅḅa adua ḅaba cawa ḅada crĩchaibḅḅ idjia crĩcha ḅa sida Ãcõrẽba jãrĩa.

† **8:8** Bio zausidaa. Griego bedeãde ḅḅ ḅaa: "Ta aba quiruba cien tada diasia."

§ **8:10** Isaías 6:9. * **8:16** Mẽrã nũmanaca. Griego bedeãde ḅḅ ḅaa: "ḷda edre ḅadaca."

*Jesu ēberārā idjimaa zepedada**Mateo 12:46-50; Marco 3:31-35*

¹⁹ Ewari aba Jesu papaba, idji djabarā bida idjira acΛde wāsidaa. BaribΛrΛ poya araa jūēnaē basía ēberārāda zocārā duanΛ bērā. ²⁰ Mañ carea ĩcΛrΛba idjía jarasidaa:

–BΛ papara, bΛ djabarā sida dajadaare panΛa. Ādjia bΛ acΛde ze panΛa.–

²¹ Jesuba jarasia:

–Ācōrē bedeā ũrīnapeda ĩjā beada mñ papaa idjaba mñ djabarā.–

*Jesuba amene bogozoara tumabida**Mateo 8:23-27; Marco 4:35-41*

²² Ewari aba Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Amene wa quīrārē wānadrΛ.–

Ara mañda jābade badodapeda wāsidaa. ²³ ChābΛdade Jesura cāi basia. Māwā bΛde nāūrāda dji cābāyā puá nūmesia. Mañ bērā jābara baidoba biru baebodosia. Abeda minijīchiade panasidaa. ²⁴ Mañ carea Jesura ĩrĩmanapeda nāwā jarasidaa:

–ĭaradiabari, Jaradiabari, dadjirāra barrubododaa!–

Jesura pirabaripeda nāūrāa, baido bogozoa bida jarasia tumanamārēā. Ara mañda jūma tuma nūmesia. ²⁵ Mañbe idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Bārāba ĩjā panΛra ¿sāwāsi?–

BaribΛrΛ idji ume nībabadarāba ne wayaaba cawa crīchadaē basía. Ara ādjiduba iwidi duanesidaa:

–¿NaĩgΛra caida jāwā bΛ? Idji bedeara nāūrāba, baido bogozoa bida ĩjābadaa.–†

*Jesuba jai zocārā āyā jΛretada**Mateo 8:28-34; Marco 5:1-20*

²⁶ Amene chānapeda Gerasa druade jūēsidaa.‡ Gerasara Galilea amene wa quīrārē bΛa. ²⁷ Jesu drua badobΛrΛde ēberā mañ purudebemada idjimaa zesia. Mañ ēberāra jai bara bΛda dārābΛrΛ basía. Idjia cacuade ni cārē sida jĩca basía. Dede bida baca basía, ātebΛrΛ beudarā tΛbaribada uriade babadjia. ²⁸ Idjia Jesu unuside biasia. Mañbe Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jĭgua jarasia:

–Jesu, Ācōrē dji Dromaara bΛ Warra, ¿cārē cārēā mñra mñi sē bΛ? ĭMñ djuburia mñra biē bΛrādua!–

²⁹ Jaiba māwā jarasia Jesuba mañ ēberā cacuadebemada ēdrΛmārēā jarada bērā. DārābΛrΛ basía mañ jaiba ēberāra biē o erobΛda. Dewararāba dji ēberāra carenaba jĩnapeda quīrācuīta wagabadjidamīna carenara tucuapeda ēberā neēmaa jaiba edebadjia. ³⁰ Mañne Jesuba idjía iwīdisia:

† 8:25 Salmo 107:28-30. ‡ 8:26 Gerasa. Griego bedeade ĩcΛrΛ cartade “Gadara” bΛ bΛa.

-¿BΛra casa trλ jarabada?-

Idjia panusia:

-Mλra Cābana abadaa.-§

Idjia māwā jarasia ādjira ēberā cacuade bio cābana panλ bērā. ³¹ Maλne ādjia Jesua bedea djuburiasidaa uria dau care bλdaa diabuerāmārēā.* ³² Māwā panλne ādji caita eya zaquede chinada zocārā ne co duanasidaa. Maλ carea jairāba Jesua bedea djuburiasidaa maλ china cacuade idu eda wābimārēā. Maλne Jesuba iduaribisia. ³³ Ara maλda jairāra ēberā cacuadebemada ēdrλdapeda china cacuade eda wācuasidaa. Maλbe cawaēne chinara pirapodapeda perawadeba daidu tēūcuadapeda nābλrλ quinisidaa.

³⁴ Maλ unusidade dji china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādjia unupedadara purude beaa, puru jīga beaa bida nēbλrλsidaa. ³⁵ Ēberārāba acλde zesidade dji ēberā jai zocārā erobadara Jesu caita chūmada unusidaa. Quīrā bapeda cacuade jλbadara jλ basia. Maλ carea ēberārāra dauperasidaa. ³⁶ Dji unupedadaba nēbλrλsidaa sāwābλrλ idjira biasida. ³⁷ Maλba jūma Gerasadebemarāra ne wayadapeda Jesua bedea djuburiasidaa ādji druadebemada āyā wāmārēā. Ara maλda Jesura wayacusa jābade badopedā Galileadaa wāsia. ³⁸ Wāi naēna ēberā jai bara badaba Jesua bedea djuburiasia idji ume wāi carea. Baribλrλ Jesuba nāwā jarasia:

³⁹ -Diguidaa wāpeda jūmarāa jaradua Ācōrēba bλ ume ne waibλa odada.-

Ara maλda ēberāra idji purudaa wāsia. Mama jūmarāa nēbλrλsida Jesuba idji ume ne waibλa odada.

Jesuba wērācau λrēbabida

Mateo 9:18-26; Marco 5:21-43

⁴⁰ Galilea druade ēberārā cābana panλba Jesura jλā panasidaa. Idji jūēside ādjirāba bio capipia edasidaa. ⁴¹⁻⁴² Maλne ēberā Jairo abadada idjima zesia. Maλ Jaiora judiorā dji jλrebada dede dji boro basia. Idjia cauda ababe erobasia doce poa bλda. Maλ wērācaura jūācāyā nūmasia. Jaiora Jesu jīrū caita cobepeda bedea djuburiasia idji diguidaa wāmārēā.

Ara maλda Jesura wāsia baribλrλ wābλrλde ēberārāba idjira pēsua eropanasidaa. ⁴³ Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida bλda nībasia. Maλ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia,† baribλrλ ni abaλba poya biabidaē basia.

§ 8:30 Cābana. Griego bedeade “Legiōn” bλ bλa. Maλba jara bλa sei mil sordaorāda. * 8:31 Uria dau care bλdaa. Griego bedeade bλ bλa “abismo.” Mama Ācōrēba jairāra cawa o bλcārīa. Apocalipsi 9:1-3; 20:1-3. † 8:43 Maλ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia. Griego bedeade λcλrλ cartade maλra neāa.

44 Wērāra jēdaareba zepeda Jesuba cacuade jã ɓa ide maãrĩ tāsia. Ara maãda oara poasia. 45 Maãne Jesuba iwidiisia:

–¿Caiba mãra tãsi?–

Jũmarāba panusidaa tãnaē panɔda. Maã carea Pedropa jarasia:

–Jaradiabari, ēberārāba ɓara pēsua eropanɔa. ¿Sāwā ɓaa iwidi ɓa caiba ɓara tāsida?–‡

46 Baribɔɔ Jesuba jarasia:

–Aɓaɓa mãra tāsia. Mãa cawa ɓaa mã ɔɓaɔdeba idjira biasida.–

47 Wērāba odara poya mērāéda cawada bērā ne wayaaba ure nũmɔda wāpeda Jesu jĩrũ caita chĩrāborode cobesia. Maãbe jũmarā quĩrāpita idjia jarasia cārē cārēã Jesura tāsida idjaba ara maãba biasida. 48 Maãne Jesuba jarasia:

–Cau, wārāda biaida ijāna bērā ɓara biasia. Necai wādua.–

49 Wadi mama bedeã panɔne Jairo dedeba aɓa zepeda Jairoa nāwā jarasia:

–ɓa caura jaidasia. Jaradiabarira waa mĩã sērādua.–

50 Maã ũrĩside Jesuba jarasia:

–Ne wayarādua. ɓaa soɔdeba ijāibɔɔ, idjira ɔrēbaya.–

51 Jairo dede jũepeda Jesuba Pedroda, Santiagoda, § Juaãda, dji wērācau zezada, dji papa sida eɔa edesia. Waa dewarada eɔa wābiē basía. 52 Maãne ēberārāda dji wērācau carea aujĩã duanasidaa. Maã carea Jesuba jarasia:

–Jĩrānadua, naã wērācaura beuē ɓaa, āteɓɔɔ cāĩ ɓaa.–

53 Maã carea ēberārāba Jesumaa aɔɔɔpeda ipidasidaa, wērācaura wārāda beusida cawa panana bērā. 54 Baribɔɔ Jesuba dji wērācau jɔwade jidapeda jarasia:

–¿Cau zaque, pirabaridua!–

55 Māwā jarabɔɔde wērācaura ɔrēbapeda pirabarisia. Maãbe Jesuba jarasia wērācaura ne cobidamārēã. 56 Maã unusidaɔe djibarirāba cawa crĩchadaē basía. Baribɔɔ Jesuba ādjia jarasia ni aɓaɔa jararānamārēã.

9

Jesuba idji ume nĩbabadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Marco 6:7-13

1 Jesuba idji ume nĩbabadarā doce panɔra ābaa trāpeda ɔɓaɔada diasia jaida āyā jɔretadamārēã idjaba cacua biē bea sida biabidamārēã. 2 Maãbe ādjia jarasia:

–Ācōrēra dji Boro bai carea zebɔɔda jarade wānadua idjaba cacua biē beada biabidada.–

3 Wāni naēna Jesuba ādjirā jarasia:

‡ 8:45 ¿Sāwā ɓaa iwidi ɓa caiba ɓara tāsida? Griego beedeade zocārā cartade maãra neēa. § 8:51 Maã Santiagora trā jarabadaa Jacobo.

–Bārā wābada ni cārē sida ederānada. Bardonada, buchacada, codida, parata sida ederānada. Cacua jē panā awa edeada.

⁴ Djārā purude jūnapeda ababa bārāda bia edasira mañ dedebemada āyā wārānada aba purudeba ēdrada.

⁵ Baribara puruba bārāda bia edaēbara mamaaba ēdrada. Ēdrada egoro pora bārā jūrūne bara jārāpetada. Mañba cawabiya ādjia Ācōrē igara panā carea idjia cawa oida.–

⁶ Ara mañda wānapeda puru beaza jarasidaa Ācōrēra ādji Boro bai carea zebara. Mañ beba bia jaradia panane cacua biē beba biabicubadidaa.

Herodeba Jesudebema ūrīna

Mateo 14:1-12; Marco 6:14-29

⁷ Herodeda Galilea druadebema boro basia. Mañ Herodeba jūma Jesuba o bada ūrīsia.* Idjia cawa crīchaē basia ācāra nāwā jara panā bēra:

–Borocuebari Juañda ārēbasia.–

⁸ Mañne dewararāba jara panasidaa:

–Elīada waya dadjirā tāēna zesia.–

Dewararāba jara panasidaa:

–Ācōrēneba bedeabari naēna bada ārēbasia.–

⁹ Mañ carea Herodeba jarasia:

–Mā Borocuebari Juañra obā tā beabisia. Māēteara za jara panara ¿caida māwā ba?–

Mañ carea Jesura unu quīrīā basia.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Juañ 6:1-14

¹⁰ Jesuba diabuedarā jēda zesidade ādjia opedada jūma nēbarasidaa. Māwānacarea Jesuba ādjirāra Betsaidá puru caita ēberā neēmaa edesia. ¹¹ Baribara ēberārāba idjira mama bada cawadapeda araa wābarasidaa. Mañne Jesuba ādjirāra bia edapeda jaradia besia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebara. Mañ beba bia jaradia baē dji cacua biē quedeara biabicuasidaa.

¹² Queubarade Jesuba doce edadarāra idjima wānapeda jarasidaa:

–Ēberārāba jaradua puru beamaa idjaba de beamaa wānamārēā. Mamabara poya cāinia idjaba codida nēdodia. Namara ne neēa.–

¹³ Jesuba jarasia:

–Bārābara ne cobidada.–

Baribara ādjirāba panusidaa:

* 9:7 Mañ Herodera Antipa trā jarabadidaa.

-Dairāba ne nēdode wānaēbΛΓΛ, naļ ēberārā cābana panΛra poya ne cobidaēa. Paļda juesumabe idjaba bedada umēbe eropanΛa.-

¹⁴ Mama panΛra umaquīrā awa mil juesuma panasidaca bΛa. Maļ bērā Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

-Ādjirāa jaradadua cincuenta awara awara egode chūpanenamārēā.-

¹⁵ Idji ume nībabadarāba idjia jarada quīrāca osidaa. Ēberārāra jūma chūpanesidaa. ¹⁶ Jesuba paļ juesuma panΛra, beda umé panΛ sida idji jΛwade edapeda bajānaa acΛpeda Ācōrēa bia jarasia. Maļbe cōrācuapeda idji ume nībabadarāa jarasia jedecadamārēā. ¹⁷ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. Dji adubadada jΛΓΛ pesidade doce jamara birasidaa.

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-28; Marco 8:27-9:1

¹⁸ Ewari aba Jesura ēberārānebemada āyā wāpeda Ācōrēa iwidi basia. Idji ume nībabadarāda arima panasidaa. Ācōrēa iwidiidacarea Jesuba ādjia nāwā iwidiisia:

-¿Ēberārāba mΛra caiada a panΛ?-

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

-ΛcΛΓΛba jara panΛa bΛra Borocuebari Juaļda. Dewararāba jara panΛa bΛra Elíada. Dewararāba jara panΛa bΛra naēnabema Ācōrēneba bedeabari badada ģrēbapeda jāwā bΛda.-

²⁰ Maļne idjia waya iwidiisia:

-Bārāba mΛra ¿caida crīcha panΛ?-

Pedroba panusia:

-BΛra Ācōrēba ēdΓΛ edabari diai jaradaa.-

²¹ Jesuba bio jara bΛsia maļgΛra ni abaΛa jararānamārēā.

²² Maļ awara jarasia:

-Mļ, Naļ Djara Edadara bio bia mīgaida bΛa. Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, dadji judiorā ley jaradiabadarā bida mΛra igaradapeda beabidā. BaribΛΓΛ mΛra ewari ūbeade ģrēbaya.-

²³ Jesuba jūmarāa jarasia:

-AbaΛba mΛda ēpē quīrā bΛbΛΓΛ, idjia o quīrā bΛra igarapeda ewariza bia mīgai carea baida bΛa.† Maļbe mΛra ēpēida bΛa. ²⁴ AbaΛba naļ ējūāne bia baida jΛΓΛ baibΛΓΛ, jīrūare bia baēa. BaribΛΓΛ abaΛda mļ carea beuibΛΓΛ Ācōrē ume ewariza zocai baya. ²⁵ Bio crīchadadua: ēberāda naļ ējūāne ne jūma erobΛde beupeda tΛbΛ uruadāa wāibΛΓΛ, ¿idjia erobadaba carebaica? ²⁶ AbaΛba mΛra, mļ bedea sida adua bΛadā aibΛΓΛ, mļ, Naļ Djara Edada ΛbΛa bara zebΛΓΛde maļ ēberāra adua

† 9:23 Bia mīgai carea baida bΛa. Griego bedēade nāwā bΛ bΛa: "Idji crura atau edeida bΛa."

ɓɓada aya. Mañ ewaride mñ Zeza Ācōrē ɓɓa bara idjaba idji bajānebema nezocarā ɓɓa bara zeya. ²⁷ Mña wārāda jaraya: ʌCʌɾʌ nama panʌ beudi naēna Ācōrēba mñra jūmarā Boro ɓɓada ebuda ununia.–‡

Jesu quĩrā awara nūmena

Mateo 17:1-8; Marco 9:2-8

²⁸ Māwā jaradacarea ocho ewari ɓɓde Jesura eyade ʌtaa Ācōrēa iwidiide wāsia. Pedroda, Juañda, Santiago sida edesia. ²⁹ Mama Jesuba Ācōrēa iwidi ɓɓde idji quĩrādarrara dorrodor-roa nūmesia. Idjia cacuade jʌ ɓɓ sida totroaba dorrodor-roa nūmesia. ³⁰ Cawaēne ēberāda umé odjadapeda Jesu ume bedeasidaa. Āba Moise basía. Dewarabemara Elía basía. ³¹ Ādji sida Ācōrē quĩrāwārēñeba dorrodor-roa panasidaa. Ādjia bedea panasidaa Jesu Jerusaleñne beadidebemada. §

³² Māwā ɓɓde Pedrora dewararā sida bio daupea panasidamīna cāinaē basía. Mañne Jesura dorrodor-roa ɓɓda idjaba ēberā umé idji caita panʌ sida unusidaa. ³³ Mañ ēberārā Jesu ume pananada wāɓɓade Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bio bia ɓɓa daira nama panʌda. De zaqueda ũbea odia: aba ɓɓ itea, aba Moise itea idjaba aba Elía itea.–

Pedrora māwā bedeasia ni cārē sida cawaē bērā. ³⁴ Māwā ɓɓde jʌrārāda edaa zepeda ādjirāra ānēbari edasia. Mañ carea ādjira bio ne wayasidaa. ³⁵ Ara māwāɓɓɾɾde bedeada jʌrārāne ũrīsidaa. Mañba nāwā jarasia:

–Naʌdrʌ mñ Warraa. Mña idjira edasia. Idjia jara ɓɓa ũrīnada.*

³⁶ Mañ bedea chupeadacarea Jesura iduba nūmɓda unusidaa. Ādjia unupeadara dārāsidaa ni abaɓa nēɓɓadaē panʌda.

Jesuba warra jai bara ɓɓ biabida

Mateo 17:14-21; Marco 9:14-29

³⁷ Nurēma eyadeba edaa zesidade ēberārā zocārāba Jesura acɓde zesidaa. ³⁸ Mañne abaɓa nāwā jīgua jarasia:

–Jaradiabari, mñ djuburia mñ warrada acɓdua. Mñra waa warra neē ɓɓa. ³⁹ Idjira jai bara ɓɓa. Mañba cawaēne idjira biabibaria, wawabibaria, idjaba yedaa cōpepea nūmebibaria. Idjia mñ warrara idu ɓɓca. ⁴⁰ Mña ɓɓ ume nībabadarā jarasia jaira āyā jʌretadamārēñ, māwāmīna poyadaē basía.–

⁴¹ Mañ carea Jesuba panusia:

‡ **9:27** Ebuda ununia Ācōrēba mñra jūmarā Boro ɓɓada. Ebuda ɓɓa cārēda ununida. ʌCʌɾʌmaarā jara ɓɓa Jesu quĩrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmaarā jara ɓɓa Jesu ʌrēbaiēbemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida. § **9:31** Jesu Jerusaleñ beadidebemada. Griego bedeade ɓʌ ɓɓa: “Jesu wāinebemada.” * **9:35** Isaía 42:1. Idjira edasia. Griego bedeade ʌCʌɾʌ cartade nāwā ɓʌ ɓɓa: “Idjira bio quĩrā ɓɓa.”

-¡Bārāba Ācōrēra ĩjānacaal! ¡Bārāra dji cadjiruarāa! Bārāba ĩjānamārēã çaba sālbe mĭla droai? BΛ warrara namaa enedua.-

⁴² Warrara Jesumaa wābΛΓΛde jaiba egode bæbipeda biara wawabisia. BaribΛΓΛ Jesuba jaira āyā jΛretasia. Warrara biabipeda dji zezaa diasia. ⁴³ Ācōrē ΛbΛadeba māwāna unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basía.

Jesuba waya idji beuidebema jarada

Mateo 17:22-23; Marco 9:30-32

Idjia o bΛ carea ēberārāba waðibida bio crīcha duanΛne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

⁴⁴ -Mĭla bārāa jarabΛΓΛra bio quīrācuita ũrīnadia. Mĭ, Naĭ Djara Edadara abaΛba ēberārāa jidabiya.-

⁴⁵ BaribΛΓΛ ādjirāba cawadaē basía cārē cārēã Jesura māwā bedebΛΓΛda. Ācōrēba waðibida ādjirāa cawabiē basia. Maĭne ādjia Jesua iwīdidida waya panasīdaa.

çCaida dji dromaara bai?

Mateo 18:1-5; Marco 9:33-37

⁴⁶ Māwā panΛne ara ādjiduba bedea duanesīdaa caida dji dromaara bai cawaya. ⁴⁷ BaribΛΓΛ Jesuba maĭra cawada bērā warra zaqueda edapeda idji caita nūmΛsia. ⁴⁸ Maĭne nāwā jarasia:

-Bariduaba mĭ ĩjā bΛdeba warrarāda bia edaibΛΓΛ, mĭda bia edabΛΓΛa. Idjaba mĭ bia edabΛΓΛba mĭ Diabuedada bia edabΛΓΛa. Bārānebema dji edaara quirura Ācōrē quīrāpita dji dromaara bΛa.-

Dadjirā dji quīrūéra dadjirāare bΛa

Marco 9:38-40

⁴⁹ Maĭbe Juaĭba nāwā jarasia:

-Jaradiabari, daiba ēberāda unusīdaa bΛ trĭneba jaida āyā jΛreta bΛda. BaribΛΓΛ dadjirā ume nībaca bērā daiba idjia jarasīdaa waa māwā orāmārēã.-

⁵⁰ Jesuba jarasia:

-Bārāba māwā jaradiē panasīdaa. Dadjirā dji quīrūéra dadjirāare bΛa.-

Jesuba Juaĭ, Santiago sida quēãna

⁵¹ Jesu bajānaa wāi ewari jūēboðoside wārāda Jerusaleĭnaa wāida crīchapeda wāsia. ⁵² WābΛΓΛde ĭcΛΓΛda Samaria druadaa na diabuesia. Puru zaquede jūēnapeda sāma cāinida jΛrasīdaa. ⁵³ BaribΛΓΛ maĭ purudebemarāba cawasīdaa Jesura Jerusaleĭnaa wābΛΓΛda. Maĭ carea idjira bia edadaē basía. ⁵⁴ Maĭ bērā Juaĭba, Santiago bida Jesua jarasīdaa:

-Dai Boro, Elíaba oda quĩrãca ¿Ãcõrëa iwididica t_Λb_Λ urua bajãneba diabueb_Λr_Λba ãdjirãra jũma quenamãrëã?–†

⁵⁵ Jesuba ãdji ac_Λpeda quẽãsia. [Nãwã jarasia:

-Bãrãra ¿cãrë cãrëã mãwã bedea pan_Λ?‡ ⁵⁶ M_Λ, Na_Λ Djara Edadara zeẽ b_Λa eberãrã biẽ b_Λi carea ãteb_Λr_Λ ze b_Λa eãdr_Λ edai carea.–]§

Ma_Λbe dewara purudaa wãsidaa.

Jesu eãpëni carea zarea b_Λa

Mateo 8:19-22

⁵⁷ Ode wãb_Λdade aba_Λba Jesua jarasia:

-Jaradiabari, b_Λ wãb_Λr_Λza m_Λra b_Λ ume wãya.–

⁵⁸ Jesuba jarasia:

-Usa pãra de bara b_Λa, ãbana sida de bara b_Λa, barib_Λr_Λ m_Λ, Na_Λ Djara Edadara sãma cãi sida neẽ b_Λa.–

⁵⁹ Ma_Λne Jesuba dewara eberãa jarasia:

-M_Λ ume zedua.–

Dji eberãba panusia:

-M_Λ Boro, b_Λ ume wãi naẽna idu m_Λ zezada t_Λb_Λaribidua.–*

⁶⁰ Jesuba idjãa jarasia:

-Beu bearãba beudarãra t_Λb_Λaridida pan_Λa. Barib_Λr_Λ b_Λa eberãrãa jarade wãdua Ãcõrëra ãdji Boro bai carea zeb_Λr_Λda.–

⁶¹ Ma_Λne dewaraba Jesua jarasia:

-M_Λ sida b_Λ caidũ wãya, barib_Λr_Λ naãrã m_Λ eberãrãmaa jarade wãida b_Λa.–

⁶² Jesuba panusia:

-Aba_Λda trajade wãpeda waya jẽda crĩchaib_Λr_Λ, idjira bia b_Λãa Ãcõrë purude trajai carea.–

10

Jesuba setenta eberãrã diabueda

¹ Mãwãnacarea dadji Boro Jesuba idji eãpë beada setenta edasia Ãcõrë bedea jarade wãnamãrëã.* Idji wãida b_Λ puruza umé uméa wãbisia. ² ãdjirãa nãwã jarasia:

-Zocãrãba m_Λ bedeara ãjãni carea pan_Λa. Ma_Λ eberãrãra néu waib_Λa waraga tab_Λ quĩrãca beaa. Barib_Λr_Λ dji ewabadarãda zocãrãẽbe pan_Λa. Ma_Λ bẽrã Néu Djibarãa iwididãdua ewabadarãda idji néumaa diabuemãrëã.

³ ¡Wãnadua! M_Λa bãrãra eberã cadjirua tãẽna diabueb_Λr_Λa. ãdjirãba bãrãra biẽ odia usa cadr_Λaba oveja zaque orrabari

† 9:54 2 Rey 1:9-16. Elíaba oda quĩrãca. Griego bedeadẽ ãc_Λr_Λ cartade mãra neã. ‡ 9:55 Griego bedeadẽ b_Λ b_Λa: “Bãrãba ¿cãrë jauredẽba mãwã jara pan_Λ?”

§ 9:56 Griego bedeadẽ ãc_Λr_Λ cartade bedea corchetede b_Λra neã. * 9:59 Idu m_Λ zezada t_Λb_Λaribidua. Ma_Λba griego bedeadẽ na_Λ crĩcha sida dia b_Λa: “M_Λa jããida b_Λa aba m_Λ zeza jaidab_Λr_Λdaa.” * 10:1 Setenta. Griego bedeadẽ ãc_Λr_Λ cartade b_Λ b_Λa “setenta y dos.”

quĩrãca. ⁴ WãbΛdade buchacada, parata sida ederãnadua. Bãrãba jĩrũne jãbadara dewara ederãnadua. Wãnane ni abaΛ ume ode bedearãnadua.

⁵ Dede eda wãbΛdade mañ dedebemarãa nãwã jaradadua: “Ãcõrẽneba necai pananadua.” ⁶ Mañ dedebemarãba bãrãda necai edadibΛΓΛ, bãrãba bedeapedada quĩrãca ãdjirãra necai panania. Necai edadaẽbΛΓΛ, ãdjirãra necai pananaẽa. ⁷ Bãrãra necai edadibΛΓΛ, mañ dede panenadua. Deza cãirãnadua. Bãrãba o panΛbari ne edadida panΛ bẽrã mama panΛmisa ãdjia diabΛdara coḁadua.

⁸ Purude jũebΛdade õberãrãba bãrãda bia edadibΛΓΛ, ãdjia bãrãa diabΛdara coḁadua. ⁹ Mañ awara dji cacua biẽ beara biabicuadadua. Ædjia nãwã jaradadua: “Ãcõrẽra bãrã Boro bai carea zebΛΓΛa.”

¹⁰ BaribΛΓΛ purude jũebΛdade õberãrãba bãrãda bia edadaẽbΛΓΛ, ãdjia nãwã jaradadua: ¹¹ “Nañ purudebema pora dai jĩrũnebemada bãrã quĩrãpita jãrãpetabΛdaa unubidi carea Æcõrẽba cawa oida. Bio cawadadua Æcõrẽra dji Boro bai carea zebΛΓΛada.” ¹² Mañ bẽrã mΛa jaraya: Æcõrẽba cawa oi ewaride idjia mañ purura wetara cawa oya Sodomanebema õberãrã cawa oi cãyãbara.†

Jesuba idji jãẽ bea puru quẽãna

Mateo 11:20-24

¹³ ¡Coraziãnebemarãra, Betsaidadebemarã sida mĩã djuburi beaa Æcõrẽba cawa oi bẽrã! MΛa ne ununaca bãrã tãẽna odara Tirode, Sidoãne bida odabara, mañ purudebemarãba isabe cadjiruada igaradapeda Æcõrẽda jãcasidaa. Mañ carea tΛba porade chũpanecasidaa idjaba sopuadebema jãbadara jãcasidaa. ¹⁴ Mañ bẽrã Æcõrẽba cawa oi ewaride Tirodebemarã idjaba Sidoãnebemarã cãyãbara bãrãra wetara cawa oya.

¹⁵ ¿Capernauãnebemarãra bajãnaa wãnica? ¡Wãnaẽa! ¡Æcõrẽba bãrãra beudarã panabadamaa batabueya!–‡

¹⁶ Mañbe idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Bãrã bedea jã bΛba mΛ bedeada jã bΛa. Bãrã igara bΛba mΛda igara bΛa. Idjaba mΛ igara bΛba mΛ Diabuedada igara bΛa.–

Jesuba setenta diabueda jẽda zepedada

¹⁷ Jesuba setenta diabuedara jẽda bio bΛsrida zesidaa. § Mañbe ãdjia Jesua nãwã jarasidaa:

–¡Dai Boro, bΛ trãneba jairã ãyã jΛretabΛdade ãdjirãba jãbadaa!–

† **10:12** Genesi 18:16ḁeba aba 19:29ḁaa. ‡ **10:15** Beudarã panabadamaa.

Griego bedede bΛ bΛa “Hades.” § **10:17** Setenta. Griego bedede ãcΛΓΛ cartade bΛ bΛa “setenta y dos.”

18 Mañ carea Jesuba ãdjia jarasia:

–Mãẽ, mñã unu basia diaurura bajãneba baa purepurea quĩrãca bæbΛΓΛda. 19 Mñã bãrãa ΛbΛada diasia diauru poyadamãrẽã idjaba dama ãrã, drusõrẽ ãrã bida poya tãgadãmãrẽã. Ni cãrẽ bida bãrãra poya biẽ oẽa. 20 BaribΛΓΛ ababe bΛsridadĩẽ panΛa bãrãba jairã ãyã jΛretabΛdade ãdjia ãjãbada bẽrã, ãtebΛΓΛ biara bΛsridadĩda panΛa ãcõrẽba bãrã trãrã bajãne bΛ erobΛ bẽrã.

Jesu bΛsridadã

Mateo 11:25-27; 13:16-17

21 Mãwã bedea panΛne Jesura ãcõrẽ Jauredeba bio bΛsrida nũmesia. Mañ bẽrã ãcõrẽa nãwã jarasia:

–Zeza, bΛra bajãnebema Boroa idjaba nañ ãjũãnebema Boroa. BΛa ne adua bæa mñã jaradiadara cawabiãda bẽrã mñã bΛra bia jaraya. Ne cawa bæa bΛa cawabiẽ basĩa. Mãẽ, Zeza, bΛa mãwã o quĩrãsia.

22 Mñ Zezaba mñã ara idjidebemada jũma cawabisia. Ni abΛba adua panΛa mñ, dji Warrara sãwã bΛda; aba mñ ZezabΛΓΛ cawa bΛa. Ara mãñ quĩrãca ni abΛba adua panΛa mñ Zezara sãwã bΛda; ababe mñ, dji WarrabΛΓΛ cawa bΛa. Mñã abΛa mñ Zezada cawabisira, mãñ ãberã bida cawaya.–

23 Mãlbe idji ume nĩbabadarãra awara edepeda nãwã jarasia:

–Bãrãra bio bia panΛa mñã o bΛda unu panΛ bẽrã. Dewaraba unusira mãñ ãberã sida bio bia baya. 24 Wãrãda zocãrã ãcõrẽneba bedebadarãba, ãberãrã bororã bida bãrãba unu panΛda unu quĩrãã panasĩdaa, baribΛΓΛ ununaẽ basĩa. Idjaba bãrãba ãrã panΛra ãrã quĩrãã pananamĩna ãrãnaẽ basĩa.–

Samariadebema ãberã bia

25 Ewarĩ aba Jesu wãrãda ne cawa bΛ cawaya judiorã ley jaradiabarida piradrΛpeda nãwã iwidisia:

–Jaradiabari, ¿mñã cãrẽda oida bΛ ãcõrẽ ume ewariza zocai bai carea?–

26 Jesuba panusia:

–ãcõrẽ leyde ¿cãrẽda bΛ bΛ? ¿bΛmaarã cãrẽda jara bΛ?–

27 Judiorã ley jaradiabariba panusia:

–Jũma bΛ soðeba, jũma bΛ jauredeba, jũma bΛ ΛbΛadeba idjaba jũma bΛ crĩchadeba bΛ Boro ãcõrẽra quĩrãdua.* Idjaba djãrãra quĩrãdua ara bΛdji quĩrãã bΛ quĩrãca.–†

28 Mãlne Jesuba jarasia:

–BΛa aride panusia. Mãñ quĩrãca bΛa osira ewariza ãcõrẽ ume zocai baya.–

* 10:27 Deuteronomio 6:5. † 10:27 Levitico 19:18.

29 BaribΛΓΛ judiorã ley jaradiabariba ara idjida jipa bΛda unubi quĩrĩãsia. Mañ carea Jesua iwidisia:

–BaribΛΓΛ djãrã a bΛde ¿caida jara bΛ?–

30 Jesuba panusia:

–Ewari aba ëberãda Jerusaleñneba Jericodaa wãsia. WãbΛΓΛde ne drΛabadarãba idjira jidadapeda bio puodapeda beuda quĩrãca tabΛsidaa. Idjia erobadara jũma jãrĩnapeda wãsidaa.

31 Mãwã bΛde sacerdoteda abari ode zesia. Dji ëberãra tabΛda ununamĩna wãyã wãsia. 32 Ara mañ quĩrãca Levideba yõnada mañ ode zesia.‡ Idjia bida ëberã tabΛda ununamĩna wãyã wãsia. 33 Mañare ëberã Samariadebemada mañ ode zesia. Dji ëberã tabΛ unuside sopuasia. 34 Araa wãpeda dji ëberã cacua cõadrΛcuapedadara olivo dragaba, uva ba bida soapeda wuaba bΛrasia. Mañbe idji burro ãrã bΛpeda cãibada dedaa edesia. Mama dji ëberãra biara carebasia.

35 Nurẽma Samariadebemaba de djibaría paratada diapeda nãwã jarasia: “Idjira bio carebadua. § Za mña diaða parataba araëbΛrΛ, bΛ parataba carebadua. Mñ jẽda zebΛrΛde bΛ parata bΛdara mña jũma jẽda diaya.”–

36 Mãwã nẽbΛrΛpeda Jesuba iwidisia:

–Ëberã ùbeabemaba dji ne drΛabadaba puopedadara unusidaa. BΛmaarã ¿sããgΛba idjira quĩrĩãsi?–

37 Mañne judiorã ley jaradiabariba panusia:

–Dji quĩrã djuburiadaba.–

Jesuba idjía jarasia:

–Ara mañ quĩrãca djãrãra quĩrĩãdua.–

Jesu Marta dedaa wãna

38 Nocoðaa wãbΛdade puru zaquede jũesidaa. Mama wẽrã Marta abadada bΛbadjia. Mañ Martaba Jesura idji dede bia edasia. 39 Martaba djabawẽrãda erobasia Maria abadada. Mariara Jesu jĩrũ caita chũmasia idjia jaradia bΛ ùrĩ carea. 40 Mãwã bΛde Martara jΛwa tãbΛra bΛ bẽrã sobiẽ besia. Jesu caita wãpeda jarasia:

–Jaradiabari ¿bΛmaarã bia bΛca mñ djabawẽrãba mñra carebaẽ bΛda? Idjía jaradua mñ carebamãrẽã.–

41 Jesuba jarasia:

–Marta, Marta, bΛa ne zocãrã oida bΛ carea jũmawãyã crĩcha bΛa. 42 BaribΛΓΛ ¿Ãcõrẽ beðea ùrĩda biara bΛẽca? MañgΛda Mariaba o bΛa. Ni abaΛba idjía mañra ocara bΛaða adaẽa.–

‡ 10:32 Levideba yõpedadaba ãcõrẽ de dromane carebadjidãa.
Paratada. Griego beðeade bΛ bΛa “dos denarios.”

§ 10:35

11

Ācōrēa iwidiididebema
Mateo 6:9-15; 7:7-11

¹ Ewari aba Jesuba Ācōrēa iwidi basia. Māwānacarea idji ume nībabari abaλba nāwā iwidiisia:

-Dai Boro, daiba Ācōrēa aride iwididi carea jaradiadua Juaλba idji ume nībabadarāa jaradiada quīrāca.-

² Jesuba jarasia:

-Bārāba Ācōrēa iwidi bΛdade nāwā bedeadadua:

Dai Zeza bajāne bΛ, jūmarāba bΛra wayadida panΛa.*

Daiba quīrā panΛa bΛra jūmarā Boro bai carea isabe zeida.

[Idjaba quīrā panΛa naλ ējūānebemarāba bΛa quīrā bΛra odida bajānebemarāba obada quīrāca.]†

³ Codira ewariza daia diadua.

⁴ Daiba cadjirua opeadara quīrādoadua djārāba dai biē opeadara quīrādoabada quīrāca.

Daira idu cadjiruade baebirādua, ātebΛra cadjiruadebemada ēdra bΛdua.‡

⁵ Idjaba Jesuba nāwā jarasia:

-Āībērā bārānebemaba ariquētra dji biamaa wāpeda nāwā jaraisicada: “Ache, mĀa paλda ūbea diadua. ⁶ Naλ diamasi abaλda cawaēne mĀ dede jūēsia baribΛra ne cobi carea mĀa neē bΛa.” ⁷ Maλne dji eda bΛba nāwā panuisicada: “Ache, mĀ sērādua. MĀ dede eda wābadara jūātra erobΛa. Daira jūma cΛdade duanΛa, mĀ warrarāra cāi duanΛa. Maλ bērā mĀa ni cārē sida poya diaēa.” ⁸ MĀa jaraya: idjia paλra diaēa bΛ ume dji bia bērā, ātebΛra diaya bΛa mĀ sē bΛ bērā.

⁹ MĀa jaraya: ara maλ quīrāca Ācōrēa iwidi pananadua; maλne idjia bārāa diaya. Idjia diamārēā jΛra pananadua; maλne ununia. Dede eda wābadamaλba trĀnadua; maλne dji eda wābadara ewaya diai carea. ¹⁰ Dji iwidi bΛba edaya. Dji jΛra bΛba unuya. Dji trĀ bΛ itea dede eda wābadara ewaya ne diai carea.

¹¹ Warraba paλ iwidi bΛra de ¿dji zezaba mōgarada diaica?§ Warraba beda iwidi bΛra de ¿dji zezaba damada diaica?

¹² Warraba ne ĀmĀda iwidi bΛra de ¿dji zezaba drusōrēda diaica? ¹³ Bārā dji cadjiruarāba bārā warrarāa ne biada dia cawa panΛbΛra, ¿bārā Zeza bajāne bΛba idji Jaureda dji iwidi panĀa diaēca?-

Jesu biē jarapedada

Mateo 12:22-30; Marco 3:20-27

* **11:2** Bajāne bΛ. Griego bedeadē āca ra cartade maλra neēa. † **11:2** Griego bedeadē āca ra cartade bedea corchetede bΛra neēa. ‡ **11:4** ĀtebΛra cadjiruadebemada ēdra bΛdua. Griego bedeadē āca ra cartade maλra neēa. § **11:11** ¿Paλ iwidi bΛra de...mōgarada diaica? Griego bedeadē āca ra cartade maλra neēa.

¹⁴ Ewari aḅa Jesuba jaida āyā jaretasia. Maḷ jaiba ēberāda quĩrāme cara erobasia. Jai ēdradacarea dji ēberāra bedeasia. Maḷ unusidade ēberārāba cawa crīchadaē panesidaa. ¹⁵ Baribara ḷcaraḷba jarasidaa:

–Jāḷ Jesuba jaira āyā jaretabararia, jairā boro Beelzebúba maḷ ḷḷada diada bēra.–

¹⁶ Maḷne Jesu Ācōrēneba ze ḷ cawaya dewararāba idjia iwidisidaa ne ununacada omārēā. ¹⁷ Baribara Jesuba ādji crīchara cawa ḷada bēra nāwā jarasia:

–Aḅari druaḷebemarāda ara ādjiduba djō pananibara, āduba dji quininia. Ara maḷ quĩrāca aḅari dede ḷada djō pananibara dārā pananaēa. ¹⁸ Bārāba jara panā mḷa jaira Beelzebú ḷḷadeba āyā jaretabarida. Maḷ carea mḷa bārāa iwidia: Satanada ara idji jairā ume djō ḷaibara ḷsāwā idjia poya ḷara dārā erobai?

¹⁹ Bārāmaarā mḷa Beelzebúdeba jairāda āyā jareta ḷa. Māwāra bārā ēpē ḷeaba ḷcaideba jaira āyā jaretabada? Ādjirāba cawabidia bārāba āi crīcha panāda. ²⁰ Baribara Ācōrē ḷḷadeba mḷa jairāda āyā jareta ḷḷara, Ācōrēba bārāa unubi ḷa idjira jūesida bārā Boro bai carea.

²¹ Ēberā mēsra ḷba djōbada necoba bio waga erobara, idjia erobara ni aḷaḷba poya dradaēa. ²² Baribara idji cāyābara ēberā ḷlara ḷada zepeḷa idjira poyaibara, idji djōbada necora jāriya. Maḷbe jūma idjia erobadara jāripeḷa dji biarā ume jedecaya.

²³ Mḷare ḷera mḷ ume dji quĩrūa. Mḷ ume ēberārā careba jara peḷ ḷba dji jara peḷara ējizoabibararia.

Jai jēda zeda

Mateo 12:43-45

²⁴ Ēberā cacuaḷebemada ēdradacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga ḷde ḷnāūi carea jara ḷabararia. Unuē bēra idjiduba nāwā jarabararia: “Mḷdji ḷadamaa jēda wāya.” ²⁵ Jūḷḷade maḷ ēberā sora de bia ima ḷ quĩrāca unubararia. Ne jūma bia nūmeada unubararia. ²⁶ Maḷbe siete jai idji cāyābara cadjiruara ḷada maḷ ēberāmaa enepeḷa dji ēberā sode eḷa panebadaa. Maḷ bēra dji ēberāra idji naārā ḷada cāyābara wetara biē bebararia.–

ḷCairāda wārāda bia bea?

²⁷ Jesuba māwā jara ḷde wērā ēberārā tāēna ḷba jīgua jarasia:

–jḷa toda idjaba ju dawada wērāra bio bia ḷa!–

²⁸ Baribara Jesuba jarasia:

–Maḷ cāyābara Ācōrē beḷea ūrīnapeḷa iḷā obadarāda biara bea.–

*Jesuba Jonánebema jarada**Mateo 12:38-42; Marco 8:12*

²⁹ Ēberārā zocārā idjima zebada unuside Jesuba jarasia:

–Idibema ēberārāra dji cadjiruarā. Bārāba mārā bajāneba ze bada cawađi carea quĩrā panāa māa ne ununacada oida. Baribara māa ne ununacada oēa. Bārāba ababe Joná māwāna quĩrāca ununia. ³⁰ Joná māwānaba Ninivedebema ēberārā cawabisia idjira Ācōrēneba ze bada.* Mā, Nađ Djara Edadara ara mā quĩrāca māwāya idibemarāba cawadamārē Ācōrēneba ze bada.

³¹ Salomō ewaride Sabá druadebema borora wērā basía. Idjira drua tamaba zesia Salomō necawaa ūrī carea.† Baribara nađ ewaride Salomō cāyābara dji dromaara bada nama bamīna bārāba ĩjānaē panāa. Mā carea Ācōrēba cawa oi ewaride mā wērāba pirabaripeda bārāra biē jaraya. ³² Ācōrēba cawa oi ewaride Ninivedebemarā sida pirabaridapeda idibemarāra biē jaradia.‡ Jonába jarada ūrsidade ādjirāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zesidaa. Baribara bārāba nama aba eropanāa Joná cāyābara dji dromaara bada. Māwāmīna ĩjānāca.

*Daura dadji cacuadebema ĩbīrā**Mateo 5:15; 6:22-23*

³³ Ni abaaba ĩbīrāda coadapeda mērā nūmanāca wa epedeco droma edre badāca. Ātebāra āta dji ĩbīrā badadade nūmbadaa dji dede eđa zebadarāba ānaa ununamārē. ³⁴ Ba daura ĩbīrā quĩrāca ba. Mā bērā ba dauda bia babara, ānaane ba. Baribara ba dauda biē babara, pāmane ba. ³⁵ Mā carea bio quĩrācuita badua. Ba ānaa quĩrāca crīcha bara pāmanebemasicada. ³⁶ Baribara bada wārāda ānaane babara, pāmane ni māñ bida bēbāra, wārā bedeara ebuda cawaya ĩbīrāba bio āna eroa quĩrāca.–

*Jesuba pariseorā biē jarada**Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 20:45-47*

³⁷ Jesuba māwā jaradacarea pariseo abaaba idjira edosia idji ume ne code wāmārē. Ara māda Jesura mā ēberā dedaa wāpeda ne coi carea chūmesia. ³⁸ Baribara Jesu ne coi naēna jawa sagāē basía ādjia obada quĩrāca. Mā unuside pariseoba cawa crīchaē basía. ³⁹ Māne Jesuba idjia jarasia:

–Bārā pariseorāba tazara, epedeco sida ārbemada quĩrācuita sagabadaa, baribara bārā sođe ne jūmada awuabadaa idjaba cadjirua sida crīchabadaa. ⁴⁰ Bārāra crīcha neē panā quĩrāca panabaria. ¿Dji ārbema odaba dadji so sida oē basica? ⁴¹ Sobiadeba ne neē quedearā bārāba

* 11:30 Joná 3:3-4. † 11:31 1 Rey 10:1-13. ‡ 11:32 Joná 3:1-10.

eropanΛnebemada diaɗadua. MāwābΛΓΛ wārāda bārāra bia sigΛ beadia.

42 ¡Bārā pariseorā mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba menta queduada, ruda queduada, idjaba néudebema sida die ewabΛdaza aba Ācōrēa diabadaa. Māwāmīna djārā ume jipa odacaa idjaba Ācōrēra quīrīānacaa. Bārāba Ācōrēa ne diabΛda awara ¿cārē cārēā mañ sida odaē panΛ?

43 ¡Bārā pariseorā mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra judiorā dji jΛrebada dede ādjira dji dromarā chūmebadade chūme quīrīābadaa. Mañ awara purude nīnane quīrīābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida.

44 ¡Mīā djoburi beaa Ācōrēba bārāra cawa oi bērā! Bārāra bēwārā joupedada ējūā quīrāca beaa.ᶑ Dji boromeada neē bērā dji λrλ wā duanΛba adua panΛa bēwārāda tΛga panΛda. Ara mañ quīrāca bārāba obadara ēberārāba ēpēbadaa baribΛΓΛ ādjia adua panΛa mañneba cadjirua obΛdada.–

45 Mañne judiorā ley jaradiabari abaΛba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, māwā jarabΛΓΛde dairā sida biē jara bΛa.–

46 Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

–¡Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ne poya odiē beada ēberārāa obibadaa. BaribΛΓΛ māwā odamārēā bārāba ni maārī biɗa carebadacaa.

47-48 ¡Bārāra mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārā drōā naēnabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāda beasidaa. Mañbe ādji tΛbaripeɗadama bārāba λrλbemada bia quiruda obadaa. Māwā o panΛneba unubibadaa bārā drōā naēnabemarāba opeɗadada bia unubadada.

49 Mañ carea Ācōrēba idji necawaadeba nāwā jarasia: “Māñneba bedeabadarāda idjaba mΛa diabuedarā sida bārā israelerāmaa wābiya. Mañne λcΛΓΛ beadia idjaba dewararāda biē odi carea ēpēnia.” 50-51 Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya bārā drōā naēnabemarāba jūma idjideba bedeabadarā beapeɗada carea. Māē, mΛa jaraya: nañ ējūā odadeba λtaa beapeɗadarā carea Ācōrēba bārāra cawa oya; Abel beapeɗada carea, Zacaria beapeɗada carea idjaba jūma dewararā beapeɗada carea biɗa. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.*

52 ¡Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ēberārāa Ācōrēra idu wārāda cawabidacaa. Bārāba adua panΛa Ācōrēra wārāda sāwābΛΓΛ

ᶑ 11:44 Griego bedeade λcΛΓΛ cartade mañ versículo de nañ sida bΛ bΛa: “Pariseorā, dadjirā ley jaradiabadarā, bārā dji biaca bearā.” * 11:50-51 Abel. Genesi 4:3-10. Zacaria. 2 Cronica 24:17-25.

ɓΛda. Mañ awara dewararāba cawa quĩrĩã panΛ sɪda bārāba idu cawabiɗacaa.–

⁵³ Jesu ēdrΛɗacarea pariseorāba, judiorā ley jaradiabada biɗa caicayadeba Jesua auɗuara zarea beada iwidi panesɪɗaa. ⁵⁴ Ādjia quĩrĩã panasɪɗaa Jesuba āi panuida idji biē jaradi carea.

12

Pariseorāba biē obadadebema

¹ Māwā panΛne ēberāra bio zocārā ābaa powua nūmesia. Bio pēsua nūmΛ bērā djārāra tΛ chābari duanasɪɗaa. Mañne Jesuba naārā idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Pariseorā harina ēsābibarida quĩrācuitaɗadua. Ādjirāra dji biaca beaa. ² Ne jūma mērā oɗara Ācōrēba cawabiya. Dadjia cawadaē panΛra mērā beēa. ³ Bārāba pāĩmane jarapeɗadara ēberārāba ĩnaane jūma ūrĩnia. Bārā diguiɗa djārā cΛwΛrΛ caita jarapeɗada sɪda abaΛba de ĩrĭba jĩgua jaraya jūmarāba cawadamārēā.–

¿Caida wayaɗɪda panΛ?

Mateo 10:26-31

⁴ Mā dji biarā, mĭa bārāa jaraya: nañ cacua beabadarāda wayarānɗua, ādjia beapeɗaɗacarea waa poya oɗaē bērā. ⁵ Mĭa bārāa jaraya caidrΛ wārāda wayaɗɪda panΛda. Bārāba wayaɗɪda panΛa nañ cacua beapeɗa poya dadji jaure tΛbΛ uruɗaa ɗiabueida ɓɗrΛ. Mĭa wārāda jaraya idjidrΛ wayaɗɪda panΛa.

⁶ Ībana zaqueda juesuma nēdodi carea parata pichida umé diabadaa. BaribΛrΛ Ācōrēba ĩbanara jūma wagabaria. ⁷ Mañ awara Ācōrēba cawa ɓΛa bārāba buɗara jūmasāwā eropanΛda. Ācōrēba bārāra ĩbana zocārā panΛ cāyābara biara waga ɓΛ bērā ne wayaɗiē panΛa.

Jesu carea quĩrā peraiē ɓΛa

Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Mĭa nañda jaraya: abaΛba ēberārā quĩrāpita mĭda ĩjā ɓΛaɗa aibΛrΛ, Ācōrē nezocarā bajānebema quĩrāpita mĭ, Nañ Djara Edaɗaba idjira mĭreana aya. ⁹ Ara mañ quĩrāca abaΛba ēberārā quĩrāpita mĭda adua ɓΛaɗa aibΛrΛ, Ācōrē nezocarā bajānebema quĩrāpita mĭa idjira adua ɓΛaɗa aya.

¹⁰ AbaΛba mĭ, Nañ Djara Edaɗada biē jaraibΛrΛ, Ācōrēba mañra quĩrādoaya. BaribΛrΛ abaΛba Ācōrē Jaureda biē jaraibΛrΛ Ācōrēba mañra quĩrādoaeā.

¹¹ Bārāda mĭ ĩjā panΛ carea judiorā dji jΛrebada deɗaa, wa dji cawa obadarā quĩrāpita, wa dji bororāmaa cawa oɗe

ededibΛΓΛ, sopuarānadua sãwã bedeadida. ¹² Cawa obΛdade Ācõrẽ JaurebΛΓΛ bārãa cawabiya cãrẽda jaradida panΛda.-

Ne bara bΛdebema ne jara bΛ

¹³ Mañne ēberārã tãēna bΛba nãwã jarasia:

-Jaradiabari, mΛ djabaa jaradua dai zezadeba edadada mΛa bida diamārẽã.-

¹⁴ BaribΛΓΛ Jesuba idjia jarasia:

-Ache, ζcaiba mΛra bΛsi bārã nẽbΛra cawa omārẽã?-

¹⁵ Mañne idjia jūmarãa jarasia:

-iQuĩrãcuita beadadua! Paratada awua bēarānadua. Parata bara bΛdeba dadjira zocai bæcaa.-

¹⁶ Mañne Jesuba ne jara bΛdeba nãwã jaradisia:

-Ēberãda basia bio ne bara bΛda. Mañ ēberãba ne uđara bio zausia. ¹⁷ Mañ carea nãwã crĩchasia: “ζMΛa sãwã oi? NałgΛra wagai carea neẽ bΛa.” ¹⁸ Mañbe crĩchasia: “Nãwã oya. MΛa ewada wagabari dera ēgapetapeda waibΛara oya. Mama eda ne jūma mΛa erobΛra wagaya. ¹⁹ Mãwānacarea ara mΛdjiduba jaraya: mΛa waga erobΛra poa zocãrã droaya. Jãłbe bio necai baya. MΛdjia quĩrã bΛda co baya idjaba bΛsrida baya.”

²⁰ BaribΛΓΛ Ācõrẽba idjia jarasia:

“iBΛra crĩcha neẽ tabΛa! Ara nał diamasi bΛra beuya. Mañbe bΛa waga erobΛra ζcai itea bei?” ²¹ AbaΛba nał ējũānebemada auđuara edaida crĩcha bΛbΛΓΛ, baribΛΓΛ Ācõrẽnebemada mΛcua crĩchaẽ bΛbΛΓΛ, mañ quĩrãca mãwãya.-

Ācõrẽba idjiderã wagabaria

Mateo 6:25-34

²² Mañ carea Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

-Bārã sãwã beadida, codi careabemada, cacuade jłni careabema sida jūmawãyã crĩcharānadua. ²³ Dadjì zocai baida djico cãyãbara biara bΛa. Dadjida dadjì cacuade jłbada cãyãbara biara bΛa. ²⁴ AcΛdadua, ĩbanara ne uđaca idjaba ewadaca. Ne wagabada de sida odaca. BaribΛΓΛ Ācõrẽba ādjira ne cobibaria. ζBārãra ĩbana cãyãbara biara beaẽca? ²⁵ Jūmawãyã crĩcha bΛdeba ni abaΛda dārãara zocai bæãa.* ²⁶ Dārãara zocai bæẽbΛΓΛ, ζcãrẽ cãrẽã codira, cacuade jłbada sida jūmawãyã crĩchabada?

²⁷ AcΛdadua nepõnõda sãwã waribarida. Nepõnõra trajaca idjaba wuara cacaa. BaribΛΓΛ mΛa jaraya: dadjì drõāenabema boro Salomołra bio ne bara bædamĩna nepõnõ quĩrãca quĩrãwãrẽã djioa basia.† ²⁸ Idi chirua mẽã unubadara nurẽma babuebadamĩna Ācõrẽba wadibida põnõbibaria. Mañ bẽrã ζidjia biara bārãba jłnamārẽã diaẽca? MałgΛra ζsãwãẽrã

* **12:25** Dārãara zocai bæãa. ΛcΛΓΛmaarã małba jara bΛa “drasoara waridaẽa.”

† **12:27** 1 Rey 10:4-7, 23-25.

poya ïjãnaê? ²⁹ Maã carea ababe codi careabemada, dodi careabema sida jΛΛrãnadua. Jũmawãyã crĩcharãnadua. ³⁰ Jũma maãgΛra naã ëjũãnebemarãba jΛΛbadaa, baribΛΓΛ bãrã Zeza Æcõrẽba cawa bΛa bãrãba cãrẽda erobeadaida panΛda. ³¹ Maã bẽrã Æcõrẽra bãrã Boroda bΛdadua. Maãne idjia jũma maãgΛra diaya.-

Nebia bajãne erobaidebema

Mateo 6:19-21

³² Bãrãra cãbana panΛẽmĩna ne waya bẽarãnadua. Æcõrẽba quĩrãna bẽrã bãrãra bia pe erobesia. ³³ Maã carea bãrãba erobeadebemada nẽdobuedapeda ne neẽ quedeaa diadadua. Nebiada bajãne erobeadi careabΛΓΛ jΛΛdadua. Bajãnebemara jõcaa. Chimia bida cocaa. Ne drΛabadarã bida poya drΛadacaa. ³⁴ Bãrãmarã dji biara bΛra soðeba awuabadaa.

Nezoca biadebema

³⁵⁻³⁶ Nezoca bia quĩrãca Æcõrẽba jara bΛra ïjã odi carea beadadua.† Nezoca biaba ïbĩrãda coa erobabaria idji boro zebΛΓΛde bia edai carea. Quima edabΛda bΛsrĩdaa o panΛmaΛba zepeda dji boroba trãbΛΓΛde nezoca biaba ara maãda dede eða wãbadara ewaya. ³⁷ Nezocaba jãã bΛda dji boroba unune zeibΛΓΛ, wãrãda maã nezocara bio bia baya. Mãa wãrãda jaraya: ara maãda idji borora nezoca quĩrãca djiopeda idji nezocara ne cobarima chumebiya ne cobĩ carea. ³⁸ Nezoca biaba ariquẽtra, ãsaboðode bida dji borora jããya. Dji boroba idji jãã bΛda unune zeibΛΓΛ maã nezocara bio bia baya.

³⁹ Naãda cawaðadua: de djibariba ne drΛabarira sããbe zeida cawa bΛbara, cãé bacasia ni cãrẽ sida drΛabi amaaba. ⁴⁰ Ara maã quĩrãca bãrã bida jãã beadadua. Bãrãba mã, Naã Djara Edaða zeða crĩcha panΛne zeya.-

Nezoca umé panΛneba ne jara bΛ

Mateo 24:45-51

⁴¹ Pedroba Jesua iwidisia:

-Dai Boro, ¿maãgΛra bΛa dairãa jara bΛca, wa jũmarãa jara bΛ?-

⁴² Jesuba panusia:

-Nezocaba crĩcha cawaaðeba jipa o bΛbΛΓΛ, de djibariba idji dede bea nezocarãra maã nezoca jΛwaeda bΛya ãdjia codira aride diamãrẽã. ⁴³ Nezocaba mãwã o bΛda idji boroba unune zeibΛΓΛ, idjira bio bia baya. ⁴⁴ Mãa wãrãda jaraya: dji boroba jũma idjia erobΛra maã nezoca jΛwaeda bΛya.

† 12:35-36 ïjã odi carea beadadua. Griego bedeadẽ nãwã bΛ bΛa: "CΛΓΓΛra bio trãjã cobΛdadua."

45 BaribΛΓΛ mañ nezocaba idji sode mñ boro zeira dārāyana aibΛΓΛ, waabema nezocarāda, nezoca wērārā sida biē o beya, bΛsrida ne cobada ewarida o beya idjaba ituaba beu nībaya. 46 Abeda idji boro zeida jāāé baya. Māwā bΛde idji borora cawaēne zeya. Mañ nezocara bio cawa opeđa dji ijānaca ume biē bΛya.

47 Nezocaba idji boroba obi bΛra cawa bΛda oēbΛΓΛ, dji boroba mañ nezocara dji cābāyā uya. 48 BaribΛΓΛ nezocaba adua bΛdeba dji boroba jara bΛ āi osira mañ nezocara mācua uēa. Wārāda Ācōrēba λCΛΓΛA waibΛA dia bΛA idji itea ođamārēā. Dji waibΛara edadarāba idji itea waibΛara odida panΛA.-

Jesu carea nēbΛra odjaidebema

Mateo 10:34-36

49 MΛra zesia nañ ējūā cawa oi carea.Š Ara nawena māwā obΛΓΛbara bjo bia bacasia. 50 BaribΛΓΛ naārā mΛra bio bia mīgaida bΛA.* Mañ carea bio sopua bΛbaria aba mañ ewari jūēbΛΓΛdaa. 51 ¿MΛa ēberārā ābaa necai bΛi carea zesida crīcha panΛca? MΛa jaraya mañ carea zeē bΛA, ātebΛΓΛ ze bΛA ēberārāda ābaa bia panarānamārēā. 52 NamaΛba λtaa abari dedebemada mñ carea dji quīrūda beadia. Juesuma panΛne umébemada dewara ūbea panΛ ume dji quīrūda beadia. 53 Dji zezada dji warra ume dji quīrūda beadia. Dji warrada dji zeza ume dji quīrūda beadia. Dji papada dji cau ume dji quīrūda beadia, dji cauda dji papa ume dji quīrūda beadia. Dji pācōrēda dji āigu ume dji quīrūda beadia. Idjaba dji āigura dji pācōrē ume dji quīrūda beadia.

Ewari sāwā baida cawa jarabada

Mateo 5:25-26; 16:1-4; Marco 8:11-13

54 Mañ awara Jesuba ēberārā nāwā jarasia:
-Bārāba jārārā pāimada λmādau bΛebariare unubΛdade jarabadaa cuera zeida. Mañne wārāda cuera zebaria. 55 BaribΛΓΛ nāūrāda ējūā pōāsa ewaraga bΛareba puāsira jarabadaa ewarira bio jλwλrλā baida.† Mañne ewarira wārāda jλwλrλābaria. 56 Bārā dji biaca bearāba ewari quīrāra cawa panΛmīna Ācōrēba nañ ewaride o bΛra cawađacaa.

57 Bārāba ¿sāwāērā poya cawađaca cārēda jipa bΛda? 58 BΛ dji quīrūba bΛda ēberārā cawa obarimaa edeibΛΓΛ, wābΛdade jūma odua ibiadi carea. Māwā oēbΛΓΛ idjia bΛra dji cawa obari jλwade bΛya. Mañbe dji cawa obariba bΛra dji zarraa jidabiya preso bΛmārēā. 59 MΛa jaraya: bΛra jāmbemada ēdrΛēa aba bΛA diaida bΛ parata jūma diabΛrΛdaa.-

Š 12:49 Griego bedeadē nāwā bΛ bΛA: "MΛra zesia tabΛ uruada nañ ējūānaa batabuei carea." * 12:50 MΛra bio bia mīgaida bΛA. Griego bedeadē nāwā bΛ bΛA: "MΛra wađi borocueida bΛA." † 12:55 Ējūā pōāsa ewaraga bΛareba. Griego bedeadē bΛ bΛA: "Surdeba."

13

Ācōrēmaa zedaēb_{ΛΓΛ} beudia

¹ Māwā pan_Λne ēberārāba Jesua jarasidaa _ΛC_ΛΓ_Λ Galileadebemarāba animarā Ācōrēa babue dia pan_Λne Pilatoba ādjirāra quenabisida. ² Maļ carea Jesuba jarasia:

–Maļ ēberārāra bia mīga beupedada bērā _ζbārāba crīcha pan_Λca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Galileadebemarāba obada cāyābara? ³ Māa jaraya: māwāéa. Barib_{ΛΓΛ} bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēb_{ΛΓΛ} bārā sida beudia. ⁴ Siloede de _ΛT_Λ drasoa _βΛda dieciocho ēberārā _Λr_Λ _βaeside jūma beusidaa. Māwā beupedada bērā _ζbārāba crīcha pan_Λca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Jerusale_Λne _βeaba obada cāyābara? ⁵ Māa jaraya: māwāéa. Barib_{ΛΓΛ} bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēb_{ΛΓΛ}, bārā sida beudia.–

Higojō zaucadebema ne jara _βΛ

⁶ Maļbe ne jara _βΛdeba Jesuba ādjirāa nāwā jaradiasia:

–Ēberāba idji néude higojō bacuruda erobasia. Ewari _αba maļ bacuru zau _βΛ cawaya a_Λde wāsia barib_{ΛΓΛ} zauē _βasia. ⁷ Maļ carea djibariba idji néu wagabaría nāwā jarasia: “Naļ bacuru zau _βΛ cawaya na_Λba poa ūbea a_Λde ze _βΛa barib_{ΛΓΛ} zaucaa. Maļ bērā biara _βΛa tutabueida. _ζCārē cārēā bacuru zaucada erobai?”

⁸ Barib_{ΛΓΛ} dji néu wagabariba jarasia: “Mā boro, biara _βΛa poa _αba j_Λānida. Māa dji carrade egorora bogajupeda ne _βΛya. Āībērā maļba zauusicada. ⁹ Za zei poade zausira idu _βΛya. Zauēb_{ΛΓΛ} tutabueya.”–

Λnāūbada ewaride Jesuba wērā biabida

¹⁰ Λnāūbada ewaride Jesuba judiorā dji j_Λrebada dede jara-dia _βasia. ¹¹ Mama wērāda _βasia. Maļ wērāra dieciocho poa jaiba ejūrēā erobasia. Maļ bērā poya jipa jīrūca basía. ¹² Jesuba idji unuside caita trāpeda nāwā jarasia:

–Wērā, _βΛ cacua biē _βΛdebemada biadua.–

¹³ Māwā jarapeda Jesuba idji j_Λwara _Λr_Λ _βasia. Ara maļda wērāra jipa _Λta nūmepeda Ācōrēa bia jarasia. ¹⁴ Barib_{ΛΓΛ} Jesuba _Λnāūbada ewaride biabida bērā dji j_Λrebada dedebema borora quīrūsia. Maļne jūmarāa nāwā jarasia:

–Λnāūbada ewari awara sei ewarida eropan_Λa trajadi carea. Maļg_Λ ewarideb_{ΛΓΛ} zedadua bārāra biabidamārēā. Barib_{ΛΓΛ} _Λnāūbada ewaridera zerānadua.–

¹⁵ Maļ carea Jesuba jarasia:

–_ιBārāba jaradiabada quīrāca odacaa! _ζΛnāūbada ewaride bārā pacada wa burroda ērānapeda baido dode ededacaca? ¹⁶ Māwā baib_{ΛΓΛ} _ζbiē _βΛca naļ wērāra, diauruba dieciocho poa

biê erobadadebemada ãnãũbada ewaride biabida? ¿Idji sida Abrahaãneba yõnaẽca?–

¹⁷ Jesuba maã jaraside idji biê jara panãra bio perasidaa, baribãra idjia ne bia o ðã carea purura bio ðãsrída panasidaa.

Mostaza tadebema ne jara ðã

Mateo 13:31-32; Marco 4:30-32

¹⁸ Maãbe Jesuba jarasia:

–Ãcõrẽba ëberãrã pe erobãra ¿cãrẽ quĩrãca ðã? ¹⁹ Mostaza ta quĩrãca ðãã. Ëberãba maã tada idji ëjũãne úsia. Tunupeða warisia aba bacuru waitabe nũmebãrãdaa. Maã bẽrã ãbanara dji jãwatede de ocuade zesidaa.–

Paã ãsãbaridebema ne jara ðã

Mateo 13:33

²⁰ Maã awara jarasia:

–Ãcõrẽba ëberãrã pe erobãra ¿cãrẽ quĩrãca ðã? ²¹ Paã ãsãbari quĩrãca ðãã. Maã paã ãsãbarira wẽrãba maãrĩ edapeða harina waibãade abuesia. Maãbe bio puerapeða chũmãsia aba jũma ãsãbãrãdaa.–

Eda wãbada pẽsua ðã

Mateo 7:13-14, 21-23

²² Jerusaleãnaa wãbãrãde Jesuba puru waibãade, puru za-
quede bida jaradisia. ²³ Maãne abããba idjã iwidisia:

–Mã Boro, ¿Ãcõrẽba zocãrãébe ëdrã edaica?–

Jesuba panusia:

²⁴ –Ne jũma odadua dji eda wãbada pẽsua ðãde eda wãni carea. Wãrãda eda wãni carea ðeara zocãrã panãa baribãra poya jũma eda wãnaẽa. ²⁵ De djibariba dji eda wãbadara jũãtrã nũmãnacarea dji dajada panãba ewamãrẽã nãwã trã jaradã: “Dai boro, dai boro, ewadua.” Baribãra de djibariba panuya: “Mãã bãrãra unucãa idjaba sãmabemada adua ðãã.”

²⁶ Dji dajada panãba nãwã jaradã: “Dairãra ðã ume ãbaa ne cosidaa, idjaba ðãã dai purude jaradia nĩbaside arima panasidaa.” ²⁷ Maãne idjia bãrãã jaraya: “Mãã bãrãra unucãa idjaba sãmabemada adua ðãã. Cadjirua obadarã, ãyã wãnadua.”

²⁸ Bãrã dji dajada ðeara aujãã panania idjaba puaba quida ãchia panania. Abrahaãda, Isada, Jacoboda idjaba Ãcõrẽneba bedeadarã sida Ãcõrẽ purude ununia, baribãra bãrãda Ãcõrẽba idu edaa wãbiẽa. ²⁹ Maã ewaride drua ãibemarãda ãmãdau odjabariareba, ãmãdau ðaebariareba, jãwa acãareba, jãwa aradeba bida zedia. Maãgãrãra Ãcõrẽ purude ne co chũpanenia. ³⁰ Maãne dji jĩrũarebemada dji nabemarãda ðeadã, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada ðeadã.–*

* **13:30** Dji jĩrũarebema abãrãde judiorãẽda jara ðãã. Dji nabemarã abãrãde judiorãda jara ðãã.

*Jesu Jerusaleã carea sopuada**Mateo 23:37-39*

³¹ Maã ewaride ḁCḁḁA pariseorãda zedapeda Jesua jarasidaa:

–Namabemada isabe wãdua. Herodeba ḁḁAra bea quĩrĩã ḁḁA.–†

³² Maãne Jesuba ãdjía jarasia:

–Jãã ēberã usa pã quĩrãca ḁḁA nãwã jarade wãnadua:‡ “Nane, nu bida mãa cacua biẽ beara, jai bara bea sida biabicuaya. Mãa oida ḁḁAra ewari ũbeade jũma o erobaya.” ³³ BaribḁḁA idi, nu, nu nurẽma bida ode nĩbaya Jerusaleãne jũei carea. Ācõrẽneba bedeabadarãda Jerusaleãne beabada bẽrã mama wãida ḁḁA.

³⁴ ¡Jerusaleã, Jerusaleã, bãrãba Ācõrẽneba bedeabadarãda beabadaa! ¡Ācõrẽba diabuedarã sida mõgaraba tabari beabadaa! Mãa ḁarima zocãrã bãrãra ābaa pe eda quĩrĩã ḁasia eterre wẽrãba idji warrarã i edre edabari quĩrãca. Mãwãmĩna bãrãba quĩrĩãnaẽ basía. ³⁵ Maã carea Ācõrẽra waa bãrã ume baẽa. Bãrãba mãra waa ununaẽa aba mã bia edabḁdadaa. Maã ewaride nãwã jaradia: “¡Bio bia ḁḁA dadji Ācõrẽ trãneba zebḁḁḁA!”–

14*Jesuba ēberã ogoro ḁḁ biabida*

¹ ḁnãũbada ewaride Jesura pariseo dji droma dede ne code wãsia. Maãne dewara pariseorãba bio acḁ panasidaa idjia biẽ oi cawaya. ² Jesu caita ēberã ogoro ḁḁda ḁasia. ³ Jesuba judiorã ley jaradiabadarãa, pariseorãa bida nãwã iwidisia:

–¿Bãrãmaa bia ḁḁca ḁnãũbada ewaride cacua biẽ beara biabida?–

⁴ BaribḁḁA ãdjirãba ni cãrẽ sida jaradaẽ basía. Maã carea Jesuba dji cacua biẽ ḁḁra jidapeda biabipeda diguidaa wãbisia.

⁵ Maãbe Jesuba ãdjía jarasia:

–ḁnãũbada ewaride bãrã warrada wa pacada baido juebada uriade ḁaesira ¿ara maãda errebari ēdḁḁ edadaẽca?–*

⁶ BaribḁḁA ãdjirãba ni cãrẽ sida panunaẽ basía.

Edaara baidebema

⁷ Jesuba unusia ne code zepedadarãda bugue dji droma bea careabemane chũmeḁḁada. Maã carea Jesuba ne jara ḁḁdeba ãdjía nãwã jarasia:

⁸ –Ēberãba quima edabḁḁde ḁḁa ḁḁsrida ne code wãmãrẽã jaraibḁḁ, dji droma chũmeḁadama chũmerãdua. Āĩbẽrã ḁḁ

† **13:31** Maã Herodera Antipa trã jarabadjidaa. ‡ **13:32** Jãã ēberã usa pã quĩrãca ḁḁ. Crĩchada ũbea dia ḁḁa: ēberã crĩcha cawa ḁḁda, ēberã cadḁḁa ḁḁda, wa ēberã siriẽ ḁḁda. * **14:5** Warra. Griego bedeade ḁCḁḁA cartade “burro” ḁḁ ḁḁA.

cāyābara dji dromaara bΛda jũēisicada. ⁹ Māwāra djibariba bΛa jaraya: “Āyā wādua. Za bΛ ēberāda nama chūmeya.” Māwā obΛrΛde bΛra bio quĩrā peraya dji edaara bea ume chūmei bērā.

¹⁰ Maļ bērā bΛda edodibΛrΛ dji edaara beama chūmedua. Māwāra bΛ edodaba unubΛrΛde nocodaa trĭpeda jaraya: “Zedua, nama dji dromarā ume chūmedua.” Māwā bΛ edodaba jūma dji chūmea quĩrāpita bΛra dji dromada unubiya.

¹¹ Bariduada dji dromaara ba quĩrā bΛbΛrΛ Ācōrēba edaara bΛya. AbaΛba ara idjida edaara bΛibΛrΛ Ācōrēba dji dromaara bΛya.–

¹² Maļbe Jesuba idji edodaa nāwā jarasia:

–BΛa ēberārā ne code trĭbΛrΛde bΛ dji biarāda, bΛ djabarāda, bΛ ēberārā sida trĭrādua. Ne bara bea bΛ caita panabada sida trĭrādua. Ādjirāda trĭibΛrΛ dewara ewaride ādjia ēberārā trĭbΛdade bΛ sida trĭnia. Māwā bΛa odabari ne edaya.

¹³ Maļ bērā bΛa ēberārā trĭbΛrΛde biara dji ne neē beada, dji nΛcanΛca beada, jĩrũ biē beada, dauberrea bea sida trĭcuadua. ¹⁴ MāwābΛrΛ wārāda bΛra bio bia baya. Ādjia ni cārē sida bΛa poya diadaē bērā, dji jipa bea ĭrēbabΛda ewaride Ācōrēba bΛa nebiada diaya.–

Ne cobāda wai bΛadeba ne jara bΛ

Mateo 22:1-10

¹⁵ Jesu ume chūpanΛba maļ ũrĩsidade abaΛba jarasia:

–Ācōrē purude ne cobΛda ēberāra bio bia beadia.–

¹⁶ Maļ carea Jesuba idjia jarasia:

–Ewari aba ēberāba ābaa ne codi wai bΛada obΛrΛ bērā zocārāa jarasia ābaa ne codida. ¹⁷ Djico wibodode djibariba idji nezocaa nāwā jarade wābisia: “Zedadua, djicora wisia.”

¹⁸ Bari bΛrΛ ēberārāba wāna amaaba jarasidaa jΛwa tābΛra panΛda. AbaΛba jarasia: “Aretewa mĭa ējũāda nēdosia. Maļda acΛde wāida bΛ bērā poya wāéa. Mĭ djuburia maļ carea biē crĭcharādua.” ¹⁹ Dewaraba jarasia: “Mĭa aretewa pacada die nēdoda bērā poya wāéa. Maļ pacada acΛde wābΛrΛa wārāda bia bea cawaya. Mĭ djuburia maļ carea biē crĭcharādua.”

²⁰ Maļne dewaraba jarasia: “Mĭra aretewa quima edada bērā poya wāéa.”

²¹ Dji nezocara jēda wāpeda ādjia jarapedadara de djibarīa jarasia. Maļ carea djibarira bio quĩrūpeda idji nezocaa jarasia: “Purudaa isabe wādua. Maļbe dji ne neē beada, dji jĩrũ biē beada, dji dauberrea beada, dji nΛcanΛca bea sida jūma zebicuadua.”

²² Dji nezocaba māwā odacarea jarasia: “BΛa jarada quĩrāca mĭa osia, māwāmĭna wađi dera bari cobΛa.”

²³ Mañ carea de djibariba idji nezocaa waya jarasia: “Puru jġga o beaza wādua. Ēberārāda unusira isabe zebicuadua māl dera bio bira cobemārēā. ²⁴ Māa jaraya: māa naārā trācuadarāba māa waiḅaa djubidara ni maārī bida codaēa.”-

Jesu ėpēira zarea ḅaa

Mateo 10:37-38

²⁵ Ēberārāda Jesu caidu zocārā nġbabadjidaa. Mañ carea Jesuba ādjimaa acāpeda nāwā jarasia:

²⁶ -Aḅaaḅa mālā ėpē quīrġā ḅḅḅḅḅ, naārā bio crġchaida ḅaa. Idji djibarirāda, quimada, warrarāda, djabarāda, djabawērārāda, wa idji zocai ḅaida māl cāyābara biara quīrġā ḅḅḅḅḅ, poya māl ume nġbaēa. ²⁷ Bia mġga ḅai carea ḅḅēḅḅḅ, poya māl ume nġbaēa.†

²⁸ Aḅaaḅa de waiḅaaada o quīrġā ḅḅḅḅḅ, naārā quīrācuita crġchaida ḅaa idjia erobā parataba jūma pārāi cawaya. ²⁹ Āġbērā de jġrū joudacarea cawaiscada poya pārāēda. Dewararāba mañ ununapeda nāwā ipida jaradia: ³⁰ “Ĵġāḅ acheba aḅa poya oi quīrāca nañ dera jāwā jḅḅḅḅ osica?”

³¹ Aḅaaḅa druadebema boroba sordaorāda die mil erobḅḅḅḅḅ, mañne dewara druadebema boroda veinte mil sordaorā bara idji ume djōne zeibḅḅḅ, djōni naēna ĳidjia quīrācuita crġchaēca poyai cawaya? ³² Idjia poyaēda cawasira dewarabema wadi tḅḅḅ ḅāde ĳḅḅḅḅḅ diabueēca idji ume bedeade wānamārēā?

³³ Ara mañ quīrāca māl ėpēni naēna bārāba bio crġchadapeda ne jūma igaradi carea beadaēḅḅḅḅḅ māl ume poya nġbaēā.

Tāda cḅḅḅ jōibḅḅḅ

Mateo 5:13; Marco 9:50

³⁴ Wārāda tāra bio bia ḅaa, baribḅḅḅḅḅ cḅḅḅ jōibḅḅḅ ĳsāwā way-acusa cḅḅḅ bei? ³⁵ Mañ tāra egorode jġḅpoi carea ni animarā ācaca ḅḅḅ ḅai carea abeda biē ḅaa. Biara ḅaa ḅatabuedida. ĳDji cḅḅḅḅḅ bara ḅaba quīrācuita ūrġdua!-

15

Oveja aduadadebema ne jara ḅa

Mateo 18:10-14

¹ Ewari aḅa Romanebema boro itea parata jḅḅḅ pebadarāda, cadjirua obadarā sida Jesuba jaradia ḅa ūrġni carea zesidaa.

² Mañ carea pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida idjira nāwā biē jarasidaa:

-Idjia cadjirua obadarāda bia edapeda ādji ume ne cobaria.-

³ Mañ carea Jesuba ādjia ne jara ḅādeba nāwā jarasia:

† 14:27 Māl carea bia mġga ḅai carea ḅḅēḅḅḅḅ. Griego bedeade nāwā ḅā ḅaa: “Aḅaaḅa idji crua atau edeēḅḅḅḅḅ.”

⁴ -Abaaba cien oveja erobadebemada aba aduaibara ¿sãwã oi? ¿Dji 99 panara êjũã ewaraga bade amepeda dji aduadada jrade wãca aba unubradaa? ⁵⁻⁶ Unusira idji equiade edapeda bio bsridaa diguida edeya. Maabe idji dji biarãra, idji caita panabadarã sida trãcuapeda jaraya: “Bãrãra mã ume bsridadadua. Mã oveja aduadara unusia.”

⁷ Ara mã quĩrãca mãã bãrãa jaraya: 99 jipa bea carea bajãnebemarãra bsridadadamĩna, biara bsridadadaa ãberã aba cadjirua obarida ãcõrẽmaa zebraade.-

Parata torro aduada

⁸ Wẽrãba parata torro die erobadebemada aba aduaibara, ¿ĩrã coapeda idji dera bio imaeca aba dji parata unubradaa? ⁹ Unusira idji dji biarãra, idji caita panabadarã sida trãcuapeda jaraya: “Zeddua, mã ume bsridadadua. Mã parata aduadara unusia.” ¹⁰ Mãã jaraya ara mã quĩrãca cadjirua obarida aba ãcõrẽmaa zebraade ãcõrẽra bajãnebema nezocarã ume bio bsridadadaa.

Warra cadjiruade nĩbadadebema ne jara ba

¹¹ Mã awara Jesuba jarasia:

-Ëberãda basia. Mã ãberãba warrada umé erobasia. ¹² Ewarĩ aba dji tããbemaba dji zezaa jarasia: “Zeza, baa erobadebema mãã edaida bãra mãã diadua.” Mãã carea dji zezaba erobãra ãdjiza diasia. ¹³ Dãrãẽne dji tããbemaba edadara jũma nõdobuepeda tamã dewara druadaa wãsia. Mama ne jũma cadjiruada o besia aba dji parata jõbradaa.

¹⁴ Ni cãrẽ sida neẽ bedacarea mãã druade jarraba waibãada zesia. Mãã bãrã warrara bio jarra bãbadjia. ¹⁵ Mãã carea idjira mãã druadebema ne bara ba ãberãmaa traju jrade wãsia. Mããgãba chinada idjia wagabisia. ¹⁶ Bio jarra bãda bãrã chinaba co panãnebemada idjia bida co quĩrã bãbadjia. Mãwãmĩna ni abaaba idjia diadaca basia ne comãrẽã.

¹⁷ Mããbe cawasia biẽ oda bãrã mãwã bãda. Mããne ara idjiduba jarasia: “Mãã zeza itea trajabadarãra bio ne cobadaa mããne mããra nama jarrababa beubodoa. ¹⁸ Biara baa ara nawena idjimaa wãida. Jũẽnacarea mãã idjia jaraya: Zeza, wãrãda mãã ãcõrẽ quĩrãpita, ba quĩrãpita bida cadjiruada osia. ¹⁹ Mãã bãrã biara baa mããra waa ba warraada aẽda. ãtebãra mããra ba nezocada bãdua.” ²⁰ Ara mããda dji zezamaa wãsia.

Dji zezaba idjira tamã zebraada unusia. Mãã djuburi unupeda idjimaa pira wãsia. Idjira bãrãpeda uridarraade isõsia. ²¹ Mããne dji warraba jarasia: “Zeza, wãrãda mãã ãcõrẽ quĩrãpita, ba quĩrãpita bida cadjiruada osia. Mãã bãrã biara baa mããra waa ba warraada aẽda.” ²² Baribãra dji zezaba idji nezocarã jarasia:

“Djio biyaara quiruda edadapeda idjía j̄lbidadua. Idji j̄lawade sortijada j̄lbidadua. Mañ awara j̄rũne j̄lbada sida j̄lbidadua. ²³⁻²⁴ Mañbe paca zaque boreguea b̄ada beadadua ne codi carea. j̄βsridada odia! M̄ñ warrara beu b̄adada ãrēbasia; adua b̄adada dadjirāba waya unusidaa.” Mañbe bio b̄asrida duanesidaa.

²⁵ Mañne dji djaba nabemara traja b̄adada diguida zeb̄ara basía. De caita j̄ñēb̄ara de ũr̄sia chiru zá pan̄ada idjaba cari duan̄ada. ²⁶ Mañ carea nezoca aba tr̄lpeda iwidiisia cãrē cãrēã m̄wã o pan̄a cawaya. ²⁷ Dji nezocaba jarasia: “B̄a zezaba paca zaque boreguea b̄ada beabisia b̄a djabada j̄da bia zeda b̄erã.”

²⁸ Mañ ũr̄side quĩrũpeda dji dede eda wã quĩr̄iãé basía. M̄wã b̄ade dji zezara idjima wãpeda bedea djuburiasia eda wãmãrēã. ²⁹ Mañne dji warra nabemaba dji zezaa jarasia: “Ewari ze nũm̄aza m̄ra b̄a itea bio trajabaria. B̄aa jarab̄ara jũma o b̄abaria. M̄wãm̄ina wadibida b̄aa chiwatu zaqueda aba bida m̄la diacaa m̄ñ dji biarã ume ābaa b̄asrida ne codi carea. ³⁰ Barib̄ara b̄adji warraba b̄a paratara w̄rãrã audua bea ume jũma cosia. Mañbe b̄amaa zeb̄ara de b̄aa idji itea paca zaque boreguea b̄ada beabisia ābaa b̄asrida ne codi carea.”

³¹ Mañne dji zezaba jarasia: “Warra, b̄ara ewariza m̄ñ ume b̄abaria. Jũma m̄la erob̄ara b̄area. ³² Barib̄ara bia b̄aa b̄a djaba waya dadjima zeb̄ara carea b̄asridada odida. Idjira beu b̄adada ãrēbasia; adua b̄adada dadjirāba waya unusidaa.”-

16

Parata cawa obaridebema ne jara b̄a

1 Jesuba idji ume n̄babadarãa nãwã jarasia:

-Ëberã bio bara b̄aba nezoca dji dromada erob̄asia. Mañne ãc̄ara dji boroa jarasidaa mañ nezocaba idji paratara ãi o b̄ada. ² Mañ carea dji boroba idjira tr̄lpeda nãwã quẽãsia: “B̄aa m̄ñ parata ãi o b̄ara m̄la ũr̄sia. B̄aa sãwã odara cartade ac̄abidua. M̄la b̄ara b̄atabueya.”

³ Mañ ũr̄side nezocaba ara idjiduba jarasia: “M̄ñ boroba m̄ra b̄atabueb̄ara. j̄jãlbe m̄la sãwã oi? M̄ra traju zarea oi carea ãb̄aã b̄aa; mañ awara bio pera b̄aya djãrãa ne iwidi carea. ⁴ M̄la cawa b̄aa sãwã oida m̄ñ wãi naẽna. M̄wãra dewarãba m̄ra ãdji dede bia edadia.”

⁵ Ara mañda idji boroa diadi bara beada aba aba tr̄cuasia. Dji naãrãbema iwidiisia: “j̄B̄aa jũmasãwã m̄ñ boroa diaida b̄a?” ⁶ Mañba panusia: “M̄la olivo dragada mil galoã diaida b̄aa.”* Mañne nezocaba jarasia: “Mãẽteara isabe chũmepeda

* **16:6** Mil galoã. Griego bedede b̄a b̄aa “cien barril.” Mañ j̄da diai carea mil ewari trajaida basia.

bΛ cartade bΛ bΛra quĩrã awara odua. BΛdua bΛa quinientobe diaida bΛda.”

⁷ Mañbe dewarara iwidiisia: “¿BΛa jũmasãwã diaida bΛ?” Mañba panusia: “Mñā trigoda cien ě diaida bΛa.”† Nezocaba jarasia: “BΛ cartade bΛ bΛra quĩrã awara odua. BΛdua bΛa ochentabe diaida bΛda.”

⁸ Nezoca cadjiruaba mãwã oda carea dji boroba jarasia idjira crĩcha cawa bΛda. Wãrãda Ācõrẽ ěberãrã cãyãbara nañ ějũãnebemarãba ne edadi carea ãdji abaricarã ume biara crĩcha cawaadeba obadaa.‡ ⁹ Ara mañ quĩrãca mñā bãrãa jaraya: nañ ějũãnebema parataba zocãrã ěberãrãda carebadadua. Mãwã bãrã dji biarãda zocãrã eropanania. Mañbe bãrã beubΛdade bajãne bia edadia.§

¹⁰ AbaΛba maãrĩ erobΛda bia o cawa bΛbΛrΛ, waibΛa erobΛ sida bia o cawa baya. Idjaba maãrĩ erobΛda bia ocabΛrΛ, waibΛa erobΛ sida bia oca baya. ¹¹ Ara mañ quĩrãca bãrãba nañ ějũãnebema nebiada jipa odaěbΛrΛ ĩĀcõrẽba bajãnebema nebiada bãrãa diaica? ¹² Idjaba Ācõrẽba nañ ějũãne diadada bãrãba jipa odaěbΛrΛ ĩdjia bãrã itea bajãne erobΛra diaica?*

¹³ Ni abaΛ nezocaba poya idji boroda umé erobaěa. Umé erobΛbΛrΛ aba biara quĩrãya. Aba ěpẽya mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ quĩrãca ne bara bai awua bΛba poya Ācõrẽda ěpẽěa.–

¹⁴ Jesuba jara bΛra pariseorãba jũma ùrĩ duanasidaa. Ādjirãra parata awua bea bẽrã isudapeda ipidasidaa. ¹⁵ Mañne Jesuba ãdjirãa jarasia:

–Bãrãra dewararã quĩrãpita ěberã bia quĩrãca panabadaa. BaribΛrΛ Ācõrẽba cawa bΛa bãrãra wãrãda sãwã beada. Ēberãrãba bia unubadara Ācõrẽba bia unucaa.

Ācõrẽ purudebema

¹⁶ Juañ zeĩ naěna Ācõrẽba Moisea diada leyda, Ācõrẽneba bedeabadarãba bΛpedada sida dadjirãba eropanasidaa. MamaΛba ãtaa daiba bedeã bia Ācõrẽ purudebemada jaradia panΛa. Wãrãda ěberãrãba ne jũmada o panΛa Ācõrẽ purudebemarãda beadi carea. ¹⁷ BaribΛrΛ Ācõrẽba diada leyra ni maãrĩ bida jõěa. Bajãda idjaba nañ ějũã sida jõichaara bΛa.

Jesuba mĩã amaira biě bΛada ada

Mateo 19:1-12; Marco 10:1-12

† **16:7** Cien ě. Mañ jěda diai carea 2500 ewari trajaida basia. ‡ **16:8** Ācõrẽ ěberãrã. Griego bedeade bΛ bΛa “ãnaanebema warrarã.” § **16:9** Bãrã beubΛdade. Griego bedeade bΛ bΛa: “Bãrã parata jõbΛrΛde.” Bajãne bia edadia. Mañba ãibẽrã jara bΛa: “Ācõrẽba bãrãra bajãne bia edaya.” * **16:12** Griego bedeade nãwã bΛ bΛa: “Bãrãba djãrãneda aride odaěbΛrΛ, ĩcaiba bãrãa ne diai?”

18 Ëberãba idji quimada amapeda dewara wërãda edaib_{ΛΓΛ} daunema _{ΒΛΑ}. Idjia amana wërãda dewara umaquĩrãba edaib_{ΛΓΛ} maã umaquĩrã sida daunema _{ΒΛΑ}.

Lazaro idjaba ëberã bio bara bada

19 Ëberãda basia bio bara _{ΒΛΔΑ}. Idjira ewariza wua pur-supursuaba idjaba dji biara _{ΒΛ} lino cadaba djiobadjia. Maã awara ne cobada dromada ewariza obadjia. Maã ëberãra naã ëjũãne bio bia basia. 20 Maãne ëberã ne neë quiru Lazaro abadada basia. Lazarora ne bara _{ΒΛ} dede eda wãbadama egode babadjia. Idjira bio chãdaida basia. 21 Idjia ne bara _{ΒΛ} ne cobadadeba jurrudada co quĩrã babadjia. Maãne usaba zedapeda idji chãdara senebadjidaa.

22 Mãwã pan_Λne dji ne neë queradara jaidasia. Ara maãda bajãnebema nezocarãba idjira Abrahaã _{ΒΛ}maa edesidaa. Mãwãnacarea dji ne bara _{ΒΛ} sida jaidasia. Maãbe idjira t_Λbarisidaa.

23 T_{ΛΒΛ} uruade bia mĩga _{ΒΛΔΕ} ne bara badaba Abrahaãda, Lazaro ume ãbaa pan_Λda t_Λm_Λba unusia.† 24 Maã carea jĩgua jarasia: “Zeza Abrahaã, mã quĩrã djuburia Lazarora diabuedua. Idji j_Λwa jĩwĩnĩra baidoba begueapeda mã quĩrãme begueade zebidua. Naã t_{ΛΒΛ} uruade mãra bio bia mĩga _{ΒΛΑ}.” 25 Barib_{ΛΓΛ} Abrahaãba panusia: “Poya diabueã. Warra, quĩrãnebadua _{ΒΛ} zocai baside ne jũmane bia basida, barib_{ΛΓΛ} Lazarora bië basia. Idira Lazarora necai _{ΒΛΑ}, maãne _{ΒΛ}ra bio bia mĩga _{ΒΛΑ}. 26 Maã awara uria dau care _{ΒΛΔΑ} dadjirã ësi _{ΒΛΑ}. Maã bërã _{ΒΛ}maa wã quĩrã bea sida poya wãnaëa. Idjaba jãma_Λba ni aba_Λda poya daimaa zedaëa.”

27-28 Maãne ne bara badaba jarasia: “Zeza Abrahaã, mãëteara mã quĩrã djuburia Lazarora mã zeza diguidaa diabuedua mã djabarã juesuma pan_Λa jaramãrëã nama sãwã _{ΒΛΔΑ}. Mãa quĩrãë _{ΒΛΑ} ãdjirã sida nama bia mĩgade zedida.” 29 Barib_{ΛΓΛ} Abrahaãba idjia jarasia: “Ãcõrëba Moisea diada leyda, Ãcõrëneba bedeabadarãba _{ΒΛ}pedada sida ãdjirãba eropan_Λa. Maãdr_Λ ãjãnida pan_Λa.” 30 Maãne dji ëberãba panusia: “Zeza Abrahaã, maãg_Λ carea ãjãnaëa. Barib_{ΛΓΛ} aba_Λ beudada ãrëbapeda ãdjimaa jarade wãib_{ΛΓΛ}, ãdjia cadjiruara igaradapeda ãjãnia.” 31 Barib_{ΛΓΛ} Abrahaãba jarasia: “Ãcõrëba Moisea diada leyra, Ãcõrëneba bedeabadarãba _{ΒΛ}pedada sida ãjãnaëb_{ΛΓΛ}, beuda ãrëbadaba jarab_{ΛΓΛ} sida ãjãnaëa.”-

17

*Ãcõrëba cadjirua obadarã cawa oya
Mateo 18:6-7, 21-22; Marco 9:42*

† 16:23 T_{ΛΒΛ} urua. Griego bedeade _{ΒΛ} _{ΒΛΑ} “Hades.”

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Ĕberã cadjiruade bæbibadara baraa. Maãra ewariza mãwã baya baribara ne cadjirua obibari ĕberãda mĩã djuburi baa. ² Bariduaba dji dromaĕ quedeada cadjiruade bæbibara, Ācõrẽba maã ĕberãra bio cawa oya. Maã cawa oira bio zarea bai bẽrã biara baa maã ĕberã ochirude yuda jãnapeda pusade batabuedida.

³ Maã bẽrã quĩrãcuita beadadua. Ba djababa bada biĕ oibara, idjira quẽadua. Idjia biĕ odada igaraibara maã odara quĩrãdoadua. ⁴ Abari ewaride idjia bada barima siete biĕ oibara, maãbe barima siete bamaa wãpeda mãa biĕ odara quĩrãdoadua aibara, idjia odara quĩrãdoadua.–

Daia biara ijãbidua

⁵ Maãne Jesuba edadarãba idjia jarasidaa:

–Daira carebadua biara ijãni carea.–

⁶ Jesuba jarasia:

–Mostaza ta djuburi quiru quĩrãca bãrãba maãrĩ bida ijã panbara, za ba bacurua ba carrara ĕutapeda pusade bede wãduada abadae ara maãda bacuruba bãrã bedeara ijãcasia.

Nezocaba oida ba

⁷ Ba nezocada ĕjũãne traja bapeda wa oveja waga bapeda zedacarea ba idjia jaraica “chũmedua ne comãrẽã”? ⁸ Mãwã jaraĕa. Ātebara jaraya: “Ara nawena ne djudua. Maãbe djiopeda mãmaa enedua coi carea. Maãbebara bara ne coida baa.” ⁹ Ba jaraĕara ba nezocaba oda bẽrã ba idjia bia bada aica? Mãwã oĕa idjia oida badra oda bẽrã. ¹⁰ Ara maã quĩrãca bãrãba odida panara jũma osidara nãwã jaraĕida panara: “Daira dji nezoca edaara quedeaa; ababe daiba odida panara osidaa.”–

Die ĕberãrã aida bara beada

¹¹ Mãwãnacarea Jesura Galileadeba Jerusaleãnaa wãsia. Wãbade Samaria druade jũene wãsia. ¹² Puru zaquede jũebade die ĕberã aida bara beada idjima zesidaa. Baribara caita jũenaĕ basia. ¹³ Jesua nãwã jĩgua biasidaa:

–jJaradiabari, Jesu, dairãra quĩrã djuburiadua!–

¹⁴ Jesuba ãdji unuside nãwã jarasia:

–Sacerdoterãmaa wãnadua bãrã biapedadara acãdamãrẽã.–

* Ara maãda ãdjira wãbarsidaa. Wãbade abeda biacuasidaa. ¹⁵ Maã unuside aba Ācõrẽa jĩgua bia beada bada Jesumaa jẽda zesia. ¹⁶ Egode barru cobepeda Jesua bio bia bada asia idji biabida carea. Maã ĕberãra Samariadebema basia. ¹⁷ Jesuba idjia iwidisia:

* 17:14 Levitico 14:1-32.

-¿Dji biapedadara die panΛēca? Waabema nuevera ¿sāma panΛ? ¹⁸ Nañ judioē awara ¿ni abaΛda Ācōrēa bia bedede jēda zeē basica?-

¹⁹ Mañne Jesuba dji ēberāa jarasia:

-Pirabaripeda necai wādua. Βλα wārāda ĩjāna bērā biasia.-†

Ācōrē jūmarā Boro baidebema

Mateo 24:23-28, 36-41

²⁰ Pariseorāba Jesua iwidišidaa:

-¿Ācōrē jūmarā Boro bebΛΓΛda sāλbe ununi?-

Mañne Jesuba panusia:

-Ācōrē jūmarā boro bebΛΓΛde ni cārē sida ununaēa. ²¹ Mañ bērā poya jaradaēa: “Dadjirā Borora nama βΛa” wa “awuá βΛa.” ĀteβΛΓΛ Ācōrēra ēberārā sodeβΛΓΛ dji boroda bebaria.-‡

²² Mañbe Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

-Ewari zareada zeya. Mañ ewaride bārāba mλ, Nañ Djara Edadara maārī bida unu quĩrānia, baribΛΓΛ ununaēa.

²³ Mañne λCΛΓΛba jaradia idjira nama βΛda wa awuá βΛda. BaribΛΓΛ acΛde wārānadua. Ādjira ēpērānadua. ²⁴ Baa purewa edabΛΓΛde jūma nañ ējūāra λnabaria. Ara mañ quĩrāca mλ, Nañ Djara Edada zebΛΓΛde jūmarāba ununia. § ²⁵ BaribΛΓΛ mañ ewari jūēi naēna mλra bio bia mīgaida βΛa. Idjaba idibema ēberārāba mλra igaradida panΛa.

²⁶ Nañ Djara Edada zei ewarira Noé ewaride bada quĩrāca baya. ²⁷ Mañ ewaride ēberārāra ne co duanabadjia, mīā cāi duanabadjia, idjaba dji caurāra quima diacua duanabadjia. Māwā duanabadjia aba Noé jāba dromane badobΛΓΛdaa. Māwānacarea dopapada zepeda ēberārāra jūma nāβΛΓΛ quinišidaa.*

²⁸ Lo ewaride bida ara mañ quĩrāca basia. Ēberārāra ne co duanabadjia, ne nēdo duanabadjia, ne nēdobue duanabadjia, de o duanabadjia idjaba ne u duanabadjia. ²⁹ BaribΛΓΛ Lo Sodomaneba ēdrΛdacarea bajāneba tβΛΛ uruada cue quĩrāca zesia. † MañgΛba dji ēberārāra jūma bá quenasia. ‡

³⁰ Mλ, Nañ Djara Edada zebΛΓΛ ewaride ara mañ quĩrāca māwāya. ³¹ Mañ ewaride dji de λrλ βΛra idji dede eda wāiē βΛa ne edai carea. Dji peade βΛra diguidaa ne jΛrΛde wāiē βΛa. ³² Lo quima sāwānada quĩrānebadadua. § ³³ Bariduaba nañ

† **17:19** Biasia. Griego bedede mañ bedeaba idjaba jara βΛa “ēdrΛasia.” ‡ **17:21** Ēberārā sodeβΛΓΛ. Griego bedede mañba idjaba jara βΛa “bārā tāēnabΛΓΛ.”

§ **17:24** Nañ Djara Edadara zebΛΓΛde. Griego bedede λCΛΓΛ cartade ababe βΛ βΛa “Nañ Djara Edadara.” * **17:27** Genesi 6:5-17; 7:6-24. † **17:29** TβΛΛ urua. Griego bedede βΛ βΛa: “TβΛΛ urua, azupre bara.” ‡ **17:29** Genesi 18:20deba aba 19:25daa. § **17:32** Genesi 19:26.

ějũãne bia ðai carea jΛΓΛ ðΛΒΛΓΛ aduaya. BaribΛΓΛ ne jũmada aduaidΛΓΛ, Ācõrẽ ume ewariza zocai baya.

³⁴ MĀa jaraya: maĭ ewaride abari cΛðade umé panania.* Maĭne Ācõrẽba aba edeya baribΛΓΛ dewarabemara beeya. ³⁵ Wěrãrãda umé ne ða panania. Maĭne Ācõrẽba aba edeya baribΛΓΛ dewarabemara beeya. ³⁶ Ēberãda umé ãdji néude panania. Maĭne Ācõrẽba aba edeya baribΛΓΛ dewarabemara beeya.–†

³⁷ Ādjirãba Jesua iwidisidaa:

–¿MaĭgΛra sãma mãwãĩ?–

Jesuba panusia:

–Jũmarãba cawa panΛa ãgoso powua nũmΛma ne beudara tabΛda. Ara maĭ quĩrãca jũmarãba cawadia.–

18

Pẽdra wěrãba mĩã sẽna

¹ Jesuba ne jara ðΛðeba jaradisia Ācõrẽa sẽnaē iwidiidida panΛda. ² Nãwã jarasia:

–Purude cawa obarida ðasia. Idjia Ācõrẽda, ěberã sida wayaca basía. ³ Ara maĭ purude pẽdra wěrãda ðasia. MaĭgΛra dewara ume nẽbΛra bara ðasia. Maĭ bẽrã ewariza wãbadjia cawa obariba carebamãrẽã. ⁴⁻⁵ BaribΛΓΛ wãbΛΓΛza cawa obariba idjia jara ðΛra ũrĩ quĩrãca basía. Mãwãmĩna jũmawãyã mĩã sẽ ða bẽrã ara idjiduba jarasia: “MĀa Ācõrẽda, ěberã sida wayaca. BaribΛΓΛ naĭ wěrãra baridua ze ða bẽrã mĭ sẽbi naẽna idjia iwidi ðΛra oya.”–

⁶ Maĭbe Jesuba jarasia:

–Bãrãba dji cawa obari jipaē ðΛba jaraðara ũrĩsidaa.

⁷ Ācõrẽba edadarãba diamasi ãsa bida quĩrã djuburia iwidi panΛne ¿idjia jipa o ðΛðeba carebaẽca? ¿Dãrãica panui carea?

⁸ MĀa jaraya: wãrãda dãrãéne Ācõrẽba carebaya. BaribΛΓΛ mĭ, Naĭ Djara Edaða zebΛΓΛde ¿naĭ ějũãne wadi mĭ bedeã ĩã panΛda unune zeica?–

Pariseo idjaba Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebari

⁹ ΛcΛΓΛba ara ãdjidrΛ jipaara ðeada crĩcha panasidaa. Maĭ carea dewararãda igarabadjidaa. Jesuba ãdjirãa ne jara ðΛðeba nãwã jarasia:

¹⁰ –Ēberãda umé Ācõrẽ de dromanaa ewari iwidiide wãsidaa. Aba pariseo basía. Dewarabemara Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebari basía. ¹¹ Pariseo ĩta nũmΛba ara idjidebemada nãwã jarasia: “Ācõrẽ, mĭa bĭa bia jaraya mĭra

* 17:34 Maĭ ewaride. Griego bedea “diamasi” ðΛ ðΛa. † 17:36 Griego bedea ãcΛΓΛ cartade versículo 36 neã.

dewararã quĩrãca bæca bẽrã. ãdjira ne drΛabadaa, cadjirua obadaa, daunemabadaa. Idjaba m̃ra jari bΛ Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebari quĩrãca bΛẽa. ¹² Domiaza þarima umé ne codaca ewarída obaria, idjaba die edabΛrΛza m̃a blá aba diabaria.”

¹³ Mañne Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebarira j̃ga nũmasia. BaribΛrΛ bajãnaa acΛẽ basía. ãtebΛrΛ sopuadeba idji so ãrã upeda jarasia: “ãcõrẽ, m̃ra quĩrã djuburiadua. M̃a jũmawãyã cadjiruada obaria.”

¹⁴ M̃a bãrãa jaraya: pariseo cãyãbara mañ ëberãra diguidaa wãside ãcõrẽ quĩrãpita jipa þasia. Bariduada dji dromaara þa quĩrã bΛbΛrΛ ãcõrẽba edaara þaya. AbaΛba ara idjida edaara þΛibΛrΛ ãcõrẽba dji dromaara þaya.-

Jesuba warra zaquerã bia jara bΛda

Mateo 19:13-15; Marco 10:13-16

¹⁵ Mañne ãcΛrΛba ãdji warra zaquerãda Jesuma enesidaa idji jΛwada ãrã þΛpeda bia jara þΛmãrẽã. Jesu ume nĩbabadarãba mañ unusidãde djibarirãda quẽãsidã. ¹⁶ BaribΛrΛ Jesuba warrarãra trãcuapeda idji ume nĩbabadarãa jarasia:

-Idu warra zaquerãra m̃maa zebidãdua, ãcõrẽba pe erobΛdebemara ãdjirã quĩrãca panΛ bẽrã. ¹⁷ M̃a wãrãda jaraya: warra zaqueba idji zeza ëpëbari quĩrãca abaΛba ãcõrẽda ëpëbΛrΛ, mañ ëberãra ãcõrẽba pe erobaẽa.-

Parata bara bΛ Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Marco 10:17-31

¹⁸ Ëberã dji droma bΛba Jesua iwidisia:

-Jaradiabari bia, ãcõrẽ ume ewariza zocai þai carea ¿m̃a cãrẽda oida bΛ?-

¹⁹ Jesuba idjía jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã m̃ra dji biaada a bΛ? Ni abaΛda dji biaẽa, ababe ãcõrẽdrΛ dji biaa. ²⁰ BΛa cawa bΛa ãcõrẽba obi bΛ bedeara. Nãwã jara bΛa: daunemarãdua, mĩã bearãdua, ne drΛarãdua, sewadeba djãrãra biẽ jararãdua, bΛ zezara bΛ papa sida wayadua.-*

²¹ Dji ëberãba panusia:

-Cũdra edaΛba m̃a jũma maãgΛra o bΛa.-

²² Mañ ãrĩpeda Jesuba idjía jarasia:

-Wadi bΛa ne aba oida bΛa: bΛa ne erobΛra jũma nẽdobuepeda dji paratara ne neẽ quẽdeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erobaya. Mañbe m̃ ume nĩbaðe zedua.-

* 18:20 Exodo 20:12-16.

²³ Mañ ũrĩside dji ĕberāra bio sopuasia bio bara ɓ̂ bĕrā.
²⁴ Jesuba idjira māwā ɓ̂ada unuside nāwā jarasia:†

–Wārāda bio zarea ɓ̂a ĕberā ne bara ɓ̂aba Ācōrĕra idji Boroda ɓ̂a carea. ²⁵ Ne bara ɓ̂aba Ācōrĕra idji Boroda ɓ̂a cāyābara cameyoda āguja uriade eɗa wāichaara ɓ̂a.–

²⁶ Mañ ũrĩpedadaba iwidiɗidaa:

–Māwāra Ācōrĕba ¿caidrɔ ēdrɔ edai?–

²⁷ Jesuba panusia:

–Ĕberāba poya o cara Ācōrĕmaarā oicha ɓ̂a.–

²⁸ Mañne Pedroba jarasia:

–Bɔ ĕpĕni carea daiba ne jūmada amesiɗaa.–

²⁹⁻³⁰ Jesuba ādjía jarasia:

–Mā wārāda jaraya: aɓaɓa Ācōrĕda idji Boro ɓ̂a carea idji deda, djibarirāda, djabarāda, quimada, warrarā sida ameibɔɔ, idjia amena cāyābara nañ ewaride bio auɗuara edaya. Idjaba jĩrũarebema ewaride Ācōrĕ ume ewariza zocai baya.–

Jesuba idji beadiɗebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Marco 10:32-34

³¹ Jesuba doce edadarāra awara edepɗa jarasia:

–Ācōrĕneba bedebadarāba mñ, Nañ Djara Edadadɗebemada cartade ɓ̂asiɗaa. Dadjirā Jerusaleñne jūɗɗade ādjia ɓ̂apɗadara jūma māwāya. ³² ɔcɔɔɔba mñra judiorāéa jida diadia. Mñra ipida biĕ jaradia idjaba mñ quĩrāɗarrara idodia.‡

³³ Mañbe mñra uɗapɗa beadia. Baribɔɔ ewari ũbeade mñra ārĕbaya.–

³⁴ Mañgɗebemada ādjirāba ni mañrĩ bida cawadaĕ basía. Ādjia cawa crĩchadaĕ bĕrā adua panasiɗaa idjia cārĕda jara ɓ̂ada.

Jesuba dauberrea ɓ̂a biabida

Mateo 20:29-34; Marco 10:46-52

³⁵ Jesu Jerico puru caita jūɗɗade ĕberā dauberrea ɓ̂ada o icawa parata iwidi ɓ̂ada chūmasia. ³⁶ Idjia ĕberārā ɓ̂aga zebɗada ũrĩside iwidiɗisia cārĕ cārĕā māwā duanada. ³⁷ Mañne ɔcɔɔɔba jarasiɗaa:

–Jesu Nazaredɗebemada zebɔɔ bĕrā ɓ̂aga duanaa.–

³⁸ Mañ carea dauberrea ɓ̂ara jĩgua biasia:

–¡Jesu, Davideba zeɗa, mñra quĩrā djuburiadua!–

³⁹ Idjira Jesu nocoare wāɓɗadarāba quĕāsiɗaa chuɗeamārĕā. Baribɔɔ jĩguuara biasia:

–¡Davideba zeɗa, mñda quĩrā djuburiadua!–

† **18:24** Idjira māwā ɓ̂ada. Griego beɗeade ɔcɔɔɔ cartade mañra neĕa. Idjaba ɔcɔɔɔ cartade ɓ̂a ɓ̂a: “Idjira sopua ɓ̂a.” ‡ **18:32** Isaía 50:6; 53:5.

40 Mañ ũrĩside Jesura nũmesia. Mañbe dauberrea b̄ara caita enebipeda iwidiſia:

41 –¿Cãrẽda quĩrĩã b̄a m̄a oida?–

Dauberrea b̄aba panusia:

–M̄a Boro, m̄a dauba unuida quĩrĩã b̄aa.–

42 Jesuba jarasia:

–Unu bedua. B̄aa ãjãna b̄erã biasia.–

43 Ara mañda unu b̄epeda Jesu caidu nĩbade w̄asia. Idjia ãcõrẽra bio bia jara nĩbasia. Mañ unupedadarã bida ãcõrẽra bia jara panesidaa.

19

Zaqueoba Jesu ununa

1 Jesura Jerico purude jũepeda w̄yã w̄ab̄ara basia. 2 Mama eberã Zaqueo abadada basia. Mañ Zaqueora Romanebema boro itea parata j̄ara pebadarã boro basia. Bio ne bara basia. 3 Idjia Jesura unu quĩrĩã basia. Barib̄ara eberã maãrĩ quiru b̄erã eberãrã powua nũm̄aba poya unue basia. 4 Mañ b̄erã Jesu w̄ab̄ara na pira w̄epeda sicomoro bacurude ãta w̄asia. 5 M̄awã b̄ade Jesura arima jũesia. Mañbe ãtaa ac̄apeda jarasia:

–Zaqueo, isabe edaa zedua. Idi m̄ara b̄a dede cãine w̄ya.–

6 Ara mañda Zaqueora b̄asrida edaa zepeda Jesura idji dedaa edesia. 7 Mañ ununapeda jũmarãba Jesudebemada nãwã biẽ bedea duanesidaa:

–Jãñ Jesura eberã cadjirua obari dede cãine w̄asia.–

8 Idji dede Zaqueora Jesu quĩrãpita nũmepeda jarasia:

–M̄a Boro, ne neẽ quedearãa m̄a erob̄adebemada ešadra diaya. Mañ awara sewadeba djãrãneda auđu edadabari m̄a barima quĩmãrẽ jẽda diaya.–

9 Jesuba idjia jarasia:

–Idi ãcõrẽba b̄ara, b̄a eberãrã sida eđra edasia, Abrahañba ãjãna quĩrãca b̄aa ãjã b̄a b̄erã.* 10 Wãrãda m̄a, Nañ Djara Edadaba dji adua beada eđra edai carea j̄ara de zesia.–

Paratadeba ne jara b̄a

Mateo 25:14-30

11 Jesura Jerusaleñ caita b̄a b̄erã dji arima duan̄aba crĩcha panasidaa ara mañ ewaride ãcõrẽra ãdjirã Boro bai carea zeida. Jesuba jara b̄ara ũrĩ pan̄a b̄erã ne jara b̄adeba nãwã jarasia:

12 –Eberã dji dromada tam̄a dewara druadaa w̄asia jũmarã boroba idjira ara idji druadebema boroda b̄amãrẽã. Idjia crĩchasia m̄awãnacarea jẽda zeida. 13 Wã naẽna idji nezocarãda

* 19:9 Abrahañba ãjãna quĩrãca b̄aa ãjã b̄a b̄erã. Griego bedede b̄a b̄aa: “B̄ara Abrahañ warra b̄erã.”

die trãpeda paratada waib_{AA} ãdjiza diasia.† Maãne jarasia: “Mã neãmisa naã paratara waribid_{AA}dua.” ¹⁴ Barib_{ATA} idji druadebemarãba idjira bio quĩrãma pan_A bêrã, êberãrãda di-abuesidaa jũmarã boroa nãwã jaradamarã: “Daiba quĩrããe pan_{AA} idjira dai boro baida.”

¹⁵ Mãwãmĩna dji boroda besia. Jêda zedacarea idji nezocarãra trãcuasia idjia parata diadara waribisida cawaya. ¹⁶ Maãne aba na zepeda jarasia: “Mã boro, b_{AA} parata diadara mãa barima die auđu waribisia.” ¹⁷ Maã carea dji boroba jarasia: “Bia b_{AA}, nezoca bia. Mãa maãrĩ diadara b_{AA} aride oda bêrã mãa b_A jãwaeda die puruda b_{AYA}.” ¹⁸ Dewara nezocada zepeda jarasia: “Mã boro, b_{AA} parata diadara mãa barima juesuma auđu waribisia.” ¹⁹ Maã carea dji boroba jarasia: “Mãa puruda juesuma b_A jãwaeda b_{AYA}.”

²⁰ Maãbe dewara nezocada zepeda jarasia: “Mã boro, b_{AA} parata diadara nama b_{AA}. Mãa wuade b_{AR}ã waga erob_{ASIA}. ²¹ Mãwã osia b_{ARA} waya b_A bêrã. Mãa cawa b_{AA} b_{AA} quĩrã djuburiacada djãrãned_A edai carea. Maã awara djãrãba upedadara ewabaria.”

²²⁻²³ Maã carea dji boroba jarasia: “Nezoca cadjirua, ara b_{AD}jia jara b_{AE}ba ebuda b_{AA} mãa jaradara oẽ basida. B_{AA} mãra mãwã b_{ADA} bio cawa basib_{ATA} çcãrẽ cãrẽã parata wagabada dede mã paratara b_{AE} wãẽ basi? Mãwã odabara mã paratara dji eabada sida edacasia.”

²⁴ Maãbe dji boroba dji arima duanãa jarasia: “Idjia erob_{ARA} jãrĩnapeda dji die erobãa diad_{AA}dua.” ²⁵ ãdjirãba jarasidaa: “Barib_{ATA}, dai boro, idjia die erob_{AA}.” ²⁶ Dji boroba jarasia: “Mãa jaraya: dji aride obarãa mãa auđuara diaya, barib_{ATA} dji aride ocaa mãa maãrĩ diada sida jãrĩya.”

²⁷ Maã awara mã ãdji boro baida quĩrããe pananara enapeda mã quĩrãpita quenad_{AA}dua.”-

Jesu Jerusaleãne jũena

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Juaã 12:12-19

²⁸ Mãwã jaradacarea Jesura nocoãa Jerusaleãnaa wãsia. ²⁹ Wãb_{ARA}de Betpague puru idjaba Betania puru caita Olivo eyade jũesia. Maãbe idji ume nĩbabadarãda umé puruãa diabuesia. ³⁰ ãdjia nãwã jarasia:

-Puru quĩrãpe b_{AD}ãa wãnadua. Jũeb_{ADA}de bãrãba burro za- queda ununia. Maã burro zaque ãrã waði ni aba_{ADA} wãnaca. Êrã edadapeda enenadua. ³¹ Maãne aba_{ABA} bãrãa cãrẽ cãrẽã jãwã êrã pan_{ADA} iwidib_{ARA} jarad_{AA}dua: “Dadji Boroba quĩrãã b_{AA}.”-

† **19:13** Paratada waib_{AA}. Griego bedeade b_A b_{AA} “diez minas.” Mina aba edai carea cien ewari trajaida basia.

³² Ara mañda wānapeda Jesuba ādjía jarađa quĩrāca un-
usidaa. ³³ Burro ērā panane djibariba ādjía iwidisia:

–¿Cārē cārē mā burrorā jāwā ērā panā?–

³⁴ Ādjirāba panusidaa:

–Dadjirā Boroba idjimaa edebisia.–

³⁵ Ara mañda burrorā Jesumaa ededapeda ādjia cacuade jā
panara burro ārā ḅasidaa. Mañbe Jesura ārā chūmanapeda
edesidaa. ³⁶ Jesu wābāra nocoare ēberārāba cacuade jā panara
tōcua wāsidaa idji bia edadi carea. ³⁷ Jesu Olivo eyadeba edaa
wāi carea ḅāde jūma idji ume nīnaba Ācōrēa jīgua bia bedea
duanasidaa. Bio ḅasrida panasidaa Jesuba ne ununacada ādji
quĩrāpita o ḅada bērā. ³⁸ Ādjirāba jara duanasidaa:

¡Bio bia ḅaa jūmarā Boro Ācōrē trāneba zebāra!‡

¡jāḅebāra dadjirāra Ācōrē ume necai duanania! ¡Bajāne ḅāra
dji Dromaara ḅaa!

³⁹ Mañ carea ācāra pariseorā arima duanaba Jesua
jarasidaa:

–Jaradiabari, ¡ḅa ume nībabadarāra chupeabidua!–

⁴⁰ Baribāra Jesuba ādjía jarasia:

–Mā wārāda bārāa jaraya ādjirāda chupeadibāra mōgarada
ḅāgadia.–

⁴¹ Jesu nocodaa wābāra de Jerusaleā puruda unusia. Mañ
puru carea jīāsia. ⁴² Mañ jarasia:

–¡ḅaa cawabāra naāga ewaride caideba ḅāra necai
ḅaida! Baribāra dau ḅārá ḅa quĩrāca ḅa bērā ḅaa maāgāra
poya cawaēa. ⁴³ Mañ bērā ewari aba ḅa dji quĩrūra ḅa ume
djōne zedia. ḅāra jūrā edadapeda ḅa icawa mōgarara egoro
sida boromea buedia ni abaada ēdrānāmārēā. ⁴⁴ ḅa egode
ḅaebibādade jūma ḅa ēberārāra quenania. § Ādjirāba ni aba
mōgarara dewara mōgara ārā ḅedaēa. Māwā odia Ācōrēba ēdra
edamārēā diabuedara ḅaa cawadaē bērā.–

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jārecuada

Mateo 21:12-17; Marco 11:15-19; Juañ 2:13-22

⁴⁵ Jesu Ācōrē de droma dajadaare jūēbāra de Ācōrēa diadi
careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā
duanasidaa. Jesuba jūma ādjirāra āyā jāretacuasía. Nāwā
jarasia:

⁴⁶ –Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅā: “Mā dera dji iwidibada
dea.” Baribāra bārāba “ne drābadarā mīrūbada uria” quĩrāca
eropanā.*

‡ 19:38 Salmo 118:26. § 19:44 Jeremia 29:3-4. * 19:46 Mā dera dji iwidibada
dea. Isaia 56:7. Ne drābadarā mīrūbada uria. Jeremia 7:11.

⁴⁷ Jesuba ewariza Ācōrē de droma dajada jaradia b̄abadjia. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, ēberārā dji droma bea bida idjira bea quĩrĩã panasidaa. ⁴⁸ Barib̄ar̄a poya beadaē basía jūmarāba idji bedeara ewariza ũrĩ pan̄a b̄ērā.

20

¿Cai tr̄ãneba Jesuba jaradia b̄a?

Mateo 21:23-27; Marco 11:27-33

¹ Ewari aba Jesuba Ācōrē de droma dajada ēberārāa bedea bia Ācōrē ādjirā Boro baidebemada jaradia basia. Mañne sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā sida zesidaa. ² Ādjirāba Jesua nāwā iwidišidaa:

–Daia jaradua, b̄aa nama o b̄ara ¿caiba obi b̄a?–*

³ Jesuba ādjía jarasia:

–M̄aa bida b̄ārāa iwidiya. Panunadua. ⁴ ¿Caiba Juāra diabuesi borocuemārēã? ¿Ēberāba wa Bajāne B̄aba?–

⁵ Mañne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne B̄aba diabuesiada adib̄ar̄a idjia jaraya: “Mālda ¿cārē cārēã ĩjānaē basi?” ⁶ Barib̄ar̄a ēberāba diabuesiada adib̄ar̄a, puruba dadjirāra mōgaraba tabari beadia. Puru-maarā Juāra Ācōrēneba bedebari basía.–

⁷ Mañ b̄ērā ādjirāba nāwā panusidaa:

–Daiba adua pan̄a caiba diabuesida.–

⁸ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Māēteara m̄aa bida b̄ārāa jaraēa caiba m̄ã jāwā obi b̄ada.–

Djārã néu ac̄abadadebema ne jara b̄a

Mateo 21:33-44; Marco 12:1-11

⁹ Māwānacarea Jesuba ēberārāa ne jara b̄adeba nāwā jarasia:

–Ēberāda basia. Mañ ēberāba uvada idji ējūāne úsia. Mañbe idji néura ĩc̄ar̄a ēberārā j̄awaeda b̄asia. Ādjirā ume bedea b̄asia néu zaub̄ar̄a de jūmasāwā idjía diadida pan̄ada. Mañbe t̄ama wāpeda mama dārāsia. ¹⁰ Uva jara idji nezocada aba diabuesia néudebema idjía diadida pan̄ara edade wāmārēã. Barib̄ar̄a néu ac̄ pan̄aba dji nezocara puodapeda jēda j̄aretabuesidaa ni cārē sida diadaē. ¹¹ Mañ carea dewara nezocada diabuesia. Barib̄ar̄a māḡa sida puodapeda biē jaradapeda jēda j̄aretabuesidaa ni cārē sida diadaē. ¹² Mañ carea dewarada diabuesia, barib̄ar̄a māḡa sida bio puodapeda āyā j̄aretabuesidaa.

¹³ Mañ carea néu djibariba ara idjiduba jarasia: “¿Jā̄lbe m̄aa sāwā oi? M̄a warra bio quĩrĩã b̄ada ādjimaa diabueya; āib̄ērā

* **20:2** B̄aa o b̄ara. Mañba jara b̄aa Jesuba ne nēdobuebadarā āyā j̄arecuadada, cacua biē bea biabidada, idjaba purua jaradia b̄ada.

idjidr_Λ waya_Δisicada.” ¹⁴ Māwāmīna idji néu ac_Λ pan_Λba dji warra unub_Λdade jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erob_Λra jūma edaya. ¡Djira beatadia! Māwāb_Λr_Λ dji ējūāra dadjirā itea beya.” ¹⁵ Ara ma_Λda dji warrara néu āi eded_Δapeda beasidaa.

Bārāmaara néu djibariba ¿sāwā obá? ¹⁶ Araa wāpeda ādjirā jūma quenape_Δda idji néura dewararāa ac_Λbiya.–

Dji arima beaba ma_Λ ūrīside_Δde jarasidaa:

–Biara b_Λa Ācōrēba ma_Λg_Λra idu māwābiēda.–

¹⁷ Barib_Λr_Λ Jesuba ādjimaa ac_Λpeda jarasia:

–Māēteara ¿cārē cārēā Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_Λ?

De obadaba mōgara igaraped_Δdara dji biara b_Λda besia.†

¹⁸ Bariduada ma_Λ mōgara ĩr_Λ baeib_Λr_Λ abeda jūma b_Λg_Λzoaya, idjaba ma_Λ mōgarada ab_Λ ĩr_Λ baeib_Λr_Λ dji ēberāra pepede_Δa tabeya.–‡

¹⁹ Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawasidaa Jesuba ma_Λ jara b_Λdēba ādjirāda biē jarasida. Jesura jida quīrīā panasidaa barib_Λr_Λ puruda waya panasidaa.

¿Romanebema boro itea parata j_Λr_Λ peb_Δdade diadida pan_Λca? Mateo 22:15-22; Marco 12:13-17

²⁰⁻²¹ Ma_Λbe judiorā dji dromarāba ĩc_Λr_Λ diabuesidaa Jesuda quīrācu_Δta ac_Λdamārēā. Ma_Λg_Λrāba Jesu biē bedeb_Λr_Λda ūrīside_Δra ara ma_Λda jidadape_Δda ādji druadebema boro j_Λwade diadida crīcha panasidaa. Ēberā biarā quīrāca wānapeda Jesua nāwā iwīdisidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa pan_Λa b_Λa jipa jaradiabarida. B_Λra ni ab_Λare b_Λcada, āteb_Λr_Λ wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabarida. ²² Māēteara daia jaradua, Romanebema boro itea parata j_Λr_Λ peb_Δdaza ¿dadji judiorāba diadida bia b_Λca wa biē b_Λ?–

²³ Barib_Λr_Λ Jesuba cawa b_Λsia idjira nēb_Λr_Δe b_Λdi carea māwā pan_Λda. Ma_Λ bē_Λrā jarasia:

–[¿Bārāba cārē cārēā m_Λra biē bedeabi quīrīā pan_Λ?]§

²⁴ M_Λa parata pichida ab_Λ ac_Λbidadua. ¿Cai quīrādarrada na_Λ paratade b_Λ? ¿Cai tr_Λda b_Λ?–

Ādjirāba panusidaa:

–Romanebema borodēda.–

²⁵ Ma_Λ carea Jesuba ādjía jarasia:

–Māwā baib_Λr_Λ Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

† 20:17 Salmo 118:22. ‡ 20:18 Isaías 8:13-15. § 20:23 Griego bedeade ĩc_Λr_Λ cartade bedea corchetede b_Λra neā.

²⁶ Ādjirāba Jesura jūmarā quīrāpita poya biē bedebidaē basía. ĀteβΛΓΛ idjia jarada carea bio cawa crīchadaē bērā abeda chupea duanesidaa.

Beudarā ĩrēbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Marco 12:18-27

²⁷ Māwā panΛne ĩCΛΓΛ saduceorāda idjima zesidaa. Saduceorāba ĩjānaca beupedadara ĩrēbadida. Maĭ bērā Jesua nāwā iwīdisidaa:

²⁸ –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea βΛsia ēberāda warra neē βΛde jaidaibΛΓΛ, idji djababa dji pēdra wērāra edaida βΛda dji djaba jaidada itea warra unui carea.* ²⁹ Ewari aba djabarāda siete panasidaa. Dji nabemada quima edasia, baribΛΓΛ warra neē jaidasia. ³⁰ Maĭ carea dji djaba idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia baribΛΓΛ idji sida warra neē jaidasia. ³¹ Maĭ carea dji ũbeabemaba edasia baribΛΓΛ idji sida warra neē jaidasia. Jūma dji djabarāba maĭ wērāra edasidaa baribΛΓΛ warra neē jaidasidaa. ³² Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ³³ Maĭ siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra ĩrēbadi ewaride ¿sāĭgΛba idjira erobei?–

³⁴ Maĭ carea Jesuba panusia:

–Naĭ ējūāne ēberāra quima edabadaa idjaba quima diacuabadaa. ³⁵⁻³⁶ BaribΛΓΛ ēberārā Ācōrēba bia unu βΛda ĩrēbadía. Maĭne ādjirāra quima edadaēa ni quima diadaēa. Waa beudaēa. Ādjirāra Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadía. ĩrēbapedada bērā Ācōrē warrarāa. ³⁷ Maĭ awara Moiseba bacuru zaque uruga nūmΛnebemada cartade βΛside cawabisia beudarāra ĩrēbadida. Idjia Ācōrēra nāwā trĭ jarasia: Abrahāĭ Ācōrē, Isa Ācōrē, idjaba Jacobo Ācōrē.† ³⁸ Idjira beu bea Ācōrēēa āteβΛΓΛ zocai bea Ācōrēa. Ācōrēmaarā jūmarāda zocai beaa.–

³⁹ Maĭ carea ĩCΛΓΛ judiorā ley jaradiabadaba Jesua jarasidaa:

–BΛa aride panusia, Jaradiabari.–

⁴⁰ Jesuba jūma bia panuna bērā dewararāba iwīdidida wayasidaa.

Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara ¿cai warra?

Mateo 22:41-46; Marco 12:35-37

⁴¹ Maĭbe Jesuba ādjía iwīdisia:

–¿Sāwāērā ēberārāba jara panΛ Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara Davi warrada? ⁴²⁻⁴³ Daviba Salmo cartade nāwā jarasia:

* 20:28 Deuteronomio 25:5-10. † 20:37 Exodo 3:2-6.

Dadjirã Boroba mǎ boroa jarasia: mǎ jΛwa araare chũmedua
aba bΛ ume dji quĩrũrã mǎa bΛ jΛwaeda bΛbΛrΛdaa.‡

44 Ācõrẽba ědrΛ edabari diai jaradada Daviba mǎ Boroda
asibΛrΛ, ¿sãwã Davi warra bai?–

Jesuba judiorã ley jaradiabadarã biẽ jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 11:37-54

45 Jũmarãba ũrĩ duanΛne Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

46 –Judiorã ley jaradiabadadebemada quĩrãcuíta beadadua.

Ādjirãba djio nẽbΛa beada jǎ awua beaa. Maǎ awara purude
nĩnane quĩrĩãbadaa ěberãrãba wayaadeba “mẽrã” adida. Ju-
diorã dji jΛrebada dede ādjira dji dromarã chũmebadade chũme
quĩrĩãbadaa; ābaa ne cobΛdade bida ara maǎ quĩrãca obadaa.

47 Pẽdra wẽrãrãba erobeara jũma jãrĩbadamĩna dji biarãda
crĩchabidi carea jũmarã quĩrãpita dãrã Ācõrẽa iwĩdibadaa. Maǎ
carea Ācõrẽba ādjirãra biara cawa oya.–

21

Pẽdra wẽrãba Ācõrẽa ne diada

Marco 12:41-44

1 Mãwã bΛde Jesuba unusia ne bara beaba Ācõrẽ de dro-
mane ne dia panΛda. 2 Maǎne unusia pẽdra wẽrã ne neẽ
quiruba parata edaara quiruda umé diabΛrΛda.* 3 Maǎ carea
Jesuba jarasia:

–Mǎa wãrãda bãrãa jaraya: jãǎ pẽdra wẽrã ne neẽ quiruba
auduara diasia jũmarãba diapedada cãyãbara. 4 Ādjirãba dji
adubadadrΛ diasidaa, baribΛrΛ wẽrã ne neẽ quiruba ne coi
carea erobadada jũma diasia.–

Ācõrẽ de droma jũma ãrĩni Jesuba jarada

Mateo 24:1-28; Marco 13:1-23

5 ΛcΛrΛba jara duanasidaa Ācõrẽ de dromara mõgara biya
quedeaba o cobΛcãdada idjaba ěberãrãba Ācõrẽ itea nebia
edepedadaba biya cobΛcãdada. Mãwã panΛne Jesuba ādjia
jarasia:

6 –Bãrãba nama unu panΛra ewari aba jũma ãrĩnia. Naǎ
mõgara capedadara jũma todogozoaya.–

7 Maǎ bẽrã ādjia Jesua nãwã iwĩdisidaa:

–Jaradiabari, Ācõrẽ de dromara ¿sãlbe todogozoai?
¿Cãrẽneba cawadi maǎ ewarira caíta bΛda?–

8 Jesuba panusia:

–Quĩrãcuíta beadadua ni abaΛba cũrũgarãnamãrẽã. Zocãrãba
jaradia ādjidrΛ Ācõrẽba ědrΛ edabari diai jaradada. Maǎ
awara dji ewarira bio caíta bΛada adia. Mãwãmĩna ādjirãra

‡ 20:42-43 Salmo 110:1.

bΛ bΛa “lepta umé.”

* 21:2 Parata edaara quiruda umé. Griego bedead

ēpērānadua. ⁹ Bārāba ūrīnia puruda dewara puru ume djō duanada idjaba ara ādjiduba djō duanada, baribara dauperarānadua. Maḷgara jūma māwāida ba. Baribara jīrūarebema ewarira ara maḷda jūēa.–

¹⁰ Maḷ awara Jesuba jarasia:

–Aba puruda dewara puru ume djōnia; aba druadebema borora dewara druadebema boro ume djōnia. ¹¹ De uremia minijichiada baraya, puru zocārāne jarrabada zeya, idjaba cacua biē baida quīrātanoa odjacuada. Maḷ awara bajāne ununaca badada ununia. Maḷba ēberārāra bio ne wayadia.

¹² Baribara maḷ naēna bārāra biē odi carea ēpēnia. Acala jidadapeda judiorā dji jarebada dede ededia. Maḷbe cawa odapeda preso labidia. Idjaba mā ījā pan carea bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededia. ¹³ Maḷne bārāba mānebemada ādjirā quīrāpita jaradia. ¹⁴ Baribara crīcharānadua maḷ ewaride dji bororā cārēda jaradida bārā bedea panēda cawabidi carea. ¹⁵ Mābara bārāra crīcha cawaada diaya bedea cawadamārēa. Maḷ bēra bārāba jarabara bārā quīrāma panaba ni cārē sida poya biē jaradēa.

¹⁶ Ara bārā zezaba, bārā djabarāba, bārā ēberārāba, bārā ume dji biarā bida bārāra jida diadia. Māwā bārāra acala quenabidia. ¹⁷ Mā ījā pan carea jūmarāba bārāra quīrāmania. ¹⁸ Baribara bārā jaurera mā ewariza bio waga erobaya.† ¹⁹ Maḷ ewari zareade bārāba mā ījā panada igaradēbara, ewariza Ācōrē ume zocai panania.

²⁰ Bārāba ununia sordaorāba Jerusale purura jūrābdada. Maḷ unubada cawadia dji puru jūma ārīni ewarira jūesida. ²¹ Maḷne Judea druade beara eyadaa isabe wānadua, Jerusale beara ēdradada, dji puru caita beara purada wārānadua. ²² Maḷ ewaride Ācōrēba idji purura cawa oya.‡ Idji cartade bapadara jūma māwāya. ²³ Maḷ ewaride wērāra biogoa beara, warra ju dawa erobeasida bio mīā djuburi beadia. Jūmarāda bia mīgadia Ācōrēba naḷ purura cawa obara bēra. ²⁴ Acala necoba quenania, acala drua beaza jida edecuada. Maḷne judiorāeba Jerusale ara ādji jawaeda eropanania aba Ācōrēba bada ewaridaa.§

Naḷ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-35, 42-44; Marco 13:24-37

²⁵ Bārāba āmādaura, jedecora, chīdau sida quīrā awara ununia. Maḷgaba unubiya ewari minijichiada zebara.*

† **21:18** Mā bārā jaurera ewariza bio waga erobaya. Griego bedea ba ba: “Bārā budara ni abada aduēa.” ‡ **21:22** Daniel 9:25-27; Osea 9:7. § **21:24** Isaia 63:18. * **21:25** Isaia 13:9-10.

Mañ carea nañ ëjũãne ëberãrãra bio dauperadia. ãdjirãba cawa crĩchadaea pusa quĩrũ ðaba dji cãbãyã jĩgua nũma ðẽrã. ²⁶ Bajãne bea quĩrã awara bebãrãde ëberãrãra bio dauperadia. Nañ ëjũãra minijĩchia nũmada unu panã ðẽrã abeda ãyãba neë ðaecuadia. ²⁷ Mañnebãrã mã, Nañ Djara Edada jãrãrãne ðaba bara zebãrãda idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorãra ðada ununia.† ²⁸ Mañ unubãdade ðãsrĩdadãdua, bãrã ëdrãdi ewarira ãrã ða ðẽrã.-

²⁹ Mañbe Jesuba ne jara ðãdeba nãwã jarasia:

-Higojõda wa baridua bacuruda bio quĩrãcuita acãdadua.

³⁰ Bacuru itucu nũmebãrãde bãrãba cawabadaa dãrãéne poara zeida. ³¹ Ara mañ quĩrãca bãrãba jũma mañ unubãdade cawadia ãcõrẽ jũmarã Boro bai ewarira caita ðada.

³² Mãa bãrãa wãrãda jaraya: nañ ewaridebema ëberãrã beudi naëna mañra jũma mãwãya. ³³ Bajãra jõya, nañ ëjũã sida jõya baribãrã mãa jaradãra wãrãda mãwãya.

³⁴⁻³⁵ Quĩrãcuita beadãdua ãcõrẽra quĩrãdoada amaaba. Beu nĩbarãnadua idjaba nañ djaraba o quĩrã ðara orãnadua. Nañ ëjũãnebemada jũmawãyã crĩcharãnadua. Quĩrãcuita beadãebãrã, mañ ewariba bãrãra jidaya animarã jidabada dji animarã ãrã cawaëne ðebari quĩrãca. Mañ ewarira jũmarã ãrã cawaëne zeya. ³⁶ Mañ carea bio quĩrãcuita beadãdua. ãcõrẽa ewariza iwĩdi pananãdua mañ ewari minijĩchiãdebemada ëdrãdi carea idjaba mã, Nañ Djara Edada quĩrãpita peradi neë panani carea.-

³⁷ Jesuba ãcõrẽ de droma dajada ãsa jaradia ðapedã dia-masi Olivo eyadaa wãbadjia. ³⁸ Mañ ðẽrã diapededa ëberãrãra ãcõrẽ de dromanaa wãbadjidaa Jesuba jaradia ða ãrĩni carea.

22

Jesu beadi carea crĩcha jãrã panana

Mateo 26:1-5, 14-16; Marco 14:1-2, 10-11; Juañ 11:45-53

¹ Pañ ësãbari neë cobada ewarira caita basia. Mañ ewarira judiorã Egiptodeba ëdrãpedada quĩrãnebãbada ewari abadaa.

² Mañne sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã biã Jesu beadi carea crĩcha jãrã panasidaa. Baribãrã puruda waya panã ðẽrã ebuda o quĩrãëã panasidaa.

³ Mãwã ðãde diauruba Juda Iscariote crĩchara poyasia. Mañ Judara Jesuba doce edadãdebema basia. ⁴ Judara sacerdote bororãmaa, ãcõrẽ de droma zarrarã dji bororãmaa biã wãsia. ãdjirãa jarasia sãwãbãrã Jesura jidabida.

⁵ Mañ ãrĩsidaã ãdjirãra bio ðãsrĩdadãpedã idjia paratada diãdiãda asidaa.

⁶ Bia ðada apeda Judara wãsia. Mañbe idjia jãrãbadjia ëberãrã neëne Jesura jidabi carea.

† 21:27 Daniel 7:13-14.

Jesuba doce edadarã ume ne coda

Mateo 26:17-29; Marco 14:12-25; Juaã 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

⁷ Paã êsãbari neẽ ðΛ cobada ewarira jũêsia. Maã ewaride judiorã Egiptodeba êdrΛpedada quĩrãnebadĩ carea oveja za- queda beadapeda cobadaa.* ⁸ Maã carea Jesuba Pedroda, Juaã sida diabuesia maã cobadara ãdji itea ode wãnamãrẽã. Nãwã jarasia:

–Dadji judiorã Egiptodeba êdrΛpedada quĩrãnebadĩ carea cobadara jũma ode wãnadua.–

⁹ Maãne ãdjia iwidisidaa:

–¿BΛa sãma quĩrã ðΛ daiba maãgΛra ode wãnida?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–Purude eda wãbΛdade bãrãba ununia umaquĩrãba zocoda eronĩda. Idji caidu wãnadua idji wãbΛrΛ dedaa. ¹¹ Maã de djibarĩa nãwã jaradadua: “Dadjirãa Jaradiabariba naãda iwidibisia: mãa, mã ume nĩbabadarã bida Egiptodeba êdrΛpedada quĩrãnebadĩ carea cobadara ¿sãma codi?” ¹² Maãne idjia ãtaarebema dejã waibΛada jũma biya o nũmΛda acΛbiya. Mama odadua.–

¹³ WãbΛdade Jesuba ãdjĩa jarada quĩrãca unusidaa. Ara maãda Egiptodeba êdrΛpedada quĩrãnebadĩ carea cobadara osidaa. ¹⁴ Ne codi bãrã Jesura, idjia diabuedarã sida mesa icawa chũpanesidaa. ¹⁵ Maãne ãdjĩa jarasia:

–Mã bio bia mĩgai naẽna mãa wãrãda naã cobadara bãrã ume ãbaa co quĩrã ðasia. ¹⁶ Mãa bãrãa wãrãda jaraya: naã codaba waa coẽa aba ãcõrẽba jũma idji ëberãrã pe erobebΛrΛdaa. Naã cobadaba jara ðΛ jũma mãwãnacarea wayacusa coya.–

¹⁷ Maãbe tazada idji jΛwade edapeda ãcõrẽa bia jarapeda nãwã jarasia:

–Naãra dodadua. ¹⁸ Mãa jaraya: uva ðara waa doẽa aba ãcõrẽba jũma idji ëberãrã pe erobebΛrΛdaa.–

¹⁹ Maãbe paãda idji jΛwade edapeda ãcõrẽa bia ðΛada asia. Cõrãcuapeda ãdjĩa diabΛrΛde nãwã jarasia:

–Naãra mã cacuaa, bãrã carea diabΛrΛa. Codadua. Mã quĩrãnebadĩ carea ara naã quĩrãca o pananadua.–

²⁰ Ara mã quĩrãca ne copedadacarea tazara idji jΛwade edapeda jarasia:

–Naã tazade ðΛra mã oa bãrã carea erozoabΛrΛa. Mã oadeba ãcõrẽba bãrã ume bedea djiwidida ðΛbΛrΛa.† ²¹ BaribΛrΛ mã jidabira nama mã ume ne co ðΛa.‡ ²² Wãrãda mã, Naã Djara Edadara bia mĩgaida ðΛa ãcõrẽba jarada quĩrãca, jbaribΛrΛ mã jidabi ëberãra bio mã djuburi ðΛa!–

* 22:7 Exodo 12:1-28. † 22:20 Exodo 24:5-8; Jeremia 31:31-34. ‡ 22:21 Salmo 41:9.

²³ Mañ carea idji ume nĩbabadarãba ara ãdjiduba iwidi du-
anesidaa caibΛΛ Jesura mãwã oida.

¿Caida dji dromaara bΛ?

Mateo 20:25-28; Marco 10:42-45

²⁴ Mãwã panΛne ara ãdjiduba iwidi duanesia caida dji dro-
maara bΛ cawaya. ²⁵⁻²⁶ Mañ carea Jesuba ãdjía jarasia:

–Ni abaΛba idjira dji dromaara bΛda crĩchaiẽ bΛa. Nañ
ẽjũãnebema bororãba ãdji ẽberãrãra jũmawãyã zocabadaa id-
jaba ãdji purura carebabariada abadaa. BaribΛΛ bãrãra
mãwã beadiẽ panΛa. Dji drõãara bΛra dji cũdraara bΛ quĩrãca
baida bΛa. Dji borora nezoca quĩrãca baida bΛa. ²⁷ Ẽberãmaarã
¿caida dji dromaara bΛ: dji mesade ne coi carea chũmebarida
wa dji ne cobibarida? ¿Dji mesade chũmebarida dji dromaara
bΛẽca? BaribΛΛ mãra dji dromada bΛmĩna nama bãrã tãena
nezoca quĩrãca bΛa.

²⁸ MΛ bia mĩga baside bãrãba mΛ ume jũma droasidaa. ²⁹ Mañ
bẽrã mΛ Zezaba mΛ bΛda quĩrãca mΛa bãrãra dji bororãda
bΛcuaya. ³⁰ MΛ purude bãrãra mΛ ume ne codia. Bãrãra
Israeldeba yõpedada doce purudebema bororãda beadi bẽrã
bugue biya quedeade chũpanania.–

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Juañ 13:36-38

³¹ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Simoñ, Simoñ, diauruba ãcõrãa iwidiisia bãrã mĩã sẽ
bΛdeba mΛ ãjã panΛara igarabi carea. ³² BaribΛΛ mãra ãcõrãa
iwidiisia bΛa ãjã bΛra igararãmãrẽã. Mãwãmĩna igaraya.
BaribΛΛ bΛa jẽda crĩchapeda bΛ djabarãra carebadua biara
ãjãnamãrẽã.–

³³ Mañ carea Pedroba Jesua nãwã panusia:

–MΛ Boro, mãra bΛ ume ababe preso wãida crĩcha bΛẽa;
ãtebΛΛ bΛ ume beuida crĩcha bΛa.–

³⁴ Jesuba idjía jarasia:

–MΛa jaraya, Pedro, ara nañ diamasi eterre berui naẽna bΛa
barima ùbea mãra unucaada aya.–

Ewari zarea jũebΛΛa

³⁵ Mañbe Jesuba ãdjía jarasia:

–MΛa bãrã parata neẽ, buchaca neẽ idjaba jĩrũne jãbada neẽ
diabueside ¿ne care bæsidaca?–§

Ãdjirãba panusidaa:

–Nĩ cãrẽ sida care bæẽ basía.–

³⁶ Mañ carea idjía jarasia:

–BaribΛΛ mãra jaraya: idira parata erobΛbΛΛ ededua.
Buchaca bara bΛbΛΛ mãra sida ededua. Djõbada neco neẽ

ɁΛba idjia cacuaɁe j̄l̄barira nēdobuepeda aba nēdodua. ³⁷ M̄l̄a jaraya: Ācōrēneba bedeabariba m̄l̄nebema ɁΛɁara wārāda m̄wāida ɁΛa. Nāwā ɁΛasia: ara idjida ēberā cadjirua quīrāca idu beabisia.* M̄l̄nebema ɁΛpedaɁara wārāda jūma m̄wāya.-

³⁸ Māl̄ carea ādjirāba jarasidaa:

-Dai Boro, nama djōbada necoda umé eropanΛa.-

Jesuba jarasia:

-Ɂesia. Waa bedearānadua.-

Jesuba Olivo eyade Ācōrēa iwidida

Mateo 26:36-46; Marco 14:32-42

³⁹ Māl̄be Jesura wayacusa Olivo eyadaa wāsia idjia obari quīrāca. Idji ume nībabadarā siɁa wāsidaa. ⁴⁰ Araa jūesidaɁe Jesuba ādjia jarasia:

-Ācōrēa iwididadua m̄l̄ igaraɁa amaaba.-

⁴¹ Māl̄be Jesura mōgara tabarida ɁΛ tΛmΛane wāsia.

Chīrāborode cobepeda Ācōrēa nāwā iwidisia:

⁴² -Zeza, ɁΛmaa bia ɁΛbΛrΛ, m̄l̄ra idu bia mīgabirādua. BaribΛrΛ m̄l̄a quīrīā ɁΛ quīrāca orādua, ātebΛrΛ ɁΛa quīrīā ɁΛ quīrāca odua.-

[⁴³ M̄wā ɁΛɁe bajānebema nezocaba l̄bΛada idjia diade zesia. ⁴⁴ Jesura bio sopua ɁΛ bērā Ācōrēa wetara iwidī basia. Māl̄ne idji jΛara oa quīrāca egorodaerozoasia.]†

⁴⁵ Jesuba Ācōrēa iwidī ɁΛpeda jēda wāsia. Māl̄ne idji ume nībabadarāra sopuaba cāi panΛa unusia. ⁴⁶ Māl̄ carea ādjia jarasia:

-ɁCārē cārēā bārāra cāi panΛ? PirabariɁepeda Ācōrēa iwididadua m̄l̄ igaraɁa amaaba.-

Jesujidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Juāl̄ 18:2-11

⁴⁷ WaɁi Jesu bedeɁa ɁΛɁe ēberārāda zocārā jūēcuaasidaa. Judada ādji nocoare basia. Idjira Jesuba doce edadaɁebema basia. Jesu uridarraɁe isōi carea caita wāsia. ⁴⁸ Māl̄ne Jesuba idjia jarasia:

-Juda, isōbΛrΛɁeba Ɂm̄l̄, Nāl̄ Djara EdadaɁara ɁΛa jida diaica?-

⁴⁹ Jesu ume nīnaba cawasidaa idjira jidada. Māl̄ carea nāwā iwidisidaa:

-Dai Boro, Ɂnecoba djōnica?-

⁵⁰ Ara m̄wābΛrΛɁe abaΛba sacerdote dji droma nezoca cΛwΛrΛ jΛwa araarebemada tΛtasia. ⁵¹ Māl̄ carea Jesuba jarasia:

-ɁDjōrānadua! ɁIdu ɁΛɁadua!-

* **22:37** Isaía 53:12. † **22:44** Griego bedeade zocārā cartade māl̄ umébema versíclora neēa.

Ara maãda dji ěberã ¸AWAΓARA tãpeda anibisia. ⁵² Maãbe Jesuba sacerdote bororãa, Æcõrẽ de dromanebema zarrarãa, dji droma bea zepedaðarãa bida nãwã jarasia:

-Bãrãba ¸cãrẽ cãrẽã neco bara, bacuru bara mãra jãwã jidade ze panã? ¸Mãwãra mãra ěberã minijĩchiaca? ⁵³ Ewariza mãra Æcõrẽ de droma dajada bãrã tãena baðamĩna jidaðaca basía. BaribaΓA ara nawena Æcõrẽba diaurua idu poyabi ÐA. Mãwã bãrãba o quĩrã panãra o panãa.-

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:57-58, 69-75; Marco 14:53-54, 66-72; Juaã 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Jesura jidaðapeda sacerdote dji droma deðaa edesidaa. Pedroba tãmba ěpẽ nĩbasia. ⁵⁵ Maãne ÆCAΓAba de duða tãbaða coaðapeda caita chũpanesidaa. Pedro sida ãdjirã tãena chũmesia. ⁵⁶ Mãwã ÐAde nezocawẽrã abaþba Pedrora tãba cã chũmãda unupeða bio aca nũmesia. Maãne jarasia:

-Za ÐARA Jesu ume nĩbabadjia.-

⁵⁷ BaribaΓA Pedroba nãwã mẽrãsia:

-ÐAa jara ÐA ěberãra mãa unuca.-

⁵⁸ Dãrãene dewaraba Pedrora unupeða nãwã jarasia:

-ÐARA ãdjidebemada jãwã ÐA.-

Maã carea Pedroba jarasia:

-Ache, mãwãéa.-

⁵⁹ Mãwãnacarea dewaraba jarasia:

-Wãrãda za ÐARA Jesu ume nĩbabadjia. Idjira Galileadebemada jãwã ÐA.-

⁶⁰ BaribaΓA Pedroba panusia:

-Ache, mãa adua ÐAa ÐAa cãrẽda jara ÐAa.-

Pedro wadibida beðea ÐAde eterrera berusia. ⁶¹ Ara mãwãBAΓAde Jesuba Pedrora jẽdaa pãrtağa acasia. Maãne Pedroba quĩrãnebasia Jesuba idjia jaradara: eterre berui naena ÐAa þarima ũbea mãra unucaada aya.‡ ⁶² Ara mãda Pedrora äyã wãpeda bio sopuaba jĩasia.

Jesu biẽ opedada

Mateo 26:67-68; Marco 14:65

⁶³ Maãne Jesu jida eropanã ěberãrãba idjira ipiða biẽ jarabadjidaa idjaba puobadjidaa. ⁶⁴ Jesura quĩrã bãraðapeda ubadjidaa. Maãne nãwã jarabadjidaa:

-jÆcõrẽneba beðeada! jDaia jaradua caibaΓA ÐARA usida!-

⁶⁵ Maã awara ne quĩrãtanoa jara panãneba Jesura biẽ jarabadjidaa.

Jesu dji dromarã quĩrãpita bada

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Juaã 18:19-24

‡ 22:61 Luca 22:34.

⁶⁶ Āsa badacarea purudebema dji dromarāda ābaa dji jarasidaa. Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida duanasidaa. Małbe Jesura ādjirā quīrāpita enebisidaa. Idjia nāwā jarasidaa:

⁶⁷ –Dairāa jaradua: ĵbara Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca?–

Jesuba panusia:

–Māa bārāa jarabara sida ijānaēa. ⁶⁸ Mał awara māa bārāa cārē cārēā ijānaē panada iwidibara panunaēa. Idjaba māra ēdra bādaēa. ⁶⁹ Baribara idiba ātaa mā, Nał Djara Edadara Ācōrē ne jūma poya ba jawa araare chūmaya.–*

⁷⁰ Mał carea jūmarāba iwidisidaa:

–Māwā baibara ĵbara Ācōrē Warraca?–†

Jesuba panusia:

–Māē, bārāba māwā jara panā.–

⁷¹ Małne ādjirāba jarasidaa:

–ĵDadjirāba waa cārēda jaradi? ĵAra idji iteba jara bāēca idjira Ācōrē Warrada?–

23

Jesu Pilato quīrāpita bada

Mateo 27:1-2, 11-14; Marco 15:1-5; Juał 18:28-38

¹ Ara małda jūma dji dromarā ābaa dji jare panara piradradapeda Jesura Pilatoma edesidaa.* ² Małbe Jesura Pilato quīrāpita nāwā biē jara duanesidaa:

–Dairāba ūrisidaa nał ēberāba dai purura quīrūbiga bāda. Romanebema boro itea parata jarā pebadade idjia diabi ama bāa. Mał awara jara bāa idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Małba idjira jūmarā boroada a bāa.–

³ Mał carea Pilatoba Jesua iwidisia:

–ĵBāda wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bāa māwā jara bāa.–

⁴ Małbe Pilatoba sacerdote bororāa, ēberārā arima duanāa bida jarasia:

–Māa unuē bāa nał ēberāra bedeade bāda.–

⁵ Baribara wetara jara duanesidaa:

§ 22:68 Idjaba māra ēdra bādaēa. Griego bedeade ācāra cartade małra neēa.

* 22:69 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † 22:70 Salmo 2:6-7. * 23:1 Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda bāasia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36 babarādaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso bēarā beacara panā bērā. Aba romanorāba māwā cawa odida panasidaa.

–Idjia jaradia bΛdeba dai judiorāra quĩrũbiga bΛa. Naārã Galilea druade mǎwǎ osia idjaba naĩ purude bida mǎwǎ o bΛa.–

Jesu Herodema edepedada

⁶ Maĩ ũrĩside Pilatoba ādjía iwídisia Jesura Galileadebema cawaya. ⁷ Mamabemada cawaside Jesura Herodema diabuesia cawa omārēã.† Herodera Galileade dji boro basía baribΛΓΛ maĩ ewaride Jerusaleĩ purude basia.

⁸ Jesura trĩ bΛga bΛ bēřã dārābΛΓΛ basía Herodeba idjira unu quĩrĩã bΛda. Maĩ bēřã Jesu unuaside bio bΛsridasia. Idjia unu quĩrĩã basia Jesuba ne ununacada obΛΓΛda. ⁹ Herodeba Jesua quĩrātanoa iwídisia, baribΛΓΛ Jesuba ni cārē sida panuē basía. ¹⁰ Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima panasídaa. Ādjia Jesura bio biē jara panasídaa. ¹¹ Mǎwǎ panΛne Herodeba idji sordaorā bida Jesuda ipída biē jara duanasídaa. Djio biya quiruda Jesua jΛbidapeda idji carea ipída duanasídaa. Mǎwānacarea Herodeba idjira Pilatoma jēda diabuesia. ¹² Maĩ ewarideba λtaa Pilatora Herode ume dji quĩrũ badada dji biada panesídaa.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-26; Marco 15:6-15; Juaĩ 18:39-19:16

¹³ Maĩbe Pilatoba puru bororāda, sacerdote bororāda, puru sida ābaa trĩcuasia. ¹⁴ Ādjirā nǎwǎ jarasia:

–Bārāba mǎmaa naĩ ēberāra enesídaa jaradi carea idjia purura quĩrũbiga bΛda; baribΛΓΛ bārā quĩrāpita bio iwídidamĩna bedede bΛda unuēã. ¹⁵ Herode bida idjira bedede bΛēda ununa bēřã mǎmaa jēda diabuesia. Maĩ bēřã ebuda bΛa idjira beadiē panΛda. ¹⁶ Ababe soaba ubipeda ēdrΛ bΛya.–

¹⁷ Poaza maĩ ewaride Pilatoba preso beada aba ēdrΛ bΛbadjia.‡ ¹⁸ BaribΛΓΛ jũma dji powua nũmΛ ēberārāba nǎwǎ bia jarasídaa:

–jJǎlgΛra beabidua! jBarrabádrΛ ēdrΛ bΛdua!–

¹⁹ Maĩ Barrabára preso basia puru quĩrũbigada carea idjaba mĩã beada carea. ²⁰ Pilatoba Jesuda ēdrΛ bΛ quĩrĩã bΛ bēřã purua waya bedeasia. ²¹ Mǎwāmĩna waya jĩgua bia jarasídaa:

–jCrude cachi beabidua, crude cachi beabidua!–

²² Maĩne Pilatoba waya ādjía jarasia:

–jBaribΛΓΛ naĩ ēberāba cārē cadjiruada osi? Idjia cadjiruara oē bΛa beadi carea. Maĩ bēřã soaba ubipeda ēdrΛ bΛya.–

²³ BaribΛΓΛ ādjirāra wadibida jĩgua bia duanasídaa Jesu crude cachi beabimārēã. Maĩ awara sacerdote bororāba ara maĩ quĩrāca jĩgua jara duanesídaa aba Pilatoba jĩbΛΓΛdaa.§

† **23:7** Maĩ Herodera Antipa trĩ jarabadjidaa. ‡ **23:17** Griego bedede zocārã cartade maĩ versícolora neã. § **23:23** Sacerdote bororāba. Griego bedede λcΛΓΛ cartade maĩra neã.

24 Mañ bēṛā Pilatoba ādjirāba jara pan_Λ quīrāca osia.
 25 Barrabāba purura quīrūbigadamīna idjaba mīā beadamīna
 Pilatoba idjira ēdr_Λ ḅ_Λsia ēberārāb_Λr_Λ iwidiḅedada bēṛā.
 Mañbe ādjia quīrīā pan_Λ quīrāca Jesura obisia.

Jesu crude cachi b_Λpedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Juañ 19:17-27

26 Jesu crude cachidi carea edesidade Cirenenebema
 Simo_Λda purudaa zeb_Λr_Λ basía. Jesuba cru eronībadara
 mañ Simo_Λa ataubidapeda idji caidu edebisidaa.

27 Ādji caidu ēberārāda bio cābana wāb_Λda basía. Mañne āc_Λr_Λ
 wērārāda Jesu carea jīā panasidaa. 28 Jesuba ādjimaa ac_Λpeda
 jarasia:

–Jerusaleānebema wērārā, m_Λ carea jīārān_Λdua; āteb_Λr_Λ ara
 bādji carea, bārā warrarā carea bida jīān_Λdua. 29 Ewari aba
 ēberārāba jaradía: “Bio bia beaa wērārā warra todacara id-
 jaba ju dawadacara.” 30 Mañne eyaa nāwā jaradía: “Dai
 ār_Λ ḅaedia.” Dewara eyaa jaradía: “Daira ānā nūm_Λdua.”*

31 Ēberārāba m_Λ, bacuru onoa quīrāca ḅ_Λda beadib_Λr_Λ, † bacuru
 pō quīrāca beara ¿sāwāni?–‡

32 Jesu ume crude beadi carea ēberā cadjiruarāda umé
 edesidaa. 33 Ējūā Boro ḅ_Λw_Λr_Λ abadama jūēsidade Jesura
 crude cachi jira ḅ_Λsidaa. Dji ēberā cadjiruarā sida crude
 cachi jira ḅ_Λsidaa, aba Jesu j_Λw_Λ araare, aba idji j_Λw_Λ ac_Λare.

34 [Mañne Jesuba jarasia:

–Zeza, ādjia o pan_Λra quīrādo_Λdua. Ādjia adua pan_Λa cārēda o
 pan_Λda.–]§

Mañ awara sordaorāra ne jemenesidaa Jesuba cacuade j_Λ
 badara sāwā jedeca_Λi cawaya.*

35 Jūma mañg_Λra ēberārāba ac_Λ duanasidaa. Mañne dji
 bororāba idjira ipida biē jara duanesidaa:

–Dewararāda carebasia.† Ācōrēba idjida dadjirā ēdr_Λ
 edamārēā ḅ_Λsib_Λr_Λ, ¿ara iduba poya ēdr_Λēca?–

36-37 Mañ awara sordaorā arima duan_Λba Jesura ipida biē
 jarabadjidaa. Ādjia Jesua uva ba oregueada diade wānapeda
 jarabadjidaa:

–B_Λda wārāda judiorā borob_Λr_Λ, ara b_Λduba ēdr_Λdua.–

38 Jesu boro nocoare bedeada cachi jira ḅ_Λsidaa cawabidi
 carea idjira cārē carea beab_Λdada. [Griego bedeade, latiā

* **23:30** Osea 10:8. † **23:31** Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jaradara edaude “bacuru
 tucuda” abadjidaa. Isaia 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10;
 6:9-13. ‡ **23:31** Ezequiel 15:1-8. § **23:34** Griego bedeade āc_Λr_Λ cartade bedea
 corchetede ḅ_Λra neēa. * **23:34** Salmo 22:18. † **23:35** Carebasia. Griego
 bedeade ḅ_Λ ḅ_Λa: “Ēdr_Λ edasia.”

bedeade, hebreode bida] nãwã þá þasia: “Naãgara judiorã boroa.”‡

39 Maãne ëberã aba cadjirua oda carea crude cachipeðadaba Jesura nãwã bië jarabadjia:

–Bada wãrãda Æcõrëba ëdra edabari diai jaradabara, baduba ëdrapeða dai sida ëdra þadua.–

40 Baribara dewarabemaba idjira nãwã quëãsia:

–¿Ba sida cawa o panamïna wadibida Æcõrëra wayaëca?

41 Wãrãda dadjira nama jira pananida panla cadjiruada opedada bërã. Baribara za þa ëberãba ¿cãrë cadjiruada osi?–

42 Maãbe idjia Jesua nãwã jarasia:

–Ba jumarã boroda bebarade mïra quïrãnebadua.–

43 Maã carea Jesuba idjia jarasia:

–Mãa wãrãda jaraya: bara nane mã ume bajãne þaya.–§

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Juaã 19:28-30

44-45 Umatipa ãmãdaura quisia. Maãba naã ëjũara hora ùbea jũma pãima nũmasia. Æcõrë de dromane eða wua eatara jira þara ësidra cõã dogosia.* 46 Ara maãne Jesuba jïgua jarasia:

–Zeza, mã jaurera ba jawade þabarara.–†

Mãwã jarapeða iyãdrasia.

47 Maã unuside sordaorã boro arima þaba Æcõrëra nãwã bia jarasia:

–Wãrãda naã ëberãra jipa þasia.–

48 Jesu crude beabada acade wãpedadaba jũma mãwãnara ununapeda sopuadeba ãdji so ãrã u duanada jëda wãsidaa.

49 Mãwã duanane jũma Jesu unubadarãba, wërãrã Galileadeba idji caidu nïbapedadarã bida tamaba acã panasidaa.

Jesu tãbaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Juaã 19:38-42

50-51 Æberã Jose abadada þasia. Idjira Arimatea puru Judea druadebema basia. Æberã bia basia idjaba jipa þasia. Æcõrëra jumarã Boroda bemãrëã jãã þasia. Idjira judiorã dji bororãnebema basia baribara bedeã ausidade bia þada aë basia. Ædjia opedadara bië unusia. 52 Maã Josera Pilatomaã wãpeda Jesu cacuada iwidiãsia tãbari carea. 53 Maãbe Jesura eða edapeða borobaba barapeða mõjë uria corodade eða þasia. Maã uria corodade ni abal bẽwãrãda wadi þadaca basia.

54 Anãübada ewarira ãrã þa bërã judiorãba mã ewari carea ne jũmada o eropanida panasidaa.

‡ 23:38 Griego bedeade ãcara cartade bedeã corchetede þara neãa. § 23:43 Bajã. Griego bedeade þá þaa “paraíso.” Mama jipa þea jaidapedadarãra bia duanla. * 23:44-45 Exodo 26:31-33. † 23:46 Salmo 31:5.

⁵⁵ ΛCΛΓΛ wērārã Jesu ume Galileadeba zepedadada Jose caidu wāsidaa. Jũenapeda mõjẽ corodara unusidaa. Idjaba unusidaa Jesura eda bΛbΛdada. ⁵⁶ MamaΛba jẽda wãnapeda ãdjirãba bẽwārã pΛrΛbada querada osidaa. Nurẽma ãnãũsidaa Æcõrẽ leyba jara bΛ quĩrãca.‡

24

Jesu ãrẽbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Juaã 20:1-10

¹ Nabema ewari domianebemane wērārãra diapededa Jesu tΛbaripedadamaa wāsidaa. Ædjia bẽwārã pΛrΛbada quera opedadara edesidaa. [Ædji ume dewara wērārã sida wāsidaa.]* ² BaribΛΓΛ mõgara waibΛa dji uria jũãtrΛ badara orrocawa cobΛda unune wāsidaa. ³ Dji uriade eda wãbΛdade dadjirã Boro Jesu beudara ununaẽ basia. ⁴ Maã carea ãdjia abeda cawa crĩchadaẽ basia. Cawaẽne ãdji caita eberãda umẽ odjasidaa. Maã eberãba cacuade jã panΛra dorrodorroa basia. ⁵ Maã carea wērārãra bio dauperabΛdaba edaa b̃arrusidaa. Maãne dji eberãrãba ãdjia jarasidaa:

–¿Cãrẽ cãrẽã bãrãba zocai bΛda beudarã tãẽna jΛrΛ panΛ? ⁶ Idjira nama bΛẽa ãrẽbada bẽrã.† Wadi Galileade panasidade idjia bãrãa jaradara quĩrãnebadadua. ⁷ Idjia nãwã jara-sia: “ΛcΛrΛba mΛ, Naã Djara Edadara eberã cadjiruarãa jida diadida panΛa. Mãra crude beadia, baribΛΓΛ ewari ãbeade ãrẽbaya.”–‡

⁸ MaãnebΛrΛ ãdjirãba quĩrãnebasidaa Jesuba mãwã jaradada. ⁹ Ara mãlda wērārã jẽda wãnapeda Jesuba edadarã once panΛa, waabemarãa bida ãdjia unupedadara nẽbΛrΛsidaa. ¹⁰ Maria Magdalenaba, Juanaba, Santiago papa Mariaba, dewara wērārã ãdji ume panΛ bida Jesuba edadarãa mãwã nẽbΛrΛsidaa. ¹¹ BaribΛΓΛ wērãrãba jara panΛra crĩcha neẽ bΛca bada bẽrã ãdjirãba ãjãnaẽ basia. ¹² Mãwãmĩna Pedrora ara mãlda Jesu tΛbaripedadamaa pira wãsia. Dji uriade eda acΛside ababe dji bẽwārã bΛrã bada wuada unusia. Maã carea cawa crĩchaẽ diguidaa wãsia.

Emaú purudaa wãbada ode nĩbapedada

Marco 16:12-13

¹³ Ara mã ewaride Jesu ãjã beadada umẽ Emaú puru za-queda wãbΛda basia. Maã purura Jerusaleãneba mĩgaẽ bΛa. § ¹⁴ Ædjia jũma Jesu mãwãnanebemada bedea nĩbasidaa. ¹⁵ Mãwã

‡ **23:56** Exodo 20:10. * **24:1** Griego bedeadẽ ãcΛrΛ cartade bedea corchetede bΛra neẽa. † **24:6** Idjira nama bΛẽa ãrẽbada bẽrã. Griego bedeadẽ ãcΛrΛ cartade mãra neẽa. ‡ **24:7** Luca 9:22; 18:31-33. § **24:13** Mĩgaẽ bΛa. Griego bedeadẽ bΛ bΛa “sesenta estadia.” Maã tamara once kilõmetro quĩrãca bΛa.

bedea nīnane Jesura caita zepeda ādji ume nībasia. ¹⁶ BaribΛΓΛ Jesuda māwā bΛda Ācōrēba ādjía idu cawabiē basía. ¹⁷ Mañne Jesuba ādjía iwídisia:

-¿Bārāba cārēda jara nīna?-

Mañ ūrísidade nūpanesidaa. Ebuða basia bio sopua panΛda.*
¹⁸ Aba Cleopa abadaba panusia:

-Zocārā Jerusaleñne jūēpedadadebemaba ¿ababe bΛabΛΓΛ adua bΛca nañ ewaríde sāvānada?-

¹⁹ Jesuba ādjía iwídisia:

-¿Cārēnebemada jara panΛ?-

Ādjia panusidaa:

-Jesu Nazaredebemada jara panΛa. Idjia odadeba idjaba jaraðadeba cawabisia idjira Ācōrēneba bedeabarida. Ācōrēba, puru biða idjira bia unusidaa. ²⁰ BaribΛΓΛ puru bororāba, sacerdote bororā biða idjira crude cachi beabisidaa. ²¹ Daiba crīchasiðaa idjiabΛΓΛ dadji Israel purura biē bΛdebemada ēdra bΛida. Māwāmīna idji beapedaðara idiba ewari ūbea bΛa.

²² BaribΛΓΛ ĀCΛΓΛ wērārā dai tāēnabemaba jarapedaða carea दौरa wetara cawa crīchadaē panesidaa. Ādjira idi diapeðeda idji tΛbaripeðaðamaa wāsidaa. ²³ Dji bēwārāra ununaē bērā daimaa jarade zesidaa ādjia bajānebema nezocarāda unusidada. MañgΛrāba ādjía jarasidamanaa Jesura Ārēbasida. ²⁴ Mañ carea ĀCΛΓΛ dairānebemaba acΛde wāsidaa. Idji tΛbaripeðaðama ara wērārāba jarapedaða quīrāca unusidaa. BaribΛΓΛ idjida ununaē basía.-

²⁵ Mañ carea Jesuba ādjía jarasia:

-¡Jūma Ācōrēneba bedeabadarāba jarapedaðara bārāba ĩjāna ama panΛa! ¡Bārāra crīcha neē panΛa! ²⁶ ¿Ācōrēba ēdra edabari diai jaraðara dji Dromada bei naēna bia mīgaida basíēca?-†

²⁷ Mañbe Ācōrē cartade idjidebema bΛpedadada jūma cawa jarasia. Moiseba bΛðada, Ācōrēneba bedeabadarāba bΛpedaða sida jūma cawa jarasia.

²⁸ Māwā nīnane ādji wābΛda purude jūēsidaa. Mañne Jesura nocoðaa wābΛΓΛ basía. ²⁹ BaribΛΓΛ ādjirā ume bemārēā nāwā bio bedea djuburiasidaa:

-Ewarira queubodo bērā wārādua. Dai ume bedua.-

Mañ bērā ādji ume besia. ³⁰ Ne cobΛdade Jesuba pañda edapeda Ācōrēa bia jarasia. Cōrācuapeda ādjía diasia. ³¹ MañnebΛΓΛ Ācōrēba ādjía idu cawabisia Jesuda māwā bΛda. BaribΛΓΛ Jesura ara mañda nēbasia. ³² Mañne ādjiduba nāwā jarasidaa:

* **24:17** Mañ ūrísidade nūpanesidaa. Ebuða basia bio sopua panΛda. Griego bedeade ĀCΛΓΛ cartade bΛ bΛa: "¿Cārē cārēā sopua panΛa?" † **24:26** Isaía 53:7-12.

-Idjia Ācōrē beḏea cawa jara nībaside ḡdadjira bio ḡsrida pananaē basica?-

³³ Ara maḡda ādjira jēda Jerusaleḡnaa wāsidaa. Maḡne Jesuba edadarā once panara dewararā ume ābaa dji jare panada unune wāsidaa. ³⁴ Maḡgarāba nāwā jara panasidaa:

-jJesura wārāda ḡrēbasia! Simoḡa ara idjida unubisia.-

³⁵ Ara maḡda ādjia biḏa nēḡasidaa ode sāwāpedadada. Ādjia jarasidaa:

-Jesuba paḡ cōrācuaside daiba cawasidaa idjida māwā ḡada.-

Jesuba edadarāa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Juaḡ 20:19-23

³⁶ Waḏibiḏa maḡḡḡdebema beḏea duanane Jesuda ādji ēsi odjasia. [Maḡbe ādjirāa jarasia:

-jNecai pananadua!-]‡

³⁷ Maḡ unusidade ādjirāra bio dauperasidaa, bēwārāda māwā ḡada crīchasiḏa bērā. ³⁸ Baribara Jesuba ādjia jarasia:

-ḡCārē cārēā bārāra daupera panā? ḡCārē cārēā ijānaē panā mḡra ḡrēbasida? ³⁹ Mḡ jawara, mḡ jirū siḏa acḡadua. Mḡda jāwā ḡa. Mḡra tānadua. Jaurera djara neē ḡa, maḡne acḡadua: mḡra djara bara ḡa.-

⁴⁰ Māwā jarapeda idji jawara, jirū siḏa acḡbisia. ⁴¹ Māwāmīna ḡsridaba ādjia waḏi poya ijānaē basia. Ādjia abeḏa cawa crīchadaē basia. Maḡ carea Jesuba ādjia nāwā iwidiḡsia:

-ḡBārāba coḏira neē panaca?-

⁴² Maḡ carea ādjirāba Jesua beḏa badada diasidaa. Urrajō siḏa diasidaa.* ⁴³ Ara maḡda ādji quīrāpita cosia.

⁴⁴ Māwānacarea ādjia jarasia:

-Mḡ waḏi bārā ume ḡaside jara ḡbadjia mḡnebema naēna ḡpedadara jūma māwāida ḡada. Maḡra Moiseba ḡasia, Ācōrēneba beḏeabadarāba ḡsidaa, idjaba Salmo cartade biḏa ḡḡ ḡa.-

⁴⁵ Maḡbe Jesuba ādji crīchara ewasia Ācōrē beḏea cawadamārēā. ⁴⁶ Nāwā jarasia:

-Ācōrē cartade nāwā ḡḡ ḡa: Ācōrēba ēdra edabari diai jaraḏara bia mḡgaida ḡa. Beuḏacarea ewari ūbeḏe ḡrēbaya.

⁴⁷ Maḡbe idji trḡneba idji ijā beaba ēberārāa jaraḏia cadjiru-ada igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwāḡra Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaya. Maḡḡra naārā Jerusaleḡ puruḏe jaraḏapeda jūma puru beaza jaraḏe wānia. ⁴⁸ Ara bādji dauba

‡ 24:36 Griego beḏeade ḡcaḡa cartade beḏea corchetede ḡra neēa. § 24:40

Griego beḏeade ḡcaḡa cartade maḡ versícolora neēa.

* 24:42 Urrajō siḏa diasidaa. Griego beḏeade zocārā cartade mḡra neēa.

mã mãwãnara jũma unusidaa. ⁴⁹ Wãrãda mãa bãrãmaa mã Zezaba diai jarađada diabueya. Maãra idji Jaurea. Maã bãrã bãrãra nama Jerusaleãne pananadua aba idji ʌʌa bajãneba zeida ʌ edabʌdaadaa.–

Jesu bajãnaa wãna

Marco 16:19-20

⁵⁰ Mãwãnacarea Jesuba ãdjirãra Jerusaleã puru dajadaa Betania caita pe edesia. Maãbe idji jʌwara ʌtaa wapeda ãdjirãra bia jarasia ʌcõrẽba careba ʌmãrẽã. ⁵¹ Mãwã bedeã ʌde ʌcõrẽba idjira bajãnaa edesia.† ⁵² ʌdjirãba Jesua bia bedeã pananapeda bio ʌsridaa Jerusaleãnaa jẽda wãsidaa. ⁵³ Mamaʌba ʌtaa ãdjirãra ewariza ʌcõrẽ de droma dajadaare wãbadjidaa ʌcõrẽa bia bedeadi carea.‡

† **24:51** Hecho 1:9-11. ‡ **24:53** Griego bedede ʌcʌɣʌ cartade maãare ʌʌ ʌʌa: “Amén.”

JUAΛ BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA JUAΛBA BΛDA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada bλasia. Poa 80are Epeso purude baside bλasia. Baribλra cartade jaraē bλa idjia bλdada. Λcλra maara naλ cartade Juaλba ara idjida “Jesuba bio quĩrĩa bλ” trλ jarabadjia (21:20-24).

Juaλba naλ cartara djabarā itea bλasia cawadamārēā ādjia Jesudebema ĩjāpedadara wārāda. Idjaba jūmarā itea bλasia Jesura wārāda Ācōrē Warrada ĩjānamārēā. Maλ crĩcha dro-mara Juaλba bλasia 20:31ne: “Jūma naλgλra bλasia bārāba Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada, Ācōrē War-rada ĩjānamārēā. Māwā ĩjānibλra idjideba zocai bai arada eroβeadia.”

Naλ cartade Juaλba ebuda cawabisia Jesura wārāda Ācōrēneba zesida. Maλgλra naārā cawabisia ēberārāba jara panλneba (1:1-51). Maλare cawabisia Jesuba ne ununaca siete o bλdeba (2:1neba aba 11:44daa). Maλare Juaλba bλasia Jesu beui carea bλdebemada (11:45deba aba 17:26daa), idji igara beaba jidadapeda crude beapedadadebemada (18:1neba aba 19:42daa) idjaba idji ĩjā beaba idji λrēbada unupedadadebemada (20:1neba aba 21:25daa).

Naλ cartade Jesuba ebudaara jaradisia Ācōrē Jauredebemada (3:1-8; 6:63; 7:37-39; 14:15-29; 15:26deba aba 16:15daa, 20:19-23). Maλ awara ebuda bedeā bλa Ācōrēba idji Warra quĩrĩa bλdebemada (5:19-21; 10:17-18; 17:1-26) idjaba sāvā idji ĩjā beara quĩrĩa bλda (3:16-17; 11:33-37; 13:1neba aba 17:26daa).

Jesucritora Bedea abadaa

¹ Naārāeda “Bedeā” abadada bλasia.* Maλ Bedea abadara Ācōrē ume ābaa basia. Wārāda Ācōrēda māwā basia. ² Idjira naārāeda Ācōrē ume basia. ³ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idji neē Ācōrēba ni cārē sida oē basia.† ⁴ Bedea abadaba zocai bai arada dia bλa. Maλ zocai bai arara λnaa quĩrāca bλa, maλneba Ācōrēba ēberārāa idjidebemada cawabi bλ bērā. ⁵ Ācōrēba cawabi bλra pāĩmane urua eradra bλ quĩrāca bλa. Maλ uruara pāĩmaba poya quiaēa.‡

* **1:1** Maλ versículo de Juaλba Jesucritora Bedeada trλ jarasia. Ara maλ quĩrāca Jesucritora Bedeada trλ jarasia Apocalipsi 19:13de. † **1:3** Proverbio 8:22-31. Λcλra judiorāba jarabadjida Bedea abadara Ācōrē necawaada. Acλdua 1 Corinto 1:30. ‡ **1:5** Maλ uruara pāĩmaba poya quiaēa. Griego bedeade maλba idjaba jara bλa: “Maλ uruara pāĩmaba poya cawaēa.”

6-7 Ēberāda b̄asia Borocuebari Juaλ abadada. § Ācōrēba idjira diabuesia λnaanebemada bedeamārēā, jūmarāba ījānamārēā. 8 Juaλra maλ λnaaē basía, ātebΛΓΛ maλ λnaanebemada bedeadadjia. 9 Naλ ējūāne zeida badadrΛ maλ λnaa dji ara basía. Idjira jūmarā itea urua b̄Λa.*

10 MaλgΛ λnaara naλ ējūāne b̄asia. Ācōrēba idjideba naλ ējūāra ođamīna naλ ējūānebemarāba idjira cawadaē basía. 11 Bajāneba idji druadebemarāmaa zesia. Māwāmīna idjira bia edadaē basía. 12 BaribΛΓΛ idji bia edapedadarāba idjira ījāsidaa. Maλ bērā idjia ādjirāra b̄Λsia Ācōrē warrarāda beadamārēā. 13 Ādjira Ācōrē warrarā badaē basía ādji papaba todadeba wa ādji djibarirāneba. ĀtebΛΓΛ ĀcōrēbΛrΛ idji warrarāda b̄Λsia.

14 Bedea abadara naλ djara edapeda dadjirā tāēna nībabadjia. Idji biadeba dadjirāra bio carebasia. Idjia dadjirāa ebuda cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā b̄Λda. Maλne dairāba unusidaa idjira dji droma b̄Λda, dadjirā Zeza Warrada māwā b̄Λ bērā. 15 Borocuebari Juaλba idjidebemada nāwā jġua jarabadjia:

–Mā naλ ēberānebemada nāwā jara b̄abadjia: “Mā caidū zebΛrΛra mλ cāyābara dji dromaara b̄Λa, idjira mλ naēna b̄ada bērā.”–

16-17 Ācōrēba naēna idji leyda Moisedeba dadjirāa diasia, baribΛΓΛ Jesucritodeba dadjirāa cawabisia idjira wārāda sāwā b̄Λda idjaba idji biadeba dadjirāra bio careba b̄Λda. Wārāda idji bia wai b̄Λa b̄Λdeba jūma dadjirāra barima zocārā careba b̄Λa. 18 Ni abaΛba Ācōrēra ununacaa.† BaribΛΓΛ dji Warra ababe b̄Λra Ācōrē bērā idjaba dji Zeza ume ābaa b̄Λ bērā, dadjirāa cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā b̄Λda.‡

Borocuebari Juaλnebema

Mateo 3:11-12; Marco 1:7-8; Luca 3:15-17

19-20 Judiorā dji dromarāba Jerusaleλneba sacerdoterāda, levitarā sida Juaλmaa diabuesidaa. MaλgΛrāba Juaλa iwīdisidaa:

–¿BΛra cai? ¿BΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađaca?–

Maλne idjia ebuda jarasia:

–Māra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađaēa.–§

21 Ādjirāba wayacusa iwīdisidaa:

§ 1:6-7 Griego bedeađe ababe “Juaλ” b̄Λ b̄Λa. * 1:9 Isaía 49:5-6. † 1:18 Exodo 33:18-20. ‡ 1:18 Dji Warra ababe b̄Λra. Griego bedeađe ācΛrΛ cartade b̄Λ b̄Λa: “Ācōrē ababe b̄Λra.” Ācōrē bērā idjaba. Griego bedeađe ācΛrΛ cartade maλra neēa.

§ 1:19-20 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada. Maλra griego bedeađe “Crito” b̄Λ b̄Λa. Critora trλēa. Jara b̄Λa “Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda b̄Λđada.” Arameo bedeađe jarabadaa “Mesías.”

-¿Māēteara bΛra cai? ¿BΛra Elíaca?*

Idjia panusia:

-MΛra Eliaēa.-

Ādjirāba waya iwīdisidaa:

-BΛra ¿Ācōrēneba bedēabari dji droma bΛ zeida badaca?†

Idjia panusia:

-MΛra maλgΛēa.-

22 Maλ carea ādjirāba iwīdisidaa:

-¿Māēteara bΛra cai? Dai diabuepedadarāa bΛdebemada jarađe wānida panΛa. Ara bΛdjidebemada daia ¿cārēda jarai?-

23 Maλne Juaλba panusia:

-Ācōrēneba bedēabari Isaiāba nāwā jarasia: “Ējūā pōāsa ewaraga bΛđe abaλba naλda jara bΛa: Dadji Boro ora jipa jaridadua.”‡ MΛra maλ ēberāa.-

24 Juaλmaa diabuepedadarāra λCARΛ pariseorā basía.§

25 MaλgΛrāba idjía iwīdisidaa:

-BΛda Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaēbΛrΛ, idjaba EliaēbΛrΛ, idjaba Ācōrēneba bedēabari dji dromaēbΛrΛ, ¿cai trλneba bΛa ēberārāra jāwā borocuecua bΛ?-

26-27 Juaλba nāwā panusia:

-MΛara baidoba borocuebaria. BaribΛrΛ mλ caidu zeida badara bārā tāēna bΛmīna bārāba idjira adua panΛa. Idjira mλ cāyābara dji dromaara bΛ bērā, idjia jīrūne jλ bΛ ērāi carea mΛra bia bΛēa.-

28 Jūma maλgΛra māwāsia ējūā Betania abadama, Jordaλ do waa quīrārē λmādaυ odjabariare Juaλba borocue badama.*

Jesura Ācōrē Oveja Zaquea

29 Maλ nurēma Juaλba Jesuda idjimaa zebΛrΛda unusia. Maλne idjia jarasia:

-¡ACΛdadua! JāλdrΛ Ācōrē oveja zaquea. Idjideba Ācōrēba naλ ējūānebemarāba cadjirua obadara quīrādoaya.†

30 Idjidebemada mλa naēna jarasia: “Mλ caidu zebΛrΛra mλ cāyābara dji dromaara bΛa, idjira mλ naēna bada bērā.”

31 Naēna mλa adua basia Jesuda māwā bΛda. BaribΛrΛ mλa baidoba borocue bΛa israelerāba cawadamārēā caida Ācōrēba diabuedada.-

32 Idjaba jarasia:

-Mλa unusia Ācōrē Jaurera bajāneba puchirā quīrāca zepeda Jesu ume bebΛrΛda. 33 Mλa adua basia idjira dji

* 1:21 Malaquía 4:5-6. † 1:21 Deuteronomio 18:15-19. ‡ 1:23 Isaía 40:3.

§ 1:24 Griego bedēade maλba idjaba nāwā bΛ bΛa: “Juaλmaa diabuepedadarāra pariseorāba diabuesidaa.” * 1:28 Maλ Betaniara dji Jerusaleλ caita bΛ puruēa. λCARΛmaarā Juaλba Betaniada bΛsia Batanea drua trλda āi bebΛrΛdēba. Idjaba λCARΛ cartade “Betābara” bΛ bΛa. † 1:29 Levitico 16:20-22.

dromaara bΛda. BaribΛΓΛ mĭa borocuemārēã Ācōrēba diabueside nāwā jarasia: “BΛa unuya mĭ Jaurera abΛā ēberā ĩrĭ zepeda idji ume bebΛΓΛda. UnubΛΓΛde bΛa cawaya maĭ ēberābΛΓΛ mĭ Jaurera dia bēida.”‡ ³⁴ Mĭa maĭΓΛra unusia. Maĭ carea mĭa jara bΛa idjira wārāda Ācōrē Warrada.–

Jesu ume nĭbabadarā dji naārābemarā

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20; Luca 5:2-11

³⁵ Maĭ nurēma Borocuebari Juaĭra wayacusa arima basia. Idjaba idji ume nĭbabadarāda umé panasidaa. ³⁶ Maĭne Juaĭba Jesura caita wābΛΓΛda unupeda jarasia:

–ĭAcΛdadua! Jari bΛdrΛ Ācōrē Oveja zaquea.–

³⁷ Maĭ ũrĭnapeda Juaĭ ume nĭbabadarā umébemara Jesu caidu wāsidaa. ³⁸ Jesuba jēda acΛbΛΓΛde idji caidu zebΛdada unusia. Maĭne ĭwidisia:

–Bārāba ĭcārēda quĭrĭā panΛ?–

Ādjia jarasidaa:

–Rabi, bΛra ĭsāma babari?– (Maĭ bedea Rabiba jara bΛa “Jaradiabari.”)

³⁹ Jesuba panusia:

–AcΛde zedadua.–

Ara maĭda wānapeda unusidaa sāma babarida. Maĭ ewaride idji ume panesidaa quewara babΛΓΛ bērā.

⁴⁰ Juaĭba jarada ũrĭnapeda Jesu caidu wāpedadara umé panasidaa. Aba Simoĭ Pedro djaba Andre basía. ⁴¹ Andrera Jesuma bapeda naārā idji djaba Simoĭda jΛΓΛde wāsia. Unupeda jarasia:

–Daiba unusidaa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada.–§

⁴² Maĭbe Andreba Simoĭra Jesumaa edesia. Jūēpedadacarea Jesuba Simoĭmaa acΛpeda jarasia:

–BΛra Joná warra Simoĭa, baribΛΓΛ idiba ĭtaa bΛra Cepa adia.–* (Maĭ trĭ Cepara idjaba Pedro abadaa.)

Jesuba Felipe, Natanael sida trĭna

⁴³ Nurēma Jesuba Galilea druadaa wāida crĭchasia. Maĭ bērā Pelipeda jΛΓΛsia. Unupeda jarasia:

–Mĭa quĭrĭā bΛa bΛra mĭ ume nĭbaida.–

⁴⁴ Maĭ Pelipera Betsaidá puruēbema basía. Andrera idjaba Pedro sida mamabema basía. ⁴⁵ Maĭne Pelipeba Natanaelda jΛΓΛde wāsia. Unupeda jarasia:

‡ **1:33** Mĭ Jaurera dia bēida. Griego bedede “mĭ Jauredēba borocue bēida” bΛ bΛa. Ezequiel 36:25-27; Isaía 11:1-2; Joel 2:28-29. § **1:41** Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada. Maĭra griego bedede “Crito” bΛ bΛa. Critora trĭēa. Jara bΛa “Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bΛdada.” Arameo bedede jarabadaa “Mesías.” * **1:42** Joná. Griego bedede maĭ trĭra Juaĭ abadaa. Cepa, Pedro. MaĭΓΛrā trĭba jarabadaa “mōgara.”

-Moiseba bΛda leyde jara bΛ ēberāda daiba unusidaa. Ācōrēneba bedeabadarāba idjidebemada bΛsidaa. Idjira Jose warra Jesu Nazaredebemaa.-

⁴⁶ Natanaelba Pelipea jarasia:

-¿Māwāra dadjirā bia duananira Nazaredeba zeica?-

Pelipeba jarasia:

-Wāna acΛde.-

⁴⁷ Jesuba Natanael idjimaa zebΛrΛ unuside jarasia:

-¡AcΛdadua! NaλdrΛ wārāda israelerā dji araa. Djārāra cūrūgacaa.-

⁴⁸ Natanaelba Jesura unuca bada bērā iwidiisia:

-BΛa mλnebemada ¿sāwā cawa bΛ?-

Jesuba panusia:

-Pelipeba bΛ jΛrΛde wāi naēna mλa cawa bΛsia bΛra higojō bacuru edrecare bΛda.-

⁴⁹ Maλ carea Natanaelba jarasia:

-Jaradiabari, bΛra wārāda Ācōrē Warraa. BΛra dadji israelerā Boroa.-

⁵⁰ Maλne Jesuba jarasia:

-Mλa bΛra higojō bacuru edrecare bΛda cawasiada a bΛ carea ¿bΛa māwā crīcha bΛca? Maλ cāyābara ne ununaca waibΛara beada zocārā unuya.-

⁵¹ Maλbe Jesuba jarasia:

-Wārā arada mλa jaraya: bārāba bajāra ewa nūmΛda ununia. Idjaba ununia bajānebema nezocarāra mλ, Naλ Djara Edada bΛmaa udaa zedapeda λtaa wā duanΛda.-†

2

Jesuba baidoda uva ba babisia

¹ Ewari ūbea badacarea ēberāda dji edasidaa Caná purude Galilea druade. Maλ carea bΛsrida ewarida o panasidaa. Jesu papada mama bΛsia. ² Jesura, idji ume nībabadarā sida maλ quima edabΛrΛ bΛsrida o panΛmaa jarasidaa wānamārēā.

³ Māwā panΛne uva bΛra jōna bērā dji papaba Jesua jarasia:

-Uva bΛra jōsia.-

⁴ Maλne Jesuba jarasia:

-Papa, ¿cārē cārēā bΛa mλa maλgΛra jara bΛ? Mλ ewarira wadi jūēé bΛa.-*

⁵ BaribΛrΛ Jesu papaba dji jede panΛa jarasia:

-Idjia jarabΛrΛra jūma odadua.-

† **1:51** Genesi 28:12. * **2:4** Mλ ewari. ΛcΛrΛmaarā Jesuba jara bΛsia idji beadidebemada. Dewararāmaarā Jesuba jara bΛsia idjira Ācōrēba diai jarada ebuda cawabi ewaridebemada. Idjaba λcΛrΛmaarā jara bΛa Jesuba uva ba diadebemada wa idjia ne ununaca oi ewaridebemada.

⁶ Mañne sei zoco waib_ΛΛa mōgara odada arima panasidaa. Judiorāba mañ zocodeba baidoda juebadjidāa ne sa_Λg_Λdapeda Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. Zocozā veinte wa treinta galo_Λ poya beasia.† ⁷ Mañne Jesuba uva ba jede pan_ΛΛa jarasia:

–Za bea zocoda baidoba biradadua.–

Ara mañda bira t_Λ nūm_Λsidaa. ⁸ Mañbe Jesuba jarasia:

–Jāñbe mañrī jue_Λdapeda uva ba jede pan_Λ boromaa ededadua.–

Ara mañda māwā osidaa. ⁹ Mañbe uva ba jede pan_Λ boroba mañ baido ba_Λdada do zasia. Wārāda uva ba_Λda dosia, barib_Λr_ΛΛ idjia adua basia sāma juesidada. Ababe dji jede pan_Λb_Λr_ΛΛ cawa panasidaa. Uva ba jede pan_Λ boroba dji umaquīrā quima edaya b_Λda tr_Λp_Λeda jarasia:

¹⁰ –Jūmarāba nañrā uva ba biara b_Λda jedebadaa. Jīrūare quīrā p_Λr_Λr_ΛΛ duanenacarea uva ba mācuaē b_Λda jedebadaa. Barib_Λr_ΛΛ b_ΛΛa uva ba dji biara b_Λ mērā erobadada ĩrāb_Λr_ΛΛ jedebib_Λr_ΛΛ.–

¹¹ Mañ ne ununaca nañrā odara Jesuba Caná purude Galilea druade osia. Mañg_Λd_Λe_Λba idjira dji Dromada unubisia. Māwā idji ume nībabadarāba idjira wārāda ĩjāsidaa.

¹² Māwānacarea Jesura Capernaū purudaa wāsia. Idji p_Λpada, idji djabarāda, idji ume nībabadarā sida idji ume ābaa wāsidaa. Mama dārā pananaē basía.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā j_Λrecuada

Mateo 21:12-13; Marco 11:15-18; Luca 19:45-46

¹³ Judiorā Egiptodeba ēdr_Λp_Λedada quīrānebabada ewarida caita basia.‡ Mañ bē_Λrā Jesura Jerusaleñnaa wāsia. ¹⁴ Mama Ācōrē de droma dajada unusia Ācōrēa babue diadi careabemada nēdobue pan_Λda. Pacada, ovejada, puchirā sida nēdobue panasidaa. Idjaba ĩc_Λr_ΛΛba Ācōrē de dromane diaida b_Λ paratara dji drua āība zeb_Λdarāa nēb_ΛΛa nēdobuebadjidāa āībema paratara diacara panana bē_Λrā. ¹⁵ Mañ carea Jesuba j_Λcarada soa quīrāca osia. Mañba Ācōrē de dajada duan_Λr_Λ, ādji ovejada, ādji paca sida jūma āyā j_Λretacuasía. Dji parata nēdobuebada mesa coretacuab_Λr_ΛΛde ādji paratara egode cua dogosía. ¹⁶ Māwā ob_Λr_ΛΛde idjia puchirā nēdobuebadarāa jarasia:

–Jūma nañg_Λr_Λ āyā ededadua. M_Λ Zeza dera ne nēdobuebada deda orānadua.–

¹⁷ Mañne idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_Λda: “B_Λ de dromara māa bio quīrā b_Λ bē_Λrā māra beuya.”§

† 2:6 Veinte wa treinta galo_Λ. _Λc_Λr_ΛΛ traduccioñne b_Λsidaa ochenta wa cien litro. Griego bedeade b_Λ b_ΛΛa “metreta umé wa ũbea.” ‡ 2:13 Exodo 12:1-27. § 2:17 Salmo 69:9. Griego bedeade b_Λ b_ΛΛa: “B_Λ de dromara māa bio quīrā b_Λ bē_Λrā māra babueya.”

18 Māwā bΛde judiorā dji dromarāda arima panasidaa. Maλgrāba Jesua jarasidaa:

-Dairāa unubidua Ācōrēba bΛa jāwā obi bΛda.-

19 Jesuba panusia:

-Naλ de dromada ārīnibΛΛ, mΛa ewari ūbeade wayacusa oya.-

20 Maλne judiorā dji dromarāba jarasidaa:

-Naλ Ācōrē de dromara 46 poa edesia jūma pārāni carea.* Maλda bΛa ζsāwā ewari ūbeade jūma oyada a bΛ?-

21 Jesuba naλ de dromaana aside ara idjidebemada bedea basia. 22 Idji λrēbadacarea idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa idjia māwā jaradada. Maλbe ādjirāba Ācōrē Bedeade bΛ bΛra, Jesuba jarada sida wārāda ijāsidaa.

Jesuba ēberārā sāwā bea cawada

23 Judiorā Egiptodeba ēdrΛpedada quīrānebabada ewaride Jesura Jerusalemē basia. Maλne zocārā ne ununacada osia. Maλ carea zocārāba idjira ijāsidaa. 24 BaribΛΛ Jesuba jūmarā crīchada cawa bΛ bērā ijāé basia ādjia wārāda ijā panΛda. 25 Jūmarā soda cawa bΛ bērā ni abaΛba idjia ēberārā sāwā beada jaradiē panasidaa.

3

Jesu Nicodemo ume bedeada

1 Pariseoda basia Nicodemo abadada. Idjira judio dji droma basia. 2 Maλ Nicodemora diamasi Jesumaa wāsia. Maλbe Jesua jarasia:

-Jaradiabari, dairāba cawa panΛa bΛra Ācōrēba diabuedada. BΛa o bΛ ne ununacara ni abaΛ ēberāba poya oēa Ācōrēda idji ume bΛēbΛΛ.-

3 Jesuba idjia jarasia:

-Wārā arada mΛa bΛa jaraya: ēberāda wayacusa todaēbΛΛ Ācōrē purudebema baēa.-*

4 Maλ carea Nicodemoba idjia iwidisia:

-ζsāwā dadji drōā bΛda wayacusa tođi? Māēteara ζdadji papa biteđa wāida bΛca wayacusa tođamārēā?-

5 Jesuba panusia:

-Wārāda mΛa bΛa jaraya: baidodeba, Ācōrē Jauredeba biđa todaēbΛΛ, Ācōrē purudebema baēa.† 6 Dadji papaba tođara

* 2:20 Ācōrē de droma pārānada cuarenta y sei poa edesia baribΛΛ waibΛara o panana bērā pārānaca basia. * 3:3 Wayacusa toēbΛΛ. Griego bedeade maλba idjaba jara bΛa: “Bajāneba toēbΛΛ.” † 3:5 ΛcΛΓΛmaarā maλ bedeaba nāwā jara bΛa: “Ācōrē Jaureba ēberā sagΛpeda wayacusa tobiēbΛΛ, maλ ēberāra Ācōrē purudebema baēa.”

nañ djaradeba zedaa, barib_{ΛΓΛ} wayacusa todara Ācōrē Jau-
redaba todaa. ⁷ M_Λ wayacusa todida pan_Λana ada carea
jūmawāyā crīcharādua. ⁸ Nāūrāra bariduaareba puábaria. Dji
jīguara ūrībarimīna cawacaa sāmaareba zeida idjaba sāmaa
wāida. Ara mañ quīrāca _{ΒΛΑ} Ācōrē Jauredeba todara. Ācōrē
Jaurera ununacamīna cawa pan_Λa ēberā sođe sāwā o _{ΒΛΔΑ}.-

⁹ Nicodemoba jarasia:

-Ācōrē Jaureba ¿sāwā mañra māwā oi?-

¹⁰ Jesuba panusia:

-_{ΒΛ}ara Israeldebemarāa Ācōrē bedea jaradiabari dji dro-
mamīna ¿mañda adua _{ΒΛ}ca? ¹¹ Wārā arada m_Λa b_Λa jaraya:
daiba cawa pan_Λnebemada, unu pan_Λnebema sida bedea
pan_Λa barib_{ΛΓΛ} daiba bedea pan_Λra bārāba ījānacaa. ¹² M_Λa
nañ ējūāne unubadadebema jara _{ΒΛΔΑ} bārāba ījānacab_{ΛΓΛ},
bajānebemada jaraib_{ΛΓΛ} ¿sāwā ījāni?

¹³ Ni aba_Δda bajānaa wānacaa mañ cawai carea. Ababe m_Λ,
Nañ Djara Edadaba mañra cawa _{ΒΛΑ}, bajāneba zeda bērā.‡
¹⁴⁻¹⁵ Moiseba ējūā pōāsa ewaraga _{ΒΛΔ}e dama _{ΛΤΛ} jira _{ΒΛΔ}a
quīrāca,§ m_Λ, Nañ Djara Edadara _{ΛΤΛ} jira _{ΒΛΔ}ia m_Λ ījāb_Δdara
Ācōrē ume ewariza zocai beadamārēā.-*

¹⁶ Wārāda Ācōrēba ēberārā bio quīrā _{ΒΛ} bērā idji Warra
aba _{ΒΛΔΑ} nañ ējūānaa diabuesia jūma idji ījāb_Δdara
aduarānamārēā, āteb_{ΛΓΛ} idji ume ewariza zocai beadamārēā.

¹⁷ Ācōrēba idji Warrara nañ ējūānaa diabueē basía ēberārā
bedeade _{ΒΛ}mārēā āteb_{ΛΓΛ} diabuesia ēd_Λ edamārēā.

¹⁸ Ācōrēba idji Warra ījā _{ΒΛ}ara bedeade _{ΒΛΔ}ada aēa. Barib_{ΛΓΛ}
idji Warra ījāē _{ΒΛ}ara Ācōrēba bedeade _{ΒΛΔ}ada abaria, idji Warra
aba _{ΒΛΔΑ} igara _{ΒΛ} bērā.

¹⁹ Ācōrēba nañ ējūānebemarāra bedeade pan_Λana abaria
nañ carea: ānaara nañ ējūāne zesia jūmarāba sāwā nībaēida
pan_Λada ununamārēā. Barib_{ΛΓΛ} ēberārāba obadara cadjirua
bērā pāimadr_Λ biara quīrīāsidaa. ²⁰ Jūma cadjirua obadaba
ānaara quīrīānacaa. _Λnaanaa zedacaa ādjia cadjirua o pan_Λra
cawarānamārēā. ²¹ Barib_{ΛΓΛ} jūma wārā ēpē beara ānaanaa
ze pan_Λa ādjia Ācōrēba quīrīā _{ΒΛ} quīrāca obadada jūmarāba
cawadamārēā.

Borocuebari Juałba Jesudebema bedeada

²² Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Judea
druadaa wāsidaa. Mama panasidade idji ījāb_Δdara
borocuebadjia. ²³ Małmisa Juałba borocue babadjia Enoāne
Salim puru caita. Mama baidoda egorodeba _Λtaa bogadr_Λ

‡ 3:13 Griego bedeade _Λca_{ΓΛ} cartade idjaba _{ΒΛ} _{ΒΛΑ}: “Idjira bajāne _{ΒΛ} bērā.”

§ 3:14-15 Numero 21:4-9. * 3:14-15 Griego bedeade _Λca_{ΓΛ} cartade idjaba _{ΒΛ} _{ΒΛΑ}: “Beudapeđa aduarānamārēā.”

nūmabadjia. Ēberārāra idjimaā wābadjidāa, māne idjia borocuebadjia. (²⁴ Maḷgḷara māwāsia Juaḷ preso jidadi naēna.) ²⁵ Maḷ ewaride ḷCARḷ Juaḷ ume nībabadarāda dewara judio ume caicayasidāa Ācōrē quīrāpita bia beadi carea ne saḷabadadebema carea.† ²⁶ Māwānacarea Juaḷmaā wānapeda jarasidāa:

–Jaradiabari, bḷ ume Jordaḷ quīrārē badaba ēberārāra borocue bḷa. Idjidebemada bḷa bedeasia. Jūmarāda idjimaā wā duanḷa.–

²⁷ Maḷ carea Juaḷba jarasia:

–Ācōrēba iduaribiēbḷḷḷ, ni abaḷba ēberārāra zocārā jḷḷḷ peēa. ²⁸ Bārāba mḷa jaradara ūrīsidāa. Mḷa jarasia mḷra Ācōrēba ēdrḷ edabari diai jaradaēda. Idjaba jarasia mḷra Ācōrēba idji na diabuesida ēberārāba cawadāmārēā mḷ caidu zeidebemada. ²⁹ Quima edabḷdade dji wērā edabḷḷḷ umaquīrāda dji dromaa. Idji ume dji biada arima bebaria idjia jarabḷḷḷḷḷ iḷā oi carea. Baribḷḷḷ bḷsrida bḷa idji bedeada ūrī bḷ bērā. Ara maḷ quīrāca mḷa ūrī bḷa mḷ dji biaba ēberārāra jḷre bḷda. Maḷ carea mḷra bio bḷsrida bḷa. ³⁰ Idjida dji dromaara baida bḷa. Mḷra edaara baida bḷa.–

Ataarebema ēberā

³¹ Ataareba ze bḷra jūmarā cāyābara dji dromaara bḷa. Naḷ ējūāne beara naḷ ējūānebema bērā aba namabemadrḷ bedeabadaa. Maḷ bērā bajāneba ze bḷra jūmarā cāyābara dji dromaara bḷa. ³² Idjiabḷḷḷ bedeā bḷa bajāne ununanebemada, ūrīnanebema sida. Māwāmīna idjia bedeā bḷra naḷ ējūānebemarā ni abaḷba iḷānācaā. ³³ Baribḷḷḷ idji bedeā iḷā bḷba cawa bḷa Ācōrēba jara bḷra wārāda. ³⁴ Ācōrēba diabuedaba Ācōrē bedeada jarabaria, Ācōrēba idji Jaureda idji ume bemārēā diada bērā. ³⁵ Dadji Zeza Ācōrēba idji Warara quīrīā bḷa; maḷ bērā ne jūmada diasia idji jḷwaeda erobāmārēā. ³⁶ Idji Warra iḷā bḷra Ācōrē ume ewariza zocai baya, baribḷḷḷ dji Warra igara bḷra Ācōrē ume ewariza zocai baēa. Ara nawena Ācōrēba idjira cawa o bḷcārīa.

4

Jesu Samariadebema wērā ume bedeada

¹ Maḷ ewaride pariseorāba ūrīsidāa Jesuba Juaḷ cāyābara ēberārā zocārāara erobḷda idjaba borocue bḷda. (² Wārāda Jesuba ēberārāra borocueē basía. Idji ume nībabadarābḷḷḷ borocuebadjidāa.) ³ Pariseorāba maḷ ūrīpedadada Jesuba

† 3:25 Dewara judio. Griego bedeade ḷCARḷ cartade bḷ bḷa “judiorā.”

cawada bēṛā Judea druade badada Galilea druadaa wayacusa wāsia.

⁴ Barib_{ΛΓΛ} Galileadaa wāi carea Samaria druade wāida basia. ⁵ Wāb_{ΛΓΛ}de Samariade b_Λ puru Sicar abadama jūēne wāsia. Ma_Λ purura Jacoboba idji warra Josea diada ējūā caita b_{ΛA}.^{*} ⁶ Mama baido juebada uriada basia Jacobo queraside badada. Umatipa babodode Jesura ode nība sē basia. Ma_Λ bēṛā ma_Λ baido juebada uria caita chūmesia. ⁷⁻⁸ Jesu ume nībabadarāra puruḏaa wānoasidaa codi carea ne nēdode. Māwā b_Λde wēṛā Samariadebemada baido juede zesia. Jesuba ma_Λ wēṛāa jarasia:

–M_Λa baidoda diadua.–

⁹ Ma_Λne wēṛāba Jesua jarasia:

–M_Λra Samariadebema wēṛāa. ¿Cārē cārēā judioba m_Λa baidoda iwidi b_Λ?–

Idjia māwā jarasia judiorāba Samariadebemarā quīrīānaca bēṛā.[†]

¹⁰ Jesuba panusia:

–Ācōrēba dia b_Λda b_{ΛA} cawab_{ΛΓΛ}bara idjaba za baido iwidi b_Λda caida cawab_{ΛΓΛ}bara, b_{ΛA} m_Λa baidoda iwidicasia. Ma_Λbe m_Λa baido zocai bai djiwidi diabarida diacasia.–

¹¹ Wēṛāba jarasia:

–B_{ΛA} ¿cārēba baido juei? Na_Λ baidora eḏu b_{ΛA}. Ma_Λ zocai bai djiwidi diabari baidora ¿b_{ΛA} sāma juei? ¹² Dairā drōā naēnabema Jacoboba na_Λ baidora dairā itea amesia. Na_Λg_Λdebemada idjia do babadjia. Idji warrarāba, idji animarā bida dobadjidaa. ¿Māwāra b_Λra Jacobo cāyābara dji dromaara b_Λca?–

¹³ Jesuba panusia:

–Bariduaba za b_Λ baidoda doib_{ΛΓΛ}, wayacusa opichiaya. ¹⁴ Barib_{ΛΓΛ} m_Λa dia b_Λ baido doib_{ΛΓΛ}ra waa opichiaēa. Idjira Ācōrē ume ewariza zocai baya, m_Λa dia b_Λ baidora idjide ewariza bogadr_Λ b_Λ quīrāca bai bēṛā.–

¹⁵ Ma_Λne wēṛāba jarasia:

–Māēteara ma_Λ baidora m_Λa diadua waa opichiarāmārēā, idjaba waa nama baido juede ze amaaba.–

¹⁶ Ma_Λ carea Jesuba jarasia:

–B_Λ quimada tr_Λne wāpeḏa namaa zedadua.–

¹⁷ Wēṛāba jarasia:

–M_Λra quima neē b_{ΛA}.–

Jesuba jarasia:

^{*} 4:5 Genesi 33:18-20; 48:21-22; Josue 24:32. [†] 4:9 Judiorāba Samariadebemarā quīrīānaca bēṛā. Griego bedeadē ma_Λba idjaba nāwā jara b_{ΛA}: “Judiorāra Samariadebema epeḏecode ne codaca bēṛā.”

–Baa jara bāra wārāa. Bāra quima neē bāa. ¹⁸ Wārāda bāa quima juesuma edabāra. Idjāba bāa naā ewaride erobāra bā quimaēa. Bāa jara bāra wārāa.–

¹⁹ Maā carea wērāba jarasia:

–Māmaarā bāra Ācōrēneba bedeabarida jāwā bāa. ²⁰ Dai drōā naēnabemarāba naā eyade Ācōrēa bia bedeabadjidaa,‡ baribāra bārā judiorāba jarabadaa Jerusaleānebarā idjāa bia bedeadaida panāda. ¿Sāmabarā wānida panā Ācōrēa bia bedeadi carea?–

²¹ Jesuba panusia:

–Māa jara bāra ijādua. Ewari aba naā eyade idjāba Jerusaleāne bida dadji Zeza Ācōrēa bia bedeade wānaēa. ²² Bārā Samariadebemarāba Ācōrēa bia bedeabadamīna idjira adua panāa. Baribāra dai judiorāba idjira cawa panāa, judiorāneba Ācōrēba sāwā ēberārā ēdra edabarida cawabi bā bēra. ²³ Baribāra ewari jūēida badara jūesia. Idira dadji Zezaba quīrāa bāa ēberārāba ādji beamaaba bia bedeadaida idji Jauredeba idjāba wārāda cawa panāneba. Aba māwābarā idjāa aride bia bedeada. ²⁴ Ācōrēa jaurea. Maā bēra ēberārāba idjāa bia bedeade quīrāa panābarā māwā odida panāa idji Jauredeba idjāba wārāda cawa panāneba.–

²⁵ Wērāba jarasia:

–Māa cawa bāa Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara wārāda zeida.* Idji zebāra dedjirāa ne jūmada cawabiya.–

²⁶ Maā bēra Jesuba jarasia:

–Mā, bā ume bedeade bāda idjāa.–

²⁷ Māwā bāde Jesu ume nībabadarāa purudeba jēda zesidaa. Ādjirāba cawa crīchadaē panesidaa Jesura wērā ume bedeade bāda unune zepedada bēra. Baribāra ni abaaba Jesua iwididaē basīa cārēda quīrāa basida wa cārēā wērā ume bedeade basida. ²⁸ Maābe wērāba idji zocora amepeda purudaa wāsia. Jūepeda ēberārāa jarasia:

²⁹ –Māa ununa ēberāda acāde wānadrā. Idjia māa jarasia jūma māa naēna odada. Māa crīcha bāa idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.–

³⁰ Ara māda ēberārāa purudeba wābarāsidaa Jesu bāmaa. ³¹ Maāmisa Jesu ume nībabadarāba idjāa bedeade djuburia panasidaa ne comārēā. ³² Baribāra Jesuba jarasia:

‡ **4:20** Samariadebemarāba Guerizim eyade Ācōrēa bia bedeabadjidaa. Josuera, idji ume panā sida mama Ācōrēa bia bedeasidaa (Josue 8:30-35). Ebal eyara Guerizim quīrāpe bāa. **§ 4:22** Isaía 2:2-3. * **4:25** Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego bedeade “Crito” bā bāa. Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.” Critora idjāba Mesīara trāēa, ātebarā jara panāa “Ācōrēba ēdra edabari diai jarada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bāda.”

-Ne coëa, mĭa coi carea erobara bārāba adua panĭa.-

³³ Idji ume nĭbabadarāba ādjiduba jara duanesia:

-Abaaba idjira ne cobisisicada.-

³⁴ Maĭ bērā Jesuba ādjirāa jarasia:

-Mĭ Diabuedaba obi ĩara jūma o ĩade ne co ĩa quĩrāca ĩa. ³⁵ Bārāba jarabadaa: "Wadi jedeco quĩmārē ĩa néu ewadi carea." Baribara mĭa jaraya: acadadua, ēberārā mĭmaa zebadara néu purea taba quĩrāca panĭa. Ācōrē bedeara ara nawena ĩjāni carea beaa. ³⁶ Néu ewadi ewarira jūesia. Néu ewabada quĩrāca bārāra trajadia ēberārāba mĭda ĩjānamārēā. Māwā ādjirāra Ācōrē ume ewariza zocai panania. Néu ewabariba edabara carea ĩsridabaribia. Ara maĭ quĩrāca bārāra ĩsridadia ēberārāba mĭ ĩjābada carea. Maĭ bērā dji néu ewabarira dji ubari ume ĩsrida panania.

³⁷ Dadjia jarabadara wārāa: "Abaada ne uida ĩa idjaba ababa ewaida ĩa." ³⁸ Ara maĭ quĩrāca mĭa bārāra diabuesia dewararāba upedadada ewadamārēā. Ādjia upedadada bārāba bia ewa panĭa.-

³⁹ Zocārā Samariadebemarā maĭ purude panabadaba Jesura ĩjāsidaa, wērāba nāwā jarada bērā: "Idjia mĭa jarasia jūma mĭa naēna odara." ⁴⁰ Samariadebemarāra Jesumaa zedapeda bedea djuburiasidaa ādji ume bemārēā. Maĭbe Jesura ādji purude ewari umé besia. ⁴¹ Idjia jaradia ĩade ādjirā awara zocārāba ĩjāsidaa. ⁴² Ādjirāba wērāa jarasidaa:

-Dairāba ababe ĩa jarada carea ĩjā panāēa, ātebara ĩjā panĭa idjia jaradia ĩada ũrĭpedada bērā. Dairāba cawasidaa idjira wārāda jūmarā ēdra edabarida.-†

Jesuba Galileade warra biabida

⁴³ Samariade ewari umé bapeda Jesura Galilea druadaa wāsia. ⁴⁴ Maĭ naēna idjia jaradoasia Ācōrēneba bedeabarira ara idji druadebemarāba wayadacada.‡ ⁴⁵ Jesu Jerusaleĭne ĩaside Galileadebemarā sida duanasidaa Egiptodeba ēdra pedada quĩrānebabada ewari badi carea. Mama Jesuba ne ununaca o ĩada unusidaa. Maĭ carea idji Galileade jūeside ādjirāba bia edasidaa.

⁴⁶ Galilea druade ĩade Jesura wayacusa Caná puruđaa wāsia idjia naēna baido uva ba babidamaa. § Maĭmisa Capernaual purude basia dji boroare trajabari dji dromada. Maĭ ēberā warrada bio cacua biē basia. ⁴⁷ Maĭne idjia ũrĭsia Jesura Judeadeba Galilea druadaa zesida. Ara maĭda Caná puruđaa

† 4:42 Jūmarā ēdra edabarida. Griego bedeađe ĩcara cartade idjaba ĩa ĩa "Crito."

‡ 4:44 Mateo 13:57; Marco 6:4; Luca 4:24. § 4:46 Juaĭ 2:1-11.

wāsia Jesu bΛmaa. Jūēpeda bedea djuburiasia idji warra jūācāyā nūmΛda biabiēde wāmārēā. ⁴⁸ Jesuba idjia jarasia:

–Bārāba ne ununacada ununaēbΛΓΛ mΛa jara bΛra ĩjānaēa.–

⁴⁹ BaribΛΓΛ dji ēberāba jarasia:

–MΛ Boro, mΛ warra jaidai naēna isabe wāna.–

⁵⁰ Jesuba jarasia:

–Diguidaa wādua. BΛ warrara biasia.–

Dji ēberāba ĩjāna bērā ara maΛda wāsia. ⁵¹ Diguiddaa jūēbΛΓΛde idji nezocarāba audiabaridapeda jarasidaa:

–BΛ warrara biasia.–

⁵² MaΛne idjia iwīdīsia:

–¿Sāλbe māwā biasi?

Ādjia panusidaa:

–Nuena λmādaυ buyadacarea dji cΛwamiara dugusia.–

⁵³ MaΛne dji zezaba cawasia ara maΛ hora quīrāca Jesuba bΛ warrara biasidaa asida. MaΛba idjia, jūma idji ēberārā bida Jesura ĩjāsidaa. ⁵⁴ Jesura Judeadeba Galileadaa jēda zebΛrΛza ne ununacada o babadjia. MaλΓΛ ne ununaca ođara dji umébema ne ununaca ođa basia.

5

Jesuba λnāūbada ewaride cacua biē bΛ biabida

¹ Māwānacarea judiorāba Jerusaleλ purude ewari dromada osidaa. MaΛ bērā Jesura mamaa wāsia. ² Jerusaleλ purude cuibadada bΛa judiorāba coropedada. MaΛ cuibadara dji purude eda wābada Oveja abada caita bΛa. Hebreo bedede Betzatá abadaa.* Dji baido caita de zaqueda juesuma panΛa. ³ Mama egode cacua biē beada, dauberrea beada, jīrū biē beada, bΛradrΛ bea sida zocārā baraasia. [Ādjirāba domimida jλā panabadjidaa. ⁴ Edaude bajānebema nezocada maΛ baido domimia ode zebadjia. Māwā obΛrΛde dji naārā maΛ baidode eda wābΛrΛda idji cacua biē badara biabadjia.]†

⁵ MaΛne ēberāda basia 38 poa cacua biē bΛda. ⁶ Jesuba maΛ ēberā egode tabΛ unuside cawasia idjira mama dārābΛrΛda. MaΛ bērā idjia iwīdīsia:

–¿BΛra bia quīrīā bΛca?–

⁷ MaΛne dji cacua biē bΛba panusia:

–Māē mΛ Boro, baribΛΓΛ mΛa neē bΛa caiba mΛra doeda bΛida domimiabΛrΛde. MΛ eda wāya bΛmisa dewarada mΛ na eda wābaria.–

⁸ Jesuba jarasia:

–PiradrΛdua. BΛ cΛđara edapeda nībade wādua.–

* 5:2 Betzatá. Griego bedede zocārā cartade “Betesda” wa “Betsaidá” bΛ bΛa.

† 5:4 Griego bedede λcΛrΛ cartade bedea corchetede bΛra neēa.

⁹ Ara maãda dji ãberãra biasia. Idji cãdara edapeda nĩbade wãsia. Baribãrã maã ewaridera ãnãũbada ewari basía. ¹⁰ Maã bẽrã judiorã dji dromarãba ãberã cacua biadaa jarasidaa:

–Idira ãnãũbada ewari bẽrã bã cãdara edecara ãã.–

¹¹ Maãne idjia panusia:

–Baribãrã mã biabidaba jarasia: “Bã cãdara edapeda wãdua.”

¹² ãdjirãba iwidisidaa:

–¿Caiba bãa mãwã bã cãdara edapeda wãduada asi?–

¹³ Baribãrã idji cacua biabida trãra adua basia. Jesura ãberãrã zocãrã nũmã tãena baadada ãyã wãna bẽrã idjia poya jaraẽ basía.

¹⁴ Mãwãnacarea Jesuba idjira ãcõrẽ de droma dajada unusia. Maãbe jarasia:

–Bio ãrĩdua: bãra biada bẽrã waa cadjiruara orãdua bã biẽ bada cãyãbara biẽara berãmãrẽã.–

¹⁵ Mãwãnacarea dji ãberãra judiorã dji dromarãmaa wãpeda jarasia idji biabidara Jesuda. ¹⁶ Mamaãba ãtaa judiorã dji dromarãba Jesura bio biẽ jara panesidaa maã ãberãra ãnãũbada ewaride biabida bẽrã. ¹⁷ Baribãrã Jesuba ãdjirãa jarasia:

–Mã Zeza ãcõrẽba wadibida ãnãũẽ ãberãrãra careba ãã idjaba mãa bida ãnãũẽ careba ãã.–

¹⁸ Jesuba mãwã ãcõrẽra idji Zezaada aside judiorã dji dromarãba wãrãda idjira bea quĩrĩã panesidaa. Idjia ãnãũbada ewaride o cara panãda oãa awara jarasia ara idjida ãcõrẽda.

ãcõrẽba ããã idji Warraa dia bãdebema

¹⁹ Maãbe Jesuba ãdjia jarasia:

–Mãa wãrã beãeada bãrãa jaraya: mã, ãcõrẽ Warraba ara mãduba cãrẽ sida poya oãa. Baribãrã mãa unu ãã mã Zezaba o ããda. Jũma mã Zezaba o ããra mãa bida o ãã. ²⁰ Mã Zezaba mãra quĩrĩã ãã. Maã bẽrã jũma idjia o ããra mãã unubibaria. Maã awara idjia naã ne ununaca oãa cãyãbara ne waibãlara ããda unubiya. Maã carea bãrãba cawa crĩchadaẽ duanenia.

²¹ Mã Zezaba beudarã ãrẽbabipeda zocai ããbari quĩrãca mãa zocai baira mãa dia quĩrĩãbãrãã diabaria. ²² Mã awara mã Zezaba ni ãããda cawa oãa. ãtebãrã mãra ããsia jũmarãda cawa omãrẽã. ²³ Mãwã jũmarãba mã Zeza waya panã quĩrãca mã sida wayãdia. Mã wayãẽ ããba mã Zeza sida wayãẽ ãã, mã Zezaba mãra naã ãjũãnaa diabueda bẽrã.

²⁴ Wãrã arada mãã jaraya: bariduaba mã beãeada ãrĩpeda mã Diabuedada ãjãibãrã, mã ãberãra idji ume ewariza zocai ãaya. ãcõrẽba idjira biẽ ããã. Wãrãda mã ãberãra

‡ 5:16 Griego beedeade ãããã cartade idjaba ãã ãã: “Bea quĩrĩã panesidaa.”

beu baɖada zocai ɓaya. ²⁵ Wārā arada m̄la jaraya: ewari zeida baɖara jūēsia. Namaλba λtaa beuda quĩrāca ɓeaba m̄, Ācōrē Warra bedeada ūrīnia. M̄ ĩjābλdaba zocai ɓai arada edadia. ²⁶ M̄ Zezara zocai ɓai djibaria. M̄la maλ zocai ɓaira diabaria idjia m̄la diada bērā. ²⁷ Maλ awara m̄ra ɓasia jūmarāda cawa omārēā, m̄ra Naλ Djara Edada bērā. ²⁸ M̄la jara ɓa carea cawa crīchadaē ɓearānada. Wārāda ewari aba jūmarā beudarāba m̄, Naλ Djara Edada bedeara ūrīnia. ²⁹ Maλne jūmarāda λrēbadia. Ne bia o ɓeada ra λrēbadia Ācōrē ume ewariza zocai beadi carea, baribλra cadjirua o ɓeada ra λrēbadia m̄la biē ɓamārēā.

³⁰ Ara m̄duba cārē sida poya oēa. M̄la ēberāra cawa obaria m̄ Zezaba jarabλra quĩrāca. M̄la jipa cawa obaria. M̄la quĩrā ɓa quĩrāca ocaa ātebλra m̄ Zeza, m̄ Diabuedaba quĩrā ɓa quĩrāca obaria.

¿Cairāda Jesuare bedebada?

³¹ M̄la jara ɓara wārāmīna ara m̄djidebemada bedea ɓa bērā bārāmaarā wārāéca ɓa.* ³² Baribλra m̄ Zezara m̄are bedea ɓa. M̄la cawa ɓa idjia jara ɓara wārāda. ³³ Maλ awara bārāba ēberārāda Borocuebari Juaλmaa diabuesidaa m̄nebemada iwididamārēā. Maλne idjia jaradara wārā basia.† ³⁴ M̄la jλrāē ɓa ēberāda m̄are bedeamārēā. Baribλra Juaλba m̄nebema jaradara m̄la biɖa bārā jara ɓa ēdrλdamārēā. ³⁵ Juaλra ĩbīrā urua quĩrāca basia. Bārāra idji λnaane ɓasrida panasidaa idjira bārā ume dārā ɓadaēmīna.

³⁶ Baribλra Juaλba jarada cāyābara naλgλda m̄are biara bedea ɓa. M̄ Zezaba obi ɓada m̄la jūma o ɓa bērā cawabi ɓa m̄ Zezaba m̄ra wārāda diabuesida. ³⁷ Wārāda m̄ Zeza, m̄ Diabuedara m̄are bedea ɓa. Baribλra bārāba idji bedeara ūrīnaca‡ idjaba idjira ununaca. ³⁸ Idjaba idji bedeara bārā sode neē ɓea,* m̄, idjia Diabuedara ĩjānaca bērā. ³⁹ Bārāba Ācōrē Bedeara quĩrācuitta acλbadaa crīcha panλ bērā maλgλdeba Ācōrē ume ewariza zocai ɓeada. Maλ cartaba m̄nebemadrλ bedea ɓa. ⁴⁰ M̄wāmīna bārāra m̄maa ze quĩrānaca zocai ɓai edadi carea.

⁴¹ M̄la jλrāē ɓa bārāba m̄ra bia ununamārēā. ⁴² Maλ awara m̄la bārāra cawa ɓa. Cawa ɓa bārāba Ācōrēra quĩrānacada. ⁴³ M̄ra m̄ Zeza trāneba ze ɓa, baribλra bārāba m̄ra bia edadaē panλa. Maλne dewarada ara idji trāneba zeibλra, maλgλra bārāba bia edabadaa. ⁴⁴ Bārāba ababe quĩrā panλa dewararāba bārāra bia ununida. Ācōrē aba ɓaba bārāda bia unuida jλrλdaēbλra λsāwā idjida ĩjāni?

§ 5:27 Daniel 7:13-14. * 5:31 Deuteronomio 19:15. † 5:33 Juaλ 1:19-34.

‡ 5:37 Exodo 33:11. § 5:37 Exodo 19:9. * 5:38 Josue 1:8-9.

⁴⁵ Crīcharānadia mā Zeza quīrāpita māa bārāra biē jaraida. Bārāba Moisedeba bia pananida jāā panāa. Baribāra ara mā Moiseba bārāra mā Zeza quīrāpita biē jaraya. ⁴⁶ Bārāba Moiseba jaradada wārāda ijā pananabara māra ijācasidaa, Moiseba mānebemada Ācōrē Bedeade bāda bēra.† ⁴⁷ Baribāra Moiseba bāda sida ijānaēbāra ζsāwā mā bedeada ijāni?–

6

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Luca 9:10-17

¹ Māwānacarea Jesura Galilea amene droma wa quīrārā wāsia. Mā amene dromara idjaba Tiberia abadaa.* ² Jesuba ne ununaca o bādeba cacua biē beara biabicuasida. Zocārā ēberārāba māra unu panana bēra idji caidu wāsidaa. ³ Mābe Jesura idji ume nībabadarā ume eya zaquedaa wānapeda egode chūpanesidaa. ⁴ Mā ewaride judiorā Ēgiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewarida caita basia. ⁵⁻⁶ Māne Jesuba unusia ēberārā zocārā idjima zebadada. Jesuba bio cawa basia cārēda oida baribāra Pelipea iwidisia:

–Paāra ζsāma nēdodi jūma naāgarā ēberārā ne cobidi carea?–

Jesuba māwā iwidisia Pelipeba casa panui cawaya.

⁷ Pelipeba panusia:

–Ēberā dosciento ewari trajada parataba paā nēdobāda sida araēa ādjirāza māri cobidi carea.–

⁸ Māne Simoā Pedro djaba Andreda basia. Idjira Jesu ume nībabari basia. Mā Andreda jarasia:

⁹ –Warra nama bāba cebada oda paāda juesuma erobāa idjaba bedada umé erobāa. Baribāra jācua ēberārā zocārā duana itea māda ζsāwāi?–

¹⁰ Mama pōājārā ida basia. Mā bēra Jesuba jarasia:

–Jūmarā jaradadua pōājārāne chūpanenamārēa.–

Ara māda egode chūpanesidaa. Ādjirāra dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca bāa. ¹¹ Jesuba paāra jāwade edapeda Ācōrēa bia bāada asia. Mābe idji ume nībabadarā jarasia ēberārā jedecadamārēa. Bēda sida ara mā quīrāca osia jūmarāba aduba codamārēa. ¹² Jūmarāda jāwūā ne copedacarea Jesuba idji ume nībabadarā jarasia:

–Dji adubadara jūma jāra pedadua ni māri bida ārīrāmārēa.–

¹³ Ara māda jāra pesidaa. Doce jamara birasidaa mā paā cebada oda juesumanebema adubadaba. ¹⁴ Jesuba māwā

† **5:46** Deuteronomio 18:15-19. Wārāda jūma Ācōrē drōāenabema cartade bā bāra Jesudebema. * **6:1** Galilea. Mā amene dromara Antiguo Testamentode “Quineret” wa “Cineret” trā jarabadidaa. Luca 5:1de jara bāa “Genesare.”

odadeba cawabisia idjira Ācōrēneba ze ḅada. Ēberārāba maļ ununapeda jarasidaa:

–Wārāda naļgāra Ācōrēneba bedebari dji droma, dji naļ ėjũāne zeida ḅadaa.–†

¹⁵ Baribāra Jesuba cawasia ēberārāba idjira ōgo ededida ādjirā boroda ḅadi carea. Maļ carea wayacusa iduba eyade ātaa wāsia.

Jesu do ārā nĩbada

Mateo 14:22-27; Marco 6:45-52

¹⁶ Queudacarea Jesu ume nĩbabadarāra doeda amene dromanaa wāsidaa. ¹⁷ Jābade badosidade Jesura ādjimaa wadibida jũéé ḅasia. Baribāra waa quĩrārā chā wāsidaa Capernauļne jũēni carea. Māwā ḅade bio pāisosa nūmesia. ¹⁸ Maļne nāūrāda dji cābāyā puá nūma bērā amene dromara bogozoa nūmesia. ¹⁹ Do quēsida wāḅadade unusidaa Jesura do ārā nĩda.‡ Ādjimaa zebāra bērā ne wayasidaa. ²⁰ Baribāra Jesuba jarasia:

–Māda jāwā ḅa. Ne wayarānada.–

²¹ Maļne idjira jābade ḅasrida edasidaa. Ara maļda ādji wāḅadama jũesidaa.§

Jesura zocai bai diabari paļa

²² Maļ nurēma ēberārā waa quĩrārē duanenaba quĩrānebasidaa jābada ababe ḅasida. Cawa panasidaa maļ jābade Jesu ume nĩbabadarāra wāsidaa. Idjaba cawa panasidaa Jesura ādjirā ume wāé basida. ²³ Maļne dewara jābada Tiberia purudeba jũecuasia Jesuba Ācōrēa bia ḅada apeḅa ēberārāa paļ cobigadama. ²⁴ Māwā ḅade ēberārāba cawasidaa Jesura, idji ume nĩbabadarā sida mama panlēda. Maļ carea ādjirāra maļ jābade ḅadocuadapeḅa Capernauļnaa Jesu jarade wāsidaa. ²⁵ Jesu amene droma quĩrārē unusidade iwidisidaa:

–Jaradiabari, ḅara ¿sāļbe nama jũesi?–

²⁶ Jesuba panusia:

–Wārā arada māa jaraya: bārāba cawadaē panā māa ne ununaca odaba cawabi ḅada. Māra ababe jarā panā jāļ paļ copeḅadaba jāwũāpedada bērā. ²⁷ Trajarānada paļ berawabarida edadi carea. Ātebāra trajadada paļ Ācōrē ume ewariza zocai bai diabarida edadi carea. Maļgāra mā, Naļ Djara Eḅadaba diaya. Dadji Zeza Ācōrēba māra maļ carea ḅasia.–

²⁸ Maļ bērā ādjirāba iwidisidaa:

† 6:14 Deuteronomio 18:15-18. ‡ 6:19 Maļ amene dji jedeara die kilómetro ḅa. Maļgāba jara ḅa cinco wa sei kilómetro wi wāḅada basida. § 6:21 Maļ versículora griego bedede idjaba jara ḅa: “Maļne idjira jābade eda quĩrā panāne ādji wāḅadama jũesidaa.”

-Dairāba ¿cārēda odida panΛ Ācōrē traju odi carea?-

²⁹ Jesuba panusia:

-Ācōrēba obi bΛ trajura naλgΛa: mλ, idjia Diabuedada ijānida panΛa.-

³⁰⁻³¹ Maλ carea ādjirāba Jesua iwidisidaa:

-¿BΛa dairāa cārēda unubi bΛ bedea ijānamārēā? Dadjirā drōā naēnabemaba ējūā pōāsa ewaraga bΛde manāda cosidaa. Ācōrē Bedeade jara bΛa: "Idjia bajānebema paλda diasia ādjirāba codamārēā."* ¿BΛa cārēda oi?-

³² Maλne Jesuba panusia:

-Wārā arada mλa jaraya, maλ bajānebema paλra Moiseba diaē basía. Mλ ZezabΛΛ diasia. Maλ awara bajānebema paλ dji arada ēberārāa dia bΛa. ³³ Maλ paλ bajāneba zedaba zocai bai arada dia bΛa.-

³⁴ Ādjirāba jarasidaa:

-Dai Boro, maλ paλra dairāa ewariza dia badua.-

³⁵ Jesuba jarasia:

-MλdrΛ maλ paλa. MλabΛΛΛ zocai bai arada diabaria. Maλ bērā mλmaa zebΛΛΛra waa jarra baēa. Mλ ijā bΛra waa opichia baēa. ³⁶ BaribΛΛΛ mλa jarada quīrāca, mλa ne ununaca odada bārāba unusidamīna ijānaē panΛa. ³⁷ Mλ Zezaba mλa dia bΛ ēberārāra mλ ijāne zedia. Mλmaa zebΛdara mλa āyā jΛretaēa. ³⁸ Mλra bajāneba zeē bΛa mλa quīrīā bΛda oi carea. ĀtebΛΛΛ zesia mλ Diabuedaba quīrīā bΛda oi carea. ³⁹ Mλ Diabuedaba quīrīā bΛa idjia mλa diadarāra ni aba bida aduaēda. Quīrīā bΛa naλ ewari jōnacarea mλa jūma ādjirāra λrēbabida. ⁴⁰ Mλ Zezaba wārāda quīrīā bΛa ēberārāba mλra idji Warada cawadapeda ijānida idji ume ewariza zocai beadamārēā. MāwābΛΛΛ mλa ādjirāra naλ ewari jōnacarea λrēbabiya.-

⁴¹ Jesuba jaradoasia "bajāneba zeda paλra mλa." Maλ carea judiorā arima beaba idjidebemada biē bedeasidaa. ⁴² Nāwā jarasidaa:

-¿NaλgΛra Jesu, Jose warraēca? Dji zeza, dji papa sida dadjirāba unubadaa. ¿Cārē cārēā idjira bajāneba zesiada a bΛ?-

⁴³ Māwā panΛne Jesuba jarasia:

-Waa biē bedearānadua. ⁴⁴ Ni abaΛba poya mλra ijāēa mλ Zeza, mλ Diabuedaba idjida mλmaa eneēbΛΛΛ. BaribΛΛΛ mλ Zezaba eneibΛΛΛ naλ ewari jōnacarea maλ ēberāra mλa λrēbabiya ewariza zocai bamārēā. ⁴⁵ Ācōrēneba bedeadadarā cartade nāwā jara bΛa: "ĀcōrēbΛΛΛ jūmarāa jaradiaya."† Māwā bariduaba mλ Zeza bedea ūrīpeda idjideba cawapeda mλ ijāne zeya.

* **6:30-31** Exodo 16:4,15; Salmo 78:24; Nehemia 9:15. † **6:45** Isaía 54:13.

⁴⁶ Maḷgaba jaraē ḅaa abaḅba dadji Zezara unusida. Ababe mābaḅḅa Ācōrēra unubaria idjimaḅba zeda bēra. ⁴⁷ Wārā arada māa jaraya: ēberāba māda iḷāibḅḅa Ācōrē ume ewariza zocai ḅaida erobaya. ⁴⁸ Māra paḷ zocai ḅai araa. ⁴⁹ Bārā drōā naēnabemarāba ējūā pōāsa ewaraga ḅade maná co pananara ababe djico basía. Co pananamīna beusidaa. ⁵⁰ Baribḅḅa bariduaba naḷ paḷ bajāneba zedada coibḅḅa beuēa. ⁵¹ Paḷ zocai ḅai arara māa. Bariduaba maḷ paḷda coibḅḅa ewariza zocai baya. Māa dia ḅa paḷra mḷ djaraa. Maḷgāra māa diaya ēberārāba zocai ḅai arada erobeadamārēā.–

⁵² Māwā ḅade judiorā ādjiduba quīrūquīrū duanḅa jara duanesidaa:

–¿Sāwā idji djarada dadjirāa cobī?–

⁵³ Maḷne Jesuba jarasia:

–Wārā arada māa jaraya: bārāba mḷ djarada codaēḅḅa, mḷ oa sida dodaēḅḅa, zocai ḅai arada edadaēa. ⁵⁴⁻⁵⁵ Mḷ djarara cobada dji wārā araa. Mḷ oara dobada dji wārā araa. Maḷ bēra mḷ djara co ḅa, mḷ oa do ḅaba Ācōrē ume ewariza zocai baira erobaa. Naḷ ewari jōnacarea māa maḷ ēberāra ḷrēbabiya.

⁵⁶ Mḷ djara co ḅa, mḷ oa do ḅara mḷ ume ḅaa idjaba māra idji ume ḅaa. ⁵⁷ Mḷ Zeza, mḷ Diabuedaba zocai ḅaida diai carea erobaa. Māra idjideba zocai ḅaa. Ara maḷ quīrāca mḷ djara co ḅaba māneba zocai ḅai arada erobaa. ⁵⁸ Māra paḷ bajāneba zeda dji araa. Bārā drōā naēnabemarāba manāra cobadjidamīna jūma beusidaa. Baribḅḅa māra maná quīrāca ḅāēa. Naḷ paḷ co ḅara ewariza zocai baya.–

⁵⁹ Jesuba jūma maḷgāra Capernauḷne jaradisia judiorā dji jarebada dede.

Jesu bedeadeba Ācōrē ume ewariza zocai pananinebema

⁶⁰ Maḷ jaradia ḅa ūrīsideade zocārā Jesu ēpē beaba jarasidaa:

–Idjia jaradara zarea ḅaa. ¿Caiba poya iḷāi?–

⁶¹ Jesuba cawasia idjia jaradiada carea ādjirāra māwā biē bedea panada. Maḷ bēra jarasia:

–Māa jaradiadara ¿bārāmaa zarea ḅaca? ⁶² Māwā baibḅḅa bārāba ¿sāwā crīchaēi mḷ, Naḷ Djara Edadara ḷtaa naēna ḅadamaa wāḅḅada unusidara? ⁶³ Ācōrē Jaurebaḅḅa zocai ḅai arara diabaria. Naḷ djaraba diaca. Māa bārāa jaradia ḅara Ācōrē Jaureba zocai ḅai ara dia ḅadebema. ⁶⁴ Baribḅḅa ḅcaḅa bārāba wadibida mḷ bedeara iḷānaē panaa.–

Jesuba māwā jarasia idjia naēnaēda cawa ḅada bēra cairāba idji bedeara iḷānaēda idjaba caibḅḅa idjira jidabida.

⁶⁵ Maḷne Jesuba jarasia:

–Maḷ carea māa jarasia: mḷ Zezaba ēberāda māmaa eneēḅḅa, maḷ ēberāba poya māra iḷāēā.–

⁶⁶ Mañ carea zocārã Jesu ĕpĕ pananarãba idjira igarasidaa. Waa idji ume nĩbadaĕ basĩa. ⁶⁷ Mañ bĕrã Jesuba idjia doce edadarãa jarasia:

-¿Bãrã sida wãbΛΓΛdica?-

⁶⁸ Simoñ Pedropa panusia:

-Dai Boro, daida ¿caimaa wãni? Aba bΛabΛΓΛ dairãa jaradi-abaria Ācõrĕ ume ewariza zocai beadamãrĕã. ⁶⁹ Dairãba bΛ bedeara wãrãda ĩã panΛa, idjaba dairãba wãrãda cawa panΛa bΛra Ācõrĕba diabueda jipa bΛda.-

⁷⁰ Jesuba jarasia:

-Bãrã doce panΛra mãa edasia mñ ume nĩbadamãrĕã. BaribΛΓΛ bãrãnebemada aba diaurudea.-

⁷¹ Jesuba Juda, Simoñ Iscariote warradebemada bedea basĩa. Idjia ĩrũare Jesura jidabisia idji ume nĩbabadarã doce panΛnebemamĩna.

7

Jesu djabarãba idji ĩãnaĕ panana

¹ Mãwãnacarea Jesura Galilea druade pΛΓΓΛa nĩbasĩa. Judea druadaa wã quĩrĩãĕ basĩa judiorã bororãba idjira bea quĩrĩã panana bĕrã. ² Mañne judiorã de zaquede warrewarrea panabada ewarira caita basĩa.* ³ Mañ bĕrã Jesu djabarãba idjĩa jarasidaa:

-Biarã bΛa bΛra Judeadaa wãida bΛ ĕpĕ bea jãmabemarã bida bΛa obarira ununamãrĕã. ⁴ Trã bΛga ba quĩrĩã bΛba ne o bΛra mĕrã ocaa. BΛa ne ununacada o bΛ bĕrã ebuda odua jũmarãba cawadamãrĕã.-

⁵ Jesu djabarãba mãwã jarasidaa ãdjia bida idjira Ācõrĕba diabuedada ĩãnaĕ panΛ bĕrã. ⁶ Mañne Jesuba ãdjĩa jarasia:

-Mñ wãi ewarira wadibida jũĕĕ bΛa baribΛΓΛ bãrãra baridua ewaride wãnida panΛa. ⁷ Nañ ĕjũãnebemarãba bãrãra quĩrãma panΛĕa. MñdrΛ quĩrãma panΛa, ãdjirãba cadjirua obadada mãa ebuda jara bΛ bĕrã. ⁸ Wãnadua mã ewari droma o panΛmaa. Mñra wadi wãĕa mñ wãi ewarira jũĕĕ bΛ bĕrã.-

⁹ Mãwã jarapeda Galilea druade besĩa.

De zaquede warrewarrea panabada ewari o panΛmaa Jesu wãna

¹⁰ Jesu djabarãra mã ewari droma o panΛmaa wãsidaa. Mãwãnacarea Jesura wãsia. BaribΛΓΛ ebuda wãĕ basĩa ĕberãrãba cawarãnamãrĕã. ¹¹ Judiorã bororãba idjira jΛΓΛ panasidaa. Ādjirãba iwidibadjidaa:

-¿Jãñ Jesura sãma bΛ?-

* 7:2 Levitico 23:33-43.

12 Mañne zocārā arima duanΛba Jesudebemada iwidrΛa bedea duanasidaa. ΛCARΛba jarabadjidaa: “Idjira ēberā bīaa,” baribΛΓΛ dewararāba jarabadjidaa: “Māwāēa; idjira sewaida bΛa.” 13 BaribΛΓΛ judiorā bororāda waya panΛ bēra ni abaΛba Jesudebemada jīgua bedeadaca basía.

14 Mañ ewari droma ēsidra obΛdade Jesura Ācōrē de dromanaa wāpeda dajadaare jaradia besia.† 15 Māwā bΛde judiorā bororāba cawa crīchadaē basía. Nāwā jīgua jarasidaa:

–Ni abaΛba nañ ēberāa jaradiadaē badamīna ¿sāwā jācua cawa bΛ?–

16 Mañne Jesuba ādjía jarasia:

–Mā jaradia bΛra māreēa, ātebΛΓΛ mā Diabuedadea.

17 Ācōrēba quīrīā bΛda bariduaba oi carea bΛbΛΓΛ, mañ ēberāba ebuda cawaya ara mādji crīchadeba bedeaē bΛda. ĀtebΛΓΛ idjia cawaya mā jaradia bΛra Ācōrēneda. 18 Bariduada ara idji crīchadeba bedea bΛbΛΓΛ māwā o bΛa ēberārāba idjidebemada bia bedeadamārēā. BaribΛΓΛ abaΛba quīrīā bΛbΛΓΛ dewararāba idji diabuedadebemada bia bedeadida, wārā bedeadada jarabaria; sewa ocaa.

19 Moiseba Ācōrē leyra bārāa diasia. BaribΛΓΛ bārāba mañ leyra ijānaca. Mañ careabΛΓΛ bārāba māra bea quīrīā panΛa.–

20 Mañne ēberārāba iwīdisidaa:

–¿Caiba bΛra bea quīrīā bΛ? ¿Jai bΛ cacuade bΛba māwā crīchabi bΛca?–

21 Jesuba panusia:

–Māa ñnāūbada ewaride ne ununaca aba oda carea bārāba cawa crīchadaē basía.‡ 22 BaribΛΓΛ bārā sīda ñnāūbada ewaride ne obadaa. Umaquīrā cacuara wēāgobadaa Moiseba bΛda quīrāca. (Wārāda māwā odira Moisedeba zeē basía, ātebΛΓΛ bārā drōā naēnabemaneba zesia.)§ 23 Ācōrēba Moiseba diada ley ijā odī carea bārāba ñnāūbada ewaride bīda warra zaque cacuara wēāgobadaa. Mañda bārāra ¿cārē cārēā mā ume quīrū panΛ ñnāūbada ewaride ēberā biabīda carea? 24 Bārāba unu panΛ carea biē bedearānada, ātebΛΓΛ wārā arada cawadapeda jipa bedeadadua.–

¿Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca?

25 Jesuba Jerusaleñne jaradia basīde mañ purudebemarāba jara panasidaa:

–¿Idjiēca beadi carea jarΛ panΛra? 26 ACΛdadua, idjira nama ebuda bedea bΛa. BaribΛΓΛ ni abaΛba idjía ni cārē sīda jaradaē panΛa. Māēteara dadjirā bororāba crīcha panΛsicada

† 7:14 Mañ ewari dromara ocho ewari obadjidaa. ‡ 7:21 Juañ 5:1-9. § 7:22 Genesi 17:10-27.

idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. * 27 Baribara dadjirāba cawa panā idjira sāmabemada. Ācōrēba ēdra edabari diai jarada zebara de ni ababa cawadaē idjira sāmāba zebara da.-†

28 Mañe Jesuba Ācōrē de droma dajada jaradia ba de jigua jarasia:

-Wārāda bārāba māra unubadaa idjaba cawa panā sāmā babarida. Baribara māra ara mādjideba zeē ba, ātebara māra ze ba wārā jarabarideba. Bārāba idjira cawadaē panā. 29 Mā idjira cawa ba idjideba zeda bēra. Idjia māra diabuesia.-

30 Mañ carea ādjirāba Jesura jida quirā panasidaa, baribara ni ababa jidadaē basia idji ewarira jūē ba de bēra. 31 Mañe zocārāba idjira ijāsidaa. Ādjirāba jarasidaa:

-Ācōrēba ēdra edabari diai jarada zebara de ħnaē ēberāba o ba cāyābara ne ununaca waibara ba da oica?-

Pariseorāba Jesu jidadi carea panana

32 Pariseorāba cawasidaa ēberārāba Jesudebemada iwidra bedea duanda. Mañ carea ādjirāba, sacerdote bororā bida Ācōrē de dromanebema zarrarāda diabuesidaa Jesu jidade wānamārēa. 33 Māwā panane Jesuba ēberārā jarasia:

-Māra bārā ume dārā baēa. Jāwā bapeda mā Diabuedamaa wāya. 34 Bārāba māra jara māwāmīna ununaēa. Mā wābaramā bārāra poya wānaēa.-

35 Mañ carea judiorā arima beaba ara aduba jara duanasidaa:

-Ķsāmaa wāi bēra dadjirāba idjira waa ununaē? ĶGriegorā druadaa wāica judiorā jāma bea jaradai carea? 36 ĶCārē cārē idjia māwā jara ba: “Bārāba māra jara māwāmīna ununaēa”? Idjaba Ķcārē jara ba “mā wābaramā bārāra poya wānaēa”?-

Baido zocai bai ara diabaridebema

37 Mañ ewari droma o panane dji jirūarebema ewarira dji dromaara basia. Jesura jirūarebema ewaride āta nūmepeda jigua jarasia:

-Bariduada opichia babara māma zedua, mābe baido zocai bai aradebemada dodua. 38 Ācōrē Bedeade jara ba bariduaba māda ijāibara zocai bai arara idjideba do quirāca dewararāma wea jira beya ādjia bida edadamārēa.-‡

* 7:26 Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego bedeade ba ba “Crito.”

† 7:27 Ķcārā judiorāba jarabadjidaa Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ni ababa cawadaēda aba idjia Israel ēdra edabara da. ‡ 7:38 Isaia 44:3; 55:1-4; 58:1; Joel 3:18; Zacaria 13:1.

³⁹ Jesuba maḷgΛdeba cawabisia idji iḷjābΛdaba Ācōrē Jaurera edadida. Maḷ ewaride Ācōrē Jaurera wadi zeē basia Jesura wadibida bajānaa wāé bada bēra.

Ēberārāba Jesudebema wariwaria bedea duanana

⁴⁰ Maḷ bedea ūrīside arima duanΛrāba jarasidaa:

–Wārāda naḷ ēberāra Ācōrēneba bedeabari dji droma zeida badaa.–[§]

⁴¹ Idjaba ḷcΛrΛba jarasidaa:

–Idjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraḍaa.–

BaribΛrΛ dewararāba jarasidaa:

–Māwāéa. Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraḍara Galileadeba zeēa. ⁴² ¿Ācōrē Bedeade jara bΛéca idjira Davideba zeida? ¿Davi puru Beleḷneba zeéca?–*

⁴³⁻⁴⁴ Māwā Jesudebemada wariwaria bedea duanΛne ḷcΛrΛba idjira jida quiḷiā panasidaa, baribΛrΛ ni abaΛba jidadaé basía.

Judiorā bororāba Jesu iḷjānaé panana

⁴⁵ Ācōrē de dromanebema zarrarāra jēda wāsidaa pariseorā, sacerdote bororā ume ābaa duanΛmaa. BaribΛrΛ Jesura jidadaé basía. Maḷ bēra ādjirāba zarrarāa iwidisidaa:

–¿Cārē cārēā idjira enenaé basi?–

⁴⁶ Maḷne zarrarāba panusidaa:

–Ni abaΛ ēberāda jāḷ ēberā bedeabari quiḷrāca bedeacaa.–

⁴⁷ Maḷ carea pariseorāba jarasidaa:

–¿Māēteara idjia bārā sida cūrūgasica? ⁴⁸ Dai pariseorāba, dewara dji droma bea bida ni abaΛba idjira iḷjānaé panΛa. ⁴⁹ Idji iḷjā beaba Ācōrē leyra adua tabeaa. Ācōrēba ādjira cawa oya.–

⁵⁰ Maḷne Nicodemoda ādjirā ume basia. Idjira Jesumaa naēna diamasi bedeade wā bada basía.† MaḷgΛba ādjirāba jarasia:

⁵¹ –BaribΛrΛ ¿dadjirā leyba jara bΛca baridua ēberāda cawa odida panΛda idji bedea ūrīni naēna? ¿Idjia odada naārā cawadida panΛéca?–

⁵² Ādjirāba panusidaa:

–¿Māwāra bΛra Galileadebemaca? Ācōrē Bedeara bio acΛbari ḍadua. Maḷne bΛa cawaya ni abaΛ Ācōrēneba bedebarida Galileadeba zeéda.–‡

[§] **7:40** Juaḷ 1:21; 6:14; Deuteronomio 18:15-19. * **7:42** Davi. 2 Samuel 7:12; Salmo 89:3-4; 132:11-12. Beleḷ. Miquea 5:2. † **7:50** Juaḷ 3:1-12. ‡ **7:52** Pariseorāba āi jarasidaa. 2 Reye 14:25de jara bΛa Jonára Gat-heferdebemada. Maḷ purura Nazare caita basia Galilea druaé.

[⁵³ Māwā duananapeda jūmarāda ādji deza wābARASidaa. §

8

Wērā daunemana Jesumaa edepedada

¹ Maḷbe Jesura Olivo eyadaa wāsia. ² Nurēma diapeda wayacusa Ācōrē de droma dajadaa wāsia. Mama ḅAde ēberārā zocārā idjimaa zesesisidaa. Egode chūmepeda ādjirāa jaradia besia.

³⁻⁴ Māwā duanane judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida wērā daunema ḅA jidapedadada enesidaa. Maḷ wērāra arima duanā ēsi ḅAḍapeda Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, naḷ wērāra daiba jidasidaa abaḷ ume daunema ḅAda. ⁵ Dadjirā leyde Moiseba nāwā bea wērārāda mōgaraba tabari beabisia.* ¿ḅAmaarā bia ḅACA māwā odida?–

⁶ Ādjirāba māwā jarasidaa Jesuba sāwā panui cawaya. Idjida biē jaradida crīchasisidaa. Maḷne Jesura edaa ḅarru chūmepeda idji jḷwa jīwīnība egorode ḅA besia. ⁷ BaribARḷ ādjirāba mīā sē iwidi panḷ bērā piradrḷpeda jarasia:

–Dji cadjirua ocaba naḷ wērāra mōgaraba tabarida ḅA.–†

⁸ Māwā jarapeda Jesura wayacusa edaa ḅarru chūmepeda egorode ḅA besia. ⁹ Jesuba jarada ūrīsidade ara maḷda aba aba wābARḷ nūmesia.‡ Naārā drōārāda āyā wāsidaa. Maḷbe cūdrarā sida wābARASidaa. Jesura maḷ wērā ume iduba besia.

¹⁰ Jesu ḷta nūmebARḷde wērāra iduba nūmḷda unusia. § Maḷbe iwīdisia:

–ḅA biē jara duananara ¿sāma panḷ? * ¿Caiba ḅARA biē ḅAI?–

¹¹ Wērāba panusia:

–Ni abaḷba, mḷ Boro.–

Jesuba jarasia:

–Mḷa bida ḅARA biē ḅAḷēa. Wādua, baribARḷ waa cadjiruara orādua.–]

Jesu naḷ ējūānebemarā itea ḷnaa

¹² Māwānacarea Jesuba ēberārā wayacusa jarasia:

–Mḷra naḷ ējūānebemarā itea ḷnaa quīrāca ḅA. Bariduaba mḷda ēpēibARḷ pāīmane nībaḷēa, ātebARḷ ḷnaane ḅA bērā zocai bai arada erobaya.–

¹³ Maḷne pariseorāba Jesua jarasidaa:

–ḅA ara ḅADjidebemada bedea ḅA bērā maḷba jaraē ḅA ḅA jara ḅARA wārāda.–

§ 7:53 Griego bedeeade zocārā cartade versículo 7:53deba aba 8:11daa neēa. ḷCARḷ cartade Luca 21:38are odja ḅA. * 8:5 Idjaba jara ḅA dji umaquīrā sida beuida ḅAda. Levitico 20:10; Deuteronomio 22:22. † 8:7 Deuteronomio 17:6-7. ‡ 8:9

Griego bedeeade ḷCARḷ cartade naḷ sida ḅA ḅA: “Ādji sode cawa panasidaa jipaē beada.” § 8:10 Wērā iduba nūmḷda unusia. Griego bedeeade ḷCARḷ cartade maḷra neēa. * 8:10 ḅA biē jara duananara. Griego bedeeade ḷCARḷ cartade maḷra

neēa.

14 Jesuba jarasia:

–Ara m̄djidebemada bedea b̄am̄ina m̄la jara b̄ara w̄ar̄a araa. M̄la cawa b̄la m̄lra s̄ama b̄a zesida idjaba s̄ama waya w̄aida. Barib̄l̄l̄ b̄ar̄ba m̄lra adua pan̄a.† 15 B̄ar̄ba nāl̄ ějũãnebema cr̄icha deba m̄lra ac̄l pan̄a. M̄la ni aba b̄da m̄w̄a ac̄l caa. 16 M̄la dj̄r̄a s̄aw̄a beada ac̄l ped̄a jaraib̄l̄l̄, m̄la jara b̄ara w̄ar̄a araa, m̄lduba b̄a m̄w̄a jara ě b̄a b̄er̄a. Āteb̄l̄l̄ m̄ Zeza, m̄ Diabued̄aba m̄l ume m̄w̄a jara b̄la. 17 B̄ar̄a leyde jara b̄la ěber̄a um̄eba abari bedeada jarad̄ib̄l̄l̄ ādjia jara pan̄ara w̄ar̄ada.‡ 18 Ara māl qūr̄aca ara m̄djidebemada bedea b̄la, idjaba m̄ Zeza, m̄ Diabued̄ara m̄lare bedea b̄la.–

19 Mālne ādjir̄ba Jesua iw̄idisidaa:

–M̄ĕteara b̄l Zezara ĳs̄ama b̄l?–

Jesuba panusia:

–B̄ar̄ba m̄lra adua pan̄a idjaba m̄ Zeza sida adua pan̄a. B̄ar̄ba m̄l̄da w̄ar̄ada cawab̄dabara, m̄ Zeza sida cawa-casidaa.–

20 Jesuba Āc̄r̄e de droma dajada, parata Āc̄r̄ea diabadama jaradia baside j̄ma māl̄l̄ra jarasia. Barib̄l̄l̄ ni aba b̄ba idjira jidada ě basia idji ewarira wadi jũĕĕ b̄da b̄er̄a.

M̄l w̄ab̄l̄l̄maa b̄ar̄ra poya w̄anaĕa

21 Mālbe Jesuba jarasia:

–M̄lra w̄aya. W̄anacarea b̄ar̄ba m̄lra j̄l̄l̄dia barib̄l̄l̄ un-unaĕa. B̄ar̄ba m̄l̄da ĳj̄anaĕ b̄er̄a cadjiruade beudia. W̄ar̄ada m̄l w̄ab̄l̄l̄maa b̄ar̄ra poya w̄anaĕa.–

22 Māl b̄er̄a judior̄a boror̄ada ādjiduba bedea duanasidaa:

–M̄ĕteara ĳiduba beuica? ĳidjia māl carea jara b̄lca: “M̄l w̄ab̄l̄l̄maa b̄ar̄ra poya w̄anaĕa”?–

23 Mālne Jesuba jarasia:

–B̄ar̄ra nāl̄ ějũãnebemaa barib̄l̄l̄ m̄lra baj̄nebemaa. M̄lra nāl̄ ějũãnebemaĕa. 24 Māl carea m̄la jarasia b̄ar̄ra cadjiruade beudida. B̄ar̄ba M̄lra M̄l̄da ĳj̄anaĕ b̄er̄a cadjiruade beudia.–§

25 Māl carea ādjir̄ba iw̄idisidaa:

–ĳb̄lra cai?–

Jesuba panusia:

–D̄ar̄b̄l̄l̄ m̄la b̄ar̄a jara b̄l̄da.* 26 M̄la ne zoc̄ar̄neba b̄ar̄ra bedeade beada aida b̄la. Barib̄l̄l̄ m̄ Diabued̄ab̄l̄l̄ cawa b̄la. Idji bedeara w̄ar̄a araa. M̄la idjideba ūr̄i b̄l̄da nāl̄ ějũãnebemar̄a jarabaria.–

† 8:14 Juāl 7:27-29. ‡ 8:17 Deuteronomio 17:6; 19:15. § 8:24 M̄lra M̄l̄da. Māl̄ḡadeba Jesuba jara basia idjira Āc̄r̄eĕda. Exodo 3:13-14. * 8:25 D̄ar̄b̄l̄l̄ m̄la b̄ar̄a jara b̄l̄da. Griego bedeade mālra ebuĕa b̄l̄ĕa. Āc̄l̄l̄maara jara b̄la: “M̄la b̄ar̄a ĳc̄ar̄eĕda cawa jaraida b̄l?” wa “M̄lra ĳc̄ar̄eĕ c̄ar̄eĕ b̄ar̄a ume bedeaida b̄l?”

27 BaribΛΓΛ ādjirāba cawadaē basía Jesuba idji Zezadebemada bedea bΛda. 28 Mañ carea idjia jarasia:

–Bārāba mλ, Nañ Djara Edadara crude cachibΛdade cawadia Mλra Mλda. Cawadia mλa ni mañrī bida ara mλdjia quĩrĩā bΛ quĩrāca oca basida. Idjaba cawadia mλra bedea basida mλ Zezaba jaradiada quĩrāca. 29 Mλ Diabuedara mλ ume bΛa. Mλ Zezaba mλduba amecaa mλa ewariza idjia quĩrĩā bΛda o babari bēra.–

30 Jesuba mañgΛdebema bedea baside zocārāba idjira ĩjāsidaa.

Abrahañ warrarā dji ara

31 Mañbe Jesuba judiorā idji ĩjābΛdarāa jarasia:

–Bārāba mλ bedeada ĩjā pananibΛΓΛ, wārāda mλ ume nībabadarāda beadia. 32 Mλneba bārāba Ācōrēra wārāda cawadia. Mañba bārāra djārā nezoca beadada ēdΛ bΛya.–

33 Ādjirāba jarasidaa:

–BaribΛΓΛ dairāra Abrahañneba yōpedada bēra djārā nezocarāēa. ¿Sāwā bΛa dairāra ēdΛ bΛyada a bΛ?–

34 Jesuba panusia:

–Wārā arada mλa jaraya: cadjirua o beara cadjirua nezocarāa. 35 Nezocara idji boro ēberārāēa, baribΛΓΛ dji boro warrara idji zeza ume ewariza babaria.† 36 Mañ bēra Ācōrē Warraba bārāra nezoca beadada ēdΛ bΛibΛΓΛ, wārāda ewariza Ācōrē ēberārāda beadia. 37 Mλa cawa bΛa bārāra Abrahañneba yōpedadada, baribΛΓΛ bārāba mλra bea quĩrĩā panΛa mλ bedeara ĩjānaē panΛ bēra. 38 Mλa jara bΛa jūma mλ Zezaba mλa jaradiadada. Mañne bārāba ĩjā o panΛa bārā zezadeba ũrīpedadada.–

39 Ādjirāba panusidaa:

–Dai drōāenabema zezara Abrahañ.–

BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–Bārāra Abrahañ warrarā dji ara badabara idjia oda quĩrāca ocasidaa. 40 Mλa bārāa wārā bedeada jara bΛa Ācōrēba mλa cawabida quĩrāca. Māwāmīna bārāba mλra bea quĩrĩā panΛa. ¿Abrahañba māwā osica? 41 Bārāba bādji zezaba obari quĩrāca obadaa.–

Mañne ādjirāba jarasidaa:

–ĭBaribΛΓΛ dairāra wērā deu bΛba todaēa! Dairāba Zezada ababe eropanΛa. Idjira Ācōrēa.–

42 Jesuba jarasia:

–Ācōrēda bārā Zezabara, bārāba mλra wārāda quĩrĩācasidaa, Ācōrēneba zepeda nama bΛ bēra. Mλra ara mλdjideba zeē basía. IdjiabΛΓΛ diabuesia. 43 Mλa jara bΛra ¿sāwāērā bārāba

† 8:35 Genesi 21:9-13.

cawadaē panΛ? Bārāba cawadaē panΛa, mΛ bedeada ūrī quīrīānaca bērā. ⁴⁴ Bārā zezara diaurua. MaΛ bērā idjia quīrīā bΛdrΛ bārāba o quīrīā panΛa. Idjira naārēdaΛba mīā beabaria. Wārāneba bacaa idjaba wārā bedeara jaracaa. Sewa obaria sewaida bΛ bērā idjaba sewa zeza bērā. ⁴⁵ MΛa wārā bedeada jara bΛa. MaΛ bērā bārāba mΛ bedeara ījānaca. ⁴⁶ MΛa cadjiruada o bΛbΛrΛ ħcārē cadjiruada o bΛ? ħCai bārānebemaba poya jarai? MΛa wārā bedeada jara bΛbΛrΛ, ħcārē cārēā mΛ bedeara ījānaē panΛ? ⁴⁷ Ācōrē ījā bΛba idji bedeara ījā obaria baribΛrΛ bārāra Ācōrē warrarāē bērā idji bedeara ījā odacaa.-

AbrahaΛ bai naēna MΛra MΛa

⁴⁸ MaΛbe judiorāba Jesua jarasidaa:

-BΛra Samariadebemada jāwā tabΛa idjaba jai bara bΛa. ħDairāba aride jara panΛēca?-

⁴⁹ MaΛne Jesuba jarasia:

-MΛra jai neē bΛa. MΛ Zezadebemada bia bedeabaria. BaribΛrΛ bārāba mΛnebemada bia bedeadacaa. ⁵⁰ MΛa jarΛē bΛa ēberārāba mΛnebemada bia bedeadamārēā. BaribΛrΛ abaΛba quīrīā bΛa ēberārāba mΛnebemada bia bedeadida. IdjiabΛrΛ cawa obaria. ⁵¹ Wārā arada mΛa jaraya, mΛ bedea ījā o bΛra beuca baya.-

⁵² MaΛne judiorāba Jesua jarasidaa:

-IdibΛrΛ dairāba cawabΛdaa bΛra jai bara bΛada. AbrahaΛra beusia. Jūma Ācōrēneba bedeadadarā sida beusidaa, baribΛrΛ bΛa jara bΛa: "MΛ bedea ījā o bΛra beuca baya." ⁵³ Māwāra ħbΛra dai drōā naēnabema AbrahaΛ cāyābara dji dromaara bΛca? Idjira beusia, idjaba jūma Ācōrēneba bedeadadarā sida beusidaa. BΛra ħcaida crīcha bΛ?-

⁵⁴ Jesuba panusia:

-Ara mΛdjidebemada bia bedeaibΛrΛ maΛba jaraē bΛa mΛra dji biada. BaribΛrΛ mΛ Zezaba mΛnebemada bia bedea bΛa. Bārāba idjira bārā Ācōrēana a panΛa. ⁵⁵ BaribΛrΛ idjira adua panΛa. MaΛne mΛa idjira cawa bΛa. Idjida adua bΛada adabara mΛra bārā quīrāca sewaida bacasia. BaribΛrΛ mΛa idjira cawa bΛ bērā idji bedeada ījā o bΛa. ⁵⁶ Bārā drōā naēnabema AbrahaΛra bΛsridasia mΛ naΛ ējūānaa zebΛrΛ ewarira unuida cawa baċa bērā. Wārāda unupeċa bio bΛsrida besia.-

⁵⁷ MaΛne judiorāba Jesua jarasidaa:

-BΛra wadibida cincuenta poa bΛēa. ħSāwā bΛa AbrahaΛra unusiada a bΛ?-

⁵⁸ Jesuba panusia:

-M̄la wārā arada jaraya: Abrahañ bai naēnałba M̄ra M̄la.-
 †
 59 Jesuba m̄awā jarada carea judiorāba mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea. § Baribara Jesura m̄rūpeda Ācōrē de dajadabemada āyā wāsia.*

9

Jesuba ēberā dauberrea topedada biabida

1 Wābarade Jesuba unusia ēberā dauberrea topedadada.
 2 Mañne Jesu ume n̄babadarāba iwidisiadaa:
 -Jaradiabari, ¿caiba cadjirua odadeba nañ ēberāra jāwā dauberrea tosida? ¿Idji djibarirāba cadjirua opedadadeba, wa idjia cadjirua odadeba?-

3 Jesuba panusia:

-Cadjirua opedadadeba jāwā todaē basia. Idjira dauberrea tosidaa idjideba Ācōrēba ne obarada jūmarāba ununamārēā.
 4 Mañ bēra wadi āsa ba de eda m̄ Diabuedaba obi bara m̄la oida ba. Queudacarea ni abada poya trajadacaa. 5 Baribara nañ ējūāne ba de m̄ra ēberāra itea ānaa quirāca ba ādjirāba sāvā n̄baēda cawadamārēā.-

6 M̄awā jarapeda Jesura egorode idotasia. Mañba egorora susua osia. Mañ egoro susuaba dji dauberrea ba dauza parasia. 7 Mañbe Jesuba idjia jarasia:

-Cuibada Siloe abadamaa sagade wādua.- (Mañ trāba jara ba "diabueda.")*

Ara mañda dauberrea bara wāpeda idji daura sagapeda unu besia. Mañbe diguidaa wāsia. 8 Idji de caita beabariba idjaba idji dauberrea ba unupedadaba jara duanasidaa:

-¿Nağlēca ode chūmepeda ne iwidi babadara?-

9 Abara idjiada asidaa. Dewararāba idji quirāca bamina idjiēana asidaa. Baribara dji dauberrea badaba jarasia:

-Wārāda m̄la.-

10 Mañne idjia iwidisiadaa:

-¿Sāvā ba unu besi?-

11 Idjia panusia:

-Ēberā Jesu abadaba egoroda susua opeda m̄ dauza parasia. Mañbe idjia jarasia: "Cuibada Siloe abadamaa sagade wādua." Wāpeda m̄ dau sagabara de unu besia.-

12 Mañne ādjirāba iwidisiadaa:

-Mağā ēberāra ¿sāma ba?-

Idjia panusia:

-M̄la adua ba.-

† 8:58 Exodo 3:13-14. § 8:59 Levitico 24:14. * 8:59 Griego bedeadē abara cartade ba ba: "Jesura ara ādji daide necai ēdra wāsia." * 9:7 Genesi 49:10; Isaia 8:5-8.

Pariseorāba dauberrea badaa bio iwidiipedada

13-14 Jesuba egoro susua opeḁa dauberrea ḅΛ biabida ewarira ḁnāūbada ewari basía. Maḁ carea dauberrea ḁadara ḁCARḁba pariseorāmaa edesidaa. ¹⁵ Maḁbe pariseorā bida maḁ ḁberāa iwidiḁidaa sāwāḅΛΛ unu besida. Maḁne idjia jarasia:

–Idjia egoroda susua opeḁa mḁ dauza pΛΛasia. Maḁbe mḁa baidode saḁḁḅΛΛde unu besia.–

¹⁶ ΛCΛΛΛ pariseorāba jarasidaa:

–Maḁ ḁberāra ḁCōrēneba zeḁ ḅΛΛ, ḁnāūbada ewarida wayaca bērā.–

BaribΛΛΛ dewararāba jarasidaa:

–¿Sāwā cadjirua obari ḁberāba maḁ ne ununacada poya osi?–

Māwā wariwaria beḁea duanasidaa. ¹⁷ Māwā duananapeḁa wayacusa dji dauberrea badaa iwidiḁidaa:

–Maḁ ḁberā, ḅΛ dau biabidara ḅΛmaarā ¿caida māwā ḅΛ?

Dauberrea ḁadaba panusia:

–Mḁmaarā idjira ḁCōrēneba beḁeabaria.–

¹⁸ Judiorā dji bororāba ḁjānaḁ panasidaa maḁ ḁberāra naēna dauberrea basida. Maḁ carea idji djibarirāda trḁbisidaa.

¹⁹ Maḁbe ḁdjía iwidiḁidaa:

–¿NaḁḁΛΛΛa bārā warra dauberrea topeḁadaca? ¿Sāwā idira idjia unu ḅΛ?–

²⁰ ḁDjia panusidaa:

–Daiba cawa panΛΛ naḁḁΛΛΛa dai warra dauberrea topeḁadada. ²¹ BaribΛΛΛ adua panΛΛ sāwā idira unu besida, idjaba adua panΛΛ caiba idjira biabisida. Idjira drōā bērā idjía iwidiḁidua.–

²² Idji djibarirāba māwā jarasidaa judiorā bororāra waya panΛ bērā. Wārāda maḁ judiorāba jaradoasidaa ḁberārāba Jesura ḁCōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaada acara panΛda. Abaḅba māwā jarasira dji bororāba idjira judiorā dji jΛrebada dedebemada āyā jΛretadiaḁa asidaa. ²³ Maḁ carea djibarirāba jarasidaa: “Idjira drōā bērā idjía iwidiḁidua.”

²⁴ Maḁ bērā judiorā bororāba dauberrea ḁadara wayacusa trḁnapeda jarasidaa:

–ḁCōrē quīrāpita daia wārā beḁeadeba jāḁ ḁberānebemada jaradua.† Dairāba cawa panΛΛ idjira cadjirua obarida.–

²⁵ Dauberrea ḁadaba jarasia:

–Mḁa adua ḅΛΛ idjia cadjirua obarida wa ocada. Ababe cawa ḅΛΛ mḁra dauberrea basida baribΛΛΛ idira unu ḅΛda.–

²⁶ Maḁne ḁdjirāba wayacusa idjía iwidiḁidaa:

–Idjia ¿sāwā osi? ¿Cārēda osi ḅΛ dau biabi carea?–

²⁷ Idjia panusia:

† 9:24 Griego beḁeade ḅΛ ḅΛΛ: “ḁCōrēba bia beḁeadua.”

–M̄la b̄ar̄a jarasia baribara ĩj̄a quĩr̄ĩnaẽ basía. Māda çc̄ar̄ẽ c̄ar̄ẽ wayacusa ũr̄i quĩr̄ĩ pan̄a? çB̄ar̄ã sida idji ume n̄ba quĩr̄ĩ pan̄a?–

²⁸ Mā carea ãdjir̄aba idjira n̄w̄a quẽãsidaa:

–B̄adr̄a j̄ãl̄ ēber̄ã ume n̄ã, baribara dair̄ara Moise leydeba n̄babadaa. ²⁹ Dair̄aba cawa pan̄a Āc̄or̄eba Moisea bedeasida, ç baribara j̄ãl̄ ēber̄ã s̄amabemada adua pan̄a.–

³⁰ Māne dauberrea beaba jarasia:

–çS̄aw̄ẽr̄ã b̄ar̄ãba jara pan̄a adua pan̄a idjira s̄amabemada? çIdjia m̄l̄ daura biabiẽ basica? ³¹ Dadjir̄aba cawa pan̄a cadjirua obadaba iwidibara Āc̄or̄eba bia ũr̄cada. Mā awara cawa pan̄a bariduaba Āc̄or̄eda waya b̄abara idjaba idjia quĩr̄ĩ b̄ada o b̄abara, māḡaba iwidibara Āc̄or̄eba bia ũr̄barida. ³² Nār̄ã edaba aba idibema ewaridaa çb̄ar̄ãba ũr̄badjadaca ēber̄ã dauberrea todada biabibada? ³³ Nāl̄ ēber̄ãda Āc̄or̄ẽneba zedaẽbara ni c̄ar̄ẽ sida poya oẽ bacasia.–

³⁴ Māne pariseor̄aba idjira quẽãsidaa:

–B̄a topedadeba ãtaa cadjirua obaria. çS̄aw̄ã dair̄ã ne jaradiai?–

Mā carea idjira judior̄ã dji j̄arebada dedebemada ãȳã j̄retasidaa.

Dji w̄ar̄ãda dauberrea bea

³⁵ Jesuba ũr̄isia dauberrea badara ãȳã j̄retasidada. Mā carea idjira j̄arede w̄asia. Unupeã iwidisia:

–çB̄ã Nāl̄ Djara Edadara w̄ar̄ãda ĩj̄ã b̄ãca?–*

³⁶ Idjia jarasia:

–M̄l̄ boro, jaradua idjira caida m̄la w̄ar̄ãda ĩj̄ã carea.–

³⁷ Jesuba panusia:

–B̄ã idjira unu b̄ã. M̄l̄, b̄ã ume bedeã b̄ãda idjia.–

³⁸ Ara māda Jesu quĩr̄ãpita ch̄ir̄ãborode cobepeda jarasia:

–M̄l̄ Boro, m̄la ĩj̄ã b̄ã.–

³⁹ Māne Jesuba jarasia:

–M̄l̄ra nāl̄ ĩj̄ãnaa zesia ēber̄ãr̄ã cawa oi carea. M̄w̄ã dji dauberrea bea quĩr̄ãca beaba ununia idjaba dji unu pan̄ana a pan̄ara dauberrea bea quĩr̄ãca panenia.–

⁴⁰ Ac̄ara pariseor̄ã Jesu caita duan̄ãba māl̄ bedeã ũr̄isidade iwidisidaa:

–B̄ã çc̄ar̄ẽ c̄ar̄ẽã m̄w̄ã jara b̄ã? çDair̄ã dauberrea beaca?–

⁴¹ Jesuba panusia:

–B̄ãr̄ãda w̄ar̄ãda dauberrea beadabara, cadjirua obada carea bedeãde pananaẽ bacasia. Baribara b̄ar̄ãba unu pan̄ana a pan̄ã b̄ẽr̄ã bedeãde pan̄ã.–

ç **9:29** Exodo 33:11. § **9:31** Salmo 66:18; Proverbio 15:29.

* **9:35** Nāl̄ Djara Edada. Griego bedeãde ac̄ara cartade b̄ã b̄ã “Āc̄or̄ẽ Warra.”

10

Oveja wagabari dji bia

¹ Mañ ewaride Jesuba jarasia:

–M̄la wārā arada jaraya: bariduada oveja corrađe eda wābadade eda wāéb̄laḡa, āteb̄laḡa āyā areba eda wāib̄laḡa, maḡ̄ba ovejara dr̄labaria idjaba biē obaria. ² Barib̄laḡa dji corrađe eda wābadama eda wābaridra oveja wagabari araa. ³ Mañ iteab̄laḡa corra wagabariba dji eda wābadara ewabaria. Ovejaba ādji wagabari bedeara cawa pan̄a. Ādjiza tr̄cuapeda dajadaa edebaria.* ⁴ Jūma dajadaa edepeda ādji na wābaria. Ovejara idji caidu wābadaa idji bedeara cawa pan̄a bērā. ⁵ Barib̄laḡa ādjia ununacara ēpēnaca, āteb̄laḡa mīrūbadaa idji bedeada adua pan̄a bērā.–

⁶ Jesura ne jara b̄l̄deba m̄wā bedeasia barib̄laḡa judiorāba cawadaē basía cārēda jara b̄l̄da. ⁷ Mañ bērā Jesuba nāwā jarasia:

–M̄la wārā arada jaraya, oveja eda wābadara m̄la. ⁸ M̄l̄ zei naēna zocārā ne dr̄labadarā quīrāca zebadjidaa idjaba purura biē obadjidaa. Barib̄laḡa ādjirā bedeara Ācōrē ēpē beaba ījānaē basía.†

⁹ Eda wābadara m̄la. M̄l̄neba eda wāb̄laḡara minij̄chiadebemada ēdr̄aya. Bio necai baya idjia neē b̄l̄ra Ācōrēba jūma diai bērā.‡ ¹⁰ Ne dr̄labarira zebaria oveja dr̄lai carea, beai carea idjaba aduabi carea. Barib̄laḡa m̄l̄ra zesia ēberārāba zocai b̄ai arada aduba erobeadamārēā.

¹¹ M̄l̄ra oveja wagabari dji bīaa. Oveja wagabari biara idji oveja carea beuida b̄la. ¹² Barib̄laḡa ab̄al̄ba parata carea ovejada waga baib̄laḡa, usa cadr̄la zeb̄laḡađe ovejara amecuapeda mīrū wāya. Ovejara idjideē bērā wārāda wagacaa. Mañne usa cadr̄laba oveja ab̄a ca edab̄laḡađe dewararāda jārāzoabadaa. ¹³ Mañ ēberāra mīrū wābaria ab̄abe parata careab̄laḡa ovejara wagabari bērā. Idjia oveja bia pananamārēā cr̄chacaa.

¹⁴ M̄l̄ra oveja wagabari dji bīaa. M̄l̄djiderāra cawa b̄la oveja wagabariba idji oveja cawa b̄l̄ quīrāca. Idjaba m̄l̄reba m̄l̄ra cawa pan̄a. ¹⁵ Ara mañ quīrāca m̄l̄ Zezaba m̄l̄ra cawa b̄la idjaba m̄la m̄l̄ Zezara cawa b̄la. M̄l̄ra m̄l̄dji oveja carea beuida b̄la. ¹⁶ M̄la erob̄la dewara oveja nañ corrađe beaēda. § Maḡ̄arā sida m̄la eda eneya. Ādjirāba m̄l̄ bedeara ījānia. M̄wā jūmarāda ābaa panania. Mañne ādjirā wagabarira ab̄a baya.

* **10:3** Ezequiel 34:11-31. † **10:8** Ācōrē ēpē beaba. Griego bedeade b̄l̄ b̄la “ovejaba.” ‡ **10:9** Griego bedeade nāwā b̄l̄ b̄la: “Idjira eda wāya, dajadaa wāya idjaba pōājārāda unuya.” § **10:16** M̄la erob̄la dewara oveja nañ corrađe beaēda. Mañ bedeadeba Jesuba jara basia judiorāē bida idjida ījānia.

¹⁷ Mā Zezaba māra quĩrĩā b̄aa, ara mād̄jida idu beabi b̄ērā. Mālbe wayacusa zocai b̄eya. ¹⁸ Māa iduaribiēb̄ara ni abaaba māra poya beadaēa, barib̄ara māra beuya māwā quĩrĩā b̄a b̄ērā. Māra beupeda poya ārēbaya. Mā Zezaba māa māwā obisia.-

¹⁹ Māl bedea ūr̄ib̄adade judiorāra wayacusa wariwaria bedea duanasidaa. ²⁰ Zocārāba jarasidaa:

-Jā̄l ēberāra jai bara b̄aa. Idjira quĩrāē b̄aa. ¿Cārē cārēā idji bedeadā ūr̄ini?-

²¹ Barib̄ara dewararāba jarasidaa:

-Idjia jara b̄ara jai bara b̄a bedeaēa. ¿Jaiba dauberrea beara biabibarica?-

Judiorāba Jesu igarapedada

²² Māl ewaride judiorāba Jerusaleāne ewari dromada o panasidaa. Ādjirāba quĩrāneba panasidaa Ācōrē de dromara idji quĩrāpita biē badada waya bia b̄apedadada. Māl ewari dromara dji cūrāsaara b̄a jedecode obadjidaa.* ²³ Ācōrē de droma mōgaraba auđu jūrā ca b̄a edaare Jesura n̄basia. Idji n̄badama Salomō abadaa. ²⁴ Māwā b̄ade āc̄ara judiorāba Jesura auđu jūrā edadapeda iwidisidaa:

-Aba ¿sā̄lbe b̄aa dairā cr̄ichara cawaē pe erobai? B̄ada Ācōrēba ēdra edabari diai jaraab̄ara, dairāa ebuda jaradua.-

²⁵ Jesuba panusia:

-Māa bārāa jarasia barib̄ara ĩjānaē duanaa. Jūma mā Zeza tr̄neba o b̄aba m̄nebemada ebuda cawabi b̄aa. ²⁶ Barib̄ara bārāba ĩjānacia, mā ovejarāē b̄ērā. ²⁷ Mā ovejarāba mā bedeara cawa panaa. Māa ādjirāra cawa b̄aa. Māl b̄ērā ādjirāba māra ēpēbadaa. ²⁸ Māa ādjirāa Ācōrē ume ewariza zocai b̄aida dia b̄aa. Māl carea ādjirāra aduadaēa idjaba ni abaaba ādjirāra mā j̄awadebemada poya jārīnaēa. ²⁹ Mā Zezaba ādjirāra māa diasia. Idjira jūmarā cāyābara dji dromaara b̄aa.† Ni abaaba ādjirāra mā Zeza j̄awadebemada poya jārīnaēa. ³⁰ Māra mā Zeza ume abarida māwā b̄aa.-

³¹ Māl carea arima bea judiorāba wayacusa mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea. ³² Mālne Jesuba jarasia:

-Mā Zezadeba ne zocārā biada bārāa unubisia. ¿Sā̄lga ne bia oda carea māra mōgaraba tabari beadi?-

³³ Judiorāba panusidaa:

* **10:22** Judiorāba māl ewari Janucá abadada poa zeb̄ara obadaa diciembre jedecode. Quĩrānebabadaa Juda Macabeo abadaba Ācōrē de dromara waya bia badada. Mālga māwāsia poa 164de Jesu todi naēna. Māl naēna griego Antioco Epipane abadaba Ācōrē de dromara biē basia. † **10:29** Mālra griego bedeadē ebuda b̄aēa. āc̄amaarā nāwā jara b̄aa: "Mā Zezaba māa diadara ne jūma cāyābara dji dromaara b̄aa."

-Dairāba bΛra mōgaraba tabaridaēa ne bia o bΛ carea, ātebΛΓΛ tabaridia bΛ naļ djarade bΛba ara bΛdjida Ācōrēana a bΛ carea. Maļba bΛa Ācōrēra biē jara bΛa.-‡

³⁴ Jesuba jarasia:

-Bārā leyde nāwā bΛ bΛa: "Mļa jarasia bārāra ācōrērāda."Š

³⁵ Dadjirāba cawa panΛa Ācōrē Bedeara ewariza wārāda.

Ācōrēba maļ ēberārāa bedeaside jarasia: "Bārāra ācōrērāa."

³⁶ Maļne mļa ababe idji Warraada a bΛa Ācōrēba mļa ara idji itea bΛda bērā idjaba naļ ējūānaa diabueda bērā. ¿Bārāba maļ carea jara panΛca mļa idjidebemada biē bedeasida?

³⁷ Mļ Zezaba o bΛda mļa oē bΛbΛΓΛ, mļ bedeara ijārānada.

³⁸ BaribΛΓΛ idjia o bΛda mļa o bΛbΛΓΛ, mļa jara bΛ carea bārāba ijānaē panΛmīna mļa o bΛ carea ijānada. Māwā bārāba wārāda cawadia mļ Zezara mļ ume bΛda idjaba mļa mļ Zeza ume bΛda.-

³⁹ Maļne ādjirāba wayacusa Jesura jida quīrīa panasidaa, baribΛΓΛ ēdrΛ wāsia.

⁴⁰ Māwānacarea Jesura wayacusa Jordaļ do quīrārā wāsia Borocuebari Juaļba naārā ēberārā borocue bađamaa.* Jesura mama besia. ⁴¹ Māwā bΛde zocārā ēberārāda idjimaa wābadjidaa. Āduba nāwā jarabadjidaa:

-Juaļba ne ununacada oē basia baribΛΓΛ jūma idjia naļ Jesudebema jaradara wārā araa.-

⁴² Mama zocārāba Jesura ijāsidaa.

11

Lazaro jaidada

¹⁻² Maļ ewaride ēberā Lazaro abadada jūācāyā nūmasia. Maļ Lazarora Betanianebeba basia. Abari purude idji djabawērārā Mariada, Marta sida panasidaa. MaļgΛ Mariaba dadjirā Boro jīrūne querada weapeda idji budaba pōāsa jareda basia.* ³ Maļne Lazaro djabawērārāba Jesua bedeeda diabuesidaa:

-Dai Boro, bΛ dji biara jūācāyā nūmΛa.-

⁴ Maļ bedea ūrīside Jesuba jarasia:

-Lazarora beuēa, baribΛΓΛ jūācāyā nūmΛa ēberārāba cawadamārēā Ācōrēra idji Warra sida dji dromarāda.-

⁵ Jesuba Lazarora, dji djabawērārā sida bio quīrīa basia.

⁶ BaribΛΓΛ Lazaro bio jūācāyā bΛda cawadacarea wadi ewari umé besia idji bađama. ⁷ Māwānacarea idji ume nībabadarā nāwā jarasia:

-WānadrΛ wayacusa Judeadaa.-

‡ 10:33 Levitico 24:14-16. Š 10:34 Salmo 82:6. * 10:40 Juaļ 1:28. * 11:1-2 Juaļ 12:3.

⁸ Mañ bēřā idji ume nībabadarāba jarasidaa:

–Jaradiabari, dārāē ɓAA Judeadebemarāba ɓARA mōgaraba tabari bea quĩrĩ pananada. ¿ɓARA wayacusa jāmaa wāica?–

⁹ Jesuba jarasia:

–¿Ewarira doce hora ɓAēca? Āsa nīra tenedrAACAA, idjia ānaa naļ ējũāne ɓADA unu ɓA bēřā. ¹⁰ BaribAΓA diamasi nīra tenedrAbaria, ānaa neē ɓA bēřā.–

¹¹ Māwā jaradacarea Jesuba jarasia:

–Dadjirā dji bia Lazarora cāi ɓAA baribAΓA mĀa idjira ārĀmane wāya.–

¹² Mañne Jesu ume nībabadarāba idjia jarasidaa:

–Dai Boro, idjira cāi ɓABARA biabARA.–

¹³ Jesuba maļ jaradadeba Lazaro beudadebemada bedeā ɓasia, baribAΓA idji ume nībabadarāba crīchasisidaa Lazaro cāi ɓAdebemada bedeā ɓADA. ¹⁴ Mañbe Jesuba ebuēa jarasia:

–Lazarora jaidasia. ¹⁵ Arima ɓadaē bēřā mĀra ɓASrida ɓAA mañneba bārāba mĀra biara ĩjāni bēřā. Waya idjimaā wānadrA.–

¹⁶ Mañne Tomás, Mīguiso abadada ɓasia.† MaļgABA Jesu ume nībabadarā waabemarāa jarasia:

–Judeadaa wānadrA dadjirā sida beadamārēā.–

Beudarā Jesuba ārēbabidebema

¹⁷ Betania purude jũēside Jesuba cawasia Lazaro tɓaripedadara ewari quĩmārē ɓADA. ¹⁸ Betaniara

Jerusalemneba mācua TAMAE ɓasia.‡ ¹⁹ Mañ bēřā zocārā judiorāda zesidaa Marta, Maria sobiabide ādji djaba jaidada carea. ²⁰ Māwā panane Martaba cawasia Jesura jũēBARADA.

Ara maļda idji audiabaride wāsia. Mañne Mariara diguida ɓesia. ²¹ Martaba Jesu unuside idjia jarasia:

–MĀ Boro, ɓADA nama ɓadabara mĀ djabara jaidaē bacasia.

²² BaribAΓA mĀa cawa ɓAA jūma ɓAA Ācōrēā iwidibAΓARA idjia oida.–

²³ Jesuba idjia jarasia:

–ɓA djabara ārēbaya.–

²⁴ Mañne Martaba jarasia:

–Māē, mĀa cawa ɓAA idjira jĩrũarebema ewaride ārēbaida beudarā ārēbabadade.–§

²⁵ Jesuba jarasia:

–MĀdrA beudarā ārēbabibaria idjaba zocai ɓai diabaria. Bariduaba mĀda ĩjāibARA, naļ djarade beubarA sida ewariza Ācōrē ume zocai ɓaya. ²⁶ MĀ ĩjā ɓARA mĀneba zocai ɓA bēřā ewariza zocai ɓaya. ¿ɓAA maļgARA ĩjā ɓACA?–

† 11:16 Mīguiso. Griego trĀ Dídimoba jara ɓAA mīguisoda. ‡ 11:18 TAMAE ɓasia. Griego bedeade ɓĀ ɓAA “quince estadia.” Mañra kilómetro ũbeaca ɓAA. § 11:24 Isaia 26:19; Daniel 12:1-3.

27 Mañne Martaba panusia:

–Māē m̄ Boro, m̄la iñã ðla ðara Ācōrē Warrada, Ācōrēba ēdra edabari diai jaraðada, nañ ējūāne zeida ðadada.–

Jesu Lazaro carea jĩāna

28 Māwã jaraðacarea Martara wāsia idji djabawērāmaa. Mañbe iwidr̄la jarasia:

–Dji Jaradiabarira nama ðla. Idjia ðla ne jara quĩrĩã ðla.–

29 Mañ ūr̄peða Mariara piradr̄peða Jesu ðamaa isabe wāsia. 30 Jesura purude eða wāé ðasia. Waðibiða Martaba idji ununama ðasia. 31 Mañne judiorã Maria sobiabidi carea idji diguiða pan̄ba unusiðaa idjira isabe piradr̄peða dajadaa wãðr̄ða. Mañ carea idji caiðu wãðdaba jarasiðaa:

–Idjira Lazaro t̄baripeðadamaa jĩāne wãðr̄la.–

32 Mariara Jesu ðama jūēside ara idji unubr̄ða idji jĩrũ caita ðarru cōesia. Mañne jarasia:

–M̄ Boro, ðda nama ðadabara, m̄ djabara jaiðeã bacasia.–

33 Jesuba Maria jĩgua jĩðr̄ða idjaba judiorã idji ume zepedaða siða jĩðdada unuside ãdjirã carea bio sopua nūmepeda jĩgua ãgasia.* 34 Mañbe iwidiðia:

–Idjira ¿sãma t̄barisiða?–

Ādjirãba panusiðaa:

–Dai Boro, ac̄de wãna.–

35 Jesura jĩasia. 36 Māwã ðde judiorã arima duan̄ba jarasiðaa:

–Ac̄dadua idjia sãcua Lazarora quĩrĩã ðasiða.–

37 Baribr̄ ãc̄r̄ ãdjirãnebemaba jarasiðaa:

–Dauberrea ð biabiðaba ¿sãwãērã poya carebaē basi Lazaro beurãmãrēã?–

Jesuba Lazaro ãrēbabida

38 Jesura wayacusa jĩgua ãgasia. Mañbe Lazaro t̄baripeðadama jūesia. Mañḡara eya uria basiã. Dji eða wãbadara mōgaraba jūãtr̄ ðasia. 39 Mañne Jesuba jarasia:

–Jãñ mōgaraba ãyã ðdadua.–

Marta, dji jaiðada djabawērãba Jesua jarasia:

–M̄ Boro, idji jaiðadara ewari quĩmãrē ð ðērã cōbusia cadjirua ðla.–

40 Baribr̄ Jesuba jarasia:

–¿M̄la jaraē basica ðla wãrãda iñãibr̄, Ācōrēra dji droma ðda unuiða?–

* 11:33 Ādjirã carea. ãc̄r̄maarã Jesura sopuasia ãdjirãba iñãne basi ðērã idjia Lazarora ãrēbabida. Dewararãmaarã Jesura sopuasia nañ ējūāne ēberãra beubada, cacua biē ðeabada, idjaba cadjirua obada ðērã.

⁴¹ Māwā bΛde ēberārāba mōgarara āyā bΛsidaa. Maļbe Jesuba λtaa acΛpeda jarasia:

–Zeza, mļa bļa bia jaraya mļa iwididara ūrīna bērā.

⁴² Mļa cawa bΛa bΛa mļ beđeara ūrī bābarida, baribΛrΛ mļa maļgΛra jarasia naļgΛrā ēberārāba cawadāmārēā bΛabΛrΛ mļa diabuesida.–

⁴³ Māwā jaradacarea Jesuba jļgua trļ jarasia:

–jLazaro, dajadaa zedua!–

⁴⁴ Ara maļda Lazaro beu bađada dajadaa zesia. Idji jΛwara, idji jīrū sida wadi wuaba bΛrā beasia. Idjaba idji quīrāra wuaba ānēbāri basia. Maļne Jesuba jarasia:

–Ērānadia bia tΛgamārēā.–

Judiorā bororāba Jesu beadi carea bedea aupedada

Mateo 26:1-5; Marco 14:1-2; Luca 22:1-2

⁴⁵ Zocārā judiorā Maria acΛde wāpedadaba unusidaa Jesuba odara. Maļ bērā ādjirāba jļāsidaa. ⁴⁶ ΛcΛrΛra pariseorāmaa wāsidaa Jesuba oda jarade. ⁴⁷ Maļ carea pariseorāra, sacerdote bororā sida jūma judiorā dji dromarā ume ābaa dji jΛresidaa. Nāwā jarasidaa:

–Dadjirāba ʒsāwā odi? Maļ ēberāba ne ununacada zocārā o bΛa. ⁴⁸ Idjida idu bΛdibΛrΛ jūmarāba crīchadia idjira dadjirā boroda. Idjida ēpēnibΛrΛ romanorāra zedapeda dadji Ācōrē de dromara babuedia idjaba jūma dadji judiorā sida quenania.–

⁴⁹ Mama aba basia Caipá abadada. Idjira maļ poade dji dromaara bΛ sacerdote basía. Maļ Caipába jarasia:

–jBārāra crīcha neē panΛa! ⁵⁰ Romanorāba jūma dadjirā beadi cāyābara biara bΛa ēberā aba dadji judiorā carea beuida.–

⁵¹ Caipába ara idji crīchadeba māwā jaraē basía. ĀtebΛrΛ idjira maļ poade dji dromaara bΛ sacerdote bērā ĀcōrēbΛrΛ idjía jarabisia Jesura jūma judiorā carea beuida bΛda. ⁵² BaribΛrΛ ababe judiorā carea beuē basía, ātebΛrΛ beusia jūma Ācōrē warrarā naļ ējūāne beara puru aba bΛi carea.† ⁵³ Judiorā dji dromarāba beđea bΛsidaa mamaΛba λtaa crīcha jΛrΛdida Jesu beadi carea.

⁵⁴ Maļ bērā Jesura judiorā tāēna ebuđa nībaca basía, ātebΛrΛ Judeadebemada āyā wāsia. Epraiļ puruđe idji ume nībabadarā ume bađe wāsia. Maļ purura ējūā pōāsa ewaraga bΛ caita bΛa.‡

⁵⁵ Judiorā Egiptodeba ēdrΛpedada quīrānebabada ewarira caita basia. Maļra ewari droma bērā puruzabemarāda Jerusaleĵnaa wāsidaa ādjia obada quīrāca o panΛneba Ācōrē

† 11:52 Isaía 11:12; Jeremia 23:3; Miquea 2:12.

‡ 11:54 Epraiļ purura Jerusaleĵneba ewari aba basia.

quĩrãpita bia beadi carea. § 56 Mañ ewaride ãberãrãba Jesura jΛΓΛ nĩbasidaa. Ācõrẽ de droma dajada ãbaa duanΛne iwidĩbadjidaa:

–Bãrãmaarã ζidjira nañ ewari droma obadade zebã?–

57 BaribΛΓΛ sacerdote bororãba pariseorã bida jarasidaa bariduaba Jesuda jũesida cawasidara jaraida ðΛda idji jidadamãrẽã.

12

Mariaba quera Jesu jĩrũ ãrã weada

Mateo 26:6-13; Marco 14:3-9

¹ Egiptodeba ãdrΛpedada quĩrãnebabada ewari jũei carea wadi sei ewari ðΛde Jesura Betania purudaa wãsia Lazaro ðabarimaa. Mañ Lazarora Jesuba ãrẽbabida basia. ² Jesura zeda bẽrã quewarabema codira waibΛa osidaa. Martaba codi careabemara jedeca basia. Mañne Lazaro sida Jesu ume ne co basia. ³ Mãwã panΛne Mariaba nardo quera idji awa quiruda, nẽbΛa ðΛda taza umé enepeda Jesu jĩrũne weasia.* Mañbe idji budaba põãsa jaresia. Mañ queraba dji dera jũma tũãpa nũmesia. ⁴ Mañne Jesu ume nĩbabarida aba basia Juda Iscariote abadada. Judaba Jesura jidabi basia. Mañ Judaba jarasia:

⁵ –ζCãrẽ cãrẽã jãñ querara nẽdobueẽ basi? Nẽdobuedabara poa aba trajabΛΓΛde edabari quĩrãca edacasia. Mañba ne neẽ quedeera carebacasia.–

⁶ BaribΛΓΛ idjia mãwã jaraẽ basia ne neẽ quedeada crĩcha ðΛ bẽrã, ãtebΛΓΛ mãwã jarasia ne drΛabari bẽrã. Ādji parata wagabada buchacara idjia erobabadjia baribΛΓΛ mãñnebemada drΛabadjia. ⁷ Mañne Jesuba jarasia:

–Nañ wẽrãa mãwã jararãdua. Idjia nañ querara waga erobasia m̃ tΛbaridi ewari carea.† ⁸ Ne neẽ quedeera ewariza bãrã tãena panania, baribΛΓΛ mãra bãrã ume ewariza baẽa.–

Judiorã bororãba Lazaro beadi carea bedea aupedada

⁹ Zocãrã judiorãba cawasidaa Jesura Betaniane ðΛda. Mañ bẽrã idji acΛde wãsidaa. Mañ awara Lazaro, Jesuba ãrẽbabida sida acΛde wãsidaa. ¹⁰⁻¹¹ Lazaro ãrẽbada carea judiorã zocãrãba sacerdote bororãra igaradapeda Jesuda jĩsidaa.

§ 11:55 Ewari droma odi naẽna judiorãra Ācõrẽ quĩrãpita bia beadida panasidaa. Abaaba ãberã beudada tãibΛΓΛ wa waraibΛΓΛ, siete ewari Ācõrẽ quĩrãpita biẽ ðebadjia. Mañ carea ne oida basia: acΛdua Numero 19:16-22; 2 Cronica 30:13-21. Mãwã oẽbΛΓΛ ewari dromara ocarã basia. Jesu ewaride judiorãba jaradiabadjidaa judiorã Israel drua ãi beara Ācõrẽ quĩrãpita biẽ beada. Mañ carea Jerusalem purudaa zedapeda siete ewari dãrãbadjidaa Ācõrẽ quĩrãpita bia panani carea.

* 12:3 Taza umé. Libra aba wa medio litro wa tresciento gramo. † 12:7 Idjia nañ querara waga erobasia m̃ tΛbaridi ewari carea. Griego bedeadẽ mãra ebuã ðΛẽa.

Mañ carea sacerdote bororãra bedea ausidaa Lazaro sida beadi carea.

Jerusaleñnebemarãba Jesu audiabaripeada

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Luca 19:28-40

¹² Nurẽma zocãrã eberãrã ewari droma odi carea Jerusaleña zepedadaba cawasidaa Jesura Jerusaleñne jũẽbãrãda. ¹³ Mañ carea ãdjirãba uruta quedua quĩrãca beada tadapeda idjira audiabaride wãsidea. Nãwã jĩgua jarasidaa:

–¡Bio biya quirua!‡ ¡Bio bia ðãa dadjirã Æcõrẽ trãneba zebãrãra! ¡Bia quirua Israeldebema Borora!–

¹⁴ Mañne Jesuba burro zaqueda unupeða ãrã chũmesia. Mãwãsia Æcõrẽ Bedeade jara ðã quĩrãca:

¹⁵ Wayarãnadua, Sioñ eyade bearã. Acãdadua, bãrã Borora burro zaque ãrã zebãrãa. §

¹⁶ Jesu ume nĩbabadarãba mãra unu panãmĩna cawadaẽ panasidaa. Baribãrã Jesu ãrẽbapeda bajãnaa wãnacareabãrã cawasidaa Æcõrẽ Bedeade idjidebema naẽna ðadada jũma wãrãda mãwãsidea.

¹⁷ Jesuba Lazaro beu ðadada trãpeda ãrẽbabiside zocãrã eberãrãda arima duanasidaa. Mãwãnacarea ãdjia unupeðadada nẽbãrãbadjidaa. ¹⁸ Jesuba mã ne ununaca odara zocãrãba ãrĩsidea. Mañ bãrã idji audiabaride wãsidea.

¹⁹ Mañne pariseorãba ara ãdjiduba jara duanasia:

–¡Acãdadua! Jũmarãda idji caidũ wãbãdaa. Mañ bãrã dadjirãba o quĩrã panãra poya odaẽa.–

Jesuba idji beadi jarada

²⁰ Mañ ewari droma o panãne ãcãrã griegorãda Æcõrẽa bia beadei carea Jerusaleñne jũẽsidea. ²¹ Mããrãrãra Pelipe, Jesu ume nĩbabarimaa wãsidea. Mã Pelipera Galileade ðã puru Betsaidadebema basía. Ædjia Pelipea jarasidaa:

–Dairãba Jesura unu quĩrã panãa.–

²² Mañ carea Pelipeba Andrẽa jarade wãsia. Mãbe ãdjia Jesua jarasidaa. ²³ Mãne Jesuba jarasia:

–Ewarira jũesia. Æcõrẽba mã, Nañ Djara Edadara dji Dromada ðãya. ²⁴ Mãã wãrã arada jaraya: beuda quĩrãca trigo tada joudãẽbãrã, ara mãwã abari tada ðabaria. Baribãrã joudibãrã mã tara tunupeða bio zaubarã. ²⁵ Ara mã quĩrãca Æcõrẽ cãyãbara nañ djarade zocai ðaida biara jãrã ðãba mã zocai ðaira aduaya. Baribãrã nañ djarade zocai bai jãrã cãyãbara mãda epẽibãrã Æcõrẽ ume ewariza zocai ðaya.

²⁶ Bariduada mã nezoca ba quĩrã ðãbãrã, mã ume nĩbaida

‡ **12:13** ¡Bio bia quirua! Mããrã arameo beadeide jarabadaa “Hosana.” § **12:15** Jerusaleñ purura Sioñ eyade ðãa. Zacaria 9:9; Isaía 40:9-10; Sofonías 3:14-17.

ḅΛA. Mā wābΛrΛmaa mā nezoca sida wāya. Bariduada mā nezocabΛrΛ, mā Zezaba idjira dji dromada ḅΛya.

²⁷ Wārāda māra bio sopua ḅΛA. ¿Māa cārēda jarai? ¿Māa jaraica “Zeza, mā bia mīgai debemada ēdrΛ ḅΛdua”? Māwā jaraēa māra mā carea zeda bērā. ²⁸ ĀtebΛrΛ jaraya: Zeza, maḡΛdeba jūmarāa cawabidua ḅΛra dji Dromaara ḅΛda.–

Ara māwābΛrΛde ēberārā arima duanΛba bedeada bajānaa ūrīsidaa. Mā bedeaba jarasia:

–Mā naēna cawabisia māra dji Dromaara ḅΛda idjaba way-acusa cawabiya.–

²⁹ Mā bedeada ūrīsidade ḅΛrΛba jarasidaa baada jururu-asida. Dewararāba jarasidaa:

–Bajānebema nezocaba Jesua bedeasia.–

³⁰ Māne Jesuba jarasia:

–Mā bedeara mā iteaē basía. Biara bārā itea basía. ³¹ ΛrābΛrΛ Ācōrēba cawabiya naḅ ējūānebemarāa bedeada duanΛda. ΛrābΛrΛ diauru, naḅ ējūānebema borora Ācōrēba poyaya. ³² Mā ḅΛta jira ḅΛbΛdade mā jūmarāda eneya mā ĩjānamārēā.–

³³ Māwā jarasia idjira crude cachi beadida cawabi carea.

³⁴ Ēberārā mama duanΛba Jesua jarasidaa:

–Ācōrēba Moisea diada leydeba dairāba cawa panΛa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraḅara beuca baida.* ḅΛa ¿sāwā jara ḅΛ Naḅ Djara Edaḅara crude cachidida? Naḅ Djara Edaḅara ¿cai?–

³⁵ Jesuba jarasia:

–Naḅ ḅnaara bārā ume dārā baēa. Mā carea ḅnaane nībaḅadua idji bārā ume ḅΛmisa cawadaēne pāimane beada amaaba. Pāimane nība adua ḅΛa sāmaa wāda. ³⁶ Λnaa bārā tāēna eropanΛne mā ḅnaara ĩjānadua ḅnaanebema ēberārāda beadi carea.–

Mā bedeada jaraḅacarea Jesura ara māda wāpeda mīrūsia.

Judiorāba wadibida Jesu ĩjānaē duanana

³⁷ Jesuba ne ununacada zocārā ēberārā quīrāpita odamīna ādjirāba wadibida ĩjānaē panasidaa. ³⁸ Ācōrēneba bedeabari Isaíaba jaraḅa quīrāca wārāda māwāsia. Nāwā jarasia:

Dai Boro, ¿daiba jaraḅadaḅara caiba ĩjāsí?

Ācōrēba idji ḅΛara ¿caia cawabisi?†

³⁹ Mā bērā ādjirāba poya ĩjānaē basía, Isaíaba jaraḅa quīrāca:

⁴⁰ Mā ādjirāra dauberrea bea quīrāca ḅΛsia idjaba so zarea ḅΛsia

ādji dauba unu panΛmīna cawarānamārēā idjaba ūrī panΛmīna soḅeba cawarānamārēā.

* **12:34** Isaía 9:7; Ezequiel 37:25; Salmo 72:17; Salmo 89:35-37. † **12:38** Isaía 53:1.

Māwā pan_Λ bērā m_Λmaa zedacaa m_Λa biabimārēã.‡

⁴¹ Isaíaba idji cartade māwā b_Λsia Jesura dji Dromada beida unupeda ma_Λnebemada bedeada bērā.§

⁴² Isaíaba māwā b_Λdamína zocārā judiorāba, judiorā dji dromarā bida Jesura ijāsidaa barib_Λr_Λ ebuda jaradaē basía. Waya panasidaa pariseorāba ādjirāra judiorā dji j_Λrebada dedebemada āyā j_Λretadida. ⁴³ Ācōrēba ādjida bia jarai cāyābara ma_Λ judiorāba biara quĩrĩā panasidaa ēberārāba bia jaradida.

Ācōrēba Jesu bedeadeba ēberārā cawa oya

⁴⁴ Ma_Λbe Jesuba jĩgua jarasia:

–M_Λ ijā b_Λba m_Λ Diabueda sida ijā b_Λa. ⁴⁵ M_Λ unu b_Λba m_Λ Diabueda sida unu b_Λa. ⁴⁶ M_Λra na_Λ ējũānaa ānaa quĩrāca ze b_Λa m_Λ ijāb_Λdara pāimane bearānamārēã. ⁴⁷ Aba_Λba m_Λ bedeada ũrĩpeda ijāéb_Λr_Λ, m_Λa idjira biē b_Λēa, m_Λra na_Λ ējũāne bea biē b_Λi carea zeē b_Λ bērā. M_Λra na_Λ ējũāne bea ēdr_Λ edai careab_Λr_Λ zesia. ⁴⁸ Barib_Λr_Λ m_Λ igara b_Λra, m_Λ bedea bia edaē b_Λra Ācōrēb_Λr_Λ cawa oya. Jĩrũarebema ewaride Ācōrēba cawabiya idjira bedeade b_Λda m_Λa jarada bedeara ijānaē bērā. ⁴⁹ M_Λra ara m_Λdjideba bedea b_Λēa. M_Λ Zeza, m_Λ namaa diabuedaba m_Λa jarasia cārēda jaraida b_Λda idjaba sāwā ma_Λ bedeara jaraida b_Λ sida. ⁵⁰ M_Λa cawa b_Λa idjia ma_Λ bedeara jarabi b_Λda ēberārā idji ume ewariza zocai duananamārēã. Ma_Λ carea m_Λ Zezaba m_Λa jarada quĩrāca m_Λa bedea b_Λa.–

13

Jesuba idji ume nĩbabadarā jĩrũ sagāda

¹ Egiptodeba ēdr_Λpedada quĩrānebabada ewari bai naēna Jesuba cawa basia idji ewarira jũéb_Λr_Λda. Cawasia na_Λ ējũāra amepeda idji Zezamaa wāida. Jesuba jũma idjiderā na_Λ ējũāne beara bio quĩrĩā bada bērā idjia ma_Λ quĩrĩāra unubisia aba idji beub_Λr_Λ ewaridaa.

² Quewara pāimab_Λr_Λde ne co panasidaa. Barib_Λr_Λ ma_Λ naēna diauruba Simo_Λ warra Juda Iscariote sode crĩchada diadoasia Jesu jidabimārēã. ³ Jesuba cawa basia idji Zezaba ne jũmada idji j_Λwade b_Λsida, idjaba cawa basia idjira Ācōrēma_Λba zepeda waya Ācōrēmaa wāida. ⁴ Barib_Λr_Λ Jesuba osia nezocaba obari quĩrāca. Ādjirāra quewara ne co pan_Λne pirabaripeda idjia ār_Λ j_Λ b_Λabarida ērāsia. Ma_Λbe cacua jarebadada edapeda c_Λr_Λr_Λ b_Λr_Λá jāsia. ⁵ Epedeco jũguruade baidoda jue edapeda idji ume nĩbabadarā jĩrũra sag_Λsia. Ādjiza sag_Λpeda ādji jĩrũra cacua jarebadaba pōāsa jaresia.

‡ 12:40 Isaía 6:10. § 12:41 Isaía 6:1-5.

6 Jesuba Simoã Pedro jĩrũ sagabara de Pedroba jarasia:

–Mã Boro, ¿bã mã jĩrũda sagãica?–

7 Jesuba panusia:

–Mã o bãra bãa nawena cawaẽ bãa baribãra nocoare ebuda cawaya.–

8 Baribãra Pedroba jarasia:

–Mã jĩrũra bãa sagãcara bãa.–

Jesuba jarasia:

–Mã bã jĩrũda sagãẽbãra, bãra mãreẽa.–

9 Mã bãrã Simoã Pedroba jarasia:

–Mãwã baibãra, mã Boro, mã jĩrũ awa sagãrãdua, jãtebãra mã jawara, mã boro sida sagãdua!–

10 Mã carea Jesuba jarasia:

–Ëberã cuidãcarea ababe idji jĩrũ awa sagãida bãa idji cacuara jũma bia sagã bã bãrã. Bãrãra jũmaena sagã beaa, mãwãmĩna aba nama bãa sagãẽ bãda.–

11 Jesuba cawa bãsia caiba idjira jidabida. Mã carea jarasia: “Aba nama bãa sagãẽ bãda.”

12 ãdjirã jĩrũ sagãcuadãcarea Jesuba wayacusa idjia ãrã jã babarira jãsia. Mãbe ne cobadama wayacusa chũmepeda jarasia:

–¿Cawasidaca cãrẽã mã bãrã jĩrũra sagãsida? 13 Bãrãba mãra Jaradiabariada abadaa idjaba bãrã Boroada abadaa. Wãrãda aride jara panãa, mãwã bã bãrã. 14 Mãbã mã, bãrã Boroba idjaba Jaradiabariba nezoca quĩrãca bãrã jĩrũra sagãda bãrã bãrã bida nezoca quĩrãca bãdjiza jĩrũ sagãdida panãa. 15 Mã jãwã unubisia bãdjiza dji carebadamãrẽã. 16 Mã wãrã arada jaraya: ni abã nezocada idji boro cãyãbara auãuara bãã. Diabuedara idji diabueda cãyãbara auãuara bãã. Nezocaba obari quĩrãca mã oda bãrã, bãrã bida abari quĩrãca odida panãa. 17 ¿Cawasidaca? Mãwã ijã odibãra wãrãda bia panania.

18 Mã jaraẽ bã jũma bãrãra bia beadida, mã edadarã sãwã beada cawa bã bãrã. ãcõrẽ Bedeade bã bã quĩrãca wãrãda mãwãmãrẽã mã jarabãra: “Aba mã ume ne co badada mã ume dji quĩrũda bãsia.”* 19 Mã ara nawena mãããra jarabãra wãdi mãwã naẽna, wãrãda mãwãbãrãde bãrãba Mãra Mãda ijãnamãrẽã.† 20 Wãrã arada mã jaraya: mã diabuebãrãda abãba bia edaibãra mãda bia edabãra. Idjaba mã bia edabãrãba mã Diabuedara bia edabãra.–

Jesuba Judadebema jarada

Mateo 26:20-25; Marco 14:17-21; Luca 22:21-23

21 Mãwã jarapeda Jesura bio sopua bãsia. Mãwã bãde ebuda jarasia:

* 13:18 Salmo 41:9. † 13:19 Isaia 43:10.

-Wārã arada mĭra jaraya: aba bārãnebemaba mĭra jidabiya.-

²² Idji ume nĭbabadarãra abarica dji acĭ duanesidãa Jesuba jaradara cawadaẽ bada bẽrã. ²³ Maĭne aba basia Jesuare chũmĭda.† Maĭgĭba ara idjida “Jesuba bio quĩrĩã ħĭ” abadjia. ²⁴ Simoĭ Pedroba idjĩa boroba jarasia caidebemada bedea ħĭda Jesua iwidimãrẽã. ²⁵ Maĭbe Jesuare chũmĭba iwidisia:

-Dai Boro, ¿caiba ħĭra jidabi?-

²⁶ Jesuba panusia:

-Mĭra paĭda sõberapeda abala diaya. Maĭ õberãra idjĩa.-

Ara maĭda paĭra sõberapeda Jesuba Simoĭ Iscariote warra Judaa diasia. ²⁷ Judaba maĭ codacarea Satana jĭwaeda besia. Maĭne Jesuba Judaa jarasia:

-Bala oya ħĭra isabe odua.-

²⁸ Baribĭra ne co duanĭba ni abala cawadaẽ basia Jesuba cãrẽ cãrẽã mãwã jarasida. ²⁹ Judaba ãdji parata wagabada buchacara erobabadjia. Maĭ bẽrã ĭcĭra crĩchasiãa Jesuba dji ewari droma careabemada nẽdomãrẽã jarasida wa parata neẽ quẽdeãa diabi ħĭda. ³⁰ Judaba paĭra copeãa ara maĭda dajadaã wãsia. Maĭra pãimanacarea basia.

Jesuba obi ħĭ bedea djiwidi

³¹ Juda wãnacarea Jesuba jarasia:

-Arãbĭra Ācõrẽba unubiya mĭ, Naĭ Djara Edadara dji dromada. Maĭ awara mĭneba Ācõrẽba unubiya ara idjida dji dromada. ³² Mĭ, Naĭ Djara Edadaba Ācõrẽra dji dromada unubibĭra, Ācõrẽba mĭra abarica dji dromada unubiya. Idjia dãrãẽne maĭra unubiya. ³³ Bãrãra mĭ dji biarã bẽrã mĭra jaraya: mĭra bãrã ume dãrã ãeã.‡ Mĭra judiorã bororãa jarada quĩrãca nawena bãrãa jaraya: bãrãba mĭra jĭraãdia, mãwãmĩna mĭ wãbĭraãmaã poya wãnaã.*

³⁴ Mĭra obi ħĭ bedea djiwidida bãrãa jaraya: bãrãra bio dji quĩrĩã beadadua.† Mĭra bãrã bio quĩrĩã ħĭ quĩrãca bãrã sida abarica dji quĩrĩãnadua. ³⁵ Bãrãda mãwã dji quĩrĩã pananibĭra, jũmarãba cawadia bãrãra mĭ ume nĭbabadarãda.-

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Luca 22:31-34

³⁶ Simoĭ Pedroba Jesua iwidisia:

-Dai Boro, ¿ħĭra sãmaa wãĩ?-

Maĭne Jesuba panusia:

‡ **13:23** Jesuare chũmĭda. Griego bedeaãe ħĭ ħĭra: “Jesumãa tũrĩ chũta ħĭda.” Judiorã Egipãodeba õdrapedada quĩrãnebada ewariãde mãwã ne cobadjidaã. “Jesuba bio quĩrĩã ħĭ” abadjia. Juaĭba ara idjida mãwã jarabadjia. § **13:33** Mĭ dji biarã. Griego bedeaãe ħĭ ħĭra “mĭ warra zaquerã.” * **13:33** Juaĭ 7:33; 8:21. † **13:34** Mĭra obi ħĭ bedea djiwidi. Ācõrẽba obi ħĭ bedea dji drõãda Levitico 19:18de, Deuteronomio 6:5de unubadaã.

–Mā wābΛΓΛmaa bΛra nawena poya wāéa, baribΛΓΛ tēēbe mā caidu wāya.–

³⁷ Pedroba iwidisia:

–Dai Boro, ¿sāwāērā mΛra bΛ ume poya wāé? MΛra bΛ carea beuida bΛa.–

³⁸ Mañne Jesuba jarasia:

–¿BΛra mā carea wārāda beuida bΛca? Wārā arada māa jaraya: eterre berui naēna bΛa barima ūbea jaraya mΛra unucada.

14

Jesuba idjideba dadjirā Zezamaa wāni jarada

¹ Sopua bearānada. Ācōrēba aride o bΛda wārāda ījānada. Idjaba māa aride o bΛ sida wārāda ījānada. ² Mā Zeza bΛbarima dadjirā duananira baraa. MΛra maaa wāya bārā beadima bia oi carea. Māwāébara māa jaraé bacasia. ³ MΛra bārā beadima bia ode wāya. Mañbe wayacusa zeya bārā edei carea mā ume beadamārēā. ⁴ Bārāba cawa panΛa mΛra sāmaa wāida. Dji o sida cawa panΛa.–

⁵ BaribΛΓΛ Tomába jarasia:

–Dai Boro, adua panΛa bΛra sāmaa wāida. ¿Sāwā mañ ora cawadi?–

⁶ Mañne Jesuba jarasia:

–Mañ ora māa. Māneba Ācōrēba wārāda cawa panΛa idjaba zocai bai arada eropanΛa. Māneba wānaēbΛΓΛ ni abΛda mā Zezamaa poya jūēnaēa. ⁷ Bārāba māda wārāda cawa panΛbΛΓΛ, mā Zeza sida cawa panΛa.* IdibΛΓΛ bārāba idjira cawa panΛa unu panΛ bērā.–

⁸ Mañne Pelipeba idjía jarasia:

–Dai Boro, dadji Zezara daia unubidua. Ara mañba bia bΛa.–

⁹ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Pelipe, mΛra dārābΛΓΛa bārā ume bΛda. BΛa mΛra ¿wadibida cawaé bΛca? Mā unu bΛba mā Zeza sida unu bΛa. BΛa ¿sāwā jara bΛ “dadjí Zezara daia unubidua”? ¹⁰ ¿BΛa ījāé bΛca mΛra mā Zeza ume ābaa bΛda idjaba mā Zezara mā ume ābaa bΛda? Māa bedea bΛra ara mādjidēba bedēaca. ĀtebΛΓΛ mā Zeza mā ume ābaa bΛra māneba bedea bΛa. Wārāda māneba ne jūmada idjia obaria. ¹¹ Ījānada mΛra mā Zeza ume ābaa bΛda idjaba mā Zezara mā ume ābaa bΛda. Māa māwā jara bΛ carea bārāba ījānaē panΛbΛΓΛ, māa o bΛ carea ījānada.

¹² Wārā arada māa jaraya: bariduaba māda ījā bΛbΛΓΛ, māa o bΛra idjia bida oya. Wārāda māa o bΛ cāyābara idjia auđuara

* **14:7** Bārāba mΛra wārāda cawa panΛbΛΓΛ, mā Zeza sida cawa panΛa. Griego bedēade ācΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Bārāba mΛra wārāda cawa pananabara, mā Zeza sida cawacasiđaa.”

oya, m̄ra m̄ Zezamaa wāi bēřā. ¹³ Bārāba m̄da ĩjā panΛ bēřā m̄ tr̄neba iwidiβΛdara m̄a jūma oya. Māwā m̄neba ebuda baya m̄ Zezara dji dromada. ¹⁴ Wārāda bārāba m̄da ĩjā panΛ bēřā jūma m̄ tr̄neba iwidiβΛdara m̄a oya.

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarada

¹⁵ Bārāba m̄da wārāda quĩrīā panΛβΛrΛ, m̄ bedeara ĩjā o panania.† ¹⁶ Maļ bēřā m̄ Zezaa iwidiya bārā Carebabarida diabuemārēā. MaļgΛra bārā ume ewariza baya. ¹⁷ Idjira Ācōrē Jaurea. Idjia Ācōrēra wārāda cawabibaria. Naļ ějūānebemarāba idjira poya edadaēa, ununaca bēřā idjaba adua panΛ bēřā. Maļne bārāβΛrΛ idjira cawa panΛa, bārā ume βΛ bēřā idjaba bārā sode bai bēřā.‡

¹⁸ M̄a bārāra jērāmārā quĩrāca ameēa. M̄ra wayacusa bārāmaa zeya. ¹⁹ Dārēne naļ ějūānebemarāba m̄ra waa ununaēa baribΛrΛ bārāba m̄ra ununia. M̄a zocai bai arada erobΛ bēřā, bārā biđa zocai bai arada erobeadiā. ²⁰ M̄ zedacarea bārāba cawadiā m̄ra m̄ Zeza ume ābaa βΛda, bārāra m̄ ume ābaa panΛda, idjaba m̄ra bārā ume ābaa βΛda. ²¹ M̄ bedea ũrīpeda ĩjā o βΛba m̄ra quĩrīā βΛa. Abaβba m̄da quĩrīā βΛβΛrΛ, m̄ Zezaba idjira quĩrīā baya. M̄a biđa idjira quĩrīā baya, idjaba ara m̄da idjīa unubiya.–

²² Maļbe dewara Juda, Iscarioteēba Jesua iwidiisia:

–Dai Boro, ¿sāwā βΛra dairāa unubi baribΛrΛ naļ ějūānebemarāa unubiē?–

²³ Jesuba panusia:

–M̄ quĩrīā βΛba m̄ bedeara ĩjā o baya. M̄ Zezaba idjira quĩrīā baya. Maļbe दौर idjimaa zediā idji ume ābaa panani carea. ²⁴ M̄ quĩrīāē βΛba m̄ bedeara ĩjā ocaa. Bārāba ũrī panΛ bedeara m̄reēa, āteβΛrΛ m̄ Zeza, m̄ Diabuedadea.

²⁵ MaļgΛra m̄a bārāa jara βΛa wadiβida bārā ume βΛ bēřā. ²⁶ BaribΛrΛ m̄ Zezaba m̄ tr̄neba idji Jaureda diabueya bārā Carebabarida βamārēā. Ācōrē Jaureba ne jūmada bārāa jaradiaya. Idjia bārāa jūma m̄a jaradara quĩrānebabiya.

²⁷ M̄a necai baida bārā sode ameya. M̄a dia βΛ necai baira naļ ějūānebemarāba poya diadacaa. Maļ bēřā jūmawāyā sopuarānadua. Ne wayarānadua. ²⁸ M̄a bārāa jarasia m̄ra wāβΛrΛda idjaba waya bārā ume βade zeida. § Bārāba m̄da wārāda quĩrīā panΛbara βΛsrīdacasīdaa m̄ Zezamaa wāyana ada carea. M̄ Zezara m̄ cāyābara dji dromaara βΛ bēřā m̄ra wayacusa βΛya m̄dji naārā βadamaa. ²⁹ M̄a maļgΛra jara βΛa wadi māwāi naēna, wārāda māwāβΛrΛde bārāba ĩjānamārēā.

† 14:15 ĩjā o panania. Griego bedeadē λCΛrΛ cartade βΛ βΛa: “ĩjā o pananadua.”

‡ 14:17 Bārā sode bai bēřā. Griego bedeadē λCΛrΛ cartade βΛ βΛa: “Bārā sode βΛ bēřā.” § 14:28 Juaļ 14:3,18.

³⁰ Māra bārā ume dārā bedeaēa, naļ ējūānebema borora zebara bēra. Idjia māra poyaēmīna beabiya. ³¹ Māwā mā Zezaba obi bāda māa ijā oya. Maļgādeba naļ ējūānebemarāba cawadīa māa mā Zezara bio quīrīā bāda.

Piradrādua. Wānadrā.-

15

Jesura uva jācara dji araa

¹ Jesuba jarasia:

–Māra uva jācara dji araa. * Mā Zezara djibaria. ² Mā jāwate zaudacara idjia jūma tucuaya, baribara dji zaubada jāwate quīrācuīta tucubaria biara zaudamārēā. ³ Mā bedeada ijā panā bēra bārāra jāwate quīrācuīta tucuda quīrāca biya bea.† ⁴ Mā ume ābaa beadadua mā bārā ume ābaa bā quīrāca. Jācarade caraē bā jāwate ara iduba zauca. Ara maļ quīrāca bārāda mā ume beadaēbara zaudāa.

⁵ Māra uva jācara dji araa. Bārāra mā jāwaterāa. Mā ume ābaa beara bio zaubadaa, māra bārā ume ābaa bā bēra. Bārāba mā neē ni cārē sida Ācōrē itea poya odaēa. ⁶ Mā ume ābaa bāera mā Zezaba āyā batabueya jāwate zauca quīrāca. Maļ jāwate purrubadacarea dadjia ābaa buedapeda babuebadaa.

⁷ Bārāda mā ume ābaa beadibara, mā bedeada ijā o pananibara, iwididadua jūma bārāba quīrīābādada. Maļne māa diaya. ⁸ Bārāda bia zaudibara unubidīa wārāda mā ume nībabadarāda māwā beada. Māwā unubidīa mā Zezara dji dromada.

⁹ Māa bārāra quīrīā bāa mā Zezaba mā quīrīā bā quīrāca. Maļ bēra mā quīrīāneba pananadua. ¹⁰ Māa obi bā bedeada ijā odibara, wārāda mā quīrīāneba panania. Ara maļ quīrāca mā Zezaba obi bā bedea ijā o bā bēra idji quīrīāneba babaria. ¹¹ Jūma maļgara māa jara bāa bārāra mā ume bio bārida beadamārēā.

¹² Māa obi bā bedeara naļgā: bārāra dji quīrīānadua māa bārā quīrīā bā quīrāca. ¹³ Ēberāda idji dji bia carebai carea beuibara, ni abāba maļ cāyābara poya biara quīrīāra erobaēa. ¹⁴ Māa obi bā bedeada bārāba ijā odibara bārāra mā dji biarāa. ¹⁵ Māa bārāra waa mā nezocaada aēa. Nezocaba idji boroba oi crīcha bāra adua bāa. Māa bārāra mā dji biarāana aya. Māa bārāra cawabisia ne jūma mā Zezadeba ūrīnada. ¹⁶ Bārāba māra edadaē basīa. Mābāra bārāra edasia. Māa bārāra bāsia wānapeda bia zaudamārēā, idjaba

* **15:1** Antiguo Testamentode jara bāa Ācōrēba Israelera uva jācara quīrāca usida, māwāmīna idjia quīrīā bada quīrāca ādjirāba odaē basīa. Acādua Salmo 80:8-16; Isaía 5:1-7; Jeremía 2:21; Ezequiel 15:1-8; 19:10-14; Osea 10:1. Baribara naļ Juaļ 15:1de jara bāa Jesuba o bāda Ācōrēba quīrīā bā quīrāca. Maļ carea jara bāa “uva jācara dji ara.” † **15:3** Juaļ 13:10.

mał zaubΛdara dārā droamārēã. Młā bārāra edada bēřā mł Zezaba jūma bārāba mł trĀneba iwidi bΛdara diaya. ¹⁷ Waya młā bārāa jaraya: abarica dji quĩrĀnadua.

Nał ějũānebemarāba Jesu ĩjā beara quĩrāmabadaa

¹⁸ Nał ějũānebemarāba bārāda quĩrāma panΛbΛrΛ, cawadadua ādjirāba naārā młda quĩrāmasidada. ¹⁹ Bārāda nał ějũānebema badabara ādjirāba bārāra quĩrĀcasidaa ādjirānebema bēřā. BaribΛrΛ młā bārāra nał ějũānebemada edasia ādjirā awara beadamārēã. Mał bēřā bārāra quĩrāmabadaa. ²⁰ Quĩrānebadadua młā nał jaradara: “Ni abaΛ nezocada idji boro cāyābara auduara bΛěa.”‡ MałgΛba jara bΛa ěberārāba mł bedeada ĩjā o panΛbΛrΛ, bārā bedea sida ĩjā odia. BaribΛrΛ ādjirāba młda biě odi carea ěpě panΛbΛrΛ, bārā sida biě odi carea ěpěnia. ²¹ Bārāra mł carea biě odia ādjia mł Diabuedara adua panΛ bēřā.

²² Młā ādjirāa jaradiade zedaěbara ādjia cadjirua opedada carea bedeade beadaě bacasia. BaribΛrΛ mł bedeada ũrĭpedada bēřā poya jaradaěa adua panasidada ādjia o panΛra cadjiruada. ²³ AbaΛba młda quĩrāma bΛbΛrΛ, mł Zeza sida quĩrāma bΛa. ²⁴ Młā ādjirā quĩrāpita ne ununacada odaěbara, ādjirāba cadjirua o panΛ carea bedeade beadaě bacasia. BaribΛrΛ młā odara ādjirāba unusidamĭna młra, mł Zeza sida quĩrāma panΛa. ²⁵ Māwā duanΛa ara ādjirā leyde jara bΛ quĩrāca. Nāwā jara bΛa: “Młra bedea neě bΛda quĩrāmasidaa.”§

²⁶ Ācōrě Jaure bārā Carebabarira zeya. Idjia wārā bedeada jarabaria. Młā idjira mł ZezamaΛba diabuebΛrΛde idjia młnebemada bārāa bedeaya. ²⁷ Bārā bida młnebemada bedeadia, bārāra naārāedaΛba mł ume panΛ bēřā.

16

¹ Młā jūma małgΛra bārāa jara bΛa mł ĩjā panΛra igararānamārēã. ² Judiorāba bārāra ādjirā dji jΛrebada dedebemada āyā jΛrecuadia. Mał awara bārā beadi ewarira zeya. Bārā beabΛdade ādjirāba crĭchadia Ācōrěba quĩrĀ bΛda o panΛda. ³ Māwā odia mł Zezada, mł sida adua panΛ bēřā. ⁴ BaribΛrΛ młā jūma małgΛra bārāa jarabΛrΛa, mał ewari jũěbΛrΛde młā jaradara quĩrānebadapeda sozarra beadamārēã.

Ācōrě Jaureba o bΛdebema

Młā bārā bia mĭgadidebemada naěna jaraě basia bārā ume bada bēřā. ⁵ BaribΛrΛ młra mł Diabuedamaa wāya. Māwāmĭna ni abaΛ bārānebemaba młā iwidiědaě panΛa “bΛra

¿sãma wãĩ?” ⁶ ĀtebΛΓΛ bārãra sopua panΛa mλra wãyana ada bẽrã. ⁷ Mλa wãrã arada jaraya: bārã itea biara bΛa mλra wãida. Mλda wãébΛΓΛ bārã Carebabarida zeẽa. BaribΛΓΛ mλda wãibΛΓΛ idjira diabueya.

⁸ Ācõrẽ Jaure zebΛΓΛde naλ ãjũãnebemarãa cawabiya caida cadjirua obarida, caida jipa bΛda, idjaba caida bedede bΛda. Cawabiya ãdjirãba jũma maλgΛdebemada ãĩ crĩcha panΛda. ⁹ Ācõrẽ Jaureba ãdjirãa cawabiya mλ bedea ĩjãnaca bẽrã cadjirua obadada. ¹⁰ Cawabiya mλra jipa bΛda mλ Zezamaa wãna bẽrã. Maλne bārãba mλra waa ununaẽa. ¹¹ Idjaba Ācõrẽ Jaureba cawabiya naλ ãjũãnebemarãra wãrãda bedede panΛda, Ācõrẽba naλ ãjũãnebema borora bedede bΛada ada bẽrã.*

¹² Mλa wadibida ne zocãrã bārãa jara quĩrã bΛa. Maλra bārãba nawena jũma poya cawadaẽa. ¹³ BaribΛΓΛ Ācõrẽ Jaureba wãrã bedeara cawabibari bẽrã idji zebΛΓΛde bārãa jaradiaya wãrã bedea Ācõrẽneba ze bΛda jũma cawadamãrẽã. Idjira ara idji crĩchadeba bedeaẽa, ãtebΛΓΛ jũma mλneba ũrĩbΛΓΛda jaraya. Idjia bārãa cawabiya nocoarebema ewaride cãrẽda sãwãida. ¹⁴ Cawabiya mλra dji dromada, mλ bedea ũrĩpeda jũma bārãa jaradiai bẽrã. ¹⁵ Jũma mλ Zezadera mλrea. Maλ carea mλa jarasia Ācõrẽ Jaureba mλ bedea ũrĩpeda bārãa jaradiaida.

Bārãra sopua pananapeda bΛsridadia

¹⁶ Dãrãẽne bārãba mλra ununaẽa, baribΛΓΛ mãwãnacarea wayacusa dãrãẽne mλra ununia.-†

¹⁷ Maλne λcΛΓΛ idji ume nĩbabadarãba ara ãdjiduba iwidi duanasidaa:

-Idjia dadjirãa “dãrãẽne bārãba mλra ununaẽa, baribΛΓΛ mãwãnacarea wayacusa dãrãẽne mλra ununiana” a bΛba ¿cãrẽda jara bΛ? Idji Zezamaa wãyana a bΛba ¿cãrẽda jara bΛ? ¹⁸ Maλ bedea “dãrãẽne” a bΛba ¿cãrẽda jara bΛ? Dadjirãba cawadaẽ panΛa cãrẽnebemada bedea bΛda.-

¹⁹ Jesuba cawasia ãdjia maλgΛdebemada iwidi quĩrã panΛda. Maλ carea jarasia:

-Mλa bārãa jarasia dãrãẽne mλra ununaẽda idjaba mãwãnacarea dãrãẽne mλra wayacusa ununida. ¿MaλgΛdebemada ara bãduba iwidi duanãca? ²⁰ Wãrã arada mλa jaraya: bārãra sopuaba jĩãnia baribΛΓΛ naλ ãjũãnebemarãra bΛsridadia. Bārãra sopuaba jĩãnimĩna maλ sopuara jõpeda bΛsridadia. ²¹ Wãrãda wẽrã warra tobΛΓΛde

* **16:11** Juaλ 7:21-24; 8:42-47; 12:31. † **16:16** Griego bedede λcΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Mλdji Zezamaa wãĩ bẽrã.”

pua ɓAA idji ewarira jũēna bēṛā. BaribARL warra todacarea maḷ puara quĩrãdoabaria idji warra carea ɓASrida ɓA bēṛā. ²² Ara maḷ quĩrãca bārāra ara nawena sopua panAA, baribARL mġra wayacusa bārā acAde zeya. Maḷbe bārāra ɓASridadia. Ni abaɓba maḷ ɓASridara poya jōbiēa.

²³ MaḷgA ewaride bārāba ni cārē sida mġa waa iwididaēa. Wārā arada mġa jaraya: bārāba mġ Zezaa mġ trġneba iwidibADara idjia diaya. ²⁴ Bārāba wadibida dadjj Zezaa ni cārē sida mġ trġneba iwididaē panAA. BaribARL mġwā iwididibARL edadia. Māwā bārāra bio ɓASrida beadia.

²⁵ Mġa ne jara ɓAdeba maḷgARA bārāa jarasia, baribARL ewari aba mġra waa ne jara ɓAdeba bedeaēa. ĀtebARL mġ Zezadebemada ebuda jaraya. ²⁶⁻²⁷ Maḷ ewaride bārāba mġ trġneba Ācōrēa iwididia. Mġra bārābari Ācōrēa bedeaēa, mġ Zezaba bārāra quĩrġ ɓA bēṛā. Idjia bārāra quĩrġ ɓAA, mġda quĩrġ panA bēṛā idjaba mġra Ācōrēneba zedada ĩjā panA bēṛā.

²⁸ Mġ Zezamaɓba naḷ ējũānaa zesia. BaribARL mġa naḷ ējũāra ameya mġ Zezamaa wayacusa wāi carea.-

²⁹ Maḷbe idji ume nġbabadarāba jarasidaa:

-ArābARL ɓAA jara ɓARA daima ebuda ɓAA. Ne jara ɓAdeba bedea ɓAēa. ³⁰ ArābARL dairāba cawabADaa ɓAA ne jūmada cawa ɓADA. Daiba iwididi naēna ɓAA sāwā panuida cawa ɓAA. Maḷneba dairāba cawa panAA ɓARA Ācōrēneba zesida.-

³¹ Jesuba jarasia:

-ĪArābARL bārāba wārāda ĩjābADaca? ³² Ewari jũēida ɓadada jũēbARLAA. Bārāra jūma aba aba memenenapeda mġduba amenia.‡ BaribARL mġduba ɓaēa mġ Zezada mġ ume ɓA bēṛā. ³³ Jūma maḷgARA mġa bārāa jarasia mġneba necai beadamārēa. Naḷ ējũāne bia mġga beadia, baribARL ne wayarānada: naḷ ējũānebema cadjiruada mġa poyasia.-

17

Jesuba ara idji carea Ācōrēa iwidida

¹ Jesuba māwā jaradacarea bajānaa acApeda jarasia:

-Zeza, mġ ewarira jũesia. ɓA Warrara dji dromada unubidua ɓA Warraba ɓARA wārāda dji dromada unubimārēa.

² ɓAA jūma ēberārāra mġ jAWaeda ɓASia. Maḷgarānebemada ɓAA mġa ġCARL diasia. Mġa ādjirāa ewariza zocai baida diasia.

³ Ewariza zocai beaba cawa panAA ɓARA wārā Ācōrē aba ɓADA.

Idjaba za ɓAA diabueda Jesucritoda cawa panAA. ⁴ ɓAA mġa naḷ ējũāne obidara mġa jūma osia. Māwā cawabisia ɓARA dji dromada. ⁵ Maḷ carea Zeza, mġra ɓA quĩrāpita dji dromada ɓADua ɓA ume naḷ ējũā oi naēna dji dromada ɓaēa quĩrāca.

‡ 16:32 Zacaria 13:7.

Jesuba idji ume n̄babadarā carea Ācōrēa iwidiida

⁶ BΛa m̄lā ēberārā naļ ējūāne bēada λCΛΓΛ diasia. M̄lā jūma ādjirāra bΛra cawabisia. Ādjirāra bΛrea, baribΛΓΛ bΛa m̄lā diasia bΛ bedeada jaradiamārēā. Ādjia ījā o panΛa. ⁷ Maļba cawa panΛa jūma m̄lā erobΛra bΛdeba ze bΛda. ⁸ BΛa m̄lā jaradara m̄lā ādjirāra jaradiasia. Ādjirāba wārāda maļ bedeara ījāsidaa. Maļ bēra cawa panΛa wārāda m̄lra bΛmaΛba zesida. Wārāda ījā panΛa bΛa m̄lra diabuesida.

⁹ M̄lā bΛa iwidiya ādjirā carebamārēā. M̄lā bΛa iwidiē bΛa naļ ējūānebemarā carea. ĀtebΛΓΛ bΛa m̄lā diadarā careabΛΓΛ iwidi bΛa, ādjirāra bΛre bēra. ¹⁰ Jūma m̄lrera bΛrea idjaba jūma bΛrera m̄lrea. Ādjirāba o panΛneba m̄lra dji dromada unubi panΛa.

¹¹ M̄lra naļ ējūāne baēa baribΛΓΛ ādjirāra wadibida naļ ējūāne panania. Zeza, bΛra bio biya quirua. M̄lra bΛmaa wābΛΓΛ bēra bΛ λbΛadeba ādjirāra bio wagadua. BΛa m̄lā maļ λbΛara diasia.* Māwā ādjirāra cacua aba bΛ quīrāca beadia, dadji cacua aba panΛ quīrāca. ¹² BΛ λbΛadeba m̄lā jūma bΛa diadarāra naļ ējūāne waga erobasia. Ādjirānebemarā ni abaΛda aduadaē basia. Ababe dji aduaida badadrΛ aduasias bΛ bedeaba jara bΛ quīrāca wārāda māwāmārēā.†

¹³ ArābΛΓΛ m̄lra bΛmaa wāya. BaribΛΓΛ wadibida naļ ējūāne bΛde jūma maλΓΛra jarabΛΓΛa. Māwā m̄l bΛ ume bΛsrida bΛ quīrāca ādjirā sida bio bΛsrida panania. ¹⁴ BΛa jaradara m̄lā ādjirāra jaradiasia. BaribΛΓΛ naļ ējūānebemarāba ādjirāra quīrāma panΛa m̄l quīrāca naļ ējūānebemarāē bēra. ¹⁵ M̄lā bΛa iwidiē bΛa ādjirāra naļ ējūānebemada āyā edemārēā, ātebΛΓΛ iwidi bΛa cadjiruadebemada waga bamārēā.‡ ¹⁶ Ādjirāra naļ ējūānebemaēa m̄l naļ ējūānebemaē quīrāca. ¹⁷ BΛ bedeaba bΛra wārāda cawabi bΛa. Maļba ādjirāra aba bΛ itea bia bΛdua. ¹⁸ BΛa m̄l naļ ējūānebemarā tāēna diabueda quīrāca m̄lā ādjirāra naļ ējūānebemarā tāēna diabuebΛΓΛa. ¹⁹ Ādjirā carea ara m̄ldjida aba bΛ itea bia bΛbΛΓΛa, ādjirā sida aba bΛ itea bia beadamārēā bΛ wārāda cawa panΛneba.

Jesuba jūma idji ījābΛda carea Ācōrēa iwidiida

²⁰ M̄lā ababe ādjirā carea iwidiē bΛa. ĀtebΛΓΛ ādjirāba m̄l bedea jarabΛdade m̄l ījābΛda carea bida iwidi bΛa. ²¹ Zeza, bΛra m̄l ume bΛ bēra idjaba m̄lda bΛ ume bΛ bēra m̄lā iwidi bΛa ādjirā sida dadji ume cacua aba bΛ quīrāca beadamārēā.

* **17:11** Ādjirāra bio wagadua bΛ λbΛadeba. BΛa m̄lā maļ λbΛara diasia. Griego bedede λCΛΓΛ cartade nāwā jara bΛa: “Jūma bΛa m̄lā diadarāra bio wagadua bΛ λbΛadeba.” † **17:12** Salmo 41:9; 55:12-15. ‡ **17:15** Cadjiruadebemada. Zocārāmaarā maλgΛba jara bΛa diauruda.

Māwā naļ ējūāne beaba ījānia b_{AA} m_Āra diabuesida. ²² B_{AA} m_Āra edasia dadjira ābaa pananamārēā. Māwā m_Āra dji dromada b_{ASIA}. Ara maļ quīrāca m_Ā ādjirāra dji dromada b_{ASIA} dadji ume cacua aba b_A quīrāca pananamārēā. ²³ M_Āra ādjirā ume b_A bērā idjaba b_{ARA} m_Ā ume b_A bērā dadjirāra jūma ābaa cacua aba b_A quīrāca panania. Māwā naļ ējūāne beaba cawadia b_{AA} m_Āra diabuesida idjaba cawadia b_{AA} ādjirāra quīrā b_{ADA} m_Ā quīrā b_A quīrāca.

²⁴ Zeza, b_{AA} naļ ējūā oi naēna_{ABA} m_Āra quīrā b_{AA}. Maļ bērā bajāne m_Āra dji dromada b_{ASIA}. M_Ā quīrā b_{AA} jūma b_{AA} m_Ā diadarāra mama m_Ā ume ābaa beadida b_{AA} m_Ā dji dromada b_{ADARA} ununamārēā. ²⁵ Zeza, b_{ARA} jipa b_{AA}. Naļ ējūānebemarāba b_{ARA} adua pan_{AA}, barib_{ARA} m_Ā b_{ARA} cawa b_{AA}. Idjaba za bea bida cawa pan_{AA} b_{AA} m_Āra nama diabuesida. ²⁶ M_Ā ādjirā b_{ARA} cawabisia. Maļ awara wadibida au_{DUARA} cawabi baya b_{AA} m_Ā quīrā b_A quīrāca ādjirā sida dji quīrā pananamārēā idjaba m_Āra ādjirā so_{DE} eropanamārēā.-

18

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Luca 22:47-53

¹ Jūma ma_{ĶGA} jaradacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cedro_Ķ do zaque waa quīrārē wāsidaa. Arima néuda b_{ASIA}. Jesura idji ume nībabadarā sida m_{AMA} wāsidaa. ² Juda, Jesu jidabiya b_{ABA} maļ néura cawa b_{ASIA}, Jesura idji ume nībabadarā ume mama b_{ARIMA} zocārā dji j_{ARE}badjida bērā. ³ Maļ bērā Judaba zocārā romano sordaorāda, Ācōrē de dro-
manebema zarrarā sida maļ néuda pe edesia. Ādjirāra sacerdoterā bororāba, pariseorā bida Juda ume diabuesidaa. Ādjirāba ībīrāda idjaba mīāsu sida eropanasidaa. ⁴ Ma_{ĶNE} Jesuba jūma sāwāida cawa b_A bērā ādjimaa wāpeda iwīdisia:

-Bārāba ¿caida j_{ARA} pan_A?-

⁵ Ādjirāba panusidaa:

-Jesu Nazaredebemada.-

Jesuba jarasia:

-M_Āda idjā.-

Ma_{ĶNE} Juda, Jesu jidabiya b_{ARA} ādjirā ume b_{ASIA}. ⁶ Jesuba m_Āda idjāda ab_{ARA}de ādjirāra jēda _{ARAD}_{AB}ade b_{AECUASIDA}.

⁷ Ma_{ĶBE} Jesuba wayacusa iwīdisia:

-¿Caida j_{ARA} pan_A?-

Ādjirāba wayacusa panusidaa:

-Jesu Nazaredebemada.-

⁸ Ma_{ĶNE} Jesuba jarasia:

–Māda idjíaada asia. Māda jΛΓΛ panΛΔΓΛ, za duanΛ ēberārāra idu wābidada.–

⁹ Māwā jarasia idjia naēna jarada bērā: “Zeza, bla māa diadara ni aba bida aduadaēa.”* Idjia jarada quīrāca wārāda māwāsia. ¹⁰ Maāne Simoā Pedroba djōbada necoda erobasia. Maāda ēūta edapeđa sacerdote dji droma nezoca cΛwΛΓΛ jΛwa araarebemada tΛtasia. Maā nezoca trāra Malco abadaa. ¹¹ Maā carea Jesuba Pedroa jarasia:

–BΛdji necora wagadua. BΛmaarā ¿mā Zezaba mā mīgayada adara māa droaida bΛēca?–

Jesu Anámaa jida edepedada

Mateo 26:57-58; Marco 14:53-54; Luca 22:54

¹² Maābe romano sordaorāba Jesura jidadapeđa jΛwa jΛsidaa. Ādji borora, Ācōrē de dromanebema zarrarā sida arima panasidaa. ¹³ Jesura naārā ēberā Aná demaa edesidaa. Anára Caipá zāwārē basía. Maā poade Caipára sacerdote dji droma basía.† ¹⁴ Ara maā Caipába judiorāa jaradoasia biara bΛda ēberā aba jūmarā carea beuida.‡

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-70; Marco 14:66-68; Luca 22:55-57

¹⁵ Maāne Jesu ume nībabadarā Simoā Pedroda idjaba de warada Jesu caidu wāsidaa. Simoā Pedro ume wānara sacerdote dji dromaba unubadjia. Maā bērā idjira Jesu caidu eda wāsia sacerdote dji droma de duđaa. ¹⁶ BaribΛΓΛ Pedrora eda wābada dajadaare besia. Maā bērā idji ume wāna, sacerdote dji dromaba unubarira dajadaa wāsia. Dji eda wābada wagabari wērā ume bedepapeđa Pedrora eda edesia. ¹⁷ Maā wērāba Pedroa iwidisia:

–¿BA sida Jesu ume nībabariēca?–

Pedroba panusia:

–Māēa.–

¹⁸ Maāne sacerdote dji droma nezocarāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā bida tΛbΛda coa nūmasidaa cūrāsa nūmΛ bērā. Coadapeđa tΛbΛ cā duanasidaa. Maāne Pedrora ādjirā ume tΛbΛ cā nūmasia.

Anába Jesua bio iwidida

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Luca 22:66-71

¹⁹ Maābe sacerdote dji dromaba Jesua bio iwidisia idji ume nībabadarānebemada, idjia jaradia badadebema sida. ²⁰ Maāne Jesuba panusia:

–Māra naā ējūānebemarā quīrāpita ebuda bedea basia. Māa jaradia basia dadjirā dji jΛrebada deza idjaba Ācōrē de droma dajada, jūma dadji judiorā ābaa dji jΛrebadama. Ni maārī bida

* **18:9** Juaā 6:39. † **18:13** Caipára 18 poa sacerdote dji boro basía, poa 18deba aba 36đaa. ‡ **18:14** Juaā 11:50.

chupea jaraẽ basía. ²¹ ¿Cãrẽ cãrẽã m̃l̃a iwidi b̃l̃a? Mãwã oiẽ b̃l̃a. ãteb̃l̃l̃ m̃l̃ beɗea ũrĩpeɗaɗaraã iwidiɗa b̃l̃a. ãɗjirãb̃l̃l̃ cawa pañl̃a m̃l̃a jaradiɗara.–

²² Jesuba mãwã jarab̃l̃l̃de zarra idji caita ñm̃l̃ba j̃l̃wajãba Jesu quĩrãɗarrade upeda jarasia:

–¿B̃l̃a sacerdote dji dromada wayaẽ b̃l̃ca?–

²³ Jesuba panusia:

–M̃l̃a biẽ jarasib̃l̃l̃, jaradua m̃l̃a cãrẽneba biẽ jarasida. Barib̃l̃l̃ bia jarasib̃l̃l̃, b̃l̃a ¿cãrẽ cãrẽã m̃l̃ra usí?–

²⁴ Mãl̃be Anãba Jesura j̃l̃wa j̃l̃ b̃l̃da Caipãmaa diabuesia, idjira sacerdote dji dromaara b̃l̃ b̃ẽrã.

Pedroba waya Jesu unucaada aɗa

Mateo 26:71-75; Marco 14:69-72; Luca 22:58-62

²⁵ Pedrora wadibiɗa ãta ñmasia t̃b̃l̃ cã b̃l̃da. Mãl̃ne ãberãrãba idjía iwidiɗida:

–¿B̃l̃ sida jãl̃g̃l̃ ãberã ume ñibabariẽca?–

Pedroba m̃ẽrã jarasia:

–M̃l̃ẽa.–

²⁶ Mãl̃ne sacerdote droma nezoca ãb̃l̃ba Pedroa iwidiɗia:

–¿M̃l̃a b̃l̃ra idji ume ñeude unuẽ basica?–

Mãl̃ nezocara Pedroba c̃l̃w̃l̃l̃ t̃t̃aɗa ume dji ãberãrã basía.

²⁷ Pedroba wayacusa m̃ẽrãsia. Ara mãwã jarab̃l̃l̃de eterrera berusia. §

Jesu Pilato quĩrãpita b̃ada

²⁸ Mãl̃be diapedeɗa Jesura Caipã dedeba romanorã boro de dajadaa edesidaa. Jesu edepedeɗa judiorãra mãl̃ de Pretorio abadade eɗa wãnaẽ basía ãɗjirãmaara eɗa wãsidara ãcõrẽ quĩrãpita biẽ panani b̃ẽrã. Idji quĩrãpita bia b̃a quĩrã panasidaa Egiptoɗeba ãɗr̃l̃pedeɗa quĩrãnebabada codi carea.*

²⁹ Mãl̃ b̃ẽrã Pilatoda ãɗjirãmaa dajadaa wãpeda iwidiɗia:†

–Nãl̃ ãberã, b̃ãrãba biẽ jara pañl̃ba ¿cãrẽ cãɗjiruada osi?–

³⁰ ãɗjirãba panusidaa:

–Nãl̃g̃l̃ba cãɗjiruada oɗaẽbara dairãba idjira b̃l̃maa ene-naẽ bacasia.–

³¹ Mãl̃ carea Pilatoba ãɗjirãa jarasia:

–Bãrãb̃l̃l̃ idjira eɗeɗapeɗa cawa oɗadua ara b̃ãɗji leyba jara b̃l̃ quĩrãca.–

Mãl̃ne judiorãba jarasidaa:

–Daiba djãrãra beabiɗacara pañl̃a. Bãrãb̃l̃l̃ beabiɗida pañl̃a.–

§ 18:27 Juãl 13:38. * 18:28 Judiorãba jarabadiɗida ãb̃l̃ba judiorãẽ dede eɗaa wãsira ãcõrẽ quĩrãpita biẽ beida. Ac̃adua Numero 9:9-11. † 18:29 Romanorã boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda b̃asia. Dji boroda basia poa 26ɗeba ãba 36 bab̃l̃l̃adaa. Judiorã bororãba Jesura Pilatomaã edesidaa ãɗjira preso b̃earã beacara pañl̃ b̃ẽrã. Ãba romanorãba mãwã cawa oɗida panasidaa.

³² MaḷgΛra wārāda māwāsia Jesuba jarada quĩrāca. Idjia jarasia sāwā beuida ḅΛda.‡ ³³ Maḷbe Pilatora wayacusa dede eda wāsia. Jesura eda edebipeda iwidiisia:

–¿ḅΛda wārāda judiorā boroca?–§

³⁴ Jesuba panusia:

–¿MaḷgΛra ḅΛa iwidi ḅΛca bio cawai carea, wa iwidi ḅΛ dewararāba ḅΛa mānebemada māwā jarasida bērā?–

³⁵ Maḷ carea Pilatoba jarasia:

–¿Māwāra māda judioca? ḅΛ purubΛrΛ, sacerdote bororāḅrΛ ḅΛra māmaa enesidaa. ¿ḅΛa cārēda osi ādjirāba māwā odamārēā?–

³⁶ Jesuba panusia:

–Mḷra ēberārā boromīna mā purura naḷ ējūānebemaēa. Naḷ ējūānebema baḅabara mā purura djōcasidaa judiorāba mā jidarānamārēā. BaribΛrΛ mā purura naḷ ējūānebemaēa.–

³⁷ Maḷ bērā Pilatoba jarasia:

–¿Māēteara wārāda ḅΛra ēberārā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, ḅΛa māwā jara quĩrā ḅΛḅrΛ, māra ēberārā Boroa. BaribΛrΛ māra naḷ ējūānaa zesia wārā bedēada jaradiai carea.* Jūma wārāare beaba mā bedeara ijābadaa.–

³⁸ Maḷne Pilatoba iwidiisia:

–¿Cārēda wārā?–

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Marco 15:6-20; Luca 23:13-25

Māwā jaradacarea Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wāpeda jarasia:

–Mḷa unuēa naḷ ēberāba cārē cadjiruada osida. ³⁹ BaribΛrΛ dai romanorāba poaza bārā itea obada quĩrāca odia. Bārā Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebabada ewari bērā māa preso ḅΛda aba ēdrΛ ḅΛya, bārāba jarabΛdada. ¿Bārāba quĩrā panΛca māa za ḅΛ judiorā boroda ēdrΛ ḅΛida?–

⁴⁰ Maḷne ādjirāba jīgua jarasidaa:

–JāḷgΛēa. ¡BarrabádrΛ ēdrΛ ḅΛdua!–

Maḷ Barrabára mīā beabada boro basia.†

‡ **18:32** Juaḷ 3:14; 8:28; 12:32. § **18:33** Luca 23:2de jara ḅΛa judiorā bororāba Pilatoa mānebemada jarasidada. * **18:37** Naḷ ējūānaa zesia. Griego bedēade nāwā ḅΛ ḅΛa: “Mḷra naḷ ējūāne todapeda zesia.” † **18:40** Λcaḷa versioāne jara ḅΛa Barrabára ne drΛbari basida. BaribΛrΛ Marco 15:7-8de nāwā jara ḅΛa: “Maḷ Barrabára idjiarebema sida romanorā ume djōsidaa. Maḷne mīā quenapedada bērā idjira preso basia.”

19

¹ Mañbe Pilatoba Jesura soaba ubisia. ² Māwā ðade romano sordaorāba borobari ᳵᳵ cadaada Jesu borode jñ ðasidaa, idjaba cacua ᳵᳵ jñbada pursupursua ðada jñbisidaa. ³ Mañbe Jesu caita zedapeda ipida jarasidaa:

-¡Bio bia ðaa, judiorā boro!-

Māwā jaradapeda jᳵwajāba idji quĩᳵᳵdarrade ubadjidaa.

⁴ Mañbe Pilatora wayacusa dajada judiorāmaa wāpeda jarasia:

-Ūᳵᳵnadua. Mñā ēberāra dajadaa eneya bārā quĩᳵᳵpita. Mñmaarā idjia cadjiruada oē basía.-

⁵ Jesu dajadaa enebadae ᳵᳵᳵ cada borobarida idjaba cacuade jñbada pursupursua ðada jñ ðasia. Mañne Pilatoba jarasia:

-Za ðaa dji ēberāra.-*

⁶ Baribᳵᳵᳵ Jesu unubadae sacerdote bororāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā bida jñgua jarasidaa:

-¡Idjira crude cachi beabidua! ¡Crude cachi beabidua!-

Mañne Pilatoba jarasia:

-¡Bārāᳵᳵᳵ ededapeda crude cachi beadadua! Mñmaarā idjia cadjiruada oē basía.-

⁷ Mañne judiorāba panusidaa:

-Dairāba leyda eropanāa. Mañ leyde jara ða quĩᳵᳵca idjira beuida ðaa ara idjida Ācōrē Warraada a ða bēᳵᳵ.-†

⁸ Mañ bedea ūᳵᳵside Pilatora bio ne wayasia. ⁹ Mañbe idji de dromane eᳵa wayacusa wāpeda Jesua iwidiᳵᳵa:

-¿ᳵᳵᳵra sāᳵᳵabema?-

Baribᳵᳵᳵ Jesuba panuē basía. ¹⁰ Māwā ðade Pilatoba jarasia:

-¿ᳵᳵᳵa panuēca? ¿Adua ðaca mñā ᳵᳵᳵra poya crude cachi beabida idjaba poya ēᳵᳵᳵ ðaᳵᳵa ðada?-

¹¹ Mañne Jesuba panusia:

-Ācōrēba bada ðadaēᳵᳵbara ðaa mñra ni cārē sida oē bacasia. Mñ ða jᳵwade diapedadaba māwā o quĩᳵᳵā panana bēᳵᳵ ða cāyābara cadjiruada auᳵuara osidaa.-

¹² Mañ ūᳵᳵside Pilatoba crīcha ᳵesia Jesura sāwā ēᳵᳵᳵ ðaᳵᳵa. Baribᳵᳵᳵ judiorāba wetara jñgua jarasidaa:

-ᳵᳵᳵa jññ ēberāda ēᳵᳵᳵ ᳵᳵᳵᳵᳵᳵ ᳵᳵᳵra romanorā boro ume dji biaēa. Bariduaba ara idjida dji boroada aᳵᳵᳵᳵᳵ, mañ ēberāra romanorā boro ume dji quĩᳵᳵā.-

¹³ Pilatoba mañᳵᳵᳵda ūᳵᳵna bēᳵᳵ Jesura dajadaa enebisia. Mañbe idji ābugueeᳵe chūmesia dejā “mōgara dowa oda” abadama. Hebreo bedeeᳵe Gabata abadaa. ¹⁴ Judiorā

* 19:5 Pilatoba Jesura dajadaa eneside aᳵᳵbi quĩᳵᳵā ᳵasica ðaa Jesura ēberā minijichiaēda. Baribᳵᳵᳵ Juañba “ēberā” ᳵᳵᳵᳵᳵᳵᳵ jara ðaca ðaa Jesura Nañ Djara Eᳵaᳵada. Aᳵᳵdua Juañ 1:1; 1:14. † 19:7 Levitico 24:15-16.

Egiptodeba ēdrapedada quĩrãnebabada ewarira nurẽma bẽrã
ãdjirãra ne o panasidaa. Umatipa babodode Pilatoba judiorãa
jarasia:

–Acadadua. Bãrã Borora nama ßaa.–

¹⁵ Baribara ãdjirãba jĩgua jarasidaa:

–jBeabidua! jBeabidua! jCrude cachi beabidua!–

Maã carea Pilatoba jarasia:

–jMãwãra mãa bãrã Boroda crude cachi beabica?–

Maãne sacerdote bororãba panusidaa:

–jDairãba dewara borora neẽ panaa! jAãabe romanorã
borodrã dairã boroa!–‡

¹⁶ Maãbe Pilatoba Jesura romano sordaorãa diasia crude
cachi beadamãrẽã. Ara maãda idjira edesidaa.

Jesu crude cachipedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Luca 23:26-43

¹⁷ Jesuba idji cruda ataupeda sordaorãba idjira edesidaa
ẽjũã Boro ßawara abadamaa. Hebreo bedede Golgota
abadaa. ¹⁸ Mama ãdjirãba Jesura crude cachisidaa. Id-
jaba idji caita eberãda umẽ crude cachisidaa, aba Jesu jawa
araare, aba jawa acare. ¹⁹ Maã awara Pilatoba bedea
ßadada Jesu boro nocoare jira ßabisia. Nãwã ßasia: “Jesu
Nazaredebema, judiorã Boro.” ²⁰ Maã bedeara ßasia hebreo
bedede, latiã bedede, idjaba griegode bida.* Zocãrã ju-
diorãba maã bedeara unusidaa, Jesu crude cachipedadara
puru caita ßa bẽrã. ²¹ Judiorã sacerdote bororãba maã bedea
unusidade Pilatoa jarasidaa:

–ßarãdua “Judiorã Boro.” ãtebãra ßadua: “Naã eberãba
jarasia idjira judiorã boroda.”–

²² Baribara Pilatoba jarasia:

–Mãa ßadara ara mãwã beya.–

²³ Romano sordaorãba Jesu crude cachipedadacarea id-
jia cacuade jã badada edadapeda dji ãrãbemara quĩmãrẽ
cõãnapeda ãdjiza edasidaa.† Idjia dewara jã bada sida
edasidaa. Maãgara quĩrã tẽũ cajuda neẽ basia, ãtebãra ãtãba
eda cada basia. ²⁴ Maãne sordaorãba ãdjiduba jarasidaa:

–Naãgara cõãnaẽa. Biara ßaa naã carea ne jemenenida
caiba edai cawaya.–

‡ **19:15** ãcõrẽ Bedede jara ßaa israelerã boro arara aba ãcõrẽda mãwã ßada.
Acadua Juece 8:23; 1 Samuel 8:7. **§ 19:17** Hebreo. Idi ewaride maã bedeara

aramẽo trã jarabadaa. * **19:20** Latiã bedeara romanorãba bedeadadidaa.
Hebreo bedeara judiorãba bedeadadidaa. Griego bedeara berara jũma dru-
azabemaba mããrĩ cawa beasia. Griegode bedeadadidaa druaza ne nẽdobuedi
carea. † **19:23** Romano sordaorãba Jesu crude cachipedadacarea idjia cacuade
jã badada edadapeda dji ãrãbemara quĩmãrẽ cõãnapeda ãdjiza edasidaa. Maã
bedeara idjaba nãwã traducida ßaa: “Jesu crude cachipedadacarea romano
sordaorã quĩmãrẽ panãba idjia jã badara ãdjiza abarica edasidaa.”

Maḷgara māwāsia Ācōrē Bedeade naēnaena ḅada quīrāca: “Māa cacuade jḷ ḅadara ādjiza jedecasiḁaa; māa jḷ ḅada edadi carea jemenesiḁaa.”‡ Wārāda sordaorāba māwā osiḁaa.

²⁵ Jesu crude jira ḅa caita Jesu papada, dji papa djabawērāda, Cleopa quima Mariada, Maria Magdalena siḁa panasiḁaa. ²⁶ Jesuba idji papa unusiḁe idjaba unusia idji ume nībabari “idjia bio quīrīā ḅa” abadada. Idjira arima nūmasia. Maḷne Jesuba idji papaa jarasia:

–Papa, za ḅada ḅa warraa.–

²⁷ Maḷbe idji ume nībabarīa jarasia:

–Za ḅada ḅa papaa.–

Maḷ ewarideba ḷtaa Jesu papara Jesu ume nībabari dede babadjia.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Luca 23:44-49

²⁸ Māwā jaradacarea Jesuba cawasia jūma idjia oida ḅadara osiḁa. Maḷne jarasia:

–Mḷra opichia nūmāa.–

Maḷgara jarasia Ācōrē Bedeade jara ḅa quīrāca.§

²⁹ Maḷne arima zocoda uva ḅa oregueaba bira nūmasia. ḶcḶḶaba maḷ uva ḅa oregueaba mōda quiruda ḅeguea edasiḁaa. Mōda quirura hisopo bacuru jḷwatede jḷnapeda Jesu itede tēū nūmasiḁaa. ³⁰ Jesuba maḷ uva ḅa oregueara dopeda jarasia:

–Māa oida ḅadara jūma osia.–

Maḷbe idji boro edaa jabaripeda jaidasia.

Jesu orrode mīasuba suda

³¹ Judiorā Egiptodeba ēdrḷpedada quīrānebabada ewarira nurēma bērā ne o panasiḁaa. Maḷ ewari dromara ḷnāūbada ewari bērā ādjirāba quīrīāē panasiḁaa ēberāra crude jira ḅeadida. Maḷ bērā Pilatoa jarasiḁaa crude cachi ḅeara jīrū ḅḷapetacuabimārēā isabe beudapeda ādji cacuara mamabemada āyā ḅḷdamārēā. ³² Maḷ carea sordaorāra wānapeda Jesu ume crude cachi panara aba naārā jīrū ḅḷapetasiḁaa. Ara maḷ quīrāca dewarabema ēberā jīrū siḁa ḅḷapetasiḁaa. ³³ BaribḶḶ Jesuma jūesiḁade unusiḁaa idjira beudoasiḁa. Maḷ bērā idji jīrūra ḅḷapetadaē basiā.

³⁴ Māwā ḅḷde sordaoba Jesu orrode mīasuba susia wārāda beusi cawaya. Ara maḷda oara, ḅa siḁa erozoasia. ³⁵ Naḷ carta ḅḷdaba wārāda maḷra unusia. Idjia jara ḅḷra wārāa.* Idjia cawa ḅḷa wārā bedeada jara ḅḷda bārā bida sodeba

‡ 19:24 Salmo 22:18. § 19:28 Salmo 22:15; 69:21. * 19:35 Juaḷba jara ḅḷa Jesura beuda bērā wārāda ēberā basida. Juaḷ drōā ḅasiḁe ḶcḶḶaba jarabadjidaa Jesura ēberā quīrāca ḅasiḁa baribḶḶ naḷ djarada edaē basida.

ijānamārēã. ³⁶ Jūma maḷgara wārāda māwāsia Ācōrē Bedeade ḅ́ ḅ́a quĩrāca. Nāwā ḅ́ ḅ́a: “Idji ḅ́awarara ni aba bida ḅ́adaēa.”† ³⁷ Idjaba Ācōrē Bedeade naḷ sida ḅ́ ḅ́a: “Ādjia supeḅadara acḷdia.”‡

Jesu tḅaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Luca 23:50-56

³⁸ Jūma māwānacarea judio Jose abadada Pilatoma wāsia. Maḷ Josera Arimateadebema basía. Idjira Jesu ume nĩbabari basía, baribara ni abaa jaraca basía dewara judiorāda waya ḅ́ bērā. Idjia Jesu cacuara Pilatoa iwidiḅia tḅaride edei carea. Maḷ bērā Pilatoba idu edebisia. Ara maḷda Joseba Jesu cacuara edade wāpeḅa tḅaride edesia. ³⁹ Maḷ awara Nicodemo,§ naēna Jesuma diamasi bedeade ze baḅaba pora mirra quera áloe ume puerada enesia. Maḷ zaḷgara 34 kilo ḅ́a. * ⁴⁰ Ādjia Jesu cacua edaḅeḅa maḷ pora mirra quera áloe ume puerada wua torrode posiḅaa. Poḅeḅa idji cacuara maḷ wua torroba b́ŕa ḅ́siḅaa judiorāba tḅaridi naēna obada quĩrāca. ⁴¹ Jesu crude cachipeḅa caita néuda basia. Maḷ néude beuda tḅaribada uriada basia mōjē coroda djiwidida. Mama beudara waḅibida baḅaca basía. ⁴² Maḷ uriara caita ḅ́ bērā idjaba judiorā ḅ́nāubada ewarira jūēboḅo bērā Jesura mama tḅarisidaa.

20

Jesu ḅ́rēbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Luca 24:1-12

¹ Nabema ewari domianebe mane Maria Magdalenara diapedeḅa waḅi pāimaena Jesu tḅaripedadama wāsia. Jūēbade unusia mōgara waibaa uria jūātra baḅara orrocawa cobada. ² Maḷ carea pira wāsia Simoḷ Pedromaa. Jesu ume nĩbabari “Jesuba bio quĩrā ḅ́” abadara mama basia. Jūēpeḅa jarasia:

–Dadjirā Borora idji tḅaripedadamaḅa āyā edesidaa. Daiba adua panaa sāmaa edesidaa.–

³ Maḷbe Jesu ume nĩbapeḅadarā Pedroda idjaba dewarada Jesu tḅaripedadama wāsidaa. ⁴ Umena pira wāsidaa, baribara dewarabemara Pedro cāyābara isabeara pira wāna bērā Jesu tḅaripedadama naārā jūesia. ⁵ Jūēpeḅa eḅa acḷi carea eḅaa ḅ́arussia. Maḷne wua Jesu cacua b́ŕa baḅara arima taḅada unusia, baribara eḅaa wāé basia. ⁶ Simoḷ Pedrora idji jīrūare jūēpeḅa uriade eḅa wāsia. Idjia bida

† 19:36 Exodo 12:46; Numero 9:12; Salmo 34:20. ‡ 19:37 Zacaria 12:10.

§ 19:39 Juaḷ 3:1-15. * 19:39 34 kilo. Griego bedeade ḅ́ ḅ́a dji zaḷgara cien litrada. Maḷba jara ḅ́a 75 libra. Mirrara, áloe sida bacuru tūāpa panaa. Dji querara pora basia.

unusia Jesu cacua bára bada wuara arima tabada. ⁷ Mañ awara unusia wua Jesu boro añēbari badada. Baribara mağara dewarabema wua ume ābaa baē basía, ātebaga jīga bedá cobasia. ⁸ Mañbe naārã jūēna sida edaa wāsia. Wua māwã tabara unuside wārãda ijāsia Jesura ārēbasida. ⁹ Baribara ādjia wadibida bio cawadaē panasidaa Ācōrē Bedeade Jesu ārēbaida badebemada bál bada.* ¹⁰ Mañbe Jesu ume nībapedadarãra ādji pananamaa jēda wāsidaa.

Jesuba Maria Magdalena ara idjida unubida

Marco 16:9-11

¹¹ Mañmisa Mariara uria icawa jĩa basia. Māwã jĩa baba edaa barrusia eda acı carea. ¹² Mañne bajānebema nezocarã cacuade jlbada torroa jl panada umé eda unusia. Aba Jesu bada boro nocoare chūmasia. Dewarabemada idji jirũ badaare chūmasia. ¹³ Ādjia iwidişidaa:

–Wērã, ¿cārē cārēã jĩa bala?–

Mañne idjia panusia:

–Mł Boro Jesuda edesidaa. Mła adua bala sãmaa edesidada.–

¹⁴ Ara māwã jarabarade Mariara āyã parawasia. Mañne Jesuda unusia baribara cawaē basía Jesuda māwã bada.

¹⁵ Jesuba idjia iwidişia:

–Wērã, ¿cārē cārēã jĩa bala? ¿Caida jara bala?–

Mariaba crıchasia néu wagabarida māwã bada. Mañ bēřã jarasia:

–Bala Jesu cacuada āyã edesibara, mła jaradua sãma basida mla āyã tbaride edei carea.–

¹⁶ Mañne Jesuba trã jarasia:

–¡Maria!–

Mariaba araa acapeda –¡Raboni!– asia. (Mañra hebreo bedeade jara bala “Jaradiabari.”)

¹⁷ Jesuba jarasia:

–Młra balarãdua mł Zezamaa wadi wãē bala bēřã. Jãlbe mł djabarãmaa wãpeda jaradua mł Zezamaa wãbarada. Idjira bãřã Zezaa. Mł Ācōrã idjaba bãřã Ācōrã.–

¹⁸ Ara małda Maria Magdalenara Jesu ume nībabadarãmaa wãpeda jarasia:

–Mła dadjirã Boroda unusia.–

Mañ awara Jesuba jaradara jūma nēbarasia.

Jesuba edadarã ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Luca 24:36-49

* **20:9** Ācōrē Bedeade bál bada. Acagamaarã Juałba jara bala Salmo 16:8-11; Isaia 53:11-12; Osea 6:1-2; Joná 1:17; Levitico 23:11. Baribara dewararãmaarã Juałba jara bala jūma Antiguo Testamentoda.

19 Maḷgḷ ewarira nabema ewari domiane bema basía. Queudacarea Jesu ume nībabadarāra dede eda ābaa dji jḷre panasidaa. Dewararā judiorāda waya panḷ bēḷā dji eda wābadara bio jūātrḷ nūmḷsidaa. Maḷne Jesura cawaēne eda odjasia. Ādjirā ēsi nūmepeda jarasia:

–jMērā! jNecai duananadua!–†

20 Maḷ jarapeda idji jḷwada, idji orro sida ādjirāa acḷbisia. Dadjirā Boro unubḷda carea ḷsridasidaa. 21 Maḷbe Jesuba wayacusa ādjirāa jarasia:

–Necai duananadua. Mḷ Zezaba mḷ naḷ ējūānaa diabueda quīrāca mḷa bārāda puru beaza diabueya.–

22 Māwā jarapeda ādjirāmaa jārāpuasia.‡ Jārāpuapeda jarasia:

–Ācōrē Jaurera edadadua.§ 23 Ēberāba cadjirua odada bārāba Ācōrē Jauredeba quīrādoadibḷrḷ, maḷba jara ḷḷa Ācōrēba maḷ cadjiruara quīrādoasida. Idjaba ēberāba cadjirua odada bārāba Ācōrē Jauredeba quīrādoadaēbḷrḷ maḷba jara ḷḷa Ācōrēba maḷ cadjiruara quīrādoae ḷḷada.–

Jesuba Tomáa ara idjida unubida

24 Tomára Jesuba edada doce panḷnebema basía. Idji iḷyāgada trḷra Mīguiso abadjidaa.* Jesu odjaside idjira waabemarā ume baē basía. 25 Maḷ bēḷā idjía jarasidaa:

–Dairāba dadjirā Borora unusidaa.–

Baribḷrḷ Tomába jarasia:

–Mḷdji dauba idji jḷwa clavoba cachipedadada unuēbḷrḷ, idjaba mḷ jḷwa jīwīnīda dji clavo cachi ḷadade berajuēbḷrḷ, idjaba mḷ jḷwada idji orrode berajuēbḷrḷ, idji ḷrēbadara mḷa iḷjāéa.–

26 Ocho ewari badacarea Jesu ume nībabadarāra wayacusa dede eda ābaa dji jḷre duanasia. Maḷne Tomá sida ḷasia. Māwā panḷne dji eda wābadara bio jūātrḷ nūmḷmīna Jesura cawaēne odjasia. Ādjirā ēsi nūmepeda Jesuba jarasia:

–jMērā! jNecai duananadua!–

27 Māwā jarapeda Tomáa jarasia:

–ḷḷ jḷwa jīwīnīra nama berajudua, mḷ jḷwaza acḷdua, idjaba ḷḷ jḷwara mḷ orrode berajudua. Waa iḷjāé ḷarādua, ātebḷrḷ iḷjādua mḷra wārāda ḷrēbasida.–

28 Maḷne Tomába jarasia:

–jMḷ Boro! jMḷ Ācōrē!–

29 Māwā ḷḷde Jesuba idjía jarasia:

† 20:19 jNecai duananadua! Judiorāba māwā saludabadaa. ‡ 20:22 Genesi 2:7; Ezequiel 37:1-14. § 20:22 Ācōrē Jaure edapedadadebema acḷdua Hecho 1:4-8; 2:1-4.

* 20:24 Mīguiso. Griego bedeade Dídimo ḷḷ ḷḷa.

-Bla m̄ra unubara b̄rã ãjãbala. jBaribara eberãrãba m̄ra ununaẽmĩna ãjãnibara, bio bia beadia!-

Naã carta çcãrẽ cãrẽã b̄asi?

³⁰ Jesuba dewara ne ununacada idji ume nĩbabadarã quĩrãpita zocãrã osia, baribara jũma maãgara naã cartade b̄lea. ³¹ Baribara jũma maãgara b̄asia bãrãba Jesura Æcõrẽba eðra edabari diai jaradada, Æcõrẽ Warrada ãjãnamãrẽã. Mãwã ãjãnibara idjideba zocai bai arada erobeadia.

21

Jesuba idji ume nĩbabadarã siete panarãa idji unubida

¹ Mãwãnacarea Jesuba ara idjida wayacusa idji ume nĩbabadarãa unubisia Tiberia amene droma icawa.* Nãwã basia: ² maã ewaride ãbaa panasidaa Simoã Pedroda, Tomã idji ãyãgaða trãra “Mĩguiso” abadada, Natanael Galileade b̄a puru Canãnebemada, Zebedeo warrarãda, idjaba dewararãda umé. ³ Mãwã panane Simoã Pedroba jarasia:

-Mãra beda beade wãya.-

Maãne ãdjirãba jarasidaa:

-Dairã sida b̄a ume wãnia.-

Ara maãda jãbade badodapeda wãsidaa. Mãwãmĩna maã diamasi bedara jidadaẽ basia. ⁴ Diapededa Jesuda ãbade nũmasia baribara ãdjia unusidamĩna adua panasidaa Jesuda mãwã b̄ada. ⁵ Mãwã b̄ade Jesuba ãdjirãa jĩgua iwidisia:

-Warrarã, çbedara jidasidaca?-

Ãdjia panusidaa:

-Jidadaẽ basia.-

⁶ Jesuba jarasia:

-Mãẽteara jãwa araare baribuedadua. Maãne jidadia.-

Ara maãda idjia jaradaare baribuesidaa. Maãne ãtarrayara poya errebaridaẽ basia bedara zocãrã jidapedada b̄rã.

⁷ Mama basia Jesu ume nĩbadari “Jesuba bio quĩrã b̄a” abadada. Maãgaba Pedroa jarasia:

-jããgara dadjirã Boroa!-

Simoã Pedrora cacua egoda basia. Maã eberãra dadjirã Boroda ãrĩside ara maãda idjia cacuade jãbarira jãpeda daiðu tẽu dogosia. ⁸ Baribara waabemarãra doya aride pana b̄rã ãtarrayara bedaba bira b̄ada jãbadeba ãbadaa errebari edesidaa. Doya jũẽni carea dji tãmlara cien metro basica b̄a.

⁹ Drua badocuasidade tãbada urua b̄ada unusidaa. Beda bá b̄ada idjaba paã abuda sida unusidaa. ¹⁰ Jesuba jarasia:

-Bãrãba beda jidapedadada ãcara enenadua.-

* 21:1 Tiberia amenera idjaba Galilea abadaa.

11 Ara mañda Simoñ Pedrora jãbadaa wãpeda ãtarrayara ïbadaa errebari enesia. ãtarrayara beda waibaa beaba bira basia. 153 juachasidaa. BaribΛΓΛ zocãrã jidasidamĩna dji ãtarrayara cõãé basía. 12 Mañbe Jesuba jarasia:

-Ne code zedadua.-

Mañne ãdjirãba wayasidaa idjira caida iwidiidi carea. Cawasidaa idjira dadjirã Boroda. 13 Mãwã panane Jesuba pañra edapeda ãdjirãa diasia. Beda sida diasia.

14 Mañba ãarima ùbea babΛΓΛ basía Jesu ãrẽbadacarea ara idjida idji ume nĩbabadarãa unubibΛΓΛda.

Jesuba Pedro waya edada

15 Ne copeðadacarea Jesuba Simoñ Pedroa iwidiisia:

-Simoñ, Joná warra, ¿bΛa mñra biara quĩrĩã bΛca za beaba mñ quĩrĩã panΛ cãyãbara?-†

Pedroba panusia:

-Mãe mñ Boro, bΛa cawa bΛa mñã bΛra quĩrĩã bΛda.-

Jesuba jarasia:

-Mñ ïjã beara bio waga badua oveja zaquerã wagabari quĩrãca.-

16 Jesuba wayacusa Pedroa iwidiisia:

-Simoñ, Joná warra, ¿mñra quĩrĩã bΛca?-

Pedroba panusia:

-Mãe mñ Boro, bΛa cawa bΛa mñã bΛra quĩrĩã bΛda.-

Jesuba jarasia:

-Mñ ïjã beara bio waga badua oveja zaquerã wagabari quĩrãca.-

17 Jesuba wayacusa iwidiisia:

-Simoñ, Joná warra, ¿mñra quĩrĩã bΛca?-

MañgΛba ãarima ùbea iwidiibΛΓΛ basía. Pedrora sopua nũmesia, Jesuba ãarima ùbea abarida iwidiida bẽrã. Mañbe idjia jarasia:

-Mñ Boro, bΛa ne jũmada cawa bΛa. BΛa cawa bΛa mñã bΛra quĩrĩã bΛda.-

Jesuba jarasia:

-Mñ ïjã beara bio waga badua oveja zaquerã wagabari quĩrãca. 18 Wãrã arada jaraya: cũdraeda bΛduba djio badjia bΛdji wã quĩrĩãbΛΓΛmaa wãi carea. BaribΛΓΛ bΛ drõã bedacarea dewararãba bΛ jΛwara jiraðapeda õgo djioðia. Mañbe edeðia bΛ wã quĩrĩãé bΛmaa.-‡

19 Mañ jara bΛðeba Jesuba cawabisia Pedrora sãwã beuida, idji beubΛΓΛðeba ãberãrãba cawadamãrẽã ãcõrẽra dji dromada. Mãwã jarapeda Jesuba Pedroa jarasia:

† 21:15 ΛcΛΓΛmaarã Jesuba nãwã iwidi bΛa: "¿bΛa mñra biara quĩrĩã bΛca ne jũma cãyãbara?" ‡ 21:18 MañgΛba jara bΛa Pedro jidaðapeda beaðidebemada.

-¡Mā ume nĩbadua!-

Jesu, idjia bio quĩrĩã ßΛ ume

²⁰ Pedroba jẽda acΛpeda Jesu ume nĩbabari “Jesuba bio quĩrĩã ßΛ” abadara caidu zebΛΓΛda unusia. MaλgΛra Jesu caita chũmasia Egiptodeba ědrΛpedada quĩrĩãnebabada cobada cosidade. Idjia iwidiisia: “Dai Boro, ¿caiba ßΛra jidabi?”§

²¹ Pedroba maλgΛ ěberã unupeda Jesua iwidiisia:

-Mā Boro, za zebΛΓΛra ¿sãwã ßai?-

²² Jesuba panusia:

-Māa quĩrĩã ßΛbΛΓΛ idjira zocai ßaida aba mā waya zebΛΓΛdaa ¿bΛa maλda sãwãĩ? Māa quĩrĩã ßΛa ßΛra mā ume nĩbaida.-

²³ Mãwã jaraða carea zocãrã djabarãba crĩchasiðaa Jesuba bio quĩrĩã ßΛ abadara beuẽda. BaribΛΓΛ Jesuba jaraẽ basía idjira beuẽda. ĀtebΛΓΛ jarasia: “Māa quĩrĩã ßΛbΛΓΛ idjira zocai ßaida aba mā waya zebΛΓΛdaa, ¿bΛa maλda sãwãĩ?”

²⁴ Ara mā Jesu ume nĩ ßadaba maλnebemada jara ßΛa idjaba naλ cartade nãwã ßΛbΛΓΛa. Dadjirãba cawa panΛa idjia jara ßΛra wãrãda.

Jesuba mā auðu ne zocãrã oda

²⁵ Wadi baraa Jesuba ocuaðara. BaribΛΓΛ jũma maλgΛda cartade aba aba ßΛbΛðabara, māmaarã mā carta ßΛcuaðara naλ duða araẽ bacasia.

HECHO JESUBA DIABUEDARĀBA OPEĐADA

Naļ cartara Lucaba ʙasia. Idjira griego basica ʙaa. Colosa 4:14de, Pilemoļ 24de bida jara ʙaa maļ Lucara Paulo ume nībasida. Maļgara ebudaara ʙaa ara naļ Hecho 16:10-17de, 20:5deba aba 21:18daa, idjaba 27:1neba aba 28:16daa. ΛcΛΓamaarā 60 poa Jesucrito todacarea Lucaba naļ cartara ʙasia.

Bedeā bia Jesucritodebema ēberā dji droma Teopilo itea ʙadacarea Lucaba naļ carta sīda Teopilo itea ʙasia Jesuba diabuedarāba opeđada debemada cawamārēā. Dji crīcha dromara 1:8de ʙaa. Dadjī Boro Jesuba nāwā jarasia: “Ācōrē Jaure bārā ume bađe zebΛΓade bārāba idjī ʙʙada edadia. Maļba bārāba Jerusaleñne, jūma Judea druade, Samaria druade, druā tΛmΛara beade bida mānebemada bededia.”

Dji naārābema capítulode (1:1-26) eda ʙá ʙaa Jesuba Ācōrē Jaure diai jaradada, Jesu bajānaa wānada, idjaba Matía Juda Iscariote cacuabari Jesuba diabuedada bedadebemada.

Maļare ʙá ʙaa Jesuba diabuedarāba Jerusaleñne bedea bia idjidebema jarapedadada (2:1deba aba 8:3daa). Eda ʙá ʙaa Ācōrē Jaure ādjimaa zedada, Pedroba Ācōrē de droma caita jaradiadada, Jesuderā sāwā ābaa pananada, idjaba judiorāba Estebaļ beapedadadebemada.

Maļare ʙá ʙaa Jesuba diabuedarāba Judea druade, Samaria druade bida bedea bia idjidebema jarapedadada (8:4deba aba 9:43daa). Eda ʙá ʙaa Ācōrē Jaure Samariadebema djabarāmaa zedada, Pelipeba nezoca droma Etiopiadebema jaradiadada idjaba Sauloba Jesucrito ījānanebemada.

Jīrūare ʙá ʙaa Jesuba diabuedarāba bedea bia idjidebema judiorāēa jarapedadada. Eda ʙá ʙaa Ācōrē Jaure judiorāēmaa zedada (10:1deba aba 11:18daa), Pedro Herode jΛwaeda ēdrΛdada (11:19deba aba 12:25daa), Paulo Jesu bedea jarade wāna dji naārābemada (13:1deba aba 14:28daa), djabarā dji dromarā Jerusaleñne dji jΛrepedadada (15:1-35), Paulo Jesu bedea jarade wāna dji umēbemada (15:36deba aba 18:22daa), dji ūbeabemada (18:23deba aba 20:38daa), idjaba Paulo Romanaa preso edepedadada (21:1deba aba 28:31naa).

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarada

¹⁻² Teopilo, naārā māa cartade ʙΛ itea jūma ʙá diabuesia Jesuba o badadebemada, idjia jaradia bađa sīda aba Ācōrēba bajānaa edebΛΓadaa. Wađi bajānaa wāi naēna idjia

diabuei carea edadarāa Ācōrē Jauredeba jaradiasia cārēda odida panΛa.

³ Jesu beudacarea ādjirāa ara idjida b̄arima zocārā unubisia cawadamārēā idjira wārāda ĩrēbasida. Cuarenta ewari māwā osia. Maĭne ādjirāa jaradiabadjia sāvā Ācōrēba idji ĩjā b̄eara bia pe erobΛa. ⁴ Ewari aba Jesu ādjirā ume b̄aside nāvā jarasia:

–Jerusaleĭ purudeba āyā wārānadua. Nama jĭānadua aba dadjirā Zezaba idji Jaure diai jarada diabΛΓΛdaa.* Maĭnebemada māa bārāa naēna jarasia. ⁵ Wārāda Juaĭba ēberārāra baidoba borocuesia, baribΛΓΛ dārāēne Ācōrēba idji Jaureda bārāa diaya.–†

⁶ Maĭbe Jesu ume ābaa duanΛba idjia iwidiſidaa:

–Dai Boro, ĩdibΛΓΛ b̄aa dadji Israel purura djārā jΛwædabemada ēdrΛ b̄Λpeda dji boroda b̄eica?–

⁷ Jesuba panusia:

–Māvāi ewarira bārāba cawadiē panΛa. Ababe mā ZezabΛΓΛ cawa b̄aa maĭ ewarira b̄Λda b̄ērā. ⁸ BaribΛΓΛ Ācōrē Jaure bārā ume bađe zebΛΓΛde bārāba idji l̄bΛada edadia. Maĭba bārāba Jerusaleĭne, jūma Judea druade, Samaria druade, drua tΛmΛara beade bida mānebemada bedeadia.–

⁹ Jesuba māwā jaradacarea jūmarāba acΛ duanΛne ĩtaa jira wāsia. Maĭne jĭrārāba idjira ānā edada b̄ērā waa ununaē basia. ¹⁰ Wadibida Jesu ĩtaa wānamaa acΛ duanΛne cawaēne ādjirā caita ēberāda umé odjasidaa. Ādjia cacuade jĭ panΛra totroa basia. ¹¹ Maĭ ēberāba nāvā jarasidaa:

–Achirā Galileadebema, ĩcārē cārēā bajānaa acΛ panΛ? Jesu bārā ume bađa bajānaa wānara wayacusa zeya idji bajānaa wāna quĩrāca.–‡

Matía edapedada

¹² Maĭbe Jesuba diabuedarāra Olivo eyadeba Jerusaleĭnaa jēda wāsidaa. Maĭ eyara Jerusaleĭ caita b̄aa. Dji tΛmΛara judiorā ĩnāūbada ewaride wābada quĩrāca b̄aa. ¹³ Jerusaleĭne jūēnapeda ĩtΛarebema dejāne ādji cāĩbadamaa wāsidaa. Ādjirāra naĭgrā basia: Pedro, Juaĭ, Santiago, Andre, Pelipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alpeo warra Santiago, Simoĭ Celote, idjaba Santiago warra Juda.Š ¹⁴ Jūma ādjirāra Jesu djabarā ume, idji papa Maria ume, dewara wērārā ume bida ābaa dji jΛrebadjidaa Ācōrēa iwidiſi carea.

* **1:4** Luca 24:49; Juaĭ 14:26-27; Isaía 32:14-15; Joel 2:28-32. † **1:5** Idji Jaureda bārāa diaya. Griego bedeadē nāvā b̄Λ b̄aa: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.” ‡ **1:11** Apocalipsi 1:7. Š **1:13** Santiago warra. Griego bedeadē ĩcΛΓΛ cartade b̄Λ b̄aa “Santiago djaba.”

¹⁵ Māwā duanane ewari aba Pedrora djabarā ēsi ĩta nūmesia bedelai carea. Ādjirāra ciento veinte panasidaca b̄la. Mañne jarasia:

¹⁶ –Djabarā, naēnaeda Ācōrē Jaureba Judaba oidebemada Davia b̄l̄bisia.* Ācōrē Bedeade b̄l̄ b̄l̄ quĩrāca wārāda māwāida bada b̄ērā Judaba ēberārāda pe edesia Jesu jidadamārēā. ¹⁷ Judara dadjirā quĩrāca Jesuba edada basía. Dadjirāba obadara idjia bida o b̄abadjia.–

(¹⁸ Judaba Jesu jidabida carea paratada edasia. Mañ parataba ējūāda nēdosia. Barib̄l̄l̄ ara mañ ējūāne Judara quĩrā edaa boroare baesia. Idji b̄ira jēsapeda idji j̄sira jūma ēdr̄asia. ¹⁹ Jūma Jerusaleñebemarāba mañ cawasidade dji ējūāra tr̄l̄ b̄asidaa Aceldama. Mañ tr̄l̄ra ādji bedeade jara b̄la Oa Ējūā.)† ²⁰ Mañne Pedroba jarasia:

–Judara māwāsia Salmo cartade b̄l̄ b̄l̄ quĩrāca:
Idji dera deduma b̄eya. Ni abaada mama b̄eadača.‡
Idjaba jara b̄la:

Idjia o badara dewaral̄ba o b̄eya.§

²¹⁻²² Mañ b̄ērā idji cacuabari b̄ārānebemada aba dairā ume b̄eida b̄la ēberārāa jarai carea Jesura wārāda ĩrēbasida. Mañ ēberāra dadjirā ume b̄aida b̄la Juałba dadji Boro Jesu borocuedadeba aba Ācōrēba Jesu bajānaa ededa ewaridaa.–

²³ Mañne ēberāda umé b̄asidaa ādjidebemada aba edadi carea. Aba Jose basía. Idjira Barsabá wa Justo abadaa. Dewarabemara Matía basía. ²⁴⁻²⁵ Mañbe jūmarāba Ācōrēa nāwā iwidisidaa:

–Dai Boro, Judara b̄la diabuedada baesia. Idjia oida b̄l̄ra igarasia idji b̄aida b̄l̄maa wāi carea. Jūmarāba sode c̄iicha panl̄ra b̄la cawa b̄la. Mañ b̄ērā dairāa cawabidua nałḡl̄ ēberā umébemarā sāłḡl̄ada edab̄l̄l̄ada b̄la diabuedaba obadara omārēā.–

²⁶ Mañbe ne jemenesidaa caida bei cawaya. Mañne Matíadr̄l̄ besia. Ara mañda idjira Jesuba diabuedarā once panl̄ ume ābaa besia.

2

Ācōrē Jaure zeda

¹ Māwānacarea Pentecoste ewarida jūēsia. Mañne Jesu ĩjā b̄eara jūma ābaa dji jal̄re duanasidaa.* ² Māwā panl̄ne cawaēne ūr̄isidaa bajānaa j̄igua nūml̄ada nāūrā dji cābāyā puá nūml̄ quĩrāca. Dji dede jūmarāba mañ j̄iguara ūr̄isidaa. ³ Ara

* **1:16** Salmo 41:9. † **1:19** Mateo 27:3-10. ‡ **1:20** Salmo 69:25. § **1:20** Salmo

109:8. * **2:1** Pentecoste ewarira naēna “néu naārā ewapedada carea b̄asrida obada ewari” abadjidaa. Levitico 23:15-21.

māwāb_{AR}Λde t_ΛΛ uruada unusidaa. Ma_Λ t_ΛΛ uruara ādji boroza maāri uruasida. ⁴ Ma_Λne Ācōrē Jauredeba panesidaa.† Ara ma_Λda ādjia ūri_naca bededeade bedea duanesia Ācōrē Jau-reba bedeabi_Λda quīrāca.

⁵ Pentecoste ewari bē_rā judiorā druazabema Ācōrē waya beada Jerusale_Λne duanasidaa. ⁶ Ādjirāba ma_Λ jīgua ūri_sidade ac_Λde wāsidaa. Ma_Λne ūri_sidaa Jesu i_jā beaba ādji bedeaza bedea duan_Λda. Ma_Λ bē_rā cawa crīchadaē basia. ⁷ Māwā pan_Λne jarasidaa:

-¿Za bedea duan_Λra jūma Galileadebemaēca? ⁸ ¿Sāwā dadjirāba ūri pan_Λ ara dadji bedeaza bedea duan_Λda? ⁹ Dadjirā tāēna Partidebemada, Medidebemada, Ela_Λnebemada, Mesopotamiadebemada, Judeadebemada, Capadociadebemada, Pontodebemada, Asiadebemada, ¹⁰ Prigiadebemada, Panpiliadebemada, Egiptodebemada, Romanebemada, _ΛC_ΛT_Λ Libia druade Cirene puru caita beabada sida nama duan_Λa. Dadji judiorā arada, judiorā crīcha ēpēbada sida nama pan_Λa. ¹¹ Idjaba ēberā_rā Cretadebemada, Arabiadebema sida nama pan_Λa. jūmarāba ara dadji bedeaza ūri pan_Λa Ācōrēba wai_Λa odadebemada bedea duan_Λda!-

¹² Ma_Λ carea jūmarāba cawa crīchadaē bē_rā nāwā jara du-anesidaa:

-Na_Λ ēberā_rāra ¿sāwā jāwā bedea duan_Λ?-

¹³ Ma_Λne dewararāba ipida jara duanasidaa:

-Ādjirāra ituaba beu duan_Λa.-

Pedroba Jerusale_Λne jaradiada

¹⁴ Ma_Λne Pedrorā dewara once ume ābaa _Λda piradr_Λpe_Λda jīgua jarasia:

-Achirā judiorā, jūma Jerusale_Λne beabari bi_Λda na_Λda cawadadua; māa jarab_{AR}Λra quīrācu_ita ūri_nadua. ¹⁵ Bārāba crīcha pan_Λa dairāra ituaba beu duan_Λda barib_{AR}Λ māwāēa. jWadibi_Λda diapē_Λda nūm_Λa! ¹⁶ Āteb_{AR}Λ dai māwā bedea duan_Λnebemada Ācōrēneba bedeabari Joelba nāwā _Λsia:

¹⁷ Ācōrēba nāwā jara _Λa:

Jirūarebema ewaride m_Λ Jaurera jūma ēberā_rā diaya.

Māwā bārā warrarāra, bārā caurā sida m_Λneba bedeadia.

Māa cūdrarāa cāimocara quīrāca ne unubiya. Drōārāa bi_Λda cāimocarade ne unubiya.

¹⁸ Ma_Λ ewaride m_Λ Jaurera m_Λ nezocarāa diaya, wērāa, umaquīrāa bi_Λda. Ma_Λne ādjirāra m_Λneba bedeadia.

¹⁹ Ma_Λ ewaride ne ununacada bajāne unubicuaya. Na_Λ ējūāne bi_Λda unubicuaya.

† 2:4 Hecho 1:8.

Oada, uruada, nārī cowa sīda unubicuaya.

²⁰ Ācōrēba cawa oi ewari jūēi naēna l̄mādaura quiya. Jedeco sīda oa baya. Maḷ ewarira ewari droma baya.

²¹ Barib_{ΛΓΛ} dadjirā Boroa quīrā djuburia iwidib_Λdara idjia jūma ēdr_Λ edaya.‡

²² Achirā Israeldebema, naḷ bedeara ūrīnadia: Ācōrēba Jesu Nazaredebemaa ne ununaca waib_{ΛΛ} beada bārā tāēna obicuasīa. Māwā o b_Λdeba Jesuba cawabisīa Ācōrēra idji ume b_Λda. Maḷ_{ΓΛ}ra bārāba bio cawa pan_{ΛΛ}. ²³ Ācōrēba naēna crīcha bāda quīrāca ab_{ΛΛ} idu Jesura bārā j_Λwaeda b_Λbisīa. Maḷbe bārāba ēberārā cadjiruarāa crude cachi beabisīdaa. Ācōrēba cawa basīa maḷra jūma māwāida. ²⁴ Jesura bia mīga beusīa. Barib_{ΛΓΛ} Ācōrēba idjira l̄rēbabīda bērā beuba poya erobeē basīa.

²⁵ Dadji boro Daviba idjidebemada nāwā jarasīa:

Māa unusīa dadji Borora ewarīza mḷ ume b_Λda.

Idjira mḷ j_Λwa araare b_Λ bērā ne wayaa neē b_{ΛΛ}.

²⁶ Maḷ carea mḷ sora b_Λsrida b_{ΛΛ}; mḷra bio b_Λsrida tr_Λā b_{ΛΛ}. Māa cawa b_{ΛΛ} idjia mḷra l̄rēbabīda. Maḷ bērā beuimīna necai b_{ΛΛ}.

²⁷ Māa cawa b_{ΛΛ} b_{ΛΛ} mḷra beudarā jaure panabadama ameēda.

Mḷ, b_Λ nezoca jīpa b_Λra idu berawabiēa.

²⁸ B_{ΛΛ} cawabisīa mḷra wayacusa zocai bāida, § idjaba b_Λra mḷ ume b_Λ bērā mḷra bio b_Λsridabiya.*

²⁹ Mḷ djabarā judiorā, māa ebuḍa jaraya: dadjirā drōāenabema Davi beudacarea idjira t_Λbarisīdaa. Idji t_Λbaripeḍadara dadjirāba waḍibīda unubadaa. ³⁰ Davira Ācōrēneba bedebari basīa. Maḷ bērā cawa basīa Ācōrēba wārāneba jarasīda idjideba yōb_{ΛΓΛ}da aba idji cacuabari israelerā boroda b_Λida.† ³¹ Māwāida cawa bāda bērā idjia bedeasia Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jarada l̄rēbaidebemada.‡ Idjia jarasīa Ācōrēba ēdr_Λ edabarira beudarā jaure panabadama ameēda idjaba idji cacuara berawabiēda.

³² Daviba jarada quīrāca Ācōrēba Jesura beu bādada l̄rēbabisīa. Jūma dairāba maḷ_{ΓΛ}ra unusīdaa. ³³ Dadji Zeza Ācōrēba idji j_Λwa araare Jesura dji dromada b_Λsīa. Maḷbe idji jaure diai jaradada Jesua diasīa idjiderāa diamārēa. Jesuba maḷ Jaurera wārāda dairāa diasīa. Bārāba unu pan_Λra, ūrī pan_Λ sīda idji Jaureba māwā obi b_{ΛΛ}.

‡ 2:21 Joel 2:28-32. § 2:28 Wayacusa zocai bāida. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ} “o zocai baidebemada.” * 2:28 Salmo 16:8-11. † 2:30 2 Samuel 7:12-13; Salmo 89:3-4; Salmo 132:11-12. ‡ 2:31 Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jarada. Maḷba jara b_{ΛΛ} “Crito.”

34-35 Dadjirāba cawa pan Λ a Davira ara idjidebemada bedeaē basida bajāne dji dromada beē bada bērā. Āteb Λ r Λ idjia nāwā jarasia:

Dadjirā Boroba m $\bar{\Lambda}$ boroa jarasia: m $\bar{\Lambda}$ j Λ wa araare chūmedua aba b Λ ume dji quīrūrā m $\bar{\Lambda}$ a b Λ j Λ waeda b Λ b Λ r Λ d Λ aa. §

36 Ma $\bar{\Lambda}$ carea jūma israelerā, wārāda cawadadua: Jesu, bārāba crude cachibipe Λ dara Ācōrēba jūmarā Boroda b Λ sia. Idjidr Λ dadji ēdr Λ edabari diai jaradaa.*

37 Ma $\bar{\Lambda}$ ūrīsidade jūmarāda bio sopuasidaa. Ma $\bar{\Lambda}$ carea ādjirāba Pedra, Jesuba diabueda dewararāa bida iwīdisidaa:

–Djabarā, ħēdr Λ di carea cārēda odida pan Λ ?–

38 Ma $\bar{\Lambda}$ ne Pedroba panusia:

–Cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Jesucrito tr $\bar{\Lambda}$ neba borocuedadua. Ma $\bar{\Lambda}$ ne bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda idji Jaureda bārāa diaya. 39 Ācōrēba idji Jaure diai jaradara bārā itea b Λ a, bārā warrarā itea b Λ a, ēberārā t Λ m Λ beabadarā itea bida b Λ a.† Jūma dadji Boro Ācōrēba tr $\bar{\Lambda}$ b Λ ēberārā itea b Λ a.–

40 Pedrora dārā bedeasia ādjirāba ĩjānamārēā. Nāwā jara basia:

–ĩĀcōrēba idibema ēberā cadjiruarā cawa oidebemada ēdr Λ d Λ dua!–‡

41 Zocārā ēberārāba idji bedeara ĩjānapeda borocuesidaa. Ma $\bar{\Lambda}$ ewarīde Jesu ĩjāpedadada mil ūbea panasidaca b Λ a.

42 Jesuba diabuedarāba jaradia pan Λ ra ādjirāba bio ēpēbadjidāa. Ābaa bia duanabadjidāa. Jesu quīrāneba $\bar{\Lambda}$ i carea cobada sida cobadjidāa. § Idjaba Ācōrēa iwīdi panabadjidāa.

Jesu ĩjā beaba o panananebema

43 Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā obadjidāa. Ma $\bar{\Lambda}$ carea jūmarāba Ācōrēra bio wayasidaa. 44-45 Jūma Jesu ĩjā beara ābaa bia duanabadjidāa. Λ c Λ r Λ ba ādji ējūāda, nebīa sida nēdobuedapeda djaba aba ne neē beb Λ r Λ dē paratara diabadjidāa. Māwā ādjia erobeaba dji carebadjidāa.

46 Ewariza Ācōrē de droma dajadaare ābaa dji j Λ rebadjidāa idjaba djabarā deza sobiadeba b Λ sri $\bar{\Lambda}$ a ābaa ne cobadjidāa.

47 Ādjirāba Ācōrēa bia bedeadjidāa. Idjaba dewararāba ādjirāra bia unubadjidāa. Ma $\bar{\Lambda}$ ne dadji Boroba ewariza ēberārāra ēdr Λ edabadjia. Māwā Ācōrēneba ādjirāra yō wāsidaa.

§ 2:34-35 Salmo 110:1; Luca 20:41-44. * 2:36 Ēdr Λ edabari diai jarada. Ma $\bar{\Lambda}$ ba jara b Λ a “Crito.” † 2:39 Ezequiel 36:23-28. ‡ 2:40 Ezequiel 11:19-21; 18:30-32.

§ 2:42 Jesu quīrāneba $\bar{\Lambda}$ i carea cobada sida cobadjidāa. Griego bedeade b $\bar{\Lambda}$ b $\bar{\Lambda}$ a “pa $\bar{\Lambda}$ cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 20:7; 1 Corinto 11:23-26.

3

Pedroba ēberā jīrū biē ʙa biabida

¹ Ewari aba ʎmādaʉ ʎtʎeɗa judiorāba ʎcōrēa iwidiɓada horaɗe Pedrora Juaʎ siɗa ʎcōrē de dromanaa wāsidaa. ² Maʎne ʎcōrē de dromane eɗa wāɓada Quĩrāwārēã ʙʎ abadaɗe ēberā jīrū biē topeɗaɗada ɓasia. ʎberārāba idjira ewariza mamaa eɗeɓaɗiɗaa dji eɗaa wāɓaɗarāa parata iwidiɓārēã. ³ Idjia Pedro, Juaʎ siɗa eɗa wāɓaɗada unusiɗe paratada iwidiɗisia. ⁴ Pedroba, Juaʎ biɗa idjimaa acʎsiɗaa. Maʎne Pedroba jaraɗsia:

–Daimaa acʎɗua.–

⁵ Idjia ne ɗiaɗiɗa crīɓaɗa bērā aɗjimaa acʎsia. ⁶ Baribʎʎa Pedroba jaraɗsia:

–Mʎa paratada, oro siɗa neē ʙʎa, baribʎʎa mʎa eroɓaɗa bʎa ɗiaya: ʎjesucrito Nazareɗebema trʎneɓa piradrʎpeɗa nīɓaɗe wāɗua!–

⁷ Maʎne Pedroba dji ēberā ʎʎwa araare jidapeɗa piradrʎ eɗasia. Piradrʎʎaɗe dji ēberā jīrūra, idji cōrācōrā siɗa biasia. ⁸ Ara maʎɗa ʎtʎ ʎɗrʎpeɗa taibade wāsia. ʎɗrʎ ʎɗrʎ nīne ʎcōrēa bia beɗeɗa ɓaɗa aɗji ume ʎcōrē de dromane eɗa wāsia. ⁹ Jūmarāba idjira ʎcōrēa bia beɗeɗa nīda unusidaa. ¹⁰ Maʎ unusiɗaɗe cawa crīɓaɗaē ɓasia. ʎɗjirāba cawasiɗaa idjira ewariza ʎcōrē de dromane eɗa wāɓada Quĩrāwārēã ʙʎ abadama parata iwidi chūmabaɗjida.

Pedroba ʎcōrē de droma ɗajadaare jīgua jaradiɗa

¹¹ ʎberā jīrū biē ɓaɗaba Pedrora, Juaʎ siɗa quenabarica ɓasia. ʎɗjira ʎcōrē de droma mōgaraba auɗu jūrā ca ʙʎ eɗaare panasiɗaa. ʎɗji pananamaa Salomoʎ abadaa. Jūmarāba cawa crīɓaɗaē bērā aɗjimaa pira wāsidaa. ¹² Pedroba maʎ unusiɗe jaraɗsia:

–Achirā Israelɗebema, ʎcārē cārēã cawa crīɓaɗaē panʎ? ʎCārē cārēã ɗaiɗa acʎ panʎ? ʎCrīɓa panʎca ɗai ʎɓaɗeɓa wa ɗaira ʎcōrē quĩrāpita jipa panʎ bērā naʎ ēberāra biabisidaɗa? ʎMāwāéa! ¹³ ʎcōrē ɗaɗjirā ɗrōāenabema Abrahaʎ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume ɓaɗaba idji nezoca Jesura dji Dromada ʙʎasia.* Bārāba idjira Pilatoa jida diasidaa beamārēã. Pilatoba idjira ēdrʎ ʙʎ quĩrīã ɓaɗamīna bārāba igarasiɗaa. ¹⁴ Bārāba ʎcōrē Nezoca Jipa ʙʎara igaraɗapeɗa mīã sē iwidi panasiɗaa Pilatoba mīã beaɗada ēdrʎ ʙʎamārēã.† ¹⁵ Māwā bārāba ɗaɗji Zocai ʙʎai Diabarida beasiɗaa. Baribʎʎa ʎcōrēba idjira beu ɓaɗada ʎrēɓabisia. Maʎ ʎrēɓaɗara ɗaiba unusidaa.

* **3:13** Nezoca. Maʎ beɗeɗa idjaba jara ʙʎa “Warra.” † **3:14** Marco 15:6-15.

¹⁶ Ara mañ Jesu ɒɒaba nañ ēberā bārāba unubadara biasia. Daiba ijā panɒa Jesuba cacua biē beara biabibarida. Māwā ijā panɒneba nañ ēberāra wārāda biasia. Mañra bārāba ebuda unu panɒa.

¹⁷ Mā djabarā judiorā, māa cawa ɒa bārāba, bārā bororā bida Jesura beasidada idjira Ācōrēba diai jarada ēdra edabarida cawadaē basi bērā. ¹⁸ Baribɒɒa maɒgɒdeba Ācōrēba naēna jaradara jūma māwābisia. Idjideba bedeabadarāneba jarasia idjia ēdra edabari diai jaradara bia mīgapeda beuida.† ¹⁹ Jāɒbe bārāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Māwā osidara bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda sobiabiya. ²⁰ Idjia Jesura diabueya naēnaena bārā Boroda ɒda bērā. ²¹ Nawena Jesucitora bajāne ɒa aba Ācōrēba ne jūmada wayacusa bia obɒɒdaa. Ācōrēba drōāenabema ewaride idjideba bedeabadarāneba wārāda māwā oyada asia.

²² Moiseba dadji drōāenabemarāa nāwā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mā diabueda quīrāca idjideba bedeabarida aba bārāmaa diabueya. Mañ ēberāra ara bārā purudebema baya. Idjia jarabɒɒara jūma ijānadua. ²³ Idjia jara ɒda abaɒba ijāéɒɒa, Ācōrēba mañ ēberāra idji purudebemada āyā ɒya.”§ ²⁴ Mañ awara Samuel ewarideba ɒta jūma Ācōrēneba bedeabadarāba nañ ewaridebemada bedeasidaa. ²⁵ Ācōrēba ādjirāneba bedeada idi wārāda unu panɒa.

Mañ awara Ācōrēba bārā drōāenabemarā ume bedeada ɒasia. Idjia Abrahāa nāwā jarasia: “Mā ɒdeba yōbɒɒdeba nañ ējūāne bea purura jūma carebaya.”* Mañ bedeada ɒdara bārāba idi wārāda unu panɒa. ²⁶ Ācōrēba idji nezoca Jesura edapeda naārā bārāmaa diabuesia carebamārēā.† Bādjiza careba ɒa bārāba cadjirua obadara igaradamārēā.-

4

Pedro, Juañ sida judiorā bororāmaa jida edepedada

¹ Pedro, Juañ sida ēberārā ume wadi bedeada panɒne sacerdoterāda, Ācōrē de dromanabema zarrarā boroda, saduceorā sida ādjimaa zesidaa. ² Mañne Pedroba Juañ bida ēberārāa jaradia panasidaa Jesu ɒrēbada quīrāca ēberārā sida ɒrēbadida. Mañ carea dji bororāra quīrūsidaa. ³ Pedrora, Juañ sida jidadapeda queubodo bērā aba nurēma preso ɒsidaa. ⁴ Baribɒɒa Pedroba jaradia ɒda ūrī panana zocārāba Jesura

‡ 3:18 Salmo 22:7-8; 69:17-21; Zacaria 12:10; Isaia 52:13deba aba 53:12daa. Ēdra edabari diai jarada. Mañba jara ɒa “Crito.” § 3:23 Deuteronomio 18:15-19.

* 3:25 Genesi 22:18; 26:4. † 3:26 Nezoca. Mañ bedeada idjaba jara ɒa “Warra.”

ĩjãsidaa. Maãrã bara Jesu ĩjã beara dji umaquĩrãrã awa mil juesuma panasidaca ðΛA.

⁵ Nurẽma judiorã dji bororãda, dji drõãrãda, ãdji ley jara-diabadarã sida Jerusaleãne ãbaa dji jΛresidaa. ⁶ Sacerdote dji droma Anáda arima basia. Idjaba idji ëberãrãda zocãrã panasidaa: Caipáda, Juaãda, Alejandroda, dewararã sida.* ⁷ Maãne ãdjirãba Pedrora Juaã sida enebisidaa. ãDjirã quĩrãpita nũmΛnapeda nãwã iwĩdisidaa:†

–Jãã ëberã jĩrũ biẽ badara bãrãba ¿cai ΛðΛadeba biabisida? ¿Cai trãneba jãwã osida?–

⁸ Maãne Pedroba ãCõrẽ Jauredeba nãwã panusia:

–Dadji purudebema bororã, Israeldebema drõãrã dji dromarã: ⁹ idi bãrãba दौरا cawa obΛdaa ëberã jĩrũ biẽ bada carebapedada carea. Iwĩdi panΛa idjira sãwã biasida. ¹⁰ Mãẽteara daiba ebuda panunia bãrãba, jũma israelerã bida bio cawadamãrẽã. NaãgΛ ëberã bãrã quĩrãpita nũmΛra Jesucrito Nazaredebema ΛðΛadeba basia.‡ Maã Jesucritora bãrãba crude cachi beasidaa, baribΛrΛ ãCõrẽba idjira ãrëbabisia. ¹¹ ãCõrẽ cartade ðÁ ðΛA: “De obadaba mõgara igarapedadara dji biara ðΛda besia.”§ Jesura maã mõgara quĩrãca ðΛA. Bãrã dji de obada quĩrãca panΛba idjira igarasidaa. BaribΛrΛ ãCõrẽba idjira dji biara ðΛda ðΛasia. ¹² Aba idjiabΛrΛ dadjirãra poya ëdrΛ edaya. Idji awara ãCõrẽba ni abΛda naã ëjũãne ðΛẽ basia ëberãrã ëdrΛ edamãrẽã.–

¹³ Dji bororãba Pedro, Juaã sida ne wayaa neẽ bedea panΛda unusidade cawa crĩchadaẽ basia. ãDjirãba cawa panasidaa Pedrora Juaã sida mãcua carta cawa panΛẽda. Maã awara cawasidaa ãdjira Jesu ume nĩbabadjidada. ¹⁴ BaribΛrΛ dji ëberã biadara ãdji ume nũmΛ bẽrã ãdjira poya biẽ jaradaẽ basia. ¹⁵ Maãne dji bororãba Pedroa, Juaã bida jarasidaa dajadaa jããne wãnamãrẽã. Maãbe ara ãdjiduba bedeesidaa. ¹⁶ Nãwã jarasidaa:

–Jãã ëberãrãra ¿sãwã odi? ãDjia maã ne ununaca odapedadara jũma Jerusaleãnebemarãba cawa panΛA. Dadjia poya sewaada adaẽa. ¹⁷ BaribΛrΛ maãnebemada dewararãa idu cawabida amaaba jãã Jesuare panΛrãa waragadia idji trãneba waa bedearãnamãrẽã.–

* **4:6** Maã ewaride Caipára sacerdote dji droma basia baribΛrΛ idji zãwãrẽ Anára maã naẽna sacerdote dji droma bada bẽrã idjira wadibida mãwã trã jarabadjidaa.

† **4:7** Luca 12:11-12. ‡ **4:10** Jesucrito Nazaredebema ΛðΛadeba. Griego bedea

“Jesucrito Nazaredebema trãneba” ðÁ ðΛA. § **4:11** Salmo 118:22; Luca 20:9-19.

18 Ara maĩda Pedrora Juaĩ sida waya trãnapeda ebuda jarasidaa ni maãrĩ bida Jesudebemada bedearãnamãrẽã idjaba jaradiarãnamãrẽã. 19 Baribãrã Pedroba, Juaĩ bida jarasidaa:

–Bio crĩchadadua. ¿Biara ðaca Æcõrẽda ïjãnida wa bãrãba jara panãda ïjãnida? Daimaarã biara ðaa Æcõrẽdrã ïjãnida. 20 Daiba unupedadada, ùrĩpedada sida jaradia panania. Poya chupeadaẽa.–

21 Maĩbe dji bororãba wetara waragadapeda Pedrora Juaĩ sida ãdrã ðasidaa. Puruda waya panã bẽrã cawadaẽ basia sãwã cawa odida. Dji ãberã biada carea jũmarãda Æcõrẽa bia bedea duanasidaa. 22 Maĩ ãberã ne ununacadeba biadara cuarenta poa auđu basia.

Jesu ïjã beaba sozarrada iwidipedada

23 Pedrora Juaĩ sida preso pananada ãdrãdapeda waabema Jesu ïjã ðea ãbaa duanãmaa wãsidea. Maĩbe sacerdote bororãba, drõãrã dji dromarã bida ãdjia jarapedadada jũma nẽbãrãsidea. 24 Maĩ ùrĩsidea jũma ãbaa Æcõrẽa iwidisidaa:

–Dai Boro jũma poya ða, ðabãrã bajãra, naĩ ãjũãra, pusara, jũma ãdjide nũma sida osia. 25 ða Jauredeba ða nezoca Davia nãwã jarabisia:*

¿Cãrẽ cãrẽã judiorãẽ puru ðeara quĩrũ duanã? ¿Cãrẽ cãrẽã puru ðeara ãdji quĩrãbe bedea au panã djõni carea?

26 Druazabema bororãda dji dromarã ume ãbaa dji jãresidaa dadji Æcõrẽ ume, idjia ðãda Boro ume bida djõni carea.†

27-28 Ara maĩ quĩrãca naĩ purude Herodeda, Poncio Pilatoda, judiorãẽda, dadji Israel puru sida dji jãredapeda bedea ausidaa ða nezoca jipa ða Jesu beadi carea.‡ ðaa idjira dadjirã Boroda ðãdamĩna ãdjia mãwã osidaa ðaa naẽna crĩcha ðada quĩrãca. ðara bio ðãaa ða bẽrã naẽna ðasia ãdjia mãwã odamãrẽã.

29 Dai Boro, acãdua sãwã ãdjirãba dairãra waraga panãda. Sozarrada dairã ða nezocarãa diadua ða bedeara ne wayaa neẽ jaradi carea. 30 ða ðãaa sida diadua cacua biẽ ðeara biabidi carea idjaba ða nezoca jipa ða Jesu trãneba ne ununacada odi carea.–

31 Æcõrẽa iwidipedadacarea ãdji duanã dera uresia. Maĩne jũmarãda Æcõrẽ Jauredeba duanesidaa. Maĩba Æcõrẽ bedeara ne wayaa neẽ jara duanesidaa.

* **4:25** ða Jauredeba. Griego bedeadẽ ãcãrã cartade mãra neẽa. ða nezoca Davi. Griego bedeadẽ ãcãrã cartade idjaba “dai drõãenabema” ðã ðaa. † **4:26** Salmo 2:1-2. Idjia dadjirã Boroda ðãda. Mãgãba jara ðaa “idji Crito.” ‡ **4:27-28** Herode. Mã Herodera Antipa trã jarabadjidaa. Nezoca. Mã bedeeba idjaba jara ðaa “Warra.”

Ananía Sapira sida beupedada

³² Mañ ewaride Jesu ijã beara abari crĩchadeba, abari sodeba ābaa bia duanasidaa. Ni abaaba jaradaca basía idjia ne erobara ababe idjideda, ātebala ādjia erobeaba dji carebabadjidaa. ³³ Jesuba diabuedarāba Ācōrē abadeba dadji Boro Jesu ārēbadadebemada ebuda jaradiabadjidaa. Idjaba Ācōrēba idji biadeba djabarāra bio carebabadjia. ³⁴⁻³⁵ Mañ bērã ādjirã tãēna ne neē beara neē basía. Ējũā erobeaba ādji ějũāra nēdobuebadjidaa idjaba de erobeaba ādji dera nēdobuebadjidaa. Nēdobuepeda dji paratara Jesuba diabuedarāmaa edebadjidaa cawa jedecadamārēã. Djaba aba ne neē bebala de parata diabadjidaa.

³⁶ Mañne ēberã Jose abadada ādjirã ume basia. Jesuba diabuedarāba idjira trã basidaa Bernabe. (Bernabe trãba jara ba “Sobiabibari Warra.”) Idjira Levideba yōna basía. Chipre druade tosidea. ³⁷ Mañ Bernabeba ějũāda nēdobuepeda dji paratara Jesuba diabuedarāba cawa jedecadamārēã edesia.

5

¹ Idjaba ēberã Ananía abadada basia.* Idji quimara Sapira abadjidaa. Ādjia bida ějũāda nēdobuesidaa. ² Baribala Ananíara dji quima ume bedea audapeda dji paratara jũma diaē basía. Māwāmĩna Jesuba diabuedarāba cawa jedecadamārēã diabala de jũma diabala de asia. ³ Mañne Pedroba jarasia:

–Ananía, ba ĵcārē cārēã diaurura ba sode idu eda wābisi? Ba Ācōrē Jaurea sewada o ba. Ba ějũā nēdobueadedebema paratara ācala mērã eroba. ⁴ Jã ějũāra ĵbareē basica? Nēdobuepeda dji parata sida ĵbareē basica? Jũma dia quĩrãē basibala ĵcārē cārēã jāwã ba sode sewa oida crĩchasi? Ba ēberã sewa oē basía, ātebala Ācōrēa sewa osia.–

⁵ Mañ ũrĩside Ananíara abeda beu basia. Mañnebema ũrĩpedadara bio ne wayasidaa. ⁶ Mañbe ācala cūdrarāba dji bēwārāra wuaba baladapeda tbaride edesidaa.

⁷ Dārãēne Ananía quima Sapirada jũesia.† Idjia Ananía sãwãnada adua basia. ⁸ Pedroba idjia iwidisia:

–Mã jaradua ĵbãrã ějũāra nēdobuesidaca ba quimaba parata enena quĩrãca?–

Sapiraba panusia:

–Mã, jālgã nēbade nēdobuesidaa.–

⁹ Mañ bērã Pedroba jarasia:

§ 4:33 Ācōrēba idji biadeba djabarāra bio carebabadjia. Mañ bedeba idjaba jara ba “jũma ēberārāba Jesu ijã beara wayabadjidaa.” * 5:1 Mañ Ananíara ababe nał capítulo 5de odja ba. Capítulo 9de, 22de bida dewara Ananíanebemada ba ba. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada ba ba. † 5:7 Dārãēne. Griego bedede ba ba: “Hora ũbea babala de.”

-Bārāra ¿cārē cārēã sewa odi carea bedea ausida dadji Boro Jaureba sãwã oi cawaya? ¡ACADUA! BΛ quima tΛbaride wã pananada awuá zebΛdaa. Ara nawena bΛ sida tΛbaride ededia.-

¹⁰ Ara mañ jarabΛrΛde idjira Pedro jĩrũ caita beu ðaesia. Cũdrarã eda jũebΛdade unusidaa idjira beu tabΛda. Mañne dajadaa ededapeda dji quima caita tΛbarisidaa. ¹¹ Mañ carea djabarãra, jũma mañnebema ũrĩpedada sida ne wayasidaa.

Jesu ïã beaba ēberãrã zocãrã biabipedada

¹² Mañ ewaride Jesuba diabuedarãba ne ununacada zocãrã ocuabadjidãa. Mãwã cawabisidaa Ācõrẽra ãdjirã ume bΛda. Abari crĩchadeba jũma djabarãda Ācõrẽ de droma mõgaraba auðu jũrã ca bΛ edaare ãbaa dji jΛrebadjidãa. Dji jΛre pananama Salomõ abadaa. ¹³ Djabarã awara ne wayaaba ni abaΛda ãdjirã ume pananaẽ basía, baribΛrΛ zocãrãba ãdjirãnebemada bia bedea duanasidaa. ¹⁴ Mañne zocãrã umaquĩrãrãba wẽrãrã bida dadji Borora ïjãsidãa. Mãwã idji ïjã beara yõ wãsidãa. ¹⁵ Jesuba diabuedarãba ne ununacada zocãrã o panΛ bẽrã ēberãrãba cacua biẽ beada o icawa cΛdade wa jueporode bΛbadjidãa Pedro wãyã wãbΛrΛde idji cacua jaureba waramãrẽã. ¹⁶ Zocãrã ēberãrã Jerusaleñ caita ðea purudebema bida cacua biẽ beada, jai bara ðea sida ãdjimaa edebadjidãa. Mañbe jũmarãda biacuabadjidãa.

Bajãnebema nezocaba Jesuba diabuedarã ēdra bΛda

¹⁷ Jesuba diabuedarãmaa zocãrã wã panΛ carea sacerdote dji dromada, jũma saduceorã idjiare ðea sida soðe biẽ duanasidaa. ¹⁸ Mañ carea Jesuba diabuedarãra jidadapeda preso bΛcuasidaa. ¹⁹ BaribΛrΛ ara mañ diamasi dadjirã Boro nezoca bajãnebemaba dji eda wãbadara ewapeda ãdjirãra ēdra bΛsia. Mañbe jarasia:

²⁰ -Ācõrẽ de dromanaa wãnapeda ēberãrãa dadji zocai bai djiwididebemada jaradadua.-

²¹ Ādjia ũrĩpedadara ïjãsidãa. Nurẽma diapeda Ācõrẽ de dromanaa wãnapeda jaradia panesidaa. Mañmisa sacerdote dji dromaba, idji ume duanΛ bida jũma Israeldebema drõãrã dji dromarãda trãsidãa ãbaa dji jΛredi carea. Mañne Ācõrẽ de dromanebema zarrarãda preso bΛbada dedaa wãbisidaa Jesuba diabuedarã jΛrΛde wãnamãrẽã. ²² BaribΛrΛ zarrarãra preso bΛbada dede jũesidade ãdjirãra ununaẽ basía. Mañ bẽrã jẽda jarade wãsidãa. ²³ Zarrarãba dji dromarãa nãwã jarasidaa:

-Dairãba preso bΛbada dera bio jũãtrΛ bΛda idjaba zarrarãda dji edaa wãbadaza panΛda unusidaa, baribΛrΛ ewa acΛbΛdade ni abaΛda ununaẽ basía.-

24 Mañ ũrĩsidade Ācōrē de dromanebema zarrarã boroba, sacerdoterã bororã bida cawa crĩchadaē basía idjaba cawadaē basía mamaλba λtaa cārēda sãwãida.‡ 25 Mãwã duanλne ēberãda eda zepeda jarasia:

-jBãrãba preso λapedadarãba Ācōrē de droma dajada jardia panλa!-

26 Mañ ũrĩsidade Ācōrē de dromanebema zarrarãra, ādji boro sida Jesuba diabuedarã jλrλde wãsidaa. Baribλrλ enebλdade biē odaē basía. Wayasidaa puruba ādjida mōgaraba tabari beadida. 27 Enenapeda dji jλre duanλ quĩrãpita nũmλsidaa. Maλbe sacerdote dji dromaba ādjirãa jarasia:

28-Naēna dairãba bio jarasidaa bãrãba jãλ ēberã trλneba waa jaradiarãnamãrēã. Baribλrλ bãrãba jũma Jerusaleλnebemarãa jaradia panλa. Mañ awara jãλ ēberã beapedada carea daidrλ bedeade bλ quĩrã panλa.-

29 Maλne Pedroba, Jesuba diabuedarã waabemarã bida panusidaa:

-Ēberãrãba jara panλ cãyãbara Ācōrēba jara λλdrλ ĩjãnida panλa. 30 Bãrãba Jesura crude cachi beasidaa.Š Baribλrλ bãrãba beapedadara dadji drōã naēnabemarã Ācōrēba λrēbabisia. 31 Ācōrēba Jesura dadjirã Boroda bamãrēã idji jλwa araare λasia. Idjaba dadji Ēdrλ Edabarida λasia. Idjideba israelerãba cadjiruara igaradapeda waya Ācōrēmaa poya zedia. Mãwãra ādjirãba cadjirua opedadara Ācōrēba quĩrãdoaya. 32 Maλgλdebemada dairãba ebuda jarabadaa. Ācōrē Jaure bida abarida jarabaria. Ācōrēba idji Jaurera idji ĩjãbλdarãa diabaria.-

33 Mañ ũrĩsidade dji dromarãra bio quĩrũsidaa. Maλba Jesuba diabuedarãra bea quĩrã panesidaa. 34 Maλne pariseo Gamaliel abadada basia. Mañ Gamalielera judiorã ley jardiabari dji droma basía. Jũmarãba idjira bio waya panasidaa. Gamalielera piradrλpeda Jesuba diabuedarãra dajadaa edebisia. 35 Maλbe dji dromarãa jarasia:

-Achirã Israeldebema, bãrãba maλ ēberãrã sãwã odidebemada bio crĩchadadua. 36 Ēberã Teudá sãwãnada quĩrãnebadadua. Maλra dãrãē λλa. Mañ ēberãba ara idjida dji dromaana abadjia. Mañ bēã cuatrociento ēberãrãba idjira ēpēsidaa. Baribλrλ romanorãba idji beasidade jũma idji ume nĩbapedadara memenesidaa. Maλbe jũma idjia oi crĩcha badara jōsia. 37 Mãwãnacarea Romanebema boroba jũmarãda juachabisia. Mañ ewaride ēberã Juda Galileadebemada basia. Mañ Judaba ēberãrãra zocãrã idji ume eronĩbasia. Baribλrλ

‡ 5:24 Sacerdoterã bororã. Griego bedeade λcλrλ cartade naλ sida bλ λλa: "Sacerdote dji droma." Š 5:30 Deuteronomio 21:22-23.

romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. ³⁸ Mañ carea m̄la jaraya: naḷgḷa ēberārāra idu bḷdadua. Ādjirāra biē orānadua. Ādjia o panḷra, ādjia oi crīcha panḷ sida ara ādji crīchadeba ze bḷbḷraḷ, dārāēne jūma jōya. ³⁹ Baribḷraḷ Ācōrēba obi bḷbḷraḷ, bārāba poyadaēa. Mañ bērā quīrācuita beadadua Ācōrē ume djōna amaaba.–

Gamalielba jaradara jūmarāba ījāsidaa. ⁴⁰ Mañbe Jesuba diabuedarāra wayacusa edaa trāsidaa. Soaba ubidapeda ādjirāa jarasidaa waa Jesu trāneba ēberārāa bedearānamārēā. Mañbe ēdra bḷsidaa. ⁴¹ Ara mañda Jesuba diabuedarāra dji dromarā ābaa jare panḷmaḷba bḷsrīda wāsidaa. Cawasidaa Ācōrēba ādjirāra bia unusida, Jesu ījā panḷ carea idu bia mīgabida bērā. ⁴² Ācōrē de droma dajadaare, ēberārā deza bīda ādjirāba ewariza chupeadaē Jesucritodebemada jaradiabadjīdaa. Ebuda jarabadjīdaa Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.

6

Djabarā carebabadarā siete edapedada

¹ Mañ ewarīde Jesu ījā beara auduara yō wāsidaa. Mañne griego bedeade bedeadadaba hebreo bedeade bedeadadara biē jara panesidaa. Jarasidaa djabarāba pēdra wērārā ewariza carebabadaē ādji pēdra wērārāda carebadacada. ² Mañ carea Jesuba diabueda doce panḷba jūma Jesu ījā beara ābaa jaredapeda nāwā jarasidaa:

–Bia bḷēa dairāba Ācōrē bedea jaradia panḷra idu bḷdīda ababe pēdra wērārā carebaēi carea.* ³ Mañ bērā djabarā, bārānebema siete ēberārā jīpa beada edadadua. Ādjira Ācōrē Jauredeba beadīda panḷa idjaba crīcha cawa beadīda panḷa. Maḷgḷarāra dairāba bḷēia pēdra wērārā, dewararā sida carebadamārēā. ⁴ Māwā osīdara dairāba poya biara Ācōrēa iwīdi panania idjaba idji bedeara jaradia panania.–

⁵ Ādjia jarapedadara jūmarāba bia ūrīsidaa. Mañ bērā Estebaḷda edasidaa. Mañ Estebaḷba Jesura bio ījā basia; Ācōrē Jauredeba basia. Idji awara Pelipeda, Procoroda, Nicanorda, Timoḷda, Parmenada, idjaba Nicolás Antioquía purudebemada edasidaa.† Mañ Nicolára griego basía baribḷraḷ judio quīrāca babadjīa. ⁶ Djabarāba maḷgḷarāra Jesuba diabuedarāmaa edesidaa. Mañbe Jesuba diabuedarāba

* **6:2** Pēdra wērārā carebaēi carea. Griego bedeade bḷ bḷa: “Djārā ne cobigadi carea” wa “parata cawa jedecaēi carea.” † **6:5** Mañ Pelipeдебemada unubadaa Hecho 8:4-13, 26-40de, 21:8-9de bīda. Idjira Jesuba diabuedaē basía. Idjira biara trā jarabadjīdaa “Griego Pelipe” wa “Pelipe, bedea bia jarabari.”

Ācōrēa iwidibΛdade jΛwada ādjirā λrλ bΛsidaa Ācōrēba quīrīā bΛda odamārēā.

⁷ Maλne djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada auđuara jarasidaa.† Māwā Jesu ijā beara Jerusaleλne auđuara yōsidaa. Maλ awara zocārā sacerdoterā bida ijāsidaa.

Estebaλ dji bororāmaa edepedada

⁸ Ācōrēba idji biadeba Estebaλra bio careba basia. Idji ΛbΛara Estebaλa diasia ne ununaca waibΛada ēberārā tāēna o bamārēā. ⁹ Maλne λcλrλ judiorā Cirene druadebemada idjaba Alejandría purudebemada panasidaa. Ādjirā dji jΛrebada dera “Nezoca ĒdrΛpedadarā” abadjidaa. Dewara judiorā Cilicia druadebemada idjaba Asia druadebemada sida panasidaa. Jūma maλ judiorāra Estebaλ ume caicaya duanesidaa. ¹⁰ Baribλrλ ādjirāba Estebaλra poyadaē basía, idjira Ācōrē Jaure necawaadeba bedeadadji bērā. ¹¹ Maλ carea ādjirāba λcλrλ ēberārā paratada diasidaa nāwā sewa odamārēā:

–Daiba ūrīsidaa jāλ ēberāba Moisedebemada, Ācōrēnebema sida biē bedea bΛda.–

¹² Māwā ādjirāba puruda, judio dji dromarāda, judiorā ley jaradiabada sida quīrūbigasidaa. Maλ carea Estebaλra jidadapeda judiorā dji bororā ābaa jΛre duanΛmaa edesidaa. ¹³ Maλne sewa jaradamārēā λcλrλ ēberāda mamaa edesidaa. MaλgΛrāba nāwā jarasidaa:

–Jāλ ēberāba Ācōrē de dromanebemada, dadjirā leydebema sida biē bedea bΛbaria. ¹⁴ Idjia jarasia Jesu Nazaredebemaba Ācōrē de dromara ārīda idjaba Moiseba jaradia badara quīrā awara oida. Idjira māwā bedea bΛda daiba ūrīsidaa.–

¹⁵ Jūma dji bororā mama chūmeaba Estebaλ acΛbΛdade unusidaa idji quīrāra bajānebema nezoca quīrādarra quīrāca bΛda.

7

Estebaλba Moise, Ācōrē sida biē jaracaada ada

¹ Maλne sacerdote dji dromaba Estebaλa iwidisia:

–¿Ādjia jara panΛra wārāca?–

² Estebaλba nāwā panusia:

–Mλ djabarā judiorā, mλ bororā, mλ djuburia mλ bedeadada ūrīnada. Dadji drōā naēnabema Abrahaλ wadi Mesopotamia druade baside Haraλ purude bade wāi naēna Ācōrē dji Droma bΛra idjima odjasia. ³ Ācōrēba idjia jarasia: “BΛ druara, bΛ ēberāra sida amepeda wādua. Māa druada bΛa acΛbiya mamaa wāmārēā.”* ⁴ Ara maλda Abrahaλra caldeorā

† 6:7 Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedeadade bΛ bΛa “Ācōrē bedea.”

* 7:3 Genesi 12:1.

druadebemada ēdrΛpeda Haraλne bađe wāsia. Abrahaλ zeza jaidadacarea Ācōrēba Abrahaλra idi dadjirā duanΛ druadaa enesia.† ⁵ BaribΛΓΛ Ācōrēba Abrahaλa naλ druade ējūāra ni maārī bida diaē basia. ĀtebΛΓΛ wārāneba jarasia idjía, idjideba yōbΛdarāa bida naλ druara diaida.‡ Ācōrēba māwā jarasia Abrahaλba wađi warra neē baside. ⁶ Idjaba Ācōrēba Abrahaλa jarasia idjideba yōbΛΓΛ purura djārā druade baida, mama djārā nezocarāda beađida, idjaba maλ ēberārāba ādjirāra cuatrociento poa biē eropanida. ⁷ BaribΛΓΛ Ācōrēba Abrahaλa nāwā jarasia: “Ādjirā zoca eropanΛ purura mλa cawa oya. Māwānacarea bΛ purura ēdrΛpeda naλ druade mλa bia bedeađia.”§

⁸ Maλbe Ācōrēba Abrahaλa jarasia jūma idjideba yōbΛdarāda cacua wēāgođida panΛda Ācōrēneda cawabidi carea.* Maλ bēra idji warra Isa tođacarea ocho ewari bΛde dji warrara cacua wēāgosia.† Isaba idji warra Jacobora ađari quīrāca osia. Jacoboba idji doce warrarā sida ađari quīrāca osia.

⁹ Māwānacarea Jacobo warrarāba ādji djaba Jose ume biē panΛneba idjira nēdobuesidaa Egipto druade nezocada bamārēā.‡ BaribΛΓΛ mama Ācōrēra idji ume basia. ¹⁰ Maλ bēra jūma idji bia mīga bΛdebemada Ācōrēba ēdrΛ bΛsia. Idjía necawaada diasia Egiptodebema boroba bia unumārēā. Maλ bēra dji boroba Josera idjiarebemada bΛsia. Māwā Egiptora idjaba dji boro ēberārā sida Jose jΛwaeda panesidaa.§

¹¹ Maλ ewaride Egipto druade, Canaaλ druade bida jarrabada zesia. Maλba jūmarāda bia mīga duanasia. Maλ bēra Jacobo warrarāba trigoda nēdo quīrā pananamīna ununaē basia. ¹² Maλne Jacoboba ūrīsia Egipto druade trigora barada. Maλ carea idji warrarāra maaaa trigo nēdode diabuesia.* Maλra ādji naārā wāpedada basia. ¹³ Wayacusa wāsidade Joseba idji djabarāa cawabisia idjira ādji djabada.† Māwā Egiptodebema boroba Jose ēberārāra cawasia. ¹⁴ Maλbe Joseba idji zeza Jacobora, jūma idji ēberārā sida idji bΛma enebisia. Ādjirāra 75 panasidaa.‡ ¹⁵ Māwā Jacobora Egipto

† 7:4 Genesi 11:31neba aba 12:9đaa. ‡ 7:5 Genesi 12:7; 13:15; 15:17-18; 17:8.

§ 7:7 Genesi 15:13-16. * 7:8 Genesi 17:4-14. MaλgΛdeba Estebaλba jara basia israelerāba ādjirā de droma neē pananamīna ādjirāra Ācōrē puru basida. † 7:8 Genesi 21:3-4.

‡ 7:9 Genesi 37:26-28. MaλgΛdeba Estebaλba jara bΛa Ācōrēba Josera israelerā carebai carea diabuedamīna ādjirāba idjira igarasidada. Ara maλ quīrāca Jesuda, Ācōrēneba bedeađadarā sida igarasidaa. § 7:10 Genesi 41:37-46.

* 7:12 Genesi 42:1-3. † 7:13 Genesi 45:1-16. ‡ 7:14 Genesi 45:9đeba aba 47:12đaa. Genesi 46:27de hebreo cartade jara bΛa Jacobo ēberārāra 70 duanΛda. BaribΛΓΛ traduccioΛ drōā griego bedeađe bΛde jara bΛa 75 duanΛda. Estebaλba griego cartadeba nēbΛΓΛ bΛa.

druade jũesia. Mama dārã bapeda jaidasia. § Idji warrarã sida mama jaidasidaa. ¹⁶ Maãbe ãdjira Siqueã puruðaa edesidaa. Mama beuda tãbaribada uriade ðasidaa. Maã uriara Abrahaãba Hamo warrarãa nõdoða basía.*

Estebaãba Moise bia jarada

¹⁷ Æcõrẽba Abrahaã ume bedea ðadara dārãene oida basia. Maã ewaride israelerãra Egipto druade isabe yõðada bẽrã zocãrã panasidaa. ¹⁸ Baribãrã dewarada Egiptodebema boroda besia. Maãgãba Josedebemada adua basia. ¹⁹ Maã carea dadji purura cũrũgapeda bio biẽ osia. Ædji warrarã djiwidi todara õgo igarabisia beudamãrẽã. †

²⁰ Maã ewaride Moiserã tosidaa. Idjira bio quĩrãwãrẽã querasia. ‡ Djibarirãba ãdji dede jedeco ùbea waga eropanasidaa. ²¹ Baribãrã dji warra zaque ãyã ðasidaa Egiptodebema boro cauba unupeda idji warra ara quĩrãca daupẽsia. § ²² Mãwã ðade Egiptodebema ne cawa beaba Moisea ãdji crĩcha cawaara jũma jaradasidaa. Mãwã idjira crĩcha cawaadeba bedebadja idjaba ne waiðada obadja.

²³ Moise cuarenta poa ðaside idji eberãrã israelerã acãde wãida crĩchasia. ²⁴ Wãbãrãde unusia Egiptodebemaba Israeldebemada aba biẽ o ðada. Maã carea Moiseba Israeldebemara carebae wãsia. Maãne idjia Egiptodebemara beasia Israeldebema biẽ o ða carea. ²⁵ Moiseba crĩchasia israelerãba cawadida idjideba Æcõrẽba ãdjirãra eðrã ðãida. Baribãrã ãdjirãba cawadaẽ basía. ²⁶ Nurẽma Moiseba unusia israelerãda umé djõ panãda. Ædji ibiãdamãrẽã nãwã jarasia: “¡Bãrãra abari puruðebemaa! ¿Cãrẽ cãrẽã jãwã djõ panã?” ²⁷ Baribãrã dji puo ðadaba Moiserã tã chãtapeða jarasia: “¿Caiba ðara dai boroda ðasi? ¿Caiba ðara dai cawa obarida ðasi?” ²⁸ ¿Mã sida bea quĩrã ðaca Egiptodebema nuena beada quĩrãca?” ²⁹ Maã ùrĩside Moiserã mĩrũ wãsia.* Maãbe Madiaã druade drua ãibema quĩrãca ðabadja. Madiaãne ðade warada umé unusia.

³⁰ Cuarenta poa ðadacarea ewari aba Moiserã ejuã põãsa ewaraga ðade Sinai eya caita basia. Maãne bajãnebema nezocada bacuru zaque uruga nõmãne idjima odjasia. † ³¹ Moiseba maã unuside cawa crĩchaẽ basía. Maã carea caitaara wãsia

§ 7:15 Genesi 49:33. * 7:16 Wãrãda Hamo warrarã ejuãra Jacobobãrã nõdosia. Maã ejuãra Siqueã puruðe basia (Genesi 33:19). Abrahaãba beuda tãbaribada uria Hebrõã caita ðada nõdosia. (Genesi 23:15-18). Jacobora maã uriade tãbarisidaa (Genesi 50:13). Josera Siqueãne tãbarisidaa (Josue 24:32). † 7:19 Exodo 1:8-22. ‡ 7:20 Bio quĩrãwãrẽã querasia. Maãgãba idjaba jara ðaa “Æcõrẽba idjira bio bia unusia.” § 7:21 Exodo 2:1-9. * 7:29 Exodo 2:11-21. † 7:30 Bajãnebema nezoca. Antiguo Testamento de Æcõrẽ odjabãrãde edaude ðã ðaa “bajãnebema nezoca.” Versículo 31-34de ebuða ðaa Æcõrẽðrã bedea ðada.

biara acλi carea. Mañne Ācōrē bedebabara da ūrīsia. ³² Ācōrēba idjía nāwā jarasia: “Māra ba drōā naēnabemarāba ĩjā panana Ācōrēa. Abrahāba, Isaba, Jacobo bida māra ĩjā panasidaa.” † Mañ ūrīside Moiserā ne wayaaba ure nūmesia. Mañba araa acλida waya basia. ³³ Mañne dadji Boroba Moisea jarasia: “Nañ eyade bāra mā quīrāpita ba bērā ba ĩrūne ĩl bāra ērādua. ³⁴ Māa unu baā mā purura Egipto druađe bio bia mīga ba da. Idjaba māa ūrī baā āduba mīā sopua bedea panada. Mañ bērā māra ze baā ādjirā ēdra baλi carea. Māa bāra Egiptodaā diabueya.” §

Judiorāba Moise igarapedada Estebāba jarada

³⁵ Israelerāba Moiserā igarasidaa. Idjía nāwā jarasidaa: “¿Caiba bāra dai boroda baλi? ¿Caiba bāra dai cawa obarida baλi?”* Baribara ara mañ Moiserā Ācōrēba Egiptodaā diabuesia israelerā boroda bamārēā idjaba ādjirāra mamaaba ēdra edamārēā. Moiseba bajānebema nezoca bacuru zaque uruga nūmane odjađa abadeba māwā osia. ³⁶ Moiseba zocārā ne ununaca o badeba dadji drōā naēnabemarāra Egiptodebemada ēdra enesia. Pusa Purruđe ne ununacada osia bia chāni carea. Idjaba cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga bađe bida ne ununacada obadjia. † ³⁷ Ara mañ Moiseba israelerā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mā diabueda quīrāca idjideba bedebabarida aba bārāmaa diabueya. Mañ ēberāra bārā puruđebema baya. Idjia jarabara ĩjānada.” † ³⁸ Idjaba Moiserā ējūā pōāsa ewaraga bađe jūma israelerā ume basia. Mama Sinai eyade idjira bajānebema nezoca ume bedeasia. Bedea dadji sāwā beađida pananebemada edapeda dadji drōā naēnabemarā jarasia.

³⁹ Baribara Moiseba jaradara dadji drōā naēnabemarāba ĩjā quīrānaē basia, ātebāra idjira igarasidaa. Egipto druađa jēda wā quīrā panasidaa. § ⁴⁰ Moise eyade baside ādjirāba Aaroā jarasidaa: “Jāñ Moiseba dairāra Egiptodeba ēdra enesia. Baribara idji sāwānada cawadaēa. Mañ bērā dairā nocodaā edemārēā ācōrēda odua.”* ⁴¹ Ara māda ādjirāba paca zaque zaca ba da osidaa. Mañgā animarāda babue diasidaa. Mañne ādji jawaba opedada carea basrida ewarida osidaa. † ⁴² Mañ carea Ācōrēba ādjirāra igarapeda dewara ācōrēda idu epēbisia. Mañne ādjirāba bajāne unubadarā bia

‡ 7:32 Exodo 3:1-6. Sinai eyara idjaba Horeb abadaa. § 7:34 Exodo 3:7-10.

* 7:35 Mañgādeba Estebāba jara basia israelerāba Moise igarapedada quīrāca Jesuda, Ācōrēneba bedebadarā sida igarasidaa. † 7:36 Exodo 7:3; 14:21-22; Numero 14:32-33. ‡ 7:37 Deuteronomio 18:15,18. Idjia jarabara ĩjānada.

Mañra griego bedeađe acλa cartade neēa. § 7:39 Egipto druađa jēda wā quīrā panasidaa. Griego bedeađe māba idjaba jara baā: “Egiptorā ācōrēda epē quīrā panasidaa.”* 7:40 Exodo 32:1. † 7:41 Exodo 32:2-6.

bedea panesidaa. Mañnebemada Ācōrēneba bedeabadarā cartade nāwā **β**Λ **β**Λa:

Israelerā, bārā cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga **β**Λde duanasidade ζanimarāda mĀa babue diabadjidaca?

⁴³ jMāwāéa! Āteβara Ācōrē Moloc abada wua deda jira edebadjidāa idjaba bārā Ācōrē Repaλ abada chīdau zaca oda sīda edebadjidāa.

Mañra ara bādji jΛwaba osīdaa ādjīa bia bedeadi carea. Mañ carea mĀa bārāra Babilonia drua wagaa jΛretaya.‡

Estebaλba Ācōrē de dromanebema jarada

⁴⁴ Ējūā pōāsa ewaraga **β**Λde dadji drōāenabemarāba Ācōrē wua deda eronībadjidāa. Mañ wua deba cawabisia Ācōrēra ādjirā ume **β**Λda. Ācōrēba Moisea wua dera obisia idjīa unubīda quīrāca. ⁴⁵ Māwānacarea ādjideba yōpedadarāba wua dera eropanasīdaa. Josue ādji boro basīde wua dera nañ druadaa enesīdaa. Mañ ewarīde dewara puru nañ druade **β**eada Ācōrēba dadji drōāenabemarā quīrāpita āyā jΛrecuasīa. Māwā nañ druara jūma jārsīdaa.§ Ācōrē wua dera Davi ewarīde wadībīda nañ druade basīa. ⁴⁶ Jacobo Ācōrēba Davira bia unusīa. Davība Ācōrēa iwīdīsia idjī itea de biada oi carea.* ⁴⁷ Mañ dera idjī warra Salomōλba osīa.† ⁴⁸ Barīβara Ācōrē dji Dromaara **β**Λra jΛwaba oda dede **β**acaa. Ācōrēneba bedeabarība cartade nāwā **β**Λsīa:

⁴⁹ MĀ chūmebarīra bajāa. Nañ ējūāra mĀ jīrū **β**Λbarīa.

Bārāba ζcārē deda mĀ itea ođi? ζSāma mĀra λnāūbīdī?

⁵⁰ ζMĀa ara mĀdji jΛwaba ne jūmada osīēca?‡

Judiorāba Ācōrē ijānaca Estebaλba jarada

⁵¹ jBārāra cΛwΛra zarea tabeaa! jSodeba ijānaca!§ Ācōrē bedeara ūrī quīrānaca. Ācōrē Jaureba jara **β**Λra bārāba ewarīza igarabadaa. Ara bādji drōāenabemarā quīrāca paΛa.

⁵² Ādjirāba Ācōrēneba bedeabadarāda biē ođi carea jūma ēpēsīdaa. Ēberā Jīpa **β**Λ zei jarapedadarā sīda beabadjidāa.* Ara mañ quīrāca bārāba maλga Ēberā Jīpa **β**Λra jīdadapeda beasīdaa. ⁵³ Ācōrēba idjī leyra bajānebema nezocarāneba bārāa diadamīna jβārāba ijā odacaa!-

⁵⁴ Mañ bedea ūrīsideba judiorā bororāra Estebaλ ume bio quīrū**β**Λdaba ādji quīdara cΛrΓΛabisīdaa. ⁵⁵ Māwā duanΛne

‡ **7:43** Amos 5:25-27. § **7:45** Josue 21:43-45. * **7:46** 2 Samuel 7:1-16.

† **7:47** 2 Cronica 3:1-2. ‡ **7:50** Isaía 66:1-2. Estebaλba jara **β**Λa Ācōrē de dromanebemada biē jarada carea bedea neē **β**Λda. Davīβara de dromada obi quīrā basīa Ācōrē itea. Ēberārā**β**Λra Ācōrēra dede eda wagaya paΛa. § **7:51**

Sodeba ijānaca. Griego bedeade “so wēāgoē tabea” **β**Λ **β**Λa. * **7:52** Isaía 53:11; Jeremia 23:5; 33:15.

Estebaãra Æcõrẽ Jauredeba basia. Bajãnaa acΛbΛΓΛde Æcõrẽ quĩrãwãrẽã dorroddorroadã idjaba Jesura Æcõrẽ jΛwa araare nũmΛda unusia. ⁵⁶ Maãne Estebaãba nãwã jarasia:

-¡AcΛdadua! ¡Mãa bajãra ewa nũmΛda unu ðΛa! ¡Naã Djara Edadara Æcõrẽ jΛwa araare nũmΛda unu ðΛa!-†

⁵⁷ Maã ùrĩsidade ãdjirãra dji cãbãyã bia duanenapeda ãdji cΛwΛΓΛra jΛwaba jũãtrasidaa. Maãne jũmarãba Estebaãra orra edasidaa. ⁵⁸ Puru ãyã ededapeda mõgaraba tabari jidasidaa. Idji naãrã biẽ jarapedadaba ãdjia ãrã jΛbadara ãrãnapeda cũdra caita ðΛcuasidaa wagamãrẽã. Maã cũdrara Saulo abadjiãda.

⁵⁹ Mõgaraba tabari eropanΛne Estebaãba Æcõrẽã nãwã iwidisia:

-Mã Boro Jesu, mã jaurera edadua.-

⁶⁰ Maãbe chĩrãborode cobepeda jĩgua jarasia:

-Mã Boro, naãgΛ ãberãrãra bedeade ðΛrãdua naã cadjirua o panΛ carea.-

Mãwã bedepeda jaidasia.

8

¹⁻² Maãbe ãcΛrΛ Æcõrẽ waya ðeaba Estebaãra tΛbarisidaa. Idji carea jĩãbi ðΛga duanesia. Maãne Estebaã beapedadara Sauloba bia unusia.

Jesu ïã bea mĩrũ wãpedada

Maã ewaride ãberãrãba Jerusaleãne Jesu ïã ðeara bio biẽ o panesidaa. Maã carea Jesu ïã ðeara jũma Judea druadaa idjaba Samaria druadaa mĩrũ wãsidea. Jesuba diabuedarãdrΛ Jerusaleãne panesidaa. ³ Maãne Sauloba Jesu ïã ðeara biẽ obadjia waa ïãrãnamãrẽã. Deza wãpeda umaquĩrãra, wẽrãrã sida jidacuapeda preso ðΛbadamaa errebari edebadjia.

Pelipe Samaria druadaa wãna

⁴ BaribΛrΛ Jerusaleãneba mĩrũ wãpedadaba ãdji wãbΛdaza bedea bia Jesucritodebemada jarabadjiãda. ⁵ Pelipera Samaria druade puru abaΛdaa wãsia.* Mama jaradiabadjia Jesura Æcõrẽba ãdrΛ edabari diai jaradada. ⁶ Pelipeba jara ðada ùrĩsidade idjaba ne ununaca o ðada unusidade jũmarãba quĩrãcuiteda ùrĩ duanabadjiãda. ⁷ Zocãrã ãberãrã jai bara ðeada biacuasidaa. Maã jairãra ãdji cacuadebemada bia ãdrΛcuabadjiãda. Idjaba zocãrã ðΛradrΛ ðeada, jĩrũ biẽ ðeã sida biacuabadjiãda. ⁸ Maã carea mã purudebemarãra bio ðΛsrida duanasidaa.

† 7:56 Estebaãba mã bedeadeba jarasia Jesura Æcõrẽda. Marco 14:62. Hecho 6:5.

* 8:5

⁹ Jãibana Simoã abadada mama basia. Ara idjida dji dromada crĩchabida bẽrã Samariadebemarãra cũrũga erobasia.†
¹⁰ Idjia jarabara eberãrã dji edaara beaba, dji dromaara bea bida quĩrãcuita ùrĩbadjidaa. Jũmarãba jarabadjidaa idjira ãcõrẽ lãla Droma abadada. ¹¹ Eberãrãba maã jãibanara bio epẽ panasidaa idjia o badeba dãrã cũrũga erobada bẽrã.

¹² Baribara Pelipeba bedeã bia Jesucritodebemada idjaba ãcõrẽba idji eberãrã bia pe erobadebemada ãdjirãa jaradia babadjia. Maãne zocãrã umaquĩrãrãba, wẽrãrã bida ijãnapeda borocuesidaa. ¹³ Simoã bida ijãsia. Maãbe borocuepeda Pelipe ume nĩbade wãsia. Pelipeba ne ununaca waibãa o bada Simoãba unubara cawa crĩchaẽ besia.

¹⁴ Maãne Jesuba diabuedarã Jerusaleãne beaba ùrĩsidaa Samariadebemarãba ãcõrẽ bedeara ijãsidaa. Maã carea Pedroda Juaã sida ãdjirãmaa diabuesidaa. ¹⁵ Jũenapeda ãcõrẽa iwidisidaa ãdjirãba ãcõrẽ Jaureda edadamãrẽã.
¹⁶ Mãwã osidaa ãcõrẽ Jaurera wadibida maã djabarãmaa zeẽ bada bẽrã. Ababe dadji Boro Jesu trãneba borocuesidaa.
¹⁷ Pedropa Juaã bida ãcõrẽa iwidibada ãdji jawara djabarã ãrã basidaa. Ara maãda ãcõrẽ Jaurera edasidaa.

¹⁸ Maãne Simoãba unusia Jesuba diabuedarãba ãdji jawara djabarã ãrã badada djabarãba ãcõrẽ Jaurera edasidaa. Maã unuside ãdjia parata diayada asia abari quĩrãca poya oi carea. ¹⁹ Nãwã jarasia:

–Jãã lãlada mãã diadadua, mãã bida mãã jawara baridua ãrã badara ãcõrẽ Jaure edamãrẽã.–

²⁰ Baribara Pedropa jarasia:

–¿Mãwãra bãa crĩcha bãca ãcõrẽba bari dia bãra nẽdobadada? jãdji parata ume tãba uruadãa wãdua! ²¹ Bã sora ãcõrẽ quĩrãpita jipaẽ bã bẽrã naã trajura dairã ume ocara bãa.
²² Maã crĩcha cadjiruara igaradua. ãcõrẽa quĩrã djuburiada iwidiã. ãibẽrã maã crĩcha cadjiruã bã sode bãra idjia quĩrãdoaisicada. ²³ Mãã unu bãa bãra daiba o panã carea bio sobiẽ bada. Cadjiruãba bãra preso erobãa.–

²⁴ Maãne Simoãba jarasia:

–Mãã carea dadjirã Boroã iwidiãdã bãrãba jarapedadãra mãwãrãmãrẽã.–

²⁵ Pedropa Juaã bida bedeã dadjirã Boroã Jesudebemada jarapedã Jerusaleãnaã jẽda wãsidaa. Wãbadãde Samaria druãde zocãrã puru beãde maã bedeã biara jara wãsidaa.

Pelipe Etiopíadebema ume bedeada

† 8:9 Griego bedeãde maã versĩculoba idjaba jara bãa: “Maã Simoãba o bã carea Samariadebemarãba bio cawa crĩchaãẽ basia. Maãne ara idjida dji dromada jarabadjia.”

26 Māwānacarea dadji Boro nezoca bajānebemada aba Pelipemaa zepeda nāwā jarasia:

–iPiradrada! Jerusaleña Gaza purudaa wābada odaa wādua.– (Mañ ora ējūā pōāsa ewaraga bade wā ba.)‡

27 Ara mañda Pelipera wāsia. Ode nīne ēberā Etiopía druadebemada unusia. Mañ ēberāra Etiopíadebema boro nezoca droma basía.‡ Dji borora wērā basía.* Mañ nezocaba dji boro paratara jūma wagabadjia. Idjira Jerusaleña wā basia Ācōrēa bia bedeai carea. 28 Idji druadaa jēda wābrade idji carretaċe Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada acλ chūmasia.

29 Māwā bade Ācōrē Jaureba Pelipea jarasia: “Jari ba carreta caita nībade wādua.” 30 Ara mañda araa pira wāpeda ūrīsia dji nezocaba Isaía cartada jīgua le chūmada. Mañne Pelipeba iwidisia:

–¿Ba le bāra cawa bāca?–

31 Idjia panusia:

–Ni ababa jaradiaēbrā mā ¿sāwā cawai?–

Mañne idjia Pelipea jarasia badopeċa idji caita chūmemārēā. 32 Idjia Ācōrē Bedeade le badara naāgā basía: Oveja beabadamaa edebada quīrāca idjira beade edesidaa. Dji cara tbarima bade oveja chupea bābari quīrāca chupea besia.

33 Idji carea ipidapeċa jipa cawa odaē basía. Beapedada bērā ¿caiba idji warrarānebemada poya nēbrāi?†

34 Mañbe Etiopíadebema nezoca dromaba Pelipea iwidisia:

–Ācōrēneba bedeabariba nama ¿caidebemada bāsi? ¿Ara idjidebemada bāsi wa dewaradebemada bāsi? Mā djuburia jarada.–

35 Ara mañda Pelipeba mañ bedeadeba beċea bia Jesudebemada jaradia besia. 36 Māwā panane baido bāma jūēne wāsidaa. Mañne nezoca dromaba jarasia:

–Acλdua. Nama baidoda ba. Māra ¿borocueiē bāca?–

[37 Pelipeba jarasia:

–Ba Jesura Ācōrē Warrada wārāda soċeba ījā bābrā, borocueida ba.–

Mañne nezoca dromaba panusia:

–Mā wārāda ījā ba Jesucritora Ācōrē Warrada.–]‡

‡ 8:26 Mañ ora ējūā pōāsa ewaraga bade wā ba. Griego bedeade māra ebuċa bāēa. Āibērā jara bāsiċada “Mañ ode naā ewaride wānacaa” wa “Gaza puru drōāne ēberārāra beadācaa.” § 8:27 Nezoca droma. Cāpūrā bedeade bā ba “eunuco.”

Mañba jara ba idjira cārāta ja basida wērā nezoca bērā. * 8:27 Dji borora wērā basía. Idjira “ādji Candace” abadjidaa. † 8:33 Isaía 53:7-8. ‡ 8:37 Griego bedeade zocārā cartade mañ versículora neċa.

³⁸ Ara maḷda idji carretara nūmebisía. Ādji umena doedaa wānapeda Pelipeba idjira borocuesía. ³⁹ Drua zebḷdade dadjirā Boro Jaureba Pelipera āyā edesía. Nezoca dromaba idjira waa unuē basía, baribḷḷa ode ḷasrída wāsía. ⁴⁰ Maḷne Pelipera Azoto purude odjasía. Maḷbe puruza bedeá bia Jesudebemada jara wāsía aba Cesarea purude jūēbḷḷada. §

9

Sauloba Jesu ĩjāna

¹⁻² Maḷ ewaride Sauloba waḷibida dadjirā Boro ĩjā beara quenai carea waraga ḷabadjia. Sacerdote dji droma ḷamaa wāpeda iwídisía cartada ḷacua diamārēā. Maḷ cartara Damasco purude judiorā dji jḷrebada deza edeida crīcha ḷasía. Cartade ḷá ḷasía ādjirā tēēna Jesu Ode nīna umaquīrārāda, wērārā sída jidapeda Jerusaleḷnaa jūma edeida ḷada. ³ Maḷ cartara edapeda wāsía. Ode nīne Damasco caita jūēbḷḷade cawaēne bajāneba uruada jḷrā tēūsia. ⁴ Maḷba Saulora egode baebisía. Maḷne bedeada ūrīsía. Maḷ bedeaba jarasía:

–Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā mḷra biē oi carea ēpē ḷa?–

⁵ Maḷne Sauloba iwídisía:

–Mḷ boro, ¿ḷara cai?–

Dji bedeaba panusia:

–Mḷra Jesua. ḷa biē oi carea ēpē ḷara mḷa. Ara ḷaduba puabḷḷa cūmia ḷrḷ tagabḷḷa quīrāca.* ⁶ Jāḷbe piradrḷpeda Damasco puruḷaa wādua.† Jāma abaḷba jaraya ḷa cārēda oida ḷada.–

⁷ Saulo ume wāḷadara bio dauperasídaa. Ādjirāba bedeara ūrísídamīna ni abaḷda ununaē basía. ⁸ Saulora egode tabapeda piradrḷsía, baribḷḷa dau ogabḷḷade poya unuē basía. Maḷbe idji ume wāḷadaba idji jḷwade jidadapeda Damascoḷaa edesídaa. ⁹ Mama idjia ewari ūbea unuē basía, ne coē basía, idjaba baido doē basía.

¹⁰ Damascoḷe ēberā Ananía abadada basía. Maḷ Ananíaba Jesucritora ĩjā basía.‡ Cāimocara quīrāca idjia unusía dadjirā Boroba nāwā jarabḷḷada:

–¡Ananía!–

Idjia panusia:

§ **8:40** Maḷ Azoto purura Antiguo Testamentode “Asdo” ḷá ḷa. Pilisteorā puru basía. 1 Samuel 5:1-6. Pelipera Azotodeba Cesarea puruḷaa wāi carea noventa kilómetro jīrūba wāida basía Mediterraneo pusa icawa. * **9:5** Ara ḷaduba puabḷḷa cūmia ḷrḷ tagabḷḷa quīrāca. Griego bedeade zocārā cartade maḷra neēa. † **9:6** ḷcala versioḷne versículo 6 nocoare naḷḷada ḷá ḷa: “Maḷbe ne wayaaba cacua ure nūmada Sauloba jarasía: Mḷ Boro, ḷa ¿cārēda quīrā ḷa mḷa oida? Maḷne Dadjí Boroba jarasía.” Baribḷḷa maḷḷara griego bedeade neēa. ‡ **9:10** Maḷḷa Ananíara naḷ capítulo 9de, capítulo 22de bida odja ḷa. Capítulo 5de dewara Ananíanebemada ḷá ḷa. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada ḷá ḷa.

–M̄lra nama ʙΛa, m̄l Boro.–

¹¹ Dadjirā Boroba jarasia:

–PiradrΛpeda Juda dedaa wādua. Mañ dera O Jipa ʙΛ abadae ʙΛa. Jūēsira jaradua ʙΛa ēberā Saulo Tarsodebemada acΛde ze ʙΛda. Ara nawena idjia Ācōrēa iwidi ʙΛa. ¹² Idjia cāimocara quĩrāca unusia umaquĩrā Ananía abadada idjima zepeda idji ģrġ jΛwa ʙΛbΛrΛda idji dauba wayacusa unumārēā.–

¹³ Mañne Ananíaba jarasia:

–M̄l Boro, m̄la jāl ēberānebemada ūrī ʙΛa. Zocārāba jarabadaa Jerusaleñne idjia ʙΛ ēberārāra bio biē o ʙΛda. ¹⁴ Mañ awara sacerdote bororā trġneba nañ purudaa ze ʙΛa ʙΛ ģjā beara jūma jida edei carea.–

¹⁵ BaribΛrΛ dadji Boroba jarasia:

–Wādua. M̄la idjira edasia m̄nebemada judiorāēa, ādjirā bororā, idjaba israelerāa bida bedeamārēā. ¹⁶ M̄la idjia cawabiya sāwā bia mīga ʙaida ʙΛda m̄nebemada bedeai carea.–

¹⁷ Ara mañda Ananíara Saulo ʙΛmaa wāsia. Dji dede eda wāpeda idji jΛwara Saulo ģrġ ʙΛpeda jarasia:

–Djaba Saulo, dadji Boro Jesu ʙΛma ode odjadaba m̄ra zebisia wayacusa ʙΛ dauba unumārēā idjaba Ācōrē Jauredaba bemārēā.–

¹⁸ Ara mañda Saulo daudeba beda e quĩrāca beada jurrusia. Mañne wayacusa unu besia. Mañbe piradrΛpeda borocuesia.

¹⁹ MañbebΛrΛ ne copeđa cacua ΛʙΛasia.

Saulo Damasco purude bada

Saulora Damascode Jesu ģjā bea ume dārāsia. ²⁰ Mañne judiorā dji jΛrebada deza idjia jaradia besia Jesura wārāda Ācōrē Warrada. ²¹ Jūma mañ ūrībΛdaba cawa crīchadaē basía. Ādjirāba nāwā iwidi duanasidaa:

–¿NañgΛēca Jerusaleñne Jesu ģjā bearā jōbi quĩrā ʙadara? ¿Nama ze ʙΛēca ādjirāra sacerdote bororāmaa preso edei carea?–

²² BaribΛrΛ Sauloba ewariza ebudaara cawabibadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada. Mañba Damascobema judiorāba cawa crīchadaē panesidaa.

Saulo m̄rū wāna

²³ Ewarī zocārā badacarea judiorā Damascobemara Saulo beadi carea bedeā ausidaa. ²⁴ Mañ carea āsa, diamasi bida dji purude eda wābadama jāl panasidaa. BaribΛrΛ ādjia crīcha panΛra Sauloba cawasia. ²⁵ Mañ bērā diamasi Jesu ģjā beaba Saulora ē waibΛade ʙΛdapeda dji puru mōgaraba auđu jūrā ca ʙΛdeba uđaa puru dajada Λrabarī ʙΛsidaa.

Saulo Jerusaleñnaa wāna

²⁶ Saulo jēda Jerusaleānaa wāsīde Jesu ījā bea ume be quīrīā basia. § BaribARΛ idjira waya panasīdaa. Ādjirāba ījānaē panasīdaa idjia wārāda Jesura ījā bāda. ²⁷ BaribARΛ Bernabeba Saulora edesia Jesuba diabuedarāmaa. Maλbe idjia nēBARASIA sāvā Sauloba dadji Borora ode unusida, dadji Borora idji ume bedeadada, idjaba sāvā Sauloba Damascođe Jesudebemada ne wayaa neē bedeadadjida. ²⁸ Māwā Saulora ādjirā ume besia. Maλne Jerusaleāne Jesudebemada ne wayaa neē bedea nībabadjia. ²⁹ Judiorā dji griego bedeađe bedeadadarā ume Jesudebemada bedeadadjia baribARΛ idjira bea quīrīā panasīdaa. ³⁰ Djabarāba maλ cawasīdade Saulora Cesarea purudaa edesīdaa. Mamaλba idji puru Tarsodaa diabuesīdaa.

³¹ Māwānacarea Judea druade, Galilea druade, Samaria druade biđa djabarāra necai duanasīdaa. Ācōrē Jauredeba biara ījāsīdaa, dadjirā Boro waya panΛneba nībasīdaa idjaba Ācōrē Jaure ΛbΛdeba yō wāsīdaa.

Ēberā Enea abada biada

³² Maλ ewarīde Pedrora Ācōrē ēberārā acΛ nībabadjia. Ewari aba Lida puruđe beada acΛde wāsīa. ³³ Mama ēberā Enea abadada unusia. Maλ ēberāra bARADRΛ bΛ bērā ocho poa cΛdade basia. ³⁴ Maλne Pedroba jarasia:

–Enea, Jesucritoba bARA biabisia. ¡PiradrΛdua! BΛ cΛdara bedadua.–

Ara maλda Eneara piradrΛsia. ³⁵ Lida puruđe, Saroļ ējūāne biđa jūmarāba dji biadara unusīdaa. Maλ carea dadjirā Borora ījāsīdaa.

Dorca λrēbada

³⁶ Maλ ewarīde Jesu ījā bΛ wērā Tabita abadada Jope puruđe basia. Griego bedeađe idji trλra Dorca abadjīdaa.* Maλ djabawērāba ne biada o babadjia. Ne neē quedeara bio carebabadjia. ³⁷ Ewari aba Dorcara cacua biē bēpeda jaidasia. Maλbe idjira sΛgΛdapeda λtaarebema dejāne urraju bΛsīdaa. ³⁸ Jope purura Lida caita basia. Jesu ījā beaba ūrīsīdaa Pedrora Lidade bāda. Maλ carea ēberāda umé idjimaa diabuesīdaa nāwā beđa djaburīadamārēā: “Daimaa isabe zedua.”

³⁹ Ara maλda Pedrora ādji ume wāsīa. Jūēsīdade idjira dji bēwārā bΛmaa edesīdaa. Mama jūma pēdra wērārāda jīā duanasīdaa. Ādjia Pedroa Dorcaba wua cajudada acΛbisīdaa. ⁴⁰ Maλne Pedroba jūmarāda dajadaa wābisia. Chīrāborode cobepeda Ācōrēa iwīdisia Dorca λrēbabimārēā. Iwīdipeda dji bēwārāmaa acΛBARΛde jarasia:

§ 9:26 Saulora Jerusaleānaa jēda wāi naēna poa ūbea dārāsia. Galata 1:17-19.

* 9:36 Tabita, Dorca. Maλgarā trλba jara panΛa “begui.”

-Tabita, ¡piradrΛdua!-

Ara mañda idjira dau ogasia. Pedro unubrΛde ãta chũmesia. ⁴¹ Pedroba idjira jΛwade jidapeda ãta nũmebisia. Mañbe djabarãra, pẽdra wẽrãrã sida trãcuapeda Dorca ãrẽbadada acΛbisia. ⁴² Jũma Jope purude mañnebemada cawasidaa. Mãwã zocãrãba dadjirã Borora ãjãsidaa. ⁴³ Mañbe Pedrora Jopedẽ dãrãsia ëberã Simoñ abadama. Mañ Simoñba animarã eda biya obadjia.

10

Bajãnebema nezocaba Cornelioa bedeada

¹ Cesarea purude Cornelioda basia. Idjira Italia druadebema sordaorã boro basia. ² Mañ Corneliora idji ëberãrã sida jũma jipa ðeasia. ãcõrẽra waya panasidaa. Cornelioa judiorã carebai carea paratada waibΛa diabadjia idjaba ãcõrẽa iwidi ðabadjia. ³ Ewari aba quewara ãmãdau ãtaeda Cornelioa cãimocara quĩrãca bajãnebema nezocada idjima zebraΛada ebuada unusia. Mañba jarasia:

-¡Cornelio!-

⁴ Cornelioa bajãnebema nezocara bio acΛpeda ne wayaaba iwidiisia:

-¿Cãrẽ, mñ boro?-

Mañne bajãnebema nezocaba jarasia:

-BΛa ãcõrẽa iwidi ðara, ne neẽ quedeã careba ðΛ sida idjia bia unu ðΛa idjia ne babue diabrΛΛ quĩrãca. ⁵ Mañ bẽrã Jope purudeã ëberãrãda diabuedua Simoñ Pedro abada jΛrΛde wãnamãrẽã. ⁶ Idjira pusa icawa dewarabema Simoñ dji animarã e biya obari dede ðΛa.-*

⁷ Bajãnebema nezocara idji ume bedea ðapeda wãsia. Wãnacarea Cornelioa idji nezocada umẽ idjaba sordaoda aba trãsia. Mañ sordaoba Corneliora carebabadjia idjaba ãcõrẽra waya basia. ⁸ Cornelioa ununara ãdjia jũma nẽbrΛrΛpeda Jopedãa diabuesia.

Pedroba cãimocara quĩrãca ununa

⁹ Nurẽma ãdji ode nĩnane umatipa babodode Jope puru caita jũebΛda basia. Mañmisa Pedrora ãtaarebema dejãne ãcõrẽa iwidiide wãsia. ¹⁰⁻¹¹ Jarra nũmΛ bẽrã ne co quĩrã ðasia. Ne dju panΛmisa Pedroba cãimocara quĩrãca unusia bajãra ewabrΛada. Bajãneba boroba waibΛa quĩrãca ðΛda edaa zebraΛada unusia. Mañ borobara iquidaza jãcaraba jã basia. ¹² Borobade eda quĩrãtanoa animarã jĩrũ quĩmãrẽ ðeada, ãdji jãne wãbadada, ãbana sida ðeasia. (ΛcΛrΛ animarãra judiorãba

* **10:6** Griego bedeade ãcΛrΛ cartade nañ sida ðΛ ðΛa: "Mañ Simoñ Pedroba ðΛa jaraya sãwã oida ðΛda."

codacara panasidaa.) ¹³ Māwā bΛde Pedroba bedeada ūrīsia. Mañ bedeaba jarasia:

–Pedro, piradrΛdua. Beapeda codua.–

¹⁴ BaribΛΓΛ Pedroba jarasia:

–Mā coēa, mā Boro. Daiba codacara panΛda wa bΛ quīrāpita mititia bΛda mā cocaa.–†

¹⁵ Dji bedeaba wayacusa jarasia:

–Bārāba codamārēã Ācōrēba bia bΛdara mititia bΛada arādua.–‡

¹⁶ Māwā bedeabΛΓΛda Pedroba barima ūbea ūrīsia. Mañbe borobara wayacusa bajānaa wāsia. ¹⁷ Mañ ununa carea Pedroba abeda cawa crīchaē besia. Wadibida mañgΛba cārē jara bΛda crīcha bΛmisa Cornelioba diabuedarāba Simoñ dera iwidi wānapeda dji eda wābadama jūēsidaa. ¹⁸ Ādjirāba jīgua iwīdisidaa Simoñ Pedro abadara mañ dede bΛ cawaya.

¹⁹ Pedroba ununara wadi crīcha bΛde Ācōrē Jaureba idjía jarasia: “Ēberārā ūbea panΛba bΛra jΛΓΛ panΛa. ²⁰ PiradrΛpeda dudaa wādua. Ādji ume wāida biē crīcharādua. Mā ādjira zebisia.”

²¹ Ara mañda Pedrora edaa wāsia Cornelioba diabuedarāmaa. Idjia jarasia:

–Bārāba mΛdrΛ jΛΓΛ panΛa. ¿Cārēma ze panΛ?–

²² Ādjirāba panusidaa:

–Daira sordaorā boro Cornelioba diabuesia. Idjira ēberā jipa bΛa idjaba Ācōrēra waya bΛa. Jūma judiorāba idjidebemada bia crīcha panΛa. Ācōrē nezoca bajānebemaba idjía bΛra idji dedaa trābisia bΛ bedea ūrī carea.–

²³ Mañbe Pedroba dede eda wābisia. Mañ diamasi Pedro ume panesidaa. Nurēma Pedrora pirabaripeđa ādjirā ume wāsia. Idjaba ĀcΛΓΛ djabarā Jopedebemada ādjirā ume wāsidaa.

Pedro Cornelio ume bedeada

²⁴ Mañ nurēma Cesareade jūēsidaa. Cornelioba idji ēberārāda, idji dji biarā sida ābaa trāna bērā idji dede jΛā panasidaa. ²⁵ Pedro dji de caita jūēsīde Cornelioba araa audiabarīde wāsia. Pedro quīrāpita egode barru cobepeda bia bedeasia. ²⁶ BaribΛΓΛ piradrΛmārēã Pedroba nāwā jarasia:

–¡PiradrΛdua! Māra ēberāda jāwā bΛa.–

²⁷ Pedrora Cornelio ume bedea bΛda eda wāsia. Mama ēberārā zocārā duanΛda unusia. ²⁸ Mañbe Pedroba jarasia:

–Bārāba cawa panΛa dai judiorāra judiorāē ume nībacara panΛda idjaba judiorāē dede eda wācara panΛda. BaribΛΓΛ Ācōrēba mā cawabisia ni abaΛda jaraiē bΛda Ācōrē quīrāpita biē bΛda wa idji quīrāpita mititia bΛda. ²⁹ Mañ bērā mā nama

† 10:14 Levitico 11:1-32. ‡ 10:15 Marco 7:13-19.

zemãrẽã jarade wãsidade ara maãda ne jaraẽ zesia. Jããbe mãa cawa quĩrĩã ßaa cãrẽ cãrẽã mãra trãsidada.-

³⁰ Maãne Cornelioba jarasia:

-Ewari quĩmãrẽ ßaa ara naã horaca mãa ne codaca ewarida o basia. Qewara ãmãdau ãtãeda ãcõrẽa iwidi ßãde ãberãda mã quĩrãpita nũmãda unusia. Idjia cacuade jã ßara dorrodorroa basia. ³¹ Maã ãberãba mãa jarasia: "Cornelio, ßaa iwidi ßadara ãcõrẽba bia ãrĩsia. Idjia quĩrãdoae ßaa ßaa ne neẽ quedearea carebabarida. ³² Maãbe ãberãrãda Jopedaa diabuedua Simoã Pedro abadada jarãde wãnamãrẽã. Idjira pusa icawa dewarabema Simoã dji animarã e biya obari dede ßaa. Maã Simoã Pedrora jũesira idjia ßãa bedeaya."§

³³ Ara maãda mãa ßara jarãbisia. Bio bia ßaa ßara namaa zeda bẽrã. Nawena jũma dairãra nama ãcõrẽ quĩrãpita duanãa dadjirã Boroba ßãa jarabi ßãda ãrĩni carea.*

³⁴ Maãne Pedroba jarasia:

-Arãbarã mãa cawabarãa wãrãda ãcõrẽba ni abãda quĩrã awara ocada.† ³⁵ ãtebarã puruzabema idji wayaaba jipa o beada bia unubaria. ³⁶ ãcõrẽba bedeã bia Jesucritodeba idji ume ibiadidebemada israelerãa diabuesia. Maã Jesucritora jũmarã Boroa. ³⁷ Bãrãba cawa panãa jũma judiorã druade Jesudebemada nẽbarãbadada. Naãrã Galileade Juaãba jaradia basia ãberãrã borocuedamãrẽã. ³⁸ Maã ewaride ãcõrẽba idji Jaureda, idji abãa sida Jesu Nazaredebemaa diasia.‡ ãcõrẽa idji ume ßã bẽrã Jesuba ne biada o nĩbasia idjaba ãberãrã diauruba biẽ erobãra jũma biabibadjia. ³⁹ Judiorã druade, Jerusaleã purude biãda Jesuba odara daiba jũma unusidaa. Idjia ne biada odamãna judiorãba crude cachi beasidaa.

⁴⁰ Ara maã Jesuda ãcõrẽba ewari ãbeade ãrẽbabipeda ãcarãa unubisia. ⁴¹ ãcõrẽba jũmarãa unubiẽ basia baribarã dairãa unubisia maã carea edada bẽrã. Idji ãrẽbadacarea dairãra idji ume ne cosidaa idjaba baido dosidaa. ⁴² Jesuba dairãra diabuesia jũma ãberãrãa nãwã jaradamãrẽã: ãcõrẽba idjira ßasia zocai beara, beupedada sida jipa cawa omãrẽã. ⁴³ Jũma ãcõrẽneba bedeabadarãba maãnebemada bedeasidaa. ãdjirãba cawabisidaa bariduaba Jesuda ãjãibãrã, maã ãberãba cadjirua o ßadara ãcõrẽba idjideba quĩrãdoaida.-

Ãcõrẽ Jaure judiorãẽmaa zeda

§ 10:32 Maã Simoã Pedro jũesira idjia ßãa bedeaya. Maãra griego bedeade ãcarãa cartade neã. * 10:33 Dadjirã Boro. Griego bedeade ãcarãa cartade "Ãcõrẽ" ßã ßaa. † 10:34 Deuteronomio 10:16-17. ‡ 10:38 Luca 3:2-22.

44 Pedro wadibiða beðea ɓaɓe jũma idji ũrĩ duanamaa Ācõrẽ Jaureda zesia. 45-46 Mañne dewara beðeade beðea duanesidaa idjaba Ācõrẽa bia beðea duanesidaa. Judiorã Jesu ijã bea Pedro ume zepedaðaba mañ ũrĩsidade cawa crĩchadaẽ basía Ācõrẽba idji Jaureda judiorãéa biða diaða bẽrã. 47 Mañne Pedroba jarasia:

–Naŋga ẽberãrãba Ācõrẽ Jaurera edasidaa dadjirãba edapedaða quĩrãca. ¿Adjirãra borocuediẽ panaca?–

48 Mañbe Pedroba adjirãra Jesucrito trãneba borocuebisia. Mãwãnacarea adjirãba beðea djuburiasidaa idjira adjirã ume dãrã bamãrẽã.

11

Pedroba djabarã Jerusaleñebemarãa beðeada

1 Mãwãnacarea Jesuba diabuedarãba, dewara djabarã Judea druade bea biða ũrĩsidaa judiorãéba Ācõrẽ beðeara ijãsidada.

2 Mañ carea Pedro Jerusaleñnaa wãside ãcãra djabarã judiorãba idjira biẽ jarasidaa. 3 Nãwã jarasidaa:

–¿Cãrẽ cãrẽã ɓara judiorãé dede eða wãpeda adji ume ne co basi?–

4 Mañne Pedroba idji mãwãnada adjirãa jũma nẽɓãrãsia.

5 –Jope purude baside mãa Ācõrẽa iwidi basia. Mañne cãimocara quĩrãca boroba waiɓa quĩrãca ɓada unusia. Mañra iquidaza jãcaraba jã ɓada bajãneba edaa zepeda mãma jũesia.

6 Mãa bio acãsia cãrẽda eða ɓa cawaya. Mañne daupẽbada animarãda, mẽãbema animarãda, adji jãne wãbadada, ibana bea sida unusia. 7 Mãwã ɓaɓe beðeada ũrĩsia. Mañ beðeaba mãa jarasia: “Pedro, piradrãdua. Beapeda codua.” 8 Baribãrã mãa jarasia: “Mãa coẽa, mã Boro. Dairãba cocara panada wa ɓa quĩrãpita mititia ɓada mãa cocaa.” 9 Mañne bajãneba beðeaba mãa jarasia: “Bãrãba codamãrẽã Ācõrẽba bia ɓaɓara mititia ɓada arãdua.” 10 Mãwã beðeabãrãda mãa ɓarima ũbea ũrĩsia. Mañbe borobara wayacusa bajãnaa wãsia.

11 Mãwã ɓaɓe ẽberãda ũbea mã ɓa dede jũesidaa. Adji boroba Cesareya purudeba mãmaa diabuesia. 12 Ācõrẽ Jaureba mãra adji ume biẽ crĩchaẽ wãbisia. Cesareade jũenapeda dairãra adji boro dede edaa wãsidaa. Nañ sei djabarãda mã ume panasidaa. 13 Mañ ẽberãba daia nẽɓãrãsia bajãnebema nezocada idji dede nũmada unusida. Mañgãba idjia jarasia: “Jope purudaa ẽberãrãda diabuedua Simoã Pedro abadada jãrãde wãnamãrẽã. 14 Idjia jaraya sãwãbãrã Ācõrẽba ɓara, ɓa dedebemarã sida ẽdra edaida.”

15 M̄la mañnebema bedeā n̄m̄ane Ācōrē Jaurea ādjirāmaa zesia dadjirāmaa naārā zeda quīrāca.* 16 Mañne dadjirā Boroba jaradara m̄la quīrānebasia: “Wārāda Juañba ēberārā baidoba borocuesia, bariba Ācōrēba bārā idji Jaurea diaya.”† 17 Dadjī Boro Jesucritoda ĩjā pan̄la bērā Ācōrēba dadjirā idji Jaurea diasia. Idji Jaurea ādjirā bida diađa bērā ĳm̄la sāvā idjia odadebemada biē jarai?–

18 Jerusaleñnebema djabarāba mañ ūrīsidade waa biē jaradaē basia, ātebarā Ācōrēa nāvā bia bedeasidaa:

–ĳwārāda Ācōrēba judiorāē sida carebasia ādji cadjiruara igaradapeda idjīmaa zedamārēā! ĳMāvā ewariza idji ume zocai panania!–

Djabarā Antioquía purudebema

19 Estebañ beapedadacarea ēberārāba Jesu ĩjā bea biē odi carea ēpēsidaa. Mañ bērā zocārā djabarāra Jerusaleñneba mīrū wāb̄lasidaa. Ḍc̄l̄l̄l̄l̄ Penicia druadaa, Chipre morrodaa idjaba Antioquía purudaa bida wāsidaa. Ādji wāb̄ladaa bedeā Jesudebemada ababe judiorāa jarabadjidaa. 20 Māvā pan̄ane Ḍc̄l̄l̄l̄l̄ Jesu ĩjā bea Chipredebemada, Cirene purudebema sida Antioquíade bađe wāsidaa. Mañgrāba griegorāa bida bedeā bia dadjī Boro Jesudebemada jara panesidaa. 21 Dadjī Boroba idji Ḍb̄l̄adeba ādjirāra carebasia. Mañba ādjia jara pan̄l̄ra zocārāba ĩjāsidaa. Ādjia naēna ēpē pananada igaradapeda dadjirā Borora ĩjāsidaa.

22 Djabarā Jerusaleñnebemaba mañ cawasidade Bernabeda Antioquíadaa diabuesidaa. 23-24 Mañ Bernabera ēberā ĳipa basia. Jesura bio ĩjā basia; Ācōrē Jauredeba basia. Bernabe Antioquíade ĳūēsīde unusia Ācōrēba idji biadeba djabarāra careba Ḍl̄da. Mañ carea idjira bio Ḍs̄rīdasia. Mañne idjia ĳūmarāa jarabadjia dadjī Borora sodeba wārāda ēpēnamārēā. Māvā Ḍl̄de zocārāba dadjirā Borora ĩjāsidaa.

25 Māvānacarea Bernabera Tarso purudaa Saulo ĳl̄l̄l̄de wāsia. Unupeda Antioquíadaa edesia. 26 Mama djabarā ume poa aba dji ĳl̄rebadjidaa. Ādjia zocārā ēberārā Jesucritodebemada jaradiabadjidaa. Mañ Antioquíade ēberārāba Jesu ĩjā beara “cristiano” abadjidaa. Mamabarā mañ tr̄l̄ra naārā odjasia.

27 Mañ ewaride Ācōrēneba bedeabadarāda Jerusaleñneba Antioquíadaa wāsidaa. 28 Aba Agabo abadada ḷta nūmepeda Ācōrē Jauredeba jarasia ĳūma nañ ēĳūāne jarrabada zeida. Mañ

* 11:15 Hecho 2:1-4. † 11:16 Ācōrēba bārā idji Jaurea diaya. Griego bedeade nāvā Ḍl̄ Ḍl̄a: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.” Luca 3:16.

jarrabara wārāda zesia Claudio Romanebema boro baside.‡
 29 Mañ carea Jesu ĩjā bea Antioquíade duanara beade ausidaa
 paratada djabarā Judea druade bea itea diabuedi carea.
 Ādjiza poya diabada quĩrāca diadiada asidaa. 30 Mañ parata
 jara pepedacarea Bernabeda Saulo sida edasidaa djabarā
 bororāmaa ededamārēā.

12

Pedro preso badada cawaēne ēdrada

1 Mañ ewaride dewara Herodeda jūma judiorā druadebema
 boroda besia.* Mañ Herodeba djabarāda λCARA jidabipeđa biē
 obisia. 2 Juañ djaba Santiagoda necoba beabisia.† 3 Herodeba
 unusia judiorāra mañ carea BASRIDASIDADA. Mañ bēra Pedro
 sida jidabisia. Māwā osia pañ ēsābari neē BA cobada ewaride.‡
 4 Pedrora jidabipeđa preso BABISIA. Mañbe sordaorāda
 diecisei edapeđa quĩmārē quĩmārē Pedrora bio wagabisia.
 Herodeba crīcha basia Pedrora jūmarā quĩrāpita cawa oida ju-
 diorā Egiptodeba ēdrapedada quĩrānebabada ewari jōnacarea.
 5 Pedrora preso BABADA dede jida eropanΛmisa djabarāba
 ĀCōrēa bio iwidi panasidaa idji carebamārēā.

6 Herodeba cawa oi ewari jūēbodo diamasi Pedrora
 sordaorā umé panΛ ēsi cāi basia. Carena uméba jā basia.
 Preso BABADA dede eda wābadama dewara sordaorāda
 nūpanasidaa. 7 Māwā BΛde cawaēne dadjirā Boro nezoca
 bajānebemada Pedromaa zesia. Mañba preso BABADA dera
 eda λna nūmesia. Bajānebema nezocaba Pedro orrode tāpeđa
 λrλmatasia. Mañne jarasia:

–Isabe piradrΛdua.–

Cawaēne Pedro jΛwade carena jā BΛra ērā baesidaa.

8 Mañbe bajānebema nezocaba jarasia:

–BΛa cacuade jā BΛra bio trājλdua. Jirūne jλbari sida jλdua.–

Pedroba māwā odacarea bajānebema nezocaba jarasia:

–BΛa λrλ jλbari sida jλpeđa mā caidū zedua.–

9 Ara mañda Pedrora bajānebema nezoca caidū wāsia,
 baribΛra idjia adua basia bajānebema nezocaba o BΛra wārāda
 māwā BΛda. Cāimocarada crīcha basia. 10 Māwā BΛde sor-
 daorā dji edaare panΛ caita wāyā wāsidaa. Mañare dewararā
 caita wāyā wānapēđa dji dajada wābada jiorro odama jūesidaa.
 Jūēbadađe mañ jiorro odara iduba ewa dogosia. Ara mañda

‡ **11:28** Mañ Claudiora Romanebema boro basia poa 41neba aba 54daa. Poa 46de
 Judea druade jarrabada dji cābāyā zesia. * **12:1** Mañ Herodera “Agripa dji
 naārābema” abadaa. Ababe naλ Hecho capítulo 12de odja BΛa. Herode dji Droma
 wiuzaque basia. Judiorā druadebema boro basia poa 41neba aba 44daa. Idji
 warra sida Agripa trλ jarabadjidada. Mañgλ Agripa odja BΛa Hecho 25:13deba
 aba 26:32daa. † **12:2** Marco 10:35-40. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. ‡ **12:3**
 Exodo 12:1-27.

ēdrāsidaa. Mīgaē wābadaē bajānebema nezocara Pedro ume badada nēbasia.

¹¹ Maļbebarā Pedroba cawasia wārāda ēdrāsida. Idjiduba jarasia: “Arābarā māa cawasia dadji Boroba wārāda bajānebema nezocada diabuepeda māra Herode jawaedabemada ēdra bāsida. Judiorāba biē o quīrīa panananebemada wārāda ēdra bāsia.”

¹² Pedroba wārāda ēdrāsida cawaside Juaļ Marco papa Maria dedaa wāsia. Maria dede zocārā djabarāba Ācōrēa iwiđi panada ābaa dji jare panasidaa. ¹³ Maļne Pedroba dajadaareba trā bade nezocawērā Rode abadaba acade wāsia caiba trā ba cawaya. ¹⁴ Rodeba Pedro bedeara cawasia. Maļ bērā bāstridasia baribarā eda wābadara ewaē basia. Ātebarā eda pira wāpeda djabarāa jarasia Pedrora dajada bada. ¹⁵ Maļne jūmarāba Rodea jarasidaa:

–Bara quīrēē nūma.–

Baribarā idjia wārāana asia. Maļne ādjirāba jarasidaa:

–Māēteara idji bajānebema nezocada māwā ba.–Š

¹⁶ Māwā panane Pedroba dajadaareba mīā sē trā bāsia. Ewasidaē ādjirāba unusidaa wārāda Pedroda māwā bada. Abeda cawa crīchadaē basia. ¹⁷ Baribarā Pedroba jawa jarasia chupeadamārēā. Maļbe jūma nēbarāsia sāwābarā dadji Boroba idjira preso badada ēdra edasida. Jūma nēbarāpeda jarasia:

–Jūma maļgara Santiagoa, waabema djabarāa biđa jaradada.–*

Maļbe Pedrora mama ba āyā wāsia.

¹⁸ Anadrāsidaē sordaorāba cawadaē basia Pedrora sāmaa wāsida. Abeda cawa crīchadaē basia idjaba ne wayasidaa. ¹⁹ Herodeba idjira jrabisia, baribarā sordaorāba ununaē basia. Herodeba ādjirāa maļgabemada bio iwiđipeda jūma quenabisia. Māwānacarea Herodera judiorā druadeba Cesarea purūdaa wāpeda mama dārāsia.

Herode beuda

²⁰ Maļ ewaride Herodera Tirodebemarā ume, Sidoñebemarā ume biđa quīrū basia. Baribarā maļgarāba cobadara Herode druade edabadjidaa. Maļ carea ādjirāa bedea audapeda ābaa wāsidaa idji ume ibiadi carea. Naārā Blasto abadamaa wāsidaa. Maļ Blastora Herodeare dji droma basia. Maļne ādjia jara panara Blastoa ijābiapeda idjideba Herodea bedea djuburiasidaa ibiadi carea.

Š 12:15 ACATA judiorāba crīchāsidaa jūmarāba ara ādji bajānebema nezocada erobeada. Maļ nezocara ara dji ēberā za quīrāca bada crīchāsidaa. * 12:17 Maļ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedeaē Santiago trāra zesia “San Jacobo” isabe jarabarādeba. Carta Santiago abadara maļ Santiagoba basia.

²¹ Herodeba bΛda ewaride djio bia quiruda jΛpeda idji buguede chūmesia. Maλbe ādjirā quīrāpita bedeasia. ²² Māwā bΛde ādjirāba jīgua jarabadjidaa:

–jza bedea bΛra ēberāēa, ātebΛrΛ Ācōrēa!–

²³ BaribΛrΛ Herodeba Ācōrēa bia bedeadaduađa aē basía. Ara maλne dadjirā Boro nezoca bajānebemaba idjira cacua biē bΛsia. Maλbe idjira quiba co beasia.

²⁴ Maλmisa djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada tΛmΛara jaradia wāsidaa.† Maλne zocārāba ījābΛda bērā yō wāsidaa.

²⁵ Bernabeba, Saulo bida Jerusaleλne parata djabarā itea diapedadacarea jēda wāsidaa. Juaλ Marco abadada edesidaa.

13

Ācōrē Jaureba Saulo, Bernabe sida trāna

¹ Djabarā Antioquía purudebema tāēna Ācōrēneba bedeadadada, Critodebema jaradiabada sida bēasia. Bernabeda, Sauloda, Lucio Cirenenebemada idjaba Simoλda basía. Simoλ trλ īyāgadara “Dji Pāīma” abadjidaa. Manaeλ sida basía. Idjira Galilea druadebema boro Herode ume ābaa warisia.*

² Ewari aba djabarāba ne codaca ewari o panΛne dadjirā Boroa bia bedea panasidaa. Māwā panΛne Ācōrē Jaureba ādjirāa jarasia:

–Bernabeda, Saulo sida mλa trλsia. Maλ bērā ādjida bΛdadua mλa obi bΛra odamārēā.–

³ Ādjia ne codaca ewari odapeda Ācōrēa iwidibΛdade ādji jΛwara Bernabe λrλ, Saulo λrλ bida bΛsidaa. Maλbe ādjira diabuesidaa dadjirā Boroba obi bΛra ode wānamārēā.

Saulo, Bernabe sida Chipre druadaa wāpedada

⁴ Ādjira Ācōrē Jaureba diabueda bērā Seleucia puruđaa wāsidaa. MamaΛba barcode Chipre morrođaa wāsidaa.

⁵ Salamina purude jūēnapeda judiorā dji jΛrebada deza Ācōrē bedeara jaradiasidaa. Ādji carebai carea Juaλ Marcoda ādji ume nībasia.†

⁶ Jūma maλ morro dromane pΛrrΛabΛdade Papo purude jūēne wāsidaa. Mama judio Barjesu abadada unusidaa. Maλ Barjesura jāībana basía. Sewadeba jarabadjia Ācōrēneba bedebarida. ⁷ Idjira Chipredēbema boro Sergio Paulo abadama babadjia. Maλ Sergio Paulora crīcha cawa basía. Ewari aba idjia Bernabera, Saulo sida trλbsia Ācōrē bedeadada

† **12:24** Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedeadē bΛ bΛa “Ācōrē bedea.”

* **13:1** Galilea druadebema boro Herode. MaλgΛ Herodera Antipa trλ jarabadjidaa. † **13:5** Griego bedeadē “Juaλ” bΛ bΛa. Idjira Bernabe ēberārānebema basía. Colosa 4:10.

ũrĩ quĩrĩã ðaða bẽrã. ⁸ BaribΛΓΛ ãdjia jaradia panΛne jãibana Barjesuba sewaada abadjia dji boroba Æcõrẽ bedeara ãjãrãmãrẽã. (Barjesu trΛra griego bedeadẽ Elimá abadaa.) ⁹ Maλne Saulora Æcõrẽ Jauredeba basia. (Saulora idjaba Paulo abadaa.) Pauloba Elimámaa bio acΛ nũmepeda nãwã jarasia:

10 -jβΛra sewaida ðΛa! jβΛ sora cadjiruaba bira ðΛa! Diauru warra, jβΛa ne jũma jipa ðΛda quĩrĩãcaa! ¿Cãrẽ cãrẽã ara pichia Æcõrẽ wãrã bedeara sewaada a ðΛ? ¹¹ Jãλbe dai Boroba idji ΛðΛadeba ðΛra cawa oya. Nawena ðΛra dauberrea ðeya. Dãrã ãmãdaura unuẽ ðaya.-

Ara maλda jãibanaba towa pãisosa ðΛda unupeda dauberrea besia. Maλbe bedea djuburiasia bariduaba idji jΛwade jidadapeda careba ededamãrẽã. ¹² Sergio Pauloba maλ unuside ãdjia dadjirã Borodebema jaradia panΛra bio bia ũrĩna bẽrã ãjãsia.

Pisidia druadaa wãpedada

¹³ Paulora idji ume nĩna sida Papo purudeba Panpilia druadaa barcode wãsidaa. Mama Pergue purude jũesidaa. BaribΛΓΛ Juaλ Marcoba ãdjira amepeda Jerusaleλnaa jẽda wãsia.†

¹⁴ Perguedeba dewara Antioquía purudaa wãsidaa. Maλ Antioquíara Pisidia druade ðΛa. Mama λnãũbada ewaride judiorã dji jΛrebada dede eda wãnapeda chũpanesidaa. ¹⁵ Maλbe dji bororãba Æcõrẽ leydebemada idjaba Æcõrẽneba bedeadadaba ðΛpedadadabema sida jĩgua lesidaa. Maλbe abΛda Paulo, Bernabe chũpanΛmaa nãwã jarade wãbisidaa:

-Djabarã, bãrãba dai carebađi carea bedeadã eropanΛbΛΓΛ, jaradadua.-

¹⁶ Maλne Paulora piradrΛpeda jΛwaba jarasia jũmarãda chupeadamãrẽã. Maλbe jarasia:

-Achirã Israeldebema idjaba judiorãẽ Æcõrẽ waya ðearã, ũrĩnada: ¹⁷ Israel Æcõrẽba dadji drõã naẽnabemarãda edasia. Ædjirã Egipto druade ãĩbemarã quĩrãca panasidade Æcõrẽba puru dromada yõbisia. Maλbe idji ΛðΛaba ãdjirãra Egipto druadebemada edrΛ enesia.§ ¹⁸ Mãwãnacarea ãdjirãba ejũã põãsa ewaraga ðΛde biẽ obΛdara Æcõrẽba cuarenta poa droa basia.* ¹⁹ Maλbe Canaaλ druade Æcõrẽba siete puru poyabipeda ãdji ejũãda dadji drõã naẽnabemarãa diasia.†

† **13:13** Maλ Juaλ Marco jẽda wãnara Pauloba biẽ unusia. Hecho 15:38. § **13:17** Exodo 1:7; 12:51. * **13:18** Droa basia. Griego bedeadẽ λcΛΓΛ cartade ðΛ ðΛa "waga basia." Numero 14:34. † **13:19** Josue 11:15-23.

²⁰ Egiptodaa wãpedadadeba aba ãdji ëjũã edabadadaa 450 poa basia.‡

Mãwãnacarea ãcõrëba idji purua ãdji ëdra babadarãda diabadjia aba ãcõrëneba bedeabari Samuel ewaridaa. § ²¹ Maã ewaride ãdjirãba ãcõrëa bedeada djuburiasidada ëberã aba ãdjirã boroda bamãrëã. Maã carea ãcõrëba Quis warra Saulda basia.* Maã Saulora Benjamiãneba yõna basia. Cuarenta poa israelerã boroda basia. ²² Baribara ãcõrëba Saulora ayã bapeda Davida basia ãdjirã boroda bamãrëã. Davidebemada ãcõrëba nãwã jarasia: “Mãa Jesé warra Davida bia unu ba. Mãa obi quĩrãã bara idjia jũma oya.”†

²³ Maãbe ãcõrëba naëna jarada quĩrãca osia. Idjia Davideba yõpedadadebemada aba basia israelerã ëdra Edabarida bamãrëã.‡ Maã ëberãra Jesua. ²⁴ Maã Jesu zeina naëna Juaãba jũma israelerãa jaradia basia ãdji cadjirua igaradapeda ãcõrëmaa zedamãrëã. Mãwã obadara idjia doeda borocuebadjia. ²⁵ Idji beui ewari caita baside Juaãba jarasia: “Bãrãba mãra ¿caida crĩcha pana? Mãra ãcõrëba ëdra edabari diai jaradaã. § Baribara mã caidu zebarda mã cãyãbara dji dromaara ba. Idjia jĩrũne jã ba ërãi carea mãra bia baã.”*

²⁶ Achirã Abrahãneba yõpedadarã, judiorãe ãcõrë waya bea, ãcõrëba dadjirãa mã bedeada dadji ëdra edaidebemada diabuesia.† ²⁷ Jerusaleãnebamaba, ãdji bororã bida Jesura dadji ëdra Edabarida cawadaẽ basia. ãcõrëneba bedeabadaba bapedadara ãnãubada ewariza jĩgua lebadamĩna idjidebema bapedadada cawadaẽ basia. Atebara Jesu beabisidada mã bedeada jara bara wãrãda osidada. ²⁸ Ni cãrë cadjirua odara ununaẽmĩna ãdjirãba Pilatoa jarasidada beamãrëã. ²⁹ ãcõrë cartade idji beadidebema bapedada jũma mãwãnacarea idjira crudebemada uada bapedada tabarisidada. ³⁰ Baribara ãcõrëba idjira ãrëbabisia. ³¹ Mãwãnacarea Jesuba idji ume Galileadeba Jerusaleãnaa wãpedadarãa ara idjida barima zocãrã unubisia. Idi mã ëberãrãba idjidebemada jũma israelerãa bedeada pana.

³²⁻³³ Ara mã quĩrãca daiba naã bedeada biada jara pana: ãcõrëra dadji drõã naënabemarã ume bedeada basia idjaba dadjirã, ãdjirãneba yõpedadarã ewaride mã bedeada badera jũma

‡ **13:20** Griego bedeada mãba idjaba jara ba: “Maãbe 450 poa ãcõrëba idji purua ãdji ëdra babadarãda diabadjia.” § **13:20** Jucece 2:16-19. * **13:21** 1 Samuel 8:1-9; 10:23-25. † **13:22** 1 Samuel 13:14; Salmo 89:20; Isaia 44:28. ‡ **13:23** 2

Samuel 7:12-16; Salmo 132:11-13,17. § **13:25** Juaã 1:20. * **13:25** Luca 3:16. † **13:26** Dadjirãa. Griego bedeada ãcara cartade ba ba: “Bãrãa.”

osia. Jesura ĩrēbabisia salmo umébbemane b́l b́l quĩrāca.‡ Nāwā jara b́la: “B́ra m̃ Warraa. Idi b́ra m̃ Warraada ab́ra.”§
 34 Ācōrēba Jesura beu bađada ĩrēbabisia waa beurāmārēā. Maĭnebemada idji cartade nāwā jarasia: “M̃a Davia carebai jaradara b́rā ume wārāda oya.”* 35 Maĭ carea dewara salmone nađda jara b́la: “M̃, b́ nezoca jipa b́ra b́a idu berawabiēa.”† 36 Davi zocai baside Ācōrēba idjideba osia idjia quĩrā b́a quĩrāca. Maĭbe Davira jaidapeda t́barisidaa idji drōāenabemarā t́baripedadama. Maĭne idjira berawasia.
 37 Barib́ra Ācōrēba ĩrēbabidara berawaē basia.

38-39 Maĭ b́rā djabarā, naġda cawađadua: b́rāba cadjirua obadara Ācōrēba Jesudeba quĩrādoaya. Moise ley ĩjā o panā carea Ācōrēba b́rāra jipa panāana acaa. Barib́ra jūma Jesu ĩjāb́dara Ācōrēba jipa panāana abaria. Maĭdrā b́rāra jara panā. 40 Quĩrācuita beadadua Ācōrēneba bedeadadaba b́pedadada b́rā ume māwārāmārēā. Nāwā b́sidaa:

41 Ācōrēba jara b́l igara b́arā, ¡acđadua! ¡Dauperadua!
 ¡Beudadua!

M̃a b́rā ewaride ne minijichiada oya.

Maĭra ab́aba b́rāra jarab́ra sida ĩjānaēa.‡

42 Paulo, Bernabe sida judiorā dji j́rebada dedeba ēdrab́dade ēberārāba bedea djuburiasidaa dewarabema ĩnāūbada ewaride bida maĭnebemada bedeadamārēā.§ 43 Dji j́re panana wásidade zocārā judiorāba, judiorā crīcha ēpēbada bida Paulora, Bernabe sida ēpēsidaa. Ādjia maĭ ēberārā bio jarasidaa Ācōrēba idji biadeba ādjirā careba b́da ĩjā pananamārēā.

44 Dewarabema ĩnāūbada ewaride purura berara jūma ābaa dji j́residaa Ācōrē bedea ũrīni carea. 45 Barib́ra judiorā bororāba ēberārā cābana unusidade sode biē duanesidaa. Pauloba jaradia b́de ādjirāba sewaada abadjidaa idjaba Paulodebemada biē bedeadadjidaa. 46 Maĭne Pauloba, Bernabe bida ne wayaa neē ādjirā jarasidaa:

–Wārāda daiba b́rāra Ācōrē bedeara naārā jaradida panasidaa. Barib́ra b́rāba igara panā b́rā idjaba b́rāmaarā ewariza Ācōrē ume zocai b́ida biē b́l b́rā, daiba judiorāēa jarađe wānia. 47 Daiba māwā odamārēā dadjirā Boroba nāwā jarasia:

‡ 13:32-33 ĩrēbabisia. Maĭ bedeaba idjaba jara b́la Ācōrēba idji Warrara naĭ djara edamārēā jaradaebemada. § 13:32-33 Griego bedeade b́l b́la “idi m̃ra b́ zeza basia.” Salmo 2:7. Maĭ salmoba bedea b́a Ācōrēba idji Warrara israelerā Boroda b́dadebemada. * 13:34 Isaía 55:3. † 13:35 Salmo 16:10. ‡ 13:41 Habacuc 1:5. § 13:42 Ēberārāba. Griego bedeade ĩcaġa cartade b́l b́la “judiorāē beaba.”

Māa bΛra λnaa quĩrāca bΛsia judiorāéba mλnebemada cawadamārēã.
 BΛa jūma naλ ējūāne bearāa cawabiya mλa ēdra edaidebemada.*

⁴⁸ Judiorāéba maλ ũrĩsidade bΛsridasidaa. Ara maλda dadjirā Boro bedeadebemada bia bedeasidaa. Maλne Ācōrēba ewariza idji ume zocai beadi carea bΛdarāba ĩjāsidaa.
⁴⁹ Maλbe dadjirā Boro bedeara jūma maλ druade jarasidaa.

⁵⁰ BaribΛra judiorāba Ācōrē waya bea wērārā dji dromarāa, umaquĩrā dji dromarāa bida jarasidaa Paulo, Bernabe sida biē odamārēã. Māwā ādji purudebemada āyā jaretasidaa. ⁵¹ Maλne Pauloba Bernabe bida purudebema pora ādji jĩrūnebemada jārāpetasidaa unubidi carea Ācōrēba cawa oida. Maλbe Iconio puruḁaa wāsidaa. ⁵² BaribΛra Jesu ĩjā bea maλ Antioquíade panΛra bio bΛsrida panasidaa idjaba Ācōrē Jauredeba panasidaa.

14

Iconio puruḁe panana

¹ Iconio puruḁe ādjia obada quĩrāca Paulora Bernabe sida judiorā dji jΛrebada dede edaa wāsidaa. Ādjia jaradia panΛ carea zocārā judiorāba griegorā bida Jesura ĩjāsidaa.

² BaribΛra judiorā Jesu ĩjāé beaba judiorāéa djabarānebemada biē crĩchabisidaa. ³ Māwāmĩna Paulora Bernabe sida mama dārā panasidaa. Dadjirā Boroba careba bΛda soḁeba ĩjā panΛ bērā idjidebemada ne wayaa neē jaradiabadjidaa. Maλne dadjirā Boroba ādjia ΛbΛada diasia ne ununacada odamārēã. Māwā cawabisia idji biadebema ādjia jaradia panΛra wārāda.

⁴ BaribΛra maλ purudebemarāba awara awara crĩcha beasia. ΛcΛra Pauloare, Bernabeare bida panasidaa, maλne λcΛra judiorāare panasidaa. ⁵ Maλne judiorāda, judiorāé sida dji purudebema bororā ume beḁea ausidaa Paulo, Bernabe sida mōgaraba tabari beadi carea. ⁶ BaribΛra Pauloba, Bernabe bida maλ cawasidaḁe Licaonia druḁaa mĩrū wāsidaa. Lистра puruḁaa, Derbe puruḁaa bida wāsidaa. Jūma maλ Licaonia druade pΛrrΛa wāsidaa. ⁷ Mama ādjia beḁea bia Jesudebemada jarabadjidaa.

Listra puruḁe panana

⁸ Listra puruḁe ēberā jĩrū biē bΛda bΛsia. Māwā topeḁada bērā poya nĩbaca basía. ⁹ Maλ ēberāba ũrĩ chūmasia Pauloba Jesudebema beḁea bΛda. Pauloba idjimaa acΛbΛrΛḁe cawasia idjia wārāda ĩjā bΛda Jesuba idjira poya biabida. ¹⁰ Maλ bērā Pauloba idjia jĩgua jarasia:

* 13:47 Isaías 49:6.

-¡PiradrΛdua! ¡Ĵta nūmedua!-

Ara maĴda idjira ĴtΛ ĴdrΛpeda nĴbade wĀsia. ¹¹ Pauloba oda unusidade maĴ purudebemarĀba licaonia bedeade ĵĵgua jara duanesidaa:

-¡Ācōrēda umé dadjirĀmaa ēberĀ quĴrĀca edaa zesidaa!-

¹² ĀdjirĀba jarasidaa Bernabera ādji ācōrē droma Zeuda idjaba Paulora ādji ācōrē Hermeda, idjira dji bedea jarabari bĕrĀ.*

¹³ Lистра puru quĴrĀpe ādji ācōrē Zeu de dromada ħasia. MamaΛba Zeu sacerdoteba pacada, nepōnō sida dji purude eda wĀbadamaa enesia. Idjia, puru ume Pauloa, Bernabea bida maĴ pacara babue dia quĴrĀĴ panasidaa. ¹⁴ BaribΛrΛ Jesuba diabueda Bernabeba, Paulo bida maĴ cawasidade ādjia cacuade ĴΛ panΛra cōācuadapeda ēberĀrĀ tĀēna pira wĀnapeda nĀwĀ ĵĵgua jarasidaa:

¹⁵ -AchirĀ, ĵcārē cārēĀ ĵĀwĀ o panΛ? Daira ācōrēĕa. Daira ēberĀa, bĀrĀ quĴrĀca. BĀrĀa jarade ze panΛa naĴ ācōrē siriĕ beada igaradapeda Ācōrē zocai ħΛdrΛ ĴĵānamārēĀ. MaĴgΛ Ācōrēba bajĀda, ĕĵūĀda, pusada, ne ĵūma ādjide nūmΛ sida osia.

¹⁶ Naēna Ācōrēba idji adua bea purua ara ādjia o quĴrĀĴ panΛda idu obibadjia. ¹⁷ MĀwāmĴna ewariza bia o ħΛĕbeba idjia cawabi ħΛa idjira wĀrĀda ħΛda. Idjia bajĀneba cueda zebibaria idjaba nĕuda zaubibaria. MĀwĀ idjia dadjirĀra ĵĀwūĀ ne cobibaria idjaba sode ħΛsrĴdabibaria.-

¹⁸ Pauloba Bernabe bida mĀwĀ jara panasĴdamĴna maĴ ēberĀrĀba berara ādjĴa pacara babue diasĴdaa.

¹⁹ Listrade panΛne ĴcΛrΛ judiorĀ AntioquĴa purudebemada, Iconio purudebema sida ĵūĕsidaa.† ĀdjirĀba ListradebemarĀa Paulodebemada biĕ crĴchabisĴdaa. MaĴ carea ĵūmarĀba Paulora mōgaraba tabari jidasĴdaa. Idjira beusida crĴchasĴda bĕrĀ errebari ededapeda puru dajada ħatabuesĴdaa.‡

²⁰ MaĴbe Jesu ĴĵĀ beaba Paulora ĵūrĀnapeda acΛ panasĴdaa. MĀwĀ panΛne idjira piradrΛsia. PiradrΛpeda ĵĕda puruĕdaa wĀsia. Nurĕma Bernabe ume Derbe puruĕdaa wĀsidaa.

Siria druade ħΛ AntioquĴadaa ĵĕda wĀna

²¹ Derbe purude Pauloba, Bernabe bida bedea bia Jesudebema jarasidade zocārĀba ĴĵĀsidaa. MĀwĀnacarea Listra puruĕdaa, Iconio puruĕdaa, Pisidia druade ħΛ AntioquĴadaa bida ĵĕda wĀsidaa. ²² Puruza djabarĀra carebadjĴdaa Jesuda biara ĴĵānamārēĀ. Ādjia Jesu ĴĵĀ panΛra igararĀnamārēĀ nĀwĀ

* **14:12** Zeu, Herme. LatiĀ bedeade ādji ācōrē Zeura Júpiter abadaa. Ādji ācōrē Hermera Mercurio abadaa. GriegorĀ crĴchade maĴ Hermera ādji ācōrē bea carea dji bedea jarabari basĴa. † **14:19** MaĴ AntioquĴara Pisidia druade ħΛa. Hecho 13:44-51ĕe. Iconio. Hecho 14:1-6ĕe. ‡ **14:19** 2 Corinto 11:25.

jarabadjidaa: “Ăcōrēda dadjirā Boroda bΛdibΛrΛ naļ ējũāne bio bia mĩgadia.” ²³ Puruza djabarā tāēna ḁCΛrΛ bΛsidaa dji bororāda beadamārēā. Maļbe Ăcōrēa iwididapeda, ne codaca ewarida odapeda dadjirā Boro ļjā panΛa idji jΛwade bΛsidaa.

²⁴ Māwānacarea Pisidia druadeba Panpilia druade jũēne wāsidaa. ²⁵ Ăcōrē bedea Pergue purude jaradiadapeda Atalia purudaa wāsidaa. ²⁶ MamaΛba barcode Siria druade bΛ Antioquíadaa jēda wāsidaa ādjia ode wāpedadarā jũma opedada bērā. MaļgΛ purudeba djabarāba ādjira naārā diabuesidaa Ăcōrēba quĩrā bΛra odamārēā idjaba Ăcōrē jΛwade bΛsidaa idji biadeba carebamārēā. ²⁷ Jũēnapeda djabarā ume ābaa dji jΛresidaa. Maļne nēbΛrΛsidaa jũma Ăcōrēba ādjideba odada. Jarasidaa sāwā Ăcōrēba osida judiorāē bida Jesura ļjānamārēā. ²⁸ Mama Jesu ļjā bea ume dārā panesidaa.

15

Jesu ļjā bea Jerusaleļne dji jΛrepedada

¹ Maļ ewaride ḁCΛrΛ Judea druadebemarāda Antioquía purudaa wāsidaa. Mama ādjia djabarā judiorāēa jaradia panesidaa Moiseba bΛda quĩrāca umaquĩrā cacuada wēāgodaēbΛrΛ, Ăcōrēba ēdrΛ edaēda.* ² Maļ carea Paulora, Bernabe sida ādjirā ume bio caicayasidaa. Maļbe djabarāba Pauloda, Bernabeda, dewararā sida Jerusaleļnaa diabuesidaa maļnebemada Jesuba diabuedarā ume, djabarā bororā ume bida ābaa bedeadamārēā.

³ Djabarā Antioquíadebemaba diabuesidade ādjirāra Penicia druade, Samaria druade bida pΛrrΛa nĩbasidaa. Puruza nēbΛrΛsidaa sāwā judiorāēba ādji crĩcha drōāra igaradapeda Jesuda ļjāsidadaa. Maļ bedea ũrĩsidade jũma djabarāra bΛsrīdasidaa.

⁴ Jerusaleļne jũēsidade Jesuba diabuedarāba, djabarāba, dji bororā bida ādjirāra bia edasidaa. Maļne Pauloba, Bernabe bida jũma Ăcōrēba ādjideba judiorāē tāēna odada nēbΛrΛsidaa.

⁵ BaribΛrΛ ḁCΛrΛ pariseorā Jesu ļjā beaba ḁta nũpanapeda jarasidaa:

–Jũma djabarā judiorāēra cacua wēāgodida panΛa. Ādjirāa jaradiadida panΛa Ăcōrēba Moisea diada leyra ļjā odamārēā.–

⁶ Maļnebemada bedeađi carea Jesuba diabuedarāra djabarā bororā ume ābaa dji jΛresidaa. ⁷ Dārā bedea bΛdade Pedrora piradrΛpeda jarasia:

–Djabarā, bārāba cawa panΛa bārā tāēna Ăcōrēba mļda naārā edasida judiorāēa jaradiamārēā.† Maļne dārābΛrΛa

* 15:1 Genesi 17:12. † 15:7 Hecho 10:1-43.

judiorãéba bedea bia Jesudebemada ũrĩnapeda ãjãsidada.
⁸ ãcõrẽba jũmarã sora cawa ÐΛΑ. Maã judiorãéba ãjãsidade
 ãcõrẽba cawabisia ãdjirãra bia edasida. Idji Jaurera ãdjirãa
 diasia dadjirãa naëna diada quĩrãca.† ⁹ ãcõrẽba dadjirãra
 ãdjirã ume quĩrã awara oë basía. ãdjia ãjãsidade ãdji sora
 sΛγasia. ¹⁰ Bãrãba ¿cãrẽ cãrẽã ãcõrẽba cawabidara igara panΛ?
 ¿Idjia sãwã oi cawaya mãwã panΛca? ¿Cãrẽ cãrẽã dadjirãba,
 dadji drõãenabemarã bida poya odaë badada ãdjirãa obi quĩrãã
 panΛ? ¹¹ Dadjirãba ãjã panΛa dadji Boro Jesuba idji biadeba
 dadjirãra, ãdjirã sida êdrΛ edasida.–

¹² Maãne Bernabebe Paulo bida nẽbΛγasidaa ãcõrẽba ne
 ununacada ãdjideba judiorãé tãëna osida. Maãba cawabisia
 idjira ãdji ume Ðada. Maãne jũmarãba chupea ũrĩ duanasidaa.

¹³ Maã nẽbΛγΛpedadacarea Santiagoba jarasia:§

–Djabarã, mã bedeara ũrĩnadua. ¹⁴ Simoãba dadjirãa
 nẽbΛγasia ãcõrẽba judiorãé crĩcha Ðadeba ãdjirãra edasida idji
 purudebemada beadamãrẽã. ¹⁵ Simoãba jaradara ãcõrẽneba
 bedeadadaba Ðapedada quĩrãca ÐΛA. Nãwã ÐΛ ÐΛA:

¹⁶ Mãwãnacarea mãra wayacusa zeya Davi jΛwaeda bada ãrĩ
 Ðada bia oi carea.

Daviba pe erõadara wayacusa mãra bia Ðaya.

¹⁷ Mãwã waabema ëberãrãba, judiorãé mãra edadarãba mãra
 jΛγΛdia.

¹⁸ Dadjirã Boroba mãwã jara ÐΛA. Idjia drõã naënaÐba jũma
 mãγγara ebuda cawabi ÐΛA.*

¹⁹ Maã carea mãmaarã dadjirãba judiorãé ãcõrẽ ãjãbΛdara mãã
 sënië panΛa jũma dadji judiorã ley ãjã odamãrẽã. ²⁰ BaribΛγΛ
 cartade Ðadida panΛa jΛwaba oda ãcõrẽa nedjara diadara
 codië panΛada, audua nĩbadië panΛada, animarã otrãjΛ beadara
 codië panΛada, idjaba oa sida codië panΛada. ²¹ Mãwã odië
 panΛa dadji drõã naë nabema ewarideba ãcõrẽba Moisea diada
 leyra puruza jaradiabada bẽrã. Anãubada ewariza mãã leyra
 dadji judiorã dji jΛrebada deza jĩgua lebadaa.–

²² Maã crĩchara Jesuba diabuedarãba, djabarã bororãba,
 jũma djabarã bida bia ũrĩsidaa. Maã bẽrã ΛcΛγΛ edasidaa Paulo
 ume idjaba Bernabe ume Antioquíadaa wãnamãrẽã. Silada,
 Juda Barsabá abada sida edasidaa. ãdjira djabarã tãëna dji
 dromarã basía. ²³ ãdjirã ume cartada mãwã ÐΛ diabuesidaa:

Jesuba diabuedarãba, djabarã bororãba, jũma djabarã
 bida naã cartara ÐΛbΛdaa djabarã judiorãé Antioquíã

† 15:8 Hecho 10:44-47. § 15:13 Maã Santiagora Jesu djabaa. Santiagora
 idjaba Jacobo abadaa. Cãpũrã bedeadade Santiago trãra zesia “San Jacobo” isabe
 jarabΛγΛdeba. Carta Santiago abadara mãã Santiagoba Ðasia. * 15:18 Amos
 9:11-12.

purudebema itea, Siria druadebema itea, Cilicia druadebema itea bida. Dairāba quĩrĩā pan_Λ bārāra bia pananida. ²⁴ Dairāba ũrĩsidaa _ΛCA_ΓA ēberārāda nama_Λba bārāmaa wānapeda ādjia jaradia pan_Λ carea bārāra bio sopuadapeda abeda cawa crīchadaē panesidada.† Barib_ΛΓ_Λ ma_Λ ēberārāra dairāba diabuedaē basía.

²⁵ Ma_Λ carea ābaa dji j_Λredapeda jūmarāba crīchasi_Λdaa _ΛCA_ΓA djabarāda edadapeda bārāmaa diabuedida. Ādjira dadjia quĩrĩā pan_Λ djaba Bernabe ume, Paulo ume bida wānia. ²⁶ Minijīchiade pan_Λne bida Bernabeba, Paulo ume dadjirā Boro Jesucritoba quĩrĩā _Λda o panabaria. ²⁷ Dairāba Judada, Sila sida diabue_Λdaa. Ma_Λ djabarāba daiba na_Λ cartade _Λba_Λda quĩrāca jaradia.

²⁸ Ācōrē Jauremaarā, dairāmaa bida bia _Λba jūma dai judiorā leyra bārāa ōgo ĩjā obidaēda. Ababe na_Λg_Λda ĩjā obidia: ²⁹ j_Λwaba oda ācōrēa nedjara diadara codiē pan_Λa, oa sida codiē pan_Λa, animarā otrāj_Λ beadara codiē pan_Λa, idjaba auēua nībadiē pan_Λa. Jūma ma_Λg_Λda ĩjā osidara bia panania. Waaēa. Bia beadadua.

³⁰ Ma_Λbe ādjia diabuepedadarāra Antioquía puru_Λdaa wāsidaa. Jūenapeda jūma djabarāda ābaa trānapeda ma_Λ cartara diasidaa. ³¹ Djabarāba ma_Λ cartara jīgua ledapeda bio _Λasridasidaa ādjirā crīchara biabida bērā. ³² Judara, Sila sida Ācōrēneba bedeabadarā basía. Ma_Λ bērā ne zocārā jarasidaa djabarāba biara ĩjānamārēā idjaba zarea pananamārēā. ³³ Judara, Sila sida mama dārā pananapeda djabarāba ādji diabuepedadamaa jēda bia wābisidaa. [³⁴ Barib_ΛΓ_Λ Silaba crīchasia biara _Λda Antioquíade beida.]‡

³⁵ Ma_Λne Paulora Bernabe sida Antioquíade panesidaa. Ādjia, zocārā djabarā bida dadji Boro bedeara jaradia panasidaa idjaba be_Λda bia Jesudebemada e_Λda jarabadjidaa.

Paulo Bernabe umebemada awara wāna

³⁶ Dārā_ΛΓ_Λde Pauloba Bernabea jarasia:

–Puruza dadji Boro be_Λda jaradia pananamaa wayacusa wānaa djabarā sāwā duan_Λ cawadi carea.–

³⁷ Ma_Λne Bernabeba Jua_Λ Marcoda ādji ume ede quĩrĩā basia. ³⁸ Naārā wāsidade ma_Λ Jua_Λ Marcoba Panpilia druade ādjira amepeda jēda wāsia.§ Ādji ume nocōdaa jaradiade wāé basía. Ma_Λ carea Paulomaarā biē basia Jua_Λ Marcora wayacusa edeida. ³⁹ Paulora Bernabe ume ma_Λ carea

† 15:24 Griego bedeade _ΛCA_ΓA cartade na_Λ sida _Λá _Λba: “Ādjia jaradia pan_Λa bārāra cacua wēāgōdida pan_Λda idjaba judiorā ley jūma oēda pan_Λda Ācōrēba ēdr_Λ edamārēā.” Hecho 15:1,5. ‡ 15:34 Griego bedeade _ΛCA_ΓA cartade ma_Λ versícolora neēa. § 15:38 Hecho 13:13.

caicayaɗapeda awara wāsidaa. Bernabeba Marcora edapeda barcode Chipre druadaa wāsidaa. ⁴⁰ Mañne Pauloba Silada edasia idji ume wāmārēã. Djabarãba ãdjira dadji Boro jawade basidaa idji biadeba carebamārēã. ⁴¹ MañbebΛΓΛ wāsidaa. Siria druade, Cilicia druade bida pΛΓΓΛabΛdade puruza djabarãra carebadjidaa dadji Borora biara ijãnamārēã.

16

Timoteo Paulo ume nĩbada

¹ Mañne ãdjira Derbe purudaa wāsidaa. MamaΛba Listra purudaa wāsidaa.* Mama Jesu ijã bΛ Timoteo abadada basia. Timoteo papara judio basía; Jesuda ijã basia. Idji zezara griego basía. ² Djabarã Listradebemaba, Iconio purudebema bida mañ Timoteodebemada bia jarabadjidaa. ³ Mañne Pauloba Timoteora ede quĩrĩã basia. BaribΛΓΛ jũmarãba cawa panasidaa Timoteo zezara griegoda. Mañ carea Pauloba Timoteora cacua wēãgosia judiorã mañ druade beaba idjidebemada biẽ crĩcharãnamārēã. MañbebΛΓΛ wāsidaa. ⁴ ãdji wãbΛda puruza jarasidaa Jesuba diabuedarãba, djabarã bororã Jerusaleñne beaba cartade bΛpedaɗara djabarãba ijã o pananamārēã.† ⁵ Mãwã djabarãba dadji Borora biara ijãsidaa idjaba ewariza cãbanaara yõ wāsidaa.

Pauloba Macedonianebeba ëberã ununa

⁶ Pauloda idji ume nĩna sida Prigia druade, Galacia druade bida pΛΓΓΛ wāsidaa ãcõrẽ Jaureba beɗea Jesudebemara Asia druade idu jarabidaẽ bẽrã. ⁷ Misia druade jũene wāsidade crĩchasisidaa Bitinia druadaa wãnida, baribΛΓΛ Jesu Jaureba maaa bida idu wãbiẽ basía.‡ ⁸ Mañ bẽrã Misia druade wãya wãnapeda Troa purudaa jũene wāsidaa. ⁹ Diamasi Pauloba cãimocara quĩrãca unusia ëberã Macedonia druadebemada ãta nũmΛda. Mañ ëberãba Pauloa nãwã beɗea djuburiasia: “Macedonianaa dairã carebaɗe zedua.” ¹⁰ Pauloba mañda ununa bẽrã daiba cawasidaa ãcõrẽba दौरα trã basida beɗea bia Jesudebemada Macedoniadebemarãa jaradãnamārēã. Ara mañda wãni carea panesidaa.

¹¹ Troadeba jipa wãnapeda Samotracia morrode wibarisidaa. Nurẽma Neápoli purude jũesidaa. ¹² MamaΛba Pilipo purudaa jĩrũba wãnapeda mama dãrãsidaa. Mañ purura Macedonia druade puru droma basía. Romanorãda mama panabadjidaa. ¹³ Anãũbada ewaride दौरα daira puru dajadaa wãnapeda doɗdaa wāsidaa. Crĩchasisidaa mama judiorãba ãcõrẽa iwidiɗadada. WãbΛdade wẽrãrãda ãbaa dji jawe

* **16:1** Paulora Bernabe ume naẽna mañ umébeba purudaa wāsia. Hecho 14:6-23.

† **16:4** Hecho 15:23-29. ‡ **16:7** Jesu Jaure. Griego beɗeade ΛCΛΓΛ cartade bΛ bΛA “ãcõrẽ Jaure” wa ababe “Jaure.”

duanada unusidaa. Egode chūpanenapeda daiba ādjirāa bedeasidaa. ¹⁴ Mañ wērārānebemada aba Lidia abadjidaa. Idjira Tiatira purudebema basía. Wua pursupursuada nēdobuebadjia. Mañ judioē wērāba Ācōrēra waya basia. Dadjji Boroba idji sode tāna bēra Pauloba bedeā bāra Lidiaba quīrācuīta ūrpeda ĩjāsia. ¹⁵ Lidia, jūma idji dedebemará sīda borocuesīdade dairāa bedeā djuburiasia idji dede panenamārēā. Nāwā jarasia:

–Bārāmaa māa wārāda dadjirā Boroda ĩjāsibāra, mā dede panane zedadua.–

Māwā दौरā idji dede panebisia.

¹⁶ Ewari aba Ācōrēa iwīdībadamaa wābādade daiba nezocawērā jai bara bāda unusidaa. Mañ wērāba dji jaideba jarabadjia cārēda sāwāida. Mañneba idji bororāba bio parata edabadjidaa. ¹⁷ Mañ wērāra Paulo caīdu, dai caīdu bīda zebāraē ara pīchia jīgua jarabadjia:

–ĭNañ ēberārāra Ācōrē dji Dromaara bā nezocarāa! Ādjia bārāa jara panā sāwā māñ Ācōrēba ēdra edabarīda.–

¹⁸ Idjia ewari zocārā māwā jīgua jara nīmi bēra Paulora sēsia. Idjīmaa acāpeda dji jaia jarasia:

–Māa Jesucrito trāneba bāa jaraya: nañ wērānebemada āyā wādua.–

Ara māda dji jaira ēdrāsia.

¹⁹ Mañne nezocawērā bororāba cawasīdaa idjideba waa parata edadaēda. Mañ carea Paulora, Sila sīda jīdadapeda puru bororāmaa edesīdaa. ²⁰ Dji cawa obadarā quīrāpīta nūmanapeda jarasīdaa:

–Za panā judiorāba dadjirā purura quīrūbīga panāa. ²¹ Dadjji romanorāba oca ra panāda ādjia jaradia panāa.–

²² Mañne jūma dji arīma duanāba Paulora, Sila sīda orra edasīdaa. Māwā duanāne dji cawa obadarāba ādjia cacuade jā panāra wēābīdapeda bacuruba ubisīdaa. ²³ Bio udapeda preso bāsīdaa. Dji preso bea wagabarīa jarasīdaa bio wagamārēā. ²⁴ Ara māda preso bea wagabarība Paulora Sila sīda preso bābada dede eduara bāde bāpeda ādji jīrūra chīcharode catā nūmasia.

²⁵ Ariquētra babāraē Pauloba Sila bīda Ācōrēa iwīdī panasīdaa idjāba idjīa trāā panasīdaa. Māda waabema preso beba ūrī panasīdaa. ²⁶ Cawaēne de uremiada wāsia. Māgāba preso bābada dera dji cābāyā uresia. Jūma eda wābadara ewacuasīa. Preso bea jā bā carena sīda jūma ērā bāecuasia. ²⁷ Mañne preso bea wagabarīra ārāmasia. Eda wābada ewa nūmea unusīde crīchasia preso beara jūma mīrū

wābAΓASidada. Mañ carea idji necoda eũta edasia iduba beui carea. ²⁸ BaribAΓA Pauloba jĩgua jarasia:

–BAduba beurādua. Dairāra jũma nama duanAA.–

²⁹ Mañbe preso bea wagabariba ibĩrāda enebipeđa Paulo, Sila panAmaa isabe edaa wāsia. Ne wayaaba cacua ure nũmaba ādji jĩrũ caita barru cobesia. ³⁰ Mañbe ādjira da-jadaare edepeđa iwidiſia:

–Achirā, mĀa ħcārēda oida bA Ācōrēba mĀra ēdrA edamārēā?–

³¹ Ādjia panusiĊaa:

–BAA, bA ēberārā bida dadji Boro Jesucritoda ĩjānibAΓA, idjia bārāra ēdrA edaya.–

³² Mañbe dadji Boro beĊeara idjĳa, jũma idji dedebemarāa bida jarasiĊaa. ³³ Ara mañ diamasi preso bea wagabariba ādji djara cōāpedadara sAΓASia. Māwānacarea idjira, jũma idji dedebemarā sida borocuesiĊaa. ³⁴ Paulora, Sila sida idji dedaa edepeđa ne cobisia. Ācōrē ĩjāpedada bērā idjira, idji dedebemarā sida bio bAsriĊasiĊaa.

³⁵ Nurēma dji cawa obadaba zarrarāda preso wagabarimaa nāwā jarade diabuesiĊaa:

–Paulora, Sila sida ēdrA bAdua.–

³⁶ Mañbe preso bea wagabariba Pauloa jarasia:

–Dji cawa obadaba bārāra ēdrA bAbisiĊaa. Mañba necai wānadia.–

³⁷ BaribAΓA Pauloba dji zarrarāa jarasia:

–Daira romanorā bērā baridua carea preso bAcara panasiĊaa. BaribAΓA ādjia daia bio iwidiĊaē jũmarā quĩrāpita ubiĊapeđa preso bAsiĊaa. Mañda ħdaira chupea ēdrA bAbiĊiĊa? ĳMāwāēa! ĳĀdjidrA zeĊida panAA dai ēdrA bAĊi carea!–

³⁸ Pauloba jaradara zarrarāba dji cawa obadarāa jarade wāsidaa. Idjaba jarasiĊaa Paulora, Sila sida romanorāda. Mañ ũrĳisidade dji cawa obadarāra ne wayasiĊaa. ³⁹ Ara mañda ādjimaa wānapeda quĩrā djuburia iwidiſidaa ādjia opedadara quĩrādoadamarēā. Mañbe ēdrA bAĊapeđa beĊea djuburiasiĊaa puruĊebemada āyā wānamārēā. ⁴⁰ Paulo, Sila sida preso panana ēdrApedadacarea Lidia dedaa wāsidaa. Djabarā ume dji ĳaredapeđa ādjirā ume beĊeasia dadji Borora biara ĩjānamārēā. MañbebAΓA wāsidaa.

17

Tesalonica puruĊe quĩrũbucapedada

¹ Paulora, Silara, ādji ume nĩna sida Anpipoli puruĊe, Apolonia puruĊe bida wāyā wānapeda Tesalonica puruĊe jũene wāsidaa. Mama judiorā dji ĳarebada deda basia.

² Pauloba obari quĩrāca judiorā ume dji ĳareĊe wāsia. Domia ũbea ānāũbada ewariza ādjirā ume beĊea bAbadiĳa. ³ Ācōrē

Bedeadeba idjia ebuda jaradiabadjia Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɖara bia mīga baida basida, idjaba beupeda ārēbaida basida. Mañ awara nāwā jarabadjia:

–Mañ bārāa jara bā Jesura wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɖaa.–

⁴ Λαλα judiorāba maḡara ĩjānapeda Paulo ume, Sila ume bida ābaa panesidaa. Idjaba zocārā griegorā Ācōrē waya beaba, λαλα wērārā dji dromarā bida ĩjāsidaa. ⁵ Baribala judiorā Jesu ĩjāē beara sođe biē duanesidaa. Mañ carea ēberā cadjiruarāda zocārā jaredapeda purura quīrūbigade wāsidaa. Pirapodapeda Jasoñ dede eda wāsidaa Pauloda, Sila sida jidapeda jūmarā quīrāpita nūmani carea. ⁶ Baribala ādjira mañ dede ununaē basia. Mañ carea Jasoñda, λαλα djabarā sida jidapeda dji purudebema bororāmaa errebari edesidaa. Jūmarāba bia jarasidaa:

–Ēberārā jūma nañ ējūāne nēbala o panaba abari quīrāca nama ode zesidaa. ⁷ Mañ awara za bā Jasoñba ādjirāra idji dede bia edasia. Jūma ādjirāba dadji romanorā boroba obi bāra igara panā. * Jesumanada dadjirā boroada abadaa.–

⁸ Mañ ūrīsidae purura, ādjirā bororā sida quīrūbucasidaa. ⁹ Māwā duane dji bororāba Jasoñā, waabemarā bida jarasidaa ēdraedi carea paratada diadida panāda. Diapedadacarea idu wābisidaa.

Paulo, Sila ume Bereade panana

¹⁰ Ara mañ diamasi djabarāba Paulora, Sila sida Berea purudaa diabuesidaa. Jūēnapeda judiorā dji jarebada dedaa wāsidaa. ¹¹ Bereadebema judiorāra Tesalonicadebemarā quīrāca pananaē basia. Ātebala Jesudebemara ūrī quīrīā panasidaa. Ewariza Ācōrē Bedeara bio quīrācuita acabadjidāa ādjia jara panāra wārā cawaya.† ¹² Mañba zocārā judiorāba Jesura ĩjāsidaa. Idjaba zocārā griego wērārā dji dromarāba, umaquīrārā dji dromarā bida ĩjāsidaa.

¹³ Mañmisa judiorā Tesalonicadebemaba cawasidaa Pauloba Ācōrē bedeara Berea purude jaradia bāda. Mañ carea wānapeda mamabemarā sida quīrūbigasidaa Paulo biē odamārēā. ¹⁴ Ara mañda djabarāba Paulora pusadaa diabuesidaa. Baribala Silara, Timoteo sida Bereade panesidaa. ¹⁵ Paulo edepedadaba idjira Atena purudaa diade wāsidaa. Mañbe Pauloba ādjirā ume beadeada diabuesia

* **17:7** Romanorāba ādjirā borora Cesar abadjidāa. Mañ ewaride Claudio abadada ādjirā boro basia. Mañ Claudiora dji boroda basia poa 41deba aba 54daa. † **17:11** Ādjia Ācōrē carta drōāra acabadjidāa. Mañ ewaride Ācōrē carta djiwidira wadibida neē basia.

Silara, Timoteo sida idjima a isabe zedamãrẽã. Ara maãda djabarãa jẽda wãsidaa.

Paulo Atena purude bada

¹⁶ Pauloba Sila, Timoteo sida Atena purude jãã ðade un-usia maã purura jãwaba oda ãcõrẽba bira ðada. Maã bẽrã idji sode biẽ besia. ¹⁷ Mãwã ðade Paulora judiorã dji jãrebada dede ãdjirã ume, judiorãẽ ãcõrẽ waya bea ume bida Jesudebemada bedea ðabadjia. Maã awara purude ewariza eberãrã duanama bedea ðabadjia. ¹⁸ ðcãrã eberãrã epicúreo crĩcha epẽ beada, estoico crĩcha epẽ bea sida mama panasidaa.† Maã eberãrã Paulo ume bedea panane ãcãrã ara ãdjiduba iwidi duanasidaa:

–Jãã eberã nẽbãrã awua ðaba çcãrẽnebemada bedea ða?–

Dewararãba panusidaa:

–Ãibemarãba epẽ bea ãcõrẽnebemada jaradia ðaca ða.–

Mãwã jarasidaa Pauloba bedea bia Jesudebemada idjaba dadji ãrẽbaidebemada jaradia bada bẽrã. § ¹⁹⁻²⁰ Mãwã panane Paulora Areópago eyadaa edesidaa ãdji dji jãrebada demaa. Maãbe jarasidaa:

–Bãa jaradia ðara dairãmarã crĩcha djiwidia. Maãra dairãba wadi ãrĩnaca. Maã bẽrã cawa quĩrã panã cãrẽda jara ðada. çBãa dairãa jaradiaẽca?–

²¹ Jũma Atenanebemarãba, drua ãibemarã mama bea bida ababe crĩcha djiwidi ãrĩpedadada nẽbãrãbada bẽrã mãwã iwidisidaa. ²² Maãne Paulora ãdjirã esi Areópago eyade ãta nũmepeda jarasia:

–Achirã Atenanebema, mãa unu ðaã bãrãba zocãrã ãcõrẽda bio epẽbadada. ²³ Purude pãrrã mãne mãa unusia bãrãba ãdjirãa bia bedeadã carea opedadada. Mõgara oda abããde naã bedeadã ðã basia: “ãcõrẽ dadjia adua panã itea oda.” Bãrãba adua panã ãcõrẽa bia bedeadada. Ara maã ãcõrẽnebemada mãã bãrãa jaraya. ²⁴ Maã ãcõrẽba naã ejuãra, naã ejuãne nũma sida jũma osia. Idjira bajãnebema Boroa idjaba naã ejuãnebema Boroa. Idjira eberãba oda dede baca.* ²⁵ Bia bai carea iwidicaa eberãba idji itea ne omãrẽã.† Idjiabãrã jũma

‡ **17:18** Griego Epicuro abadara basia 300 poa Jesu todi naẽna. Maã Epicuroba jaradiabadjia eberãrãba ababe ðãsrãda baidrã wa necai baidrã jãããdida panãda. Idji epẽ beada epicúreorã abadjidaa. ãdjirãba crĩchãsidã ãdji ãcõrẽ beaba eberãrãda crĩchãadada. Maãne estoicorãba griego Zeno abadara epẽbadjidaa. ãdjirãba jara-diabadjidaa naã djaraba o quĩrã ðada igarãdida panãda, crĩcha cawaara wãnida panãda, idjaba ne jũmada odida panãda dewararãba carebadaẽne. § **17:18** Maã griegorãba crĩchãsidaca ðaã ãcõrẽ dji umaquĩrãda basida Jesu abadada mãne ãcõrẽ dji wẽrãda basida ãrẽba abadada. * **17:24** 1 Rey 8:27; Hecho 7:48-50. † **17:25** Salmo 50:9-12.

dadjirāa dia b̄la zocai beadamārēã, ãyābadamārēã, idjaba ne jūma dadjia erobaida b̄lara erobeadamārēã.

²⁶ Idjia ēberā abaldeba puruda zocārã yōbisia jūma naã ējūãne beadamārēã. Idjia b̄lasia maãgarã purura aba sãlbe beadida idjaba sãma beadida. ²⁷ Māwã osia ēberārãba idjira jaradãmamārēã. Māwãra tãnaca jarabada quĩrãca ãibērã ununiscada. Wārãda Ācōrēra tam̄ b̄lã, ãtebãra dadjirãza caita b̄la. ²⁸ Idjideba dadjirãra zocai beaa, nĩbabadaa, idjaba panabadaa. Maã bērã ãcãra bãrãnebemaba jarasidaa: “Dadjirãra idji wararã.”‡

²⁹ Dadjirãda Ācōrē warrarãbãra, crĩchadiẽ panã Ācōrēra oro odada, parata odada, wa mōgara odada, maãgara ēberãba ara idji crĩchadeba oda bērã. ³⁰ Ēberārãba Ācōrē adua beadeba māwã opedadara idjia naẽna iduaribisia. Baribãra idira jara b̄la jūma druazabemaba cadjirua igaradapeda idjida ãjãnamārēã. ³¹ Māwã quĩrã b̄la idjia b̄lã ewaride jūma naã ējūãnebemarã jipa cawa oi bērã. Maã awara aba edasia māwã omārēã. Idjaba maã ēberãra cawabisia beu badada ãrēbabida bērã.-

³² Maã beu bada ãrēbabidãdebema ũrĩsidade ãcãra ipidasidaa. Baribãra dewararãba jarasidaa:

-Dewara ewaride b̄la maãnebema bedea b̄lã waya ũrĩnia.-

³³ Maãbe Paulora ãdjirã ume badada wãsia. ³⁴ ãcãra dji jarã pananaba Paulo bedeara ãjãsidaa. Aba Dionisio basia. Idjira maã Areópagoma dji jarabadaebema basia. Idjaba wērã Damari abadaba, dewararã bida ãjãsidaa.

18

Paulo Corinto purude bada

¹ Māwãnacarea Paulora Atena purudeba Corinto purudaa wãsia. ²⁻³ Mama judio Aquila abadada unusia. Maã Aquilara Ponto druadebema basia.* Dji quima Priscila ume Italia druadeba jūẽpedadada dãrãẽ basia. Italiadeba ēdrãsidaa Romanebema boro Claudioba jūma judiorã Romane beara ãyã wãbida bērã.† Corintode Paulora ãdjimaa wãsia ãdji quĩrãca wua deda o cawa b̄lã bērã. Maãbe ãdji ume besia abaa trajai carea. ⁴ ãnãũbada ewariza Paulora judiorã dji jarabada dede bedea babadjia judiorãba, griegorã bida Jesura ãjãnamārēã.

⁵ Māwã b̄lãde Silara, Timoteo sida Macedonia druadeba jūẽsidaa. Mamaãba ãtaa Pauloba ewariza Ācōrē bedeadã jaradia babadjia. Idjia judiorã jarabadjia Jesura wārãda

‡ 17:28 Griego Arato abadaba ãdji ãcōrē Zeudebemada māwã basia. * 18:2-3 Ponto druara idjaba Bitinia abadidãda. Hecho 16:7. † 18:2-3 Claudioba māwã osia poa 49ẽe.

Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraɖada. ⁶ BaribΛrΛ idjia jara bΛra ādjirāba igarasidaa. Idjaba idjidebemada biē bedeabadjidaa. Mañ carea Pauloba cacuaɖe jΛ bΛra jārāpetapeɖa jarasia:

–Bārāba mañ beɖea igara panΛ carea Ācōrēba cawa obΛrΛɖe mΛra beɖeaɖe baēa. MañgΛra ara bāɖjide bΛa. NamaΛba λtaa mΛra judiorāēmaa wāya.–

⁷ Ara mañɖa judiorā dji jΛrebada dede jaradia baɖada Ticio Justo dede jaradiaɖe wāsia. Mañ ēberāba Ācōrēra waya basia. Idji dera judiorā dji jΛrebada de orrocawa basia.‡

⁸ Judiorā dji jΛrebada dedebema borora Crispo abadjidaa. § Mañ Crispoba, jūma idji ēberārā biɖa dadji Borora ĩjāsidaa. Mañ awara zocārā Corintodebemarāba ũrīsidaa Pauloba Jesudebema jaradia bΛda. ĩjānapeda borocuesidaa.

⁹ Ewari aba diamasi Pauloba cāimocara quīrāca unusia dadji Boroba idjia nāwā jarabΛrΛda: “Ne wayarāɖua. Jaradia baɖua. Chupearāɖua. ¹⁰ MΛra bΛ ume bΛa. Ni abaΛba bΛra poya biē odaēa, mΛa ēberārā zocārā nañ puruɖe ero bΛ bēra.” ¹¹ Mañ bēra Pauloba poa aba ēsidra Ācōrē beɖeara mama jaradia besia.

¹² Galioñ abada Acaya druadebema boroda beside judiorāra beɖea ausidaa Paulo biē oɖi carea.* Idjira mañ Galioñmaa jida edesidaa. ¹³ Ādjirāba jarasidaa:

–Za bΛba ēberārāa jara bΛa Ācōrēra wayaɖida panΛda baribΛrΛ dadji romanorā leyba jara bΛ quīrāca jaradiaca.–

¹⁴ Paulo beɖeabΛrΛ baside Galioñba judiorāa jarasia:

–Nañ ēberāba biē oɖabara wa cadjirua dromada oɖabara mΛa bārā beɖeara sēē ũrīcasia. ¹⁵ BaribΛrΛ bārāba ababe beɖea carea, bārā ācōrē trΛ carea, bārā ley carea biɖa ijara panΛa. Mañ bēra ara bāɖuɖa cawa oɖaɖua. MΛa mañgΛɖebemada cawa oi carea bΛēa.–

¹⁶ Māwā jarapeɖa āyā jΛrecuasias. ¹⁷ Mañne jūmarāba judiorā dji jΛrebada dedebema boro Sosteneda jidaɖapeɖa ara mama puosidaa. † BaribΛrΛ Galioñba mañ carea crīchaē basia.

Paulo jēda Antioquíaɖaa wāna

¹⁸ Paulora Corinto puruɖe dārā basia. Mañne djabarā ābaa jΛrepeɖa wāyana asia. Barcode baɖoi naēna Paulora Cencrea puruɖe borobichia tΛbisias Ācōrē itea ne oi jaraɖara jūma oda bēra.‡ MañbebΛrΛ Siria druadaa wāsia. Aquilara dji quima Priscila sida idji ume wāsidaa. ¹⁹ WābΛɖaɖe Epeso puruɖe

‡ **18:7** Ticio Justo. Griego beɖeaɖe zocārā cartade ababe “Justo” bΛ bΛa. ΛcΛrΛba crīcha panΛa mañ Justora Pauloba “Gayo” trΛ jarabadjida. Romano 16:23; 1 Corinto 1:14. § **18:8** Mañ Crispoɖebemada Pauloba basia 1 Corinto 1:14ɖe. * **18:12** Mañ Galioñra Acayaɖebema boroda besia poa 51ɖe. † **18:17** Jūmarāba. Griego beɖeaɖe zocārā cartade bΛ bΛa: “Griegorāba.” ‡ **18:18** Numero 6:1-21.

jũesidaa. Mama Paulora Aquila, Priscila ume baɗada awara wāsia. Mañne judiorã dji jɔrebada dedaa wãpeda judiorã ume Jesudebemada bedeasia. ²⁰ ãdjirãba idjia bedea djuburiasidaa mama dārã bemārēã, baribaɾɔɾɔ ɓe quĩrĩãé basia. ²¹ ãtebaɾɔɾɔ wãbaɾɔɾɔde nãwã jarasia:

– ãcõrēba quĩrĩãsira m̃ra waya bārã acɔde zeya.–§

Mañbe barcode badopeda Epesodeba wāsia. ²² Cesarea purude jũepeda Paulora Jerusaleñnaa djabarã acɔde wāsia. Mamaaba Antioquia purudaa wāsia.

Apolo Epesodaa zeda

²³ Paulo mama dārã baɗacarea Galacia druade, Prigia druade bida paɾraa wāsia. Puruza Jesu ñã beaa jaradisia biara ñãnamārēã. ²⁴ Mañmisa judio Apolo abadada Epeso purude jũesia. Mañ Apolora Alejandria purudebema basia. Idjira bia bedebadja idjaba ãcõrē carta sida bio cawa basia. ²⁵ Apoloba dadi Boro Jesu Ora dewaradeba cawasia. Jesudebemada bio ɓasrida bedebadja idjaba aride jaradia ɓabadja. Baribaɾɔɾɔ borocueidebemada ababe Juañba jaradia baɗadɾɔ cawa basia.* ²⁶ Mañne Apoloba judiorã dji jɔrebada dede ne wayaa neñ jaradia basia. Idjia jaradia ɓara Aquilaba, Priscila bida ũrisidaa. Mañ carea idjira ayã ededapeda ãcõrē Odebemada biara jaradisiaa.

²⁷ Mãwãnacarea Apolora Acaya druadaa wã quĩrĩã basia. Mañ carea djabarã Epesodebemaba idjira wãida bio bia ɓada asidaa. Cartada ɓasidaa Jesu ñã beaba idjira mama bia edadamārēã. Acayade jũeside Apoloba djabarã ãcõrē biadeba Jesu ñãpedadada bio carebasia. ²⁸ Idjia jaradia ɓade judiorãba sewaada abɔdaza jumarã quĩrãpita ebuda cawabibadja ãdjia Jesudebemada ãi cricha paɾada. ãcõrē Bedeadeba cawabibadja Jesura wãrãda ãcõrēba eɗɾɔ edabari diai jaradada.

19

Paulo Epesode bada

¹ Apolo Corintode ɓamisa Paulora eñjũ eyaida ɓade wãya wãpeda Epeso purude jũesia. Mama Jesu ñã beada ñcaɾa unusia. ² Idjia mañ djabarãa iwidisia:

– Bãrãba Jesu ñãsidade ¿ãcõrē Jaurera edasidaca?

– ãdjirãba panusidaa:

– Dairãba wadibida ãcõrē Jauredebemada ũrĩnaca.–

³ Mañne Pauloba iwidisia:

§ 18:21 Griego bedeade ñcaɾa cartade nañ sida ɓá ɓaa: “Mãra Jerusaleñne ewari droma zebaɾara báde wãida ɓaa.” * 18:25 Marco 1:1-8.

-Māēteara ¿sāwā borocuesida?-

Ādjirāba panusidaa:

-Juałba jarada quĩrāca borocuesidaa.-

⁴ Małne Pauloba jarasia:

-Juałba jarabadjia ēberārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā osidara idjia borocuebadjia. Mał awara jarabadjia aba idji caiđu zebΛrΛda ĩjānamārēā. MałgΛra Jesu basía.*

⁵ Mał ūrĩsidade dadji Boro Jesu trāneba borocuesidaa.

⁶ Małbe Pauloba idji jΛwa ādji łrł bΛside Ācōrē Jaurera ādjirāmaa zesia. Małne dewara bedeade bedeasidaa idjaba Ācōrēneba bedeasidaa. ⁷ Jūma ābaa ādjira doce panasidaca bΛa.

⁸ Jedeco ūbea Paulora judiorā dji jΛrebada dedaa wā babadjia. Mama ne wayaa neĵ judiorā ume bedea babadjia Ācōrēra ādji Boroda bΛdamārēā. ⁹ BaribΛrΛ łcΛrΛra cΛwΛrΛ zareacuadapeda ĩjānaē basía. Ēberārā quĩrāpita Jesu Odebemada biē bedeabadjidaa. Mał carea Paulora ādji ume bađada āyā wāsia. Idjia Jesu ĩjā beara jaradiabada dedaa edesia. Mał dera Tiranone basía. Mama ewariza Pauloba jaradia besia. ¹⁰ Poa umé māwā osia. Māwā jūma Asia druadebema judiorāba, judiorāē bida dadji Boro Jesudebemada ūrĩsidaa.

Esceva warrarā sāwāpedada

¹¹ Ācōrēba zocārā ne ununaca waibΛada Paulodeba obadjia.

¹² Pauloba baridua wua tānada ēberārāba cacua biē beamaa edeabadjidaa. Małba dji cacua biē beara biabibadjidaa idjaba jairā sida ēberārā cacuadebemada āyā jΛretabadjidaa.

¹³ Mał ewaride łcΛrΛ judiorāba jai āyā jΛrecua panΛda pΛrrΛa nĩbabadjidaa. Małne dadji Boro Jesu trāneba jaira ēberārā cacuadebemada āyā jΛreta quĩrĩsidaa. Nāwā jarasidaa: "Pauloba jaradia bΛ Jesu trāneba młā jaraya: āyā wādua."

¹⁴ Māwā o panΛra judio Esceva warrarā basía. Ādjira siete panasidaa. Escevara sacerdote bororānebema basía.† ¹⁵ Ewari aba jai āyā jΛreta panΛne jaiba małgΛrā siete ēberārā jarasia:

-Jesura młā cawa bΛa. Paulo sida młā cawa bΛa. BaribΛrΛ bārāra ¿cai?-

¹⁶ Małbe ēberā jai bara bΛba ādjira orra edapeda jūma poyacuasía. Bio puocuada bērā ādjirā cacuara jūma cōācuasía. Małbe dji jai bara bΛ dedeba ācada pira wāsidaa. ¹⁷ Jūma Epesode bea judiorāba, griegorā bida mał cawasidade

* **19:4** Jesu. Griego bedeade łcΛrΛ cartade "Crito" bΛ bΛa. † **19:14** Zocārāmaarā mał Escevaba jai āyā jΛretabΛrΛde ara idjira sacerdote dji dromaana abadjia paratada edai carea.

ne wayasidaa. Mañne dadji Boro Jesu trãnebemada bia bedeasidaa.

¹⁸ Mañ ewaride zocãrãba Jesura ïjãsidaa. Mañbe zedapeda ebuda jarasidaa ãdjia jaideba o pananada. ¹⁹ Λαλαba ãdji carta jaidebemada enenapeda jũmarã quĩrãpita babuesidaa. Jũma maλgarã carta nẽbla cawasidade cincuenta mil parata torro nẽblade basia.† ²⁰ Mãwã Ācõrẽba idji λbladeba oda carea dadji Boro Jesudebema bedeara λλlara trã λagasia. Mañne Jesu ïjã beara yõ wãsidaa.

²¹ Mãwãnacarea Pauloba idji sodeba crĩchasia Macedonia druade, Acaya druade bida parrapeda Jerusaleλ purudaa wãida. Idjaba jarasia: “Jerusaleñne bapeda mãra Roma purudaa wãida bla.” ²² Mañ bẽrã idji carebabadarã Timoteoda, Erasto sida Macedonia druadaa na diabuesia baribλλ idjira Asia druade besia.

Epesode quĩrũbucapedada

²³ Ara mañ ewaride Jesu O carea ãberãrãda cãbana quĩrũbucasidaa. ²⁴ Maλgara nãwã basia: ãberã Demetrio abadada basia. Mañ ãberãra paratadebema ne obari basia. Deda ãdji ãcõrẽwẽrã Artemisa de droma quĩrãca djuburi ocuabadjia. § Mañ o badeba Demetrioba, idji ume ne obadarã bida parata waibla edabadjidaa. ²⁵ Demetrioba mañ ãberãrãra, dewarabema ne obadarã sida ãbaa dji λresia. Mañbe nãwã jarasia:

–Achirã, bãrãba cawa panla dadjirãba nañ de zaque o panneba parata waibla edabadada. ²⁶ Baribλλ bãrãba unu panla idjaba ùrĩ panla jãλ Pauloba λwaba oda ãcõrẽra dji wãrãéana abarida. Idjia nañ Epesode idjaba berara jũma Asia druade bida mãwã jara nã. Mañ bẽrã zocãrã ãberãrãba Artemisara igarabλdaa. ²⁷ Mañba dadjirãba nẽdobue panla ãberãrãba biẽ ununicada. Artemisa de droma sida waa trã λga baésicada. Mãwãra Asia druade, jũma nañ ãjũãne bida Artemisa ãpẽ panba waa dji dromada crĩchadaẽa.–

²⁸ Mañ bedea ùrĩsidade bio quĩrũnapeda bia jara duanesidaa:

–¡Bio bia bla Artemisa Epesodebemara!–

²⁹ Mãwã duane jũma purudebemarãra cawa crĩchadaẽ piraposidaa. Mañne λλαba Paulo ume nĩbabadada umé jidapeda puru dji λrebadadaa edesidaa: aba Gayo basia, ababemara Aristarco basia. Ādjira Macedonia druadebema basia. ³⁰ Paulora mama ãberãrã ume bedede wã quĩrã basia, baribλλ Jesu ïjã beaba iduaribidaẽ basia. ³¹ Mañ awara

† 19:19 Cincuenta mil parata torro edai careara ãberãba cincuenta mil ewari trajaida bla. § 19:24 Latiã bedede Artemisara Diana trã jarabadjidaa. Griegorãba jarabadjidaa Artemisara biogoa beidebema idjaba warra toidebema

ãcõrẽda.

ἌCΛΓΛ Asiadebema bororāba Paulo a bedeada diabuesidaa. Idji ume dji biarā bērā bedea djuburiasidaa dji jarebadadaa wārāmārēā. ³² Maḷmisa ābaa dji jare panama jūmarāba cawa crīchadaē bērā ḅaga nūmesia. Jūmarāda quīrā awara bia duanasidaa. Zocārāba adua panasidaa cārē cārēā ābaa dji jare duanada.

³³ Māwā duanane ἌCΛΓΛba judio Alejandroda edasidaa puru quīrāpita bedeamārēā. Māwā osidaa dewara judiorāba idjira nocodaa chābari edepedada bērā. Maḷne Alejandroba jūmarāda jawaba chupeabisia. Idjia jara quīrā ḅasia judiorāba bedeade panlēda.* ³⁴ Baribḅḅḅ idjira judioda cawasidade jūmarāba nāwā dārā bia jarasidaa:†

–jBio bia ḅḅḅ Artemisa Epesodebemara!–

³⁵ Maḷbe Epesodebema carta ḅḅbariba ēberārā powua nūmḅara chupeabipeḅa jarasia:

–Achirā Epesodebema, jūmarāba cawa panḅḅ ḅcōrēwērā Artemisa de dromara, idji zaca ḅḅ bajāneba baeda sida dadji purude wagabadada. ³⁶ Ni abaḅba maḅḅḅḅ poya sewaada adaēa. Maḷ bērā biara ḅḅḅ chupeadida. Bio crīchadaēne ni cārē sida orānadua. ³⁷ Naḷ ēberārāba dadjirā ḅcōrēwērā de dromane ne dradaē panamīna wa idjidebemada biē bedeadaē panamīna bārāba namaa enesidaa. ³⁸ Demetrioba idji ume ne obadarā bida djārāda jara quīrā panḅḅḅḅ, nēḅara cawa obadarā quīrāpita wānida panḅḅḅ. ³⁹ Bārāba dewara nēḅarada jara quīrā panḅḅḅḅ, dji bororāba puru ābaa jare panane jaradadua. Ḃdjiaḅḅḅḅ cawa jaradia. ⁴⁰ Idi quīrūbucapedada carea romanorāba jaradisicada dadjirāba ḅdji leyra igara panada. Ḃdjia cārē cārēā māwā osidaada adibḅḅḅ, ni cārē sida poya panunaēa.–

⁴¹ Māwā jarapeḅa dji carta ḅḅbariba jūmarāda wābigasia.‡

20

Paulo Macedonianaa, Greciadaa bida wāna

¹ Māwā quīrū duananacarea Pauloba Jesu ḷjā ḅeara trḅcuapeḅa ḅdjirā ume bedeasia dadjirā Borora biara ḷjānamārēā. Maḷbe wāyaana apeḅa ojūēcuapeḅa Macedonia druadaa wāsia.* ² Jūma maḷ druade pḅḅḅḅ nībaside djabarāda carebabadjia dadjirā Borora biara ḷjānamārēā.† Maḷbeḅḅḅḅ Grecia druade jūēsia. ³ Mama jedeco ūbea ḅasia. Paulo Siria druadaa barcode wāi baside cawasia

* **19:33** Griego bedeade maḷ versīcolora ebuda ḅḅḅ. † **19:34** Dārā. Griego bedeade ḅḅ ḅḅḅ “hora umé.” ‡ **19:41** ḅCΛΓΛ cartade versīculo 41ne ḅḅ ḅḅḅ versīculo 40de ḅḅḅ. Maḷne versīculo 41ra neēa. * **20:1** Ojūēcuapeḅa. Griego bedeade zocārā cartade maḷra neēa. † **20:2** Paulora poa aba ēsadra Macedonia druade ḅasia. Maḷne carta 2 Corinto abadada ḅasia.

judiorāba idji biē odi carea bedea ausidada. Mañ carea Macedonia druaareba wāsia. ⁴ Pirro warra Sopater Berea purudebemada, Segundo idjaba Aristarco Tesalonica purudebemada, Gayo Derbe purudebemada, Tiquico idjaba Tropimo Asia druadebemada, Timoteo sida idji ume Asia druadaa wāsidaa.† ⁵ Mañ djabarāra dai na wānapeda Troa purude jālā panasidaa. ⁶ Pañ ēsābari neē ʙΛ cobada ewari badacarea दौरα Pilipo purudeba barcode wāsidaa. Ewari juesumane ādji ume Troade dji unusidaa. Mama siete ewari panesidaa.

Troa purude duanana

⁷ Mañbe nabema ewari domiane Jesu ijā bea ume ābaa dji jΛresidaa Jesu quĩrānebađi carea cobadara cođi carea. § Mañne Pauloba jaradia basia. Nurēma wāida ʙΛ bērā wadi ariquētra bedea basia. ⁸ Dairāra ātaarebema dejāne ābaa dji jΛre panasidaa. Ībĩrāda zocārā coa nūmeasia. ⁹ Mañne cūdra Eutico abadada dajadaa acΛbadade chūmasia. Paulora dārā bedea ʙΛ bērā mañ cūdrara daupeaba cāi dogosia. Māwā ʙΛde dejā ūbeadeba uđu wāsia. Idjira jaidadada ēberārāba bara edasidaa. ¹⁰ Paulora uđaa zepeda dji cūdra λrλ ʙarru cobepeda ʙΛrΛsia. Mañne jarasia:

–Dauperarānada. Idjira zocai ʙΛa.–

¹¹ Paulora wayacusa dede eđa wāpeda Jesu quĩrānebađi carea cobadada ādjirā ume cosia. Mañbe wadibida bedea ʙΛde λnadrΛpeda wāsia. ¹² Dji cūdrara diguidaa zocai edesidaa. Mañ carea jūmarāda ʙΛsrīda duanesidaa.

Troadeba Mileto purudaa wāpedada

¹³ Paulora Asoñ purudaa óare wā quĩrĩāsia. BaribΛrΛ दौरα carea barcode na wābisia. Mama idjira badoyada asia. Daira ara mañda wāsidaa. ¹⁴ Asoñne Paulo ume dji ununapeda barcode badosia. Mañbe Mitilené purudaa wāsidaa. ¹⁵ MamaΛba wānapeda nurēma Quío morro quĩrāpe jūēne wāsidaa. Nurēma Samo purude wibarisidaa. Mañbe Trogiliode wibaridapeda nurēma Mileto purude jūēsidaa.* ¹⁶ Paulora Asia druade dārā ʙa amaaba Epeso purude wibariē wāyā wāsia. Idjira isabe Jerusaleñne jūē quĩrĩā basia. Idjia crīchasia poya jūēibΛrΛ Pentecoste ewariēde mama ʙaida.

Pauloba djabarā Epesodebemarāa bedeada

¹⁷ Mileto purude ʙΛde Pauloba Epesodebema djabarā wagabadada trλbisia. ¹⁸ Idjima jūēsidade Pauloba jarasia:

† **20:4** Asia druadaa. Griego bedeade λcΛrΛ cartade mañra neēa. § **20:7** Jesu quĩrānebađi carea cobadada cođi carea. Griego bedeade ʙΛ ʙΛa “pañ cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 2:42; 1 Corinto 11:23-26. * **20:15** Trogiliode wibaridapeda. Griego bedeade zocārā cartade mañra neēa.

–Bārāba cawa panΛa mλ naλ Asia druade jūēnaneba aba wābΛΓΛdaa sāwā bārā tāēna nībabadjida. ¹⁹ Mλra dji dro-mada crīchaē dadjirā Boroba quīrīā bΛra o basia. Edaude jīā babadjia idjaba judiorāba mλra biē o quīrīā panana bērā bia mīga babadjia. ²⁰ Māwāmīna mλa jūmarā quīrāpita, bārā deza bida bārā carebai carea jaradia babadjia. Ni maāri bida jaradia ama bΛca basia. ²¹ Judiorāa, judiorāēa bida mλa jarasia cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā idjaba dadjirā Boro Jesucritora ijānamārēā.

²² Jālbe Ācōrē Jaureba mλra wābi bΛ bērā Jerusalelnaa wāya.† BaribΛΓΛ mλa adua bΛa jāma cārēda sāwāida. ²³ Ababe cawa bΛa Ācōrē Jaureba mλa puruza ebuda jarabarida mλra bia mīga baida idjaba preso baida. ²⁴ BaribΛΓΛ maλnebemada mλa jūmawāyā crīchacaa, mλ bia baira jΛΓΛē bΛ bērā. Ababe dadjirā Boro Jesuba mλa obi bΛra pārā quīrīā bΛa. Maλ bērā bedea bia Ācōrēba idji biadeba careba bΛdebemada mλa jara baya.

²⁵ Ācōrēba idji ēberārā bia pe erobΛdebemada mλa bārāa jara babadjia. BaribΛΓΛ idi cawa bΛa bārāba mλra waa un-unaēda. ²⁶⁻²⁷ Mλa ne wayaa neē Ācōrēba bārā itea o quīrīā bΛda jūma ebuda jara babadjia. Maλ carea idi mλa jaraya: abaΛda aduaibΛΓΛ, mλra bedeade bΛēa.

²⁸ Ācōrēba idji Warra oadeba ēberārāra idji itea edasia.‡ Ācōrē Jaureba bārāra bΛcārīa djabarāra waga pananamārēā. Maλ bērā ara bāduba bio quīrācuita beadadua idjaba Ācōrē warrarā sida jūma waga pananadua. ²⁹ Mλa cawa bΛa mλ wānacarea ēberā cadjiruarāda usa cadrΛa quīrāca bārā tāēna zedida djabarā jūma ārīni carea. ³⁰ Ara bādji debemārā bida sewada jaradiadia Jesu ijā bearāba ēpēnamārēā. ³¹ Maλ carea quīrācuita beadadua. Quīrānebadadua mλa poa ūbea āsa, diamasi bida jīā bΛba bādji za sāwā nībadida panΛda jaradia basida.

³² Jālbe djabarā, mλa bārāra Ācōrē jΛwade bΛya. Idji biadeba dadjirā careba bΛdebema bedeara quīrānebadadua. Idji biadeba bΛΛada diabarā bārāba biara ijānamārēā. Idjia diai jaradara idji biadeba bārāba edadia. Jūma idji itea bia bΛdarāba maλra edadia.

³³ Mλa djārā paratada, oroda, cacuade jΛbari sida ara mλdji itea awuaē basia. ³⁴ Bārāba bio cawa panΛa ara mλdji jΛwaba trajasida mλa erobaida bΛra edai carea idjaba mλ ume nīnaa diai carea. ³⁵ Jūma mλa odadeba bārāa cawabisia bΛΛa traja

† 20:22 Ācōrē Jaureba mλra wābi bΛ bērā. Griego bedeade maλba idjaba jara bΛa: “Mλ jaurede wāida bΛda cawa bΛ bērā.” ‡ 20:28 Ācōrēba idji Warra oadeba. Griego bedeade bΛra cartade bΛ bΛa: “Dadji Boroba ara idji oadeba.”

panΛneba dji poya trajadaē quedeada carebadida panΛda. Quĩrānebadida panΛa dadjirā Boro Jesuba nāwā jarasida: “Djārāa ne dia bΛara Ācōrē quĩrāpita biara bΛa djārāneba ne eda bΛ cāyābara.”-

³⁶ Māwā jaradacarea Paulora chĩrāborode cobepeda jūma ādjirā ume Ācōrēa iwīdisia. ³⁷ Maλbe bia wābidi carea jūmarā bio jĩā panΛba Paulora ojūēnapeda isōsīdaa. ³⁸ Bio sopuasīdaa waa ununaēana ada bērā. Maλbe idjira barcodaa diade wāsīdaa.

21

Jerusaleñnaa wāpedada

¹ Maλ djabarā amenapeda dairāra barcode Cos morrodaa jipa wāsīdaa. Nurēma Roda morrodaa wānapeda Patará purude jūēne wāsīdaa. ² Maλ Pataráde barco Penicia druadaa jipa wāi carea bΛda unusīdaa. MaλgΛde badodapeda wāsīdaa. ³ WābΛdade Chipre morro dromada jΛwa aΛare unusīdaa baribΛΛΛ Siria druadaa wāyā wāsīdaa. Barcodebemarāba ne ameni carea Tiro purude wībarisīdaa.

⁴ Mama dairāba Jesu ĩjā beada unupedada bērā ādjirā ume siete ewari panesīdaa. Maλne ādjirāba Ācōrē Jau-redeba Paulo jarasīdaa Jerusaleñnaa wārāmārēā. ⁵ Maλ siete ewari badacarea dairāra wāsīdaa. Jūma djabarāra, ādji quimarā, ādji warrarā sīda dairā ume puru dajadaa wāsīdaa. Mama pusa ĩbΛde chĩrāborode duanenapeda Ācōrēa iwīdisīdaa. ⁶ Maλbe wāniana adapeda barcode badosīdaa. Maλne ādjirāra diguidaa wāsīdaa.

⁷ Maλbe Tirodeba barcode wānapeda Tolemaida purude jūēsīdaa. Mama djabarā aΛde wānapeda ādjirā ume ewari aba panesīdaa. ⁸ Nurēma wānapeda Cesarea puru dromane jūēsīdaa. Mama Pelipe dede panesīdaa. Maλ Pelipera bedeā bia Jesudebema jarabari basía. Djabarā carebadamārēā sīete edapedadadebema basía.* ⁹ Idjia caurāda wadi quima edadacada quĩmārē erobasia. Maλ wērārāra Ācōrēneba bedeabadarā basía.

¹⁰ Mama dārā panΛne Ācōrēneba bedeabari Agaboda Judea druadeba zesia. ¹¹ Dairā aΛde zesīde Paulo bī trājλbarida edasia. Maλba ara idji jĩrūra, jΛwa sīda jλpeda nāwā jarasia:

-Ācōrē Jaureba nāwā jara bΛa: naλ bī trājλbari djibarida judiorāba Jerusaleñne nāwā jλnia. Maλbe judiorāéa jida diadia.-

¹² Maλ ũrīsīdade dairāba, djabarā Cesaredebema bīda Paulo bedeā djuburiasīdaa Jerusaleñnaa wārāmārēā.

¹³ BaribΛΛΛ Pauloba jarasia:

* 21:8 Hecho 6:1-6; 8:1-13, 26-40.

-¿Cārē cārēã jĩa panΛ? ¿Cārēã m̄lra jāwã sopuabi panΛ? Ababe m̄l j̄namārēã bΛēã, ātebΛrΛ M̄l Boro Jesu bedeã carea Jerusaleñne beui carea bΛa.-

14 Mañne dairãba idjía jara panesidaa wārãmārēã baribΛrΛ idji cr̄ichara poyadaē basía. Mañ bēã waa mañnebemada bedeadaē basía. ĀtebΛrΛ jarasidaa:

-Māwã baibΛrΛ, dadjirã Boroba quĩrĩã bΛ quĩrĩca oya.-

15 Mañbe wāni carea jūma odapeda Jerusaleñnaa wāsidaa. 16 ΛcrΛrΛ Jesu ĩjã bea Cesareadebemada dairã ume wāsidaa. Ādjia ēberã Mnasol̄ abadamaa ededapeda dairãra idji dede panesidaa. Idjira Chipredébema basía. Jesu ĩjãnada dārãbΛrΛ basía.

Paulo Jerusaleñne Santiago ume bedeada

17 Jerusaleñne jũesidade djabarãba dairãra bio bΛsrida edasidaa. 18 Nurēma Paulora dairã ume Santiago acΛde wāsidaa.† Djabarã bororã sida jūma mama duanasidaa. 19 Mañbe Pauloba “mērã djabarã” apeda Ācōrēba idjideba judiorãema odada jūma daucha nēbΛrΛsia. 20 Mañ ũr̄isidade djabarãba Ācōrēã bia bedeasidaa. Mañbe ādjia Pauloa jarasidaa:

-Djaba, bΛa cawa bΛa judiorã bio zocārãba Jesura ĩjã panΛda. Ācōrēba Moisea diada ley sida ādjirãba bio ēpēbadaa. 21 BaribΛrΛ ādjirãba bΛdebemada sewada ũr̄isidaa. ΛcrΛrΛba ādjirãa jarasidaa bΛa jūma judiorã griego tãēna bearãa Moiserã igarabi bΛda, ādji warrarãra cacua wēãgobicada, idjaba waabema dadji judiorãba obada sida obicada. 22 ¿Sãwã odi mañra sewada cawadamārēã? BΛ jũēnara dārãēne cawadia. Mañbe wārãda bΛ biē odi carea powuadia.‡

23 Mañ carea daimarã bΛa nãwã oida bΛa: dairã tãēna djabarãda quĩmārē panΛa. Ādjia Ācōrē quĩrãpita ne oi jarapedadara jūma obΛdaa. 24 Mañ djabarãra Ācōrē de dromanaa ededua. Mama Ācōrē quĩrãpita bia beadi carea odadua. Ādjia Ācōrēã diadida panΛra bΛabΛrΛ diadua. Māwãra ādjira poya borobichia tΛdia cawabidi carea ādjia ne oi jarapedadara jūma osidada.§ Mañba jūmarãba cawadia bΛdebema jara panΛra sewada, idjaba cawadia bΛra wārãda jipa nĩbabarida Moise leyba jara bΛ quĩrĩca. 25 BaribΛrΛ judiorãé Jesu ĩjã beaba odida panΛra daiba cawa jaradapeda cartade bΛsidaa: ādjirãba nedjara jΛwaba oda ācōrēã diadada codiē panΛa, oa sida codiē

† 21:18 Mañ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cãpũrĩã bedeade Santiago tr̄ãra zesia “San Jacobo” isabe jarabΛrΛdeba. Carta Santiago abadara mañ Santiagoba bΛsia. ‡ 21:22 Mañbe wārãda bΛ biē odi carea powuadia. Griego bedeade ĀcrΛrΛ cartade mañra neã. § 21:24 Numero 6:13-20.

panΛΛa, animarã otrãjã beada sida codiẽ panΛΛa, idjaba audua nĩbadiẽ panΛΛa.-*

²⁶ Nurẽma Pauloba, maã ëberãrã bida jΛwa osidaa Æcõrẽ quĩrãpita bia beadi carea. Maãne Æcõrẽ de dromanaa wãnapeda jarasidaa cãrẽ ewaride Æcõrẽ quĩrãpita bia pananida. Maã ewaride ãdjiza Æcõrẽa animarãda babue diadida panasidaa.

Judiorãba Paulo jidapedada

²⁷ BaribΛΛa siete ewari jũẽbΛΛa baside λcΛΛa judiorã Asia druadebemada Æcõrẽ de droma dajada panasidaa. Maã judiorãba Paulo unusidade jũma ëberãrã arima duanΛra quĩrũbigadapeda Paulora jidasidaa. ²⁸ Maãne jĩgua jara panasidaa:

-¡Israelerã, dairãra carebadua! NaãgΛ ëberãba druaza jaradia bΛa dadi israelerãra, dadjirã leyra idjaba Æcõrẽ de droma sida biẽ tabeada. ¡Maã awara griegorãda Æcõrẽ de droma caita edesia!† ¡Naã de ababe Æcõrẽ itea bΛda biẽ bΛsia!-

²⁹ Ædjirãba mãwã jarasidaa Tropimo Epesodebemada Paulo ume purude nĩda unupeada bẽrã. Crĩchasiada Pauloba Tropimora Æcõrẽ de droma caita ede basida.

³⁰ Maãne jũma Jerusaleãnebemarã quĩrũnapeda piraposidaa. ΛcΛΛaba Paulora jidapeda Æcõrẽ de droma dajadaa errebari edesidaa. Maãbe eda wãbadara jũma jũãtrΛcuasidaa. ³¹ Paulo bea quĩrã panΛmisa abaΛba romano sordaorã boro dji dromaa jarade wãsia jũma Jerusaleãne duanΛra quĩrũbucasiada. ³² Ara mãda idji sordaorãda, ãdji bororã sida trãpeda ëberãrã quĩrũbucada duanΛmaa pira wãsidea. Judiorãba ãdjirã zebada unusidade Paulo puo pananada idu bΛsidea. ³³ Sordaorã boro dji droma araa jũeside Paulora jidapeda carena uméba jã bΛbisia. Maãbe ëberãrã powua nũmΛa iwidiisia Paulora caida idjaba cãrẽda osi cawaya. ³⁴ Maãne jũmarãda quĩrã awara bia duanasidaa. BaribΛΛa sordaorã boro dji dromaba cawa ùrĩca basia ëberãrã bio bΛga duanΛ bẽrã. Maã carea Paulora sordaorã duanabadamaa edebisia. ³⁵ Dji dumema jũesidade mamaΛba sordaorãba Paulora jira edesidaa, judiorãra bio quĩrũ duanΛ bẽrã. ³⁶ Ædjirãba sordaorã caidu jĩgua jarabadjidaa:

-¡Idjira beatadua!-

Pauloba judiorã powua duanΛa jarada

³⁷ Sordaorãba Paulo ãdjirã duanabada dede eda edebΛdade Pauloba ãdjirã boro dji dromaa griego bedeadeba iwidiisia:

* **21:25** Hecho 15:28-29. † **21:28** Judiorãra Æcõrẽ de droma caita wãnida panasidaa baribΛΛa griegorãra jĩgabe panenida panasidaa.

–¿Bia bΛca mλra bΛ ume bedeaida?–

Dji dromaba panusia:

–¿BΛa griego bedeara cawa bΛca? ³⁸ ¿BΛēca Egiptodebema, ēberārā sāλbeda quīrūbigadada? ¿Mīā beabadarāda ējūā pōāsa ewaraga bΛdaa mil quīmārē pe edesiēca?–

³⁹ Maλne Pauloba jarasia:

–Māwāēa, mλra judioa. Cilicia druadebemaa. Tarso puru dromane tosidaa. Mλ quīrā djuburia puru quīrāpita idu bedeabidua.–

⁴⁰ Dji dromaba idu bedeabisia. Maλbe Paulo dumene λta nūmλba idji jΛwaba ēberārāra chupeabisia. Chupeasidade hebreo bedeade bedeasia.

22

¹ Pauloba jarasia:

–Mλ djabarā, mλ bororā, ūrīnada. Ara mλdjidēbemada jaraya.–

² Idjira hebreode bedea bΛda ūrīsida bērā ādjirāra chupea duanesidaa. Maλne Pauloba jarasia:

³ –Mλra judioa. Cilicia druade Tarso purude tosidaa. BaribΛra mλra nama Jerusaleλne warisia. Jaradiabari Gamalielba mλa jūma dadji drōā naēnabemarā leyba jara bΛra bio jaradiasia.* Mλa Ācōrēra bio ēpē babadjia bārāba ēpēbada quīrāca. ⁴ Maλba O Djiwidi i jā beada biē oi carea mλa ēpēbadjia. Umaquīrārāda, wērārā sīda preso bΛcuabisia. Idjaba λcΛra beabisia. ⁵ MaλgΛra sacerdote dji dromaba, jūma judio drōārā dji dromarā bida cawa panΛa. Ādjia mλa cartada diasīdaa judiorā Damascōdebemaba cawađamārēā O Djiwidi ēpē beara mλa jidaida bΛda. Maλba mλra Damas-cōdaa wāsia ādjirā naλ Jerusaleλnaa jida enepeđa dji bororāba cawa ođamārēā.

⁶ BaribΛra Damascōde jūēbođode umatipa basica bΛa. Maλne cawaēne bajāneba uruada mλma jārā tēūsia. ⁷ Mλ egode baesīde bedeada ūrīsia. Maλ bedeaba mλa jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā mλra biē oi carea ēpē bΛ?” ⁸ Mλa iwīdisia: “Mλ boro, ¿bΛra cai?” Idjia panusia: “Mλra Jesu Nazaredebemaa. BΛa biē oi carea ēpē bΛra mλa.” ⁹ Mλ ume nīnaba maλ urua unusidade dauperasīdaa, baribΛra mλ ume bedeabΛra ūrīnaē basía.† ¹⁰ Maλne mλa iwīdisia: “Mλ Boro, ¿bΛa cārēda quīrīā bΛ mλa oida?” Dadji Boroba panusia: “PiradrΛpeda Damascōdaa wādua. Mλa jāma jaraya cārēda oida bΛda.” ¹¹ Maλ urua jārā tēūbΛra mλra dauberreasia.

* 22:3 Hecho 5:34-39. † 22:9 Dauperasīdaa. Zocārā carta griego bedeade beade maλ bedeara neēa.

Mañ bēṛā m̄l ume n̄naba m̄l jΛwade jidadapeda Damascoḏaa edesidaa.

¹² Mama ēberā Ananía abadada ḅasia. Mañ Ananíaba Ācōrēda waya ḅΛ bēṛā dadjirā leyra bio ĩjā o ḅasia. Jūma judiorā Damascodēbemaba idjidebemada bia bedēabadjidaa.

¹³ Mañ Ananíaba m̄lra acΛde wāsia. Caita wāpeda jarasia: “Djaba Saulo, wayacusa ḅΛ dauba unu ḅedua.” Ara maḏda m̄l daura biapeda idjira unusia. ¹⁴ Mañbe Ananíaba jarasia: “Ācōrē dadji drōā naēnabema ume ḅadaba ḅΛra edasia idjia quĩrīā ḅΛda cawamārēā, dji Jipa ḅΛda unumārēā, idjaba idji bedēabΛΓΛda ūrīmārēā. ¹⁵ Jūma ḅΛa ununada, ūrīna sīda jūmarāa jaraya. ¹⁶ ¡Waa jĴārādua! PiradrΛpeda borocuedua. Idjía iwīdīdua. ḅΛa cadjirua oḏara idjia jūma quĩrādoaya.”

¹⁷⁻¹⁸ Māwānacarea m̄lra jēda Jerusaleñnaa zesia. Ewari aba Ācōrē de dromanaa wāpeda idjía iwīdī ḅasia. Mañne m̄lā cāimocara quĩrāca dadji Boroda unusia. Idjia m̄lā jarasia: “Jerusaleñneba isabe āyā wādua. ḅΛa m̄lnebema jara ḅΛra namabemarāba ĩjānaēa.” ¹⁹ ĩjānida crīcha ḅada bēṛā m̄lā nāwā jarasia: “M̄l Boro, ādjirāba bio cawa panΛa naēna m̄lra judiorā dji jΛrebada deza wāpeda ḅΛ ĩjā ḅeara jidapeda puobadjida idjaba preso ḅΛbadjida. ²⁰ ḅΛdebema bedea ḅΛ carea Estebañ beasidade m̄l sīda arima ḅasia. Idji beabΛdada m̄lā bia unusia. Mañ awara ādjia ĴrĴ jĴbadara m̄lā waga ḅasia.” ²¹ BaribΛΓΛ dadji Boroba m̄lā jarasia: “Wādua. M̄lā ḅΛra tΛmΛ judiorāēmaa diabueya.”-

Romanorāba Paulo soaba udia panana

²² Pauloba jara ḅΛra judiorāba chupea ūrī duanasidaa. BaribΛΓΛ Ācōrēba idjira judiorāēmaa diabueyada asīde jĴgua jara duanesidaa:

-¡Jāñ ēberāra zocai ḅacara ḅΛa! ¡Beadadua!-

²³ Māwā bia duanΛne ādjia ĴrĴ jĴbadara quĩrūbideba jārāpe duanesia idjaba egoro porara Ĵtaa jāmāposidaa. ²⁴ Mañ bēṛā sordaorā boro dji dromaba jarasia Paulora sordaorā duanabada dede eda ededapeda soaba udamārēā. Māwā obisia Pauloba jaramārēā cārē cārēā judiorāra idji ume quĩrū duanΛda. ²⁵ BaribΛΓΛ idji uḏi carea jĴḅadade Pauloba sordaorā boro arima ḅΛa jarasia:

-¿Bārāba romanoda uḏida panΛca idji cawa oḏi naēna?-

²⁶ Mañ ūrīsīde sordaorā borora dji dromamaa wāpeda jarasia:

-¿ḅΛa cawa ḅΛca cārēda obΛrΛda? Jāñ ēberāra romanoa.-

²⁷ Mañbe sordaorā boro dji dromara Paulomaa wāpeda iwīdisia:

-¿Wārāda ḅΛra romanoca?-

Pauloba panusia:

–Mãẽ, m̃ra romanoa.–

28 Sordaorã boro dji dromaba jarasia:

–Romano bai carea m̃a paratada waib̃aa diasia.–

Pauloba jarasia:

–M̃ra todadeba romanoa.–

29 Ara mãda Paulo udi carea pananaba idu b̃asidaa. Sordaorã boro dji dromaba Paulora romanoda cawaside bio ne wayasia romanoda ubi carea j̃bida b̃ẽrã.

Paulo judio dji droma bearã quĩrãpita bada

30 Nurẽma sordaorã boro dji dromaba wadibida cawa quĩrã basia cãrẽ cãrẽã judiorãba Paulora biẽ jara panasidada. Mã carea idjira carenaba j̃ badada êrã b̃asia.† Mãbe sacerdote bororãda, jũma judiorã dji dromarã sida ãbaa j̃resia. Mãne Paulora enepeda ãdjirã quĩrãpita b̃asia.

23

1 Pauloba judiorã dji dromarãmaa ac̃peda jarasia:

–M̃ djabarã, m̃ra necai b̃aa cawa b̃a b̃ẽrã idi bida ãcõrẽ quĩrãpita bia ñida.–

2 Mãne sacerdote dji droma Ananíaba Paulo caita panãa jarasia idji itede udamãrẽã.* 3 Mã carea Pauloba Ananíaa jarasia:

–j̃bada ãcõrẽba uya! j̃baa jaradiabari quĩrãca ocaa!† B̃ara j̃ma chũm̃aa ãcõrẽ leydeba m̃ra cawa oi carea barib̃ara j̃m̃ ubi b̃adeba ara mã leyda igara b̃aa!–

4 Mãne caita duañba Pauloa jarasidaa:

–Sacerdote dji droma ãcõrẽba b̃adada j̃bã jãwã quẽica?–

5 Pauloba jarasia:

–Djabarã, m̃ra adua basia idjira sacerdote dji dromada. Cawadabara m̃ra mãwã jaraẽ bacasia, ãcõrẽ Bedeade nãwã b̃a b̃a b̃ẽrã: “Bãrã borora biẽ jararãnadua.”‡

6 Mãwã b̃ade Pauloba cawasia dji dromarãra ãc̃ara saduceorãda, ãc̃ara pariseorãda. Mã carea ãdjirãa j̃gua jarasia:

–Djabarã, m̃ra pariseoa. M̃ drõã naẽnabemarã sida pariseorã basia. Mã b̃ẽrã j̃ã b̃aa beudarãra ãrẽbadida. Mã carea ãc̃ara m̃ra cawa oda quĩrã panã.–

7 Pauloba mãwã jarada carea pariseorãra saduceorã ume caicayadepeda awara awara cr̃cha duanesidaa. (

‡ 22:30 Carenaba j̃ badada. Griego bedeade ãc̃ara cartade mãra neã. * 23:2 Mã Ananíara sacerdoterã boro basia poa 47deba aba 59daa. Idjira bio cadjirua basia. Judioda mãwã b̃am̃ina judiorãba idjira beasidaa poa 66de. Capítulo 5de dewara Ananíanebemada b̃a b̃aa. Idjaba capítulo 9de, 22de bida dewara Ananíanebemada b̃a b̃aa. † 23:3 j̃bã jaradiabari quĩrãca ocaa! Griego bedeade nãwã b̃a b̃aa: “B̃ara de totroa soada quĩrãca b̃aa.” Mateo 23:27-28; Ezequiel 13:10-16. ‡ 23:5 Exodo 22:28.

⁸ Saduceorāba jarabadaa beudarāra ĩrēbadacada, bajānebema nezocarā neēda, jaure sida neēda. Barib_{ΔΓΛ} pariseorāba jūma ma_λg_Λra ĩjā pan_Λ.) ⁹ Caicaya duan_Λ bē_Λrā b_Λga duanesidaa. Judiorā ley jaradiabada dji pariseorāba piradr_Λdape_Λda jĭgua jarasidaa:

–Dairāba unu pan_Λ na_λ ēberāra bedede b_Λēda. Āibērā jaureda wa bajānebema nezocada idji ume bedeasisicada. Māwā baib_{ΔΓΛ} ĩsāwā Ācōrē ume djōni?–⁸

¹⁰ Ādjirāra wetara caicaya duan_Λ bē_Λrā sordaorā boro dji dromaba waya basia Paulora t_Λ eubari beadida. Ma_λ bē_Λrā sordaorāda wābisia Paulora ādji tāēnabemada jārīnape_Λda sordaorā duanabada dede eda ededamārēā.

¹¹ Ma_λ diamasi dadji Borora Paulomaa zepeda nāwā jarasia: “Paulo, sobiadua. Mānebema nama Jerusale_Λne bededa quīrāca Roma purude bida bedeaida b_Λā.”

Judiorāba Paulo beadia panana

¹² Nurēma judiorāda ĩc_Λra_Λ bedea ausidaa Paulo beadi carea. Ma_λ ēberārāba wārāneba bedea b_Λsidaa ne codaēda idjaba baido do_Λdaēda aba Paulo beab_Λdadaa. ¹³ Dji bedea b_Λpedadara cuarenta au_Λdu panasidaa. ¹⁴ Ādjirāra sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa bida wānape_Λda jarasidaa:

–Dairāba wārāneba bedea b_Λsidaa ne codaēda idjaba baido do_Λdaēda aba jā_λ Paulo beab_Λdadaa. ¹⁵ Ma_λ bē_Λrā nāwā odadua. Bārāba, jūma dji bororā bida sordaorā boro dji dromaa iwidi_Λdadua nu Paulora wayacusa bārāmaa enebimārēā. Jaradadua bārāba idjidebemada quīrācu_Λitaara iwidi quīrīā pan_Λda. Eneb_Λdade nama jūēi naēna dairāba idjira beadia.–

¹⁶ Barib_{ΔΓΛ} Paulo djabawērā warrada arima basia. Ma_λ cūdraba ādjia jara pan_Λra ūrīpe_Λda sordaorā duanabadamaa Pauloa jarade wāsia. ¹⁷ Ma_λ carea Pauloba sordao boroda aba tr_Λpe_Λda jarasia:

–Na_λ cūdrada dji dromaara b_Λmaa ededua. Idjia ne jara quīrīā b_Λā.–

¹⁸ Ara mā_λda cūdrara sordaorā boro dji dromamaa edepe_Λda jarasia:

–Paulo, dji preso b_Λba mā_λra tr_Λpe_Λda jarasia na_λ cūdrada b_Λmaa enemārēā. Idjia b_Λā ne jara quīrīā b_Λā.–

¹⁹ Ma_λbe sordaorā boro dji dromaba cūdra j_Λwade jidape_Λda āyā edesia. Ma_λbe iwidi_Λsia:

–ĩCārēda m_Λā jara quīrīā b_Λ?–

²⁰ Ma_λne cūdraba jarasia:

–Judiorāra bedea ausidaa nāwā odi carea: ādjia b_Λā bedea djuburiadia Pauloda nu dji dromarā ābaa dji j_Λre pan_Λmaa

edebimārēã. Jaradia idjidebemada quĩrãcuitaara iwidi quĩrã panΛda. ²¹ BaribΛΓΛ ãdji bedeara ĩjãrãdua. Paulo beadi carea o caita cuarenta auðu mĩrũ panΛa. ãdjirãba wãrãneba bedea bΛsidaa ne codaẽda idjaba baido dodaẽda aba Paulo beabΛdadaa. Ara nawena idji beadi carea panΛa. Ababe jΛã panΛa bΛa Paulo edebimārēã.-

²² Maλbe sordaorã boro dji dromaba cũdraa jarasia:

-BΛa mΛã jaradara ni abaa jararãdua.-

Mãwã jarapeða wãbisia.

Romanorãba Paulo Cesareadaa edepedada

²³ Maλbe sordaorã boro dji dromaba idjiare beada umé trãpeda jarasia:

-Dosciento sordaorãda, setenta sordaorã cawayode wãbadada idjaba dosciento sordaorã mĩãsu catΛ beada edadapeda Cesarea puruðaa diamasi wãnadua.* ²⁴ Maλ awara cawayoda Paulo itea edadadua naλ Judea druadebema boro Pelimaa bia ededi carea.-†

²⁵ Sordaorã boro dji dromaba cartada nãwã bΛ diabuesia:

²⁶ Mλ, Claudio Lisiaba naλ cartara bΛbΛΓΛΛ mλ boro dji droma Peli itea. Mλã quĩrã bΛa bΛra bia baida.

²⁷ Judiorãba naλ ĩberãra jidadapeda beadi basia. BaribΛΓΛ mλã cawasia idjira romanoda. Maλ bẽrã sordaorã ume wãpeda judiorã jΛwaedabemada ĩdrΛ edasia. ²⁸ Mλã cawa quĩrã basia cãrẽ cãrẽã idjira biẽ jara panΛda. Maλ bẽrã idjira edesia judio dji dromarã ābaa dji jΛre panΛmaa.

²⁹ Maλne mλã cawasia ababe ãdji ley carea idjira biẽ jara panΛda. BaribΛΓΛ idjia cadjiruada oẽ bΛ bẽrã beadiẽ panΛa ni preso bΛdiẽ panΛa. ³⁰ Mãwãnacarea mλã cawasia judiorãra bedea ausidada idji beadi carea. Ara maλda idjira bΛmaa diabuesia. Idjaba mλã ãdjirãa jarasia idjida biẽ jara quĩrã panΛbΛΓΛ bΛ quĩrãpita jarade wãnida panΛda.

Bia badua.‡

³¹ Ara maλda sordaorãba ãdji boroba jaradara osidaa. Diamasi Paulora Antipatri puruðaa edesidaa. ³² Nurẽma sordaorã jĩrũba wãbadara ãdji duanabada dedaa jẽda wãsidaa. Maλne cawayode wãbadaba Paulora Cesareadaa edesidaa. ³³ Cesareade jũẽsidade sordaorãba cartara dji boroa diasidaa. Idjaba Paulo sida idjimaa edesidaa. ³⁴⁻³⁵ Maλ carta acΛpeda dji boroba Paulo iwidiisia sãmabema cawaya. Paulora Ciliadebemada cawaside nãwã jarasia:

-BΛ biẽ jara panΛda zesidara mλã ãdjira, bΛ sida ũrĩa.-

* **23:23** Diamasi. Griego bedeadẽ bΛ bΛa “diamasi a la nueve.” † **23:24** Maλ Pelira Judeadebema boro basia poa 52deba aba 60daa. Cesarea purude bΛbadjia.

‡ **23:30** Bia badua. Griego bedeadẽ λcΛΓΛ cartade maλra neã.

Mañbe idjia sordaorãa jarasia Paulora Herodeba obida de dromane wagadamãrẽã. §

24

Paulo Peli quĩrãpita bedeada

¹ Ewari juesuma badacarea sacerdote dji droma Ananiara ḶCAGA judiorã dji dromarã ume Cesareade jũesidaa. Ādjiare bedeabari Tertuloda edesidaa. Mañne Peli quĩrãpita Paulodebemada biẽ jarasidaa. ² Peliba Paulo enebiside mañ Tertuloba Paulodebemada biẽ jara nũmesia. Nãwã jarasia:

–Dji droma Peli, bḶ dai boro beda ewarideba nañ druade dãrã necai panḶa. Idjaba bḶ crĩcha cawaadeba ne zocãrãda o bḶa dairãra biara duananamãrẽã. ³ BḶa o bḶa carea dai beaza ne jũmane bia bḶada abadaa. ⁴ BaribḶḶḶ dãrã mĩã sẽ amaaba mḶa bḶa bedeada djuburiaya bḶ biadeba dai bedeara ũrĩmãrẽã.

⁵ Dairãba cawa panḶa nañ eberãba nẽbarada o babarida. Idjia jũma nañ eũũane judiorãra quĩrũbiga babaria. Idjira dji nazareno ãjã bearã boroa. ⁶ Mañ awara idjia Ācõrẽ de dromara biẽ bḶ quĩrĩasia. Mañ carea daiba idjira jidasidaa. [Dai leydeba cawa odi basia. ⁷ Mãwãmĩna sordaorã boro Lisiaba idjira dai jḶwaeabemada jãrĩsia. ⁸ Mañ awara jarasia nañ eberã biẽ jara panḶra bḶmaa zedida panḶada.]* BḶa idjia bio iwidibḶḶḶ cawaya jũma daiba jara panḶra wãrãda.–

⁹ Judiorã mama duanḶ bida jũma mañ bedeara wãrãana asidaa.

¹⁰ Mañbe dji boroba jḶwaba Paulo jarasia bedeamãrẽã. Ara mañda Pauloba jarasia:

–MḶa cawa bḶa bḶa poa zocãrã nañ druadebemada cawa obarida. Mañ bẽrã mḶra ara mḶdjidebemada bḶsrida bedeaya. ¹¹ Doce ewari bḶa mḶra Ācõrẽa bia bedeai carea Jerusaleñne jũenada. BḶa bariduaa iwidibḶḶḶ cawaya mḶra wãrãda. ¹² Za mḶ biẽ jara panḶba mḶra ununaẽ basia djãrã ume caicaya nũmḶda wa eberãrã quĩrũbiga bḶda. Ācõrẽ de dromane, judiorã dji jḶrebada dede, ni purude bida mḶa mãwã o bḶda ununaẽ basia. ¹³ Nañ eberãrãba poya cawabidaãa ādjia jara panḶra wãrãda. ¹⁴ BaribḶḶḶ ebuada jaraya mḶa dai drõã naẽnabemarã Ācõrẽda ãjã bḶda. MḶra O Djiwidi abadaebemaa. Ādjirãba jarabadaa mañ O Djiwidira abeda ãi bḶda baribḶḶḶ mḶa Ācõrẽ leyra, Ācõrẽneba bedeabadaba bḶpedada sida jũma ãjã bḶa. ¹⁵ MḶa cawa bḶa beudarãra Ācõrẽba jũma ãrẽbabida: dji jipa beada, dji cadjiruarã sida. † Za

§ 23:34-35 Mañ Herodera “Herode dji Droma” abadjidada. IdjiabḶḶḶ warra zaquerãra Beleñ purude quenabisia. Mateo 2:13-18. * 24:8 Griego bedeade ḶCAGA cartade bedeada corchetede bḶra neña. † 24:15 Daniel 12:2.

mã biẽ jara pan_Λ bida maãra cawa pan_{ΛΛ}. ¹⁶ Maã carea mãa ne jũmada obaria Ācõrẽ quĩrãpita, ãberãrã quĩrãpita bida jipa nĩbai carea.

¹⁷ Mã Jerusaleãneba ãyã wãnara poa zocãrã ß_{ΛΛ}. Mama nĩbapeda mã purudebemarã dji ne neẽ quedeã itea paratada diade zesia. Idjaba Ācõrẽa animarãda babue diade zesia. ¹⁸⁻¹⁹ Maãda Ācõrẽ de dromane o basia. Mamaã wãside idji quĩrãpita bia basia. Maãne _{ΛCΛΓΛ} judiorã Asiadebemaba mãra unusidãa, barib_{ΛΓΛ} ãberã powua nĩbaẽ basia idjaba ãberãrãra quĩrũbigaẽ basia. Mã unupedãdaba mãda biẽ jara quĩrã pan_{ΛBΛΓΛ}, ãdjidr_Λ ß_Λ quĩrãpita zedida pan_{ΛΛ}. ²⁰ Mãwãẽb_{ΛΓΛ} za duan_Λba jarãdida pan_{ΛΛ} cãrẽ cadjiruada unusidada dji dromarã quĩrãpita mã edesidade. ²¹ Ababe poya jarãdia mãã nãwã jĩgua jarasida: idi bãrãba mãra biẽ jara pan_{ΛΛ} beudarãra ãrẽbadida jã ß_Λ carea. -‡

²² Peliba O Djiwididebemada bio cawa basia. Barib_{ΛΓΛ} ara mãda Paulora cawa oẽ basia. Āteb_{ΛΓΛ} jarasia:

-Sordaorã boro Lisia zeb_{ΛΓΛ}de mãã bãrã nẽb_Λrara cawa oya.-

²³ Maãbe idjia sordaorã boroã Paulora wagabisia, barib_{ΛΓΛ} jarasia Pauloba o quĩrã ß_Λra idu obimãrẽã. Idjaba iduaribisia Paulo ume dji biarãba idjira carebađe zedamãrẽã.

²⁴ Mãwãnacarea Pelira dji quima Drusila ume wayacusa zesia. Maã wẽrãra judio basia. § Maãne Peliba Paulora trãsia idjia Jesucrito jãninebema bedeã ß_Λda ãrĩ carea. ²⁵ Mãwã ß_Λde Pauloba dadji jipa nĩbaidebemada, cacua jipa erobaidebemada, Ācõrẽba cawa oi ewari zeidebema sida bedeasia. Peliba maãg_Λdebema ãrĩside ne wayapeda mãwã jarasia:

-Jããbe wãdua. Mã bari ß_Λde wayacusa ß_Λra trãya.-

²⁶ Peliba crĩcha basia Pauloba idjia paratada diada ãdr_Λ ß_Λmãrẽã. Maã carea ara cadr_{ΛΛ} Paulora trãbadjia idji ume bedeai carea. ²⁷ Poa umẽ badacarea Pelira dji boro badada ãdr_Λsia. Maãbe Porcio Pestoda dji boroda besia. Barib_{ΛΓΛ} Peli ãdr_Λside judiorã ume bia ße quĩrã basia. Maã carea Paulora preso besia.

25

Paulo Pesto quĩrãpita bada

¹ Dji boro bedacarea Pestora Cesarea purude jũesia. Ewari ãbeã bapeda Jerusaleãnaã wãsia.* ²⁻³ Mama sacerdote

‡ **24:21** Hecho 23:6. § **24:24** Maã Drusilãra Herode Agripa Nabema cau basia. Dji djabara Agripa Umẽbema basia. Hecho 25:13. * **25:1** Maã Pestora Judeadebema boro basia poa 60deba aba 62daa.

bororāba, judiorā dji dromarā bida Pestoa Pauloda biē jarasidaa. Ādjirāba Pestoa bedeā djuburiasidaa Paulora Jerusaleñnaa enebimārēā. Māwā jarasidaa Paulora ota cawaēne beadida crīcha panΛ bērā. ⁴ BaribΛΓΛ Pestoba panusia:

–Paulora Cesareade preso bΛa. Māra dārāēne mamaa wāya. ⁵ Mañ bērā bārā dji dromaara beara mñ ume Cesareadaa wānida panΛa. Mañ ēberāba baridua cadjiruada osibΛΓΛ, mamabΛΓΛ bārāba jaradida panΛa.–

⁶ Pestora Jerusaleñne ocho wa die ewari basica bΛa. MañbebΛΓΛ Cesareadaa wāsia. Nurēma cawa obada dede chūmepeda Paulora enebisia. ⁷ Paulo enesidade judiorā Jerusaleñneba zepedadaba idjira jūrā edasidaa. Mañne jarasidaa idjia cadjirua dromada zocārā osida, baribΛΓΛ poya cawabidaē basía ādjia jara panΛra wārāda. ⁸ Mañne Paulora ara idjiare bedeasia:

–Mā ni abaΛ cadjiruada oē bΛa. Judiorā leyra igaraē bΛa, Ācōrē de dromara biē bΛē basía idjaba Romanebema boro sida igaraē bΛa.–

⁹ BaribΛΓΛ Pestora judiorā ume bia be quīrīā bΛ bērā Pauloa iwidisia:

–¿BΛra Jerusaleñnaa wā quīrīā bΛca mñ jāma cawa omārēā?–

¹⁰ Mañne Pauloba panusia:

–Māra nama Romanebema boroba bΛda cawa obari quīrāpita bΛa. NamabΛΓΛ bΛa māra cawa oida bΛa. BΛa bio cawa bΛa mñ judiorāra biē oē bΛda. ¹¹ Mā cadjiruada osibΛΓΛ, bΛa māra beaida bΛa. Māra beacara bΛada aēa. BaribΛΓΛ nañ ēberārāba mñ biē jara panΛra wārāē bērā ni abaΛba māra ādji jΛwade bΛcara bΛa. Mañ bērā mñ quīrīā bΛa Romanebema borobΛΓΛ māra cawa oida.–

¹² Mañne Pestora idjía crīcha diabadarā ume bedeapeda Pauloa jarasia:

–BΛa quīrīā bΛa Romanebema boroba bΛra cawa oida. Māwā baibΛΓΛ, idjimaā diabueya.–

Pesto Agripa ume bedeada

¹³ Māwānacarea judiorā boro Agripada idji djabawērā Berenice ume Cesareadaa Pesto aCΛde wāsidaa.† ¹⁴ Ādjira mama dārā panΛ bērā Pestoba Agripaa Paulodebemada nāwā jarasia:

–Peliba aba preso amenada nama bΛa. ¹⁵ Mñ Jerusaleñnaa wā baside sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida mañ ēberānebemada biē bedeapeda jarasidaa idjira beamārēā.

† 25:13 Agripa. Mañ ēberāra Herode Agripa dji Nabema abada warra basía. Hecho 12:1-23. Berenice. Mañ wērāra Pesto quima Drusila djabawērā basía. Hecho 24:24.

¹⁶ Māa ādjirāa jarasia abada idji biē jara bea quīrāpita ara idjiare poya bedeaēbΛΛ, romanorāba beadacada. ¹⁷ Maā carea judiorāa namaa zesidaa. Ādji jūēpedada nurēma māra cawa obada dede chūmepeda maā ēberāa enebisia. ¹⁸ BaribΛΛ idji biē jara panaba jaradaē basia idjia cadjiruara osida māa crīcha bada quīrāca. ¹⁹ ĀtebΛΛ idjira biē jara panasidaa ādjia ijā panΛ awara jaradia bΛ carea idjaba ēberā Jesu abada carea. MaāgΛra beudamīna Paulo ba jara bΛa zocai bΛda. ²⁰ Māa cawaē besia sāwā oida. Maā carea māa Paulo a iwīdisia Jerusaleānaa wā quīrīā bΛ cawaya mama cawa oi carea. ²¹ BaribΛΛ idjia quīrīā basia Romanebema borobΛΛ idjira cawa oida. Maā bērā māa idjira nama preso bΛbisia aba dji boromaa diabuebΛΛdaa.-

²² Maāne Agripaba Pestoa jarasia:

-Māa maā ēberā bedeada ūrī quīrīā bΛa.-

Pestoba jarasia:

-NubΛΛ bΛa ūrīya.-

Paulo Agripa quīrāpita bedeada

²³ Nurēma Agripa Berenice ume eda wāsidade ebuā basia ādjira dji dromarāda. Maāne sordaorā bororāda, purudebema dji dromarā sida eda errubusibasidaa. Maābe Pestoba Paulora enebisia. ²⁴ Pestoba jarasia:

-Judiorā boro Agripa idjaba jūma ēberārā nama dai ume ābaa dji jΛre duanΛ, za bΛ ēberā bārā quīrāpita bΛra jūma judiorāba Jerusaleāne, naā Cesareade bida biē jara panΛa. Ādjirāba māa bia jara panasidaa idjira beamārēā. ²⁵ BaribΛΛ māmaarā ni cārē cadjiruara oē bΛa idji beadi carea. Maāne idjia iwīdisia Romanebema boroba cawa omārēā. Maā bērā māa idjira Romanaa diabuei carea bΛa. ²⁶⁻²⁷ Idjia cadjirua odara dadjirā boroba cawamārēā māa cartade ebuā bΛida bΛa. BaribΛΛ cārēda bΛida neē bΛa. Māmaarā ni cārē sida bΛēbΛΛ crīcha neē bΛ quīrāca diabueya. Maā carea idjira bārā quīrāpita enebisia. Judiorā boro Agripa, māa quīrīā bΛa bΛabΛΛ biara ūrīda. Māwā bārāba idjia bio iwīdipeadacarea māa dadjirā boro itea idjia cadjirua odada poya cawa bΛisicada.-

26

¹ Maābe Agripaba Paulo jarasia:

-Ara bΛdjiare idu bedeabiya.-

Ara maāda Paulora jΛwa wapeda bedeasia:

² -Mā boro Agripa, māra bΛsrida bΛa idi bΛ quīrāpita ara mādjiare bedelai bērā. Māa cawabiya judiorāba biē jara panamīna māra bedeade bΛēda. ³ BΛa bio cawa bΛa dadji

judiorāra sãwã beabarida idjaba cãrẽ cãrẽã caicayabadada. Mañ bẽrã bedeã djuburiaya mñ bedeara sẽẽ ùrĩmãrẽã.

⁴ Jũma judiorãba cawa panAA mñra cũdraeda sãwã basida mñ druade idjaba Jerusaleñne bida. ⁵ ãdjirãba cawa panAA mñra pariseoda. Bariduaba mañda bA quĩrãpita jara quĩrãã BΛBΛΓA jaraida BΛA. BΛa cawa BΛA judiorã ley ïjã oẽi carea pariseorãba quĩrãcuiara obadada.

⁶ BaribΛΓA ãcõrẽba dadji drõã naẽnabemarãa diai jaraedada jãã BΛ carea idira ãdjirãba mñra biẽ jara panAA. ⁷⁻⁸ Wãrãda jũma Israel doce warrarãneba yõpededarãba ïjã panAA ãcõrẽba dadjirãra ãrẽbabida. Mañ carea dadjirãba ãsa, diamasi bida ãcõrẽa bia bedeabadaa. Mñ boro Agripa, mañ ïjã BΛ carea dewara judiorãba mñra biẽ jara panAA.-

Mañne Pauloba judiorã mama bearãa jarasia:

-ãcõrẽba dadjirãra ãrẽbabida ïjã panΛBΛΓA ¿cãrẽ cãrẽã ïjãnaẽ panΛ idjia beu badada aba ãrẽbabisida?-

Mãwã jarapeda Agripaa nẽbΛΓASIA:

⁹ -Mñna naẽna crĩcha basia ne jũmada oida BΛda eberãrãba Jesu Nazaredebemara ïjãrãnamãrẽã. ¹⁰ Mñna Jerusaleñne wãrãda mãwã osia. Sacerdote bororãba ãdji trãneba mñã idu Jesu ïjã beara zocãrã preso BΛbisidaa. Idjaba mañ eberãrã beabisidade mñã bida bia BΛada asia.* ¹¹ Judiorã dji jΛrebada deza mñã ãdjirãra cawa obibadjia. B̄arima zocãrã ãdjirãa Jesudebemada õgo biẽ bedeabisia. Mñra ãdjirã ume bio quĩrũ bada bẽrã drua ãĩbema purude bida biẽ oi carea epebadjia.

¹² Ewari aba sacerdote bororãba mñra Damasco puruãda diabuesidaa ãdji trãneba Jesu ïjã beara preso jidacuamãrẽã.

¹³ BaribΛΓA, mñ boro, umatipa ode nĩne uruada ãmãdau cãyãbara dorrodorroara BΛda unusia. Mañ uruaba mñra, mñ ume nĩna sida bajãneba jãrã tẽũsia. ¹⁴ Jũma dairãra egode baesidaa. Mañne mñã bedeada ùrĩsia. Mañ bedeaba mñã hebreode nãwã jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cãrẽ cãrẽã mñra biẽ oi carea epe BΛ? Ara baduba puabΛΓAA cũmia ãrã tΛgabΛΓA quĩrãca.”

¹⁵ Mañne mñã iwidisia: “Mñ boro, ¿bΛra cai?” Mñ Boroba panusia: “Mñra Jesua. BΛa biẽ oi carea epe BΛra mñã.

¹⁶ BaribΛΓA piradrΛdua. Ara mãda bΛa unubisia mñ nezocada BΛi carea. BΛa ununada idjaba mñã unubi sida bedeaida BΛA.† ¹⁷⁻¹⁸ Mñã bΛra BΛ eberãrã jΛwadebemada idjaba judiorãẽ jΛwadebemada eδrΛ edaya. Mñã bΛra judiorãẽmaa diabueya mñ wãrã bedeara cawadamãrẽã.‡ Mañ bẽrã pãĩmane duanana ãnaane nĩbadia. Diauru jΛwadeabemada eδrΛdapeda

* **26:10** Hecho 8:1-3. † **26:16** BΛa ununada. Griego bedeade ãCΛΓA cartade BΛ BΛa: “BΛa mñneba ununada.” ‡ **26:17-18** Mñ wãrã bedeara cawadamãrẽã. Griego bedeade BΛ BΛa: “ãdjirã daura ogadamãrẽã.”

Ācōrēmaa zedia. Mā ījābada carea ādjia cadjirua opeḍadara Ācōrēba quīrādoaya. Idjaba Ācōrēba ādjirāra baya idjia edada purudebemarāda beadamārēā.”

¹⁹ Mā boro Agripa, Jesuba mañ ewaride māa jaradara jūma ījā osia. ²⁰ Mā naārā Damasco purudebemarāa jarasia ādjia cadjirua obadara igaradapeḍa Ācōrēmaa zedamārēā. Māwānacarea Jerusaleñ purude, jūma Judea druade, idjaba judiorāēma bida abarida jarasia. Jūmarāa jarasia bia o pananeba unubiḍida panada ādjia cadjirua opeḍadara wārāda igarasidada. ²¹ Mañ careabara judiorāba māra Ācōrē de dromane jidapeḍa bea quīrāsidaa. ²² Baribara Ācōrēba mañ ewarideba āta careba bā bērā māa dji dromarāa, dji dromarāēa bida wadibida Jesudebemada beḍea bā. Ācōrēneba beḍeabadaba, Moise bida cārēda sāwāida jarasidaa. Mañdra māa jara bā. ²³ Ādjirāba jarabadjidaa Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara bia mīgaida bāsida idjaba beudarānebemada naārā ārēbaida bāsida ānaa dadjirā ēdraḍidebemada judiorāa, judiorāēa bida jarai carea.*

²⁴ Pauloba māwā idjiare beḍea bāde Pestoba jīgua jarasia:

–Paulo, bāra quīrāē bā. Bā jūmawāyā carta cawa bāḍeba quīrāē besia.–

²⁵ Baribara Pauloba jarasia:

–Dji droma Pesto, māra dji quīrā bīaa. Māa jara bāra wārā bērā ariḍe bā. ²⁶ Mā boro Agripaba mañnebemada cawa bā. Mañ bērā māra idji quīrāpita ne wayaa neē beḍea bā. Māmaarā idjia Jesu māwānara jūma cawa bā jūmarāba ebuḍa nēbārbada bērā. ²⁷ Mā boro Agripa, Ācōrēneba beḍeabadaba mañnebema bāpeḍadara bā ījā bāca? Māa cawa bā bā ījā bāda.–

²⁸ Agripaba Paulo jarasia:

–bāā ara naḍda māa Critora ījābica?–†

²⁹ Pauloba jarasia:

–Māa Ācōrēa iwidi bāa dārāēne wa dārābāre bida bāra idjaba jūma za mā beḍea ūri duanā sida mā quīrāca beadamārēā, baribara nañ carena neē.–

³⁰ Māwā jaradacarea Agripa, Pestora, Berenicera, jūma mama chūmea sida piradrāsidaa. ³¹ Dajadaa wānapeda ādjirāza jara duanasidaa:

–Jāñ ēberāba cadjirua oē bāa idji beḍi carea wa preso bāḍi carea.–

³² Mañe Agripaba Pestoa jarasia:

§ 26:19 Jesuba mañ ewaride māa jaradara. Griego beḍeade bā bāa: “Cāimocara quīrāca ununara.” * 26:23 Isaia 42:6-7; 49:6. † 26:28 Griego beḍeade māba idjaba jara bāa: “Bāa māa berara crīchabisia Crito ēberā baida.”

–Romanebema boroba cawa omārēã naļ ēberāba iwidiāēbara, b_Λa idjira poya ēd_ΓΛ b_Λcasia.–

27

Paulo Roma puruđaa wāna

¹ Maļ ewaride dji boroba jarasia dairāra Italia druadaa wānida pan_Λda. Maļ bēřā Paulora, dewara preso bea sida Julio j_Λwaeda b_Λasia. Maļ Juliora sordaorā Augusto abadaēbema dji boro basía. ² Maļbe dairāra barco Adramitio purudebemane badodapeđa wāsidaa. Maļ barcora Asia druade puruza wāb_ΛΓ_Λ basía. Djaba Aristarco Macedonia druadebemada dairā ume wāsia. Idjira Tesalonica purudebema basía.

³ Nurēma Sidoļ purude wibarisidaa. Maļne Julioba biadeba Paulora idji biarāmaa idu wābisia idjia neē b_Λra diadamārēã. ⁴ Maļbe Sidoļneba wānane nāūrāra minijīchia puá nūm_Λ bēřā Chipre morro idjaba Asia ēsi wāsidaa. ⁵ Cilicia drua quīrāpe idjaba Panpilia quīrāpe auđu t_Λdapeđa Liciadebema puru Mirade wibarisidaa.

⁶ Mama sordaorā boroba dewara barco Alejandría purudebemada unusia. Maļ barcora Italia druadaa wāb_ΛΓ_Λ basía. Daira idji ume maļ barcode badodapeđa wāsidaa. ⁷ Ewari zocārā nāūrā carea pīāca wāsidaa. Gnido quīrāpe jūēne wāni carea bia mīgasidaa. Wađi nāūrāra minijīchia puá nūm_Λ bēřā Creta morro icawa p_Λrr_Λga wāsidaa Salmoļ amia quīrāpe. ⁸ Pusa icawa bia mīga wāb_Λdada Lasea puru caita Necai Wibaribada abadama jūēne wāsidaa.

⁹ Bio dārāb_Λda bēřā judiorā ne cođaca ewari dromada wāsia. Maļ ewarideba ļtaa pusade wāida minijīchia babaria.* Maļ carea Pauloba dji bororāa jarasia nocodaa wārānamārēã. ¹⁰ Nāwā jarasia:

–Achirā, m_Λā cawa b_Λa nawena wānib_ΛΓ_Λ minijīchiade wānida. Barcora āřīya. Bārāba edeb_Λda sida jūma aduadia.† Maļ awara dadjirā sida zocārā quininia.–

¹¹ Barib_ΛΓ_Λ sordaorā boroba Paulo bedeja cāyābara barco djibari bedeada, barco perat_Λbari bedeja sida ļjāsia. ¹² Doidaade panani carea maļ Necai Wibaribadara biē basia. Maļ bēřā zocārāba crīchasiđaa biara b_Λda Penice puruđaa

* **27:9** Maļ ewari dromara Ācōrēba cadjirua quīrādoai ewaria. Levitico 16:1-34; 23:26-32. Poa zeb_ΛΓ_Λza septiembre jedecode baebaria. Septiembrede, octubrede biđa pusade wāida minijīchiaara b_Λa. Idjaba noviembredeba aba febrerodaa wānaca basía, jūmawāyā minijīchia b_Λ bēřā. † **27:10** Maļ barco Alejandríaebemane trigoda wai_Λa edebadiđaa Romanaa.

wānida aba doidaa jōbΛΓΛdaa. Mañ puru sida Creta morrode bΛa. Mama nāūrāra mācua puáca bēřā pusara tuma babaria.‡

Nāūrā cadjiruaba barco āyā ededa

¹³ Mañne nāūrāda jΛwa aclareba aride puá nūmesia. Mañ carea λmādau baebariare bia wānida crīchasiadaa. Ancla jira edadapeda Creta icawa wāsidaa. ¹⁴ BaribΛΓΛ dārāéne nāūrā cadjirua Euroclidoñ abadada jΛwa araareba dji cābāyā tΛ nūmesia. ¹⁵ Mañba barcora āyā edesia. Barco quēbΛra poya araa bΛdaē bēřā nāūrāa idu edebisidaa. ¹⁶ Morro zaque Clauda abada ābudecare wāsidade nāūrāra maārī tumasia. § Mañne jāba zaque ādaure ūmΛda barcode eda poya bΛdaē pananapeda eda bΛsidaa. ¹⁷ Jāba zaque eda bΛpedadacarea barcora sogaba bio bΛrasidaa ārīrāmārēā. Mañne waya panasidaa Sirte ībΛde poade wānida. Mañ carea barcode wua λtΛ jira bΛbadada edaa bΛdapeda idu nāūrāa edebisidaa.* ¹⁸ Nurēma nāūrāra wadibida dji cābāyā puá nūmasia. Mañ carea barcode traja panΛba netata edebΛdada daiđu bΛtacuasiadaa barcora wēsara ūmemārēā. ¹⁹ Nāūrāra wadibida dji cābāyā puá nūmΛ bēřā, ewarī ūbeade ara ādji jΛwaba netata barcodebema dji zΛgΛa beada daiđu bΛtacuasiadaa. ²⁰ Māwā panane ewarī zocārā λmādau, chīdau sida ununaē panasidaa. Mañ ewarī cadjiruade wadi panΛ bēřā dairāba crīchasiadaa ēdrΛdaēda.

²¹ Zocārā ewarī ne codāē duanasidaa. Mañ bēřā Paulora dji bororā ēsi nūmepeda jarasia:

–Achirā, mΛa bārāa jarasia Cretadeba wārānamārēā. MΛ bedeada ījāpedadabara nañ minijīchiade duananaē bacasia idjaba ne adudaē bacasia. ²² BaribΛΓΛ sopuarānada. Nañ barcora jūma ārīmīna ni abaΛda beudaēa. ²³ MΛra Ācōrēnea. Idjida ījā bΛa. Idi diamasi ara mañ Ācōrēba idji nezoca bajānebemada mΛmaa diabuesia. ²⁴ MañgΛba mΛa jarasia: “Ne wayarādua, Paulo. BΛra Romanebema boro quīrāpita bedeaida bΛa. BΛ carea Ācōrēba jūmarā nañ barcode wābΛdara idu quinibiēa.” ²⁵ Mañ carea, achirā, sopuarānada. MΛa ījā bΛa Ācōrēba oida idji nezoca bajānebemaba mΛa jarada quīrāca. ²⁶ BaribΛΓΛ baridua morrode poade wānida panΛa.–

Barco ārīna

²⁷ Domia umé babΛΓΛde diamasi wadi nāūrāra dji cābāyā puá nūmasia. Mañba Adria pusade awacārī basidaa.

‡ **27:12** Mama nāūrāra mācua puáca bēřā pusara tuma babaria. Griego bedeade bΛ bΛa “mamaΛba λmādau baebariare unubadaa.” ΛcΛΓΛ traduccioñne λmādau baebariare cāyābara “λmādau odjabariare” bΛ bΛa. § **27:16** Mañ Claudara idjaba Cauda trΛ jarabadaa. * **27:17** Barcode wua λtaa jira bΛbadada. Griego bedeade mañra ebuđa bΛēa.

Ariquētra babarade barcode trajabadaba crīchasiadaa ējūā caita jūēdadada. ²⁸ Pusa nābuada zaside veinte braza basia. Wagabe wābdade wayacusa zaside. Mañne quince braza basia. ²⁹ Mōgaradaa tēūne wāni wayaaba anclada quīmārē barco ādaure batabuesidaa. Mañbe bio daupera duanaba isabe ānadrāida quīrīā panasidaa.† ³⁰ Māwā panane barcode trajabadara barcodeba chupea ēdrāēda crīchasiadaa. Mañ bērā jāba zaquera doeda basidaa ancla nocoarebemada doeda bābada quīrāca. ³¹ Baribarā Pauloba sordaorā boroa, idji sordaorā bida jarasia:

–Jālgārāda barcode panenaēbarā bārāra poya ēdrāēa.–

³² Mañ carea sordaorāba jāba zaque jā bā jācarara tatasidaa. Ara mañda jāba zaquera pusaba edesia.

³³ Āsabode Pauloba jūmarāda ne codamārēā jarasia:

–Dadji sāwānida adua panā bērā domia umé bārāra ne codaē panāa. ³⁴ Māa bedeā djuburiaya ne codamārēā. Māwā cacua ābā beadiā poya ēdrāēi carea. Ni abaada cārē sida sāwānaēa.–

³⁵ Māwā jarapeda Pauloba pañda jāwade edapeda jūmarā quīrāpita Ācōrēā bia bāda asia. Mañbe cōrācuapeda cosia. ³⁶ Mañ unubade jūmarāda sobiadapeda ne cosidaa. ³⁷ Dairāra barcode 276 panasidaa.§ ³⁸ Ādjirā jāwūānapeda trigoda pusade batabuesidaa barcora wēsaara ūmemārēā.

³⁹ Anadrāsīde ādjirāba ējūāda unusidaa baribarā cawadaē basia sāma panāda. Mañ ējūāne jogaada basia ībā bara bāda. Crīchasiadaa poyadibarā, barcora mama poabidida. ⁴⁰ Mañ bērā ancla jācarara tādapeda pusade jūma amesidaa. Idjaba barco bia ededi carea dji peratābari jā bādada ērāsidaa. Mañbe nocoarebema wua ātā jira bābadara eubarisidaa nāūrāba ībādaa edemārēā. ⁴¹ Baribarā barco quēbāra īchitade poa nūmepeda poya nocodaā wāē basia. Māwā bāde pusaba jīāwē nūmāba barco ādaura ārī wāsia.

⁴² Mañne sordaorāba preso beara beadida crīchasiadaa doyaā ū wānapeda mīrū wārānamārēā. ⁴³ Baribarā sordaorā boroba Paulora ēdrā bā quīrīā basia. Mañ bērā idu quenabiē basia, ātebarā jūma dji ūbi cawa beada naārā daidu tēūbicuasias doyaā wānamārēā. ⁴⁴ Waabemara bacurude wa barcode ne beada ārā wābisias. Māwā jūmarāda drua bia jūēsidaa.

28

Malta morrode duanana

† 27:29 Isabe ānadrāida quīrīā panasidaa. Griego bedeadē mañ bedēaba idjaba jara bāa ādji ācōrēāa iwīdisidada isabe ānadrāmārēā. ‡ 27:34 Ni abaada cārē sida sāwānaēa. Griego bedeadē bā bāa: “Bārā buāra ni aba bida aduaēa.”

§ 27:37 276. Griego bedeadē ācarā cartade 76 bā bāa.

¹ Drua jũēpedadacarea dairāba cawasiḏaa maļ morrora Malta abadada. ² Mamabemarāba dairāra bio bia edasiḏaa. Cue ze nūmaļ bērā idjaba cūrāsa nūmaļ bērā ādjirāba tɒɒda cajērānapeda coa nūmaḏiḏaa. Maļbe dairāa jarasiḏaa tɒɒda cāne zedamārēā. ³ Pauloba bacuru pōāsada jɒɒa pepeda tɒɒa uruḏaa batacua basia. Maļne jļwārļā carea dama arada ēdrasiasia. Maļba Paulo jɒwade ca jira besia. ⁴ Maļ damaba Paulo jɒwade ca jira ɒa unusidade morrodebemarāba ara ādjiduba jara duanesia: “jāļ ēberāra miā beadaa! Pusadeba ēdradamīna dadji ācōrēwērā Jipa Cawa Obari abadaba idjira idu zocai babiēa.”

⁵ Maļne Pauloba damara tɒɒda jĩāpetatasia. Idjira cārē sida sāwāē basia. ⁶ Jūmarāba aɒa duanasia Paulora ogoroi cawaya wa cawaēne beui cawaya, baribɒɒa māwā dārā aɒa panane Paulora ni maārī bida biē beē basia. Maļ bērā ādjirāba dewara crīchada edadapeda jarasiḏaa Paulora ācōrēda.

⁷ Maļ morrode dji borora Publio abadjidaa. Maļ Publioba dairā duana caita ējūda erobasia. Idjia dairāra idji dede ewari ūbea bio bia edasia. ⁸ Māwā panane Publio zezara amine ɒa bērā idjaba cawa nūmaļ bērā caḏade basia. Maļne Pauloba idjira aɒa wāsia. Ācōrēa iwidipeda idji jɒwara ārā ɒapeda biabisia. ⁹ Maļ carea dewararā cacua biē beada zedapeda Pauloba biabisia. ¹⁰ Maļ ēberārāba dairāra dji dromarā quīrāca bia osidaa. Wayacusa barcode badosidade daiba neē pananara ādjirāba jūma diasidaa.

Romane jũēpedada

¹¹ Malta morrode dewara barco Alejandriadebemada basia. Doidaa bērā maļ barcora āyā wāē basia. Jedeco ūbea badacarea dairāra maļ barcode wāsidaa. Dji barco quēbade ādji ācōrē zaca beada umé o erobasia: aba Cástor abadaa, dewarabemara Polu abadaa.* ¹² Wābade Siracusa purude wibarisiḏaa. Ewari ūbea mama panasidaa. ¹³ Mamaɒa pusa icawa wānane Regio purude wibarisiḏaa. Nurēma wānane nāūrāra ādauareba tɒa nūmaļ bērā ewari uméne Puteoli purude jūsiḏaa. ¹⁴ Mama dairāba djabarāda āɒa unusidaa. Ādjirāba dairāa jarasiḏaa ādji ume domia aba pananamārēā.

Mamaɒa Roma puruḏaa jīrūba wāsidaa. ¹⁵ Djabarā Romanebemaba dai wābada ūrīside audiabaride zesiḏaa. Āɒa Apio puruḏaa zesiḏaa idjaba āɒa Tres Taberna puruḏaa zesiḏaa. Pauloba ādjirā unuside Ācōrēa bia bedeasia. Ādjirā carea ɒasriḏasia. ¹⁶ Romane jũēpedadacarea sordaorā

* **28:11** Āɒa traduccioāne “Dioscuros” ɒa ɒaa. Maļba jara ɒaa maļ umébema ācōrēda mīguiso basida. Maļ ewaride ēberārāba ādji ācōrēda barco quēbade obadjidaa.

boroba preso beara idji boroa diasia.† Idjia Paulora iduba bebisia. Sordaoda ababe basia idji waga bamarēã.

Pauloba Romane bea judiorãa jarada

17 Ewari ũbea badacarea Pauloba judiorã dji droma bea Romanebemada trãbisia. Jũma ābaa dji jaresidade Pauloba jarasia:

–Djabarã, m̃ra Jerusaleãneba preso enesidaa. Judiorãa biẽ oẽ basia. Idjaba dadji drõã naenabemaba obada sida biẽ bedeaẽ basia. Māwāmīna judiorãba m̃ra jidadapeda romanorã jawaeda basidaa. 18 Romanorãba m̃la bio iwidisidade cawasidaa m̃ra beacara panada cadjirua oẽ ba bẽrã. Maãne m̃ra ēdra ba quĩrĩa panasidaa. 19 Baribara judiorãba maãgara bia ũrĩnaẽ basia. Maã carea m̃la iwidisia Romanebema boroba m̃ra cawa omãrẽã. M̃la māwã osia ēdrai carea. M̃ purura dji boro quĩrãpita biẽ jara quĩrĩãẽa. 20 Maã bẽrã m̃la bãrãra unu quĩrĩa basia bãrã ume bedei carea. Ācõrẽba ēdra edabari diai jaradara jũma israelerãba jã panã.‡ Idji carea m̃ra nãwã carenaba jã ba.–

21 Maãne ādjirãba jarasidaa:

–Judeadebemarãba dairãa ba debema cartada diabuedaẽ panã. Dadji djabarã judiorã ni abaada jãmaaba zeẽ ba ba debema biẽ jarai carea. 22 Baribara dairãba cawa panã jũma druaza maã crĩcha djiwididebemada biẽ bedea panã. Maã carea ũrĩ quĩrĩa panã ba sãwã crĩcha ba.–

23 Maãne ādjirãba ewarida basidaa. Maã ewari jũside eberãrãda zocãrã Paulo ba ma zesidaa. Diapedaaba aba quewara Pauloba bedea basia Ācõrẽba eberãrã pe eroba debemada. Ācõrẽba Moisea diada leydeba, Ācõrẽneba bedeadaba ba pedadadeba bida jaradia basia Jesuda ijãnamãrẽã. 24 Pauloba jaradara acaaba ijãsidea, baribara acaaba ijãnaẽ basia. 25 Maã bẽrã caicayadapeda wãbarãba basia. Maãne Pauloba nãwã jarasia:

–Ācõrẽ Jaureba bãrã drõãenabemarãa wãrã bedeadã Ācõrẽneba bedebari Isaia deba nãwã jarasia:

26 Naã purua nãwã jarade wãdua:

Bãrãba ũrĩ panãmīna cawadaẽa. Bio unu panãmīna cawadaẽa.

27 Ādjirãba sodeba poya cawadaẽa, ũrĩ quĩrĩãnaẽa idjaba unu quĩrĩãnaẽa.

Mãwã beadaẽbara ādjirãba unucasidaa, ũrcasidaa idjaba sodeba cawacasidaa.

Maãbe m̃ ijãnapeda m̃la ādjirãra biabicasia. §

† 28:16 Preso beara idji boroa diasia. Griego bedeadẽ acaaba cartade maãra neãa.

‡ 28:20 Griego bedeadẽ maãba idjaba jara ba: “M̃la ijã ba beudarãra arẽbadida jũma israelerãba ijã panã quĩrĩãca.” Hecho 23:6; 24:15; 26:6-8. § 28:27 Isaia 6:9-10.

²⁸ Jãlbe cawadadua: ãcõrẽba dadji êdr Δ edaidebema jara beara judiorãémaa diabueya. ãdjirãb Δ r Δ bia ùrñia.-

²⁹ Pauloba mãwã jaraside judiorãra áduba caicaya duan Δ da ãyã wãb Δ r Δ sidaa.*

³⁰ Mãwãnacarea Paulora poa umé Romane basia. Idji b Δ debari paratada djibaría diabadjia. Idji ac Δ de wãb Δ dara jũma bia edabadjia. ³¹ Idjia bedeabadjia ãcõrẽba êberãrã pe erob Δ debemada idjaba dadji Boro Jesucritodebemada ebuda jaradiabadjia. Mañne ni ab Δ ba mãã sãnaca basía.

* **28:29** Griego bedeade λ c Δ r Δ cartade mãñ versículora neña.

ROMANO CARTA PAULOBA ʙΛƆA DJABARĀ ROMANEHEMA ITEA

Poa 56are Pauloba nañ cartada djabarā Roma purudebema itea ʙΛsia. Roma puruɔaa wǎé ʙaɔa bērā cartara ʙΛsia idjidebemada cawadāmārēā. Jerusaleñnaa wāi naēna Corinto purudeba diabuesica ʙΛa (Hecho 20:1-3).

Roma purude djabarā judiorāda, judiorāé siɔa baraasia. Judiorāba Ācōrēba Moisea diada leyra ēpē panabadjidaa baribΛΓΛ judiorāéba ēpēnaca basía. Mañ bērā Pauloba nañ crīcha dromada Romano 1:16-17de ʙΛsia: “Māra peracaa beɔea bia Jesucritodebemada jaradiai carea, mañ beɔea ijābΛɔara Ācōrēba idji ΛʙΛaɔeba jūma ēɔra edabari bērā; judiorāda, judiorāé siɔa. Mañ beɔea biadeba Ācōrēba cawabi ʙΛa sāwā ēberārāra jipa unubarida. Jesucritoda ijāsira māwā unubaría.”

Pauloba nañrā ʙΛsia judiorāba, judiorāé biɔa cadjirua obada carea Ācōrēba cawa oida (1:18ɔeba aba 3:20ɔaa). Mañare ʙΛsia Ācōrēba idji biadeba Jesucrito ijābΛɔarā jipa unu ʙΛɔebemada (3:21neba aba 5:21naa). Mañare ʙΛsia Ācōrēba Jesucrito ijā ʙeara idji Jaureɔeba ara idji itea bia ʙΛbarida (6:1neba aba 8:39ɔaa). Mañare ʙΛsia zocārā judiorāba Jesucritora ijānaē panΛmīna ewari aba ijānida (9:1neba aba 11:36ɔaa). Mañare ʙΛsia sāwā dadjirāra jipa nībaɔida panΛda (12:1neba aba 15:13ɔaa). Jirūare ʙΛsia España druɔaa wāi naēna djabarā Romanebemada aɔaɔe wā quīrīā ʙΛda (15:14-28). Pauloba jirūare ʙΛɔara 16:1-27de ʙΛa.

Nañ cartade Pauloba nañrā ʙΛda

¹ Māra Pauloa, Jesucrito nezocaa. Ācōrēba māra eɔasia Jesucritoba diabueɔada ʙamārēā idjaba ʙΛsia beɔea bia Ācōrēnebemada jaradiaɔe wāmārēā.

² Mañ beɔea biara Ācōrēba naēnaeɔa diai jarasia. Idjideba beɔeabadarāba māra Idji Beɔeade ʙΛsiaɔaa. ³⁻⁴ Mañ beɔea biara idji Warradebema. Idji Warra dadjirā Boro Jesucritora nañ djarade Israeldebeba boro Davideba zeɔaa. BaribΛΓΛ idji beu ʙaɔada Ārēbaside Ācōrē Jaureba unubisia Ācōrē Warra ΛʙΛa ʙΛda.

⁵ Jesucritodeba Ācōrēba māra ʙΛsia idjia diabueɔada ʙamārēā. Idji biadeba māwā ʙΛsia jūma druazabemaba Jesucritoda ijānamārēā, idji beɔeada ijā oɔamārēā, idjaba

idjida bia jaradamārēã. ⁶ Bārã sida Ācōrēba trãsia Jesucrito itea beadamārēã.

⁷ M̄ã naã cartara ḅΛḅΛΓΛΛ jūma Romanebema djabarã itea. Ācōrēba bārãra quĩrĩã ḅΛΛ idjaba trãsia idji ēberārãda beadamārēã. M̄ã quĩrĩã ḅΛΛ dadjirã Zeza Ācōrēba dadjirã Boro Jesucrito ume ādji biadeba bārãra careba pananida idjaba necai bai sida dia pananida.

Paulo Romanaa wã quĩrĩã bada

⁸ Naārã m̄ã jaraya: Jesucritodeba m̄ã jūma bārã carea Ācōrēã bia ḅΛada abaria bārãba Jesucrito ĩjã panΛnebemada druazabemaba bedea panΛ bēã. ⁹ Ācōrēba quĩrĩã ḅΛara jūma m̄ã soḁeba o ḅΛΛ bedea bia idji Warradebemada jaradia ḅΛ bēã. Idjia cawa ḅΛΛ m̄ã iwidibΛΓΛZA bārã carea iwidibarida. ¹⁰ M̄ã iwidibaria idjia quĩrĩã ḅΛḅΛΓΛ m̄ãra idu bārã acΛde wābimārēã. ¹¹ Wārãda m̄ã bārãra unu quĩrĩã ḅΛΛ Ācōrē Jau-reḁeba carebai carea. M̄ãwã bārãra zarea beadia. ¹² M̄ã quĩrĩã ḅΛΛ dadjirãba abarica Crito ĩjã panΛneba dji careba pananida zarea panani carea.

¹³ Djabarã, m̄ã quĩrĩã ḅΛΛ bārãba cawadida wārãda ḅarima zocãrã bārãmaa wãida crĩcha ḅabarida. BaribΛΓΛ wadibida poya wãé ḅΛΛ. Bārãmaa wã quĩrĩã ḅΛΛ m̄ã jaradia ḅΛḁeba jãmabemarãba Jesucritoda ĩjãnamārēã dewara druadebemarãba ĩjãpedada quĩrãca. ¹⁴⁻¹⁵ M̄ã bedea bia Jesucritodebemada jūmarãa jaradiaida ḅΛΛ. Ne cawa beaa, ne adua queḁeaa, carta cawa beaa, carta adua beaa biḁa jaradiaida ḅΛΛ.* Maã carea bārã Romanebemarãa biḁa jaradiaḁe wã quĩrĩã ḅΛΛ.

¹⁶ M̄ãra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradiai carea, maã bedea ĩjãḅΛdara Ācōrēba idji ΛḅΛḁeba jūma ēḁra edabari bēã; judiorãda, judiorãé sida.† ¹⁷ Maã bedea biadeba Ācōrēba cawabi ḅΛΛ sãwã ēberārãra jipa unubarida. Jesucritoda ĩjãsira m̄ãwã unubaria. Ācōrē Bedeade nãwã ḅΛ ḅΛΛ: Ācōrē quĩrãpita jipa ḅΛra idji ĩjã ḅΛḁeba zocai ḅaya.‡

Ēberãrã Ācōrē quĩrãpita bedeade panΛnebema

¹⁸ Ācōrēba bajãneba cawabi ḅΛΛ cadjirua o beara, jipaé bea sida idji quĩrũbideba jūma cawa oida. Ādjia cadjirua o panΛneba wãrã bedeara idu cawabidacaa. ¹⁹ Ācōrēnebema poya cawaida ḅΛra ādjirãba bio cawa panΛa, idjia cawabi ḅΛ bēã. ²⁰ Naã ējũã oḁḁeba λtaa Ācōrē ununacadebemada ēberārãba ebuḁa unubadaa. Idjia oḁa acΛ panΛneba cawa

* **1:14-15** Ne cawa bea, ne adua queḁea. Griego bedeade ḅΛ ḅΛΛ “griegoã idjaba aĩbemarãa.” † **1:16** Judiorãda, judiorãé sida. Griego bedeade nãwã ḅΛ ḅΛΛ: “Naārã judiorãda, maãare judiorãé sida.” ‡ **1:17** Habacuc 2:4.

panΛa idjira Ācōrēda idjaba ewariza ne jūma poya o bΛda. Maļ carea cadjirua o beaba poya jaradaēa Ācōrē adua panΛ bērā bedeade panΛēda. ²¹ Ādjirāba Ācōrēra cawa panasidamīna idjīa bia bedeadaē basīa idjaba bia bΛada adaē basīa. ĀtebΛrΛ crīcha neē bea quīrāca crīcha panesidaa. Māwā ādji crīchara biē bepeda pāīmane panesidaa. ²² Ādjirāba crīcha cawa beada asidamīna crīcha neē beasia. ²³ Ācōrē beuca bia quiruda igarasidaa. Maļbe dadji beuida bΛ zaca bΛda odapeda maļgΛa bia bedea panesidaa. Ībana za quīrāca, animarā jīrū quīmārē bea za quīrāca, idjaba jāne wābada animarā za quīrāca odapeda maļgΛa bia bedea panesidaa.

²⁴ Maļ carea Ācōrēba iduaribisia ādji soba cadjirua o quīrīā bΛda odamārēā. Maļ bērā ādjirāba mīā perada o panesidaa. ²⁵ Wārā Ācōrēda igaradapeda sewadrΛ ēpē panesidaa. Ācōrēba ne jūmada odamīna idji cāyābara idjia odadrΛ ēpē panesidaa idjaba bia bedea panesidaa. BaribΛrΛ dadjirāba ababe ĀcōrēabΛrΛ ewariza bia bedeadida panΛa. Bia bΛa māwā baida. §

²⁶ Ādjirāba sewada ēpēpedada bērā Ācōrēba iduaribisia mīā perada odamārēā. Wērāra umaquīrā ume baida bΛda idu bΛdapeda abarica wērā ume panesidaa. ²⁷ Ara maļ quīrāca umaquīrāra wērā ume baida bΛda idu bΛdapeda abarica umaquīrāda dji awuadapeda mīā perada o panesidaa. Maļ cadjirua o panΛ carea Ācōrēba ādjirāra cawa oya idjia cawa oida bΛ quīrāca.

²⁸ Ādjirāba Ācōrēra igarapedada bērā idjia iduaribisia crīcha cadjiruada ēpēnapeda mīā oiē beada o pananamārēā. ²⁹ Ne jūma cadjiruada obadaa. Mīā peraida bΛda obadaa, ne jūma awuabadaa, djārāra biē obadaa, djārāba erobΛ carea biē crīchabadaa, mīā beabadaa, caicayabadaa, djārā cūrūgabadaa, djārā biē jarabadaa, idjaba nēbΛra obadaa. ³⁰ Djārā ēcarraare biē bedeabadaa, Ācōrēra quīrāmabadaa, idjaba djārā quīrāpita biē bedeabadaa. Ādjirāra dji biara beada abadaa idjaba dji dromaana abadaa. Djārā biē odi carea jΛrΛbadaa. Ādji djibari bedeara ījānaca. ³¹ CΛwΛrΛ zarea beaa. Ādjia bedea bΛpedadara odacaa. Quīrīā neē beaa, ādji biē odara quīrādoadacaa idjaba djārāra quīrā djuburiadacaa.*

³² Ādjirāba bio cawa panΛa Ācōrēba māwā o beara bio cawa oida. † BaribΛrΛ ara māwā o nīnaa idjaba dewararāba abari quīrāca cadjirua obΛdade bia crīchabadaa.

§ 1:25 Bia bΛa māwā baida. Griego bedeade bΛ bΛa: “Amén.” * 1:31 Ādji biē odara quīrādoadacaa. Griego bedeade ebuda bΛēa. † 1:32 Ācōrēba māwā o beara bio cawa oida. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Ācōrēba jara bΛcārīa māwā o beara beudida panΛada.”

2

Ācōrēba cawa oidebema

¹ Maḷba ni abaḷba crīchaiē ḅḷa Ācōrē quīrāpita bedeade ḅḷēda. Dji jipaara o ḅḷada a ḅḷ bida māwā crīchaiē ḅḷa. Djārāba cadjirua o ḅḷada jarabḷḷade ara idjida jara ḅḷa, idjia bida abari quīrāca obari bērā. ² Dadjirāba cawa panḷa jūma cadjirua o beara Ācōrēba jipa cawa obarida. ³ Maḷ bērā djārāba cadjirua o ḅḷada abaḷba jaraibḷḷa, baribḷḷa abarica o ḅḷabḷḷa, idjia crīchaiē ḅḷa Ācōrēba cawa oēda. ⁴ Māwā crīcha ḅḷba igara ḅḷa Ācōrēba quīrā djuburia ḅḷdebemada, jūma droa ḅḷdebemada, idjaba cadjirua oēda isabe cawa ocadebemada. Idjia adua ḅḷa Ācōrēba māwā bio quīrā djuburia ḅḷada cadjiruada igarapeda idjima zemārēa.

⁵ Baribḷḷa cawḷḷa zarea ḅḷ bērā idjia cadjiruada igaracaa Ācōrēmaa ze amaaba. Maḷ carea Ācōrēba cawa oi ewaride idji quīrūbideba wetara cawa oya. Maḷ ewaride Ācōrēba unubiya sāwā jūmarāda jipa cawa oida. ⁶ Idjia jūmarā diaya ādjia opedada quīrāca. ⁷ ḷcḷḷaba biada o panḷa Ācōrēba ādjida bia unumārēa, bia jaramārēa, idjaba ewariza idji ume zocai ḅḷmārēa. Maḷ ēberārāra Ācōrēba wārāda ḅḷya ewariza idji ume zocai pananamārēa. ⁸ Baribḷḷa ḷcḷḷaba crīcha biē ḅḷdeba djārā cāyābara biara beadi carea jḷḷḷabadaa. Maḷ bērā wārā bedeara iḷā quīrānacaa idjaba cadjiruada obadaa. Maḷ ēberārāra Ācōrēba idji quīrūbideba bio cawa oya. ⁹ Idjia cawa obḷḷḷade jūma cadjirua o beara bia mīga beadia idjaba sopua beadia. Judiorāda, judiorāé sida māwā beadia.* ¹⁰ Baribḷḷa jūma bia o beara Ācōrēba bia unuya, bia jaraya, idjaba necai ḅḷya. Judiorāda, judiorāé sida māwā oya. ¹¹ Ācōrēba ēberārāra jūmaena abari quīrāca jipa cawa oya.

¹² Ācōrēba Moisea diada ley adua beaba cadjiruara obada bērā maḷ leyra adua panḷmīna Ācōrēba cawa oya. Idjaba maḷ ley cawa beaba cadjiruara obada bērā Ācōrēba ara maḷ leydeba cawa oya. ¹³ Ley ūrī panḷneba ēberārāra Ācōrē quīrāpita jipa beaēa, ātebḷḷa iḷā o panḷneba Ācōrē quīrāpita jipa bea. ¹⁴ Judiorāéba maḷ leyra adua panḷmīna ādji crīchadeba maḷ leyba jara ḅḷ quīrāca edaude obadaa. Māwā unubibadaa biada, cadjirua sida cawa panḷda. ¹⁵ Ara ādjia o panḷneba unubi panḷa maḷ leyba jara ḅḷra soḷeba cawa panḷda. Ādji crīchade cawa panḷa biada wa cadjiruada o panḷda, bedeade panḷda wa bedeade panḷēda. ¹⁶ Jūmarāba

* 2:9 Judiorāda, judiorāé sida. Griego bedeade nāwā ḅḷ ḅḷa: “Naārā judiorāda, maḷare judiorāé sida.”

ãdji sode mērã eropanara Ācōrēba cawa oi ewaride Jesu-
critodeba cawa oya. Māwāya bedea bia māa jaradia baba jara
ba quĩrāca.

Ācōrēba Moisea diada leydeba judiorāra jipa beadaēa

17 Bārã judiorāba dji biarāana abadaa. Ācōrēra biara cawa
panana abadaa. Crīcha panā ēdrādidā Ācōrēba Moisea diada
leyra cawa panā bērã. 18 Mañ leyra eropanā bērã cawa panā
Ācōrēba cārēda quĩrã bāda idjaba cārēda jipa bāda. 19 Bārāba
crīcha panā Ācōrē adua bearāa poya bia jaradia pananida
dauberrea bea jipa edebāda quĩrāca, pāĩmane bea ānaanaa
edebāda quĩrāca. 20 Ācōrēba Moisea diada leyra eropanā
bērã crīcha panā jūma necawaada eropanāda idjaba wārã
bedea sida cawa panāda. Mañ bērã crīcha panā crīcha neē
bearāa, wadi bio adua bearāa biāda poya jaradia pananida.
21 Bārāba dewararāa jaradia panābāra, ¿cārē cārēā ara bāduba
jaradiadaē? Bārāba jaradiabadaa ne drāacara bāda. Baribāra
bārāra ne drāabadaa. 22 Bārāba jaradiabadaa daunemacara
bāda. Baribāra bārāra daunemabadaa. Bārāba quĩrānāca
jawaba oda ācōrēa bia bedeadida. Baribāra jawaba oda ācōrē
dedebema nebiada drāabadaa. 23 Ācōrēba Moisea diada leyra
bārāba bio cawa panāna abadaa. Baribāra mañ leyba jara
ba ĩjānaē panā bērã, bārã carea dewararāba Ācōrēnebemada
biē bedebadaa. 24 Mañ carea Ācōrē Bedeade nāwā bā bā:
“Judiorāēba Ācōrēra biē jarabadaa bārāba biē obada carea.”†

25 Ācōrēba Moisea diada leyda bārāba ĩjā osidara, bārã
cacua wēāgoēda bia bā Ācōrē ēberārã bērã. Baribāra mañ
leyra ĩjā odaēbāra, bārāra Ācōrē quĩrāpita cacua wēāgoē bea
quĩrāca panā.‡ 26 Mañne judioēba mañ leyra ĩjā o bābāra,
cacua wēāgoē bāmīna Ācōrē quĩrāpita cacua wēāgo bā quĩrāca
bā. 27 Bārã judiorāra cacua wēāgobadaa unubidi carea Ācōrē
ēberārāda. Idjaba Ācōrēba Moisea diada leyda cawa panā.
Baribāra mañ leyra ĩjā odaē panā. Mañ bērã cacua wēāgoē
bāba mañ leyda ĩjā oibāra, cawabiya bārāra judiorāmīna
bedeade panāda. 28 Judio arara ababe nañ djaradeba māwā
bāēa. Idjaba cacua wēāgoēda arara nañ djaradebemaēa.§
29 Ātebāra sode jipa bāra Ācōrēmaarã judio araa. Sode jipa
bādara Ācōrēmaarã cacua wēāgoēda araa. Ācōrē Jaureba māwā
jipa bābaria.* Ācōrēba Moisea diada ley ēpē bādeba jipa

† 2:24 Isaías 52:5; Ezequiel 36:20-23. ‡ 2:25 Cacua wēāgoē bea. Mañba jara bā:

“Ācōrē ēberārāēa.” § 2:28 Judio araa idjaba cacua wēāgoēda araa. Mañba jara

bā: “Ācōrē ēberārāa.” * 2:29 Jeremia 4:4; Ezequiel 36:26-27.

baëa. Sode jipa b̄ara ēberārāba bia jaradacamīna Ācōrēba bia jarabaria.

3

¹ M̄la māwā jara b̄a b̄ērā bārāba crīcha panasicada judiora Ācōrē quīrāpita mācuaē b̄ada. Crīcha panasicada cacua wēāgo b̄a sida mācuaē b̄ada. ² Māwāēa. Ne zocārāneba judiorāra dji biarāa. Naārā m̄la jaraya māwā panada Ācōrēba idji bedeara ādjirāa diada b̄ērā. ³ Māwāmīna ḷcḷḷā ādjirānebemaba idji bedeara ijānaē basīa. ḷMaḷgḷ carea Ācōrēba oi jaradara oēca? ⁴ Māwāēa. Ācōrēba oi jaradara wārāda jūma oya. Ēberārāra jūmaena sewaida beamīna Ācōrēra bedea aba b̄a. Idji Bedeade nāwā b̄ā b̄a:

B̄a bedebḷḷḷe jūmarāba cawadia b̄a jara b̄ara jipa b̄ada; abaḷba b̄a biē jarabḷḷḷe b̄a cawabiya b̄ara jipa b̄ada.*

⁵ M̄lra bedeya ēberārā bedebada quīrāca. ḷcḷḷḷba jarabadaa cadjirua o panane Ācōrēra jipa b̄ada ebuda unubidadada. Maḷne Ācōrēba cawa oibḷḷḷ, idjira jipa b̄lēana abadaa. ḷDji māwā jara panāa cārēda jaradī? ḷJaradīca Ācōrēra jipa b̄lēda cadjirua o beara cawa oi b̄ērā? ⁶ ḷWārāda māwāēa! Ācōrēda jipa b̄lēbara, ḷsāwā naḷ ējūānebemarāra jipa cawa ocasi? ⁷ ḷcḷḷḷba jarabadaa sewa o pananeba Ācōrēra sewa ocada ebuda unubidadada. Crīchabadaa ādjia sewa o panā carea ēberārāba Ācōrēa auḷuara bia bedeadida. Maḷ b̄ērā ādjimaarā Ācōrēba cawa oiē b̄a. ⁸ Māwāra ḷdadjirāba auḷuara cadjiruada oēda panāca ēberārāba Ācōrēa auḷuara bia bedeadamārēā? ḷcḷḷḷba ādji crīcha cadjiruadeba jarabadaa daiba māwā jaradia panada. Māwā jara beara Ācōrēba wārāda biē b̄aida b̄a.

Ēberā jipa b̄ara neēa

⁹ Maḷ b̄ērā ḷcārēda jaradī? ḷJaradīca dai judiorāda dewararā cāyābara biara beada? ḷMāwāēa! M̄la naḷ cartade cawabisia judiorāba, judiorāē bīda cadjiruara obadada. ¹⁰ Maḷgḷdebemada Ācōrē Bedeade nāwā b̄ā b̄a:

Ēberā jipa b̄ara ni aba bīda neēa.

¹¹ Ni abaḷba adua b̄a cārēda jipa b̄ada. Ni abaḷba Ācōrēra jḷḷca.

¹² Jūmarāba Ācōrēra igarasīdaa. Jūmarāda Ācōrē quīrāpita biē panesīdaa.

Ni abaḷba biada ocaa. Bia o b̄ara ni aba bīda neēa.†

* 3:4 Salmo 51:4. † 3:12 Salmo 14:1-3.

13 Ādjia cadjirua bedeabadara beuda uria ewa nūma quĩrāca
 ɓla. Ādji iteba sewada obadaa.‡

Ādjia jara pananeba djārāra biē obadaa damaba cabara
 quĩrāca.§

14 Djārā quĩrāma pananeba ādji iteba biē jarabadaa.*

15 Baridua carea miā beabadaa.

16 Ādji wāɓadaza djārā bia pananada ārĩnapeɗa bia
 mĩgabibadaa.

17 Djārā ume necai beadira adua panla.†

18 Ni maārĩ biɗa Ācōrēra wayadacaa.‡

19 Mañ beɗea Ācōrē leyɗe ɓara dji ley ēpē beara jara ɓla.
 Māwā ni abaɓba poya jaradaēa cadjirua neē ɓada. Mañ
 leyɗeba cawa panla jūma nañ ējūānebemarāra Ācōrē quĩrāpita
 beɗeade panla. 20 Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley ĩjā o
 ɓaɗeba ni abaɓda Ācōrē quĩrāpita jipa baēa. Mañ leyba cawabi
 ɓla dadjia cadjiruada obadada.

Ācōrēba Jesucritodeba ēberārā jipa unubaria

21 Baribara idira Ācōrēba cawabisia mañ ley odaēne sāwā
 ēberārāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada leyɗe
 idjaba Ācōrēneba bedeabadarāba ɓaɗeada cartade biɗa
 mañnebemada ɓa ɓla. 22 Abaɓba Jesucritoda ĩjāsira Ācōrēba
 idjira jipa unubaria. Jesu ĩjāɓadara idjia jūma māwā jipa
 unubaria. Ni abaɓda quĩrā awara unucaa. 23 Wārāda jūmarāba
 cadjiruada obadaa. Mañ bēra Ācōrē biya quirudebemada āĩ
 beaa. 24 Baribara Ācōrēba ni cārē sida obiēne idji biɗeɗe
 ēberāra jipa unubaria. Māwā unubaria Jesucritoba idji
 beɗadeba cadjiruadebemada ēɗra ɓada bēra. 25 Ācōrēba
 Jesucritora ɓasia cadjirua carea beumārēa. Dadjirā carea
 idji oara erozoasia. Mañ ĩjāɓadade Ācōrēba dadji cadjiru-
 ara quĩrādoabaria. Jesucrito dadjirā cadjirua carea beɗaba
 cawabi ɓla Ācōrēba jipa cawa obarida. Crito zeĩ naēna cad-
 jirua opeɗadara Ācōrēba jūma droa ɓaɗeɗe cawa oē ɓasia.
 26 Baribara idira Jesucritodeba Ācōrēba cadjiruara jūma jipa
 cawa obaria. Mañ bēra Ācōrēba Jesu ĩjāɓadara jūma jipa
 unubaria. Māwā ebuda ɓla Ācōrēra ne jūmane jipa ɓada.

27 Mañ bēra ¿cārēa ara dadjidebemada bia beɗeadi? Poya
 bia beɗeadaēa. ¿Sāwāērā? Poya bia beɗeadaēa, Ācōrēba
 Moisea diada ley ĩjā o pananeba idji quĩrāpita jipa panlē
 bēra, aɗeɓara Jesu ĩjā pananeba dadjirāra idji quĩrāpita jipa
 panla. 28 Dadjirāba jaradia panla Jesuda ĩjā panla bēra

‡ 3:13 Salmo 5:9. § 3:13 Salmo 140:3. * 3:14 Salmo 10:7. † 3:17 Isaía
 59:7-8. ‡ 3:18 Salmo 36:1.

Ācōrēba dadjirāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada ley ĩjā o panΛneba dadjirāra idji quĩrāpita jipa beadaaca.

29-30 ¿Ācōrēra ababe judiorā Ācōrēca? ¿Idjira judiorāē Ācōrēēca? Wārāda Ācōrēra ababΛrΛ bΛ bērā idjaba judiorāē Ācōrēa. Idjia jūma Jesu ĩjābdara jipa unubaria. Cacula wēāgo beaba, cacua wēāgoē bea bida Jesuda ĩjāsīdara jipa unubaria. 31 Jesuda ĩjā panΛ bērā ¿Ācōrēba Moisea diada leyra igara panΛca? Māwāéa, ātebΛrΛ mañ leyba jara bΛra obadaa.

4

Abrahaλba Ācōrē ĩjāna

1 ¿Cārēda jaradi drōā naēnabema Abrahaλnebemada? ¿Sāwā Ācōrēba jipa unusi? 2 Abrahaλba ne bia o bΛdeba Ācōrē quĩrāpita jipa badabara, ara idjidebemada poya bia bedeacasia. BaribΛrΛ wārā arāda ni cārē sida oē basía Ācōrē quĩrāpita bia bedeai carea. 3 Ācōrē Bedeade nāwā jara bΛa: “Abrahaλba Ācōrēra ĩjāsia. Mañ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”* 4 Abaλba trajuda oibΛrΛ, idjia edabΛrΛra bari edaēa, ātebΛrΛ idji trajubari dji boroba diaya. 5 BaribΛrΛ Ācōrē quĩrāpita jipa bai carea ne oē bΛba Ācōrēda ĩjāibΛrΛ, Ācōrēba mañ ēberāra jipa unuya. Cadjirua o beaba Ācōrēda ĩjāsīdara Ācōrēba jipa unubaria. 6 Ara mañ quĩrāca Daviba jarasia: Ācōrē quĩrāpita jipa bai carea ne oē bΛra Ācōrēba jipa unusira bio bia baya. 7 Nāwā jarasia: Ēberārāba Ācōrē ley ĩjā odaē pananada idjaba cadjirua opedadada Ācōrēba quĩrādoasira bio bia panania. 8 Ēberāba cadjirua oda carea Ācōrēba bedeade bΛēana aibΛrΛ, mañ ēberāra bio bia baya.†

9 Maλba ¿ababe cacua wēāgo beadra bio bia pananica? ¿Cacua wēāgoē bea sida bio bia pananaēca? Daiba jarasīdaa Abrahaλba Ācōrēra ĩjāna bērā Ācōrēba idjira jipa unusida. 10 BaribΛrΛ ¿Ācōrēba idjira sāλbe jipa unusi? ¿Jipa unusica idji cacua wēāgodacarea wa wēāgoi naēna? Wārāda idji cacua wēāgoi naēna Ācōrēba idjira jipa unusia. 11 Abrahaλba Ācōrēra ĩjāna bērā, cacua wēāgoē badamīna Ācōrēba idjira jipa unusia. Mañ cawabi carea Abrahaλba jīrūare idji cacuara wēāgosia.‡ Cacua wēāgoē beaba Ācōrēda ĩjānibΛrΛ, Abrahaλra ādjirā zezaa, abari quĩrāca ĩjā panΛneba Ācōrēba jipa unu bΛ bērā. 12 Idjaba Abrahaλba idji cacua wēāgoi naēna ĩjā bada quĩrāca cacua wēāgo beaba ĩjānibΛrΛ Abrahaλra ādjirā zezaa.

* 4:3 Genesi 15:6. † 4:8 Salmo 32:1-2. ‡ 4:11 Genesi capítulo 17.

¹³ Ācōrēba Abrahaļa, idjideba zedi ēberārāa biða naļ ējūāra diayada asia. Baribaᳵa māwā jaraē basía Abrahaļaba idji leyda ijā oda bērā. Ātebaᳵa māwā jarasia Abrahaļara jipa ununa bērā. Māwā jipa unusia Abrahaļaba idjida ijāna bērā. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada ley ijā o beaba Ācōrēba diai jarađara edabađabara, dadji quĩrĩābe Critora ijā panacasiđaa idjaba Ācōrēba diai jarađara edadaē bacasia. ¹⁵ Maļ leydeba Ācōrēba cawa oya. Wārāda leyda neē bađabara, dadjirāra maļ ley igarabađa carea beđeade pananaē bacasia.

¹⁶ Ācōrēba diai jarađara dadjirāba edađia idjida ijā pana bērā. Ācōrēba idji biadeba maļra bari dia ba. Maļ bērā jūma Abrahaļ ēberārāba maļra wārāda edađia. Ācōrēba Moisea diada leydeba panaba Ācōrēda ijā panabaᳵa maļra edađia. Baribaᳵa ababe ādjiabaᳵa edadaēa, ātebaᳵa judiorāē biða Abrahaļ quĩrāca Ācōrēda ijānibaᳵa edađia. Māwā Abrahaļara jūma dadjirā, dji Ācōrē ijā bea zezaa. ¹⁷ Ācōrē Bedeade nāwā ba ba: “Mā baᳵa baᳵsia zocārā puru bea zezada bamārēā.” Š Wārāda Ācōrē quĩrāpita Abrahaļara jūma dadjirā, dji Ācōrē ijā bea zezaa. Ācōrēba beupeđadara ārēbabibaria idjaba ne neñebemada obaria. Ara maļ Ācōrēda Abrahaļaba ijā basia.

¹⁸ Ācōrēba nāwā jarasia: “Bađeba yōbađarāda zocārā du-anania.”* Abrahaļaba poya warra unuēda cawa baᳵmīna ijāsia Ācōrēba warra unubida idjia jarađa quĩrāca. Māwā ijā bađeba zocārā puru bea zezada basia Ācōrēba jarađa quĩrāca. ¹⁹ Warra unui carea jūmawāyā drōāda baᳵmīna Abrahaļaba maᳵaᳵa wadibiða bio ijā basia. Idjira berara cien poa basia. Idji quima Sara siða warra tocada cawa baᳵmīna Abrahaļaba wadibiða bio ijā basia. ²⁰ Idjia ni maĩrĩ biða crĩchaē basia Ācōrēba diai jarađara diaēda. Ātebaᳵa sođeba wārāda bio ijā basia idjaba Ācōrēba bia beđeabadjia. ²¹ Idjia cawa basia Ācōrēba oi jarađara wārāda jūma poya oida. ²² Abrahaļaba māwā ijāna bērā Ācōrēba jipa unusia.† ²³ Ācōrē Bedeade māwā ba ba. Baribaᳵa maļ beđeara ababe idjidebemada beđe baēa. ²⁴ Ātebaᳵa dadjirānebema siða beđe ba ba, dadjirāba ijā pananeba Ācōrēba jipa unu ba bērā. Ācōrēba dadji Boro Jesura beu bađada ārēbabisia. Ara maļ Ācōrēda dadjirāba ijā pana. ²⁵ Idjia Jesura baᳵsia dadjirā cadjirua carea beumārēā. Maļbe beu bađada ārēbabisia dadjirāra idji quĩrāpita jipa ba carea.

5

Jesudeba dadjirāra Ācōrē ume necai duana

Š 4:17 Genesi 17:5. * 4:18 Genesi 15:5. † 4:22 Genesi 15:6.

1 Jesucritoda ïjã panΛ bërã Ãcõrëba dadjirãra jipa unu ðΛa. Mañ bërã dadjirã Boro Jesucritodeba Ãcõrë ume necai duanΛa. 2 Mañ awara Jesucrito ïjã panΛ bërã Ãcõrëba idji biadeba dadjirãra ewariza carebaria. Idjaba ðΛsrida panΛa cawa panΛ bërã Ãcõrë biya quirudebemada edadida. 3 Mañ awara dadjirã bia mïga panΛne ðΛsrida panabadaa cawa panΛ bërã mañgΛdeba biara droa cawaðida. 4 Mañ droa panΛneba cawa panΛa Ãcõrëba dadjirãra bia unu ðΛda. MañgΛdeba cawa panΛa Ãcõrë bia quirudebemada edadida. 5 Mañra sewaëa, ätebΛrΛ wãrãda edaðia. Mãwã cawa panΛa Ãcõrëba idji Jaureda dadjirãa diada bërã. Idji Jauredeba dadjirã soðe cawabi ðΛa dadjirãra wãrãda bio quïrã ðΛda.

6 Dadjirã cadjiruadebemada poya ëðrΛðeã panasidade Ãcõrëba ðΛða ewaride Critora dadjirã dji cadjiruara carea beusia. 7 Zarea ðΛa ëberã jipa ðΛ carea abaΛba ara idjida idu beabida. Æibërã ëberã bia carea abaΛba ara idjida idu beabiscada. 8 BaribΛrΛ Ãcõrëba dadjirãra bio quïrã ðΛda unubisia wadi cadjiruade panΛne Critora dadjirã carea beuda bërã. 9 Crito oa erozoaðadeba Ãcõrëba dadjirãra jipa unu ðΛa. Mañ bërã Critodeba dadjirãra Ãcõrëba cawa oidebemada wãrãda ëðrΛðia. 10 Dadjirã wadibida Ãcõrë ume dji quïrãda beaside idji Warra beuðadeba dadjirãra idji ume bia ðΛsia. Mãwã dadjirãra wãrãda ëðrΛðia Critora zocai ðΛ bërã. 11 Mañ awara dadjirã Boro Jesucritodeba Ãcõrë ume bia panΛ bërã idjideba Ãcõrë ume ðΛsrida panΛa.

Adañ idjaba Crito

12 Ëberã abaΛdeba cadjiruara nañ ëjũãne zesia. Idjaba mañ cadjiruadeba dadji beudira zesia. Jũmarãba cadjiruada obada bërã beubadaa. 13 Ãcõrëba Moisea idji ley diai naëna ëberãrãba nañ ëjũãne cadjiruara obadjidaa. BaribΛrΛ mañ ley neë ðaða bërã jaraca basía ëberãba cadjirua o panΛ carea bedede panΛda. 14 Mãwãmïna Adañ ewarideba aba Moise ewaridaa ëberãrãda beusidaa cadjiruara obadjida bërã. BaribΛrΛ Adañba cadjirua oða quïrãca oðeã basía. Adañba igarasia Ãcõrëba idjía ebuda jaradara baribΛrΛ ädjirãba mãwã oðeã basía.

Adañneba jũmarãda bië panena quïrãca dji zeida ðaðadeba jũmarãda poya bia panesidaa.* 15-16 Wãrãda ëberã abaΛba cadjirua oða carea jũmarãda beusidaa. BaribΛrΛ ëberã abaΛdeba Ãcõrëba idji biadeba zocai ðaða bari diasia jũmarãda zocai beadamãrëã.† Jesucritoba idji biadeba dadjirã itea odara

* 5:14 Griego bedede nãwã ðΛ ðΛa: "Adañra dji zeida ðaða quïrãca basía."

† 5:15-16 Jũmarã. Griego bedede ðΛ ðΛa "zocãrã."

Adaλba cadjirua odadeba zeda cāyābara λbλara bλa. Maλ bērā Ācōrēba bari dia bλara Adaλba cadjirua odadeba zeda quīrāca bλēa. Maλ awara Adaλba cadjirua ababe oda carea Ācōrēba cawa opeđa jūmarāda bedede panλana asia. Baribλrλ ēberārāba cadjiruada zocārā opeđadamīna Ācōrēba ni cārē sida obiēne idji biadeba ādjirāra jipa unubaria. ¹⁷ Wārāda ēberā abaλba cadjirua odadeba jūmarāda beubadaa. Baribλrλ dewara ēberāda bλa, Jesucritoda. Idjideba Ācōrēba ni cārē sida obiēne ēberārāra jipa unubaria. Idji biadeba bio carebabaria. Ācōrēba māwā erobλara Jesucritodeba ewariza idji ume zocai panania.

¹⁸ Wārāda ēberā abaλba cadjirua oda carea Ācōrēba cawa opeđa jūmarāda bedede panλana asia. Idjaba ēberā abaλba jipa oda carea Ācōrēba jūmarāda poya jipa unuya ewariza idji ume zocai pananamārēa. ¹⁹ Wārāda ēberā abaλba Ācōrēba jarađara ĩjā odaē bērā zocārā ēberāra dji cadjiruarāda panesidaa. Idjaba ēberā abaλba jūma ĩjā oda bērā zocārā ēberāra Ācōrēba jipa unuya.

²⁰ Ācōrēba Moisea idji leyra diasia ēberārāba cawadamārēa cadjiruara zocārā obadada. Baribλrλ ēberārāba cadjiruara biara osidade Ācōrēba idji biadeba biara quīrā djuburiasia. ²¹ Wārāda ēberārāba cadjiruada obada bērā beubadaa. Baribλrλ Ācōrēba idji biadeba ēberārāra jipa unubaria dadjirā Boro Jesucritodeba ewariza idji ume zocai pananamārēa.

6

Cadjiruadebema ēdrλpedada

¹ ¿Maλnebemada sāwā crīcha panλ? ¿Dadjirāra wadibida cadjiruade nībadica Ācōrēba idji biadeba biara quīrā djuburiamārēa? ² ¿Wārāda māwā odiē panλa! Dadjirāra cadjiruadebemada beusidaa. Maλ bērā ¿sāwā cadjiruade nībadi? ³⁻⁴ Bārāba cawa panλa borocuesidade unubisidada Crito ume ābaa panλda. Māwā unubisidaa idji ume beusidada idjaba jousidada. Maλbe dadjirā Zeza Ācōrēba idji λbλa waibλa bλdeba Crito λrēbabida quīrāca dadjirā sida λrēbabisia zocai bai djiwidide nībadamārēa.

⁵ Dadjirāra Crito ume beusida bērā idji λrēbada quīrāca zocai bai djiwidide nībadia. ⁶ Dadjirāba cawa panλa dadji crīcha drōāra beusida Crito ume crude cachida quīrāca. Māwābλrλ dadjirā crīcha drōāba naλ cacuaba cadjirua o

quĩrĩã ðada waa poya obiẽa. Dadjirãra waa cadjirua nezocarẽa. ⁷ Wãrãda abada Crito ume ãbaa beusibara, cadjiruadebemada ãdrasia.*

⁸ Dadjirãra Crito ume ãbaa beupedada bẽrã ãjã panãa idji ume zocai pananida. ⁹ Dadjirãba cawa panãa Critora beu badada ãrẽbada bẽrã waa beuẽda. Beuba idjira waa poyaẽa. ¹⁰ Crito barima aba beudaba jũma cadjiruada poyasia. Idjira waa beuẽa ãtebãra ãcõrẽ itea zocai ðãa. ¹¹ Ara maã quĩrãca cawadida panãa bãrãra cadjiruadebemada beusidada idjaba dadjirã Boro Jesudeba ãcõrẽ itea zocai panãda.

¹² Maã bẽrã cadjiruara idu bãrã boro babirãnadua. Mãwã bãrã cacua beuida ðaba cadjirua o quĩrĩã ðada odaẽa. ¹³ Bãrã cacuaa idu cadjiruara obirãnadua. ãtebãra ara bãdjida ãcõrẽa diadadua. Bãrãra cadjiruade beu pananada ãcõrẽ itea zocai panesidaa. Maã bẽrã bãrã cacuada ãcõrẽa diadadua jipa odi carea. ¹⁴ ãcõrẽba idji biadeba bãrãra ãdra ðada bẽrã idjaba ãcõrẽba Moisea diada leydeba panãẽ bẽrã, cadjiruara bãrã boroda baiẽ ðãa.

Jipa odidebema

¹⁵ ¿Maãnebemada sãwã crĩcha panã? ãcõrẽba idji biadeba dadjirãra ãdra edada bẽrã idjaba dadjirãra Moisea diada leydeba panãẽ bẽrã ¿cadjiruada odida panãca? ¡Mãwãẽa! ¹⁶ Bãrãba cawa panãa ara bãdjida djãrã nezocada beadi carea diadibãra, dji boroba jarabãrãra jũma ãjã odida panãa. Ara maã quĩrãca bãrãba cadjiruara bãrã boroda ðadibãra, cadjiruara odapeda beudia. Baribãra ãcõrẽda bãrã boroda ðadibãra, idji bedea ãjã obadade jipa nĩbadia. ¹⁷ Naẽna bãrãra cadjirua nezocarã basía. Baribãra jũma ãcõrẽnebema jaradiapedadara soðeba ãjã o panã bẽrã mãã ãcõrẽa bia ðada abaria. ¹⁸ Bãrãra cadjiruadebemada ãdrãdapeda ãcõrẽ nezocarãda panesidaa jipa odi carea.

¹⁹ Mãã mãwã nezocadebemada bedea ðãa naã crĩchada jaradiai carea. Ara bãdjideba cawadida zarea ðã bẽrã mãwã jaradia ðãa. Wãrãda naẽna bãrãba ara bãdjida basidaa cadjirua nezocada beadi carea. Mãwã bãrãba mãã peraidebemada, jũma cadjirua sida ewariza wetara o panabadjidaa. Baribãra idira ãcõrẽ nezocarã bẽrã ara bãdjida ðadadua jipa odi carea. Mãwãbãra ãcõrẽ itea bia beadia. ²⁰ Bãrãra cadjirua nezocarã baside jipa odida crĩchadaca basía. ²¹ Baribãra cadjirua o panãneba ¿cãrẽ biada edasida? ¿Mãwã o panana carea idira quĩrã pera panãẽca? Cadjirua o panã carea ãberãrãra beudia.

* 6:7 Cadjiruadebemada ãdrasia. Griego bedeeade mãba idjaba jara ðãa: "Cadjirua o ðadebemada ãcõrẽba jipa basia."

²² Idira bārāra cadjiruadebemada ēdrΛpedada bērā Ācōrē nezocada panesidaa. Māwā bārāra Ācōrē itea bia panesidaa. Maļ bērā idji ume ewariza zocai panania. ²³ Wārāda cadjirua o panΛ carea ēberārāra beudīa. BaribΛrΛ dadjirā Boro Jesu-critodeba Ācōrēba ewariza zocai baida bari dia bΛa.

7

Mīa amacara panΛ leydeba Pauloba jaradiada

¹ Djabarā, Ācōrēba Moisea diada leyra cawa panΛ bērā maļ leydeba mĀa bārāa bedeaya. Bārāba cawa panΛa ababe zocai panΛnebΛrΛ dadjirāra maļ leydeba panΛda. ²⁻³ Naļ quīrāca bΛa. Maļ leyba jara bΛa wērā quima bara bΛra idji quima zocai bΛde idji ume baida bΛda. Idji quima wadi zocai bΛde maļ wērāba dewara umaquīrāda edaibΛrΛ, leyba jara bΛa wērāra daunemasida. BaribΛrΛ idji quimada beusira wērāra idji quima ume baida bΛ leydebemada ēdrΛsia. Maļne idjia dewara umaquīrāda edaibΛrΛ, daunemaē bΛa.

⁴ Djabarā, ara maļ quīrāca Crito beudadeba bārāra Ācōrēba Moisea diada leydebemada beusidaa. Māwā dewaradeba poya panania. Idira bārāra Crito dji Ārēbadadea. Idjideba panΛ bērā Ācōrē itea poya bia odia. ⁵ Dadjirāra naļ djaraba o quīrā bΛdeba nībasidade Ācōrēba Moisea diada leyba jara bΛ carea wetara cadjiruada o quīrīāsidaa. Maļne cadjirua o panΛ carea beudida panasidaa.* ⁶ BaribΛrΛ Ācōrēba Moisea diada leydeba pananada dadjirāra ēdrΛsidaa. Maļ leydebemada beusida bērā idira Ācōrēra idji Jauredeba ēpēnia. Waa crīchadača Moiseba bΛda leydeba ēpēnida.

Cadjirua o quīrīā bΛdebema

⁷ ¿Maļnebemada sāwā crīcha panΛ? ¿Ācōrēba Moisea diada leyra cadjiruaca? ¡Māwāé! Maļ ley neē badabara mĀa adua baciasa cārēda cadjiruada. Maļ leyba djārānera awuarāduada adaēbara, mĀa djārāne awuaira cadjiruada adua baciasa.† ⁸ BaribΛrΛ awuarāduada ada bērā cadjirua o quīrīā bΛdeba mĀa ne jūmada wetara awuasiasa. Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley neē badabara wetara cadjiruara o quīrīāé baciasa.‡ ⁹ Naēna maļ ley adua baside mĀra necai babadjia. BaribΛrΛ cawaside mĀa cadjiruada o quīrīāsiasa. Maļbe cadjirua carea beuida basiasa. ¹⁰ Maļ ley ĩjā o bΛdeba mĀra Ācōrē ume ewariza zocai baida basiasa. BaribΛrΛ oca bērā maļ leyba cawabisiasa

* **7:5** Beudida panasidaa. Griego bedede nāwā bΛ bΛa: “Beudira zau panasidaa.”

† **7:7** Exodo 20:17. ‡ **7:8** Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley neē badabara wetara cadjiruara o quīrīāé baciasa. Griego bedede nāwā bΛ bΛa: “Ley neēne cadjiruara beusia.”

māra beuida bΛda. ¹¹ Maļ leyba jara bΛ carea māa cadjiru-
ada wetara o quĩrĩasia. Maļbe cadjiruaba māra cūrũgasia
crĩchamārẽã maļ leydeba jipa baida. BaribΛΓΛ ĩjã oca bẽrã
beuida basia.

¹² Wārãda maļ leyra Ācõrẽnea. Maļ leyba jara bΛra jũma
bio bia bΛa, jipa bΛa, idjaba aride bΛa. ¹³ Māwãra ¿ley bia
bΛba māra beubisica? ¡Māwãéa! ĀtebΛΓΛ cadjirua o bΛ carea
māra māwã beuida basia. Māa cadjirua o bΛ carea maļ ley bia
bΛba jara bΛa māra beuida bΛda. Māwã ebuda bΛa cadjiruara
sãwãbΛΓΛ bΛda. Māa cadjirua o bΛra wārãda bio cadjirua bΛa.

¹⁴ Dadjirãba cawa panΛa Ācõrẽba Moisea diada leyra Ācõrẽ
Jauredeba zesida. BaribΛΓΛ māra naļ djarade bΛa. Māra
cadjiruaba nẽdoða quĩrãca bΛa idji nezocada bamārẽã. ¹⁵ Māa
adua bΛa cãrẽ cãrẽã jãwã obarida. Māa ne bia o quĩrĩã bΛra
ocaa, ātebΛΓΛ māa cadjirua o quĩrĩãé bΛda obaria. ¹⁶ BaribΛΓΛ
māa cadjirua o bΛra o quĩrĩãé bΛ bẽrã ebuda bΛa Ācõrẽba
Moisea diada leyra māa bia unu bΛda. ¹⁷ Maļ bẽrã ara mǎdjia
quĩrĩã bΛdeba cadjiruara o bΛãa, ātebΛΓΛ cadjirua mǎ sode
bΛba māwã obibaria. ¹⁸ Māa cawa bΛa mǎ sodera biada neẽda.
Biara jaraibΛΓΛ, māra naļ djarade bΛ bẽrã ara mǎdjia quĩrĩã
bΛdeba biada poya ocaa. Māa biada o quĩrĩã bΛmĩna poya
ocaa. ¹⁹ Wārãda māa bia o quĩrĩã bΛra ocaa, ātebΛΓΛ cadjirua o
quĩrĩãé bΛda obaria. ²⁰ Māa cadjirua o quĩrĩãé bΛda o bΛmĩna,
ara mǎdjia quĩrĩã bΛdeba māwã o bΛãa. ĀtebΛΓΛ cadjirua mǎ
sode bΛba māwã obi bΛa.

²¹ Maļ bẽrã naļda cawa bΛa: māa biada o quĩrĩã bΛmĩna
cadjirua mǎ sode bΛba cadjiruada obibaria. ²² Wārãda māa
sodeba Ācõrẽ leyra bio bia unu bΛa. ²³ Māwãmĩna dewara
crĩcha sida mǎ sode bΛa. MaļgΛba mǎ preso erobΛ quĩrãca mǎa
cadjiruada obibaria. Māa bia o quĩrĩã bΛra maļ crĩchaba idu
obi quĩrĩãcaa ne bia oi crĩcha ume djõ bΛ quĩrãca.

²⁴ ¡Māra mĩã djuburi bΛa! ¿Caiba māra ēdrΛ bΛi naļ cacua
beuida bΛba cadjirua o quĩrĩã bΛdebemada? ²⁵ Ababe
ĀcõrẽbΛΓΛ dadjirã Boro Jesucritodeba māra ēdrΛ bΛya. Maļ
carea māa idjĩa bia bΛada aya. Wārãda mǎ crĩchade Ācõrẽ leyra
ĩjã o quĩrĩã bΛa, baribΛΓΛ naļ djarade bΛ bẽrã cadjirua mǎ sode
bΛba cadjiruada obibaria.

8

Ācõrẽ Jauredeba nĩbadidebema

¹⁻² Idira dadjirãra Jesucrito ume panΛ bẽrã ni maãrĩ bida
bedeade panΛãa.* Ācõrẽ Jaureba dadjirãa zocai bai djiwidida

* **8:1-2** Griego bedeade ΛCΛΓΛ cartade naļ sida bΛ bΛa: “Ādjirãra naļ cacuaba
cadjirua o quĩrĩã bΛdeba nĩnaẽ bẽrã, ātebΛΓΛ Ācõrẽ Jauredeba nĩna bẽrã.”

Jesucritodeba diasia. Dadjirāra cadjiruadebemada idjaba beudidebemada ēdɾɿ ɬɿsɿa. ³ Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirāra cadjiruadebemada poya ēdɾɿ ɬɿē basɿa. Naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿdeba nĩnaba maļ ley ĩjā odi cāyābara cadjiruada obadaa. Baribɿɿɿ Ācōrēba idji Warrada diabuesia dadjirā dji cadjiruarā quĩrāca ɬamārēā. Maļne idji Warrara dadjirā cadjirua carea beusia. Māwā Ācōrēba idji Warradeba dadjirāra cadjiruadebemada ēdɾɿ ɬɿsɿa. ⁴ Idjia māwā osia dadjirāba poya jipa odamārēā idji leyba jara ɬɿ quĩrāca. Idira dadjirāra poya jipa nĩbadia naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿdeba nĩnaē bērā, ātebɿɿɿ Ācōrē Jauredeba nĩna bērā.

⁵ Naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿdeba nĩnaba ababe naļ djaraba cadjirua o quĩrĩā ɬɿdɾɿ crĩchabadaa. Baribɿɿɿ Ācōrē Jauredeba nĩnaba Ācōrē Jaureba quĩrĩā ɬɿdɾɿ crĩchabadaa. ⁶ Naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿda abaɿba crĩcha ɬaibɿɿɿ beuya. Baribɿɿɿ Ācōrē Jaureba quĩrĩā ɬɿda crĩcha ɬaibɿɿɿ necai ɬaya idjaba ewariza Ācōrē ume zocai ɬaya. ⁷ Abaɿba naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿda crĩcha ɬaibɿɿɿ, Ācōrē ume dji quĩrũa. Ācōrē leyra ĩjā o quĩrĩāēa, ni poya ĩjā oēa. ⁸ Naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿdeba nĩnara Ācōrēba bia unucaa.

⁹ Baribɿɿɿ Ācōrē Jaureda wārāda bārā sode ɬɿbɿɿɿ, idjideba nĩnaa. Naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿdeba nĩnaēa. Wārāda Crito Jaure neē ɬɿra Critodeēa. ¹⁰ Baribɿɿɿ Critoda bārā sode ɬɿbɿɿɿ, bārā jaurera zocai ɬaa Ācōrēba bārāra jipa unu ɬɿ bērā. Māwāmĩna bārāba cadjirua o panana carea naļ djarade beudia. ¹¹ Baribɿɿɿ idji Jaureda bārā sode ɬɿ bērā, idjideba bārā cacua beuida ɬara ɿrēbabiya Jesu ɿrēbabida quĩrāca.

¹² Djabarā, dadjirāra wārāda Ācōrē Jauredeba nĩbadida panɿa. Naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿdeba nĩbadiē panɿa. ¹³ Bārāda naļ djaraba o quĩrĩā ɬɿdeba nĩbadibɿɿɿ beudia. Baribɿɿɿ naļ djaraba cadjirua o quĩrĩā ɬɿda Ācōrē Jauredeba igaradibɿɿɿ, ewariza Ācōrē ume zocai panania. ¹⁴ Jũma Ācōrē Jauredeba nĩnara Ācōrē warrarāa. ¹⁵ Bārāba Ācōrē Jaure edasidade nezocada ɬɿē basɿa. Ātebɿɿɿ ɬɿsɿa Ācōrē warrarāda beadamārēā. Idjideba ne wayadacaa ātebɿɿɿ Ācōrēa “mā Zeza” abadaa. ¹⁶ Dadjirā sode Ācōrē Jaureba cawabi ɬaa wārāda Ācōrē warrarāda. ¹⁷ Idji warrarā bērā Crito ume ābaa idjia erobɿdebemada edadia. Dadjirāda wārāda Crito bia mĩgada quĩrāca bia mĩga pananibɿɿɿ, Ācōrēba Crito ume ābaa bio bia ɬaya.

Bajāne bia pananinebema

¹⁸ Dadjirā naļ ewaride bia mĩga panɿnebemada māna mācua crĩchacaa, nocoarebema ewaride Ācōrēba dadjirāra bia ɬai

bērã. ¹⁹ Ne jūma Ācōrēba ocuađaba quĩrĩã ɓaa idji warrarã bia paneɓaɗada isabe unubida. ²⁰⁻²¹ Naēna ne jūma Ācōrēba bia ocuađara biē ɓesia. Baribaɾa iduba mǎwǎ biē beē basía, āteɓaɾa Ācōrēba biē ɓasia. Mǎwǎmĩna ne jūma biē beđaba jǎã ɓaa Ācōrēba idji warrarã bia ɓai quĩrãca bia ɓamārēã. Maǎbe waa ɓerawaēa.

²² Dadjirãba cawa panaa wērãba warra toɓaɾaɗe pua carea isabe to quĩrĩãbarida. Ara maǎ quĩrãca ne jūma Ācōrēba ocuađara puadeba ɓeaca ɓaa. Maǎ carea isabe bia ɓe quĩrĩã ɓaa. Ācōrēba ocuada biē beđa ewarideba aba ididaa mǎwǎ ɓaa. ²³ Maǎ awara Ācōrēba dadjirã cacuara bia ɓamārēã jǎã panamisa dadjirã siđa puadeba panaa. Idji warrarã edabaɾaɗe mǎwǎ oya. Idji Jaureda dadjirãa naãrã diasia wǎrãda idji warrarãda cawaɗamārēã. ²⁴ Ācōrēba dadjirãra ēɗra edađa bērã maǎɾa jǎã panaa. Dadjia jǎã panara waɗibiđa neē panaa. Eropanaɓara ¿cārē cārēã jǎã panacasida? ¿Caiba idjia eroɓa edai carea jǎã ɓai? ²⁵ Baribaɾa dadjirãba jǎã panara waɗibiđa neē panã bērã jūma droa pananeba cawa panaa wǎrãda edađida.

²⁶ Maǎ awara ara dadjiduba ɓaaē panã bērã Ācōrē Jaureba dadjirãra careba ɓaa. Wǎrãda adua panaa sǎwǎ Ācōrēa aride iwidiɗida. Baribaɾa Ācōrē Jaureba dadjia poya jaraɗaca beɗeadeba dadjirã carea Ācōrēa iwidiɓaria. ²⁷ Maǎne Ācōrē dadji so aɓbariba idji Jaureba iwidi ɓara cawa ɓaa, idjia quĩrĩã ɓa quĩrãca idjiderã carea iwidiɓari bērã.

Ācōrēba ne jūmaneba careɓabaria

²⁸ Ācōrēba crĩcha ɓađa quĩrãca idji quĩrĩã beɗa trãsia. Dadjirãba cawa panaa maǎɾarã itea Ācōrēba ne jūmaneba biada obarida. ²⁹ Idjia naēnaeđa cawa ɓasia cairãda idjiderã baida. Ādjirãra ɓasia idji Warra Jesu quĩrãca beɗamārēã. Mǎwǎ idji Warra Jesura djabarã zocārã pananeɓemada dji nabe-maa. ³⁰ Ācōrēba idji Warra Jesu quĩrãca beɗamārēã naēnaeđa ɓađara idjimaa trãcuasia. Idjia trãcuɗara jipa unusia. Idjia jipa ununarãa idji biya quiruɗeɓemada diaya.

³¹ ¿Maǎɾaɗeɓemada sǎwǎ crĩcha panã? Ācōrēra dadjirãare ɓa bērã ¿caiba dadjirãra poyai? ³² Wǎrãda Ācōrēba idji Warra arada wǎgaē basía āteɓaɾa jūma dadjirã carea idu beabisia. Maǎ bērã ¿idjia dadjirãa ne jūma biada Crito ume ābaa diaēca? ³³ ¿Caiba Ācōrēa idjia edađarãda poya biē jarai? Ācōrēba dadjirãra jipa unubarĩa. ³⁴ ¿Caiba dadjirãra beɗeade panana adi? Ni abaɓa mǎwǎ jaraɗaēa Jesucritora dadjirã carea beɗa bērã. Idjira beu ɓaɗada ǎrēbasia. Iɗira Ācōrē jawa araare ɓaa. Mama dadjirã carea Ācōrēa beɗeɗa djuburia ɓaa.

³⁵ ¿Caiba dadjirāra Crito quĩrĩānebemada poya āyā ʙʌi? Ewari zarea zebʌʌde, bia mĩga panʌne, ēberārāba dadjirā biē odi carea ēpē panʌne, jarraba zebʌʌde, cacuade jʌni carea neē panʌne, minijichiade panʌne, ēberārāba bea quĩrĩā panʌne ni abaʌba dadjirāra Crito quĩrĩānebemada poya āyā ʙʌēa. ³⁶ Ācōrē Bedeade nāwā ʙʌ ʙʌa:

Ewariza ʙʌ carea दौरa bea quĩrĩā panʌa. Oveja beabʌda quĩrāca beadida crĩcha panʌa.†

³⁷ Baribʌʌ Critoba dadjirāra quĩrĩā ʙʌa. Idjideba jūma maʌgʌra dadjirāba poyabadaa. ³⁸⁻³⁹ Maʌ carea mʌa cawa ʙʌa dadjirāda beudibʌʌ wa zocai pananibʌʌ, Ācōrē quĩrĩānebemada jĩga pananaēda. Naʌ ewaride, nubema ewaride bida jĩga pananaēa. Idjaba bajānebema nezocarāba, jairāba, dji droma beaba, naʌ dedaade ʌʌara beaba, naʌ dedaade jewedaara beaba, ni cārē Ācōrēba odadebema bida dadjirāra idji quĩrĩānebemada poya āyā ʙʌdaēa.‡ Ara maʌ quĩrĩāra dadjirā Boro Jesucritodeba unubisia.

9

Ācōrēba israelerā edada

¹ Mʌra Critode bēra wārā bedeada jaraya. Sewa oēa. Ācōrē Jaureba mʌ sođe naʌ bedeara wārā arada cawabi ʙʌa.

²⁻³ Naʌda jaraya: mʌ ēberārā judiorā carea ewariza bio sopua ʙabaria. Ādjirāra Ācōrē ume biē panʌnebemada poya bia ʙʌibara, mʌda ādjirā cacuabari Critodebemada jĩga becasia.

⁴ Ādjirāra Israeldebemaa. Ācōrēba ādjirāra naārā edasia idji warrarāda beadamārēa.* Idji quĩrāwārēa dorrodorroda ādjirāa unubisia.†

‡ Idji drōā naēnabemarā ume bedeā ʙʌsia.‡ Idji ley sida Moisedeba ādjirāa diasia. Ādjirāa cawabisia idji dede cārēda odida panʌda idjaba jūma idjia diai jarađara ādjirā itea ʙʌsia.

⁵ Ādji drōā naēnabemarāra dji dromarāda beasia. Ādjirāneba Critora naʌ djarade zesia. Idjidra jūmarā Ācōrēa. Idjibʌʌ dadjirāba ewariza bia bedeadeida panʌa. Bia ʙʌa māwā ʙaida.

⁶ Mʌa jaraē ʙʌa Ācōrēba israelerā itea oyada adara oē ʙʌda. Ātebʌʌ mʌa jara ʙʌa jūma Israeldeba yōpedadara Ācōrē quĩrāpita israelerāēda.

⁷ Idjaba jūma Abrahaʌneba yōpedadara Ācōrē quĩrāpita Abrahaʌ warrarā araēa. Ācōrēba Abrahaʌa nāwā jarasia: “Mʌa warrarā diai jarađara ʙʌ warra Isadeba zedia.”§ ⁸ Maʌ bedeaba dadjirāa cawabi

† 8:36 Salmo 44:22. ‡ 8:38-39 Jairā. Griego bedeade nāwā ʙʌ ʙʌa: “Dji dromarāba, jūma poya beaba.” * 9:4 Exodo 4:22. † 9:4 Exodo 40:34-35. ‡ 9:4

Genesi 12:1-3. § 9:7 Genesi 21:12.

ḅḷa jūma Abrahaḷneba naḷ djarade topedadara Ācōrē war-
rarāēda. Ācōrēba diai jarada warrarādrḷ Abrahaḷ warrarā
araa. ⁹ Ācōrēba Abrahaḷa diai jarada bedeara naḷgḷa: “Za
zei poade ara naḷ ewari quīrāca mḷra wayacusa zeya. Maḷne
Saraba warrada to erobaya.”*

¹⁰⁻¹² Maḷ awara Ācōrēba cawabisia idjia eda quīrīā ḅḷda ed-
abarida. Idjaba cawabisia ni abaḷda edacada ādjia o panḷra
bia unu ḅḷ bērā ātebḷḷḷ edabaria idjia trḷna bērā. Nāwā
cawabisia: Rebecaba mīguisoda tosia. Dji zezara dadji drōā
naēnabema Isa basía. Baribḷḷḷ maḷ warrarā todi naēna idjaba
biada ni cadjiruada odi naēna Ācōrēba Rebecaa jarasia: “Dji
nabemada dji tēābema jḷwaeda baya.”† ¹³ Maḷ carea Ācōrē
Bedeade nāwā ḅḷ ḅḷa: “Mḷa Jacoboda quīrīāsia, maḷne Esaúra
unu amasia.”‡

¹⁴ ¿Maḷnebemada sāwā crīcha panḷ? ¿Ācōrēba jipa ocada
crīcha panḷca? ¡Māwāéa! ¹⁵ Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:
Mḷa quīrā djuburia quīrīā ḅḷ ēberāda quīrā djuburiaya id-
jaba mḷa quīrīāneba careba quīrīā ḅḷ ēberāda quīrīāneba
carebaya. §

¹⁶ Wārāda Ācōrēba edabḷḷḷ ēberāra edacaa maḷ ēberāba o
ḅḷda bia unu ḅḷ bērā ni dji ēberāba māwā quīrīā ḅḷ bērā.
Ātebḷḷḷ idjia quīrā djuburia quīrīā ḅḷdrḷ edabaria. ¹⁷ Ācōrē
Bedeade idjia Egiptodebema boroa jaradada nāwā ḅḷ ḅḷa:
Mḷa ḅḷra dji boroda ḅḷasia ḅḷ mīgabi ḅḷdeba mḷ ḷḅḷada unubi
carea. Māwā mḷra jūma naḷ ējūāne trḷ ḅḷga baya.*

¹⁸ Maḷba cawabi ḅḷa Ācōrēba abaḷda quīrā djuburia quīrīā
ḅḷḅḷḷ māwā obarida idjaba abaḷda cḷwḷḷḷ zarea ḅḷ quīrīā
ḅḷḅḷḷ māwā ḅḷabarida.

¹⁹ Maḷ bedea carea abaḷba nāwā jaraisicada: “Ācōrēba
māwā obari bērā ¿cārē cārēā dadjirāra bedeade panḷana a ḅḷ?
¿Idjia dadjirā ḅḷda quīrāca panḷēca?” ²⁰ Baribḷḷḷ dji māwā
bedea ḅḷra ¿cai māwā Ācōrēba bedei carea? Zocoba dji caḷaa
jaraida ḅḷca: “ḅḷa ¿cārē cārēā mḷra jāwā osi?” ²¹ ¿Dji egoro
cabariba o quīrīā ḅḷ quīrāca oiē ḅḷca? ¿Aḅari egoroba zoco
ewari droma careabemada, baridua ewari careabema sida
oida ḅḷēca?

²² Ara maḷ quīrāca Ācōrēba o quīrīānada osia. Ēberārāba
cadjirua o panḷ carea Ācōrēba idji quīrūbideba idjaba
idji ḷḅḷadeba cawa opeḷa tḷḅḷ uruade ḅatabueida ḅasia.
Baribḷḷḷ ādjia cadjirua o panḷra jūma droasia. ²³ Māwā
droasia idji biya quiru waibḷa ḅḷdebemada idjia quīrā
djuburia ḅḷ ēberārāa cawabi carea. Ādjirāra idjia naēna

* 9:9 Genesi 18:10,14. † 9:10-12 Genesi 25:23. ‡ 9:13 Malaquia 1:2-3.

§ 9:15 Exodo 33:19. * 9:17 Exodo 9:16.

edasia idji bia quirudebemada erobeadamārēã. ²⁴ Dadjirāra maļ ēberārānebemaa. ΛCΛΓΛ judiorāa idjaba ḶCΛΓΛara judiorāéa. BaribΛΓΛ Ācōrēba jūma dadjirāra trāsia. ²⁵ Ācōrēba jaradada Osea cartade nāwā bΛ bΛa:

Mā puruē badada mā puruada aya. Mļa quĩrĩáé baða puruda
mļa quĩrĩá bΛ puruada aya.†

²⁶ Idjaba nāwā bΛ bΛa:

Mļa jarasia bārāra mā ēberārāéda.

Māwā jaradama mļa bārāra mā warrarāana aya.‡

²⁷⁻²⁸ Idjaba Isaíaba israelerānebemada nāwā jarasia:

Israelerāra zocārā panΛa pusa ĩbΛ quĩrāca. Māwāmĩna ādjirāra
zocārāébe ēdrΛdia dadjirā Boro Ācōrēba naļ ējũāne
beara isabe jūma cawa oi bērā.§

²⁹ Idjaba maļ naēna Isaíaba nāwā jarasia:

Dadjirā Boro jūma poya bΛba dadji israelerāra ḶCΛΓΛ zo-
cai bΛdaēbara, Sodomanebemarā, Gomorradebemarā
quĩrāca ni aba bida neē bacasia.*

Judiorāba Crito ĩjānaē panΛnebema

³⁰ ¿Maļba cārēda jara bΛ? Judiorāéba jΛΓΛdaca basía Ācōrē
quĩrāpita jipa beadi carea. BaribΛΓΛ Critora ĩjāpedada bērā
Ācōrēba ādjirāra jipa unusia. ³¹ Maļne israelerāba Ācōrē
quĩrāpita jipa beadi carea leydeba jΛΓΛ pananamĩna Ācōrēba
jipa unuē basía. ³² ¿Cārē cārēã ādjirāra jipa unuē basi? Jipa
unuē basía Crito ĩjāni cāyābara ādjia o panΛneba idji quĩrāpita
jipa beadi carea jΛΓΛ panana bērā.† Wārāda ādjirāba Critora
ĩjānaē basía mōgarade tēnedrΛbΛda quĩrāca. ³³ Ācōrē Bedeade
maļnebemada nāwā bΛ bΛa:

Ūrĩnadia. Mļa Sioļ purude de oi careabema mōgarada
bΛbΛΓΛa.‡

Maļ mōgarade ēberārāra tēnedrΛdapeda baedia. BaribΛΓΛ idji
ĩjā bΛba idji quĩrĩábe ĩjā baēa.§

10

¹ Djabarā, mļa soðeba quĩrĩá bΛa Ācōrēba israelerāra ēdra
edaida. Maļ carea mļa Ācōrēa iwidi barbaria. ² Mļa jaraya
ādjirāba Ācōrēra wārāda ēpē quĩrĩá panΛda. Māwāmĩna Ācōrēba
quĩrĩá bΛdebemada āĩ crĩcha panΛa. ³ Ācōrēba sāwā ēberārā
jipa unubarida ādjirāba cawaðacaa. Maļda igaradapeda ara
ādjia o panΛneba jΛΓΛ panΛa Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea.

† 9:25 Osea 2:23. ‡ 9:26 Osea 1:10. § 9:27-28 Isaía 10:22,23. * 9:29 Isaía 1:9.

† 9:32 Ādjia o panΛneba. Griego bededeade ḶCΛΓΛ cartade nāwā bΛ bΛa: “Ācōrēba Moisea diada ley ĩjā o panΛneba.” ‡ 9:33 Sioļ purura idjaba Jerusaleā abadaa.

§ 9:33 Idji quĩrĩábe ĩjā baēa. Griego bededeade bΛ bΛa: “Peraēa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6.

⁴ BaribΛΓΛ Crito ijābΛdara Ācōrēba jipa unubaria. Mañ bēřā ley ijā o panΛneba jipa beadi carea waa jaΓΛdiē panΛa.

⁵ Moiseba bΛasia sāwā ēberārāra Ācōrēba diada leydeba poya jipa beadida. Nāwā bΛasia: “Ēberāba nañ leyba jara bΛra ijā o baibΛΓΛ, zocai baya.”* ⁶ BaribΛΓΛ Crito ijābΛΓΛda Ācōrēba jipa unubaria. Mañ ēberāba jarabaria: “BΛ sode crīcharādua abaΛda bajānaa wāida bΛda Crito nañ duċaa zebi carea. ⁷ Crīcharādua abaΛda beudarā panabadamaa wāida bΛda Crito Ārēbabi carea.” ⁸ BaribΛΓΛ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “BΛa Ācōrē bedeara cawaicha bΛa.† BΛ iteba idji bedeara jaraida bΛa idjaba bΛ sodeba ijāida bΛa.”‡ Idji bedeara daiba nāwā jaradia panΛa jūmarāba ijānamārēā: ⁹ bΛ iteba Jesura jūmarā Boroada aibΛΓΛ, idjaba Ācōrēba idjira Ārēbabisida bΛ sodeba ijāibΛΓΛ, Ācōrēba ēdΓΛ edaya. ¹⁰ Wārāda abaΛba sodeba ijāibΛΓΛ, Ācōrēba jipa unuya. Iteba Jesura jūmarā Boroada aibΛΓΛ Ācōrēba ēdΓΛ edaya.

¹¹ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Idji ijā bΛba idji quīrīābe ijā baēa.”§ ¹² Ācōrēra jūmarā Boro bēřā judiorāra, judiorāē sīda abarica obaria. Idjīa quīrā djuburia iwidibΛdara bio carebabaria. ¹³ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Dadjirā Boro Ācōrēa quīrā djuburia iwidibΛdara jūma ēdΓΛ edaya.”*

¹⁴ BaribΛΓΛ ēberārāba wađi dadjirā Boro Jesucrito ijānaē panΛne ķsāwā idjīa quīrā djuburiada iwididi? Idjidebemada wađi ūrīnaē panΛne ķsāwā ijāni? Idjaba ni abaΛba ādjīa jaradiade wāēbΛΓΛ ķsāwā idjidebemada ūrīni? ¹⁵ Ācōrēba ni abaΛda diabueēbΛΓΛ, ķsāwā jaradiade wāni? Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Bedeā bia jarade zebΛdara bio bia bea.”†

¹⁶ BaribΛΓΛ jūma judiorāba bedeā bia Critodebemada ijānaē basīa. Isaía cartade nāwā bΛ bΛa: “Mā Boro, daiba jara-pedadara ķcaiba ijāsi?”‡ ¹⁷ Wārāda ēberārāba Critodebemada naārā ūrīnida panΛa poya ijāni carea.§ ¹⁸ BaribΛΓΛ māa iwidīya: ķJudiorāba mañ bedeara ūrīnaē basica? Wārāda ūrīsidāa. Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa:

Idjidebemada jūma nañ ējūāne jarasīdaa. Mañ bedeara tΛmΛeda jara wāsīdaa.*

* **10:5** Levitico 18:5. † **10:8** BΛa Ācōrē bedeara cawaicha bΛa. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Idji bedeara bΛ caita bΛa.” ‡ **10:8** Deuteronomio 30:14. § **10:11** Idji quīrīābe ijā baēa. Griego bedeade bΛ bΛa: “Peraēa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6.

* **10:13** Joel 2:32. † **10:15** Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Bedeā bia jarade zebΛda jūrā bio bia queċea.” Isaía 52:7. Griego bedeade ācΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Necai bai bedeā jarade zebΛdara.” ‡ **10:16** Isaía 53:1. § **10:17** Critodebema. Griego bedeade ācΛΓΛ cartade bΛ bΛa “Ācōrē Bedea.” * **10:18** Salmo 19:4.

19 Māa wayacusa iwidiya: ¿judiorāba mañ beđeara cawadaca basica? Māē, cawasidaa judiorāéba cawapedada quĩrāca. Mañ carea Moiseba Ācōrēneba judiorāa naārā jarasia: Māa edadaē puru careba b̄ldeba m̄la bārāra jiwaida b̄laya m̄lda quĩrĩānamārēā.

Mā adua bađa puru careba b̄ldeba m̄la bārāra quĩrūbigaya m̄lda quĩrĩānamārēā.†

20 Idjaba Isaíaba Ācōrēneba ne wayaa neē nāwā jarasia: Mā jaradaē pananaba m̄ra unusidaa. Mānebema iwidiđāē pananarāa ara m̄djidebemada cawabisia.‡

21 Baribara israelerānebemada Isaíaba Ācōrēneba nāwā jarasia:

Ewariza m̄la jawa wabadjia ēberārā cawara zarea bea, m̄ ĩjāē beara m̄maa zedamārēā.§

11

Acara judiorāba Crito ĩjāpedada

1 Mañ carea m̄la naāda iwidiya: ¿Ācōrēba israelerā idji ēberārāda igarasica? ¡Māwāéa! Māda israelerānebema, Abrahāñ ēberārānebema, Benjamiñneba yōnaa. 2 Ācōrēba naēna israelerāra edasia idji puruda bamārēā. Mañ bērā ādjirāra igaraē b̄la. Bārāba Ācōrē Bedeade Eliādebema b̄lada cawa panla. Eliāba Ācōrēba israelerāra nāwā biē jarasia. 3 “Mā Boro, b̄ldeba beđeabadarāda jūma quenasidaa idjaba b̄la animarā babue diabadada jūma ārĩsidaa. Ababe m̄dra b̄la, baribara m̄ sida beadi carea jara panla.”* 4 Mañne Ācōrēba nāwā panusia: “Māa siete mil ēberārāda m̄ itea waga erobla. Ādjirāra Baal quĩrāpita chĩrāborode barru cobeadaca.”† 5 Ara mañ quĩrāca nañ ewaride bida Ācōrēba idji biadeba dai judiorāda zocārāébe edasia idjiderāda beadamārēā. 6 Māwā Ācōrēba idji biadeba edasibara, daiba o panla carea edaē basía. Daiba o panla carea edadabara, māwāra idji biadeba edaē bacasia.

7 ¿Mañnebemada sāwā crīcha panla? Israelerāba Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea jara pananamīna jipa beadaē basía. Baribara israelerā zocārāē panlaba ĩjāsidaa, Ācōrēba edada bērā. Ādjirāda Ācōrēba jipa unusia. Waabemarāba ĩjā quĩrĩānaē basía. 8 Ācōrē Bedeade nāwā b̄l b̄la:

Ācōrēba ādjirā crīchara b̄lasia poya cawarānamārēā, ādji dauba ununara poya cawarānamārēā,

† 10:19 Deuteronomio 32:21. ‡ 10:20 Isaía 65:1. § 10:21 Isaía 65:2. * 11:3 1 Rey 19:10,14. † 11:4 1 Rey 19:18.

idjaba ādji cλwλrλba ūrīnara poya cawarānamārēā. Ādjirāra wadibida ara māwā panλa.‡

9 Idjaba judiorā boro Daviba maλgλdebemada Ācōrēa jarasia: Ādjirā bia ne cobλda carea idu crīchabidua bλa cawa oēda. Māwā āduba cūrūgadia animarā jidabadade edaa baebλda quīrāca. Maλne ādjirāra cawa odua.

10 Ādjirāra dauberrea bea quīrāca bλdua ādjia unu panλra cawarānamārēā. Idjaba ewariza bia mīgabidua.§

Ācōrēba judiorā ē ēdra edada

11 Naλda māa iwidiya: ¿judiorāba Critora igarasida bērā abeda waa Ācōrē ume poya bia beadaēca? * ¡Māwāēa! Ātebλrλ Crito igarapedada bērā Ācōrēba judiorāēda ēdra edabaria. Māwā judiorāra jiwaida beadapeda idjida quīrānia.

12 Judiorāba Crito igarapedada bērā ādjirā cāyābara Ācōrēba jūma naλ ējūānebema judiorāēra bio careba bλa. Maλ bērā judiorā wayacusa Ācōrē ume bia panebλda ewaride ¿Ācōrēba jūmarāda biara carebaēca?

13 Māa judiorāēa ne jaraya. Ācōrēba māra bārāmaa diabuesia jaradia bamārēā. Maλda māa jūma jipa o quīrā bλa.

14 Māa judiorāēa jaradia bλdeba quīrā bλa mā ēberārā judiorā bida maλ bedeara ūrī quīrānida jiwaida panλ quīrāca. Māwā Ācōrēba ādjirāra λcλrλ ēdra edaya. 15 Ācōrēba judiorāra igarada bērā λcλrλ naλ ējūānebemarāra idji ume bia bλasia. Maλ bērā Ācōrēba judiorā wayacusa bia edabλrλde ¿cārēda sāwāi? Ādjirā sida beudarā quīrāca pananada Ācōrē ume zocai beadia.

16 Trigo naārā ewabλdade paλda ocuadapeda maλ paλnebemada Ācōrēa aba diadibλrλ, waabema paλ sida Ācōrēnea. Ara maλ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide bada bērā. Idjaba bacuru carrada bia bλbλrλ, dji jλwate sida bia beaa. Ara maλ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide bada bērā.

17 λcλrλ judiorāra Ācōrēnebemada jīga panesidaa olivo bacuru jλwate tētacuada quīrāca. Bārā judiorāēra Ācōrē neē panesidaa olivo bacuru iduba mēā warida quīrāca. Baribλrλ λcλrλ bārā judiorāēra λcλrλ judiorā cacuabari Ācōrē ēberārāda panesidaa iduba mēā warida olivo bacuru jλwatera dji tētacuadade cara bλcuada quīrāca. Māwā idira Ācōrēba bārā

‡ **11:8** Isaía 29:10. § **11:10** Bia mīgabidua. Griego bedeade nāwā bλ bλa: “Ādji ēcarrara jūrēā bλdua.” Salmo 69:22-23. * **11:11** Griego bedeade nāwā bλ bλa: “¿Judiorāra tēnedrλdapeda abeda baesidaca?”

sida careba ɓɓa judiorã careba ɓada quĩrãca.† 18 Baribɓɓa crĩcharãnadua bãrã judiorãera judiorã cãyãbara Ācõrẽ quĩrãpita biara ɓeada. Quĩrãnebadadua bãrãra dji carradeba zocai panɓda. Dji carrara bãrãneba zocai ɓɓã.

19 Āĩbẽrã bãrã judiorãẽba crĩchadısicada Ācõrẽba judiorãra igarasida bãrãda ãdjirã cacuabari edai carea. 20 Wãrãda mãwã ɓɓa. Baribɓɓa Ācõrẽba ãdjirãra igarasia Critoda ĩjãpedadaẽ bẽrã. Mãbe bãrãda edasia Critoda ĩjãpedada bẽrã. Mã carea bãrãra judiorã cãyãbara biara ɓeada crĩcharãnadua, ãtebɓɓa Ācõrẽra waya pananadua. 21 Judiorãba ĩjãnaẽ panɓ carea Ācõrẽba ãdjirãra igarasia bacuru jɓwate tẽtacuabɓɓa quĩrãca. Ara mã quĩrãca bãrã judiorãẽba ĩjãnaẽbɓɓa, Ācõrẽba bãrã sida igaraya.

22 Bio crĩchadadua sãwã Ācõrẽba idji biadeba carebabarida idjaba sãwã cawa obarida. Judiorãba ĩjãpedadaẽ bẽrã Ācõrẽba cawa opeɗa ãdjirãra igarasia. Mãne bãrã judiorãera idji biadeba careba ɓɓa idjaba careba ɓaya. Baribɓɓa mãneba pananida panɓa. Bãrãba ĩjã pananaẽbɓɓa, Ācõrẽba bãrã sida cawa opeɗa igaraya bacuru jɓwate tẽtacuabɓɓa quĩrãca. 23 Idjaba judiorã Crito ĩjãnaẽ pananaba ĩjãnibɓɓa, Ācõrẽba ãdjirãra wayacusa bia edaya dji jɓwate tẽtadade wayacusa cara ɓɓabɓɓa quĩrãca. Idji ɓɓadeba mãwã poya oya. 24 Wãrãda bãrã judiorãera olivo bacuru iduɓa mẽã wariɗa quĩrãca panasidaa. Ācõrẽba mã bacurudebemada tẽtacuapeɗa olivo bacuru uɗade cara ɓɓacuasias. Mãwã ɓaiẽ ɓɓamĩna Ācõrẽba osia. Mã bẽrã ɗjudiorãra wayacusa poya edaẽca dji uɗa bacuru jɓwata wayacusa cara ɓɓacuabɓɓa quĩrãca?

Ācõrẽba jũma israelerã ẽdra edaidebema

25 Djabarã, mã quĩrã ɓɓa Ācõrẽba naẽna cawabiẽ ɓadada bãrãba cawaɗida. Mãwã judiorã cãyãbara biara ɓeada crĩchadaẽ. Ācõrẽba naẽna cawabiẽ ɓadara naɓɓa: zocãrã judiorãda ɓɓabɓɓa zarea panesidaa idjaba ɓɓabɓɓa zarea panenia ɓɓa jũma dji Crito ĩjãnida panɓ judiorãẽba ĩjãɓɓadaa. 26 Mãwãnacarea Israel purura Ācõrẽba jũma ẽdra edaya. Ācõrẽ Bedeade nãwã ɓɓ ɓɓa:

Dadjirã Ẽdra Edabarira Sioɓ purudeba zeya.‡

Idjia Jacobodeba yõpedadarãba cadjirua opeɗadara jũma quĩrãdoaya.

† 11:17 Ācõrẽba bãrã sida careba ɓɓa judiorã careba ɓada quĩrãca. Griego bedeade nãwã ɓɓ ɓɓa: “Bãrã sida bacuru ɓa dji carradeba ze ɓɓdeba bia panɓa.”

‡ 11:26 Sioɓ purura idjaba Jerusaleɓ abadaa.

27 M̄la ādjirā ume bedea b̄adara oya. Ādjia cadjirua opeḍadara quĩrādoaya.Š

28 Judiorāba bedea bia Jesudebemada igara pan̄ b̄ērā Ācōrē ume dji quĩrūa. Maļ b̄ērā bārā judiorāéra Ācōrē ēberārāda poya beadia. Baribara Ācōrēba ādjirā drōā naēnabemarāra edada b̄ērā wadibida quĩrā b̄la. 29 Wārāda Ācōrēba diadara jārīcaa. Idjia tr̄nara igaracaa. 30 Bārā judiorāéba naēna Ācōrēra ĩjānaca basía. Baribara judiorāba ĩjānaē pan̄ b̄ērā idira Ācōrēba bārāra quĩrā djuburia b̄la. 31 Ādjirāba idira ĩjānaca nocoarebema ewaride Ācōrēba quĩrā djuburiamārēā bārā judiorāé quĩrā djuburia b̄ quĩrāca. 32 Wārāda Ācōrēba iduaribisia jūmarāda cawara zarea beadamārēā. Māwā jūmarāda quĩrā djuburiaya.

33 Ācōrēra bio ne cawa b̄la idjaba crīcha cawa b̄la.

Idjia oi crīcha b̄ara ni abaaba poya cawadaēa. Idjia o b̄la sida poya cawadaēa.

34 ¿Caiba Ācōrē crīchara cawa b̄la? ¿Caiba idjía crīchada jaradiabari?

35 ¿Caiba Ācōrēba ne diasia jēda diamārēā?

36 Ācōrēb̄ara ne jūmada osia. Ne jūmada idjideba b̄la idjaba idji itea b̄la.

Dadjirāba ewariza idjía bia beḍadida pan̄la. Bia b̄la māwā baida.

12

Ācōrē itea beadaḍua

1 Maļba djabarā, Ācōrēba bārāra quĩrā djuburiada b̄ērā, m̄la bārāba bedea djuburiaya ara bādjida Ācōrēba diadamārēā. Idji itea bia beadaḍua bārāra bia unumārēā. Māwā bārāba wārāda idji itea bia odia. 2 Naļ ējūānebemarāba quĩrā pan̄ quĩrāca nībarānada, āteb̄ara crīcha djiwidi Ācōrēba dia b̄deba jipa nībaḍada. Māwā Ācōrēba quĩrā b̄ara bārāba cawadia. Jūma idjia quĩrā b̄ara bia b̄la, jipa b̄la, idjaba idjia bia unu b̄la.

3 Ācōrēba idji biadeba m̄ra b̄asia idji itea ne o bamārēā. Maļ b̄ērā m̄la bārā naļda jaraya: ni abaaba crīchaiē b̄la ara idjida dji dromaara b̄ada. Bārāba Critora ĩjāpeḍada b̄ērā Ācōrēba bādjiza awara awara diasia ne oḍamārēā. Maļ b̄ērā idjia diaḍa quĩrāca bādjia o pan̄nebemada jipa crīchaḍada.

4 Dadjia cacuara aba b̄amīna dadjia cacuaḍe zocārā eropan̄la, jawada, jīrūda, boroda, ne jūmaa. Baribara dadjia cacuaḍe beaba abarida odacaa. 5 Ara maļ quĩrāca dadjirāra zocārā pan̄mīna, Crito ume pan̄ b̄ērā cacua aba b̄ quĩrāca pan̄la. Māwā dadjirā jūmarāda cacua abaḍe ābaa pan̄la.

⁶ Ācōrēba idji biadeba dadjirāza ne ođamārēã awara awara diasia. Idjia ḶCΛΓΛA diasia idjideba bedeadamārēã. Māwã diasibΛΓΛ, ādjia wārāda ĩjã panΛneba māwã bedeadaida panΛA. ⁷ Idjia ḶCΛΓΛA diasia djārã carebadamārēã. Māwã diasibΛΓΛ, djārãra carebadida panΛA. Idjia ḶCΛΓΛA diasia idji bedeada jaradiadamārēã. Māwã diasibΛΓΛ, idji bedeara jaradiadida panΛA. ⁸ Idjia ḶCΛΓΛA diasia djabarã careba panΛneba biara ĩjānamārēã. Māwã diasibΛΓΛ, djabarãra carebadida panΛA biara ĩjānamārēã. ΛCΛΓΛA diasia ne dia panΛneba djārã carebadamārēã. Māwã diasibΛΓΛ, sobiadeba diadida panΛA. ΛCΛΓΛA diasia djabarã boroda beadamārēã. Māwã diasibΛΓΛ, quĩrãcuíta jipa o beadida panΛA. Idjaba ḶCΛΓΛA diasia djārã quĩrã djuburiadamārēã. Māwã diasibΛΓΛ, ḶASriɔdeba quĩrã djuburiadida panΛA.

⁹ Sodeba dji quĩrĩã beadadua. Jūma cadjiruara igaradadua. BiadrΛ ēpēnadua. ¹⁰ Wārã quĩrĩāneba dji quĩrĩã beadadua. Crĩcha biadeba dji waya beadadua idjaba djārāda biara crĩchadadua. ¹¹ Coa bearānadua, ātebΛΓΛ zoquea beadadua. Dadjirã Boro Jesuba quĩrĩã ḶΛra sodeba jūma ođadua. ¹² Ācōrēneba ne edadida cawa panΛ bērã ḶASriɔda beadadua. Bia mĩga panΛne droadadua. Ewariza Ācōrēa iwididadua. ¹³ Ācōrē ēberārã dji ne neẽ quedeara carebadadua. Bārã dede zebΛdara bia edadadua.

¹⁴ Bārã biẽ odi carea ēpē bearãa bia jaradadua. Wārāda biyabΛΓΛ jaradadua. Biẽ beadida jararānadua. ¹⁵ ḶASriɔda bea ume ḶASriɔda beadadua. Sopua bea ume sopua beadadua. ¹⁶ Jūmarã ume bia beadadua. Djārã cāyābara biara beada crĩcharānadua, ātebΛΓΛ mĩã djuburi quede a ume bia beadadua. Crĩcharānadua bārāba djārã cāyābara biara cawa panΛda.

¹⁷ AbaΛba bārāda biẽ oibΛΓΛ, abari quĩrãca orānadua. Jūmarã quĩrãpita biada ođadua. ¹⁸ Bārãareba jarΛdada jūmarã ume necai panani carea. ¹⁹ Djabarã, abaΛba bārāda biẽ osira abarica biẽ orānadua. ĀtebΛΓΛ iduaribidada Ācōrēba cawa omārēã. Ācōrē Bedeade nāwã ḶÁ ḶΛA: “MḶabΛΓΛ cadjirua o beara cawa oya. MḶabΛΓΛ cawa oya ādjia cadjirua opeđada quĩrãca.”* ²⁰ Idjaba Ācōrē Bedeade nāwã ḶÁ ḶΛA: “ḶΛ dji quĩrũda jarra ḶΛde ne cobidua. Opichia ḶΛde baido diadua. Māwã oibΛΓΛ, idjira bio peraya.”† ²¹ AbaΛba bārāda biẽ o baibΛΓΛ abarica orānadua. ĀtebΛΓΛ bia ođadua idjira perapeđada idjia biẽ o ḶΛra idu ḶΛmārēã.‡

* **12:19** Deuteronomio 32:35. † **12:20** Bio peraya. Griego bedeade nāwã ḶÁ ḶΛA: “ḶΛbΛdauda idji boro Ḷrā ḶΛya.” Proverbio 25:21-22. ‡ **12:21** Griego bedeade nāwã ḶÁ ḶΛA: “Cadjirúa idu poyabirãdua, ātebΛΓΛ ḶΛA bia o ḶΛdeba cadjiruara poyadua.”

13

Dji bororã jawaeda beadadua

¹ Jūmarāda naļ ējūānebema bororã jawaeda beadida panla Ācōrēba bāda bērã. Neēa Ācōrēba bādaēra. ² Maļ bērã naļ ējūānebema bororã igara baba Ācōrēba bāda igara bla. Dji māwã igara beara ādji boroba cawa oya. ³ Wārāda jipa o beaba ādji boroba cawa oida wayadaca, ātebala cadjirua o beabala wayabadaa. Maļ bērã bārã bororã ume ne wayaa neē ba quĩrã panbala, biada odadua ādjia bia ununamārēã. ⁴ Wārāda bārã bororāra Ācōrēba idji nezocarã quĩrãca bāsia bārāda carebadamārēã. Baribala bārãba cadjiruada odibala, ādjida wayadadua wārāda bio cawa odida panla bērã.* Ādjira Ācōrē nezocarã quĩrãca panla cadjirua o beara cawa odi carea. ⁵ Maļ bērã bārāra naļ ējūānebema bororã jawaeda beadida panla cawa orānamārēã. Maļ awara ādjirã jawaeda beadida panla, cawa panla bērã māwã baira jipa bāda. ⁶ Maļ carea bārãba parata diadida panlra bārã bororāa diabadaa. Jūma dadjirã druara ādjide ba bērã idjaba ādjirāra Ācōrē nezocarã quĩrãca panla bērã, bārãba maļ paratara diadida panla.

⁷ Jūmarāa diadadua bārãba ādjiza diadida panla quĩrãca. Bārã bororāa parata diadida panlra diadadua. Bārãba wayadida panlra wayadadua. Bārãba bia jaraedida panlra bia jaraedadua.

⁸ Bārãba diai bara panbala, jēda diadaē bearānadua. Ababe dji quĩrã beadadua. Djārã quĩrã baba jūma Ācōrēba Moisea diada leyra ijã o bla. ⁹ Maļ leyba jara bla: “Daunemarādua, mĩā bearādua, ne drarādua, djārãba erobala awuarādua.”† Maļra idjaba jūma maļ leyba jara ba sida naļ crīcha abalaba jūma jara bla: “Djārāra quĩrãdua ara bādji quĩrã ba quĩrãca.”‡ ¹⁰ Quĩrã erobala djārāra biē ocaa. Djārã quĩrã bāde jūma Ācōrēba Moisea diada leyra ijã o bla.

¹¹ Jūma maļgala o pananadua cawa panla bērã naļ ewarira sãwã bāda. Arāmanadua. Waa cãĩ bearānadua. Dadjirã naļ ējūā cadjiruadebema ēdrādi ewarira caitaara bla dadjia naārã ijāpedada cãyābara. ¹² Naļ ewari cadjiruara jōbodoa diamasi nūmanada ānadrābodo quĩrãca. Maļ bērã dadjirāba cadjiruada idu bādpeda biada odida panla. Māwã dadjirāra cadjiruadebemada jūma jūātrā beadia sordaoba jūātrābariba idji cacua jūātrā erobala quĩrãca. ¹³ Dadjirāra quĩrãipa nībadida panla āsa nībabada quĩrãca. Bāsrīda obadaē beu nībadiē panla, auēuada o nībadiē panla, caicaya beadiē panla, idjaba

* **13:4** Wārāda bio cawa odida panla. Griego bedeaē nãwã ba bla: “Necora idji quĩrãbe erobaca.” † **13:9** Exodo 20:13-15,17. ‡ **13:9** Levitico 19:18.

djārāba erob_Λ carea biē crīchadiē pan_{ΛΛ}. ¹⁴ Āteb_{ΛΓΛ} dadjirā Boro Jesucrito nībaēa quīrāca nībadadua. Naļ djaraba cadjirua o quīrīā b_Λra iduaribirānadua.

14

Djabarā biē jaradiē pan_Λ

¹ Djaba aba_Λba dadjia Jesucrito iĵā pan_Λnebemada waēi bio adua b_Λb_ΛΓ_Λ, idjira bia edaēadua. Barib_ΛΓ_Λ idjia adua b_Λdebema carea idji ume caicayarānadua. ² Mā_Λ naēda jara b_ΛΛ: āc_ΛΓ_Λ djabarāba cawa pan_{ΛΛ} ne jūmada codida pan_Λda. Barib_ΛΓ_Λ āc_ΛΓ_Λ djabarāba dadjia Jesucrito iĵā pan_Λnebemada waēi bio adua pan_Λ bē_Λrā crīcha pan_{ΛΛ} ababe néudebemada codida pan_Λda. ³ Barib_ΛΓ_Λ ne jūma cobariba ne jūma cocada igaraiē b_ΛΛ. Idjaba ne jūma cocaba ne jūma cobarida biē jaraiē b_ΛΛ, umena Ācōrēba edaēa bē_Λrā. ⁴ Ķ_ΛΓ_Λ cai māwā djārā nezocada biē jarai carea? Idji borob_ΛΓ_Λ jaraya bia o b_Λda wa biē o b_Λda. Barib_ΛΓ_Λ dadjirā Boro Ācōrēba jaraya jūma idji nezocarāba bia o pan_Λda, idji b_ΛΛaēba careba b_Λ bē_Λrā bia o pananamārēā.

⁵ Idjaba āc_ΛΓ_Λ djabarāba crīcha pan_{ΛΛ} āc_ΛΓ_Λ ewarira ewari dromada. āc_ΛΓ_Λ djabarāba crīcha pan_{ΛΛ} ewarira jūmaena abarida. Barib_ΛΓ_Λ ādjiza soēba crīcha pan_Λ quīrāca odida pan_{ΛΛ}. ⁶ Ewari droma waga b_Λba dadjirā Boro Ācōrē itea māwā o b_ΛΛ.* Ne jūma cobariba māwā cobarida dadjirā Boro Ācōrēra waya b_Λ bē_Λrā. Maļ carea ne cob_ΛΓ_Λde idjia Ācōrēa bia b_ΛΛaēa abaria. Idjaba ne jūma cocaba māwā cocaa dadjirā Boro Ācōrēra waya b_Λ bē_Λrā. Maļ carea ne cob_ΛΓ_Λde idjia biēa Ācōrēa bia b_ΛΛaēa abaria.

⁷ Ni aba_Λda ara idji itea zocai b_Λēa. Idjaba ni aba_Λda ara idji itea beuēa. ⁸ Zocai pan_Λne dadjirā Boro Ācōrē itea zocai pan_{ΛΛ}. Idjaba beusidara dadjirā Boro Ācōrē itea beudia. Māwā zocai pan_Λne wa beub_Λdaēe biēa dadjirā Boro Ācōrēnea.

⁹ Critora beusia beudarā Boro bai carea. Idjaba ārēbasia zocai bea Boro bai carea. ¹⁰ Maļ bē_Λrā Ķcārē cārēā b_Λ djabada biē jara b_Λ? ĶCārē cārēā idjira igara b_Λ? Jūma dadjirāra Ācōrē quīrāpita panania dadjiza opeēadara cawa omārēā.† ¹¹ Ācōrē Bedeade nāwā b_Λ b_ΛΛ:

Dadjirā Boroba nāwā jara b_ΛΛ: māra wārāda zocai b_Λ bē_Λrā wārāneba jaraya jūmarāda

mā quīrāpita chīrāborode cobeādida mā_Λ bia beēaēi carea.

* **14:6** Griego bedeaēe āc_ΛΓ_Λ cartae naļ siēa b_Λ b_ΛΛ: “Ewari droma wagaē b_Λba māwā o b_ΛΛ dadjirā Boro Ācōrē itea.” † **14:10** Ācōrē. Griego bedeaēe āc_ΛΓ_Λ cartae “Crito” b_Λ b_ΛΛ.

Idjaba jūmarāba jaradia m̄ra Ācōrēda.‡

12 Wārāda dadjiza opedadara Ācōrēa jūma jaradia. 13 Maļ bēra djārāba o bΛ carea waa biē bedeadie panΛa. ĀtebΛrΛ sodeba nāwā crīchadida panΛa: dadjia o panΛneba djaba abaΛda cadjiruade baebidibΛrΛ, biara bΛa odaēda. 14 M̄ra dadjirā Boro Jesucrito ume bΛ bēra wārāda cawa bΛa ni abaΛ djicoda cadjirua bΛēda. BaribΛrΛ abaΛba baridua djico coida cadjiruada crīchaibΛrΛ, maļgΛra cocara bΛa. 15 BΛa co bΛdeba bΛ djabada idji sode biē beibΛrΛ, bΛra quīrīāneba nīēa. BΛa co bΛdeba bΛ djaba crīchara ārīrādua Critora idji carea beuda bēra. 16 Bārāba o panΛra biada cawa panΛa. BaribΛrΛ djārāba maļda biē jaradibΛrΛ, orānadia biē bedearānamārēa. 17 Ācōrēba pe erobΛdebemara jaraca cārēda codida panΛda idjaba cārēda dodida panΛda. ĀtebΛrΛ quīrīā bΛa ādjirāba idji Jauredeba jipa o pananida, necai pananida, idjaba bΛsrida pananida. 18 Crito māwā ēpē beara Ācōrēba bia unu bΛa. Ēberāra bida bia unubadaa.

19 Maļ carea jΛrΛdida panΛa djabarā ume necai beadi carea. Māwā dji careba panania biara iĵāni carea. 20 Bārāba co panΛneba Ācōrēba djārā sode odara ārīrānadia. Wārāda Ācōrē quīrāpita jūma djicora bia bΛa. BaribΛrΛ biē bΛa dadjia co panΛneba dewarada cadjiruade baebidida. 21 Biara bΛa nedjara coēda, uva ba doēda, wa ni cārē sida oēda bΛ djabara cadjiruade baebi amaaba.

22 BΛa ne jūmada coida bΛda crīcha bΛbΛrΛ, wa ne jūmada cocara bΛda crīcha bΛbΛrΛ, ababe bΛabΛrΛ Ācōrē ume bΛ crīchara cawaida bΛa. BΛa crīcha bΛ quīrāca djārā oĵo crīchabirādua. Wārāda dadjia o panΛ carea dadjia sode biē crīchadaēbΛrΛ, bio bΛsrida panania. 23 BaribΛrΛ abaΛba nāwā crīchaiscada: “Āibērā naļgΛra cocara bΛa.” Dji māwā crīcha bΛba maļda coibΛrΛ, idji sode biē beya, biē o bΛda crīcha bΛ bēra. Wārāda abaΛba o bΛra āibērā jipa bΛēda crīchaibΛrΛ, cadjiruada o bΛa.

15

Djārāra carebadadia bia pananamārēa

1 Dadjia iĵā bΛdebema bio cawa beaba mācua adua quedeara carebadida panΛa. Ababe dadjia quīrīā panΛda odiē panΛa. 2 ĀtebΛrΛ djārāba quīrīā panΛdrΛ odida panΛa ādjida bia beadamārēa idjaba biara iĵānamārēa. 3 Wārāda Crito bida ara idjia quīrīā bΛra oē basia, ātebΛrΛ Ācōrē Bedeade bΛ bΛ quīrāca māwāsia. Nāwā bΛ bΛa: “Ācōrē, ādjirāba bΛ biē jarasidade m̄ sida biē jarasidaa.”* 4 Ne jūma Ācōrē Bedeade

‡ 14:11 Isaia 45:23. * 15:3 Salmo 69:9.

ɓɓɗara dadjirāa jaradiai carea ɓɓa. Dadjirāa sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadamārēã. Māwā dadjirāba wārāda cawa panɓa Ācōrē ume ewariza bia pananida.
 5 Ācōrēba dadjirāa sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadamārēã. Māa quĩrĩã ɓɓa ara maɓ Ācōrēba bārāra careba ɓaida abarica crĩchadamārēã Jesucritoba quĩrĩã ɓɓ quĩrāca.
 6 Māwā bārāba dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ābaa bia bedea panania.

Bedea bia Critodebema judiorāé itea bida ɓɓa

7 Critoba bārā bia edada quĩrāca dji bia edadadua. Maɓ unubɗade ēberārāba Ācōrēa bia bedeadia. 8 Māa jaraya: Critora zesia dai judiorā carebai carea. Māwā Ācōrēba judiorā drōã naēnabemarā ume bedea ɓɓɗara Jesucritoba osia. Maɓba unubisia Ācōrēa wārāda bedea aba ɓɓda. 9 Idjaba Critora zesia judiorāéba Ācōrēa bia bedeadamārēã ādjirāra quĩrā djuburiada bērā. Maɓnebemada Ācōrē Bedeade nāwā ɓɓ ɓɓa:

Māa ɓɓda judiorāé tãēna bia jaraya. Māa ɓɓa bia jara trɓāya.†

10 Idjaba nāwā ɓɓ ɓɓa:

Bārā judiorāé, Ācōrē puru ume ɓɓsridadadua.‡

11 Idjaba nāwā ɓɓ ɓɓa:

Jūma bārā judiorāé, dadjirā Boro Ācōrēa bia bedeadadua.

Jūma puru ɓea, idjia bia bedeadadua.§

12 Idjaba Isaíaba idji cartade nāwā ɓɓsia:

Jesédeba aba zeya.* Maɓɗara jūma puru ɓea Boroda ɓeya.

Israelerāéba idjira ĩjānia ne jūma bia ādjia jɓã panɓara di-amārēã.†

13 Ne jūma bia dadjia jɓã panɓara Ācōrēba diaya. Bārāba idjida ĩjã panɓa bērā māa quĩrĩã ɓɓa idjia bārāra bio ɓɓsridabida idjaba necai ɓaida. Māwā Ācōrē Jaure ɓɓɓadeba bārāba biara cawadia ne jūma bia dadjia jɓã panɓara wārāda edadida.

Pauloba judiorāéa jaradiabaria

14 Djabarā, māa cawa ɓɓa bārāba biada wārāda o panɓada idjaba bio cawa panɓa bērā poya dji jaradiadida.

15-16 Māwāmĩna naɓ cartade māa ɓɓɓa crĩchada ebuda ɓɓsia bārāba quĩrādoarānamārēã. Māwā ɓɓsia Ācōrēba idji biadeba māra ɓɓda bērā judiorāé tãēna Jesucrito nezocada ɓamārēã. Maɓ bērā bedea bia Ācōrēnebemada ādjirāa jaradia ɓɓa. ĩjāsídara sacerdoteba animarā babue diabɓɓa quĩrāca māa

† 15:9 Daviba māwā ɓɓsia Salmo 18:49de. ‡ 15:10 Deuteronomio 32:43.

§ 15:11 Salmo 117:1. * 15:12 Jesé. Jeséra judiorā boro Davi zeza basía. ɓɓɓa cartade Jeséra Isaí abadaa. † 15:12 Isaía 11:10.

ãdjirãra Æcõrëa dia ðla bia unumãrëã. Mañne Æcõrë Jaureba
ãdjirãra Æcõrë itea bia ðlaya.

¹⁷ Jesucrito ume ðla bërã mña Æcõrë itea o ðla carea bio
ðlasrida ðla. ¹⁸⁻¹⁹ Baribara ara mãdjidebemada ni maãrĩ
bida bia bedeãa. Ababe Critoba mñneba oðadebemada
bia bedeaya. Wãrãda mñneba Critoba carebasia judiorãéba
Æcõrëra ïjãnamãrëã. Mña jaradia ðladeba, o ðladeba, ne un-
unaca o ðladeba bida mãwã carebasia. Mña Æcõrë Jaure
ðladeba jũma maãgara osia. Jerusaleñneba aba Ilirico
druadaa bedeã bia Critodebemada mña jũma jaradiada
ðadama jaradisia. ²⁰ Wãrãda bedeã bia Critodebemada mña
jaradia quĩrĩa ðla waði ùrĩnacama. Dewaraba jaradia ðlama
mña jaradia quĩrĩaéa. ²¹ Mãwã mña Æcõrë Bedeade ðl ðla
quĩrãca o ðla. Nãwã ðl ðla:

Idjidebema jaradaca ðadama ëberãrãba ùrĩnia. Idjidebema
ùrĩnaca ðadaba cawadia.‡

Paulo Romanaa wãida crĩchada

²² Mañ carea ðarima zocãrã mñra bãrãmaa wã quĩrĩa ðlamĩna
poya wãé ðla. ²³⁻²⁴ Baribara namara jũma jaradiada bërã ara
nama caitara neça sãma Critodebema jaradiada. Mañba
mñra España druadaa wãida crĩcha ðla. Wãbãrãde bãrãma
wibariya. Mãwã crĩcha ðla dãrãbãrã bërã bãrã acãde wã
quĩrĩa ðla. Bãrã ume dãrã ðasridadacarea ãibërã bãrãba
poya carebadisicada mñ bia wãmãrëã. ²⁵ Baribara ara
nawena mñra Jerusaleñnaa wãya paratada Æcõrë ëberãrã diai
carea. ²⁶ Mañ paratara djabarã Macedonia druadebemarãba,
Acaya druadebemarã bida ðlasrida jara pesidaa Æcõrë ëberãrã
Jerusaleñnebema dji ne neë quedeara carebaði carea.
²⁷ Mañ djabarã judiorãéba ðlasrida mañ paratara djabarã
judiorã itea jara pesidaa. Wãrãda mãwã oðida panasidaa
judiorãa diai bara panã quĩrãca. Judiorãéba ne jũma bia
Æcõrënebemada judiorãneba edasida bërã, djabarã judiorãa ne
bia nañ ëjũãnebemada diadida panã. ²⁸ Mañ parata djabarã
Jerusaleñnebemarãa diadacarea mñra España druadaa
wãya. Wãbãrãde bãrãma wibariya. ²⁹ Mña cawa ðla bãrãma
jũbãrãde Critoba dadjirãra bio carebaida. §

³⁰ Djabarã, Æcõrë Jauredeba dadjirãra dji quĩrĩa panã. Mañ
bërã dadjirã Boro Jesucritodeba mña bãrãa bedeã djuburi-
aya mñ careba Æcõrëa iwididamãrëã. ³¹ Idjia iwididadua
Judea druadebema Jesu ïjãé beaba mñra bië orãnamãrëã. Id-
jaba iwididadua mña parata Æcõrë ëberãrã Jerusaleñnebema

‡ 15:21 Isaia 52:15. § 15:29 Critoba. Griego bedeade ãcara cartade ðl ðla:
“Bedeã bia Critodebemaba.”

itea edebΛARA bia edadamārēã. ³² Māwānacarea Ācōrēba quĩrĩãibΛA, mĀra bārāmaa BΛSrida wāya idjaba bārã tãena bia Ānãũ baya. ³³ MĀa quĩrĩã BΛa Ācōrē dadji necai bai diabarira jūma bārã ume baida. Bia BΛa māwã baida.

16

Pauloba naã cartade jĩrũare bΛda

¹ MĀa bārãa dadjirã djabawērã Pebeda bia jaraya. Idjira Cencrea purude djabarã carebabarĩa.* ² Dadjirã Boro trĀneba bia edadadua Ācōrē ēberārãba odida panΛ quĩrãca. Idjia ēberārãda zocārã carebasia. MĀ sida bio carebasia. Maã bērã ne jūmaneba idjira carebadadua.

³ Djabawērã Priscilaa, djaba Aquilaa bida jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda ādjira bia pananida. Ādjia mĀ quĩrãca abarica Jesucrito trajura o panΛa. ⁴ Ādjira mĀ carebađi carea minijĩchiade panasidaa. MĀa, jūma djabarã judiorãé bida ādjia bia BΛada abadaa. ⁵ Idjaba djabarã ādji dede dji jΛrebadarãa jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda ādjirãra bia duananida. MĀ djaba bio quĩrĩã BΛ Epenetoo abari quĩrãca jaradadua. Acaya druade idjiabΛA naãrã Jesucritora ĩjãsia. ⁶ Djabawērã Mariaa jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda idjira bia baida. Idjia bārãra bio careba BΛa. ⁷ MĀ djabarã judiorã Andronicoa, Juniaa bida abari quĩrãca jaradadua. Ādjira mĀ ume ābaa preso panasidaa. Ādji debemada Jesuba diabueđarãba bia crĩcha panΛa. MĀa Crito ĩjã naēna ādjia ĩjãsidaa.

⁸ MĀ djaba Ampliatoa jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda idjira bia baida. Dadjirã Boro Jesucritodeba idjira bio quĩrĩã BΛa. ⁹ Djaba Urbanoa jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda idjira bia baida. Idjia dai ume ābaa Jesucritodebemada jaradia BΛa. Djaba Estaquĩa bida abarica jaradadua. Idji sida mĀa quĩrĩã BΛa. ¹⁰ Djaba Apelea jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda idjira bia baida. Idjia unubisia Critora wārãda ĩjã BΛda. Jūma Aristobulo ēberārãa bida abari quĩrãca jaradadua. ¹¹ MĀ djaba judio HerodioĀa jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda idjira bia baida. Narciso ēberārã dadjirã Boro ĩjã beaa jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda ādjirãra bia duananida. ¹² Djabawērã Tripenaa, Triposaa bida jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda ādjira bia pananida. Ādjia dadjirã Boro itea bia o panΛa. Idjaba djabawērã Persidãa abarica jaradadua. Idjia bida dadjirã Boro itea bia o BΛa. ¹³ Djaba Rupo dadjirã Boroba edadãa, idji papaa bida jaradadua mĀa quĩrĩã BΛda ādjira bia pananida. Idji papara mĀ papaca BΛa. ¹⁴ Djaba Asincritoa, Plegontea, Hermaa, Patrobãa, Hermea,

* **16:1** Djabarã carebabarĩa. Griego bedeeđe BΛ BΛa “diacono.” Pebera wērã basĩa. Maã carea cãpũrĩã bedeeđe “diaconisa” jarabadaa.

idjaba djabarã ädjirã ume duanãa bida jaraðadua mãa quĩrãã ðãda ädjirãra bia duananida. ¹⁵ Idjaba djaba Pilologoa, Juliaa, Olimpaa, Nereóa, idji djabawẽrãa, idjaba jũma Äcõrẽ ëberãrã ädjirã ume duanãa bida jaraðadua mãa quĩrãã ðãda ädjirãra bia duananida. ¹⁶ Wãrã quĩrããneba dji bia edaðadua.† Jũma Crito ëberãrãba quĩrãã panãa bãrãra bia duananida.

¹⁷ Djabarã, mãa bãrãa bedea djuburiaya quĩrãcuita beadamãrẽã. ÆÆÆãba djabarãa awara awara crĩchabibadaa. Bãrãba wãrã bedea cawapedaðara ädjirãba quĩrãã awara jaradiabadaa. Maã ëberãrã ume äbaa ðearãnadua. ¹⁸ Ädjirãba dadjirã Boro Jesucritoba quĩrãã ðãra o panããa, ätebãrãã ädjia quĩrãã panãdrã o panãa. Ädji bedea biya quirudeba dji cũrũgaicha ðeara cũrũgabadaa.

¹⁹ Jũmarãba cawa panãa bãrãba Äcõrẽ bedeara wãrãda ïã o panãda. Maã carea mãra ðãsrãda ðãa. Wãrãda mãa quĩrãã ðãa bãrãba biada o cawaðãda idjaba cadjiruada oðããda. ²⁰ Äcõrẽ dadji necai ðai diabariba dãrãẽne diaurura poyapeða bãrã jãwãeda ðãya.‡ Mãa quĩrãã ðãa dadjirã Boro Jesucritoba idji biãðeba bãrãra careba bãida.

²¹ Djaba Timoteo mã ume äbaa jaradia ðãba quĩrãã ðãa bãrãra bia duananida. Idjaba mã djabarã judiorã Lucioba, Jasoãba, Sosipatero bida quĩrãã panãa bãrãra bia duananida.

²² Mãra Tercioa. Pauloba mãã naã cartara ðãbi ðãa. Dadjirã Boro Jesucritodeba mãa quĩrãã ðãa bãrãra bia duananida.

²³ Djaba Gayo bida quĩrãã ðãa bãrãra bia duananida. Mãra idji dede ðãa. Djabarã jũmarãda idji dede äbaa dji jãrebadaa. Naã purudebema parata wagabari Erastoba, djaba Cuarto bida quĩrãã panãa bãrãra bia duananida.

²⁴ Mãa quĩrãã ðãa dadjirã Boro Jesucritoba idji biãðeba bãrãra careba bãida.

Pauloba Äcõrãa bia jaraða

²⁵⁻²⁶ Mãa bedea bia Jesucritodebemada jaradia ðãbaria. Ara maã bedeadeba Äcõrẽba bãrãra poya carebaya zarea beadamãrẽã. Maã bedeara Äcõrẽba naẽna cawabiẽ basia baribãrãã idãra cawabisia. Idjãðeba bedeadarãba maãra cartade ðãsãdaa. Äcõrẽ beucaba mãwã ðãbisia druazabemarãba ùrãnapeda Jesucritoda ïãnamãrẽã. Äcõrãa bia bedeadãda panãa. ²⁷ Idjira abãbãrãã ðãa. Ne jũmada cawa ðãa. Jesucritodeba dadjirãba ewariza idjãa bia bedeadãda panãa. Bia ðãa mãwã bãida.

† **16:16** Wãrã quĩrããneba dji bia edaðadua. Griego bedeadã nãwã ðã ðãa: "Isõ bia quirudeba dji bia edaðadua." ‡ **16:20** Diaurura poyapeða bãrã jãwãeda ðãya. Griego bedeadã nãwã ðã ðãa: "Diaurura bãrã jãrũ edre berradãgaya."

1 CORINTO

NABEMA CARTA PAULOBA ΒΛΑΔΑ

DJABARĀ CORINTO PURUDEBEMA ITEA

Pauloba naļ cartada djabarā Corinto purudebema itea ΒΛΑσια. Poa 55are Epeso purudeba diabuesia.

Pauloba Corinto purude bedeā bia Jesucritodebemada naārā jaradisia (Hecho 18:1-17). Judiorā dji jΛrebada dede jaradia ΒΛ bērā ἄκατα judiorāba ījāsidaa. Dewara judiorāba Paulo āyā jΛretapedadacarea dewara dede jaradia besia. Māwā ΒΛδε ἄκατα griegorā bida ījāsidaa. Paulora Corintode poa aba ēsidra basia.

Corintora puru droma basia. Ēberārāda seisciento mil auđu duanasidaca ΒΛΑ. Maļ awara ādjirā ācōrē bea deda zocārā eropanasidaa. Baribaτα maļ ācōrē bea ēpēni carea auđuada obadjidaa. ἄκατα Jesucrito ījāpedadamīna wadibida auđuā nībabadjidaa. Djabarā tāēna dewara nēbΛra sida baraasia.

Naārā Pauloba ādjirāra quēāsia ijara duanΛ carea (1:1neba aba 4:21naa). Maļare ΒΛσια auđuā nībarānamārēā (5:1neba aba 6:20daa). Maļare djabarāba cartadeba iwidi pedadada panusia. Capítulo 7de quima edadidebema iwidi pedadada panusia. Capítulo 8deba aba 11daa panusia ādjia jΛwaba oda ācōrē carea sāwā odida panΛda. Capítulo 12deba aba 14daa Ācōrē Jaureba obi ΒΛdebemada panusia.

Corintode ἄκατα dadji λrēbadidebemada āi crīcha panana bērā Pauloba capítulo 15de maļnebemada ΒΛσια. Capítulo 16de ΒΛσια sāwā parata jΛre pedida panΛda idjaba ādjirā acΛde wāida.

Naļ cartade Pauloba naārā ΒΛδα

¹ Māra Pauloa. Ācōrēba quīrīāna bērā māra trāsia Jesucritoba diabuedada bamārēā. Dadjirā djaba Susteneda mā ume ΒΛΑ. ² Mā naļ cartara ΒΛβατα ἄcōrē ēberārā Corinto purudebema itea. Jesucritodeba Ācōrēba bārāra edasia idji itea bia beadamārēā. Ara maļ quīrāca idjia druaza jūma dadjirā Boro Jesucritoā iwidi badara edasia. Idjira ādjirā Boroā idjaba dadjirā Boroā. ³ Daiba quīrīā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai baira dia pananida.

Pauloba djabarā carea Ācōrēa bia ΒΛδα ada

⁴ Bārāra Jesucrito ume panΛ bērā Ācōrēba idji biadeba careba ΒΛΑ. Maļ bērā mā ἄcōrēa iwidi βαταza bārā carea bia ΒΛδα abaria. ⁵ Jesucrito ume panΛ bērā Ācōrēba bārā

jūma diasia bia odamārēã. Idji bedeara poya cawa jaradia panania idjaba idjidebemada poya bio cawa panania. ⁶ Jūma Ācōrēba bārāa diadaba unubi b̄aa Crito bedea daiba jara-diapedadara wārā arada. ⁷ Bārāba dadjirā Boro Jesucrito ununi carea jã panamisa Ācōrēba idji Jauredēba dia b̄ara jūma eropanaa. ⁸ Maãba Ācōrēba bārāra zarea erobaya aba naã ewari jōb̄arãdaa. Māwāra dadjirā Boro Jesucritoba cawa ode zeb̄arãde bārāra biē jaradi neē beadia. ⁹ Ācōrēra bedea aba b̄aa. Idjia bārāra trãsia idji Warra dadjirā Boro Jesucrito ume ābaa beadamārēã.

Djabarã crīcha awara awara pananebema

¹⁰ Djabarã, dadjirā Boro Jesucritodeba m̄aa bārāa bedea djuburiaya ābaa bia duananamārēã. Crīcha awara awara duananiē panaa, āteb̄arã crīcha abaãdeba ābaa bia duananida panaa. ¹¹ Djabarã, m̄aa ūrīna carea māwã jara b̄aa. Djabawērã Cloe ēberārāba m̄aa jarasidaa bārāra ijara duanabarida. ¹² Ebuãa jaraib̄arã, ãcãrã bārānebemaba jarabadaa: “M̄ara Paulodea.” Dewararāba jarabadaa: “M̄ara Apolodea.” Dewararāba jarabadaa: “M̄ara Pedrodea.”* Idjaba dewararāba jarabadaa: “M̄ara Critodea.” ¹³ Māwāra ¿Critora zocārã b̄aca? ¿M̄ada bārã carea crude cachisidaca? ¿Bārāra m̄ trãneba borocuesidaca?

¹⁴ M̄a ni abaã bārānebemada borocuedaē b̄erã b̄asrida b̄aa. M̄a ababe djaba Crispoda, Gayo sida borocuesia. ¹⁵ Māwã ni abaãba poya jaradaēa m̄ trãneba borocuesidada. ¹⁶ Idjaba m̄a djaba Estepana ēberārã sida borocuesia. Ādjirã awara dewarada borocuesib̄arã m̄a quĩrãnebaēa. ¹⁷ Critoba m̄ra diabueē basia ēberārã borocue bamārēã, āteb̄arã diabuesia bedea bia idjidebemada jaradiamārēã. Barib̄arã naã dudabema necawaadeba m̄a jaradiaē b̄aa Crito crude beudada ara idji quĩrãbe beuda quĩrãca b̄erãmārēã.

Critora Ācōrē necawaa idjaba Ācōrē abaa

¹⁸ T̄ab̄a uruãdaa wãni ēberārãmaarã Crito crude beudadebema bedeara siriē b̄aa. Barib̄arã dadjirã, dji Ācōrēba ēdrã edadarāba cawa panaa maã bedēaba Ācōrē ab̄ara cawabi b̄ada. ¹⁹ Ācōrē Bedeade nãwã b̄ã b̄aa: Ne cawa bea necawaada m̄a siriē b̄ada unubiya. Crīcha cawa bea crīchara biē tab̄ada cawabiya.†

²⁰ Wārāda Ācōrēba naã ējũãnebema necawaara siriē b̄ada cawabisia. Jãlbe ¿ne cawa beara sãwãsida? ¿Judiorã ley jaradiabadara sãwãsida? ¿Naã ewaride necawaadeba bedēabadara sãwãsida? ²¹ Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi

* **1:12** Pedro. Griego bedeade “Cepa” b̄ã b̄aa. † **1:19** Isaia 29:14.

ḅΛΑ. BaribΛΓΛ naļ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadacaa.‡ Ādjirāmaarā daiba jaradia panΛra siriē ḅΛMīna Ācōrēmaarā bia ḅasia maļneba jūma idji ījāḅΛdara ēdrΛ edaida.

22 Crito ījāni carea judiorāba ne ununacada unu quīrīābadaa. Judiorāēba naļ ējūānebema necawaada jΛrΛbadaa. 23 BaribΛΓΛ daiba Crito crude beudada jaradia panΛa. Maļ bedeara judiorāba bia ūrīnacaa. Idjaba judiorāēba maļ bedeara siriē ḅΛda crīchabadaa. 24 BaribΛΓΛ Ācōrēba ḅcΛrΛ judiorāda, ḅcΛrΛ judiorāē sīda trāsia Critodeba ēdrΛ edai carea. MaļgΛrāba cawa panΛa Ācōrēba Critodeba idji ḅḅΛada, necawaa sīda unubisida. 25 Ēberārāmaarā Critora crude beuda bērā Ācōrēra ne cawa ḅΛēa, ḅḅΛaē ḅΛa. BaribΛΓΛ ne adua ḅΛ quīrāca ḅΛMīna Ācōrēra jūma naļ ējūānebemarā cāyābara ne cawaara ḅΛa. Idjaba Ācōrēra ḅḅΛaē ḅΛca ḅΛMīna jūma naļ ējūānebemarā cāyābara ḅḅΛara ḅΛa.

26 Djabarā, crīchadadua Ācōrēba bārā edaside sāwā ḅeasida. Ēberāmaarā zocārā bārānebemada ne cawa ḅeadaē basīa, dji dromada ḅeadaē basīa, dji droma ḅeadeba todaē basīa. 27 Maļ bērā naļ ējūānebema ne cawa ḅeamaarā bārāra ne adua quedeaa. BaribΛΓΛ ādjirāba ne adua quedea abadara Ācōrēba edasia. Māwā naļ ējūānebema ne cawa ḅeara perabibaria. Ara maļ quīrāca naļ ējūānebema ḅḅΛa ḅeamaarā bārāra ḅḅΛaē ḅeaa. BaribΛΓΛ ādjirāba ḅḅΛaē ḅea abadara Ācōrēba edasia. Māwā naļ ējūānebema ḅḅΛa ḅeara perabibaria. 28 Naļ ējūānebemarāba dji edaara quedea abadara, ādjia igarabada sīda Ācōrēba edasia. Māwā dji dromaē ḅeara edasia dji droma ḅea edaara ḅΛi carea. 29 Maļ bērā ni abaḅba ara idjidebemada Ācōrē quīrāpita poya bia bedeadaēa. 30 BaribΛΓΛ Ācōrēba bārāra Jesucrito ume ābaa ḅasia. Māwā Critodeba Ācōrēba idji necawaada dadjirāa cawabisia. Idjia dadjirāra jīpa ḅasia, ara idji itea bia ḅasia, idjaba cadjiruadebemada ēdrΛ edasia. 31 Maļ bērā Ācōrē Bedeade ḅΛ ḅΛ quīrāca dadjia odida panΛa. Nāwā ḅΛ ḅΛa: “Abaḅda bia bedeaīḅrΛ, dadji Borodebemada bia bedeaida ḅΛa.”§

2

Crito crude beudadebema Pauloba jaradiada

1 Djabarā, māa Ācōrēnebemada bārāmaa jaradiade wāsīde bedea bia quīruḅeba ni mā necawaadeba jaradiaē basīa.

‡ 1:21 Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ḅΛa. BaribΛΓΛ naļ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadacaa. Griego bedeade maḅba idjaba nāwā jara ḅΛa: “Ācōrēba idji necawaadeba ḅasia ēberārāba naļ ējūānebema necawaadeba idjira poya cawarānamārēa.” § 1:31 Jeremia 9:24.

² Bārā tāēna ḥaside mā ababe Jesucritodebemada, idji crude beapedadada cawabi quĩrĩā ḥasia. ³ Mañne māra ḥḥaē ḥada crĩchasia. Idjaba poya bia jaradiaēda crĩcha ḥada bērā ne wayaaba cacua ure nūmabadjia. ⁴ Mā Jesudebema nēḥara ḥaside idjaba jaradia ḥaside mā necawaadeba māwā oē ḥasia bārāba ĩjānamārēā. Āteḥara jaradia ḥade Ācōrē Jaureba idji ḥḥadeba cawabisia mañ bedeara wārā arada. ⁵ Māwā bārāba nañ ējūānebema necawaadeba Jesucritora ĩjānaē ḥasia, āteḥara Ācōrē ḥḥadeba ĩjāsidaa.

Ācōrēba naēna cawabiē ḥadara idji Jauredeba cawabida

⁶ Māwāmīna daiba necawaada Ācōrē bio ĩjā ḥea jaradia panḥa. Mañ necawaara nañ ējūānebemaēa, nañ ējūānebema bororā necawaēa. Ādjirāra dārā pananaēa. ⁷ Daiba Ācōrē necawaa naēna cawabiē ḥadada jaradia panḥa. Nañ ējūā oi naēna Ācōrēba mañ necawaadeba ne oida ḥasia dadjirāra idji ume ābaa bia ḥadamārēā. ⁸ Nañ ējūānebema bororā ni abaḥba mañ necawaara cawadaē ḥasia. Cawa pananabara dadjirā Boro biya quirura crude beadaē bacasia. ⁹ Baribara cawadaē ḥasia Ācōrē Bedeade ḥḥa ḥa quĩrāca. Nāwā ḥḥa ḥa:

Ācōrēba idji quĩrĩā ḥea itea bia o erohara ni abaḥba wadi ununacaa, caḥara ũrĩnacaa, ni cawa crĩchadacaa.*

¹⁰ Jūma mañgāra Ācōrēba idji Jauredeba dadjirāa cawabisia. Idji Jaureba ne jūmada cawa ḥa. Ācōrē crĩcha sida jūma cawa ḥa. ¹¹ Ĵēberā crĩchara caiba cawa ḥa? Ara idjidubabara cawa ḥa. Ara mañ quĩrāca ni abaḥba Ācōrē crĩchara poya cawadaēa. Ababe Ācōrē Jaurebara cawa ḥa. ¹² Dadjirāba nañ ējūānebema crĩchada edadaē ḥasia, āteḥara Ācōrē Jauredra edasidaa jūma Ācōrēba idji biadeba diadada cawadamārēā. ¹³ Ara mañgādebemada daiba bedea panḥa. Baribara daiba nañ ējūānebema necawaadeba bedea panḥa, āteḥara Ācōrē Jaureba daia jaradia ḥa quĩrāca bedea panḥa. Māwā Ācōrē Jaureba cawabi ḥara daiba jaradia panḥa idjia bedeabi ḥa quĩrāca.†

¹⁴ Baribara Ācōrē Jaureba cawabi ḥara Ācōrē Jaure neē ḥa cawa quĩrāca, idjimaarā siriē ḥa bērā. Idjaba poya cawacaa, ababe Ācōrē Jauredeba cawaida ḥa bērā. ¹⁵ Ācōrē Jaure neē ḥa Ācōrē Jaure erohara crĩchara poya cawaēa. Baribara Ācōrē Jaure erohara Ācōrēnebemada poya bio cawaya. ¹⁶ Ācōrē Bedeade nāwā ḥḥa ḥa: “ĴCaiba dadjirā Boro crĩchara cawa

* 2:9 Isaia 64:4; 52:15. † 2:13 Idjia bedeabi ḥa quĩrāca. Griego bedeade idjaba jara ḥa: “Ācōrē Jaure erohara.”

ɓɓ? ¿Caiba idjía jaradiiai?‡ Baribɓɓɓ dadjirāba Crito crīchada eropanɓɓ.

3

Pauloba, Apolo bida Ācōrē traju opedada

¹ Djabarā, mɓa bārāa jaradiaside Ācōrē Jauredeba nībabadarāa jaradia ɓɓ quīrāca poya jaradiaē basía. Āteɓɓɓ naɓ ējūānebemarāa, Crito ĩjana djiwidi ɓearāa jaradiaida ɓɓ quīrāca jaradiasia. ² Mɓa Critodebema zareaē ɓɓda jaradiasia warra zaquerāa juba dobi ɓɓ quīrāca. Djico cobī ɓɓ quīrāca zareara ɓɓda jaradiaē basía, bārāba poya cawadaē basi bērā. Idjaba wadībida poya cawadaēa. ³ Bārāa wadībida naɓ djaraba o quīrā ɓɓdeba nīnaa: djārāba eroɓɓ carea biē crīchabadaa idjaba caicayabadaa. Māwā ɓea bērā ebuda ɓɓa wadībida naɓ djaraba o quīrā ɓɓdeba nīnada naɓ ējūānebemarā quīrāca. ⁴ Aɓaɓba jarabaria: “Mɓra Paulodea.” Dewaraba jarabaria: “Mɓra Apolodea.” Bārāba māwā jarabada bērā naɓ ējūānebemarā quīrāca ɓea.

⁵ Baribɓɓɓ ¿Paulora cai? ¿Apolora cai? Aɓabe daira Ācōrē nezocaa. Daideba bārāba dadjirā Borora ĩjāsidaa. Ācōrēba daiza obida quīrāca osidaa. ⁶ Ne ubɓɓ quīrāca mɓa bārāa Jesudebemada naārā jaradiasia. Maɓbe mɓa uda cueɓɓ quīrāca Apoloba Ācōrē bedeara biara jaradiasia. Baribɓɓ Ācōrēɓɓ carebasia bārāba ĩjanamārē mɓa uda waribibɓ quīrāca. ⁷ Maɓ bērā ne ubarira dji dromaēa. Cuebari sida dji dromaēa. Ācōrēɗɗa dji dromaa. Idjiabɓɓ néura waribibaria. ⁸ Ne ubarira, cuebari sida Ācōrē quīrāpita aɓaria. Idjia dadjiza ne biada diaya dadjia o ɓada quīrāca. ⁹ Mɓa Apolo ume aɓarica Ācōrē trajura o panɓa. Bārāa Ācōrē néua.

Maɓ awara bārāa Ācōrēba de quīrāca o ɓa. ¹⁰ Mɓra de obari bia quīrāca ɓa. Ācōrēba idji biadeba mɓa diadaba de jīrūda bio edu jousia. Dewararāba carawabadaa. Baribɓɓ dadjiza quīrācuīta ɓaida ɓa sāwā idji trajura o ɓɓda. ¹¹ De jīrūra edu jouda bērā ni aɓaɓba dewara de jīrūda poya ɓadaēa. Jesucritoda dji de jīrūa. ¹² Maɓne ācaɓa Ācōrē bedeara aride jaradiabadaa de bia o panɓ quīrāca. Ādjia o panɓa oro, parata, mōgara bia quedea ārīca quīrāca ɓaya. Baribɓɓ ācaɓa Ācōrē bedeara aride jaradiadacaa de biē o panɓ quīrāca. Ādjia o panɓa bacuru, queda, chaba oɗa de quīrāca ɓaya. ¹³ Critoba cawa oi ewaride dadjiza oɗara tɓɓ uruaba acɓ zaya droai cawaya. Maɓba ebuda cawabiya dadjia oɗara sāwā ɓasida. ¹⁴ Dadjia oɗaba maɓ tɓɓ uruada droasira Critoba dji o ɓadaa

‡ 2:16 Isaía 40:13.

ne biada diaya. ¹⁵ Barib $\Delta\Gamma\Lambda$ dadjia odara bá wāsira dji o badaba ni cārē bia sida edaēa. Idjira ēdr Λ imīna de bab Λ r Δ de ēdr Λ b Δ r Δ quīrāca ēdr Λ ya.

¹⁶ ¿Adua pan Λ ca Ācōrē Jaurera bārā sode b Λ da? ¿Adua pan Λ ca bārāra Ācōrē deda? ¹⁷ Bariduaba Ācōrē dera ārīb Δ r Δ , maļg Λ ēberāra Ācōrēba bio cawa oya idji dera ababe idji itea b Λ bērā. Idji dera bārāa.

¹⁸ Ara bādjiduba cūrūgarānadia. Naļ ējūānebema necawaada wārāda b Λ a. Aba Λ ba maļ quīrāca ne cawa b Λ da crīcha b Λ b Δ r Δ , waa māwā crīchaiē b Λ a. Āteb Δ r Δ wārā necawaara erobai carea naļ ējūānebemarā quīrāpita ne adua b Λ quīrāca baida b Λ a. ¹⁹ Naļ ējūānebema necawaara Ācōrēmaarā siriē b Λ a. Ācōrē Bedeade nāwā b Λ b Λ a: “Ācōrēba naļ ējūāne ne cawa beara ara ādji necawaadeba cawabibaria ne cawa pan Λ ēda.”* ²⁰ Idjaba nāwā b Λ b Λ a: “Ācōrēba cawa b Λ a naļ ējūāne ne cawa bea crīchara siriē b Λ da.”† ²¹ Maļ carea crīcharānadia aba Λ ēberā ēpē pan Λ neba dewararā cāyābara biara beada. Ācōrēneba bārāba ne jūmada eropan Λ a bia beadi carea. ²² Bārāba m Λ da, Apoloda, Pedro sida eropan Λ a. Jūma naļ ējūāne b Λ sida eropan Λ a. Ara nawenabema, nubema sida eropan Λ a. Dadjirāra zocai pananib Δ r Δ wa beudib Δ r Δ Ācōrēneba ne jūmada eropanania bia beadi carea. ²³ Jūma bārāra Critoderāa. Idjaba Critora Ācōrēnea.

4

Jesucrito nezocarā

¹ Bārāba crīchaēda pan Λ a दौरा Crito nezocarāda. Ācōrēba दौरा b Λ sia idjidebema cawabiē badada ebuda jaradiadamārēa. ² Wārāda nezocaba idji boroba obi b Λ ra jūma jipa o baida b Λ a dji boroba bia unumārēa. ³ Maļ bērā bārāba wa baridua ēberāba m Λ nebema biē jarab Δ dade mācua crīchacaa. Idjaba ara m Λ djiduba jaraēa m Λ a o b Λ ra sāwā b Λ da. ⁴ M Λ a ni maārī bida āi oē b Λ da cawa b Λ mīna maļba jaraē b Λ a m Λ a jūma jipa osida. Dadjirā Borob Δ r Δ cawa jaraya. ⁵ Maļ carea idjia cawa oi ewari naēna dadjia jaradiē pan Λ a idji traju o b Λ ba jipa o b Λ da wa jipa oē b Λ da. Dadjirā Boro zeb Δ r Δ de dadjia sode crīcha badada, ne jūma dadji sode mērā beadada ebuda cawabiya. Maļ ewaride Ācōrēb Δ r Δ dadjirāza bia jaraya dadjia bia ope Δ da quīrāca.

⁶ Djabarā, m Λ nebemada Apolodebema sida b Λ sia bārā carebai carea. Daideba cawadida pan Λ a Ācōrē Bedeade b Λ b Λ

* 3:19 Job 5:13. † 3:20 Salmo 94:11.

auđu crĩchadiẽ panλda.* Māwāra bārāba ni abaλda dewara cāyābara biara bλda crĩchadaẽa. ⁷ ¿Caiba bλra dewara cāyābara biara bλsi? Ācōrēba diada awara ¿bλa cārēda erobλ? Bλa Ācōrēneba ne jūmada edasibλrλ, ¿cārē cārēã ara bλduba edada quĩrāca bedea bλ?

⁸ Ācōrēneba eda quĩrĩã pananara bārāba jūma eropanλana abadaa. Ācōrēba dia bλra aduba eropanλana abadaa. Dai neẽ bāduba Ācōrē quĩrāpita dji dromarāda panesidada crĩcha panλa. Baribλrλ māwāẽa. Bārāra wārāda dji dromarāda panenabara bia baciasia. Māwāra dai sida bārā ume ābaa dji dromarāda panecasiada. ⁹ Baribλrλ mλa crĩcha bλa dairā dji Jesucritoba diabuedarāda Ācōrēba jūmarā cāyābara edaara bλsida. Dairāra dji cawa obariba jūmarā quĩrāpita beade edebλrλ quĩrāca panλa. Ēberārāba, bajānebema nezocarāba, jūmarāba aλ duanλa beudi cawaya. ¹⁰ Ēberārāmaarā दौरa Crito carea ne adua beaa idjaba λbλaẽ beaa. Baribλrλ bārāra Crito ume panλ bērā dji ne cawaara beada abadaa idjaba dji λbλa beada abadaa. Ēberārāba bārānebemada bia bedea panλa, baribλrλ दौरa igara panλa. ¹¹ Wadi ara naλ ewaride daiba jarrabada droa panλa, opichiada droa panλa, idjaba sore-sorea quedeadrλ jλni carea eropanλa. Dai de arada neẽ panλa idjaba ēberārāba दौरa biẽ obadaa. ¹² दौरa λnāũnaẽ traja panλa ne eropanani carea. Ēberārāba daia biẽ bedeabλdade daiba ādjia bia bedeabadaa. Dai biẽ obλdade droabadaa. ¹³ Sewadeba dai biẽ jarabλdade bedea biadeba panubadaa. Wadi ara naλ ewaride ēberārāba दौरa ne batabueda quĩrāca unubadaa, ne mititia quĩrāca unubadaa.

¹⁴ Mλa maλgλra bλẽ bλa bārā perabi carea. Ātebλrλ mλ warrarā quĩrāca bārāra quĩrĩã bλ bērā māwā bλ bλa jipa crĩchabi carea. ¹⁵ Bārāba Critodebema jaradiabadarāda zocārā eropanλbara wadi zezada aba eropanacasiada.† Mλneba bārāba bedea bia Jesucritodebema ijāpedada bērā idjideba mλra bārā zezaa. ¹⁶ Maλ carea mλa bārāa bedea djuburiaya mλ nĩbajari quĩrāca nĩbadamārēã. ¹⁷ Maλ bērā Timoteoda bārāmaa diabuebλrλa. Idjira dadjirā Boro ume jipa nĩbabaria. Dadjirā Boroẽba mλ warraca bλa. Mλa idjira bio quĩrĩã bλa. Idjia bārāa quĩrānebabiya mλra Jesucrito ume sāvā jipa nĩda. Mλa māwā nĩbaira Jesucrito ēberārā beaza jaradia bλa.

¹⁸ λcλrλ bārānebemada dji dromarā quĩrāca nĩnaa, crĩcha panλ bērā mλra bārāmaa wāẽda. ¹⁹ Baribλrλ dadjirā Boro ba quĩrĩibλrλ, mλra bārāmaa isabe wāya. Maλne dji dromaana

* **4:6** Ācōrē Bedeade bλ bλ auđu crĩchadiẽ panλda. Griego bedeade maλra ebuda bλẽa. † **4:15** Zocārā. Griego bedeade bλ bλa “10 mil.”

abadaba jara pan Λ awa ũrĩne wãéa, ãteb Λ Γ Λ ac Λ de wãya
 ādjia wārāda Ācōrē Λ β Λ ada eropan Λ cawaya. ²⁰ Ācōrēba
 pe erob Λ debe Λ marāba ara jāwā idjidebe Λ mada be Λ de Λ ada Λ ,
 ãteb Λ Γ Λ idji Λ β Λ adeba jipa obadaa. ²¹ Ma Λ da ¿bārāba sãwã
 quĩrĩã pan Λ ? ¿Quĩrĩã pan Λ ca m Λ a quẽãne wãida wa quĩrĩãneba,
 ibia Λ deba wãida?‡

5

Djababa cadjirua o b Λ iduaribipedada

¹ Ēberārāba jara pan Λ a bārã tãena ab Λ ada daunemaya
 b Λ ada. Jara pan Λ a ma Λ ba dji papacauda erob Λ ada. Wārāda
 Jesucrito ĩjãé bea bida ma Λ cadjiruara odacaa. ² Mãwãmĩna
 bārāba wadibida jara pan Λ a dewararã cãyãbara biara
 beada. Barib Λ Γ Λ ¿ma Λ cadjirua carea bio sopua be Λ didida
 pan Λ ẽca? ¿Ma Λ cadjirua o b Λ Γ Λ bārã umebe Λ mada ãyã b Λ didida
 panasidaẽca? ³ M Λ ra bārã ume b Λ ẽmĩna crĩchadeba bārã
 ume ābaa b Λ a. Ma Λ carea bārã ume b Λ quĩrãca ma Λ cadjirua
 o b Λ ēberāra dadjirã Boro Jesu tr Λ neba cawa osia. ⁴ Bārã
 ābaa dji j Λ reb Λ dade m Λ ra crĩchadeba bārã ume baya. Idjaba
 dadjirã Boro Jesuba Λ β Λ ada bārãa diaya ma Λ ēberāra jipa
 cawa odamãrẽã. ⁵ Idjira ãyã b Λ didida pan Λ a diauruba bia
 mĩgabimãrẽã. Mãwãra na Λ djaraba cadjirua o quĩrĩã b Λ ada
 igraya. Idjaba Ācōrēba cawa oi ewaride idjira ēd Λ edaya.

⁶ Ara bãdjida dewararã cãyãbara biara beada abadaa.
 Barib Λ Γ Λ mãwã jaraira biẽ b Λ a. ¿Bārāba adua pan Λ ca ha-
 rina êsãbibari maãrĩ b Λ ba harinara jũma êsãbibarida? Ara
 ma Λ quĩrãca cadjirua maãrĩ b Λ ba jũmarãda ãrĩbaria. ⁷ Ma Λ
 bẽrã harina êsãbibari drõã ãyã batabueb Λ ada quĩrãca ma Λ cad-
 jirua o b Λ ra bārã tãenabemada ãyã b Λ dadua.* Mãwã bārãra
 cadjirua neẽ beadia harina djiwidi b Λ rat Λ ada êsãbari neẽ b Λ
 quĩrãca. Bārãra ma Λ quĩrãca beaa, Critora dadjirã cadjirua
 carea beuda bẽrã. Idjira dadjirã ēd Λ edai carea beapedada
 oveja basia.† ⁸ Dadjirãba cadjiruadebema ēd Λ pedadara
 quĩrãnebabada bẽrã crĩcha bia Λ deba, wãrãneba nĩbadida pan Λ a.‡
 Mãwã nĩbaira pa Λ êsãbari neẽ b Λ quĩrãca b Λ a. Djãrã quĩrãma
 b Λ deba idjaba biẽ o b Λ deba waa nĩbadiẽ pan Λ a. Mãwã nĩbaira
 harina êsãbibari drõã quĩrãca b Λ a.

⁹ Naẽna m Λ a cartade b Λ sia bārãra dji au Λ dua bea ume ābaa
 beadiẽ pan Λ ada. ¹⁰ Barib Λ Γ Λ ma Λ ba jaraẽ b Λ a na Λ ējũãnebema
 au Λ dua bea ume, parata awua bea ume, ne d Λ abada ume,
 idjaba j Λ waba oda ãcōrē ēpẽbada ume beadiẽ pan Λ ada. Ādjirã

‡ 4:21 Quẽãne wãida. Griego be Λ deade b Λ b Λ a “soa bara wãida.” * 5:7 Exodo
 12:15. † 5:7 Exodo 12:3-13; Jua Λ 1:29. ‡ 5:8 Dadjirãba cadjiruadebema
 ēd Λ pedadara quĩrãnebabada. Griego be Λ deade b Λ b Λ a: “Ewari droma obada.”

ume pana quĩrĩãnaēbΛΓΛ, naĩ ējũãnebemada ēdrΛdida panΛa. ¹¹ ĀtebΛΓΛ mĀa bārã itea bΛsia bariduaba ara idjida djabaada aibΛΓΛ, baribΛΓΛ auđuada o nĩbaibΛΓΛ, parata awua baibΛΓΛ, jΛwaba oda ācōrē ēpē baibΛΓΛ, sewadeba djārãda biē jara baibΛΓΛ, beu nĩbaibΛΓΛ, wa ne drΛa baibΛΓΛ, maĀgΛ ēberã ume ābaa beadiē panΛda idjaba ābaa ne codiē panΛda. ¹²⁻¹³ Ācōrē ĩjãé beara cawa oi carea mĀra bΛēa. ĀcōrēbΛΓΛ idji ĩjãé beara cawa oya. BaribΛΓΛ bārã tãēna beara bārãba cawa odida panΛa. Ācōrē Bedeade bĀ bΛa: “Cadjirua o bΛra bārã tãēnabemada āyã bΛdada.”[§]

6

Djabarãba ara ādji nēbΛra cawa odidebema

¹ Bārã ijarabΛdade ¿cārē cārēã Ācōrē adua bea cawa obadamaa jarade wābada? ¿Biara bΛēca Ācōrē ēberārãba cawa odida? ² ¿Bārãba adua panΛca Jesu zebΛrΛde Ācōrē ēberārãba naĩ ējũãne beara cawa odida? Bārãba naĩ ējũãne beara cawa odi bērã ¿sāwãērã nēbΛra maārĩ quedeada poya cawa odaē? ³ ¿Adua panΛca dadjirãba bajãnebema nezocarã sida cawa odida? Māwã bΛ bērã ¿naĩ ewaride nēbΛra bārã tãēna beara poya cawa odaēca? ⁴ Bārãda ijaradibΛΓΛ, ¿cārē cārēã Ācōrē adua beamaa wābadaa cawa odamārēã? ⁵ MĀa maĀgΛra jara bΛa bārã peradamārēã. ¿Bārã tãēna crĩcha cawa bΛra ni aba bida neēca djabarã ijara panΛra ibiabi carea? ⁶ BaribΛΓΛ djabada djaba ume ijaradapeda naĩ ējũãnebema cawa obadarãmaa wābadaa. Māwã odira wārãda bio biē bΛa Ācōrē ĩjãé bea quĩrãpita ijarabada bērã.

⁷ Wārãda ĀcΛΓΛ bārãnebemada ijarabada bērã unubi panΛa jipa nĩbadacada. ¿Biara bΛēca bΛ biē odara droaida cawa obadamaa edei cāyãbara? ¿Biara bΛēca bΛa erobΛra bΛ djabaa idu drΛabida cawa obadamaa edei cāyãbara? ⁸ BaribΛΓΛ bārãba ēberārãra biē obadaa idjaba ne drΛabadaa. Wārãda bio biē o panΛa ara bārã djabarãda māwã obada bērã.

⁹⁻¹⁰ ¿Bārãba adua panΛca cadjirua obadara Ācōrē purude beadaēda? Ara bādjidūba cūrũgarãnada. Auđu nĩbabadara, jΛwaba oda ācōrē ēpē beara, daunemabadara, umaquĩrã wērã quĩrãca beabadara, umaquĩrãda abari umaquĩrã ume beabadara, ne drΛabadara, parata awua beara, beu nĩbabadara, sewadeba djārã biē jarabadara, djārã cūrũgabada sida Ācōrē purude beadaēa. ¹¹ ΛcΛΓΛ bārãra naēna māwã beasia. BaribΛΓΛ bārãba cadjirua opedadara Ācōrēba

§ 5:12-13 Deuteronomio 17:7.
bΛēa.

* 6:4 Griego bedeade maĩ versículora ebuda

sΛγasia, idji itea bia βasia, idjaba jipa unusia dadjirā Boro Jesucritodeba idjaba idji Jauredeba.

Djabarāba auđuada odiē panΛa

¹² ΛcΛγaba jarabadaa: “Crito ĩjā βΛ bērā mΛa quĩrĩā βΛ quĩrāca jūma oida βΛa.” BaribΛγΛ mΛa jaraya mΛa quĩrĩā βΛda jūma oida βΛmĩna, jūma mΛa o quĩrĩā βΛba mΛra carebacaa. Maļ bērā jūma mΛa o quĩrĩā βΛa iduaribiēa. ¹³ Idjaba λcΛγaba jarabadaa: “Djicora dadji bi itea βΛa, idjaba dadji bira djico itea βΛa.” BaribΛγΛ mΛa jaraya māwā βΛmĩna Ācōrēba umena jōbiya. Dadji cacuara βΛēa auđua o βamārēā, āteβΛγΛ dadjirā Boro Ācōrē itea βΛa. Idjaba dadjirā Boro Ācōrēra dadji cacua wagai carea βΛa. ¹⁴ Ācōrēba idji λβΛadeba dadjirā Boro Jesura beu βadada ārēbabisia. Ara maļ quĩrāca idji λβΛadeba dadjirā sida ārēbabiya.

¹⁵ ¿Bārāba adua panΛca bārā cacuara Critodeba? Māwāra ¿mΛa Critodeba wērā auđua ume βΛica? Wārāda māwā oira biē βΛa. ¹⁶ ¿Bārāba adua panΛca wērā auđua ume βΛra maļ wērā ume cacua aba βΛ quĩrāca βΛda? Ācōrē Bedeade nāwā jara βΛa: “Ādjira cacua aba βΛ quĩrāca panania.”† ¹⁷ BaribΛγΛ dadjirā Boro Crito ume ābaa βΛra idji ume jaure aba βΛ quĩrāca panΛa.

¹⁸ Ni maārī bida auđua nībarānadua. Dewara cadjiruada oibΛγΛ, maļγΛba dadji cacuara ārīēa. BaribΛγΛ auđuada oibΛγΛ, dadji cacuada biē beya. ¹⁹ ¿Bārāba adua panΛca bārā cacuara Ācōrē Jaure deda? Ācōrēba idji Jaurera bārāa diasia. Idjira bārā sođe βΛa. Bārāra ara bārāneēa āteβΛγΛ Ācōrēnea. ²⁰ Ācōrēba bārāra nēβΛa nēdosia. Ācōrēne bērā bārā cacuade, jaurede bida quĩrāipa beadadua.‡

7

Quima edabadadebema

¹ JāλbeβΛγΛ bārāba cartadeba iwidipeđadada mΛa panuya. Wārāda biara βΛa umaquĩrāba wērā edaēda.* ² BaribΛγΛ bārā tāēna auđua obadara bara bērā umaquĩrāba idji quimada erobaida βΛa, idjaba wērāba idji quimada erobaida βΛa. ³ Umaquĩrāda idji quima ume cāida βΛa. Wērā sida idji quima ume cāida βΛa. ⁴ Wērāra ara idji cacua djibariēa, āteβΛγΛ dji quimadrΛ djibaria. Ara maļ quĩrāca umaquĩrāra ara idji cacua djibariēa, āteβΛγΛ idji quimadrΛ djibaria. ⁵ Bārā cacuara bārā quimaa wāgarānadua. BaribΛγΛ bārāba ābaa cāinaēda beđe audibΛγΛ, māwā pananira bia βΛa. BaribΛγΛ

† 6:16 Genesi 2:24. ‡ 6:20 Jaure. Griego bedeade λcΛγΛ cartade maļra neēa.

* 7:1 Biara βΛa umaquĩrāba wērā edaēda. Griego bedeade nāwā βΛ βΛa: “Bia βΛa umaquĩrāba wērā tāēda.”

dārã mãwã pananiẽ panla idjaba ababe Ācõrẽa iwididi carea mãwã pananida panla. Mãwãnacarea wayacusa ãbaa cãinida panla bãrã cacuaba quĩrã ðara droadaẽne diauruba auđua obirãmãrẽã. ⁶ Mãa jaraya: bãrãba mãwã o quĩrã panlãlãl, bia ðla. Baribãlãl mãa õgo obiẽa. ⁷ Mãmãarã jũmarãda mã quĩrãca poya deu beadibara bia ðacasia. Baribãlãl Ācõrẽba dadjiza diasia sãwã bãida. Ācõrẽba ãclãlã dia ðla poya deu beadamãrẽã. Idjaba ãclãlã dia ðla quima edadamãrẽã.

⁸ Mãa deu ðearãa, pẽdrarãa bida jaraya: biara ðla mã quĩrãca quima neẽ beadida. ⁹ Baribãlãl bãrã cacuaba quĩrã ðada poya droadaẽbãlãl, quima edadida panla. Bãrã cacuaba quĩrã ðadẽbemada jũmawãyã crĩcha ðai cãyãbara biara ðla quima edadida.

¹⁰ Quima bara ðearãa mãa naãda jaraya. Naã bedeara mãrẽã, ãtebãlãl dadjirã Boroðea.† Wẽrãba idji quimara amaiẽ ðla. ¹¹ Baribãlãl idji quimara amaibãlãl, dewara umaquĩrãda edaiẽ ðla. Ātebãlãl deu bãida ðla wa dji quima ume waya bedeaidda ðla. Abari quĩrãca umaquĩrãba idji quimara amaiẽ ðla.

¹² Waabema djabarãa mãa naãda jaraya. Naãgãra dadjirã Boro Jesuba jaradiadaã: djababa wẽrã Jesu ãjãẽ ðada erobãlãl, idjaba mã wẽrãra idji ume ða quĩrã ðãlãl, mã djababa idjira amaiẽ ðla. ¹³ Djabawẽrãba quima Jesu ãjãẽ ðada erobãlãl, idjaba mã umaquĩrãba idjida ama quĩrãẽbãlãl, mã djabawẽrãba idjira amaiẽ ðla. ¹⁴ Mã umaquĩrã Jesu ãjãẽ ðara Ācõrẽ itea ðesia idji quimaba ãjã ðã bẽrã. Abari quĩrãca wẽrã Jesu ãjãẽ ðara Ācõrẽ itea ðesia idji quimaba ãjã ðã bẽrã. Mãwãẽbara bãrã warrarãra Ācõrẽ itea beadaẽ bacasia. Baribãlãl djibarirãra Ācõrẽ itea panã bẽrã ãdjirã sida Ācõrẽ itea panla. ¹⁵ Jesu ãjãẽ ðãba idji quimada ama quĩrã ðãlãl, amaida ðla. Mãwã djabada wa djabawẽrãda mã amaiẽ ðã leydebemada ãdrãya. Ācõrẽba dadjirãra necai beadamãrẽã trãsia. ¹⁶ Djabawẽrã, ðla adua ðla. Āĩbẽrã ðã quimaba ðadẽba Jesura ãjãisicada Ācõrẽba ãdrã edamãrẽã. Djaba, ðla bida adua ðla. Āĩbẽrã ðã quimaba ðadẽba Jesura ãjãisicada Ācõrẽba ãdrã edamãrẽã.

¹⁷⁻¹⁸ Ācõrẽba dadjirã trãside ara dadji panana quĩrãca beadida panla. Cacua wẽãgo ðasibãlãl ara mãwã bãida ðla. Cacua wẽãgoẽ ðasibãlãl ara mãwã bãida ðla. Dadjirãza beadida panla dadjirã Boro Ācõrẽba ðada quĩrãca. Mã Ācõrẽ ãberãrã ðeaza mãwã jaradia ðla. ¹⁹ Cacua wẽãgo bãida biara ðãã. Cacua wẽãgoẽ ðai sida biara ðãã. Ācõrẽba obi ðara

† 7:10 Luca 16:18.

ĩjã o ðaida biara ðaa. ²⁰ Æcõrẽba dadjirã trãside ara dadji panana quĩrãca ðeaðida panaa. ²¹ Æcõrẽba ða trãside nezocada ðasibãrã, jũmawãyã sopua ðarãdua. Baribãrã ða nezoca ðaðebemada poya ðdrãibãrã, mãwã odua. ²² Nezoca Æcõrẽba trãnara dadjirã Boro Critoba cadjiruadebemada ðdrã ðasia idji itea ne o ðamãrẽã. Mãne nezocaẽ Æcõrẽba trãnara Crito nezocaa. ²³ Æcõrẽba bãrãra nẽbãa nẽdosia. Mã carea djãrã nezocada ðearãnadua. ²⁴ Djabarã, Æcõrẽba dadjirã trãside ara dadji panana quĩrãca ðeaðida panaa. Mãne ara dadji panã quĩrãca Æcõrẽ quĩrãpita jipa nĩbaðida panaa.

²⁵ Mã awara quima wadi edadacadebemada mã jaraya. Dadjirã Boro Jesucritoba mãgãðebemada jaradiadaẽ ðẽrã mã crĩcha ðada jaraya. Bãrãba cawa panaa dadjirã Boroba mãra quĩrã djuburiada ðẽrã mã wãrãda jarabarida. ²⁶ Nãwã jaraya: mãmaarã naã ewaride bia mãga panã ðẽrã dadji umaquĩrã deu ðeara ara dadji ða quĩrãca ðeaðida panaa. ²⁷ Baribãrã quima erobãbãrã, ða quima amaida crĩcharãdua. Quima neẽ ðãbãrã, quima edaida crĩcharãdua. ²⁸ Baribãrã quima edaibãrã cadjiruãea. Wẽrãda quima edaibãrã cadjiruãea. Baribãrã quima edabãrãra naã ãjũãne bia mãga baya. Bãrã mãwã bia mãga pananida mã quĩrãẽ ðaa.

²⁹ Djabarã, mã naãgãda jara quĩrã ðaa: naã ewarira jõboða. Mã carea djabarã quima erobeaba ãdjia Æcõrẽ ãpẽ panãra igarãdiẽ panaa ãdji quima ume ðeadi carea. Ætebãrã quima neẽ ðãba ãpẽida ða quĩrãca ãpẽnida panaa. ³⁰ Ara mã quĩrãca djabarã sopua ðearã sopuaẽ ða quĩrãca ðeaðida panaa Æcõrẽda bio ãpẽni carea. ðãsrãda ðeara ðãsrãdaẽ ða quĩrãca ðeaðida panaa. Ne nẽdoðaba idjia nẽdoðara ewariza erobãida crĩcha ðaiẽ ðaa. ³¹ Naã ãjũã dadjia unu panãra jũma jõboða ðẽrã ne bara ðeaba ne neẽ ða quĩrãca crĩcha ðeaðida panaa.

³² Mã quĩrã ðaa bãrãba naã ãjũãnebemada jũmawãyã crĩchadaẽda. Umaquĩrã quima neẽ ðãba biara crĩcha ðabaria dadjirã Boroba quĩrã ðada oi carea. Dadjirã Borora ðãsrãðabi quĩrã ðaa. ³³ Baribãrã umaquĩrã quima erobãba naã ãjũãne idji quima bia erobãida biara crĩcha ðabaria. Idji quimada ðãsrãðabi quĩrã ðaa. ³⁴ Mãwã quima bara ðãba crĩchada umẽ erobãbaria. Æbari quĩrãca wẽrã quima erobãba naã ãjũãne idji quima bia erobãida biara crĩcha ðabaria. Idji quimada ðãsrãðabi quĩrã ðaa. Baribãrã wẽrã quima neẽ ðãba dadjirã Borodebemada biara crĩcha ðabaria. Naã cacuaðe, jaurede bida idji itea bia ða quĩrã ðaa.

‡ 7:34 Crĩchada umẽ erobãbaria. Griego bedeade ãcãrã cartade mãra neã.

³⁵ Maḷgara mḷa jaraē ḅḷa bārāba quĩrĩā panḷ quĩrāca ḅearānamārēā ātebaga bia ḅeadamārēā. Mḷa ababe quĩrĩā ḅḷa bārāra quĩrāipa ḅeadida idjaba jūma bārā soḅeba dadjirā Boroba quĩrĩā ḅḷada odida.

³⁶ Abaḷ djabada awērā djora ume dji edadi carea bedeā bia panḷbaga, dji edadi naēna poya droaēda crīchaibaga idjaba isabe eda quĩrĩāibaga, edaida ḅḷa. Maḷra cadjiruaēa.

³⁷ Baribaga djabada dji edadi carea bedeā ḅḷadacarea maḷ wērāra edaēda idji soḅeba wārāda crīcha ḅabaga idjaba idji cacuaba quĩrĩā ḅara poya droaibaga, bia ḅḷa maḷ wērāra edaēda. ³⁸ Wārāda quima edabagaba bia o ḅḷa. Baribaga mḷmaarā quima edaēba biara o ḅḷa. §

³⁹ Djabawērā quima bara ḅara dji quima zocai ḅamisa idji ume ḅaida ḅḷa. Baribaga dji quimara beuibaga, dewara umaquĩrāda eda quĩrĩāibaga, edaida ḅḷa. Baribaga ababe dadjirā Boro Jesucrito ĩjā ḅadga edaida ḅḷa. ⁴⁰ Mḷa crīcha ḅḷa idjira quima edaēbaga ḅasridaara ḅaida. Mḷmaarā Ācōrē Jaureba māwā crīchabi ḅḷada.

8

Jḷwaba oda ācōrēa djico diadadebemā

¹ Idjaba jḷwaba oda ācōrēa djico diadadebemada mḷa jaraya. Dadjirāba cawa panḷa jūmarāda crīcha cawa panḷada. Māwāmīna crīcha cawaaba dadjira djārā cāyābara biara ḅḷada crīchabibaria. Baribaga quĩrĩāba djārāra carebabaria. ² Abaḷba bio cawa ḅḷada crīcha ḅabaga, waḅibida adua ḅḷa idjia cawaida ḅḷ quĩrāca. ³ Baribaga abaḷba Ācōrēda quĩrĩā ḅabaga, Ācōrēba idjira cawa ḅḷa.*

⁴ Maḷ bērā jḷwaba oda ācōrēa djico diaḅa cobadadebemada mḷa jaraya. Dadjirāba cawa panḷa jḷwaba oda ācōrēa wārāēda. Idjaba cawa panḷa wārā Ācōrēra ababaga ḅḷada. ⁵ Bajāne, naḷ ējūāne bida ēberārāba ācōrē abadara baraa. Wārāda maḷgarāra idjaba ēberārāba ādji boro abada sida zocārā baraa. ⁶ Baribaga dadjirāmaarā Ācōrēra ababaga ḅḷa. Idjira dadjirā Zezaa. Idjiabaga ne jūmada osia. Dadjirāra idji itea zocai panḷa. Idjaba dadjirā Boro Jesucitora ababaga ḅḷa. Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba dadjirāra zocai panḷa.

§ 7:38 Griego bedeaḅe versículo 36-38 ebuda ḅḷēa. Idjaba naḷ quĩrāca traducida ḅḷa: ³⁶ Baribaga djababa idji cau awērā djorada quima diaē ḅḷaḅeba biē o ḅḷada crīcha ḅabaga, idjimaarā bia ḅabaga, quima diaida ḅḷa. Maḷra cadjiruaēa. ³⁷ Baribaga djababa idji caura diaēda soḅeba crīcha ḅabaga, idjaba dewaraba jara ḅḷ carea māwā oē ḅabaga, bia ḅḷa idji caura quima diaēda. ³⁸ Wārāda idji cau diabagaba bia o ḅḷa. Baribaga mḷmaarā idji cau diaēba biara o ḅḷa. * 8:3 Griego bedeaḅe maḷ versícolora ebuda ḅḷēa.

⁷ Barib_{ΔΓΛ} ἄ_{ΔΓΛ}ba maḷ_Γara cawadaē pan_Λ. Ἄ_{ΔΓΛ} djabarāba wadibida crīcha pan_Λ j_Λwaba oda ācōrē ādjia naēna ēpē pananara zocai beada. Maḷ bē_ṛā j_Λwaba oda ācōrēa djico diadada cosidara crīchabadaa j_Λwaba oda ācōrēa wayacusa ēpē_Δdada. Wā_ṛā bedeada bio adua pan_Λ bē_ṛā maḷ djico co pan_Λneba crīchabadaa Ācōrē quīrāpita biē pane_Δdada. ⁸ Barib_{ΔΓΛ} djicoba dadjirāra Ācōrē quīrāpita bia _Δca. Maḷ bē_ṛā dadjia co pan_Λneba, co_Δē pan_Λneba bida Ācōrē quīrāpita biara beadaēa.

⁹ Wā_ṛāda dadjia co quīrā pan_Λra co_Δida pan_Λ. Barib_{ΔΓΛ} quīrācui_Δta be_Δadua bārāba co pan_Λneba djaba bio adua _Δra cadjiru_Δē _Δerāmārēa. ¹⁰ Ne jūma co_Δida _Δ cawa _Δ djabada j_Λwaba oda ācōrē dede e_Δda ne co chūmeib_{ΔΓΛ}, maḷne ne jūma co_Δida _Δ adua _Δba idjira mama chūm_Δada unuib_{ΔΓΛ}, idjia bida j_Λwaba oda ācōrēa djico diadara co_Δida crīchaya. Barib_{ΔΓΛ} j_Λwaba oda ācōrēa ēpē_Δba_Δda crīcha _Δ bē_ṛā idjima_Δ cadjiru_Δada o _Δ. ¹¹ Māwā ne jūma co_Δida _Δ cawa _Δba dji bio adua _Δ djabara cadjiru_Δē _Δebiya. Barib_{ΔΓΛ} quīrāneba_Δadua Critora beusida maḷ adua _Δ djaba carea. ¹² Bārāba maḷ adua _Δ bea djabarā cadjiru_Δē _Δebib_Δade Crito quīrāpita cadjiru_Δada o pan_Λ. ¹³ Maḷ carea māa co _Δdeba mā djabada cadjiru_Δē _Δebib_{ΔΓΛ}, waa coēa.

9

Jaradia _Δbari Pauloba edaca bada

¹ ¿Mā_Δdjia o quīrā _Δ quīrāca ocara _Δca? ¿Mā_ṛa Jesu_Δcritoba diabue_Δēca? ¿Mā_Δ bida dadjirā Boro Jesura un_Δsiēca?* ¿Bārāba māneba dadjirā Borora ījāsidaēca? ² Ἄ_{ΔΓΛ} djabarāba mā_ṛa Jesu_Δcritoba diabue_Δada crīchadaē pan_Δmīna bārāba cawadida pan_Λ mā_ṛa wā_ṛāda idjia diabue_Δada māwā _Δda. Mā_Δ jaradia_Δdeba bārāba dadjirā Boroda ījāsida bē_ṛā maḷ_Γara ebu_Δda _Δ. ³ Mā biē jarabadarāa mā_Δ naḷ_Γada iwidiya: ⁴ ¿mā_Δ jaradia _Δbari ne coi carea edaiē _Δca? ¿Doi carea bida edaiē _Δca? ⁵ Waabema Jesuba diabue_Δarāda, dadjirā Boro Jesu djabarāda, Pedro sida ādji quima ume ābaa nībabadaa.† Ara ādjirā quīrāca ¿mā_ṛa Jesu ījā _Δ wērā ume dji edape_Δda mā ume ābaa eronībaiē _Δca? ⁶ Bernabe_Δba, mā_Δ bida Ācōrē be_Δda jaradia nīnane dewara traju sida obadaa ne eropanani carea. Barib_{ΔΓΛ} ¿waabemarā quīrāca daiba jaradia pan_Λneba ne eda_Δida pan_Δēca?

⁷ ¿Sordaora ara idji parataba djōne wābarica? ¿Uva u_Δda erob_Δba idji uvara jōcaca? ¿Oveja wagabariba oveja jubara docaca? ⁸ ¿Jūma maḷ_Γara ababe mā_Δdji crīchadeba jara _Δca?

* 9:1 Hecho 9:3-7. † 9:5 Pedro. Griego bedeade _Δ _Δ “Cepa.”

¿Ăcōrēba Moisea diada leyba abari quĩrāca jaracaca? ⁹ Mañ leyde nāwā b́a b́aa: “Baa pacaa ne cɾadagabi b́ade idji itera jārādua.”‡ Ăcōrēba mañ bedea jaraside ¿ababe pacadebemada crīcha b́asica? ¹⁰ ¿Dadjirānebema sida crīcha b́asiēca? Wārāda dadjirā careabɾɾĂ Ăcōrēba mañ leyra diasia. Ējūā o b́ara, dji ewa b́a sida trajabadaa mañneba ne erobeada cawa panɾ bērā. ¹¹ Ara mañ quĩrāca daiba bārāa Ăcōrē bedeara jaradiasida bērā ¿bia b́aēca daiba bārāneba ne edadida? ¹² Dewararāba bārāneba ne edadida panɾbɾɾɾ, daiba ādjirā cāyābara biara ne edadida panɾa.

Māwāmīna ne iwidiidacaa. Ătebɾɾɾ jūma droa panɾa ēberārāba bedea bia Critodebemada biē crīcharānamārēā. ¹³ Bārāba cawa panɾa Ăcōrē de dromane trajabadarāba ādjia o panɾneba codira edabadada. Animarā babue diabadarāba mañ djaradebemada edabadaa codi carea. ¹⁴ Abari quĩrāca dadjirā Boro Jesuba jarasia bedea bia idjidebema jaradia nīnaba mañneba codira edadida panɾada. § ¹⁵ Māwāmīna m̄la edacaa. Idjaba maḡɾdebemada nañ cartade b́aē b́aa bārāba ne diadamārēā. M̄la jaradia b́abari ne edaca bērā b́asrida b́aa. M̄la quĩrāēā ni abaɾba ne dia b́adeba mañ b́asridara jōbida. M̄maarā bārāneba ne edai cāyābara beuida biara b́aa.

¹⁶ M̄la bedea bia Critodebemada jaradia b́amīna m̄ra dji dromaana acaa, Ăcōrēbɾɾɾ jaradiabi b́a bērā. Wārāda bedea bia Critodebemada jaradiaēbɾɾɾ, m̄ra m̄ā djuburi beya. ¹⁷ M̄djiareba jaradia baibɾɾɾ, ne edaida b́aa. Baribɾɾɾ m̄djiareba jaradiaē b́aa. Ăcōrēbɾɾɾ m̄ra b́asia jaradia bamārēā. Mañ bērā m̄la jaradia b́aida b́aa. ¹⁸ Māwāra ¿m̄la jaradia b́abari cārēda edai? Ne edaēa. Ababe b́asrida b́aya ne iwidiēne bedea bia Critodebemada jaradia b́a bērā. M̄la jaradia b́abari ne edaida b́amīna iwidiicaa.

¹⁹ M̄ra djārā nezocaēmīna ara m̄djida jūmarā nezocada b́esia zocārāba m̄neba Jesucritoda ĩjānamārēā. ²⁰ M̄ra judiorā tāēna b́ade judiorā quĩrāca b́abaria m̄neba Jesucritoda ĩjānamārēā. Ăcōrēba Moisea diada leydeba bea tāēna b́ade m̄ra mañ leydeba b́aēmīna mañneba b́a quĩrāca b́abaria. Māwā b́abaria ādjirāba m̄neba Jesucritoda ĩjānamārēā. ²¹ Idjaba Ăcōrēba Moisea diada ley adua bea tāēna b́ade m̄ra ādjirā quĩrāca b́abaria m̄neba Jesucritoda ĩjānamārēā. Baribɾɾɾ m̄la Ăcōrē leyra igaracaa. Jūma Critoba obi b́ara ēpēbaria. ²² M̄ra djabarā wārā bedea m̄cua adua bea tāēna b́ade ādjirā quĩrāca b́abaria m̄neba Jesucritodebemada biara cawadamārēā. M̄l wābɾɾɾza ēberārā tāēna b́ade ādjirā quĩrāca b́abaria m̄neba ɾcɾɾɾba Critoda ĩjānapeda

‡ 9:9 Deuteronomio 25:4. § 9:14 Mateo 10:10.

cadjiruadebemada ēdrΛdamārēã. ²³ M̄ã jūma maļ quĩrãca obaria bedeã bia Critodebemada cawabi carea. Māwã m̄ã bida Ācōrēneba ne biada edaya.

²⁴ Bārāba cawa panΛa ēberāra pirabadada caida jĩrũ mēs̄rāra bΛ cawaya. Maļne zocārã pirabadamĩna ababe dji naārã jūenabΛrΛ ne edabaria. Bārã sida isabe pirabΛda quĩrãca jūma bia oŁadua Ācōrēba diai jaradada edadi carea. ²⁵ Jemenebadarāba ādji cacuara quĩrãcuita wagabadaa zarea beadi carea. Māwã obadaa dewararã cāyābara biara jemenenapeda borobarida edadi carea. Maļ borobarira isabe ārĩbaria. BaribΛrΛ dadjirāba ne jūmada bia obadaa Ācōrēba diai jarada ārĩcada edadi carea. ²⁶ Maļ bērã ēberã baridua pira wābΛrΛ quĩrãca m̄ã ocaa. Idjaba ēberã djō bΛde baridua djōbari quĩrãca ocaa. ²⁷ ĀtebΛrΛ m̄ã cacua zarea o bΛ quĩrãca idjaba m̄ã cacuaba o ama bΛda obi bΛ quĩrãca jūma o bΛa Ācōrēba diai jaradara edai carea. Māwã oēbΛrΛ, m̄ã ēberārāa jaradia badamĩna m̄labΛrΛ Ācōrēba diai jaradara poya edaēã.

10

JΛwaba oda ācōrēra igaradida panΛa

¹ Djabarã, m̄ã quĩrĩã bΛa bārāba Moise ewaride māwānada quĩrãdoadaēda. Maļ ewaride jūma dadji drōāenabemarã Moise ume nĩbapedadara Ācōrēba diabueda jārārã edre nĩbasidaa idjaba Pusa Purrude chāsidaa.* ² Maļ pusade, jārārã edre bida jūma ādjirāra Moise ume ābaa panasida bērã Moise trāneba borocuepedada quĩrãca panasidaa. ³ Idjaba jūmarāba abari djico Ācōrēba bajāneba diabuedada cobadjidaa.† ⁴ Jūmarāba abari baido Ācōrēba mōgaradeba weabidada dobadjidaa.‡ Maļ mōgarara Critoda māwã basia, ādjirã wābΛdaza Critora jauredeba ādjirã ume bada bērã. ⁵ BaribΛrΛ Ācōrēba zocārāda biē unusia ādjia o panana carea. Maļ bērã ējūã pōāsa ewaraga bΛde quinisidaa.

⁶ Maļ ewaride māwānaba dadjirāa cawabi bΛa ne cadjiruara awuadiē panΛda ādjirāba awuapedada quĩrãca. ⁷ JΛwaba oda ācōrēra ēpērānada lΛrΛ ādjirāba ēpēpedada quĩrãca.§ Ācōrē Bedeade ādjirānebemada nāwã bΛ bΛa: “Ēberārāra chūpanenapeda bΛsrida ābaa ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. Māwānacarea pirabaridapeda ādji cacuaba o quĩrĩã bΛra o duanesidaa.”* ⁸ Dadjirāba auđuada odiē panΛa lΛrΛ ādjirāba opedada quĩrãca. Ādjia māwã o panΛ carea

* **10:1** Numero 10:34; Exodo 14:1-31. † **10:3** Exodo 16:4,35. ‡ **10:4** Exodo 17:6; Numero 20:11. § **10:7** Exodo 32:1-35. * **10:7** Exodo 32:6.

ewari abaa de veintitres mil quinisidaa.† 9 Idjaba Ācōrēba sãwã oi cawaya dadjirãba biē odiē panaa λCARA ādjirãba opedada quĩrãca. Maλ carea ādjirãra damaba zocãrã cácuapeda quinisidaa.‡ 10 Idjaba sobiē pananeba Ācōrēnebemada biē bedearãnadua λCARA ādjirãba opedada quĩrãca. Maλ carea bajãnebema nezoca dadji quinibibariba ādjirãra zocãrã quinibisia.§

11 Jũma ādjirã mãwãnaba unubi ßAA sãwã Ācōrēba cadjiru-ara cawa obarida. MaλgARA Ācōrē Bedeade ßA ßAA dadjirã naλ jĩrũarebema ewaride ßearãba abari quĩrãca orãnamãrēã. 12 Maλ bẽrã abaa ba bio ijã ßADA crĩcha ßABARA, ara iduba quĩrãcuiteda baada ßAA cadjiruade ßae amaaba. 13 Dadji cadjiruade ßaebida ßA crĩchada bãrãmaa zebaria jũmarãmaa zebari quĩrãca. BaribARA Ācōrēra bedea aba ßAA. Maλ crĩchara poya droadaẽBARA, idjia idu jũmawãyã zebiẽa. Idjaba maλ crĩcha zebARAde Ācōrēba carebaya droadapeda ãdrãdamãrēã.

14 Maλ carea mλ djabarã, jawaba oda ãcōrēra igaradadua. 15 Mλa bãrãa bedebARA crĩcha cawa ßearãa bedebARA quĩrãca. Bio crĩchadadua mλa jara ßARA wãrã cawaya. 16 Crito quĩrãnebađi carea cobadara co panane dadjirãba uva ßa tazade ßA carea Ācōrēa bia ßADA adapeda dobadaa. Maλ dobadade unubibadaa dadjirãra Crito oadeba idji ume ãbaa panada. Idjaba paλ cōrãcuada cobadade unubibadaa Crito naλ djarade bia mĩgadadeba dadjirãra idji ume ãbaa panada. 17 Dadjirãba paλ aba ßADA zocãrã cōrãcuapeda cobadaa. Ara maλ quĩrãca dadjirãra zocãrã panamĩna cacua aba ßA quĩrãca panaa.

18 Israelerãba obadadebemada crĩchadadua. Ādjirãba animarã Ācōrēa babue diabdade maλ djaradebemada cobadaa. Maλ cobadade unubibadaa Ācōrēra ģpẽ panada. (Ara maλ quĩrãca abaa ba jawaba oda ãcōrēa nedjara diadadebemada coibARA, unubiya maλ jawaba oda ãcōrēra ģpẽ ßADA.) 19 BaribARA mλa jaraẽ ßAA jawaba oda ãcōrēra wãrã arada. Jawaba oda ãcōrēa nedjara diadara ara jãwãbema djara quĩrãca ßAA. 20 Mãwãmĩna Ācōrē adua ßeaba nedjarada ādji jawaba oda ãcōrēa diabdade wãrãda jairãa dia panaa. Ācōrēa dia panãa. Bãrãba maλ djarara codibARA, unubiđia jaida ģpẽ panada. MaλgARA mλa quĩrãẽa. 21 Jaia diada tazade ßADA bãrãba dodibARA, Jesucrito oa quĩrãnebađi careabema tazade ßADA dodiẽ panaa. Jaia djico diadada bãrãba codibARA, dadjirã Boro quĩrãnebađi careabema cobadara codiẽ panaa. 22 Mãwã

† 10:8 Numero 25:1-9. ‡ 10:9 Numero 21:4-9. § 10:10 Numero 16:41-50.

odibΛra ¿dadjirã Borora quĩrũbidaẽca? ¿Dadjirãra idji cãÿãbara
 ΛbΛara panΛca?

Jũma odadua djabarãba bia crĩchadamãrẽã

²³ ΛcΛraΛba jara panΛa dadjia o quĩrĩã bΛra jũma oida bΛda. BaribΛra mΛa jaraya: ne jũma oida bΛmĩna jũma dadjia o quĩrĩã bΛba dadjira carebaca. Wãrãda jũma dadjia o quĩrĩã bΛra oida bΛmĩna jũma maλgΛba djabarãra carebaca. ²⁴ Ni abaΛba ara idji bia baira jΛra baiẽ bΛa, ãtebΛra dewararãda bia beadamãrẽã jΛra baida bΛa.

²⁵ Nedjara nẽdobuebadama nẽdodada codida panΛa. BaribΛra bãrã crĩcha ãrĩna amaaba iwidirãnadua maλ nedjarara jΛwaba oda ãcõrẽa diada basi cawaya. ²⁶ Naλ ãjũãra, ne jũma naλ ãjũãne nũma sida dadjirã Boro ãcõrẽba osia. Maλ bẽrã ne jũmada codida panΛa.

²⁷ Jesu ãjãẽ bΛba bΛda ne comãrẽã edoibΛra, maλne wã quĩrĩãibΛra, wãdua. Idjia diabΛraΛra codua. BΛ crĩcha ãrĩ amaaba iwidirãdua maλ djicora jΛwaba oda ãcõrẽa diada basi cawaya. ²⁸ BaribΛra abaΛba nedjarara jΛwaba oda ãcõrẽa diadaada aibΛra, corãdua idji crĩcha ãrĩ amaaba.* ²⁹ MΛa jaraẽ bΛa bãrãmaarã maλ djicora cocara panΛda. BaribΛra dewaraba mãwã crĩcha bΛbΛra, idji crĩchara ãrĩya.

AbaΛba nãwã crĩchaisicada: “MΛa o quĩrĩã bΛda obΛraΛde abaΛba biẽ crĩchaibΛra, ¿maλgΛra ocara bΛca? ¿MΛa o quĩrĩã bΛ quĩrãca oida bΛẽca? ³⁰ MΛa cobΛra carea ãcõrẽa bia bΛada aibΛra, ¿cãrẽ cãrẽã dewaraba mΛda biẽ jaraida bΛ? Biẽ jaraiẽ bΛa.”

³¹ BaribΛra mΛa jaraya: bãrã ne co panΛne, ne o panΛne bida jũma odadua ãberãrãba ãcõrẽda bia jaradamãrẽã. ³² Bãrãba ne o panΛneba judiorãra, judiorãẽra, ãcõrẽ ãberãrã sida cadjiruade bæbirãnadua. ³³ Ara maλ quĩrãca mΛa o bΛdeba jũmarãa bia crĩchabi quĩrĩã bΛa. Ababe mãdjidrΛ bia bai carea jΛraΛca, ãtebΛra ãberãrã zocãrã bia beadamãrẽã jΛraΛbaria. Mãwã mΛa o bΛdeba ãdjirãba Critora ãjãnia ãcõrẽba ãdra edamãrẽã.

11

¹ MΛra Crito nĩbaða quĩrãca nĩbabari bẽrã mλ quĩrãca nĩbaðadua.

Djabawẽrãrã boro ãnẽbaribadadebema

² Djabarã, ewariza mΛra quĩrãneba panΛ bẽrã idjaba mΛa jaradiaðara ãpẽ panΛ bẽrã bãrãra bia jaraya. ³ MΛa quĩrĩã bΛa

* **10:28** Griego bedeadẽ ΛcΛraΛ cartade idjaba naλ sida bΛ bΛa: “Naλ ãjũãra, ne jũma naλ ãjũãne nũma sida dadjirã Boro ãcõrẽba osia.”

bārāba cawaēda Critora umaquĩrā Boroda, umaquĩrāra dji wērā boroda, idjaba Ācōrēra Crito Boroda.

⁴ Djabarā ābaa dji jare panane umaquĩrāda boro ānēbaripeda Ācōrēa iwidiBARA wa Ācōrēneba bedeaibARA, idji Boro Critora wayaē BADA unubi BAA. ⁵ BaribARA wērāba Ācōrēa iwidi BADE wa Ācōrēneba bedea BADE boro ānēbariēBARA, idji quimara wayaē BADA unubi BAA. Māwā o BARA borobichia TA BΛ quĩrāca BAA. ⁶ Wērāda boro ānēbari quĩrāēBARA, borobichia TAIDA BAA. BaribARA borobichia TASIRA peraida BΛ bērā boro ānēbarida BAA.

⁷ Djabarā ābaa dji jare panane umaquĩrārāda boro ānēbaridiē panAA Ācōrēba ara idji quĩrāca oda bērā idjaba umaquĩrārāba Ācōrēra ādji boroda unubi panΛ bērā. BaribARA wērārāba unubi panAA umaquĩrāra ādji boroda. ⁸ Ācōrēba umaquĩrāra wērāneba oē basía, āteBARA wērāra umaquĩrāneba osia. ⁹ Idjaba umaquĩrāra oē basía wērā carebamārēā, āteBARA wērāda osia umaquĩrā carebamārēā. ¹⁰ Mañ carea djabarā ābaa dji jare panane wērāba idji borora ānēbarida BAA unubi carea dji quimara idji boroda. Māwā oida BAA bajānebema nezocarāba bia ununamārēā.

¹¹ BaribARA Jesucrito ĩjā bea bērā wērāba idji quimada carebaida BAA idjaba umaquĩrāba idji quimada carebaida BAA. ¹² Naārābema wērāda umaquĩrāneba zesia. MamaABA ĩtaa umaquĩrāra wērāba tobaria. BaribARA wārāda jūmaena Ācōrēneba ze panAA.

¹³ Bārāmarā, ¿bia BACA wērāba boro ānēbariēne Ācōrēa iwidiDA? Bio crīchaadua bia BΛ cawaya. ¹⁴ Ara dadji beadeba cawa panAA umaquĩrāba buđa ureabisira peraida BADA. ¹⁵ BaribARA wērā buđa urea BARA bia unubadaa. Ācōrēba wērā buđara diasia boro ānēbarimārēā. ¹⁶ Bariduada maġGA carea caicaya beibARA, mġa naġda idjía jaraya: daiba, Ācōrē ēberārā bida awara odacaa.

Crito quĩrānebađi carea cobada djabarāba āi opedada

¹⁷ Nañ BABARADE mġa bārāra poya bia jaraēa. Bārā ābaa dji jareBADADE quĩrāipa odacaa. Bia panani cāyābara biē panebadaa. ¹⁸ Naārā jaraya mġa ũrī BADA bārāra ābaa dji jare duanane crīcha awara awara duanabarida. Mañ beđeara jūma wārāē sida mġa ĩjābaria. ¹⁹ Wārāda bārāra crīcha awara awara duananeba ebudā baya cairādra Ācōrēba bia unu BADA. ²⁰ Bārā ābaa dji jare duanane Crito quĩrānebađi carea cobadara quĩrāipa odacaa. Ācōrēmaa mañ co panARA wārā araēa. ²¹ Jūmarā jūēni naēna bāđjiza enepedadara cobadaa. Mañne ĀCARARA jarra duanebaria idjaba ĀCARARA beu duanebaria. ²² ¿Bārāra de neē beaca mama ne codi carea? ¿Bārāba Ācōrē

ēberārāra igara panlēca? ¿Maļba dji ne neē quēdeara perabi panlēca? ¿Mļa cārēda jarai? ¿Maļgla carea mļa bārāra bia jaraica? Maļ carea bia jaraēa.

Crito quīrānebađi carea cobada

²³ Mļa bārāra jaradiađara dadjirā Boro Jesudeba cawasia. Maļgla nāwā ļa: diamasi dadjirā Boro Jesu jidabi naēna idji jlwade paļda edasia. ²⁴ Ācōrēa bia ļađa apeđa cōrācuablađe jarasia: “Edađadua. Codadua.* Naļra mļ cacuaa, bārā carea diabla. Mļ quīrānebađi carea ara naļ quīrāca o pananadua.” ²⁵ Ara maļ quīrāca ne copēdađacarea tazara idji jlwade edapeđa jarasia: “Naļ tazade ļara mļ oaa. Mļ oadeba Ācōrēba bārā ume bedea djiwidida ļabla. Naļ dođadaza mļ quīrānebađi carea dođadua.”

²⁶ Dadjirā Boro Jesu zēbla misa maļ paļ cobadaza idjaba maļ tazade ļa dođadaza bārāba idji beuđadebemada jara pana. ²⁷ Maļ carea bariduaba dadjirā Boro wayaē maļ paļda coibla, maļ tazade ļa doibla, cadjiruada o ļa. Dadjirā Boro cacuara, oa siđa siriē ļa crīcha ļa. ²⁸ Maļ paļ coi naēna, maļ tazade ļa doi naēna dadjiza bio acłida ļa wārāda dadjirā Boro waya ļa cawaya. ²⁹ Dadjirā Boro Jesu cacua wayaē ļaba maļ paļda coibla, maļ tazade ļa doibla, Ācōrēba cawa oya.† ³⁰ Maļ carea zocārā bārāra cacua biē beaa, cacua norrabari beaa, idjaba ļcła beusidaa. ³¹ Baribla ara dadjiza bio quīrācuita acłida pana jipa o pana cawaya. Māwāra Ācōrēba cawa oēa. ³² Dadjirā Boroba ubaria jipa nībađamārēā. Māwā dadjirāra naļ ējūāne bea ume biē ļāēa.

³³ Maļ bērā mļ djabarā, dadjirā Boro quīrānebađi carea cobadara obđade jūmarāda jļānadua ābaa cođi carea. ³⁴ Aļađa jarra ļabla idji diguđa ne coida ļa. Māwā ābaa dji jrebade Ācōrēba bārāra cawa oēa biē o pana carea. Mļa wađi jaradiaida ļara jāmaa wāblađe jūma jaradiaya.

12

Ācōrē Jaureba obi ļađebema

¹ Djabarā, mļa quīrā ļa Ācōrē Jaureba obi ļađebemada bārāba bio cawađida. ² Bārāba cawa pana Ācōrē adua beaside baridua carea āi crīchabadjidada. Maļ bērā jlwaba ođa ācōrē beada ēpēbadjidaa. Maļra zocai beaē bērā bedēađacaa. ³ Maļ

* **11:24** Edađadua. Codadua. Griego bedēade ļcła cartade maļra neēa.

† **11:29** ļcła crīchabadaa Pauloba “Jesu cacua wayaē ļa” aside jara ļasida “Jesu ēberārā wayaē ļa.”

carea m̄la quĩrĩã ðla b̄ar̄ba nāda cawadida: Ācōrē Jauredeba bedea ðla Jesura biē ðlaada acaa. Idjaba Ācōrē Jauredeba bedeaē ðla Jesura jūmarā Boroada acaa.

⁴ Ācōrē Jaure aba ðla dadjirāa dia ðla ne quĩrātanoa odamārēã. ⁵ Dadjirā Boro aba ðla itea ne quĩrātanoa obadaa. ⁶ Ācōrē aba ðla dadjirāa ne quĩrātanoa obi ðla. Idjiabara dadjirāneba māra jūma obaria.

⁷ Ācōrē Jaureba dadjirāza ne obibaria djabarā jūmarāda carebadamārēã. ⁸ Ācōrē Jaureba ðla dia ðla idji necawaadeba poya bedeadamārēã. Abari Ācōrē Jaureba ðla dia ðla idjideba cawapedadada poya jaradiadamārēã. ⁹ Abari Ācōrē Jaureba ðla dia ðla poya bio ijā pananamārēã. Idjaba abari Ācōrē Jaureba ðla dia ðla cacua biē beara poya biabidamārēã. ¹⁰ Idjaba Ācōrē Jaureba ðla dia ðla ne ununacada poya odamārēã. ðla dia ðla poya Ācōrēneba bedeadamārēã. ðla dia ðla poya cawadamārēã abalaba Ācōrē Jauredeba bedea ðla wa jaideba bedea ðla. Idjaba ðla dia ðla quĩrātanoa dadjia ũrĩnaca bedeadede bedeadamārēã. Idjaba ðla dia ðla dadjia ũrĩnaca bedeadede jaradara cawa jaradamārēã. ¹¹ Abari Ācōrē Jaureba jūma māra obi ðla. Idjia dadjirāza obi ðla idjia quĩrĩã ðla quĩrāca.

¹² Dadji cacuara aba ðla. Baribara dadji cacuade ne jūmada eropana. Critora idji ijā bea ume ara mā quĩrāca pana. ¹³ ðla dadjirāra judiorāa, ðla judiorāã, ðla nezocarāa, ðla nezocarāã. Baribara abari Ācōrē Jaureba dadjirā jūmarāda cacua abade ðla.* Jūma dadjirāba abari Ācōrē Jaureda edasidaa.

¹⁴ Dadji cacuade ne jūmada eropana. Baribara dadji cacuade beara abarica beaã. ¹⁵ Dadji jĩrūba jaraibara: “Māra jawaē b̄rã nā cacuadebemaã,” māba çwārāda dadji cacuadebemaãca? ¹⁶ Idjaba çwara jaraibara: “Māra dauē b̄rã nā cacuadebemaã,” māba çwārāda dadji cacuadebemaãca? ¹⁷ Dadji cacuade ababe dauda ðlara çcārēba ũrĩcasi? Dadji cacuade ababe çwara ðlara çcārēba ðlasi? ¹⁸ Ācōrēba dadji cacuade ne jūmada ðla idjia quĩrĩã bada quĩrāca. ¹⁹ Dadji cacuade beara jūma abarica badabara cacuara neē bacasia. ²⁰ Dadji cacuade ne jūmada eropana dadji cacuara aba ðla.

* **12:13** ðla. Griego bedeadede ðla ðla “borocuesia.” Nā versículode mā bedea jaraē ðla baidode borocuedebemada, ðla jara ðla Ācōrē Jaureba Crito ijā ðla idji ume āba ðladebemada.

²¹ Mañ bēřã dauba jΛwaa poya jaraēa: “BΛ neē mΛra bia baya.” Idjaba boroba jīrūa poya jaraēa: “Bārã neē mΛra bia baya.” ²² Wārãda nañ cacuade beara ΛCΛΓΛ dadjirãmaarã mñcua siriē beaa. BaribΛΓΛ maλΓΛ neē dadji cacuara bia bacaa. ²³ Idjaba nañ cacuade bea dadjirãmaarã mñcuaē beara biara djibadaa bia ununamārēã. Idjaba nañ cacuade bea dadjia unubidiē panΛra quīrãcuīta mērãbadaa. ²⁴ BaribΛΓΛ dadji cacuade quīrãwārēã beara mērãnaca. Ācōrēba dadji cacuade beara jūma aride osia. Dadjia unubidaca sida osia bia wagadamārēã. ²⁵ Māwã osia dadji cacuara biē berãmārēã, ātebΛΓΛ dadji cacuade beara dji careba pananamārēã. ²⁶ Dadji cacuadebemada aba puaiBΛΓΛ, jūmaena puabaria. Ara mañ quīrãca dadji cacuadebemada aba bia jaradibΛΓΛ, jūmaena capipia babaria.

²⁷ Ara mañ quīrãca bārãra jūma ābaa Crito cacua quīrãca panΛa. Bārãra idji cacuadebemarãa. ²⁸ Ācōrēba djabarã tãēna Jesucritoba diabuedarãda naārã BΛsia. Mañare idjideba bedeabadarãda BΛsia. Mañare idji bedeã jaradiabadarãda BΛsia. Mañare ΛCΛΓΛda BΛsia ne ununacada poya ođamārēã, ΛCΛΓΛda BΛsia cacua biē beara poya biabidamārēã, ΛCΛΓΛda BΛsia djabarã carebadamārēã, ΛCΛΓΛda BΛsia djabarã cawa jipa ededamārēã, idjaba ΛCΛΓΛda BΛsia quīrãtanoa dadjia ūrĩnaca bedeade bedeadamārēã. ²⁹ ¿Jūmarãda Jesucritoba diabuedarãca? ¿Jūmarãda Ācōrēneba bedeabadarãca? ¿Jūmarãda Ācōrē bedeã jaradiabadarãca? ¿Jūmarãba ne ununacada poya obadaca? ³⁰ ¿Ācōrēba jūmarãa diasica cacua biē beara poya biabidamārēã? ¿Ācōrēba jūmarãa diasica dadjia ūrĩnaca bedeade poya bedeadamārēã? ¿Jūmarãba dadjia ūrĩnaca bedeade jaradara poya cawa jaradica? ³¹ Ācōrē Jaureba obi BΛdebema dji biara carebaida beadrΛ jΛΓΛdadua.

Jãlbe mΛa bārãa cawabiya sãwã ne jūmada poya biara o pananida.

13

Quīrãda ne jūma cãyãbara biara BΛa

¹ MΛda nañ ējūãne bea bedeade bedeaiBΛΓΛ idjaba bajãnebema nezoca bedeade bedeaiBΛΓΛ, mañne quīrĩãda neē BΛBΛΓΛ, mΛra jiorro ođa jiguabari quīrãca wa pīrãchiru jiguabari quīrãca BΛa. ² MΛda Ācōrēneba bedeaiBΛΓΛ, Ācōrēba crĩcha cawabiē badada jūma cawa BΛBΛΓΛ, Ācōrē necawaada jūma cawa BΛBΛΓΛ, idjaba sodeba wārãda ĩjã BΛdeba eyada poya āyã BΛiBΛΓΛ, mañne quīrĩãda neē BΛBΛΓΛ, mΛra ara jãwãbema quīrãca BΛa. ³ Ne jūma mΛa erobΛda ne neē quedeaa diaiBΛΓΛ

idjaba Ācōrē carea ara mādjidida idu bá beabib_{ΛΓΛ}, barib_{ΛΓΛ} quĩrĩãda neẽ b_Λb_{ΛΓΛ}, m̃ara ara jãwãbema quĩrãca b_ΛA.

⁴ Quĩrĩã erob_Λba jũma droa b_ΛA, djãrãra quĩrã djuburiabaria, djãrãba erob_Λara awuacaa, djãrã cãyãbara biara b_Λada jaracaa ni dji dromada crĩchacaa. ⁵ Quĩrĩã erob_Λba djãrãra wayabaria, ababe idji iteab_{ΛΓΛ} crĩchacaa, maãrĩã carea quĩrũcaa, djãrãba idji biẽ odara quĩrãdoabaria. ⁶ Quĩrĩã erob_Λara ne cadjirua carea b_ΛSridacaa, ãteb_{ΛΓΛ} jũma wãrã careab_{ΛΓΛ} b_ΛSridabaria. ⁷ Quĩrĩã erob_Λba djãrãba biẽ odara jũma droabaria, ne jũma biada ãjãbaria, jũma bia odjamãrẽã jããbaria, idjaba ne jũmane droa babaria.

⁸ Quĩrĩãra jõcaa. Barib_{ΛΓΛ} ewari aba Ācōrẽneba bedeabadara waa bedeadaẽa, dadjia ùrĩnaca bedeade bedeabadara waa bedeadaẽa, Ācōrẽ Jauredeba cawapedada jaradiabadaba waa jaradiadaẽa. ⁹ Dadjirãba ababe maãrĩ cawa pan_ΛA idjaba Ācōrẽneba maãrĩ bedeabadaa. ¹⁰ Barib_{ΛΓΛ} dji biara b_Λ zeb_{ΛΓΛ}de maã maãrĩ b_Λara jõya. Maãne ne jũmada cawadã. ¹¹ M̃a wadi caibe queraside warra zaque quĩrãca bedeabadjia idjaba warra zaque quĩrãca crĩchabadjia. Barib_{ΛΓΛ} drõã bedacarea warra zaque quĩrãca b_Λadara idu b_ΛSia. ¹² Ara nawena dadjirãba Ācōrẽnebemada jarijaria unu pan_ΛA quĩrã ac_Λbadaade unu pan_Λ quĩrãca. Barib_{ΛΓΛ} ewari aba dadjirãba jũma ebuda ununia sãwãb_{ΛΓΛ} b_Λada. Ara nawena m̃ã maãrĩ cawa b_ΛA, barib_{ΛΓΛ} ewari aba jũma cawaya Ācōrẽba m̃ã cawa b_Λ quĩrãca. ¹³ Naã ùbea pan_Λara jõcaa: ne jũma biada ãjã baida, jũma bia odjamãrẽã jãã baida idjaba quĩrĩãda. Barib_{ΛΓΛ} maã ùbeadebemada quĩrĩãda biara b_ΛA.

14

Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeabadadebema

¹ Quĩrĩãda biara epẽnadua. Idjaba Ācōrẽ Jaureba obi b_Λara jũma o quĩrĩãnadua. Barib_{ΛΓΛ} biara Ācōrẽneba bedeadida quĩrĩãnadua. ² Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã b_Λba eberãrãa bedeã b_Λẽa, idjia jarab_{ΛΓΛ}ara ni ab_Λba cawa ùrĩnaca bẽrã. Ababe Ācōrẽa bedeã b_ΛA. Dadjia cawadacada Ācōrẽ Jauredeba bedeã b_ΛA. ³ Barib_{ΛΓΛ} Ācōrẽneba bedeã b_Λba eberãrãa bedeã b_ΛA biara ãjãnamãrẽã, zareaara beadamãrẽã, idjaba sobiadamãrẽã. ⁴ Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã b_Λba ara idjida careba b_ΛA biara ãjã carea. Barib_{ΛΓΛ} Ācōrẽneba bedeã b_Λba djabarãda careba b_ΛA biara ãjãnamãrẽã.

⁵ M̃ãmaarã jũma bãrãra dadjia ùrĩnaca bedeade poya bedeab_Λdabara bia b_Λcasia. Barib_{ΛΓΛ} jũmarãda Ācōrẽneba poya bedeab_Λdabara biara b_Λcasia. Wãrãda dadjia ùrĩnaca bedeade bedeai cãyãbara Ācōrẽneba bedeaida biara b_ΛA.

BaribΛΓΛ abΛba dadjia ũrĩnaca bedeade bedeapeda cawa jaraibΛΓΛ, maĩ sida bia bΛa. Djabarāba cawa ũrĩnapeda Ācōrēra biara ĩjānia. ⁶ Maĩ carea djabarā, mĭda bārāmaa wāpeda dadjia ũrĩnaca bedeade bedeaibΛΓΛ, ζbārāda sāwā carebai? Carebaēa. BaribΛΓΛ dadjia ũrĩbada bedeade Ācōrēba mĭa cawabidada jaraibΛΓΛ, wa Ācōrē necawaadeba bedeaibΛΓΛ, wa Ācōrēneba bedeaibΛΓΛ, wa Ācōrē bedeada jaradiaibΛΓΛ poya carebaya.

⁷ Ara maĩ quĩrāca abΛba chiruda wa arpada zaibΛΓΛ baribΛΓΛ jipa zaēbΛΓΛ, ĩgwa bΛmĩna dadjia cawadaēa cārē trĭābida za bΛda. ⁸ Cachiru sida jipa zaēbΛΓΛ, ζsordarāda sāwā isabe cobeadi djōni carea? ⁹ Ara maĩ quĩrāca bārāba ũrĩbada bedeade bedeadaēbΛΓΛ, ēberārāba ζsāwā cawadi bārāba jara panΛda? Māwā bedeadibΛΓΛ, bārāra ara jāwā bedea panΛa. ¹⁰ Naĩ ējūāne bedea quĩrātanoa baraa. Maĩ bedeza dji cawa bΛba cawa ũrĩbaria. ¹¹ BaribΛΓΛ mĭa maĩ bedeada adua bΛbΛΓΛ, dji bedea bΛrΛmaarā mĭra drua āibema quĩrāca bΛa, idjaba mĭmaarā idjida drua āibema quĩrāca bΛa. ¹² Bārāra ara maĩ quĩrāca beaa. Ācōrē Jaureba obi bΛra bārāba bio o quĩrĩā panΛ bēra djabarā carebai careabemada biara o quĩrĩānadua ādjirāba biara Ācōrēra ĩjānamārēā.

¹³ Maĩ carea dadjia ũrĩnaca bedeade bedea bΛba Ācōrēa iwidida bΛa ara idjia jaradara poya cawa jarai carea. ¹⁴ Dadjia ũrĩnaca bedeade mĭa Ācōrēa iwidibΛΓΛ, mĭ jaureba iwidi bΛa. BaribΛΓΛ mĭa adua bΛa cārēda iwidi bΛda. ¹⁵ Māwāra ζsāwā jipaara oi? Mĭ jaureba Ācōrēa iwidiya baribΛΓΛ mĭa cawa bΛ bedeade bida iwidiya. Mĭ jaureba Ācōrēa bia jara trĭāya, baribΛΓΛ mĭa cawa bΛ bedeade bida trĭāya. ¹⁶ BΛ jaureba Ācōrēa bia bedeaibΛΓΛ, bΛa jarada cawa ũrĩcaba ζsāwā wārāana ai? ¹⁷ Wārāda bΛa māwā bedea bΛrΛde Ācōrēa bia bedea bΛa, baribΛΓΛ dewararāda carebaē bΛa biara ĩjānamārēā. ¹⁸ Mĭa Ācōrēa bia bΛada abaria mĭra bārā cāyābara dadjia ũrĩnaca bedeade auduara bedebari bēra. ¹⁹ BaribΛΓΛ djabarā dji jare duanane mĭmaarā dadjia ũrĩnaca bedeade dārā bedei cāyābara biara bΛa dadjia ũrĩbada bedeade dārāē jaradiaida.†

²⁰ Djabarā, warra zaquerā quĩrāca beadadua. Ādjirāba cadjiruada bio adua panΛa. BaribΛΓΛ Ācōrē Jaureba obi bΛdebemada drōārā quĩrāca crĩcha beadadua. Waa warra zaquerā quĩrāca crĩcharānadua. ²¹ Ācōrē Bedeade nāwā

* **14:16** Wārāana ai. Griego bedeade bΛ bΛa: “Amén.” Maĩ bedeara hebreo bedea. Crĩchada umé jara bΛa. Edaude jara bΛa “bia bΛa māwā baida” idjaba edaude jara bΛa “wārā.” † **14:19** Dārā bedei. Griego bedeade bΛ bΛa “bedea die mil.” Dārāē. Griego bedeade bΛ bΛa “bedea juesumabe.”

בל **בלא**: “Dadjirā Boroba jara **בלא**: mālra naļ puru ume drua āibemarā itedebe, ādjia ūrīnaca bedeabada ēberārāneba bedeaya. Māwāmīna māl bedeara ūrī ama panania.”[‡] 22 Maļba cawa panla dadjia ūrīnaca bedeadede bedeaira Jesu ījā bea carea **בל**ēda, ātebala Jesu ījāē beaa unubi **בלא** Ācōrēba cawa oida. § Baribala Ācōrēneba bedeaira Jesu ījā bea carea **בלא**, Jesu ījāē bea carea **בל**ēa. 23 Maļ carea djabarā ābaa dji jare duanane jūmarāda dadjia ūrīnaca bedeadede bedeade duanibalala, maļne **ļcala** Jesu ījāē beada wa Ācōrē bedeade ūrī quīrīā beada eda zesidara **ļ**ādjia jaradaēca bārāra quīrāē duanada? 24 Baribala jūmarāda Ācōrēneba bedeadibalala, maļne Jesu ījāē **בל**ada wa Ācōrē bedeade ūrī quīrīā **בל**ada eda zesira bārāba jara panla ūrī **בל**deba idjia cawaya cadjirua obarida idjaba Ācōrē quīrāpita bedeadede **בל**ada. 25 Idji sode mērā erobadara ebuda cawaya. Maļne chīrāborode cobepeda Ācōrēa bia bedeaya idjaba jaraya Ācōrēa wārāda bārā ume **בל**ada.

Ābaa dji jarebladade jūma quīrāipa odadua

26 Maļ carea djabarā, **ļsāwā** jipaara odi? Bārā ābaa dji jare panane **ļcala**ba trālābi Ācōrē Bedeadebemada trālānida panla, **ļcala**ba Ācōrē bedeara jaradiadida panla, **ļcala**ba Ācōrēba cawabidada jaradida panla, **ļcala**ba dadjia ūrīnaca bedeadede bedeadida panla, idjaba **ļcala**ba maļ bedeadara cawa jaradida panla. Baribala jūma maļgala odida panla djabarāba biara ījānamārēā. 27 Dadjia ūrīnaca bedeadede bedeadibalala, djaba umé wa ūbeabe māwā bedeadida panla. Baribala aba aba bedeadida panla. Bedeadacarea abaaba maļ bedeadara cawa jaraida **בלא**. 28 Baribala djabarā ābaa dji jare panane maļ bedeadede cawa jarabarida nečbala, dadjia ūrīnaca bedeadede bedeade quīrīā **בל**ara chupea **בל**aida **בלא**. Idji crīchade Ācōrēa chupea bedeaida **בלא**.

29 Ara maļ quīrāca Ācōrēneba bedeabadara umé wa ūbea bedeadida panla. Maļne jūmarāba ādjia bedeade panla quīrācuīta ūrīnida panla wārā cawaya. 30 Djaba aba bedeade **בל**de Ācōrēba dji ūrī duananebema abaala ne cawabisira, dji bedeade **בל**aba maļ djabara idu bedeabida **בלא**. 31 Jūmarāda aba aba Ācōrēneba bedeadida panla cawa wānamārēā idjaba biara ījānamārēā. 32 Ācōrēneba bedeabarira cawaēne bedeade nūmecaa, ātebala poya **ļlābaria** bedeade carea. 33 Ācōrēba **בל**aga nūmēbicaa, ātebala **neca** **בל**aida diabarāa.

[‡] 14:21 Isaia 28:11-12. Ācōrēba israelerāa jarasia ādjia ījānaē panla carea drua āibemarāba ādjirāra āyā edeada. § 14:22 Jesu ījāē beaa unubi **בלא** Ācōrēba cawa oida. Griego bedeadede maļra ebuda **בל**ēa.

³⁴ Ācōrē ēberārā ābaa dji jarebΛdaza wērārāra bedeadīē panΛΛ, ātebΛrΛ chupea ūrīnida panΛΛ. Ādji quima bedeara ĩjā beadida panΛΛ judiorā leyba jara bΛ quīrāca. ³⁵ Wērārāba iwīdī quīrīānibΛrΛ, diguida panΛne ādji quimaa iwīdīdīda panΛΛ. Djabarā ābaa dji jare duanΛne wērā bedeara biē bΛΛ.

³⁶ ¿Ācōrē bedeara bārāneba zesica? ¿Ababe bārāmaa zesica? ³⁷ Bariduaba Ācōrēneba bedebarida crīcha bΛbΛrΛ, wa Ācōrē Jauredeba ne o bΛda crīcha bΛbΛrΛ, maĭ ēberāba jaraya mĭa naĭ cartade bΛbΛrΛara dadjirā Boroba obi bΛda. ³⁸ Bariduaba maĭgΛda igaraibΛrΛ, idji sīda igaradadua.

³⁹ Maĭba djabarā, biara jΛrΛdadua Ācōrēneba bedeadīda. Idjaba dadjia ūrīnaca bedeadē bedeadadara idu bedeadīdadua. ⁴⁰ BaribΛrΛ jūmaena quīrācuita quīrāipa oēdadua.

15

Crito ĭrēbadadebema

¹ Maĭ awara djabarā, mĭa bārāa quīrānebabiya bedea bia Jesucritodebema mĭa bārāa jaradiadada. Maĭ bedeara bārāba mĭneba cawasīdaa idjaba bio ĩjā panΛΛ. ² Mĭa jaradiadara wārāda ĩjā pananibΛrΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaya. ĩjā pananaēbΛrΛ, bādji quīrābe ĩjāsīdaa.

³ Mĭa cawaēa crīcha dromaara bΛda naārā bārāa jaradīasia. NaĭgΛ basīa: Citora dadjirā cadjirua carea beusia Ācōrē Bedeadē bΛ bΛ quīrāca.* ⁴ Idjira tΛbarisīdaa, maĭbe ewari ūbeade beu badada ĭrēbasīa Ācōrē Bedeadē bΛ bΛ quīrāca.† ⁵ ĭrēbadacarea ara idjida Pedroa unubisīa.‡ Maĭare idjia doce edadarāa ara idjida unubisīa. ⁶ Māwānacarea ara idjida djabarā quiniento auēu ābaa panΛa unubisīa. Ādjirānebemada ĭcΛrΛ jaidasīdaa baribΛrΛ zocārā wadībīda zocai panΛΛ. ⁷ Maĭ quiniento djabarāba Jesu unupeđadacarea ara idjida Santiagoa unubisīa.§ Māwānacarea ara idjida jūma idjia diabuedarāa unubisīa.

⁸ Jirūare mĭa unubisīa. Mĭra warra ΛradΛgada quīrāca dji biē badamīna māwā unubisīa.* ⁹ Wārāda mĭra Jesucritoba diabuedadebema dji edaara bΛΛ. Ācōrē ēberārā biē oi carea ēpē bada bērā bia bΛēa ēberārāba mĭra idjia diabuedada jaradāmārēā. ¹⁰ BaribΛrΛ Ācōrēba idji biadeba mĭra bΛsīa Jesucritoba diabuedada bamārēā. Idji quīrābe mĭra māwā bΛē basīa. ĀtebΛrΛ jūma Jesucritoba diabuedarā cāyābara mĭa idji itea auēuara o bΛΛ. BaribΛrΛ ara mĭdjīdeba māwā

* **15:3** Isaía 53:5-12. † **15:4** Salmo 16:8-11; Isaía 26:19. ‡ **15:5** Pedro. Griego bedeadē bΛ bΛΛ “Cepa.” § **15:7** Santiago. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Idjira Jesu djaba basīa. * **15:8** Hecho 9:1-6.

oē ɓaa. Ācōrēɓaɾa idji biadeba m̄ara careba ɓaa m̄awā omārēã. ¹¹ Waabema Jesuba diabuedarāba idjidebemada jaradia panɓaɾa wa m̄aa jaradia ɓaɓaɾa, abarida jaradia panaa. Idjaba bārāba ara mañ beɗeara ijāsidaa.

Djabarā beupedada ɓrēbadidebema

¹² Dairāba Crito ɓrēbadadebemada jaradia panaa. Mañda ɓsāwā ɓcaɾa bārānebemaba beupedadara ɓrēbadaēana a panɓ? ¹³ Beupedadada ɓrēbadaēɓaɾa, mañba jara ɓaa Crito sida ɓrēbaē basida. ¹⁴ Critoda ɓrēbaē basibaɾa, m̄awāra dadji quĩrĩabe jaradia panaa idjaba bārāba bādji quĩrĩabe idjira ijā panaa. ¹⁵⁻¹⁶ Critoda ɓrēbaē basibaɾa, Ācōrēba idji ɓrēbabisiada abɓdade daiba Ācōrēnebemada sewada jara panaa. Wārāda beupedadada ɓrēbadaēɓaɾa, mañba jara ɓaa Crito sida ɓrēbaē basida. ¹⁷ Critoda ɓrēbaē basibaɾa, bādji quĩrĩabe idjira ijā panaa idjaba waɗibiɗa cadjiruade panaa. ¹⁸ M̄awāra jūma Crito ijā ɓea beupedadara aduasidaa. ¹⁹ Dadjirāba Critoɗeba ababe nañ ējūāne bia beaɗida crīcha panɓaɾa, jūmarā cāyābara m̄ia djuburiara panaa.

²⁰ Baribaɾa Ācōrēba wārāda Critora beu baɗada ɓrēbabisia. Beupedadadebemada idjidra dji naārā ɓrēbadaa. M̄awā Ācōrēba unubisia jūma idjiderā sida wārāda ɓrēbaɗida. ²¹ Ēberā abaɓba cadjirua oda carea dadjirāra beuɗia. Ara mañ quĩrāca ēberā abaɓba bia oda carea dadjirāra ɓrēbaɗia. ²² Jūmarāda Adañneba zepedada bēra beubadaa. Ara mañ quĩrāca Critoɗeba jūma idjiderāda wayacusa zocai panania. ²³ Critoda naārā ɓrēbasia. Idji waya zebaɾaɗe idjiderāda ɓrēbaɗia. ²⁴ M̄awānacarea nañ ējūāra jōya. Mañ ewaride Critoba jai bororāda, jai dromarāda, jai mēsra bea sida jūma poyaya. Mañbe idji puruda dadji Zeza Ācōrēa diaya.

²⁵ Wārāda Critora jūmarā boroda baɗida ɓaa aba jūma idji dji quĩrūra poyabaɾaɗaa.† ²⁶ Jĩrūare idjia dadji beuira jōbiya, mañga sida idji ume dji quĩrū bēra. ²⁷ Ācōrē Bedeade jara ɓaa: “ɓaa ne jūmada idji jawaeda ɓasia.”‡ Ne jūma Crito jawaeda ɓasida jara ɓam̄ina ebuda ɓaa Ācōrēba ara idjida Crito jawaeda ɓaē basida. Ācōrēɓaɾa ne jūmada Crito jawaeda ɓasia. ²⁸ Ācōrē Warra Critoba ne jūma poyadacarea ara idjida Ācōrē jawaeda beya Ācōrēba ne jūmada idji jawaeda ɓaɗa quĩrāca. M̄awāɓaɾa Ācōrēba ne jūmada idji jawaeda erobaya.

²⁹ Beupedadada ɓrēbadaēɓaɾa, ɓcārē cārēã ɓcaɾara beupedada cacuabari borocue panɓ? Ācōrēba beupedadara

† 15:25 Aba jūma idji dji quĩrūra poyabaɾaɗaa. Griego beedeade n̄awā ɓa ɓaa: “Aba idji jĩrū edre ɓaɓaɾaɗaa.” ‡ 15:27 Salmo 8:6.

ĀrēbabiēbΛΓΛ, ¿cārē cārēã ādjirā cacuabari borocuedi? ³⁰ Idjaba beupedađada ĀrēbadaēbΛΓΛ, ¿daira cārē cārēã Jesucrito bedea carea ewariza minijichiade bia mīga panΛ? ³¹ Djabarā, bārāba dadjirā Boro Jesucrito ĩjã panΛ carea mĀra wārāda ĤΛsrīda ĤΛΛ. Wārāda jaraya: ewariza crīcha ĤΛΛ ēberārāba mĀra Jesu bedea carea beadida. ³² Epeso purude Ācōrē bedea jaradiai carea mĀra bia mīgasia animarā cadjirua bea ume djō ĤΛ quĩrāca.* Beupedađada ĀrēbadaēbΛΓΛ, ¿mĀ bia mīgada carea cārē biada edasi? Wārāda dadjirāra ĀrēbadaēbΛΓΛ, biara ĤΛΛ odīda ĀcΛΓΛba jarabada quĩrāca: “Bia ne codia, itua dodia nu beudi bērã.”†

³³ Idu cūrūgabirānadua. Bārāda cadjirua obadarā ume ābaa nībađibΛΓΛ, ādjirāba bārā bia nībabadara ārīnia. ³⁴ Jipa crīchadađua. Cadjiruada waa orānadua. ĀcΛΓΛ bārānebemaba Ācōrēra adua beaa. Mañ carea bārāra peradida panΛΛ.

Djabarā Ārēbabadađe ādji cacua sãwã baidebema

³⁵ ĀcΛΓΛba iwīdīdisicada: “¿Beupedađada sãwãbΛΓΛ Ārēbadi? ¿Ādjirā cacuara sãwã beadi?” ³⁶ ĩDji mãwã iwīdī ĤΛra crīcha neē tabΛΛ! Ne uđa tunubΛΓΛde dji tara Ĥerawabaria. ³⁷ Trigoda uibΛΓΛ wa barīdua tada uibΛΓΛ, dji ĤΛwΛΓΛda ucaa ātebΛΓΛ dji tadrΛ ubaria. ³⁸ BaribΛΓΛ mañ tađeba Ācōrēba dji ĤΛwΛΓΛda tunubibaria idji baīda ĤΛ quĩrāca.

³⁹ Nañ ějũãne zocai Ĥeara abari cacua quĩrāca beaēa. Ēberā cacuara awara ĤΛΛ, animarā cacuara awara ĤΛΛ, ĩbana cacuara awara ĤΛΛ, beda cacuara awara ĤΛΛ. ⁴⁰ Idjaba bajãne ne quĩrātanoa baraa. Nañ ějũãne bīda ne quĩrātanoa baraa. BaribΛΓΛ bajãne ne biya queđeara awara beaa. Nañ ějũãne ne biya queđeara awara beaa. ⁴¹ Āmãdau Ānaara awara ĤΛΛ, jeđeco Ānaara awara ĤΛΛ, chīdau Ānaara awara ĤΛΛ. Chīdaúza Ānaara awara beaa.

⁴² Beupedađada Ārēbadira ne uđa quĩrāca ĤΛΛ. Cacua Ĥerawabarīda joubadaa baribΛΓΛ cacua Ĥerawacada Ārēbaya. ⁴³ Cacua biaēda joubadaa baribΛΓΛ cacua biya quiruda Ārēbaya. Cacua ĤĤΛΛē ĤΛda joubadaa baribΛΓΛ cacua ĤĤΛΛ ĤΛda Ārēbaya. ⁴⁴ Nañ ějũãnebema cacuada joubadaa baribΛΓΛ bajãnebema cacuada Ārēbaya. Nañ ějũãnebema cacuada ĤĤΛΛ bajãnebema cacua sīda ĤΛΛ.

⁴⁵ Ācōrē Bedeade ĤΛ ĤΛΛ: “Nabema ēberā Adañ abadara Ācōrēba zocai Ĥabisia.” BaribΛΓΛ Crito dji ĩrūarebema Adañ abadada ĤΛsia idji jauređeba zocai baīda diamārēã. ⁴⁶ Bajãnebema cacuada naārābema cacuaēa, ātebΛΓΛ nañ

§ 15:29 Corintodebema djabarāba dji beupedađada cacuabari borocue pananamīna Ācōrē Bedeade jaracaa dadjia mãwã odīda panΛda. * 15:32 Hecho 19:23-41. † 15:32 Isaía 22:13.

ĕjũãnebema cacuadrΛ dji naãrãbema. Dji naãrãbema cacua jõnacarea bajãnebema cacuada edaya. ⁴⁷ Nabema ĕberã Adaã abadara egoro oda basía. Jĩrũarebema ĕberã Jesucrito abadara bajãnebema. ⁴⁸ Adaã cacuara egoro oda basía. Ara maã quĩrãca naã ĕjũãnebemarãba eropanΛΛ. BaribΛrΛ Critoba bajãnebema cacuada eroβΛ quĩrãca bajãnaa wãβΛda ĕberãrãba eropanania. ⁴⁹ Dadjirãra nabema ĕberã egoro oda quĩrãca panΛΛ idjaba bajãneba zeda ĕberã Crito quĩrãca panania.

⁵⁰ Djabarã, mΛa naãda jaraya: naã ĕjũãnebema cacuara Ācõrẽ bajãnebema purude poya baĕa. Cacua βerawabarira cacua βerawacama poya baĕa. ⁵¹ Ũrĩnadia. Ācõrẽba naĕna cawabiĕ βadara mΛa cawabiya: jũma dadjirãra beudaĕa, āteβΛrΛ cacua quĩrã awara panenia. ⁵² Cawaĕne, daupica edabΛrΛde, jĩrũarebema cachiru jĩguabΛrΛde mãwã quĩrã awara panenia. Wãrãda Ācõrẽ cachirura jĩguaya. Maãne be-
upedađada cacua ārĩnacade ĵrẽbađia. Idjaba dadjirã wadi zocai βeara cacua quĩrã awara panenia. ⁵³ Dadjirã cacua ārĩbarira cacua ārĩcada βeya. Dadjirã beuida βΛ cacuara beuca cacuada βeya. ⁵⁴ Naã cacua beuida βΛra cacua beuca βebΛrΛde Ācõrẽ Bedeade βΛ βΛ quĩrãca wãrãda βaya. Nãwã βΛ βΛ: “Ācõrẽba dadjirã beuira jõbisia.”[‡] ⁵⁵ Idjaba βΛ βΛ:

Beuba waa poya beubiĕa. Beuba waa poya puabiĕa. §

⁵⁶ Ācõrẽba Moisea diada leyba cawabi βΛa dadjirãba cad-
jirua obadada. Cadjiruada obada bẽrã beudia. ⁵⁷ BaribΛrΛ Ācõrẽba bia βΛada adida panΛa dadjirã Boro Jesucritodeba beuididebemada ĕdrΛ edada bẽrã. ⁵⁸ Maã carea mΛ djabarã, bio ĩjã pananadia. Dadjirã Boroba quĩrã βΛra bio ĕpẽ odadia. Bãrãba cawa panΛa dadjirã Boro itea o panΛra bãdjirã quĩrãbe o panΛĕda.

16

Djabarã Jerusaleãnebema itea parata jarΛ pepedada

¹ Maã awara bãrãba djabarã Jerusaleãnebema itea parata jarΛ peβΛdadebemada mΛa jaraya. MΛa djabarã Galacia druadebemarãa jarađa quĩrãca odadia. ² Nabema ewari domiaza bãdjiza edabΛdadebemada waga βΛdadua. Mãwãra mΛ jũĕβΛrΛde bãrãba ewabe jarΛ pedaĕa. ³ Mã jũĕβΛrΛde djabarã bãrãba edabΛdada mΛa Jerusaleãnaa parata diade diabueya. Djabarã Jerusaleãnebemarãba ādjira bia edadamãrẽã mΛa ādji ume cartada βΛ diabueya. ⁴ BaribΛrΛ bãrãmaarã mΛ sida wãida bia βΛβΛrΛ, ādji ume wãya.

[‡] 15:54 Isaía 25:8. Ācõrẽba dadjirã beuira jõbisia. Griego bedeade nãwã βΛ βΛ: “Dji poya βΛba beuira mĩbuesia.” § 15:55 Osea 13:14. Griego bedeade maã versícudoda nãwã βΛ βΛ: “Beu, ¿βΛ cũmiara sãma βΛ? Joubada uria, ¿βΛa poya βadara sãma βΛ?”

Paulo Corintoda wāida crīchada

⁵ Māra naārā Macedonia druadaa wāida ḅΛA. Maābe bārāmaa wāya. ⁶ Māra bārā ume dārāisicada. Āibērā jūma naā doidaara ḅaisicada. Maābe bārāba māra poya carebaḅia māḅji wāḅΛΓAmaa bia wāmārēā. ⁷ Ara nawena poya dārā ḅaē bērā māa bārāra acΛde wā quīrīāēā. BaribΛΓA dadjirā Boroba quīrīāibΛΓA, bārāmaa wāḅΛΓAde dārāica ḅΛA. ⁸ Nama Epeso purude ḅaya aba Pentecoste ewari droma jōḅΛΓAdeā.* ⁹ Nama mā ume dji quīrūda baramīna nawena poya Ācōrē beḅeara bia jaradia ḅaya idjaba zocārāba ījāḅΛdaa.

¹⁰ Djaba Timoteoda bārāma jūēibΛΓA, idjira bārā tāēna bia edadaḅua wayarāmārēā. Dadjirā Boroba quīrīā ḅAra idjia bia o ḅΛA māa o ḅΛ quīrāca. ¹¹ Maā carea idjira igararānada, āteḅΛΓA carebaḅada mā acΛde zebΛΓAde necai zemārēā. Māa, dewara djabarā biḅa idji zeida jāḅ panΛA.

¹² Dadjirā djaba Apoloa māa beḅea djuburiasia dewara djabarā ume bārā acΛde wānamārēā. BaribΛΓA ara nawena idjira wā quīrīāē ḅΛA. Poya wāḅΛΓAde wāya.

Pauloba naā cartade jirūare ḅΛda

¹³ Quīrācuita beadaḅua. Jesucritora bio ījā pananada. Idjideba sozarra beadaḅua idjaba zarea beadaḅua. ¹⁴ Ne jūma bārāba obΛdara quīrīāneba oḅadaḅua.

¹⁵ Djabarā, bārāba cawa panΛA Acaya druade Estepanaba, idji ēberārā biḅa naārā Jesura ījāsidaḅa idjaba āḅji crīchara ḅΛcādaḅa jūma djabarā carebaḅi carea. ¹⁶ Māa bārāa beḅea djuburiaya ādjira, jūma āḅji quīrāca ḅea siḅa ēpēnamārēā. Jūma Ācōrē traju o panΛra, djabarā careba panΛ siḅa ēpēnadaḅua.

¹⁷ Djaba Estepanada, Portunatoda, Acaico siḅa māma jūēpeḅada bērā ḅΛsiḅa ḅΛA. Ādjirāba bārā cacuari māra careba panΛA. ¹⁸ Ādjirāba mā sora ḅΛsiḅabisiḅa bārā so ḅΛsiḅabipeḅada quīrāca. Ādjirāneḅada, djabarā ādjirā quīrāca panΛ siḅa bia crīchaḅadaḅua.

¹⁹ Djabarā Asia druadeḅemaba quīrīā panΛA bārāra bia pananida. Djaba Aquilaba, djabawērā Priscilaba, djabarā āḅji dede ābaa dji jΛrebaḅa biḅa dadjirā Boroḅeba quīrīā panΛA bārāra bia pananida. ²⁰ Djabarā jūmarāba quīrīā panΛA bārāra bia pananida. Wārā quīrīāneba dji bia edadaḅua.†

²¹ Māra Paulo. NaāḅΛ beḅeara ara māḅji jΛwaba ḅΛḅΛΓA.

²² Bariduaba dadjirā Boro Jesucritoda quīrīāēḅΛΓA, Ācōrēba maā ēberāra biē ḅΛya. ¡Zedua, dadjirā Boro!

* **16:8** Judiorāba āḅji Egiptodeba ēḅrΛpeḅada quīrāneḅa ewari oḅacarea cincuenta ewari ḅΛde āḅji néu naārā ewapeḅada carea ḅΛsiḅa obada ewarida obadjidaa. Maā ewari dromara Pentecoste abadjiḅdaa. Levitico 23:15-16. † **16:20** Wārā quīrīāneba. Griego beḅeaḅe ḅΛ ḅΛA: “Isō bia quirudeba.”

²³ M̃a quĩrĩã ð̃a dadjirã Boro Jesucritoba idji biãðeba bãrãra careba ð̃aida. ²⁴ Jesucritodeba m̃a bãrãra wãrãda quĩrĩã ð̃a.‡

‡ **16:24** Griego bedede ἄλλα cartade jĩrũare ἅ ἅ: “Bia ð̃a mãwã ð̃aida.”

2 CORINTO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛΔA

DJABARÃ CORINTO PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta djabarã Corintodebema itea bΛdacarea Pauloba nañ cartada bΛsia. Dewara carta bea cãÿãbara nañ cartade ara idjidebemada ebudaara bΛsia.

Djabarã Corintodebemaba carta Pauloba naãrã bΛdada acΛdapeða ijãsidaca bΛa. Mañ carea abaλba cadjirua o badada Pauloba quĩrãdoasia (2:5-11). Idjaba Paulora sobiasia ãdjia cadjirua o pananada igarapedada bẽrã (7:2-16). BaribΛrΛ ãcΛrΛ eda zedapeða jara panesidaa Paulora wãrãda Jesucritoba diabuedaẽda. ãdjia jarabadjidaa Pauloba maa wãÿaana apeða wãé bΛ bẽrã sewaida bΛda (1:15deba aba 2:4daa). Idjaba jarabadjidaa ãdjia parata djabarã Jerusaleñnebema itea jΛrΛ pebΛdara Pauloba ara idji itea edabarida. Mañ awara jarabadjidaa ãdjida Jesucritoba diabuedarã dji dromarãda (11:4). Djabarãba mañ ëberãrã bedeada ijãpedada bẽrã Pauloba cawa crĩchaé besia (11:1-15).

Capítulo 1neba aba 7daa Pauloba bΛsia Jesucritoba idjira wãrãda diabuedadebemada. Capítulo 10deba aba 13daa abarida bΛ bΛa. Mañ awara jara bΛa ãdjirã acΛde wãbΛrΛde wadi cadjirua o beara quĩrã djuburiaẽda. Capítulo 8deba aba 9daa bΛ bΛa sãwã parata djabarã Jerusaleñnebema itea jΛrΛ pedida panΛda.

Nañ cartade dji crĩcha dromada 5:20de bΛ bΛa: “Daira Critoba diabuedarãa. Daideba ãcõrẽba bãrãa bedea djuburia bΛa idji ume ibiadamãrẽã. Daiba Crito trãneba bãrãa bedea djuburiabΛdaa: ãcõrẽ ume ibiadadua.”

Nañ cartade Pauloba naãrã bΛda

¹ Mãra Paulo. ãcõrẽba quĩrãna bẽrã mãra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirã djaba Timoteora mã ume bΛa. Nañ cartara bΛbΛrΛa ãcõrẽ ëberãrã Corinto puruðebema itea, jũma idji ëberãrã Acaya druade bea itea biða. ² Mãa quĩrã bΛa dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito biða ãdji biðeaba bãrãra careba pananida idjaba necai baira bãrãa dia pananida.

Paulo mĩgada

³ Dadjirã Boro Jesucrito Zeza ãcõrẽa bia bedeadida panΛa. Idjira dadjirã quĩrã djuburiabari Zezaa, dadjirã sobiabibari ãcõrẽa. ⁴ Ne jũmane bia mĩga panΛne idjia daira sobiabibaria dewara bia mĩga beada sobiabidamãrẽã idjia dai sobiabida

quĩrãca.* ⁵ Wãrãda Crito carea दौरा bio bia mĩgabadamĩna idjideba ne jũmane sobiabadaa. ⁶ BaribARL दौरा mãwã bia mĩga panAA bãrã sobiadamãrẽã idjaba cadjiruadebemada ãdrãdamãrẽã. Æcõrẽba dai sobiabibARLde bãrã sida daideba sobiabadaa. Mãwã bãrãra dai quĩrãca bia mĩgabADde poya droadia. ⁷ Daiba cawa panAA bãrãba Æcõrẽra wãrãda bio ijã panada. Cawa panAA bãrãra dai quĩrãca bia mĩgabadamĩna Æcõrẽba bãrãra dai quĩrãca sobiabibarida.

⁸ Djabarã, daiba quĩrĩã panAA bãrãba cawadida दौरा Asia druade wãrãda bia mĩga panasidada. Jãcua mĩga panana bẽrã waa poya droadaẽda crĩchasiadaa. Abeda poya zocai ãdrãdaẽda crĩchasiadaa. ⁹ Wãrãda दौरा beadida crĩchasiadaa. BaribARL jũma mãwãsia ara daduba poya ãdrãdida crĩcharãnamãrẽã ãtebARL beupedada ãrẽbabibari Æcõrẽba ãdrã bLida ijãnamãrẽã. ¹⁰ Idjia dai beadidebemada ãdrã bASia idjaba wayacusa beadida crĩchasiadara ãdrã bAya. Daiba wãrãda ijã panAA idjia dai beadidebemada ãdrã bA baida. ¹¹ Bãrã bida dai carea Æcõrẽ iwidi panAneba careba panAA. Zocãrãba mãwã iwidi panA bẽrã zocãrãba Æcõrẽa bia bAada adia idji biadeba dai careba bA carea.

Paulo Corintodaa wã bada

¹² Naã carea bASrida panAA: daiba cawa panAA so jipa panAneba, crĩcha biadeba naã ãjũãnebemarã tãẽna, bãrã tãẽna bida bia nĩnada. Maã so jipa baira, crĩcha bia sida ÆcõrẽbARL diabaria. दौरा naã ãjũãnebema necawaadeba mãwã nĩnaẽa, ãtebARL Æcõrẽba idji biadeba careba bA bẽrã mãwã nĩnaa. ¹³⁻¹⁴ Daiba cartade bAdacaa bãrãba poya cawadaẽda. Mãã crĩcha bAA bãrãba maãrĩ cawapedadara biara cawa wãnida. Mãwã bãrãra dai carea bASridadia idjaba dadjirã Boro Jesu zebARLde दौरा bãrã carea bASridadia.

¹⁵ Bãrãra mã carea wãrãda bASridadida crĩcha bA bẽrã, naãrã mãa crĩcha basia barima umẽ bãrã aCde wãida biara carebai carea.† ¹⁶ Mãã crĩcha basia Macedonia druadaa wãbARLde naãrã bãrãda aCde wãida. Maãbe Macedonianaa wãpeda jẽda bãrã aCde wãida crĩcha basia. Mãwã Judea druadaa wãbARLde bãrãba mãra poya carebadida crĩcha basia. ¹⁷ BaribARL mãa crĩcha bada quĩrãca odaẽ bẽrã ¿bãrãmaarã mãa wariwaria jarasica? ¿Bãrãmaarã mãa oyada adara waya oẽana abarica mãdjia o quĩrĩã bA quĩrãca oi carea? ¹⁸ Æcõrẽra bedeã aba bAA. Idjia cawa bAA daiba jarapedadara wãrã basida. Daiba bãrãmaa wãniana adapeda ara maãne wãnaẽana adaẽ basia. ¹⁹ Silvanoba, Timoteoba, mãa bida bãrãa Æcõrẽ Warra Jesu critodebemada jaradia panasidada. Jesucritoba oyada adara

* 1:4 Isaia 40:1. † 1:15 Carebai carea. Griego bedeade ãCARL cartade bA bAA: "BASridabi carea."

waya oĕana acaa. Idjia oyada adara jũma obaria. (Ara maļ quĩrĕca दौरा panAA.) ²⁰ Wārāda Ācōrēba oi jaradara jũma Critodeba obaria. Maļ carea dadjia Ācōrēa iwidiḅadade Critodeba wārāana abadaa.† Māwā idjida bia jara panAA. ²¹ ĀcōrēbAḅAḅA दौरा, bārā sida Crito ume bio waga eroḅAA. Idjia dadjirāra edasia. ²² Idji Jaureda dadjirāza diasia sēyāda ḅamārēā. Māwā cawabiḅAA dadjirāra idjideda. Idjaba dadjirā soḅe ḅAsia cawadāmārēā jũma idjia diai jaradara wārāda edadida.

²³ Māa Ācōrē quĩrāpita jaraya: Corintodaa wadi wāĕ ḅAA bārā quĕā ḅAḅeba sopuabi amaaba. ²⁴ Bārāba Critora bio ĩjā panA bĕrā daiba jara panAra oĕo obidaĕa. Ababe bārāra careba quĩrā panAA ḅAsrida pananamārēā.

2

¹ Maļ carea māa crīchasia bārāra aḅAḅe wāĕda. Wayacusa bārā quĕā ḅAḅeba sopuabi quĩrāĕ basía. ² Māa bārāda sopuabiḅAḅA ḅcaiba māra ḅAsridabi? ḅBārā sopua beaba māra ḅAsridabidica? ³ Maļ carea bārā aḅAḅe wāi cāyābara cartada diabuesia. Māwā mā wāḅAḅAḅe bārāba māra sopuabidaĕa. Bārāba māra ḅAsridabidida panAA. Māa cawa ḅAA bārāba māwā odi bĕrā mā ume ābaa ḅAsrida pananida. ⁴ Wārāda maļ cartara ḅAsia bārā quĕāi carea. BaribAḅA māwā ḅAĕ basía bārā sopuadāmārēā, ātebAḅA cawadāmārēā māa bārāra wārāda quĩrā ḅAḅa. Maļ carea māa sopuadeba, jũmawāyā crīcha ḅAḅeba, idjaba jā ḅAḅeba maļ cartara ḅAḅAsia.

Abaḅba cadjirua oḅada Pauloba quĩrādoada

⁵ Wārāda abaḅba cadjirua o ḅAḅeba māra sopuabisia. BaribAḅA ababe māḅra sopuabiĕ basía, ātebAḅA berara jũma bārā sida sopuabisia. (Berara jũma bārāda jara ḅAA, idjia oḅara jũmawāyā cadjirua ḅAḅada a quĩrāĕ bĕrā.) ⁶ Berara jũmarāba maļ ĕberā cadjirua oḅara quĕānapeda āi ḅAsidaa. Ara maļba bia ḅAA. ⁷ Maļ bĕrā idjia oḅara quĩrādoadida panAA idjaba sobiabidida panAA jũmawāyā sopua ḅAḅa biĕ berāmārēā. ⁸ Maļ carea māa bārāa beḅea djuburiaya wayacusa cawabidāmārēā bārāba idjira quĩrā panAḅa. ⁹ Māa naĕna maļneḅemada ḅAsia bārāba wārāda jũma māa jaradada ĩjā odi cawaya. ¹⁰ Abaḅba cadjirua oḅada bārāba quĩrādoasidara māa bida quĩrādoaya. Cadjirua māa quĩrādoaida ḅAḅa wārāda ḅasibAḅA, maļ cadjiruara Crito quĩrāpita jũma quĩrādoasia bārā bia duananamārēā. ¹¹ Māwā quĩrādoasia diauruba dadjirāra cūrūgarāmārēā. Idjia sāwā obarida dadjirāba bio cawa panAA.

† 1:20 Wārāana abadaa. Griego beḅeade ḅAḅAA: “Amén.” Amén beḅeaba eḅaude jara ḅAA “wārā” idjaba eḅaude jara ḅAA “bia ḅAA māwā baida.”

Critodeba dadjirãba ne jũma poya pana

¹² Mãra Troa puruđaa wãsia bedeã bia Critodebemada jaradiai carea. Mama dadjirã Boroba eđa wãbadara ewabara quĩrãca osia ēberãrãba ũrĩ quĩrĩãnamãrẽã. ¹³ Baribara mã djaba Titoda unuē bẽrã sođe necai baē basia. Mã carea djabarã ume dji jarepeđa mãra wãyaana asia. Ara mãđa Macedonia druadaa Titõ jaređe wãsia.

¹⁴⁻¹⁵ Baribara Ācõrẽã bia balađa adida pana. Jesucritoba jũma poyapeđa दौरã jũmarã quĩrãpita nocõđaa edebara idjaba daideba druaza idjidebemada cawabi bala. Critodebema jaradia pana Ācõrẽ quĩrãpita दौरã quera quĩrãca tũãpa pana. Idjaba idjidebema cawaira quera quĩrãca bala. Mã querara dji ēđrađi ēberãrãba, dji aduadi ēberãrã biđa lbadaa. ¹⁶ Dji aduadimaarã mã querara ēberã beuđa mĩguiaca bala, Jesu ijãnaē pananeba beuđi bẽrã. Baribara dji ēđradimaarã mã querara bio tũãpa bala, Jesu ijã pananeba zocai panani bẽrã. ¿Caiba ara idji lbalađeba Ācõrẽ bedeãra poya jaradiai? ¹⁷ Daiba parata eđadi carea Ācõrẽ bedeãra jaradia nĩnaēã zocãrãba obada quĩrãca. Ātebala Crito ume pana bẽrã Ācõrẽba दौरã diabuesia. Mãne idji quĩrãpita crĩcha biđeba jaradiabadaa.

3

Ācõrẽba ēberã ume bedeã balađi djiwidi

¹ ¿Mã jara pananeba wayacusa ara daidebemada bia bedeã panaca? ¿Dai bia nĩnanebema cartada bãrãã aclabidida panaca jaradiadi carea? ¿Daiba bãrãã cartada iwididida panaca jaradiade wãni carea lãcala obada quĩrãca? ² Bãrãđra carta dai sođe bala bala quĩrãca pana. Jũmarãba mã carta aclapeđa cawa pana daiba jipa jaradiabadada. ³ Daideba bãrãba Crito ijãpeđa bẽrã bãrãra carta Critoba bala diđa quĩrãca pana. Idjia mã cartara tintaba baē basia, ātebala zocai bala Ācõrẽ Jauređeba bala. Mõgara pewedeade baē basia, ātebala dadjirã sođe bala.*

⁴ Ācõrẽ quĩrãpita daiba Critodeba cawa pana mãgara wãrãđa. ⁵ Daiba poya jaradaēã ara daduba Ācõrẽ trajura poya odida. Ātebala cawa pana Ācõrẽneba jũma poya odida. ⁶ Ācõrẽba दौरã bala idjia ēberãrã ume bedeã balađi djiwidida poya jaradiadamãrẽã. Mã bedeã balađi djiwidira Ācõrẽba Moisea diđa ley quĩrãca jawaba balađi, ātebala Ācõrẽ Jau-reba cawabidaa. Ācõrẽba Moisea diđa leyba cawabi bala

* 3:3 Jeremia 31:31-34.

cadjirua o panΛ carea ēberārā beudida panΛda, baribΛΓΛ Ācōrē Jaureba dadjirā zocai baida diabaria.

7-8 Ācōrēba Moisea diada leyra mōgara pewedeade bΛda basía.† Mañ leyba cawabisia cadjirua o panΛ carea ēberārā beudida panΛda. Ācōrēba mañ ley diaside idji dorrodorroaba Moise quĩrā dorrodorroabisia. Mañ carea israelerāba Moise quĩrā poya acΛdaē basía. Mañ dorrodorroa bΛra pĩaca jōbΛΓΛ badamĩna wadibida poya acΛdaē panasidaa.‡ Wārāda Ācōrēba idji dorrodorroaba unubisia mañ leyra bio bia bΛda. BaribΛΓΛ idjia bedea bΛda djiwidira idji Jaureba cawabi bΛ bērā ŸMoisea diada ley cāyābara biara bΛēca? 9 Wārāda mañ leyba ēberārā beudida panΛda jara bΛmĩna bio bia bΛa. BaribΛΓΛ Ācōrēba bedea bΛda djiwidira biara bΛa. Mañba cawabi bΛa sāvā Ācōrēba dadjirā jipa unubarida. 10 Ācōrēba Moisea diada leyra bio bia badamĩna idira mācuaē bΛa idjia bedea bΛda djiwidira biara bΛ bērā. 11 Ācōrēba Moisea diada leyra naēna bio bia badamĩna ewariza bai careabemaē basía. BaribΛΓΛ idjia bedea bΛda djiwidira jōca bērā biara bΛa.

12 Mañ bedea bΛda djiwidira wārāda jōcada cawa panΛ bērā daiba mañgΛra ebuda jaradiabadaa. 13 Daiba ni cārē sida mērānācaa Moiseba idji quĩrā mērāna quĩrāca. Moiseba idji quĩrā bΛrabadjia israelerāba idji quĩrā dorrodorroa jōbΛΓΛda unurānamārēā. 14-15 BaribΛΓΛ ādjirāba mañgΛdebemada cawadaē basía. Ādji crīchara wuaba bΛrā eropanΛ quĩrāca basia. Idi bida Ācōrēba Moisea diada ley acΛbΛdade judiorāba cawadācaa. Ādji crīchara wadibida wuaba bΛrā eropanΛ quĩrāca bΛa. Ababe Critodeba poya cawadia. IdjiabΛΓΛ ādji crīcha wuaba bΛrā eropanΛrā ērā bΛya. 16 Wārāda abaΛba ĩjābΛΓΛde idji crīcha wuaba bΛrā erobΛ quĩrāca bΛra dadjirā Boroba ērā bΛya. 17 Dadjirā Boro abΛΓΛde Ācōrē Jaureda jara bΛa. Dadjirā Boro Jau-redeba nībabarira cadjiruadebemada, Ācōrēba Moisea diada leydebema sida ēdrasia. 18 Dadjirāba Critoda ĩjā panΛ bērā dadi quĩrā wuaba bΛrā eropanΛ quĩrāca panΛēa. Mañ bērā dadjirāneba dewararāba dadjirā Boro quĩrāwārēāra unu panΛa quĩrā acΛbadade acΛ panΛ quĩrāca. Mañne dadjirā Boro Jaureba dadjirā ewariza biara o wāa dadjirā Boro quĩrāca pananamārēā.

4

1 Ācōrēba quĩrā djuburiadeba idji bedeara idu jaradiabi bΛ bērā daiba poyadaēda crīchadācaa. 2 Ne jūma cadjirua ēberārāba mērā obadada, mĩā pera obada sida daiba

† 3:7-8 Exodo 31:18. ‡ 3:7-8 Exodo 34:27-35.

igarasidaa. Djārāra cūrūgadacaa. Ācōrē bedeara āi jara-
 diadacaa, ātebΛΓΛ wārā bedeara ebuda jaradiabadaa. Māwā
 Ācōrē quīrāpita daiba jūmarāa cawabibadaa jipa o panΛda.
³ BaribΛΓΛ bedea bia Critodebema daiba jaradia panΛda
 wadibida ebuda bΛēbΛΓΛ, ababe dji aduadimaarā māwā bΛa.
⁴ Jipa jaraibΛΓΛ, Ācōrē ĩjāē beamaarā ebuda bΛēa. Naļ ējūāne
 diauruda ādjirā boroa. Diauruba ādjirāa wārā bedea bia
 Critodebemada idu cawabiē bΛa dauberrea o bΛ quīrāca.*
 Māwā ādjirāba Crito bia quirudebemada poya cawadaēa.
 Critora Ācōrē bērā māwā bia quirua. ⁵ Ara daidebemada jara-
 dia panΛēa, ātebΛΓΛ jaradia panΛa Jesucitora jūmarā Boroda.
 Idjaba daiba jara panΛa Jesura quīrā panΛ bērā दौरā bārā
 nezocada. ⁶ Naļ ējūāra jūma pāima baadada Ācōrēba ānabisia.†
 Ara maļ quīrāca idji ānaada dadjirā sođe ānabisia. Maļba jara
 bΛa idji biya quirudebemada Critodeba dadjirāa cawabisida.

Crito ĩjā bΛdeba nībadi

⁷ Critodebema bedea biya quirura daiba eropanΛa.
 Māwāmīna naļ cacuara ΛbΛaē bΛa idjaba ārīcha bΛa zoco
 quīrāca. Maļ bērā jūmarāba cawa panΛa dai ΛbΛadeba
 maļ bedeara jaradia panΛēda, ātebΛΓΛ Ācōrē ΛbΛa waibΛa
 bΛdeba jaradia panΛda. ⁸ Daira ne jūmane bia mīga panΛmīna
 poya ēdrΛdaēda crīchadacaa. Sāwā odida cawadaē panΛne
 poya odaēda crīchadacaa. ⁹ Ēberārāba दौरā biē o panΛmīna
 Ācōrēba igaraē bΛa. Ādjirāba दौरā bia mīgabi panΛmīna poya
 beadaēa. ¹⁰ Dai wābΛdaza ēberārāba दौरā bea quīrā panΛa
 Jesu beapedada quīrāca. BaribΛΓΛ Jesuba दौरā careba bΛ
 bērā ādjia daideba Jesu zocai bΛda unubadaa. ¹¹ Wārāda dai
 wadi zocai panΛne Jesu carea ēberārāba दौरā bea quīrā
 panania. Māwā dai cacua beuida bΛdeba jūmarāba Jesu zocai
 bΛda ununia. ¹² Wārāda ēberārāba दौरā bea quīrā panΛmīna
 daiba jaradia panΛra bārāba ĩjāsidaa. Maļ bērā ewariza Ācōrē
 ume zocai panania.

¹³ Ācōrē Bedeade bΛ bΛa: “Māa Ācōrēra ĩjāna bērā
 bedeasia.”‡ Abari quīrāca daiba Ācōrēra wārāda ĩjā panΛ
 bērā idjidebemada bedea panΛa. ¹⁴ Ācōrēba dadjirā Boro
 Jesura ārēbabisia. Daiba cawa panΛa ara maļ Ācōrēba dai
 sida Jesu quīrāca ārēbabida. Maļbe दौरā bārā ume ābaa idji
 quīrāpita bΛya. ¹⁵ Daira bia mīga panΛa bārā bia beadamārēā.
 Maļne Ācōrēba idji biadeba ēberārāda zocārā ēdrΛ edabΛΓΛa.
 Māwā zocārāba idjia bia bΛada adia idjaba idjida bia jaradia.

* 4:4 Wārā. Griego bedeade bΛ bΛa “ānaa.” † 4:6 Genesis 1:3. ‡ 4:13 Salmo 116:10.

16 Mañ bĕrã daiba waa jaradiadaēda crīchadacaa. Daira ewariza cacua λβλαēara wānamīna Ācōrēba careba βλα dai sode λβλara beadamārēã. 17 Dai ara nawena bia mīgabadara dārāēne jōya. Baribλγλ daiba bajānebema crīcha panλne jūma maλγλ droa panλra mācua zarea βλēa. Wārāda dai bia mīga panλ carea bajāne bio bia panania. Mañ bia pananira ewariza βaya. 18 Mañ carea dauba unubadara daiba crīcha panλēa, ātebλγλ dauba ununacada crīcha panλa. Dadji dauba unubadara isabe jōbaria, baribλγλ dauba ununacara jōcaa.

5

1 Nañ ĕjūāne nañ cacuara dārã droaca bĕrã wua de quīrāca βλα.* Dadjirāba cawa panλa nañ cacua beudacarea Ācōrēba dadjirāba cacua beucada bajāne diaida. Mañ cacuara ĕberāba odaēa. 2 Mañ carea nañ cacuade panλne dadjirāba cacua bajānebemada bio eda quīrā panλa. 3 Mañ cacuara dadjirāba bajāne eropanania. Bajāne cacua neē beadaēa. 4 Wārāda dadjirā nañ cacuade panλne bia mīgabadaa idjaba mīã sopua bedeabadaa. Baribλγλ mλa jaraē βλα dadjirāra beu quīrā panλda nañ cacua eroβeada amaaba. Ātebλγλ bajānebema cacuada eda quīrā panλa. Māwā dadji cacua beuida βλara jōpeda dadji cacua beucadrλ βeya. 5 Wārāda Ācōrēba dadjirāra mañ carea osia. Idji Jaurera dadjirāa diasia cawadamārēã jūma idjia diai jaraēara wārāda edadida.

6 Mañ bĕrã dadjirā crīchara Ācōrēmaa wārāda βλcārīnaa. Dadjirāba cawa panλa nañ cacuade panλne dadjirā Boro βλama panλēda. 7 Dadji dauba unu panλneba nīnaēa, ātebλγλ Ācōrē ĭjā panλneba nīnaa. 8 Mañ carea dadjirā crīchara Ācōrēmaa wārāda βλcārīnaa. Dadjirāra biara nañ cacuadebemada ēdrλ quīrā panλa dadjirā Boro ume ābaa beadi carea. 9 Mañ carea nañ cacuade panλne wa beusidara, dadjirāba jūma o quīrā panλa Ācōrēba bia unumārēã. 10 Wārāda Critoba jūma dadjirāra cawa oya. Idjia dadjiza diaya dadjia nañ cacuade o βada quīrāca. Bia o βasibλγλ, ara mañ quīrāca diaya. Biē o βasibλγλ, ara mañ quīrāca diaya.

Ācōrē ume ibiadidebema

§ 4:16 Ācōrēba careba βλα dai sode λβλara beadamārēã. Griego bedeade nāwā βλ βλα: “Ācōrēba dai sora djiwidiara o βλα.” * 5:1 Griego bedeade versículo 1-4 nāwā βλ βλα: “1 Nañ ĕjūāne dadjirāra wua dede panabadaa. Dadjirāba cawa panλa mañ dera ārībλγλ, Ācōrēba dadjirāa bajāne deda diaya. Mañ dera ārīcaa. Ēberāba oda deēa. 2 Baribλγλ nañ ĕjūāne panλne dadjirāra λyāba drasoa λyāba panλa, bajānebema deda cacuade jλ quīrā panλ bĕrã. 3 Mañ dera cacuade jλsidara ācadaa pananaēa. 4 Dadjirāra nañ wua dede panλne bia mīgabadaa idjaba mīã sopua bedeabadaa. Dadjirāba jλ panλra ērã quīrānaēa ātebλγλ bajānebema deda cacuade jλ quīrā panλa. Māwā dadji beuida βλara zocai βaiba mībueya.”

¹¹ Dadjirā Borora waya pan_Λ bē_rā daiba ēberārāa jara pan_Λ idjida ijānamārēā. Ācōrēba cawa b_ΛΛa daiba crīcha biadeba jaradia nīnada. M_Λa crīcha b_ΛΛa bārā bida cawa pan_Λda. ¹² Wayacusa daidebemada bārāa bia bedea pan_Λēa, āteb_ΛΓ_Λ quīrīā pan_Λ bārāba daidebemada poya bia crīchadida. Māwā āc_ΛΓ_Λba dai biē jarab_Λdade bārāba daidebemada poya bia jaradia. Ma_Λg_Λrāba ādji dauba bia unu b_Λda biara crīchabadaa. Sodebemada crīchadaca. ¹³ āc_ΛΓ_Λba jara pan_ΛΛa दौरa quīrāē pan_Λda. Daida māwā pan_Λb_ΛΓ_Λ, Ācōrēba jara b_Λ odi carea māwā pan_ΛΛa. Daida quīrā biab_ΛΓ_Λ, bārā careba_i carea māwā pan_ΛΛa. ¹⁴ Critoba दौरa quīrīā b_Λ bē_rā idjia quīrīā b_Λdr_Λ daiba o pan_ΛΛa. Daiba cawa pan_ΛΛa Ēberā Aba beusida jūmarā carea. Ma_Λ bē_rā Ācōrē quīrāpita jūmarāda beusida. ¹⁵ Wārāda Critora jūmarā carea beupe_Λda ārēbasia dadji zocai beaba ara dadjia o quīrīā pan_Λ quīrāca waa orānamārēā, āteb_ΛΓ_Λ idjia quīrīā b_Λ quīrāca o pananamārēā.

¹⁶ Ma_Λ carea na_Λ ējūānebemarāba djārā ac_Λbada quīrāca idira daiba ni aba_Λda ac_Λdaca. Naēna daiba Critodebemada māwā crīcha pananamīna idira māwā odaca. ¹⁷ Wārāda aba_Λda Crito ume b_Λb_ΛΓ_Λ, idjira ēberā djiwidida māwā b_ΛΛa. Idji naēna b_Λda quīrāca b_Λēa āteb_ΛΓ_Λ ēberā djiwidia. ¹⁸ Jūma ma_Λg_Λra Ācōrēba osia. Critodeba dadjirāra idji ume bia b_Λsia idjaba दौरa b_Λsia ma_Λg_Λdebemada ēberārāa jaradiadamārēā. ¹⁹ Wārāda Critodeba Ācōrēba na_Λ ējūānebemarāra idji ume bia b_Λsia. Dadjia cadjirua opedadara jūma quīrādoasia. Idjaba ma_Λ bedea idji ume bia baidebemada daia diasia jaradiadamārēā. ²⁰ Ma_Λ bē_rā दौरa Critoba diabuedarāa. Daideba Ācōrēba bārāa bedea djuburia b_ΛΛa idji ume ibiadamārēā. Daiba Crito trāneba bārāa bedea djuburiab_Λdaa: Ācōrē ume ibiadada. ²¹ Critoba cadjiruada oca basia. Barib_ΛΓ_Λ dadjirā carea Ācōrēba idjira dji cadjirua quīrāca unusia. Māwā Critodeba Ācōrēba dadjirāra jipa unu b_ΛΛa.

6

¹ Daiba Ācōrē ume ābaa idji trajuda o pan_ΛΛa. Ma_Λ bē_rā daiba bārāa bedea djuburiadia Ācōrēba idji biadeba careba b_Λda igararānamārēā. ² Ācōrē Bedeade nāwā jara b_ΛΛa: M_Λa carebai carea b_Λda ewaride b_ΛΛa iwidi_idara m_Λa ūrīsia. B_Λ ēdr_Λ edada ewaride m_Λa b_Λra carebasia.* Wārā arada m_Λa jaraya: idi Ācōrēba idji biadeba careba b_ΛΛa. Idi Ācōrēba ēdr_Λ edabaria.

³ Ni cārēneba daidebemada biē unubidaē pan_ΛΛa daiba jaradia pan_Λnebemada, ni aba_Λba biē bedearānamārēā. ⁴ Āteb_ΛΓ_Λ

* 6:2 Isaia 49:8.

ne jũmane unubi panΛa दौरा Ācõrẽ nezocarãda. Bia mĩga panΛne, ne neẽ panΛne, minijĩchiade panΛne bida jũma droa panΛneba mãwã unubi panΛa. ⁵ Ēberãrãba u eropanΛne, jida eropanΛne, dai ume quĩrũbΛca duanΛne bida mãwã unubi panΛa. Jũmawãyã traja panΛne, cãinaẽ panΛne, ne codaẽ panΛne bida mãwã unubi panΛa. ⁶⁻⁷ Dai jipa nĩnaneba, wãrã crĩcha cawaaɗeba, jũma droa panΛneba, sobiadeba, Ācõrẽ Jaure dai sode bΛdeba, wãrã quĩrĩãneba, wãrã bedea jaradia panΛneba, idjaba Ācõrẽ ΛbΛadeba bida mãwã unubi panΛa. Dai jipa panΛneba cadjiruara poyabadaa idjaba ara maλba daida cadjiruadebemada jũãtrΛbadaa. ⁸ Eɗaude ĀcΛrΛba daida bia jarabadaa. Eɗaude biẽ jarabadaa. Eɗaude दौरा biẽ trλ bΛgabibadaa. Eɗaude bia trλ bΛgabibadaa. Daiba wãrã bedeada jara panΛmĩna ĀcΛrΛba jara panΛa दौरा sewaida panΛda. ⁹ दौरा bio cawa panΛmĩna ãdjia ununaca ěberãrã quĩrãca obadaa. दौरा beubododada crĩcha panΛmĩna waɗi zocai panΛa. दौरा puobadamĩna beadacaa. ¹⁰ दौरा sopuabadamĩna ewariza bΛsriɗa panΛa. दौरा ne neẽ panΛa. Mãwãmĩna daiba zocãrã ěberãrã Ācõrẽnebemada cawabibadaa ãdjirãra ne bara bea quĩrãca beadamãrẽã. दौरा ne neẽ panΛmĩna Ācõrẽneba ne jũmada eropanΛa.

¹¹ Djabarã Corintodebema, daiba sodeba bãrãra bio quĩrĩã panΛ bẽrã ebuda mãwã jara panΛa. ¹² Wãrãda daiba bãrãra sodeba quĩrĩã panΛa, baribΛrΛ bãrãba दौरा sodeba quĩrĩãẽ panΛa. ¹³ Maλ bẽrã mλa bãrãa bedea djuburiaya zezaba idji warrarãa bedea djuburiabari quĩrãca: daiba sodeba bãrã quĩrĩã panΛ quĩrãca bãrã bida दौरा sodeba quĩrĩã pananadua.

Crito ĩjãẽ bea ume bedea bΛrãnadua

¹⁴ Crito ĩjãẽ bea ume bedea bΛrãnadua. ¿Ēberã jipa bΛda sãwã ěberã cadjirua ume bia bai? ¿Ānaada sãwã pãĩma ume bia bai? ¹⁵ ¿Critoɗa sãwã diauru ume bia bai?† ¿Crito ĩjã bΛra sãwã Crito ĩjãẽ bΛ ume bia nĩbai? ¹⁶ ¿JΛwaba oda ãcõrẽda Ācõrẽ dede baida bΛca? Wãrãda dadjirãra Ācõrẽ zocai bΛ de dromaa. Maλ carea Ācõrẽba idji bedeade nãwã jarasia:

Mλra ãdjirã ume baya. Ādjirã tãẽna nĩbaya.

Mλra ãdji Ācõrẽ baya idjaba ãdjirãra mλ ěberãrãda beadia.‡

¹⁷ Idjaba dadjirã Boroba nãwã jarasia:

Ādjirãmabemada ãyã wãnadua. Ādjirã ume ãbaa bearãnadua.

Mλa bia unucara igaradadua. Maλbe mλa bãrãra bia edaya.§

¹⁸ Mλra bãrã Zeza baya. Bãrãra mλ warrarãda beadia idjaba mλ caurãda beadia.

† 6:15 Diauru. Griego bedeade bλ bΛa “Belial.” ‡ 6:16 Levítico 26:12; Ezequiel

37:27. § 6:17 Isaías 52:11; Ezequiel 20:41.

Dadjirã Boro jũma poya ðaba mãwã jara ðaa.*

7

¹ Djabarã, Æcõrẽba dadjirãa maãgara jũma oyada ada bẽrã naã cacuaba cadjirua obarira, dadji crĩchadeba obari sida jũma igaradida panaa. Æcõrẽ bio waya pananeba idji itea bia beadida panaa.

Paulo djabarã Corintodebema carea ðasridada

² Sodeba दौरa quĩrĩãnadua. Daiba ni abaada biẽ odaẽ panaa, cadjiruada crĩchabidaẽ panaa, cũrũgadaẽ panaa. ³ Mãa maãgara jaraẽ ðaa bãrã biẽ jarai carea. Mãa naẽna jarasia daiba bãrãra sodeba quĩrĩã panada. Idjaba mãwã quĩrĩã panania bãrã ume ábaa panane wa beubadae bida. ⁴ Mãa bãrãa ebuda bedea ðaa cawa ða bẽrã jipa odida. Bãrã carea mãra ðasrida ðaa. Dai bia mĩga panane mãra bãrã carea sobia ðabaria idjaba bio ðasrida ðabaria.

⁵ Macedonia druade jũesidade दौरa poya ãnãunaẽ panasidaa, átebãra ne jũmane bia mĩga panasidaa. दौरa ne waya nĩbabadjidaa idjaba eberãrãra dai ume caicayabadjidaa.

⁶ Baribãra Tito jũeside दौरa sobiasidaa Æcõrẽba sopua beara sobiabibari bẽrã. ⁷ दौरa ababe idji jũena carea ðasridadaẽ basia, átebãra bãrã carea ðasridasidaa. Idjia jarasia bãrã ume ðaside bãrãba idjira sobiabisidada. Mãa awara nẽbãrasia bãrãba दौरa unu quĩrĩã panada, cadjirua opedada carea sopuaba jã panada, idjaba quĩrĩãneba mãra crĩcha panada. Mãa carea mãra biara ðasridasia.

⁸ Mãa carta naẽna ðadaba bãrãra sopuabidamĩna mãra sopuaẽ ðaa. Naãrã sopua basia. Cawasia bãrãra dãrã sopuaẽ pananamĩna mãa cartadeba bãrãra sopuabisida. ⁹ Baribãra idira mãra ðasrida ðaa. ðasrida ðaẽa bãrãra sopuabida bẽrã, átebãra ðasrida ðaa bãrãba cadjirua o pananara sopuadeba igarapeda wayacusa Æcõrẽmaa zesida bẽrã. Wãrãda Æcõrẽba quĩrĩã ða quĩrãca bãrãra sopuasidaa. Mãwã daiba quẽãpedada carea bãrãra biẽ beadaẽ basia. ¹⁰ Abaaba cadjirua oda carea Æcõrẽba quĩrĩã ða quĩrãca sopuaibãra, idjia cadjirua odara igarapeda Æcõrẽmaa zeya. Mãbe Æcõrẽba idjira eãra edaya. Æcõrẽ ume bia beda bẽrã mãa sopuadebemada biẽ crĩchacaa. Baribãra abaada naã eããnebemarã sopuabada quĩrãca sopuaibãra, cadjiruara igaraẽ bẽrã beuya.

¹¹ Æcõrẽba quĩrĩã ða quĩrãca bãrãra sopuabida bẽrã mãa sopuaba bãrãa jipa crĩchabisia idjaba jipaara obisia. Mãa bẽrã bãrãba jipa o panada jũmarãa cawabi quĩrĩã panaa. Djababa cadjirua oda carea bãrãra quĩrũsidaa idjaba Æcõrẽba cawa

* 6:18 2 Samuel 7:14; 1 Cronica 17:13; Isaia 43:6.

oidebemada wayasidaa. Mañ carea ara mañda dji cadjirua oda ēberāda quēānapeda āi ḅasidaa. Ne jūmaneba bārāba unubisidaa mañ cadjirua oda carea bedeade panΛēda. Mañ awara mñra unu quīrīā panΛa. ¹² Mñā mañ cartara ababe dji cadjirua oda ēberāa quēāi carea ḅΛē basía. Idjaba dji biē ḅeda ēberā carebai carea ḅΛē basía. ĀtebΛΓΛ ḅΛsia bārāba ĩjā o panΛneba Ācōrē quīrāpita cawadamārēā wārāda daiare panΛda. ¹³ Jūma mañgΛba दौर sobiabisia.

Mañ awara bārāba Titora ḅΛsridabisidaa. Idjira bārāmaΛba ḅΛsrida zeda bērā दौर biara ḅΛsridasidaa. ¹⁴ Tito bārāmaa wāi naēna mñā bārānebemada idjía bia jarasia. Mñā jarada quīrāca Titoba unune wāna bērā mñra bārā carea quīrā peraē ḅΛa. Jūma daiba bārāa jaradiapedadara wārā basía. Ara mañ quīrāca jūma daiba Titoa bārānebema bia jarapedadara wārā basía. ¹⁵ Titoba quīrāneba ḅabaria bārāba idji bedeara ĩjā osidada idjaba waya panΛneba idjira bia edasidada. Mañ bērā bārāra biara quīrīā ḅΛa. ¹⁶ Idira mñ sida ḅΛsrida ḅΛa. Mñā cawa ḅΛa bārāba wārāda jipa o pananida.

8

Djabarāba sobiadeba parata diapedada

¹ Mañ awara djabarā, daiba cawabi quīrīā panΛa Ācōrēba idji biadeba djabarā Macedonia druadebemada careba ḅΛda. ² Ādjirāra bio bia mīga panΛmīna ḅΛsrida panΛa. Ne neē panΛmīna ḅΛsridaba Ācōrēa paratada waiḅΛa diasidaa. ³ Mñā jaraya: ādjia poya diabΛda quīrāca sobiadeba diasidaa. Idjaba ādjia poya diadida panana auḅu diasidaa. ⁴ Ādjirāba daia bio bedea djuburiasidaa ādjia biḅa djabarā Jerusaleñnebemada carebadi carea. ⁵ Mañne ādjia ababe daiba crīcha panana quīrāca odaē basía. ĀtebΛΓΛ naārā ara ādjida diasidaa dadjirā Boro Jesucritoba quīrīā ḅΛ quīrāca odi carea. Mañare daiba jarapedadara osidaa. Māwā Ācōrēba quīrīā ḅΛ quīrāca aride osidaa.

⁶ Djaba Titoba naārā bārāa crīchada diasia bārā biḅa paratada djabarā Jerusaleñnebema itea jΛΓΛ pedamārēā. Mañ carea daiba Titoa bedea djuburiasidaa bārāa jarade wāmārēā jūma bārāba sobiadeba diadiada apedadara wārāda jΛΓΛ pedamārēā. ⁷ Bārāba ne jūmane bio bia o panΛa; Jesura bio ĩjā panΛa, bio bedea cawa panΛa, Ācōrēneba bio ne cawa panΛa, Ācōrēba quīrīā ḅΛ quīrāca bio o quīrīā panΛa, idjaba दौर bio quīrīā panΛa. Mañ bērā bārāba sobiadeba parata jΛΓΛ pe panΛra waiḅΛa diadada.

⁸ Mñā mañgΛra ōgo obiē ḅΛa, ātebΛΓΛ mñā quīrīā ḅΛa bārāba acΛbiḅida djabarā wārāda quīrīā panΛda. Mañ carea

mĭa bārĭa cawabi ɓAA sĕwĕ dewararĕba paratara djabarĕ Jerusalemnebema itea jAA pe panAA. Bārĕ bida ara maĭ quĩrĕca odibAA, acabidida wĕrĕda djabarĕra quĩrĕ panAA. ⁹Bārĕba bio cawa panAA dadjirĕ Boro Jesucritoba idji biadeba bārĕ carea odada. Idjira bajĕne ne jĭma bara ɓmĭna, bārĕ carea naĭ djarade ne neĕ ɓ quĩrĕca basia bārĕba ne jĭma Ācōrĕba dia ɓadebemada erobeadamĕrĕ.

¹⁰Bārĕba parata jAA pe panAnebemada mĭa jaraya. Mĭmaarĕ bārĕba nĕwĕ odibAA bia panania: za wĕsi poade bārĕba naĕrĕ jAA osidaa parata jAA pedi carea idjaba maĭgAA o quĩrĕsidaa. ¹¹Bārĕba naĕrĕ parata jAA pe panasidade sobiadeba mĕwĕ o panasidaa. Ara maĭ quĩrĕca bārĕba sobiadeba diadiada apedadara jĭma daucha diadada. Bĕdjiza poya diabAA quĩrĕca diadada. ¹²Wĕrĕda abaaba poya diabAA quĩrĕca sobiadeba diaibAA, maĭ diadara Ācōrĕba bia unuya. Dadjia neĕ ɓAA, Ācōrĕba diabicaa.

¹³Mĭa mĕwĕ jaraĕ ɓAA dewararĕ careba panAneba bārĕra bia mĭgadamĕrĕ. ĀtebAA mĭa quĩrĕ ɓAA abarica dji carebadida.* ¹⁴Mĭa jara ɓAA idira bārĕba aduba eropan bĕrĕ djabarĕra carebadida panAA. Ara maĭ quĩrĕca bārĕ ne neĕ panAne ĕdjirĕba aduba eropanba bārĕra carebadida panAA. Mĕwĕ jĭmarĕda abarica dji careba beadida. ¹⁵Ācōrĕ Bedeade nĕwĕ jara ɓAA: “Dji waitabeara jAA pedaba aduba erobaĕ basia idjaba dji maĕrĕra jAA pedaba carebaeĕ basia.”†

Pauloba Tito Corintodaa diabueda

¹⁶Mĭa Ācōrĕa bia ɓAA abaria. Idjia djaba Tito sode ɓasia bārĕra quĩrĕ bamĕrĕ mĭa bārĕ quĩrĕ ɓ quĩrĕca. ¹⁷Daiba idjia jarasidaa bārĕ acade wĕmĕrĕ. Maĭne idjia bia ɓAA asia. Idjira wĕrĕda bārĕ acade wĕ quĩrĕ ɓAA. ¹⁸Idji ume daiba djabada aba diabuebada. Maĭ djababa bedeada bia Critodebemada careba jaradia nĭbabari bĕrĕ djabarĕ puruzabemaba idjira bia jarabada. ¹⁹Maĭ awara djabarĕ puruzabemaba idjira edasidaa dai ume parata djabarĕ itea jAA pepedada Jerusalemnaa diade wĕmĕrĕ. MaĭgAA daiba o panAA djabarĕba dadjirĕ Boroa bia bedeadamĕrĕ idjaba daiba wĕrĕda careba quĩrĕ panAA acabidi carea.‡ ²⁰Daiba quĩrĕcuita o panAA maĭ parata waibAA jAA pepedada edebadade ni abaaba biĕ jararĕnamĕrĕ. ²¹Wĕrĕda daiba Ācōrĕ quĩrĕpita, ĕberĕrĕ quĩrĕpita bida jipa o quĩrĕ panAA.

²²Umĕbema djabarĕ bārĕmaa wĕbadade dewara djabada ĕdji ume diabueda. Maĭ djababa ɓarima zocĕrĕ daia

* **8:13** ĀtebAA mĭa quĩrĕ ɓAA abarica dji carebadida. Griego bedeade AACAA cartade maĕra neĕ. † **8:15** Exodo 16:18. ‡ **8:19** Daiba wĕrĕda careba quĩrĕ panAA. Griego bedeade AACAA cartade nĕwĕ ɓAA: “Bārĕba wĕrĕda careba quĩrĕ panAA.”

unubisia djabarāra bio careba quĩrĩā b̄ada. Idira bārāra biara careba quĩrĩā b̄aa bārāba jipa odida cawa b̄a b̄ērā. ²³ Bariduaba Titodebemada iwidišidara jaradadua idjira m̄a ume n̄ibabarida idjaba m̄a ume bārā tāēna Ācōrē trajura o b̄ada. Bariduaba dewara djabarānebemada iwidišidara jaradadua ādjira djabarāba diabuepedadarāda idjaba ādji carea ēberārāba Critodebemada bia bedeā panāda. ²⁴ Mañ djabarāa unubidadua bārāba ādjira wārāda quĩrĩā panāda. Māwā ādjia cawadīa daiba bārānebema bia jarapedadara wārā basida. Mañne djabarā beaza bida ara mañ quĩrāca cawadīa.

9

Djabarā Jerusaleñnebema itea parata j̄arā pepedada

¹ Bārāba djabarā Jerusaleñnebema itea parata j̄arā pe panānebemada m̄a nañ cartade waa b̄aiē b̄aa. ² M̄a cawa b̄aa bārāba careba quĩrĩā panāda. Mañ carea nama Macedonia druade m̄a djabarāa bārānebemada bia bedeabaria. M̄a ādjirāa jarabaria poa aba babarāda bārā Acaya druade panāba carebađi carea panāda. Māwā ūr̄ipedada b̄ērā zocārā djabarā Macedonianebebema abari quĩrāca careba quĩrĩā panāa. ³ Mañ carea m̄a nañ djabarāda bārāmaa diabuebarāa bārāba diadiada apedadara wārāda jūma j̄arā pedamārēā. Māwā m̄a bārānebema bia jaradara sewa baēa, ātebarā bārāba wārāda diadi carea panania. ⁴ Māwā odaēbarā, ācārā Macedonianebema djabarā m̄a ume bārāmaa wābadaade āibērā ununicada bārāba paratara j̄arā pedaē panāda. Māwāra दौरā quĩrā peradia, crīcha panana b̄ērā bārāba wārāda j̄arā pedida. Idjaba bārā sida biara quĩrā peradia. ⁵ Mañ carea m̄a nañ djabarāa bedeā djuburiasia m̄a na bārāa jarade wānamārēā bārāba sobiadeba diadiada apedadara jūma j̄arā pedamārēā. Māwā m̄a jūebarāde bārāba sobiadeba diadiada apedadara jūma eropanania. Mañba cawabidīa daiba ōgo diabidaē panāda ātebarā bārāba sobiadeba diasidada.

⁶ Nañda quĩrānebadadua: “Mañr̄i ubarāba mañr̄i ewaya. Waibāa ubarāba waibāa ewaya.” ⁷ Ēberāza daida b̄aa idji sođe crīcha b̄a quĩrāca. Dia amaaneba diaiē b̄aa, idjaba ōgo diabi panā carea diaiē b̄aa. B̄asrida dia b̄ara Ācōrēba quĩrĩā b̄aa. ⁸ Wārāda Ācōrēba ne jūmada bārāa aduba poya diaya. Māwā ewariza ne jūmane bārāba erobeadida panāda wārāda eropanania mañneba ne jūma biada odi carea. ⁹ Ācōrē Bedeade nāwā b̄ā b̄aa: Idjia jedecaside ne neē quedea waibāa diasia. Ewariza idjia jipa obaria.*

* 9:9 Salmo 112:9.

¹⁰ Ācōrēba netada diabaria udamārēā. Codi careabema sida diabaria. Neta udamārēā aduba diabara quīrāca idjia ne jūmada aduba bārāa diaya djārāra bio carebadamārēā. Mañne jipa o panneba ne biada zocārā ununia ne uda bio zau ba quīrāca. ¹¹ Wārāda Ācōrēba bārāa ne jūmada aduba diaya djārāra sobiadeba poya carebadamārēā. Mañbe bārāba dai ume parata diabuebada carea djabarāba Ācōrēa bia bada adia. ¹² Bārāba parata diabada ababe carebaēa djabarā ne neē panba erobeadamārēā, ātebara maḡa carea djabarāba Ācōrēa bio bia bada a panania. ¹³ Bārāba careba panneba unubi panba bedeā bia Critodebemada wārāda iḡa panba. Mañ bēra ādjirāba Ācōrēa bia bedeadia. Mañ awara Ācōrēa bia bedeadia bārāba sobiadeba ādjirā itea diapedada carea idjaba dewararā sida sobiadeba carebabada bēra. ¹⁴ Ācōrēba idji biadeba bārāra bio carebasia ādjirā carebadamārēā. Mañ bēra ādjirāba bārā bio quīrā panneba Ācōrēa bārā carea iwidi panania. ¹⁵ Wārāda Ācōrēba diada carea dadjirāba Ācōrēa bia bada adida panba. Mañ diadara jāca bio biya quiru bēra dadjirāba poya cawa jaraēa sāwā bada.

10

Pauloba ara idjidebema djabarāa cawabida

¹ Māra Pauloa. Crito quīrāneba, idji biadeba bida māa bārāa bedeā djuburiaya jipa odamārēā. Araba jara panba bārā ume bade bārā quēāi carea māa waya babarida, baribara bārā ume bāne cartadeba quēāi carea wayacada. ² Māwā jara panmīna bārāma jūebade dai biē jara panra māa wārāda quēāya. Ādjia jara panba दौरā nañ djaraba quīrā ba quīrāca nīnada. Mañ bēra bārā sida quēā amaaba māa bedeā djuburiaya jipa odamārēā. ³ दौरā nañ djarade panba baribara cadjirua poyadi carea nañ djaradeba djō paneā. ⁴ Daiba djōni carea eropanra nañ ējūānebemaēa, ātebara Ācōrē ladeba jūma idjidebema idu cawabidacara daiba poyabadaa. ⁵ Jūma crīcha āi beara, jūma Ācōrēnebema idu cawabidaca crīcha droma bea sida daiba sewada cawabibadaa. Preso jidabada quīrāca daiba māwā crīcha beara jipa crīchabibadaa Crito iḡanamārēā. ⁶ Daiba djabarā cawara zarea beara quēāni carea panba. Baribara naārā jā panba bārāba ne jūmane iḡa odamārēā.

⁷ Bārāba ārbemada ara panba. Bariduada wārāda Critodeda crīcha bābāra, cawa baida ba dai sida Critoderāda. ⁸ Ācōrēba daia obi badebemada māa āibērā jūmawāyā bedeā bāmīna maḡa carea quīrā pera bāēa. Dadjirā Boroba daia māwā obi ba bārāba biara iḡanamārēā. Idjia दौरā bāē basia

bārã biẽ beadamãrẽã. ⁹ Mãa quĩrĩãẽa bārãba crĩchadida mã cartadeba bārãra dauperabi quĩrĩã ßada. ¹⁰ ΛcΛrΛba jara panΛa cartadeba mãa bio quẽẽbarida idjaba jũmawãyã obibarida. BaribΛrΛ bārã ume ßade mãra, mã bedea sida mãcuaẽ ßlada abadaa. ¹¹ Mãwã jara panΛba cawadida panΛa daiba tΛmΛba cartadeba jara panΛ quĩrãca bārã ume panΛne odida.

¹² ΛcΛrΛba ara ãdjidebemada bia bedeabadaa. ãdjirãra crĩcha neẽ beaa. Ara ãdjida acΛbadaa cãrẽda biara ßΛ cawaya. BaribΛrΛ daiba jara quĩrĩãnaẽa ãdji quĩrãca panΛda wa ãdji cãyãbara biara panΛda. ¹³ Ara daidebemada jũmawãyã bedeadaẽa, ãtebΛrΛ ãcõrẽba daia obi ßΛdebemada bia bedeadia. Idjia obi ßΛra jũma o panΛ bẽrã daiba bārãa bida jaradiabadaa. ¹⁴ DaibΛrΛ bārãa naãrã bedea bia Critodebemada jaradiade wãsidãa. Mãwãnaẽbara idira bārãa jaradiabΛdade ãcõrẽba diabuedaẽma jaradia panacasidãa. ¹⁵ Djãrãba opedada carea ara daidebemada bia bedeadãca daibΛrΛ opedada quĩrãca. ãtebΛrΛ daiba quĩrĩã panΛa bārãba Critora biara ãjãnida. Mãwã daiba bārã druade poya biara jaradiadia ara ãcõrẽba obi ßΛ quĩrãca. ¹⁶ Maãbe bedea bia Critodebemara dewara druade bida jaradiadia. BaribΛrΛ djãrãba jaradiapedadamaa wãnaẽa dewaraba odara daibΛrΛ osidaada ada amaaba. ¹⁷ ãcõrẽ Bedeade ßΛ ßΛ: “Abãlãda bia bedeaibΛrΛ, dadji Borodebemada bia bedeaيدا ßΛ.”* ¹⁸ Abãlãba ara idjida bia jaraibΛrΛ, maãba jara ßãẽa ãcõrẽba maã ãberãra bia unu ßada. ãtebΛrΛ ãcõrẽba bia jara ßΛ ãberãdra bia unu ßa.

11

Jesucritoba diabuedarã quĩrãca bea

¹ Mãra crĩcha neẽ ßΛ quĩrãca bedea ßΛmĩna quĩrĩã ßΛa bārãba droadida. Mã djuburia mãa jara ßΛra ãrĩnadua. ² ãcõrẽba wagabi ßΛ quĩrãca mãa bārãra bio waga quĩrĩã ßΛa. ãberãba idji cau quima diabΛrΛ quĩrãca mãa bārãra Critoa dia quĩrĩã ßΛa ababe idjiderãda beadamãrẽã. Mãa quĩrĩã ßΛa bārãra idji itea bio bia beadida awẽrã umaquĩrã adua quiru quĩrãca. ³ BaribΛrΛ mãa waya ßΛa ãcΛrΛba bārãra cũrũgadida damaba crĩcha cawaadeba Eva cũrũgada quĩrãca.* Mãwãra bārãba Crito wãrãda sodeba ãjã panΛra igaradia. ⁴ ãiba zedaba Jesudebemada daiba jaradiapedada awara jaradiabΛrΛde bārãba iduaribibadaa. Idjaba ãcõrẽ Jaure bārãba edapedadadebemada awara jaradiabΛrΛde bārãba iduaribibadaa. Idjaba bedea bia bārãba ãjãpedada awara

* 10:17 Jeremia 9:24. * 11:3 Genesi 3:1-13.

jaradiabara de bārāba iduaribibadaa. ⁵ Māwā jaradia beara ħbārāmaarā Jesucritoba diabueda dji dromarāca? Māmaarā ādjirā cāyābara māra ni maārī bida edaara bāēa. ⁶ Māra bedea biya quirudeba bedecamīna wārā bedeara bio cawa bāa. Maā wārā bedeara daiba ne jūmaneba bārāa ebuda cawabisidaa.

⁷ Māa bedea bia Ācōrēnebemada bārāa bari jaradiada bēra māra bārā quīrāpita edaara besia Ācōrē ume bia beadamārēa. ħMāwāra cadjirua osica? ⁸ Dewara djabarāba paratada māa diasidaa bārāa poya bio jaradia bamārēa. ⁹ Mā bārāma baside ne jūma erobadaēmīna bārāa ne iwidiē basia. Ātebāra māa neē badara djabarā Macedoniane bema zepedadaba jūma diasidaa. Māa ni maārī bida bārāa iwidiē basia idjaba iwidiē baya. ¹⁰ Wārā bedea Critodebemada mā sode bā bēra wārāneba jaraya: bārā drua Acayade māa ni abāa paratada iwidiēa. Māwā bārāneba parata edaē bāada abara de ni abāba poya jaradaēa māra jaracara bāda. ¹¹ ħMāra cārē cārēa māwā bedea bā? ħBārāda quīrāē bā bēra māwā bedea bāca? Ācōrēba cawa bāa māa bārāra quīrā bāda.

¹² Ara mādjia obari quīrāca o baya. Māwā dai quīrāca o panāana abadaba ni maārī bida poya jaradaēa dai quīrāca o panāda. ¹³ Ādjira Critoba diabuedarāēa, ātebāra djārā cūrūgabadarāa. Sewadeba ādjia crīchabibadaa ādjira Critoba diabuedarāda. ¹⁴ Baribāra bārāba crīchadiē panāa ādjira māwā zedaēda. Diauru sida bajānebema nezoca āna nebema quīrāca zebaria. ¹⁵ Maā bēra idji nezocarā bida jipa o panā quīrāca zedibāra bārāba crīchadiē panāa sāwā jāwā zebādada. Baribāra ādjirā beubada ewaride ādjia cadjirua opedada quīrāca edaēa.

Paulo bia mīga bā carea bāsrīdada

¹⁶ Māa wayacusa jaraya: ni abāba crīchaiē bāa māra crīcha neē bāda. Baribāra māwā crīchadibāra, māra crīcha neē bā quīrāca idu bedeabidadua māa bida ara mādjidebemada maārī bia bedelai carea. ¹⁷ Ara mādjidebemada bia bedea bāde dadjirā Boroba māwā bedeabiē bāa, ātebāra māra crīcha neē bā quīrāca bedea bāa. ¹⁸ Zocārāba ara ādjidebemada bia bedeabadaa naā ējūānebemarāba obada quīrāca. Maā bēra māa bida ara mādjidebemada bia bedeya. ¹⁹ Bārāmaarā bārāra crīcha bara beaa. Baribāra crīcha neē beaba jardiā panāra bārāba bia ūrībadaa. ²⁰ Ara ādji bedeada ōgo ījā obībādade, bārā orrodeba ne cobādade, bārā cūrūgabādade, bārā igarabādade, bārā uridarrade ubādade bida bārāba iduaribibadaa. ²¹ Māa jaraya: jāā ēberārāba jācua bia o panā bēra

ãdjidrΛ dji dromaca bæaa. Mãwãra m̃ra pera bΛa दौरा daira ΔbΛaẽ quedea bêrã. Mañ carea ãdjia obada quĩrãca poya odaẽca bΛa.

AbaΛba ara idjidebemada poya bia bedeaibΔΓΛ, m̃a bida ara m̃djidebemada poya bia bedeaya. BaribΔΓΛ mãwã bedeira crĩcha neẽ bΛ quĩrãca bedeaída bΛa. ²² ãdjira hebreorãana a panΛa. ¿M̃a sida abariẽca? ãdjira israelerãana a panΛa. ¿M̃a sida abariẽca? ãdjira Abrahã warrarãana a panΛa. ¿M̃a sida abariẽca? ²³ ãdjira Crito nezocaada a panΛa. BaribΔΓΛ ãdjirã cãyãbara m̃a biara Critoba quĩrã bΛda obaria. Mãwã bedea bΛde crĩcha neẽ bΛ quĩrãca bedea bΛa. Wãrãda ãdjirã cãyãbara m̃a ãcõrẽ trajura auðurara obaria. ãdjirã cãyãbara ëberãrãba m̃ra b̃arima zocãrã usidaa. ãdjirã cãyãbara m̃ra b̃arima zocãrã preso bΛsidaa. B̃arima zocãrã m̃ra beuidia b̃asia. ²⁴ B̃arima juesuma judiorãba m̃ra jidasidaa. JidabΛdaza soaba b̃arima 39 usidaa. ²⁵ B̃arima ùbea m̃ra jidadapeda bacuruba usidaa. B̃arima aba m̃ra mõgaraba tabari jidasidaa beadi carea. B̃arima ùbea m̃ra pusade b̃arussia. Mañne b̃arima aba ãsa, diamasi bida m̃ra pusade ùmasia.

²⁶ M̃ra pi bæca basía, ãtebΔΓΛ baridua ΔΓΓΛ nĩbabadjia. Do minijĩchiade nĩbabadjia idjaba ne drΛabada barama minijĩchiade nĩbabadjia. Ara m̃a ëberãrã judiorã tãẽna, judiorãẽ tãẽna bida m̃ra minijĩchiade b̃asia. Purude, puru jĩga bida m̃ra minijĩchiade b̃asia. Pusade bida minijĩchiade b̃asia. Wãrãẽ djabarãma bida m̃ra minijĩchiade b̃asia. ²⁷ Traja bΛde m̃ra bia mĩgabadjia. B̃arima zocãrã cãtẽ b̃abadjia, jarra b̃abadjia, opichia b̃abadjia, ne coẽ b̃abadjia. Cũrãsaba m̃ra jĩsua b̃abadjia, idjaba j̃ai carea neẽ b̃abadjia.

²⁸ Mañ awara ewariza jũma djabarã druazabema carea m̃a bio crĩcha b̃abaria. ²⁹ Aba cacua biẽ bΛbΔΓΛ, m̃a sida cacua biẽ bΛca b̃abaria. AbaΛba dewara djabada cadjiruade bæbibΔΓΛ, m̃ra mã ãberã ume quĩrũbaria. ³⁰ Ara m̃djidebemada bia bedeaibΔΓΛ, m̃a ΔbΛaẽ bΛdebemada bia bedeaya. ³¹ Dadjirã Boro Jesucrito Zeza ãcõrẽa ewariza bia bedeadida panΛa. Idjia cawa bΛa m̃ra sewa oẽ bΛda. ³² Damasco purude b̃aside dji nocoba idji zarrarãa m̃ra jΛrΛbisia preso b̃ai carea. Dji nocora dji druadebema boro Aretaba bΛda basía. ³³ Purura mõgaraba auðu jũrã ca b̃asia. Mañne dajadaa acΛbadada ãtΛ b̃asia. Djabarãba m̃ra ã wai bΛade bΛdapeda maŕgΛdeba udaa Λrabari bΛsidaa puru dajada. Mãwã m̃ra dji noco jΛwadebemada ãdr̃asia.†

† 11:33 Hecho 9:23-25.

12

Pauloba bajāne ununa

1 Waya ara mādjidēbemada bia bedeyaya, maḷba djārāra carebacamīna. Dadjirā Boroba mḷa cāimocara quīrāca unubidada idjaba cawabida sida mḷa jaraya. 2 Mḷa ēberāda unubaria Crito ījā ḷada.* Catorce poa babḷḷa Ācōrēba maḷ djabara bajānaa idji ḷamaa ede ḷadada.† Mḷa adua ḷa Ācōrēba idji cacuada ede ḷasida wa ababe idji jaureda ede ḷasida. Ācōrēbḷḷa cawa ḷa. 3-4 Baribḷḷa mḷa cawa ḷa Ācōrēba maḷ djabara idji bajā biya quirumaa ede ḷasida. Mama maḷ djababa ūrīsia bedea biya quiru dadjia poya cawa jaradaēda idjaba naḷ ējūāne jaracara panḷa. Wārāda mḷa adua ḷa Ācōrēba idji cacuada ede ḷasida wa ababe idji jaureda ede ḷasida. Ācōrēbḷḷa cawa ḷa. 5 Maḷ djabadebemada mḷa bia bedeyaya, baribḷḷa ara mādjidēbemada bia bedeaēa. Ababe mḷ ḷḷaē ḷadebemada bia bedeyaya. 6 Wārāda ara mādjidēbemada bia bedea quīrīā ḷḷbara mḷra crīcha neē ḷa quīrāca bedeaē bacasia, wārā bedeada bedea ḷa bērā. Baribḷḷa mḷra mḷwā bedeaēa ni abaḷba crīcharānamārēā mḷra biara ḷada. Ātebḷḷa mḷa quīrīā ḷa bārāba mḷnebemada aride crīchaēda mḷa o ḷada unu panḷ bērā idjaba mḷa jaradia ḷada ūrī panḷ bērā.

7 Ācōrēba mḷa bajāne unubidara bio biya querasia. Māwāmīna ara mādjidēbemada jūmawāyā bia crīcharāmārēā Ācōrēba mḷa puada idu unubi ḷa. Maḷ puara ḷḷba su nūmḷ quīrāca ḷa. Diauru nezocaba māwā o ḷa. 8 Mḷa ḷarima ūbea dadjirā Boro Jesucrito bedea djuburiasia maḷ puara jōbimārēā. 9 Baribḷḷa idjia jarasia: “Mḷ biadeba ḷra carebaya jūma droa ḷamārēā. Bḷ ḷḷaē ḷade mḷ ḷḷara ḷadeba biara unubi ḷa.” Mḷ ḷḷaē ḷade Crito ḷḷara erobabari bērā mḷ ḷḷaē ḷadebemada ḷsrīdaba bia bedeyaya. 10 Crito carea bia mīga ḷade, ḷḷaē ḷade, ne neē ḷade, ēberārāba biē jara panḷne idjaba biē odi carea ēpē panḷne mḷra ḷsrīda ḷa. Wārāda mḷ ḷḷaē ḷade Critodeba ḷḷa ḷa.

Corintodebema djabarā Pauloba crīcha ḷada

11 Mḷra crīcha neē ḷa quīrāca ara mādjidēbemada bia bedea ḷa, baribḷḷa bārābḷḷa mḷra mḷwā bedeabisidaa. Bārāba mḷnebemada bia bedeadida panḷmīna bia bedeaēda panḷa. Crīcha panḷa bārāba ēpē panḷ ēberārā Jesucritoba diabuedarā dji dromarāda. Mḷra dji dromaēmīna ādjirā

* 12:2 Pauloba ara idjida māwā jara ḷa. Baribḷḷa mērāmērā jara ḷa ēberārāba crīcharānamārēā idjira dji dromada jara ḷada. † 12:2 Bajānaa idji ḷamaa. Griego bedeaē ḷ ḷa: “Ūbeabema bajānaa.” Ūbeabema bajāda jarabḷdade judiorāba jara panḷa “Ācōrē ḷamaa.”

cāyābara edaara ḅāēa. ¹² Mā bārā tāēna ḅaside jūma droa ḅasia. Idjaba ne ununaca waibāa ḅeada obadjia Jesucritoba diabuedarāba obada quīrāca. Māwā cawabisia māra wārāda Jesucritoba diabuedada. ¹³ ¿Māa cārēneba bārāra dewara purudebema djabarā cāyābara biēara osi? Ababe bārāba māra carebadamārēā iwidiāē bēra biē osisicadame. Māēteara jmaā biē odara mā quīrā djuburia quīrādoadada!

¹⁴ Māra bārāmaa wāi carea ḅāa. Naāba ḅarima ūbea wāya. Baribara mā iwidiēa bārāba carebadamārēā. Bārāba erobeara jara ḅāēa, ātebara quīrā ḅāa bārāba māra ēpēnida. Warra zaquerāba ne jaraḅadaa ādji djibarirāa ne diadi carea, ātebara djibarirāba ne jaraḅadaa ādji warrarāa diadi carea. ¹⁵ Ara mādjida, jūma māa erobā sīda ḅasrida diaya bārā carebai carea. Māa bārāra bio quīrā ḅā bēra ¿bārāba māra quīrāē paneḅada? Māmaarā māwāēa.

¹⁶ Bārāba cawa panā māa bārā paratara ni maārī biēa edaē basida. Māwāmīna ācāra bārānebemaba jara panā mā crīcha cawaēdeba bārāra cūrūgasida parata edai carea. ¹⁷ Māa djabarā diabueside ¿ādjiēba bārāra cūrūgasica parata edai carea? ¹⁸ Māa Titoa beēa djuburiasia bārā acāde wāmārēā. Dewara djaba sīda idji ume diabuesia. Ādji wāsidade ¿Titoba bārāra cūrūgasica parata edai carea? ¿Daiba abari crīchada eropananaē basica? ¿Abari quīrāca nībadaē basica?

¹⁹ ¿Bārāmaarā daiba māwā jara panāca daidebemada biē crīcharānamārēā? Māwāēa. Djabarā, दौर Critode bēra Ācōrē quīrāpita jūma māgara jara panā bārāba biara ījanamārēā. ²⁰ Māa waya ḅāa bārāma jūēbaraēde bārāba jīpa o panāda unune wāēda māa unu quīrā ḅā quīrāca. Maāne bārāba quīrānaēmīna māa quēāya. Wārāda māa waya ḅāa unune wāida bārāra caicaya duanāda, djārāba ne erobea carea biē duanāda, quīrū duanāda, ara bādji bia panani carea jara duanāda, nēbara o duanāda, djārā biē jara duanāda, dji dro-maca crīcha duanāda, idjaba quīrāipa oēaē duanāda. ²¹ Māa waya ḅāa bārāma jūēbaraēde Ācōrēba māra bārā carea wayacusa quīrā perabida. Maāne zocārā bārāba naēna cadjirua o pananada wadibiēa o panā bēra māra jīāya. Bārāba cadjirua obadara, auēua nībabadara, naā cacuaba cadjirua o quīrā ḅā obada sīda wadibiēa igarādaē panā bēra jīāya.

13

Pauloba naā cartade jīrūare ḅāda

¹ Ācōrē Bedeaba nāwā jara ḅāa: “Abāba biē oēa cawa obādaē ēberāda umé wa ūbea arima pananida panā. Maāne idjia biē oēadebemada abarida jaradibara, cawaēia wārāda

biê osida.”* Naãba ðarima ũbea mãra bãrãmaa wãbãrã
 bêrã cawa oya Æcõrê Bedeaba jara ðã quĩrãca. ² Ðarima
 umé bãrãmaa wãside mãra cadjirua o ðearãa jarasia waa
 orãnamãrêã. Mãwã odaẽbãrã, wayacusa zebãrãde mãra ãdjirãra
 quĩrã djuburiaẽana asia. Idjaba ara nawena mãra bãrã ume
 ðãẽmãna abarida jaraya: cadjirua o ðearãba igaradaẽbãrã,
 mã wayacusa wãbãrãde ãdjirãra quĩrã djuburiaẽa. ³ Mãwã
 mãra unubiya Critora wãrãda mãneba bedeaba ðãda. Bãrãba
 maãda cawa quĩrã panãa. Critoba ara idjida ðããã ðãda
 bãrãa unubicaa, ãtebãrã ðããã ðãda unubi ðãã. ⁴ Idjira ðããã
 ðã quĩrãca crude cachipedadamãna Æcõrê ðãããdeba zocai ðãã.
 Dai sida ðããã panãa idji ðããã ðããã quĩrãca, baribãrã idji
 ume दौरã Æcõrê ðãããdeba panania bãrã carebadi carea.

⁵ Ara bãdjiza bio crĩchadadua wãrãda Jesura ãã panã cawaya.
 Ara bãdjiza bio acããdada jipa nãna cawaya. ¿Bãrãba adua
 panãca Jesucritora bãrã sode ðãda? Bãrã sode ðãẽbãrã
 idjiderãã. ⁶ Baribãrã bãrã sode ðãda cawasidara mãra
 crĩcha ðãã bãrãba cawadida दौरã wãrãda Jesucritoba di-
 abuedarãda. ⁷ Daiba Æcõrãa iwidi panãa bãrãba cadjirua
 orãnamãrêã. Baribãrã mãwã iwidi panããa acãbidi carea दौरã
 Jesucritoba diabuedarãda. Ætebãrã iwidi panãa bãrãba jũma
 biada odamãrêã, दौरã Jesucritoba diabuedarãda crĩchadaẽ
 panã sida. ⁸ Daiba wãrã bedeara poya quĩrã awara odaẽa,
 ãtebãrã wãrã bedeara jũma ãã odida panãa. ⁹ Bãrãba bio ãã
 pananibãrã दौरã ðããã panãmãna ðãsrĩda panãa. Mãã awara
 daiba Æcõrãa iwidi panãa bãrãba jipaara o pananamãrêã.
¹⁰ Mãã carea bãrãmaa wãã naẽna mãra naã cartara ðãã dia-
 buebãrãã. Bãrãba ããsidara bãrãma jũebãrãde mãra quẽãã.
 Wãrãda dadjirã Boro Jesuba mãra ðãã basía bãrãra biẽ
 beadamãrêã, ãtebãrã mãra ðãsia bãrãba biara ããnamãrêã.

¹¹ Djabarã, jĩrũare mãra nãwã ðãã: ðãsrĩda beadadua, waya-
 cusa jipa o pananadua, mãra jara ðãã ãã o pananadua, abari
 crĩchada erobeadadua, idjaba ãbaa necai beadadua. Mãwãra
 Æcõrãa bãrã ume ðãã. Idjideba quĩrãda, necai bai sida ze
 ðãã. ¹² Wãrã quĩrãneba dji bia edadadua.† ¹³ Jũma namabema
 djabarãba quĩrã panãa bãrãra bia duananida.

¹⁴ Mãã quĩrã ðãã dadjirã Boro Jesucritoba idji biãdeba
 bãrãra careba ðãida, Æcõrãba bio quĩrã ðãida, idjaba ewariza
 Æcõrê Jaureba ãbaa bia erobãida.

* **13:1** Deuteronomio 19:15. † **13:12** Wãrã quĩrãneba. Griego bedeade ðãã ðãã:
 “Isõ bia quĩrudeba.”

GALATA

CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARĀ GALACIA DRUAƁEBEMA ITEA

Pauloba naārā Jesucritodebema jarade wāsīde naλγαῖ puru Galacia druade beadaa wāsia: Antioquía Pisidiadebema, Iconio, Listra, idjaba Derbe (Hecho 13:1neba aba 14:23ɗaa). Ēberārā maλ purude beara biara judiorāé basía. Pauloba mama jaradiadacarea λκαγα judiorāda jūēnapeda jaradia panesidaa Crito ijāni awara cacua wēāgoɗida panλda. Maλ awara jara panasidaa Pauloba ādji leyra jūma ijābica bēṛā Critoba diabuedaɗda. Maλne djabarā Galaciade beaba ādjira ēpēbλda basía.

Maλ carea Pauloba naλ Galata cartada Ɓasia. Poa 50ɗe Ɓasica Ɓaa. Naārā Pauloba djabarāra quēāsia beɗea bia Critodebema ijānapeda dewara cīcha ēpēbλda carea. Maλare Ɓasia sāwā Jesucritoba idjira trāsida judiorāéa jaradia nībamārēā idjaba māwā o Ɓara djabarā dji dromarā Jerusaleñne beaba bia unu panλda (Hecho 15). Maλ awara Ɓasia Crito ijā panλ carea Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu Ɓada. Jūma maλγara 1:10ɗeba aba 2:21naa Ɓá Ɓaa.

Maλare Pauloba Ɓasia Moise ley ijābi panλneba maλ judiorāba judiorāéa beɗea bia Critodebemara igarabi panλda idjaba maλ ley ēpēbλdaba jūma ijā oɗida panλmīna poya oɗaɗda. Maλ carea Ɓasia Abrahaλba maλ ley neē ijāna bēṛā Ācōrēba carebasida. Ɓasia ādjirāba māwā ijānibλγα Ācōrēba carebaida Abrahaλ carebaɗa quīrāca. Jūma maλγara Ɓá Ɓaa 3:1neba aba 4:31naa.

Pauloba jīrūare Ɓasia beɗea bia Critodebemada ijānibλγα Ācōrēba dadjirāra leyɗebemada ēδγα Ɓaida idji Jaureba pe eronībamārēā. Maλ carea Ɓasia sāwā idji Jaureɗeba nībaɗida panλda. Maλnebemada Ɓá Ɓaa 5:1neba aba 6:18ɗaa.

Naλ cartade Pauloba naārā Ɓada

¹ Māra Pauloa, Jesucritoba diabuedaa.* Ēberārāba māra Ɓadaɗe basía idjaba edadaɗe basía Jesucritoba diabuedada Ɓamārēā. Ātebλγα Jesucritoba idjaba idji Zeza Ācōrē, idji beu Ɓada λrēbabidaba māra māwā Ɓasidaa. ²⁻³ Māa naλ cartara Ɓλbλγγa djabarā Galacia druadebema itea. Māa, jūma djabarā mā ume panλ biɗa quīrīā panλa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biɗa ādji biadeba bārāra careba pananida

* **1:1** Jesucritoba diabueda. Cāpūrīā beɗeade jara Ɓaa “apóstol.” Maλ griego beɗeaba jara Ɓaa “diabueda.”

idjaba necai bai sida bārāa dia pananida. ⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba ara idjida dadjirā cadjirua carea idu beabisia nañ ewari cadjiruadebemada ēdra edai carea. Māwā osia dadjirā Zeza Ācōrēba quīrīāna bērā. ⁵ Ewariza idjia bia bedeadida panāa. Bia bāa māwā baida.†

Bedeā bia Critodebemara ababara bāa

⁶ Māa cawa crīchaēa sāwā bārāa dārāēne Ācōrēnebemada āi wābādada. Ācōrēba bārāa trāsia Crito biadeba ēdra edai carea, baribara bārāba biara ēpē panāa dewararāba bedea bia quīrāca jara panāda. ⁷ Wārāda ādjia jaradia panāra bedea biaēa. Baribara ācāra bārāa āi crīchabibadaa bedea bia Critodebemada āi jaradia panā bērā. ⁸ Bariduaba bedea bia Critodebemada daiba bārāa jaradiapedada awara jaradi-aibara, Ācōrēba idjira ewariza biē bāya; daiba wa bajānebema nezoca bida awara jaradiadibara, dai sida Ācōrēba ewariza biē bāya. ⁹ Daiba naārā jarapedadara māa wayacusa jaraya: bārāba bedea bia Critodebema ijāpedadada bariduaba awara jaradi-aibara, Ācōrēba idjira ewariza biē bāya.

¹⁰ Māwā jara bādeba māa jaraē bāa ēberārāba māra bia ununida, ātebāra quīrīā bāa Ācōrēba māra bia unuida. Crito ijāi naēna māa jara bābadjia ēberārāba māra bia ununamārēā. Wadibida māwā o bābara, māra Crito nezocāē bacasia.

Jesucritoba Paulo trāna

¹¹ Djabarā, cawadadua bedea bia Critodebema māa bārāa jaradiadara ēberā crīchaēda. ¹² Mañ bedeara māa ni abāa ēberāneba cawāē basia. Ni abāa ēberāba māa jaradiaē basia. Ātebāra Jesucritobara māa cawabisia. ¹³ Bārāba ūrīsidāa māra sāwā nībasida judiorāba jaradiabada jūma ijā o baside. Bārāba cawa panāa māa Ācōrē ēberārāra bio biē obadjida. Abēda jūma jōbi quīrīā basia. ¹⁴ Judiorāba jaradiabadara māa biara cawabara basia mā daucharā cāyābara. Dai drōā naēnabemaba obadara māa bio ijā obadjia. ¹⁵⁻¹⁶ Baribara mā todi naēna Ācōrēba māra edasia. Idji biadeba māra trāsia idji nezocada bamārēā. Idjia crīchada quīrāca idji Warrara māa cawabisia judiorāēa idjidebemada jaramārēā. Mañne māa ni abāa iwidie basia sāwā oida bā cawaya. ¹⁷ Idjaba Jesucritoba mā naēna diabuedarāa Jerusaleānaa iwidide wāē basia. Ātebāra māra Arabia druadaa wāsia. Māwānacarea Damasco purūdaa jēda wāsia.

¹⁸ Poa ūbea badacarea māra Jerusaleānaa Pedro cawai carea wāsia. Mama quince ewari idji ume basia. ¹⁹ Pedro awara dadjī Boro Jesucritoba diabuedarānebemada ababe idji

† 1:5 Bia bāa māwā baida. Cāpūrīā bedeadē bā bāa: “Amén.”

djaba Santiagoda unusia.‡ Dewararāra m̄la unuē basía. ²⁰ Ācōrē quīrāpita m̄la bārāa jaraya: m̄lnebema b̄abara sewaeā. ²¹ Jerusalelnaa wānacarea m̄lra Siria druadaa idjaba Cilicia druadaa wāsia. ²² Crito ījā bea Judea druadebemarāba m̄lra ununaca basía. ²³ Ādjirāba ababe ūrībadjidāa djabarāba nāwā jara panada: “Dadjirā biē oi carea ēpē badaba idira jaradia nā jūmarāba Jesu ījānamārēā. Naēna maḷgāra idjia abeda jōbi quīrā basia.” ²⁴ Maḷ bērā m̄l carea ādjirāba Ācōrēa bia bedeasidaa.

2

Jesucritoba diabuedarāba Paulo bia edapedada

¹ Catorce poa badacarea m̄lra Bernabe ume wayacusa Jerusalelnaa wāsia. Tito sida wāsia. ² M̄lra wāsia Ācōrēba cawabida bērā mama wāida b̄ada. Jūēpeda naārā m̄la ababe djabarā dji dromarāa jarasia bedea bia Critodebema m̄la judiorāēa sāwā jaradia b̄ada. Māwā osia m̄la o b̄ara ādjirāba bia unu panā cawaya.* ³ Maḷne Tito m̄l ume b̄ara judioēmīna ādjia jaradaē basía idji cacuara wēāgoida b̄ada. ⁴ Maḷnebemada bedeasidaa ḷcāra wārā djabarāēba jarabadjida bērā jūmarāda cacua wēāgoida panada Ācōrē ēberārā beadi carea. Ādjirāra djabarā quīrāca djabarāmaa zedapeda Jesucritoba ēdra b̄adedada igarabi quīrāa panasidaa. Ādjirāba dadjirāa wayacusa judiorā leyda ījā obi quīrāa panasidaa nezoca quīrāca. ⁵ Baribara ādjia jarapedadara daiba ni maārī bida ījānaē basía bārāba bedea bia Critodebema dji wārā arada ewariza erobeadamārēā.

⁶⁻⁷ Djabarā dji dromarāba dewara crīchada jaradaē basía m̄la jaradiamārēā. Ātebāra cawasidaa Ācōrēba m̄lra diabuesida bedea bia Critodebemada judiorāēa jaradiamārēā Pedro judiorāmaa diabueda quīrāca. (Ādjirāra dji dromarāda dārābādamīna m̄la quīrācuitaē b̄ā, Ācōrēba dadjira quīrā awara unuca bērā.) ⁸ Wārāda Ācōrēba Pedrora edapeda judiorāmaa jaradiamārēā diabuesia. Ara maḷ Ācōrēba m̄lra edapeda judiorāēmaa diabuesia. ⁹ Djabarā dji dromarā Santiagoba, Pedroba, Juaḷ bida cawasidaa Ācōrēba idji biadeba wārāda m̄lra judiorāēmaa diabuesida. Maḷne ādjira m̄l ume, Bernabe ume bida j̄lwa jidasidaa cawabidi carea abari crīchada eropanada. Ādjia jarasidaa daiba judiorāēma jaradia pananida, maḷne ādjia judiorāma jaradia pananida. ¹⁰ Ababe

‡ **1:19** Santiagora idjaba Jacobo abadaa. * **2:2** Māwā osia m̄la o b̄ara ādjirāba bia unu panā cawaya. Griego bedeadē nāwā b̄ā b̄ā: “Māwā osia m̄l pira wānara, pira wābāra sida ara jāwā berāmārēā.”

daia jarasidaa djabarã ne neẽ quedearea carebadamãrẽã. Maãgara mãmaara bio bia basia mãwã o quĩrã bada bẽrã.

Pauloba Pedro quẽãna

¹¹ Ewari aba Pedrora Antioquia purudaa djabarã acude wãsia. Mama mã idjira jũmarã djabarã quĩrãpita quẽãsia, idjia wãrãda biẽ oda bẽrã. ¹² Nãwã biẽ osia: ãcãra djabarã judiorãra Santiago ãamaaba Antioquia purudaa wãsidea. ãdjirãba jarabadjidaa judiorãera cacua wẽãgodida panada ãcõrẽ eberãrã beadi carea. ãdji jũeni naẽna Pedrora djabarã judiorãe ume ne cobadjia, baribãra mã djabarã judiorã jũepedacacarea idjira waa djabarã judiorãe ume ne coẽ basia. ãtebãra jãga nĩbade wãsia. Idjia wayasia djabarã judiorãba idjira biẽ jaradida judiorãe ume ne co ã carea.† ¹³ Idjaba dewararã djabarã judiorã bida djabarã judiorãera igarasidaa Pedrora sewadeba o ã quĩrãca. Mãwã o panã bẽrã Bernabe bida abari quĩrãca biẽ osia. ¹⁴ Baribãra mã unusia ãdjirãra wãrã bedeã bia Critodebemaba jara ã quĩrãca nĩnaẽda. Mã bẽrã mã Pedrora jũmarã djabarã quĩrãpita nãwã quẽãsia: “Bãra judiomĩna judio quĩrãca baca. ãtebãra judioẽ quĩrãca ãbaria. Mãda çcãrẽ cãrẽã judiorãba obadara ãa djabarã judiorãea obi ã?”

¹⁵ ãcõrẽba Moisea diada leyra judiorãeba neẽ panã bẽrã dadji judiorãba ãdjirãra cadjirua obadarãana abadaa. Dadjirãra todebeba judiorã bẽrã mã leyra eropanã. ¹⁶ Baribãra dadjirãba cawa panã mã ley jã o ãdeba ni abaada ãcõrẽ quĩrãpita jipa ãeãda, ãtebãra Jesucrito jã ã carea ãcõrẽba jipa unuya. Dadjirã bida Jesucritora jãsidea ãcõrẽba bia unumãrẽã. Wãrãda ãcõrẽba Moisea diada ley jã o panãneba dadjirãra ãcõrẽ quĩrãpita jipa beadaã, ni abaada mã ley jã o ãdeba idji quĩrãpita jipa ãe bẽrã.‡

¹⁷ ãcõrẽba Moisea ley diada cãyãbara dadjirãba jarasidaa Critodeba ãcõrẽba jipa unumãrẽã. Mã bẽrã ãcãra mãra dadjirãra cadjirua obadarãa. Mãwãra çcritoba dadjirãra cadjiruada obi ãca? ¡Mãwãeã! ¹⁸ Mã ley naẽna epẽ badada wayacusa epẽibãra, mãdrã bedeade beya. ¹⁹ Naẽna mãra ãcõrẽba Moisea diada leydeba basia. Baribãra mã leydebemada eãrasia.§ Mãwã mãra ãcõrẽ itea zocai besia. ²⁰ Mãra Crito ume ãbaa crude cachisidaa. Mã bẽrã ara mãdjideba ãeã, ãtebãra Critodrã mã sode ãa. Naã djarade zocai ãmisa mãra ãcõrẽ

† 2:12 Pedrora naẽna biẽ jarada bẽrã wayacusa biẽ jaradida crĩchasia. Hecho 11:1-18. ‡ 2:16 Salmo 143:2. § 2:19 Mã leydebemada eãrasia. Griego bedeade nãwã ãã ãa: “Mã leydebemada beusia.”

Warra Jesu ijã b̄l̄deba b̄aya. Ara mañ Jesuba m̄l̄ra quĩrĩãsia idjaba m̄l̄ carea ara idjida idu beabisia. ²¹ Ācõrẽba idji biadeba dadji jipa b̄l̄dada m̄l̄a igaraẽa. Ācõrẽba Moisea diada ley ijã o pan̄neba idji quĩrãpita poya jipa beadibara, Critora idji quĩrĩãbe beucasia.”

3

Ababe Jesucritodra ijãnida pan̄la

¹ Djabarã Galacia druadebema, j̄bãrãra crĩcha neẽ beaa! ¿Caiba bãrãra cūrũgasi wãrã bedeara idu b̄l̄damãrẽã? Daiba bãrã quĩrãpita ebuãa jaradiabadjidaa Jesucritora bãrã carea crude cachi beasidada. ² M̄l̄a nañda bãrãa iwidiya: ¿Ācõrẽba Moisea diada ley ijã o pan̄neba bãrãba Ācõrẽ Jaurera edasidaca? ¿Bedeã bia Jesucritodebemada ũrĩnapeda ijãsidade edasidaẽca? ³ j̄Bãrãra wãrãda crĩcha neẽ beaa! Crito ijãsidade naãrã Ācõrẽ Jauredeba bia nĩbasidaa. ¿Idira ara bãdjia o pan̄neba jũma jipa beadica? ⁴ Crito ijã pan̄ carea bãrãra bio bia mĩgasidaa. Mañda Critoda igaradib̄l̄ra, ¿bãdji quĩrĩãbe bia mĩgasidaẽca? M̄l̄maarã bãdji quĩrĩãbe bia mĩgadaẽ basia. ⁵ Ācõrẽba idji Jaurera bãrãa diasia idjaba bãrã tãena ne un-acada o b̄la. ¿Ācõrẽba cãrẽ cãrẽã mãwã o b̄l̄? Mãwã o b̄la bãrãba bedea bia Critodebemada ũrĩnapeda ijãsida bẽrã. Ācõrẽba mãwã oẽ b̄la idjia Moisea diada leyra bãrãba ijã o pan̄ bẽrã.

⁶ Abrahañnebemada crĩchadadua. “Abrahañba Ācõrẽra wãrãda ijãsia. Mañ carea Ācõrẽba idjira jipa unusia.”† ⁷ Mañba cawadadua wãrãda Ācõrẽ ijã beadr̄l̄ Abrahañ warrarãda. ⁸ Naẽnaedañba Ācõrẽ Bedeade b̄l̄ b̄la judiorãẽba Ācõrẽda ijãsidara idjia adjirã sida jipa unuida. Mañ carea naẽnaeda Ācõrẽba Abrahañba bedea bia dadji ēdr̄l̄didebemada bedeasia. Idjia nãwã jarasia: “B̄l̄deba m̄l̄a nañ ējũãne bea purura jũma carebaya.”‡ ⁹ Mañ bẽrã Abrahañba ijãna quĩrãca ijã beara Ācõrẽba jũma carebaya Abrahañ carebaãda quĩrãca.

¹⁰ Ācõrẽba Moisea diada ley ijã o pan̄neba jipa beadida crĩcha beara Ācõrẽba biẽ b̄l̄ya. Mañ leyde nãwã b̄l̄ b̄la: “Nañ ley jũma ijã oẽ beara Ācõrẽba biẽ b̄l̄ya.”§ ¹¹ Wãrãda ebuãa b̄la Ācõrẽba Moisea diada ley ijã o b̄l̄deba ni abañda Ācõrẽ quĩrãpita jipa baẽda. Ācõrẽ Bedeade nãwã b̄l̄ b̄la: “Ācõrẽ quĩrãpita jipa b̄l̄ eberãra Ācõrẽ ijã b̄l̄deba b̄aya.”*

* **3:3** Ara bãdjia o pan̄neba. Griego bedeade b̄l̄ b̄la “nañ djaradeba.” † **3:6** Genesi 15:6. ‡ **3:8** Genesi 12:3. § **3:10** Deuteronomio 27:26. * **3:11** Habacuc 2:4.

12 BaribΛΓΛ Ācōrēba Moisea diada ley ĩjã o bΛdeba jipa baida crīcha bΛba crīchacaa Ācōrē ĩjã bΛdeba jipa baida. ĀtebΛΓΛ idjidebemada nãwã bΛ bΛa: “Naļ ley ĩjã o bΛra maļgΛdeba baya.”†

13 Ācōrēba Moisea diada leyba biē bΛidebemada Jesucritoba dadjirãra ēdΓΛ bΛsia. IdjidrΛ Ācōrēba dadjirã cacuabari biē bΛsia. Ācōrē leyde nãwã bΛ bΛa: “AbaΛda bacurude jira bΛdibΛΓΛ, Ācōrēba idjira biē bΛya.”‡ 14 MaļgΛra mãwãsia Ācōrēba Jesucritodeba judiorãé sida carebamãrēã idjia naēna Abrahaļa carebayada ada quĩrãca. § Dadjirãba Jesucritoda ĩjã panΛ bērã Ācōrēba idji Jaure diai jaradara edasidaa.

Ācōrēba Abrahaļ ume bedea bΛdara leyba ãyã bΛcaa

15 Djabarã, mãra ne jara bΛdeba bedeya: ēberãba dewara ume bedea bΛdara cartade bΛpeða idji trΛda maļ cartade bΛsira, ni abaΛba maļ bedea bΛdara poya ãyã bΛdaēa, idjaba dewara crīchada poya eda bΛdaēa. Ara maļ quĩrãca Ācōrēba wãrãneba jaradara quĩrã awara oēa. 16 Ācōrēba Abrahaļa, idjideba yōida bΛa bida jarasia idjia jūmarãda carebaida.* Ācōrē Bedeade bΛē bΛa “Abrahaļneba yōni ēberãrãda” zocãrã ēberãrã jara bΛ quĩrãca. ĀtebΛΓΛ bΛ bΛa Ācōrēba Abrahaļneba yōida bΛa mãwã jarasida abaΛdebemada bedea bΛ bērã. Maļra Critoa. 17 Mļa jara bΛra naļgΛa: Ācōrēra Abrahaļ ume bedea bΛsia.† 430 poa badacarea idji leyra Moisea diasia. BaribΛΓΛ idjia Abrahaļ ume naãrã bedea bΛdara maļ leyba ãyã bΛē basía. Āyã bΛdabara idjia carebayada adara oē bacasia. 18 Ācōrēba Moisea diada ley ĩjã o panΛ carea idjia dadjirãda carebaibΛΓΛ, idjia carebayada ada quĩrãca carebaēa. BaribΛΓΛ Ācōrēba Abrahaļra carebayada ada bērã idji biadeba carebasia.

19 Maļda ¿Ācōrēba cãrē cãrēã idji leyra Moisea diasia? Idji leyra diasia ēberãrãba cadjirua obadada cawaðamãrēã. Ēberãrãra maļ leydeba panasidaa aba Abrahaļneba yōida bada zebΛΓΛdaa, idjideba Ācōrēba carebayada ada bērã. Ācōrēba Moisea maļ leyra bajãnebema nezocarãneba diasia. Maļbe Moiseba ēberãrãa diasia. 20 BaribΛΓΛ Ācōrēba Abrahaļa carebayada aside ni abaΛda maļ bedea jarade diabueē basía, ātebΛΓΛ ara idjiabΛΓΛ Abrahaļa mãwã jarasia.

21 Mãēteara Ācōrēba idji ley Moisea diaside ¿idjia Abrahaļ ume bedea bΛdara igarasica? ¡Mãwãéa! Ācōrēba Moisea diada

† 3:12 Levítico 18:5. ‡ 3:13 Bacurude. Griego bedeade bacuru abΛΓΛde cru sida jara bΛa. Deuteronomio 21:23. § 3:14 Genesi 12:3. * 3:16 Genesi 22:18. † 3:17 Griego bedeade λcαΓΛ cartade nãwã bΛ bΛa: “Critoðeba Ācōrēra Abrahaļ ume bedea bΛsia.”

leydeba dadjirāda ewariza Ācōrē ume poya zocai beadibara, mañ ley ijā o pananeba Ācōrē quīrāpita jipa panacasidaa. ²² Baribara Ācōrē Bedeade bā baa cadjiruaba jūmarāda preso erobada. Māwā Ācōrēba Abrahaā eberārā carebayada adara poya oya. Wārāda Jesucrito ijābdara māwā careba baa.

²³ Crito zeī naēna dadjirāba idjida poya ijānaē basia. Mañne dadjirāra Ācōrēba Moisea diada ley jawaeda panasidaa. Mañ leydebemada poya edradaē basia aba Ācōrēba Crito cawabibara. ²⁴ Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirāra pe eronibasia aba Crito zebara. Crito zedacarea idji ijā panā carea Ācōrēba dadjirāra jipa unu baa. ²⁵ Idira dadjirāba Critoda ijā panā bēra Ācōrēba Moisea diada leyba pe eronīea. ²⁶ Jesucritoda ijā panā bēra jūma bārāra Ācōrē warrarāa. ²⁷ Bārā borocuesidade unubisidaa Crito ume ābaa panada. Mañ bēra idji quīrāca panesidaa. ²⁸ Jūma bārāra Jesucrito ume ābaa panā bēra Ācōrē quīrāpita judiora griego ume abaria, nezocara nezocāē ume abaria, idjaba umaquīrāra wērā ume abaria. ²⁹ Bārāra Critode bēra wārāda Abrahaā warrarāa. Mañba Ācōrēba bārāra carebasia idjia Abrahaā carebayada ada bēra.

4

Dadjirāra Ācōrē warrarāa

¹ Māa jara bāra nañ quīrāca baa: warraba idji zezadera jūma edaida bamīna caibe bade nezoca quīrāca baa. ² Caibe bāra warra wagabada jawaeda baa, idjaba idji zezade edaida bāra dewararāba wagabadaa aba dji zezaba jarada ewaridaa. ³ Ara mañ quīrāca Crito ijāni naēna dadjirāra warra zaque quīrāca beasia. Mañ ewaride dadjirāba nañ ējūānebema crīchara ijā o panasidaa nezoca quīrāca. ⁴ Baribara Ācōrēba jarada ewari jūeside idji Warrara nañ ējūānaa diabuesia. Mañ Warrara wērāba tosia, idjaba Ācōrēba Moisea diada leyra ijā oida basia. ⁵ Ācōrēba idjira diabuesia dadjirā mañ ley jawaeda beadara edra bapeda idji warrarāda bāi carea. ⁶ Bārāra Ācōrē warrarā bēra idji Warra Jaureda diabuesia bārā sode bamārēā. Idji Jaure dadjirā sode bāba Ācōrēa “iMā Zeza!” abaria cawadamārēā dadjirāra Ācōrē warrarāda. ⁷ Mañ bēra idira bārāra nezocarāea, ātebāra Ācōrē warrarāa. Ācōrē warrarā bēra idji warrarā itea erobada edadia.*

Pauloba djabarā carea bio crīcha beda

‡ 3:27 Idji quīrāca panesidaa. Griego bedeade nāwā bā baa: “Crito dji panesidaa.” * 4:7 Edadia. Griego bedeade ācāra cartade bā baa: “Critodeba edadia.”

⁸ Naëna bārāba Ācōrē adua panasidade wārāé ācōrēda ēpē panasidaa ādji nezoca quĩrāca. ⁹ BaribΛΓΛ idira bārāba Ācōrēra cawa panΛa. Jipa jaraibΛΓΛ, Ācōrēba bārāra cawa bΛa. Małda ζcārē cārēā crīcha ΛbΛaē beada wayacusa ēpē panΛ nezoca quĩrāca? Małba bārāra carebacaa. ¹⁰ Bārāba quĩrātanoa ewarida, jedecoda, poa sida wagabadaa Ācōrēba bia unumārēā. ¹¹ Mał bērā młā crīcha bΛa młdji quĩrĩābe bārāa jaradiasida.

¹² Djabarā, bārā judiorāé quĩrāca bai carea młra Ācōrēba Moisea diada leydebemada ēdrΛsia. Mał bērā młā bārāa bedea djuburiaya mł quĩrāca mał leyde bearānamārēā. Naëna bārāba młra bié odaé basía. ¹³ Bārāba cawa panΛa młā bārāma bedea bia Critodebemada naārā jaradiaside cacua bié bΛ bērā bārā druade jaradia besida. ¹⁴ Cacua bié bΛmĩna bārāba młra igaradaé basía idjaba jΛretadaé basía.† ĀtebΛΓΛ bia edasidaa Ācōrē nezoca bajānebema edabΛda quĩrāca, Jesucrito edabΛda quĩrāca. ¹⁵ ζSāwāsi bārā bΛsrīda naëna erobeadara? Młā wārāda jaraya bārāba poya opedadabara ara bādji daura nuētacasidaa młā diadi carea. ¹⁶ Młā wārā bedeadeba quēā bΛ bērā ζmłra bārā ume dji quĩrūca?

¹⁷ Bārā tāēna āi jaradia beaba ne jūma o panΛa bārāba ādji bedeara ĩjānamārēā. BaribΛΓΛ ādjia jaradia panΛba bārāra carebacaa. Bārāra dai umebemada āi ede quĩrĩā panΛa ādjidrΛ sodeba ēpēnamārēā. ¹⁸ Wārāda bia bΛa ewariza crīcha biada sodeba ēpē pananida. BaribΛΓΛ māwā ēpēnié panΛa ababe mł bārā ume bΛdebΛΓΛ. ĀtebΛΓΛ mł neēne bida ewariza sodeba ēpē pananida panΛa. ¹⁹ Djabarā mł warrarāca bea, młra wayacusa bārā carea bia mĩga bΛa wērā warra pua nūmΛ quĩrāca. Młra māwā bia mĩga baya aba bārā Crito quĩrāca panebΛdadaa. ²⁰ jMłda ara nawena bārā ume badabara cawacasia sāwā bārā ume bedeaída bΛda! Młā wārāda adua bΛa bārānebemada sāwā crīchaida.

Saradeba idjaba Agaradeba Pauloba cawabida

²¹ Ācōrēba Moisea diada leyde ba quĩrĩā beaba młā jaradadua: ζĀcōrē leyde bΛ bΛra adua panΛca? ²² Nāwā bΛ bΛa: Abrahałba warrada umé erobasia. Aba nezocawērā Agaraba tosia.‡ Dewarabemara idji quima Saraba tosia.§ Sarara nezocawērāé basía. ²³ Nezoca wērāba warrara tosia Abrahałba nał djaradeba māwā quĩrĩāna bērā. BaribΛΓΛ dji quimaba todara Ācōrēba diai jarada basía.

²⁴ MałgΛba crīcha dromada dia bΛa. Ācōrēba bedea bΛdada umé panΛa. Mał bedea bΛda umé panΛra Sara idjaba Agara

† 4:14 ΛcaΓaba crīchabadaa Paulo cacua bié badaba Galaciadebemarāra bia mĩgabísida. ‡ 4:22 Genesi 16:1-16. § 4:22 Genesi 21:1-3.

quĩrãca panΛa. Ācõrẽba bedea bΛdara aba Sinai eyade diasia. Mañ bedea bΛdara nezocawẽrã Agara quĩrãca bΛa, mañ bedea bΛda epẽ beara nezoca quĩrãca panΛ bẽrã. ²⁵ Sinai eya Arabia druade bΛra Agara quĩrãca bΛa mañ eyade diada leyde beara nezoca quĩrãca panΛ bẽrã. Idjaba Jerusaleñ nañ ejũãne bΛra Agara quĩrãca bΛa mañ purudebemarãra nezoca quĩrãca panΛ bẽrã. Nezoca quĩrãca panΛa Ācõrẽba Moisea diada leyde panΛ bẽrã. ²⁶ BaribΛrΛ bajãnebema Jerusaleñra Sara quĩrãca bΛa mañ purudebemarãra nezoca quĩrãca panΛẽ bẽrã. Mãwã panΛa Ācõrẽba Moisea diada leyde panΛẽ bẽrã. Dadjirãra mamabema bẽrã Sara warrarãca panΛa. ²⁷ Ācõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa:

Wẽrã warra tocara, bΛsridadua. Warra pua unucara, bio bΛsridadua.

Wẽrã umaquĩrãba igaradaba warrarãda auduara erobaya wẽrã quima bara bΛ cãyãbara.*

²⁸ Djabarã, dadjirãra Isa quĩrãca panΛa. Isara tosidaa Ācõrẽba Abrahañã mãwã jarada bẽrã. Ara mañ quĩrãca dadjirãra Ācõrẽ warrarãda panesidaa idjia mãwã jarada bẽrã. ²⁹ Abrahañ ewaride Ismael, baridua warra quĩrãca todaba Isa, Ācõrẽ Jaure bΛadeba todara biẽ obadjia. Ara mañ quĩrãca idi bida Ācõrẽba Moisea diada leyde beaba Crito ñjã beara biẽ obadaa. ³⁰ BaribΛrΛ Ācõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa: “Nezoca wẽrãra, idji warra sida ãyã jΛretadua. Nezoca wẽrã warraba nezocaẽ wẽrã warra ume dji zezaba erobΛra poya edaẽa.”†

³¹ Mañ bẽrã djabarã, dadjirãra nezocawẽrã warrarã quĩrãca panΛẽa. ĀtebΛrΛ nezocaẽ warrarã quĩrãca panΛa.

5

Critoba dadjirã êdrΛ bΛda

¹ Critoba dadjirãra êdrΛ bΛsia mañ êdrΛ bΛdade nĩbadamãrẽã. MañgΛra bio ñjã pananadua. Wayacusa nezoca quĩrãca bearãnadua. ² jÛrĩnadua! Mñra Pauloa. Mñã nañgΛda bãrãa jaraya: Ācõrẽ quĩrãpita jipa beadi carea bãrã cacuada wẽãgodida panΛda crĩcha panΛbΛrΛ, Critoba bãrã carea odaba carebaẽa. ³ Wayacusa mñã jaraya: baridua umaquĩrãba idji cacuada wẽãgobibΛrΛ, Ācõrẽba Moisea diada leyra jũma ñjã o baida bΛa. ⁴ Mañ ley ñjã o panΛneba Ācõrẽ quĩrãpita jipa beadida crĩcha beara Crito jĩga wãsidaa. Idji biadeba jipa bΛdara ãdjirãba igarasidaa. ⁵ BaribΛrΛ dadjirãba Critoda ñjã panΛ bẽrã Ācõrẽ Jauredeba wãrãda cawa panΛa Ācõrẽba dadjirãra jipa unuida. ⁶ Cacia wẽãgo bΛdeba dadjira Jesucrito

* 4:27 Isaías 54:1. † 4:30 Genesi 21:10.

ume ābaa bacaa idjaba cacua wēāgoē ʙΛdeba idji ume ābaa bacaa. ĀteβΛΓΛ idji ĩjā ʙΛdeba idji ume ābaa ʙΛΛ. Māwā ĩjā ʙΛba djārāra quĩrĩā ʙΛΛ.

⁷ Bārāba wārā bedeara bia ēpē panasidaa. ¿Caiba mĩā sēsi bārāba maļ bedeara igaradamārēā? ⁸ Ādjia jaradia panΛra Bārā TrĀnaneba zeē ʙΛΛ. ⁹ Quĩrānebadadua: harina ēsābibari maārĩ ʙΛba harinara jūma ēsābibaria. Ara maļ quĩrāca maārĩ āĩ jaradia ʙΛba abeda jūma āĩ crīchabibaria. ¹⁰ Māwāmĩna dadjirā Boro Jesucritodeba mĀa cawa ʙΛΛ bārāba mĀa jara ʙΛ awara crīchadaēda. BaribΛΓΛ bariduaba bārāda māwā mĩā sēibΛΓΛ Ācōrēba cawa oya. ¹¹ Djabarā, Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea cacua wēāgodida panΛda mĀa waēdi jaradia ʙΛbara, dji māwā jaradia beaba mĀra biē odi carea ēpēnaē bacasia. MĀa māwā jaradia ʙΛbara ādjirāba Jesu crude beudadebemada biē crīchadaē bacasia. ¹² MĀmaarā biara bacasia bārā māwā mĩā sē beaba ādji umaquĩrā cacuara abeda jūma tΛtaēda.

¹³ Djabarā, Ācōrēba bārāra trĀsia idjia ēdrΛ ʙΛdāde nĩbadamārēā. BaribΛΓΛ ēdrΛpedada bērā crīcharānadua bādji cacuaba quĩrĩā ʙΛ quĩrāca odida panΛda. ĀteβΛΓΛ wārā quĩrĩāneba dji carebadadua. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada leyra naļ beada abaΛba jūma jara ʙΛΛ: “Djārāra quĩrĩādua ara bādji quĩrĩā ʙΛ quĩrāca.”* ¹⁵ Quĩrācuita beadadua. Ijara duananibΛΓΛ, djō duananibΛΓΛ, ara bāduba jūma ārĩnia.†

Ācōrē Jauredeba nĩbadadua

¹⁶ Maļ carea mĀa jaraya: Ācōrē Jauredeba nĩbadadua. MāwāβΛΓΛ bārā cacuaba cadjirua o quĩrĩā ʙΛra odaēa. ¹⁷ Naļ djaraba cadjirua o quĩrĩā ʙΛra Ācōrē Jaureba quĩrĩācaa. Idjaba Ācōrē Jaureba obi quĩrĩā ʙΛra naļ djaraba quĩrĩācaa. Ādjira ābaa bia pananaca bērā bārāba o quĩrĩā panΛra poya odaēa. ¹⁸ BaribΛΓΛ Ācōrē Jaureba bārāda eronĩβΛΓΛ, Ācōrēba Moisea diada leyde panΛēa.

¹⁹ Naļ cacuaba cadjirua obarira ebuda ʙΛΛ. Maļra naļgΛa: daunemabadara, auēua nĩbabadara, baridua ume auēua o quĩrĩābadara, ²⁰ jΛwaba oda ācōrēa iwidiabadara, jāibanaba obadara, djārā quĩrāmadadara, ijarabadara, djārāne awuabadara, maārĩā carea quĩrūbadara, ara ādji bia baidrΛ jΛrΛbadara, caicayabadara, Ācōrē beada quĩrā awara jaradia panΛneba awara wābadara, ²¹ djārāba eroβΛ carea biē crīchabadara, mĩā beabadara, beu nĩbabadara, ʙΛsrida ewari o panΛne jūmawāyā cadjirua obadara, idjaba ne jūma cadjirua maļ quĩrāca bea sida.‡ MĀa bārāna naēna jarada quĩrāca waya-

* **5:14** Levitico 19:18. † **5:15** Griego bedeadē maļ versiculoda nāwā ʙΛ ʙΛΛ: “Bārāda dji ca duananibΛΓΛ, idjaba dji cotadica duananibΛΓΛ, ara bāduba jūma ārĩnia.” ‡ **5:21** Mĩā beabada. Griego bedeadē ĀCΛΓΛ cartade maļra neēa.

cusa jaraya: mañ cadjirua o beara Ācōrē purude beadaēa.

²²⁻²³ BaribΛΓΛ Ācōrē Jaureba naλgΛda diabaria: djārā quīrīā beadida, bΛsrīdaada, necai beadida, jūma droa beadida, ēberā biada beadida, sobiada, bedea aba beadida, jūmarā ume aduá beadida, idjaba dadji cacua jipa erobeadi sída. Jūma maλgΛra ni abaΛ leyba cadjiruada acaa. ²⁴ Nañ djaraba ne jūma cadjirua o quīrīā b̄abarira Critoderāba crude cachi beasīdaa. ²⁵ Dadjirāra Ācōrē Jauredeba zocai panΛ b̄ērā idjideba nībađida panΛa. ²⁶ Djārā cāyābara biara beada crīchadiē panΛa, caicaya duananiē panΛa, idjaba djārāba eroβΛ carea biē crīchadiē panΛa.

6

Dji carebadadua

¹ Djabarā, djabada cawaēne cadjiruade baesira, bārā dji Ācōrē Jauredeba nīnaba biadeba carebađida panΛa wayacusa jipa nībamārēā. BaribΛΓΛ quīrācuīta beadadua bārā sída abari quīrāca cadjiruade baeda amaaba. ² Bia mīga panΛne dji carebadadua. MāwābΛΓΛ Critoba obi bΛra bārāba jūma ođia. ³ Dji dromaē bΛba idjida dji dromada crīcha bΛbΛΓΛ, ara idjiduba cūrūga bΛa. ⁴ Djārāba o bΛ acΛi cāyābara ara dadjia o bΛdrΛ acΛida bΛa jipa o bΛ cawaya. Māwā ara dadjia o bΛ carea bΛsrīda baya. ⁵ Dadjiza ođida panΛra jūma jipa ođida panΛa.

⁶ Ācōrē bedea cawabΛrΛba dji jaradiabaría ne jūma bia idjia eroβΛdebemada diaida bΛa.

⁷ Ara bāduba cūrūgarānadua. Ni abaΛba Ācōrēra poya cūrūgaēa. Quīrānebadadua: ne u bΛba idjia ubΛrΛ quīrāca ewaya. ⁸ Mañ carea nañ djaraba cadjirua o quīrīā bΛda abaΛba o bΛbΛΓΛ, Ācōrēba mañ ēberāra biē bΛya. BaribΛΓΛ Ācōrē Jaureba quīrīā bΛda abaΛba o bΛbΛΓΛ, Ācōrēba mañ ēberāra ewariza idji ume zocai bΛya. ⁹ Mañ b̄ērā sēnaē ne biada o pananadua. SēnaēbΛrΛ, Ācōrēba bΛda ewarīde dadjirāba biada edađia. ¹⁰ Mañ carea dadjirāba poya obΛdaza jūmarāda bia carebađida panΛa. Biara Jesu ĩjā beada māwā carebađida panΛa.

Pauloba nañ cartade jīrūare bΛda

¹¹ AcΛdadua, ara mādji jΛwaba letra waibΛaba nañ cartara bΛbΛrΛa. ¹² Bārā cacua wēāgobi quīrīā beaba Crito crude beuđadebemada jaradiabadaa baribΛrΛ cacua wēāgobi panΛa judiorāba bia ununamārēā idjaba ādjia jaradia panΛ carea biē orānamārēā. ¹³ BaribΛrΛ dji cacua wēāgopedadaba Ācōrēba Moisea diada leyra jūma ĩjā ođacaa. Māwāmīna ādjirāba bārā cacuada wēāgobi quīrīā panΛa, bārāba māwā osīdara ara ādjidebemada bia bedeađi carea. ¹⁴ BaribΛrΛ mārā māwā

ḅΛēa. Mǎnebemada ni maārī bida bia bedeaēa. ĀteḅΛΓΛ ababe dadjirā Boro Jesucrito crude beudadebemada bia bedeaaya. Critora crude beuda bērā naļ ējūānebamaba bia unubadara mǎmaarā jūma beusia. Idjaba naļ ējūāne ḅeamaarā mǎra beusia. ¹⁵ Ācōrēmaarā cacua wēāgo ḅaida wa cacua wēāgoē ḅai sida biara ḅΛēa. Idjia ēberā djiwiđi ođadrΛ bia unu ḅΛa. ¹⁶ Mǎa quīrīā ḅΛa jūma mǎa jara ḅΛ quīrāca iĵā ḅeara Ācōrēba quīrā djaburia ḅaida, necai ḅai sida ādjirāa dia ḅaida. Maļgarāra Ācōrē ēberārā araa.*

¹⁷ Idiba ātaa mǎa quīrīāēa abaΛba mǎra mīā sēida. Jesudebema jaradia ḅΛ carea ēberārāba mǎra biē osidaa. Mǎ djara cōācuada aninada eroḅΛa unubi carea mǎra idjideda.

¹⁸ Djabarā, mǎa quīrīā ḅΛa dadjirā Boro Jesucritoba idji biaḅeba jūma bārāra careba ḅaida. Bia ḅΛa mǎwā ḅaida.

* **6:16** Maļgarāra Ācōrē ēberārā araa. Griego bedeađe ḅΛ ḅΛa: “Maļgarāra Ācōrē israelerāa.”

EPESO CARTA PAULOBA ʙΛʙA DJABARĀ EPESO PURUDEBEMA ITEA

Paulo Romane preso ʙaside naļ cartada djabarā Epeso purudebemarā itea ʙΛsia. Poa 60de ʙΛsica ʙΛa.

Paulo Epesode jūēside Aquila, Priscila ume ʙadada awara wāsia (Hecho 18:19). ΛCARΛmaarā Priscilaba, Aquila ume Epesode naārā Jesudebemada jarade wāsidaa (Hecho 18:26). Paulo jēda zeside poa umé auđu djabarāa jaradia ʙabadjia (Hecho 19:8-10). Zocārāba Critoda ijbΛda bēra dji ācōrēwērā Artemisa ēpēbadara quīrūbucasiċaa (Hecho 19:21-41).

Pauloba ʙΛsia judiorāda judiorāē sida Crito ume panΛ bēra ādjirāra puru aba ʙΛda. Capítulo 1ne ʙΛ ʙΛa Ācōrēba Critodeba odada, Pauloba Ācōrēba bia bedeadada idjaba djabarā carea iwidiċada. Capítulo 2de, 3de bida ʙΛ ʙΛa Ācōrēba Crito ēberārāneba obi quīrīā ʙΛdebemada. Capítulo 4deba aba 6ċaa ʙΛ ʙΛa sāwā dadjirāba maλgΛra odida.

Pauloba naļ cartade naārā ʙΛda

¹ Māra Pauloa. Ācōrēba quīrīāna bēra māra Jesucritoba dia-buedaa. Māa naļ cartara ʙΛʙΛgΛa jūma Ācōrē ēberārā Jesucrito ijb ʙea Epeso purudebema itea. ² Māa quīrīā ʙΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai ʙai sida bārāa dia pananida.

Ācōrēba ne jūma bia dadji jaure itea dia ʙΛ

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēba bia bedeadida panΛa. Crito ume panΛ bēra idji Jauredeba ne jūma biada dadjirāa bajāneba dia ʙΛa. ⁴ Naļ ējūā oi naēna Critodeba dadjirāra edasia idji itea bia ʙeadamārēā idjaba idji quīrāpita cadjirua neē ʙeadamārēā. ⁵ Naēnaeċa Jesucritodeba dadjirāra edasia idji warrarāda ʙeadamārēā, māwā o quīrīā ʙada bēra idjaba dadjirāra quīrīāna bēra. ⁶ Idji bia waiʙΛa ʙΛdeba dadjirāra bio carebasia idjia quīrīā ʙΛ Warradeba. Maļ carea idjia bia bedeadida panΛa. ⁷ Idji Warra oa erozoadeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēdrΛ edasia. Dadjirāba cadjirua opeċadara idji biadeba jūma quīrādoasia. ⁸ Idji biadeba dadjirāra bio carebasia jūma idji necawaada, crīcha cawaa sida diada bēra. ⁹⁻¹⁰ Idjia o quīrīā ʙada naēna cawabiē ʙasia. BaribΛrΛ dadjirāa cawabisia idji biadeba quīrīāna bēra. Idjia Critodeba naēnaeċa oi crīcha ʙadara idjia ʙΛda ewaride jūma

oya. Mañ ewaride ne jūma bajānebemada, nañ ėjūānebema sida Crito jλwaeda λaya.

11 Ācōrēba naēnaeda crīcha bada quīrāca Critodeba dadjirā edasia idjia diaidebemada edadamārēā.* Māwā osia ne jūmada idjia o quīrā λ quīrāca obari bērā. 12 Idjia quīrāsia dai judiorā dji naārā Crito ĩjāpedadaba idji biya quirudebemada bia bedeadida. 13 Mañ awara bārā judiorāé bida wārā bedea bia dadji ėdrλdidebemada ũrīnapeda Critora ĩjāsidaa. Māwā bārā sida idji ėberārāda panesidaa. Crito ĩjāsidade Ācōrēba jarada quīrāca idji Jaureda bārāa diasia sēyāda bamārēā. Mañba cawabi λλa bārāra idjiderāda. 14 Ācōrē Jaurera edapedada bērā dadjirāba cawa panλa jūma Ācōrēba diai jaradara wārāda edadida idjiderā jūma bia λai ewaride. Mañ carea idji biya quirudebemada bia bedeadida panλa.

Pauloba Ācōrēa iwidida

15-16 Mañ bērā mλa ewariza bārā carea Ācōrēa bia λada abaria. Dārābλrλa mλa ũrī λada bārāba dadjirā Boro Jesura ĩjā panλada idjaba jūma Ācōrē ėberārāra quīrā panλada. Mañ ewarideba λta mλa bārā carea Ācōrēa iwidibaria. 17 Mλa dadjirā Boro Jesucrito Ācōrēa, dadjirā Zeza biya quirúa iwidibaria idji Jauredeba bārāa necawaada diamārēā idjaba idjidebemada cawabimārēā. Māwā bārāba idjida biara cawadia. 18 Idjaba iwidibaria Ācōrēba bārā crīchara ewamārēā. Māwā bārāba cawadia cārēda idjideba edadi carea jλā panλada, mañ edadamārēā trλna bērā. Mañne bārāba cawadia idji ėberārāba edadira waibλa bio biya quiruda. 19-20 Idjaba mλa iwidibaria bārāba cawadamārēā idji λλara jūmarā cāyābara λλara λada. Mañ λλadeba idjia dadjirā idji ĩjā beara careba λa. Ara mañ λλa waibλa λdeba Ācōrēba Critora beu badada λrēbabipeda bajāne idji jλwa araare chumebisia. 21 Ācōrēba idjira jūma jai bororā cāyābara, bajānebema dji droma bea cāyābara, dji mēsra bea cāyābara, idjaba dji λλa bea cāyābara dji dromaara λasia. Nañ ewaride idjira jūmarā cāyābara dji dromaara λa, tēabema ewaride bida māwā λaya. 22 Ācōrēba ne jūmada Crito jλwaeda λasia, idjaba Critora λasia ne jūmane idji ėberārā Boroda bamārēā. 23 Crito ėberārāra idji cacuaa. Ādjirāra ne jūmane idjideba panλa. Idjaba ne jūmada idjideba λa.

* 1:11 Edasia idjia diaidebemada edadamārēā. Griego bedeadē mañra ebuda λāēa. λcλamaarā nāwā jara λa: “Edasia idji ėberārāda beadamārēā.”

2

Ãcõrẽba Jesucritodeba dadjirã êdrã edada

1 Naẽna bãrãra Ãcõrẽnebemada beu ðeasia, ãjãnaẽ panãneba cadjiruada obadjida bãrã.* 2 Mãwã nĩbasidaa naã ãjũãnebema crĩchada êpẽ panana bãrã idjaba naã ãjũã dedaae panã jairã boro sida êpẽ panana bãrã. Naã ewaride idjia Ãcõrẽ bedea ãjãẽ ðeara idji jãwaeda erobã. 3 Naẽna jũma dadjirãda ãdji quĩrãca nĩbasidaa naã cacuaba cadjirua oya ðada êpẽ panana bãrã. Naã cacuaba cadjirua o quĩrã ðada, cadjirua dadji crĩchade ðã sida o panasidaa. Dji cadjiruarã bãrã Ãcõrẽba idji quĩrũbiẽba dadjirãra cawa oida ðasia jũma cadjirua obadarã cawa obari quĩrãca.

4-5 Baribãrã Ãcõrẽba bio quĩrã djuburiabaria. Idjia dadjirãra bio quĩrã ðã bãrã cadjiruade beu ðeadaa Crito ume ãbaa zocai ðasia. Ãcõrẽba idji biadeba bãrãra êdrã edasia. 6 Jesucrito ume ãbaa panã bãrã Ãcõrẽba dadjirãra idji ume ãbaa ãrẽbabisia idjaba idji ume ãbaa bajãne chũmebisia. 7 Maãgãra jũma osia nocoarebema ewaride unubi carea sãwã idji bia waibã ðadeba carebasida dadjirãra Jesucrito ume panã bãrã. 8 Jesuda ãjãpedada bãrã Ãcõrẽba idji biadeba bãrãra êdrã edasia. Ara bãdjia opedadeba êdrãdaẽ basia, ãtebãrã Ãcõrẽbãrã bari êdrã edasia. 9 Bãrãba bia o panã carea Ãcõrẽba êdrã edaẽ basia. Mãwã ni abãda ara idjidebemada poya bia bedeaã. 10 Ãcõrẽba dadjirãra Jesucritodeba djiwidida osia ne biada o pananamãrẽã. Maã ne biara idjiabãrã naẽna ðasia dadjirãba odamãrẽã.

Critodeba judiorã, judiorãẽ sida Ãcõrẽ ume bia panana

11 Maã carea quĩrãnebadadua bãrãra naã djarade judiorãẽ bãrã judiorãba “cacua wẽãgoẽ ðea” abadaa Ãcõrẽ neẽ ðea adi carea. Ara ãdjida “cacua wẽãgo ðea” abadaa Ãcõrẽ ãberãrã adi carea. Baribãrã ãdji cacuara wẽãgosida bãrã ababe naã djarade quĩrã awara ðea. 12 Quĩrãnebadadua naẽna bãrãra Crito neẽ ðeasida idjaba Israeldebemaẽ basida. Ãcõrẽ ãdjirã ume bedea ðaside idjia bãrãra ni cãrẽ sida diai jaraẽ basia. Maã awara bãrãra sãwã bia ðeaidida neẽ panasidaa idjaba naã ãjũãne Ãcõrẽ neẽ ðeasia. 13 Baribãrã idira Jesucrito ume panã bãrã, bãrãra naẽna tãmã ðeadaa Ãcõrẽba Crito oadeba idji caita enesia.

14 Wãrãda Critoba dadjirãra necai ðasia. Idjia judiorãra judiorãẽ ume ãbaa ðasia puru aba ðemãrẽã. Idji beudeba

* 2:1 Æcãrã versioãne naã sida ðã ðã: “Idjia bãrãra zocai baيدا diasia.” Baribãrã maãra griego bedeaẽ neã.

dadjirāra awara pananada ābaa ḅASia. ¹⁵ Ācōrēba Moisea diada leyba ne zocārā obibaria. BaribARΛ idji beudadeba Critoba maļ leyra āyā ḅASia judiorāda, judiorāé ume ābaa necai ḅAI carea. Idjia puru umé pananada puru djiwidida aba osia. ¹⁶ Idji crude beudadeba puru umé badada puru aba opeda umena Ācōrē ume bia ḅASia. Māwā dadjirāra awara pananada idjia ābaa bia ḅASia.

¹⁷ Critoba bedea bia Ācōrē ume necai ḅaidebemada bārā dji Ācōrēnebema TAMΛ beadaa, dai dji Ācōrē caita beaa biḅa jarade zesia.† ¹⁸ Critodeba dadji umérāba abarica dadjirā Zeza Ācōrēa idji Jaure aba ḅADEba poya iwididia. ¹⁹ Maļ bēra bārā judiorāéra waa Ācōrē purudebemada āi beadaēa, ātebARΛ Ācōrē purudebemarā ume ābaa panΛA. Idira bārāra Ācōrē ēberārāa. ²⁰ Bārāra mōgara de quīrāca panΛA. Jesuba diabuedarāda, Ācōrēneba bedeabadarā sida maļ de edrebema mōgara quīrāca panΛA. Bārāra mōgara ādjirā ARΛ ca wābΛda quīrāca panΛA. Maļ dedebema dji biara ḅΛ mōgarara Jesucritoa. ²¹ Idjideba maļ dera biya cara ḅebaria idjaba waibΛara wari wābaria dadjirā Boro itea bia ḅemārēa. ²² Crito ume panΛ bēra bārā sida jūma Ācōrē ēberārā ume ābaa de quīrāca panΛA. Maļ dede Ācōrēra idji Jauredeba ḅabaria.

3

Ācōrēba Paulora ḅASia judiorāéa jaradia bamārēa

¹ Maļ bēra mĀa [bārā carea Ācōrēa iwidibaria.]* MĀra Pauloa. Bārā judiorāéa Jesucritodebemada jaradia ḅΛ carea preso ḅΛA. ² MĀmaarā bārāba bio cawa panΛA Ācōrēba idji biadeba mĀra ḅASida bārāa jaradiamārēa. ³ Idjia naēna cawabiē badada mĀa cawabisia. MaļgΛdebemada mĀa naļ cartade maārī ḅASia. ⁴ Naļ carta aCΛ panΛne bārāba cawadēa Ācōrēba Critodebema cawabiē badara mĀa cawa ḅΛda. ⁵ Naārāeda Ācōrēba ēberārāa mĀra cawabiē ḅASia, baribARΛ idira idjideba bedeabadarāa, Jesucritoba diabuedarāa biḅa idji Jauredeba cawabisia. ⁶ Idjia cawabiē badara naĶgΛA: judiorāéba bedea bia Critodebemada Ķjā panΛneba judiorā ume ābaa Ācōrēba diaidebemada edadēa, abari cacuade duanΛa, idjaba Ācōrēba Jesucritodeba diai jaradada ābaa eropanΛA. ⁷ Ācōrēba idji biadeba mĀra idji nezocada ḅASia

† 2:17 Bārā dji Ācōrēnebema TAMΛ beadaa, dai dji Ācōrē caita beaa biḅa jarade zesia. Maļba jara ḅΛA “judiorāéa, judiorāa biḅa jarade zesia.” * 3:1 Bārā carea Ācōrēa iwidibaria. Maļra griego bedeade neēa. Pauloba jarai badada jūma jarāé basía, ātebARΛ dewara crīchada jaradia ḅesia. BaribARΛ zocārāmaarā idjia jarai basía maļ djabarā carea Ācōrēa iwidibarida 3:14de jara ḅΛ quīrāca.

bedea bia Critodebemada jaradiamārēã. Idji ʌʌadeba māwã osia.

⁸ Jūma Ācōrē ēberārã tãēna edaara ʌʌmīna Ācōrēba idji biadeba m̄ra ʌʌsia judiorãéma Critoba bio careba ʌʌdebemada jaradiamārēã. Critoba bio careba ʌʌra dadjirāba poya jūma cawa jaradaēa. ⁹ Ācōrē ne jūma odaba m̄ra ʌʌsia jūmarāa ebuda cawabimārēã sãwã osida idjia naēna oi crīcha ʌadara. Mañ oi crīcha ʌadara naēna cawabiē ʌasia. ¹⁰ Idjira judiorāra judiorãé ume ābaa ʌʌda bērã ādjirāneba bajānebema dji droma beaa, dji ʌʌʌa beaa bida cawabisia idjira ne jūmane bio ne cawa ʌʌda. ¹¹ Māwã osia idjia naārēda dadjirã Boro Jesucritodeba oida crīcha ʌada bērã. ¹² Dadjirāba ara mañ Jesucritora ĩjã panʌ bērã idjaba idji ume ābaa panʌ bērã Ācōrēa ne wayaa neē iwidiidida panʌ. ¹³ Mañ carea m̄ra bārāa nãwã bedea djuburiaya: m̄ra bārã carea bia m̄ga ʌʌmīna jūmawāyã sopuarānada. Māwã bia m̄ga ʌʌa bārāra Ācōrē ume bia ʌadamārēã.

Pauloba Epesodebema djabarã carea Ācōrēa iwidiida

¹⁴ Mañ carea m̄ra dadjirã Boro Jesucrito Zeza quĩrãpita chĩrãborode cobebaria.† ¹⁵ Idjia jūma bajāne beara, nañ ējũāne bea sida osia idjaba idjideba panʌ.‡ ¹⁶ Idjiderã itea ne erobʌra bio biya quirua. Mañ bērã m̄ra iwidi ʌʌa idji Jauredeba idji ʌʌʌara bārāa sode diamārēã. Māwã bārāra zarea beadia. ¹⁷ Idjaba iwidi ʌʌa ĩjã panʌ bērã Critora bārã sode ʌamārēã. Iwidi ʌʌa bārāra ne jūmane quĩrĩneba pananamārēã. Māwã zarea beadia bio carra jida panʌ quĩrãca. ¹⁸ Mañne bārāba jūma Ācōrē ēberārã ume poya cawadia Crito quĩrĩāra waiʌʌa ʌʌda, jedea ʌʌda, draso ʌʌda, ʌʌʌ ʌʌda, idjaba nãbua ʌʌda. ¹⁹ Ara dadji crīchadeba poya cawadacamīna m̄ra iwidi ʌʌa bārāba mañ quĩrĩāra cawadamārēã. Cawasidara ne jūmane Ācōrē quĩrãca beadia.

²⁰⁻²¹ ĩĀcōrēra bio bia quirua! Idji ʌʌʌa dadjirã sode ʌʌdeba waiʌʌara poya oya dadjirāba crīchabada cāyābara wa idjia iwidiidada cāyābara. Djabarã, Jesucrito ume panʌ bērã jewarda Ācōrēa bia bedeadada! Bia ʌʌa māwã ʌaida.

4

Ācōrē Jauredeba djabarāra cacua aba panʌa

¹ M̄ra dadjirã Boro Jesu carea preso ʌʌa. M̄ra bārāa bedea djuburiaya jipa nĩbadamārēã. Ācōrēba bārāra trʌsia māwã

† 3:14 Dadjirã Boro Jesucrito. Griego bedeadē ʌʌʌʌ cartade mañra neēa. ‡ 3:15 Griego bedeadē mañ versícúloda nãwã ʌʌ ʌʌa: “Idjideba jūma bajānebemarāba, nañ ējũānebemarā bida ādji trʌra edabadaa.”

nĩbadamārēã. ² Crĩcharãnadua bārãra dji dromarãda, ãtebãrã sobiadeba beadadua. Quĩrĩãneba abarica dji droadadua. ³ Jũma odadua ãbaa necai beadi carea. Mãwã ãcõrẽ Jaureba bārã ãbaa bia bãdara ãrĩnaẽa. ⁴ Dadjirãra cacua aba panã. ãcõrẽ Jaure aba bãda eropanã. ãcõrẽba bārãra trãsia abarida jãã pananamārēã. ⁵ Dadjirã Boro Jesura ababãrã bãa. Dadjirãba abari Jesuda ijã panã. Idjaba abari trãneba borocuesidaa. ⁶ ãcõrẽra ababãrã bãa. Idjira jũmarã Zezaa, jũmarã Boroa. Jũma idjiderã soãe bãa idjaba dadjirãneba idjia o quĩrĩã bãra obaria.

⁷ Baribãrã Critoba dia quĩrĩã bada quĩrãca idji biadeba dadjirãza idji itea ne odamārēã awara awara diasia. ⁸ ãcõrẽ Bedeade nãwã bã bãa: Idji ãtaa wãside idjia poyadara preso edesia. Maãbe ne biada ãberãrãa diasia.*

⁹ Idjira ãtaa wãsiada a bãba çcãrẽda jara bã? Jara bãa ãtaa wã naẽna idjira ãtãba naã ãjũãnaa zesida. ¹⁰ Dji ãtãba edaa zedadrã wayacusa bajã ãtãara bãmaa wãsia ne jũmada idjideba beadamārēã. ¹¹ Idjiabãrã ãcãrã bãsia idjia diabuedarãda beadamārēã, ãcãrã bãsia ãcõrẽneba bedebadarãda beadamārēã, ãcãrã bãsia bedea bia Critodebemada jaradia nĩbadamārēã, idjaba ãcãrã bãsia idji ãberãrã wagabadada idjaba jaradiabadada beadamārēã. ¹²⁻¹³ Idjia mãwã bãsia ãcõrẽ ãberãrã carebadamārēã, ãdjirã bida ãcõrẽ itea poya bia odamārēã. Mãwã jũma Crito ãberãrã idji cacua abadara zareara wari wãnia aba jũmarãda ãcõrẽ Warra ijã panãneba idjaba cawa panãneba ãbaa bia panebãdadaa. Maãne dadjirãra ne jũmane Crito quĩrãca beadia. ¹⁴ Mãwãra waa warra zaque quĩrãca beadaẽa. Warra zaqueba baridua bedeada ijãbaria. Maã awara ãberãrã cũrũga cawa beaba jaradia panãneba sewada ijãbibadaa nãũrãba jãba ãyã edebãrã quĩrãca. Baribãrã dadjirãra maã quĩrãca beadaẽa. ¹⁵ ãtebãrã quĩrĩãneba wãrã bedeada ãpẽnida panã ne jũmane dadjirã Boro Crito quĩrãca beadi carea. ¹⁶ Idjideba jũma dadjirã idji cacua abadara ãbaa cara panã dji carebadi carea. Dadjirãza odida panã quĩrãca obãdade jũmarãda quĩrĩãneba bia wari wãnia.

Critodeba zocai bai djiwidi erobeara sãwã nĩbadida panã

¹⁷ Bãrãba wãrãda odamārēã mãã dadjirã Boro trãneba naãda jaraya: waa ãcõrẽ adua bea quĩrãca nĩbarãnadua.† ãdjirãra crĩcha siriẽ beadeba nĩbabadaa. ¹⁸ ãdji crĩchara pãĩmane bã bẽrã ãcõrẽnebemada cawãdaca. ãdji so zareaba ãcõrẽra

* 4:8 Salmo 68:18. † 4:17 ãcõrẽ adua bea quĩrãca. Griego bedeade bã bãa: "Judiorãẽ nĩbabada quĩrãca."

adua pan Δ bĕrā idjia zocai bai dia b Δ da neĕ pan Δ a. ¹⁹ Ādjia cadjirua o pan Δ carea perada Δ ca. Ababe cadjiruada o quĩrĩ Δ badaa. Ne jũma mĩ Δ perada o pan Δ ba sĕnaca Δ .

²⁰ Barib Δ r Δ bārāba Crito ĩjāsidade cawasidaa māwā beadiĕ pan Δ da. ²¹ Wārāda bārāba Jesucritodebemada ũrĩnapeda ĩjāsidaa. ĩjāpedadacarea djabarāba wārā bedea idjidebemada biara jaradiasidaa. ²² Ādjia jaradiapedadara na Δ g Δ a: bārā crĩcha drōāneba waa nĩbarānada naĕna o panana quĩrāca. Bārā crĩcha drōāra jũma ārĩ b Δ a na Δ cacua cadjirua o awua b Δ ba cūrūga erob Δ bĕrā. ²³ Āteb Δ r Δ idu Ācōrĕa bārā crĩchara djiwidida obidada. ²⁴ Ma Δ crĩcha djiwidira Ācōrĕba osia bārāra idji quĩrāca beadamārĕā. Ma Δ bĕrā wua djiwidi j Δ pan Δ quĩrāca crĩcha djiwidideba nĩbadada. Māwā bārāra Ācōrĕ quĩrāpita jipa, biya nĩbadia wārā bedeaba jara b Δ quĩrāca.

²⁵ Ma Δ bĕrā sewara idu b Δ dada. Ababe wārādr Δ djārā ume bedeadada, jũma dadjirāra abari cacuadebema bĕrā.

²⁶ Quĩrũnib Δ r Δ cadjiruada orānada. Ma Δ quĩrũbira sode ewari aba erobearānada.[‡] ²⁷ Diaurua idu cūrūgabirānada.

²⁸ Ne dr Δ abari badara waa ne dr Δ aiĕ b Δ a, āteb Δ r Δ ara idji j Δ waba trajaida b Δ a ne erobai carea. Māwā idjia erobaya ne neĕ quedeara carebai carea.

²⁹ Bedea cadjiruara bedearānada. Āteb Δ r Δ djārā carebadi carea ababe bedea biadr Δ bedeadada. Māwā bārā bedea ũrĩ beara bia panania. ³⁰ Cadjirua o pan Δ ba Ācōrĕ Jaurera sopuabirānada. Ācōrĕba idji Jaureda bārāra diasia sĕyāda bamārĕā. Ma Δ ba cawabi b Δ a bārāra idjiderāda. Idji Jaurera bārā ume baya aba Ācōrĕba idji ĕberārā jũma bia b Δ i ewaridaa. ³¹ Jũma bārāba sode biĕ crĩchabadara, sodeba quĩrũbadara, quĕguea bedeadadara, caicayabadara, djārā biĕ jarabadara, idjaba jũma djārā biĕ odi crĩchabada sida āyā b Δ dada. ³² Sobia beadada. Quĩrā djuburiaya beadada. Bārā biĕ opedadara quĩrādoadada Ācōrĕba bārā cadjirua Critodeba quĩrādoada quĩrāca.

5

Ācōrĕ warrarā sāwā beadida pan Δ

¹ Ācōrĕba bārā, idji warrarāra bio quĩrĩ Δ b Δ a. Ma Δ bĕrā idji quĩrāca beadada. ² Jũmarāda quĩrĩānada Critoba dadjirā quĩrĩ Δ b Δ da unubida quĩrāca. Quĩrĩāneba dadjirā carea ara idjida idu beabisia Ācōrĕa animarā babue diab Δ r Δ quĩrāca. Ācōrĕba ma Δ da bia unusia.

³ Bārāra Ācōrĕ ĕberārā bĕrā daunemaniĕ pan Δ a, audua nĩbadiĕ pan Δ a, idjaba djārāneda awuadiĕ pan Δ a.

[‡] 4:26 Salmo 4:4.

Mañnebemada ni maãrĩ bida bedeadie panla.* 4 Bedea cadjiruada, siriẽ ða bedeada, ijaramia cadjirua sida bedearãnadua mãwã bedeira biẽ ða bẽrã.† Atebala Ācõrẽa bia ðada adadua. 5 Bãrãba cawa panla daunemabadara, audua nĩbabadara, ne jũma awuabada sida Critoba, Ācõrẽ bida ãdji purude edadaẽda. Ne jũma awua baira jawaba oda ãcõrẽ epẽ ða quĩrãca ða, Ācõrẽ cãyãbara idjia awua ðada biara epẽ ða bẽrã.

6 Ababa sewadeba cadjiruada odida panana aibala, idu cũrũgabarãnadua. Cadjirua o panla carea Ācõrẽba idji bedea iãjãẽ beara cawa oya. 7 Mañ bẽrã cadjirua obadarã ume abarica orãnadua.

8 Naẽna bãrãra pãĩmanebema basía, baribala idira dadjirã Boro ume panla bẽrã bãrãra ãnaanebema. Mañ bẽrã ãnaanebema warrarã quĩrãca nĩbadadua. 9 Ñaane nĩbadibala sobia beadia, jipa odia, idjaba wãrãneba nĩbadia.‡

10 Dadjirã Boroba bia unu ðada cawadi carea jaladadua.

11 Pãĩmanebemarãba cadjirua obadadeba ne biada zecaa. Mañ bẽrã abarica orãnadua, atebala cawabidada ãdji obadara cadjiruada. 12 Wãrãda dadjira peradida panla ãdji cadjirua mẽrã obadadebemada bedeadie carea. 13-14 Baribala ne jũmada ãnaane ðabada sãwãbala ðada ebuda unubibadaa, ãnaane ne jũmada ebuda unubada bẽrã. Mañ carea nãwã jarabadaa:

Arãmadua ða cãĩ ðara. Cadjirua beu ðada piradrada. Mañbe Critoba ðara ãnaane ðaya.

15 Mañ bẽrã quĩrãcuita nĩbadadua. Adua bea quĩrãca nĩbarãnadua, atebala necawaadeba nĩbadadua. 16 Bãrãba poya obadaza bia odadua, nañ ewaride eberãrãba ne jũma cadjirua obada bẽrã. 17 Crĩcha neẽ bea quĩrãca bearãnadua, atebala bio cawadadua cãrẽda dadjirã Boroba obi ðada. 18 Ituaba beu nĩbarãnadua. Mañgaba cadjiruada wetara obibaria. Beu nĩbadie cãyãbara Ācõrẽ Jauredeba beadadua. 19 Ācõrẽ Bedeade ða trããbida, djabarãba trããbadada, idjaba Ācõrẽ Jaureba trããbi ða sida dji carebadie carea ãbaa trããnadua. Dadjirã Boroa sodeba trããnadua bia bedeadie carea. 20 Dadjirã Boro Jesucrito trãneba ewariza dadjirã Zeza Ācõrẽa ne jũma carea bia ðada adadua.

Dadji quima ume sãwã beadida panla

21 Crito waya panneba abarica dji iããnadua. §

* 5:3 Ni maãrĩ bida bedeadie panla. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida ða: "Nĩbadadua dewararãba ni maãrĩ bida poya jararãnamãrẽã bãrãba cadjiruada o panla." † 5:4 Bedea cadjiruada. Acala cartade "sewada" ða ða. ‡ 5:9 Ñaane nĩbadibala. Griego bedeade ãcala cartade ða ða: "Ācõrẽ Jauredeba nĩbadibala." § 5:21 Crito waya panneba. Griego bedeade ãcala cartade ða ða: "Ācõrẽ waya panneba."

²² Wērā quima bara bea, bārāba dadjirā Boro Crito bedea ĩjā obada quĩrāca bārā quima bedeara ĩjā odadua. ²³ Umaquĩrāda idji quima boroa. Ara maĩ quĩrāca Critora idji ēberārā Boroa idjaba idji ēberārāra idji cacua quĩrāca panAA. Idjira ādjirā ĒdrA Edabaria. ²⁴ Crito ēberārāba idji bedea ĩjā obada quĩrāca wērāba idji quima bedeara jūma ĩjā baida BAA.

²⁵ Umaquĩrārā, bārā quimara quĩrā bēadadua Critoba dadjirā quĩrā BADA unubida quĩrāca. Quĩrāneba dadjirā carea ara idjida idu beabisia. ²⁶ Idjia māwā osia dadjirāra Ācōrē itea bia BAI carea. Idji bedēaba dadjirā cadjiruara sAGASIA baidoba sAGADA quĩrāca.* ²⁷ Jūma maġgARA osia dadjirāra idji itea bio biya BAI carea, jaigua neē, bidrubidrua neē, ni baridua mititia neē bida. Idjia quĩrā basia dadjirāra idji itea biya beadida biē jaradi neē. ²⁸ Ara maĩ quĩrāca umaquĩrāba idji quimara bio quĩrā baida BAA ara idji cacua quĩrā BĀ quĩrāca. Umaquĩrāba idji quimada quĩrā BĀBĀrĀ, ara idjida quĩrā BAA. ²⁹⁻³⁰ Ni abAABA ara idji cacuada quĩrāmacaa, ātebĀrĀ bia ne co BĀdeba bio wagabaria. Ara maĩ quĩrāca Critoba idji ēberārāra wagabaria, idji cacua quĩrāca panA bērā.† ³¹ Ācōrē Bedēade nāwā BĀ BAA:

Maĩ carea umaquĩrāba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa beya.

Māwā cacua abA BĀ quĩrāca panania.‡

³² Maĩ bedēaba crīcha droma cawaē pananada cawabi BAA. MĀA jara BAA Crito idji ēberārā ume ābaa panAnebemada.

³³ Maĩnebemada cawabi BĀmīna bādjiza bārā quimara quĩrā beadida panAA ara bādjia quĩrā panA quĩrāca. Idjaba wērāba idji quimara waya baida BAA.

6

Warrarā djibarirā ume sāwā beadida panA

¹ Warrarā, bārā djibarirā bedeara ĩjānadua dadjirā Boroba quĩrā BĀ quĩrāca. MaġgARA jipa BAA. ²⁻³ Ācōrē leyde nāwā jara BAA: “Bārā zezara, bārā papa sida waya pananadua.”* Maġda ĩjā osidara Ācōrēba nāwā carebayada asia: “Māwā bārāra naġ ējūāne dārā bia duanania.”† Maĩ basía idji leyde naārā carebayada adara.

⁴ Zesarā, bārā warrarāra quĩrūbirānadua. ĀtebĀrĀ quĩrācuita jaradia panAneba idjaba jipa obi panAneba dadjirā Boroba quĩrā BĀ quĩrāca daupēnadua.

* **5:26** Griego bedēade nāwā BĀ BAA: “Dadjirā cadjiruara sAGASIA baidoba idjaba idji bedēaba.” † **5:29-30** Griego bedēade ĀCARĀ cartade naġ sida BĀ BAA: “Idji djara idjaba idji BĀWĀrĀ quĩrāca panA bērā.” ‡ **5:31** Genesi 2:24. * **6:2-3** Exodo 20:12. † **6:2-3** Deuteronomio 5:16.

Nezocarã ädji boro ume säwã beadida panΛ

⁵ Nezocarã, bārã boro nañ ëjũãnebema waya panΛneba idjia jarabΛrΛra sodeba jũma ïjã odadua Crito bedea ïjã o panΛ quĩrãca. ⁶ Ababe idjia aCΛ bΛde mãwã orãnadua idji ume bia beadi carea. ãtebΛrΛ sodeba ïjã odadua bārãra Crito nezocarã bërã. ãcõrëba mãwã quĩrã ÆΛa. ⁷ Bārã boroba jara bΛ o panΛne crĩcha biadeba odadua dadjirã Boro Crito itea o panΛ quĩrãca. Crĩcharãnadua ababe nañ dudabema boro itea mãwã o panΛda. ⁸ Bārãba cawa panΛa nezocabΛrΛ wa nezocaëbΛrΛ, dadji Boro Critoba dadjirãza bajãne diaya dadjia oða quĩrãca.

⁹ Nezoca bororã, bārã bida bārã nezocara bia odadua. Ädjira waragarãnadua. Quĩrãnebadadua ädji Boro bajãne bΛra idjaba bārã Boroda. Idjia jũmarãda aride cawa obaria.

Dadjirã jũãtrΛdamãrëã ãcõrëba diada

¹⁰ Mañ awara djabarã, dadjirã Boro ΛbΛa waiibΛa bΛdeba zarea beadadua. ¹¹ ãcõrëba bārãa diasia cadjiruadebemada jũãtrΛdamãrëã. MañgΛba jũãtrΛ beadadua sordaoba idji jũãtrΛbari jΛbari quĩrãca. Mãwã bārãra zarea beadia diauruba cürũgarãmãrëã. ¹² Dadjirãra ëberãrã ume djõ panΛëa.‡ ãtebΛrΛ jairã cadjirua nañ ëjũã dedaade panΛ ume djõ panΛa. Ädjirãra dji dromaa, ΛbΛa beaa, nañ ëjũã cadjirua bororãa. ¹³ Mañ carea ãcõrëba jũãtrΛdamãrëã diadaba jũãtrΛ beadadua. Mãwã diauruba mã sëbΛrΛde bārãba poya droadia. Poyadapeda biara zarea beadia.

¹⁴ Mañ bërã wãrã bedea ïjã panΛneba zarea beadadua sordaoba jΛ bΛ bio trãjΛ erobΛ quĩrãca. Jipa nĩbadadua cadjiruadebemada jũãtrΛdi carea sordaoba ne zareaba idji so ãrã jũãtrΛbari quĩrãca. ¹⁵ Bedea bia ãcõrë ume necai baidebemada jarade wãni carea beadadua sordaoba djõne wãni carea idji jĩrũne jΛbari quĩrãca. § ¹⁶ Mañ awara ne jũmane Critora ïjã pananadua. Mañra sordaoba jũãtrΛbari idji jΛwade erobΛ quĩrãca bΛa. Diauruba mã sëbΛrΛde cha uruaba drΛbΛrΛ quĩrãca bΛa. BaribΛrΛ bārãba Critoda ïjã pananibΛrΛ, droadia jũãtrΛbariba cha urua quiabΛda quĩrãca. ¹⁷ Idjaba sodeba bio cawadadua ãcõrëba bārãra wãrãda ëdrΛ edasida. Mañ cawa bΛra sordaoba ne zarea idji borode jΛbari quĩrãca bΛa. Mañ awara ãcõrë bedeara idji Jauredeba bio cawadadua. ãcõrë bedebaba cadjiruara poyabari bërã djõbada neco quĩrãca bΛa.

‡ 6:12 Ëberãrã ume djõ panΛëa. Griego bedeade nãwã bΛ bΛa: “Djara bara bea ume, oa bara bea ume djõ panΛëa.” § 6:15 Mañ versículora idjaba nãwã

traducida bΛa: “Bedea bia ãcõrë ume necai baidebemada bio ïjã pananadua zarea panani carea, sordaoba chiradΛga amaaba idji jĩrũne jΛbari quĩrãca.”

¹⁸ Ewariza ne jũma carea Ãcõrẽ Jauredẽba idjía iwidi pananadua. Jũma idji õberãrã carea quĩrãcuíta sẽnãẽ idjía iwidi pananadua. ¹⁹ Idjaba mã carea Ãcõrẽa iwidi pananadua. Idjía iwidiidua mãa cawabimãrẽã sãwã Critodebemada bedeaida b̂ada. Mãwã mãa ne wayaa neẽ õberãrãa cawabiya bedeã bia Critodebema Ãcõrẽba naẽna cawabiẽ b̂adada. ²⁰ Critoba mãra diabuesia maã bedeã jaradiamãrẽã. Jaradia b̂a carea idira mãra preso b̂a. Ãcõrẽa iwidiidua mãa ne wayaa neẽ Critodebemada bedeã carea mãa oida b̂a quĩrãca.

Naã cartade Pauloba jĩrũare b̂ada

²¹ Dadjia quĩrãã panã djaba Tiqubicoba mãnebemada bãrãa jũma nẽb̂arãya cawadãmãrẽã mãra sãwã b̂ada idjaba cãrẽda o b̂ada. Idjira dadjirã Boro nezocaa. Dadjirã Boro trajura ne jũmane bia obaria. ²² Idjira mãa bãrãmaa diabueb̂arãa cawadãmãrẽã दौरã sãwã panãda. Idjia bãrãra sobiabiya.

²³ Djabarã, mãa quĩrãã b̂a dadjirã Zeza Ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito biã bãrãra carebadida dji quĩrãã pananamãrẽã idjaba biara ãã pananamãrẽã. Idjaba quĩrãã b̂a ãdji necai bai sida bãrãa dia pananida. ²⁴ Mãa quĩrãã b̂a Ãcõrẽba idji biãdeba jũma dadjirã Boro Jesucrito wãrãda bio quĩrãã b̂eara careba b̂aida. Bia b̂a mãwã b̂aida.

PILIPO

CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARÃ PILIPO PURUƁEBEMA ITEA

Poa 61are Pauloba naã cartada ƁASIA. Romane preso Ɓaside ƁASICA ƁAA (Hecho 28:16-31). Pilipo 1:13de maãra ebuɗa ƁAA.

Hecho 16:6-40de ƁÁ ƁAA Paulo naãrã Pilipo puruɗaa wãnanebemada. Maã puru dajada Pauloba ƁCɿɿ wẽrãrãda unupeɗa Jesucritoɗebemada jaradisia. Wẽrã Lidia abadaba naãrã ijãsia. Idji dede Paulora, idji ume nĩna sida panasidaa. Djabarãda ara maã dede dji jɿre panasidaa ƁAA.

Paulo preso Ɓaside djabarã Pilipo puruɗebemaba idjia paratada diabuesidaa. Ádjia diapedaɗara djaba Epaproditoba edesia. Pauloba naã cartara ƁASIA ádjirãa bia ƁAɗa ai carea. Naãrã Ácõrẽa bia bedesia (1:1-11). Maãare ádjirãa nẽɓɿɿɿasia idji sãwã ƁAɗebemada. Pauloba crĩcha Ɓasia dãrãẽne preso ƁAɗebemada bia ẽdrɿida (1:12-26). Maãare ƁASIA Crito quĩrãca nĩɓaɗamãrẽã (1:27deba aba 2:18ɗaa). Maãare ƁASIA Epaproditoba isabe jẽda diabueida idjaba Timoteoba jaradia Ɓamãrẽã diabueida (2:19-30). Maãare ƁASIA ãi jaradia Ɓea carea quĩrãcuiɗamãrẽã (3:1neba aba 4:1naa). Pauloba jĩrũare ƁAɗara 4:2-23de ƁÁ ƁAA.

Pauloba naã cartade naãrã ƁAɗa

¹ Mãra Pauloa. Timoteora mã ume ƁAA. Daira Jesucrito nezocaa. Mãa naã cartara djabarã Pilipo puruɗebemará itea ƁAɓAɿɿA: djabarã wagabadarã, djabarã carebabadarã, jũma Ácõrẽ ẽberãrã Jesucrito ume Ɓearã itea.* ² Daiba quĩrã panAA dadjirã Zeza Ácõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito biɗa ádji biɗeɗa Ɓãrãra careba pananida idjaba ádji necai Ɓai sida dia pananida.

Pauloba djabarã carea Ácõrẽa iwidida

³ Mãa Ɓãrã quĩrãneɓaɿɿAZA Ácõrẽa bia ƁAɗa abaria. ⁴⁻⁵ Ácõrẽa iwidibɿɿAZA mãa Ɓãrã carea ƁASɿida iwidibaria, Ɓãrãba idji bedea ijãside ewarideɗa Ɓtaa bedea bia Critoɗebemada mã careba jaradia panA Ɓẽrã. ⁶ Mãa naãgɿda wãrãda cawa ƁAA: Ácõrẽba Ɓãrã soɗe traju bia jɿwa oɗara biara o wãya aba Jesucrito zebɿɿɿɗaa. Maãne idjia Ɓãrãra jũma biya o erobaya. ⁷ Bia ƁAA mãa jũma Ɓãrãneɓemada mãwã crĩcha Ɓaɗida, Ɓãrãra bio quĩrã ƁA Ɓẽrã. Mã preso ƁAɗe wa

* 1:1 Djabarã wagabadarã. Cãpũrã bedeaɗe “pastores” o “ancianos” abadaa. Djabarã carebabadarã. Cãpũrã bedeaɗe “diaconos” abadaa.

bedea bia Critodebemada wārā arada cawabi ḅΛde Ācōrēba idji biadeba bārāra māl sīda careba ḅΛa idji bedea jaradia pananamārēā. ⁸ Ācōrēba cawa ḅΛa mālā Jesucrito quīrīā waibΛadeba jūma bārāra bio quīrīā ḅΛada.

⁹ Mālā Ācōrēa iwīdi ḅΛa bārāra biara dji quīrīā beadamārēā, idjida biara cawadamārēā idjaba sāwā nībaēda panΛa cawadamārēā. ¹⁰ Māwā bārāba bio cawadia cārēda biara ḅΛada idjaba Crito zebΛΛde idji quīrāpita cadjirua neē beadia, biē jarai sīda neē beadia. ¹¹ Mālā iwīdi ḅΛa bārāra Jesucritodeba ne jūmane jipa beadamārēā, ēberārāba Ācōrēra dji dromaara ḅΛada adamārēā idjaba idjīa bia bedeadamārēā.

Ne jūmane Paulora Crito carea ḅΛa

¹² Djabarā, mālā bārāa cawabi quīrīā ḅΛa māl preso ḅΛara cadjiruaēda, ātebΛΛ careba ḅΛa ēberārāba bedea bia Critodebemada ījānamārēā. ¹³ Romanebema boro de wagabada sordaorāba, dewararā bīda cawa panΛa mālra Crito carea preso ḅΛada. ¹⁴ Maļ carea zocārā djabarāba dadjirā Boro Jesudeba biara Ācōrē beḅeara ne wayaa neē jara nīnaa.

¹⁵ Wārāda ācΛΛ māl ume biē panΛ bērā Critodebemada jara nīnaa māl cāyābara cawaara panΛana adi carea. BaribΛΛ ācΛΛba crīcha biadeba jara nīnaa. ¹⁶⁻¹⁷ MaļgΛrāba quīrīāneba māwā obadaa. Cawa panΛa Ācōrēba mālra nama ḅΛsīda bedea bia Critodebemada wārā arada cawabimārēā. BaribΛΛ ācΛΛba idjidebemada jara nīnaa cawaara beada crīcha panΛ bērā. Crīcha biadeba māwā oḅacaa. Ādjirāba crīcha panΛa maļgΛdeba māl nama preso ḅΛara wetara sopuabīdīda. ¹⁸ BaribΛΛ ḅmaļda sāwāi? Crīcha biadeba wa crīcha biē panΛneba jara nīnabΛΛ, Critodebemada jara panΛa. Maļ carea mālra ḅΛsīda ḅΛa.

Idjaba ḅΛsīda ḅaya. ¹⁹ Bārāba Ācōrēa iwīdi panΛ bērā idjaba Jesucritoba diada Jaureba careba ḅΛ bērā mālā cawa ḅΛa mālra namaḅba bia ēḅrāīda. ²⁰ Crito carea mālra ni maārī bīda pera quīrīāē ḅΛa, ātebΛΛ idjidebemada beḅeai carea sozarra ḅa quīrīā ḅΛa. Māwā mālā jūmarāa Critora dji dromaara ḅΛada cawabiya ewariza o ḅabari quīrāca. Zocai beibΛΛ wa beadiḅΛΛ, mālā quīrīā ḅΛa jūmarāba mālneba cawadīda Critora dji dromaara ḅΛada. ²¹ Mālmaarā zocai ḅΛde ababe Crito carea ḅaida ḅΛa, baribΛΛ beuibΛΛ biara ḅaya. ²² Māl zocai ḅΛde Critodebemada poya jaradia ḅaya. Maļ carea mālā adua ḅΛa sāwā quīrīā ḅΛada, zocai ḅaida wa beuida. ²³ Zarea ḅΛa jaraida maļ umēbemarā sāļgΛda biara ḅΛada. Mālmaarā biara ḅΛa beuida Crito ume ḅai carea. ²⁴ BaribΛΛ bārā carea biara ḅΛa mālra zocai ḅaida. ²⁵ Maļ bērā cawa ḅΛa bārā carebai carea mālra wadībīda zocai ḅaida idjaba waya bārā ume āḅaa ḅaida. Māwā bārāba Critora biara ījā panΛneba ḅΛsīda panania.

²⁶ Jesucritoba m̄lra wayacusa b̄ar̄āmaa edebΛΓΛde b̄ar̄āra idji carea biara b̄Λsrīdadapeda bia jaradia.

²⁷ Jipa n̄b̄aadua beḁea bia Critodebemaba jara b̄Λ quĩr̄āca. M̄w̄āra m̄lā b̄ar̄āda acΛde w̄āibΛΓΛ, wa b̄ar̄ā ume b̄Λēne b̄ar̄ānebemada ūr̄ībΛΓΛ, cawaya b̄ar̄āba abari cr̄īchaḁeba ābaa bio ĩj̄ā panΛda idjaba ābaa bio traja panΛda maļ beḁea biada cawabīdi carea. ²⁸ B̄ar̄ā ume dji quĩr̄ūra ni maār̄ī biḁa wayar̄ānadia. Maļba cawabiya Ācōr̄ēba ādjir̄āra biē b̄Λida, baribΛΓΛ b̄ar̄āra ēdr̄Λ b̄Λida. MaļgΛra Ācōr̄ēba jūma o b̄Λa. ²⁹ Ācōr̄ēba b̄ar̄āra edaē basía ababe Crito ĩj̄ā pananam̄r̄ēā, ātebΛΓΛ edasia Crito carea bia m̄īgaḁam̄r̄ēā. ³⁰ B̄ar̄āba unusīdaa m̄lra bia m̄īga b̄Λda idjaba īdi ūr̄ī panΛa wadibīda m̄īga b̄Λda.† Ara maļ quĩr̄āca b̄ar̄ā sīda bia m̄īga panΛa.

2

Ācōr̄ēba Crito jūmar̄ā cāyābara dji dromaara b̄Λda

¹⁻² Critoba b̄ar̄ā cr̄īchara careba b̄Λ b̄ēr̄ā, idji quĩr̄īāba b̄ar̄ā sora biabi b̄Λ b̄ēr̄ā, Ācōr̄ē Jaurera b̄ar̄ā ume b̄Λ b̄ēr̄ā, idjia b̄ar̄āra quĩr̄īā b̄Λ b̄ēr̄ā, idjaba quĩr̄ā djaburia b̄Λ b̄ēr̄ā m̄lra n̄w̄ā bio b̄Λsrīdabīdadua: abari cr̄īchada erobeadadia, dji quĩr̄īā pananadia, idjaba abari cr̄īchaḁeba jūma odadia. ³ Djār̄ā cāyābara biara beada cr̄īcha panΛneba ni cār̄ē sīda or̄ānadia. Idjaba or̄ānadia ababe b̄ādji iteabΛΓΛ bia beadi carea. ĀtebΛΓΛ cr̄īchadadia dewarar̄āda b̄ar̄ā cāyābara biara beada. ⁴ Ara b̄ādjiza bia beadi carea jΛrΛr̄ānadia, ātebΛΓΛ jΛrΛḁadia djār̄ā sīda bia beadam̄r̄ēā. ⁵ Jesucritoba cr̄īcha bada quĩr̄āca cr̄īchadadia:

⁶ Idjira Ācōr̄ēm̄īna Ācōr̄ēca b̄Λida cr̄īchaca basía.

⁷ ĀtebΛΓΛ idji baḁada idu b̄Λsia nezoca bai carea. Maļbe dadjir̄ā quĩr̄āca naļ djarade besia.

⁸ Maļbe edaara besia. Ācōr̄ēba beuida b̄Λada aside idjia ĩj̄ā osia. Crude bia m̄īga beuim̄īna ĩj̄ā osia.

⁹ Maļ carea bajāne Ācōr̄ēba idjira dji dromaara b̄Λsia. Idjira jūmar̄ā Boroda b̄Λsia.*

¹⁰ M̄w̄ā jūma bajāne beara, naļ ējūāne beara, beudar̄ā panabadama bear̄ā sīda Jesu quĩr̄āpita ch̄īr̄āborode cobeadia.

¹¹ Maļne jūmar̄āba ebuda jaradia Jesucritora jūmar̄ā Boroda idjaba jūmar̄āda dadjir̄ā Zeza Ācōr̄ēa bia beḁeadia.

Djabar̄ā naļ ējūāne sāw̄ā beadida panΛ

† 1:30 Hecho 16:11-40. * 2:9 Griego beḁeade n̄w̄ā b̄Λ b̄Λa: “Ācōr̄ēba idjia dji dromaara b̄Λ tr̄āda diasia.”

12 Mā djabarā, mā bārā ume badadeba ātaa Ācōrē bedeara ījā o panΛa. Idi māra bārā ume bΛēmīna Ācōrē bio waya panΛneba ījā o pananadua idjia bārāra ēdɾΛ edada bērā. 13 ĀcōrēbΛɾΛ bārāra careba bΛa idjia quīrīā bΛra o pananamārēā idjaba māwā o quīrīā beadamārēā.

14 Idarradaēne, caicayadaēne jūma odadua. 15 Māwā bārāra biē jaradi neē beadia idjaba jipa beadia. Ēberārā bio cadjirua obada tāēna panΛmīna cadjirua neē beadadua. Ācōrē warrarā bērā ādjirā tāēna chīdau udjizua bea quīrāca panΛa. 16 Bedea zocai baidebemada ādjirāa ebuda cawabi pananadua. Māwā Crito zebΛɾΛde māra bārā carea bΛsɾidaya. Maāne māa cawaya mādji quīrīābe nībaē basida idjaba mādji quīrīābe trajaē basida. 17 Dārāēne māra Crito carea beadisicada. Māwā uva ba Ācōrēa wea diada quīrāca baya. Idjaba bārāba Crito ījā panΛra animarā Ācōrēa babue diada quīrāca bΛa.† Maā carea māra bārā ume bio bΛsɾida bΛa. 18 Ara mā quīrāca bārā sida mā ume ābaa bΛsɾida beadida panΛa.

Timoteo idjaba Epaprodito

19 Dadjirā Boro Jesuba quīrīāsira māa Timoteoda isabe bārāmaa wābiya. Māwā idji wayacusa māmaa zebΛɾΛde mā sida bΛsɾida baya bārā sāwā duanΛda cawai bērā. 20 Nama mā ume idji quīrāca bΛda dewara neēa. Idjia bārāra wārāda careba quīrīā bΛa. 21 Jūmarāba ara ādji bia beadida jΛɾΛbadaa Jesucritoba quīrīā bΛ jΛɾΛdi cāyābara. 22 BaribΛɾΛ bārāba cawa panΛa Timoteoba biada obarida. Warraba idji zeza carebabari quīrāca idjia bedea bia Critodebemada careba jaradia bΛa. 23 Mā sāwā odida cawasira Timoteora bārāmaa diabueida crīcha bΛa. 24 BaribΛɾΛ crīcha bΛa dadjirā Boroba māra carebaida dārāēne mā sida bārāmaa wāmārēā.

25 Bārāba djaba Epaproditoda mā carebamārēā diabuesidaa. Idjia mā ume abarica Ācōrē bedeara jaradia bΛa sordao djō bΛ quīrāca. Nawena māa idjira jēda wābiya. 26 Idjia bārāra wārāda unu quīrīā bΛa. Idjira bio sopua bΛa, bārāba idji cacua biē bΛda ūrīsidade sopuasida bērā. 27 Wārāda idjira cacua biē basia. Berara beusia. BaribΛɾΛ Ācōrēba idjira quīrā djuburiasia. Ababe idjida quīrā djuburiaē basia, ātebΛɾΛ mā sida quīrā djuburiasia wetara sopuarāmārēā. 28 Maā bērā māa idjira isabe jēda wābi quīrīā bΛa bārāba idji unubΛdade wayacusa bΛsɾidadamārēā. Māwā māra bārā carea mācua sopua baēa. 29 Idjira bio bΛsɾida edadadua dadjirā Boro Jesucritode bērā. Idjida, djabarā idji quīrāca bea sida bia wayadadua. 30 Critoba obi bΛ carea idjira berara beusia.

† 2:17 Levitico 23:18.

Bārāba jāmaaba mā carea poya odaē panada idjia beui adua osia.

3

Aba Critodra ēpēnida pana

¹ Maā awara djabarā, dadjirā Boro Jesudeba ḅasrida beadadua. Māa naāga bedeara naēna ḅadāmīna sēcaa abarida wayacusa ḅai carea. Māwā bārāra cadjiruadebemada waga baya.

² Ēberārā usa quīrāca beadebemada quīrācuitadadua ādjia obadara biē ḅa bērā. Ādjia jaradiabadaa umaquīrā cacuada wēāgōdida panada Ācōrē ēberārā beadi carea. ³ Baribara dadjirādra dji wārā wēāgopedadarā.* Dadjirābara Ācōrē Jauredeba idjia bia bedeabadaa. Idjaba Jesucritoba dadjirā carea odara bia jarabadaa. Dadjia naā djarade o pana carea Ācōrēba jipa unuida crīchadacaa. ⁴ Māa naā djarade bia oda carea māwā crīcha baida ḅamīna māwā crīchacaa. Wārāda bariduaba idjia o ḅa carea Ācōrēba jipa unuida crīcha ḅabara, idji cāyābara mābara biara māwā crīcha baida ḅa. ⁵ Mā topedadacarea ocho ewari ḅade māra cacua wēāgosidaa. Māra israelerānebema, Benjamiāneba yōnaa. Māda, mā djibarirā sida hebreorā araa. Pariseo bērā mā judiorā leyra quīrācuiara iā obadjia. ⁶ Maā ley bio ēpē bađa bērā Crito iā beara biē oi carea ēpēbadjia. Judiorā leyra jūma iā o bađa bērā ni abaaba poya jarađaca basia māra jipaē ḅada.

⁷ Baribara Critoda iā ḅa bērā ne jūma mā bia unu bađara idira bia unucaa. ⁸⁻⁹ Wārāda mā Boro Jesucrito cawaida ne jūma cāyābara biara ḅa. Māa crīcha bađara idji carea jūma igarasia. Jūma māgara nejarra quīrāca unusia Crito cawai carea idjaba idji ume bai carea. Māa crīchacaa Ācōrēba Moisea diada leydeba māra idji quīrāpita jipa ḅada. Ātebara cawa ḅa Crito iā ḅa carea Ācōrēba māra jipa unu ḅada. ¹⁰ Māa Critoda biara cawa quīrā ḅa. Idjira Ācōrē ḅadeba lrēbasia. Māra ara mā ḅadeba idji ume nība quīrā ḅa. Maā bērā idji bia mīgada quīrāca māra mīga quīrā ḅa, idjaba idji beuda quīrāca beu quīrā ḅa. ¹¹ Māwā quīrā ḅa Ācōrēba māra lrēbabi bērā.

¹² Māa jaraē ḅa māra abeda māwā ḅada. Idjaba jaraē ḅa māra abeda jipa ḅada. Baribara māwā bai carea māra nocodaa wā Jesucritoba māra mā carea edada bērā. ¹³ Djabarā, mā jaraē ḅa māra wārāda māwā ḅada baribara mā naāda o ḅa: mā naēna o bađara quīrādopeđa biara

* **3:3** Dji wārā wēāgopedadarā. Maā bedeaba jara ḅa dadjirāra Ācōrē puruda. Naēna israelerāba jūma ādji umaquīrā cacuara wēāgobadjidāa cawabidi carea ādjirāra Ācōrē puruda.

Crito quĩrãca ðai carea nocodaa wãa. ¹⁴ Idji quĩrãca ðai carea nãa, Æcõrẽba mãra mãwã ðamãrẽã Jesucritodeba trãna bẽrã.

¹⁵ Jũma dadjirã Crito bio cawa beaba maã quĩrãca crĩchadida panãa. Bãrãba quĩrã awara crĩcha panãbãrã, sãwã crĩchadida panãda Æcõrẽba ebuda cawabiya. ¹⁶ Baribãrã dadjirãba cawapedadara jũma ãjã odida panãa.

¹⁷ Djabarã, mã quĩrãca beadadua. Bãrã tãena nĩbasidade daiba unubisidaa sãwã beadida panãda. Djabarã mãwã beada ëpẽ pananadua. ¹⁸ Mãa naãda ðarima zocãrã bãrãa jarasia idjaba jã ðãba wayacusa jaraya: zocãrã ëberãrãba ãdjia o panãneba unubibadaa Crito crude beudadebema bedeara quĩrãnacada. ¹⁹ Maã bẽrã beubadade Æcõrẽba ãdjirãra jũma biẽ ðãya. Ædji cacuaba quĩrã ðãdrã ãdji ãcõrẽa.† Mãã pera o panãnebemada bia bedeadadaa. Ababe naã ëjũãnebemada crĩchabadaa. ²⁰ Baribãrã dadjirãra bajãnebemaa. Dadjirã Ædrã Edabarira mamaãba zeida jãã panãa. Idjira dadjirã Boro Jesucrito. ²¹ Idji zebãrãde dadjirã cacua beuida ðãra quĩrã awara oya. Maãne idji cacua quĩrãca bio biya ðeya. Idji ðããdeba mãwã oya. Maã ðããdeba idjia ne jũmada poyaya.

4

¹ Maã carea mã djabarã, mãa jarada quĩrãca dadjirã Boro Jesucritora bio ãjã pananadua. Mãa bãrãra bio quĩrã ðãa idjaba unu quĩrã ðãa. Bãrã carea mãra bio ðãsrída ðãa. Bãrãra mã ðãsrídaa.*

Pauloba djabarãa obida

² Mãa djabawẽrã Evodiaa, djabawẽrã Sintiquea bida bedea djuburiaya ibiadamãrẽã dadjirã Boro Jesucrito ume panã bẽrã. ³ Djaba, mã ume Æcõrẽ traju obari, mãa ðãa iwidiya maã djabawẽrãrã carebamãrẽã. Ædjida, Clementeda, waabemarã sida mã ume bio trajasidaa bedea bia Critodebemada cawabidi carea. Jũma ãdjirã trãra Æcõrẽba idji zocai baidebema cartade ðã eroðãa.

⁴ Dadjirã Boro Jesucrito ume panã bẽrã ewariza ðãsrída beadadua. Mãa wayacusa jaraya: ¡ðãsrída beadadua! ⁵ Bãrãra ëberã biada jũmarãa unubidadua. Dadjirã Boro Jesucrito zeĩ ewarira caita ðãa.

⁶ Baridua carea jũmawãyã crĩcharãnadua, ãtebãrã Æcõrẽa iwidiidadua, idjãa bedea djuburiadadua, idjaba ne jũma carea bia ðãada adadua. ⁷ Maãba Æcõrẽba bãrã sora, bãrã crĩcha sida necai ðãya Jesucrito ume panã bẽrã. Maã necai ðaira ëberãrãba ãduba poya cawadaãa.

† 3:19 Ædji cacuaba quĩrã ðãdrã ãdji ãcõrẽa. Griego bedeadade nãwã ðã ðãa: "Ædji bidra ãdji ãcõrẽa." * 4:1 Bãrãra mã ðãsrídaa. Griego bedeadade nãwã ðã ðãa: "Bãrãra mã borobaria."

⁸ Mañ awara djabarã, jũma wãrãnebemada, ne jũma dadjia bia unubadadebemada, jũma jipa b̂adebemada, jũma cadjirua neñ b̂adebemada, jũmarãba quĩrĩãbadadebemada, jũma bia tr̂ b̂aga b̂adebemada, ne jũma biadebemada, ne jũma dadjia bia jarabadadebema sida cr̂cha pananadua. ⁹ M̂a jaradiadara, bãrãba m̂neba cawapedadara, m̂neba ũripedadara, unupedada sida jũma o pananadua. Mañne Ācõrẽra bãrã ume baya idjaba bãrãra necai b̂aya.

Djabarãba ne diabuepedada carea Pauloba bia b̂ada ada

¹⁰ Dadjirã Boro Jesucritodeba m̂ra bio b̂asrida b̂aa, bãrãba m̂ cr̂cha pananeba wayacusa ne diabuesida bẽrã. Mañĝara bãrãba naẽna o quĩrĩã pananamĩna poya odaẽ basía. ¹¹ M̂awã jaraẽ b̂aa m̂ra ne neñ b̂a bẽrã. M̂a cawasia sãwãb̂ara necai baida ara m̂djia erob̂aba. ¹² Ne neñ b̂ade idjaba aduba erob̂ade sãwã baida cawa b̂aa. M̂a cawasia bariduade sãwã necai baida, jãwũ b̂ade idjaba jarra b̂ade, aduba erob̂ade idjaba ne neñ b̂ade bida. ¹³ Critodeba jũma poya oya idjia m̂a ab̂ada dia b̂a bẽrã. ¹⁴ Barib̂ara m̂a bãrãba bia b̂ada aya, m̂ bia m̂ga b̂ade carebapedada bẽrã. Wãrãda bãrãba bia osidaa.

¹⁵ Djabarã Pilipodebema, bãrãba cawa panaa bedea bia Critodebemada naãrã ãjãside m̂ sãwãnada. Macedonia druadeba dewara druadaa jaradiade wãside djabarã dewara purudebemarãba m̂a ne diabuedaẽ basía. Ababe bãrãb̂ara m̂a ne diabuesidaa.† ¹⁶ M̂a Tesalonica purude b̂aside bãrãba b̂arima zocãrã ne diabuesidaa carebađi carea. ¹⁷ M̂a iwidiẽ b̂aa bãrãba ne diabuedamãrẽã, ãteb̂ara quĩrĩã b̂aa bia o panaa carea Ācõrẽba bãrãra biara carebaida. ¹⁸ Ne jũma bãrãba djaba Epaprodito ume diabuepedadara m̂a edasia. Mañ bẽrã aduba erob̂aa. Mañĝaba m̂ra bia baya. Bãrãba diabuepedadara quera tũãpa Ācõrẽa diada quĩrãca b̂aa. Mañra Ācõrẽba bia unu b̂aa. ¹⁹ Wãrãda jũma bãrãba neñ panada m̂ Ācõrẽba ne jũma erob̂adebemada Jesucritodeba diaya. ²⁰ Mañ bẽrã ewariza dadjirã Zeza Ācõrẽa bia bedeadida panaa. Bia b̂aa m̂awã baida.

Pauloba jĩrũare b̂ada

²¹ Jũma Ācõrẽ eberãrã Jesucrito ume beaa jaradadua m̂a quĩrĩã b̂ada ãdjirãra bia duananida. Djabarã m̂ ume panaa bida quĩrĩã panaa bãrãra bia duananida. ²² Jũma Ācõrẽ eberãrã namabemarãba quĩrĩã panaa bãrãra bia duananida. Djabarã Romanebema boro itea traja panaba biara m̂awã jara panaa.

²³ M̂a quĩrĩã b̂aa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba baida.‡

† 4:15 Hecho 18:5. ‡ 4:23 Griego bedeađe ab̂ara cartade nañ sida b̂a b̂aa: "Bia b̂aa m̂awã baida."

COLOSA

CARTA PAULOBA BΛDA DJABARĀ COLOSA PURUÐEBEMA ITEA

Poa 60are Paulo preso baside naļ cartada bΛsia. Carta Pilemoļ itea diabueside naļ carta sida Romaneba diabuesica bΛa. Djabarā Colosade beaba, Laodiceade bea biða ledamārēã diabuesia (4:16).

Paulora Colosadaa wāca basia (2:1). Epaproba naārã bedea bia Jesucritodebemada jarade wāsia (1:5-7). Djabarā Colosade, Laodiceade, Hierapolide bearāa jaradia babadjia (4:12-13). Maļgārã purura abari druade panasidaa.

Epapro baside λCΛΓΛba crīcha ãi beada ēpē panesidaa. λCΛΓΛba Ācōrēa bia bedeadī cāyābara bajānebema nezocarāa bia bedeadadjidaa. Dewararāba jarabadjidaa abaλba ādji leyda ēpēibλΓΛ cadjiruada oēda. Maļ carea Epaproba Pauloa jarade wāsia. Pauloba naļ cartara bΛsia djabarāba sewara ijārānamārēã idjaba Jesucritora dji dromaara bΛda cawadamārēã (1:15-23; 2:6-23). Maļ awara Pauloba naļ cartade bΛsia djabarā carebai carea jaradia basida (1:24deba aba 2:5daa). Maļare bΛsia djabarāra sāwã nībadida panλda (3:1neba aba 4:6daa). Djabarā itea jīrūare bΛdada 4:7-18de bΛa.

Naļ cartade Pauloba naārã bΛda

¹ Māra Pauloa. Ācōrēba quīrīãna bērã māra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirā djaba Timoteora mļ ume bΛa. ² Māa naļ cartara bΛbλΓΛa Ācōrē ēberārã Jesucrito ijā bea Colosa puruðebema itea. Daiba quīrīã panλa dadjirā Zeza Ācōrēba idji biadeba bārāra careba baida, necai bai sida dia baida.*

Djabarā carea Pauloba Ācōrēa iwidida

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa iwidibλdaza daiba bārã carea bia bΛada abadaa. ⁴ Daiba ūrī panλa bārāba Jesucritora ijā panλa idjaba jūma Ācōrē ēberārāra bio quīrīã panλda. ⁵⁻⁶ Bārāra māwã panλa, cawa panλ bērã Ācōrēba bārã itea nebiada bajāne waga eroβda. Maļgāra bārāba naēna ūrīsidea wārã bedea Jesucritodebemada bārāma jūēside. Maļ bedeara jūma druaza wari wāa idjaba zau bΛa bārāma zau bΛ quīrāca. Bārāba maļ bedea naārã ūrīsideade Ācōrēba idji biadeba bārāra wārāda ēdrλ edaida bio cawasidaa. Maļ ewarideba λtaa maļ bedeara bārāma bio zau bΛa. ⁷ Maļ

* 1:2 Dadjirā Zeza Ācōrēba. Griego bedeadē λCΛΓΛ cartade bΛ bΛa: "Dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biða."

bedeara djaba Epaproba bārāa cawabisia. Idjira daiba wārāda quīrīā panΛa. Dai ume abarida o bΛa. Idjira Crito nezocaa. Bārā carebai carea ne jūmane jipa obaria.† ⁸ Idjia daia jarasia bārāra Ācōrē Jauredeba wārāda dji quīrīā panΛa.

⁹ Māwā ūrīpedadeba ātaa daiba bārā carea ewariza Ācōrēa iwidi panΛa idjia obi quīrīā bΛara bārāa jūma cawabimārēā idjaba crīcha cawaada, necawaa sida idji Jauredeba jūma diamārēā. ¹⁰ Māwā bārāra poya jipa nībadia dadjirā Boroba quīrīā bΛ quīrāca idjaba ne jūmane idjia bārāra bia unuya. Wārāda bārāba ne jūma bia o panΛneba nejō bia zau bΛ quīrāca duanania idjaba Ācōrēra biara cawa wānia. ¹¹ Daiba Ācōrēa iwidi panΛa idji ΛbΛa waibΛa bΛdeba bārāra zarea bΛmārēā. Maḷba bārā bia mīga panΛra, bārā biē o panΛ sida bia droadia. ¹² Māwā bΛsrida dadjirā Zeza Ācōrēa bia bΛada adia. Bārāra jūma idji ēberārā ume bia bΛsia idjia erobΛdebemada bajāne edadamārēā. ¹³ Ācōrēba dadjirāra diauru jΛwaedabemada ēdrΛ edapeda bΛsia idji Warra quīrīā bΛba pe erobamārēā. ¹⁴ Idji Warradeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēdrΛ edasia.‡ Dadjirāba cadjirua opedadara jūma quīrādoasia.

Critora ne jūma cāyābara dji dromaara bΛa

¹⁵ Dadjia ununaca Ācōrēra Jesucritodeba unubadaa. Idjidra Ācōrē Warra iwina bērā ne jūma Ācōrēba oda Boroa.

¹⁶ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Bajāne beada, naḷ ējūāne beada, dadjia unubadada, dadjia ununaca sida jūma osia.

Jūma ununaca bororāda, dji dromarāda, dji ΛbΛa bea sida osia.

Ācōrēba ne jūmada Critodeba osia idjaba Crito itea osia.

¹⁷ Ne jūma oi naēna Critoda bΛsia. Ne jūmada idjideba beaa.

¹⁸ Critora idji ēberārā boroa. Idjideba ādjirāra beaa. Idjida ewariza zocai bai carea naārā ḷrēbasia. Maḷ bērā ne jūma cāyābara dji dromaara bΛa.

¹⁹ Ācōrēba quīrīāsia Critora ara idji quīrāca baida.

²⁰ Idjaba quīrīāsia Critodeba ne jūma bajānebemada, naḷ ējūānebema sida idji ume bia beadamārēā.

Maḷ bērā Crito crude oa erozadadeba idji ume necai bΛsia.

²¹ Cadjirua o panΛneba bārāda naēna Ācōrēnebemada jīga beasia idjaba biē crīcha panΛneba Ācōrē ume dji quīrūda beasia. ²² BaribΛrΛ Crito beudadeba Ācōrēba bārāra idji ume bia bΛsia idji quīrāpita cadjirua neē, biē jaradi neē beadamārēā. ²³ Maḷ bērā Crito bio ijā panΛneba zarea

† **1:7** Bārā carebai carea. Griego bedeađe ḷcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Dai carebai carea.” ‡ **1:14** ĒdrΛ edasia. Griego bedeađe ḷcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “ĒdrΛ edasia idji oadeba.”

beadida pan Λ . Bedea bia Critodebema bārāba ūrīpedadara igaradiē pan Λ , āteb Λ Γ Λ Ācōrēba diai jaradada jā pananida pan Λ . Ma Λ bedea biara jūma na Λ ējūāne jaradia pan Λ . Ara ma Λ bedeada māa bida jaradia b Λ .

Pauloba djabarā carebai carea jaradia bada

²⁴ Idira māa bārā carebai carea bia mīga b Λ mīna b Λ srida b Λ . Idjaba Crito carea waḍibida wetara bia mīgaida b Λ bērā bia mīga nībaya jūma idji ēberārā carebai carea. ²⁵ Ācōrēba māra idji ēberārā nezocada b Λ sia. Ma Λ bērā idji bedeara jūma daucha bārāa jaradia b Λ . ²⁶ Ma Λ bedeara drōā naēnabema ewaride Ācōrēba cawabiē b Λ sia, barib Λ Γ Λ idira idji ēberārāa cawabisia. ²⁷ Ma Λ bedea bia quiru cawabiē badara idjiderā dji judiorāēa bida cawabisia. Ma Λ cawabiē badara na Λ g Λ : Critora bārā sode b Λ . Idjideba cawa pan Λ idji bia quirudebemada edadida.

²⁸ Jūma crīcha cawaadeba daiba Critodebemada jūmarāa jaradia pan Λ jipa nībadamārēā. Māwā daiba jūmarāda Critodeba ne jūmane jipa pan Λ da Ācōrēa unubidia. ²⁹ Ma Λ carea māra ānāūē traja b Λ Critoba idji Λ b Λ waib Λ dia b Λ deba.

2

¹ Māa quīrīā b Λ bārāba na Λ da cawadida: māra bio traja b Λ bārā Colosadebemarāda, djabarā Laodicea purudebemada, jūma djabarā m Λ ununaca sida carebai carea. ² Māa quīrīā b Λ jūmarāda sodeba zarea beadida, quīrīāneba ābaa bia duananida, idjaba wārā crīcha cawaa eropan Λ neba bia duananida. Māwāb Λ Γ Λ Ācōrēba naēna cawabiē badara cawadia. Ma Λ ra Critoa. ³ Idjiab Λ Γ Λ Ācōrē necawaada, crīcha cawaa sida poya diaya. Ma Λ necawaara, crīcha cawaa sida bio bia pan Λ . ⁴ Jūma ma Λ g Λ ra māa jara b Λ ni aba Λ ba sewa jaradia pan Λ neba bārāra cūrūgarānamārēā. ⁵ Māra bārā ume b Λ ēmīna crīchadeba bārā ume b Λ . Māa cawa b Λ bārāra ābaa bia duan Λ da idjaba Critora bio ījā pan Λ da. Ma Λ carea b Λ srida b Λ .

Zocai bai djiwidi Critodeba eropan Λ

⁶ Bārāba dadjirā Boro Jesucritora ījāpedada bērā idjideba nībadadua. ⁷ Idjideba zarea pananadua bio carra jida pan Λ quīrāca, de b Λ ubawa b Λ quīrāca. Idjira bio ījā pananadua djabarāba jaradiapedada quīrāca. Ma Λ awara ewariza Ācōrēa bia b Λ ada adadua.

⁸ Quīrācuita beadadua ni aba Λ ba bārāra cūrūgarānamārēā dadji carebaca wārāē crīchadeba. Jūma ma Λ g Λ ra drōā naēnabema crīchaa, na Λ ējūānebema crīchaa. Bedea Critodebemaēa. ⁹ Critora na Λ djarade b Λ simīna wārāda

Ācōrē basía. ¹⁰ Bārāra Crito ēberārā bērā idjideba ne jūmada eropanā Ācōrē ume bia beadi carea. Idjidra jūma dadjia ununaca dji droma bea Boroa. ¹¹ Bārāra idji ēberārā bērā cacua wēāgopedada quīrāca panā. Baribara maāgara jawaba odaēa. Ātebāra jara bāa bārāra naā djaraba cadjirua o quīrā bādebemada ēdrasidada. Maāga cacua wēāgodara Critobara osia. ¹² Ācōrēba idji abādeba Critora ārēbabisia. Bārāba Ācōrēra māwā abāa bāda ijāpedada bērā borocuesidade unubisidaa Crito ume jousidada idjaba Ācōrēba bārāra idji ume ārēbabisida.

¹³⁻¹⁴ Naēna cadjirua o pananeba bārāra beu beasia. Maāne naā djaraba cadjirua o quīrā bāra ēpēbadjidaa.* Baribara Ācōrēba bārāra Crito ume zocai basia. Wārāda cadjirua o panā carea dadjirāba Ācōrēa ne diai bara panasidaa. Ācōrē leyde bā bāa dadjirāra beudida panāda. Baribara Crito crude beuside Ācōrēba maā diai bara pananara jūma jōbisia. Jūma dadjia cadjirua opedadara idjia quīrādoasia. ¹⁵ Crito crude beuside Ācōrēba jūma dadjia ununaca dji droma beara poyasia. Māwā poyadara idjia jūmarāa cawabisia.

¹⁶ Maā bērā bārāba cobada carea, dobada carea bida ēberārāba biē jaradibara, ādji bedeara ijārānada. Bārāba ewari droma wagadaca carea, jedeco djiwidi wagadaca carea, ānāūbada ewari wagadaca carea bida ādjirāba biē jaradibara, ijārānada. ¹⁷ Jūma maāgāba Ācōrēba oidebemada jarijaria unubi basia. Baribara Ācōrēba oi jaradara Critodeba jūma osia.

¹⁸ Maā carea abāba bārāba nebiada bajāne edadaēana adibara, ijārānada.† Māwā bedeadadara djārā cāyābara edaara bea quīrāca nībabadamīna dji dromarāda crīchabadaa. Ādjirāba bajānebema nezocarāa bia bedeadada. Cāimocara quīrāca unupedadada biara jaradiabadaa. Baribara ara ādji crīchadeba māwā jaradiabadaa idjaba māwā crīcha pananeba djārā cāyābara biara beada crīchabadaa. ¹⁹ Ādjirāra dadjirā Boro Crito ume panāēa. Baribara Crito ēberārāba idjideba ne jūmada eropanā idji ume ābaa bia panani carea. Idjideba dadjirāra waribadaa Ācōrēba waribi bā quīrāca.

²⁰ Bārāra Crito ume ābaa beusida bērā naā ējūānebema crīchara ēpēniē panā. Maāda cārē cārēā wadibida maā crīchara ēpē panā naā ējūānebemarāba ēpēbada quīrāca? ²¹ Nāwā jarabadaa: “Jāāgara tārānada, jari bāra corānada, jidarānada.” ²² Jūma maāra naā ējūānebema crīchaa. Maā

* **2:13-14** Naā djaraba cadjirua o quīrā bāra ēpēbadjidaa. Griego bedeadē bā bāa: “Cacua wēāgoē pananeba.” † **2:18** Bārāba nebiada bajāne edadaēana adibara. Griego bedeadē maāba idjaba jara bāa: “Abāba bārāda dji biaēana adibara.”

crīcha beara ēpēniē pan_ΛΛ jūma dadjia copedadara, dopedada sīda jōbari bērā. ²³ Wārāda ma_Λ crīcha ēpē beara ne cawa beaca beaa. Ādjia jarabadaa ara dadjiduba ne obi pan_Λneba Ācōrēra poya bia ēpēnida, djārā cāyābara edaara nībadida pan_Λda, idjaba ara daduba puadeba bia mīga beadida pan_Λda. Barib_ΛΓ_Λ jūma ma_Λg_Λba dadji cacuaba cadjirua o quīrīā b_Λra jōbicaa.

3

Bajānebemada j_ΛΛ_Λdida pan_ΛΛ

¹ Bārāra Crito ume ārēbapedada bērā bajānebemada j_ΛΓ_Λ pananadua. Mama Critora Ācōrē j_Λw_Λ araare chūm_ΛΛ. ² Bajānebemada crīcha pananadua. Na_Λ ējūānebemada crīcharānadua. ³ Bārāra Crito ume beupedada bērā idji ume zocai pan_ΛΛ. Ma_Λ zocai baidebemada ēberārāba cawadācaa. Barib_ΛΓ_Λ Critora Ācōrē ume zocai b_Λ bērā, bārā sīda Ācōrē ume zocai pan_ΛΛ. ⁴ Bārāba Critodeba zocai baira eropan_ΛΛ.* Ara idjida waya unubib_ΛΓ_Λde bārāra idji ume panania. Ma_Λne idji quīrāca quīrāwārēā panania.

Critodeba dadjirā djiwidida panena

⁵ Ma_Λ bērā jūma na_Λ ējūānebema crīcha bārā sode b_Λra igaradadua. Au_Λda nībarānadua, mīā perada orānadua, bārā cacuaba cadjirua o awua b_Λra orānadua, crīcha cadjiruara ēpērānadua, idjaba ne awua bearānadua. Ne awua b_Λba Ācōrē cāyābara ma_Λda biara ēpēbari bērā j_Λwaba oda ācōrē ēpē b_Λ quīrāca b_ΛΛ. ⁶ Jūma ma_Λ cadjirua carea Ācōrēba idji ijāē beara cawa oya.† ⁷ Bārā sīda naēna māwā nībabadjidaa. ⁸ Jā_Λbe bārā sodeba quīrūbadara, quēguea bedeabadara, djārā biē obadara, djārā biē jarabadara, bede cadjirua jarabada sīda jūma igaradadua.

⁹ Djārāa sewa orānadua. Bārāra naēna cadjiruade pananada ēdrasīdaa. Bārāba cadjirua obadapedadara idu b_Λsīdaa. ¹⁰ Wua djiwidī j_Λb_Λda quīrāca bārāra djiwidīda panesīdaa. Ācōrēba māwā osia. Ma_Λ awara bārāra biara o wāa idji quīrāca beadamārēā idjaba idjida biara cawadamārēā. ¹¹ Ācōrēba māwā oda bērā idji quīrāpita griegora judio ume abaria. Cacia wēāgo beara cacua wēāgoē bea ume abaria. Drua āibemada, ne adua b_Λ ēberāda, nezocada, nezocāē sīda abaria. Critoda dji biara b_ΛΛ. Idjira jūmarā sode b_ΛΛ.

¹² Ācōrēba bārāra quīrāneba edasia idji itea bia beadamārēā. Ma_Λ bērā djārāra quīrā djoburia beadadua. Ēberā biada

* **3:4** Bārāba. Griego bedeade _ΛCA_ΓΛ cartade b_Λ b_Λa: “Dadjirāba.” † **3:6** Idji ijāē beara. Griego bedeade _ΛCA_ΓΛ cartade ma_Λra neēa.

beadadua. Bārāra djārā cāyābara biara beada crīcharānadua. Jūmarā ume crīcha biadeba beadadua. Ne jūmane droadadua. ¹³ Jūmarā ume droa cawa beadadua. Aba Λ ba biē osira ma $\bar{\Lambda}$ biē odara quīrādoadadua. Bārāba biē opeadara dadjirā Boroba quīrādoada quīrāca bārā bida quīrādoadadua. ¹⁴ Ma $\bar{\Lambda}$ awara biara jūmarā ume dji quīrīā duananadua. Māwā bārāra jūmarā ume ābaa bia duania. ¹⁵ Bārāra cacua aba Λ quīrāca pan Λ bērā Ācōrēba bārāra trāsia ābaa necai duananamārēā. Critoba necai baira bārā sode dia Λ a.† Ma $\bar{\Lambda}$ ba cawabiya cārēda odida pan Λ da. Ma $\bar{\Lambda}$ neba beadadua. Idjaba Ācōrēa bia Λ ada adadua.

¹⁶ Bedea Critodebemara bārā sode erobeadadua. Jūma Ācōrē necawaadeba dji jaradiadadua idjaba dji carebadadua biara ijāni carea. Ācōrē Bedeade Λ trāābida, djabarāba trāābadada, Ācōrē Jaureba trāābi Λ sida Ācōrēa trāānadua. Sodeba bia jara pan Λ neba trāānadua. ¹⁷ Bārā bedeadadade, ne obadade bida jūma odadua dadjirā Boro Jesuba quīrīā Λ quīrāca. Idjideba dadjirā Zeza Ācōrēa bia Λ ada adadua.

Djabarā ādji ēberārā ume sāwā beadida pan Λ

¹⁸ Wērā quima bara bea, bārā quimaba jara Λ ra ijā odadua. Dadjirā Boro Jesu ume pan Λ bērā māwā odida pan Λ a. ¹⁹ Umaquīrā quima bara bea, bārā quimada quīrīānadua. Ādjirā ume quīrū bearānadua.

²⁰ Warrarā, bārā djibarirā bedeara ne jūmane ijānadua. Ācōrēba ma $\bar{\Lambda}$ ra bia unu Λ a. ²¹ Zesarā, bārā warrarāra quīrūbirānadua so ārīrānamārēā.

²² Nezocarā, bārā boro na $\bar{\Lambda}$ ējūānebemaba obib Λ ra jūma ijā odadua. Ababe idjia a $\bar{\Lambda}$ Λ ade idji ume bia beadi carea orānadua. Āteb Λ ra Ācōrēra waya pan Λ bērā biadeba jūma odadua. ²³⁻²⁴ Jūma bārāba o pan Λ ra zoqueadeba odadua dadjirā Boro itea o pan Λ quīrāca. Ababe ēberārāba bia unamārēā orānadua. Bārāra dadjirā Boro Crito nezocarā. Bārāba cawa pan Λ a idji itea bia o pan Λ bari idjia bārā ne diaida. ²⁵ Barib Λ ra dji biē o Λ ra Ācōrēba cawa oya. Ācōrēba jūmarāda aride cawa obaria.

4

¹ Nezoca bororā, bārā nezocarā ume jipa odadua. Bārā bida Boroda bajāne eropan Λ da cawa pan Λ a.

² Ewariza Ācōrēa iwidi pananadua. Iwidib Λ dade dau Λ Λ a beadadua idjaba bia Λ ada adadua. ³ Dai carea iwidiadadua Ācōrēba eda wābadara ewab Λ ra quīrāca idu Critodebema

† 3:15 Critoba. Griego bedeadē $\bar{\Lambda}$ $\bar{\Lambda}$ $\bar{\Lambda}$ cartade $\bar{\Lambda}$ $\bar{\Lambda}$ a: “Ācōrēba.”

naēna cawabiē b̄adada jaradiabimārēā. Maļ jaradia b̄a carea m̄ra preso b̄a. ⁴ Iwididadua m̄a ebuḁa jaradiai carea m̄a oida b̄a quĩrāca.

⁵ Crito iĵāē b̄ea t̄ēna cr̄icha cawaaḁeba n̄badadua. Ewariza jaradadua idjidebemada ādjirāa cawabidi carea. ⁶ Bedea biḁeba bedeadadua jūmarāba bia ūr̄namārēā. Māwā Critodebema iwidib̄adade b̄rāba cawa b̄eadia s̄awā panunida panada.

Pauloba naļ cartade j̄r̄ūare b̄ada

⁷⁻⁸ M̄a quĩrīā b̄a djaba Tiqicoda b̄rāmaa diabueb̄ara m̄nebemada cawadāmārēā idjaba sobiadāmārēā. Idjia m̄ ume ābaa Ācōrē trajura ne jūmane bia o b̄a. Idjia daidebemada b̄rāa jūma cawabiya. ⁹ Jāmabema djaba Onesimoda djaba Tiqico ume diabueb̄ara. Idjia ne jūmane jipa o b̄a idjaba daiba idjira quĩrīā panāa. Tiqicoba, Onesimo biḁa b̄rāa n̄b̄aradia jūma nama s̄awā nūmada.

¹⁰ Djaba Aristarcoda m̄ ume ābaa preso b̄a. Idjia quĩrīā b̄a b̄rāra bia duananida. Bernabe djabawarra Marcoba quĩrīā b̄a b̄rāra bia duananida. Idjidebemada m̄a naēna cartade b̄asia. Idjira b̄rāmaa w̄ib̄ara, bia edadadua. ¹¹ Idjaba djaba Jesu, Justo abadaba quĩrīā b̄a b̄rāra bia duananida. Djabarā judiorānebema maļ ūbeabe panaba nama m̄ careba jaradia panāa ēberārāba Ācōrēra ādjirā Boroda b̄adāmārēā. Maļ djabarāneba m̄ra sobia babaria. ¹² Jesucrito nezoca jāmabema Epaproba quĩrīā b̄a b̄rāra bia duananida. Idjia ewariza Ācōrēa iwiḁi babaria b̄rāra ne jūmane zarea b̄eadāmārēā, bio iĵā pananamārēā, idjaba jūma Ācōrēba obi quĩrīā b̄ada cawadapeda iĵā odāmārēā. ¹³ M̄a jaraya: djaba Epaproda w̄rāda traja b̄a b̄rāra, jūma djabarā Laodicea purudebemara, Hierapoli purudebema siḁa carebai carea. ¹⁴ Djaba n̄ārā diabarī Lucaba quĩrīā b̄a b̄rāra bia duananida. Idjira daiba quĩrīā panāa. Djaba Demā biḁa quĩrīā b̄a b̄rāra bia duananida.

¹⁵ Dadjirā djabarā Laodicea purudebemarāa jaradadua m̄a quĩrīā b̄ada ādjirāra bia duananida. Dadjirā djabawērā Ninpaa, jūmarā djabarā idji dede ābaa dji jarabadarāa biḁa jaradadua m̄a quĩrīā b̄ada ādjirāra bia duananida.

¹⁶ B̄rāba naļ carta ac̄apedadacarea djabarā Laodicea purudebemarāa biḁa ac̄abidadua. B̄rā biḁa carta m̄a ādjirāa diabuedara ac̄adadua. ¹⁷ Djaba Arquipoa jaradadua: “Dadji Boroba obi b̄ara jūma quĩrācuita o b̄adua.”

¹⁸ M̄ra Paulo. Ara m̄dji j̄waba b̄ab̄ara m̄a quĩrīā b̄ada b̄rāra bia duananida. M̄ preso b̄a carea Ācōrēa iwiḁi

pananadua. Mãa qũĩrĩã ðΛa Ãcõrẽba idji biadeba bãrãra
careba ðaida.

1 TESALONICA

NABEMA CARTA PAULOBA BΛDA

DJABARĀ TESALONICA PURUDEBEMA

ITEA

Paulo naãrã Tesalonica puruđaa wānanebemada b́l b́a Hecho 17:1-10de. Tesalonicadeba Bereadaa wāsia. Mama b́a Atena puruđaa wāsia. Mama b́ade Timoteora jēda Tesalonicadaa diabuesia. Maãne Paulora Corintodaa wāsia. Tesalonicadeba Timoteora Silvano ume Paulomaa wāsidaa. Djabarã Tesalonicadebemada nēb_Λpedada bēřã Pauloaba nabema carta djabarã Tesalonicadebema itea b́asia. Poa 51ne Corintodeba diabuesia.

Maã nabema cartade Pauloaba djabarã carea Ācōrēa bia b́ada asia (1:1-10). Maãare quĩrānebabisia ādjirã tāēna bia nĩbadadebemada (2:1-16). Maãare b́asia ādjirãda crĩcha b́ bēřã ac_đe wā quĩrã b́ada (2:17đeba aba 3:5đaa). Maãare b́asia Timoteoba ādjirã bia jaradadebemada (3:6-13). Maãare b́asia sãwã djabarãra nĩbadida pan_đada (4:1-12). Maãare b́asia Crito zeidebemada (4:13đeba aba 5:11đaa). Pauloaba djabarã itea jĩrũare b́adada 5:12-28de b́a.

Naã cartade Pauloaba naãrã b́ada

¹ M̃ra Pauloaba. Naã cartara b́b_Λ_đada djabarã Tesalonica purudebemarã itea. Bãrãra dadjirã Zeza Ācōrēnea, dadjirã Boro Jesucritodea. Djaba Silvanoda, Timoteo sida m̃ ume pan_đa. Daiba quĩrã pan_đa dadjirã Zeza Ācōrēba, dadjirã Boro Jesucrito bida āđji biadeba bãrãra careba pananida, necai bai sida bãrãra dia pananida.

Djabarãba bia opedada

² Daiba ewariza Ācōrēa iwidib_đade bãrã carea bia b́ada abadaa. ³ Daiba dadjirã Zeza Ācōrē quĩrãpita ewariza quĩrãneba pan_đa bãrãba Ācōrē ĩjã pan_đaneba biada o pan_đada, quĩrãneba dji careba pan_đada, idjaba bia mĩga pan_đmĩna dadjirã Boro Jesucritoba nebia diamãrēã j_ã pan_đara quenat_đde pan_đada.

⁴ Djabarã, Ācōrēba bãrãra bio quĩrã b́a. Daiba cawa pan_đa idjia bãrãra edasida. ⁵ Daiba bedeaba bia Critodebema bãrãra jaradiasidade ara jãwã bedeadaē basia. Āteb_Λ_đ maã bedeara wãrã arada cawa pan_đ bēřã Ācōrē Jaure b́adeba bedeasidaa. Bãrãba cawa pan_đa दौरa sãwã bãrã tāēna nĩbasidada bia pananamãrēã. ⁶ Ara maã quĩrãca bãrãba ēpēsidaa. Dadjirã Boro nĩbada quĩrãca ēpēsidaa. Bãrãra bio

bia mĩga panΛmĩna Ācōrē Jaureba bΛsrida dia bΛdeba bedea Critodebemara ĩjāsidaa.* 7 Māwā jūma Crito ĩjā bea Macedonia druadebemaba, Acaya druadebema bida bārāneba unusidaa sāwā nĩbadida panΛda. 8 Ādjirā awa bārāneba dadjirā Boro bedeara ũrĩnaē basía, ātebΛrΛ druazabemaba cawasidaa bārāba Ācōrēra ĩjā panΛda. Mañ bērā ¿daiba bārānebemada cārēda jaradi? 9 ĀdjirābΛrΛ jara panΛa sāwā bārāba दौरa bia edasidada, idjaba jΛwaba oda ācōrē beara igarasidada Ācōrē wārāda zocai bΛ ĩjāni carea. 10 Ādjirāba jara panΛa sāwā bārāba Ācōrē Warra Jesu bajāneba zeida jΛā panΛda. Ara mañ Jesuda Ācōrēba ĩrēbabisia. Idjia dadjirāra Ācōrēba cawa ode zeidebemada ēdrΛ edasia.

2

Pauloba Tesalonica purude oda

1 Djabarā, bārāba cawa panΛa dai bārāma panasidade dadji quĩrĩābe pananaē basida. 2 Cawa panΛa bārāmaa wāni naēna Pilipodebemarāba दौरa biē jarasidada idjaba biē osidada.* Mañ awara bārāma jūesidade zocārāba quĩrĩānaē basía daiba jaradiadida. BaribΛrΛ Ācōrēba carebasia idji bedea biada bārāa ne wayaa neē jaradiadamārēā. 3 Daiba crĩcha biaēneba wa sewadeba bārāa jaradiadaē basía. Idjaba bārāra cūrūgadida crĩchadaē basía. 4 ĀtebΛrΛ Ācōrēba bia ununa bērā दौरa bΛsia idji bedea bia Critodebemada jaradiadamārēā. Mañ bērā daiba jaradia panΛa. Daiba jΛrΛdaē panΛa ēberārāba bia ununamārēā ātebΛrΛ quĩrĩā panΛa dadji so acΛ bΛ Ācōrēba bia unumārēā. 5 Bārāba cawa panΛa daiba bedea bia quirudeba jaradiadaē panasidada. Idjaba parata edadi carea sewadeba jaradiadaē basía. Mañra Ācōrēba cawa bΛa. 6-7 Daiba jΛrΛdaē panasidaa bārāba, dewararā bida daida bia jaradamārēā. Mañ awara दौरa Critoba diabuedarā bērā iwididida panasidaa bārāba ne diadamārēā. BaribΛrΛ iwididaē basía. ĀtebΛrΛ quĩrĩāneba daiba bārāra careba panasidaa dji papaba warra zaquerā wagabari quĩrĩāca. 8 Daiba bārāra bio quĩrĩā panΛ bērā ababe bedea bia Ācōrēnebemada bārāa jaradiadaē basía, ātebΛrΛ ne jūmaneba carebadi carea panasidaa. 9 Djabarā, bārāba cawa panΛa daiba bedea bia Ācōrēnebemada bārāa jaradia panasidade āsa diamasi bida ĩnāūnaē dewara traju sida obadjidada parata edadi carea. Quĩrĩānaē basía bārāba daia ōgo ne dia panΛneba bia mĩgadida.

* 1:6 Hecho 17:1-10. * 2:2 Hecho 16:11-40.

¹⁰ Bārāba cawa pan Λ a, Ācōrē biēa cawa β Λ a दौरा bārā dji Crito ĩjā bea tāēna biya, jipa, biē jaradi neē nībasidada. ¹¹ Ma Λ awara cawa pan Λ a zezaba idji warrarā ume obari quīrāca daiba bādji za sobiabisidada idjaba jipa nībaēdamārēā jara panasidada. ¹² Daiba jarasidāa bārāra Ācōrēba quīrīā β Λ quīrāca nībaēdamārēā. Idjia bārāra trāsia pe erobai carea idjaba idji biya quirudebemada erobeādamārēā.

¹³ Daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia β Λ ada abadaa. Bārāba Ācōrē beadeada daideba ūrīsidade ēberā crīcha quīrāca ĩjānaē basia. Āteb Λ Γ Λ ma Λ bedeara wārāda Ācōrē beadeada cawapedada bērā ĩjasidāa. Ara ma Λ bedebaba bārā dji Crito ĩjā bea crīchara biara o wāa. ¹⁴ Djabarā, bārāba ĩjā pan Λ carea ara bādji druadebemarāba biē o panasidāa Ācōrē ēberārā judiorā druade māwāna quīrāca. Mama Jesucrito ĩjā bea judiorāra dji ĩjāē beaba biē o panasidāa. ¹⁵ Dadjirā Boro Jesura, Ācōrēneba beadeabadarā sida beasidāa. Ma Λ awara दौरा āyā j Λ retasidāa. Ādjirāra Ācōrēba bia unucaa. Ādjira jūmarā ume dji quīrūa. ¹⁶ Ācōrēba ēdr Λ edamārēā daiba judiorāēa jardiā quīrīā pan Λ ne ādjirāba iduaribidāca. Māwā cadjiruara waib Λ ada o pan Λ a. Ma Λ carea Ācōrēba idji quīrūbideba ādjirāra cawa oya.

Paulo Tesalonicadebema djabarā ac Λ de wā quīrīā bada

¹⁷⁻¹⁸ Djabarā, dārāē β Λ a दौरा bārā ume pananada āyā wāpedadada. Ara nawena daiba bārāra ununaē pan Λ mīna crīchadeba bārā ume pan Λ a. Daiba wārāda bārā ac Λ de wā quīrīā panasidāa barib Λ Γ Λ diauruba mīā sē basia wārānamārēā. Māra wārāda barima zocārā bārāmaa wāi carea basia. ¹⁹ Bārā carea β Λ srida pan Λ bērā māwā pan Λ a. Ma Λ awara cawa pan Λ a dadjirā Boro Jesucrito zeb Λ Γ Λ de daiba bārāra jipa pan Λ da idjīa unubidida. Ma Λ ne idji quīrāpita bārāda dai β Λ sridāa baya.† ²⁰ Wārāda bārā carea β Λ srida pan Λ a. Bārāra dai β Λ sridāa.

3

¹⁻² Daiba waa poya droadaē bērā crīchasidāa daduba Atena purude pan Λ misa djaba Timoteoda bārāmaa wāida. Ara ma Λ da idjira diabuesidāa Crito biara ĩjā pan Λ neba zarea beādamārēā. Ācōrē nezoca Timoteoba dai ume abari beāda bia Critodebemada jaradiabaria.* ³ Ma Λ awara idjira diabuesidāa bārā bia mīga pan Λ ne jūmawāyā crīcharānamārēā. Bārāba cawa pan Λ a Crito ĩjā pan Λ carea dadjirāra bia mīgaēida

† **2:19** Bārāda dai β Λ sridāa baya. Griego beadeade nāwā β Λ β Λ a: “Bārāda dai borobaria.” Pauloba jara basia borobari j Λ β Λ quīrāca idjira djabarā carea β Λ srida baida. * **3:1-2** Ācōrē nezoca. Griego beadeade λ χ Λ Γ Λ cartade β Λ β Λ a “Ācōrē ume trajabari.”

panΛda. ⁴ Bārā ume panasidade daiba jarabadjidaa ēberārāba dadjirāra bia mīgabiēida. Bārāba cawa panΛa maλgΛara wārāda māwāsida. ⁵ Maλ carea mλa waa poya droaē bērā Timoteora bārāmaa diabuesia wadi Critora ījā panΛ cawaya. Mλa crīchasia āibērā diauruba bārāa Critora igarabisida. Māwānabara daiba bārāa Critodebema jaradiapedadara ara jāwā becasia.

⁶ BaribΛrΛ Timoteora bārāma badada daima jūēsia. Bārāba Crito ījā panΛnebemada, bārā quīrīānebema sida idjia mīā biya jarade zesia. Idjia jarasia bārāba quīrīāneba wadibida दौरa quīrīānebabadada idjaba unu quīrīā panΛda daiba bārā unu quīrīā panΛ quīrāca. ⁷ Maλba djabarā, daiba cawasidaa bārāba Jesura wadi ījā panΛda. Maλ bērā दौरa bia mīga panΛmīna sobiasidaa. ⁸ IdibΛrΛ दौरa wārāda so aduā panesidaa, cawa panΛ bērā bārāba wadibida dadjirā Borora ījā panΛda. ⁹ Bārā carea दौरa Ācōrē quīrāpita bio bΛsrīda panΛa. Jācua bΛsrīda panΛ bērā Ācōrēa bia bΛada abΛdade wadibida maλra cΛrebae bΛa. ¹⁰ Āsa, diamasi bida daiba Ācōrēa iwidibadaa bārā acΛde wāni carea. Māwā bārāba Critodebema wadi adua panΛra daiba poya jaradiadia jūma daucha ījānamārēā.

¹¹ Daiba dadjirā Zeza Ācōrēa, dadjirā Boro Jesua iwidī panΛa bārāmaa wayacusa wābidamārēā. ¹² Daiba quīrīā panΛa dadjirā Boroba bārāra careba baida jūmarā ume biara dji quīrīā beadamārēā daiba bārā bio quīrīā panΛ quīrāca. ¹³ Idjaba iwidī panΛa Critoba bārāra careba baida sodeba bio ījānamārēā. Māwā dadjirā Boro Jesura jūma idjiderā ume zebΛrΛde bārāra dadjirā Zeza Ācōrē quīrāpita biya beadīa biē jaradi neē.

4

Sāwā nībadīda panΛ Ācōrēba bia unumārēā

¹ Maλ awara djabarā, daiba bārāa jaradiasidaa sāwā Ācōrē quīrāpita nībadīda panΛda idjia bia unumārēā. Dadjirā Boro Jesudeba daiba bārāa bedeā djuburiadia ara maλ quīrāca nībadamārēā. Wārāda bārāba māwā o panΛa, baribΛrΛ biara odada.

² Dadjirā Boro Jesudeba daiba jaradiapedadada bārāba cawa panΛa. ³ Ācōrēba quīrīā bΛa bārāra idji itea bia beadīda. Maλ bērā auduada orānadua. ⁴ Bārā cacuara jipa cawa erobeadadua Ācōrē quīrāpita, ēberārā quīrāpita bida bia beadamārēā. ⁵ Naλ djaraba cadjirua o awua bΛra orānadua Ācōrē adua beaba obada quīrāca.* ⁶ MaλgΛdeba djabarāda biē

* 4:5 Bārā cacua. Griego bedede bΛ bΛa “bārā zoco.” ΛcΛrΛmaarā maλ bedebaba jara bΛa “bārā quima.”

orānadua idjaba cūrũgarānadua. Jūma maḷgara dadjirā Boroba cawa oya daiba bārāa jarapedada quĩrāca. ⁷ Ācōrēba dadjirāa edaē basia cadjiruade beadamārēā, ātebaga edasia idji itea bia beadamārēā. ⁸ Maḷ igara baba ēberāba jaradada igaraē ba, ātebaga Ācōrēba jara bada igara ba. Ara maḷ Ācōrēba idji Jaureda bārāa diasia cadjirua neē beadamārēā.

⁹ Maḷ awara bārāra sāwā djabarā ume dji quĩrānida panada māa naḷ cartade ĩcārēā bai? Ācōrēbaga bārāa maḷra jaradisia. ¹⁰ Bārāba jūma djabarā Macedonia druadebemara māwā quĩrā panaga. Baribaga djabarā, daiba bārāa bedea djuburiadia biara dji quĩrā beadamārēā. ¹¹ Idjaba jagadadua jūmarā ume necai duanani carea. Djārā nēbaga beārānadua. Bārā jawaba trajadadua daiba jarapedada quĩrāca. ¹² Māwābaga bārāba ne erobedia idjaba Jesu ĩjāē beaba bārāra bia ununia.

Jesu ume ābaa dji jagadidebema

¹³ Djabarā, daiba quĩrā panaga bārāba Jesu ĩjā bea jaidapedadadebemada cawadida. Māwā bārāra sopuadaēa Ācōrē ĩjāē bea sopuabada quĩrāca. Ādjirāra sopuabadaa dji beupedadara sāwābaga duananida cawadaē bēra. ¹⁴ Baribaga dadjirāba Jesura beu badada lrēbasida ĩjā panaga. Maḷ bēra cawa panaga Jesu ĩjā bea jaidapedadara Ācōrēba jūma lrēbabida idji ume beadamārēā.†

¹⁵ Maḷ carea dadjirā Boroba jaradara daiba bārāa jarabadaa: dadjirā Boro zebaga de dadjirā, dji wadi zocai beara dji jaidapedada na idjimaā wānaēa. ¹⁶ Bajānaa dadjirā Borora bedebagada jigua ũrīnia, bajānebema nezoca dji droma sida bedebagada ũrīnia, idjaba Ācōrē cachiru jigua sida ũrīnia. Maḷne dadjirā Borora bajāneba zeya. Idji ĩjā bea jaidapedadada naārā lrēbadia. ¹⁷ Ara maḷda dadjirā, dji zocai beara, ādjirā ume ābaa ltaā wānia dadjirā Boro ume jārārāne dji ununi carea. Maḷbe dadjirā Boro ume ewariza duanania. ¹⁸ Maḷ bedeba bārāra dji sobiabadua.

5

Dadjirā Boroba cawa oi ewari

¹ Djabarā, māa naḷ cartade baēa sāḷbe dadjirā Borora zeida. ² Bārāba bio cawa panaga dadjirā Boroba cawa oi ewarira cawaēne zeida diamasi ne drabari zebari quĩrāca. ³ Ēberārāba nāwā jara panania: “Jūma necai nūma, dauperadira neēa.” Māwā panane cawaēne ādjirā jūma ārī

† 4:14 Jesu ĩjā bea jaidapedadara Ācōrēba jūma lrēbabida idji ume beadamārēā. Griego bedeaē nāwā ba ba: “Ācōrēba Jesu ĩjā bea jaidapedadara idji ume eneya.”

ewarira zeya wērã biogoa ɓa cawaēne puabari quĩrãca. Mañe ãdjirãra ni abaada êdrãdaēa.

⁴ Baribara djabarã, bãrãra pãĩmane beaēa. Mañ bẽrã dadjirã Boroba cawa ode zebara ewaride bãrãra dauperadaēa ne drabari zebara de dauperabada quĩrãca. ⁵ Jũma bãrãra ãnaanebema, ãsabema. Dadjirãra diamasibemaēa, pãĩmanebemaēa. ⁶ Mañ bẽrã dadjirãra cãĩ beadaēa dewararã cãĩ bea quĩrãca, ãtebãra dau ɓa beadia, quĩrãcuita jipa beadia. ⁷ Cãĩ beara diamasi cãĩ beaa, beu nĩmira diamasi beu nĩa. ⁸ Baribara dadjirãra ãsabema bẽrã quĩrãcuita jipa beadida panãa. Critora ãjã pananida panãa, dji quĩrã beadida panãa, idjaba ãcõrẽba cawa oidebema êdrãdira jã pananida panãa. Mãwã ara dadjida cadjiruadebemada jũãtrã beadia sordaoba idji jãare ne zareaba jũãtrãbari quĩrãca, idji boro sida ne zareaba jũãtrãbari quĩrãca. ⁹ ãcõrẽba dadjirãra trãẽ basia cawa oi carea, ãtebãra trãsia dadjirã Boro Jesucritoēba êdrãdamãrẽã. ¹⁰ Idjira dadjirã carea beusia. Mañ bẽrã dadjirãda zocai beadibãra wa beudibãra, idji zebara de idji ume ãbaa zocai panania. ¹¹ Mañ carea dji sobiabilidadua. Idjaba dji carebadua biara ãjãni carea bãrãba o panã quĩrãca.

Pauloba djabarãa jĩũare jaradiada

¹² Mañ awara djabarã, daiba beēa djuburiadia djabarã bãrã tãēna ãcõrẽ traju o panãda bio wayadamãrẽã. ãdjirãra dadjirã Boro Jesucritoēba bãrã bororãa. Bãrãra sãwã nĩbadida panãda jaradiabadaa. ¹³ ãdjidebemada bia crĩchadua. ãdjia o panã carea bio quĩrãnadua. Jũmarã ume bia duananadua.

¹⁴ Djabarã, daiba jaradia bãrã tãēna djuburia beara quẽãnamãrẽã. Sode ɓsridaē beara sobiabilidadua. Sode ɓbaē beara carebadua. Jũmarã ume droadua. ¹⁵ jũĩnada! Abãba bãrãda biē osira idjida abarica biē orãnadua. ãtebãra ewariza bãdjiza biadrã oadua. Jũmarã ume bia oadua.

¹⁶ Ne jũmane ɓsrida beadua. ¹⁷ ãnãũnaē ãcõrẽa iwidi pananadua. ¹⁸ Ne jũma carea ãcõrẽa bia ɓada adua. Mañdrã ãcõrẽba quĩrã ɓa, bãrãra Jesucrito ãjã bea bẽrã.

¹⁹ ãcõrẽ Jaureba o ɓara idu obi ama bearãnadua.* ²⁰ ãcõrẽneba bedeabariba jara ɓara igararãnadua. ²¹ Jũma mañra quĩrãcuita ãrãnadua, mañbe ababe dji wãrãdrã ãjãnadua. ²² Ni mañrã biãda cadjiruara orãnadua.

²³ Mãa quĩrã ɓa dadji necai ɓai diabari ãcõrẽba bãrãra biara o wãida ne jũmane idji itea bia beadamãrẽã. Mãa quĩrã

* 5:19 Griego beedeade mañ versículoda nãwã ɓa ɓa: “ãcõrẽ Jaure uruada quiarãnadua.”

ḅΛα Ḃcōrēba bārã jaureda, bārã crīchada, bārã cacua sida jūma wagaida. Māwã dadjirã Boro Jesucrito zebΛrΛde bārãra ni maārĩ bida biē jaradi neē beadia. ²⁴ Bārã Trĭnara bedea aba ḅΛ bērã jūma maḷgΛra oya.

Pauloba jīrũare ḅΛda

²⁵ Djabarã, dai carea Ḃcōrēa iwididada.

²⁶ Wārã quĩrĩãneba jūma djabarãa nāwã jaradaua: daiba quĩrĩã panΛa bārãra bia duananida.†

²⁷ Mĭa dadjirã Borodeba jaraya: naḷ cartara jūma djabarã quĩrãpita ledada.

²⁸ Mĭa quĩrĩã ḅΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biaḁeba bārãra careba ḁaida.

† **5:26** Wārã quĩrĩãneba. Griego bedeaḁe ḅΛ ḅΛa: "Isō bia quirudeba."

2 TESALONICA

UMÉBEMA CARTA PAULOBA ΒΛΘΑ DJABARĀ TESALONICA PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta βλαδacarea Pauloeba ūrīsica βλα djabarāra bia mīga panλda, sewa jaradiabadarāda ādji tāēna zesidada, idjaba λCARλ djabarāra coaida beada. Maλ carea umébema cartara βλsia. Djabarā carea Ācōrēa bia βλαda apeða iwidiisia ādjia biara ĭjānamārēā (1:1-12; 2:13-17). Maλ awara Ācōrēba cawa oi ewaridebemada ebudaara βλsia λCARλba sewadeba jaradia pananada ĭjārānamārēā (2:1-12). Maλare βλsia ādjirāba Ācōrēa iwidi pananida panλda idjaba dji coaida beara trajadida panλda (3:1-15). Idjia djabarā itea jīrūare βλδada 3:16-18de βλα.

Pauloba naλ cartade naārā βλαda

¹ Māra Paulo. Naλ cartara βλβARλA djabarā Tesalonica puruðebema itea. Bārāra dadjirā Zeza Ācōrēnea, dadjirā Boro Jesucritoða. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mλ ume panλa.

² Daiba quīrīā panλa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida, necai bai sida bārāra dia pananida.

Ācōrēba idji bedea ĭjānaca cawa oidebema

³ Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia βλαda abadaa. Daiba māwā obadara bia βλα. Bārāba ewariza Critora biara ĭjā panλa idjaba biara dji quīrīā panλa.

⁴ Maλ carea daiba Ācōrē ēberārā duanλza bārānebemada βλsrida nēβARλbadaa. Jarabadaa ēberārāba biē odi carea ēpē panλmīna bārāba Critora wadi ĭjā panλda idjaba bia mīga panλmīna jūma droa panλda. ⁵ Maλba cawabi βλα Ācōrēba jipa cawa obarida. Idjia bārāra bia unu βλα pe erobai carea. Maλ carea ara nawena bia mīga panλa.

⁶ Ācōrēba jipa cawa obaria. Bārā bia mīgabi panλara idjia bia mīgabiya. ⁷⁻⁸ BaribARλ bārā, dji bia mīga beara λnāūbiya dai λnāūbi quīrīaca. MaλgARA māwāya dadjirā Boro Jesura idji nezocarā mēsra bea ume urua eradra nūmANE bajāneba zebARλde. Maλne jūma Ācōrē ĭjāē beada, bedea bia dadjirā Boro Jesuðebema ĭjānacada cawa oya. ⁹ Ādjirāra tλβλ uruade ewariza bia mīgabiya. Dadjirā Boro quīrāpitabemada, idji λβλα dromanebema sida tλmλ beadia. ¹⁰ Maλ ewaride idjiderāba idjia bia beheadia. Ādjirā ume bia oda carea jūma idji ĭjā beaba

idjira bio bia ununia. Daiba idjidebema jaradiapedadara bārāba ijāpedada bērā bārā sida mañ ēberārānebema.

¹¹ Mañ carea daiba ewariza dadjirā Ācōrēa iwidibadaa bārāda bia unumārēā. Idjia bārāra mañ carea trāsia. Daiba iwidī panΛa Ācōrēba idji ΛbΛadeba bārāra ne jūmane carebamārēā. Māwā idji ijā panΛneba bia o quĩrĩa panΛra bārāba jūma odia. ¹² Māwāra bārāneba jūmarāba dadjirā Boro Jesucitora bia jaradia idjaba idjideba bārāda bia jaradia. Dadjirā Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba careba panΛ bērā māwā bia jaradia.

2

Cadjiruadebema ēberā zeida bΛ

¹⁻² Mañ awara djabarā, daiba bārāa bedea djuburiadia dadjirā Boro Jesucrito zeidebemada idjaba dadjirā idji ume ābaa dji jΛredidebemada āi crīcharānamārēā. AbaΛba dadjirā Boroba cawa oi ewarira jūēsiaada aibΛΓΛ, dauperarānada. Bariduaba Ācōrēneba bedea bΛ quĩrāca māwā jaraibΛΓΛ, wa māwā jaradiaibΛΓΛ, wa daiba cartade māwā bΛsidaada aibΛΓΛ, ijārānada. ³ Ni maārī bida abaΛa idu cūrūgabirānada. Dadjirā Boroba cawa oi ewari ze naēna zocārā ēberārāba Ācōrēa igaradia. Mañne cadjiruadebema ēberāda odjaya. Mañ ēberāra Ācōrēba tΛbΛ uruade batabueya. ⁴ Idjia Ācōrēa idjaba ne jūma ēberārāba ācōrē abada sida quĩrĩāca baya. Idjida jūma maļgΛ cāyābara dji dromaara bΛada aya. Mañ bērā Ācōrē de dromane chūmepeda jaraya idjidrΛ Ācōrēda.

⁵ Bārāma baside mΛa ĵmaļgΛra jaraē basica? ĵQuĩrānebadaēca? ⁶ Mañ bērā cawa panΛa cārēba mañ ēberāra idu odjabiē bΛda. BaribΛΓΛ idji ewari jūēbΛΓΛde odjaya. ⁷ Nawena cadjiruara mērā o nīnaa, baribΛΓΛ dji iduaribiē bΛba mañ cadjiruadebema ēberāra idu odjabiē bΛa. Māwā baya aba Ācōrēba dji iduaribiē bΛra āyā edebΛΓΛdaa. ⁸ MañbebΛΓΛ cadjiruadebema ēberāra odjaya. BaribΛΓΛ dadjirā Boro Jesu quĩrāwārēā dorrodorroa zebΛΓΛde ara bedebΛΓΛba mañ ēberāra beaya.

⁹ Cadjiruadebema ēberāra diauruba zebiya. Diauru ΛbΛaba ne ununacada quĩrātanoa ocuaya ēberārāba Ācōrēba māwā o bΛda crīchadamārēā. ¹⁰ Ne quĩrātanoa cadjirua o bΛdeba ēberārā tΛbΛ uruade bia mīgadida panΛra cūrūgaya. Ādjirāba wārā bededa quĩrīānaca bērā Ācōrēba ēdrΛ edaēa. ¹¹ ĀtebΛΓΛ idu sewada ijābiya. Māwā ara ādjiduba bio cūrūga beadia. ¹² Mañ ēberārā wārā bedea ijāē beaba cadjiruada bΛsridaa obada bērā Ācōrēba biē bΛya.

Ācōrēba idji ījā bea ēdra edada

¹³ Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia bΛada abadaa. Dadjirā Boroba bārāra quīrīā bΛa. Idjia bārāra ēdra edai carea naēnaeda edasia. Bārāba idji wārā bedea ījā panΛ bērā idjaba idji Jaureba bārāra idji itea bia bΛda bērā ēdra edaya. ¹⁴ Daiba bedea bia Critodebema jaradia panΛneba Ācōrēba bārāra trΛsia dadjirā Boro Jesucrito bia quirudebemada edadamārēā. ¹⁵ Maļ bērā djabarā, zarea beadadua. Daiba jaradiapedadara, cartade bΛpedada sida quīrādoarānada.

¹⁶⁻¹⁷ Ācōrēba dadjirāra quīrīāsia. Idji biadeba sobiabicua-sia ewariza māwā beadamārēā. Idjaba cawabisia wārāda idjideba nebiada edadida. Daiba quīrīā panΛa dadjirā Boro Jesucritoba, dadjirā Zeza Ācōrē bida bārāra sobiabidida idjaba zarea bΛdida. Māwā bārāba bedea panΛra, o panΛ sida jūma bia baya.

3

Djabarāba Ācōrēa iwīdidamārēā Pauloba jarada

¹ Maļ awara djabarā, dai carea Ācōrēa iwīdidadua dadjirā Boro bedeara druaza isabe jūēmārēā idjaba ēberārāba maļnebemada bia jaradamārēā bārā tāēna māwāna quīrāca. ² Ācōrēa iwīdidadua दौरā ēberā cadjiruarāba biē o quīrīā panΛnebemada wagamārēā. Ācōrē ījā quīrīāē beada baraa. ³ BaribΛra dadjirā Borora bedea aba bΛa. Idjia bārāra careba baya zarea beadamārēā idjaba cadjiruadebemada waga baya. ⁴ Dadjirā Borodeba cawa panΛa daiba jaradiapedadara bārāba wārāda o panΛda idjaba o pananida. ⁵ Quīrīā panΛa dadjirā Boro Ācōrēba cawabida bārāra bio quīrīā bΛda. Idjaba quīrīā panΛa idjia carebaida Critoba droada quīrāca droadamārēā.

Coa neļ trajadida panΛ

⁶ Djabarā, dadjirā Boro Jesucrito trΛneba daiba bārāa jaradia djabarā coaida bea ume ābaa bearānamārēā. Daiba jaradiapedada quīrāca odacaa. ⁷ Bārāba cawa panΛa dai nībapedada quīrāca bārāra nībadida panΛda. Bārā tāēna panasidade दौरā bari pananaca basía. ⁸ Daiba bārāneda bari coāē basía, ātebΛra āsa, diamasi bida ānāūnaē dewara traju sida o panasidaa bārāba daia ōgo ne diarānamārēā. ⁹ Wārāda bārāba carebadamārēā iwīdidida pananamīna iwīdidaē basía. ĀtebΛra दौरā trajasidaa cawabidi carea bārāba abari quīrāca odida panΛda. ¹⁰ Bārā tāēna panasidade daiba naļda jarasidaa: dji traja quīrīāē bΛra ne cobirānada.

11 Daiba ũrĩ pan Λ ã ãcãrã bãrãnebemada coaida ðeada. ãdjirãra trajadacaa ãtebãrã djãrã nẽbãrade panabadaa. 12 Mã djabarã daiba dadjirã Boro Jesucritodeba bedea djuburiadia necai trajadamãrẽã codira erobeadamãrẽã.

13 Baribãrã djabarã, bia o pan Λ neba sãrãnadua. 14 Daiba naã cartade jaradiapedadada abããba ãjããbãrã, jũmarãa cawabidãdua biẽ o ðada. Idji ume ãbaa ðearãnadua peramãrẽã. 15 Baribãrã idjira bãrã ume dji quĩrũ quĩrãca erobeãrãnadua, ãtebãrã bãrã djaba bẽrã jaradãdua jipa omãrẽã.

Pauloba jĩrũare ðãda

16 Daiba quĩrãã pan Λ ã dadjirã Boro necai ðai diabariba idji necai ðaira bãrãa ewariza ne jũmane dia ðaida. Quĩrãã pan Λ ã dadjirã Borora bãrã ume ðaida. 17 Mãra Pauloã. Naãgã bedeada mã jãwaba ðãbãrãã. Jũma mã cartade nãwã ðãbaria cawabi carea mããbãrã ðãbãrããda. Nãwã ðãã ðãbaria. 18 Mãã quĩrãã ðãã dadjirã Boro Jesucritoba idji biãdeba bãrãra careba ðaida.

1 TIMOTEO NABEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛΔA

Pauloba nañ cartara Timoteo itea θasia. Timoteora Litra purudebema basía. Paulora nañrã mañ puruðaa wãnanebemada βλ βα Hecho 14:6-23de. Pauloba Timoteoda idji ume jaradiade wãmãrẽã edadebemada βλ βα Hecho 16:1-3de. Ædjia bedeã bia Jesucritodebemada zocãrã puru bedeã abaa jaradiasidaa.

Paulora Roma purude preso badada poa 62de êdrasica βα. Mañbe jẽda Epeso puruðaa wãsia. Timoteoda mama amesia djabarã nẽbλrãde bedeã carebamãrẽã. Mañbe Macedonia druadaa wãsia. Nañ nabema cartara mamaλba diabuesia Timoteoa crĩcha biada diai carea.

Epesode λcλrλba drõãenabema crĩchada jaradia panasidaa. Baribλrλ Pauloba θasia ababe bedeã bia Critodebema ïjã panλneba dadjirãra cadjiruadebemada êdrλdida (1:1-20). Mañare θasia sãwã djabarãba Æcõrẽa iwidiidida panλda (2:1-8), djabawẽrãra sãwã beadida panλda (2:9-15), idjaba djabarã bororãda sãwã beadida panλda (3:1-16). Capítulo 4de Pauloba θasia sewa jaradia beadebemada idjaba sãwã Jesucrito nezocara nĩbaida θλdebemada. Mañare θasia djabarã boroba sãwã djabarãra wagaida θλda (5:1neba aba 6:2daa). Jĩrũare θasia Crito ïjã θλba sewada igarapeda wãrã bedeada ïjãida θλda. Mañ awara θasia paratada awua θaiẽ θλda ãtebλrλ ne biada o θaida βα bajãne ne biada erobai carea (6:3-21).

Pauloba nañ cartade nañrã θλda

¹ Mλra Paulo, Jesucritoba diabuedaa. Æcõrẽ dadji Êdra Edabariba dadji Boro Jesucrito ume mλra mãwã θλsidaa. Ara mañ Jesucritodeba dadjira wãrãda bia beadida cawa panλ.

² Timoteo, mλa nañ cartara βλ itea θabλrλa. Mλneba Critora ïjãna bẽrã bλra wãrãda mλ warraca βα. Mλa quĩrã βα dadji Zeza Æcõrẽba dadji Boro Jesucrito bida quĩrã djuburia pananida, ãdji biadeba careba pananida, idjaba necai θai sida dia pananida.

Æĩ jaradia beaa idu jaradiabirãdua

³ Macedonia druadaa wãi naẽna mλa βλa bedeã djuburiasia Epesode bemãrẽã. Mãwã osia βα quĩrã awara jaradia beaa waa idu jaradiabirãmãrẽã. ⁴ Ædjirãa jaradua drõã naẽnabema nẽbλrλbadara, dadji drõã naẽnabemarã trλ zocãrã jaradiabada sida waa jaradiarãnamãrẽã. Mañba ababe caicaya duanebibaria. Dadjirãra carebaaa Æcõrẽba obi θλda oðamãrẽã.

Ababe idji bedea ijã pananeba poya odia. ⁵ Mãa mãwã jara ßaa djabarãba crĩcha biadeba, sobiadeba, wãrãda Æcõrẽ ijã pananeba dji quĩrĩã duananamãrẽã. ⁶ Baribãrã Æcãrãra mañnebemada ãi wãsidãa. Mañbe baridua bedea dadji carebacada ëpësidãa. ⁷ Ædjirãra Æcõrẽba Moisea diaða ley jara-diabadada ßa quĩrĩã panãa, baribãrã bio cawa panã quĩrãca jaradiabadamĩna adua panãa cãrẽda jaradia panãda.

⁸ Dadjirãba cawa panãa mañ leyra biada. Baribãrã aride jaradiaðida panãa. ⁹ Mañ bërã cawaðida panãa Æcõrẽba mañ leyra diaë basida dji jipa o ßea carea, ãtebãrã diasia dji ijã odaca carea, cãwãrã zarea ßea carea, Æcõrẽ neë ßea carea, cadjirua o ßea carea, Æcõrẽ wayadaca carea, Æcõrẽ igarabada carea, ãdji djibarirã beabada carea, mĩã beabada carea, ¹⁰ daunemabada carea, ara ãdji abaricarã ume mĩã perada obada carea, djãrã nẽdobuebada carea, sewaida ßea carea, sewadeba djãrã bië jarabada carea, idjaba wãrã bedeaba jara ßãra odaca carea. ¹¹ Bedea bia quiru Æcõrẽnebemaba mañ wãrã bedeara cawabi ßãa. Dadji Æcõrẽ bia quiruba mañra mãã diasia jaradia bamãrẽã.

Æcõrẽba Paulo quĩrã djuburiada

¹² Dadjirã Boro Jesucritoba mãã Æßãda diasia idji bedea jaradia bamãrẽã. Idjia cawasia mãã ne jũmada jipa oida. Mañ bërã mããra ßãsia idjia quĩrĩã ßãda o bamãrẽã. Mañ carea mãã idjia bia ßãda aya. ¹³ Naëna mãã idjidebemada bië bedeadjia idjaba idjiderãda bië oi carea ëpëbadjia. Djãrãa bië bedeadjia. Baribãrã idjia mããra quĩrã djuburiasia. Idjida wadi ijãë ßãda bërã adua ßãdeba mãwã bië obadjia. ¹⁴ Dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba mããra bio carebasia idjida ijãmãrẽã idjaba idji quĩrĩãda erobamãrẽã.

¹⁵ Nañ bedeara wãrã ara bërã jũmarãba ijãnida panãa: Jesucritora nañ ëjũãnaa zesia cadjirua obadarã ëdrã edai carea. Cadjirua obadarãnebemada mãdrã dji cadjiruaara ßãsia. ¹⁶ Baribãrã Æcõrẽba mããra quĩrã djuburiasia. Mãwã Jesucritoba mã, dji cadjiruaara ßãdeba unubisia idjia jũma bia droa ßãda. Mãneba dji wadi ijãë ßea cawabisia sãwã ëberã cadjiruara quĩrã djuburiabarida zocai ßai jõcada erobeadamãrẽã. ¹⁷ Æcõrẽda ewariza jũmarã Boroa. Idjira beucãa. Dadjirãba ununacãa. Ababe idjidrã ßãa.* Idjãbãrã dadjirãba ewariza bia bedeadida panãa idjaba wayadida panãa. Bia ßãa mãwã ßãida.

* **1:17** Ababe idjidrã ßãa. Griego bedeadẽ Æcãrã cartadẽ ßã ßãa: "Ababe idjidrã ne cawa ßã Æcõrẽã."

18-19 Mā warra Timoteo, bla oida blara mā jara blabara. Ācōrēneba bladebema jarapedadara quīrānebadua. Māwā Crito ījā bladeba, crīcha biadeba bla wārā bedeara waga erobaya bia djō bl quīrāca. Acaraba crīcha bia erobeadada igaradapeda ādjia Crito ījā panara idu basidaa. ²⁰ Maāga ēberārānebemarā aba Himeneo basia. Abara Alejandro basia. Ādjira mā diauru jawade basia cawadamārēā Ācōrēnebemada waa biē bedeadīē panada.

2

Sāwā Ācōrēa iwidiidida panā

¹ Naāda biara jaraya: jūma ēberārā carea djabarāba Ācōrēa bedea djuburiadida panā, carebamārēā iwidiidida panā, idjaba bia blaāda adida panā. ² Jūma naā ējūānebema bororā carea, zarra bea carea bida Ācōrēa iwidiidida panā dadjirāra necai beadi carea, aduā beadi carea, Ācōrē waya beadi carea, idjaba ne jūmane jipa beadi carea. ³ Māwā iwidi pananida bia bla. Ācōrē dadji Ēdra Edabariba maāgara bia unu bla. ⁴ Idjia quīrā bla jūmarāba wārā bedeadā cawadapeda cadjiruadebemada ēdradida. ⁵ Ācōrēra ababara bla. Idjaba ēberārā Ācōrē ume bia blabarida ababara bla. Maā ēberāra Jesucrito. ⁶ Ara idjida idu beabisia jūma ēberārāda ēdra bai carea. Ācōrēba bla ewaride Jesucritoba maāra cawabisia. ⁷ Maā carea māra idji bedea jarabarida basia. Māra idjia diabuedada basia wārā bedea idji ījanida panānebemada judiorāēa jaradiade wāmārēā. Mā wārā bedeadā jara bla.* Sewada oē bla.

⁸ Djabarā ābaa dji jarebladaza mā quīrā bla umaquīrārāba crīcha biadeba Ācōrēa iwidiidida. Maāne quīrū beadiē panā, caicaya beadiē panā.† ⁹ Mā quīrā bla wērārāra quīrāipa, aride djiodida. Ādji budara jūmawāyā biya erudiē panā. Oroda wa neta nēbla beada jūmawāyā pēūniē panā.‡ Djio nēbla bl sida jāniē panā. ¹⁰ Ātebara Ācōrē waya bea bēra wērārāba bia o panāneba bio djio panā quīrāca beadida panā. ¹¹ Djabarā ābaa dji jare panāne wērārāba chupea ūrīnida panā idjaba dji bororāda waya beadida panā. ¹² Ābaa dji jareblade mā iduaribicaa wērāba jaradia baida wa umaquīrāda idji jawaedā erobaida. Ātebara wērāba chupea

* **2:7** Mā wārā bedeadā jara bla. Griego bedeadē acara cartade nāwā ba bla: “Māra Critode bēra wārā bedeadā jara bla.” † **2:8** Ācōrēa iwidiidida. Griego bedeadē ba bla: “Jawa ātaa wadida.” Maā ewaride ēberārāba jawa ātaa wabadjidāa Ācōrēa iwidiidide. Maā bēra edaude Ācōrēa iwidiidida adi cāyābara jarabadjidaa: “Jawa ātaa wadia.” ‡ **2:9** Neta nēbla bea. Griego bedeadē ba bla “perla.”

ũrĩ baida ɓɓa. ¹³ Māwā baida ɓɓa Ācōrēba Adaŕda naārã oda bērã. Māwānacarea Evada osia. ¹⁴ Mañ awara diauruba Adaŕra cūrūgaē basia, ātebɓɓa wērãda cūrūgasia. Cūrūgaside wērãba cadjiruada osia. ¹⁵ Baribɓɓa warra to panɓneba wērãrãra ēdrãdia Critoda ĩjã pananibɓɓa, wãrã quĩrĩãda eropanibɓɓa, idjaba Ācōrē itea bia pananibɓɓa. Jũma maŕɓɓa quĩrĩãpa ēpēnida panɓa. §

3

Djabarã wagabari sãwã baida ɓɓa

¹ Nañ bedeara wãrã araa: abaɓda djabarã wagabarida ɓa quĩrĩã ɓɓɓɓɓa, biada o quĩrĩã ɓɓa.* ² Mañ bērã djabarã wagabarira biē jaradi neē baida ɓɓa, quima aba erobaida ɓɓa, jũmawãyã baiē ɓɓa, crĩcha biadeba baida ɓɓa, quĩrĩãpa baida ɓɓa, idji dede jũēbɓɓara bia edaida ɓɓa, idjaba jaradia cawa baida ɓɓa. ³ Idjira beu nĩbaiē ɓɓa. Quĩrũbi jɓɓɓa baiē ɓɓa, ātebɓɓa aduá baida ɓɓa. Jũmarã ume necai baida ɓɓa. Paratada awua baiē ɓɓa. ⁴ Idji dedebemarãra bio waga cawa baida ɓɓa, idji warrarãra cɓwɓɓa ĩjã erobaida ɓɓa, idjaba ādjirãba idjira wayadida panɓa. ⁵ Ara idji dedebemarãda waga adua ɓɓɓɓa, ¿sãwã Ācōrē ēberãrãda bia wagai? ⁶⁻⁷ Crito ĩjãé ɓea bida idjidebemada bia crĩchadida panɓa. Māwã ēberãrãba idjidebemada biē bedeadaēa idjaba diauruba idjira ēberãrã quĩrãpita biē ɓɓa. Ācōrē bedea ĩjãna djiwidi ɓara djabarã wagabarida baiē ɓɓa dji dromada crĩcharãmãrēã. Māwã crĩchasira Ācōrēba idjira cawa oya diauru cawa oda quĩrãca.

Djabarã carebabari sãwã baida ɓɓa

⁸ Ara mañ quĩrãca djabarã carebabada sida jipa nĩbadida panɓa ēberãrãba wayadamãrēã.† Ādjirãba sewada o beadiē panɓa, beu nĩbadie panɓa, idjaba paratada awua beadiē panɓa. ⁹ Dadjia ĩjã panɓa bedea Ācōrēba cawabidara crĩcha biadeba bio wagađida panɓa. ¹⁰ Djabarã carebabada ɓɓadi naēna bio quĩrãcuita acɓđida panɓa. Mañbe biē jaradi neē ɓeabɓɓa, djabarã carebabadada beadida panɓa. ¹¹ Abari quĩrãca ādji quima sida jipa nĩbadida panɓa ēberãrãba wayadamãrēã.‡ Nēɓara o beadiē panɓa. Jũmawãyã beadiē panɓa ātebɓɓa ne jũmane jipa beadida panɓa. ¹² Djabarã

§ 2:15 Mañ versículoba jara ɓara ebuda ɓaēa. Ācōrē Bedea bio cawa ɓeamaarã Pauloba cawabi basia wērãrãda dji bororãēmĩna bia beada. Idjia jaraē basia warrarãda tođida panɓda ēdrãdi carea. * 3:1 Djabarã wagabari. Griego bedeađe ɓɓ ɓɓa “dji acɓbari.” Cãpũrĩã bedeađe biara “pastor” jarabadaa. † 3:8 Djabarã carebada. Griego bedeađe ɓɓ ɓɓa “nezoca.” Cãpũrĩã bedeađe biara “diacono” jarabadaa. ‡ 3:11 Ādji quima. Griego bedeađe ɓɓ ɓɓa “wērãrã.” ɓcɓɓa maarã djabarã carebabada quimarãda jara ɓɓa idjaba ɓcɓɓa maarã djabarã carebabada dji wērãrãda jara ɓɓa.

carebabariba wērāda aba erobaida b_ΛA. Idji warrarāra, idji dedebemarā sida bio waga cawa baida b_ΛA. ¹³ Djabarā carebabadaba odida pan_Λra jipa odib_ΛΓ_Λ, jūmarāba ādjirānebemada bia bedeadia. Māwā ne wayaa neē ādjirāba Jesucrito ĩjā pan_Λnebemada poya bedeadia.

Wārā bedea Ācōrēba cawabida

¹⁴⁻¹⁵ M_Λra isabe b_Λ ac_Λde wā quĩrīā b_ΛA. Māwāmīna m_Λra dārāisicada. Ma_Λ bē_Λrā na_Λ cartara b_Λ itea b_Λb_ΛΓ_ΛA Ācōrē ēberārāra sāwā ābaa beadida pan_Λda cawamārēā. Dadjirāra Ācōrē zocai b_Λ ēberārā. Idji wārā bedeara quĩrācuita jaradiabadaa ni abab_Λa quĩrā awara jaradiarānamārēā. §

¹⁶ Wārāda Ācōrēba na_Λ bedea cawabidara bio bia b_ΛA: Critora na_Λ djarade zesia.

Ācōrē Jaureba cawabisia idjira jipa b_Λda.

Bajānebema nezocarāba idjira unusidaa.

Djabarāba idjidebemada judiorāéma jaradiasidaa.

Zocārāba na_Λ ējūāne idjira ĩjāsidaa.

Ācōrēba idjira bajā bia quĩru_Λde wayacusa edasia.

4

Āĩ jaradiabadarā

¹ Ācōrē Jaureba ebu_Λda jara b_ΛA na_Λ ĩrūarebema ewaride _ΛC_ΛΓ_ΛAba Crito ĩjā pananara igaradapeda jai cūrūgaya beada, ādjia jaradiabi pan_Λ sida ēpēnida. ² Ma_Λ jairāba jaradiabi pan_Λra ēberārā dji biaca bea sewaida beaba jaradiabadaa. Cadjirua obadaēba ma_Λ ēberārā crīchara jūma ārī beaa. ³ Ādjirāba idu quima edabidacaa. Ne jūma codi sida idu cobidacaa. Barib_ΛΓ_Λ Ācōrēba jūma diasia idji ĩjā beaba, wārā bedea cawa beaba idjīa bia b_Λada adapeda codamārēā. ⁴ Ne jūma Ācōrēba ocuadara bia b_ΛA. Ma_Λ bē_Λrā Ācōrēa bia b_Λada asidara ni abab_Λ codidebemara igaradiē pan_ΛA. ⁵ Ma_Λ codira Ācōrē quĩrāpita bia b_ΛA Ācōrē bedeaba māwā jara b_Λ bē_Λrā idjaba idjīa bia b_Λada abada bē_Λrā.

Jesucrito nezoca bia

⁶ B_ΛA jūma ma_Λg_Λda djabarāa jaradia b_Λib_ΛΓ_ΛA, Jesucrito nezoca biada baya. Ācōrē wārā bedea dadjia ĩjā pan_Λ ēpē b_Λdeba b_Λ jaurera _Λb_ΛA wari baya bia ne co b_Λ quĩrāca.

⁷ Drōā naēnabema nēb_ΛΓ_Λbada biē beara igaradua. Ācōrēba quĩrīā b_Λ quĩrāca nībai carea cawa wādua. ⁸ Wārāda na_Λ cacuara zarea o pananib_ΛΓ_Λ, ara dadji cacuada carebadia.

§ 3:14-15 Wārā bedeara quĩrācuita jaradiabadaa. Griego bedeadē nāwā b_Λ b_ΛA: “Dadjirāra wārā bedea de ĩrūa, de edrebemaa.”

Barib_{ΛΓΛ} Ācōrē ume nībadi carea cawa wānib_{ΛΓΛ}, ma_Λba dadjira ne jūmane carebaya. Idibema ewaride, tēābema ewaride bida carebaya. ⁹ Ma_Λ bedeara wārā araa. Jūmarāba ma_Λra i_Λjanida pan_{ΛΛ}. ¹⁰ Ma_Λ carea dadjira traja pan_{ΛΛ} idjaba bia mīga pan_{ΛΛ}. Ācōrē zocai b_Λba ēd_{ΓΛ} edamārēā j_Λā pan_{ΛΛ}. Idjia jūmarāda ēd_{ΓΛ} edabaria. Biara jaraib_{ΛΓΛ}, idji i_Λjab_Λdad_{ΓΛ} ēd_{ΓΛ} edabaria.

¹¹ Jūma ma_Λg_Λra jaradiadua idjaba i_Λja odamārēā jaradua. ¹² B_Λra cūdrāmīna ni ab_{ΛΛ} idu igarabirādua. Āteb_{ΛΓΛ} b_Λba bedeab_{ΛΓΛ}deba, ne o b_Λdeba, wārā quīrīāneba, quīrāipa b_Λdeba, idjaba Crito i_Λja b_Λdeba djabarāa unubidua s_Λwā beadida pan_{ΛΛ}da. ¹³ Jūmarā quīrāpita Ācōrē Bedeara jīgua ledua, jaradia b_Λdua, idjaba djabarāa careba b_Λdua biara i_Λjanamārēā ab_Λ m_Λ jūēb_{ΛΓΛ}daa. ¹⁴ Ācōrēba b_Λba omārēā diadara quīrādoarādua. Djabarā wagabadaba ādji j_Λwa b_Λ ār_Λ b_Λsidaēde Ācōrēneba jarasidaa idjia ma_Λra diab_{ΛΓΛ}da. ¹⁵ Jūma ma_Λg_Λra quīrāipa o b_Λdua jūmarāba cawadamārēā b_Λba ewariza biara o wāda. ¹⁶ Ara b_Λdjidebemada, b_Λba jaradia b_Λ sida quīrācuīta b_Λdua. Jūma ma_Λg_Λra jipa o nībadua. Māwā o b_Λib_{ΛΓΛ} b_Λra ēd_{ΓΛ}ya. B_Λba jaradia b_Λ ūrī bea sida ēd_{ΓΛ}dia.

5

Djabarā ume s_Λwā baida b_Λ

¹ Drōārāra quēārādua, āteb_{ΛΓΛ} b_Λba zeza ume bedeabari quīrāca ādji ume biadeba bedeadua i_Λjanamārēā. Cūdrarāa bedeadua b_Λba djabarā ume bedeabari quīrāca. ² Djorarāa bedeadua b_Λba papa ume bedeabari quīrāca. Awērārāa crīcha biadeba bedeadua b_Λba djabawērā ume bedeabari quīrāca.

³ Pēdra wērārā dji carebadi neē beara carebadua. ⁴ Barib_{ΛΓΛ} pēdra wērāba warrarāda erob_Λb_ΛΓΛ, wiuzaquērāda erob_Λb_ΛΓΛ, ma_Λg_Λrāba carebadida pan_{ΛΛ}da. Ādjirāba bio cawadida pan_{ΛΛ}da s_Λwā ādji ēberārāra carebadida pan_{ΛΛ}da. Ādji djibarirāa ne diadida pan_{ΛΛ}da djibarirāba ādjirāa dia panana quīrāca. Ma_Λg_Λra Ācōrē quīrāpita jipa b_Λba. ⁵ Pēdra wērā wārāda iduba b_Λba bio cawa b_Λba jūma idjia erobaida b_Λra Ācōrēb_{ΛΓΛ} di-aida. Āsa, diamasi bida Ācōrēa iwidibaria carebamārēā. ⁶ Barib_{ΛΓΛ} pēdra wērāba ababe b_Λsridada j_ΛΓΛ b_Λib_{ΛΓΛ}, zocai b_Λmīna beudaca b_Λba. Ma_Λ pēdra wērāra djabarāba carebadiē pan_{ΛΛ}da. ⁷ Jūma ma_Λg_Λra djabarāa obidua pēdra wērārā carea biē jaradiē neē beadamārēā. ⁸ Ab_Λba ara idji ēberārāda, idji dedebemārā sida carebaca b_Λib_{ΛΓΛ}, Ācōrē bedeara igara b_Λba. Idjia Crito i_Λjaē bea cāyābara biēara o b_Λba.

⁹ Djabarāba baridua pēdra wērā trāda cartade b_Λdiē pan_{ΛΛ}da carebadi carea. Āteb_{ΛΓΛ} nāwā bead_{ΓΛ} b_Λdidida pan_{ΛΛ}da: sesenta

poa audu beada, umaquĩrã ababe erobeada. ¹⁰ Ādjia bia opedada carea trã b̄aga beadida pan̄a. Ādji warrarãda bia daupēbadjidab̄aγa, ādji dede zepedadara bia edabadjidab̄aγa, djabarã jĩrũra saḡabadjidab̄aγa, bia mĩga beara carebabadjidab̄aγa, idjaba ne jũma biada obadjidab̄aγa, maĩ pēdra wērã trãra cartade b̄adida pan̄a.*

¹¹ Barib̄aγa pēdra wērã wadi warrada bea trãra cartade b̄arãnada. Ādji cacuaba o quĩrã b̄adeba wayacusa quima eda quĩrãbadaa. Mãwã ādjia Crito traju odi carea waa quima edadaēana apedadara igarabadaa. ¹² Ādjia naãrã bedea b̄apedada quĩrãca beadaca b̄erã bedeade panebaria. ¹³ Maĩ awara ādjirãra deza nĩbabadaa idjaba coa panebadaa. Coa bea awara nēb̄arada o panebadaa, djãrã nēb̄arade panebadaa, idjaba ne jaraiē beada bedea panebadaa. ¹⁴ Maĩ carea m̄ãa quĩrã b̄aa pēdra wērã wadi warra beara quima edadida, warra todida, idjaba ādji de sida bia wagadida. Mãwãra dadjirã dji quĩrũba poya biē bedeaēa. ¹⁵ M̄ãa maĩda jara b̄aa āc̄aγa pēdra wērãrãra āĩ wãnapeda diauruda ēpē pan̄a b̄erã.

¹⁶ Crito ĩjã b̄a wērãba pēdra wērã idji ēberãrã tãēna beada carebaida b̄aa.† Maĩ pēdra wērãra djabarãba carebadiē pan̄a. Āteb̄aγa pēdra wērã ēberãrã neē b̄adr̄a carebadida pan̄a.

Djabarã wagabadarã ume sãwã odida pan̄a

¹⁷ Djabarã wagabadarãba bia o pan̄a carea djabarãba crĩcha biadeba ādjirãda carebadida pan̄a ara jãwã bearãnamãrēã. Biara Ācõrē bedea jaradiabadara, dadji sãwã nĩbaidebema jaradiabada sida carebadida pan̄a. ¹⁸ Ācõrē Bedeaba nãwã jara b̄aa: “B̄aa pacaa ne c̄rad̄agabi b̄ade idji itera jãrãdua.”‡ Idjaba nãwã jara b̄aa: “Ne o b̄aba paratada edaida b̄aa idjia o b̄abari.”§

¹⁹ Ab̄aλba djabarã wagabarida biē jaraib̄aγa, barib̄aγa ēberã umēba wa ũbeaba abarida jaradaēb̄aγa, maĩ bedeara ĩjãrãdua. ²⁰ Barib̄aγa djabarã wagabariba cadjiruada o baib̄aγa, jũmarã quĩrãpita quẽãdua waabemarãba wayadamãrēã. ²¹ Ācõrē quĩrãpita, Crito quĩrãpita, bajãnebema nezocarã quĩrãpita bida m̄ãa b̄ãa jaraya: jũma m̄ãa jaradara ĩjã odua. Ni ab̄aλare b̄arãdua, āteb̄aγa jũmarã ume quĩrãipa o b̄adua. ²² Quĩrãcuita crĩchaēne b̄a j̄awara ni ab̄aλ ār̄ã b̄arãdua djabarã wagabarida b̄amãrēã. B̄aa mãwã oib̄aγa, idjia cadjiruada osira b̄a sida maĩ cadjiruua carea bedeade b̄aya. Jũma cadjiruadebemada āĩ b̄adua.

* 5:10 Jĩrũra saḡabadjidab̄aγa. Maĩba jara b̄aa nezoca quĩrãca djabarãra carebabadjidada. † 5:16 Crito ĩjã b̄a wērãba. Griego bedeade āc̄aγa cartade b̄ã b̄aa:

“Crito ĩjã b̄a wērãba wa umaquĩrãba.” ‡ 5:18 Deuteronomio 25:4. § 5:18 Luca 10:7.

²³ BΛΑ baridua cacua biē b̄abari b̄ērā ababe baidoda dorādua. ĀteβΛΓΛ uva b̄a sida βΛ b̄i carea maārī dodua.

²⁴ Ācōrēba cawa oi naēna ḷcΛΓΛba cadjirua o panΛra dadjia ebuda unubadaa baribΛΓΛ dewararāba cadjirua o panΛra tēābe cawadia. ²⁵ Ara maḷ quīrāca ḷcΛΓΛba bia o panΛra dadjia ebuda unubadaa, idjaba ḷcΛΓΛba bia o panΛra ebuda ununacamīna mērā beēa.

6

Nezocarā sāwā beadida panΛ

¹ Crito ījā panΛ nezocarāba ādji borora waya beadida panΛa. Māwāra dewararāba Ācōrēda, dadjia jaradia panΛ sida biē jaradaēa. ² Ādjirā boroba Critoda ījā βΛβΛΓΛ, crīchadiē panΛa djaba b̄ērā wayadaēda. ĀteβΛΓΛ idji itea biara trajadida panΛa. Ādji trajudeba Crito ījā βΛba parata edabari b̄ērā quīrīāneba idji itea trajadida panΛa. MaḷΓΛra jaradia badua. Idjaba māwā ođamārēā ādjirāa jaradua.

Parata awua bea

³⁻⁴ AbαΛba quīrā awara jaradia baibΛΓΛ, dadjirā Boro Jesucritoba jipa jaradiadada āi βΛada aibΛΓΛ, idjaba dadji jipa nībadidebema sida quīrā awara jaradia baibΛΓΛ, jūma cawa βΛda crīcha βΛmīna wārāda adua βΛa. Sobiē βΛdeba ijara bedeā bebaria. Baridua bedeā carea caicaya bebaria. MaḷΓΛdeba zebaria djārāba erobΛ carea biē b̄aida, djārā ume quīrūbi jΛΓΛ b̄aida, djārā ēcarraare biē bedeā b̄aida, idjaba djārā ume biē crīcha b̄aida. ⁵ Maḷ ēberā crīcha ārī beara, wārā bedeā adua bea sida baridua ijara bedeabadaa. Ādjirāba crīchabadaa Ācōrē ījā βΛdeba parata edadida.* ⁶ Wārāda Ācōrē ījā βΛdeba nebia waibΛada eropanΛa. BaribΛΓΛ ara dadjia naḷ ējūāne eropanΛba necai beadida panΛa. ⁷ Tosidade dadjirāba naḷ ējūānaa ni cārē sida enenaē basía. BeubΛdade ni cārē sida ededaēa. ⁸ Maḷ b̄ērā codida eropanΛβΛΓΛ, cacuađe j̄n̄nida eropanΛβΛΓΛ, ara maḷba necai beadida panΛa. ⁹ BaribΛΓΛ parata bara b̄a quīrīā beaba ne jūma awua panΛneba cadjiruade baebadaa. Maḷne ne siriē bea awua panΛneba, dadji ārīda bea awua panΛneba biē cadjiruade panebadaa animarā j̄cΛraba jidada quīrāca. Maḷne ādjirāra bio ārīnapeda bio biē bebaria. ¹⁰ Ne jūma cadjiruara parata awua βΛdeba zebaria. Ara maḷ awua panΛneba ḷcΛΓΛba Crito ījā pananara igarasidaa. Māwā ādjira bio biēara panesidaa.

Pauloba Timoteoa obiđa

* 6:5 Griego bedeade ḷcΛΓΛ cartade naḷ sida βΛ βΛa: “MaḷΓΛrā ume ābaa b̄arādua.”

¹¹ BaribΛΓΛ βΛΑ Critora ĩjã βΛ bẽrã jũma maλgΛdebemada aĩ nĩbadua.† Jipa nĩbadua. Ācõrẽra ěpẽdua. Sodeba wãrãda Critora ĩjã badua. Jũmarãda quĩrĩã badua. Jũma droadua. Jũmarã ume aduá badua. ¹² Ne jũmane Critora ĩjã badua bia djõ βΛ quĩrãca. Mãwã βΛra ewariza Ācõrẽ ume zocai βaya. ΒΛΑ Crito ĩjã βΛda zocãrã duanΛ quĩrãpita jaraside Ācõrẽba βΛra trãsia maλ zocai baira erobamãrẽã. ¹³⁻¹⁴ Jũma zocai beara Ācõrẽneba zocai panΛa. Ara maλ Ācõrẽ quĩrãpita mλa bedeadada jaraya βΛa ĩjã o bamãrẽã. Jesucrito quĩrãpita bida abari bedeadada jaraya idjia wãrã bedeadada Poncio Pilato quĩrãpita jarada quĩrãca. Mλa naλgΛda jaraya: mλa jaradia βΛra quĩrãipa ĩjã o badua biẽ jaradi neẽ aba dadjirã Boro Jesucrito zebraΓΛdaa. ¹⁵ Ācõrẽba βΛda ewaride idjira unubiya.

Ācõrẽ biya quiruda jũmarã Boroa.

Idjira jũma bororã cãyãbara dji dromaara βΛa idjaba jũma dji droma bea Boroa.

¹⁶ Ababe idjida beuca. Idji βΛma dorrodorroa nũmΛ bẽrã ni abaΛda caita poya wãnaẽa.

Idjira ni abaΛba ununaẽ panΛa idjaba poya ununacaa.

Mλa quĩrĩã βΛa ewariza jũmarãba idjia bia bedea pananida idjaba jũmarãda poya erobaida.

Bia βΛa mãwã baida.

Parata bara beaba sãwã odida panΛ

¹⁷ Naλ ějũãne parata bara beara jaradua dji dromarãda crĩcharãnamãrẽã. Ādjia ne eropanΛra dãrã droaca bẽrã jaradua maλneba bia beadida crĩcharãnamãrẽã. Biara Ācõrẽdra crĩchadida panΛda.‡ IdjiabΛΓΛ dadjirãa ne jũmada aduba dia βΛa necai beadamãrẽã. ¹⁸ Dji ne bara bea jaradua jũmarã ume bia odamãrẽã. Idjaba jaradua ādjia eropanΛnebemada sobiadeba dewararãa diadi carea beadida panΛda. ¹⁹ Mãwã bia o panΛneba ne waga wãβΛΓΛ quĩrãca o panΛa no-coarebema ewaride bia beadi carea. Maλne ādjia wãrã zocai baira erobeadia.

Pauloba naλ cartade jĩrũare βΛda

²⁰ Timoteo, jũma Ācõrẽba jaradara bio wagadua. Ācõrẽ quĩrãpita biẽ bea nẽβΛΓΛbadara igaradua. Idjaba jũma crĩcha Ācõrẽ bedea ume quĩrã awara beara igaradua. ΛcΛΓΛba maλ crĩcha beara necawaada abadaa. BaribΛΓΛ necawaẽa. ²¹ ΛcΛΓΛba maλ necawaara eropanΛana abadaa. Maλ carea ādjia Crito ĩjã pananara igarasidaa. Mλa quĩrĩã βΛa Ācõrẽba idji biadeba βΛra careba baida.§

† 6:11 Critora ĩjã βΛ. Griego bedeadada “Ācõrẽ ěberã” βΛ βΛa. ‡ 6:17 Ācõrẽ. Griego bedeadada ΛcΛΓΛ cartade βΛ βΛa “Ācõrẽ zocai βΛ.” § 6:21 ΒΛra. Griego bedeadada ΛcΛΓΛ cartade βΛ βΛa “bãrãra.”

2 TIMOTEO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛΔA

Pauloba umébema carta Timoteo itea bΛside wayacusa preso basia. Poa 67de bΛsica bΛa. Idji preso bΛdebemada édrΛéda crīcha bΛ bēřā naļ cartara bΛsia Timoteoba idji isabe acΛde zemārēā (4:6-13; 4:21).

Pauloba naārā bΛsia Timoteo carea Ācōrēa bia bΛada abarida (1:1-7). Maļare bΛsia Timoteora peraiē bΛda Jesucrito carea ni idji preso bΛ carea (1:8-18). Maļare bΛsia Jesucrito ijā bΛdeba zarea bamārēā idjaba ne jūmane Ācōrē itea bia bamārēā (2:1-26). Maļare bΛsia jīrūarebema ewaride minijichiada zeimīna Timoteoba Ācōrē bedeada jipa jaradia baida bΛda (3:1neba aba 4:5daa). Maļare bΛsia idji cawa obΛdadebemada idjaba jarasia Timoteora isabe zemārēā (4:6-22).

Dji crīcha dromada naļgΛa: “Ācōrē bedeara jaradia badua. Ēberārāba ūrī quīrīā panΛne, ūrī quīrīāē panΛne bida jaradiai carea badua.” (2 Timoteo 4:2).

Pauloba naļ cartade naārā bΛda

¹ Māra Pauloa. Ācōrēba quīrīāna bēřā māra Jesucritoba diabuedaa. Idjia māra diabuesia Ācōrēba diai jarada zocai baidebemada jarade wāmārēā. Maļ zocai baira Jesucritodeba bΛa. ² Timoteo, naļ cartara bΛ itea bΛbΛgΛa. Māla bΛra bio quīrīā bΛa mļ warra quīrāca. Quīrīā bΛa dadji Zeza Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito bida bΛra quīrā djuburia pananida, ādji biadeba careba pananida, necai bai sida dia pananida.

Timoteo carea Pauloba Ācōrēa bia bΛada ada

³ Āsa, diamasi bida māla Ācōrēa iwidibΛrΛde bΛ carea bia bΛada abaria. Ācōrēba jara bΛra crīcha biadeba obaria mļ drōā naēnabemarāba opedada quīrāca. ⁴ Mļ wābΛrΛ carea bΛra jīāsia. Maļ crīchabΛrΛde acΛde wā quīrīā babaria bio bΛsrida bai carea. ⁵ Māla quīrāneba babaria bΛa Critora wārāda ijā bΛda bΛ papadjora Loidaba, bΛ papa Eunice bida bΛ naēna ijā panana quīrāca. Māla cawa bΛa bΛa bida abari quīrāca Critora ijā bΛda. ⁶ Mļ jΛwara bΛ ĀrĀ bΛside Ācōrēba bΛa diasia idji itea ne omārēā. Maļ carea māla jaraya: Ācōrēba diadara biara ēpē odua. ⁷ Ācōrēba dadjia ne waya bai soda diaē basia, ātebΛrΛ dadji sode diasia jūma poya ođamārēā,

quĩrĩãda erobeadamãrẽã, idjaba dadji cacuara jipa erobeã cawadamãrẽã.

⁸ Maã bẽrã dadji Boro Jesucritodebemada jarai carea perarãdua. Mãra Jesucrito carea preso ßamĩna perarãdua. ãtebãrã beãda bia Jesucritodebema jaradiabãrãde ãcõrẽ ßããdeba ßã sida bia mĩgai carea ßadua. ⁹ ãcõrẽba dadjirãra ãdrã edasia idjaba trãsia idji itea bia ßeadamãrẽã. Dadjia bia o panã carea mãwã oẽ basía, ãtebãrã idji biãdeba oida crĩcha ßada bẽrã mãwã osia. Wãrãda naã ãjũã ßai naẽna ãcõrẽba idji biãdeba crĩchasia Jesucritodeba dadjirãra carebaida. ¹⁰ Maãbe Jesucrito dadji ãdrã Edabari zeside unubisia sãwã idji biãdeba carebabarida. Dadji beuida ßadara Jesucritoba jõbipeda ewariza zocai ßaida diasia. Beãda bia idjiãdebemaba mãra ebuda cawabi ßãa.

¹¹ ãcõrẽba mãra ßãsia maã beãda bia jarabarida ßamãrẽã, Jesucritoba diabuedada ßamãrẽã, idjaba judiorãã jaradia-barida ßamãrẽã.* ¹² Maã carea mãra bia mĩga ßãa. Baribãrã peraẽ ßãa. Mãa cawa ßãa caida ãjã ßãda. Idjaba cawa ßãa mãa idji jãwade wagamãrẽã ßãdada idjia poya wagaida aba idjia cawa oi ewaridaa.†

¹³ Mãa jipa jaradia ßada quĩrãca jaradia ßadua. Jesucrito ãjã ßãdeba, quĩrĩãneba nĩbadua. ¹⁴ ãcõrẽ Jaure dadji sode ßãba wãrã beãda ãcõrẽba ßãã diãdara bio waga ßadua.

¹⁵ ßãa cawa ßãa berara jũma djabarã Asia druãdebemaba mãra igarasidada. Djaba Pigeloba, Hermogene biãda mãwã osidaa. ¹⁶ Baribãrã mãa quĩrĩã ßãa dadji Boroba djaba Onesiporo ãberãrãra quĩrã djuburia ßaida. Idjia mãra ßarima zocãrã carebasia. Mãra carenaba jã ßamĩna mã carea quĩrã peraẽ basía. ¹⁷ ãtebãrã Roma purude jũpeda mãra quĩrãcuita jãrã nĩne unusia. ¹⁸ Mãa quĩrĩã ßãa dadji Boroba cawa oi ewaride idjira quĩrã djuburiãda. ßãa cawa ßãa Onesiporoba Epeode bio carebasida.

2

Sãwã Jesucrito beãda jaradiaida ßã

¹ Mã warra, Jesucrito biãdeba zarea ßadua. ² Mãa zocãrã ãberãrã quĩrãpita jaradia ßãdada ßãa ãrĩsia. Ara maã jaradia ßadara ßãa biãda djabarã jipa beãa jaradia ßadua ãdjirãba abari quĩrãca dewararãa jaradiadamãrẽã.

³ ßãra Jesucrito sordao bia bẽrã mã quĩrãca bia mĩgai carea ßadua. ⁴ Sordaoba ne baridua ocaa, ãtebãrã idji boroba quĩrĩã ßãdrã obaria bia unumãrẽã. ⁵ Idjaba dji jemenebarida idji

* **1:11** Judiorãã. Griego beãdeade ãcãrã cartade mãra neã. † **1:12** Idji jãwade wagamãrẽã ßãdada. ãcãrãmaarã maã beãdeaba jara ßãa: "Idjia mã jãwade ßãdada."

jemeneida βα quĩr̃ca jemeneēβαγα, idjia poyabaγα sida idjia edaida badara edaēa. ⁶ Ējũã o βαra bia mĩgabar̃a. Maĩ bēr̃ã idjiabaγα nēu zaudadebemada naãr̃ã edaida βαa. ⁷ M̃ã jara βαra bio crĩchadua. Dadj̃i Boro Jesuba b̃ã jũma maĩgara cawabiya.

⁸ Jesucritodebemada quĩr̃nebadua. Idjira Davideba zedaa. Idjira beu badada Ācõr̃eba ãr̃ebabisia. Maĩ bedeã bia idjidebemada m̃ã jaradia βαa. ⁹ Maĩ careã m̃ãra bia mĩga βαa. M̃ãra ēber̃ã cadjirua quĩr̃ca carenaba j̃ã eropaña. Baribaγα Ācõr̃ẽ bedeãra j̃ã eropañã. ¹⁰ Maĩ careã m̃ã jũma droa βαa Ācõr̃eba edada ēber̃ã carebai careã. M̃ãwã Ācõr̃eba ãdjir̃ã sida Jesucritodeba ēdra edaya ewariza idji bia quirudebemada erobeadamãr̃ã.

¹¹ Naĩ bedeãra wãr̃ã araa:

Dadjir̃ãda Crito ume beusidabaγα, idji ume zocai panania.

¹² Dadjir̃ã bia mĩga pañada droadibaγα, idji ume dji boror̃ãda beadia.

Dadjir̃ãba Critoda adua pañana adibaγα, idjia bida dadjir̃ãra adua βαada aya.

¹³ Dadjir̃ãda idji ume jipa nĩbadaēbaga, idjida jipa babaria ara idjia jaradara o ama bacã bēr̃ã.

Ācõr̃ẽ nezoca sãwã baida βα

¹⁴ Jũma maĩgara djabar̃ã quĩr̃nebab̃i badua. Dadjir̃ã Boro quĩr̃ãpita jaradua ãdjir̃ãra baridua bedeã careã caicaya beadiē pañada. Maĩ caicayaba biada diacaã, ãtebaga dji ũr̃i beã crĩcharã ãr̃ibaria. ¹⁵ Ācõr̃ẽ wãr̃ã bedeãra jipa jaradia βαda unubi badua. Ne obari bia quĩr̃ca quĩr̃ãcuita o badua Ācõr̃eba βαra quĩr̃ã pera neē bia unumãr̃ã. ¹⁶ Ācõr̃ẽ quĩr̃ãpita biē beã nēbaga badara igaradua. Maĩ ēpē beãra Ācõr̃enebemada tam̃ara wãbadaã. ¹⁷ Ādjia jaradia pañaba ēber̃ãr̃ã ãr̃i wãbaria aidaba pea co wãbari quĩr̃ca. M̃ãwã jaradiabadarã tãēna Himeneoda, Pileto sida paña. ¹⁸ Ādjira wãr̃ã bedeadebemada ãĩ wãsidã. Ādjia jaradiabadaã ēber̃ãr̃ã jaidapedadara ãr̃ebacuasiada. Maĩga deba ãcaga Crito ãjã pañara ãdjia ãr̃ibadaã. ¹⁹ Baribaγα Ācõr̃ẽ ēber̃ãr̃ãba Critora bio ãjã paña de jir̃uba dera zarea erobabari quĩr̃ca. Ācõr̃eba idjider̃ãda cawabi careã nãwã jarasia: “Dadjir̃ã Boroã jũma idjider̃ãra cawa βαa.” Idjaba jarasia: “Dadjir̃ã Boro ãjã pañana a beãba jũma cadjiruara igaradida paña.”

²⁰ De waibade ababe oro odada, parata oda sida beãã, ãtebaga bacuru odada, egoro caãda sida beãã. Acaga dji biãra beã bēr̃ã baridua ewari careã beãã, baribaγα waabemara baridua ewari careã beãã. ²¹ Dadjir̃ã sida ara maĩ quĩr̃ca paña. Dadjir̃ãba cadjiruara igaradibaγα, dadjir̃ã Boro itea

dji biara beada panania. Māwã dadjirãneba idjia ne poya oya idjaba ne jūma biada odi carea beadia.

²² Cūdrarãba cadjirua awua pananebemada ãi badua. Jipa oida epẽ badua. Jesura ijã badua. Jūmarãda quĩrĩã badua. Jūmarã ume necai badua. Dadjirã Boro Ācõrẽa iwidibadarã ume so jipa badeba jūma maḷḷara epẽ badua. ²³ Ēberãrãba crĩcha siriẽ bea bedea panane eda bedearãdua. Bla cawa bla maḷḷadeba caicayabadada. ²⁴ Dadjirã Boro nezocara ijara baiẽ bla, atebara jūmarã ume aduá baida bla. Jaradia cawa baida bla. Jūmarã ume droa baida bla. ²⁵ Idjia jaradia bl quĩrĩãnaca ēberãrãa bedea biadeba Ācõrẽ bedeara cawabida bla. Māwãra Ācõrẽba ādjirãra carebaisicada idjima jēda zedapeda wãrã beadeada cawadamãrẽã. ²⁶ Quĩrãipa crĩchasiđara ādjirãra diauruba jida erobadebemada ēdradia. Ara nawena diauruba jida pe erobla idjia quĩrĩã bala odamãrẽã.

3

Jĩrũarebema ewaride ēberãrã sãwã beadi

¹ Bla naḷḷada cawa baida bla. Jĩrũarebema ewaride minijichiada zeya. ² Ēberãrãba ne jūmada ādji itea quĩrĩãnia, parata awua beadia, ādjida biara beada adia, dji dromada crĩchadia, djãrãda biẽ jaradia, ādji djibarirã bedeara ijãnaca baya, ādji carebabra ēberãa bia blaada adaca baya, idjaba Ācõrẽra wayadaca baya. ³ Ādjirãba djãrãda quĩrĩãnaca baya, quĩrã djuburiadaca baya, nẽbala oya beadia, cadjirua odira poya igaradaca baya, jawaichia beadia, idjaba ne jūma biada igaradia. ⁴ Ādji dji bia quĩrãca eropanara cūrũga badeba biẽ odia. Bio crĩchadaẽne ne bariduada o beadia. Jūmarã cãyãbara ne cawaara beada adia. Ācõrẽ cãyãbara bsrĩdada biara quĩrĩã beadia. ⁵ Ācõrẽ ijã beaca beadia baribara iduaribidaẽa Ācõrẽba idji ladeba ādjira jipa bamãrẽã. Maḷḷarã ume ābaa barãdua.

⁶ Māwã beara djãrã deza wãbadaa wẽrã crĩcha neẽ bea, cadjiruaba bira beada cūrũgadi carea. Maḷḷa wẽrãrãba ne jūma cadjirua o quĩrĩã badeba bariduada ijãbadaa. ⁷ Ādjirãra ewariza ne cawa wãnaa, baribara wãrã bedeara poya cawadaca. ⁸ Janẽba, Jambre bida Moise bedea igarapedada quĩrãca ãi jaradia bea bida wãrã bedeara igarabadaa.* Ādji crĩchara cadjiruaba jūma ãrĩ beaa. Wãrã bedeara cawadaca. ⁹ Baribara ādjia o panara bia odjaẽa. Jūmarãba ādjira crĩcha

* 3:8 Exodo 7:10-12. Janera, Jambre sida Egiptodebema ne cawa bea basia.

neē beada ebuḁa cawadia Moise ewaride Jané, Jambre māwāpedada quĩrāca.†

Pauloba Timoteoa obida

¹⁰⁻¹¹ Baribara bālabara jūma māa jaradia bāra bio cawa bāa. Mā nībada, māa o quĩrā bāda, māa Crito ĩjā bāda, māa jūmarā ume droa bāda, māa quĩrā erobāda, mā biē odi carea ēpēbāda jūma droa bāda, mā bia mīga bā sida bāa cawa bāa. Antioquíade, Iconione, Listrade bida mā biē odi carea ēpēpedadada bāa bio cawa bāa.‡ Māra bio bia mīgasia. Baribara dadji Boroba jūma maāgādebemada ēdra bāsia. ¹² Wārāda jūma Jesucrito ĩjā bea Ācōrē quĩrāpita bia nīnada ēberārāba biē odi carea ēpēnia. ¹³ Baribara ēberā cadjiruarāba, djārā cūrūgabada bida wetara cadjiruarā o wānia. Djārāra cūrūga beadia idjaba dewararāba ādjira cūrūgadia.

¹⁴ Baribara bāa cawadara wārā arada cawa bā bērā māra ēpē wādua. Bāa cawa bāa bāa jaradiapedadaba jipa jaradiasidada. ¹⁵ Caibe eda Ācōrē Bedeara cawasia. Mā bedeaba bāa cawabi bāya abāba Critoda ĩjāsira Ācōrēba ēdra edaida. ¹⁶ Ācōrēbāra jūma Idji Bedeara bābisia. Jūma maāgāra bia bāa jaradiai carea, cadjirua o beara quēāi carea, āi o beara jipa o cawabi carea, idjaba sāwā quĩrāipa nībadida cawabi carea. ¹⁷ Māwā Ācōrē ēberārāba ne jūma biada o cawadapeda poya o panania.

4

¹ Jesucritora zeya jūmarā Boroda bai carea. Māne ēberārā zocai beara, beupedada sida cawa oya. Mā bērā Jesucrito quĩrāpita, Ācōrē quĩrāpita bida māa naē bedeada jaraya bāa omārēā. ² Ācōrē bedeara jaradia badua. Ēberārāba ũrī quĩrā panane, ũrī quĩrāē panane bida jaradiai carea badua. Āi o beara jipa o cawabidua. Cadjirua o beara quēādua. Idjaba djabarāra carebadua biara ĩjānamārēā. Jūma droa bādeba, quĩrācuīta jaradia bādeba māwā odua. ³ Ewari aba ēberārāba wārā bedeara ũrī quĩrāē panania. Ātebāra ādjia quĩrā panāda ēpēnia. Mā bērā jaradiabadada zocārā jaradia ādjia ũrī quĩrā panāra jaradiamārēā. ⁴ Ādjirāba wārā bedeara ũrī ama beadia, māne naē dudabemaba nēbāradada ēpēnia. ⁵ Baribara bāra ne jūmane quĩrāipa badua. Bia mīga bāde droa badua. Bedea bia Critodebemada jaradia badua. Jūma bāa Ācōrē itea oida bāra jipa o badua.

† 3:9 Exodo 8:16-19. Janéba, Jambre bida jūma poya odaē basía Moiseba Ācōrēneba oda quĩrāca. Māwā jūmarāba cawasidaā ādjira sewaida beada. ‡ 3:10-11 Hecho 13:44deba aba 14:21naa.

⁶ Dārāéne m̄ra beadia.* M̄ beui ewarira caita ʙAA. ⁷ M̄la Ācōrē itea oida ʙadara jūma osia. Jūma jipa osia bia djōna quĩrāca. M̄la Critora igaraē ʙAA. ⁸ M̄la jipa o ʙA carea dadji Boroba m̄ itea nepeda waga erobAA. Idjia jipa cawa obari bērā mā nepera m̄la diaya idjia cawa obARΛde. BaribARΛ ababe m̄la diaēa, ātebARΛ jūma idji zei ewari unu quĩrĩā ʙearā diaya.

Timoteo zemārēã Pauloba jarada

⁹ Isabe m̄ aCΛde zedua. ¹⁰ Djaba Cresentera Galacia druadaa wā ʙAA. Titora Dalmacia druadaa wā ʙAA. Mā awara djaba Demába nāl ējūānebemada biara quĩrĩāna bērā m̄ra igarapeḁa Tesalonica puruḁa wāsia. ¹¹ Ababe djaba Lucada m̄ ume ʙAA. ʙA zebARΛde djaba Marcoda jARΛde wāpeḁa enedua.† M̄la Ācōrē itea o ʙARA idjia carebaida ʙAA. ¹² Djaba Tiquicora m̄la Epesoda a wābisia. ¹³ ʙA zebARΛde m̄la jĩsua carea j̄lbarida enedua. Mānda Troa puruḁe, djaba Carpo dede ʙesia. Idjaba m̄ carta ʙeara enedua. M̄la biara quĩrĩā ʙAA m̄ carta animarā ede ʙA beada.

¹⁴ Jiorroḁeba ne obari Alejandropa m̄ biē oda carea dadjirā Boroba cawa oya. ¹⁵ Idji ume quĩrācuita ʙadua. Dadjia jaradia panānebemada idjia bio biē jara ʙAA.

¹⁶ Ara m̄ldji carea dji dromarā quĩrāpita bedeaside ni abaΛda m̄lare bedeadaē ʙasia. ĀtebARΛ jūmarāba m̄ra igarasidaa. M̄la quĩrĩāēa ādjira mā carea Ācōrē quĩrāpita bedeade ʙeadida. ¹⁷ BaribARΛ dadji Borora m̄ ume ʙasia. Idji ΛʙΛada m̄la diasia idji bedea jaramārēã. Māwā jūma judiorāē arima duanΛba ūrĩsidaa. Māne dadjirā Boroba m̄ra imama iteḁebemada ēḁrΛ edasia. ¹⁸ Mā awara dadjirā Boroba jūma m̄ biē obΛḁḁebemada ēḁrΛ edaya. Idjia m̄ra waga edeya idji ēberāra bajāne bia pe erobΛmaa. Ewariza idjia bio bia bedeaidida panΛa. Bia ʙAA māwā ʙaida.

Pauloba j̄rũare ʙΛḁa

¹⁹ Djaba Aquilaa, Priscaa biḁa jaradua m̄la quĩrĩā ʙΛḁa ādjira bia pananida. Ara mā quĩrāca djaba Onesiporo ēberārā jaradua. ²⁰ Djaba Erastora Corinto puruḁe ʙesia. Djaba Tropimora cacua biē ʙeḁa bērā idjira Mileto puruḁe amesia. ²¹ Cue jara bai naēna isabe zedua. Djabarā Eubuloba, Pudenteba, Linoba, Claudiaba, jūma djabarā biḁa quĩrĩā panΛa ʙARA bia ʙaida.

* 4:6 Dārāéne m̄ra beadia. Griego bedeade nāwā ʙA ʙAA: “M̄ra uva ʙa Ācōrēa wea diabΛda quĩrāca ʙAA.” Mā bedeadeba Pauloba cawabi ʙasia dārāéne ēberārāba idjira Crito carea beaidida. † 4:11 Marco. Hecho 13:5; 13:13; 15:36-40.

²² M̃a quĩrĩã ðΛa dadjirã Boro Jesucritora ðΛ ume ðaida idjaba Ñcõrẽba idji biãðeba bãrãra careba ðaida. Bia ðΛa mãwã ðaida.‡

‡ **4:22** Bia ðΛa mãwã ðaida. Griego beðeade ἄγρα cartade mãra neã.

TITO

CARTA PAULOBA TITO ITEA ΒΛΑΔΑ

Pauloba nañ cartada Tito itea ΒΛΑΣΙΑ. Mañ Titoba Paulodeba Jesucritora İjāsia (1:4). MamaΛΒΑ λταα Paulo ume nībabadjia. Paulo naārā Jerusaleλnaa djabarā bororā ume bedede wāsīde Titora edesia (Galata 2:1-3). 2 Corintode 2:12-13de, 7:5-6de bida jara ΒΛΑ Titoba djabarā Corintodebemarāa jaradia babadjida. 2 Timoteo 4:10de jara ΒΛΑ Titora Dalmacia druadaa wāsida.

Romane preso bađa ēdrΛdacarea Pauloba wayacusa puruza djabarā aCΛde wāsia. Tito ume bedea bia Jesucritodebemada Creta morro dromanaa jarade wāsīdaa (1:5). ΛCΛRΛΒΑ İjāpedadacarea Pauloba Titora mama amesia jaradia bamārēā. Māwānacarea Pauloba nañ cartara diabuesia Titora idji ume Nicopoli puruđaa wāmārēā (3:12). Tiquicoda wa Artemada diabuesia Tito cacuabari djabarāa jaradia bamārēā. Poa 63de Pauloba nañ cartara Corintodeba diabuesica ΒΛΑ. Djaba Zenaba, Apolo bida Titomaa edesīdaa (3:13).

Pauloba Ācōrēa bia ΒΛΑΔΑ apeda ΒΛΑΣΙΑ djabarā wagabadarāda sāwā beadida panΛda (1:1-9) idjaba Titoba sewa jaradia bea carea quīrācuitaida ΒΛΑΔΑ (1:10-16). Mañare ΒΛΑΣΙΑ drōārāda, djorarāda, cūdrarāda, nezocarā sida sāwā beadida panΛda (2:1-10). Mañare ΒΛΑΣΙΑ Ācōrēba ādjirā ēdrΛ edada bērā jipa nībađida panΛda (2:11deba aba 3:10đaa). Jīrūare ΒΛΑΣΙΑ Titora zemārēā (3:12-15).

Dji crīcha dromada 2:15de ΒΛΑ ΒΛΑ: “Jūma mañgΛara jaradia badua. Carebadua djabarāba mañ bedeara İjā odamārēā. Āı o beara quēādua, Ācōrēba ΒΛΡΑ ΒΛΔΑ bērā māwā omārēā. Djabarāa ΒΛΡΑ idu igarabirādua.”

Pauloba nañ cartade naārā ΒΛΔΑ

¹ Mλra Paulo, Ācōrē nezocaa idjaba Jesucritoba diabuedaa. Mλra diabuesia Ācōrēba edadarāba idjida İjānamārēā idjaba wārā bedea cawadapeda Ācōrēba quīrīā ΒΛ quīrāca beadamārēā. ² Ādjirāba ewariza Ācōrē ume zocai panani carea jλā panΛa. Nañ ējūā oi naēna Ācōrē sewa ocaba mañ zocai baira diaida jarasia. ³ Mañbe idjia ΒΛΔΑ ewarīde mλa jaradia ΒΛΔEBA idji bedea Critodebemada ebuda cawabisia. Mañ bedeara Ācōrē dadji ĒdrΛ Edabariba mλa jaradiabisia.

⁴ Tito, mλa nañ cartara ΒΛ İtea ΒΛΒΛΓΛΑ. Dadjia abari quīrāca Critora İjā panΛ bērā ΒΛΡΑ wārāda mλ warra quīrāca ΒΛΑ. Mλa

quĩrĩã ɓAA dadji Zeza Ācõrẽba, dadji Boro Jesucrito bida ādji biadeba ɓARA careba pananida, necai ɓai sida dia pananida.

Pauloba Titoa obi jarada

⁵ MĀa ɓARA Creta morro dromane amesia ota o beɗara jũma omārẽã. MĀa jarada quĩrĩca djabarã wagabadada puruza ɓACUADUA.* ⁶ Djabarã wagabarira biẽ jaradi neẽ ɓaida ɓAA. Quima aba erobaida ɓAA. Idji warrarãba Critora ĩjã beadida panAA idjaba jipa nĩbaɗida panAA. Māwāra ēberārãba jaradaẽa cadjirua o panADA wa CAWATA zarea panADA. ⁷ Djabarã wagabariba Ācõrẽ trajura obari bẽrã biẽ jaradi neẽ ɓaida ɓAA. Idjira cawaara ɓA quĩrĩca ɓaiẽ ɓAA, caicaya ɓaiẽ ɓAA, beu nĩbaiẽ ɓAA, jAWAICHIA ɓaiẽ ɓAA idjaba parata awua ɓaiẽ ɓAA. ⁸ ĀtebATA idji dede jũẽɓADARA jũma bia edaida ɓAA, ne jũma biada o quĩrĩã ɓaida ɓAA, crĩcha biadeba ɓaida ɓAA, jipa ɓaida ɓAA, Ācõrẽ itea ɓaida ɓAA, idjaba idji cacuara jipa erobaida ɓAA. ⁹ Wārã beɗea idjia jaradiapedadara bio ĩjã ɓaida ɓAA. Māwā idjia wārã beɗea jipa jaradia ɓADEBA ēberārãra poya carebaya biara ĩjānamārẽã, idjaba wārã beɗea biẽ tabADA abadarãa poya cawabiya āĩ crĩcha panADA.

¹⁰ MĀa māwā jara ɓAA wārã beɗea quĩrĩānacada, dadji carebaca beɗea jaradiabadada, djārã cūrũgabada sida bara bẽrã. Dadji umaquĩrĩ cacua wẽãgoẽida panANA abadara maĭ ēberārãnebema. ¹¹ Ādjia jaradiaiẽ beada jaradia panANEBA deza ēberārã crĩchara jũma ārĩbadaa. Ababe parata carea jaradiabadaa. MaĭGARãa idu jaradiabirãdua.

¹² Cretadebema drõã naẽnabema dji dromaba nāwā jarasia: “Cretadebemarãra sewaida beaa, animarã cadrAA quĩrĩca beaa, ne coya beaa, djuburia beaa.”† ¹³⁻¹⁴ Maĭba jaradara wārãa. Maĭ carea maĭ ēberārãra quẽã badua wārã beɗeada ĩjānamārẽã, judiorãba drõã naẽna nẽɓARABADARA igaradamārẽã, idjaba wārã beɗea ĩjānacaba jaradia panADA ĩjārānamārẽã.

¹⁵ Ācõrẽ quĩrĩpita bia beamaarã ne jũmada Ācõrẽ quĩrĩpita bia ɓAA. BaribATA Ācõrẽ ĩjãẽ beamaarã ni cārẽ sida bia ɓAẽa. Ādji crĩchara, ādji so sida cadjiruaba jũma ārĩ beaa. ¹⁶ Ādjia jarabadaa Ācõrẽra cawa panADA, baribATA ādjia o panANEBA unubibadaa idjira igara panADA. Ādjirãra CAWATA zarea beaa idjaba ne bia odi carea beɗacaa. Ādjia obadara Ācõrẽba quĩrĩãca.

* 1:5 Djabarã wagabada. Griego beɗeade ɓA ɓAA “drõārã.” Cāpũrĩã beɗeade maĭba jara ɓAA “pastores” o “ancianos.” † 1:12 Drõã naẽnabema dji droma. Griego beɗeade ɓA ɓAA “Ācõrẽneba beɗeabari.”

2

Pauloba Titoa jaradiabida

1 BaribΛΓΛ bΛabΛΓΛ wārā bedeara jipa jaradia baida bΛa.
 2 Drōārāa jaradiadua ādji cacuara jipa erobeadamārēā, quīrāipa beadamārēā, crīcha biadeba nībadamārēā, Critora bio ījā beadamārēā, wārā quīrīāneba beadamārēā, idjaba jūma droadamārēā. 3 Idjaba dJORARāa jaradiadua Ācōrē quīrāpita jipa beadamārēā, nēbΛra orānamārēā idjaba beu nībarānamārēā. ĀtebΛΓΛ ne jūma biada jaradiaēdida panΛa.
 4-5 Ādjirāba awērārāa jaradiaēdida panΛa ādji quimara, ādji warrarā sida quīrīānamārēā, crīcha biadeba jipa nībadamārēā, wērā biada beadamārēā, ādji dera bia wagadamārēā, sobia beadamārēā, idjaba ādji quimaba jara bΛra ījā odamārēā. Māwāra ni abΛbΛ Ācōrē bedeara biē jaradaēa.

6 Cūdrarāa jaradiadua crīcha biadeba jipa nībadamārēā.
 7 Jūma bia o bΛdeba jūmarāa unubi badua sāwā nībadida panΛda. Crīcha biadeba jipa jaradia badua. 8 Wārā bedeada jaradia badua ni abΛbΛ bΛra biē jararānamārēā. Māwā jaradia baibΛΓΛ, bΛ ume dji quīrūra peradia. Ādjia ni maārī bida dadjirāra poya biē jaradaēa.

9 Nezocarāa jaradiadua ādji boroba jara bΛra jūma ījā odamārēā. Ne jūmada bia odida panΛa ādji boroba bia unumārēā. Ādji boroba jarabΛΓΛra daucha panuniē panΛa.
 10 Ādji borodeda drΛadiē panΛa, ātebΛΓΛ unubidida panΛa ādjia ne jūmada jipa o panΛda. Māwāra ēberārāba cawadia Ācōrē dadji ĒdrΛ Edabari bedeara bio bia bΛda.

11 Ācōrēba jūmarāa unubisia idji biadeba ēberārāra ēdrΛ edabarida. 12 MaļgΛba dadjirāa cawabi bΛa ne jūma cadjiruara, naļ ējūānebemarāba quīrīābada sida igaraēdida panΛda. Idjaba cawabi bΛa dadjirā naļ ējūāne panΛne crīcha biadeba jipa nībadida panΛda Ācōrēba quīrīā bΛ quīrāca. 13 Dadjirā bia panani ewari jļā panΛmisa māwā pananida panΛa. Maļne ewaride dadjirā ĒdrΛ Edabari Jesucritora zeya. Maļne idji quīrāwārēāra ununia. Idjira dadjirā Ācōrē dji dromaa.
 14 Dadjirā carea Jesucritoba ara idjida idu beabisia ne jūma cadjiruadebemada ēdrΛ edai carea. Dadjirāra ara idji itea bia bΛsia idji puruda beadamārēā idjaba ne jūma biada o quīrīā pananamārēā.

15 Jūma maļgΛra jaradia badua. Carebadua djabarāba maļ bedeara ījā odamārēā. Āi o beara quēādua, Ācōrēba bΛra bΛda bērā māwā omārēā. Djabarāa bΛra idu igarabirādua.

3

Ācōrēba idji biadeba dadjirā ēdra edada

¹ Djabarāa quīrānebabidua naā ējūānebema bororā jΛwaeda pananamārēā. Ādjia jarabΛdara ijā oēdida panΛa idjaba ne jūma biada odi carea beadida panΛa. ² Djabarāa jaradua: ni abaΛdebemada biē bedeadie panΛa, caicaya beadiē panΛa, ātebΛΓΛ sobia beadida panΛa, jūmarā ume aduá beadida panΛa.

³ Wārāda naēna dadjirā bida crīcha biada neē panasidaa, Ācōrēra ijānaē panasidaa, āi crīcha panasidaa. Dadjia cadjirua o awua beara, bΛsrida o quīrā bea sida nezoca quīrāca jūma obadjidaa. Baridua cadjiruade nībabadjidaa, djārāba erobΛ carea soē biē panebadjidaa, djārāba dadjirāra quīrāmabadjidaa, idjaba dadjirāba djārāda quīrāmabadjidaa.

⁴ BaribΛΓΛ dadjirā Ēdra Edabari Ācōrēba idji biada, idji quīrā sida jūmarāa cawabisia. ⁵ Maāba dadjirāra ēdra edasia. Dadjia bia opeēda carea ēdra edaē basía, ātebΛΓΛ idji quīrā djuburiadeba ēdra edasia. Dadjirā cadjiruara sagasia djiwidi toda quīrāca beadamārēā idjaba Ācōrē Jaureba dadjirāa zocai bai djiwidida diasia. ⁶ Dadji Ēdra Edabari Jesucritodeba Ācōrēba idji Jaurera dadjirāa wāgaē diasia. ⁷ Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu bΛ bērā ewariza idji ume zocai panania. Maāda jΛā panΛa.

⁸ Maā bedeara wārā araa. Māa quīrā bΛa bΛa maāΓara bio jaradia baida Ācōrē ijā beaba ne jūma biada o wānamārēā. Maā bedeara bio bia bΛa. Jūmarāda carebabaria. ⁹ BaribΛΓΛ baridua bedea siriē bΛ carea caicayarādua. Ācōrēba Moisea diada ley carea bida caicayarādua. Idjaba dadji drōā naēnabemarā trā jaradiabadara igaradua. Jūma maāΓara biē bΛ bērā carebacaa.

¹⁰ AbaΛba djabarāda ijarabibΛΓΛ, idjira quēādua waa māwā orāmārēā. Idjia ijāēbΛΓΛ, wayacusa quēādua. Maāne wadibida ijāēbΛΓΛ, idji ume bārādua. ¹¹ BΛa bio cawa bΛa maā ēberāba wārā bedeara igarapeđa biē o bΛda. Cadjirua o bΛdeba unubi bΛa ara idjida Ācōrē quīrāpita bedeaē bΛda.

Naā cartade Pauloba jirūare bΛda

¹² Māa djaba Artemada wa djaba Tiquicoda bΛmaa wābiya. Jāma jūēnacarea isabe Nicopoli puruēdaa mΛ acΛde zedua. Māa za uru cue jara mama baida crīcha bΛa. ¹³ Ēberāare bedebari Zenada, Apolo sida bΛmaΛba wābdade ne jūmaneba carebadua bia wānamārēā. ¹⁴ Dadjirā dji Crito ijā beaba biada o cawa wānida panΛa ne neē quēdea carebaēi carea. Māwāra ara dadji quīrābe beadaēa.

¹⁵ Jũma mǎ ume duanΛba quĩrĩã panΛa bΛra bia ðaida. Dai quĩrĩã panΛ Crito ãjã ðeaa jaradua daiba quĩrĩã panΛda ãdjirãra bia duananida. Mǎa quĩrĩã ðΛa ãcõrẽba idji biadẽba jũma bãrãra careba ðaida.

PILEMOA CARTA PAULOBA PILEMOA ITEA BADA

Pauloba naã cartada Pilemoã itea basia. Poa 60are Romane preso baside basia. Carta djabarã Colosadebema itea diabueside naã carta sida diabuesica bla (Colosa 4:11).

Maã Pilemoãra Colosade babadjia idjaba ne bara basia. Paulodeba Jesucritoda ijãsia (v. 19). Djabarãda idji dede dji jarebadjidaa (v. 2). Idjia nezoca Onesimo abadada erobasia. Baribara maã Onesimora ne drasica bla bẽrã mĩrũ wãsia (vv. 18-19). Paulo preso bamaa wãpeda careba besia.

Onesimoba Crito ijãnacarea Pauloba naã cartara basia. Critodeba djabarã bẽrã Pauloba Pilemoãa bedea djuburiasia Onesimora wayacusa bia edamãrẽã (vv. 10-12, 15-20). Pauloba basia Onesimoba drada idjiabara jẽda diaida.

Naã carta baside Pauloba ẽdrada crĩcha basia. Ara ẽdrapeda Pilemoãmaa wãida crĩcha basia (v. 22).

Pauloba naã cartade naãrã bada

¹ Mãra Pauloa. Jesucrito carea preso bla. Dadji djaba Timoteoda nama bla. Djaba Pilemoã, daiba bara quĩrã panaa. Bla dai quĩrãca ãcõrẽ trajura o bla bẽrã mã naã cartara bla itea babara. ² Idjaba babara jũma djabarã bla dede abaa dji jarebadarã itea, dadji djabawẽrã Apia itea, dadji djaba Arquipo itea bida. Arquipoba ãcõrẽ bedeara dai careba jardiabaria. ³ Mã quĩrã bla dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biadeba bãrãra careba pananida idjaba necai bai sida bãrã dia pananida.

Djaba Onesimo carea Pauloba bedea djuburiada

⁴ Mã ãcõrẽa iwidibara bla carea bia bada abaria. ⁵ Mã ãrĩsia bla dadjirã Boro Jesura bio ijã bada idjaba jũma ãcõrẽ ẽberãrãra quĩrã bla. ⁶ Mã ãcõrẽa iwidi bla Crito ijã bea ume bara bio bia bamãrẽã.* Mãwã jũma ne bia dadjia Jesucritodeba eropanda bla bio cawaya. ⁷ Djaba, bla ãcõrẽ ẽberãrãra quĩrãneba sobiabida bẽrã mã sida sobiabisia idjaba bio basridabisia.

⁸ Maã carea bla iwidiya mã jarabara quĩrãca omãrẽã. Critodeba mã obida bamĩna obiẽa. ⁹ ãtebãra mã bedea djuburiaya quĩrãneba mãwã omãrẽã. Mãra drõã Pauloa. Jesucrito carea preso bla. ¹⁰ Bla nezoca Onesimo carea mã bedea djuburiaya. Idjira mã warra quĩrãca bla. Mã nama preso bade idjia mãneba Critora ijãna bẽrã mã warra quĩrãca

* **1:6** Crito ijã bea ume bara bio bia bamãrẽã. Aramaarã maãba jara bla: "Crito ijã badeba bara idji ẽberãrã ume bio bia bamãrẽã."

besia. ¹¹ Naēna bΛ nezoca dji biaē basía, baribΛrΛ idira nezoca biada besia. Māwā idjia bΛ itea bia trajaya idjaba mΛra bia carebaya.

¹² Idjira bΛmaa jēda diabuebΛrΛa. MΛa idjira bio quĩrĩā bΛa. MΛ quĩrā djuburia idjira bia edadua mΛ edabΛrΛ quĩrāca.†
¹³ Bedea bia Critodebema carea mΛ preso bΛde idjira mΛ ume eroβa quĩrĩā basia jūma bΛa mΛ carea jāmaΛba poya oē bΛda omārēā. ¹⁴ BaribΛrΛ bΛa bia bΛada aēne māwā o quĩrĩāé basía. MΛa quĩrā djuburia iwidi bΛra bΛa ogo obiēa ātebΛrΛ quĩrĩā bΛa bΛabΛrΛ māwā o quĩrĩā baida.

¹⁵ Dārāē bΛa bΛ nezoca Onesimora bΛ ume badada mĩrū wānada. Āibērā māwāsia idji jēda wābΛrΛde bΛa ewariza erobamārēā. ¹⁶ BaribΛrΛ idjira nezoca quĩrāca erobaiē bΛa, ātebΛrΛ nezoca cāyābara biara erobaida bΛa. Critodeba bΛ djaba bērā quĩrĩāneba erobaida bΛa. MΛa idjira bio quĩrĩā bΛa, baribΛrΛ maΛ cāyābara bΛa idjira biara quĩrĩāida bΛa, bΛ nezoca bērā idjaba dadjirā Borođeba bΛ djaba bērā.

¹⁷ BΛmaarā dadjia Ācōrē itea abarida o panΛbΛrΛ, Onesimora bia edadua mΛ edabΛrΛ quĩrāca. ¹⁸ Idjia bariduadeba bΛda biē osibΛrΛ wa bΛa jēda diai bara bΛbΛrΛ, mΛa iwidiidua. ¹⁹ Ara mΛ jΛwaba nāwā bΛbΛrΛa: idjia jēda diaida bΛra mΛa diaya. Quĩrānebadua mΛneba Crito ĩjāna bērā bΛa mΛa diai bara bΛda. ²⁰ Djaba, dadjia Boro carea mΛ quĩrā djuburia iwidi bΛra odua. Dadjira Critodeba djabarā bērā mΛ sora bΛsrīdabidua.

²¹ MΛa māwā bΛbΛrΛa cawa bΛ bērā bΛa mΛ bedeara ĩjāida. Cawa bΛa mΛa jara bΛ cāyābara bΛa biara oida. ²² MaΛ awara mΛa crīcha bΛa bārāba Ācōrēa iwidi panΛneba mΛra ēdrāida. Māwā mΛra bārāmaa poya wāya. MaΛ bērā mΛ cāi sida waga erobadua.

Pauloba naΛ cartade ĩrūare bΛda

²³ Djaba Epaproda Jesucrito carea mΛ ume preso bΛa. Idjia quĩrĩā bΛa bΛra bia baida. ²⁴ Marcoba, Aristarcoba, Demába, Luca biā quĩrĩā panΛa bΛra bia baida. Ādjirāba mΛ ume Ācōrē trajura o panΛa.

²⁵ MΛa quĩrĩā bΛa dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba baida.‡

† 1:12 Griego bedeadē maΛ versícūlora ebuda bΛēa.

‡ 1:25 Bārāra. Griego

bedeadē bΛ bΛa “bārā jaurera.”

HEBREO CARTA HEBREORÃ ITEA

Naã cartada hebreorã itea b̄ada basía. Cawadaẽ pan̄a caiba b̄asida. ΛCΛΓΛmaarã Bernabeba, Apoloba, Silaba, Lucaba, Clemente Romanebemaba wa dewaraba b̄asida. Naẽna zocãrãba crĩcha panasidaa Pauloba b̄adada. Ababe cawa pan̄a Hebreo carta b̄adara judio basida. (Judiorãra hebreo bedeade bedeabada b̄erã hebreorã abadaa.) Naã carta b̄adaba, dji carta edadarã bida Timoteora unubadjidaa (13:23). Maã awara djabarã Italia druadebemarã ume dji bia basía (13:24-25). Poa 70 bai naẽna b̄asia.

Naã cartara djabarã judiorã bia mĩga b̄ea itea b̄asia Jesu-crito igararãnamãrẽã. Jesucrito ïjã pan̄a carea ãdjia erobeara ΛCΛΓΛba jãrĩsidaa (10:32-34). Jũma naã cartade dji b̄adaba jara b̄aa Critora dji dromaara b̄ada.

Critora bajãnebema nezocarã cãyãbara biara b̄aa (1:1neba aba 2:18daa). Critora Moise cãyãbara biara b̄aa (3:1neba aba 4:13daa). Critora dadjirã Sacerdote dji Dromaara b̄aa (4:14deba aba 7:28daa). Critoba cadjirua carea odara sacerdoterãba obada cãyãbara biara b̄aa (8:1neba aba 10:39daa).

Jĩrũare dji carta b̄adaba jara b̄aa ãcõrẽba dadjirã bia unumãrẽã idjida ïjãnida pan̄ada (11:1neba aba 13:25daa). Dji crĩcha dromara 12:1ne b̄aa: “Maã ãberãrã zocãrãba unubisidaa ãcõrẽra wãrãda ïjãsidada. Maãda cawa pan̄a b̄erã dadjirã bida ara maã quĩrãca ïjã pananida pan̄a. Dadjirãa idu ïjãbicara, cadjiruaba dadjirã b̄arã edabari sida ãyã b̄adapeda jũma droa pan̄aneba nocodaa wãnadra dadjirã jũenida pan̄amaa.”

ãcõrẽ Warrara dji dromaara b̄aa

¹ Naẽnaeda ãcõrẽba dadji drõã naẽnabemarãa b̄arima zocãrã quĩrãtanoaneba bedeabadjia. Idjideba bedeabadarãneba mãwã osia. ² Barib̄ara naã jĩrũarebema ewaride idji Warradeba dadjirãa bedeasia. Idji Warradeba ãcõrẽba ne jũmada osia idjaba idjida b̄asia ne jũma erobamãrẽã. ³ Idji Warraba ãcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroda unubibaria. Idjiab̄ara ãcõrẽra sãwã b̄ada cawabibaria. Idji bedeã b̄aa b̄adeba ne jũma odara ara mãwã b̄aa. Idjia dadjirã cadjiruara saḡapeda ãcõrẽ dji droma b̄a j̄awa araare bajãne chũmesia.

⁴ ãcõrẽba idjira bajãnebema nezocarã cãyãbara dji dromaara b̄asia. ãcõrẽba idjira trã b̄asia “mã Warra,” mãne ãdjirãra trã b̄asia “mã nezocarã.” Mãwã ãcõrẽba idji trã b̄adara ãdjirã trã

ḅḷda cāyābara biara ḅḷa. ⁵ Ācōrēba ni abaḷ bajānebema nezocaa nāwā jaraē basía:

ḅḷara mḷ Warraa. Idi ḅḷara mḷ Warraada abḷḷa.*

Idjaba ādjidebemada nāwā jaraē basía:

Mḷra idji zeza baya, idjaba idjira mḷ warra baya.†

⁶ Ācōrēba idji Warra iwina naḷ ējūānaa diabuebḷḷde nāwā jarasia:

Jūma Ācōrē bajānebema nezocarāba idjía bia bedeadida panḷa.

⁷ Bajānebema nezocarānebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

Bajānebema nezocarāda osia nāūrā quīrāca beadamārēā.‡

Ādjirāra osia tḷḷ urua quīrāca beadamārēā.§

⁸ Baribḷḷ idji Warradebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

Ācōrē, ḅḷara ewariza jūmarā boroda ḅaya. ḅḷ purura jipa pe erobaya. ⁹ ḅḷa biadrḷ quīrāsia. Cadjiruara quīrāmasia.

Maḷ carea Ācōrē, ḅḷ Ācōrēba jūma ḅḷ ume panḷ cāyābara ḅḷdrḷ dji dromaara ḅḷasia. Māwā ḅḷara bio ḅḷsrīdabisia.*

¹⁰ Idjaba nāwā jarasia:

Jūmarā Boro, naārēda ḅḷa naḷ ējūāda, bajā sida osia.

¹¹ Jūma maḷḷara jōya baribḷḷ ḅḷara ara māwā ḅaya. Jūma maḷḷara dji sore baya wua dji sore babari quīrāca.

¹² Wua sore ērāpeda djiwīdi jḷḷḷ quīrāca ḅḷa jūma maḷḷara āyā ḅḷpeda djiwīdida oya.

Baribḷḷ ḅḷara ara ḅḷdji ḅḷda ḅaya. ḅḷara beucaa.†

¹³ Ācōrēba ni abaḷ bajānebema nezocaa jaraē basía:

Mḷ jḷwa araare chūmedua aba ḅḷ dji quīrūra mḷa jūma ḅḷ jḷwaeda ḅḷḷḷdaa.‡

¹⁴ Jūma bajānebema nezocarāda Ācōrēba zocabaria. Ācōrēba ādjirāra diabuebaria dji ēdrḷdirā carebadamārēā.

2

Quīrācuita beadadua Crito igarada amaaba

¹ Maḷ bērā āi wāna amaaba dadjirāba wārā bedea ūrīpedadara quīrācuita biara ēpēnida panḷa. ² Ācōrēba naēna obi ḅada bedeara bajānebema nezocarāneba diasia. Maḷ bedeara ēberārāba jūma ijā odida panasīdaa. Jūma ijā oē ḅeara, igara ḅea sida Ācōrēba arīde cawa obadjia. ³⁻⁴ Ara maḷ quīrāca Ācōrēba ēdrḷ edaidebema bedeada dadjirāba

* **1:5** Salmo 2:7. Idi ḅḷara mḷ Warraada abḷḷa. Griego bedeade ḅḷ ḅḷa: “Idi mḷa ḅḷda unusia” wa “idī mḷra ḅḷ zeza basía.” † **1:5** 2 Samuel 7:14. ‡ **1:7** Griego bedeade “nāūrā” idjaba “jaure” abari bedeaa. Maḷ carea ḷcaḷḷ traduccioḷne maḷ versículoḷe nāwā ḅḷ ḅḷa: “Idji bajānebema nezocarāda osia jaureda beadamārēā.”

§ **1:7** Salmo 104:4. * **1:9** Salmo 45:6-7. † **1:12** Salmo 102:25-27. ‡ **1:13** Salmo 110:1. ḅḷ jḷwaeda ḅḷḷḷdaa. Griego bedeade ḅḷ ḅḷa: “ḅḷ jīrū edre ḅḷḷḷdaa.”

igaradib_{ΛΓΛ}, ¿Ācōrēba cawa oidebemada sãwã ēdr_Λdi? Mañ bedea bio bia b_Λra dadjirã Boro Jesuba naãrã jaradiasia. Mañ ũrĩpedadaba dadjirãa jarasidaa mañg_Λra wãrãda. Mañ awara Ācōrēba ne ununaca wai_Λada quĩrãtanoa obisia. Idjia quĩrã bada quĩrãca idji Jaureba obi b_Λra idjiderãza diasia. Jũma mañg_Λdeba cawabisia mañ bedeara wãrãda. Mañda dadjirãba igaradib_{ΛΓΛ}, ¿sãwã ēdr_Λdi?

Jesucrito dadji quĩrãca bada

⁵ Ējũã djiwidi zeida b_Λ daiba jara pan_Λra Ācōrēba bajãnebema nezocarã j_Λwaeda b_Λẽ basía. ⁶ Āteb_{ΛΓΛ} Ācōrē Bedeade nãwã b_Λ b_Λa:

Mã Ācōrē, ēberãda ¿cãrē? ¿Cãrēã dairãma crĩchabari?

Ēberãda ¿cãrē? ¿Cãrēã dairãda wagabari?

⁷ B_Λa दौरa bajãnebema nezocarã cãyãbara edaara b_Λasia.

Mãwãmĩna दौरa nañ ējũãne bia b_Λasia idjaba dji dromarãda b_Λasia.*

⁸ B_Λa ne jũmada dai j_Λwaeda b_Λasia.†

Ācōrēba ne jũmada dadji j_Λwaeda b_Λasia. Dadji j_Λwaeda b_Λdaẽra neẽa. Mãwãmĩna wadibida ununaẽa ne jũma dadji j_Λwaeda b_Λada. ⁹ Barib_{ΛΓΛ} Jesudebemada cawa pan_Λa.‡

Ācōrēba idjira bajãnebema nezocarã cãyãbara nañ ējũãne edaara b_Λasia. Ācōrēba idji biadeba mãwã osia Jesura jũmarã carea beumãrẽã. Bia mĩga beuda bẽrã Ācōrēba idjira bia b_Λasia idjaba dji dromada b_Λasia.

¹⁰ Ācōrēba ne jũmada osia. Idjideba ne jũmada beaa. Ācōrēmaarã bia b_Λasia Jesura bia mĩgaida. Mãwã idjira ēberãrã Ēdr_Λ Edabarida aride b_Λasia. Idjideba Ācōrēba idji wararãda zocãrã edasia idji biya quirudebemada edadãmãrẽã.

¹¹ Jesuba ēberãrãda Ācōrē itea bia b_Λbaria. Idjia, mañ ēberãrã bida abari Zezada eropan_Λa. Mañ carea Jesura peracaa ãdjirãra idji djabarã ai carea. ¹² Ācōrē Bedeade nãwã b_Λ b_Λa:

Mãa b_Λdebemada m_Λ djabarãa bedeaya. Jũmarã ãbaa dji j_Λre duan_Λne m_Λa b_Λada bia jaraya.§

¹³ Idjaba nãwã b_Λ b_Λa:

Mãa idjidr_Λ ãjã baya.*

Idjaba nañ sida b_Λ b_Λa:

Mãra nama b_Λa, idjaba warrarã Ācōrēba m_Λã diadara m_Λ ume ãbaa pan_Λa.†

* **2:7** Griego bedeade _ΛC_ΛΓ_Λ cartade nañ sida b_Λ b_Λa: “Daura b_Λasia ne jũma b_Λa oda bororãda beadãmãrẽã.” † **2:8** Salmo 8:4-6. Dai j_Λwaeda b_Λasia. Griego bedeade nãwã b_Λ b_Λa: “Ne jũmada idji jĩrũ edre b_Λasia.” ‡ **2:9** Jesudebemada cawa pan_Λa.

Griego bedeade nãwã b_Λ b_Λa: “Dadjirãba Jesura unu pan_Λa.” § **2:12** Salmo 22:22.

* **2:13** Isaía 8:17. † **2:13** Isaía 8:18.

¹⁴ Mañ warrarāba djarada, oa sida eropanΛ bēřā Jesu bida abarida edasia idji beudadeba diauru poyai carea. Diaurura beu djibaria. ¹⁵ Jesuba diaurura poyada bēřā, beudi carea waya beadara idjia jūma ēdrΛ bΛsia. Ewariza beudi waya panΛneba ādjirāra biē panasidaa nezoca quīrāca. ¹⁶ Wārāda Jesura bajānebema nezocarā carebade zeē basía, ātebrΛΛ Abrahañ quīrāca Ācōrē ijā beadrΛ carebade zesia.‡ ¹⁷ Idji zeside ne jūmane dadji quīrāca basia djārā quīrā djuburiabari Sacerdote dji Droma bai carea.§ Wārāda Ācōrē quīrāpita sacerdote dji droma jūma aride obarida besia. Mañba ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obadara Ācōrēba quīrādoamārēā. ¹⁸ Diauruba mīā sē baside Jesura bia mīgasia. Mañ bēřā diauruba mīā sē beara careba cawa bΛa.

3

Moise cāyābara Jesura dji dromaara bΛa

¹ Djabarā, bārāra Ācōrē ēberārā bēřā idjaba Ācōrēba bārāra trΛna bēřā, Jesucritodebemada bio quīrācuīta crīchadadua. Idjira Ācōrēba diabuedaa idjaba Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba ebuđa jarabadaa idjidrΛ wārāda ijā panΛda. ² Ācōrēba obidara Jesuba jūma aride osia Moiseba Ācōrē ēberārā ume oda quīrāca.* ³ Ēberārāba de bia obaridebemada dji de cāyābara biara bedebadaa. Ara mañ quīrāca dadjirāba Moisebema cāyābara Jesudebemada biara bedeadida panΛa. ⁴ Dera dji oda bara beaa. BaribrΛΛ Ācōrēba ne jūmada osia. ⁵ Moiserā Ācōrē nezoca bēřā Ācōrē ēberārā ume jūma aride osia. Mañne idjia cawabisia Ācōrēba nocoarebema ewaride cārēda jaraida. ⁶ BaribrΛΛ Ācōrē warra Critora idji ēberārā boroa. Ādjirā ume jūma aride o bΛa. Dadjirāba Critoda ijā pananibrΛΛ idjaba idjideba edadira bΛsrida jāñ pananibrΛΛ, Ācōrē ēberārā.†

Critora igararānadua

⁷⁻⁸ Mañ carea Ācōrē Jaureba nāwā jara bΛa: Idi Ācōrē bedea ūrībrΛdade bārā sora zarearānadua bārā drōā naēnabemarā so zareapedada quīrāca. Ādjirā ējūā pōāsa ewaraga bΛde duanasidade Ācōrēba jaradara igarasidaa idjia sāwā oi cawaya. ⁹ Mama idjia odara cuarenta poa unusidamīna ādjirāba ijānaē basía sāwā oi cawaya.

‡ 2:16 Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “Abrahañ ēberārāra carebade zesia.” § 2:17 Dadji quīrāca. Griego bedeadē bΛ bΛa: “Idji djabarā quīrāca.” * 3:2 Ācōrē ēberārā ume. Griego bedeadē bΛ bΛa “Ācōrē dede.” † 3:6 Griego bedeadē ħcΛΛ cartade nañ sida bΛ bΛa: “Aba nañ ewari jōbrΛdadaa.”

10 Mañ carea ãdjirã ume quĩrũpeda Æcõrẽba nãwã jarasia:
 “Ãdjirãba m̃ra sodeba wãrãda ep̃enacaa. M̃ ora cawa
 quĩrãnacaa.”

11 Idjaba quĩrũ b̃ade wãrãneba nãwã jarasia: “M̃a ãnãübima
 ãdjirãra jũenaẽa.”‡

12 Djabarã, quĩrãcuita beadadua. So cadjiruaba Æcõrẽ ijãnaẽ
 bearãnadua. So cadjiruaba Æcõrẽ zocai b̃ara igarabaria.

13 Wadi ewari b̃ade eda ewariza dji carebadadua biara ijãni
 carea. Mãwã ni abada cadjiruaba cürügapeda so zarea
 beadaẽa. 14 Dadjirãba naãrã ijãpedadadeba aba beubadadaa
 Critoda ijã pananib̃ra, idji ume panania. 15 Mañ carea Æcõrẽ
 Bedeade nãwã jara b̃a:

Idi Æcõrẽ bedea ür̃b̃adade bãrã sora zarearãnadua bãrã drõã
 naẽnabemarã so zareapedada quĩrãca. §

16 Æcõrẽ bedea ür̃pedadacarea çairãda so zareasida? çJũma
 Moiseba Egiptodeba edra edadarãda mãwã so zareasidaẽca?

17 çÆcõrẽra cairã ume cuarenta poa quĩrũ basi? çCadjirua
 opedarã ume quĩrũ basiẽca? çMañ carea ãdjirãra ejũã põãsa
 ewaraga b̃ade quinisidaẽca? 18 çÆcõrẽba cairãa wãrãneba
 jarasi idjia ãnãübima jũenaẽda? çIdji bedea ijãnaẽ beadarãa
 mãwã jarasiẽca? 19 Mañg̃deba dadjirãba cawa panã ãdjirãba
 ijãpedadaẽ bẽrã Æcõrẽba ãnãübida badama poya jũenaẽ basida.

4

1 Æcõrẽba wãrãda jara b̃a dadjirãra wadibida idjia ãnãübima
 poya jũenida panãda. Barib̃ra quĩrãcuita beadadua. Mãwãera
 ãcãrã bãrãnebemada mama jũenaẽa. 2-3 Bedea bia Æcõrẽba
 ãnãübidebemada dadjirãba ür̃sidaa drõã naẽnabemarãba
 ür̃pedada quĩrãca. Dadjirãba sodeba ijã panã bẽrã Æcõrẽba
 ãnãübima jũenia. Barib̃ra drõã naẽnabemarãba ür̃napeda
 ijãpedadaẽ bẽrã mañ bedeaba carebaẽ basía. Ædjirãnebemada
 Æcõrẽba nãwã jarasia:

Quĩrũ b̃ade m̃a wãrãneba nãwã jarasia: “M̃a ãnãübima
 ãdjirãra jũenaẽa.”*

Mãwã jarasia nañ ejũã odadeba ãtaa idjia oida badara jũma o
 erob̃m̃ina. † 4 Æcõrẽba idji bedeade ãnãübada ewaridebemada
 nãwã jarasia:‡

Sietebema ewaride Æcõrẽba jũma pãrã erob̃asia. Mañ bẽrã
 sietebema ewaride ãnãüsia. §

5 Idjaba Æcõrẽba idji bedeade nãwã jara b̃a:

‡ 3:11 Salmo 95:7-11; Numero 14:21-35. § 3:15 Salmo 95:7-8. * 4:2-3 Salmo
 95:11. † 4:2-3 Idjia oida badara. Mañba cawabi b̃a Æcõrẽba dadji ãnãüni sida
 osida. ‡ 4:4 Ænãübada ewari. Griego bedeade b̃a b̃a “séptimo día.” § 4:4
 Genesi 2:2.

Māa ḵnāūbima ādjirāra jūēnaēa.*

⁶ Bedea bia Ācōrēba ḵnāūbidebema naārā ūrīpedadaba ījānaē basía. Maḵ bērā idjia ḵnāūbida bađama jūēnaē basía. Baribara ḵcara ēberārāda wadibida Ācōrēba ḵnāūbima poya jūēnia.

⁷ Maḵ carea Ācōrēba dewara ewarida ḵasia idjia ḵnāūbima jūēnamārēā. Maḵ ewarira Ācōrēba trā ḵasia “idi.” Maḵ ewari bađacarea dārābade idjia Davideba maḵnebemada bedeasia. Maḵ bedeara māa naēna naḵ cartade ḵasia. Nāwā ḵa:

Idi Ācōrē bedea ūrībade bārā sora zarearānada.†

⁸ Josueba israelerāra Ācōrēba wārāda ḵnāūbimaa ededabara Ācōrēba dewara ḵnāūbidebemada bedeaē bacasia. ⁹ Maḵ bērā ḵnāūbada ewarida Ācōrē ēberārā itea wadibida ḵa.

¹⁰ Abada Ācōrēba ḵnāūbima ḵabara, idjia o bađadebemada ḵnāūsia Ācōrēba ne jūma opeđa ḵnāūna quīrāca. ¹¹ Maḵ bērā dadjirāba biara jađida panā Ācōrēba ḵnāūbima jūēni carea. Māwāra ni abada baedaēa drōā naēnabemarā ījānaē pananeba baepedada quīrāca.

¹² Wārāda Ācōrē bedeara zocai ḵa idjaba ḵa ḵa. Idji bedeara djōbada neco quida umé era ḵa cāyābara pewedeara ḵa. Idji bedeba dadji crīchara, dadji soba o quīrā ḵa sida jūma ebuda cawabibaria dadji crīcha, dadji jaure, dadji so sida edu cōbara quīrāca. ¹³ Ācōrēba ne jūmada unubaria. Idjia unuē ḵara neēa. Idjia odara, dadjia mērā eroḵa sida ebuda unu ḵa. Idjia cawa obade jūma dadjia odara idjia jaradida panā.

Jesura dadjirā Sacerdote dji Droma

¹⁴ Ācōrē Warra Jesura bajānaa wāsia. Idjira dadjirā Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba idjira ījā panāna a panā bērā wārāda ījā pananida panā. ¹⁵ Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaba cawa ḵa dadjirāra ḵaē panāda. Diauruba idjira mīā sēsia dadjirā mīā sēbari quīrāca. Baribara Jesuba cadjiruara oē basía. ¹⁶ Dadji ḵaē bađebemada cawa ḵa bērā dadjirā idji bugue caita wābada quīrāca ne wayaa neē Ācōrēa iwīdida panā. Māwā idjia dadjirāra quīrā djuburiaya idjaba idjia carebamārēā iwīdibade idji biadeba carebaya.

5

¹ Ācōrēba sacerdote dji droma ḵabara ēberāda aba edapeđa ḵbaria. Maḵ bērā ēberārāba cadjirua opeđa carea sacerdoteba Ācōrēa ne diabaria idjaba animarāda babue diabaria.* ² Ēberārāba adua pananeba āi opeđara sacerdote dji dromaba poya cawa quīrā djuburiaya idjia bida abarica

* 4:5 Salmo 95:11. † 4:7 Salmo 95:7-8. * 5:1 Levitico 1:1deba aba 6:7daa.

obari bĕrã. ³ Ēberãrãba cadjirua opedada carea animarã babue diabara de idjia oda carea bida animarã babue diaida bala. ⁴ Ni abada ara idjiduba sacerdote dji dromada becaa, ãtebala Ācõrēbala aba trãpeda balaria Aaroã bada quĩrãca. ⁵ Ara maã quĩrãca Critora ara idjiduba Sacerdote dji Dromada beĕ basia, ãtebala Ācõrēbala idjira mãwã basia. Ācõrēba idjia nãwã jarasia:

Bala mã Warraa. Idi bala mã Warraada abala.†

⁶ Idjaba nãwã jarasia:

Bala ewariza sacerdotada baya Melquisedé bada quĩrãca.‡

⁷ Crito naã djarade baside jã bala Ācõrēba jĩgua beĕda djuburisia, Ācõrēba idji beuida baĕbeĕmada poya ĕdra baida bada bĕrã. Maãne Ācõrēba quĩrãca bala quĩrãca jã oyada ada bĕrã, Ācõrēba idji beĕara ũrsia.§ ⁸ Critora Ācõrē Warramĩna idji bia mĩga baĕbeba jã o cawasia. ⁹ Ne jũmane daucha jã oda bĕrã, idjia jara bala jã o beara jũma ĕdra edaya ewariza zocai beadamãrẽã. ¹⁰ Maã bĕrã Ācõrēba idjira Sacerdote dji Dromada basia Melquisedé bada quĩrãca.

Wãrã beĕara igararãnada

¹¹ Maãgaĕbeĕmada daiba zocãrã jaradia quĩrãca panala. Baribala zarea bala ebuda cawabidida, bãrãba isabe cawadaca bĕrã. ¹² Bãrãba Jesu jãpedadara dãrãbada. Maã bĕrã idira bãrãra Ācõrē beĕda jaradiabadada beĕdida panasidaa. Mãwãmĩna Ācõrē beĕara mãcua adua panala bĕrã poya bia jaradiadaca. Ababa bãrãra Ācõrē beĕeĕbeĕma cawaichaara bada wayacusa jaradiaida bala juba dawabala quĩrãca. Bãrãra warra zaque quĩrãca bea bĕrã djico codi cãyãbara jubadra doĕdida panala. ¹³ Juba do beara waĕi djuburi queĕda bĕrã sãwã jipa oira adua bea. ¹⁴ Baribala djico zareara drõãrã itea. Ādjirãba Ācõrē beĕda quĩrãcuia crĩcha pananeba cawa panala cãrẽda biada idjaba cãrẽda cadjiruada.

6

¹⁻² Maã bĕrã nocodaa wãnia Critoda biara cawadi carea. Dadjirãba idjideĕbema naãrã cawapedada awa jaradiadaã. Wayacusa jaradiadaã cadjirua o panala carea beudida panada, cadjirua igaradapeda Ācõrēmaa zedida panada, Ācõrē jãnineĕmada, borocueĕideĕmada, djabarã ãrã jawa baĕideĕmada, beudarã ãrẽbaĕideĕmada, idjaba Ācõrēba cawa odarã ewariza bia mĩgaĕideĕbema sida. ³ Ācõrēba quĩrãca

† 5:5 Salmo 2:7. Idi bala mã Warraada abala. Griego beĕeĕde ba bala: "Idi mã bada osia" wa "idi mãra bala zeza basia." ‡ 5:6 Salmo 110:4. Genesi 14:18. § 5:7 Marco 14:32-36.

בִּלְבָבָא, jūma maḷgādebemada wayacusa jaradiadi cāyābara dadjirāra nocodaā wānia Critoda biara cawadi carea.

⁴ אֲצֹרֶבָא wārā bedeara cawa panasidaa. Ācōrēba dia בִּלְבָבָא carea בְּאִרְצָא panasidaa. Idji Jauredēba ne edasidaa. ⁵ Idji bedea bio bia בְּאִרְצָא, idji אֲבָלָא nocoarebema ewaridē unubi sida cawa panasidaa. ⁶ Ādjirāba Critoda igarapedada bēṛā wayacusa poya jēda idjimaā zedaēa. Zesidara Ācōrē Warra wayacusa crude cachibāda quīrāca idjidebemada jūmarāa biē bedeadidia.

⁷ Cue zebāḷāza egoroba dobaria. Maḷba egoro biade ne udara dji uda itea bia zaubaria. Ācōrēba maḷ ējūāra bia jarabaria. Crito igaraē beara maḷ ējūā quīrāca panāa. ⁸ Baribāḷā cue zedacarea ḷāda, chirua cadjirua sida tunuibāḷā, maḷ egorora biē בְּאִרְצָא. Ācōrēba maḷ ējūāra biē jarapeda jīrūare jūma babueya. Crito igara beara maḷ ējūā cadjirua quīrāca panāa.

⁹ Djabarā, दौरā māwā bedea panāmīna cawa panāa Ācōrēba bārāra ēdra edada bēṛā o biade wābādada. ¹⁰ Ācōrēra jipa בִּלְבָבָא bārāba bia o panāra idjaba idji quīrā panāra quīrādoāēa. Idji ēberārā careba panāneba unubisidaa idjira quīrā panāda. Idi bida careba panāa. ¹¹ Daiba quīrā panāa bādjiza māwā o pananida aba beubādadaa. Māwābāḷā bārāba Ācōrēneba edadi carea jḷā panāra jūma edadia. ¹² Daiba quīrānaēa bārāra coa beadida, ātebāḷā quīrā panāa bārāra dewararā djabarā quīrāca beadida. Ādjirāba Critoda iḷā panā bēṛā idjaba jūma droa panā bēṛā, Ācōrēba diai jaradara jūma edadia.

Ācōrēba bedea bādara wārāda oya

¹³ Ācōrē cāyābara dji dromaara בְּאִרְצָא neēa. Maḷ bēṛā Abrahāḷ ume bedea בְּאִרְצָא ara idji trāneba wārāda carebayada asia. ¹⁴ Nāwā jarasia: “Wārāda mḷā bāra carebaya idjaba bādēba zocārā yōbiya.”* ¹⁵ Abrahāḷba jūma droa bādēba jḷā bapeda Ācōrēba warra diai jaradada unusia.

¹⁶ Ēberārāba wārāneba jarabādade ādji cāyābara dji dromaara בִּלְבָבָא trāneba māwā jarabadaa. Maḷne ni abaḷba poya sewaada adacaa. ¹⁷ Ara maḷ quīrāca Ācōrēba ebuḏa cawabi quīrāasia idjia diai jarada edadi ēberārāba maḷra wārāda edadida idjaba idjia crīcha בִּלְבָבָא quīrāca wārāda obarida. Maḷ carea ara idji trāneba diayada asia. ¹⁸ Ācōrēra sewa oca bēṛā idjia diai jaradara wārāda diaya idjaba idji trāneba jaradara quīrā awara oēa. Maḷ bēṛā Ācōrēba dadjirā waga bamārēa

* 6:14 Genesi 22:17.

jarasidaa. Idjia jaradara wārāda oida cawa panΛ bērā dadjirāba poya sozarra ijā panania. Maλba Jesudeba edadi carea jλā panΛra quenabaridaēa. ¹⁹⁻²⁰ Dadjia jλā panΛra wārāda edadida cawa panΛa. Maλba dadjirāra careba bΛa bio ijā pananamārēā anclaba barco ero ūmabari quīrāca. Dadjia jλā panΛra wārāda edadida cawa panΛa Jesura bajānaa dadjirā na wāna bērā. Idjira Ācōrē dede wuaba eatΛ jira bΛ edaare wāsia dadjirā carebai carea. Mama idjira dadjirā Sacerdote dji Dromada bēsia Melquisedé baēa quīrāca. Ewariza māwā bΛa.

7

Melquisedé

¹ Maλ Melquisedéra Saleλ purudebema boro basía idjaba Ācōrē dji Dromaara bΛ sacerdote basía.* Maλ ewaride Abrahaλra λcΛra puru bororā ume djōpeda jūma poyasia. Abrahaλ jēda zebΛrΛde Melquisedéba audiabaride wāpeda idjira bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. ² Maλbe Abrahaλba djō bapeda jārīnanebemada Melquisedéa diasia. Die juachabΛrΛza aba diasia. Melquisedé trλba jara bΛa “ēberārā boro jipa bΛ.” Idjaba idjira Saleλnebema boro abadjidaa. Maλ trλba jara bΛa “necai baidebema boro.” ³ Ni abaλba adua panΛa Melquisedé zezara, dji papa sida cairā basida. Adua panΛa idji ēberārā drōā naēnabemara cairā basida. Idji todadebemada, beudadebema sida adua panΛa.† Māwā idjira Ācōrē Warra quīrāca ewariza sacerdotēa.

⁴ ¡Melquisedédebemada bio crīchadadua! Idjira wārāda dji droma basía. Dadjirā drōā naēnabema dji droma bΛ Abrahaλba djō bapeda jārīnanebemada idjía diasia. Die juachabΛrΛza aba diasia. ⁵ Māwānacarea Ācōrēba Moisea diada leyde jarasia jūma israelerāba edabΛdadebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa diadida panΛa. Die edabΛdaza aba diadida panΛa. Israelerāra maλ sacerdoterā djabarāmīna, abari Abrahaλneba yōpedadamīna, māwā diadida panΛa. ⁶ BaribΛrΛ Melquisedéra Levideba yōnaē basía. Māwāmīna Abrahaλba jārīnanebemada idjía diasia. Die juachabΛrΛza aba diasia. Maλne Melquisedéba Abrahaλra bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. Māwā osia Ācōrēba Abrahaλa naēna wārāda carebayada adamīna.‡ ⁷ Jūmarāba cawa panΛa dji dromaara bΛba dji edaara bΛra bia jarabarida Ācōrēba carebamārēā.

* **7:1** Genesi 14:17-20. † **7:3** Griego bedeadē maλ versīculoda nāwā bΛ bΛa: “Melquisedéra zeza neē bΛa, papa neē bΛa, ēberārā drōā naēnabema sida neē bΛa. Idji toda ewari neē bΛa, idji beuda ewari sida neē bΛa.” ‡ **7:6** Genesi 12:1-3.

8 Israelerāba edabΛdadebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa diabadaa. Mañ sacerdoterā beudimīna die edabΛdaza ādjīa aba diabadaa. BaribΛΓΛ Melquisedéra wadi zocai bΛca bΛa Ācōrē bedeaba idjira beusida jaraē bΛ bēřā. Māwā Abrahaļba jārīnanebemada mañ beuca sacerdotea diasia. Die juachabΛΓΛza aba diasia. 9-10 Israelerāba die edabΛdadebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa aba diabadaa. BaribΛΓΛ Melquisedéba Abrahaļ audiabaraside Abrahaļ wiuzaque Levira wadi neē basía. Mañ bēřā dadjirāba nāwā jaraēdida panΛa: Abrahaļba die juachabΛΓΛza Melquisedéa aba diaside idji wiuzaque Levideba yōnirā bida ara maļgΛda diasidaa.

11 Ācōrēba idji ley diaside Levideba yōpedada sacerdoterāda bΛsia israelerā mañ leydeba pe eronībadamārēā. Naārā Aaroļda sacerdote dji droma basía. Mañ sacerdoterāba o panΛneba ēberārāda poya jipa beadibara, ĩcārē cārēā Aaroļ awara sacerdote Melquisedé quīrāca bΛda zeida basi? 12 Mañ sacerdotera Levideba yōpedada sacerdoterā cacuabari besia. Mañ bēřā dji ley sida awara besia. 13 Jūma maļgΛba dadjirā Boro Jesudebemada bedeā bΛa. Idjira Levideba yōnaē basía, ātebΛΓΛ Judadeba yōna basía. Mañ naēna ni abaΛ Judadeba yōnada sacerdote beadaē basía. 14 Moiseba jaraca basía sacerdoterāra mañ ēberārāneba zedida. BaribΛΓΛ jūmarāba cawa panΛa dadjirā Boro Jesura Judadeba yōna basida.

15 Jūma mĀa jarađara ebuđara bΛa naĀda cawadibΛΓΛ: Levideba yōpedadarā awara Jesuda sacerdoteda besia Melquisedé bađa quīrāca. 16 Idjira sacerdoteda beē basía leyba bΛda bēřā. Leyba ababe Levideba yōpedadadrΛ bΛbaria. Jesura sacerdoteda besia idji ΛbΛadeba beuca bēřā. 17 Mañ carea Ācōrē Bedeade nāwā bĀ bΛa:

BΛra ewariza sacerdoteda baya Melquisedé bađa quīrāca. §
18 Naārā bađa leyba ni abaΛda carebađāē bēřā Ācōrēba āyā bΛsia. 19 Mañ leyba ni aba bida jipa bΛē basía. Mañ ley cāyābara Ācōrēba ne biara bΛda diasia dadjirā carebai carea. MaļgΛdeba dadjirāra Ācōrē caita wābadaa.

20-21 Ācōrēba dji naārā panana sacerdoterā bΛside ewariza beadida jaraē basía. BaribΛΓΛ Ācōrēba Jesura sacerdoteda bΛside wārāneba jarasia ewariza māwā baida. Ācōrē Bedeade nāwā bĀ bΛa:

Dadjirā Boroba wārāneba jarasia bΛra ewariza sacerdoteda baida Melquisedé bađa quīrāca.* Idjia jarađara quīrā awara oēa.

§ 7:17 Salmo 110:4. * 7:20-21 Melquisedé bađa quīrāca. Griego bedeade ΛcΛΓΛ cartade maļra neā.

²² MaãgΛara Æcõrēba wārāneba jarada bēra dadjirāba cawa panΛa Æcõrēba Jesudeba dadjirā ume bedea bΛdara wārāda oida. Maã bedea bΛdara idjia naārā diada ley cāyābara biara bΛa.

²³ Naārā beada sacerdoterāra beubadjidaa. Aba jaidasira idjia o badara waa poya oē bēra idji cacuabari dewarada bebadjia. Māwā zocārāda sacerdote basidaa. ²⁴ BaribΛra Jesura beuca bēra ewariza sacerdote baya. ²⁵ Maã bēra idjideba Æcõrēmaa zebΛdara jūma poya ēdra edaya ewariza zocai beadamārēā. Idjira beuca bēra ewariza dadjirā carea Æcõrēa bedea djuburiabaria.

²⁶ Dadjì Sacerdote dji Droma Jesuba cadjiruara ocaa, ne jūmane jipa bΛa. Æcõrēba idjira bia unu bΛa. Cadjirua obadarā tēnabemada āyā bΛpeda bajāne dji dromada bΛsia. Maã bēra ne jūmane dadjirāra poya carebaya. ²⁷ Idjia ocaa dewararā sacerdote dji dromarāba ewariza obada quīrāca. Maã sacerdoterāba ara ādjia cadjirua opedada carea naārā Æcõrēa animarāda babue diabadaa. MaãbebΛra dewara animarāda babue diabadaa ēberārāba cadjirua opedada carea. BaribΛra Jesuba animarā babue diabΛra quīrāca ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obada carea. Barima aba māwā odaba cadjiruara jūma sagΛsia. ²⁸ Æcõrēba Moisea diada leyba ēberārā ne jūmane jipaē beada bΛbaria sacerdote dji dromarāda beadamārēā. BaribΛra maã ley diadacarea Æcõrēba wārāneba jarasia idji Warrara ewariza Sacerdote dji Dromada baida. Māwā idji Warrara bΛsia dadjirā carea sacerdote aride bΛda bemārēā.

8

Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaa

¹ Dji crīcha droma daiba jara panΛra naãgΛa: dadjirā Sacerdote dji Dromada bajāne Æcõrē bugue biya quiru jΛwa araare chūmΛa. ² Bajāne Æcõrē de dji wārā arade idjira sacerdotea. Maã dera ēberāba odaēa, ātebΛra dadjirā Boro Æcõrēba odaa.

³ Sacerdote dji dromarāda Æcõrēba jūma bΛbaria idjia ne diadamārēā idjaba animarāda babue diadamārēā. Maã bēra Jesucrito bida ne diaida basia. ⁴ Idjida naã ējūāne bΛbara sacerdote baē bacasia naã ējūāne sacerdoterā bara bēra. Maã sacerdoterāba Æcõrēa ne diabadaa idji leyde bΛ bΛ quīrāca. ⁵ Sacerdoterāba o panΛneba unubibadaa bajāne sāvābΛra bΛda. Maã carea Moiseba Æcõrē wua de oi naēna Æcõrēba idjia nāwā jarasia: “Jūma daucha odadua māa naã eyade unubida quīrāca.”* ⁶ BaribΛra Jesu dadjirā Sacerdote dji

* 8:5 Exodo 25:40.

Dromaba bajãne o ðara sacerdoterãba naã ëjũãne o pana cãyaãbara biara ðaa. Ara maã quĩrãca Ãcõrẽba Jesudeba bedea ðadara biara ðaa Moisedeba bedea ðada cãyaãbara. Mãwã biara ðaa maã bedea ðaside Ãcõrẽba ëberãrãa biara carebayada ada bẽrã. ⁷ Ãcõrẽba Moisedeba naãrã bedea ðadaba wãrãda carebaðabara waya dewara bedeadã ðã bacasia. ⁸ Baribara ãcõrẽba Moisedeba bedea ðadara ëberãrãba jũma opedadaẽ bẽrã idjia bedeadã panada unusia. Maã carea nãwã jarasia:

Jũmarã Boroba nãwã jara ðaa: “Ewari aba mã israelerã ume, Judadebemarã ume bida bedea djiwidida ðaya.

⁹ Maã bedea djiwidira bãrã drõã naënabemarã ume bedea ðada quĩrãca baëa.

Bãrã drõã naënabemarã ume bedea ðasia Egiptodeba quĩrãcuita waga ëdra eneside.†

Baribara wãrãda ãjãpedadaẽ bẽrã mã ãdjirãa igarasia.” Mãwã jara ðaa jũmarã Boroba.

¹⁰ Idjaba jũmarã Boroba nãwã jara ðaa: “Nocoarebema ewaride mã bedea djiwidida israelerã ume nãwã ðaya:

mã leyra ãdjirã crĩchade, ãdjirã sode bida ðaya.

Mãra ãdjirã Ãcõrẽ baya, idjaba ãdjirãra mã puru baya.

¹¹ Mãne jũmarãba mãra cawa panania. Dji edaara beaba, dji dromarã bida cawa panania.

Maã bẽrã ni abaãba idji druadebemarãa, idji ëberãrãa bida waa jaradiaadaëa mã jũmarã Boroda cawadamãrẽã.

¹² ãdjirãba biẽ opedadara mã jũma quĩrãdoaya. ãdjirãba cadjirua opedadara mã waa crĩcha baëa.”‡

¹³ Ãcõrẽba bedea djiwidi ðayada aside cawabisia idjia naãrã bedea ðadara dji drõãda. Dji drõã bẽrã dãrãëne ãyã ðaya.§

9

Ãcõrẽ de naã ëjũãnebema idjaba bajãnebema

¹ Ãcõrẽ israelerã ume naãrã bedea ðaside jarasia idji wua deda naã ëjũãne odida panada, maã dede sãwã odida panasida. ² Maã de odapedã dji nocoarebema dejãra “Ãcõrẽ itea ða dejã” abadjidãa. Maã dejãne ãbĩrãda, mesa sida basia. Paã Ãcõrẽ quĩrãpita ðada sida basia. ³ Dji edaara ða dejãne wuaba eatã jira basia. Mãgã dejãra “Ãcõrẽ itea biara ða dejã” abadjidãa. ⁴ Quera bá diabadada mama basia. Mãra oroba jũma ðarã basia. Ãcõrẽ baurude sida basia. Mã sida

† **8:9** Quĩrãcuita waga ëdra eneside. Griego bedeadã ðã ðaa: “Jawa jidapedã ëdra eneside.” ‡ **8:12** Jeremia 31:31-34. § **8:13** Dãrãëne ãyã ðaya. Griego bedeadã ðã ðaa: “Dãrãëne nẽbaya.”

oroba jūma b_Λr_Λ b_Λsia. Epedeco jūgurua oro odada manába bira b_Λda ma_Λ baurudede eda b_Λsia.* Aaro_Λ bacuru tununa sida eda b_Λsia.† Ācōrēba diada ley mōgara pewedeade b_Λda sida eda b_Λsia.‡ 5 Baurude _Λr_Λ bajānebema nezoca quīrāca i bara pan_Λda umé panasidaa. Ādji iba dji baurude _Λr_Λ cob_Λra jūātr_Λ eropanasidaa.§ Ādji pan_Λmaa Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroadā zebadjia. Ma_Λ baurude _Λr_Λ cob_Λmaa sacerdoteba oa jīāpob_Λr_Λde Ācōrēba ēberārāba cadjirua ope_Λadara quīrādoabadjia. Ma_Λg_Λdebemada ara nawena daiba na_Λ cartade jūma jaradiadaēa.

6 Jūma ma_Λg_Λ pārāpedadacarea sacerdoterāra ewariza dji nocoarebema dejāne eda wābadjidāa ādjia Ācōrē itea odida pan_Λra jūma odi carea. 7 Barib_Λr_Λ dji edaara b_Λ dejāne ababe sacerdote dji dromadr_Λ poza b_Λrima aba eda wābadjia. Eda wāb_Λr_Λde idjia cadjirua oda carea idjaba ēberārāba adua pan_Λneba cadjirua ope_Λada carea bida animarā oada Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edebadjia.* 8 Ma_Λneba Ācōrē Jaureba cawabi b_Λsia ēberārāra wadi Ācōrē de bajāne b_Λde poya eda wānaēda. Sacerdoterāba wadi Ācōrē de na_Λ ējūāne b_Λde ne odida pan_Λmisa māwā b_Λsia. 9 Na_Λ ewaride jūma ma_Λg_Λba cawabi b_Λa Ācōrēa ne dia pan_Λneba idjaba animarā babue dia pan_Λneba bida dji māwā o bea crīchara poya jipa b_Λēda. 10 Ācōrēba Moisea diada leyba ababe cawabisia cārēda codida pan_Λda, cārēda dodida pan_Λda, idjaba Ācōrēba sag_Λbi b_Λra sāwā sag_Λdida pan_Λda. Jūma ma_Λg_Λra na_Λ djarade obadjidaa aba Ācōrēba jūma quīrā awara ob_Λr_Λdaa.

11 Barib_Λr_Λ Critora zesia dadjirā Sacerdote dji Droma bai carea. Jūma ne bia na_Λ ewaride b_Λda idjia dadjirā dia b_Λa.† Idjira Ācōrē de bajāne b_Λde dadjirā carea ne o b_Λa. Ma_Λ dera dji araa. Ācōrē de na_Λ ējūāne b_Λ cāyābara biara b_Λa. Ēberāba odaēa; na_Λ ējūānebemaēa. 12 Critora Ācōrē de bajāne b_Λde dji edaara b_Λ dejāne b_Λrima aba eda wāsia. Ma_Λ dejāra “Ācōrē itea biara b_Λ dejā” abadaa. Wāside chiwatu oada, paca zaque oa sida Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edeē basia. Āteb_Λr_Λ ara idji oada edesia. B_Λrima aba māwā odaba dadjirā ēdr_Λ b_Λsia ewariza bedea neē beadamārēā. 13 Sacerdoteba paca dji umaquīrā oada, chiwatu oada, paca zaque wērā babue diada pora sida ēberārā _Λr_Λ jīāpobaria. Ma_Λba ēberārā Ācōrē quīrāpita biē beadara na_Λ djarade bia b_Λbaria. 14 Māwā baib_Λr_Λ, ¿Crito oaba dadjirāra biara b_Λēca? Critora cadjirua

* 9:4 Exodo 16:33. † 9:4 Numero 17:1-10. ‡ 9:4 Exodo 25:16. § 9:5 Exodo 25:17-22. * 9:7 Levitico 16:1-34. † 9:11 Jūma ne bia na_Λ ewaride b_Λda. Griego bedede _Λc_Λr_Λ cartade b_Λ b_Λa: “Jūma ne bia zeida b_Λda.”

neē basia. Ācōrē Jaure beucaba carebaða bērā ara idjida idu beabisia animarā Ācōrēa babue diabara quĩrāca. Cadjirua o panā carea dadjirāra beudida panasidaa. Baribara Critoba ara idjida idu beabida bērā dadjirāba cadjirua opedaðara Ācōrēba quĩrādoapeda dadjirā crīchara jipa basia. Māwā Ācōrē zocai bara dadjirāba poya ijānia.

¹⁵ Ācōrēba naārā beða baðadeba panasidade ēberārāba cadjiruada obadjidaa. Baribara Critodra beusia ādjia cadjirua obadaðebemada ēdra bai carea. Critora beða bērā idjideba Ācōrēba beða djiwidida basia. Māwā Ācōrēba ne jūma bia jōca diai jaraðara idjia trānarāba Critodeba poya edaðia.

¹⁶ Naā quĩrāca bara: ēberāba cartade bābaria idji beudacarea caiba idjia erobara edaðia. Baribara dji edaðia bāba dji beða baðara wārāda beusida acabiēbāra, poya edaēa. ¹⁷ Dji beða baða waði zocai bamisa dji edaðia bāba maā cartade bā bara poya edaēa. Ababe beudacareabara poya edaya. ¹⁸ Ara maā quĩrāca Ācōrēba israelerā ume naārā beða bāside animarā oada erozoasia. Maāba cawabisia ādjirāba maā beða baðara ijā odida panasidada. ¹⁹ Maāra nāwā basia: Ācōrēba diða leyra Moiseba naārā ēberārā jūma jarasia. Maābe paca zaque oada, chiwatu oa sida baidoðaa puerasia. Hisopo bacuru jawateðe oveja cara purea oðada jāpeða oade beguea edasia. Maā oaba idjia Ācōrēba diða ley cartara, ēberārā sida jīāposia. ²⁰ Jīāpobara ðe nāwā jarasia: “Naā oaba jara bara Ācōrē bārā ume beða baðara jūma ijā odida panada.”[†] ²¹ Ara maā quĩrāca Moiseba Ācōrē wua dera, jūma maā dede eða bea sida oaba jīāposia. ²² Wārāda Ācōrēba Moiseba diða leyba jara bara berara ne jūmada oaba jīāpoida baða Ācōrē quĩrāpita bia bamārēā. Oada erozoaēbara dadjia cadjirua opedaðara Ācōrēba quĩrādoaēa.

Crito oaba dadjia cadjirua oðara jūma sagabaria

²³ Ācōrē wua dera, maā dede eða bea sida Ācōrē de bajāne ba zaca basia. Jūma maāgara animarā oaba jīāpoida basia Ācōrē quĩrāpita bia bamārēā. Baribara Ācōrē de bajāne bara, maā dede eða bea sida animarā oa cāyābara oa biara bāba jīāpoida basia. ²⁴ Critoba idji oara Ācōrē de ēberāba oðade eða edeē basia, maāgara ababe Ācōrē de ara bajāne ba zaca baða bērā. Critoba idji oara bajānebara Ācōrē quĩrāpita edesia. Idira mama dadjirā carea Ācōrēa quĩrā djuburia iwidi bara. ²⁵ Idjira bajānaa wāē basia idji oada barima zocārā jīāpoi carea naā ējūānebema sacerdote dji dromaba poaza Ācōrē itea biara ba

[†] 9:20 Exodo 24:8.

dejãne obari quĩrãca. ²⁶ Mãwã badabara naĩ ejũã odadeba ãtaa Critora ßarima zocãrã beuida ßacasia. Barib_{ΛΓΛ} naĩ jĩrũarebema ewaride zepeda ara idjida idu beabisia. ßarima aña mãwã odaba dadjirãba cadjirua opedadara jũma ãyã ß_Λsia. ²⁷ Jũmarãda ßarima aña beudia. Mãwãnacarea Ãcõrẽba cawa oya. ²⁸ Ara mã quĩrãca Critoba ßarima aña ara idjida idu beabisia zocãrãba cadjirua opedadara ãyã ß_Λi carea. Idjira wayacusa zeya, barib_{ΛΓΛ} mãlne dadjirãba cadjirua obadara ãyã ß_Λi carea zeẽa. Åteb_{ΛΓΛ} zeya idji jãã ßeara eãdra edai carea.

10

¹ Ãcõrẽba Moisea diada leyba jũma ne bia Critodeba zeidebemada jarijaria unubi ß_Λa. Mã ne biara leyba diaca. Mã bẽrã poaza Ãcõrẽa animarã babue diade wãbadara leyba poya jipa ß_Λcaa. ² Leyba ãdjirãra wãrãda jipa ß_Λadabara, waa animarãra babue diade wãnaẽ bacasia. Animarã babue dia pan_Λneba wãrãda cadjirua neẽ panenabara, waa crĩchadaẽ bacasia idji quĩrãpita bedede pan_Λda. ³⁻⁴ Barib_{ΛΓΛ} paca dji umaquĩrã oaba, chiwatu oa biãda cadjiruara poya ãyã ß_Λca bẽrã, poaza animarã babue dia pan_Λneba quĩrãnebabi ß_Λa ãdjia cadjirua obadada. ⁵ Mã carea Crito naĩ ejũãnaa zeside idjia Ãcõrẽa nãwã jarasia:

ß_Λa animarãra bãa babue diadida quĩrãẽ ß_Λa. Ne diadi sida quĩrãẽ ß_Λa. ß_Λa mã cacua diadad_{ΓΛ} quĩrã ß_Λa.

⁶ Ådji cadjirua carea animarã babue diab_Λdade, ne diab_Λdade biãda ß_Λra ß_Λsrida ß_Λcaa.

⁷ Mã bẽrã mã jarasia: Ãcõrẽ, mãra nama ß_Λa ß_Λa quĩrã ß_Λda oi carea.

ß_Λ Bedede mãnebemada mãwã ß_Λ ß_Λa.*

⁸ Critoba naãrã jarasia Ãcõrẽba quĩrãẽ ß_Λda eberãrãba ãdji cadjirua carea animarãda idjia babue diadida idjaba ne diadida. Ãcõrẽba Moisea diada leyba mãwã obi ß_Λmĩna, mãneba Ãcõrẽra ß_Λsrida ß_Λcaada asia. ⁹ Mãbe Critoba Ãcõrẽa nãwã jarasia: “Mãra nama ß_Λa ß_Λa quĩrã ß_Λda oi carea.” Mãba cawabi ß_Λa naãrã Ãcõrẽba animarã babue diabi badara Critoba ãyã ß_Λsida. Mã cacuabari ara idjida idu beabiãda bẽrã idjid_{ΓΛ} ß_Λsia. ¹⁰ Ãcõrẽba quĩrã ß_Λra Jesucritoba jũma osia. Ara idjida idu beabisia. ßarima aña mãwã odaba dadjirãra ewariza Ãcõrẽ itea bia ß_Λsia.

¹¹ Sacerdoterãba ewariza Ãcõrẽ itea ne obadaa idjaba animarãra babue diabadaa. Mãwãmĩna mããg_Λba cadjiruara ãyã ß_Λcaa. ¹² Barib_{ΛΓΛ} Jesucritoba cadjirua carea ara idjida idu beabisia. ßarima aña mãwã odaba jũma cadjiruara ãyã ß_Λsia.

* **10:7** Salmo 40:6-8.

Maľbe Ācōrē jΛwa araare chūmesia. ¹³ Mama jľā ɓΛa aba Ācōrēba jūma idji ume dji quĩrūra idji jΛwaeda ɓΛɓΛΓΛdaa.†
¹⁴ Critoba ara idjida idu beabisia. Māwā ɓarima aba odaba jūma Ācōrē itea ɓeara jipa ɓΛsia. Maľ jipa ɓΛɗara ewariza ɓaya. ¹⁵ Ācōrē Jaure bida abarida dadjirāa cawabi ɓΛa. Naārā jarasia:

¹⁶ Jūmarā Boro Ācōrēba nāwā jara ɓΛa: “Nocoarebema ewaride mġa bedea djiwidida israelerā ume nāwā ɓΛya: mġ leyra ādjirā crīchade, ādjirā sođe bida ɓΛya.”‡

¹⁷ Maľare nāwā jarasia:

Ādjirāba biē opeɗadara mġa jūma quĩrādoaya. Ādjirāba cadjirua opeɗadara mġa waa crīcha ɓaēa.§

¹⁸ Critodeba Ācōrēba dadjirā cadjiruara jūma quĩrādoada bērā, waa dadjirā cadjirua carea idjía ne diađiē panΛa.

Jesucritodeba dadjirāra Ācōrē caita poya wānia

¹⁹ Maľ bērā djabarā, Ācōrē itea biara ɓΛ deġāne eda wāɓΛda quĩrāca naľ ewaride Jesucrito oadeba dadjirāra Ācōrē caita ne wayaa neē wānida panΛa. ²⁰ Maľ deġāne wua eatΛ jira ɓΛ cōāɓΛΓΛ quĩrāca Jesucritoba idji beudadeba o djiwidida jarisia dadjirā Ācōrē caita poya wānamārēā. Maľ ode wāɓΛΓΛra ewariza Ācōrē ume zocai ɓaya. ²¹ Dadjirāba Sacerdote dji Dromada bajāne eropanΛa. Idjia Ācōrē ēberārāra jūma carebabaria. ²² Maľ bērā Ācōrē caita wānadra. Critoba dadjirā crīcha cadjirua ɓaɗada jipa ɓΛsia dadjirā so idji oaba jīāpɓΛΓΛ quĩrāca. Ācōrē quĩrāpita bia ɓΛsia dadjirā cacuara baído pāpārā quiruba sagΛda quĩrāca. Maľ bērā crīcha aba panΛneba idjaba wārāda ĩġā panΛneba Ācōrē caita wānida panΛa. ²³ Ācōrēra bedea aba ɓΛ bērā dadjirāba jľā panΛra idjaba maľnebema jūmarāa jara panΛ sida ni maārī bida quenabariđiē panΛa. ²⁴ JΛΓΛɗida panΛa sāwā dji carebađida biara dji quĩrīāni carea idjaba ne biada ođi carea. ²⁵ Ābaa dji jΛrebadara idu ɓΛđiē panΛa ĩcΛΓΛba idu ɓΛbada quĩrāca. ĀteɓΛΓΛ dji carebađida panΛa biara ĩġāni carea. Dadjirā Boro Ācōrēba cawa oi ewarira dārāéne zeida cawa panΛ bērā biara māwā ođida panΛa.

²⁶ Wārā bedea cawapedadacarea ara dadjiareba cadjiruada o pananibΛΓΛ, waa neēa Ācōrēa diadı carea maľ cadjiruara quĩrādoamārēā. ²⁷ Māwā o ɓΛba ababe ne wayaadeba jľāida ɓΛa Ācōrēba cawa omārēā. Maľ ewaride Ācōrēba jūma idji ume dji quĩrūra tΛɓΛ uruga nūmΛne ɓatabueya ewariza

† 10:13 Idji jΛwaeda ɓΛɓΛΓΛdaa. Griego bedeade ɓΛ ɓΛa: “Idji ĵrū edre ɓΛɓΛΓΛdaa.” ‡ 10:16 Jeremia 31:33. § 10:17 Jeremia 31:34.

bá nūmamārēã. ²⁸ Naēna abaλba Ācōrēba Moisea diada leyda igarasira, mañne ēberã uméba wa ūbeaba jarasidara wārãda māvã λada, idjira abeda quĩrã djuburia neē beabadjidaa.*

²⁹ Maλba ζsāvã crīcha panλ? ζĀcōrēba idji Warra igarabadara wetara cawa oēca? Ācōrēba idji Warra oadeba bedea dji-widida λasia dadjirãra idji itea bia λai carea. Māvãra Ācōrē Warra oa erozoada siriē λada crīchabadara ζidjia wetara cawa oēca? Mañ awara Ācōrē Jaureba idji biadeba dadjirãra careba λaa. Māvãra Ācōrē Jaure biē jarabadara ζidjia wetara cawa oēca? ³⁰ Dadjirãba cawa panλa Ācōrēba nāvã jarasida: “Mλabλγλ cawa oya. Jūmarã diaya ādjirãba opedada quĩrãca.”† Idjaba nāvã jarasia: “Jūmarã Boro Ācōrēba idji ēberãrãra cawa oya.”‡ ³¹ Ācōrē zocai λaba dadjida cawa oibλγλ wārãda bio minijīchia λaa.

³² Quĩrãnebadadua bārãba naārã wārã bedea cawasidade sāvã panasidada. Mañ ewaride bārã bia mīgapedadara jūma droasidaa. ³³ Edaude jūmarã quĩrãpita Crito carea biē jarasidaa idjaba biē osidaa. Edaude djabarã Crito carea bia mīga panλ ume bia mīgasidaa. ³⁴ Crito carea preso λapedadara bārãba quĩrã djuburiasidaa. Idjaba bārãba ne erobeadara λasrida idu jārībīsidaa, cawa panλ bērã mañ cāyābara ne biara λλ jōcada bajãne eropanλda. ³⁵ Mañ bērã bārãba Ācōrē ijã panλra igararãnadua. Ijã pananibλγλ, Ācōrēba bajãne ne biada waibλa diaya. ³⁶ Bārãba jūma droadida panλa. Māvã Ācōrēba quĩrã λada odapeda idjia diai jaradara jūma edadã. ³⁷ Ācōrē Bedeade nāvã λλ λaa:

Dji zeida λara dārãéne zeya. Idjira wārãda dārãéa.

³⁸ Ēberã jipa λara mλ ijã λadeba zocai bayã. Baribλγλ idjia ijã λada igaraibλγλ, mλa idjira bia unuēa. §

³⁹ λcλγλba Ācōrē ijã panλra igaradapeda aduadã. Baribλγλ dadjirãra mañ ēberãrã quĩrãca panλēa, ātebλγλ Ācōrē ijã panλneba ewariza zocai panania.

11

Ācōrē ijã λadebema

¹ Dadjirãba Ācōrēda ijã panλ bērã cawa panλa dadjia jλã panλra wārãda edadida idjaba ununaē panλ sida wārãda.

² Dadji drōã naēnabemarãba Ācōrēra ijã panana bērã Ācōrēba bia unusia.

* **10:28** Deuteronomio 17:2-6. † **10:30** Deuteronomio 32:35. ‡ **10:30**

Deuteronomio 32:36. § **10:38** Habacuc 2:3-4.

³ Dadjirāba Ācōrēda ijā panΛ bērā cawa panΛa Ācōrē bedeaβΛΓΛba naļ ējūāra, bajā sida jūma osida. Māwā dadjia ununacadeba idjia ne jūma dadjia unubadara osia.

⁴ Abelba Ācōrēda ijā bađa bērā Caiλba diada cāyābara ne biara βΛda diasia. Ijāna bērā idjia diadara Ācōrēba bia unupeđa jarasia idjira jipa βΛda. Abelera beudamīna idjia wārāda ijā bađaba dadjirāa wadibida cawabi βΛa Ācōrēra ijānida panΛda.*

⁵ Enocoba Ācōrēra ijā bađa bērā beurāmārēā Ācōrēba zocai edesia. Ācōrēba ededa bērā idjira waa ununaē basía. Ācōrē Bedeade βΛ βΛa Enoco edei naēna Ācōrēba idjira bia unusida.†

⁶ BaribΛΓΛ Ācōrē ijāé βΛra Ācōrēba bia unuca. Ācōrēmaa ze quīrīā βΛba ijāida βΛa Ācōrēra wārāda βΛda idjaba jūma idji jΛΓΛβΛdara carebabarida.

⁷ Noéba wadī unuca zeidebemada Ācōrēba idjía jarasia. Maλra Noéba ijāsia. Ara maλda Ācōrēra waya bađa bērā idji ēberārāra ēdrΛ edai carea jāba dromada osia. Ācōrēda ijāna bērā Noéba cawabisia naļ ējūāne βeara dji cadjiruarāda. Noéba ijāna bērā Ācōrēba jipa unusia.‡

⁸ Ācōrēba Abrahaλa jarasia idjia diai jarada druadaa wāmārēā. Abrahaλba Ācōrēra ijāna bērā sāma wāda adua βΛmīna idji druara amepeda wāsia.§ ⁹ Ācōrēra ijāna bērā idjira Ācōrēba diai jarada druade āibema quīrāca wua dede βabadjia. Idji warra Isara, idji wiuzaque Jacobo sida ara maļ quīrāca panabadjidaa, Ācōrēba ādjía biđa maļ druara diai jarada bērā. ¹⁰ Abrahaλra māwā βabadjia, bajāne βΛ puru jōcadaa wāi carea jλā bađa bērā. Maļ purura Ācōrēba bio crīcha βapeda jūma osia.

¹¹ Abrahaλra drōāda basia. Idji quima Sarara warra toca basía. BaribΛΓΛ Abrahaλba ijāsia Ācōrēba idjía war-rara unubida. Ācōrēba diai jaradara ijāna bērā warrada unusia.* ¹² Māwā Abrahaλra beuyama bađamīna idjideba ēberārāra zocārā yōsidaa chīdau zocārā βΛ quīrāca, pusa ībΛ poya juachaiē βΛ quīrāca.

¹³ Jūma nama trλ odjapedadara Ācōrē ijā panΛda beusidaa. Māwāmīna Ācōrēba diai jaradara ādjirāba naļ ējūāne edadaē basía. BaribΛΓΛ cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jūma

* 11:4 Genesi 4:3-5. † 11:5 Genesi 5:22-24. ‡ 11:7 Genesi capítulo 6-8.

§ 11:8 Genesi 12:1-5. * 11:11 Griego bedeađe maļ versīculora ebuđa βΛēa. Nāwā traducida βΛa: “Abrahaλ quima Sara biđa Ācōrēra ijāna bērā βiogoasia, warra tocamīna idjaba djourada βΛmīna. Ācōrēba diai jaradara wārāda diaida ijāna bērā warra tosia.”

diaida.† Mañ carea ḅΛsridasidaa idjaba ebuda jarasidaa nañ ējũāne ādjirāra drua āibemarāda, djārā druade pΛrΛΛa ḅeada. 14 Māwā jara panΛneba ebuda cawabisidaa ādji drua arada edadi carea jāñ panΛda. 15 Ādji ēdrΛpedada druada jēda crīchapedadabara poya jēda wānida panacasidaa. 16 BaribΛrΛ drua biara ḅΛ bajāne ḅΛda quĩrīā panasidaa. Mañ carea Ācōrēra peracaa idjira ādjirā Ācōrē abΛdade. Idjia puruda ādjirā itea bajāne o erobΛa.

17-18 Abrahaλba wārāda ĩjā ḅΛ cawaya Ācōrēba jarasia idji warrada babue diamārēā. Abrahaλba Ācōrēra ĩjā ḅada bērā idji warra Isara babue diade wāsia. BaribΛrΛ mañ naēna Ācōrēba idjia nāwā jaradoasia: “ḅΛ warra Isadeba ḅΛ warrarāra zocārā yōnia.”‡ Ācōrēba māwā jaradamīna Abrahaλba idji warra ababe quiruda babue diai carea ḅasia. 19 Abrahaλba crīchasia idji warra Isa beadacarea Ācōrēba idjira poya ĩrēbabida. Wārāda Ācōrēba Isa ĩrēbabibΛrΛ quĩrīaca idu beabiē ḅasía. Māwā Abrahaλba Isara zocai erobesia.§

20 Isaba Ācōrēda ĩjā ḅada bērā idji warra Jacobora, Esaú sida bia jarasia Ācōrēba nocoarebema ewaride carebamārēā.*

21 Jacobo beuyama ḅaside Ācōrēda ĩjā ḅada bērā idjia Jose warrarāra aba aba bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. Mañbe idji bardonane jida nūmΛba Ācōrēba bia bedeasia.†

22 Jose beuyama ḅaside Ācōrēda ĩjā ḅada bērā israelerāra Egipto druadeba ēdrΛdiada asia. ĒdrΛbΛdade idji ḅΛwΛrΛra Canaañ druadaa joude ededaduada asia.‡

23 Moise toside ewaride Egiptodebema boroba israelerā warra umaquĩrā zaquerāda jūma quenabisia. BaribΛrΛ Moise djibarirāba Ācōrēda ĩjā panana bērā dji boroba jaradara wayadaē ḅasía. Moise todacarea unusidaa idjira warra quĩrāwārēā ḅΛda. Mañ bērā dji boroba bearāmārēā jedeco ũbea mērā eropanasidaa.§

24 Moiseba Ācōrēda ĩjā ḅada bērā drōā badacarea quĩrīāē ḅasia ēberārāba idjira Egiptodebema boro cau warraada adida.* 25 Idjimaarā cadjirua o ḅΛdeba warrewarrea ḅΛsrīda bai cāyābara biara ḅasia Ācōrē ēberārā ume ābaa bia mīga ḅaida. 26 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara wārāda zeida ĩjāna bērā, idjia crīchasia Egiptodebema ne biada erobai cāyābara biara ḅada bia mīga ḅaida.† Ācōrēba nocoarebema ewaride

† 11:13 Cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jūma diaida. Griego bedeade ḅΛ ḅΛa: “MañgΛra tΛmΛba unusidaa.” ‡ 11:17-18 Genesi 21:12. § 11:19 Genesi 22:1-14. * 11:20 Genesi 27:27-29; 39-40. † 11:21 Genesi 48:1-20. ‡ 11:22 Genesi 50:24-25. § 11:23 Exodo 1:22deba aba 2:2daa. * 11:24 Exodo 2:10-12. † 11:26 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada. Griego bedeade ḅΛ ḅΛa: “Crito.”

diai jarađada biara eda quĩrĩãna bẽrã mãwã crĩcha basia.

²⁷ Moiseba Ācõrẽda ĩjã bađa bẽrã Egiptodebema boro quĩrũbi wayaẽ ědrasia. Ācõrẽ ununacara unu b̄a quĩrãca idjia ĩjã b̄ara igaraẽ basia.

²⁸ Moiseba Ācõrẽda ĩjã bađa bẽrã israelerã Egiptodeba ědradi ewarida obisia.† Małne deza dji eda wãbada icawa oada jĩãpobisia dji beabariba ãdji umaquĩrã warra dji nabe-marãda bearãmãrẽã.§

²⁹ Ācõrẽda ĩjã panana bẽrã israelerãra Ācõrẽba Pusa Purru ěsi ewada ode põasa chãsidaa. Baribara Egiptodebemarã abari ode chãbadađe jũma nãbara quinisidaa.*

³⁰ Ācõrẽda ĩjã panana bẽrã israelerãra siete ewari Jerico puru auđu parragabadađe mał puru auđu jũrã ca b̄ara jũma tođozoasia.†

³¹ Israelerã umẽba Jerico puru sãwã b̄a cawaya acade wãsidade wẽrã auđu Rahãba Ācõrẽda ĩjã bađa bẽrã ãdjira bia edasia. Mał carea israelerãba Ācõrẽ ĩjãẽ beara jũma quenasidade idjira beadaẽ basia.‡

³² Ācõrẽ ĩjã beadađebemada m̄ã cãrẽda wadi jarai? Sansołnebemada, Gedeołnebemada, Baracodebemada, Jeptebemada, Davidebemada, Samueldebemada, Ācõrẽneba bedeabadarãnebema sida bedeai carea ewariba araẽa. ³³ Ācõrẽda ĩjã panana bẽrã acara ba drua beara poyasidaa, acara ba ãdji druara jipa erobeasia, idjaba acara ba nał ějũãne Ācõrẽba diai jarađara edasidaa. Ācõrẽda ĩjã panana bẽrã acara Ācõrẽba imamaa idu cobie basia. ³⁴ Ācõrẽda ĩjã panana bẽrã acara t̄ba uruga nũmaba baẽ basia, acara necoba beađidebemada ědrasidaa, acara cacua ablaẽ beadađe cacua ablasidaa idjaba mẽsrã beasia dji quĩrũ ume djõni carea. Małba ãdji dji quĩrũra poyasidaa.

³⁵ Acara wẽrãrãba Ācõrẽda ĩjã panana bẽrã ãdji ěberãrã beupedađara lrẽbasidaa. Baribara acara Ācõrẽ ĩjã panã carea ěberãrãba bio puodapeda beasidaa. Ācõrẽda igaradibara ědra b̄adiada asidade igaradaẽ basia. Ātebara idu beabisidaa lrẽbadapeda zocai bai biara b̄ada edađi carea. ³⁶ Acara Ācõrẽ ĩjã panã carea ěberãrãba ipida bie jarasidaa, soaba usidaa, idjaba carenaba jãnapeda preso basidaa. ³⁷ Acara mõgaraba tabari beasidaa. Acara ěsidra b̄ala rrasidaa. Acara necoba beasidaa. Acara de neẽ bea bẽrã parrã wãsidaa. Małne ãdjia jãni carea neẽ beada bẽrã oveja e odada, chiwatu e oda sida jãbadjidaa. Ādjirãra abeda ne neẽ beasia.

‡ 11:28 Egiptodeba ědradi ewarida. Cãpũrã bedeade b̄a b̄aa "Pascua." § 11:28 Exodo 12:21-30. * 11:29 Exodo 14:21-31. † 11:30 Josue 6:1-21. ‡ 11:31 Josue 2:1-21; 6:22-25.

Ēberārāba ādjirāra bia mīga eropanabadjidaa idjaba biē obad-
jidaa. ³⁸ Maļ ēberārāra Ācōrē quīrāpita dji biara beasia. Maļ
bērā naļ ējūāne beadiē panasidaa. Ādjirāra de neē bea bērā
ējūā pōāsa ewaraga bΛde, eyade bida pΛrrΛa nībabadjidaa. Eya
uriade, egoro uriade bida panabadjidaa.

³⁹ Jūma maļ ēberārāba Ācōrēra ījā panana bērā Ācōrēba
ādjirāra bia unusia. Māwāmīna idjia diai jarađara naļ ējūāne
edadaē basía. ⁴⁰ Ācōrēba dadjirā itea ne biara bΛda erobΛ bērā
quīrīasia ādjirāra dadjirā ume ne jūmane bia pananida.

12

Jesucritoda crīcha pananadua

¹ Maļ ēberārā zocārāba unubisidaa Ācōrēra wārāda ījāsidaa.
Maļda cawa panΛ bērā dadjirā bida ara maļ quīrāca ījā
pananida panΛa. Dadjirā idu ījābicara, cadjiruaba dadjirā
bΛrá edabari sida āyā bΛđapeđa jūma droa panΛneba nocōđaa
wānadra dadjirā jūēnida panΛmaa. ² Jesudra biara crīchadida
panΛa. IdjiabΛra carebasia dadjirāba naārā ījānamārēā idjaba
carebabaria ewariza ījā pananamārēā. Crīchadadua sāwā
idjira crude bia mīgasida. Maļ carea peraida bađamīna peraē
basía. Idjia cawasia māwānacarea bio bΛsrida baida. Idira
Ācōrē bugue biya quiru jΛwa araare chūmΛa.

³ Bio crīchadadua ēberā cadjiruarāba Jesu biē osidaē sāwā
droasida. Māwā bārāra sēnaēa idjaba bārāba ījā panΛra
igaradida crīchadaēa. ⁴ Bārāra cadjirua ume djō panΛa.
BaribΛra wadibida bārāra beadaē panΛa Jesu beapedada
quīrāca.* ⁵ Biara ījānamārēā Ācōrē Bedeade bΛ bΛra ¿bārāba
quīrādoasidaca? Idji warrarāa nāwā jarasia:

Mā warra, Jūmarā Boroba quēābΛrađe sopuarādua. Jipa
omārēā quēābΛrađe biē crīcharādua.

⁶ Jūmarā Boro Ācōrēba quīrīā bΛ ēberārāra quēābaria jipa
odamārēā.
Idji warrarā beađamārēā edađarāba cadjirua osidara idjia
ubaria.†

⁷ Bārā bia mīga panΛra droađadua Ācōrēba maļgΛdeba jipa
obi bΛ bērā. Bārāra idji warrarā bērā, Ācōrēba māwā idu
bia mīgabi bΛa cawa jipa odamārēā. ¿Warraba jipa omārēā
dji zezaba quēācaca? ⁸ Ācōrēba idji warrarāra jūma quēābaria
jipa odamārēā. Māwā oēbΛra, bārāra idji warrarā araēa.

⁹ Dadjirāba naļ djarade zezada eropanasidaa. Ādjirāba
dadjirāra quēābadjidaa jipa odamārēā. Maļ carea ādjirāra
wayabadjidaa. Maļba ¿ewariza zocai beadi carea dadjirā

* **12:4** Bārāra beadaē panΛa Jesu beapedada quīrāca. Griego bedeade nāwā bΛ
bΛa: “Wadibida bārā oara erozoaē bΛa.” † **12:6** Proverbio 3:11-12.

Zeza bajãnebemara biara wayadiẽ panΛca? ¹⁰ Dadjirã zeza naã ãjũãne zocai panasidade dadjirãra quẽãbadjidaa jipa odamãrẽã ara ãdjia crĩcha panana quĩrãca. BaribΛΓΛ Ācõrẽba mãwã obaria idji quĩrãca cadjirua neẽ bia beadamãrẽã. ¹¹ Jipa odamãrẽã quẽãbadade dadjirãra bΛsridadacaa ãtebΛΓΛ sopuabadaa. BaribΛΓΛ tẽã badacarea dji ãjãpedadaba jipa obadaa idjaba necai beabadaa.

Ācõrẽra ãjã pananadua

¹² Maã carea sã panΛmĩna bãrã jΛwa norrabari beada, bãrã chĩrãboro ureurea bea sida wayacusa ΛbΛabibΛda quĩrãca biara ãjã pananadua. ¹³ O jipa bΛde nĩbadadua. Mãwã dji sã panΛra ãi wãnaẽa ãtebΛΓΛ biara ãjã panania.‡

¹⁴ Jũmarã ume necai beadadua. Idjaba Ācõrẽ itea bia beadadua. Ācõrẽ itea bia beaẽba idjira poya ununaẽa. ¹⁵ Quĩrãcuiteda beadadua Ācõrẽba idji biadeba careba bΛra ni abaΛba igararãnamãrẽã. Idjaba quĩrãcuiteda beadadua bãrã tãẽna ni abaΛda ne carra asea quĩrãca bearãnamãrẽã. Maãba djabarãa biẽ crĩchabipeda ãrĩbaria. ¹⁶ Quĩrãcuiteda beadadua bãrã tãẽna ni abaΛda auđuua nĩbarãnamãrẽã ni Esaú quĩrãca Ācõrẽnebemada crĩchadaẽ bearãnamãrẽã. Esaúra warra iwina bẽrã dji zezaba erobΛdebemada waibΛara edaida basia. Mãwãmĩna idji djababa barima aba ne cobidabari idjia edaida badara jũma idji djabaa diasia.§ ¹⁷ Bãrãba cawa panΛa mãwãnacarea Esaúba quĩrãca basida dji zezaba idjira bia jaraida Ācõrẽba carebamãrẽã. Mãwãmĩna dji zezaba idjira igarasia. Esaúra jãnamĩna idjia naãrã odara poya bia bΛẽ basia.*

¹⁸ Bãrã Ācõrẽmaa zepedadara israelerã zepedada quĩrãca bΛẽa. Israelerãra Sinai eyadaa wãsidaa. Maã eyara ãdji dauba unusidaa.† Maãne eyara uruga nũmasia, ewarira pãisosoa nũmesia, idjaba nãurãda minijĩchia pua nũmesia. ¹⁹ Ādjirãba cachiru jĩguara, Ācõrẽba jĩgua bedebΛΓΛ sida ũrĩsidaa. Maã ũrĩsidade ne wayaaba bedea djuburiasidaa Ācõrẽra waa bedearãmãrẽã. ²⁰ Bio ne wayasidaa Ācõrẽba nãwã jaraãda bẽrã: “Baridua ãberãda, animarã sida naã eya caita zeibΛΓΛ, mõgaraba tabari beadida panΛa wa chaba drΛ beadida panΛa.”‡ ²¹ Israelerãba unu panΛra bio minijĩchia bΛ bẽrã Moiseba nãwã jarasia: “Mãra ne wayaaba ure nũmΛa.”§

‡ **12:13** Griego bedeadade nãwã bΛ bΛa: “O jipa bΛde nĩbadadua dji jĩrũ biẽ beara ãi tΛgarãnamãrẽã ãtebΛΓΛ ãdji jĩrũra biadamãrẽã.” § **12:16** Genesi 25:27-34.

* **12:17** Genesi 27:1-41. † **12:18** Eyara ãdji dauba unusidaa. Griego bedeadade nãwã bΛ bΛa: “Eya dadjia poya tãida bΛmaa zesidaa.” ‡ **12:20** Exodo 19:12-13. Wa chaba drΛ beadida panΛa. Griego bedeadade ãcΛΓΛ cartade maãra neãa. § **12:21** Deuteronomio 9:19.

22 Barib_{ΛΓΛ} bārāra Ācōrēmaa zesidade bajānebema Sioļ eyadaa, bajānebema Jerusaleļnaa zesidaa. Maļ purura Ācōrē zocai b_Λdea. Mama bajānebema nezocarāda mil zocārā ābaa b_Λsrida dji j_Λre duan_Λ. 23 Bārāra Ācōrē warrarā dji j_Λre duan_Λmaa zesidaa. Ācōrēmaarā jūmarāda warra iwinaa. Bajānebema bērā ādji tr_Λra mama b_Λ b_Λa. Bārāra jūmarā Cawa Obari Ācōrēmaa zesidaa. Ēberārā jipa bea Ācōrēba bia b_Λdamaa zesidaa. 24 Bārāra Jesumaa zesidaa. Idjideba Ācōrēra ēberārā ume bedea djiwidida b_Λsia. Bārāra idji oa jīāpodamaa zesidaa. Jesu oa erozoadaba cawabi b_Λra Abel oa erozoadaba cawabi b_Λ cāyābara biara b_Λa. Jesu oa erozoadaba cawabi b_Λa Ācōrēba cadjiruara s_Λg_Λbarida. Barib_{ΛΓΛ} Abel oa erozoadaba cawabi b_Λa Ācōrēba cadjiruara cawa obarida.*

25 Maļ carea quīrācuīta beadadua Ācōrēba jara b_Λra igarāda amaaba. Idjia Sinai eyade jarāda igarapedadara cawa oside ēdr_Λdaē basia. Maļ bērā idjia bajāneba dadjirā sode jara b_Λda igaradib_{ΛΓΛ} ģēdr_Λdica? Ēdr_Λdaēa. 26 Sinai eyade Ācōrē bedeaside de uremiada wāsia. Barib_{ΛΓΛ} naļ ewaride idjia nāwā jara b_Λa:

Wayacusa m_Λa de uremiara wābiya. Maļne ababe naļ ējūāda urebiēa, āteb_{ΛΓΛ} bajā sida urebiya.†

27 Wayacusa urebiyada aside Ācōrēba cawabisia ne jūma idjia ocuadara urepeda jōbida. Maļne ababe jōcadr_Λ beya.‡

28 Dadjirāra Ācōrē puru jōcade panani bērā idjia bia b_Λada adida pan_Λa. Bio waya pan_Λneba idjia bia bedeadida pan_Λa idjia quīrīā b_Λ quīrāca. 29 Māwā wayadida pan_Λa dadji Ācōrēba idji iĵāé beara cawa oi bērā t_Λb_Λ uruaba jūma bābari quīrāca.

13

Djabarāra sāwā nībadida pan_Λa

1 Bārāra djabarā bērā abarica dji quīrīā beadadua. 2 Quīrādoarānadua bārā dede zeb_Λdara bia edadida pan_Λda. Āc_Λr_Λba cawadaēne bajānebema nezocarāda ādji dede bia edasidaa. 3 Preso beara quīrādoarānadua bārā sida ādjirā ume preso pan_Λ quīrāca. Ēberārāba biē o pan_Λneba bia mīga beara quīrādoarānadua bārā sida ādjirā ume bia mīga pan_Λ quīrāca.

4 Jūmarāba ādji quimara waya beadida pan_Λa. Ācōrēba audua obadara, daunemabada sida cawa oi bērā ababe bārā quima ume cāinida pan_Λa.

* 12:24 Genesi 4:10-11. † 12:26 Hageo 2:6. ‡ 12:27 Griego bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “Ne jūma idjia ocuada ureida b_Λra urepeda jōbiya. Maļne ababe ne jūma urecada beya.”

5 Paratara awua beārānadua. Āteβαγγλ bādjia erobeaba βλsrida beadadua Ācōrēba nāwā jarada bērā: “Mā βλra ameēa idjaba igaraēa.”* 6 Maļ carea dadjirāba ne wayaa neē nāwā jaradida panλa:

Mā Boroba māra careba βλa. Maļ bērā māra ne wayae βλa. ¿Ēberāba māda sāwā biē oi?†

7 Bārā bororāda quīrānebadadua. Ādjirāba Ācōrē bedeara bārāa jaradiasidāa. Crīchaadadua sāwā ādjira nībasidada idjaba maļγλba cārēda sāwāsida. Ādjia Crito ĭjā panana quīrāca bārā bida ĭjā pananadua.

8 Jesucritora quīrā awara βaca. Nuena bada quīrāca idi bida abarica βλa, idjaba ewariza māwā βaya. 9 Baribαγγλ λcαγγλba ne quīrātanoa āi jaradiabadaa. Ādjirāa idu cūrūgabirānadua. Bārāba co panλneba wa codaē panλneba Ācōrēra biara ĭjānaēa. Maļba ni abαλda careβaca. Āteβαγγλ Ācōrēba idji biadeba careba βλa bārāba biara sodeba ĭjānamārēa.

10 Dadjirāba Jesuda eropanλa animarā dadji cadjirua carea babue diapēda quīrāca. Baribαγγλ Ācōrē dede wadibida ādji cadjirua carea animarā babue diabadarāba Jesura poya edadaēa.‡

11 Cadjirua carea sacerdote dji dromaba animarā oara Ācōrē itea biara βλ dejāne eda ĭjāpode wābaria. Baribαγγλ dji animarāra puru ĭjga ededapeda babuebadāa. 12 Ara maļ quīrāca Jesura puru ĭjga bia mīgasia idji oaba ēberārāra Ācōrē itea bia βλi carea. 13 Maļ bērā puru ĭjga Jesumaa wāβλda quīrāca idjira ēpēnida panλa. Ēberārāba Jesu biē jarapedada quīrāca dadjirā sida biē jarabλdade droadida panλa. 14 Naļ ējūāne dadjirāra puru jōcade panλēa, āteβαγγλ ĭlā panλa bajānebema puru jōcade panani carea. 15 Maļ carea Jesucritodeba dadjirāba ewariza Ācōrēa bia bedeadida panλa. Dadji Ācōrē ĭjā panλana a panλba idjia bia bedēabλdade animarā babue diabλda quīrāca o panλa. 16 Quīrādoarānadua bia odi carea idjaba bārāba eropanλneba dji careba panani carea. Jūma maļγλra Ācōrēba bia unu βλa animarā babue diabλda quīrāca.

17 Djabarā, bārā bororāba jara panλra ĭjā oadadua. Bārāra waga panλ bērā ādji jλwaeda beadadua. Ādjirāba cawa panλa Ācōrēba cawa obαγγλde jūma ādjia opedadara idjia ebuđa jaradida. Maļ bērā ādjia jara panλra ĭjā oadadua. Māwā ādjirāba

* 13:5 Deuteronomio 31:6. † 13:6 Salmo 118:6. ‡ 13:10 Griego bedēade maļ versīculoda nāwā βλ βλa: “Dadjirāba animarā babue diabadada eropanλa. Ācōrē dede ne o panλba maļnebemada cocara panλa.”

ħasrida, sopua neĕ jũma odia. Bãrãba iĵã odaĕ pananeba ãdjirãda sopuabidibara, bãrãra poya bia carebadaĕa.

¹⁸ Dai carea Ācõrẽa iwididada. Daira ne jũmane jipa nĩba quĩrĩã panaa. Cawa panaa cadjiruara odaĕ panada. ¹⁹ Mã djuburia, Ācõrẽa iwididada wayacusa isabe bãrãmaa wãbimãrẽã.

²⁰⁻²¹ Dadjirã Boro Jesucitora Oveja Wagabari dji Dromaa. Necai ħai diabari Ācõrẽba idjira beu ħadada ħrẽbabisia. Jesucrito oadeba Ācõrẽra ĕberãrã ume bedeã ħasia. Mãra ewariza ħaya. Mãa quĩrĩã ħaa Ācõrẽba ne jũma biada bãrãa o cawabida idjia quĩrĩã ħa quĩrãca poya odamãrẽã. Idjaba quĩrĩã ħaa Jesucitodeba idjia dadjirã sode ne jũma oida idjia quĩrĩã ħa quĩrãca ħeadamãrẽã. Dadjirãba ewariza Jesucitoea bia bedeada panaa. Bia ħaa mãwã ħaida.

²² Djabarã, mã naã carta zaqueda ħasia bãrãba biara iĵãnamãrẽã. Mãã bẽrã mãã bãrãa bedeã djuburiaya naã bedeãra bia edadamãrẽã.

²³ Cawadada dadjirã djaba Timoteo preso ħadara ĕdrasida. Idjida isabe mãmaa zeibara, bãrã acade wãbarade mãã idjira edeya.

²⁴ Djabarã, bãrã bororãa, jũma Ācõrẽ ĕberãrãa bida jaradada mãã quĩrĩã ħada ãdjirãra bia duananida. Djabarã Italia druadebemarãba quĩrĩã panaa bãrãra bia duananida.

²⁵ Mãã quĩrĩã ħaa Ācõrẽba idji biadeba bãrãra jũma careba ħaida.

SANTIAGO CARTA SANTIAGOBA ΒΛΑΔΑ

Jesu djaba Santiagoba nañ cartada ḅASICA ḅΛA. Mañ Santiagoba nañrã Jesura ïjãé ḅASIA (Juañ 7:1-9). BaribΛΓΛ idjira Jesu ïjã ḅearã tãēna dji dromada ḅesia. Hecho cartade mañra ebuda ḅΛA (12:17; 15:12-21; 21:17-19). Santiagora Jerusaleñne ḅabadjia. Poa 62de idjira Jesu ïjã ḅΛ carea beasidaa.

Santiagoba nañ cartara Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza ḅea itea ḅASIA. ΛCΛΓΛmaarã mañba jara ḅΛA djabarã judiorã itea ḅASIDA. Dewararãmaarã jara ḅΛA jũma Jesu ïjã ḅea itea ḅASIDA.

Santiagoba nañ cartara ḅASIA cawabi carea sãwã nañ ějũãne nĩbadida panΛda. 1:1-18de ḅΛ ḅΛA Ācõrē necawaada, jũma droa ḅai sida iwidida panΛda. Mañare Ācõrē wãrãda ïjã ḅaidebemada ḅΛ ḅΛA (1:19deba aba 2:26daa). Mañare ḅΛ ḅΛA dadji quĩrãme quĩrãcuitadidebemada idjaba nañ ějũã awuadiẽ panΛnebemada (3:1neba aba 5:6daa). Jĩrũare ḅΛ ḅΛA dadjia jũma droa panΛne djãrã bia odidebemada (5:7-20).

Dji crĩcha dromada 2:8de ḅΛ ḅΛA: “Bãrãba Ācõrē leydebema dji dromaara ḅΛda wãrãda ïjã o panΛBΛΓΛ, bia o panΛA. Ācõrē Bedeade mañ leyba nãwã jara ḅΛA: djãrãra quĩrãdua ara ḅΛdji quĩrã ḅΛ quĩrãca.”

Bia mĩga ḅΛde droa ḅaidebema

¹ Mãra Santiagoa, Ācõrē nezocaa idjaba dadjirã Boro Jesu-crito nezocaa. Nañ cartara ḅΛBΛΓΛA Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza ḅea itea. Mãa quĩrã ḅΛA bãrãra bia pananida.

² Djabarã, bariduadeba bia mĩga panΛne ḅΛSrida ḅeadadua.

³ Bãrãba cawa panΛA mãwã bia mĩga panΛne Ācõrēda ïjã pananibΛΓΛ, biara droa cawađida. ⁴ Mañ bẽrã jũma bia droa pananadua. Mãwã ne jũmane biya, jipa ḅeadia. Ni maãrĩ bida biẽ ḅeadãea.

⁵ Bãrãnebemaba crĩcha cawaada neẽ ḅΛBΛΓΛ, Ācõrēa iwidida ḅΛA. Mañne Ācõrēba diaya. Idjia iwidisidara quẽãēne jũmarãa aduba diabaria. ⁶ BaribΛΓΛ wãrãda ïjã ḅΛdeba iwidida ḅΛA. Ni maãrĩ bida crĩchaiẽ ḅΛA Ācõrēba diaẽda. Mãwã crĩcha ḅΛRA nãurãba pusa bogozoa ãyã edebari quĩrãca ḅΛA. ⁷ Mãwã ḅΛBA crĩchaiẽ ḅΛA dadjirã Borodeba ne edaida. ⁸ Idjira crĩcha umẽ ḅΛ bẽrã abari crĩchade ḅacaa.

⁹ Djaba mĩa djuburi ḅΛRA ḅΛSrida ḅaida ḅΛA Ācõrē quĩrãpita dji droma bẽrã. ¹⁰ BaribΛΓΛ parata bara ḅΛRA ḅΛSrida ḅaida ḅΛA Ācõrēba idjira mĩa djuburi unu ḅΛ bẽrã. Parata bara ḅΛRA

dārã baëa nepõnõ dārã baca quĩrãca. ¹¹ Amãdau odjadacarea jãwãrããba chiruara põpõnozoabaria. Maãbe dji põnõ jurrupeda idji biya quirura jõbaria. Ara maã quĩrãca ne bara ðara ewariza parata edai carea ðade beuya.

¹² Abaãba bia mĩga ðade jũma droa ðabara, Æcõrẽ quĩrãpita bio bia ðaa.* Jũma droadacarea Æcõrẽba borobari diabara quĩrãca idjira ewariza zocai ðaya. Æcõrẽba jũma idji quĩrãã bearãa wãrãneba mãwã zocai ðayada asia.

¹³ Cadjirua oi crĩcha zebaraðe ni abaãba jaraiẽ ðaa Æcõrẽba mãra dia ðada. Cadjirua oi crĩchara Æcõrẽmaa zeca bẽrã idjia ni abaa mãra diacaa. ¹⁴ Ætebãra cadjirua oi crĩchara zebaria ara dadjia mãwã o quĩrãã ða bẽrã. ¹⁵ Cadjirua oi crĩchara zepeda mãda o ðebaria. Mãwã o ðeda bẽrã beudacarea Æcõrẽnebemada ewariza jĩga ðaya.

¹⁶ Djabarã, ara bãduba cũrũgarãnadua. ¹⁷ Ætaareba dadjirã Zeza Æcõrẽba ne jũma bio biya quedeadrã dadjirãa diabaria. Idjiabara ne jũma bajãne uruabadara ocuasia. Mãra ewariza abarica uruadacaa. Baribãra Æcõrẽra quĩrã awara ðacaa idjaba quĩrã awara ocaa. ¹⁸ Idjia quĩrããna bẽrã idji wãrã bedeadeba dadjirãra zocai ðasia. Mãwã nẽudebema naãrã ewada idjia diada quĩrãca dadjirãra jũma idjia odadebemada idji itea biara panãa.

¹⁹ Maã bẽrã djabarã, jũmarãba quĩrãcuita ùrĩni carea beadida panãa, quĩrãcuita bedeadida panãa, idjaba baridua carea isabe quĩrũniẽ panãa. ²⁰ Dadji quĩrũbãdade Æcõrẽba jipa obi ðara odacaa. ²¹ Maã bẽrã ne jũma cadjiruara, ne jũma jipaẽ ða sida igaradadua. Maãbe Æcõrẽba idji bedea bãrã sode ðadada crĩcha biadeba jãnadua. Ara maã bedeaba bãrãra Æcõrẽba cawa oidebemada poya edra edaya.

²² Æcõrẽ bedeara jã o pananadua. Ababe ùrĩbadada bearãnadua. Mãwã beadibãra, ara bãduba cũrũga beadia. ²³ Æcõrẽ bedea ùrĩ ðaba jã oẽbãra, eberãba quĩrã acãbadade idji quĩrã acãbãra quĩrãca ðaa. ²⁴ Acãbãraðe idjira sãwã ðada unubarimĩna, ãyã wãsira abeda quĩrãdoabaria. ²⁵ Baribãra bariduaba Æcõrẽ bedeadã ùrĩpedã quĩrãdoeãbãra, bio bia ðaya. Maã bedea jipa ða dadji edra ðabarida ewariza quĩrãcuita crĩchapedã jã o baibãra, idjia o ðadeba bio bia ðaya.

²⁶ Abaãba Æcõrẽda jã ðada crĩcha ðabara, baribãra idji quĩrãmeda quĩrãcuita wagaẽbãra, ara idjiduba cũrũga ðaa. Wãrãda jãjẽ ðaa. ²⁷ Wãrãda jã ðaba nãwã oida ðaa dadji Zeza Æcõrẽba idjia o ðara bia unumãrẽã idjaba jipa unumãrẽã:

* 1:12 Bia mĩga ðade. Griego bedeade mãba idjaba jara ðaa: "Cadjirua oi crĩcha zebãraðe."

jěramārāda, pēdra wērārā sida bia mīga panane carebaida b̄aa, idjaba naļ ējūāne bea cadjiruada oiē b̄aa.

2

Ni abaume quīrā awara odiē pan

¹ Djabarā, bārāba dadjirā Boro biya quiru Jesucritoda ijā pan bērā ni abaume quīrā awara orānadua. ² Āibērā ewari aba bārā ābaa dji jare panane ēberāba jawade oro oda jā b̄ada, djio nēb̄aa jā b̄ada eđa zeisicada. Mañne idjaba ēberā ne neē b̄aba djio sore jā b̄ada eđa zeisicada. ³⁻⁴ Bārāba bio djio nūmada bia ununapeđa idjā nama biara b̄ama chūmeduada adibara, mañne dji ne neē quirūa jāma āta nūmeduada adibara, wa nama mā jirū caita egode chūmeduada adibara, ģara bārā tāēna quīrā awara o panlēca? ģCrīcha biē b̄adeba māwā o panlēca?

⁵ Djabarā, jūrīnadua! ģĀcōrēba naļ ējūāne ne neē quedeara Jesucrito ijānamārēā edasiēca? Māwā ādjirāra ne bara pan quīrāca beaa. Ācōrēba ādjirāra bia pe erobaya idji quīrīā bearāa wārāneba māwā jarada bērā. ⁶ Māwāmīna bārāba ne neē quedeara biē obadaa. Parata bara beadrā bia obadaa. Baribara ģparata bara beabara bārāra biē odacaca? ģĀdjiabara bārāra cawa obadamaa ōgo ededacaca? ⁷ Bārāra Jesucritodea. Baribara ģādjirāba idji trā biya quiruda biē jaradacaca?

⁸ Bārāba Ācōrē leydebema dji dromaara b̄ada wārāda ijā o panabara, bia o panaa. Ācōrē Bedeade maļ leyba nāwā jara b̄aa: “Djārāra quīrīādua ara b̄adji quīrīā b̄a quīrāca.”* ⁹ Baribara bārāba ācarāda quīrā awara o panabara, cadjiruada o panaa. Ācōrē leyba jara b̄aa bārāra maļ carea bedeade panada. ¹⁰ Abalaba Ācōrē leydebemada aba ijā oēbara, jūma ijā oē b̄a carea bedeade b̄aa. ¹¹ Naļ quīrāca b̄aa. Ācōrēba jarasia “daunemarādua” idjaba “mīā bearādua.” Daunemaēmīna mīā beabara, Ācōrē leyra ijā oē b̄aa. ¹² Quīrācuīta bedeadadua idjaba jipa odadua, Ācōrēba dadji ēdra b̄abari leydeba cawa oi bērā. ¹³ Djārā quīrā djuburiacara Ācōrēba cawa obarađe quīrā djuburiaēa. Mañne djārā quīrā djuburiabadara bia beadia.

Crito wārāda ijā b̄aba biada obaria

¹⁴ Djabarā, abalaba Jesucritoda wārāda ijā b̄ada aibara, baribara biada oē b̄abara, ģmaļba carebaica? ģMaļba idjira wārāda ēdraica? ¹⁵ Naļ quīrāca b̄aa. Djababa wa djabawērāba cacuade jāi carea idjaba coi carea neē b̄asicada. ¹⁶ Mañne aba bārānebemaba idjā jaraibara, “mā quīrīā b̄aa b̄ara bia wāida, cacuade jāi careabemara erobaida, idjaba bia ne co b̄aida,”

* 2:8 Levitico 19:18.

baribΛΓΛ ni cārē sida diaēbΛΓΛ, ζmañ jaradaba carebasica? Carebaē basía. ¹⁷ Ara mañ quĩrāca Jesucrito ïjā bΛada a bΛba biada oēbΛΓΛ, wārāda ïjāē bΛa. Idjia ïjā bΛada a bΛra ēberā beuda quĩrāca bΛa.

¹⁸ AbaΛba jaraisicada: “BΛa Jesucritora ïjā bΛada abaria, mañne mΛa biada obaria.” MΛa nañda jaraya: bΛa bia oēne acΛbidua Jesucritora wārāda ïjā bΛada. Mañne mΛa bia o bΛdeba acΛbiya Jesucritora wārāda ïjā bΛada. ¹⁹ BΛa ïjā bΛa Ācōrēra ababΛΓΛ bΛada. ¡Bio bia bΛa! Jairā biēda māwā ïjā panΛa, baribΛΓΛ Ācōrē wayaaba urebadaa.

²⁰ BΛra crīcha neē bΛa. ζMΛa bΛa cawabida bΛca Jesucrito ïjā bΛada a bΛba biada oēbΛΓΛ wārāda ïjāē bΛada?† ²¹ ζDadji judiorā zeza AbrahaΛba oēda carea Ācōrēba idjira jipa unuē basica? Ācōrēba AbrahaΛa idji warra Isara babue diaduēda aside AbrahaΛba māwā ode wāsia.‡ ζĀcōrēba idjira mañ carea jipa unuē basica? ²² BΛa cawaida bΛa AbrahaΛba wārāda Ācōrēra ïjāna bēra māwā osida. Idjaba māwā oēda bēra unubisia Ācōrēra wārāda ïjā bΛada. ²³ AbrahaΛba oēda cawabi bΛa Ācōrē Bedeade bΛ bΛra wārāda. Nāwā bΛ bΛa: “AbrahaΛba Ācōrēra ïjāsia. Mañ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”§ Idjaba AbrahaΛra Ācōrē ume dji biaada abadjiēda.

²⁴ MañgΛdeba bārāba cawa panΛa Ācōrēba dadjira jipa unuē bΛada ababe idjida ïjā panΛana a panΛ bēra, ātebΛΓΛ jipa unu bΛa idjira ïjānapēda biada o panΛ bēra.

²⁵ Ara mañ quĩrāca wērā auēda Rahāba oēda carea Ācōrēba idjira jipa unusia. Josueba diabueēarāra idji dede bia edasia idjaba dewara óare jēda wābisia.* ²⁶ Beuēdara jaure neē bΛa. Ara mañ quĩrāca Ācōrē ïjā bΛada a bΛba biada oēbΛΓΛ, wārāda ïjāē bΛa. Idjia ïjā bΛada a bΛra ēberā beuda quĩrāca bΛa.

3

Quĩrācuia bedeadida panΛa

¹ Djabarā, bārāba cawa panΛa Ācōrēba dji jaradiabadada biara cawa oida. Mañ bēra zocārā bārānebemaba jΛΓΛdiē panΛa Ācōrē bedea jaradiabadada beadi carea. ² Jūma dadjirāba bΛrima zocārā āi obadaa. AbaΛba bedea bΛde dewara soda ārīcabΛΓΛ, ne jūmane jipa bΛa idjaba idji cacuara jūma jipa erobΛa.

³ Dadjirāba cawayo quēbΛra jΛbadaa ïjā obidi carea. Māwā cawayora dadji wā quĩrīā panΛmaa edebadaa. ⁴ Idjaba

† 2:20 Griego bedeade ἄκατα cartade mañ versículoda nāwā bΛ bΛa: “ζMΛa bΛa cawabida bΛca Jesucrito ïjā bΛada a bΛba biada oēbΛΓΛ, idjia ïjā bΛada adara ēberā beuda quĩrāca bΛada?” ‡ 2:21 Genesi 22:1-18. § 2:23 Genesi 15:6. * 2:25 Josue 2:1-24.

barcodebemada crīchadadua. Barcora waib_{ΛΛ} beamīna, nāūrā dji cābāyā pua nūm_Λba edebarimīna, dji edeb_{ΛΓΛ}ba perat_Λbari maārī quiruba idji wā quīrīā _Λmaa edebaria. ⁵ Ara ma_Λ quīrāca dadji quīrāmera maārī quirumīna jūmawāyā bedebaria. Crīchadadua sāwā urua maārī quiruba oi waib_Λada jūma bābibarida. ⁶ Dadji quīrāmera t_Λba urua quīrāca _Λ bērā jūmarāda ārīda _{ΛΛ}. Ne jūma cadjiruada bedebaria. Ara dadji cacuade _Λ bērā dadjira jūma ārībaria aba beub_Λdadaa. Idjaba diauruba cadjiruada bedebabaria t_Λba jidabib_{ΛΓΛ} quīrāca.*

⁷ Quīrātanoa animarā beada, ībana beada, ādji jāne wābada beada, pusade bea sida ēberārāba jidadapeda ām_Λm_Λr_Λāb_Λbadaa. ⁸ Barib_{ΛΓΛ} dadji quīrāmera ni aba_Λba poyadacaa. Dadji quīrāmeba cadjiruada baridua bedebaria. Nēārā cadjiruaba bira _Λ quīrāca _{ΛΛ}. ⁹ Dadji quīrāmeba dadji Zeza Ācōrēa bia bedebadaa, idjaba abari quīrāmeba ēberārāda biē jarabadaa Ācōrēba ara idji quīrāca odamīna. ¹⁰ Abari iteba bedeā biada, bedeā cadjirua sida bedebaria. Djabarā, māwā baiē _{ΛΛ}. ¹¹ Egorodeba ātaa bogadr_Λ _Λ baidodeba _Λ baido cūāda idjaba baido c_Λyada zebarica? ¹² _Λ Higojō bacuruba olivoda zaubarica? _Λ Uvaba higojōda zaubarica? Zaucaa. Ara ma_Λ quīrāca egorodeba ātaa bogadr_Λ _Λ baidodeba baido cūāda idjaba baido c_Λyada zecaa.

Wārā necawaa

¹³ Bārāra crīcha cawa beada, ne cawa beada crīcha pan_Λba_{ΛΛ}, bia nīnaneba unubidadua wārāda māwā beada. Dji dromada crīchadaēne necawaadeba bia odida pan_{ΛΛ}. ¹⁴ Barib_{ΛΓΛ} djārāba ero_Λ carea wa o _Λ carea sobiē beadib_{ΛΓΛ}, idjaba djārā cāyābara biara beadi carea jar_Λadib_{ΛΓΛ}, jararānada bārāra ne cawa beada. Māwā jaradib_{ΛΓΛ}, wārā bedeara igara pan_{ΛΛ}. ¹⁵ Bārā necawaadeba māwā crīcha pan_Λba_{ΛΛ}, ma_Λ necawaara Ācōrēneba zecaa, āteb_{ΛΓΛ} na_Λ ējūānebema necawaa, ēberā necawaa, idjaba diauru necawaa. ¹⁶ Djārāba ero_Λ carea wa o _Λ carea sobiē beara, djārā cāyābara biara beadi carea jar_Λ bea sida baridua caicayabadaa idjaba ne jūma cadjiruada obadaa. ¹⁷ Barib_{ΛΓΛ} Ācōrēba dia _Λ necawaa ero_Λ beaba ne jūmane jipa obadaa, jūmarāda ābaa necai beadamārēā jar_Λbadadaa, jūmarā ume bia panabadaa, dewaraba jara _Λra ūrīni carea panabadaa, djārāra quīrā djuburiabadaa idjaba ne jūma biada obadaa. Ni aba_Λ ume quīrā awara odacaa. Idjia jaradia _Λ quīrāca wārāda obaria. ¹⁸ Ēberārā ābaa necai beadamārēā jar_Λbariba ādjirāra ābaa necai _Λbaria necai bai

* 3:6 Diauruba. Griego bedeeade _Λ _{ΛΛ}: “T_Λba uruaba.”

bedea ub_{ΛΓΛ} quĩrãca. Mãwã idjia unuya ëberãrãba jipa o pan_Λda ne bia ewab_{ΛΓΛ} quĩrãca.

4

Ãcõrëba jara b_Λra jũma ÿã o pananadua

¹ ¿Bãrãra cãrë cãrëã djõbada idjaba ijarabada? Bãrãba o quĩrã pan_Λ cadjiruara bãrã sode djõ b_Λla mãwã odamãrëã. ² Bãrãra ne eda quĩrãbadamĩna poya edadacaa. Mañ bërã mĩã beabadaa. Djãrãneda eda quĩrãbadaa. Barib_{ΛΓΛ} poya edadaca bërã ijarabadaa idjaba djõbadaa. Bãrãba quĩrã pan_Λra edadacaa Ãcõrëa iwidiidaca bërã. ³ Idjaba bãrãba Ãcõrëa iwidiidacade edadacaa crĩcha bië b_Λdeba iwidiidaca bërã. Bãrãba ababe iwidiidadaa edadapeda bãdjia quĩrã pan_Λ quĩrãca odi carea. ⁴ Daunemab_Λda quĩrãca bãrãba Ãcõrëra igarasidaa nañ ëjũãnebemada ëpëni carea. ¿Bãrãba wadibida adua pan_Λca nañ ëjũãnebema quĩrã b_Λra Ãcõrë ume dji quĩrũda? Wãrãda bariduaba nañ ëjũãnebemada quĩrã b_Λb_Λra, Ãcõrë ume dji quĩrũa. ⁵ Ãcõrëba dadjirã sode b_Λda Jaureba quĩrã b_Λla ababe Ãcõrëdr_Λ quĩrã pananida. ¿Bãrãba crĩcha pan_Λca Ãcõrë Bedeade ara idji quĩrãbe mãwã b_Λbisida? ⁶ Barib_{ΛΓΛ} Ãcõrëba idji biadëba dadjirãra bio careba b_Λla. Mañ carea Idji Bedeade nãwã b_Λ b_Λla:

Dji dromada crĩcha beara Ãcõrëba idu bia wãbicaa.

Barib_{ΛΓΛ} dji dromada crĩchaë beara Ãcõrëba idji biadëba carebabaria.*

⁷ Mañ carea Ãcõrë j_Λwaeda beadadua. Diaurura ÿjãrãnadua. Mãwã idjira bãrãmabemada ãyã wãya. ⁸ Ãcõrë caita zedadua, mãwãra idjira bãrã caita zeya. Bãrã dji cadjirua obadarã, j_Λwa sag_Λb_Λda quĩrãca waa cadjiruara orãnadua! Bãrã dji crĩcha umé erobeã, j_{crĩcha} cadjirua igaradapeda ababe Ãcõrëdr_Λ crĩchadadua! ⁹ Bãrãba cadjirua opedada carea sopua beadadua, jĩãnadua, aujĩãnadua. Waa b_Λsridaba ipidãrãnadua, ãteb_{ΛΓΛ} bãrãba cadjirua opedada carea wãrãda sopuadadua. ¹⁰ Crĩcha edaara b_Λdeba dadjirã Boro Ãcõrë quĩrãpita zedadua. Mãwã bãrãra dji dromarãda b_Λya.

Djãrãra bië jararãnadua

¹¹ Djabarã, djãrãra bië jararãnadua. Aba_Λba idji djabada bië jaraib_{ΛΓΛ} wa cadjiruade b_Λada aib_{ΛΓΛ}, Ãcõrë leyda bië jara b_Λla, idjaba mañ leyra bië b_Λda crĩcha b_Λla.† Aba_Λba Ãcõrë leyda bië b_Λda crĩcha b_Λb_Λra, mañ leyba jara b_Λra ÿã oë b_Λla.

* 4:6 Proverbio 3:34. † 4:11 Ãcõrë ley. Ebuda b_Λëa sããg_Λ leyda jara b_Λda. _Λc_Λãmaarã Ãcõrëba Moisea diada leyda jara b_Λla. Dewararãmaarã djãrã quĩrãida b_Λ leyda jara b_Λla. Santiago 2:8.

Ãcõrẽ leyba jara bΛ cãÿãbara idjidrΛ djãrã cawa obarida besia. ¹² BaribΛΓΛ mañ leyra ÃcõrẽbΛΓΛ diasia. IdjiabΛΓΛ cawa obaria. Ababe idjiabΛΓΛ ëberãrãra poya ëdrΛ edaya idjaba poya biẽ bΛya. Mañ bẽrã çbΛra cai, bΛ djaba cawa oi carea?

Bãrãnebemada aride crĩchadadua

¹³ jMΛ bedeara ùrĩnadua! ΛcΛrΛba nãwã jarabadaa: “Nane wa nu dadjira dewara purudaa wãnia. Mama poa aba panania. Mañne ne odia parata edadi carea.” ¹⁴ BaribΛΓΛ bãrãba adua panΛa nubema ewaride cãrẽda sãwãida. çBãrãba cawa panΛca nubema ewaride zocai beadida? Adua panΛa. Bãrãra jãrãrã towaa quĩrãca beaa. Jãrãrã towaa odjapeda isabe nëbabari quĩrãca bãrã sida dãrã beadaãa. ¹⁵ Mañ bẽrã biara bΛa bãrãba nãwã jaradida: “Dadji Boro Ãcõrẽba quĩrãibΛrΛ, dadjirãra zocai beadia. Mañbe ne ocuadia.” ¹⁶ BaribΛΓΛ bãrãba mãwã odacaa. ÅtebΛΓΛ dji dromada crĩcha panΛ bẽrã jarabadaa bãdjia o quĩrã panΛra poya odida. Wãrãda mañ quĩrãca bedeadira biẽ bΛa. ¹⁷ Bariduaba biada o cawa bΛmĩna oëbΛrΛ, cadjiruada o bΛa.

5

Ãcõrẽba parata bara bea cawa oidebema

¹ Parata bara bea, jmΛ bedeara ùrĩnadua! jĩĩnadua! Dãrãéne bãrãra biẽ beadi bẽrã aujĩĩnadua. ² Jũma bãrãba eropanΛra berawada quĩrãca bΛa. Bãrãba cacuade jãbadara chimiaba ãrĩna quĩrãca bΛa. ³ Nañ jĩrũarebema ewaride bãrãba paratara waibΛa waga panΛa. BaribΛrΛ bãrã oroda, parata sida menazau bΛa. Ãcõrẽba cawa obΛrΛde bãrã parata menazau bΛba cawabiya bãrãba biẽ osidada. Mañ bẽrã tΛbΛ uruade bia mĩga beadia. ⁴ Bãrã néu ewapedadarãa paratada diadaẽ panΛa ãdji trajubari. Mañ bẽrã ãdjirãba Ãcõrẽa iwiði panΛa cawa omãrẽã. jÙrĩnadua! Ådjia iwiði panΛra dadjirã Boro Ãcõrẽ jũma poya o bΛba ùrĩsia. ⁵ Nañ ëjũãne bãrãba ne jũmada eropanΛa idjaba bãrãba o quĩrã panΛra obadaa. Mãwã bãrãra paca boreguea bΛ quĩrãca panΛa. BaribΛrΛ paca beabΛrΛ quĩrãca dãrãéne Ãcõrẽba bãrãra biẽ bΛya. ⁶ Bãrãba ëberã jipa beara cawa odapeda beasidaa. Mañne bearãnamãrẽã ãdjia ni cãrẽ sida odaẽ basía.

Jũma droadadua

⁷ Mañ bẽrã djabarã, jũma droadadua aba dadjirã Boro Jesucrito zebΛrΛdaa. Ëberã pea o bΛdebemada crĩchadadua. Idji néu uđacarea cueda jããbaria tunupeða bia waragamãrẽã. Dãrã jããbaria zaumãrẽã. ⁸ Ara mañ quĩrãca jũma droa

pananeba jãã pananadua idjaba soðeba ijã pananadua, dadjirã Boro Jesucrito zeira caita ða bẽã. ⁹ Djabarã, Jesucritoba bãrã cawa orãmãrẽã djãrãra biẽ jararãnadua. Jesucrito dadji cawa obarira dãrãéne zeya.*

¹⁰ Djabarã, crĩchadadua sãwã Æcõrẽneba bedebadarãba droasidada. Dadjirã Boro Æcõrẽ trãneba bedea panã carea bia mĩgapedadara jũma droasidaa. Ara maã quĩrãca bãrã bida jũma droadida panãa. ¹¹ Dadjirãba crĩchabadaa bia mĩga panãne droa ðeara bio bia ðeada. Bãrãba ùribadaa Joba idji dãrã bia mĩgadara jũma droasida. Dãrã mĩgadacarea cawa panãa dadjirã Boro Æcõrẽba idjira bia ðasida. Dadjirã Boro Æcõrẽra quĩrã djuburiaida ða idjaba quĩrãneba carebaya ða.

Æcõrẽa iwidadua

¹² Maã awara djabarã, ni abaa trãneba wãrãda odiada arãnadua. Bajãnebema trãneba, naã ãjũãnebema trãneba, ni bariduadeba wãrãda odiada arãnadua. Odiada adibãrã, wãrãda odadua. Idjaba odaãana adibãrã, wãrãda orãnadua. Mãwã Æcõrẽba cawa oãa.

¹³ Bãrãnebemada aba bia mĩga ðabãrã, Æcõrẽa iwidadua ða. Aba ðasrida ðabãrã, trããbideba Æcõrẽa bia bedeaida ða. ¹⁴ Bãrãnebemada aba cacua biẽ ðabãrã, djabarã wagabadarãda trãida ða idji carea Æcõrẽa iwidadamãrẽã.† Ædjirãba iwidadade dadjirã Boro Jesu trãneba nedragaba maãrĩ pãrãdida panãa. ¹⁵ Idjaba ijã pananida panãa Æcõrẽba idjira biabida. Mãwã iwidadibãrã dadjirã Boroba biabiya. Dji cacua biẽ ðadaba cadjiruada osibãrã, dadjirã Boroba maãgãra quĩrãdoaya. ¹⁶ Maã carea bãrãba cadjirua opedadara dji jaradadua. Idjaba ãbaa Æcõrẽa iwidadadua bia duanani carea. Ëberã jipa ðaba Æcõrẽa iwidadisira Æcõrẽ ðadadeba ne waibãlada obaria. ¹⁷ Elãra dadjirã quĩrãca ãberã basia. Idjia soðeba Æcõrẽa iwidadisia cue zerãmãrẽã. Maãbe Israel druade poa ùbea ãsidra cue zeẽ basia. ¹⁸ Mãwãnacarea idjia Æcõrẽa iwidadisia cuera zemãrẽã. Ara maãda cue zesia.‡ Maãba nãura tunupeda zausia.

¹⁹⁻²⁰ Djabarã, naãda cawadadua: wãrã bedebemada aba ãi wãibãrã, maãne abãba idjia cadjiruada igarabipeda jãda zebibãrã, maã ãberãba cadjirua zocãrã o ðadara Æcõrẽa quĩrãdoabiya idjaba ewariza Æcõrẽ jĩga baidebemada ãdra ðaya. §

* **5:9** Jesucrito dadji cawa obarira dãrãéne zeya. Griego bedeade nãwã ðã ða: "Dadji cawa obarira dede eda wãbadama ða." † **5:14** Djabarã wagabadarã. Cãpũrã bedeade jara ða "ancianos" o "pastores." ‡ **5:18** 1 Reye capitulo 17-18.

§ **5:19-20** Æcõrẽ jĩga baidebemada. Griego bedeade ðã ða "beuidebemada."

1 PEDRO NABEMA CARTA PEDROBA ΒΛΑΔΑ

Pedroba naļ cartada ʙasia. Jesuba idji trāside ʙeda beabari basía (Marco 1:16-18). BaribΛΓΛ Jesuba diabuedadebemada Pedrora dji dromaara basia. IdjiabΛΓΛ Jerusaleāne Ācōrē de dromane judiorāa Jesucritodebemada ebuða jaradiasia (Hecho 2:14-41) idjaba judiorāēmaa bida Jesudebemada jarade wāsia (Hecho 10:1-48). Poa 67are romanorāba idjira quīrā edaa crude cachi beasidaa.

Poa 64de Roma puruda bá wāsia. Zocārāmaarā dji boro Neroā abadaba bábisia de djiwidida ocuai carea. BaribΛΓΛ nēbΛrade ʙa amaaba Neroāba jarasia Crito ījā ʙeadra bedede panΛda. Maļ bērā romanorāba drua ʙeaza djabarāra biē odi carea ēpē panesidaa. Maļ carea Pedroba naļ cartada ʙasia. Romaneba djabarā drua ʙeaza diabuesia bia mīga panamīna Critoda ījā pananamārēā (2:18-25; 3:8-18; 4:12-19; 5:8-11).

Dji crīcha dromada 2:21ne nāwā ʙΛ ʙΛa: “Citora bārā carea bia mīgada bērā Ācōrēba bārāra trāsia bia mīgadamārēā. Crito bia mīgaside unubisia bārā mīgabΛdade sāwā nīʙadida panΛda.”

Naļ cartade Pedroba ʙasia Ācōrēba Jesucritodeba dadjirāra edasida idji puruda ʙamārēā (1:1-11; 2:1-10). Maļ bērā dadjirāra ne jūmane jipa nīʙadida panΛa (1:1neba aba 3:7daa, 4:1-11; 5:1-11). Dadjī druadebema leyda, dji bororā sīda ījānida panΛa (2:13-17). BaribΛΓΛ ne jūma cāyābara Jesucritoda ījānida panΛa (3:13-16).

Pedroba naļ cartade naārā ʙΛda

¹ Māra Pedroa, Jesucritoba diabuedaa. Māa naļ cartara ʙΛbΛΓΛ Ācōrēba edadarā Ponto druade, Galacia druade, Capadocia druade, Asia druade, Bitinia druade bida āībemarā quīrāca panabada itea. ² Dadjirā Zeza Ācōrēba bārāra edasia idjia naēnaeda crīcha ʙada quīrāca. Ācōrē Jaureba bārāra idji itea ʙasia Jesucritoda ījānamārēā idjaba idji oadeba Ācōrē quīrāpita cadjirua neē ʙeadamārēā. Māa quīrīā ʙΛa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba ʙaida, necai ʙai sīda bārāa dia ʙaida.

Pedroba Ācōrēa bia bedeada

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa bia bedeadida panΛa. Idjia dadjirāra bio quīrā djuburiada bērā Jesucrito beu ʙada ārēʙadebeba zocai ʙai djiwidida diasia. Maļ bērā idji ume bajāne pananida jāā panΛa. ⁴ Ācōrēba zocai ʙai djiwidida

diada bĕrā idjia dadjirā itea bajāne waga erobara jūma edadia. Maḡara āriċaa, jōcaa, idjaba cadjirua neĕ ḡaa. ⁵ Jesucritoda iĵā panḡ bĕrā Ācōrēba idji ḡadeba bārāra waga erobaya aba jirūarebema ewaride ēdra edabḡadaa.

⁶ Maḡ carea ara nawena ne quīrātanoaneba bārāra bia mīga panḡmīna bio ḡsrida panḡa. ⁷ Māwā bia mīgadida panḡa maḡ droa panḡneba unubidi carea Jesucritora wārāda iĵā panḡada. Bārāba iĵā panḡara oro quīrāca ḡaa. Orora jḡwḡḡāba dorraharibibadaa idji awa ḡemārēā. Ara maḡ quīrāca bārā bia mīga panḡ droa panḡneba unubi panḡa Jesucritora wārāda iĵā panḡada. Maḡara oro cāyābara biara ḡaa orora āriḡari bĕrā. Bārāba Jesucritora wārāda iĵā panḡada unubi panḡ bĕrā, idji unubade Ācōrēba bārāra bia unuya, bia jaraya idjaba dji dromarāda ḡaya.

⁸ Bārāba ununacamīna Jesucritora quīrā panḡa. Nawena ununaĕ panḡmīna idjida iĵā panḡa. Idji carea bio ḡsrida panḡa. Jācua ḡsrida panḡ bĕrā maḡ ḡsridara sāwāḡḡa ḡada poya cawa jaradaĕa. ⁹ Māwā ḡsrida panḡa Jesucrito iĵā panḡneba Ācōrēba ēdra edai bĕrā.

¹⁰ Ācōrēneba bedeabadarāba naēnaeda jarabadjidaa Ācōrēba idji biadeba bārā ēdra edaida. Maḡḡdebema cawadi carea ādjirāba quīrācuīta crīchabadjidaa idjaba iwidibadjidaa. ¹¹ Crito Jaure ādji sode ḡaba bedeabibadjia Crito bia mīgapeda Ācōrēba bia ḡaidebemada. Bedeapedadacarea cawa quīrā panasidaa caidebemada Crito Jaureba ādjirāa bedeabisida idjaba sāḡbe jūma maḡara māwāida. ¹² Baribḡḡa Ācōrēba cawabisia ādjia bedeapedadara ādji ewaride māwāĕda, āteḡḡa no-coarebema ewaride māwāida jūma dadjirā carebai carea. Ādjia bedeapedadara idira bedeā bia Critodebema jaradia panḡba dadjirāa ebuḡa cawabi panḡa Ācōrē Jaure bajāneba diabuedadeba. Maḡara bajānebema nezocarā biḡa cawa quīrā panḡa.

Ācōrē itea bia beadadua

¹³ Maḡ bĕrā bia odi carea crīcha cawaadeba beadadua. Quīrāipa beadadua. Sēnaĕ jḡā pananadua Jesucrito unubada ewaride Ācōrēba idji biadeba bārāra bia edamārēā. ¹⁴ Warra cḡwḡḡa iĵā ḡa quīrāca beadadua. Naḡ cacuaba cadjirua o quīrā ḡara waa orānadua Ācōrē adua beaside obadapedada quīrāca. ¹⁵ Ācōrēba bārāra trāsia. Idjira ne jūmane jipa ḡaa. Maḡ bĕrā bādjia obadaza jipa beadadua. ¹⁶ Ācōrē Bedeade nāwā ḡḡa: “Jipa beadadua māra jipa ḡa bĕrā.”*

* 1:16 Levitico 11:45; 19:2.

¹⁷ Bārāba Ācōrēa bedeadade bārā Zeza abadaa. Dadjia opeada quĩrāca idjia jūmarāda cawa oya. Mañ bēra wadi nañ ejũāne āibemarā quĩrāca panamisa ewariza idji waya pananeba jipa nĩbadadua. ¹⁸⁻¹⁹ Bārāra naēna siriē bea crīchadeba nĩbadadjidāa bārā drōā naēnabemarāba māwā jaradiabadjida bēra. Baribara cawa panāa Ācōrēba bārāra mañnebemada ēdra edasida. Idjia bārāra nēdoē basia oro ārīda baba wa parata ārīda baba, ātebāra Crito oaba nēba nedosia. Critora dji biara ba oveja zaque Ācōrēa babue diada quĩrāca basia. ²⁰ Nañ ejũā oi naēna Ācōrēba Critora edapeda nañ jĩrũarebema ewaride diabuesia bārāra bia beadamārēā. ²¹ Critodeba bārāba Ācōrēra ĩjā panāa. Ācōrēba idjira beu badada arēbabipeda dji dromada basia. Mañ bēra bārāba Ācōrēra wārāda ĩjā panāa idjaba jā panāa Ācōrēba jaradara jūma omārēā.

²² Wārā bedeadā ĩjā o panā bēra bārāra cadjirua neē panesidāa. Mañ bēra djabarāra wārāda quĩrā panāa. Sodeba wārāda bio dji quĩrā beadadua. ²³ Nañ djara beuida badeba bārāra djiwidida todaē basia, ātebāra Ācōrē beucadeba djiwidida tosidāa. Ācōrē bedea jōcaba zocai baida diabarā. Mañ bedeadeba bārāra djiwidida tosidāa. ²⁴ Ācōrē Bedeade nāwā bā bā:

Jūmarāda chirua quĩrāca bea. Ādji quĩrāwārēāra nepōnō quĩrāca bā.

Chiruara purrubapeda dji pōnōra jurrubarā. ²⁵ Baribara dadjirā Boro bedeara jōcaā.†

Mañ bedea jōcara bedea bia Critodebema. Mañgāra djabarāba bārāra jarasidāa.

2

Ācōrēba edada ēberārā

¹ Djārā biē odira igaradadua. Djārāra cūrūgarānadua. Acaraba ara ādjia jarabada quĩrāca odāca. Mañ ēberārā quĩrāca bearānadua. Djārāba erobā carea biē crīcharānadua. Djārāra biē jararānadua. ²⁻³ Dadjirā Boroba badeba bārāra carebabarida cawasidāa. Mañ bēra warra zaque djiwidī todaba ju do quĩrā bābari quĩrāca Ācōrē bedeara biara cawa quĩrānadua.* Idji bedeara juba idji awa quiru quĩrāca bā. Idji bedeadā cawa wānibāra waridā aba idjia bārā ēdra edabāda.

† 1:25 Isaía 40:6-8. * 2:2-3 Ju do quĩrā bābari quĩrāca Ācōrē bedeara biara cawa quĩrānadua. Griego bedeade bā bā: “Ācōrē Jaureba dia bā jubara do quĩrānadua.”

⁴ Dadjirã Boro Jesucritomaa zedãdua. Idjira zocai ðΛΛ, de oi careabema mōgara quĩrãca ðΛΛ.† Èberãrãba idjira igarasidaa, baribΛΓΛ Æcōrēba edasia mōgara biya quiru nēbΛΛ ðΛ quĩrãca. ⁵ Bãrãra idjideba zocai ðea bēã de oi careabema mōgara quĩrãca beaa. Bãrãneba Æcōrēba idji deda obΛΓΛ. Idjaba bãrãra sacerdoterã idji itea ðΛdaa. Bãrãba Jesucritodeba Æcōrē itea ne o panΛne idjia animarã babue diabΛda quĩrãca o panΛa. Mãwã o panΛra idjia bia unu ðΛΛ. ⁶ Æcōrē Bedeade Jesucritodebemada nãwã ðΛ ðΛΛ:

Ûrĩnadua, Sioλ purude mλa de oi careabema mōgara dji biara ðΛda ðΛbΛΓΛa.‡
Maλ mōgara biya quiru nēbΛΛ ðΛda mλa edasia. Maλ bēã idji ïjã ðΛba idji quĩrĩãbe ïjã ðΛãa.§

⁷ Bãrã dji Crito ïjã beamaarã idjira bio bia ðΛΛ. BaribΛΓΛ idji ïjãẽ beamaarã biẽ ðΛΛ. Ædjidebemada Æcōrē Bedeade nãwã ðΛ ðΛΛ:

De obadaba mōgara igarapedãdara dji biara ðΛda ðesia.*

⁸ Idjaba nãwã ðΛ ðΛΛ:

Maλ mōgarade èberãrãra tenedrΛdapeda ðaedia.†
Ædjirãba Æcōrē bedeara ïjãnaẽ panΛ bēã mōgarade tenedrΛbΛda quĩrãca panΛa. Æcōrēba ædjirãra ðasia mãwã beadamãrẽã.

⁹ BaribΛΓΛ bãrãra Æcōrēba edadarãa, jũmarã Boro Æcōrē sacerdoterãa, idji itea ðΛda èberãrãa, idji purua. Mãwã Æcōrēba bio biya odãdebemada bãrãba bedebadaa. Æcōrēba bãrãra pãĩmanebemada trãsia idji λnaa bio biya quirude beadamãrẽã.

¹⁰ Naẽna bãrãra Æcōrē puruẽ basia, baribΛΓΛ idira Æcōrē purua. Naẽna Æcōrēba bãrãra quĩrã djuburiaẽ basia, baribΛΓΛ idira quĩrã djuburia ðΛΛ.

Naλ èjũãnebema bororã bedeara ïjãnadua

¹¹ Mλ djabarã, naλ èjũãne bãrãra drua aĩbemarãa. Maλ bēã mλa bãrãa bedea djuburiaya naλ cacuaba cadjirua o quĩrĩã ðΛda igaradãmãrẽã. MaλgΛra dadji jaure ume djõ ðΛΛ. ¹² Æcōrē adua ðea tãena jipa nĩbadãdua. Ara nawena ædjirãba bãrãra cadjirua obadarãana a panΛmĩna, bãrãba bia o panΛra unu panΛa. Maλbe Æcōrē zebΛrΛde bãrã carea idjia bia bededia.

¹³ Dadjirã Boro Jesucrito carea jũma naλ èjũãnebema bororã bedeara ïjãnadua. Naλ druadebema boroba jarabΛΓΛra ïjãnadua idjira dji dromaara ðΛ bēã. ¹⁴ Idjiarebemarãba

† 2:4 Idjira zocai ðΛΛ, de oi careabema mōgara quĩrãca ðΛΛ. Griego bedeade ðΛ ðΛΛ: "Idjira zocai ðΛ mōgaraa." ‡ 2:6 Sioλ purura idjaba Jerusaleλ abadaa.

§ 2:6 Isaia 28:16. * 2:7 Salmo 118:22. † 2:8 Isaia 8:14.

jarabada sida ijānada. Dji boroba ādjirāra basia cadjirua obadarāda cawa odamārēā idjaba bia obadarāda bia jaradamārēā. ¹⁵ Ācōrēba quīrīā ba bārāba biada o pananida. Māwā bārāba crīcha neē beada chupeabidida adua pananeba bārāra biē jarabada bēā.

¹⁶ Critoba bārāra ēdra bada bēā, maā ēdra badade nībadada. Baribara ēdra bada bēā crīcharānada cadjiruara odida panada. Ātebara Ācōrē nezocarāda beadada. ¹⁷ Jūmarāda wayadada. Djabarāra bio quīrīānada. Ācōrēra wayadada. Naā druadebema boro dji droma sida wayadada.

¹⁸ Nezocarā, bārā borora waya pananada. Idji bedeara ijā odada. Ababe bārā boro dji quīrā djuburiabari ume māwā bearānada, ātebara dji cadra ume bida māwā beadada. ¹⁹ Edaude bia o ba carea dadjira bia mīgabaria. Baribara Ācōrēba idu mīgabi bada cawapeda jūma droaibara, Ācōrēba bia unuya. ²⁰ Bārāba biē o pan carea dji boroba uibara, bārāba droadimīna caiba bārānebemada bia bedei? Baribara bia o pan carea mīga panane droadibara, Ācōrēba bia unuya. ²¹ Critora bārā carea bia mīgada bēā Ācōrēba bārāra trāsia bia mīgadamārēā. Crito bia mīgaside unubisia bārā mīgabada sāvā nībadida panada. ²² Critoba cadjiruara oca basia idjaba sewa oca basia. ²³ Ēberārāba idji biē jarasidade ādjirāra biē jaraē basia. Idji biē osidade ādjirāra waragaē basia. Ātebara Ācōrēba jipa cawa obari bēā idji biē o panara Ācōrē jawade badajia. ²⁴ Critoba dadjirā cadjiruara idji arā crude edesia dadjirāra cadjiruadebemada beudapeda jipa beadamārēā. Idji djara cōādracuapedadadeba bārāra bia panesidaa. ²⁵ Bārāra naēna oveja adua nīna quīrāca nībasidaa, baribara idira Critomaa jēda zesidaa. Idjia bārāra waga ba oveja wagabariba idji oveja wagabari quīrāca.

3

Quima bara bea sāvā beadidebema

¹⁻² Wērā quima bara bea, bārā quima bedeara ijā odada. Māwā acara Ācōrē beada ijānaē panamīna bārāra quīrāipa beada, Ācōrē waya beada ununapeda ijānia. Bārāba ādjia ijānamārēā jaradaēmīna bia o pan carea ijābidia. ³ Bārā quīrāwārēāra ababe arābemada baiē ba; buā biya erupeda ne jūma pēū jā badeba baiē ba, djio oro oda jā badeba baiē ba, wua biya quiru jā badeba baiē ba. ⁴ Ātebara bārā quīrāwārēāra sodebara baida ba; biya, necai badeba baida ba. Maā quīrāwārēāra arīcaā idjaba Ācōrēba bia unu

ḅΛΑ. ⁵ Ara maļ quĩrāca drõã naẽnabema wērārã Ācõrẽ itea beadara quĩrāwārẽã beasia. Ācõrẽba jaradara ādjirāba sodeba wārāda ĩjã panasidaa idjaba ādji quima bedeara ĩjã obadjidaa. ⁶ Saraba Abrahaļ bedeara ĩjã obadjia idjaba mļ boroada abadjia. Ne wayaa neč bārāba ne jūma biada o pananibΛΓΛ, Sara cauda beadia.

⁷ Umaquĩrārã quima bara bea, crīcha biadeba bārã quima ume bia beadadua. Bārã quima waya panΛneba ādjira bia wagadadua, wērāra umaquĩrã cāyābara ΛḅΛAē ḅΛ bērã idjaba bārã ume ābaa Ācõrẽ biadeba bajāne zocai beadi bērã. Māwã odaēbΛΓΛ, bārāba iwidibΛdara Ācõrẽba bia ũrĩã.

Bia o panΛ carea mĩgadidebema

⁸ Maļ awara djabarã, abari crīchadeba jūma bārāra ābaa bia duananadua. Djārã carebai crīchadeba beadadua. Djabarã bērã dji quĩrĩānadua. Dji quĩrã djuburiadadua idjaba djārã cāyābara biara beada crīcharānadua. ⁹ AbaΛba bārāda biē osira abari quĩrāca orānadua. Biē jarasira abari quĩrāca biē jararānadua. ĀtebΛΓΛ iwididadua Ācõrẽba idjira carebamārẽã. Cawa panΛa Ācõrẽba bārāra edasida māwã beadamārẽã. Māwã beadibΛΓΛ, Ācõrẽba bārã sida carebaya. ¹⁰ Ācõrẽ Bedeade nāwã ḅÁ ḅΛA:

Bariduada ḅΛSrida ḅa quĩrĩã ḅΛbΛΓΛ, cadjirua bedea amaaba idji quĩrāmera wagaida ḅΛA.

Dārã bia ḅa quĩrĩã ḅΛbΛΓΛ, sewa o amaaba idji itera wagaida ḅΛA.

¹¹ Idjia ne jūma cadjiruada igarapeda biada o ḅaida ḅΛA. Djārã ume necai ḅai carea jarΛpeda māwã ḅaida ḅΛA.

¹² Jūmarã Boro Ācõrẽba ēberã jipa beara waga ḅΛA. Ādjirāba iwidibΛdara bia ũrĩ ḅΛA.

BaribΛΓΛ cadjirua obadara idu bia wābicaa.*

¹³ Bārāba biada o pananibΛΓΛ, ζcaiba bārāda biē oi?

¹⁴ BaribΛΓΛ bārāba bia o panΛ carea bia mĩgadibΛΓΛ, Ācõrẽ quĩrāpita bio bia beaa. Bārã biē obΛdara wayarānadua. Jūmawāyã crīcharānadua. ¹⁵ Critora bārã Boro bērã sodeba idjidrΛ wayadadua. Bārāba Critodeba edadi carea jļã panΛnebemada abaΛba iwidisira aride panuni carea beadadua. Wayaadeba ijaradaē panunadua. ¹⁶ Ara bāduba cawa pananadua cadjiruada odaē panΛda. Māwāra bārã Critodeba bia nĩnanebema biē bedeadadara peradia.

¹⁷ Ācõrẽba bārāda idu bia mĩgabibΛΓΛ, biara ḅΛA bia o panΛ carea bia mĩgadida biē o panΛ carea bia mĩgadi cāyābara.

¹⁸ Critora jipa ḅΛmĩna cadjirua carea ḅarima aba beusia. Maļba dadjirã dji jipaē beara Ācõrẽ ume bia ḅΛsia. Idjira naļ

* 3:12 Salmo 34:12-16.

djarade beusia, baribara Ācōrē Jauredeba lrēbasia. ¹⁹ Idjaba Ācōrē Jauredeba idjira jaure preso beamaa wāsia. Wāpeda jarasia jūma cadjiruara poyasida. ²⁰ Małgarā jaureba Noé ewaride Ācōrē bedeara ijānaē basia. Małne Noéba jāba dromada o bamisa Ācōrēba jūma droa badeba jla basia ādjirāba ijānamārēā. Baribara ēberā zocārēbe dopapadebemada ēdrasidaa. Jipa jaraibara, ochobe ēdrasidaa. ²¹ Mał dopapaba borocuebadadebemada jara ba. Borocuebadade Jesucrito lrēbadadeba dadjirāra ēdrabadaa. Borocuebaraba dadji cacua mititiara sagaca ātebara māwā obadaa dadjirāra Ācōrē quīrāpita waa bedede panāda cawa panā bēra.† ²² Jesucritora bajānaa wāpeda Ācōrē jawa araare ba. Jūma bajānebema nezocarāra, jūma jairā dji dromarāra, dji lba bea sida idji jawaeda eroba.

4

Crito nībada quīrāca nībadadua

¹ Critora nał djarade bia mīgada bēra bārā bida abari crīchada erobeadadua. Nał djarade bia mīga baba cadjiruada igarasia. ² Małba wadi nał ējūāne bade nał cacuaba cadjirua o quīrā bāra o baēa, ātebara Ācōrēba quīrā bāra o baya. ³ Naēna bārāba cadjiruara o beasia Ācōrē adua beaba obada quīrāca. ¡besia! ¡Waa māwā orānadua! Jūmawāyā auđuada obadjidaa, nał cacuaba cadjirua o quīrā bāda obadjidaa, beu nībabadjidaa, bāsrida obadade jūmawāyā cadjiruada obadjidaa, itua do awua beasia, idjaba jwaba oda ācōrēda ēpēbadjidaa. Małra Ācōrēba quīrāca. ⁴ Idira bārāba waa Ācōrē adua bea ume cadjiruada odaca bēra ādjirāba cawa crīchadaca. Mał carea bārānebemada biē bedebadaa. ⁵ Baribara Ācōrēba cawa obarade ādjia opedadara idjia jūma jaradia. Idjia zocai beara, beudarā sida cawa oi carea ba. ⁶ Mał bēra bedea bia Critodebemada beudarā jaradisidaa ādji jaurera zocai beadamārēā Ācōrē zocai ba quīrāca.* Māwāmīna ādjirāra nał djarade beusidaa Ācōrēba jūmarāda beudida panāna ada bēra.

⁷ Ne jūma jōi ewarira caita ba. Mał bēra jipa crīcha beadadua idjaba quīrācuita beadadua. Māwā Ācōrēba poya iwidiida. ⁸ Bio dji quīrā beadadua. Małgara ne jūma cāyābara biara ba. Quīrā eroba cadjiruara barima zocārā

† **3:21** Ātebara māwā obadaa dadjirāra Ācōrē quīrāpita waa bedede panāda cawa panā bēra. Ḍarāmaarā mał bedeaba nāwā jara ba: “Borocuebadade dadjirāba Ācōrēba iwidiibadaa dadji cadjiruara quīrādoamārēā.” * **4:6** Beudarā. Ḍarāmaarā jara ba djabarā zocai beasidade mał bedeara ūrsidada. Dewarāmaarā jara ba Crito zei naēnabemarāba ūrsidada.

quĩrãdoabaria. ⁹ Bãdji diguida biẽ crĩchadaẽ dji bia edadadua. ¹⁰ Ācõrẽba idji biadeba dadjirãza djãrã carebadamãrẽã awara awara diasia. Ācõrẽ nezoca biarã bẽrã idjia bãdjiiza diadadeba djãrãra carebadadua. ¹¹ Abaaba jaradiaibara, Ācõrẽ bedeada jaradia ba bẽrã quĩrãcuita jaradiaida ba. Abaaba djãrãda carebaibara, Ācõrẽba dia ba abadeba carebaida ba. Ne jũma odadua jũmarãba Jesucritodeba Ācõrẽa bia bedeadamãrẽã. Idjiabara ewariza bia bedeada panã. Bia ba ne jũmada idji jawada erobaida. Bio bia ba mãwã baida.†

Crito ijã ba carea bia mĩgaida badebema

¹² Djabarã, bãrã bia mĩga panã carea jũmawãyã crĩcharãnadua. Mãwã panã Critoda biara ijãni carea. Mã bẽrã bia mĩgaiẽ panãda crĩcharãnadua. ¹³ Ātebara Crito quĩrãca bia mĩga panã bẽrã basrida beadadua. Mãwã Ācõrẽba Critora dji dromaara bada unubibara de bãrãra bio basridadia. ¹⁴ Bãrãda Crito ijã panã carea biẽ jaradibara, Ācõrẽ quĩrãpita bio bia bea. Ācõrẽ Jaure quĩrãwãrẽã quirura bãrã ume ba. ¹⁵ Bãrãra bia mĩgadimĩna ni abada mã beada carea, ne drada carea, djãrã nẽbrade eda bada carea, dewara cadjirua oda carea bida mĩgaiẽ ba. ¹⁶ Baribara abada Crito ijã ba carea bia mĩgaibara, peraiẽ ba. Ātebara Critode bẽrã Ācõrẽa bia bedeada ba. ¹⁷ Ewarira jũesia Ācõrẽba idjiderãda cawa omãrẽã. Ācõrẽba dadjirãda naãrã cawa oibara, ¿bedea bia Ācõrẽnebema ijãé beara sãwã panani?

¹⁸ Ēberã jipa bada ědrai carea zarea babara, ¿Ācõrẽ igarapeda cadjirua obarira sãwã ědrai?‡

¹⁹ Mã carea Ācõrẽba quĩrã ba quĩrãca bia mĩga panãba ara ãdjida idji jawade badapeda ne biada odida panã. Dajji Odara bedea aba ba.

5

Pedroba djabarã wagabadarãa jarada

¹ Bãrã wagabadarãa mã beada djuburiaya, mã sida djabarã wagabari bẽrã. Crito bia mĩgadara mã unusia. Idjaba Ācõrẽba Crito dji dromaara bada unubibara de mã sida idji ume baya. Mã bẽrã mãwã beada djuburiaya: ² Ācõrẽba djabarã bãrã jawade badara bio wagadadua. Mãwã orãnadua dewararãba õgo obi panã bẽrã. Ātebara waga quĩrã panã bẽrã mãwã odadua.* Parata awua panãneba wagarãnadua,

† 4:11 Griego bedeade ba ba: “Amén.” Amén bedeaba edaude jara ba “wãrã” idjaba edaude jara ba “bia ba mãwã baida.” ‡ 4:18 Proverbio 11:31. * 5:2 Griego bedeade abara cartade naã sida ba ba: “Ācõrẽba quĩrã ba quĩrãca.”

ãtebΛΓΛ sodeba waga quĩrĩã panΛ bẽrã mãwã odadua. ³ Bãrãba waga panΛra nezocarã quĩrĩca erobearãnadua, ãtebΛΓΛ bãdji nĩbaðeba unubidadua sãwã nĩbaðida panΛda. ⁴ Maãbe Crito dadjirã Wagabari dji Droma zebΛΓΛðe bãrãra dji dromarãda bΛya borobari ãrĩcada diabΛΓΛ quĩrĩca.

⁵ Cũdrarã, drõãrãba jarabΛðara ãjã odadua. Jũmarãda dji careba beaðida panΛa djãrã cãyãbara dji dromaara bΛda crĩchadaẽ. ãCõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa:

Dji dromada crĩcha beara ãCõrẽba idu bia wãbicaa.

BaribΛΓΛ dji dromada crĩchaẽ beara ãCõrẽba idji biadeba carebabaria.†

⁶ Maã bẽrã ne jũma poya o bΛ ãCõrẽ quĩrãpita dji droma quĩrĩca bearãnadua. MãwãbΛΓΛ idjia quĩrĩã bΛ ewaride bãrãra dji dromarãda bΛya. ⁷ Bãrãba jũmawãyã crĩcha panΛra ãCõrẽa jũma jaradadua, idjia bãrãra waga bΛ bẽrã.

⁸ Quĩrãcuita beaðadua idjaba dau ΛbΛa beaðadua. Di-auru bãrã ume dji quĩrũra imama quĩrĩca ΛrrΛa nã caia ãCõrẽda poya igarabi cawaya.‡ ⁹ BaribΛΓΛ diaurura ãjãrãnadua. CritodrΛ bio ãjã pananadua, cawa panΛ bẽrã bãrã djabarã jũma druaza beara abari quĩrĩca bia mĩga panΛda. ¹⁰ BaribΛΓΛ bãrãra dãrã mĩgadaẽa. Mãwãnacarea ãCõrẽba ne jũmane bia bΛya. Idjia bãrãra carebaya biara ãjãnamãrẽã, jũma droadamãrẽã idjaba zarea beadamãrẽã. ãCõrẽba idji biadeba ne jũmane carebabaria. Idjia bãrãra Jesucritodeba trãsia idji ume ewariza bajãne dji dromada beadamãrẽã. ¹¹ Bia bΛa ewariza ne jũmada idji jΛwaeda erobaida.§ Bia bΛa mãwã baida.

Pedroba naã cartade jĩrũare bΛda

¹² Djaba Silvanoba naã carta zaqueda careba bΛsia. Mãa cawa bΛa idjia ne jũmane jipa obarida. Naã cartadeba mãa bãrãra careba quĩrĩã bΛa biara ãjãnamãrẽã. Idjaba cawabi quĩrĩã bΛa wãrãda ãCõrẽba idji biadeba careba bΛda. MaãgΛra ãjã pananadua.

¹³ Djabarã Babilonianebe maba quĩrĩã panΛa bãrãra bia pananida.* Bãrã edaða quĩrĩca ãdjirã sida ãCõrẽba edasia. Mã warraca bΛ Marco biða quĩrĩã bΛa bãrãra bia pananida. ¹⁴ Wãrã quĩrĩãneba dji bia edaðadua.† Mãa quĩrĩã bΛa jũma bãrã, Jesucrito ume beara necai beaðida.‡

† 5:5 Proverbio 3:34. ‡ 5:8 Caia ãCõrẽda poya igarabi cawaya. Griego bedeadẽ bΛ bΛa: "Caida poya cobuei cawaya." § 5:11 Griego bedeadẽ ãcΛΓΛ cartade

naã sida bΛ bΛa: "Ëberãrãba idjabΛΓΛ bia bedeadida panΛa." * 5:13 Babilonianebe ma. Pedro ewaride djabarãba Roma purura Babilonia abadjidaa. † 5:14 Wãrã quĩrĩãneba dji bia edaðadua. Griego bedeadẽ nãwã bΛ bΛa: "Quĩrĩãneba isõnadua dji bia edadi carea." ‡ 5:14 Griego bedeadẽ ãcΛΓΛ cartade naã sida bΛ bΛa: "Bia bΛa mãwã baida."

2 PEDRO

UMÉBEMA CARTA PEDROBA ΒΛΔΡΑ

Pedroba nañ carta sida βλςια. Mañ bēřã Umébema Pedro abadaa. Poa 66are βλςια βλα. Βλδacarea dārēne romanorāba idjira crude cachi beasidaa.

Pedroba nañ cartara biara βλςια Crito ijã beaba sewa jaradiabadarã carea quĩrãcuitadamārēã. Capítulo 2de mañnebemada βλ βλα. Capítulo 1ne βλ βλα dadjia wārã bedeadã cawa panλ bēřã maλδrλ ijãnida panλda. Capítulo 3de βλ βλα dadjia Crito zeira jlãnida panλda.

Dji crĩcha dromada 3:14-15de nãwã βλ βλα: “Djabarã, bārãba jũma maλra jlã panλ bēřã ne jũmane quĩrãipa nĩbadadua Ācõrēba bārã biya, cadjirua neẽ, idji ume necai panλda unumārēã. Quĩrãnebadadua dadjirã Boroba ēberãrã ēdrλ edai carea jũma droa βλda.”

Pedroba nañ cartade naãrã βλda

¹ Mλra Simoλ Pedroa, Jesucrito nezocaa idjaba idjia dia-buedaa. Mλa nañ cartara βλβλrλa dai quĩrãca Jesucrito ijã bearã itea. Dadjirãba ijã panλra bio biya quirua. Jesucritora dadjirã Ācõrēa idjaba Ēdrλ Edabaria. Idjira jipa βλ bēřã dadjirãra carebasia ijãnamārēã. ² Bārãba Ācõrēra, dadjirã Boro Jesu sida cawa panλ bēřã, mλa quĩrĩã βλα ādji biadeba bārãra bio careba pananida idjaba necai bai sida aduba dia pananida.

Ācõrēba trλnarã sãwã beadida panλ

³⁻⁴ Ācõrēda cawa panλ bēřã, idji λβλadeba dadjirãa ne jũma diasia idjia quĩrĩã βλ quĩrãca nĩbadamārēã idjaba ewariza idji ume zocai beadamārēã. Idjira dji droma bēřã idjaba jipa βλ bēřã dadjirãra trλpeda ne waibλa bio bia βλda dadjirã itea oyada asia. Mãwã o βλ bēřã nañ ējũãnebemarãba cadjirua o quĩrĩã panλra bārãba igaradapeda poya idji quĩrãca jipa beadia. ⁵ Maλba bārãba nãwã odida panλa: Critoda ijã panλ bēřã bio jarλdadua jipa nĩbadi carea; jipa nĩnane jarλdadua crĩcha cawaada erobeadĩ carea; ⁶ crĩcha cawaa eropanane jarλdadua bārã cacuara jipa erobeadĩ carea; bārã cacua jipa eropanane jarλdadua jũma droadĩ carea; jũma droa panλne jarλdadua Ācõrēba quĩrĩã βλ quĩrãca beadĩ carea; ⁷ Ācõrēba quĩrĩã βλ quĩrãca panλne jarλdadua djabarã cλãgadi carea; djabarã cλãga panλne jarλdadua jũmarãda quĩrĩãni carea.

⁸ Bārãba maλda jũma biara o wãnibλrλ, dadjirã Boro Jesucritoda cawa panλ bēřã ne bia odi carea zoquea beadia.

⁹ BaribΛΓΛ māwā oē ɓΛra dau towa ɓΛ quĩrāca ɓΛa, dauberrea ɓΛ quĩrāca ɓΛa. Idjia quĩrādoasia naēna cadjirua o ɓadara Ācōrēba jūma sagasida. ¹⁰ Djabarā, Ācōrēba bārāra trāpeda edasia. Wārāda māwā beada unubidí carea zoquea beadadua. Māwā odibΛΓΛ ɓaedaēa. ¹¹ Maļbe Ācōrēba bārāra dadjirā Boro Jesucrito purude bio bia edaya. Mama dadjirā Ēdra Edabariba ewariza bia pe erobaya.

¹² Jūma maļgΛra cawa panΛmīna idjaba wārā bedea bārāa jaradiapedadara bio ĩjā panΛmīna, mĀa jūma maļgΛra bārāa quĩrānebabi ɓaya. ¹³ MĀmaarā jipa ɓΛa wadi zocai ɓΛmisa maļra quĩrānebabi ɓaida. ¹⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba mĀa ebuda cawabisia dārāēne mĀra beuida. ¹⁵ Maļ bērā mĀa jūma oya mĀ beudacarea bārāba jūma maļgΛra ewariza quĩrānebadamārēā.

Jesudebema jarapedadara wārāa

¹⁶ Dadjirā Boro Jesucrito ΛɓΛdehemada, idji waya zeidebema sida daiba bārāa jaradiasidade ēberāba ara ādji crīchadeba jarapedadada jaradiadaē basía. ĀtebΛΓΛ dadjirā Boro Jesu quĩrāwārēā dorrodorroda unupedada bērā māwā jaradiasidaa. ¹⁷ Dadjirā Zeza Ācōrēba idjidebema bia jaraside idjaba dji dromada unubiside दौरa aria panasidaa. Maļne Ācōrē dji droma bio quĩrāwārēā ɓΛba nāwā jarasia: “Naļdra mĀ Warraa. MĀa idjira bio quĩrā ɓΛa. MĀra idji carea ɓΛsrida ɓΛa.”* ¹⁸ Daiba maļ bedeara wārāda bajānaa ũrīsidaa Jesu ume Ācōrē eyade panasidade.

¹⁹ Maļ awara cawa panΛa Ācōrēneba bedeabadarāba jarapedadara wārāda. Maļ bedeara ĩbīrā pāimane urua ɓΛ quĩrāca ɓΛ bērā bārāba bio quĩrācuīta ũrīnida panΛa. ĩbīrāra urua ɓabaria aba ĩnadrΛɓΛΓΛdaa, aba diapedabema chīdau odjabΛΓΛdaa. Ara maļ quĩrāca dadjirā naļ ējūā cadjiruade panΛmisa maļ bedeaba dadjirā sode cawabi ɓΛa sāwā nībadida panΛda aba Crito zebΛΓΛdaa. ²⁰ Naļda bio cawadadua: Ācōrēneba bedeabadarāba Idji Bedeade ɓΛpedadara ara ādji crīchadeba ni maārī bida ɓΛdaē basía. ²¹ Jūma ādjia jarapedadara ēberā crīchadeba zeē basía. ĀtebΛΓΛ Ācōrē Jauredeba bedeasidaa.†

2

Sewa jaradiabadarā

* **1:17** Mateo 17:5; Marco 9:7; Luca 9:35. † **1:21** Versículo 20-21 idjaba nāwā traducida ɓΛa: “BaribΛΓΛ naāda bio cawadadua: Ācōrēneba bedeabadarāba Idji Bedeade ɓΛpedadara ni abaɓba ara idji crīchadeba poya cawadaēa, maļgΛra ēberā crīchadeba zeē basi bērā. ĀtebΛΓΛ Ācōrē Jauredeba bedeasidaa.”

¹ Israelerã tãēna λCΛΓΛba sewadeba jarabadjidaa Ācōrēneba bedeadada. Bãrã tãēna bida sewa jaradiabadarãda baraya. Sewadeba ādjirãba dadji ārībari crīchada Ācōrē bedea quĩrãca jaradiadia. Dadjirã Boro Jesuba ādjirã ēdra bΛdada igaradia. Maλ carea Ācōrēba isabe cawa oya. ² Ādjia miã pera obadara zocãrãba bio ēpēnia. Ādjirã carea ēberãrãba wãrã bedea ēpēbadadebemada biē bedeadia. ³ Ādjirãba paratada awua panΛ bērã, bãrã parata edadi carea ara ādji crīchadeba sewada jaradiadia. Maλ carea dãrãēne Ācōrēba wãrãda cawa oya. DãrãbΛrΛΛ Ācōrēba ādjirã cawa oi carea bΛda.

⁴ Bajãnebema nezocarãba cadjirua osidade Ācōrēba quĩrã djuburiaē basía. ĀtebΛrΛΛ preso bΛbada uria pãisosoa bΛde batacuasia.* Mama carenaba jλ beaa aba Ācōrēba cawa oi ewaridaa. ⁵ Idjaba drõã naēnabemarãba Ācōrē igarasidade idjia quĩrã djuburiaē basía. ĀtebΛrΛΛ dopapada zebisia maλ ēberãrã jũma nãbΛrΛΛ quininamãrēã. BaribΛrΛΛ Noēba dadji jipa nĩbaidebemada jaradiadjia. Idjida, idji ēberãrã siete panΛ sida Ācōrēba ēdra edasia.† ⁶ Idjaba Ācōrēba Sodoma puru, Gomorra puru sida cawa oside jũma babuesia. Abeda jũma pora babisia. MaλgΛdeba idjia cawabisia idji quĩrãnacara sãwãnida. ⁷ BaribΛrΛΛ ēberã jipa bΛ Lo abadara Ācōrēba Sodoma babueidebemada ēdra edasia.‡ Lora sopua bΛbadjia maλ purudebemarãba ne jũma cadjirua o panΛ carea. ⁸ Maλ ēberã jipa bΛra Sodomanebemarã tãēna bΛbadjia. Jipa bΛ bērã ādjia cadjirua o panΛ unubΛrΛde idjaba ũrībΛrΛde ewariza sopua bΛbadjia. ⁹ Maλba ebuða bΛa jipa o beara dadjirã Boro Ācōrēba bia mĩga panΛnebemada ēdra eda cawa bΛda. Idjaba jipa oē beara sãwã erobaida cawa bΛa aba idjia cawa oi ewaridaa. ¹⁰ Naλ cacuaba cadjirua o quĩrã bΛ obadara idjaba Ācōrē ādji Boro bai quĩrãnaca sida wetara cawa oya.

Sewa jaradiabadara cadjirua odi carea peradacaa. Cawaara bea quĩrãca panabadaa. Jairã dji droma bea biē jaradi carea wayadacaa. ¹¹ Bajãnebema nezocarãda ādji cãyãbara λbΛara beamĩna idjaba ne wai bΛara obadamĩna, dadjirã Boro Ācōrē quĩrãpita jairã dji droma beara biē jaradacaa. ¹² BaribΛrΛΛ sewa jaradiabadaba ādjia adua panΛnebemada biē bedeadada. Animarã quĩrãca crīcha neē beaa. Ababe ādji cacuaba quĩrã bΛdra obadaa. Animarãda tobaria ēberãba jidadapeda beadamãrēã. Ara maλ quĩrãca sewa jaradiabadara jũma beudia. ¹³ Ācōrēba ādjirãra bio biē bΛya ara ādjia opedada quĩrãca. Ādjirãra ne co awua beaa

* 2:4 Preso bΛbada uria pãisosoa bΛ. Griego bedeadade bΛ bΛa “Tártaro.” † 2:5 Genesi capítulo 6-8. ‡ 2:7 Genesi 19:1-29.

idjaba itua awua beaa. MañdrΛ ãdji bΛsrídaa. Diamasi, ãsa bida mãwã obadaa. Djabarã ume ãbaa ne co panΛne bida mãwã obadaa. Mãwã bãrã tâēna wua jaigua mĩtítia quĩrãca beaa. ¹⁴ ãdjirãra daunemaya beaa. Ne jũma cadjirua o panΛba sēnacaa. Bio ãjãē beada cūrũgabadaa. Ne jũmada awuabadaa. Mañ carea ãcõrēba ãdjirãra biē bΛya. ¹⁵ ãcõrē o jipa bΛda igaradapeda ãi wãsidaa. Beor warra Balaaλba oda quĩrãca obadaa. § Balaaλra parata awua bada bērã parata carea cadjiruada oida crĩchasia. ¹⁶ BaribΛrΛ cadjirua ode wãbΛrΛde burroba idjira quēãsia. Mañ animarã bedecada ēberã quĩrãca bedeasia. ãcõrēneba bedebari Balaaλba crĩcha neē bΛ quĩrãca biē ode wãida crĩcha bΛmĩna burroba idu wãbiē basía.

¹⁷ Sewa jaradiabadara do zaque baido neē bΛ quĩrãca beaa.* ãdjirãra jãrãrã nãurãba ãyã edebΛrΛ quĩrãca beaa. Nãurãba jãrãrã ãyã edebΛrΛde cue zecaa. Ara mañ quĩrãca ãdjia jaradia panΛba carebacaa. ãcõrēba uria bio pãisosoa bΛda o bΛsia ãdjirã biē bΛi carea. ¹⁸ ãdjirãba bedea biya quirudeba jaradiabadaa. BaribΛrΛ maλba carebacaa. ãdjirãba jaradiabadaa nañ cacuaba cadjirua o quĩrã bΛra odida panΛda. Mãwã cadjiruadeba ēdrΛpedada dãrãē beara ãdjirãba cūrũgabadaa wayacusa cadjiruada odamãrēã. ¹⁹ Jarabadaa ãdjida ēpēnibΛrΛ, nezoca ēdrΛ bΛpedada quĩrãca biara beadida. Mãwãmĩna cadjiruada poya igaradaca bērã biara beaēa. Maλba ãdjirãda cadjirua nezocarãa. Wãrãda baridua cadjiruada poya igaradaēbΛrΛ, dadjirãra maλgΛ nezocaa. ²⁰ Jesucrito dadjirã Boro, dadji ĒdrΛ Edabarira cawasida bērã nañ ējũãne bΛ cadjiruadebemada ēdrΛsidaa. BaribΛrΛ jãcarade bΛrã panebΛda quĩrãca wayacusa cadjiruada odibΛrΛ, naãrã panana cãyãbara biēara panenia. ²¹ Mañ bērã ãcõrē bedea cawapedada igaradi cãyãbara biara bacasia ãcõrē o jipa bΛdebemada adua beadida. ²² ãdjirãra ēberãba jarabada quĩrãca beaa. Nãwã jarabadaa: “Usaba wedara wayacusa cobaria.”† Idjaba nãwã jarabadaa: “Chinara cuipeda wayacusa goro ba susuade tabebaria.”

3

Dadjirã Boroba cawa ode zeidebema

¹ Djabarã, naλba cartara barima umé mλa bãrã itea bΛbΛrΛa. Carta umerãne mλa wãrã bedeara quĩrãnebabi bΛa jipa crĩchadamãrēã. ² Mλa quĩrã bΛa ãcõrēneba bedebadarãba naēna jarapedadara bãrãba quĩrãnebadida.

§ 2:15 Numero 22:1-41. * 2:17 Do zaque baido neē bΛ quĩrãca beaa. Griego bedeadē nãwã bΛ bΛa: “Baido egorodeba λtaa bogadrΛ bada jōna quĩrãca beaa.”

† 2:22 Proverbio 26:11.

Idjaba quĩrĩã ðŁŁ Jesucrito dadjirã Boro, dadji ĘdrŁ Edabariba jaradada quĩrãnebadida. Małra idjia diabuedarãba bãrãa jaradiasidaa.

³ Nałda bio cawadadua: jĩrũarebema ewaride Ācõrẽ ipida biẽ jarabadara baraya. Ādji cacuaba cadjirua o quĩrĩã ðŁŁda o beadia. ⁴ Nãwã ipida jaradia: “Crito zei jaradara ¿sãwãsi? Dadji drõã naẽnabemarãra jũma beusidaa. BaribŁrŁ nał ějũã odađeba jũma ara mãwã ðŁŁ.” ⁵ Mał ěberãrãba ĩjã quĩrĩãnaẽa naẽnãeda Ācõrẽ bedeabŁrŁba bajãda osida, ějũãda pusade odjabisida, idjaba baidodeba mãwã osida.* ⁶ Ara mał baidoba jũma nał ějũãne naẽna beadara ũpeda nãbŁrŁ quinibisia. ⁷ Ara mał quĩrãca Ācõrẽ bedeabŁrŁba nał ějũãda, bajã sida waga erobŁŁ idjaba idjia cawa oi ewaride babueya. Mał ewaride idji quĩrĩãnacara cawa opeđa jũma biẽ ðŁŁya.

⁸ BaribŁrŁ djabarã, nałda quĩrãdoarãnadua: dadjirã Boro-maarã ewari abara mil poa quĩrãca ðŁŁ idjaba mil poara ewari aba quĩrãca ðŁŁ. ⁹ Dadjirã Boro zeyada adara dãrãbŁrŁ bẽrã łcŁrŁba crĩcha panŁŁ zeđda. BaribŁrŁ mãwãẽa. ĀtebŁrŁ bãrã carea jũma droa ðŁŁ bẽrã dãrãbŁrŁŁ. Idjia quĩrĩãẽ ðŁŁ ni abãŁda aduaida. Quĩrĩã ðŁŁ jũmarãba cadjiruada igaradapeđa idjima zedida. ¹⁰ Dadjirã Boro cawa oi ewarira cawaẽne zeya ne drŁabari zebari quĩrãca.† Mał ewaride minijĩchia jururuapeđa bajãra nẽbaya. Ne jũma dadjia bajãne unubadara bá wãya. Idjaba nał ějũãra, ne jũma nał ějũãne bea sida bá wãya.‡

¹¹ Ne jũmada jõi bẽrã bãrãra Ācõrẽba quĩrĩã ðŁŁ quĩrãca jipa, cadjirua neẽ nĩbadida panŁŁ. ¹² Ācõrẽba cawa oi ewarira jłã pananida panŁŁ. Małmisa Ācõrẽba quĩrĩã ðŁŁ o pananadua mał ewarira isabeara zemãrẽã.§ Mał ewaride Ācõrẽba bajãra babueya. Małne ne jũma dadjia bajãne unubadara, nał ějũãne unubada sida jłwłrłãba dorrabariya. ¹³ BaribŁrŁ Ācõrẽba bajã djiwidida, ějũã djiwidi sida oyada asia. Małda dadjirãba jłã panŁŁ. Mama jũmarãba jipa o beadia.

¹⁴ Djabarã, bãrãba jũma małra jłã panŁ bẽrã ne jũmane quĩrãipa nĩbadadua Ācõrẽba bãrã biya, cadjirua neẽ, idji ume necai panŁda unumãrẽã. ¹⁵ Quĩrãnebadadua dadjirã Boro bẽberãrã ědrŁ edai carea jũma droa ðŁŁda. Dadji djaba Paulo

* **3:5** Baidodeba mãwã osida. Griego bedeade małra ebuđa ðŁŁẽa. † **3:10** Zebari quĩrãca. Griego bedeade łcŁrŁ cartade “diamasi zebari quĩrãca” ðŁŁ ðŁŁ.

‡ **3:10** Ne jũma nał ějũãne ðŁŁ sida bá wãya. Griego bedeade małra ebuđa ðŁŁẽa. ŁcŁrŁŁmaarã nãwã jara ðŁŁ: “Idjaba Ācõrẽba cawa obŁrŁde ne jũma ěberãrãba nał ějũãne opeđadara unubiya.” § **3:12** Ācõrẽba quĩrĩã ðŁŁ o pananadua mał ewarira isabeara zemãrẽã. Mał bedeara idjaba nãwã traducida ðŁŁ: “Mał ewarira isabe zeida quĩrĩãnaida panŁŁ.”

biɗa abarida cartade bārãa b́ diabuesia Ācõrẽba idjía diɗa necawaadeba. ¹⁶ Cartaza maḷgḷdebemada bḷasia. ḶcḶḶ crīcha idjia bḷɗara cawadi carea zarea bḷa. Wārã bedea cawadacaba, bio ḷjãé beaba idjia bḷɗara ãi jaradiabadaa jũma Ācõrẽ Bedea ãi jaradiabada quĩrãca. Maḷ carea Ācõrẽba ãdjirãra biẽ bḷaya.

¹⁷ Djabarã, bārãba maḷda cawa panḶ bẽrã quĩrãcuita beadadua ēberã cadjiruarãba ãi jaradia panḶneba cūrũgarãnamãrẽã. Mãwã bārãba bio ḷjã panḶra igaradaẽa.

¹⁸ Jesucrito dadjirã Boro, dadji ĒdrḶ Edabarira biara cawa wãnadua. Idji biadeba waridadua. Idi idjaba ewariza idjía bia bedeadida panḶa. Bia bḷa mãwã baida.

1 JUAΛ

NABEMA CARTA JUAΛBA ΒΛΦΑ

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada θASIA. BaribΛΓΛ cartade jaraē θΛA idjia θΛdada. Poa 90are θASICA θΛA.

Naλ cartara jũma djabarā itea θASIA sewada ĩjārānamārēā. Juaλ drōā θaside λCΛΓΛba dewara crĩcha Jesudebemada ēpē panesidaa. Ādjia jarabadjidaa Jesu naλ ējũāne θaside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Dewararāba jarabadjidaa Jesura ēberā θasida baribΛΓΛ borocueside Critoda idji ume ābaa θesida. Idjaba dewararāba jarabadjidaa naλ djarara abeda cadjirua θΛda. Maλ bērā jaradiabadjidaa necawaada edadida panΛda naλ djaradebemada ēdrΛdi carea. BaribΛΓΛ maλ necawaa edapedadaba jarabadjidaa naλ djaraba cadjirua oida bia θΛda.

Maλ carea Juaλba naλ cartara θASIA. Dji crĩcha dromada naλgΛA: Ācōrē Warrara λcai? Idjaba Ācōrē warrarāra λcairā? Juaλba naārā θASIA dadjirāra Ācōrē λnaane nĩbabadaēbemada (1:1ne aba 2:17daa). Maλare θASIA diauru warrarāra sāwā θeada idjaba Ācōrē warrarāra sāwā θeada (2:18deba aba 3:11daa). Maλare θASIA wārā quĩrĩā Ācōrēneba ze θΛdebemada (3:12deba aba 4:21naa). ĩrũare θASIA Jesu ĩjā panΛneba naλ ējũānebema cadjiruara poyadida (5:1-21).

Dji Zocai Βai Diabari Bedea

¹ Naārēda θasia Zocai Βai Diabari Bedea abadada. Idjira wadibida θΛA. Idjia jaradia θΛda daiba ũrĩsidaa. Idjira dai dauba unusidaa idjaba jΛwaba tāsidaa. Idjia o θΛra quĩrācuita acΛsidaa. Idjidebemada mΛa naλ cartade θΛBΛΓΛA. ² Maλ zocai θai diabarira Ācōrēba naλ ējũāne unubisia. Daiba idjira unusidaa idjaba idjidebemada wārāda bedea panΛA. Daiba bārāa jara panΛA maλ zocai θai diabarira ewariza θabarida. Naārēda idjira dadji Zeza Ācōrē ume bajāne θabadjia. Idji bajāne θadada Ācōrēba daia naλ ējũāne unubisia. ³ Daiba unupedadada, ũrĩpedada sida bārāa jara panΛA bārā sida dai ume ābaa abarica dadjirā Zeza Ācōrē ume idjaba idji Warra Jesucrito ume bia pananamārēā. ⁴ Jũma maλgΛra mΛa θΛBΛΓΛA dadjirāra bio θASridadi carea.*

Ācōrēra cadjirua neē θΛA

⁵ Daiba Jesucritodeba ũrĩpedada bārāa jara panΛra naλgΛA: Ācōrēra λnaa quĩrāca θΛA ne jũmane jipa θΛ bērā. Maλba

* 1:4 Dadjirāra. Griego bedea de λCΛΓΛ cartade “bārāra” θΛ θΛA.

idjima pãimara ni maãrĩ bida neëa. ⁶ Dadjirãda idji ume äbaa bia panΛana a panΛBARΛ, baribARΛ pãimane nĩnabARΛ, sewa o panΛa. Wãrã bedeara ëpënaë panΛa. ⁷ BaribARΛ idji ãnaane ßΛ quĩrãca dadjirãda ãnaane nĩbaðibARΛ, dadjirã djabarã ume äbaa bia panania. Idjaba idji Warra Jesucrito oa erozoaðaba dadjirã cadjiruara jũma sAGΛbaria.

⁸ Dadjirãda cadjirua neë panΛana a panΛBARΛ, ara dadjiduba cürũga panΛa idjaba wãrã bedeara adua panΛa. ⁹ BaribARΛ Äcõrëra bedea aba ßΛ bërã idjaba jipa obari bërã, dadjirãba cadjirua opedaðada idjia jaraðibARΛ, maã cadjiruara idjia quĩrãdoaya. Abedã jũma dadjirãba bië opedaðara sAGΛya. ¹⁰ BaribARΛ dadjirãba cadjiruada odacaada aðibARΛ, Äcõrëra sewaida ßΛaða a panΛa idjaba idji bedeara ïjanaë panΛa.†

2

Dadjirã carea Äcõrëra bedea djuburiabari

¹ Djabarã, bãrãra mã warrarã quĩrãca beaa. Mãa naãgARA ßΛBARΛA bãrãba cadjiruara orãnamãrëã. BaribARΛ abaΛba cadjiruada oibARΛ, aba eropanΛa dadji Zeza Äcõrëra dadjirã carea bedea djuburiabarida. Maã bedea djuburiabarira Jesucritoa. Idjira ne jũmane jipa ßΛa. ² Idjira beusia Äcõrëba dadjirã cadjiruada quĩrãdoamãrëã. Ababe dadjirã cadjirua carea beuë basía, äteBARΛ beusia jũma naã ëjũãne duanARã cadjirua carea bida.

³ Äcõrëba obi ßΛda dadjirãba ïjã o panΛBARΛ, ebuða ßΛa idjira wãrãda cawa panΛda. ⁴ BaribARΛ abaΛba jaraibARΛ: “Mãa idjira cawa ßΛa,” maãne idjia obi ßΛda ïjã oë ßΛBARΛ, maã ëberãra sewaida ßΛa. Idjia wãrã bedeara adua ßΛa. ⁵⁻⁶ BaribARΛ Äcõrë bedea ïjã o ßΛba Äcõrëra wãrãda quĩrã ßΛa. Äcõrë ume äbaa ßΛaða a ßARA nĩbaida ßΛa Jesucrito nĩbaða quĩrãca. Dadjirãda mãwã nĩbaðibARΛ, cawa panΛa wãrãda idji ume äbaa panΛda.

Äcõrëba obi ßΛ djiwidi

⁷ Djabarã, mãa bãrãa ßΛë ßΛa Äcõrëba obi ßΛ bedea djiwidida, äteBARΛ ßΛ ßΛa idjia naëna obi jaraðada.* Maã obi jaraðara bãrãba Crito ïjãpedaðaðeba ãtaa cawa panΛa. Wãrãda bãrãba ùrĩpedaðara Äcõrëba naëna obi jaraða basía. ⁸ Mãwãmĩna mãa ßΛBARΛA Äcõrëba obi ßΛ bedea djiwidi quĩrãca ßΛa. Maã bedeara djiwidi quĩrãca ßΛa Critoba ïjã oda bërã idjaba bãrã bida wãrãda ïjã o panΛ bërã. Djiwidi quĩrãca ßΛa pãima jãrãðrΛBARΛ quĩrãca bãrãba cadjiruara igara wãbΛda

† **1:10** Äcõrëba jareasia jũmarãda cadjirua obaðada. Romano 3:23. Maã carea cadjirua neë ßΛaða a ßΛba Äcõrëra sewaida ßΛaða a ßΛa. * **2:7** Juał 13:34-35.

bērã. Idjaba djiwidi quĩrãca bΛa wãrã ãnaa odjabΛΓΛ quĩrãca bãrãba quĩrãneba jipa o wãbΛda bērã.

⁹ Bariduaba ãnaane bΛada aibΛΓΛ, baribΛΓΛ idji djabada quĩrãma baibΛΓΛ, wadibida pãĩmane bΛa. ¹⁰ Idji djaba quĩrã bΛa ãnaane bΛa. Idji sode neça cãrẽba cadjiruade baebida.

¹¹ BaribΛΓΛ idji djaba quĩrãma bΛa pãĩmane bΛa. Pãĩmane nĩ bērã adua bΛa sãmaa wãda, pãimaba idjira dauberrea erobΛ bērã.

¹² Warrarã, mΛa naã cartara bãrãa bΛbΛΓΛ ãcõrẽba Critodeba bãrã cadjiruara quĩrãdoada bērã.

¹³ Drõãrã, mΛa naã cartara bãrãa bΛbΛΓΛ naãrãeda badada wadibida bΛda cawa panΛ bērã.

Cũdrarã, mΛa naã cartara bãrãa bΛbΛΓΛ diaurura poyapedada bērã.

Warrarã, mΛa naã cartara bãrãa bΛbΛΓΛ dadji Zeza ãcõrẽra cawasida bērã.

¹⁴ Drõãrã, mΛa naã cartara bãrãa bΛbΛΓΛ naãrãeda badada wadibida bΛda cawasida bērã.

Cũdrarã, mΛa naã cartara bãrãa bΛbΛΓΛ bio ãjã panΛ bērã, ãcõrẽ bedeara bãrã sode bΛ bērã, idjaba diaurura poyapedada bērã.

¹⁵ Naã ãjũãnebema crĩchara, ne jũma cadjirua naã ãjũãne bΛ sida quĩrãrãnadua. Naã ãjũãnebema cadjirua quĩrã bΛba dadji Zeza ãcõrẽra quĩrãé bΛa. ¹⁶ Naã ãjũãnebema cadjiruara naãgΛa: naã cacuaba awua bΛ cadjirua o baida, dadji dauba unu bΛ awua baida, idjaba dadjia erobΛ carea wa o bΛ carea ara dadjida dji biara bΛda crĩcha bai sida. Jũma maãgΛa dadjirã Zeza ãcõrẽneba zeẽ bΛa, ãtebΛΓΛ naã ãjũã cadjiruadeba ze bΛa. ¹⁷ Naã ãjũã cadjiruara idjaba jũma cadjirua ãberãrãba o awua panΛ sida jõya. BaribΛΓΛ ãcõrẽba jara bΛ ãjã o bΛa ewariza idji ume zocai baya.

Crito ume dji quĩrũ

¹⁸ Djabarã mΛ warrarãca bea, naã ewarira jõbodoa. Bãrãba ãrĩsidaa Crito ume dji quĩrũda zeida.† Crito ume dji quĩrũrã idira baraa. Maã bērã dadjirãba cawa panΛ naã ewarira jõbododa. ¹⁹ ãdjirãra dadjirã ume pananada ãdrãsidea, baribΛΓΛ wãrãda dadjirãnebemaẽ basia. ãdjirãda wãrãda dadjirãnebema badabara, dadjirã ume ãbaa wadi panacasidea. BaribΛΓΛ maãgΛa mãwãsia ebuda bamãrẽã jũmarãda dadjirãnebemaẽda.

²⁰ BaribΛΓΛ bãrãba ãcõrẽ Jaure Critoba diadada eropanΛa. Idjideba jũma bãrãba wãrã bedeara cawa panΛa. ²¹ MΛa naã cartara bΛé bΛa bãrãba wãrã bedeadada adua panΛ bērã ãtebΛΓΛ

† 2:18 Crito ume dji quĩrũ. Griego bedeadada "Anticrito" bΛ bΛa.

ḅΛḅΛΓΛΛ cawa panΛ bēṛā. Idjaba bārāba cawa panΛΛ sewara wārāneba zecada. ²² ¿Caida sewaida ḅΛ? Jesura Ācōrēba diai jarada ēdṛΛ edabariēana a ḅΛda sewaida ḅΛΛ.‡ Idjira Crito ume dji quīrūa. Idjia dadji Zeza Ācōrēra, Ācōrē Warra sida igara ḅΛΛ. ²³ Ācōrē Warra igara ḅΛba dadji Zeza Ācōrēra neē ḅΛΛ. Jesura Ācōrē Warraada a ḅΛba dadji Zeza Ācōrē sida erobΛΛ. ²⁴ Maḷ bēṛā bārāba ījāpedadadeba ḷtaa Critodebema ūrī panΛra bārā sode bio waga erobeadadua. Maḷda bio waga panΛḅΛΓΛ, bārāra dadji Zeza Ācōrē ume, idji Warra ume bida ābaa panΛΛ. ²⁵ Māwā ābaa panΛḅΛΓΛ, Critoba dadjirāa wārāneba jarasia ewariza Ācōrē ume zocai pananida.

²⁶ Mḷa maḷra ḅΛsia ḷcΛΓΛba bārāra cūrūga quīrīa panΛ bēṛā. ²⁷ BaribΛΓΛ bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadara eropanΛΛ. Maḷ bēṛā jΛΓΛdiē panΛΛ dewararāba bārāa jaradiadamārēā. Ācōrē Jaureba bārāa ne jūmada jaradia ḅΛΛ. Idjia jaradia ḅΛra sewaēa, āteḅΛΓΛ wārā araa. Maḷ carea Crito ume ābaa beadadua Ācōrē Jaureba bārāa jaradiada quīrāca.

²⁸ Djabarā mḷ warrarāca ḅea, Crito ume ābaa beadadua. Māwā idji zebΛΓΛde dadjirāra ne wayaa neē, quīrā pera neē idji quīrāpita beadia. ²⁹ Bārāba cawa panΛΛ Jesucitora jipa ḅΛda. Idjaba cawa panΛΛ jūma jipa o ḅeara Ācōrē warrarāda.

3

Ācōrē warrarā

¹ Crīchaadua sāwā dadji Zeza Ācōrēba dadjirāra jācua quīrīa ḅΛda. Jācua quīrīa ḅΛ bēṛā dadjirāra idji warrarāana abaria. Wārāda dadjirāra idji warrarāa. Naḷ ējūānebemarāba dadjirāra Ācōrē warrarāda adua panΛΛ, Ācōrēra adua panΛ bēṛā.

² Djabarā, dadjirāra Ācōrē warrarāa. Māwāmīna Ācōrēba wadibida cawabiē ḅΛΛ dadjirāra sāwā beadida. BaribΛΓΛ dadjirāba cawa panΛΛ Crito zebΛΓΛde idji quīrāca beadida, maḷ ewaride idjira sāwāḅΛΓΛ ḅΛda ununi bēṛā. ³ Crito quīrāca ḅai carea jḷā ḅΛra cadjirua neē ḅabaria Crito cadjirua neē ḅΛ quīrāca.

⁴ Cadjirua o ḅΛba Ācōrē bedeara ījā ocaa. Idjia maḷ bedeara abeda igara ḅΛΛ. ⁵ BaribΛΓΛ bārāba cawa panΛΛ Jesucitora naḷ ējūānaa zesida dadjirā cadjirua āyā ḅΛi carea. Ni maārī bida idjira cadjirua neē ḅΛΛ. ⁶ Idji ume ābaa ḅΛba cadjiruara ocaa. BaribΛΓΛ cadjirua o ḅΛba Jesucitora adua ḅΛΛ idjaba sāwāḅΛΓΛ ḅΛda cawacaa.

⁷ Djabarā mḷ warrarāca ḅea, ni abāΛΛ idu cūrūgabirānadua. Jipa o ḅΛra Ācōrē quīrāpita jipa ḅΛΛ Crito jipa ḅΛ quīrāca.

‡ 2:22 Ācōrēba diai jarada ēdṛΛ edabari. Griego bedeadē “Crito” ḅΛ ḅΛΛ.

⁸ BaribΛΛ cadjirua o bΛra diaurudea, diaurura naārēdaΛba cadjirua obari bērā. Ācōrē Warrara naļ ējūānaa zesia diauruba o bΛ poyai carea.

⁹ Ācōrēneba todaba cadjiruara o bacao, idji Zeza Ācōrēba obari quīrāca o bΛ bērā. Ācōrēneba toda bērā cadjiruara o baēa. ¹⁰ NaļgΛdeba dadjirāba cawa panΛa cairāda Ācōrē warrarāda idjaba cairāda diauru warrarāda. Jipa oē bΛra Ācōrē warraēa. Idjaba idji djaba quīrāē bΛra Ācōrē warraēa.

Dji quīrā beadida panΛa

¹¹ Bārāba ļjāpedadadeba ļtaa ūrī panΛ bedeara naļgΛa: dadjirāra dji quīrā beadida panΛa. ¹² Caiļ quīrāca beadiē panΛa.* Idjira diaurude basia. Maļ bērā idji djabara beasia. ¿Cārē cārē idji djabara beasi? Beasia idji djababa o badara Ācōrē quīrāpita bia bada bērā baribΛΛ idjia odara biē bada bērā.

¹³ Djabarā, naļ ējūānebemarāba bārāda quīrāmanibΛΛ, jūmawāyā crīcharānada. ¹⁴ Dadjirāba djabarāra quīrā panΛ bērā cawa panΛa dadjirāra beu pananada zocai panesidada. Idji djaba quīrāē bΛra wađibida beu bΛa. ¹⁵ Idji djaba quīrāma bΛra Ācōrē quīrāpita mīa beabaria. Bārāba cawa panΛa mīa beabarira ewariza Ācōrē ume zocai baēda. ¹⁶ Wārā quīrāra sāvābΛΛ bΛda dadjirāba cawa panΛa naļgΛdeba: Jesucitora dadjirā carea beusia. Ara maļ quīrāca dadjirā sida quīrāneba djabarā carea beudi carea beadida panΛa. ¹⁷ Naļ ējūāne ne bara bΛ djababa ne neē bΛ djabada unu bΛda carebaēbΛΛ, ¿Ācōrē quīrāra idji sode erobΛca? Neē bΛa. ¹⁸ Djabarā mļ warrarāca bea, dadjirā quīrāra ababe bededebeba baiē bΛa, ātebΛΛ dadjia o panΛneba wārāda quīrā bara panΛda unubidida panΛa.

¹⁹⁻²⁰ Maļneba cawa panΛa dadjirāra wārāda Ācōrēneda. Idjaba ara dadjirāda sode dji biaēda crīchadibΛΛ, Ācōrē quīrāpita poya necai panania. Ācōrēba dadjirānebemada biara cawa bΛa dadjirā sode crīcha panΛ cāyābara. Idjia abeda jūma cawa bΛa. ²¹ Djabarā, dadjirā sode cawa panΛbΛΛ cadjiruade panΛēda, ne wayaa neē Ācōrēa poya iwidiđia. ²² Maļne dadjirāba Ācōrēa iwidiđidara idjia diaya, idjia obi bΛda idjaba bia unu bΛda ļjā o panΛ bērā. ²³ Idjia obi bΛra naļgΛa: idji Warra Jesucitora ļjānida idjaba dji quīrā beadida idjia dadjirā jarada quīrāca. ²⁴ Ācōrēba obi bΛ bedea ļjā o bΛra Ācōrē ume bΛa, idjaba Ācōrēra idji ume bΛa. Dadjirāba cawa panΛa Ācōrēra dadjirā ume bΛda, idji Jaureda dadjirā diada bērā.

* 3:12 Genesi 4:1-15.

4

Sewa jaradia bea sãwã cawadi

¹ Djabarã, Æcõrẽ Jauredeba bedea panΛana abadara jũma ijãrãnadua, ãtebΛΛΛ quĩrãcuita acΛdadua ãdjia wãrãda Æcõrẽ Jauredeba wa dewaradeba bedea panΛ cawaya. Mãwã odadua zocãrãba naã ëjũãne sewadeba ãdjia Æcõrẽ Jauredeba bedea panΛana abada bẽrã. ² NãwãbΛΛΛ bãrãba cawadia caida Æcõrẽ Jauredeba bedea bΛda: abaΛba Jesucritora naã djarade wãrãda zesiada aibΛΛΛ, Æcõrẽ Jauredeba bedea bΛa. ³ BaribΛΛΛ abaΛba Jesucritora naã djarade zeẽ basiada aibΛΛΛ, Æcõrẽ Jauredeba bedea bΛãa. Crito ume dji quĩrũneba bedea bΛa.* Bãrãba ùrĩsidaa Crito ume dji quĩrũra zeida bΛda. Wãrãda idjira ara nawena naã ëjũãne bΛa.

⁴ Djabarã mã warrarãca bea, bãrãra Æcõrẽnea. Bãrãba mãl sewaida beaa idu cũrũgabidaẽ basia bãrã sode bΛara naã ëjũãne bea sode bΛ cãyãbara ΛbΛara bΛ bẽrã. ⁵ Mãl sewaida beara naã ëjũã cadjiruadebema. Mãl bẽrã ãdjirãba naã ëjũãnebema crĩchada jaradiabadaa idjaba ãdjia jaradia panΛra naã ëjũãne Æcõrẽ adua beaba ijãbadaa. ⁶ BaribΛΛΛ dadjirãra Æcõrẽnea. Æcõrẽ cawa bΛba dadjia jaradia panΛra ijãbaria. BaribΛΛΛ Æcõrẽ adua bΛba dadjia jaradia panΛra ijãcaa. Mãlneba dadjirãba cawa panΛa caiba Æcõrẽ Jauredeba wãrã bedeara jaradia bΛda idjaba caiba dewara jauredeba sewara jaradia bΛda.

Æcõrẽba ëberãrã quĩrĩã bΛdebema

⁷ Djabarã, dadjirãra dji quĩrĩã beadida panΛa, wãrã quĩrĩãra Æcõrẽneba ze bΛ bẽrã. Jũma dji quĩrĩã erobeara Æcõrẽ warrarãa idjaba Æcõrẽra cawa panΛa. ⁸ Æcõrẽra ne jũmane quĩrĩã bara bΛ bẽrã quĩrĩã neẽ bΛba Æcõrẽra adua bΛa. ⁹ Æcõrẽba dadjirãra quĩrĩã bΛda unubisia idji Warra aba bΛda naã ëjũãnaa diabueside idjideba ewariza zocai beadamãrẽã. ¹⁰ Wãrã quĩrĩãra nãwãbΛΛΛ bΛa: quĩrĩãneba Æcõrẽba idji Warrara diabuesia beumãrẽã dadjirã cadjirua poya quĩrãdoai carea. Æcõrẽba mãwã oẽ basia dadjirãba idjira quĩrĩã panana bẽrã, ãtebΛΛΛ mãwã osia idjia dadjirãra quĩrĩãna bẽrã.

¹¹ Djabarã, Æcõrẽba dadjirãra mãwã quĩrĩãna bẽrã dadjirã sida dji quĩrĩã beadida panΛa. ¹² Ni abaΛba Æcõrẽra ununacaa. BaribΛΛΛ dadjirãda dji quĩrĩã panΛbΛΛΛ, Æcõrẽra dadjirã ume bΛa idjaba idji quĩrĩãneba dadjirãba wãrãda jũmarãda quĩrĩã panΛa. ¹³ Æcõrẽba idji Jaureda dadjirãa diada bẽrã cawa panΛa

* 4:3 Crito ume dji quĩrũ. Griego bedeadẽ "Anticrito" bΛ bΛa.

dadjirāra Ācōrē ume panΛda idjaba idjira dadjirā ume Λda.
 14 Daiba unusidaa idjaba jara panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba idji
 Warrara wārāda diabuesida naĀ ějũānebemarā ědɾΛ edamārēā.
 15 Bariduaba Jesura wārāda Ācōrē Warraada aibΛɾΛ, Ācōrēra
 idji ume ΛΛa idjaba idjira Ācōrē ume ΛΛa.

16 Dadjirāba cawa panΛa idjaba ĩjā panΛa Ācōrēba dadjirāra
 quĩrĩā Λda. Ācōrēba ne jũmane quĩrĩā ΛΛa. Wārā quĩrĩā
 erobΛara Ācōrē ume ΛΛa idjaba Ācōrēra idji ume ΛΛa. 17 Māwā
 dadjirāba Ācōrēra, jũma ěberārā sida wārāda quĩrĩā panΛa.
 Ācōrēba cawa oi ewaride dadjirāra ne wayaa neĀ beadia, naĀ
 ějũāne Jesucrito nĩbaada quĩrāca nĩbapedada bērā. 18 Dadjirāba
 Ācōrēda, jũma ěberārā sida quĩrĩā panΛbΛɾΛ, Ācōrēba cawa
 oidebemada wayadaě panΛa, wārā quĩrĩāba maĀ wayadira
 jōbibari bērā. Ācōrēba cawa oi waya ΛΛba cawa ΛΛa Ācōrēba
 idjira cawa oida. Idjia Ācōrēra, jũma ěberārā sida wadibida
 wārāda quĩrĩā ΛΛēa.

19 Dadjirāba Ācōrēra quĩrĩā panΛa idjia dadjirāra naārā
 quĩrĩāna bērā. 20 AbaΛba Ācōrēda quĩrĩā ΛΛada aibΛɾΛ, maĀne
 idji djabada quĩrāma baibΛɾΛ, idjira sewaida ΛΛa. Idji djaba
 unu Λda quĩrĩāě baibΛɾΛ, ¿sāwā Ācōrē unuě Λda quĩrĩā bai?
 21 Jesucritoba dadjirāa obi Λara naĀgΛa: Ācōrē quĩrĩā ΛΛba idji
 djabara quĩrĩā baida ΛΛa.

5

Ācōrē Warra ĩjānida panΛnebema

1 Jesura Ācōrēba ědɾΛ edabari diai jaraada abaΛba ĩjāibΛɾΛ,
 maĀ ěberāra Ācōrē warra.* Dadji Zeza Ācōrē quĩrĩā ΛΛba
 idji warrarā sida quĩrĩā ΛΛa. 2 Dadjirāba Ācōrēda quĩrĩā
 panΛbΛɾΛ idjaba idjia obi Λda ĩjā o panΛbΛɾΛ, cawa panΛa
 idji warrarā sida quĩrĩā panΛda. 3 Dadjirāba Ācōrēda wārāda
 quĩrĩā panΛbΛɾΛ, idjia obi Λara jũma ĩjā odia. Idjia obi Λara
 zareaě ΛΛa. 4 Jũma Ācōrē warrarāba naĀ ějũānebema cadjiru-
 ara igarabadaa. Wārāda dadjia Jesucritoda ĩjā panΛ bērā naĀ
 ějũānebema cadjiruara poya igaradia. 5 ¿Caiba naĀ ějũānebema
 cadjiruara poya igarai? AbaΛba Jesura wārāda Ācōrē War-
 rada ĩjā ΛbΛɾΛ, maĀ ěberāba naĀ ějũānebema cadjiruara poya
 igaraya.

Ācōrē Jaureba Jesura wārāda Ācōrē Warra cawabida

6 Jesucritora naĀ ějũānaa zepeda baidode borocuesia id-
 jaba idji oara crude erozoasia. NaĀ ějũānaa zepeda ababe

* 5:1 Ācōrēba ědɾΛ edabari diai jaraada. Griego bedeeade "Crito" bΛ ΛΛa.

baidode borocueē basía, āteβΛΓΛ idji oa sida crude erozoasia. Ācōrē Jaureba cawabi βΛΛ maλγΛra wārāda, idjia wārā bedeara cawabibari bērā. [⁷ Idjaba bajāne ūbea panΛba maλγΛra wārā arada jara panΛΛ; dadji Zeza Ācōrēba māwā jara βΛΛ, “Bedea” abadaba māwā jara βΛΛ, idji Jaure biēda māwā jara βΛΛ. Maλ ūbeara aba βΛda māwā βΛΛ.†] ⁸ Naλ sēyā ūbea panΛba cawabibadaa Jesudebema bedeara wārāda: Jesura borocueda bērā, idji oara crude erozoada bērā, idjaba Ācōrē Jaureba cawabi βΛ bērā. Maλ ūbea panΛba abarida cawabi panΛΛ. ⁹ Ēberāba ununara wārāana aibΛΓΛ dadjirāba ījābadaa. BaribΛΓΛ Ācōrēba jara βΛra biara ījānida panΛΛ, idji Warradebemada wārāda jara βΛ bērā. ¹⁰ Ācōrē Warra ījā βΛba idji sode cawa βΛΛ Ācōrēba jara βΛra wārāda. BaribΛΓΛ Ācōrēba jara βΛ ījāé βΛba Ācōrēra sewaida βΛda crīcha βΛΛ, Ācōrēba idji Warradebema jara βΛra ījāé βΛ bērā. ¹¹ Ācōrēba jara βΛra naλγΛΛ: idji Warradeba dadjirāa diasia ewariza idji ume zocai beadida. ¹² Wārāda Ācōrē Warra ījā βΛra idji ume ewariza zocai baya. BaribΛΓΛ Ācōrē Warra ījāé βΛba idji ume ewariza zocai baida neē βΛΛ.

Juaλba naλ cartade jīrūare βΛda

¹³ Mλa naλ cartara bārā dji Ācōrē Warra ījā bea itea βΛβΛΓΛΛ cawadamārēā ewariza Ācōrē ume zocai beadida.

¹⁴ Ācōrēba quīrīā βΛ quīrāca dadjirāba iwīdīdīβΛΓΛ, cawa panΛΛ idjia bia ūrībarida. Maλ bērā poya ne wayaa neē idjia iwīdīdīda panΛΛ. ¹⁵ Dadjia iwīdīdīβΛdara ūrībarida cawa panΛ bērā, idjaba cawa panΛΛ maλ iwīdīdīβΛdara idjia diaida.

¹⁶ Cadjiruada βΛΛ Ācōrēba quīrādoacada. AβΛΛba maλ cadjiruada osira beuya. Maλ bērā mλa jaraē βΛΛ ēberā maλ cadjirua oēa carea iwīdīdamārēā. BaribΛΓΛ cadjiruada βΛΛ Ācōrēba quīrādoabarida. AβΛΛba maλ cadjiruada osira wadībida poya ēdraya ewariza Ācōrē neē baidebemada.‡ Maλ bērā aβΛΛba idji djababa maλ cadjiruada o βΛda unuibΛΓΛ, idji carea Ācōrēba iwīdīda βΛΛ. Maλne Ācōrēba dji ēberā cadjirua oēaa idji ume ewariza zocai baida diaya. ¹⁷ Jūma Ācōrē quīrāpita biē o βΛra cadjiruaa. BaribΛΓΛ cadjiruada βΛΛ Ācōrēba quīrādoabarida. AβΛΛba maλ cadjiruada osira wadībida beudebemada poya ēdraya.

¹⁸ Dadjirāba cawa panΛΛ Ācōrē warrarāba cadjiruara o pananacada, Ācōrē Warra Jesucritoba ādjirāra waga βΛ bērā. Maλba diauruba ādjirāra poya biē oēa. ¹⁹ Dadjirāba cawa

† 5:7 Griego bedeadē λCARΛ cartade versículo 7 neēa. ‡ 5:16 Ewariza Ācōrē neē baidebemada. Griego bedeadē βΛ βΛΛ “beuidebemada.”

panΛa dadjirãra Ãcõrẽneda. Idjaba cawa panΛa jũma naĩ
 ějũãne Ãcõrẽ adua beara diauru jΛwaeða panΛa. ²⁰ Dadjirãba
 cawa panΛa Ãcõrẽ Warrara zesida idjaba crĩcha cawaada dad-
 jirãa diasida wãrã Ãcõrẽda cawaðamãrẽã. Idji Warra Jesucrito
 ume panΛ bẽrã dadjirãra wãrã Ãcõrẽ ume panΛa. Ãcõrẽdra
 dji wãrã Ãcõrẽa. IdjiabΛΛ ěberãrãa diabaria idji ume ewariza
 zocai beaðida. ²¹ Djabarã mĩ warrarãca bea, jΛwaba oða
 ãcõrẽ beara ěpẽrãnada.

2 JUAΛ

UMÉBEMA CARTA JUAΛBA BΛDA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 90are Epeso purude bΛside bΛsia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāna asia. Cartara bΛsia “wērā Ācōrēba ēdra edada itea, idji warrarā itea bida.” ΛCΛΓAMAarā maλba jara bΛa djabarā abaa purudebemada.

Naλ cartade Juaλba naārā bΛsia idjira bΛsrida bΛda wārā bedeada ĩjā panΛ bērā idjaba wārā quĩrĩāra eropanΛ bērā (vv. 1-6). Maλbe ādjirāa jarasia sewa jaradiabadarāda bia edarānamārēā (vv. 7-11). Juaλ drōā bΛside ΛCΛΓAba jara panasidaa Jesu naλ ějũāne bΛside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Juaλba jarasia ādjida bia edarānamārēā (v. 7). Jĩrũare bΛsia dārāēne dji ununida idjaba ΛCΛΓΛ djabarāba quĩrĩā panΛda ādjira bia pananida (vv. 12-13).

Naλ cartade Juaλba naārā bΛda

¹ Mλra djabarā wagabari drōā.* Mλa naλ cartara bΛbΛΓΛA wērā Ācōrēba ēdra edada itea, idji warrarā itea bida. Mλa bārāra wārāda quĩrĩā bΛa. BaribΛΓΛ ababe mλabΛΓΛ bārāra quĩrĩā bΛēa, ātebΛΓΛ jũma wārā bedea cawa beaba bārāra quĩrĩā panΛa. ² Mλa bārāra quĩrĩā bΛa, wārā bedeara dadjirā sode bΛ bērā. Wārā bedeara dadjirā sode ewariza baya. ³ Dadjirāba wārā bedeada ěpē panΛ bērā idjaba dji quĩrĩā panΛ bērā, mλa quĩrĩā bΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Zeza Warra Jesucrito ume ādji biaēba bārāra careba pananida, quĩrā djuburia pananida, ādji necai bai sida bārā sode baida.†

Wārā bedea idjaba quĩrĩā

⁴ Mλa ΛCΛΓΛ bΛ warrarānebemada ũrĩsia. Mλra bΛsridasia ādjirāra wārāneba nĩna bērā dadjirā Zeza Ācōrēba jara bΛ quĩrāca. ⁵ Djabawērā, mλa bedea djuburiaya dadjirāra dji quĩrĩānamārēā. MaλΓΛA Ācōrēba obi bΛ bedea djiwidiēa, ātebΛΓΛ maλ bedeara dadjirāba naārāeda ũrĩsidaa.‡ ⁶ Maλ wārā quĩrĩāra naλΓΛA: Ācōrēba obi bΛ bedeara ĩjā o pananida. Maλ obi bΛ bedeara bārāba naārāeda ũrĩsidaa. Maλ bedēaba jara bΛa quĩrĩāneba nĩbadida panΛda.

Djārā cūrũgabada

* 1:1 Djabarā wagabari drōā. Maλ bedēaba jara bΛa djabarā boroda. Cāpũrĩā bedēade jara bΛa “anciano” wa “pastor.” † 1:3 Juaλ 1:14-18. ‡ 1:5 Juaλ 13:34.

⁷ Djārā cūrūgabadara naļ ējūāne zocārā nīnaa. Ādjirāba ījānaciaa Jesucritora naļ djarade dadjirā quīrāca zesida. Dji māwā bΛra djārā cūrūgabaria idjaba Crito ume dji quīrūa. ⁸ Quīrācuīta beađadua maļgarāba cūrūgarānamārēā. Māwā bārāba Ācōrē itea o panΛbari idjia diaira aduadaēa, ātebΛra jūma daucha edadia. §

⁹ Bariduaba idji crīchada Critoba jaradiada auđu jaradia nībaibΛra, idjaba Critoba jaradiađada ījā ama baibΛra, maļba Ācōrēra neē bΛa. BaribΛra bariduaba Critoba jaradiađada ījā baibΛra, dji Zezara, dji Warra sida erobΛa. ¹⁰ Bariduada bārāmaa wābΛrađe Critoba jaradiada quīrāca jaradiaēbΛra, maļgara bārā dede edarānadia idjaba “bia bΛa bΛra zesida” arānadia. ¹¹ “Bia bΛa bΛra zesida” a bΛba maļ ēberāba cadjirua o bΛra idji ume ābaa o bΛa.

Juaļba naļ cartade jīrūare bΛda

¹² Māa ne quīrātanoa bārāa jara quīrīā bΛa. BaribΛra naļ cartade jūma bΛēa. Māa bārāra acāde wā quīrīā bΛa. Maļne bārā ume ābaa beadeadia bio bΛsrīdađi carea.

¹³ BΛ djabawērā warrarā Ācōrēba ēdra edađaba quīrīā panΛa bārāra bia duananida.*

§ 1:8 Bārāba Ācōrē itea o panΛbari. Griego beadeade ḄΛra cartade bΛ bΛa: “Daiba Ācōrē itea o panΛbari.” * 1:13 Griego beadeade ḄΛra cartade idjaba bΛ bΛa: “Amén.” Maļba jara bΛa “bia bΛa māwā baida.”

3 JUAΛ

ŪBEABEMA CARTA JUAΛBA BΛDA

Jesu ume nībada Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 90are Epeso purude baside bΛsia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāna asia. Cartara djaba Gayo itea bΛsia.

Naλ cartade Juaλba naārā bΛsia idjira bΛsrida bΛda Gayoba wārā bedeada ījā bΛ bērā idjaba wārā quīrīda erobΛ bērā (vv. 1-4). Maλare bΛsia idjia djabarā diabuedadebemada. Gayoba ādjirā bia edapeda careba bΛ carea Juaλba idjira bia jarasia (vv. 5-8). BaribΛrΛ Gayoma djabarā boro Diotrepeba ādjirāa idu jaradiabica basia. Maλ awara ādjirā bia edabΛdara āyā jΛretabadjia idjaba Juaλra biē jarabadjia (vv. 9-10). BaribΛrΛ Juaλba Gayoa jarasia Diotrepe quīrāca nībarāmārēā, ātebΛrΛ djārā bia o bamārēā (vv. 11-12). Jīrūare bΛsia dārāēne dji ununida idjaba djabarāba quīrīā panΛda idjira bia baida (vv. 13-15).

Djaba Gayoba bia oda

¹ Mλra djabarā wagabari drōā.* Mλa naλ cartara bΛbΛrΛa mλ djaba Gayo itea. Mλa bΛra wārāda quīrīā bΛa. ² Djaba, mλa Ācōrēa iwidi bΛa bΛra idji ume bia bΛ bērā ne jūmane bia bamārēā idjaba cacua bia bamārēā. ³ Mλra bio bΛsridasia, ācΛrΛ djabarā mλma jūēpedadaba nēbΛrΛsida bērā bΛa wārā bedeada ēpē bΛda. ⁴ Mλ djabarāba wārā bedeara ēpē panΛda ūrībΛrΛde mλra biara bΛsrida babaria.†

⁵ Djaba, bΛa djabarā careba bΛdeba bia o bΛa. BΛa unuca djabarā sida carebabari bērā wārāda bio bia o bΛa. ⁶ Maλgrāba bΛ quīrīānebemada namabema djabarāa nēbΛrΛsidaa ābaa dji jΛre panasidade. Mλ quīrā djuburia, ādjirāra carebadua bia wānamārēā Ācōrēba idji traju o bea carebabibari quīrāca. ⁷ Ādjirāba Jesucritodebemada jaradia nīnaa. Maλne ādjia Ācōrē adua beaa iwidiidaca carebadamārēā. ⁸ Maλ carea dadjirāba maλ djabarāra bia edadida panΛa. Māwā ādjirā ume ābaa traja panΛa Ācōrē wārā bedeada cawabidi carea.

Djaba Diotrepeba biē oda

⁹ Mλa cartada jūma djabarā jāmbema itea naēna bΛsia. BaribΛrΛ djaba Diotrepeba dai bedeara ījāé bΛa. Idjira djabarā tāēna dji dromaara ba quīrīā bΛa. ¹⁰ Maλ carea jāmaa

* **1:1** Djabarā wagabari drōā. Maλ bedeaba jara bΛa djabarā boroda. Cāpūrīā bedeade jara bΛa “anciano” wa “pastor.” † **1:4** Mλ djabarā. Griego bedeade bΛ bΛa “mλ warrarā.”

wābΛΓΛde mĭa jūmarāa cawabiya idjia biē o bΛda. Idjia daida sewadeba biē jarabaria. Maĭ awara djabarā jāmaa wābΛdara idjia bia edacaa idjaba djabarāba ādji dede eda quĩrĩā panΛne iduaribicaa. Bia edasidara maĭ djabarāra āyā jΛretabaria.

Djaba Demetriodebema bia bedapedada

¹¹ Djaba, cadjiruara ēpērādua ātebΛΓΛ biadrΛ ēpēdua. Bia obarira Ācōrēnea, baribΛΓΛ cadjirua obariba Ācōrēra adua bΛa.

¹² Djaba Demetriodebemada jūmarāba bia bedea panΛa. Wārā bedea ēpē bΛdeba unubi bΛa idjira jipa bΛda. Dai bida idjidebemada bia bedea panΛa. Bārāba cawa panΛa daiba jara panΛra wārāda.

Juaĭba naĭ cartade jĩũare bΛda

¹³ Mĭa ne quĩrātanoa bĭa jara quĩrĩā bΛa baribΛΓΛ cartade bΛēa. ¹⁴ Dārāēne bΛ acΛde wā quĩrĩā bΛa. Maĭbe ābaa bedeadia. ¹⁵ Mĭa quĩrĩā bΛa Ācōrēba idji necai baira bΛ sođe dia baida. Namabema djabarāba quĩrĩā panΛa bΛra bia baida. Jāmabema djabarāza jaradua mĭa quĩrĩā bΛda ādjirāra bia duananida.

JUDA CARTA JUDABA ΒΛΔΑ

Jesu djaba Judaba nañ cartada ḅASICA ḅΛA. Dji ḅΛΔdaba jara ḅΛA idjira Santiago djabada (1:1). ΛCΛΓΛmaarã nañ cartara djabarã judiorã itea ḅASIA. Poa 65are ḅASICA ḅΛA.

Judaba nañ cartara ḅASIA ḅCΛΓΛḅa sewada jaradia panana bërã. Mañ ēberãrãba jara panasidaa Ācõrēba idji biadēba ēdρα edada bërã baridua cadjiruada odida panΛda (1:4, 18-19). Mañ carea Judaba djabarãa jarasia ādjia ĩjã panΛra ni abΛΛa idu quĩrã awara jaradiabidiē panΛda (1:3). Mañ awara ḅASIA djabarãra dji carebadida panΛda Jesucrito biara ĩjãni carea idjaba Ācõrē ĩjãē beada quĩrã djoburiaedida panΛda (1:20-23).

Nañ cartade Judaba naãrã ḅΛda

¹ MΛra Judaa, Santiago djabaa idjaba Jesucrito nezocaa.* Nañ cartara ḅΛḅΛΓΛΛ jũma dadjirã Zeza Ācõrēba trΛnarã itea. Idjia bãrãra quĩrã ḅΛA idjaba Jesucritodeba waga eroḅΛA. ² MΛa quĩrã ḅΛA idjia bãrãra bio quĩrã djoburia ḅaida, necai ḅaira aduba dia ḅaida, idjaba bãrãra bio quĩrã ḅaida.

Sewa jaradia bea

³ Djabarã, mΛa nañ cartade Ācõrēba dadjirã ēdρα edadadebemada ḅΛ quĩrã ḅasia. BaribΛΓΛ mΛmaarã biara ḅΛA ara nawena ḅΛida quĩrãcuita beadamãrēã. Bãrãba ĩjã panΛra ni abΛΛa idu quĩrã awara jaradiabirãnadua. Ācõrēba wãrã beḅeara jũma idji ēberãrãa ḅarima aba diasia. Quĩrã awara diacaa. ⁴ Mãwã ḅΛ ḅΛA ḅCΛΓΛda djabarã quĩrãca zedapeda bãrã tãēna panΛ bërã. Mañ ēberãrãba sewadēba jaradiabadaa Ācõrēba idji biadēba dadjirãra ēdρα edada bërã dadji cacuaba cadjirua o quĩrã ḅΛda odida panΛda. Ādjirãba dadjirã Boro aba ḅΛ Jesucritora igarabadaa. Naãrãēdaḅa ḅΛ ḅasia Ācõrēba ādjirãra cawa oida.

⁵ Bãrãba cawa panΛmĩna mΛa quĩrãnebabiya dadjirã Boroba idji purura Egiptodeba ēdρα edasida. BaribΛΓΛ ēdρα edadacarea idji ĩjãpedadaēra quinibisia. ⁶ Idjaba quĩrãnebadadua ḅCΛΓΛ bajãnebema nezocarãda Ācõrēba ḅΛda quĩrãca beadaē basida. ĀteḅΛΓΛ ādji pananara igarasidaa. Mañ carea Ācõrēba uria pãĩsosoa ḅΛde preso ḅΛcãrĩa aba idjia cawa oi ewaridãa. ⁷ Ara mañ quĩrãca Ācõrēba Sodomanebemarãda, Gomorradebemarãda, ādji caita bea purudebemarã sida cawa osia. Mañ ēberãrãba auḅuada obadjidãa. Aḅēda ne

* 1:1 Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

jūma cadjirua dadji cacuaba oiē ɓada obadjidaa. Maɓ carea Ācōrēba ādjirāra tɓɓ urua quicade ewariza bia mīga eroɓa. Maɓba cawabi ɓa jūma cadjirua obadara māwā bia mīga pananida.

⁸ Bārā tāēna zepedadara maɓ ēberārā quīrāca panɓa. Ādjirāba cāimocaradada ēpēbadaa. Ādji cacuaba cadjirua o quīrīā ɓada obadaa, dadjirā Borora igarabadaa, idjaba jairā dji droma beada biē jarabadaa. ⁹ Baribɓɓɓ bajānebema nezoca dji droma Miguelba māwā oca basía. Moise beudacarea Miguelera idji cacua carea diauru ume caicayasia. Māwāmīna diaurura biē jaraida crīchaē basía, āteɓɓɓɓ jarasia: “Dadjirā Boroba ɓara quēāya.” ¹⁰ Baribɓɓɓ maɓ ēberārā bārā tāēna zepedadaba ādjia adua panɓnebemada biē bedeabadaa. Ādjia cawa panɓa animarā crīcha quīrāca ɓa. Animarā quīrāca ababe ādji cacuaba quīrīā ɓada obadaa. Maɓ carea Ācōrēba biē ɓaya.

¹¹ Ādjira mīā djuburi beaa. Caiɓba oda quīrāca obadaa.† Parata awua panɓneba Balaaɓba oda quīrāca āi o nīnaa. Coreba Moise igarada quīrāca Ācōrēda igara panɓ bērā ādjirā sida biē ɓaya. ¹² Quīrīāneba bārā ābaa ne co panɓne ādjirā sida ne wayaa neē ɓasrida ne cobadaa. Māwā bārāba o panɓra ārībadaa. Ababe ādjidrɓ crīchabadaa. Ādjirāra jārārā nāūrāba āyā edebari quīrāca beaa. Nāūrāba jārārā āyā edeɓɓɓɓɓ de cue zecaa. Ara maɓ quīrāca ādjia jaradia panɓba carebacaa. Ādjirāra bacuru zauca quīrāca beaa. Nejō zauca cora wāna quīrāca beaa. Māwā ɓarima ume beuda quīrāca beaa. ¹³ Ādjirāra pusa bogozoa quīrāca beaa. Pusa bogozoaba cōpepea do icawa ɓatabuebari quīrāca ādjirāba mīā perada baridua obadaa. Āi wāpedada bērā chīdau ɓaeɓɓɓɓ quīrāca beaa. Ācōrēba uria bio pāisosoa ɓada o ɓasia ādjirā ewariza biē ɓai carea.

¹⁴⁻¹⁵ Maɓ ēberārānebemada Enocoba bedeasia. (Adaɓneba aba Enocodaa siete drōāenabemarā panasidaa.) Enocora Ācōrēneba nāwā bedeasia: “iŪrīnadua! Dadjirā Boroba jūmarā cawa oi carea idjiderā zocārā panɓ ume zebɓɓɓ. Maɓne jūma idji quīrīānacara biē ɓaya. Idji quīrīānacadeba cadjirua opedada bērā idjaba idjidebemada bio biē bedeapedada bērā māwā oya.” ¹⁶ Maɓ ēberārāra baridua carea biē duanebaria, idjaba baridua carea djārāra biē jarabadaa. Ababe ādjia quīrīā ɓadrɓ jɓɓɓɓɓɓɓɓ. Dji droma quīrāca bedeabadaa. Ādji ēpēnamārēā djārāra bia bedeabadaa.

Djabarāba sāwā oāida panɓ

† 1:11 Caiɓ. Genesi 4:3-8. Balaaɓ. Numero 22:1-35. Core. Numero 16:1-35.

¹⁷ Barib_{ΛΓΛ} djabarã, dadjirã Boro Jesucritoba diabuedarãba naëna jarapedadara quĩrãnebadadua. ¹⁸ Bãrãa nãwã jarasídaa: “Jĩrũarebema ewaride ãcõrẽ ipida biẽ jarabadara baraya. ãcõrẽda quĩrĩãnaca bẽrã ãdji cacuaba o quĩrĩã b_Λda o beadia.” ¹⁹ ãdjrãba djabarãa awara awara crĩchabibadaa, baridua ãdjia quĩrĩã pan_Λda obadaa, ãcõrẽ Jaureda neẽ beaa.

²⁰ Barib_{ΛΓΛ} djabarã, biara Critoda ãjãni carea dji carebadadua. ãcõrẽa idji Jauredeba iwididadua. ²¹ ãcõrẽ quĩrĩãneba nĩbadadua. Dadjirã Boro Jesucritoba quĩrã djuburiadeba zocai b_Λai jõcada diamãrẽã jããnadua.

²² Djabarã bio ãjãé beara quĩrã djuburiadadua. ²³ T_Λb_Λ uruadãa wãb_Λdara ëdr_Λdamãrẽã carebadadua. Djãrãra quĩrã djuburiadadua, barib_{ΛΓΛ} quĩrãcuita beadadua. ãdjia cadjirua obadara jũma igaradadua.‡

Judaba ãcõrẽa bia bedeada

²⁴ ãcõrẽba bãrãra poya wagaya cadjiruade baerãnamãrẽã. Idji quĩrãwãrẽã quĩrãpita cadjirua neẽ poya bia b_Λya. Mama bãrãra b_Λsrida beadia. ²⁵ ãcõrẽra abab_{ΛΓΛ} b_Λa. Idjira dadjirã Ëdr_Λ Edabaria. Idjidr_Λ dji dromaa, ne jũma poya o b_Λa. Idjira jũmarã Boroa. Naënaeda mãwã basia, idi mãwã b_Λa, idjaba ewariza mãwã baya. Dadjirã Boro Jesucritodeba idjib_{ΛΓΛ} bia bedeadaida pan_Λa. Bia b_Λa mãwã baida.

‡ **1:23** ãdjia cadjirua obadara jũma igaradadua. Griego bedeade b_Λ b_Λa: “ãdjia jã pan_Λra quĩrãmanadua cadjirua o pan_Λneba jaigua b_Λ bẽrã.”

APOCALIPSI JESUCRITIBA JUAĽBA CAWABIDA

Jesu ume nĩbada JuaĽba naĽ cartada ħasia. Poa 95are ħasia. Griego bedede apocalipsiba jara ħa “unubida” wa “cawabida.”

Domitiano abadada poa 81neba aba 96daa Romanebema boro basia. MaĽ ewaride leyda ħasidaa jũmarãba Ācõrẽba bia bedeabada quĩrãca Romanebema boroa bia bedeadida panada. Mãwã oẽ ħa carea JuaĽra preso ħasia.

MaĽne Jesucritoba JuaĽa naĽ cartara ħabisia djabarã siete purude bearã itea. Jesuba ħabidada JuaĽba jũma cãimocara quĩrãca unusia. JuaĽba Jesu ĩjã bearãa cawabisia Jesura wãrãda ãdjirã ume ħada idjaba dãrãene dji quĩrũda jũma poyaida. Jarasia Jesucrito zedacarea Ācõrẽba diauruda, jũma idjiare bea sida babueida. Idjaba jarasia diauruba Critoderã beabara sida ewariza Ācõrẽ purude bia duananida.

Dadjirãba naĽ crĩcha droma 2:10de ħa ħara quĩrãnebadida panaa: “Bãrã dãrãene bia mĩgadira wayarãnadua. ¡Ūrĩnadua! Diauruba ħara bãrãnebemada preso jidabiya ĩjã panani cawaya. Bãrãra dãrãnaẽ bia mĩgadĩa. Baribara bãrã beabada sida ĩjã pananadua. MaĽbe mãa bãrãra ewariza zocai ħaya.”

NaĽ cartade JuaĽba naãrã ħada

¹ Mãra Jesucrito nezoca JuaĽa. NaĽ cartade ħa ħara Jesucritoba bajãneba mãa cawabidada. MaĽ cawabidara Ācõrẽba Jesucritoba cawabisia idji ĩjã beaa cawabimãrẽã dãrãene cãrẽda sãwãida.* Jesucritoba bajãnebema nezocada mãmaa diabuesia maãra cawabimãrẽã. ² Jũma mãa ununara wãrãda jara ħa. Mãa jaraya naĽ bedeara Ācõrẽneba ze ħada idjaba Jesucritoba wãrãda cawabisida. ³ MaĽ sãwãinebema bedea djabarã quĩrãpita lebara bio bia ħaya. Idjaba naĽ bedea ũrĩnapeda ĩjã o beara bio bia beadia, naĽ bedeara dãrãene mãwãi bẽrã.

Djabarã Asia druadebema itea JuaĽba ħada

⁴ Mãra JuaĽa. NaĽ cartara ħabara djabarã Asia druadebemarã itea. Siete purudaa diabuebara. Mãa quĩrã ħa Ācõrẽba idji biadeba bãrãra careba ħaida idjaba necai ħaira bãrãra dia ħaida. Idjira ħa, naẽna ħasia, idjaba ewariza ħaya. Idjaba mãa quĩrã ħa Ācõrẽ bugue biya quĩrãpita

* 1:1 Idji ĩjã beaa. Griego bedede ħa ħa “nezocara.”

siete jaure panaba māwā o pananida.† ⁵ Mañ awara quĩrĩã ßAA Jesucritoba māwā o baida. Idjia Ācōrēnebemada wārāda jarabaria. Beu badada naārā ĩrēbasia ewariza zocai bai carea. Jūma nañ ējūānebema bororā cāyābara dji dromaara ßAA. Idjia dadjirāra quĩrĩã ßAA idjaba idji oadeba cadjiruadebemada ēdra ßASIA. ⁶ Dadjirāra ßASIA Ācōrē purude sacerdoteda beadamārēã. Māwā idji Zeza Ācōrēba quĩrĩã ßARA o panania. Idjia bia bedeadida panAA. Bia ßAA idjidra ewariza jūmarā Boroda baida. Wārāda bia ßAA māwā baida.‡
⁷ Ūrĩnada. Critora ĵārārāne zeya. Mañne jūmarāba ununia. Idji supedada bida ununia.

Idji unubadae jūma nañ ējūānebemara jĩānia.§ Wārāda māwā ßaya.

⁸ Dadjirā Boroba jarasia: “Māra ne jūma poya o ßA Ācōrēa. Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa.* Mañba jara ßAA māra dji naārābemada idjaba dji jĩrūarebemada. Māra ßAA, naēna ßasia, idjaba ewariza ßaya.”

Juañba Crito ununa

⁹ Māra bārā djaba Juañ. Dadjirāra Jesucrito ume panā bērā māra bārā ume Ācōrē purudebema, bārā ume bia mĩga ßAA, idjaba bārā ume jūma droa ßAA. Ācōrē bedea jaradia ßA carea idjaba Jesudebema wārāana a ßA carea māra morro droma Patmo abadade ßASIDAA. ¹⁰ Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride māra Ācōrē Jauredeba ßasia.† Mañne mā ēcarrare aßaba bedea ßada ūrĩsia. Idji bedeara cachiru jĩgua quĩrāca ßasia. ¹¹ Mañba jarasia: “ßAA unubada cartade ßapeda djabarā siete puru beade panamaa diabuedua: Epesodaa, Esmirnanaa, Pergamonaa, Tiatiradaa, Sardiada, Piladelpiadaa, idjaba Laodiceadaa.”‡

¹² Mañne mā jēda acasia caida bedea ßA cawaya. Acabadae siete ĩbĩrā oro odada unusia. ¹³ Mañ siete ĩbĩrā ēsi ēberā zaca ßADA unusia.§ Idjia cacuade ĵā ßARA edū jĩrū daucha jūē ßasia. Idji ju caita oro odada trājā ßasia. ¹⁴ Idji budara totroa querasia oveja cara quĩrāca wa nieve quĩrāca. Idji daura tßAA

† **1:4** Siete jaure panaba. ACATAMAARĀ mañ siete jaure panara Ācōrē Jaureda māwā ßAA. Idjaba ACATAMAARĀ mañ jaure siete panara bajānebema nezocarā dji dromada māwā beaa. ‡ **1:6** Wārāda bia ßAA māwā baida. Griego bedeadē ßA ßAA: “Amén.” § **1:7** Mateo 24:30; Juañ 19:34-37. * **1:8** Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jĩrūarebema letraa. † **1:10** Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride. Jesu ĩrēbadacarea domiaza djabarāba idji ĩrēbadara quĩrānebadjidada. Idira domingoza māwā obadaa. ‡ **1:11** Griego bedeadē ACATA cartade nañ sida ßA ßAA: “Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa. Mañba jara ßAA māra dji naārābemada idjaba dji jĩrūarebemada.” § **1:13** Ēberā zaca ßADA. Griego bedeadē nāwā ßA ßAA: “Nañ djara edadaca ßADA unusia.” Abari quĩrāca jara ßAA Daniel 7:13de.

urua quĩrãca ðasia. ¹⁵ Idji jĩrũra bronca tλbλde dorrabaripeda λraða quĩrãca urua ðasia. Idji bedeara do jururua ðλ quĩrãca jĩguasia. ¹⁶ Idji jλwa araare chĩdauda siete erobasia. Idji itedeba djõbada neco quida umena pewedeã era ðada odja nũmasia. Idji quĩrãra λmãdau dorrodorã quĩrãca ðasia.

¹⁷ Idji unuside ne wayaaba mλra idji jĩrũ caita beuda quĩrãca egode tabesia. Baribλrλ idji jλwa araarebemada mλ λrλ ðλpeda jarasia: “Ne wayarãdua. Mλra dji naãrãbemaã idjaba dji jĩrũarebemaã. ¹⁸ Mλra dji Zocai ðλa. Mλra beudamĩna acλdua zocai ðada, idjaba ewariza zocai ðaya. Mλabλrλ beudarãra λrẽbabida ðλa.* ¹⁹ ðλa unu ðada cartade ðλdua. Idi sãwã nũmλda idjaba jĩrũare sãwã nũmainebema sida ðλdua. ²⁰ Mλa cawabiya ðλa ununa siete chĩdau mλ jλwa araarebemane erobλba cãrẽda jara ðada idjaba maλ siete ãbĩrã oro odaba cãrẽda jara ðada. Maλ siete chĩdauba jara ðλa bajãnebema nezocarã siete panλda. Maλ siete panλba djabarã siete puru ðeade panλda wagabadaã. Ådjiza djabarã puru abalãde panλda wagabadaã. Dji ãbĩrã siete panλba jara ðλa djabarã siete puru ðeade panλnebemada.”

2

Critoba djabarã Epeso purudebemarã itea ðabida

¹ Idjia mλa nãwã jarasia: “Djabarã Epeso purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ðλdua:

Idji jλwa araarebemane chĩdau siete erobλba, siete ãbĩrã oro oda tãena nĩba nãwã jara ðλa:

² Bãrãba o panλra mλa cawa ðλa. Mλ itea bio traja panλda idjaba bia mĩga panλne jũma droa panλda cawa ðλa. Bãrãba dji cadjirua obadarãã iduaribidacada cawa ðλa. λcλrλ bãrãmaa wãnapeda Jesucritoba diabuesiada abadjidaã.* Baribλrλ bãrãba quĩrãcuita acλ panλneba cawasidaã ådjirãra sewaida ðeada. ³ Bãrã mλ carea bia mĩga panλne jũma droa panλa idjaba sãnaẽ mλ itea bia traja panλa. ⁴ Baribλrλ naλgλda mλa biẽ unu ðλa: bãrãba naãrã quĩrã erobeadara idira mãcua neẽ panλa. ⁵ Maλ bẽrã quĩrãnebadadua bãrãba naãrã quĩrã eropanana.† Wayacusa Åcõrẽmaa zedadua. Odadua bãrãba naãrã bia o panana quĩrãca. Bãrãda wayacusa Åcõrẽmaa zedaẽbλrλ, mλa bãrã cawa ode wãya.‡ Maλne bãrã ãbĩrãra ãyã ðλya. ⁶ Baribλrλ naλgλda bia o panλa:

* **1:18** Mλabλrλ beudarãra λrẽbabida ðλa. Griego bedeadẽ nãwã ðλ ðλa: “Mλabλrλ ãberãrã beudidebema yavera erobλa. Beupedaã duanamabema yavera erobλa.”

* **2:2** Jesucritoba diabuesiada abadjidaã. Griego bedeadẽ ðλ ðλa “apóstoles.”

† **2:5** Griego bedeadẽ nãwã ðλ ðλa: “Quĩrãnebadadua sãmλba ðaesidada.” ‡ **2:5** Bãrã cawa ode wãya. Griego bedeadẽ λcλrλ cartade nãwã ðλ ðλa: “Dãrãẽne mλa bãrã cawa ode wãya.”

Nicolá ěpě beaba biě obadara bārāba quĩrĩānaca. Māa biđa quĩrĩāca. ⁷ Dji ⱮⱮⱮⱮⱮ bara bāba ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bāra. Cadjirua poyapedadarāa māa bacuru zocai bai diabaridebema nejōda idu jōbiya. Maā bacurura Ācōrē ějūā biya quirude bāa.”

Critoba djabarā Esmirna purudebema itea bābiđa

⁸ “Djabarā Esmirna purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bādua:

Dji beupeđa wayacusa zocai bāra dji naārābema idjaba jĩrūarebema. Idjia nāwā jara bāa:

⁹ Bārāba o panāra māa cawa bāa. § Bia mĩga panāda idjaba ne neě beada cawa bāa. Māwāmĩna Ācōrēneba bārāra ne bara beaa. Māa cawa bāa ācāra judiorāba bārānebemada biě bedeabadada. Ādjirāra Ācōrē ēberārāana abadamĩna māwāěa.* Ātebāra diauru ēberārāa.† ¹⁰ Bārā dārāěne bia mĩgadira wayarānadua. jŪrĩnadua! Diauruba ācāra bārānebemada preso jidabiya ĩjā panani cawaya. Bārāra dārānaě bia mĩgadīa.‡ Baribāra bārā beabāda siđa ĩjā pananadua. Maābe māa bārāra ewariza zocai bāya. §

¹¹ Dji ⱮⱮⱮⱮⱮ bara bāba ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bāra. Cadjirua poyapedadara ewariza Ācōrēnebemada jĩga beadaěa.”*

Critoba djabarā Pergamo purudebema itea bābiđa

¹² “Djabarā Pergamo purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bādua:

Djōbada neco quida umena pewedeā era ero bāba nāwā jara bāa:

¹³ Bārāba o panāra māa cawa bāa.† Idjaba cawa bāa bārā panabadama diaurura dji droma chūmebada buguede chūmāda. Māwāmĩna bārāba māda wadibiđa ěpě panāa. Bārā purude diauru babarima djaba Antipa mā carea beasīde bārāba mā ĩjā panāra igarāde basīa. Djaba Antipaba ne jūmane mānebemada bedeabadjia. ¹⁴ Baribāra naāgāda māa biě unu bāa. ācāra bārā tāěnabemaba Balaaāba jaradiadara ěpě panāa.‡ Balaaāba Balāa jaradīasia sāwā israelerāra cadjiruađe baebīda. Jāwaba ođā ācōrēa nedjara diadada cobīadjia idjaba auđuada obīadjia. ¹⁵ Idjaba

§ 2:9 Bārāba o panāra māa cawa bāa. Griego bedeade ācāra cartade māra neěa. * 2:9 Ācōrē ēberārā. Griego bedeade bā bāa “judiorā.” † 2:9 Diauru ēberārā. Griego bedeade bā bāa: “Diauru ume dji jarebada dedebemārāa.” ‡ 2:10

Dārānaě. Griego bedeade “die ewari” bā bāa. § 2:10 Ewariza zocai bāya. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Māa borōbari zocai baidebemada bārāa diaya.”

* 2:11 Ewariza Ācōrēnebemada jĩga beadaěa. Griego bedeade bā bāa: “Barima umē beadaěa.” † 2:13 Bārāba o panāra māa cawa bāa. Griego bedeade ācāra cartade māra neěa. ‡ 2:14 Numero 22:1đeba aba 25:3đaa; 31:16.

ἄκατα bārã tãēnabemaba Nicolá ēpē beaba jaradiabadara ēpē panḗa. Maḷ jaradiabadara mḷa quĩrĩãcaa. § 16 Maḷ bērã way-acusa Ācōrēmaa zedadua. Māwã odaēbḗra, mḷa dārãéne bārã cawa ode wāya. Maḷne neco mḷ itedeba odja nūmḗba maḷ ēberārã ume djōya. 17 Dji cḗwara bara bḗba ūrĩdua Ācōrē Jaureba djabarãa jara bḗra. Cadjirua poyapedadarãa mḷa maná mērã badara cobiya idjaba mōgara zaque totroa quiruda diaya.* Maḷ mōgara zaquede trḷ djiwidida bḗ bḗa. Ni abḗba maḷ trḗra adua bḗa. Baribḗra dji edabḗba cawaya.”

Critoba djabarã Tiatira purudebema itea bḗbida

18 “Djabarã Tiatira purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwã bḗdua:

Ācōrē Warra daura tḗba urua quĩrĩca bḗa, idji jĩrũra bronze ḗra uruabari quĩrĩca bḗa. Idjia nāwã jara bḗa:

19 Bārãba o panḗra mḷa cawa bḗa. Bārã quĩrĩānebemada, mḷ ĩjã panḗnebemada, mḷ itea o panḗnebemada, idjaba jũma droa panḗnebema sida cawa bḗa. Bārãba naārã o panana cāyābara idi biara o panḗda cawa bḗa. 20 Baribḗra naḗḗda mḷa biē unu bḗa. Wērã Jezabel abadaba sewa jaradia bḗra bārãba iduaribi panḗa.† Idjira Ācōrēneba bedebariada abaria. Maḷne idjia jaradia bḗdeba mḷ nezocarãra cūrũgabarua audua nĩbadamārēã idjaba nedjara jḗwaba oda ācōrēa diadada codamārēã. 21 Mḷa jḗ basia idjia cadjiruara igarapeda Ācōrēmaa zemārēã baribḗra idji audua nĩra igara quĩrĩāē basia. 22 Maḷ bērã mḷa idjira cacua piraba cḗde bḗya. Maḷbe jũma idji ume daunemabadaba idji quĩrĩca cadjirua o panḗda igaradaēbḗra, mḷa bia mĩgabiya. 23 Idji warrarãra mḷa quinibiya. Māwã djabarã duanḗza cawadã mḷa jũmarã crĩchara, jũmarãba sodeba o quĩrĩca panḗ sida cawa bḗda. Bādjiza opeḗda quĩrĩca mḷa cawa oya. 24-25 Baribḗra ἄκατα bārã Tiatiradebemaba maḷ wērãba jaradia bḗra ēpēnaē panḗa. Maḷ awara diauruba idjiderãa cawabida mērã erobḗra jḗraḗ panḗ cawadi carea. Mḷa ababe jaraya bārãba naḗ ewaride ĩjã panḗ quĩrĩca ĩjã pananamārēã abḗ mḷ zebḗra. Dewara bedeadã ĩjã obiēa. 26-27 Cadjirua poyapedadara idjaba mḷa quĩrĩca bḗ ewariza opeḗda mḷa druazabema bororãda beadamārēã bḗcuaya mḷ Zezaba mḗra jũmarã boroda bḗda quĩrĩca. Maḷbe ādjirãba quĩrĩca djuburia neē jũmarã ĩjã

§ 2:15 Maḷ jaradiabadara mḷa quĩrĩācaa. Griego bedeadē ἄκατα cartade maḗra neēa. * 2:17 Manãra Ācōrēba diabueda paḗ basia. Exodo 16:31-34. † 2:20 Jezabel. 1 Rey 16:29-31; 18:4,19; 2 Rey 9:22.

obidia.‡ Zoco todozoabibada quĩrãca jũmarãda poyadia.Š
 28 Mļa diapedabema chĩdauda ãdjirãa diaya.* 29 Dji CΛWΛΓΛ
 bara bΛba ũrĩdua Ācõrẽ Jaureba djabarãa jara bΛra.”

3

Critoba djabarã Sardi purudebema itea bΛbida

1 “Djabarã Sardi purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã bΛdua:

Ācõrẽ quĩrãpita jaureda siete panΛa.* Ādji zocabariba chĩdauda idji jΛwade siete erobΛa. Idjia nãwã jara bΛa:

Bãrãba o panΛra mļa cawa bΛa. Ēberãrãba jara panΛa bãrãba Ācõrẽra bio ijã panΛ bẽrã zocai beada. BaribΛΓΛ wãrã arada bãrãba Ācõrẽra ijãnaẽ panΛ bẽrã dji beudarãa.

2 ¡Quĩrãcuitadadua! Mļa unu bΛa bãrãba o panΛra Ācõrẽ quĩrãpita jipa bΛẽda. Bãrãba bia o panΛra jũma idu bΛboðoðaa. BaribΛΓΛ maļΓΛra wayacusa bia ěpẽnadua.

3 Wãrã bedea bãrãba ũrĩpedadara quĩrãnebadadua. MaļΓΛra bio ijãnadua. Cadjiruada igaradapeda Ācõrẽmaa zedadua.

Bãrãra quĩrãcuita beadaẽbΛΓΛ, ne drΛbari quĩrãca mļra cawaẽne zeya bãrã cawa oi carea. 4 BaribΛΓΛ bãrã Sardi debemara zocãrãẽbe cadjiruade nĩnaẽa bãrãba cacuade jΛ panΛra mititiabidaẽ panΛ quĩrãca. BãrãdrΛ mļ ume ābaa nĩbaði carea bia panΛ bẽrã totroa quĩru jΛ panΛda mļ ume ābaa nĩbaði.

5 Cadjirua poyapedadaba ara maļ quĩrãca totroa quiruda jñnia. Ādji trΛra ewariza zocai beaði cartade eda bΛ bea bẽrã mļa āyã bΛẽa. ĀtebΛΓΛ mļ Zeza quĩrãpita, idji nezocarã bajãnebema quĩrãpita bida ãdjirãra mļreana aya. 6 Dji CΛWΛΓΛ bara bΛba ũrĩdua Ācõrẽ Jaureba djabarãa jara bΛra.”

Critoba djabarã Piladelpia purudebema itea bΛbida

7 “Djabarã Piladelpia purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã bΛdua:

Ācõrẽ quĩrãpita Bio Biya Quirura, Wãrãda Bedea Aba BΛra Davi puru boroa.† Idjia ewabΛΓΛra ni ababba poya jũãtrΛ bΛdaẽa. Idjia jũãtrΛ bΛbΛΓΛra ni ababba poya ewadaẽa.

8 Idjia nãwã jara bΛa:

Bãrãba o panΛra mļa cawa bΛa. ¡Ūrĩnadua! Eda wãbadada mļa bãrã na ewa nũmasia. MaļΓΛra ni ababba poya jũãtrΛ

‡ 2:26-27 Quĩrã djuburia neẽ jũmarãa ijã obidia. Griego bedeade bΛ bΛa: “Jiorroba ijã obiya.” Š 2:26-27 Salmo 2:9. * 2:28 Diapededabema chĩdauba jara bΛa

Critoda. Apocalipsi 22:16. * 3:1 ΛCΛΓΛmaarã maļ siete jaure panΛba jara bΛa Ācõrẽ Jaureda. Idjaba ĀCΛΓΛmaarã jara bΛa bajãnebema nezocarã dji dromada.

† 3:7 Davi puru. Maļba jara bΛa “Ācõrẽ puru.” Puru boroa. Griego bedeade nãwã bΛ bΛa: “Idjia Davi yavera erobΛa.” Ādji tãena dji yave erobΛra puru boroa.

ḅΛδαḅea. Bārāra mācua ḅḅΛaḅē panΛmīna mḅ bedeara bio ḅjā panΛa. Mḅra igaradaḅē panΛa. ⁹ ḅjūrīnadia! Bārā jīrū caita mḅa diauru ēberārāda chīrāborode copanebiya.‡ Maḅne ādjirāba cawadia mḅa bārāra quīrīā ḅΛda. Ādjirāra Ācōrē ēberārāana abadamīna wārāḅea. § Ādjirāra sewaida beaa. ¹⁰ Bārā mḅ carea bia mīga panΛra jūma droa panΛa mḅa jarada quīrāca. Maḅ bērā naḅ ējūānebemarā bia mīgaḅi ewari zebΛrΛde mḅa bārāra wagaya. Maḅ ewaride mḅa jūma naḅ ējūāne ḅeara bia mīgabiya sāwā odi cawaya. ¹¹ Mḅra dārāḅéne zeya. Maḅ bērā bārāba idi ḅjā panΛ quīrāca ḅjā pananadia. Māwā ni abaḅba bārā nepeda jārīnaḅa. ¹² Cadjirua poyapedadara mḅ Ācōrē dedebema de jīrū quīrāca ḅΛya. Māwā idji dedebemada āyā wānaca baya. Ādji dratude mḅ Ācōrē trḅda ḅΛya idjiderāda cawabi carea. Idjaba mḅ Ācōrē puru trḅ Jerusaleḅ Djiwidī abada sida ādji dratude ḅΛya maḅ purudebemada cawabi carea. Maḅ purura bajāneba mḅ Ācōrē ḅΛmaḅba zeya. Idjaba ādji dratude mḅ trḅ djiwidīda ḅΛya mḅreda cawabi carea. ¹³ Dji cΛwΛrΛ bara ḅḅba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara ḅΛra.”

Critoba djabarā Laodicea purudebema itea ḅḅbida

¹⁴ “Djabarā Laodicea purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ḅΛdua:

Wārā Bedea trḅ jarabadaba Ācōrēnebemada wārāda jūma aride jarabaria.* Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia.† Idjia nāwā jara ḅΛa:

¹⁵ Bārāba o panΛra mḅa cawa ḅΛa. Mḅra igaradaḅē panΛa baribΛrΛ soḅeba ēpēnaḅē panΛa. Māwā bārāra baido cūrāsa quīrāca panΛḅa ni baido jḅwḅrḅḅā quīrāca panΛḅa. Soḅeba wārāda ēpēnaḅḅrΛ, mḅmaarā biara ḅacasia mḅra abeda ēpēnaḅda. ¹⁶ BaribΛrΛ baido jḅwḅrḅḅājḅwḅrḅḅā ḅΛ quīrāca panΛa; mḅra igaradaḅē panΛmīna soḅeba wārāda ēpēnaḅē panΛa. Maḅ bērā mḅa bārāra igaraya baido jḅwḅrḅḅājḅwḅrḅḅā ḅΛ mḅ itedeba webΛrΛ quīrāca. ¹⁷ Bārāba jara panΛa ne jūma eropanada, ne jūmada edasidada. Bārāba edadida panΛra waa neḅana a panΛa. BaribΛrΛ adua panΛa mīā djuburi panΛda, biḅ panΛda, ne neḅ panΛda, dauberrea panΛda, idjaba ācada panΛda. ¹⁸ Maḅ bērā mḅa bārāa crīcha biada diaya: oro tḅḅΛde dorrabarīda idji awa quiruda mḅneba nēdoḅadua. Māwā bārāra wārā arada ne bara ḅeaḅia. Idjaba wua totroa quiruda mḅneba nēdoḅadua jḅni carea.

‡ **3:9** Diauru ēberārā. Griego bedeaḅe ḅḅ ḅΛa: “Diauru ume dji jarebada dedebemarāa.” § **3:9** Ācōrē ēberārā. Griego bedeaḅe ḅḅ ḅΛa “judiorā.” * **3:14** Wārā bedea. Griego bedeaḅe ḅḅ ḅΛa: “Amén.” † **3:14** Griego bedeaḅe maḅba idjaba nāwā jara ḅΛa: “Idjira ne jūma Ācōrēba oda Boroa.”

Mãwã bãrã ãcada panana carea quĩrã peradaẽa. Idjaba dau tada mãneba nõdodadua bãrã daude tadapeda bia ununi carea. ¹⁹ Mãa quĩrã ãberãrãa quẽãbaria idjaba ubaria mã bedea ãjã odamãrẽã. Mã bãrã wayacusa mãmaa zedapeda sodeba wãrãda epẽ pananadua. ²⁰ ¡Ûrĩnadua! Mãra dede eda wãbadama ãla. Dajadaareba trã ãla bãrãba ewadapeda mãra idu eda wãbidamãrẽã. Bariduaba mã bedeada ùrĩpeda dji eda wãbadara ewaibãrã, mãra eda wãpeda idji ume ne coya. ²¹ Mãa cadjiruara poyada bãrã mã Zeza ume idji bugue biya quirude chũmesia. Ara mã quĩrãca cadjirua poyapedadara mã bugue biya quirude mã ume chũmebiya. ²² Dji ãwãrã bara ãba ùrĩdua ãcõrẽ Jaureba djabarãa jara ãra.”

4

Bajãnebemarãba ãcõrẽa bia bedepedada

¹ Mãwãnacarea wayacusa cãimocara quĩrãca mãa unusia bajãne eda wãbadada ewa nõmada. Mãne mã naãrã ùrĩna cachiru jĩgua quĩrãca bedea ãba jarasia: “Nama ãtaa zedua. Mãa cawabiya nocoarebema ewaride cãrẽda sãwãida.”

² Ara mãda mãra ãcõrẽ Jauredeba ãesia. Mãne mã unusia bugue biya quiru bajãne ãda. Mã buguede aba chũmasia. ³ Mã buguede chũmara urua ãasia jaspe mõgara quĩrãca idjaba cornalina mõgara urua ãbari quĩrãca. Eumada mã bugue biya quiru aũdu jũrã ãasia. Mã eumara esmeralda mõgara quĩrãca urua ãasia. ⁴ Bugue biya quiru aũdu veinticuatro bugue biya quedeaba jũrã ãasia. Mã bugue biya quedeade veinticuatro drõãrãda chũpanasidaa. ãdjia cacuade jã panãra totroa querasia. Idjaba oro oda nepeda jã panasidaa. ⁵ Mãne ãcõrẽ bugue biya quiru ãsi ãdeba baada purewa eda nõmabadjia, jururua nõmabadjia, dji cãbãyã ãae nõmabadjia. Mã bugue quĩrãpita ãbãrãda siete urua nõpanasidaa. Siete jaure ãcõrẽ quĩrãpita ãada mãwã panãa. ⁶ Mã bugue quĩrãpe pusa pãpãrã ã quĩrãca ãasia. Mãra vidrio ãsã quiru quĩrãca ãasia. Bugue jãwa araare, jãwa aclare, jãdaare, nocoare bida animarã zaca zocai ãada quĩmãrẽ panasidaa. ãdjirãra jãare, ãcarraare bida dauba bira panasidaa. ⁷ Aba imama zaca ãasia. Aba paca zaca ãasia. Aba dji quĩrãdarrara ãberã quĩrãca ãasia. Idjaba aba nejõba waibãa wãbari ã zaca ãasia. ⁸ Mã quĩmãrẽbema zocai panãba ida sei eropanasidaa. ãdji cacuara jũma dauba bira panasidaa. I edre bida dauba bira panasidaa. ãsa, diamasi bida ãdjirãba ãnãũnã nãwã jarabadaa:

Bio bia quirua, bio bia quirua, bio bia quirua dadjirã Boro
 Ācōrēra.
 Idjia jūma poya o b̄aa. Idjira basia, idi b̄aa, idjaba ewariza
 baya.

9-10 Ācōrē ewariza zocai b̄ara idji bugue biya quirude
 chūmabaria. Mañne dji animarã zaca zocai beaba idjia bio bia
 quiruada abadaa, bia bedeabadaa, idjaba bia b̄adaa abadaa.
 Māwã jarabadaza veinticuatro drōārãda Ācōrē ewariza zo-
 cai b̄a quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda bia bedeabadaa.
 Mañbe ãdji nepeda dji buguede chūma quĩrãpita b̄adapeda
 nãwã jarabadaa:

11 Dairã Boro Ācōrē, b̄adrã bia b̄aa jūmarãba bio biya quiruada
 adida, wayadida, idjaba b̄aa jūma poya erobaida bia
 b̄ada adida.

B̄aa ne jūmada oda b̄erã bia b̄aa jūmarãba māwã jaradida.

Wãrãda b̄aa quĩrãna b̄erã ne jūmada osia idjaba ne jūmada
 b̄adeba b̄aa.

5

Juaãba Oveja Zaque ununa

1 Mañbe m̄aa unusia bugue biya quirude chūmaba carta
 tuyadada j̄awa araare erobada. Mañ cartara quĩrã umena
 b̄ã basia. Dji quĩrã tẽũne siete ceraba cara panasidaa ni
 abaaba ewararãnamãrẽã. 2 Mañne m̄aa bajãnebema nezoca
 dji dromada unusia. Idjia jĩgua iwidisia: “¿Caida bia b̄a nañ
 cartade cara beara oguecuapeda ewarai carea?” 3 Baribara ni
 abaada bia baẽ basia mañ carta ewarapeda acã carea. Bajãne,
 nañ ãjũãne, beudarã panabadama bida neẽ basia.* 4 Mañne
 m̄ara dji quĩãne jã besia ãberã biada neẽ bada b̄erã mañ carta
 ewarapeda acã carea. 5 Baribara veinticuatro drōãrãnebema
 abaaba m̄aa nãwã jarasia: “Waa jãrãdua. Acãdua, Juda
 ãberãrãnebema Imama abadaba idji ume dji quĩrũda poyasia.
 Idjira Davideba zedaa. Idjiabara nañ cartade siete cara beara
 oguecuapeda ewaraida b̄aa.”

6 Mañne Ācōrē bugue biya quiru caita, animarã zaca zocai
 bea quĩmãrẽ panã caita, idjaba veinticuatro drōãrã panã ãsi
 m̄aa Oveja Zaqueada ãta nūmada unusia. Idjira beapedada
 quĩrãca basia. Idjia cachuda siete erobasia. Dau sida siete
 erobasia. Mañ siete dauba jara b̄aa Ācōrē quĩrãpita siete
 jaure panada. Mañgarãra Ācōrēba jūma nañ ãjũãne diabue-
 baria. 7 Mañne Oveja Zaquea bugue biya quirude chūmamaa
 wãpeda carta idji j̄awa araare erobara edasia. 8 Mañ carta

* 5:3 Beudarã panabadama. Griego bedede b̄ã b̄aa: “Nañ ãjũã edre.”

edadacarea animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panΛra idjaba veinticuatro drõãrã sida idji quĩrãpita chĩrãborode copanesidaa. Jũma ãdjirãba arpada, epedeco jũguruua sida eropanasidaa. Maã epedeco jũguruara incienso queraba bira beasia. Maã incienso queraba jara bΛa Ācõrẽ ēberãrãba idjía iwidi bΛdada. ⁹Veinticuatro drõãrãba, animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panΛ bida naã trããbi djiwidida trããsidaa:

BΛra beapedada bẽrã bΛdΓΛ bia bΛa maã carta edapeda dji cara beara oguecuaida.

BΛ oa erozoadaba ēberãrãda Ācõrẽ itea nẽdosia.

Bedeazabemada, puruzabemada, jũma druazabema sida ãcΛΓΛ nẽdosia.

¹⁰ BΛa ãdjirãra bΛsia dadji Ācõrẽ purude sacerdoterãda beadamãrẽã.

Idjaba naã ējũãne dji bororãda beadia.

¹¹ Maãbe mãa acΛbΛrΛde bajãnebema nezocarãda trãã duanΛda unusia. MaãgΛrãra zocãrã panΛ bẽrã mãa poya juachaẽ basía.† Ādjirãra Ācõrẽ bugue biya quiru, dji animarã zaca zocai bea, idjaba veinticuatro drõãrã audu jũrã panasidaa. ¹²Nãwã jĩgua trãã panasidaa:

¡Oveja Zaque beapedadada bio bia bΛa!

Jũmarãba idjía bia bedeadida panΛa ne jũma poya erobΛ bẽrã, ne jũmada erobΛ bẽrã, jũma cawa bΛ bẽrã idjaba bio ΛbΛa bΛ bẽrã.

IdjidrΛ dji dromaara bΛada adida panΛa idjaba bio bia quiruada adida panΛa.

¹³ Maãne mãa ũrĩsia jũma Ācõrẽba oda bajãne beaba, naã ējũãne beaba, beudarã jaureba, pusade bea bida nãwã trãã duanΛda:‡

Jũmarãba dji bugue biya quirude chũmΛa, Oveja Zaquee bida ewariza bia bedeadida panΛa.

Ādjida dji dromaana adida panΛa, bio bia quiruada adida panΛa, idjaba ãdjia jũma poya eropananida bia bΛada adida panΛa.

¹⁴ Maãbe animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panΛba nãwã jarasidaa: “Bia bΛa mãwã baida.” Ara mãda veinticuatro drõãrãda chĩrãborode copanenapeda dji ewariza zocai bΛa bia bedeasidaa. §

6

Cartade cara beada sei oguecuada

† 5:11 Zocãrã. Griego bedeadẽ bΛ bΛa “diez miles de diez miles, y miles de miles.” Cãpũrĩã bedeadẽ jara bΛa “millones de millones.” ‡ 5:13 Beudarã jaureba.

Griego bedeadẽ bΛ bΛa: “Naã ējũã edrecare beaba.” § 5:14 Dji ewariza zocai bΛa. Griego bedeadẽ ãcΛΓΛ cartade mãra neã.

¹ Maľbe mľa unusia Oveja Zaqueba cartade cara beada aba ogabarada. Idjaba ũrĭsia animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ pananebema abalaba nãwã jara bada: “Acade zedua.” Idji bedeara baa jĩguabara quĩrãca basia. ² Araa acade wãside cawayo torroda unusia. Maľ cawayo ľrľ chũmlaba idji jawade enedramada erobasia. Abalaba idjia nepeda diasia. Ara maľda ľcara poyapeda dewararã poyai carea wãsia.

³ Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarade mľa ũrĭsia dewarabema animarã zaca zocai baba nãwã jara bada: “Acade zedua.” ⁴ Araa acade wãside cawaene cawayo purea bada odjasia. Abalaba maľ cawayo ľrľ chũmla djobada neco waibada diasia. Ācõrẽba idjia idu ārĭbisia eberãrã naľ eĵũãne abaa necai duanda, mãwã djõ duanaba dji quena duananamãrẽã.

⁵ Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarade mľa ũrĭsia dewarabema animarã zaca zocai baba nãwã jara bada: “Acade zedua.” Araa acade wãside mľa cawayo pãimada unusia. Maľ cawayo ľrľ chũmlaba ne zagma zabadada idji jawade erobasia. ⁶ Maľne mľa ũrĭsia animarã zaca zocai bea eĭsi aba bedea bada. Maľba dji cawayo ľrľ chũmla nãwã jarasia: “Trigoda idu bia zaubirãdua. Mãwã trigo libra ume nẽdoi carea eberãda ewari aba trajaida ba. Cebada sida idu bia zaubirãdua. Mãwã cebada sei libra nẽdoi carea eberãda ewari aba trajaida ba. Baribara nedraga diabarida, uva sida idu bia zaubidua nedragada, uva ba sida baramãrẽã.”

⁷ Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarade mľa ũrĭsia dewarabema animarã zaca zocai baba nãwã jara bada: “Acade zedua.” ⁸ Araa acade wãside mľa unusia cawayo cuaracuara bada. Maľ cawayo ľrľ chũmla trãra “Beuidebema” abadaa. Idji caidu aba nĩbadajia “Beudarã panabada eĵũã” abadada. * Jũma naľ eĵũãne eberãrã quĩmãrẽ beaza Ācõrẽba adjia aba idu beabisia. Maľ eberãrãra beasidaa djõ duanaba, jarrababa, cacua biẽ duanaba, idjaba animarã naľ eĵũãnebema minijichia bea bida.

⁹ Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarade mľa unusia Ācõrẽ bedea jaradia pan carea beapedadarã jaureda. Ādjirãra bajãne Ācõrẽa ne babue diabada edrecare duanasidaa. ¹⁰ Nãwã jĩgua jarasidaa: “Jũmarã Boro, bara bio bia quirua idjaba wãrãda bedea aba ba. Ķba sãľbe dudabemarãra cawa oi dairã beapedada carea?” ¹¹ Ācõrẽba adjiza wua torroda ľnamãrẽã diasia. Maľbe nãwã panusia: “Wadi necai ľľãndua aba eberãrãba

* 6:8 Beudarã panabada eĵũã. Griego bedeadẽ bľ ba “Hades.”

bārã beapedada quĩrãca bārã djabarã Crito nezocarãda jũma daucha beabadaada.”

¹² Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabada mã acã basia. Mãne de uremiada dji cãbãyã uresia. Sopua carea jãbada pãima bã quĩrãca ãmãdaura pãimasia. Jedecora oa quĩrãca jũma pureasia. ¹³ Nãũrã dji cãbãyã puãbada nejõ dji ca jurrubari quĩrãca chĩdaura bajãneba egorõdaa jurrusia. ¹⁴ Bajãra carta bãratãba quĩrãca nãbasia. Jũma eyara, pusade bea morro sida naãrã beadama panenaẽ basia. ¹⁵ Mãbe naã ãjũãnebema bororãda, ãdjiarebemada, zarrarã bororãda, ne bara beada, naã ãjũãne dji dromarãda, nezoca beada, nezocaẽ bea sida eya uriade idjaba eyade mõgara cobeade mĩrũcuasidaa. ¹⁶ ãdjirãba nãwã jarasidaa: “Eya, mõgara, dai ãrã bæedadua. Daida mẽrãnadua jãã bugue biya quirude chũma quĩrãpitabemada idjaba Oveja Zaqueba cawa oidebemada. ¹⁷ ãdjia cawa odi ewari dromada jũesia. ¿Caiba mãgãra droai?”

7

Sẽyã ãcõrẽ nezocarã dratude bãda

¹ Mãwãnacarea mã bajãnebema nezocarãda quĩmãrẽ unusia. ãdjira naã ãjũã iquidaza nũmeasia. ãdjia nãũrãda ni abãareba naã ãjũãne, pusade, ni abã bacurumaa bida idu puabidaẽ basia. ²⁻³ Mãne mã unusia dewara nezoca bajãnebemada ãmãdaudjabariareba zebãda. Mãgãba dji zocai bã ãcõrẽ sãyã bãbarida erobasia. Idjia bajãnebema nezocarã quĩmãrẽ panãa nãwã jĩgua jarasia: “Naã ãjũãra, pusara, bacuru sida ãrĩrãnadua aba daiba ãcõrẽ sãyãra idji nezocarã dratude jũma bãbadaada.” Mãwã jarasia ãcõrẽba bãbada bajãnebema nezocarã quĩmãrẽ panãa diaãa bẽrã naã ãjũãra, pusa sida ãrĩnamãrẽã.

⁴ Mãne mã ãrĩsia ãcõrẽ sãyã erobeara jũmasãwã panãda. 144 mil panasidaa. Jũma ãdjirãra Israel ãberãrãnebema basia. ⁵ Israel warra Judadeba yõpedadada doce mil panasidaa. Rubeãneba yõpedadada doce mil panasidaa. Gãdeba yõpedadada doce mil panasidaa. ⁶ Aserdeba yõpedadada doce mil panasidaa. Neptalideba yõpedadada doce mil panasidaa. Manasedeba yõpedadada doce mil panasidaa. ⁷ Simeoãneba yõpedadada doce mil panasidaa. Levideba yõpedadada doce mil panasidaa. Isacardeba yõpedadada doce mil panasidaa. ⁸ Zabuloãneba yõpedadada doce mil panasidaa. Josedeba yõpedadada doce mil panasidaa. Idjaba Benjamiãneba yõpedadada doce mil panasidaa.

Èberãrã zocãrã ãcõrẽ quĩrãpita bea

⁹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca m̄la ēberārāda zocārā unusia. Ni abaaba ādjirāra poya juachadaē basía. Druazabemada, puruzabemada, bedeazabema sida ḷcaḷcaḷ duanasidaa. Jūmarāba cacuade j̄lbada torroada j̄l beasia idjaba ḷasrida panḷ bērā uruta queduaca beada ādji j̄lwade eroḷbeasia. Ādjirāra Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita idjaba Oveja Zaque quīrāpita bida ḷta duanasidaa. ¹⁰ Maḷne jūmarāba nāwā j̄gua jarasidaa: “¡Dai Ācōrē naḷ bugue biya quirude chūmḷba, Oveja Zaque bida dairāra ēdca edasidaa!”

¹¹ Maḷne animarā zaca bea quīmārē panara, veinticuatro drōārā sida Ācōrē bugue biya quiru caita panasidaa. Jūma bajānebema nezocarāda ādjirā auḷu jūrā ḷta duanasidaa. Maḷne bugue biya quiru quīrāpita maḷ bajānebema nezocarāra chīrāborode quīrā edaa ḷarru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa. ¹² Nāwā jarasidaa:

¡Bārāba jara panḷ quīrāca wārāa!* Ewariza jūmarāba dairā Ācōrēa bia bedeadida panḷa dji dromaara ḷa bērā, ne cawaara ḷa bērā, ne jūma poya eroḷa bērā idjaba bio ḷḷa ḷa bērā.

Idjía bia ḷḷada adida panḷa idjaba bio biya quiruada adida panḷa. ¡Wārāda bia ḷḷa māwā baida!†

¹³ Maḷbe veinticuatro drōārānebema abaaba m̄la iwidišia: “¿ḷḷa cawa ḷca za cacuade j̄lbada torroa j̄l beara cairāda j̄wā beada? ¿Cawa ḷca sāmḷba zesidada?”

¹⁴ M̄la panusia: “ḷḷaḷcaḷ cawa ḷḷa.”

Maḷne idjia jarasia: “Naḷ ēberārāra jīrūarebema ewari bio minijīchia ḷḷdebema ēdcaḷpedadarāa. Oveja Zaque oaba ādjia cacuade j̄lbadara totroa tātosidaa. ¹⁵ Maḷ bērā Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita duanḷa. Idji dede āsa, diamasi bida idji itea ne o panḷa. Maḷ bugue biya quirude chūmḷba ādjirāra waga ḷaya.‡ ¹⁶ Waa jarra beadaēa ni opichia beadaēa. Be-seaba waa baē beadia idjaba j̄lwārāba mīā sēēa. ¹⁷ Oveja Zaqueba ādjirāra Ācōrē bugue biya quiruma waga ḷaya. Ādjirāra edeya zocai bai dia ḷa baido bogadca nūmeamaa dodamārēa. Maḷne Ācōrēba ādjirā daubara jūma jareya.”

8

Cartade cara beada jīrūarebema ogada

* **7:12** Wārāa. Griego bedede ḷḷ ḷḷa: “Amén.” † **7:12** Wārāda bia ḷḷa māwā baida. Griego bedede ḷḷ ḷḷa: “Amén.” ‡ **7:15** Ādjirāra waga ḷaya. Griego bedede ḷḷ ḷḷa: “Ācōrēba idji wua dera ādjirā ḷrḷ ḷaya.”

1 Oveja Zaqueba cartade siete cara beada jĩrũarebema ogaside bajãne dãrã chupea nũmesia.* 2 Mãwãnacarea mãa unusia bajãnebema nezocarãda Ācõrẽ quĩrãpita siete ãta duanãda. Siete cachiruda ãdjirãa diasia. 3 Maãbe dewara nezoca bajãnebemada zepeda Ācõrẽa quera babadama ãta nũmesia. Maã quera babada oro odara Ācõrẽ bugue quĩrãpita ßaa. Bajãnebema nezocaba idji jãwade quera babada epedecoda erobasia. Maã epedecora oro oda basia. Aßaa idjia incienso querada waibaa diasia jũma Ācõrẽ eberãrãba iwidi pedada ume ãbaa bá diamãrẽã. Ara maãda quera babada ãrã incienso querara bá nũmasia. 4 Ācõrẽ eberãrãba iwidi pedadara maã bajãnebema nezocaba incienso quera bá nũma cowaa ume ãbaa Ācõrẽmaa tũãpa cowasia. 5 Maãbe bajãnebema nezocaba quera babada epedecoda edapeda quera babada ãrã tabãdau urua ßaba birasia. Maã tabãdau uruara naã ëjũãnaa peatasia. Maãba baada jururuasia, dji cãbãyã jĩgua ßae nũmesia, purewa eda nũmesia, idjaba naã ëjũãra ure nũmesia.

Bajãnebema nezocarãba cachiru zapedada

6 Maãbe bajãnebema nezocarã siete panãba ãdji siete cachiru edapedadara zaði carea eronũpanesidaa.

7 Aßaa idji cachiruda zãsia. Ara maãda hieloda cue quĩrãca naã ëjũãnaa jurrusia. Idjaba uruada oa ume puera ßãda naã ëjũãnaa jurrusia. Maãba naã ëjũãra, bacuru sida berara ësidra bá wãsia.† Mama chiruara jũma bá wãsia.

8 Mãwãnacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zãsia. Ara maãda eya waibaa quĩrãca ßãda purega jida nũmãda abaãba pusade ßatabuesia. Maãba pusara berara ësidra oa babisia. 9 Maãne pusadebema animarãda berara ësidra quinisidaa idjaba barcora berara ësidra jũma ãrãsidaa.

10 Mãwãnacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zãsia. Ara maãne chĩdau waibaa uruga jida nũmãda bajãneba ßaesia.‡ Berara ësidra naã ëjũãne ßea dode, baido bogadrã beade bida ßaesia. 11 Maã chĩdau trãra Asea abadaa. Idji ßaedama baidora jũma aseasia. Maã baidoba eberãrãra zocãrã quinisidaa.

12 Mãwãnacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zãsia. Ara maãda ãmãdaura, jedeco sida berara ësidra pãima nũmesia. Chĩdau ßea sida berara ësidra pãimacuasidaa. Maã bẽrã ãsa baida ßadada berara ësidra pãima nũmasia. Diamasi bida

* **8:1** Dãrã. Griego bedede ßã ßaa “media hora.” † **8:7** Naã ëjũãra. Griego bedede ãcãrã cartade maãra neãa. Berara ësidra. Griego bedede ßã ßaa “la tercera parte.” Maã bedeara versículo 7deba aba 12daa odja ßaa. ‡ **8:10** Uruga jida nũmãda. Griego bedede ßã ßaa: “Ībĩrã quĩrãca uruga jida nũmãda.”

jedecora, chĩdau ðea sida ãna ðaida ðaðada berara êsidra ãnaẽ basía.

¹³ Mãa ãtaa acãbãrãde ùrĩsia nejõbã ãta wãbari ðãba jĩgua jara ðãda:§ “¡Mĩã djuburi beadia! ¡mĩã djuburi beadia! ¡mĩã djuburi beadia naã êjũãne ðeara dewarabema nezoca ùbea panãba ãdji cachiru zabãdade!”

9

¹ Mãwãnacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zãsia. Maãne mãa chĩdau bajãneba naã êjũãnaa ðaedada unusia. Abãba uria dau care ðã jũãtrã ðã ewabarida mã chĩdaúa diasia. ² Mã uria jũãtrã ðã ewaside uriaðeba nãrĩda ãtaa cowasia pea bá wãbãrã cowabari quĩrãca.* Mã cowaaba ãmãdaura, bajã pãwãrã ðã sida jũma pãima nũmesia. ³ Maãne adichichi waibãada mã cowaadeba naã êjũãnaa wãwãzoasia. ãcõrẽba mã adichichia ðãada diasia êberãrã caðamãrẽã drusõrẽba cabãrã quĩrãca. ⁴ Idjia adichichia jarasia naã êjũãnebema chiruara, bacuru sida ãrĩãnamãrẽã. ãtebãrã ababe êberãrã ãcõrẽ sãyã ãdji dratude neẽ ðeada cabisia. ⁵ ãcõrẽba adichichia êberãrã idu beabiẽ basía, ãtebãrã jedeco juesumabe idu puabisia. Mã puara drusõrẽba caða pua quĩrãca basia. ⁶ Mã ewaride êberãrã beu jãrãdia baribãrã beuðãã. Wãrãda beu quĩrã pananimĩna beuðãã.

⁷ Mã adichichira cawayo sordaoba djõne edebari quĩrãca ðeasia. ãdji borode nepe oro oða quĩrãca ðãda jã ðeasia. ãdji quĩrãdarrara êberã quĩrãca ðeasia. ⁸ ãdji buðara wẽrã buðaca ðeasia. ãdji quidara imama quidaca ðeasia. ⁹ ãdji cacuara jiorro oðaba jũãtrã ðeasia. ãdji i jĩguara jururuga nũmasia cawayo zocãrã ãdji carreta bara êberãrã djõ panãmaa pira wãbãda quĩrãca. ¹⁰ ãdji drura drusõrẽne quĩrãca quida cũmia ðeasia. Jedeco juesuma ãdji druba êberãrã poya biẽ o panania. ¹¹ Mã adichichi borora uria dau care ðã wagabaria.† Idji trãra hebreo ðeðeade Abadoã abadaa. Griego ðeðeade Apolioã abadaa.‡

¹² Nabema mãã djuburi ðeadi jaraðara jõsia, baribãrã wadibida umé panã.§

¹³ Mãwãnacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zãsia. Maãne ãcõrẽ quĩrãpita quera babada oro oða cachu quĩmãrẽ panãareba abã ðeða ðãda mã ùrĩsia. ¹⁴ Dji ðeða ðãba

§ 8:13 Nejõbã. Griego ðeðeade ãcãrã cartade ðã ðãa “bajãnebema nezoca.” * 9:2 Pea bá wãbãrã cowabari quĩrãca. Griego ðeðeade ðã ðãa: “Jiorro dorrabaribada cowabari quĩrãca.” † 9:11 Uria dau care ðã wagabaria. Cãpũrĩã ðeðeade ðã ðãa “ángel del abismo.” ‡ 9:11 Abadoã, Apolioã. Mã trãba jara panãa: “Ne jũma ãrĩbari.” § 9:12 Mã mãã djuburi ðeadi jaraðara dadjirãba Apocalipsi 8:13de unubadaa.

bajãnebema nezoca cachiru zadaa nãwã jarasia: “Do waibΛa Euprate abadama bajãnebema nezoca quĩmãrẽ jã panΛda ãrã bΛdua.” ¹⁵ Ara maãda idjia maã quĩmãrẽ panΛra ãrã bΛsia naã ãjũãne beara berara ãsidra quenanamãrẽã.* Æcõrẽba ãdjira erobasia ara maã poade, ara maã jedecode, ara maã ewaride mãwã quenanamãrẽã. ¹⁶ Maãne mãã ãrãsia abΛΛba jarabΛrΛda cawayode wãbada sordaorãda jũmasãwã enebΛdada. Do-sciento miyoã enebΛdaada asia.

¹⁷ Mãã cãimocara quĩrãca ununa cawayora nãwã beasia: ãdji borora imama boro quĩrãca beasia. Ædji itedeba uru-ada, azupreda, idjaba nãrãda cowabadjia. Dji ãrã chũmeaba ãdji jãare jũãtrΛbarida jã beasia. Maã jũãtrΛbarira purega basia, zapiro mõgara quĩrãca pãwãrã basia idjaba azupre quĩrãca cuara basia.† ¹⁸ Cawayo itedeba cowa bΛ nãrãba, uru-aba, azupre bida naã ãjũãne beara berara ãsidra quenasidea. ¹⁹ Maãgrã cawayoba ãdji itedeba cowa bΛba, ãdji dru bida ãberãrãra beabadjidaa. Ædji drura dama quĩrãca basia. Mããba ãberãrãra cadapeda beabadjidaa.

²⁰ Mãwãmĩna ãberãrã quininaã badaba wadibida ãdjia cad-jirua obadara igaradaã basia. Ædjia jai ãpẽbadara igaradaã basia. JΛwaba oda ãcõrẽra igaradaã basia: dji oro odada, parata odada, bronce odada, mõgara odada, bacuru oda sida igaradaã basia. Maã jΛwaba oda ãcõrẽba ununacamĩna, ãrĩnacãmĩna, idjaba nĩbadacamĩna, ãberãrãba mããra igaradaã basia. ²¹ Idjaba mãã beabadara, djãrã nãgrΛbadara, audua nĩbabadara, ne drΛbadada sida ãberãrãba igaradaã basia.

10

Bajãnebema nezocaba carta zaque erobada

¹ Mãwãnacarea cãimocara quĩrãca mãã unusia bajãnebema nezoca dji dromada eãaa zebΛrΛda. Idjia cacuade jã bΛra jãrãrã basia. Idji boro ãrã eumada basia. Idji quĩrãra ãmãdau quĩrãca urua basia. Idji jĩrũra tΛbΛ eradra nũma quĩrãca basia. ² Idji jΛwade carta zaqueda ewara erobasia. Idji jĩrũ araarebemara pusade tΛga nũmasia. Jĩrũ acΛarebemara drua tΛga nũmasia. ³ Mããbe idjira imama jarragabari quĩrãca jĩgua biasia. Mãwã biabΛrΛde baara barima siete jururuasia. ⁴ Baa barima siete jururuadacarea maã jururuaba jarađara mãã cartade bΛi basia. Mããne bajãnaa mãã bedeeda ãrãsia nãwã jarabΛrΛda: “Baaba barima siete jururuja jarađara mããrã erobada. Cartade bΛrãdua.”

* **9:15** Berara ãsidra. Griego bedeede bΛ bΛa “la tercera parte.” Ara maã quĩrãca jara bΛa versículo 18de. † **9:17** Zapiro mõgara. Griego bedeede bΛ bΛa “jacinto nepõnõ.”

⁵ Maľbe mľa ununa bajānebema nezoca pusade idjaba drua tľga nũmľba idji jľwa araarebemada ľtaa bajānaa wasia. ⁶ Māwā bľde idjira naľ ějũānebema, bajānebema, pusadebema jũma oda Ācōrē trľneba bedeasia. Nāwā jarasia Ācōrē ewariza zocai bľ trľneba: “Ācōrēba jaradara dārēne jũma māwāya. ⁷ Idjideba bedeabadarāda idji nezocarāa. Naēna Ācōrēba ādjirāa jarabadjia idjia cawabiē bľda jĩrũare jũma māwāida. Bajānebema nezoca dji jĩrũarebemaba cachiru zabľrľde wārāda jũma māwāya.”

⁸ Maľbe bajānaa bedea mľa naēna ũrĩnaba wayacusa nāwā jarasia: “Bajānebema nezoca jĩrũ aba pusade jĩrũ aba drua tľga nũmľba carta zaque idji jľwade ewara erobľda edade wādua.”

⁹ Ara maľda bajānebema nezocamaa wāpeda mľa iwidiisia carta zaquera diamārēā. Idjia panusia: “Edadua. Codua. Bľ itedera urrajō quĩrāca cũā baya, baribľrľ bľ biteda asea nũmeya.”

¹⁰ Maľ carta zaquera bajānebema nezoca jľwadebemada edapeda cosia. Mľ itede urrajō quĩrāca cũā basia baribľrľ codacarea mľ biteda asea nũmesia. ¹¹ Maľbe idjia mľa jarasia: “Bľa wayacusa Ācōrēneba bedeaida bľa zocārā puru sāwāninebemada, zocārā drua sāwāninebemada, bedeaza sāwāninebemada, idjaba ěberārā bororā sāwāninebema sida.”

11

Ācōrēnebema bedeabadarā umé panľ

¹ Māwānacarea abľľba de zabada bacuru quĩrāca bľda mľa diasia. Idjia nāwā jarasia: “Ācōrē de dromara, animarā babue diabada sida zade wādua. Idjaba Ācōrēa mama bia bedea panľ sida jũma juachadua. ² Baribľrľ Ācōrē de droma mōgaraba auđu jĩrā ca bľ edaarebema ějũāda zarādua, maľgľra Ācōrē ĩjāē beaa diada bērā. Ādjirāba Ācōrē puru Jerusaleľra 42 jedeco poya eropanania.* ³ Maľ ewaride mľa ěberāda umé diabueya mľnebemada ebuda bedeadamārēā. Ādjia sopua carea jľbada jľ panľne 1,260 ewari Ācōrēneba bedeadia.”

⁴ Ācōrē naľ ějũānebema boro quĩrāpita olivo bacurada umé panľa, ĩbĩrā sida umé panľa. Maľba idjidebema bedeabada umé panľda jara bľa.† ⁵ Bariduaba ādjida biē o quĩrĩanibľrľ, ādji itedeba urua eradrľbľrľba ādji ume dji quĩrũra bá beadia. Jũma ādji biē o quĩrĩābľdara ara maľ quĩrāca beadia. ⁶ Maľ ěberā umé panľba Ācōrēneba bedea panľne bajāra poya jũātrľdia cue zerāmārēā. Baido sida ādjia poya oa babidia

* **11:2** Griego bedeadē nāwā bľ bľa: “Ādjirāra Ācōrē itea bľ purura 42 jedeco biwadľgađia.” † **11:4** Zacaria 4:1-14.

idjaba nañ ějũã ãrĩnira quĩrãtanoa poya zebidia ãdjia o quĩrã panã quĩrãca.

⁷ Baribãrã Ācõrẽnebema jũma bedeapedadacarea animarã cadjirua uria dau care ßãdeba zebãrãba ãdjira orraya. Maãba ãdjira poyapeda beaya. ⁸ Dji bewãrãra Jerusaleã puru dro mane tapanania. (Jerusaleã purude dadjirã Boro Jesura crude cachi beasidaa. Æcãrãba maã purura trã jarabadaa “Sodoma” idjaba “Egipto”, Jerusaleãnebemaba cadjiruara abarica obada bẽrã.) ⁹ Puruzabemaba, bedeazabemaba, druzabema bida bẽwãrã mama tapanãda ewari ũbea ěsidra acã panania. Maã bewãrãra idu joubidaã. ¹⁰ Ādji beupedada carea nañ ějũãne beara ßãsrĩdadia. ßãsrĩda panãba ãdjiza nebiada diadruadia maã Ācõrẽneba bedeabada umé pananaba ãdjirãra bia mĩga eropanana bẽrã. ¹¹ Baribãrã ewari ũbea ěsidra badacarea Ācõrẽba ãdjira ãrẽbabisia. Ādji piradrãbãda unupedadara bio dauperasidaa. ¹² Maãbe dji Ācõrẽneba bedeabadaba bedeada bajãnaa jĩgua ũrĩsidaa. Nãwã jarasia: “Nama ãtaa zedãdua.” Ara maãda ãdji ume dji quĩrũba acã panãne jãrãrãne bajãnaa wãsidã.

¹³ Maãbe de uremiada dji cãbãyã uresia. Maãba Jerusaleã purude deda zocãrã coracuasã.‡ Ēberãrãda siete mil quĩnsidaa. Maãne dji zocai beara bio daupera duanãba Ācõrẽ bajãne ßãa bia bedeasidaa.

¹⁴ Maã mĩã djuburi beadi jaradara jõsia. Baribãrã jĩrũarebema mĩã djuburi beadi jaradara dãrãẽne zeya.§

Jĩrũarebema cachiru zãda

¹⁵ Bajãnebema nezoca dji jĩrũarebemaba idji cachirura zãsia.* Maãne bajãne zocãrã nãwã jĩgua bedeasidaa: Dadjirã Boro Ācõrẽda, idjia ědrã edabari diai jarada ume nañ ějũãnebema boroda panesidaa.†

Idiba ãtaa Ācõrẽra ewariza jũmarã Boroda ßaya.

¹⁶ Maãbe veinticuatro drõãrãda ãdji bugue biya quirude Ācõrẽ quĩrãpita chũmeanada chĩrãborode barru copanapeda Ācõrẽa bia bedeasidaa. ¹⁷ Nãwã jarasidaa:

Dairã Boro Ācõrẽ jũma poya ßã, ßãra naãrãeda ßasia idjaba wadibida ßãa.‡

ßã ßããa waibãã ßãda unubi ßã bẽrã idjaba jũmarã Boroda beãda bẽrã daiba bia ßããda a panãa.

‡ **11:13** Zocãrã. Griego bedeade ßã ßãa “la décima parte.” § **11:14** Mĩã djuburi beadi jaradara ũbea panãa. Apocalipsi 8:13. * **11:15** Bajãnebema nezoca dji jĩrũarebemaba. Cãpũrãã bedeade ßã ßãa “séptimo ángel.” † **11:15** Idjia ědrã edabari diai jarada. Griego bedeade “idji Crito” ßã ßãa. ‡ **11:17** Griego bedeade Æcãrãã cartade idjaba ßã ßãa: “Idjaba zeida ßãa.”

18 Druazabemarãra bΛ ume quĩrũbucasiċaa. BaribΛrΛ bΛa cawa oi ewarira jũesia. § IdibΛrΛ bΛa beudarãra cawa oya.

Małne bΛ nezocarã bΛdeba bedepedadarãa, bΛ ěberãrãa, bΛ waya bea dji dromarãa, edaara ðearãa bida bΛa ne biada diaya ādjia opeċada quĩrãca.

BaribΛrΛ nał ějũãne cadjirua opeċadara bΛa biě bΛya.

19 Małbe Ācõrě de droma bajãne ðara ewasia. Mał dede eda Ācõrě ley wagabada baurudeda młãa unusia. Małne baada purewa eda nũmesia, jururua nũmesia, idjaba dji cãbãyã ðae nũmesia. Nał ějũãra ure nũmesia idjaba hieloda cue quĩrãca jurru nũmesia.

12

Wěrã Juałba ununa

1 Ne jarai wai bΛada bajãne odjasia. Młãa unusia wěrãba łmãdauda wua quĩrãca jł bΛada.* Idji jĩrũra jedeco łrł ðasia. Doce chĩdauda borobari quĩrãca jł ðasia. 2 Mał wěrãra ðiogoa ðasia. Warra toide nũmΛ běrã puaba ðiabadjia.

3 Małbe dewara ne jaraida bajãne odjasia. Młãa je droma purega bΛada unusia. Mał jeba boroda siete erobasia idjaba cachuda die erobasia. Nepeda boroza jł ðeasia. 4 Idji druba jãrãwěbΛrΛba chĩdauda berara ěsidra bajãneba nał ějũãnaa jur-rubisia. † Mał jera wěrã warra toi carea bΛma nũmesia warra zaque ara tobΛrΛda mĩ carea. 5 Małne wěrãba umaquĩrã warrada tosia. (Mał warraba quĩrã djuburia neě jũma nał ějũãne ðeaa idji bedeada ĩjã obiya.) ‡ BaribΛrΛ jeba mĩ naěna Ācõrěba mał warrara łtaa edesia idji bugue biya quirude chũmΛmaa. 6 Małbe wěrãra ějũã põãsa ewaraga bΛmaa mĩrũ wãsia. Mama 1,260 ewari idjira waga erobai carea Ācõrěba jũma o erobasia.

7 Mãwãnacarea bajãnebema nezoca dji droma Miguel abadada idjiare panΛ nezocarã sida je ume bajãne djõbucasiċaa. Małne jera idjiare panΛ sida djõbucasiċaa. 8 BaribΛrΛ jeba, idjiare panΛ bida poyadaě basía. Mał běrã ādjira bajãne waa poya pananaě basía. 9 Małne je dromara, jũma idjiare panΛ sida nał ějũãnaa ðatabuesidaa. Mał jera naěnaeda baċa dama basía. Idji trłra Diauru idjaba Satana abadaa. § Idjia nał ějũãne ðeara jũma cĩrũga erobΛa.

§ 11:18 BΛa cawa oi ewarira jũesia. Griego bedeade nãwã ðá bΛa: “BΛ quĩrũbi ewarira jũesia.” * 12:1 Mał wěrãba judiorãnebemada jara bΛa. † 12:4 Berara ěsidra. Griego bedeade ðá bΛa “la tercera parte.” ‡ 12:5 Quĩrã djuburia neě.

Griego bedeade ðá bΛa: “Jiorroba ĩjã obiya.” Salmo 2:7-9. § 12:9 Griegoċe bedea diauruba jara bΛa: “Djãrã biě jarabari.” Satana trłba jara bΛa: “Dji quĩrũ.”

¹⁰ Maľbe mľa ũrřsia abaldada bajľne jřgua bedeada bľada. Maľba nľwľ jarasia:

Idibaldada dadji Ācōrēba idji ēberārāra ēdrľ edabaldada.

Idibaldada idji abaldadeba jľmarā boroda baya.

Crito idjia ēdrľ edabari diai jarađaba jľma poya erobaya.

Dadji djabarā biē jarabarida bajľneba uđaa batabuesidada.

Idjia āsa, diamasi biđa dadji Ācōrē quřrľpita djabarāra biē jarabadjia.

¹¹ Dadji djabarāba Oveja Zaque oa erozoadada idjaba idji bedeada jara panaldaneba poyasidada.

Ādjirā Crito carea beđira wayadaē basía, ātebaldada beuđi carea panasidada.

¹² Maľ bēřā jľma bajľne beara bľsridadadua!

Baribaldada naľ ējľāne beara, pusade bea sida mľā djuburi beadida diaurura bārāma zeda bēřā.

Idjira đārā bađda cawa bľ bēřā bio quřrľ bľa.

¹³ Jeba cawasia idjira naľ ējľāna batabuesidada. Maľ carea wēřā warra tođara biē oi carea ēpēsia. ¹⁴ Baribaldada jeba biē orāmārēā Ācōrēba wēřā nejōbľ droma ida diasia ējľā

pōāsa ewaraga bľma wābari wāmārēā. Mama Ācōrēba idjira poa ũbea ēsidra waga erobai carea jľma o erobasia. ¹⁵ Maľ bēřā jeba idji itedebe baidoda do quřrľca cumabuesia wēřāra do bārrea edemārēā.

¹⁶ Baribaldada egoroba wēřāra carebasia. Egorora yā dogopeđada jeba itedebe do quřrľca cumabueđara jľma dosia. ¹⁷ Maľ carea jera wēřā ume bio quřrľsia.

Ara maľda idjira wēřāneba yōpeđada waabemarā ume djōne wāsia. Maľ yōpeđadara Ācōrē bedeada řjā o bearā, Jesucritoba jaradiada řjā bearā.

13

Animarā minijřchia bľ pusadeba odjada

¹ Mľwānacarea jera pusa řbľde nľmesia.* Maľne mľa un-

usia animarā minijřchia bľada pusadeba odjabaldada. Maľ animarāra siete boroda idjaba die cachuda erobasia. Cachuza nepeda jľ beasia. Boroza Ācōrē biē jara bľ bedeada trľ quřrľca bľ erobeasia. ² Maľ animarā mľa ununara imama gorogoroa quřrľca basia. Idji řrľra wi řrľ quřrľca basia. Idji itera imama ite quřrľca basia. Jeba maľ animarā idji abaldada diasia.

Idjaba idji bugue biya quirude chľmebisia naľ ējľāne beara poya erobamārēā. ³ Maľ animarā boro aba cōnara anina bara bľasia. Maľ cōnaba idjira wārāda beuida bľasia baribaldada dji cōnara ani bľasia. Maľ carea jľma naľ ējľāne beaba cawa

* **13:1** Jera pusa řbľde nľmesia. Griego bedeade řcaldada cartade bľ bľa: "Mľra pusa řbľde nľmesia." řcaldada Bibliade maľ beđara 12:18de bľ bľa.

crĩchadaẽ basía. Mañ bẽrã idjira ĕpẽsidaa. ⁴ Ādjirãba jea bia bedeabadjidaa, idji ᳵᳶara mañ animarãa diaða bẽrã. Idjaba dji animarãa bida bia bedeabadjidaa. Nãwã jarabadjidaa: “¿Caida nañ animarã quĩrãca ᳶᳵ? ¿Caida idji ume poya djõĩ?”

⁵ Ācõrẽba mañ animarãa idu jarabisia ara idjidra dji dromada idjaba Ācõrẽra biẽ tabᳵda. 42 jedeco nañ ĕjũãne beada idu poyabisia. ⁶ Mañne idjia Ācõrẽda, Ācõrẽ trᳵda, Ācõrẽ ᳶᳵmabemada, jũma bajãne bea sida biẽ jarabadjia. ⁷ Idjaba Ācõrẽba iduaribisia mañ animarãra idji ĕberãrã ume djõnapeda poyamãrẽã. Iduaribisia puruzabemada, bedeazabemada, druazabema sida poya erobamãrẽã. ⁸ Mañne jũma nañ ĕjũãne beaba mañ animarãa bia bedeabadjidaa. Nañ ĕjũã oi naẽna ādji trᳵra Oveja Zaqueba erobᳵ cartade ᳶᳵẽ beasia. Mañ cartade ĕberãrã ewariza zocai beadi trᳵda jũma ᳶᳵ ᳶᳵa. ⁹ Dji ᳶᳵᳵᳶᳵᳶᳵ bara ᳶᳵba ũrĩduu:

¹⁰ Abada preso beida Ācõrẽba quĩrĩã ᳶᳵᳶᳵᳶᳵ, preso beya.

Abada necoba beuida quĩrĩã ᳶᳵᳶᳵᳶᳵ, necoba beuya.†

Mañ carea Ācõrẽ ĕberãrãba bio droadida panᳵa idjaba bio ĩjã pananida panᳵa.

Animarã minijĩchia ᳶᳵ egorodeba odjada

¹¹ Mãwãnacarea mᳵa dewara animarã minijĩchia ᳶᳵda egorodeba odjabᳵᳶᳵda unusia. Mañ animarãba cachu zaqueda umẽ erobasia oveja zaque cachu quĩrãca. Baribᳵᳵᳶ je bedeabᳵᳵᳶ quĩrãca bedeabadjia. ¹² Idjira pusadeba odjada animarãare basia. Mañne animarã pusadeba odjadaba jarabᳵᳵᳶᳶᳶᳶ idjia ĕberãrãa jũma ĩjã obĩbadjia. Mañ bẽrã jarasia jũma nañ ĕjũãne beaba animarã pusadeba odjadaa bia bedeadamãrẽã. Mañ animarã boro cõna aninara beuida badamĩna wađi zocai basia. ¹³ Animarã egorodeba odjadaba ne ununaca waibᳵa beada ocuabadjia. Ēberãrãba acᳵ panᳵne urua sida bajãneba nañ ĕjũãnaa bæebisia. ¹⁴ Ācõrẽba iduaribisia egorodeba odjada animarãba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trᳵneba poya o bamãrẽã.‡ Mãwã egorodeba odjada animarãba nañ ĕjũãne beara cūrũgasia. Djõbada necoba animarã cõna wađi zocai ᳶᳵ za quĩrãca ᳶᳵda idjia obisia.§ Mãwã ođacarea idjia jarasia jũmarãba maᳵᳵᳶᳶ bia bedeadamãrẽã. ¹⁵ Ācõrẽba iduaribisia animarã egorodeba odjadaba animarã jᳵwaba ođaa zocai baira

† **13:10** Jeremia 15:2; 43:11. ‡ **13:14** Ācõrẽba iduaribisia egorodeba odjada animarãba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trᳵneba poya o bamãrẽã. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida ᳶᳵa: “Diauruba egorodeba odjada animarãa ᳶᳶᳶᳶᳶᳶ diasia mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trᳵneba poya o bamãrẽã.” § **13:14** Djõbada necoba animarã cõna wađi zocai ᳶᳵ za quĩrãca ᳶᳵda idjia obisia. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida ᳶᳵa: “Djõbada necoba cõna waya zocai beda animarã quĩrãca ᳶᳵda idjia obisia.”

diaida.* Mañbe animarã jΛwaba odara bedeasia. Mañ jΛwaba oda animarãba idjía bia bedeadaẽra jũma quenabisia. ¹⁶ Mañ awara egorodeba odjada animarãba jũmarãa sãyãda ãdji jΛwa arade wa dratude bΛbisia. Dji dromarãa, dji edaara quedeaa, ne bara beaa, ne neẽ quedeaa, nezocarãa, nezocarãéa bida mañ sãyãda bΛbisia. ¹⁷ Ababe mañ sãyã erobeaba poya ne nẽdodida panasidaa idjaba poya nẽdobuedida panasidaa. Mañ sãyãra pusadeba odjada animarã trãa wa idji trãnebema numeroa. ¹⁸ Mañ numeroa caida jara bΛ cawai careara ne cawa baida bΛa. Crĩcha cawa bΛba poya cawaya caida jara bΛda. Mañ numerora ãberã trãda mãwã bΛa. Idji numerora nañgΛa: 666.

14

144 mil ãberãrã trããpedada

¹ Mãwãnacarea mãa unusia Oveja Zaquera Sioã eya borode nũmΛda. Idji ume ãberãrãda 144 mil panasidaa. ãdjirã dratude Oveja Zaque trãda, dji Zeza trã sida bΛ erobeasia. ² Mãne bajãnaa mãa ùrĩsia do bũga nũmΛ quĩrãca, baa jururua nũmΛ quĩrãca. Mãa ùrĩnara arpa zabadarãba biya zá duanΛ quĩrãca basia. ³ Mãne Æcõrẽ bugue biya quiru quĩrãpita, animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panΛ quĩrãpita, veinticuatro drõãrã quĩrãpita bida trããbi djiwidida trãã duanasidaa. Ni abaΛba mañ trããbira poya trãã cawadaẽ basía. Ababe mañ 144 mil ãberãrã Æcõrẽba nañ ãjũãnebema ãdrΛ edadaba trãã cawasidaa. ⁴ Mañ ãberãrãra wẽrã adua beasia. Æcõrẽ itea ni mããrĩ bida biẽ beadaẽ basía. Oveja Zaque wãbΛrΛza ãpẽbadaa. Æcõrẽba ãdjirãra idji itea, Oveja Zaque itea bida beadamãrẽã nañ ãjũãnebemada ãdrΛ edasia. Néudebema naãrã ewada Æcõrẽa diada quĩrãca panΛa. ⁵ Sewara ni aba bida odacaa. Abeda cadjirua neẽ beaa.

Bajãnebema nezoca ùbea panΛba jarapedada

⁶ Mãwãnacarea mãa bajãnebema nezocada unusia bajãne wãbaribusida. Idjia bedeã biada erobasia jũma nañ ãjũãnebemarãa, druazabemarãa, bedeazabemarãa, puruzabemarãa bida jarai carea. Mañ bedeãra ewariza mãwã baya. ⁷ Idjia mãwã jĩgua jarasia: “jÆcõrẽra wayadadua! Idjia cawa oi ewarira jũẽna bẽrã idjidrΛ dji dromaana adadua. Bajãda, egoroda, pusada, baido bogadrΛ bea sida oda bẽrã idjía bia bedeãdadua.”

* **13:15** Æcõrẽba iduaribisia animarã egorodeba odjadaba animarã jΛwaba odãa zocai baira diaida. Mañ bedeãra idjaba mãwã traducida bΛa: “Diauruba idjía ΛbΛada diasia pusadeba odjada animarã zaca bΛ zocai bãmãmãrẽã.”

⁸ Mañ bajãnebema nezoca caidu dewarada zepeda nãwã jarasia: “Babilonia puru dromara jũma ãrĩsia. Wãrãda jũma ãrĩsia. Mañ purudebemarãba auɖua o duanɔba druazabemarãba abarica cadjiruada obisiɖaa itua ogo diablada quĩrãca.”

⁹⁻¹⁰ Mañ bajãnebema nezoca wãnacarea dewarada wãbari zesia. Idjia nãwã jĩgua jarasia: “Bariduaba animarã minijĩchia bɔa, jɔwaba oda idji za quĩrãca bɔa bida bia bedeaibɔa, idjaba dratude wa jɔwade mañ animarã sɛyãda idu bɔbibɔa, Ācõrẽba quĩrũbideba mañ ëberãra bio biẽ bɔya uva ba asega bɔ dawabɔa quĩrãca. Mañ ëberãra jũma bajãnebema nezocarã quĩrãpita, Oveja Zaque quĩrãpita bida azupre uruaba bio bia mĩga baya. ¹¹ Mañ ëberã bia mĩga bɔma tɔba uruara quica baya. Ewariza cowa nũmaya. Bariduaba animarã minijĩchia bɔa, jɔwaba oda idji za quĩrãca bɔa bida bia bedeaibɔa, ãnãũnira neẽ baya. Mañ animarã trã idu bɔbipedadaba ãsa, diamasi bida ãnãũnira neẽ panania.” ¹² Mañ carea Ācõrẽ ëberãrãba nañ ëjũãne bio droadida panɔa. Idjia jã obi bɔ bedeada jã o beadida panɔa idjaba Jesura bio jã pananida panɔa.

¹³ Mãwãnacarea mãa bajãnaa ãrĩsia aba nãwã bedeaɔa: “Cartade nãwã bɔɖua: idiba ãtaa bia beadia dadjirã Boro Jesu jã panane beubɔara.”

Mañne Ācõrẽ Jaureba nãwã jarasia: “Wãrãda bia beadia. Ādjirãra bia mĩga panananebemada ãnãũnia. Ādjia bia opedada carea Ācõrẽba ne biada bajãne diaya.”

Ācõrẽba nañ ëjũãne bea cawa oidebema

¹⁴ Mãwãnacarea mãa ãtaa aɔbɔaɔde jãrãrã torroda unusia. Ēberã zaca bɔda mañ jãrãrã ãrã chũmɔda unusia.* Nepe oro odada jã basia. Idji jɔwade neco pewedeã era bɔda erobasia. ¹⁵ Mãwã bɔde Ācõrẽ de droma bajãne bɔdeba nezocada aba dajadaa zepeda dji jãrãrã ãrã chũmɔa nãwã jĩgua jarasia: “Ējũãnebema néura jũma purea tɔba. Ewai jara nũmɔ bẽrã bɔ necoba ewadua.” ¹⁶ Ara mañda jãrãrã ãrã chũmɔba idji necoba nañ ëjũãnebema néura b̄arima ababe orrawe tubɔa jũma ewasia.

¹⁷ Mañbe dewara nezocada Ācõrẽ de droma bajãne bɔdeba dajadaa zesia. Idjia bida neco pewedeã era bɔda erobasia. ¹⁸ Mañne quera babada bajãne bɔmaɔba dewara nezocada zesia. Mañ nezocaba quera babada uruada urua erobabaria. Idjia bajãnebema nezoca neco pewedeã era erobɔa nãwã jĩgua jarasia: “Ējũãnebema uvara jũma purea nũmɔ bẽrã bɔ neco pewedeã era bɔba uvara dji cɔmɔne ewadua.” ¹⁹ Ara

* **14:14** Ēberã zaca bɔda. Griego bedeaɖe bɔ bɔa: “Nañ djara edaɖaca bɔda.” Abari quĩrãca jara bɔa Daniel 7:13.

mañda bajãnebema nezocaba idji necoba nañ ějũãnebema néura ěarima ababe orrawe tubaraba uvara camane jũma ewasia. Mañbe uvara dji biwadagabadade cuabuesia dji ěa piai carea. Mañba jara ěla Ācõrẽba cawa oidebemada.²⁰ Uvara Jerusaleñ puru dajada biwadagasia. Mañne oada mamaaba mĩga weabari wãsia.[†] Dji nãbuada cawayo ite jãbada ãtaade jũesia.

15

Bajãnebema nezoca siete panaba bia mĩgabididebema

¹ Wayacusa ne jarai waibada mla bajãne unusia. Mañ ne jarai carea mla cawa crĩchaẽ besia. Bajãnebema nezocarãda siete panasidaa. Ādjirãza jĩrũarebema bia mĩgabidira aba eropanasidaa. Mañ bia mĩgabi siete panã jũma mãwãnacarea Ācõrẽ quĩrũbideba cawa oira jõya.

² Mañ awara mla pusa quĩrãca unusia vidrio quĩrãca esã quiruda idjaba urua nũmada. Mañ icawa jũma dji animarã minijichia ěa ĩjãpedadaẽra duanasidaa. Ādjirãba mañ animarãa, jawaba oda idji za quĩrãca ěla bida bia bedeadaẽ basia idjaba idji trãnebema numeroda ģdji dratude, jawade bida idu ěabidaẽ basia. Ācõrẽba arpa diadada ģdjirãba eropanasidaa. ³ Arpa zabadade Ācõrẽ nezoca Moise trããbida, Oveja Zaque trããbi sida nãwã trãã panasidaa:

Dairã Boro Ācõrẽ jũma poya ěa, ěla o ěara waibla ěla.

ěla o ěa carea ěberãrãba cawa crĩchadaẽ panabadaa.

Jũmarã Boro, ěla o ěara jipa ěla idjaba aride ěla.*

⁴ Dairã Boro, ģcaiba ěara wayaẽ ěai?

ģCaiba ěara dji dromaana aẽ? Bãdrã dji wãrã Ācõrẽa.

Druazabemarãda zedapeda bãa bia bedeada ěla jipa o ěara unubida bẽrã.

⁵ Mãwãnacarea ãtaa acãlarãde mla Ācõrẽ deda bajãne unusia. Dji edaara ěa dejãne wua eatã jira ěara ewa nũmasia. ⁶ Mañ dedeba bajãnebema nezoca siete panãra dajadaa zesidaa. Bia mĩgabidi siete panãra eropanasidaa. Lino wua oda totroa dorrodorrea quiruda jã panasidaa. Ādji ju caita oro odaba trãjã beasia. ⁷ Mañbe animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panãnebema abaaba ģdjirãa epedeco jũguraa oro odada aba aba diasia. Mañ epedecora ewariza zocai ěa Ācõrẽ quĩrũbiba bira beasia.[†] ⁸ Mañbe Ācõrẽ dorrodorroaba, ěla bida idji

[†] **14:20** Mĩga weabari wãsia. Griego bedeade nãwã ěã ěla: “1,600 estadia weabari wãsia.” Cãpũriã bedeade jara ěla “300 kilómetro weabari wãsia.” * **15:3** Jũmarã Boro. Griego bedeade ãcarã cartade ěã ěla “Ācõrẽ ěberãrã boro” wa “ewariza ěa boro.” [†] **15:7** Epedeco Ācõrẽ quĩrũbiba bira ěla jara ěla Ācõrẽba cawa oidebemada.

dede eda cowaga nūmesia. Małba ni abałda mał dede eda poya wānaē basía aba bajānebema nezocarā siete panłba bia mīgabidí siete panł jōbłrłđaa.

16

Ācōrēba jīrūarebema bia mīgabi siete panł

¹ Małbe młā ūrīsia abałda Ācōrē de bajāne błđeba jīgua bedeabłrłda. Małba bajānebema nezocarā siete panłā nāwā jarasia: “Jāł siete epedeco jūgurua Ācōrē quīrūbiba bira beara ējūānaa weabuede wānada.” ² Ara małda aba wāpeda idji epedecode błda nał ējūānaa weabuesia. Małba animarā minijīchia bł trł dratude wa jłwade bł erobeara, mał animarā za quīrāca bł jłwaba ođaa bia bedeabada sída aída cadjirua minijīchia błba jūma birasia.

³ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode błda pusade weabuesia. Małba pusara oa babisia. Ēberā beuda oa quīrāca ūmesia. Małne jūma pusade zocai beara quinisídaa.

⁴ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode błda doza idjaba baido bogadrł beaza weabuesia. Małba baidora jūma oa bacuasía. ⁵ Małne młā ūrīsia baido wagabari bajānebema nezocaba Ācōrēa nāwā jarabłrłda:

jBłdrł dji wārā Ācōrēa! Błra idi błā idjaba naēna basía. Błā ēberārāra jipa cawa osía.

⁶ Ādjirāba bł ēberārā oada, błđeba bedeabadarā oa sída erozoabisídaa.

Mał carea błā ādjirāa oada dobibłrłā ādjia biē opeđada quīrāca.

⁷ Małbe młā ūrīsia abałba bajāne bł quera babadamałba nāwā jarabłrłda: “Dai Boro Ācōrē jūma poya bł, wārāda błā jipa aride cawa obaria.”

⁸ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode błda łmāđau łrł weabuesia. Małba łmāđaura wetara uruabisía ēberārāda bāmārēa. ⁹ Łmāđau jłwłrłāba ādjirā bio babłda carea Ācōrēda biē jarabadjídaa, idjiabłrł māwā bia mīgabi bł bērā. Baribłrł ādjia cadjirua obadara igarađaē basía idjaba Ācōrēdrł dji dromaana ađaē basía.

¹⁰ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode błda animarā minijīchia bł bugue łrł weabuesia. Ara małda mał animarāba poya bł druade ewarira pāima nūmesia. Małne puaba ēberārāba ādji quīrāmera cabadjídaa. ¹¹ Ādji pua carea, ādji aída carea Ācōrē bajāne błda biē jarabadjídaa. Baribłrł ādjia cadjirua obadara igarađaē basía.

¹² Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode błda Euprate do waiłade weabuesia. Ara małda dora poasia

Āmādaŭ odjabariareba druazabema bororā djōne zebΛdaĉe bia chānamārēā.

¹³ Idjaba mĀa jai cadjirua baujīā quīrāca beada ūbea unusia. Aba je itedebea ēdrasia. Aba animarā minijīchia bΛ itedebea ēdrasia. Idjaba Ācōrēneba bedeabari dji wārāé bΛ itedebea aba ēdrasia.* ¹⁴ Maĵ jairāba ne ununaca waibΛada quīrātanoa obadjidaa. Idjaba jūma druazabema bororāmaa wānapeda jarasidaa ābaa Ācōrē ume djōne wānamārēā. Ācōrē dji droma bΛba jūmarā poyai ewaride māwā djōnia. ¹⁵⁻¹⁶ Maĵ bororāra ējūā ArmagedoĀ abadamaa djōne edesidaa. Maĵ trĀra hebreo bedeaa.

(Jesuba nāwā jarasia:) “ĵŪrīnadua! Ne drΛabari quīrāca mĀra cawaĉe zeya. Bio bia beadia dau ΛbΛa beara idjaba cacuaĉe jĀbada jĀ beara. Māwā mĀ zebΛrΛĉe ādjira ācaĉa beadaĉa ni quīrā peradaĉa.”

¹⁷ Māwānacarea jīrūarebema nezocaba idji epedeĉe bΛda naĀ deĉaĉe weabuesia. MaĀne Ācōrē de bajāne bΛĉebea idji bugue biya quirumaΛba bedeaba nāwā jīgua jarasia: “Ya jōsia. Waaĉa.” ¹⁸ Ara maĀda baara purewa eda nūmesia, dji cābāyā bae nūmesia, jururua nūmesia, idjaba de uremiada dji cābāyā ure nūmasia. Ācōrēba ēberā oda ewarideba maĀ de uremia quīrāca waĉi urecaa. ¹⁹ MaĀ de uremiaba egorora drapeda puru droma baĉada puru ūbea panΛ quīrāca tabesia. Idjaba jūma naĀ ējūānebema purura ārīsidea. Ācōrēba quīrādoāĉ basia Babilonia puru dromada cawa oi carea. Idji quīrūbideba maĀ purura bio cawa osia uva ba bio asega bΛ dawabΛrΛ quīrāca. ²⁰ De uremiaba pusade morro beara, eya bea sida jūma nēbabisia. ²¹ Bajāneba hieloda mōgara waibΛa quīrāca ēberārā ĀrĀ jurrusia. MaĀ hielu zΛgΛara berara cien libra beasia.† MaĀ hielu jurru nūmΛba bio mīga panΛ bĕrā ēberārāba Ācōrēda biĉ jarasidaa.

17

JuaĀba wĕrā auĉua ununa

¹ Bajānebema nezocarā siete epedeĉo eropananada aba mĀmaa zepeda nāwā jarasia: “Wāna. MĀa acΛbiya sāwā Ācōrēba wĕrā auĉua trĀ bΛga bΛda cawa oida. MaĀ wĕrāra do zocārā ĀrĀ chūmabaria. ² NaĀ ējūānebema bororāba idji ume cadjiruada obadjidaa. Idjaba maĀ wĕrāba auĉua o bΛda unu panΛ bĕrā naĀ ējūānebemarāba auĉuada obadjidaa ituaba beu duanΛ quīrāca.”

* **16:13** Ācōrēneba bedeabari dji wārāé. Ācōrēneba bedeabari dji wārāéra JuaĀba naārā unusia animarā minijīchia bΛ quīrāca egorodeba odjabΛrΛda. Apocalipsi 13:11-18. † **16:21** Griego bedeade bΛ bΛa “talento aba.” Cāpūrā bedeade bΛ bΛa “cuarenta kilos.”

³ Ara maŕda Ācōrē Jauredēba ʙΛde bajānebema nezocaba mĀra ējūā pōāsa ewaraga ʙΛdaa edesia. Mama mĀa unusia wērāda animarā minijīchia ʙΛ ĀrĀ chūmΛda. MaĀ animarāra purea ʙasia idjaba trĀ zocārā Ācōrē biē jara ʙΛda idji cacuade ʙĀ erobasia. MaĀ animarāba siete boroda idjaba die cachuda erobasia. ⁴ MaĀ wērāba wua pursupursua ʙΛda idjaba purea ʙΛda jĀ ʙasia. Oroba, mōgara nēbΛaba, neta nēbΛa ʙΛ bida djiio ʙasia.* Taza oro odada idji jΛwade erobasia. MaĀ tazara ne jūma Ācōrēba quīrīācaba idjaba jūma maĀ wērāba auđua o ʙΛba bira ʙasia. ⁵ Ēberāba cawaiē ʙΛ trĀda idji dratude erobasia. Nāwā ʙĀ ʙasia:

MĀra Babilonia puru dromaa. MĀra wērā auđuarā papaa, idjaba ne jūma naĀ ējūāne Ācōrēba quīrīāca papaa.

⁶ AΛbΛrΛde mĀa cawasia maĀ wērāra Ācōrē ēberārā oaba, Jesudebema jaradia panΛ carea beapedada oaba beu chūmΛda.

MaĀ wērā ununa carea mĀa cawa crīchaē ʙesia. ⁷ MaĀbe bajānebema nezocaba mĀa nāwā iwidisia: “¿Sāwēerā cawa crīchaē ʙΛ? MaĀ wērānebemada, idji edebΛrΛ animarā minijīchia ʙΛdebema sida mĀa cawabiya. Animarā siete boro erobΛdebemada, die cachu erobΛdebema sida cawabiya.

⁸ BΛa ununa animarā minijīchia ʙΛra naēna zocai ʙasia, idira neča, baribΛrΛ ewari aba uria dau care ʙΛdeba ēdrΛya. Māwānacarea Critoba idjira ewariza biē ʙΛya. NaĀ ējūāne ʙeaba idji unubΛdade cawa crīchadaē panenia. NaĀ ējūā oi naēna ādjirā trĀra ewariza zocai beadi cartade ʙΛē ʙesia.

⁹ BΛa ununaba ne jara quīrīā ʙΛ cawai careara ne cawa ʙaida ʙΛa. Siete bororāba jara ʙΛa siete eyada. MaĀ siete eya ĀrĀ dji wērā auđuada chūmΛa. ¹⁰ Idjaba maĀ siete bororāba jara ʙΛa ēberārā bororāda siete panΛda. MaĀ siete bororānebemada juesuma beusidaa. AʙaΛba wadi ēberārāra poya erobΛa. Idjaba ababemada wadi odjaē ʙΛa. BaribΛrΛ idji zebΛrΛde ēberārā boroda ʙeimīna dārā ʙaēa. ¹¹ Animarā minijīchia ʙΛ naēna ʙada idi neča jara ʙΛa ēberārā boro dewara zeidebemada. Idjira maĀ siete bororānebemaa. Critoba idjira ewariza biē ʙΛya.

¹² BΛa die cachu ununaba jara ʙΛa ēberārā bororā die pananinebemada. Ādjirāra wadibida ēberārā bororāēa. BaribΛrΛ animarā minijīchia ʙΛra ēberārā boroda ʙebΛrΛde ādjirā sida ēberārā bororāda beadia. Māwāmīna dārānaēa.† ¹³ MaĀ die bororāba abari crīchada edadia. Ādji druara animarā minijīchia ʙΛ jΛwaeda ʙΛdia. ¹⁴ MaĀne ādjirāra Oveja Zaque ume djōnia. BaribΛrΛ Oveja Zaqueba ādjirāra poyaya idjida

* 17:4 Neta nēbΛa ʙΛa. Griego bedeadē ʙĀ ʙΛa “perla.” † 17:12 Dārānaēa. Griego bedeadē nāwā ʙĀ ʙΛa: “Hora ababe ēberārā bororāda beadia.”

jūma dji droma bæa Boro bēřã idjaba jūma bororã cãyãbara dji dromaara bΛ bēřã. PoyabΛΓΛde idji bio ĩjã panΛra idji ume panania. Ādjirãra trãsia idjaba edasia.”

¹⁵ Małbe bajãnebema nezocaba młã nãwã jarasia: “Wērã auđua chũmΛma bΛa doda zocãřã unusia. Mał do zocãřãba jara bΛa puruzabemada, bedezabemada, druazabema sida. ¹⁶ BΛa die cachu ununaba, animarã minijĩchia bΛ bida mał wērã auđua bΛra igaradapeda quĩřãmania. Mał bēřã jūma idjia erobΛra jãřĩnia. Abeda ãcada bΛdia. Ādjirãba idji djarada codia idjaba babuedia. ¹⁷ Ācõrēba mał die bororã sode bΛsia idjia quĩřã bΛ quĩřãca odamãrēã. Mał carea abari crĩchada edadapeda ãdji druara animarã minijĩchia bΛ jΛwaeda bΛdia aba Ācõrēba jaradara jūma mãwãbΛΓΛdaa. ¹⁸ BΛa ununa wērã auđuaba puru dromada jara bΛa. Mał purudebema boroba druazabema bororãda idji jΛwaeda erobΛa.”

18

Ācõrēba Babilonia puru cawa oda

¹ Mãwãnacarea młã bajãnebema nezocada unusia bajãneba edaa zebΛΓΛda. Małra dji droma basía. Idji dorrodorroaba nał ějũãra łnaga nũmesia. ² Idjia nãwã ĩjgua jarasia: ĩBabilonia puru dromara ãřĩsia! ĩWãřãda jūma ãřĩsia! Ĕberãřã neẽa, ãtebΛΓΛ jairãda mama panabadaa.

Jūma jai cadjirua bæara mama panabadaa. Jūma ĩbana Ācõrē quĩřãpita mititia bæara mama panabadaa.*

³ Mał purudebemarãba auđua o duanΛba druazabemarãa abarica cadjiruada obisidãa itua õgo diabΛda quĩřãca. Druazabema bororãba abari quĩřãca obadjidãa wērã auđua ume daunemabΛda quĩřãca.

Mał carea Babilonia purura jūma ãřĩsia.

Mał puruba ne bia wai bΛada jũmawãyã eda quĩřã bada bēřã nał ějũãnebema ne nēdobuebadarãda ne barasidãa.

⁴ Małbe młã ũřĩsia abΛba bajãneba nãwã jarabΛΓΛda: Mł ěberãřã, Babilonia purudebemada ãyã wãbΛΓΛdadua jãł puruba cadjirua o bΛ quĩřãca orãnamãrēã.

Mãwãra Ācõrēba jãł puru cawa obΛΓΛde bãřãra cawa oẽa.

⁵ Jãł puruba jũmawãyã cadjiruada o bΛa. Ādji cadjiruara mõgara pã buebΛda quĩřãca bajãnaa jũesia.

Jūma ãdjia cadjirua opeđadara Ācõrēba quĩřãdoãẽ bΛa.

⁶ Jãł purura biẽ oẽadua djãřã biẽ oẽa quĩřãca.

Idjia djãřã biẽ oẽa cãyãbara ãarima umẽ biẽara oẽadua.

Idjia djãřãra biẽ osia uva ba asega bΛ õgo diabΛΓΛ quĩřãca.

* **18:2** Griego bedeadẽ łcΛΓΛ cartadẽ nał sida bł bΛa: “Jūma animarã Ācõrē quĩřãpita mititia bæara mama panabadaa.”

Mañ bēṛā idjira ḅarima umé biēara oḁadua uva ḅa asega ḅḅ
ḅarima umé ḁgo diabḅada quīṛāca.

7 Jāñ purura bio bia mīgabadua idjaba bio sopuabidadua ādji
purura dji dromaana a panḅ bēṛā idjaba ne biada aḁuba
eropanḅana a panḅ bēṛā.

Jāñ puruba nāwā crīcha ḅḅa: “Mḅra wēṛā dji droma idji
buguede chūmḅ quīṛāca ḅḅa.

Mḅra pēdra wēṛā quīṛāca ḅḅēa. Mḅra sopua ḅaēa.”

8 Māwā crīcha ḅḅ bēṛā dārāēne jāñ purudebemarāra quinia,
sopuaba jīānia, idjaba jarrababa biē duania.†

Dadjirā Boro Ācōrē jūma poya ḅḅba cawa obḅḅade jāñ purura
babueya.

9 Jāñ puru ume druazabema bororāba cadjiruada obadjidaa
daunemabḅada quīṛāca. Idjaba jāñ puruba ne bia aḁuba
erobḅdebemada edapedada bēṛā ne barasidaa. Mañ carea
jāñ puru bá nūmḅ cowaa unubḅade jīānia. ¹⁰ Waya panania
Ācōrēba Babilonia puru cawa oḁa quīṛāca ādjirā sida cawa
oida. Mañ carea tḅmḅba aḅ panḅne nāwā jaraḁia:

¡Mīā djuburi, mīā djuburi Babilonia puru droma ne jūma
obari baḁara!

Ācōrēba jāñ purura isabe cawa osia.

¹¹ Nañ ējūānebema ne nēdobuebadara mañ puru carea aujīānia
ādjia nēdobue panḅ nēdoḁira neē ḅai bēṛā. ¹² Mañ purude
ne jūmada nēdobuebadjidaa: oroda, paratada, mōgara nēḅḅa
ḅeada, neta nēḅḅa ḅeada, dji biara ḅḅ lino wuada, seda
wuada, wua pursupursua ḅḅda, wua purea ḅḅda, bacuru
tūā quedeada, elepante quida oḁada, bacuru nēḅḅa ḅḅ
oḁada, bronze oḁada, jiorro oḁada, marmol mōgara oḁa
sida nēdobuebadjidaa.‡ ¹³ Idjaba canelada, ne jūma tūāpa
quedeada, incienso querada, mirra querada, olibano quer-
ada, uva ḅada, olivo dragada, harina biada, trigoda, pacada,
ovejada, cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidaa. Ēberārā
sida nēdobuebadjidaa nezocada ḅeadamārēā. ¹⁴ Jūma mañ
nēdobuebadarāba nāwā jaraḁia: “Ne jūma jāñ puruba awua
baḁara neē ḅesia. Jāñ puruba parata waibḅa erobaḁara, ne
biya quede aḁuba erobaḁa sida jūma jōsia. Waa edadaēa.”

¹⁵ Wārāda mañ puruḁaa ne jūma nēdobuede wābadapedaḁara
bio ne barasidaa. Ādjirāba waya panania Ācōrēba mañ puru
cawa oḁa quīṛāca ādjirā sida cawa oida. Mañ carea tḅmḅba aḅ
panḅne nāwā aujīānia:

¹⁶ ¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāñ puru droma baḁara!

Jāñ purura wēṛā lino wua dji biara ḅḅba djio ḅḅ quīṛāca ḅasia.

† 18:8 Dārāēne. Griego bedede ḅḅ ḅḅa: “Ewaride aḅḅde.” ‡ 18:12 Elepante
quida. Cāpūrā bedede ḅḅ ḅḅa “marfil.”

Wua pursupursua ɬɬba idjaba purea ɬɬba djio ɬɬ quĩrãca basia.

Oro odaba, neta nẽbɬa ɬɬba, mõgara nẽbɬa quedeaba djio ɬɬ quĩrãca basia. §

¹⁷ Baribɬɬɬ jãɬ puruba ne bara ɬadara isabe jõsia.

Jũma barcodebema bororãba, barcode wãbadaba, barcode trajabadaba, pusade trajabada bida ɬɬɬba acɬ duanania.

¹⁸ Maɬ puru bá nũɬɬ cowaa unubɬadade nãwã jĩgua jaradia: “¿Sãɬɬɬ puruda jãɬ puru quĩrãca ɬɬ?” ¹⁹ Maɬbe sopuaba adji boro ɬɬɬ egoro porada jãɬpõdapeda nãwã jĩgua aujĩãnia:

¡Mĩã djuburi, mĩã djuburi jãɬ puru droma ɬadara! Jãɬ purura ne bara ɬada bẽrã, barco erobeara

jãma ne barasidaa. Baribɬɬɬ jãɬ purura isabe jũma arĩsia.

²⁰ ¡Jũma bajãne beara ɬsɬɬɬɬɬɬɬɬ jãɬ purura arĩna bẽrã!

Ãcõrẽ eberãrã, Jesuba diabuedarã, Ãcõrẽneba bedeabadarã sida ɬsɬɬɬɬɬɬɬɬ.

Jãɬ puruba bãrã biẽ oda carea Ãcõrẽba cawa osia.

²¹ Maɬbe bajãnebema nezoca dji dromaba mõgara waiɬɬada yu droma quĩrãca ɬɬada edapeda ɬatabuesia. Mãwã obɬɬɬɬ nãwã jarasia:

Maɬ mõgara juerza pusadaa ɬatabueda quĩrãca Babilonia puru dromara isabe jũma arĩya. Maɬ purura waa ununaẽa.

²² Maɬ purude arpa, chiru, cachiru zá duanɬ sida waa urĩnaẽa. Eberãrãra trɬã duanɬ sida waa urĩnaẽa.

Maɬ purude ne obadara waa ununaẽa. Yude ne ɬa duanɬ jĩguada waa urĩnaẽa.

²³ Maɬ purude ibĩrã uruara waa ununaẽa. Quima edabɬadade ɬsɬɬɬɬɬɬɬɬ nũɬɬɬɬ waa urĩnaẽa.

Mamabema ne nẽdobuebadara naɬ ejuãne dji dromada beasia.

Mamabema jãibanaãba druazabemarãda jũma cũrũgabadjidaa. Maɬ carea purura jũma arĩsia.

²⁴ Ãcõrẽneba bedeabadarã beapedada carea, Ãcõrẽ eberãrã beapedada carea, idjaba jũma naɬ ejuãne beapedada carea bida maɬ purura bedeade ɬɬa.

19

Bajãnebemarãba Ãcõrẽba bia bedeapedada

¹ Mãwãnacarea mãa bajãnaa zocãrã nãwã bedeada duanɬada urĩsia.

¡Biya quirua dadjirã Boro Ãcõrẽra! Idjiabɬɬɬ eberãrãra edra edasia. Idjidɬɬ dji dromaara ɬɬa idjaba dji ɬɬara ɬɬa.

2 Idjia jipa aride cawa obaria. Wērã audua trã b̄aga b̄adara cawa osia mañ wērãba cadjirua o b̄adeba jũma nañ ějũãnebemarãa abarica cadjiruada obida b̄erã.

Ãcõrẽba mañ wērãra biẽ b̄asia idji nezocarãda quenana b̄erã.

3 Wayacusa nãwã jĩgua jarasidaa:

¡Biya quirua dadjirã Boro Ãcõrẽra! Jãñ puru bá nũm̄ cowaara ewariza cowa nũmaya.

4 Mañne veinticuatro drõãrãda, animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ pan̄ sida chĩrãne b̄arru copanesidaa Ãcõrẽa bia bedeadĩ carea. Ãcõrẽ idji bugue biya quirude chũm̄ane ãdjirãba nãwã bia bedeasidaa:

¡Mañḡara wãrãa!* ¡Dadjirã Boro Ãcõrẽra biya quirua!

5 Idjaba m̄ãa ùrĩsia Ãcõrẽ bugue biya quirumāba aba nãwã bedeab̄r̄ada:

¡Jũma Ãcõrẽ nezocarã, dadjirã Ãcõrẽa bia bedeadadua!

¡Ãcõrẽ waya b̄earã, idjía bia bedeadadua! ¡Dji droma beaba, dji edaara bea bida bia bedeadadua!

Oveja Zaque quima edai ewari

6 Mañbe zocãrã jĩgua bedea duan̄da m̄ãa ùrĩsia. Mañra do jururuga nũm̄ quĩrãca b̄asia, baa dji cãbãyã b̄aeb̄r̄a quĩrãca b̄asia. ãdjirãba nãwã jara duanasidaa:

¡Biya quirua dadjirã Boro Ãcõrẽra!

¡Dadjirã Boro Ãcõrẽba jũma poya o b̄aa! ¡Idjidr̄a jũmarã Boroa!

7 ¡B̄asr̄iadadia! ¡Capipiadia! Idjidr̄a dji Dromaana adia, Oveja Zaque quima edai ewarira jũena b̄erã. Idji quima baira djiosia.

8 Ãcõrẽba idjira dji biara b̄a lino wua totroa dorrodorrea quiruba djiobisia.

(Mañ biara b̄a lino wuaba jara b̄aa Ãcõrẽ ěberãrãba jipa obadadebemada.)

9 Bajãnebema nezocaba m̄ãa jarasia: “Cartade nãwã b̄adua: Oveja Zaque quima edab̄r̄a carea ne cob̄adamaa j̄aredarãda bio bia beaa.” Idjaba jarasia: “Mañḡara wãrã bedea Ãcõrẽba jaradaa.”

10 Ara mañda m̄ãra bajãnebema nezoca jĩrũ caita chĩrãne b̄arru cobesia idjía bia bedei carea. Barib̄r̄a idjia m̄ãa jarasia: “Jãwã orãdua, ãteb̄r̄a Ãcõrẽab̄r̄a bia bedeadua. M̄ãra Ãcõrẽ nezocada jãwã quirua b̄a quĩrãca idjaba djabarã Jesuba jaradiada ãjã bea quĩrãca.”

Jesuba jaradiadara Ãcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedeabibaria.†

* 19:4 Wãrãa. Griego bedeadẽ b̄a b̄aa: “Amén.” † 19:10 Jesuba jaradiadara Ãcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedeabibaria. Griego bedeadẽ mañra ebuã b̄ãã.

Cawayo torro ṽrṽ zeda

¹¹ Māwānacarea māa unusia bajāne eḁa wābadada ewa nūmḁda. Cawaēne cawayo torroda odjasia. Maṽ cawayo ṽrṽ chūmḁra “Bedeā Aba Bḁ” idjaba “Wārā Ara” abadaa. Idjia ēberārāra jipa cawa obaria idjaba jipa o ḁḁbeba dji quīrū ume djōbaria. ¹² Idji daura tḁḁ quīrāca urua ḁasia. Nepeda zocārā jḁ ḁasia. Idji borode trḁda ḁḁ erobasia baribḁraḁ ababe idjiabḁraḁ maṽ trḁra cawa ḁasia. ¹³ Idjia cacuade jḁ ḁara oade tḁ eḁaḁa ḁasia. Idji trḁra Ācōrē Bedea abadaa.† ¹⁴ Idji caiḁu bajānebema sordaorāda cawayo torro bea ṽrṽ zesidaa. Ādjia cacuade jḁ beara dji biara ḁḁ lino wua totroa quiru ḁasia. Ni maārī bida mititiaē ḁesia. ¹⁵ Ācōrē Bedea abada iteḁeba djōbada neco peweḁea ḁḁda odja ḁasia druazabemarā poyai carea. Idji jḁwade erobḁḁ jiorro oḁaba ādjirāa ījā obiya.§ Uva biwadḁgabḁraḁ quīrāca ādjirāra cawa oya Ācōrē jūma poya ḁḁba quīrūbideba māwā cawa obi bēra. ¹⁶ Idjia ṽrṽ jḁ ḁḁde idji ḁacara ṽrṽ naḁ trḁda ḁḁ erobḁḁ: “Jūmarā bororā cāyābara dji dromaara ḁḁ, idjaba jūma dji droma bea Boro.”

¹⁷ Maṽbe māa unusia bajānebema nezocada ḁmāḁau ṽrṽ nūmḁda. Idjia jūma ne mīguia cobada ḁtḁ wābaribadarāa nāwā jīgua jarasia: “Zedaḁua. Ābaa dji jḁreḁaḁua ne coḁi waibḁḁa Ācōrēba o ḁḁma. ¹⁸ Mama ēberārā boro djarada, sordaorā boro djarada, mēsrā bea djarada, cawayo djarada, cawayo ṽrṽ wābada djara siḁa coḁia. Jūma ēberārā djarada coḁia: nezocaē djarada, nezoca djarada, dji eḁaara queḁea djarada, idjaba dji dromarā bea djara siḁa coḁia.”

¹⁹ Maṽbe māa unusia animarā minijīchia ḁḁda, naḁ ējūānebema bororāda, jūma ādji sordaorā siḁa ābaa dji jḁre ḁuanḁda. Cawayo ṽrṽ chūmḁ ume, idjiare panḁ sordaorā ume djōni carea duanasidaa. ²⁰ Djōbḁdaḁe cawayo ṽrṽ chūmḁba animarā minijīchia ḁḁra, Ācōrēneba beḁeabari dji wārāé siḁa jidasia. Maṽ Ācōrēneba beḁeabari dji wārāéba animarā minijīchia ḁḁ trḁneba ne ununaca waibḁḁa beḁa obadjia. Māwā animarā minijīchia ḁḁ sēyā idu ḁḁbipeḁaḁara jūma cūrūgabadjia. Maṽ animarā za quīrāca ḁḁ jḁwaba oḁaa bia beḁeapeḁaḁara cūrūgabadjia. Cawayo ṽrṽ chūmḁba maṽ animarā minijīchia ḁḁra, Ācōrēneba beḁeabari dji wārāé siḁa zocai panḁda tḁḁḁ urua azupre bara uruga nūmḁne ḁatabuesia. ²¹ Djōbada neco idji iteḁeba odja ḁḁba dewararāda jūma quenasia. Maṽbe jūma ne mīguia cobada ḁtḁ wābaribadara maṽ djara co duanḁba jāwūāsiḁaa.

† 19:13 Juaḁ 1:1. § 19:15 Salmo 2:9.

20

Mil poa

¹ Māwānacarea mā bajānebema nezocada edaa zebra_Λda unusia. Idjia uria dau care b_Λ jūā_τΛ b_Λ ewabarida erobasia. Idjaba carena omoga chūm_Λda idji j_Λwade erobasia. ² Jera jidapeda mil poa j_Λ b_Λsia. Ma_Λ jera drōā naēnabema damaa, diauru idjaba Satana abadaa. ³ Bajānebema nezocaba idjira uria dau care b_Λde edaa batabuepeda jūā_τΛ nūm_Λsia ni aba_Λba poya ewarānamārēā. Ma_Λba diauruba druazabemarāda waa cūrūgaēa aba mil poa jōb_ΛΛdaa. Mil poa ba_Λacarea idjira ērā b_Λya na_Λ ējūāne dārāē bamārēā.

⁴ Ma_Λbe mā bugueda zocārā unusia. Ma_Λ _Λr_Λ chūmeara Ācōrēba b_Λsia Crito ume dji bororāda beadamārēā. Idjaba mā ēberārā ob_Λá t_Λpedada jaureda unusia. Māwā ob_Λá t_Λsidaa Jesuba jaradiada i_Λ pan_Λ carea idjaba Ācōrē be_Λda jaradia pan_Λ carea. Ādjirāba animarā minijīchia b_Λa, idji za quīrāca b_Λ j_Λwaba o_Λdaa bida bia be_Λadaē basía. Idji sēyāra ādji dratude, j_Λwade bida idu b_Λbidaē basía. Ādjirāra _Λrēbadapeda Crito ume dji bororāda mil poa panesidaa. ⁵ Ma_Λ _Λrēbapedadara Ācōrēba naārā _Λrēbabida basía. Dewara beudarāra _Λrēbadaē basía aba mil poa jōnacarea. ⁶ Ācōrēba naārā _Λrēbabi ēberārāra bio bia beadia. Ādjirāra waa beudaēa, āteb_ΛΛ Ācōrē sacerdoterāda, Crito sacerdoterā sida beadia.* Idjaba mil poa Crito ume dji bororāda beadia.

Ācōrēba diauru t_Λb_Λ uruade batabueda

⁷ Mil poa jōnacarea diaurura j_Λ ba_Λdada ērā b_Λya. ⁸ Ma_Λne idjia jūma druaza cūrūgade wāya. Gog druadebemarāda, Magog druadebemarā sida cūrūgaya. Ma_Λ druadebema sordaorāda pusa i_Λ quīrāca zocārā pan_Λda edeya Ācōrē ēberārā ume djōnamārēā. ⁹ Jūma na_Λ ējūāra ādjirāba biraya. Ma_Λne Ācōrēba quīrā b_Λ puruda, idji ēberārā duan_Λmaa au_Λdu jūrā edadia. Barib_ΛΛ Ācōrēba uruada bajāneba baebiya. Ma_Λba ādjirāra jūma bá quenaya. ¹⁰ Māwānacarea Ācōrēba diaurura ēberārā cūrūga erobadada t_Λb_Λ urua azupre bara uruga nūm_Λne batabueya. Naēna Ācōrēba animarā minijīchia b_Λda, Ācōrēneba be_Λdeabari dji wārāē sida ma_Λ t_Λb_Λ uruade batabuesia. Mama ādjira, diauru sida ewariza āsa, diamasi bida bio bia mīga panania.

Ācōrēba bugue waib_Λa torroa b_Λdeba cawa oi

* 20:6 Waa beudaēa. Griego be_Λdeade nāwā b_Λ b_Λa: “Barima umé beudaēa.” Barima umé beudiba jara b_Λa Ācōrē neē t_Λb_Λ uruade bia mīgadida. Apocalipsi 20:14.

¹¹ Māwānacarea m̄la bugue waib_Λaa torroa b_Λda unusia. Ma_Λl buguede chūm_Λ sida unusia. Idji quīrāpita jūma na_Λl ējūāra, bajā sida nēbasidaa. Ni aba_Λba waa ununaē basia. ¹² Idjaba m̄la unusia beupedadarā dji dromarāda, dji edaara quedea sida Ācōrē quīrāpita duan_Λda. Ma_Λlne cartada ewaracuasia. Ma_Λl cartade jūma ēberārāba ope_Λdadada b_Λl beasia. Dewara carta sida ewarasia. Ma_Λl cartade ewariza zocai beadi ēberārā tr_Λda b_Λl beasia. Jūma beupedadara Ācōrēba cawa osia ādjirāba ope_Λdadada quīrāca. Jūma ādjia ope_Λdadara cartade b_Λl basia. ¹³ Jūma pusade beupedadara Ācōrē quīrāpita zesidaa. Abeda jūma beupedada jaurera ādji panabadama_Λba Ācōrē quīrāpita zesidaa.† Ma_Λlbe Ācōrēba ādjiza cawa osia ādjia ope_Λdadada quīrāca. ¹⁴ Beudira Ācōrēba jōbisia t_Λb_Λ uruade batabueb_Λr_Λ quīrāca. Beupedada panabada ējūā sida t_Λb_Λ uruade batabuesia. Ācōrēba bariduada t_Λb_Λ uruade batabueib_Λr_Λ, b_Λrima umé beusiada abadaa. ¹⁵ Ēberārā ewariza zocai beadi cartade tr_Λ b_Λlē beara Ācōrēba t_Λb_Λ uruade batabuesia.

21

Ējūā djiwidi idjaba bajā djiwidi

¹ Māwānacarea m̄la bajā djiwidida, ējūā djiwidi sida unusia. Ma_Λlne na_Λl ējūāra, bajā sida neē basia. Pusa sida neē basia. ² Idjaba m̄la unusia Ācōrē puru djiwidi Jerusale_Λl abadada idji b_Λma_Λba bajāneba edaa zeb_Λr_Λda.* Ma_Λl purura biya querasia wērā quima edab_Λr_Λde bio djiio b_Λl quīrāca. ³ Ma_Λlbe m̄la ūrīsia aba_Λda Ācōrē bugue biya quiruma_Λba nāwā jīgua bedeb_Λr_Λda:† “jūrīnada! Idira Ācōrēra ēberārā tāēna b_Λla.‡ Idjira ādjirā ume baya. Ma_Λlne ādjirāra idji ēberārāda beadia. Wārāda idjidr_Λl ādjirā ume baya idjaba ādjirā Ācōrē baya. ⁴ Ādji daubara idjia jūma jareya. Jūma naēna badara jōna bērā waa beudaēa, jīānaēa, aujīānaēa, idjaba puara neē baya.”

⁵ Ma_Λlbe dji bugue biya quirude chūm_Λba nāwā jarasia: “M̄la ne jūma djiwidida o b_Λla.”

Idjaba nāwā jarasia: “Na_Λl bedeara cartade b_Λdua wārā bedea bērā idjaba wārāda māwāi bērā.”

⁶ Māwānacarea idjia m̄la nāwā jarasia: “M̄la oida badara jūma osia. M̄ra dji Alpa_Λ idjaba dji Omegaa.§ Ma_Λlba jara b_Λla m̄ra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Bariduada

† **20:13** Beupedada pananabada. Griego bedede b_Λl b_Λla “Hades.” * **21:2** M̄. Griego bedede āc_Λr_Λ cartade b_Λl b_Λla: “M̄, Jua_Λba unusia.” † **21:3** Ācōrē bugue biya quiruma_Λba. Griego bedede āc_Λr_Λ cartade b_Λl b_Λla: “Bajāneba.” ‡ **21:3** Ācōrē. Griego bedede b_Λl b_Λla: “Ācōrē wua de.” § **21:6** Griego alfabete de alpara dji naārābema letra, omegara dji jīrūarebema letra.

opichia ɓɓabɓaɓ, mɓa baido bogadrɓ ɓɓada bari dobiya. Maɓ baidoba zocai ɓaida diabaria. ⁷ Cadjirua poyapedadarɓa jũma maɓɓara edadia warraba dji zezadeba ne edabari quĩrɓca. Mɓra ɓdji Ɔcɔrɛ baya idjaba mɓ warrarɓda ɓeadia. ⁸ Baribɓara Crito ɛpɛni carea waya ɓeara, mɓ bedeɓa ƙjɓnaɛ ɓeara, mɓa quĩrɓca o ɓeara, mɓa ɓeabadara, auɗua obadara, jɓɓanara, jɓwaba oɗa Ɔcɔrɛ ƙjɓ ɓeara, sewaida ɓea sida tɓɓa urua azupre bara uruga nũmɓne bia mɓga ɓeadia. Ɔcɔrɛba bariduada tɓɓa uruade batabueibɓara, ɓarima umé ɓeusiada abadaa.”*

Jerusaleɓ djiwidi

⁹ Maɓbe bajɓnebema nezocarɓ siete epedeco eropananada aba mɓmaa zesia. Maɓ bajɓnebema nezocarɓa ɓdji epedecode siete eropananaba naɓ ɛjũɓne ɓeara jĩrũare bia mɓgabisidaa.† Dji mɓmaa zedaba nɓwɓ jarasia: “Wɓna. Mɓa acɓbiya Oveja Zaqueba quima edabɓara.”

¹⁰ Ara maɓda Ɔcɔrɛ Jauredɓa ɓɓde idjia mɓra eya waibɓa ɓta ɓamaa edesia. Mama unubisia Ɔcɔrɛ puru djiwidi Jerusaleɓ abadada Ɔcɔrɛ ɓamaɓba bajɓneba edaa zɓɓara.

¹¹ Ɔcɔrɛ dorrodorroaba maɓ purura dorrodorroa ɓasia. Urua ɓasia mɔgara biya quiru nɛɓɓa ɓa quĩrɓca, jaspe mɔgara quĩrɓca. Ɛsɓ querasia vidrio quĩrɓca. ¹² Maɓ purura ɓta mɔgaraba auɗu jũrɓ ca ɓasia. Eda wɓbadara doce panasidaa. Eda wɓbadaza bajɓnebema nezocada aba ɓasia. Maɓ awara Israel warrarɓ doce panana trɓda eda wɓbadaza aba ɓɓ ɓeasia. ¹³ Eda wɓbadara ɓmɓdau odjabariare ũbea panasidaa, ɓmɓdau ɓebariare ũbea panasidaa, orro abaare ũbea panasidaa, idjaba dewarabema orroare ũbea panasidaa.‡ ¹⁴ Maɓ puru auɗu jũrɓ ca ɓara doce mɔgara ɓrɓ ɓasia. Mɔgaraza Oveja Zaqueba doce diabuedarɓ trɓda aba ɓɓ ɓeasia.

¹⁵ Bajɓnebema nezoca mɓ ume bedeɓa ɓadaba ɛjũɓ zabada oro oɗada erobasia. Puru, dji eda wɓbada, puru auɗu jũrɓ ca ɓa sida zai carea erobasia. ¹⁶ Maɓ ɛjũɓ zabadaba bajɓnebema nezocaba purura zasía. Dji puru zadara jũmaena abarica ɓasia. Dji drasoara, dji jedea sida abarica ɓasia. Dji zadara 2,200 kilómetro ɓasia.§ Dji drasoada, dji ɓtaɓda, dji jedea sida jũmaena abarica ɓasia. ¹⁷ Maɓbe puru auɗu jũrɓ ca ɓa sida zasía. Dji zadara bicaca 144 ɓasia.* Naɓ ɛjũɓnebemarɓba zabada quĩrɓca bajɓnebema nezocaba zasía.

* **21:8** Apocalipsi 20:6,14. † **21:9** Apocalipsi capítulo 16. ‡ **21:13** Orro abaare, dewarabema orroare. Griego bedeade nɓwɓ ɓɓ ɓa: “Al lado norte y al lado sur.” § **21:16** 2,200 kilómetro. Griego bedeade nɓwɓ ɓɓ ɓa “12,000 estadia.” * **21:17** Bicaca 144. Cɓpũrɓ bedeade ɓɓ ɓa “65 metros.”

18 Mañ purura jūmaena oro idji awa quiru oda basía. Mañra vidrio ẽsã quiru quĩrãca basia. Dji puru auđu jūrã ca ɓara jaspe mōgaraba cađa basía. 19 Mañ auđu jūrã ca ɓara doce mōgara ãrã basia. Mañ mōgarara jūmaena biya quedeasia. Naãrãbemada jaspe mōgara basía. Mañare zapiro mōgarada basia. Mañare ágata mōgarada basia. Mañare esmeralda mōgarada basia. 20 Mañare ónice mōgarada basia. Mañare cornalina mōgarada basia. Mañare crisólito mōgarada basia. Mañare berilo mōgarada basia. Mañare topacio mōgarada basia. Mañare crisopraso mōgarada basia. Mañare jacinto mōgarada basia. Jĩũare amatista mōgarada basia. 21 Mañ purude eda wãbada doce panara neta nẽɓaa ɓa oda basía.† Eda wãbadaza neta aba oda basía. O puru ẽsi ɓara oro idji awa quiru oda basía. Mañra ẽsã querasia vidrio quĩrãca.

22 Mañ purude Ācōrẽ de dromara mña unuẽ basía neẽ bẽrã. Ēberãrãba dadjirã Boro Ācōrẽ jūma poya ɓa quĩrãpita, Oveja Zaque quĩrãpita bida bia bedeadia idji de dromane obadapedada quĩrãca. 23 Āmãdau neẽ, jedeco neẽ bida mañ purura ãna nũmabaria Ācōrẽ dorrodorroaba, Oveja Zaqueba dia ɓa ãnaa bida. 24 Mañ puru ãnaaba druaza ãna beadia jūmarãda mañ ãnaane nĩbadamãrẽã. Idjaba druazabema bororãba ne bia eropanara mañ purudaa ededia.‡ 25 Diamasira neẽ bai bẽrã mañ purude eda wãbadara ewariza jũãtrãdaca baya. 26 Jūma druazabemarãba ne bia eropanara mañ purudaa ededia. § 27 Baribarã ne jūma Ācōrẽba bia unucara mañ purude eda edecara panã. Cadjirua obadara, sewaida ɓea sida eda wãcara panã. Ababe ewariza zocai beadĩ cartade trã ɓã beadra poya eda wãnia. Mañ cartara Oveja Zaqueba eroɓaa.

22

Do zocai bai diabari

1-2 Mãwãnacarea bajãnebema nezocaba do pãpãrã quiruda mña unubisia. Ẽsã querasia vidrio quĩrãca. Mañ baidoba zocai baida diabaria. Ācōrẽ idjaba Oveja Zaque biya quirudeba mañ dora purudebema o jedea ɓa ẽsi wea ɓaa. Do orroza bacuru nejõ zocai bai diabarida basia. Mañ bacurura jedecoza zaubaria. Mañba jara ɓaa poaza ɓarima doce zaubarida. Mañ bacuru queduada ɓaa druazabemarã cacua bia pananamãrẽã. 3 Ācōrẽba biẽ bai jaradada mañ

† 21:21 Neta nẽɓaa ɓada. Griego bedeadẽ ɓã ɓaa “perla.” ‡ 21:24 Druazabema bororãba ne bia eropanara mañ purudaa ededia. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida ɓaa: “Druazabema bororãra mañ purudaa wãnia Ācōrẽba bia bedeadĩ carea.” § 21:26 Mañ versícolora idjaba nãwã traducida ɓaa: “Idjaba druazabemarãra mañ purudaa wãnia Ācōrẽba bia bedeadĩ carea.”

purude neñ baya. Æcõrẽ idjaba Oveja Zaque bugue biya quirura mañ purude baya. Mama Æcõrẽ nezocarãba idjía bia bedeadia. ⁴ Idji quĩrãra ununia idjaba idji trãra ãdjirã dratude bñ erobeadia. ⁵ Diamasira neñ baya. Dadjí Boro Æcõrẽba ãnaada diai bẽrã, ãbĩrã neñ idjaba ãmãdau neñ biã ãberãrãra bia beadia. Ewariza ãdjirãra idji ume ãbaa dji bororãda beadia.

Crito dãrãéne zeidebema

⁶ Mañbe bajãnebema nezocaba mña jarasia: “Jũma nañ bedeara wãrãa idjaba wãrãda mãwãya. Dadjirã Boro Æcõrẽba idjideba bedeadarãa bedeadibaria. Idjiabãra bajãnebema nezocada diabuesia idji nezocarãa cawabimãrẽã dãrãéne cãrẽda sãwãida.”

⁷ Jesuba jarasia: “¡Ûĩnadua, mñra isabe zeya! Nañ cartade bñ bña dãrãéne cãrẽda sãwãida. Bio bia bña jũma nañ cartade jara bñ ãjã bñra.”

⁸ Mñra Juaã. Jũma mañãra unusia idjaba ãrĩsia. Mãwãnacarea mñra bajãnebema nezoca jĩrũ caita chĩrãne bãrru cobesia bia bedeara carea. Mãwã osia idjía jũma mañãra unubida bẽrã. ⁹ Baribãra idjía jarasia: “Jãwã orãdua, ãtebãra Æcõrẽabãra bia bedeadua. Mñra Æcõrẽ nezocada jãwã quirua bñ quĩrãca, djabarã Æcõrẽneba bedeadarã quĩrãca, idjaba jũma nañ cartade jara bñ ãjã bea quĩrãca.”

¹⁰ Idjaba jarasia: “Nañ cartade bñ bña dãrãéne cãrẽda sãwãida. Mañra mẽrã erobarãdua jũma dãrãéne mãwãi bẽrã. ¹¹ Cadjirua o bñra idji cawa cadjiruade badua. Ne jũma Æcõrẽba quĩrãca o bñra idji cawa mañne badua. Baribãra jipa o bñba ewariza jipa o bñda bña. Idjaba Æcõrẽ itea bia bñra ewariza Æcõrẽ itea bia bñda bña.”

¹² Jesuba jarasia: “¡Ûĩnadua, mñra isabe zeya! Zebãrãde mã jũmarãa ne diai carea eneya ãdjia opedãda quĩrãca. ¹³ Mñra dji Alpaã idjaba dji Omegaa.* Mañba jara bña mñra dji naãrãbemada idjaba dji jĩrũarebemada.

¹⁴ Bio bia beaa cacuade jãbada tãto erobeara. Ædjirãra purude eda wãnida panãa nejõ zocai bai diabarida jõni carea. ¹⁵ Baribãra cadjirua obadara, jãibanara, auãdua obadara, mãã beabadara, jãwaba oda ãcõrẽ ãpẽbadara, idjaba sewa oya beara jũma dajadaare duanenia.†

¹⁶ Mñra Jesua. Bajãnebema nezocada diabuesia jũma mañãra djabarã beaza jaramãrẽã. Mñra Davideba zedãa, idjideba tununaa.‡ Mñra Diapedãbema Chĩdau Uruga Bñ abadaa.”

* **22:13** Griego alfabetode alpara dji naãrãbema letraã, omegara dji jĩrũarebema letraã. † **22:15** Cadjirua obadarã. Griego bedeadã bñ bña “usa.” ‡ **22:16** Isaía 11:1-10.

¹⁷ Ñcõrẽ Jaureba, Oveja Zaque quima abada biða nãwã jara panãa: “¡Zedua!” Mañ ùrĩ ðãba jaraida ðãa: “¡Zedua!” Dji opichia ðãra zeida ðãa baido zocai ðai diabarida domãrẽã. Mañ baido do quĩrĩã ðãba bari doida ðãa.

¹⁸⁻¹⁹ Nañ cartade ðã ðãa dãrãéne cãrẽda sãwãida. Nañ cartade ðã ðã ùrĩ ðearãa mãa jaraya: bariduaba nañ cartade ðã ðãda auðu jaraibãrã, Ñcõrẽba nañ cartade bia mĩgai jara ðãba idjira bia mĩgabiya. Idjaba bariduaba nañ cartade ðã ðãda maãrĩ awara jaraibãrã, Ñcõrẽba idjía nejõ zocai ðai diabaridebemada idu jõbiẽa idjaba Ñcõrẽ purude eda idu wãbiẽa. Mañ nejõnebemada, mañ purudebema sida nañ cartade ðã ðãa.

²⁰ Jũma nañ cartade ðã ðãda Jesuba wãrãana a ðãa. Nãwã jara ðãa: “¡Wãrãda mãra isabe zeya!”

Bia ðãa isabe zeida. § ¡Zedua dairã Boro Jesu!

²¹ Mãa quĩrĩã ðãa dadjirã Boro Jesuba idji biãdeba jũma bãrãra careba baida.